ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΑΡΑ

ΛΕΞΙΚΟ

ΤΗΣ

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

1100-1669

ΤΟΜΟΣ Εʹ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1977

ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
(οικονομική ενίσχυση)

Εθνικόν (πρώην Βασιλικόν) Ίδρυμα Ερευνών (1959-1977)
Κέντρον Βυζαντινών Ερευνών Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1968-1977)
Ford Foundation (1973-1976)
Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών (1974-1977)
Υπουργείο πολιτισμού και επιστημών (1974-1977)

ΣΥΝΑΝΤΙΛΗΠΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
(ηθική ενίσχυση)

American School of Classic Studies (1973-1974)
Μακεδονική Εταιρεία «Η Τέχνη» (1974)
Ινστιτούτο νεοελληνικών σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) (1975-1976)
Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών (1975-1977)
Σύγκλητος Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1976)
Stiftung F.V.S. του Αμβούργου (1977)
Universität Wien (1977)

Όταν αγωνιστεί μόνος-του και φκιάσει ή χαλάσει, να λέγει «εγώ». Όταν όμως αγωνίζονται πολλοί και φκιάνουν, τότε να λένε «εμείς».
Μακρυγιάννης

Σε ολόκληρη τη διετία (τέλος 1975 - σήμερα) ή σε ορισμένο μόνο χρονικό διάστημα, που σημειώνεται, εργάστηκαν στο Λεξικό

ως συντάκτες

*Κομνηνή Πηδώνια (τέλος 1975 - σήμερα)
*Γιολάντα Πασχαλίδου - Παπαδοπούλου (τέλος 1975 - σήμερα)
*Ειρήνη Κωνσταντίνου - Μπουζίκα (τέλος 1975 - σήμερα)
*Αναστασία Τζιβανοπούλου (τέλος 1975 - σήμερα)
Βασιλική Κωνσταντινίδου (τέλος 1975 - Αύγ. 1977)
Χριστίνα Παπαϊωάννου—Μανδάλου (τέλος 1975 - Μάρτ. 1976)

ως βοηθοί και έπειτα συντάκτες

*Γεωργία Γώγου—Μαυρομιχάλη (Οκτ. 1975 - σήμερα)
*Φανή Μπάκα (Οκτ. 1975 - σήμερα)
*Άρτεμη Περσίδου (Ιούν. 1976 - σήμερα)
*Ισμήνη Δημάση (Νοέμβρ. 1976 - σήμερα)
*Χρύσα Κοσμά (Νοέμβρ. 1976 - σήμερα)
*Πόπη Πολυμέρου (Δεκ. 1976 - σήμερα)
Κατερίνα Μητσοπούλου (τέλος 1975 - Ιούν. 1976)
Αργυρούλα Αργύρη (Οκτ. 1975 - Αύγ. 1977)
Αμαλία Ζήση (Οκτ. 1975 - Αύγ. 1977)

ώς βοηθοί

*Μαίρη Παπαμόσχου (τέλος 1975 - σήμερα)
Πανδώρα Δεληδημούδη (Οκτ. 1975 - Δεκ. 1976)
Περσεφόνη Τζήμα (Οκτ. 1975 - Οκτ. 1976)

Όσων τα ονόματα σημειώνονται με αστερίσκο εξακολουθούν να εργάζονται στο Λεξικό (Σεπτ. 1977).

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ*

Παραδίδοντας σήμερα στους ερευνητές και γενικότερα στους φίλους των μεσαιωνικών και των νεοελληνικών γραμμάτων τον πέμπτο τόμο του Λεξικού-μου αισθάνομαι την υποχρέωση να εκφράσω τις ευχαριστίες-μου στο Ίδρυμα Ford (Ford Foundation), που επί τέσσερα συνεχή χρόνια (1973-1976) δέχτηκε να ενισχύει οικονομικώς την προσπάθειά-μου. Ευχαριστώ επίσης και το συμβούλιο του Ινστιτούτου νεοελληνικών σπουδών (Ιδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη), που με προθυμία είχε δεχτεί νά μεσολαβεί για την είσπραξη και καταβολή της χορηγίας του Ιδρύματος Ford για τα χρόνια 1975-1976.

Ευχαριστώ και πάλι το *Εθνικόν Ίδρυμα Ερευνών* για την ενίσχυση που εξακολουθεί να μου παρέχει και κατά τη διετία 1976-1977 μισθοδοτώντας δύο συνεργάτες του Λεξικού-μου. Επίσης στο ίδρυμα αυτό απευθύνω τις ευχαριστίες-μου γιατί ανέλαβε τα έξοδα για την εκτύπωση και του πέμπτου αυτού τόμου.

Πρέπει εδώ ακόμη να ευχαριστήσω και το *Υπουργείο πολιτισμού και επιστημών*, που με απόφαση του υπουργού καθηγητή κ. Κωνσταντίνου Τρυπάνη ενίσχυσε με σημαντική και πάλι χορηγία την προσπάθειά-μου. Δέν παραλείπω να ευχαριστήσω και το συμβούλιο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, που με προθυμία δέχτηκε να μεσολαβήσει για την καταβολή σ' εμένα του ποσού με το οποίο ενίσχυσε τη λεξικογραφική-μου προσπάθεια το υπουργείο κατά τα χρόνια 1976 και 1977.

---

* Συμπληρώνοντας τα στοιχεία που παρέχονται σε υποσημείωση της πρώτης σελίδας των Προλεγομένων των προηγούμενων τόμων του Λεξικού, εκτός από τον πρώτο, προσθέτω ότι μετά την κυκλοφόρηση του τέταρτου τόμου δημοσίευσαν βιβλιοκρισίες για το Λεξικό οι Α. Ανεστίδης (Κληρονομιά 7, 1975, 429-430 και Κολλέγιο Αθηνών, Ψυχικό. Ενημερωτικό δελτίο 3, τεύχ. 1, Οκτ-Φεβρ. 1975-76, σ. 33-35), ο Y. Tarabout (Bulletin de la Société de linguistique de Paris 70, 1975, 164-165), ο Δ. Γεωργακάς (Βυζαντινά 8, 1976, 245-294 [δημοσίευμα: Η ελληνική λεξικογραφία καί τό μεσαιωνικό λεξικό τού Ε. Κριαρά (ένα πολυτιμότατο όργανο έρευνας)], ο Κ. Δημαράς (εφημ. «Το Βήμα» 23.4.1976), ο Β. Φόρης (Νέα Εστία 99, 1976, 198-202), ο Ι. Μ. Χατζηφώτης (Κριτικά Φύλλα 5, 1976, τεύχ. 1 [31], 152-153) και ο H. Mihăescu (Revue des études sud-est européennes 15, 1977, 173-175).

Επίσης ευχαριστώ το *συμβούλιο του Ιδρύματος Κώστα και Ελένης Ουράνη* της Ακαδημίας Αθηνών, που πρόθυμα και πάλι δέχτηκε να επιχορηγήσει την προσπάθειά-μου.

Αλλά και δέν πρέπει να παραλείψω να εκφράσω τις ευχαριστίες-μου και προς το συμβούλιο του Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που όχι μόνο εξακολουθεί να μου παρέχει δύο βοηθούς-ερευνητές του Κέντρου, αλλά και διευκολύνει την όλη-μου εργασία διαθέτοντας για την υπηρεσία του Λεξικού τους απαραίτητους χώρους και τα απαραίτητα όργανα εργασίας.

Τέλος εκφράζω τις εγκάρδιες ευχαριστίες-μου στη Stiftung F.V.S. του Αμβούργου, στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης και στα μέλη του διεθνούς Kuratorium της Stiftung γιατί μου έκαμαν τη μεγάλη τιμή στις 5 Μαίου του χρόνου τούτου να βραβεύσουν το σύνολο του επιστημονικού-μου έργου με το διεθνές βραβείο Gottfried-von-Herder, που απονέμεται από το Πανεπιστήμιο της Βιέννης σε εκπροσώπους ανθρωπιστικών επιστημών ή καλών τεχνών των χωρών της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Μνημονεύω εδώ το γεγονός για το λόγο ότι η απονομή του βραβείου έγινε με ιδιαίτερη εύφημη μνεία των τεσσάρων έως τότε δημοσιευμένων τόμων του Λεξικού-μου.

Θα ήταν παράλειψη άν δέν ευχαριστούσα και τη σύγκλητο του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που πρόθυμα είχε αναγράψει στον προϋπολογισμό του ιδρύματος σημαντικό ποσό για ενδεχόμενη πρόσθετη ενίσχυση στον τυπωτικό τομέα.

Σχετικά με τη συμβολή συνεργατών και βοηθών-μου στο έργο του Λεξικού κατά τη διετία από τον Ιανουάριο τού 1976 σημειώνω ότι συνέχισαν τη συμβολή-τους ως συντάκτες οι βοηθοί-ερευνητές του Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης δ. *Κομνηνή Πηδώνια* και κ. *Γιολάντα Πασχαλίδου-Παπαδοπούλου*, πτυχιούχοι και οι δύο της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ως συντάκτες επίσης και με την ιδιότητα υποτρόφων του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών εργάστηκαν ολόκληρη τη διετία 1976-1977 η κ. *Ειρήνη Κωνσταντίνου—Μπουζίκα* και η δ. *Αναστ. Τζιβανοπούλου*, πτυχιούχοι και οι δύο της φιλολογίας. Με την ίδια ιδιότητα υποτρόφου του ίδιου ιδρύματος εργάστηκε κατά το έτος 1976 και κατόπιν χωρίς την ιδιότητα έως τον Αύγουστο 1977 ως συντάκτης του Λεξικού η δ. *Βασιλική Κωνσταντινίδου*. Το ίδιο ως συντάκτης εργάστηκε και η φιλόλογος κ. *Χριστίνα Παπαϊωάννου* κατά το χρονικό διάστημα από την αρχή του 1975 έως 15 Μαρτίου 1976.

Ως βοηθοί στην αρχή και αργότερα ως συντάκτες συνέβαλαν στο έργο οι πτυχιούχοι φιλόλογοι κ. *Κατερίνα Μητσοπούλου-Καστόρη* έως τα μέσα Ιουνίου 1976, η κ. *Γεωργία Γώγου-Μαυρομιχάλη* και η δ. *Φανή Μπάκα* έως σήμερα η δ. *Αργυρούλα Αργύρη* και η δ. *Αμαλία Ζήση* από τον Οκτώβριο του 1975 έως τον Αύγουστο 1977.

Ως βοηθός του Λεξικού συνεχίζει τη συνεργασία-της και κατά τη διετία 1976 - 1977 η κ. *Μαίρη Παπαμόσχου*. Ομοίως ως βοηθοί εργάστηκαν από Οκτώβριο 1975 οι πτυχιούχοι φιλολογίας δίδες *Πανδώρα Δεληδημούδη* έως το Δεκέμβριο 1976 και *Περσεφόνη Τζήμα* έως τον Οκτώβριο 1976.

Ως βοηθοί στην αρχή και αργότερα ως συντάκτες εργάστηκαν—και εργάζονται και σήμερα—η δ. *Άρτεμη Περσίδου* (από Ιούνιο 1976), η δ. *Ισμήνη Δημάση* (από Νοέμβριο 1976), η δ. *Χρύσα Κοσμά* (από τον ίδιο μήνα) και η δ. *Πόπη Πολυμέρου* (από Δεκέμβριο του 1976).

Σε όλους αυτούς τους συνεργάτες και βοηθούς-μου, που ο καθένας-τους κατά τις δυνάμεις-του εργάστηκε με ενδιαφέρον και ζήλο για την προώθηση του έργου του Λεξικού, εκφράζω ανεπιφύλακτα τις ευχαριστίες-μου.

*

Σχετικά με τους βιβλιογραφικούς πίνακες που δημοσιεύονται στον τόμο τούτο παρατηρώ τα εξής: Βιβλιογραφία των κειμένων και των μελετών που συνδέονται περισσότερο ή λιγότερο με τη λεξικογραφική εργασία-μας εδώσαμε στον πρώτο και το δεύτερο τόμο του Λεξικού-μας. Σήμερα συμπληρώνομε τους καταλόγους εκείνους με υλικό που μας έγινε γνωστό ή χρησιμοποιήθηκε μετά την έκδοση του δεύτερου τόμου του Λεξικού. Στις γλωσσικές και φιλολογικές μελέτες κατατάξαμε και δημοσιεύματα που παρέχουν κοντά στη διαπραγμάτευση και κείμενα εγγράφων. Στη βιβλιογραφία περιλάβαμε και τις βιβλιοκρισίες για το Λεξικό-μας που δημοσιεύτηκαν μετά τη δημοσίευση του δεύτερου τόμου του Λεξικού άσχετα άν περιέχουν συγκεκριμένες λεξικολογικές παρατηρήσεις ή περιορίζονται σε γενικότερη κρίση για το Λεξικό.

Με την ύπαρξη βιβλιογραφίας και στον πέμπτο αυτό τόμο του Λεξικού βραχυγραφίες που καθιερώθηκαν μετά το δεύτερο τόμο ή βραχυγραφίες που καθιερώνονται με τον πέμπτο ερμηνεύονται από τον τόμο τούτο με παραπομπές στο βιβλιογραφικό αριθμό κατάταξης του οικείου δημοσιεύματος, ενώ στον τρίτο και τον τέταρτο τόμο η ερμηνεία των νέων βραχυγραφιών γινόταν με άμεση παράθεση του τίτλου του δημοσιεύματος.

Συμπληρώνοντας σήμερα τη βιβλιογραφία που δημοσιεύσαμε στον πρώτο και το δεύτερο τόμο του Λεξικού κυρίως με τα δημοσιεύματα που εντωμεταξύ ήρθαν στο φως και που συνδέονται με το έργο του Λεξικού, φυσικά δέ φιλοδοξήσαμε να καταγράψομε κάθε δημοσίευμα που παρουσίαζε ενδιαφέρον για τη μελέτη της νέας ελληνικής ή ακόμα και τη δική-μας λεξικογραφική εργασία.

*

Πιστεύοντας ότι εσήμανε η ώρα να απλοποιήσομε την ορθογραφία της

γλώσσας-μας τουλάχιστο ως προς τα πνεύματα και τους τόνους καταργώ από τον πέμπτο αυτό τόμο του Λεξικού-μου τα πνεύματα, την ψιλή και τη δασεία. Επίσης περιορίζω το γραπτό τονισμό και σημειώνω απλή κουκκίδα μόνο στη συλλαβή που πραγματικά τονίζεται. Τό σύστημα αυτό εφαρμόζεται όχι μόνο σε όσα η σύνταξη του Λεξικού διατυπώνει, αλλά και στα παραθέματα από δημώδη ή αρχαϊστικά γλωσσικώς κείμενα. Παρακολουθώντας την εφαρμογήτου στον τόμο τούτο εύκολα κατατοπίζεται ο αναγνώστης στο σύστημα. Δυστυχώς για λόγους τεχνικούς δὲν μπόρεσε από τον τόμο αυτόν να εφαρμοστεί και η άλλη ορθογραφική απλοποίηση που οδηγεί στην κατάργηση της ορθογραφικής διάκρισης σε ορισμένες ρηματικές καταλήξεις οριστικής και υποτακτικής. Μολονότι πιστεύω ότι στη γλώσσα-μας υπάρχει υποτακτική έγκλιση, και γι' αυτό και ως τώρα διέκρινα ορθογραφικώς την υποτακτική στα γραπτά-μου, δέχτηκα με προθυμία την ορθογραφική αφομοίωση των καταλήξεων της οριστικής και της υποτακτικής έγκλισης. (Το ίδιο φυσικά ισχύει και για τις καταλήξεις του μέλλοντα). Και επομένως θα γράφομε από τον επόμενο τόμο: *να ή θα βλέπει, να ή θα φύγει, να ή θα χτυπηθεί*. Δέχτηκα τη μεταρρύθμιση αυτή ως ένα πρώτο βήμα προς κάποια τολμηρότερη στο μέλλον απλοποίηση της ορθογραφίας-μας γενικότερα. Τις απόψεις αυτές τις υποστήριξα και ως μέλος της κρατικής επιτροπής που θεώρησε τη γραμματική της δημοτικής που με κυβερνητική απόφαση έχει εισαχθεί στα σχολεία-μας. Στην ουσία πρόκειται για σύνοψη της μικρής γραμματικής του αείμνηστου Μανόλη Τριανταφυλλίδη, τροποποιημένης στα σημεία που το απαιτούσε η σύγχρονη πραγματικότητα. Το δεύτερο σκέλος της μεταρρύθμισης (που αφορά την ορθογραφία των ρηματικών καταλήξεων) θα εφαρμοστεί, όπως είπα, από τον προσεχή τόμο του Λεξικού.

*

Ως προς τα τεχνικά του Λεξικού σημειώνω τα ακόλουθα. Εκρίναμε σκόπιμο από ένα σημείο και πέρα του πέμπτου αυτού τόμου να μὴν καταγράφομε στο τυπολογικό τμήμα του άρθρου τις παραπομπές των παραθεμάτων του σημασιολογικού. Έτσι αποφεύγομε διπλή παραπομπή στο ίδιο χωρίο κειμένου χωρίς με αυτό να φέρνομε δυσκολία στον κατατοπισμό του αναγνώστη, αφού είναι λογικό ο αναγνώστης να ζητά να ενημερώνεται από το σύνολο του άρθρου. Επομένως παρουσία λήμματος χωρίς καμία παραπομπή φανερώνει ότι η σχετική λέξη δὲν απαντά παρά μόνο στα χωρία που παραθέτονται στο σημασιολογικό. Όταν όμως ο τύπος του παραθέματος παρουσιάζει έστω και μικρή δυσκολία στην αναγωγή του σε έναν από τους τύπους του λήμματος, τότε η παραπομπή του τύπου του παραθέματος καταγράφεται καὶ στον τύπο του λήμματος στον οποίον πρέπει να γίνει η αναγωγή. Προκειμένου τώρα για λήμματα που είναι λέξεις συχνές στα κείμενα, φυσικά δὲν παρέχονται όλες οι παραπομπές στα σχετικά χωρία των κειμένων, αλλά γίνεται η επιλογή που επιβάλλεται μεταξύ των παραπομπών αυτών. Στην επιλογή αυτή καταβάλλεται προσπάθεια να μὴν αγνοούνται ούτε τα παλαιότερα κείμενα της περιόδου, ούτε τα νεώτερα, αλλά και ούτε όσα κρίνονται αξιολογότερα.

Σημειώνω ακόμη ότι τύποι λέξεων που απαντούν στην ελληνική γλώσσα, όμως δὲ μαρτυρούνται στα κείμενά-μας και επομένως δὲ σημειώνονται στο τυπολογικό τμήμα των οικείων άρθρων, που μπορούν όμως να βοηθήσουν τον αναγνώστη, καταχωρίζονται ως παραπεμπτικά βοηθητικά λήμματα, όμως μέσα σε αγκύλη.

Σεπτέμβριος 1977 Ε. ΚΡΙΑΡΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Οι βιβλιογραφικοί πίνακες που ακολουθούν περιλαμβάνουν κείμενα σχετικά με τα ενδιαφέροντα του Λεξικού, που δημοσιεύτηκαν για πρώτη φορά ή ξαναεκδόθηκαν μετά την κυκλοφόρηση του δεύτερου τόμου του Λεξικού (Απρίλιος 1971), στον οποίο καταχωρίστηκε πρόσθετη βιβλιογραφία. Έγινε προσπάθεια να περιλάβομε στους πίνακες αυτούς και όσα δημοσιεύματα είδαν το φώς μετά την κυκλοφόρηση του δεύτερου τόμου και κατά κάποιο τρόπο σχετίζονταν με τα ενδιαφέροντα του Λεξικού.

Α' ΚΕΙΜΕΝΩΝ

α') επώνυμων

Εδώ καταγράφονται εκδόσεις κειμένων που ξέρομε το συγγραφέα-τους. Το όνομα του συγγραφέα του κειμένου χρησιμοποιείται ως λήμμα, αλλά και το όνομα του εκδότη εξαίρεται τυπογραφικώς μέσα στη βιβλιογραφική μνεία. Αριθμούμε τα δημοσιεύματα συνεχίζοντας την αρίθμηση μετά το τελευταίο αριθμημένο δημοσίευμα του δεύτερου τόμου του Λεξικού. Οι βραχυγραφίες περιοδικών, συλλογών, κλπ., που ισχύουν για τα άρθρα του Λεξικού χρησιμοποιούνται και στους βιβλιογραφικούς αυτούς πίνακες. Στόν πίνακα αυτόν δέ χωρίστηκαν τα βοηθητικά από τα μή βοηθητικά κείμενα — πράγμα που έγινε στη βιβλιογραφία του πρώτου και του δεύτερου τόμου του Λεξικού. Σημειώσαμε απλώς ένα *β* σε παρένθεση στο τέλος της βιβλιογραφικής μνείας που αναφέρεται σε βοηθητικό κείμενο.

2041. *Ἀγαπητὸς Μιχαὴλ* (*Θ. Δετοράκης*, Μιχαὴλ τοῦ Ἀγαπητοῦ, Εἰς τοὺς ἁγίους Δέκα μεγαλομάρτυρας τῆς Κρήτης μαρτύριον, Κρ. Χρ. 23, 1971, 58-85).

2042. *Ἀγάπιος [Λάνδος]*, Βιβλίον καλούμενον Γεωπονικόν, Βενετία 1976. Βλ. καὶ *Λάνδος*.

Αἰτωλὸς Ευγένιος, βλ. αρ. 2052, 2053, 2053α.

Ἀκάκιος, βλ. αρ. 2048, 2049.

Ἀναγνώστης Κωνσταντῖνος, βλ. αρ. 2062.

2043. *Ἀρμενόπουλος Κωνσταντῖνος*, Πρόχειρον νόμων ἢ Ἑξάβιβλος, ἐπιμέλεια *Κ. Πιτσάκη* [Βυζαντινὰ καὶ νεοελληνικὰ κείμενα, 1], Αθήνα 1971.

2044. *Γερμανὸς Λοκρὸς* [*Cléobule D. Tsourkas*, Germanos Locros, Archevêque de Nysse et son temps (1645-1700). Contribution à l'histoire culturelle des Balkans au XVIIe siècle, Θεσσαλονίκη 1970].

Γιαννούλης Εὐγένιος, βλ. αρ. 2052, 2053, 2053α.

2045. *Γκίνος* (*Δ. Μιχαηλίδης*, 'Ανέκδοτοι στίχοι κατὰ τῆς ἀμαθείας, Κώδ. Arch. S. Pietro, C 152 [ἔτ. 1620], φ. 203ᵛ, Ελλην. 25, 1972, 103-108).

2046. *Γρηγόριος*, Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ νεοφανοῦς ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ρωμύλου (*Fr. Halkin*, Recherches et documents d'hagiographie byzantine, Βρυξέλλες 1971, 166-202).

Δαμασκηνὸς Στουδίτης, βλ. αρ. 2076.

2047. *Δαρκὲς 'Αντώνιος*, Προσκυνητάρι τῶν 'Ιεροσολύμων (*Πϱ. Σαλμανίδης*, "Αγνωστον κυπριακὸν «προσκυνητάριον» τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος [Κείμενα καὶ μελέται νεοελληνικῆς φιλολογίας, 71], Αθήνα 1971).

2048. *Διακρούσης 'Ακάκιος*, Πένθος τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ τοῦ αὐτοῦ 'Ακακίου (Βιβλίον καλούμενον 'Εκλογαὶ περιέχον τὸν 'Ακάθιστον ὕμνον καὶ ἄλλας τινὰς ἀκολουθίας καὶ εὐχάς...,'Ενετίῃσι ,αψλ', 160-168).

2049. *Διακρούσης 'Ακάκιος* (*Κ. Πηδώνια*, "Ενα κείμενο τοῦ "Ανθιμου Διακρούση καὶ ὁ Νικόλαος 'Αναστάσης, Ελλην. 28, 1975, 350-374. Το κείμενο σ. 366-371).

Εὐγένιος Αἰτωλός, βλ. αρ. 2052, 2053, 2053α.

Εὐθύμιος, βλ. αρ. 2096.

2050. *Ζῆνος Δημήτριος*, Βατραχομυομαχία, Βενετία 1539(?).

2051. *Ζῆνος* Δ., Πρόλογος [στὸ Πένθος θανάτου.], βλ. αρ. 2114.

2052. *Σ. Εὐστρατιάδης*, 'Επιστολαὶ Εὐγενίου *'Ιωαννουλίου Αἰτωλοῦ* (Ελλην. 7, 1934, 93-98, 221-252· 8, 1935, 123-148, 271-288· 9, 1936, 55-68, 309-318).

2053. *Τ. Γριτσόπουλος*, Εὐγενίου *'Ιωαννουλίου Αἰτωλοῦ* ἐπιστολαὶ ἀνέκδοτοι (Αθ. 58, 1954, 29-64).

2053α. *'Ιωαννούλιος Εὐγένιος* (*Ν. Παπατριανταφύλλου-Θεοδωρίδη*, Μιὰ συλλογὴ ἐπιστολῶν τοῦ Εὐγενίου Γιαννούλη καὶ ἄλλων λογίων τοῦ 17ου αἰώνα, Ελλην. 24, 1971, 65-93).

2054. *Καλλίνικος*, Βίος 'Υπατίου (*G. Bartelink*, Callinicos, Vie d'Hypatios [Sources chrétiennes, 177], Παρίσι 1971) (β).

2055. *Καλορείτης Μακάριος*, "Ετεροι στίχοι κατ' ἀλφάβητον περὶ τοῦ ματαίου βίου τούτου (*N. Bănescu*, Deux poètes byzantins inédits du XIIIe siècle, Βουκουρέστι 1913, 11-13).

2056. *Καλορείτης Μακάριος*, Στίχοι εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου οὗ ἔγραψεν (*N. Bănescu*, Deux poètes byzantins inédits du XIIIe siècle, Βουκουρέστι 1913, 13-14).

2057. *Καλούδης 'Αρσένιος*, Προσκυνητάριον τῶν ἱερῶν τόπον (sic) ὁποὺ εὑρίσκονται εἰς τὴν ... 'Ιερουσαλήμ, Βενετία 1661.

2058. *Ε. Κακουλίδη-Πάνου*, 'Ιωαννίκιος *Καρτάνος*. Συμβολὴ στὴ δημώδη πεζογραφία τοῦ 16ου αἰώνα, Θησαυρ. 12, 1975, 218-256.

2059. *Κιγάλας Ματθαῖος*, Νέα σύνοψις διαφόρων ἱστοριῶν, ἀρχομένων ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ λήγουσα ἕως τὴν νῦν ἐχρονία, Βενετία 1637.

2060. *Κ. Δυοβουνιώτης*, Μητροφάνους *Κριτοπούλου* Γραμματικὴ τῆς ἁπλῆς ἑλληνικῆς (Επιστ. Επετ. Θεολ. Σχολ. Παν. Αθ. 1, 1924, 97-123).

2060α. *Βιτζέντζου Κορνάρου*, 'Ερωτόκριτος, μικρὴ ἔκδ. *Στ. Ξανθουδίδη*, 'Αθήνα [1928].

2061. *Κύριλλος Μωραΐτης Λαυριώτης*, Ρωσσίας περιγραφὴ (Legrand, BGV B', 166-182) (β).

2062. *Κωνσταντίνου 'Αναγνώστου* ἡμιάμβια ἐπευχαριστικὰ τῆς πρὸς αὐτὸν φιλικῆς διαθέσεως τοῦ ἐνδοξοτάτου σεκρεταρίου κυροῦ Κωνσταντίνου (*N. Bănescu*, Deux poètes byzantins inédits du XIIIe siécle, Βουκουρέστι 1913, 14-17).

2063. *Λάνδος 'Αγάπιος*, Βιβλίον καλούμενον Νέος παράδεισος... εἰς τὴν κοινὴν ... διάλεκτον μεταφρασθὲν ..., Βενετία 1689. Βλ. καὶ *'Αγάπιος*.

2064. *Λέοντος* Ϛ', Προβλήματα (*A. Dain*, Leonis VI sapientis Problemata, Παρίσι 1935) (β).

2065. *Λέων Κωνσταντινουπόλεως* (*R. Maisano*, L'apocalisse apocrifa di Leone di Costantinopoli prefazione di *A. Garzya*, Νεάπολη 1975) (β).

Μακάριος Καλορείτης, βλ. αρ. 2055, 2056.

2066. *Μορεζίνος 'Ιωάννης*, Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Τίτου ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ αἰδεσιμωτάτου αὐθέντου κυρίου 'Αλλοϊζίου Γριμάνι, ἀξιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης (*Ε. Κακουλίδη*, 'Ο 'Ιωάννης Μορεζίνος καὶ τὸ ἔργο του. Παράρτημα Κρ. Χρ. 22, 1970, 465-471).

2067. Κατάνυξις ὠφέλιμος διὰ κάθε χριστιανόν, εἰς τὴν ὁποίαν περιέχονται διάλογος Ψυχῆς καὶ Νεκροῦ καὶ διηγήσεις τινὲς περὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, περὶ κρίσεως καὶ παραδείσου καὶ περὶ κολάσεως. Καὶ ἕτεροι στίχοι περὶ θανάτου. Ποίημα Μαρίνου Τζάνε τοῦ ἐπιλεγομένου *Μπουνιαλῆ*, Βενετία 1684.

Μωραΐτης Κύριλλος, βλ. αρ. 2061.

2068. Ἐπιτομὴ τῆς ἱεροκοσμικῆς ἱστορίας εἰς πέντε μερισθεῖσα τμήματα ... παρὰ τοῦ ... πρώην Ἱεροσολύμων πατριάρχου *Νεκταρίου* τοῦ Κρητὸς ..., Βενετία 1729.

2069. *Νεόφυτος Ροδινός*, Περὶ ἡρώων, στρατηγῶν, φιλοσόφων, ἁγίων καὶ ἄλλων ὀνομαστῶν ἀνθρώπων, ὁποὺ ἐβγήκασιν ἀπὸ τὸ νησὶ τῆς Κύπρου (*Γ. Κουρνοῦτος*, Λόγιοι τῆς τουρκοκρατίας Α' [Βασικὴ Βιβλιοθήκη 4], Ἀθήνα 1956, 224-232).

2070. *Ντελλαπόρτας Λεονάρδος* (*Μ. Μανούσακας*, Περὶ ἀγνώστου Κρητὸς ποιητοῦ πρὸ τῆς ἁλώσεως. Ὁ Λεονάρδος Ντελλαπόρτας καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, Πρακτ. Ακ. Αθ. 29, 1954, 32-44. Το κείμ. σ. 42).

2071. *Ντελλαπόρτας Λεονάρδος*, Α' Ἐρωτήματα καὶ ἀποκρίσεις ξένου καὶ ἀληθείας. Β' Λόγος περὶ ἀνταποδόσεως. Γ' Στίχοι θρηνητικοὶ εἰς τὸν ἐπιτάφιον θρῆνον. Δ' Λόγοι παρακλητικοὶ πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Θεοτόκον [ἐκδ. προσεχὴς *Μ. Μανούσακα*].

2072. *Λ. Πολίτης*, Ἄγνωστο ἔργο Νικηφόρου Καλλίστου *Ξανθοπούλου* (Κληρονομία 1971, 69-83).

2073. *Παλλαδᾶς Γεράσιμος*, Ἐγκώμιον εἰς τὸ ὄρος τὸ Σίναιον, Βενετία 1817, 97-106.

Ροδινὸς Νεόφυτος, βλ. αρ. 2069.

2074. Συνήγορος τῶν ψυχῶν τῶν ἐν τῷ καθαρτηρίῳ τιμωρουμένων ... παρὰ τοῦ ... πατρὸς Φραγκίσκου *Ρωσσερίου*,... Παρίσι 1657.

2075. *Σοῦτσος Δράκος*, Ἔπαινος εἰς τὸ κρασὶ (*Γλ. Πρωτοπαπᾶ-Μπουμπουλίδου*, «Ἔπαινος εἰς τὸ κρασὶ» - «Περὶ μεθύσου», δημώδη μεσαιωνικὰ καὶ νεώτερα κείμενα, ΕΕΒΣ 39/40, 1972/73, 594-611. Το κείμ. 606-607).

2076. *Στουδίτης Δαμασκηνός*, Διάλογος (*Ε. Κακουλίδη-Πάνου*, Δωδ. 3, 1974, 443-458) (β).

2076α. *Συμεὼν Εὐχαΐτων* (*K. Mitsakis*, Symeon metropolitan of Euchaita and the byzantine ascetic ideals in the eleventh century [Βυζαντ. 2, 1970, 301-334]) (β).

2077. Προσκυνητάριον ... μονῆς Μεγίστης Ἁγίας Λαύρας τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἄθῳ ... παρὰ Μακαρίου Κυδωνιέως ... τοῦ *Τριγώνη*, Βενετία 1772.

2077α. [Τρωικὰ Ἀποσπάσματα]. *Μανόλης Παπαθωμόπουλος*, Διορθώσεις στὸν «Πόλεμο τῆς Τρωάδος» (Δωδώνη 5, 1976, 349-368).

2078. *Γ. Ζώρας*, Μαρίνου *Φαλιέρου* Ἱστορία καὶ ὄνειρον (κατὰ τὸν νεαπολιτικὸν κώδικα III B 27) (RSBN 8-9, 1971/72, 25-49).

2079. *Φαλιέρος Μαρίνος* Θρῆνος (*Β. Μυστακίδης*, Γλωσσικὸν μνημεῖον τοῦ ΙϚ' αἰῶνος ἐκδεδομένον — ἀνέκδοτον, Νέος Ποιμὴν 4, 1922, 569-593).

2080. *Φαλιέρος Μαρίνος* (*A. van Gemert*, Marinos Falieros en zijn beide liefdesdromen, Ἀμστερνταμ 1973).

2081. *Φαλιέρος Μαρίνος* (*W. F. Bakker—A. van Gemert*, The Ρίμα παρηγορητικὴ of Marinos Phalieros, A critical edition with introduction, notes and index verborum, Studia byzantina et neohellenica neerlandica, Λέυντεν 1972.

2082. *Φαλιέρος Μαρίνος*, Λόγοι διδακτικοὶ τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν υἱὸν (ἐκδ. προσεχὴς *W. Bakker—A. van Gemert*).

2083. *Φώσκολος Μάρκος Ἀντώνιος*, Φορτουνάτος (προσεχὴς ἐκδ. *A. Vincent*).

2084. *Χορτάτσης Γεώργιος* Πανώρια, κριτικὴ ἔκδοση μὲ εἰσαγωγή, σχόλια καὶ λεξιλόγιο *Ἐμμανουὴλ Κριαρᾶ* [Βυζαντινὴ καὶ Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, 2], Θεσσαλονίκη 1975.

2085. *Χούμνου Γεωργίου* Ἡ Κοσμογέννησις, ἀνέκδοτον στιχούργημα του ιε' αἰῶνος, κριτικὴ ἔκδοσις ὑπὸ *Γ. Α. Μέγα* [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Κέντρον ἐρεύνης τοῦ μεσαιωνικοῦ καὶ νέου ἑλληνισμοῦ], Ἀθήνα 1975.

2086. *Χρύσιππος Ἱεροσολύμων* (*Ant. Sigalas*, Des Chrysippos von Jerusalem Enkomion, Ἀθήνα 1937).

β') ἀνώνυμων

Στον πίνακα τούτον κατατάσσονται οι εκδόσεις των ανώνυμων κειμένων με αφετηρία τη λέξη που βαρύνει μέσα στον όλο τίτλο του κειμένου (άν ο τίτλος είναι περιφραστικός) και πού χρησιμοποιείται ως λήμμα. Προκειμένου για ανώνυμα κείμενα (με περιορισμένη συνήθως έκταση) που φέρονται στις εκδόσεις με τίτλο δοσμένο από τους εκδότες-τους (όπως αλφάβητοι, δημοτικός, δημώδης, εγκώμια, ποιήματα, στίχοι, στιχουργήματα, κλπ.), χρησιμοποιήθηκε η βασική λέξη του τίτλου. Σε τέτοια λοιπόν λήμματα οφείλει να κατευθύνη τις αναζητήσεις-του ο αναγνώστης προκειμένου για κείμενα που υποθέτει ότι ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία. Ο ξενόγλωσσος τίτλος που δόθηκε τυχόν σε κείμενο από ξενόγλωσσο εκδότη (σε περίπτωση που το κείμενο φέρεται χωρίς τίτλο) ή απλώς η βασική μόνο λέξη-του φέρονται στο βιβλιογραφικό κατάλογο μεταφρασμένα (λ.χ. δωρεά, ἔκθεσις χρονική, ἐξοπλισμός, κλπ.). Και εδώ χρησιμοποιούνται οι βραχυγραφίες περιοδικών, ανθολογιών, κλπ. που ισχύουν για τὰ άρθρα του Λεξικού.

2087. *Γ. Χιονίδης*, Ἀνέκδοτος *ἀκολουθία νεομάρτυρος Ἀρσενίου*, μητροπολίτου Βεροίας (14ος ἢ 15ος αἰ.), Θεσσαλονίκη 1971 (β).

2088. *Ἀκολουθία Σπανοῦ* (προσεχὴς ἐκδ. H. Eideneier).

2089. *Θεοδωρακάκος Ν.* (=*Τωμαδάκης Ν.*), Τὸ τραγούδι τοῦ *Ἀληδάκη* (1774) (Ὁ Αἰώνας μας, Ἰούν. 1948, φύλλ. 4, 108-111). (β).

2090. *Γ. Πασχαλίδου - Παπαδοπούλου*, Δύο ἀνώνυμα θρησκευτικὰ *ἀλφαβητάρια* σὲ χειρόγραφο τῆς μονῆς Ἰβήρων (Ἑλλην. 28, 1975, 174-178).

2091. *Ἀλφάβητος κατανυκτικὸς* καὶ ψυχωφελὴς περὶ τοῦ ματαίου κόσμου τούτου (Wagn., Carm. 242-7).

2092. *Ε. Κακουλίδη*, Fior di Virtù - *Ἄνθος χαρίτων* (Ἑλλην. 24, 1971, 267-311).

2093. *Βίος ἁγίου Ἠλία* (*G. Rossi Taibbi*, Vita di sant'Elia il giovane, Παλέρμο 1962) (β).

2094. *Βίος Θεοδώρου Συκεῶν* (*A. - J. Festugière*, Vie de Théodore de Sykeôn, Βρυξέλλες 1970) (β).

2095. *Δημώδη αἰνίγματα*. Ἕτεραι ἑρμηνεῖαι εἰς δημώδη ρητὰ (*Κ. Ν. Σάθας*, ΜΒ Ε' 544-70) (β).

2096. *Διάλεξις Εὐθυμίου* μοναχοῦ καὶ Σχρακηνοῦ φιλοσόφου περὶ πίστεως γενομένη ἐν τῇ πόλει Μελιτηνῇ (*E. Trapp*, Die Dialexis des Mönchs Euthymios mit einem Sarazenen, JÖB 20, 1971, 111 - 131).

2097. *Διγενής* (*E. Trapp*, Digenes Akrites, Synoptische Ausgabe der ältesten Versionen, Βιέννη 1971).

2098. *Διήγησις τοῦ Ἀλεξάνδρου* (*Holton D.*, The tale of Alexander, the thymed version [Βυζαντινὴ καὶ Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, 1], Θεσσαλονίκη 1974).

2099. *A. Karpozilos - G. Parassoglou*, *Διήγησις βασιλέων τῶν Ἰσμαηλιτῶν*. A short chronicle (Byz. 42, 1972, 73 - 87).

2100. *Διήγησις* τοῦ θαυμαστοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς τοῦ λεγομένου *Βελισαρίου* (*A. F. van Gemert*, The new manuscript of the history of Belisarius, Fol. neohell. 1, 1975, 45-71).

2101. *Διήγησις παιδιόφραστος* (*V. Tsiouni*, Παιδιόφραστος διήγησις τῶν ζώων τῶν τετραπόδων [Miscellanea Byzantina Monacensia, 15], Μόναχο 1972).

2102. *Διήγησις ὠφέλιμος εἰς τοὺς κρασοπατέρας* (*Γλ. Πρωτοπαπᾶ - Μπουμπουλίδου*, «Ἔπαινος εἰς τὸ κρασί» - «Περὶ μεθύσου», δημώδη μεσαιωνικὰ καὶ νεώτερα κείμενα, ΕΕΒΣ 39/40, 1972/73, 594-611. Το κείμ. 601-605).

2103. *Θαῦμα ἁγίου Νικολάου α'* (*G. Anrich*, Hagios Nikolaos, Der heilige Nikolaos in der griechischen Kirche, Α' Λειψία - Βερολίνο 1913, 365-368).

2104. *Θαῦμα ἁγίου Νικολάου β'* (*G. Anrich*, Hagios Nikolaos, Der heilige Nikolaos in der griechischen Kirche, Α' Λειψία - Βερολίνο 1913, 368-71).

2105. *Θρῆνος Κωνσταντινουπόλεως* (*D. Michailidis*, Un lamento inedito sulla caduta di Constantinopoli, BZ 65, 1972, 303 - 326).

2106. *Ἰλιάδα βυζαντινὴ* (A byzantine Iliad, the text of Par. Suppl. Gr. 926, edited with critical apparatus, introduction and indexes by L. Norgaard and O.L. Smith [Opuscula graecolatina, 5], Κοπεγχάγη 1975).

2107. *Καλλίμαχος* (*Sp. Lambros*, Collection de romans grecs en langue vulgaire et en vers, Παρίσι 1880, 1-109).

2108. *Λόγος ὠφέλιμος* (ἐκδ. προσεχὴς *Γ. Παράσογλου*).

2109. *Μαρτύριον ἁγίου Νικολάου Νέου τοῦ ἐν Βουναίνῃ* (*Λ. Σοφιανός*, Ἅγιος Νικόλαος ὁ ἐν Βουναίνῃ, Ἀνέκδοτα ἁγιολογικὰ κείμενα. Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ τῆς μεσαιωνικῆς Θεσσαλίας, Ἀθήνα 1972, 161-168).

2110. *Μαρτύριον ἁγίου Αἰμιλίου* (*Fr. Halkin*, Saint Emilien de Durostorum, martyr. sous Julien, Analecta Bollandiana 90, 1972, 27-35) (β).

2111. *Μαρτύριον ἁγίου Ὑπατίου* (*S. Ferri*, Μαρτύριον ἁγίου ἱερομάρτυρος καὶ θαυματουργοῦ Ὑπατίου [SBN 3, 1931, 75-102]) (β).

2112. *Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος καὶ θαυματουργοῦ Ὑπατίου* (*Fr. Halkin*, Recherches et documents d'hagiographie byzantine, Βρυξέλλες 1971, 40-2) (β).

2113. *Γ. Ζώρας*, *Ὁμιλίαι* εἰς δημώδη γλῶσσαν κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα RSBN, n.s., 10-11, 1973/4, 57-83) (β).

Παιδιόφραστος διήγησις, βλ. αρ. 2101.

2114. *Γ. Ζώρας*, *Πένθος θανάτου*, ζωῆς μάταιον καὶ πρὸς Θεὸν ἐπιστροφὴ [Βιβλιοθήκη βυζαντινῆς καὶ νεοελληνικῆς φιλολογίας, 49], Ἀθήνα 1970.

2115. *Γλ. Πρωτοπαπᾶ - Μπουμπουλίδου*, «Ἔπαινος εἰς τὸ κρασί» - «*Περὶ μεθύσου*», δημώδη μεσαιωνικὰ καὶ νεώτερα κείμενα (ΕΕΒΣ 39-40, 1972/73, 594-611. Το κείμ. 607-609).

2116. *Σπανέας* (*N. Bănescu*, Un fragment inédit du "Poème à

Spanéas", Cod. Marc. VII 51 [Recueil d'études dediées à la memoire de Nic. Pavl. Kondakov, Πράγα 1926, 75-80]).

2117. *Στάθης*, κρητική κωμωδία. Κριτική ἔκδοση μὲ εἰσαγωγή, σημειώσεις καὶ λεξιλόγιο *Lidia Martini* [Βυζαντινὴ καὶ νεοελληνικὴ βιβλιοθήκη, 3], Θεσσαλονίκη 1976.

2118. *Συναξάριον ἁγίου Νικολάου* τοῦ νέου τοῦ ἐν Βουναίνῃ (*Δ. Σοφιανός*, "Ἅγιος Νικόλαος ὁ ἐν Βουναίνῃ, ἀνέκδοτα ἁγιολογικὰ κείμενα..., Ἀθήνα 1972, 187-191) (β).

2119. *Συναξάριον γυναικῶν* (*G. Spadaro*, La novella della "Matrona di Efeso" in un testo greco medievale, Studi classici in onore di Q. Cataudella, B', Κατάνια 1972, 449-63).

2120. *Σύντομος βίος Ναοὺμ* (*E. Trapp*, Die Viten des hl. Naum von Ochrid, BSl 35, 1974, 161-185) (β).

2121. *Φυσιολόγος* (*D. Offermans*, Der Physiologus nach den Handschriften G und M, Meisenheim am Glan 1966).

2122. *Φυσιολόγος* (Der Physiologus nach der ersten Redaktion, herausgegeben von *D. Kaimakis* [Beiträge zur klassischen Philologie, 63], Meisenheim am Glan 1974).

2123. *Χριστιανικὴ διδασκαλία* (Τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Βελγικῆς χριστιανικὴ καὶ ὀρθόδοξος διδασκαλία καὶ τάξις, ἤγουν ἐξομολόγησις, κατήχησις, λειτουργία καὶ κανόνες ἐκκλησιαστικοί, ἐν Λουγδούνῃ τῶν Βατάβων ‚αχμη').

2124. *Χρονικὸ στέψεως Μανουὴλ Β'* (*P. Schreiner*, Hochzeit und Krönung Kaiser Manuels II, im Jahre 1392, BZ 60, 1967, 70-85) (β).

2125. *Χρονικὸ Τόκκων* (Cronaca dei Tocco di Cefalonia di anonimo. Prolegomeni, testo critico e traduzione a cura di *Giuseppe Schirò* [Accademia nationale dei Lincei, Corpus fontium historiae byzantinae, X], Ρώμη 1975).

Β' ΜΕΛΕΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΩΝ

Εδώ καταχωρίζονται μελέτες που μας έδωσαν σε σημαντική κλίμακα ερευνητικό υλικό (Φυσικά μέσα στα άρθρα, όταν παρουσιάζεται περίπτωση, παραπέμπομε και σε μελέτες που μας έδωσαν ελάχιστο υλικό). Εδώ (και όχι στον πίνακα κειμένων) καταγράφονται πραγματείες που παρέχουν έγγραφα χρήσιμα στη σύνταξη του Λεξικού. Ξεχωριστός πίνακας δημοσιευμάτων που παρέχουν έγγραφα δέν καταρτίστηκε. Γραμματολογικές μελέτες καταγράφονται μόνο άν παρέχουν άφθονα στοιχεία στενού φιλολογικού χαρακτήρα ή άν παρέχουν παρατηρήσεις που αναφέρονται στη μορφή των κειμένων. Γενικότερα έργα που παρέχουν ενμέρει και παρατηρήσεις με ειδικότερο φιλολογικό χαρακτήρα καταγράφονται κατ' εξαίρεση. Στὸν πίνακα τούτον ξεχωρίζονται τα ελληνόγλωσσα δημοσιεύματα από τα μή ελληνόγλωσσα. Χρησιμοποιήθηκαν οι βραχυγραφίες που ισχύουν για τα άρθρα του Λεξικού.

α') ελληνόγλωσσων

ΑΒΟΥΡΗΣ Μ.

2126. Τὸ ξυλόγλυπτο τέμπλο τοῦ ναοῦ τῆς Φανερωμένης στὴ Ζάκυνθο, ἔργο τοῦ ξυλογλύπτη Μάνιου Μαγκανάρη ἀπὸ τὴν Κρήτη (Κρ. Χρ. 25, 1973, 218-222).

ΑΒΡΑΜΕΑ Α.

2127. Σημείωμα γιὰ τὸ ἐθνικὸ ὄνομα «Σλάβος» καὶ τὴ σημασιολογική του ἐξέλιξη στὶς βυζαντινὲς πηγὲς (Ελλην. 25, 1972, 409-414).

ΑΛΕΞΙΟΥ ΣΤ. (Βλ. και αρ. 2499).

2128. Γλώσσα καὶ στιχουργία τοῦ «Ἐρωτοκρίτου» στὴν ἔκδοση τοῦ Ξανθουδίδη (Κρ. Χρ. 23, 1971, 199-208).

2129. Παρατηρήσεις σὲ ποίημα τοῦ Μαρίνου Φαλιέρου (Κρ. Χρ. 24, 1972, 360-366).

2130. Λέξεις Ἐρωτοκρίτου (Κρητολ. 2, 1976, 155-182).

ΑΜΑΝΤΟΣ Κ.

2131. Τὰ ἐθνολογικὰ ὀνόματα εἰς τοὺς βυζαντινοὺς συγγραφεῖς (Ελλην. 2, 1929, 97-104).

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Ι.

2132. Κατάλογοι χειρογράφων κωδίκων ἱ. μητροπόλεως Σάμου, Θεσσαλονίκη 1973.

ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ Ν. (Βλ. και αρ. 2500).

2133. Beiträge zur neugriechischen Wortforschung (Zeitschrift für Vergleich. Sprachforschung 65, 1938, 163-176 = Αντιχάρ. Ανδρ. 142-154).

2134. Ἐτυμολογίες λεσβιακῶν λέξεων (Λεσβιακὸν Ἡμερολόγιον, 1950, 117-120=Αντιχάρ. Ανδρ. 120-123).

2135. Μίαν - καμμίαν (Ποντιακὴ Ἑστία 2, 1951, 890=Αντιχάρ. Ανδρ. 103-104).

2136. Ἡ χρήση τῶν ἀμετάβατων ρημάτων ὡς μεταβατικῶν στὴ μεσαιωνικὴ καὶ νέα ἑλληνικὴ (Προσφ. Κυριακ., Θεσσαλονίκη 1953, 51-52).

2137. Οἱ ἀρχαϊσμοὶ τοῦ σημερινοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Μακεδονίας (Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον, 1953, 101-108=Αντιχάρ. Ανδρ. 239-244).

2138. Ἐτυμολογίες λεσβιακῶν λέξεων (Λεσβιακὸν Ἡμερολόγιον, 1954, 33-35=Αντιχάρ. Ανδρ. 124-126).

2139. «Ἀνασκάφτω» = ἀναθεματίζω, βλαστημῶ (νεκρό). (Ποντιακὴ Ἑστία 6, 1955, 3155-3156 = Αντιχάρ. Ανδρ. 140-141).

2140. Ἡ φράση «τὸ κρίμα στὸ λαιμό σου» (Ν. Εστ. 58, 1955, 1150-1151 = Αντιχάρ. Ανδρ. 71-74).

2141. Λεσβιακὰ γλωσσικὰ (Λεσβιακὸν Ἡμερολόγιον, 1956, 49-52 = Αντιχάρ. Ανδρ. 94-97).

2142. Σημασιολογικὰ (ψηλαφῶ - ψαλαφῶ) (Ποντιακὴ Ἑστία 8, 1957, 4073-4074 = Αντιχάρ. Ανδρ. 105-106).

2143. Ἐτυμολογικά. «Σκου(ν)τουλίζω» (=εὐωδιάζω)(Ποντιακὴ Ἑστία 8, 1957, 4275 = Αντιχάρ. Ανδρ. 110).

2144. Aus der griechischen Semasiologie (Actes du huitième congrès international des linguistes, Oslo 1958, 619-621 = Αντιχάρ. Ανδρ. 107-109).

2145. Γλωσσικὰ τῆς Λέσβου (Λεσβιακὸν Ἡμερολόγιον, 1958, 36-41= Αντιχάρ. Ανδρ. 88-93).

2146. Ἀρχαῖα καὶ νεοελληνικὰ ἐθνικὰ ὀνόματα (Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον, 1971, 45-48=Αντιχάρ. Ανδρ. 204-206).

2147. Γλωσσικὰ (Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον, 1972, 95-96=Αντιχάρ. Ανδρ. 133-134).

2148. Βωμὸς - βουνὸς (Ελλην. 26, 1973, 127-128).

2149. Μεσαιωνικὰ στοιχεῖα τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Ἴμβρου (ΕΦΣΠΘ 12, 1973, 509-520).

2150. Σημασιολογικὰ τῶν γλωσσικῶν ἰδιωμάτων τῆς Κύπρου (Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ., Γ^2, 1-4 = Αντιχάρ. Ανδρ. 260-263).

2151. Γλωσσικὰ σύμμεικτα. (Φίλτρα. Τιμητ. Καψ. 305-321).

2152. Βιβλιοκρ. του: P. P. Panaitescu, L'aigle byzantine sur les vêtements des princes roumains du moyen-âge (Ελλην. 4, 1931, 279-281).

2153. Βιβλιοκρ. του: Μ. Κριαρᾶ, Ἡ λέξις «ἄτιε» τῶν κρητικῶν κειμένων (Ν. Εστ. 14, 1933, 1238).

2154. Βιβλιοκρ. του: Δ. Π. Πασχάλη, Ἀνδριακὸν γλωσσάριον ἢ λέξεις καὶ φράσεις ἐκ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς κοινῆς ἐν Ἄνδρῳ λαλιᾶς (Ν. Εστ. 14, 1933, 1236-1238).

2155. Βιβλιοκρ. του: L. Galdi, Les mots d'origine néo-grecque en roumain à l'époque des Phanariotes (Αθ. 50, 1940, 291-300).

2156. Βιβλιοκρ. του: Γ. Ε. Παγκάλου, Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Κρήτης (Ελλην. 16, 1958, 264-268).

2157. Βιβλιοκρ. του: Ciro Giannelli - A. Vaillant, Un lexique macédonien du XVIe siècle (Balkan Studies 2, 1961, 154-156).

ΑΝΕΣΤΙΔΗΣ Α.

2158. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κριαρᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (Θεολογία 43, 1972, τεύχ. γ'-δ', 873-875· Κληρονομία 7, 1975, 429-430).

ΑΝΩΓΕΙΑΝΑΚΗΣ Φ.

2159. Νεοελληνικὰ χορδόφωνα. Τὸ λαγοῦτο (Λαογρ. 28, 1972, 175-239).

ΑΡΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ Γ.

2160. Φωτίειος βιβλιοθήκη, ... μνημεῖα σχετικὰ πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου,... Α', Κωνσταντινούπολη 1933.

ΑΤΣΑΛΟΣ Β.

2161. Ἡ ὁρολογία τῶν χειρογράφων κατὰ τὴν βυζαντινὴ ἐποχή. Μέρος δεύτερο. 2. Ἄλλες ὀνομασίες τῆς περγαμηνῆς (Ελλην. 25, 1972, 78-102).

ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΣ Δ.

2162. Τὰ ἀριθμητικὰ εἰς τὸν σχηματισμὸν τοπωνυμίων καὶ ὀνομάτων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, βυζαντινῇ καὶ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ (Αθ. 71, 1970, 387-442).

2163. Γλωσσικὴ συγγένεια Κρήτης καὶ Μάνης (ΛΔ 12, 1972, 1-42).

2164. Γλωσσικὸς ἔρανος. Ἀρχαῖα καὶ νέα σημασιολογικὰ (Αθ. 73-74, 1973, 1-19).

2165. Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῆς δημώδους νομικῆς ὁρολογίας (Ξένιον Π. Ζέπου Γ', 1973, 519-570).

2166. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (ΕΕΒΣ 38, 1971, 437-470).

ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ Ι.

2167. Ἡ πειρατεία εἰς τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν (Μακεδονικὰ 5, 1961/1963, 319-362).

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Π.

2168. Ἡ Μαργαρίτα τῆς κρητικῆς κωμωδίας «Στάθης» (Ελλην. 27, 1974, 154-160).

ΒΕΗΣ Ν.

2169. Σερβικὰ καὶ βυζαντιακὰ γράμματα Μετεώρου (Βυζαντὶς 2, 1911/12, 1-100).

2170. Χειρόγραφα Τυρνάβου (B-NJ 20, 1970, 367-386).

ΒΟΓΙΑΤΖΙΔΗΣ Ι.

2171. Γλῶσσα καὶ λαογραφία τῆς νήσου Ἄνδρου (ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιτοπίου μελέτης). Τόμος Δ', Μέρος β' ['Ανδριακὰ Χρονικὰ 9], Ἄνδρος, Ἀνδριακὸς Ὅμιλος 1960.

ΒΡΑΝΟΥΣΗ Ε.

2172. Οἱ ὅροι «Ἀλβανοὶ» καὶ «Ἀρβανῖται» καὶ ἡ πρώτη μνεία τοῦ ὁμωνύμου λαοῦ τῆς Βαλκανικῆς εἰς τὰς πηγὰς τοῦ ια' αἰῶνος (Σύμμ. 2, 1970, 207-254).

ΓΕΩΡΓΑΚΑΣ Δ.

2173. Περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Σαρακατσαναίων καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν (ΑΘΛΓΘ 14, 1948/49, 193-270).

2174. Μορέας - Μοριάς. Τὸ μεσαιωνικὸ καὶ νεώτερο ὄνομα τῆς Πελοποννήσου (Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιὰ 1962, 99-102).

2175. Ἡ ἑλληνικὴ λεξικογραφία καὶ τὸ μεσαιωνικὸ λεξικὸ τοῦ Ε. Κριαρᾶ (ἕνα πολυτιμότατο ὄργανο ἔρευνας) (Βυζαντ. 8, 1976, 245-294). Βλ. καὶ αρ. 2385 κε.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΡ.

2176. Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα Γέρμα Καστοριᾶς, Θεσσαλονίκη, 1962.

ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ Ι.

2177. Ἐπιστολὴ εἰς τὴν ἑλληνικὴν τοῦ Μποσταντζῆ μπασῆ Σκεντὲρ Μπέη πρὸς τὸν Andrea Gritti (1503) (Θησαυρ. 11, 1974, 128-135).

ΓΚΙΝΗΣ Δ.

2178. Περίγραμμα μεταβυζαντινοῦ δικαίου (ΕΕΒΣ 39/40, 1972/73, 201-246).

2179. Ἀθησαύριστοι λέξεις ἢ σημασίαι λέξεων ἐκ τῆς ἀνεκδότου «Βακτηρίας ἀρχιερέων» (1645) (ΕΕΒΣ 41-42, 1973/74, 290-297).

ΔΗΜΑΡΑΣ Κ.

2180. Λεξικὸ Μεσαιωνικῆς [Βιβλιοκρ. του: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669] («Τὸ Βῆμα», 19.11.1971).

2181. Λεξικοῦ συνέχεια [Βιβλιοκρ. του: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669] («Τὸ Βῆμα» 23.4. 1976).

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Β.

2182. Ἡ κεντρικὴ καὶ δυτικὴ Μακεδονία κατὰ τὸν Ἐβλιγιὰ Τσελεμπή, [Μακεδονικὴ βιβλιοθήκη 39], Θεσσαλονίκη 1973.

ΔΗΜΗΤΡΟΚΑΛΛΗΣ Γ.

2183. Οἱ κατὰ τὸν ις' αἰώνα μητροπολίτες Παροναξίας (Παρνασσ. 16, 1974, 400-417).

ΔΡΑΚΑΚΗΣ Α.

2184. Ἡ Σύρος ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Α' Ερμούπολη 1948.

ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ ΣΠ.

2185. Γεώργιος Ἰωάννη Χορτάτσης (ci. 1545-1610) (Θησαυρ. 7, 1970, 182-227).

ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ Ε.

2186. Μιὰ ἰταλικὴ πηγὴ τοῦ Ψευδο-Δωροθέου γιὰ τὴν ἱστορία τῶν Ὀθωμανῶν (Πελοπονν. 5, 1961, 46-59).

ΖΕΡΒΟΓΙΑΝΝΗΣ Ν.

2187. Κρητικὰ συμβόλαια Ἑνετοκρατίας (τῆς μονῆς Ἀρετίου - Μεραμπέλλου) (Ἀμάλθεια 3, 1972, 281-288· 4, 1973, 29-36, 145-154).

ΖΩΡΑΣ Γ.

2188. Ποικίλα ἀποφθέγματα (ἐκ τῶν καταλοίπων Σπ. Λάμπρου), Ἀθήνα 1972.

ΗΜΕΛΛΟΣ ΣΤ.

2189. Ἐξορκισμοὶ τῆς Γελλοῦς ἐκ χειρογράφων ἐξ Ἀμοργοῦ (ΕΛΑ 17, 1964/65, 40-52).

ΘΑΒΩΡΗΣ Α.
2190. Γλωσσικὰ σύμμεικτα (Δωδ. 1, 1972, 203-214).

ΘΕΟΧΑΡΙΔΗΣ Γ.
2191. Οἱ Τζαμπλάκωνες. Συμβολὴ εἰς τὴν βυζαντινὴν μακεδονικὴν προσωπογραφίαν τοῦ ιδ' αἰῶνος (Μακεδονικὰ 5, 1961/1963, 125-183).

ΚΑΖΑΝΑΚΗ Μ.
2192. Ἐκκλησιαστικὴ ξυλογλυπτικὴ στὸ Χάνδακα τὸ 17ο αἰώνα. Νοταριακὰ ἔγγραφα (1606-1642) (Θησαυρ. 11, 1974, 251-283).

ΚΑΚΟΥΛΙΔΗ Ε.
2193. Ὁ Ἰωάννης Μορεζῆνος καὶ τὸ ἔργο του (Κρ. Χρ. 22, 1970, 71-74).

ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ Ι. (Βλ. και αρ. 2501).
2194. «Τριγύρο» (Ελλην. 24, 1971, 384-390).

ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ Ι.
2195. Βυζαντινὴ διπλωματικὴ Α' Αὐτοκρατορικὰ ἔγγραφα, Β' ἔκδοσις [Βυζαντινὰ κείμενα καὶ μελέται 4], Θεσσαλονίκη 1972.

ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ Α.
2196. Ἀνέκδοτη ἀλληλογραφία τοῦ Fr. Morozini καὶ ἄλλων Βενετῶν μὲ Κρητικοὺς στὰ χρόνια τοῦ πολέμου (1659-1660) (Κρ. Χρ. 25, 1973, 21-124).

ΚΑΡΑΛΕΚΑΣ Η.
2196α. Ἀγρίμια καὶ πουλιὰ τοῦ τόπου μας (Γεωργικὴ - δασικὴ - κυνηγετικὴ - λαογραφικὴ ζωολογία καὶ ζωολογικὰ διάφορα), ἐκδ. γ', Ἀθήνα 1968.

ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗΣ Α.
2197. Ἡ ἐνετικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ναυτικῆς καὶ ἁλιευτικῆς ὁρολογίας (ΛΔ 11, 1966/67 ⟨1969⟩, 67-76).

ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ Σ.
2198. Γλωσσάριον τοῦ ἰδιώματος τῆς Σύμης, τεύχ. Α', Α-Γ, Ἀθήνα 1962.

ΚΑΡΑΤΖΑΣ ΣΤ.
2199. Βιβλιοκρ. τοῦ: Χ α ρ α λ. Π. Σ υ μ ε ω ν ί δ η, Οἱ Τσάκωνες καὶ ἡ Τσακωνιά. Συμβολὴ στὴν ἑρμηνεία τῶν ὀνομάτων καὶ τοῦ ὁμώνυμου βυζαντινοῦ θεσμοῦ τῶν καστροφυλάκων, Θεσσαλονίκη 1972 (Ελλην. 26, 1973, 370-376).
2200. Βιβλιοκρ. τοῦ: G. R o h l f s, Nuovi scavi linguistici nella antica Magna Grecia (Ελλην. 27, 1974, 163-167).

ΚΑΤΣΟΥΡΟΣ Α.
2201. Οἱ Τοῦρκοι τῆς Νάξου (ΕΕ Κυκλ. Μ, 1971, 152-180).
2202. Ναξιακὲς ἐπωνυμίες τῆς Παναγίας (Ὀνόματα 4, 1972, σελ. ανατ. 3-7).

ΚΑΨΩΜΕΝΟΣ ΣΤ.
2202α. Γλωσσοϊστορικὰ σχόλια εἰς χωρία ἑλληνικῶν κειμένων ἐξ Αἰγύπτου (Αθ. 73-74, 1973, 551-574).
2203. Βιβλιοκρ. του: E. M a y s e r, Grammatik der griechischen Papyri aus der Ptolemäerzeit (Ελλην. 28, 1975, 185-196).

ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ Γ.
2204. Δυσκολίες στὸ κείμενο τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορέως (Ελλην. 27, 1974, 254-267).
2205. Συμπληρωματικὰ γιὰ τὸ Χρονικὸν τοῦ Μορέως (Ελλην. 28, 1975, 420-425).

ΚΟΛΙΤΣΗΣ Α.
2206. Ἐτυμολογικά. Ζοῦρα (*Ζοῦρα, ζουρός, joύζουρες -ος, ζουριάζω, ζούρια, ἀποζούρι*) (Κυπρ. Σπ. 34, 1970, 79-82).

ΚΟΝΟΜΟΣ ΝΤ.
2207. Ζακυθινὸ λεξιλόγιο, Ἀθήνα 1960.

ΚΟΝΤΕΡ Ι.
2208. Ἕνα ἄγνωστο νομικὸ χειρόγραφο ἀπὸ τὴ Μάνη (Μνήμων 5, 1975, σ. ανατ. 1-6). Βλ. και αρ. 2425.

ΚΟΝΤΟΣΟΠΟΥΛΟΣ Ν.
2209. Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῆς κυπριακῆς διαλέκτου (Επετ. Κύπρ. 3, 1970, 87-109).
2210. Ὁ γλωσσικὸς ἄτλας τῆς Κρήτης (Πεπρ. Γ' ΔΚρ.Σ Γ', 1975, 145-152 + πίν. 12-18).
2211. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (La Linguistique 1969, τεύχ. α', 133-137).

ΚΡΙΑΡΑΣ Ε.
2212. «ζούρα» καὶ παράγωγα· σημασιολογικὰ καὶ ἐτυμολογικὰ (Αθ. 73-74 [=«Λειμωνάριον», Προσφ. εἰς τὸν καθηγητὴν Ν. Β. Τωμαδάκην], 1973, 96-103).
2213. Βηλαρᾶς. Γλωσσικὰ καὶ γραμματολογικὰ (Ν. Εστ., 1973, 2-48).
2214. Ἐρωτοκρίτεια (Κρ. Χρ. 25, 1973, 7-20).

2215. Γλωσσικὲς καὶ κριτικὲς παρατηρήσεις σὲ κρητικὸ ἔγγραφο τοῦ 17ου αἰώνα (Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδη, Βενετία 1973, 3-7).

2216. Καταγγελία κατὰ ζουράρη (κρητικὸ λαϊκὸ κείμενο τοῦ 17ου αἰώνα) (Βυζαντ. 6, 1974, 361-383).

2217. Λεξικογραφικὰ (Φίλτρα. Τιμητικὸς τόμος Σ. Γ. Καψωμένου, Θεσσαλονίκη 1975, 365-374).

2218. Ἐπανόρθωση «ἀδικίας» (Ν. Εστ. 99, 1976, 338-339).

2219. Ἡ «Πανώρια» τοῦ Χορτάτση καὶ ἡ νέα ἔκδοση τοῦ κειμένου (Ν. Εστ. 99, 1976, 376-382).

2220. Βιβλιοκρ. του: Κ. Χ α τ ζ η ϊ ω ά ν ν ο υ, Περὶ τῶν ἐν τῇ μεσαιωνικῇ καὶ νεωτέρᾳ κυπριακῇ ξένων γλωσσικῶν στοιχείων... (BZ 37, 1937, 394-399).

2221. Βιβλιοκρ. του: Le roman de Callimaque et de Chrysorrhoé, texte établi et traduit par M i c h e l P i c h a r d, Παρίσι 1956 (Ἑλλην. 16, 1958/59, 253-264).

ΚΩΣΤΑΚΗΣ Θ.

2222. Βιβλιοκρ. τοῦ: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (Λαογρ. 29, 1974, 417-419).

ΛΑΖΑΡΗΣ ΧΡ.

2223. Τὰ λευκαδίτικα. Ἐτυμολογικὸν καὶ ἑρμηνευτικὸν λεξιλόγιον τῶν γλωσσικῶν ἰδιωμάτων τῆς νήσου Λευκάδος, Ἰωάννινα 1970.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΣΠ.

2224. Ὀκτὼ ἀνέκδοτα ἔγγραφα, ὧν πέντε ἐκ τῆς Σικελίας καὶ τῆς κάτω Ἰταλίας (ΝΕ 7, 1910, 26-41).

2225. Παλαιολόγεια καὶ πελοποννησιακά, Α'-Δ', Ἀθῆνα 1912-1930.

2226. Βραχέα χρονικά, ἐπιμελείᾳ *Κ. Ἀμάντου*, Ἀθῆνα 1938.

ΛΟΥΚΑΤΟΣ Δ.Σ.

2227. Ἑλληνικοὶ θεοφυλαγμοὶ (Ἑλλην. 24, 1971, 94-106).

2228. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669, (Λαογρ. 27, 1971, 399-402).

2229. Μεσαιωνικὲς ρίζες. Βιβλιοκρ. του Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 («Τὸ Βῆμα» 13.9. 1973).

ΜΑΓΟΥΛΑΣ Γ.

2230. Ἐτυμολογικὰ (ΕΕΦΣΠΑ, περ. β' 20, 1969/70, 325-350).

ΜΑΛΙΓΚΟΥΔΗΣ Φ.

2231. Πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Κρήτη στὰ Κύθηρα (Ἄγνωστες πληροφορίες ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῶν Κυθήρων) (ΕΕΒΣ 39/40, 1972/73, 518-526).

2232. Νεοελληνικὲς ἐτυμολογίες (Ἑλλην. 27, 1974, 392-393).

2233. Ἕνα ἀλβανικὸ ὄνομα στὶς βυζαντινὲς πηγὲς (Βυζαντ. 8, 1976, 159-165).

ΜΑΛΤΕΖΟΥ ΧΡ.

2234. Τὰ λατινικὰ ἔγγραφα πατμιακοῦ ἀρχείου (Σύμμ. 2, 1970, 349-378).

ΜΑΝΑΦΗΣ Κ.Α.

2235. Παρατηρήσεις εἰς τὰ «Κυπριακὰ τυπικά» (ΕΕΦΣΠΑ 20, 1969/70, 155-168).

2236. Μοναστηριακὰ τυπικὰ - διαθῆκαι [Αθ., Σειρὰ διατριβῶν καὶ μελετημάτων, 7], Ἀθῆνα 1970.

ΜΑΝΟΥΣΑΚΑΣ Μ.

2237. Ὁ ποιητὴς Λεονάρδος Ντελλαπόρτας ὡς πρεσβευτὴς τῆς Βενετίας εἰς Τυνησίαν (ΕΕΒΣ 27, 1957, 340-368).

2238. Ἀκοτάντου Διαθήκη. Ἡ διαθήκη Ἀγγέλου Ἀκοτάντου, ἀγνώστου Κρητικοῦ ζωγράφου (ΔΧρ. ΑΕ 2, 1960 ⟨1961⟩, 139-150).

2239. Ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ καὶ ἄγνωστος εἰκὼν τοῦ Φιλοθέου Σκούφου (Χαριστ. Ορλάνδ. Α' 261-277).

2240. Αὐτόγραφον τεῦχος χρονικῶν σημειωμάτων καὶ δοσοληψιῶν (1578-1588) Γαβριὴλ Σεβήρου (Θησαυρ. 9, 1972, 7-67).

2241. Τὸ «Ὑπομνηστικὸν» τοῦ Λεονάρδου Ντελλαπόρτα καὶ τὸ πεζὸ πρότυπό του (ΕΕΒΣ 39-40, 1972/73, 60-74).

ΜΑΝΩΛΑΚΑΚΗΣ Μ.

2242. Γλωσσικὴ ὕλη τῆς νήσου Καρπάθου (Επετ. Παρνασσ. 9, 1906, 29-42).

ΜΑΣΤΡΟΔΗΜΗΤΡΗΣ Π.

2243. Ἐπιγράμματα ἱερέων τοῦ Χάνδακος εἰς ἔπαινον τοῦ δούκα τῆς Κρήτης Giovanni - Battista Grimani (1636) (Κρ. Χρ. 23, 1971, 367-394).

ΜΕΝΑΡΔΟΣ Σ.

2244. Τοπωνυμικαὶ καὶ λαογραφικαὶ μελέται [Δημοσιεύματα τοῦ Κέντρου ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, IV], Λευκωσία 1970.

ΜΗΝΑΣ Κ.

2245. Τὸ τοπωνυμικὸ τῆς Κάσου [Στέγη γραμμάτων καὶ τεχνῶν Δωδεκανήσου, 4], Ἀθήνα 1975.

ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Δ.

2246. Οἱ τραπεζουντιακοὶ θρῆνοι γιὰ τὴν ἅλωση τῆς Κων/πόλεως (ΑΠ 30, 1970, 71-88).

ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ - ΝΟΥΑΡΟΣ Μ.

2247. Λεξικὸν τῆς καρπαθιακῆς διαλέκτου [Καρπαθιακὰ μνημεῖα], Ἀθήνα 1972.

2248. Τὸ κληρονομικὸν ἔθιμον τῶν κανακάρηδων (Λαογρ. 28, 1972, 161-174).

ΜΟΥΡΕΛΟΣ Γ.

2249. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (Νέα Πορεία, Ἰούλ. - Ὀκτ. 1971, τεύχ. 197-200, 132-134).

ΜΟΥΡΤΖΟΠΟΥΛΟΣ Α.

2250. Διορθωτικὸ στὸ «Ἀνακάλημα τῆς Κωνσταντινόπολης» (Ἑλλην. 23, 1970, 337-346).

ΜΠΟΝΦΑΝΤΕ Γ. (BONFANTE G.).

2251. Γλωσσικαὶ σχέσεις μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας (ΕΕΦΣΠΑ 16, 1965/1966, 417-433).

ΝΙΚΗΦΟΡΙΔΗΣ Β.

2252. Παρατηρήσεις στὸν «Ἀπόκοπο» (Ν. Εστ. 92, 1972, 1234-1240).

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Α.

2253. Συλλογὴ ὀνομάτων ἀπονεμομένων ἐν Κύπρῳ εἰς τὰ ζῶα (Κυπρ. Σπ. 36, 1972, 121-137).

ΝΥΣΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ Μ.

2254. Ὁ ἐπὶ τοῦ κανικλείου καὶ ἡ ἐφορεία τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς (Σύμμ. 1, 1966, 76-94).

ΞΥΔΗΣ Θ.

2255. Τὸ «Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669» τοῦ Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ (Κριτικὰ φύλλα 4, Ἰούν. - Ἰούλ. 1975, τεύχ. 24-25, σελ. 298-300).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ Δ.

2256. Βιβλιοκρ. τοῦ: Ε. Κ α ρ α λ έ κ α, Ἀγρίμια καὶ πουλιὰ τοῦ τόπου μας. Γεωργικὴ - δασικὴ - κυνηγετικὴ - λαογραφικὴ ζωολογία καὶ ζωολογικὰ διάφορα, ἐκδ. γ', Ἀθήνα 1968 (Λαογρ. 27, 1971, 388-389).

ΠΑΓΚΑΛΟΣ Ε.

2257. Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Κρήτης, Ε'-Ϛ', Ἀθήνα, 1967-1970.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗΣ Ν.

2258. Περὶ Ναθαναὴλ Χίκα (Μνημ. Αντωνιάδη, 1974, 265-275).

2259. Παιδιόφραστος (Φίλτρα, Τιμητ. Καψ. 275-290).

2260. Οἱ κρητικὲς ἐνθυμήσεις τοῦ σιναϊτικοῦ κώδικα 1639 (Δωδ. 5, 1976, 121-132).

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ ΚΡ.

2261. Ἕλληνες ναυτικοὶ καὶ πλοιοκτῆτες ἀπὸ τὰ παλαιότερα οἰκονομικὰ βιβλία τῆς ἑλληνικῆς Ἀδελφότητας Βενετίας (1536-1576) (Θησαυρ. 11, 1974, 284-352).

ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ Ν. καὶ ΤΣΟΥΡΚΑ - ΠΑΠΑΣΤΑΘΗ Δ.

2262. Κῶδιξ μητροπόλεως Σισανίου καὶ Σιατίστης (ιζ'-ιθ' αι.), τεῦχος α', Θεσσαλονίκη 1974.

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ε. — ΒΑΛΑΒΑΝΙΔΗΣ Γ.

2263. Ψάρια τοῦ Αἰγαίου, εὑρετήριο. Συγκέντρωση - κατάταξη τῆς ὕλης ἀπὸ συνεργεῖο, γλωσσικὴ ἐπεξεργασία Ε. Π., ζωγραφικὰ δείγματα Γ.Β., Ἀθήνα 1975.

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ι.-Θ.

2264. Τὰ σχέδη μυὸς (Illinois Studies in language and literature 58, 1969, 210-222).

2265. Κριτικά, γλωσσικὰ καὶ ἑρμηνευτικὰ εἰς τὴν περὶ Αἰσώπου μυθιστορίαν. Συμβολὴ Α'. (Πλάτων 21, 1969, 251-269).

2266. Κριτικά, γλωσσικὰ καὶ ἑρμηνευτικὰ εἰς τὴν περὶ Αἰσώπου μυθιστορίαν (Αθ. 73-74, 1973, 231-244).

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Θ.

2267. Θρησκευτικὰ ποιήματα ἐκ κυπριακοῦ χειρογράφου (Κυπρ. Σπ. 34, 1970, 83-122).

2268. Νέα θρησκευτικὰ ποιήματα ἐκ κυπριακοῦ χειρογράφου (Κυπρ. Σπ. 36, 1972, 83-119).

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Σ.

2269. Νεοφύτου τοῦ ΣΤ', πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἔγγραφα καὶ

ἀφιερώματα πρὸς τὴν ἱ. μονὴν Ἰωάννου Θεολόγου Πάτμου (Χαριστ. Ορλάνδ. Δ', Αθήνα, 1967/68, 220-245).

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Θ.

2270. Θέματα ρουμελιώτικου λαϊκοῦ δικαίου (Λαογρ. 28, 1972, 81-113).

2271. Θεσμοὶ λαϊκοῦ δικαίου στὸ νομὸ Λασιθίου (Ἀμάλθεια 4, 1973, 140-144).

ΠΑΠΑΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ Μ.

2272. Διορθώσεις σὲ κείμενα τῆς δημώδους λογοτεχνίας (Παρνασσ., περ. β', 16, 1974, 464-468).

2272α. Διορθώσεις στὸν «Πόλεμο τῆς Τρωάδος» (Δωδώνη 5, 1976, 349-368).

ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ Μ.

2273. Τὸ γλωσσάριο τῶν Γρεβενῶν [Μακεδονικὴ βιβλιοθήκη 48], Θεσσαλονίκη 1976.

ΠΑΠΑΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ — ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ Ν.

2274. Μιὰ συλλογὴ ἐπιστολῶν τοῦ Εὐγενίου Γιαννούλη καὶ ἄλλων λογίων τοῦ 17ου αἰώνα (Ελλην. 24, 1971, 65-93).

2275. Κριτικὲς παρατηρήσεις στὴν« Ἐρωφίλη» (Ελλην. 25, 1972, 419-427).

ΠΑΠΑΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ Γ.

2276. Κυπριακαὶ παραδόσεις διὰ τὴν τιμωρίαν ἱεροσύλων (Κυπρ. Σπ. 33, 1969, 181-187).

2277. Ἐπιβιώσεις ἀρχαίων ἐθίμων ἐν Κύπρῳ. Τὸ σκλάβωμα (Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ., 1973, 265-269).

ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΣ Κ.

2278. Νεοελληνικὰ ἐτυμολογικὰ (Βυζαντ. 8, 1976, 295-336).

ΠΑΡΑΣΟΓΛΟΥ Γ.

2279. Κατάλογος οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ αὐτοκρατόρων [ἐκδ. προσεχής).

ΠΑΡΛΑΜΑΣ Μ.

2280. Συμβολὴ εἰς τὴν ἐτυμολόγησιν ἐνίων κρητικῶν λέξεων (Αθ. 73-74, 1973, 281-289).

ΠΕΝΤΟΓΑΛΟΣ Γ.

2281. Τέσσερεις κεφαλληνιακοὶ κώδικες ἐγγράφων (Ελλην. 23, 1970, 352-356).

2282. Παΐσιος Μεταξᾶς (Στοιχεῖα γιὰ τὴν ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς φιλοσοφίας τοῦ δέκατου ἕκτου καὶ δέκατου ἕβδομου αἰώνα). (Παρνασσ. 14, 1972, 522-536).

2283. Νέες πληροφορίες ἀπὸ ἀνέκδοτα κείμενα γιὰ τοὺς σεισμοὺς τῆς Κεφαλληνίας τὸ 1636 καὶ 1638 (Παρνασσ. 15, 1973, 390-395).

2284. Ἠλίας ἢ Λέος Μόσκος, ἁγιογράφος στὶς ἐκκλησίες «Ἀνάληψη» καὶ «Παντοκράτορας» στὸ Λιξούρι (1664-1665) (Παρνασσ. 16, 1974, 34-51).

ΠΕΤΡΟΝΩΤΗΣ Α.

2285. Νέο ἀπόσπασμα τοῦ Διοκλητιάνειου ἀγορανομικοῦ κώδικα ἀπὸ τὴ Θέλπουσα τῆς Ἀρκαδίας (Ελλην. 26, 1973, 255-270).

ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Γ.

2286. Νοταριακαὶ πράξεις Μυκόνου (Παράρτ. Επετ. Νομ. Σχ. Παν/μίου Ἀθηνῶν—Μνημεῖα μεταβυζαντινοῦ δικαίου, 3], Αθήνα 1960).

ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Δ.

2287. Ὅρια ἱερὰ - σταυράτα (ΕΕΦΣΠΘ 11, 1971, 227-244).

ΠΙΛΑΒΑΚΗΣ Κ.

2288. «Κυπριακὰ τοπωνύμια». Μέρος πρῶτο (Ἐπιθεώρηση λόγου καὶ τέχνης, 1973).

2289. Ἡ βυζαντινὴ (μεσαιωνικὴ ἑλληνικὴ) δημώδης γλῶσσα καὶ ἡ κυπριακὴ διάλεκτος (Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ. $Γ^2$, 1973, 271-278).

ΠΙΤΣΑΚΗΣ Κ.

2290. Κριτικὲς παρατηρήσεις στὸ κείμενο τῆς Ἑξαβίβλου (ΕΚΕΙΕΔ 18, 1971 ⟨1973⟩, 249-270).

ΠΛΑΤΑΚΗΣ Ε.

2291. Ὀνόματα σπηλαίων τῆς Κρήτης δηλωτικὰ τῶν διαστάσεων αὐτῶν (Αθ. 73-74 [=Λειμωνάριον», Προσφορὰ εἰς τὸν καθηγητὴν Ν. Β. Τωμαδάκην], 1973, 267-280).

ΠΟΛΙΤΗΣ Λ.

2292. Παλαιογραφικὰ ἀπὸ τὴν Ἤπειρο (ΕΕΦΣΠΘ 12, 1973, 329-407).

2293. Παλαιογραφικὰ (Ελλην. 26, 1973, 315-324).

ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ Λ.

2294. Βιβλιοκρ. σημείωμα του: Ε. Κριαρᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 («Καθημερινή», 26.2.1976).

ΠΡΟΜΠΟΝΑΣ Ι.

2295. Ἡ γλῶσσα τῶν ναξιακῶν ἐγγράφων 1633-1837 (ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 338-425).

ΡΟΥΣΣΟΣ Ε.

2296. Λεξιλόγιον ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου. Α' βυζαντινὸν δίκαιον, Ἀθήνα 1948.

ΣΒΑΡΝΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤ.

2297. Γλωσσάριο τῆς Βεροίας (Βαρταλαμίδα), Βέροια 1973.

ΣΕΡΕΜΕΤΗΣ Δ.

2298. Δικαιοπρακτικὰ καὶ ἄλλα ἔγγραφα ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας περὶ Κυθήρων (Θησαυρ. 1, 1962, 119-141).

2299. Ἀνέλιξις τοῦ θεσμοῦ «Audentia Episcopalis» καὶ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἐν Βενετίᾳ (ἰδίᾳ κατὰ τοὺς 16-18ον αἰῶνας) μετ' ἀνεκδότων ἐγγράφων (Ἠπειρωτικὴ Ἑστία, 1970, σελ. ανατ. 1-37).

2300. Ἡ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης ἐν Κύπρῳ κατὰ τὴν βυζαντινὴν καὶ μεταβυζαντινὴν περίοδον (Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ. Γ[1], 1973, 309-317).

ΣΚΟΥΒΑΡΑΣ Ε.

2301. Ὀλυμπιώτισσα. Περιγραφὴ καὶ ἱστορία τῆς μονῆς. Ἡ βιβλιοθήκη καὶ τὰ χειρόγραφα. Κατάλογος τῶν κωδίκων. Ἀναγραφαὶ καὶ χρονικὰ σημειώματα. Ἀκολουθία τῆς Παναγίας Ὀλυμπιωτίσσης. Ἔγγραφα ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς (1336-1900), Ἀθήνα 1967.

2302. Στηλιτευτικὰ κείμενα τοῦ ΙΗ' αἰῶνος (κατὰ τῶν ἀναβαπτιστῶν) (B-NJ 20, 1970, 50-227).

ΣΟΦΙΑΝΟΣ Δ.

2303. Ὁ νεομάρτυς Μιχαὴλ ὁ ἐξ Ἀγράφων († 1544, Θεσσαλονίκη) καὶ ὁ συντάκτης τοῦ βίου του (B-NJ 21, 1971/1972, 233-247).

ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ Γ.

2304. Βιβλιοκρ. τοῦ: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (Μικρασιατικὰ Χρονικὰ 14, 1970, 535-540· 15, 1972, 453-457).

ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Χ.

2305. Οἱ Τσάκωνες καὶ ἡ Τσακωνιά. Συμβολὴ στὴν ἑρμηνεία τῶν ὀνομάτων καὶ τοῦ ὁμώνυμου βυζαντινοῦ θεσμοῦ τῶν καστροφυλάκων [Βυζαντινὰ κείμενα καὶ μελέται, 5], Θεσσαλονίκη 1972.

ΤΟΥΡΤΟΓΛΟΥ Μ.

2306. Τὸ φονικὸν καὶ ἡ ἀποζημίωσις τοῦ παθόντος. Βυζάντιον - Τουρκοκρατία. Μετεπαναστατικοὶ χρόνοι μέχρι καὶ τοῦ Καποδιστρίου [Συμβολαὶ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου ὡς καὶ τῶν ἄλλων δικαίων τῆς ἀρχαιότητος, 11], Ἀθήνα 1960.

2307. Τινὰ περὶ ἀνακλήσεως διαθηκῶν εἰς τὴν Νάξον κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα (Ἀθ. 73-74, 1972/73, 369-378).

2308. Τὸ «ἀβιωτίκιον». Συμβολὴ εἰς τὸ βυζαντινὸν κληρονομικὸν δίκαιον (Ξένιον Π. Ζέπου, Α', 1973, 633-645).

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ Κ.

2309. Νομικὰ ἔγγραφα Κερκύρας τῶν ἐτῶν 1620-1854 διασωθέντα ἐν Πάτραις (Πρακτ. Γ' Παν. Σ. Α', 1967, 392-395).

2310. Ἓξ διαθῆκαι Παλαιῶν Πατρῶν ἀποκείμεναι εἰς μονὴν Ὀμπλοῦ (Ἀθ. 71, 1969/70, 18-46).

ΤΣΑΝΤΣΑΝΟΓΛΟΥ Κ.

2311. *Τσιμουδιά*: ἡ σημασιολογικὴ ἐξέλιξη ἑνὸς ὅρου τοῦ μίμου (Ἑλλην. 21, 1968, 400-405).

ΤΣΕΛΙΚΑΣ Α.

2312. Ἀνέκδοτον γράμμα τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Ματθαίου πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Ἀδελφότητα Βενετίας (1754) (Θησαυρ. 11, 1974, 164-168).

ΤΣΙΚΡΙΤΣΗ ΧΡ.

2313. Κρητικὰ ἐπώνυμα ἐξ ὀνομάτων φυτῶν καὶ ζώων (Κρ. Χρ. 23, 1971, 440-466).

ΤΣΙΡΠΑΝΛΗΣ Ζ.

2314. Φιλικὲς σχέσεις τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου μὲ τοὺς Τούρκους κατὰ τὸν 15ον αἰ. (BF 3, 1968, 191-209).

ΤΣΙΤΣΑΣ Α.

2315. Περιπλάνηση στὰ ταφολόγια (ΔΑΕ Κερκ. 12, 1975, 5-42).

ΤΣΟΛΑΚΗΣ ΕΥΔ.

2316. Κριτικὲς παρατηρήσεις στὸ κείμενο τοῦ μυθιστορήματος «Καλλίμαχος καὶ Χρυσορρόη» (Ἑλλην. 25, 1972, 414-419).

2317. Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν Σύνοψιν Χρονικὴν τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ (Ἑλλην. 27, 1974, 148-150).

ΤΣΟΠΑΝΑΚΗΣ Α.

2318. Διαλεκτικὰ Μακεδονίας (Μακεδονικὰ 5, 1961/63, 448-457).

2319. Ξένα λεξιλογικὰ στοιχεῖα Κύπρου καὶ Ρόδου (Επετ. Κύπρ. 4, 1970/1971, 133-208).

2320. Λίγο φῶς στὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ τῶν χωριῶν τῆς Ρόδου κατὰ τὴ μέση τουρκοκρατία (Δωδεκανησιακὰ Χρονικὰ 1, 1972, 7-25).

ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ Β.

2321. Νεοελληνικαὶ μεταφράσεις, παραφράσεις καὶ διασκευαὶ τῆς «Βατραχομυομαχίας» ['Αθηνᾶ, σειρὰ διατριβῶν καὶ μελετημάτων, 17], Αθῆνα 1973.

ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ Ε.

2322. Ἡ ἀκολουθία τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ ΙΔ' νεομαρτύρων (814-815 μ.Χ.) καὶ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης (Αθ. 72, 1971, 333-351).

ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ Ν.

2323. Ἐκ τῆς βυζαντινῆς ἐπιστολογραφίας. Ὁρολογία ἐπιστολῶν καὶ ἐγγράφων (ΕΕΦΣΠΑ, περ. β', 19, 1968/69, 9-34).

2324. Ἐκ τῆς βυζαντινῆς ἐπιστολογραφίας. Οἱ ταχυδρόμοι τῶν ἐπιστολῶν (ΕΕΦΣΠΑ, περ. β', 20, 1969/70, 9-20).

2325. Ἡ ἐν Ἰταλίᾳ ἔκδοσις ἑλληνικῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων (κυρίως λειτουργικῶν) γενομένη ἐπιμελείᾳ Ἑλλήνων ὀρθοδόξων κληρικῶν κατὰ τοὺς ιε'-ις' αἰῶνας (ΕΕΒΣ 37, 1969/70, 3-33).

2326. Ἡ γλῶσσα Ἰωσὴφ τοῦ ὑμνογράφου (ΕΕΦΣΠΑ 23, 1972/73, 21-42).

2327. Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁρολογίας (ΕΕΦΣΠΑ 24, 1973/74, 309-330).

ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ Ν.—ΠΑΠΑΔΑΚΗ Α.

2328. Κρητικὰ ἱστορικὰ ἔγγραφα 1821-1830. Α' 1821-1824 [Βιβλιοθήκη Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κρήτης 4], Αθήνα 1974.

ΦΙΛΙΠΠΑΚΗΣ Ι.

2329. *Μαριόλος, κατεργάρης, λεβέντης* (μιὰ νέα ἐτυμολογία) (Κρητικὴ Ἑστία 23, 1972, 119-122).

2330. Τὰ γλωσσικά μας (Κριτικὰ φύλλα 3, 1974, 219-221).

ΦΟΡΗΣ Β.

2331. Μεσαιωνικὰ στερητικὰ ἐπίθετα (Βυζαντ. 3, 1971, 343-365).

2332. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (Ν. Εστ. 90, 1971, 1246-1247· 99, 1976, 198-202).

ΦΡΑΓΚΑΚΙ Ε.

2333. Συμβολὴ εἰς τὴν δημώδη ὁρολογίαν τῶν φυτῶν, Αθήνα 1969.

ΧΑΣΙΩΤΗΣ Ι.

2334. Ἱσπανικὰ ἔγγραφα κυπριακῆς ἱστορίας, Λευκωσία 1972, 55-82.

ΧΑΤΖΗ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ Κ.

2335. Παρατηρήσεις καὶ διορθώσεις εἰς ἐκδόσεις κυπριακῶν μεσαιωνικῶν κειμένων (Επετ. Κύπρ. 3, 1970, 75-86).

2336. Ἐτυμολογικὰ καὶ ἑρμηνευτικὰ εἴς τινας λέξεις τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς (Αθ. 73-74, 1973, 32-42).

2337. Ἡ καταγωγὴ τῶν καλικαντζάρων (Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ. Γ', μέρος β', 1973, 295-303).

2338. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (Δελτίον ἐπιστημονικοῦ καὶ φιλολογικοῦ συλλόγου Ἀμμοχώστου, 1972 ⟨1973⟩, 203-204). Βλ. και αρ. 2411.

ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ Ι.

2339. Μνημειῶδες ἔργον [Βιβλιοκρ. του: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1169] («Νέα Πολιτεία», 26.9.1971).

2340. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (Κριτικὰ φύλλα 5, 1976, τεύχ. 1(31), 152-153.

ΧΑΤΖΗΨΑΛΤΗΣ Κ.

2341. Τὸ ἐν Ἑλλάδι καὶ Κύπρῳ οἰκογενειακὸν ὄνομα *Λογαρᾶς* κατὰ τὴν βυζαντινὴν καὶ μεταβυζαντινὴν περίοδον (Επετ. Κύπρ. 6, 1972/1973, 133-168).

ΧΕΝΤΡΙΞ Β.

2342. Οἱ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ θεσμοὶ τῆς λατινικῆς αὐτοκρατορίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ὑπάρξεώς της, Θεσσαλονίκη 1970.

β') ξ ε ν ό γ λ ω σ σ ω ν

AERTS W. J.

2343. The Monza vocabulary (St. Byz. Noehell. Neerl., 1972, 36-73).

AHRWEILER H.

2344. Byzance et la mer (La marine de guerre, la politique et les

institutions maritimes de Byzance aux VIIe-XVe siècles [Bibliothèque byzantine. Etudes, 5], Παρίσι 1966.

2345. Etudes sur les structures administratives et sociales de Byzance, Préface de Paul Lemerle, Variorum reprints, Λονδίνο 1971.

ALEXIOU M.

2346. The ritual lament in Greek tradition, Cambridge 1974.

ANDRIOTIS N.

2347. Il mare nella lingua e nel folklore greco (Boll. Atl. Ling. Med. 4, 1962, 55-67).

APOSTOLOPOULOS PH.

2348. 44 documents ecclésiastiques inédits du XVIIIe siècle (du Suppl. Grec 708 de la Bibliothèque Nationale de Paris) (Ελλην. 27, 1974, 79-123. Το κείμ. σελ. 98-123).

ASENOVA P.

2349. Βιβλιοκρ. του: Ν. Π. Ἀ ν δ ρ ι ώ τ η, Ἐτυμολογικὸ λεξικὸ τῆς κοινῆς νεοελληνικῆς, ἔκδ. β' (Linguistique balkanique 17, τ. 2, Σόφια 1974, 63-87).

ATSALOS B.

2350. La terminologie du livre-manuscrit à l'époque byzantine A', Θεσσαλονίκη 1971.

BAKKER W.F.

2351. Pronomen abundans and pronomen conjunctum, Ἀμστερνταμ-Λονδίνο 1974.

2352. Βιβλιοκρ. τοῦ: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (Ελλην. 27, 1974, 167-181).

BOMPAIRE J.

2353. Actes de Xéropotamou, édition diplomatique [Archives de l'Athos III], Παρίσι 1964.

BONFANTE G., βλ. ἀρ. 2251.

CARACAUSI G.

2354. Il valore di ζ nei documenti medievali italogreci e il problema delle affricate (Misc. Rossi, 107-138).

CARAGOUNIS CHR.

2355. «Ὀψώνιον»: A reconsideration of its meaning (Novum Testamentum 16, 1974, 35-57).

CARATZAS ST.

2356. Les Tzacones [Supplementa Byzantina. Texte und Untersuchungen, ἐκδ. H.-G. Beck, A. Kambylis, R. Keydell, τόμ. 4], Walter de Gruyter u. Co, Βερολίνο - Νέα Ὑόρκη 1976.

2357. Βιβλιοκρ. τοῦ: Χ ρ. Σ υ μ ε ω ν ί δ η, Οἱ Τσάκωνες καὶ ἡ Τσακωνιά (BZ 68, 1975, 402-404).

CONOMIS N.

2358. Minutiae (ΕΕΦΣΠΘ 11, 1971, 317-324).

COUTELLE L.

2359. Le greghesco. Réexamen des éléments néo-grecs des textes comiques vénitiens du XVIe siècle, Θεσσαλονίκη 1971.

DARROUZÈS J.

2360. Obits et colophons (Χαριστ. Ορλάνδ. Α' 299-313).

2361. Ekthésis néa. Manuel des pittakia du XIVe siècle (REB 37, 1969, 5-127).

2362. Recherches sur les ὀφφίκια de l'église byzantine [Archives de l'Orient chrétien, 11], Παρίσι 1970.

2363. Tomos inédit de 1180 contre Mahomet (REB 30, 1972, 187-197).

2364. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (REB 29, 1971, 336-337).

DAWKINS R.

2365. Βιβλιοκρ. τοῦ: Κ. Χ α τ ζ η ϊ ω ά ν ν ο υ Περὶ τῶν ἐν τῇ μεσαιωνικῇ καὶ νεωτέρᾳ κυπριακῇ ξένων γλωσσικῶν στοιχείων (B-NJ 13, 1936/37 ⟨1937⟩, 104-109).

DIEHL CH.

2366. Le trésor et la bibliothèque de Patmos au commencement du 13e siècle (BZ 1, 1892, 488-525).

DÖLGER F.

2367. Beiträge zur Geschichte der byzantinischen Finanzverwaltung, besonders des 10. und 11. Jahrhunderts [Byzantinisches Archiv, 9], Λειψία 1927.

2368. Παρασπορά, Ettal 1961.

EIDENEIER H.

2369. Einige Ghost-Words in der griechischen Papyrus-lexikographie (Zeitschr. f. Papyrologie und Epigraphik 7, 1971, 53-60).

2370. Βιβλιοκρ. του: E. Κ ρ ι α ρ ᾶ, Λεξικό τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (BZ 64, 1971, 103-106· S-OF 33, 1974, 523-524).

2371. Βιβλιοκρ. του: L. C o u t e l l e, Le greghesco (S-OF 31, 1972, 519-520).

2372. Βιβλιοκρ. του: E. T r a p p, Digenes Akrites, synoptische Ausgabe der ältesten Versionen (S-OF 31, 1972, 515-519).

2373. Βιβλιοκρ. του: G. V e l o u d i s, Der neugriechische Alexander (S-OF 31, 1972, 519-520).

2374. Βιβλιοκρ. τοῦ: N. A n d r i o t i s, Lexicon der Archaismen in neugriechischen Dialekten (S-OF 34, 1975, 460-462).

2375. Βιβλιοκρ. τοῦ: V. T s i o u n i, Παιδιόφραστος διήγησις τῶν ζώων τῶν τετραπόδων (Ελλην. 28, 1975, 453-460).

FATOUROS G.

2376. Textkritische Beobachtungen zu Ioannes Skylitzes (JÖB 24, 1975, 91-94).

FENSTER E.

2377. Laudes Constantinopolitanae [Institut für Byzantinistik und neugriechische Philologie der Universität], Μόναχο 1968.

FOLLIERI E.

2378. Ciriaco ὁ Μελαῖος (Zetesis, 1973, 502-528).

2379. Gli appellativi dei persecutori nel Sinassario di Costantinopoli (ΕΕΒΣ 39-40, 1972/1973, 346-372).

FREI- KORSUNSKY S.

2380. Griechische Wörter aus lateinischer Überlieferung, Ζυρίχη 1969.

GARZYA A.

2381. Sull'accezione coloristica di alcuni termini greci (Le parole e le idee 12-14, 1970/72, 41-50).

2382. Varia philologa X (ΕΕΒΣ 39-40, 1972/1973, 342-345).

2383. Varia philologa IX (Αθ. 73-74, 1973, 360-368).

GEMERT A.F. (van)

2384. The new manuscript of the history of Belisarius (Folia Neohell. 1, 1975, 45-71).

GEORGAKAS D.

2385. Über den Ortsnamen *Μαλεβός*. Περὶ τοῦ τοπωνυμίου *Μαλεβὸς* (BZ 39, 1940, 341-8).

2386. Beiträge zur Deutung als slavisch erklärter Ortsnamen, II (BZ 42, 1943/49, 384-419).

2387. On the nominal endings *ις*, *-ιν*, in later greek (Classical Philology 43, 1948, 243-260).

2388. Italian place-names in Greece and place-names from italian loanwords (Beiträge zur Namenforschung 1, 1950, 149-170).

2389. Italian place names in Greece (Beiträge zur Namenforschung, 1, 1950, 266-270).

2390. The medieval names *Melingi* and *Ezeritae* of slavic groups in the Peloponnesus (BZ 43, 1950, 301-303).

2391. Dialektisches aus Rhodos. Ein Beitrag zu Lautlehre, Wortbildung, Flexion und Wortgeschichte (BZ 44, 1951, 143-157).

2392. A point of Koine Greek Lexicography (Classical Philology 47, 1952, 167-169).

2393. Πολύγυρος [*Polijiros*] in Chalcidice (Beiträge zur Namenforschung, 1955, 275-286).

2394. Creation of new words in greek by shortening and a lexical crux: *Δραγάτης* (Orbis 4, 1955, 91-112, 459-477).

2395. Ancient greek terms surviving orally (Μνήμης Χάριν P. Kretschmer, 1956, 114-129).

2396. Remarks and corrections on Pring's A Grammar of modern greek (Orbis 7, 1958, 536-558).

2397. Medieval and modern greek place names part 1 (Beiträge zur Namenforschung 14, 1963, 283-299).

2398. Place and other names in Greece of various balkan origins (Zeitschr. f. Balkanol. 2, 1964, 38-76).

2399. From the River System in Anatolia: The Names of the Longest River (Names 12, αρ. 3-4, Σεπτ. - Δεκ. 1964, 197-214).

2400. Greek place names: part II from greek Hydronymy. 1. The main river system of Messenia (Beiträge zur Namenforschung 16, 1965, 70-94).

2401. Place and other names in Greece of various balkan origins (Zeitschr. f. Balcanol. 4, 1966, 26-56).

2402. Place and other names of various balkan origins (Zeitschr. f. Balkanol. 5, 1967, 167-185).

2403. On the names of the Santorini island group: *Θήρα - Σαντορήνη, Θηρασία, Καμένες, 'Ασπρονήσι, Fira*, etc. (Beiträge zur Namenforschung, νέα σειρά, 5, 1970, 341-370).

2404. Modern greek - english dictionary: A section of edited entries: ἀκόντιο - ἀκούραστος (Orbis 22, 1973, 389-403).

2405. Kriara's Medieval greek lexikon: a most valuable tool [Βιβλιοκρ. του: Ε. Κριαρᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669] (Orbis 22, ἀρ. 2, 1973, 404-430).

2406. Βιβλιοκρ. τοῦ: Στ. Καρατζᾶ, Ὑποκοριστικὰ τοῦ ἰδιώματος Κύμης καὶ περιχώρων (BZ 50, 1957, 150-156).

2407. Βιβλιοκρ. του: G. Rohlfs, Neue Beiträge zur Kenntnis der unteritalienischen Gräzität (Beiträge zur Namenforschung. Neue Folge 3, 1968, 256-264). Βλ. και αρ. 2173 κε. και 2464.

GEORGESCU V.
2408. Byzance et les institutions roumaines jusqu'à la fin du XVe siècle (XIVe Congrès international des études byzantines, Βουκουρέστι, 1971, 49-80).

GUILLAND R.
2409. Les logothètes. Etudes sur l'histoire administrative de l'empire byzantin (REB 29, 1971, 5-115).

GUILLOU A., βλ. αρ. 2440.

HASSELT F.G. (van)
2410. Idiomatic parallels in turkish and modern greek (St. Byz. Neohell. Neerl., 1972, 330-339).

HATJIOANNOU K.
2411. *Παλάθη* - Flado⟩ flado-onis⟩ flaon⟩ *φλαούνα*. Their historical Background and etymology (Orbis 19, 1970, 483-490. Βλ. και αρ. 2335 κε.

HEMMERDINGER - ELIADOU D.
2412. Un pélerin tchèque à Chypre en août 1598 (Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ., Γ', μέρος β', 1973, 121-124).

HENDRICKX B., βλ. αρ. 2342.

HÖRANDNER W.
2413. Marginalien zum "Manganeios Prodromos" (JÖB 24, 1975, 95-106).

HUNGER H.
2414. Piraterie in der Aegaeis Anno 1504, Brief Bajezidis II an Leonardo Loredan (Byz. 40, 1970, 361-376).

2415. Markos Bathas, ein griechischer Maler der cinquecento in Venedig (JÖB 21, 1972, 131-137).

JEFFREYS E.
2416. Some comments on the manuscripts of Imberios and Margarona (Ελλην. 27, 1974, 39-49).

JEFFREYS M.
2417. The Chronicle of the Morea: Priority of the greek version (BZ 68, 1975, 304-350).

KAHANE H. καὶ R.
2418. Comment on *pizza* (Rom. Philol. 16, 1962, 29-30).

2419. Graeco - romance etymologies III (Studia hispanica in honorem R. Lapesa, 1972, 323-333).

2420. Greek in southern Italy, III Byzantine notes (BZ 66, 1973, 1-37).

2421. Βιβλιοκρ. τοῦ: G. Rohlfs, Italogriechische Sprichwörter in linguistischer Konfrontation mit neugriechischen Dialekten (BZ 68, 1975, 78-83).

KAHANE H. - R. και PIETRANGELI A.
2422. Egyptian papyri as a tool in romance etymology, II. Gulf: Hypercorrection or dialect Borrowing? (Rom. philol. 27, 1973, 46-49).

KAPSOMENOS S.
2423. Zur Häufung synonymer Partikeln in der spätgriechischen Volkssprache (Polychronion., Festschrift Fr. Dölger zum 75. Geburtstag, Ἀμστερνταμ, 1968, BF 3, 1968, 134-140).

KARLIN - HAYTER P.
2424. Notes sur le λατινικὸν dans l'armée et les historiens de Nicée (BF 4, 1972, 142-150).

KODER J.
2425. Βιβλιοκρ. του: Leben und Taten Alexanders von Makedonien.

Der griechische Alexanderroman nach der Handschrift L, herausgegeben und übersetzt von Helmut van Thiel (JÖB 25, 1976, 327-328). Βλ. καὶ αρ. 2208.

KRESTEN O.

2426. Βιβλιοκρ. του: O. Mazal, Der Roman des Konstantinos Manasses ... (Mitt. Inst. Österr. Geschichtsforschung 77, 1969, 459-461).

KRIARAS E.

2427. Kritische und sprachliche Bemerkungen zum Texte eines byzantinischen Rechenbuches des XV. Jahrhunderts (BF 3, 1968, 141-156).

2428. Artikel aus einem "Wörterbuch der mittelalterlichen griechischen volkssprachlichen Literatur» (JÖBG 17, 1968, 231-267).

2429. Kritische Bemerkungen zu kretischen Texten (RES-EE 9, 1971, 479-485).

2430. Sprachliche Beobachtungen im Zyprischen und anderes (Fol. neohell. 1, 1975, 77-84).

2431. Giovanni Meursio, Giacomo Pontano, Leone Allacci e una lettera del card. Bessarione in greco volgare (Miscellanea Marciana di studi Bessarionei [Medioevo e umanesimo, 24], Πάντοβα 1976, σελ. 187-199).

KRUMBACHER K.

2432. «Κτήτωρ». Ein lexikographischer Versuch (IF 25, 393-421).

LACKNER W.

2433. Eine unedierte Passion der neun Märtyrer von Kyzikos (JÖB 22, 1973, 37-48).

LAURENT V.

2434. Les regestes des actes du patriarcat de Constantinople. A'. Les actes des patriarches. IV. Les regestes de 1208 à 1309, Παρίσι 1971.

2435. Le trisépiscopat du patriarche Matthieu Ier (1397-1410). Un grand procès canonique à Byzance au début du XVe siècle (REB 30, 1972, 5-166).

LAVAGNINI R.

2436. *Σχάζω - σκάζω* (RSBN, n. s., 8-9, 1971/1972, 227-234).

LEFORT J.

2437. Actes d'Esphigménou, édition diplomatique [Archives de l'Athos, VI], Παρίσι 1973.

LEMERLE P.

2438. Actes de Kutlumus, édition diplomatique [Archives de l'Athos, II], Παρίσι 1946.

2439. Le premier humanisme byzantin, Παρίσι, 1971.

LEMERLE P., GUILLOU, SVORONOS N.

2440. Actes de Lavra, première partie, des origines à 1204, édition diplomatique [Archives de l'Athos, V], Παρίσι 1970.

LEROY M.

2441. Un dictionnaire monumental du grec médiéval [Βιβλιοκρ. του: E. Κριαρᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669] (Byz. 42, 1972, 281-284).

LEROY - MOLINGEN A.

2442. Une signification inhabituelle de *κάλπις* (Byz. 39, 1969 ⟨1970⟩, 489-491).

LITTLEWOOD A.

2443. The symbolism of the apple in byzantine literature (JÖB 23, 1974, 33-59).

MANDILARAS B.

2444. Studies in the greek language. Some aspects of the development of the greek language up to the present day, Ἀθήνα 1972.

MARTINI L.

2445. Per il testo dello Stathis, Università di Padova [Istituto di studi bizantini e neogreci, Quaderni, 2], 1972.

MAZAL O.

2446. Βιβλιοκρ. τοῦ: E. Trapp, Digenes Akrites (JÖB 23, 1974, 350-351).

2447. Βιβλιοκρ. τοῦ: W. Hörandner, Theodoros Prodromos, Historische Gedichte (JÖB 25, 1976, 312-314).

MERCATI S.-G.

2448. Collectanea Byzantina, A'-B', Μπάρι 1970.

MERLIER O.

2449. Le quatrième évangile ['Ακαδημία 'Αθηνῶν. Κέντρον ἐρεύνης τοῦ μεσαιωνικοῦ καὶ νέου ἑλληνισμοῦ], Ἀθήνα 1961.

MIHAESCU H.
2450. In margine alla mia recente edizione critica di Maurizio (Studi in onore di Vittorio de Falco, 1971, 523-532).

2451. Torna, torna, fratre (Βυζαντ. 8, 1976, 23-35).

2452. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κριαρᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 110-1669 (RES-EE 12, 1974, 429-430· 15, 1977, 173-175).

MIKLOSICH FR. - MÜLLER S.
2453. Acta et diplomata graeca medii aevi, Α - Ϛ', Βιέννη 1860-1890.

MITSAKIS K.
2454. Symeon, metropolitan of Euchaita and the byzantine ascetic ideals in the eleventh century (K. Mitsakis, Βυζαντ. 2, 1970, 301-334).

MORITZ H.
2455. Die Zunamen bei den byzantinischen Historikern und Chronisten, II. Teil [Programm des K.-Humanistischen Gymnasiums in Landshut 1897/98].

MOSINO FR.
2456. Notizie dal seicento calabrese (Historica 23, 1970, 201-208· 24, 1971, 74-81 και 170-180).

OSTROGORSKIJ G.
2457. Pour l'histoire de la féodalité byzantine, μετάφρ. H. Grégoire - P. Lemerle, Βρυξέλλες 1954.

2458. Quelques problèmes d'histoire de la paysannerie byzantine, Βρυξέλλες 1956.

PAPACHRYSSANTHOU D.
2459. Actes du Prôtaton, édition diplomatique [Archives de l'Athos, VII], Παρίσι 1975.

PATRINELIS CHR.
2460. Protopsaltae, Lampadarii and Domestikoi of the Great Church during the post-byzantine period (1453-1821) (Studies in eastern chant 3, 1973, 141-170).

PECORARO V.
2461. Il Κατζοῦρμπος e il teatro di G.-B. Della Porta (RSBN 6-7, 1969/1970, 181-197).

2462. Preliminari alle commedie cretesi: Una fonte dello Stathis (Δωδ. 3, 1974, 87-102).

PERTUSI A.
2463. Tra storia e leggenda: Akritai e Ghâz sulla frontiera orientale di Bizanzio (XIVe Congrès intern. des ét. byz., Rapport II, Βουκουρέστι 1971, 27-72).

PERUZZI E. και GEORGACAS D.
2464. A byzantinism in central italian dialects (Vox Romanica 18[1], 1959, 107-123).

PETIT L.
2465. Actes de l'Athos: I. Actes de Xénophon [Βυζαντινὰ Χρονικά, παραρτ. Α' τόμου, αρ. 1], Πετρούπολη 1903 [Ανατύπωση A. Hakkert, Αμστερνταμ 1964].

POLITIS L.
2466. Digénis Akritas. A propos de la nouvelle édition de l'épopée byzantine (Scriptorium 27, 1973, 327-351).

PONTANI F.-M.
2466α. Coniectanea in Cretensem fabulam quae Στάθης inscribitur (Maia 19, 1967, 67-68).

ROHLFS G.
2467. Kretische Pflanzennamen (Κρ. Χρ. 7, 1953, 315-318).

ROTOLO V.
2468. *Μέγας λόγος* (Homo e Cultura 5, 1972, σελ. ανατ. 3-16).

2469. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κριαρᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669, (RSBN 8-9, 1971/72, 322-332).

RUSSO D.
2470. Studii și critice, Βουκουρέστι, 1910.

SCHELTEMA H.
2471. Fragmenta breviarii codicis a Theodoro Hermopolitano confecti e synopsi Erotematica collecta (St. Byz. Neohell. Neerl., 1972, 9-35).

SCHIRÒ G.
2472. L'ultimo seminario. Per una editione della «Διήγησις» di Belisario (RSBN 12-13, 1975/1976, 1-32).

SCHMALZBAUER G.

2473. Medizinisch - Diätetisches über die Podagra aus spätbyzantinischer Zeit (JÖB 23, 1974, 229-243).

SIJPESTEIJN P.

2474. Some byzantine papyri from the Amsterdam papyrus collection (St. Byz. Neohell. Neerl., 1972, 1-8).

SIMONESCO D.

2475. Le chroniqueur Matthieu de Myre et une traduction ignorée de son "Histoire" (RES-EE 4, 1966, 81-114).

SOUSTAL P.

2476. Βιβλιοκρ. τοῦ: V. Tsiouni, Παιδιόφραστος διήγησις τῶν ζώων τῶν τετραπόδων (JÖB 25, 1976, 328-329).

SPADARO G.

2477. Per una nuova edizione di Florios e Platziaflore (BZ 67, 1974, 64-73).

2478. Problemi relativi ai romanzi greci dell'età dei Paleologi. I: Rapporti tra 'Ιμπέριος καὶ Μαργαρόνα e Φλόριος καὶ Πλατζιαφλόρε (Ἑλλην. 28, 1975, 302-327). II. (Ἑλλην. 29, 1976, 278-310).

2479. "Imberio e Margarona" e "Florio e Plaziaflore" (Miscellanea neogreca, Atti del I Convegno Nazionale di studi neogreci, Palermo 17-19 maggio 1975, σελ. 181-186).

STICHEL R.

2480. Studien zun Verhältnis von Text und Bild spät - und nach - byzantinischer Vergänglichkeitsdarstellungen [Byzantina Vindobonensia, V], Βιέννη 1971.

SVORONOS N.

2480α. Etudes sur l'organisation intérieure, la société et l'économie de l'empire byzantin, préface de P. Lemerle, Λονδίνο 1973. Βλ. και αρ. 2440.

TABACHOVITZ D.

2481. Zur Sprache des pseudolukianischen Dialogs Philopatris (BF 3, 1968, 182-184).

TARABOUT Y.

2482. Βιβλιοκρ. του: E. Κριαρᾶ, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, 1100-1669 (Bulletin de la Société de linguistique de Paris 67, 1972, 105-108· 70, 1975, 164-165).

THAVORIS A.

2483. The Slavs and slav toponyms and their endings in Greece (Cyrillomethodianum 3, 1975, 190-218).

TIFTIXOGLU V.

2484. Gruppenbildungen innerhalb des konstantinopolitanischen Klerus während der Komnenenzeit (BZ 62, 1969, 25-72).

2485. Digenes, das "Sophrosyne"-gedicht des Meliteniotes und der byzantinische Fünfzehnsilber (BZ 67, 1974, 1-63).

TRAPP E.

2486. Textkritische Bemerkungen zum Belissargedicht (Byz. 40, 1970, 466-470).

2487. Pontische Elemente im Wortschatz des Digenesepos (RES-EE 9, 1971, 601-605).

2488. Digenes Akrites Epos oder Roman? (Studi classici in onore di Quintino Cataudella, B', Κατάνια 1972, 637-643).

2489. Die Etymologie des Namens *Tzikandeles* (JÖB 22, 1973, 233).

2490. Zur Etymologie des Namens Armenopulos (JÖB 25, 1976, 179).

2491. Βιβλιοκρ. του: R. Riedinger, Pseudo-Kaisarios, Überlieferungsgeschichte (JÖB 19, 1970, 302-304).

TRUMPF J.

2492. Βιβλιοκρ. του: Fr. Parthe, Der griechische Alexanderroman Rezension γ. Buch III (Gnomon 43, 1971, 244-249).

TSOURKAS C.

2493. Germanos Locros, archévêque de Nysse et son temps (1645-1700) ['Εταιρεία μακεδονικῶν σπουδῶν, IMXA, 123, 1970].

VELOUDIS G.

2494. Βιβλιοκρ. του: M. I. Μανούσακα, 'Ανέκδοτα πατριαρχικὰ γράμματα (1547-1806) πρὸς τοὺς ἐν Βενετίᾳ μητροπολίτας καὶ τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν ἀδελφότητα (BZ 64, 1971, 367-369).

VINCENT A.L.

2495. Βιβλιοκρ. τοῦ: L. Coutelle, Le greghesco (Ἑλλην. 25, 1972, 480-485).

WALTHER R.

2496. Zur Hadesfahrt des Mazaris (JÖB 25, 1976, 195-206).

ZAKYTHINOS D.

2497. Le chrysobulle d'Alexis III Comnène, empereur de Trébizonde en faveur des Venitiens [Coll. de l'Institut néo-hellenique, fasc. 12], Παρίσι 1932.

2498. Le despotat grec de Morée, Α'. Παρίσι· 1932, Β'. Αθήνα 1953.

γ') προσθήκες στη βιβλιογραφία μελετητών

ΑΛΕΞΙΟΥ ΣΤ.

2499. Βιβλιοκρ. τοῦ: Ε. Κριαρᾶ, Γεωργίου Χορτάτση, κριτικὴ ἔκδοση μὲ εἰσαγωγή, σχόλια καὶ λεξιλόγιο (Ελλην. 29, 1976, 381-388).

ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ Ν.

2500. Φαινόμενα συναλοιφῆς καὶ χασμωδίας στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα (Ελλην. 29, 1976, 5-45· 217-247).

ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ Ι.

2501. Ὁ «Διγενὴς Ἀκρίτας» τοῦ Ἐσκοριὰλ (Συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ κειμένου). Διατριβὴ ἐπὶ διδακτορίᾳ [Μελέτες στὴ νέα ἑλληνικὴ φιλολογία, 1], Ιωάννινα 1976.

ΠΗΔΩΝΙΑ Κ.

2502. Τὰ λόγια γλωσσικὰ στοιχεῖα στὰ ἔργα τοῦ Χορτάτση. Διδακτορικὴ διατριβὴ [Ἔρευνες στὴ νέα ἑλληνικὴ φιλολογία, 2], Ιωάννινα 1977.

Γ'. ΣΥΛΛΟΓΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΘΟΛΟΓΟΙ

2503. *Πολίτης Λ.*, Ποιητικὴ ἀνθολογία. Δεύτερη ἔκδοση ἀναθεωρημένη. Βιβλίο πρῶτο: Πρὶν ἀπὸ τὴν ἅλωση. Βιβλίο δεύτερο: Μετὰ τὴν ἅλωση (15ος καὶ 16ος αἰώνας). Βιβλίο τρίτο: Κρητικὴ ποίηση. Ἐκδόσεις Δωδώνη, Ἀθήνα [1976].

2504. *Σπυριδάκης Γ.*, Δημοτικὰ τραγούδια Α' [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν], Αθήνα 1962.

Δ'. ΛΕΞΙΚΑ

Andriotis N., Lexicon der Archaismen in neugriechischen Dialekten, Βιέννη 1974.

Liddell H. G., Scott R. και Jones, English Lexicon, A Supplement, εκδ. από *E. A. Barber*, Οξφόρδη 1968.

Boerio G., Dizionario del dialetto veneziano, Βενετία 1856.

Dizionario *Garzanti* della lingua italiana, Μιλάνο 1966.

Liddell H. G. και Scott R., Συμπλήρωμα τοῦ Μεγάλου Λεξικοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, σχεδιασθὲν ὑπὸ *Κ. Δ. Γεωργούλη*, συνταχθὲν δὲ ἐπιστασίᾳ Π. Κ. Γεωργούντζου, Αθήνα 1972.

Meursius, Glossarium graecobarbarum ..., Lugduni Batavorum 1614.

Lexicon zu den Dionysiaka des Nonnos unter Leitung von *W. Peek*, Hildesheim 1968-1975.

Segditzas P., Elsevier's Nautical dictionary, τόμοι 2, Άμστερνταμ - Λονδίνο - Νέα Υόρκη 1966.

Ε'. ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

α') ελληνόγλωσσα

Δωδώνη, ἐπιστημονικὴ ἐπετηρὶς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, Ἰωάννινα 1972 κε.

Ἐπετηρίς, Κέντρον ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, Λευκωσία 1968 κε.

Ἐρανιστής, Ἐκδότης: Ὅμιλος μελέτης τοῦ ἑλληνικοῦ διαφωτισμοῦ, Ἀθήνα 1963 κε.

Κρητολογία, περιοδικὴ ἐπιστημονικὴ ἔκδοσις [Μελέται ἀφορῶσαι εἰς τὴν Κρήτην]. Ἐκδίδεται ὑπὸ Ἐλευθερίου Κ. Πλατάκη, Ηράκλειο 1975 κε.

Συμαϊκὰ (Τά), σύγγραμμα περιοδικὸν [Ἐπιτροπὴ συμαϊκῶν ἐκδόσεων], Ἀθήνα 1972 κε.

β') ξενόγλωσσα

Byzantina neerlandica, fasciculus 3 [= Studia byzantina et neohellenica neerlandica, edited by W. F. Bakker, A. F. Van Gemert, W. J. Aerts], Λέυντεν 1972.

Folia neohellenica, Zeitshrift für Neogräzistik, Ἀμστερνταμ 1975 κε.

Revue des études sud-est européennes. Editions de l'Académie de la République socialiste de Roumanie, Βουκουρέστι 1963 κε.

Siculorum gymnasium, N.S. [Università di Catania, Facoltà di lettere e filosofia], Κατάνια 1947 κε.

Zeitschrift für Balkanologie. Otto Harrassowitz - Wiesbaden 1963 κε.

ϛ'. ΤΙΜΗΤΙΚΟΙ ΤΟΜΟΙ

α') σε Ἕλληνες

Ἀντιχάρισμα στὸν καθηγητὴ *Νικόλαο Π. Ἀνδριώτη*. Ἀνατύπωση 88 ἐργασιῶν του μὲ τὴ φροντίδα ἐπιτροπῆς, Θεσσαλονίκη 1976.

Μνημόσυνον *Σοφίας Ἀντωνιάδη* [Βιβλιοθήκη τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν σπουδῶν, ἀρ. 6], Βενετία 1974.

Ξένιον. Festschrift für *Pan. J. Zepos*, herausgegeben von E. von Caemmérer, I. H. Kaiser, G. Kegel, W. Müller - Freinfels, H. J. Wolf, Ἀθήνα - Φράϊμπουργκ - Κολωνία 1973.

Ι. Θ. Κακριδῆ, Μελέτες καὶ ἄρθρα. Τιμητικὴ προσφορὰ γιὰ τὰ ἑβδομήντα χρόνια τοῦ συγγραφέα, Θεσσαλονίκη 1971.

Φίλτρα. Τιμητικὸς τόμος *Σ. Γ. Καψωμένου*, Θεσσαλονίκη 1975.

Ἀναγραφὴ δημοσιευμάτων *Ἐμμανουὴλ Κριαρᾶ* μὲ τὴν ἐπιμέλεια μαθητῶν του, Θεσσαλονίκη 1972.

β') σε ξένους

Polychordia, Festschrift *Fr. Dölger* [Byz. Forschungen 1-3, 1966-68].

Silloge bizantina in onore di *Silvio Giuseppe Mercati*, Ρώμη 1957.

Mercati S. - G., Collectancea Byzantina, con introduzione e a cura di Augusta Acconcia Longo, prefazione di Giuseppe Schirò, τόμοι 2 [Bari 1970].

Bizantino - sicula II, Miscellanea di scritti in memoria di *Giuseppe Rossi Taibi* [Istituto Siciliano di studi bizantini e neoellenici, Quaderni, 8], Παλέρμο 1975.

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

Στους πίνακες που ακολουθούν συγκεντρώθηκαν βραχυγραφίες εκδόσεων κειμένων ή μελετημάτων και βραχυγραφίες ονομάτων μελετητών και εκδοτών, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν κατά τη σύνταξη των πέντε έως τώρα τόμων του Λεξικού. Οι αριθμοί που ακολουθούν τις βραχυγραφίες εκδοτικών ή άλλων δημοσιευμάτων παραπέμπουν στους σχετικούς βιβλιογραφικούς πίνακες των τόμων Α΄, Β΄ και Ε΄ του Λεξικού (γιατί ο Γ΄ και ο Δ΄ δὲν περιέχουν βιβλιογραφία σε ειδικούς πίνακες).

Α΄ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

α΄) με ελληνικό τίτλο

Αγαπ., Γεωπον.=2042
Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα=2041
Αγαπ., Νέος Παράδ.=2063
Αγν., Ποιήμ.=155
Αιν. άσμ.=359
Αιτωλ., Βοηβ.=5
Αιτωλ., Μύθ.=3
Αιτωλ., Μύθ. (Legr.)=2
Αιτωλ., Ρίμ. Α. Καντ.=4
Αιτωλ., Ρίμ. Μ. Καντ.=4
Ακ. Αθ., Δημ. τραγ. Α΄=2504
Ακολ. Αρσεν.=2087
Ακ. Σπαν.=112
Ακ. Σπαν. (Eideneier)=2088
Αλεξ.=2098
Αλ. Κύπρ.=1485
Αλλατ., Σύμβ. Αθαν.=307
Αλφ.=115
Αλφ. καταν.=2091
Αλφ. (Mor.)=117
Αλφ. (Μπουμπ.)=116
Αλφ. ξεν.=119
Αλφ. (Πασχ. - Παπαδ.)=2090
Αμ. παράκλ.=120
Αναγν., Ημιάμβ.=2062
Αναγν., Στ. πολιτ.=6
Ανακάλ.=121
Ανάλ. Αθ.=122
Ανθ. χαρ.=2092
Άννα Κομν.=Άννα Κομνηνή (B. Leib, Παρίσι 1937-1945)
Ανων., Ιστ. σημ.=205
Αξαγ., Κάρολ. Ε΄=7
Απαρν.=123
Αποκ. Θεοτ.=126
Αποκ. Θεοτ. (Pern.)=125
Απόκοπ.=57
Απολλών.=127
Απολλών. (Wagn.)=130
Αποφθ.=2164
Αποφθ. πατέρ.=354
Αραμπατζόγλου, Φωτίειος Βιβλ.=2136
Αργυρ., Βάρν. Κ=8
Αρέθ., Επιστ.=308
Αρμεν., Εξάβ.=2043
Αρμούρ.=132
Αρσ., Κόπ. διατρ.=9
Αρχ. Μεγ. Β=118
Αρχ. Μεγ. Ρ=116
Άσμα Κύπρ.=135
Άσμα Μάλτ.=134
Άσμα πολ.=133
Άσμα σεισμ.=136
Ασσίζ.=137
Ατταλ.=Μιχ. Ατταλειάτης (έκδ. Βόννης)
Αχέλ.=10
Αχιλλ. (Haag) L=140
Αχιλλ. L=139
Αχιλλ. N=139
Αχιλλ. O=138
Αχμέτ, Ον.=309

Βακτ. αρχιερ.=141
Βακτ. αρχιερ. (Γκίνης)=2155
Βέλθ.=143
Βελλερ., Επιστ.=1461
Βεν.=1489
Βεν. κείμ.=124
Βεν. (Λάμπρ.)=164
Βεντράμ., Γυν.=11
Βεντράμ., Φιλ.=12
Βησσ., Επιστ.=13
Βίος αγ. Ηλία=2093
Βίος αγ. Κυπρ.=355
Βίος αγ. Νικ.=147
Βίος αγ. Νικοδ.=1514
Βίος Αισώπ.=1487
Βίος Αλ.=113
Βίος Αρχίππ.=1519
Βίος γέρ. V=250
Βίος Δημ. Μοσχ.=148
Βίος Ευθυμ. πατριάρχ.=520
Βίος Θεοδ. Συκ.=2094
Βίος οσ. Αθαν.=149
Βλαστού, Επιστ.=1462
Βλεμμ., Δούκ.=310
Βλεμμ., Λάσκ.=311
Βλεμμ., Ποίημ.=312
Βοσκοπ.=150
Βουστρ.=14
Βραχ. χρον.=2201
Βυζ. Ιλιάδ.=2106
Βυζ. κάλ.=366
Βυζ. σκωπτ. τραγ.=356

Γαδ. διήγ.=151
Γαδ. διήγ. (Wagn.)=152
Γέν. Ρωμ.=242
Γερασ., Έτ. στ.=313
Γερμ. Λοκρ. Γράμμ.=2044
Γερμ., Ον.=314
Γεωργ. Ακροπολ., Χρον. Συγγρ.=Γεωργίου Ακροπολίτου, Χρονική Συγγραφή (A. Heisenberg, Λειψία 1903)
Γεωργηλ., Βελ.=15
Γεωργηλ., Θαν.=17
Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.)=16
Γεώργ. Μον.=323
Γεωργ. Συνεχ.=315
Γκίνου, Στ.=2045
Γλυκά, Αναγ.=18
Γλυκά, Στ.=19
Γλυκά, Στ. Β΄=18
Γράμμα κρ. διαλ.=101
Γράμματα Μετεώρ.=2145
Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ.=2046
Γυμν. Ρώμ.=153
Γύπ.=105

Δαμασκ. Στουδ., Διάλ.=2076
Δαμασκ. Στουδ., Φυσιολ. T=316
Δαρκές, Προσκυν.=2047
Δελλ.=2212
Δελλ. [Πάθη Χριστού]=2070
Δεφ., Λόγ.=22
Δεφ., Σωσ.=21
Δημ. αινίγμ.=2095
Δημ. άσμ.=351
Δημ. βυζ. άσμ.=359α
Δημ. κείμ.=1488
Δημ. ομιλ.=2113
Διαθ. Ακοτ.=2213
Διαθ. Αλ.=393
Διαθ. Ηγουμ. Μακαρίας=1465
Διαθ. Θεοδ. Σαρ.=385
Διαθ. Νίκων.=388
Διαθ. Ντεφαΐτζ.=389
Διαθ. Πασχαλίγ.=389
Διακρούσ.=24
Διακρούσ., Αφ.=2049
Διακρούσ., Έτεροι=2049
Διακρούσ., Πένθος=2048
Διακρούσ., Στ.=2049
Διάλ. Ευθυμ.=2096
Διασωρ.=1463

Διάτ. Κυπρ.=156
Διγ.=1521
Διγ. A=160
Διγ. Ἀνδρ.=159
Διγ. κάβ.=361
Διγ. Τρ.=157
Διγ. Esc.=160
Διγ. Gr.=161
Διγ. (Hess.) Esc.=158
Διγ. O=68
Διγ. (Trapp) Esc.=2097
Διγ. (Trapp) Gr.· βλ. προηγγούμ.
Διγ. Z· βλ. προπροηγγούμ.
Διδ. Σολ. P = 162
Διήγ. Αγ. Σοφ.=163
Διήγ. Αλ. FE=1489α
Διήγ. Αλ. G=1490
Διήγ. Αλ. V=114
Διήγ. αναιρεθ.=1491
Διήγ. Βελ.=1486α
Διήγ. Βελ. (Cant.)=145
Διήγ. Βελ. Neap.=2100
Διήγ. εις τους κρασοπατέρας=2102
Διήγ. εκρ. Θήρ.=165
Διήγ. θαύμ. αρχ. Μιχ.=1523
Διήγ. μάρτ.=362
Διήγ. παιδ.=166
Διήγ. παιδ. (Tsiouni)=2101
Διήγ. πανωφ.=167
Διήγ. πόλ. Θεοδ.=49
Διήγ. Τωβήτ=1522
Διήγ. ωραιότ.=168
Δοκειαν.=317
Δούκ.=25
Δωρεά Μαρ. Παλαιολ.=169
Δωρ. Μον.=26
Δωρ. Μον. (Βαλ.)=34
Δωρ. Μον. (Hopf)=27

Εβρ. γλωσσ.=357
Εβρ. ελεγ.=170
Εγγρ. μον. Φιλοσ.=1543
Εγγρ. Σύρου=2160
Εγκ. αγ. Δημ.=1492
Εις Θεοτ.=281
Εκατόλ. Μ.=176
Ἐκθ. χρον.=171
Εκλ. Λέοντ.=363
Ἐκφρ. ξυλοκ.=172
Ελλην. νόμ.=226
Εξήγ. πέτρ.=234
Επιθαλ. Ανδρ. Β'=174
Επιστ. Αδελφ.=1943
Επιστ. Βαγιαζ.=1524
Επιστ. Ηγουμ.=1495
Επιστ. Μουρ. Β' AB=77
Επιστ. Μωάμ.=175
Ερμον.=28
Ερωτόκρ.=39
Ερωτόκρ.²=2060α
Ερωτοπ.=176
Ερωφ.=104
Ευγέν.=56
Ευγεν., Δρόσ.=29
Ευγ. Ιωαννουλ.=306
Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ.=2052
Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. (Γριτσόπ.)=2053
Ευγ. Ιωανουλ., Επιστ. (Παπατριαντ.).=2053α
Ευρετ. Ερωτοκρ.=Πίναξ του παρόντος βιβλίου του λεγομένου Ρωτόκριτου (Στ. Ξανθουδίδης, Ερωτόκριτος, Ηράκλειο 1915, 763-73)
Ευστ.=Ευσταθίου Θεσσαλονίκης, Παρεκβολαί (Stallbaum), Λειψία 1827/30
Ευστ., Ἀλ.=320
Ευστ., Opusc.=319

Ζήν.=177
Ζήν. (Μπουμπ.)=1494
Ζήνου, Βατραχ.=2050
Ζήνου, Πρόλ. πένθ. θαν.²=2051
Ζυγομ., Επιστ.=321
Ζωγγρ.=378

Ηπειρ.=365

Θαύμα αγ. Νικολ. α'=2103
Θαύμα αγ. Νικολ. β'=2104
Θεολ., Τζίρ.=32
Θεοφ., Χρον.=322
Θησ.=178
Θησ. (Foll.)=181

Θησ. (Morgan)=182
Θησ. (Schmitt)=179
Θρ. αλ.=189
Θρ. Θεοτ.=183
Θρ. Κύπρ. K=185
Θρ. Κύπρ. M=184
Θρ. Κων/π. Βαρβ.=190
Θρ. Κων/π. διάλ.=191
Θρ. Κων/π. (Mich.)=2105
Θρ. Κων/π. Πολλ.=188
Θρ. Κων/π. B=192
Θρ. Κων/π. H=186
Θρ. Κων/π. P suppl.=187
Θρ. Παναγ.=1496
Θρ. πατρ.=193
Θυσ.²=196

Ιακ., Παραιν.=33
Ιατροσ.=198
Ιατροσ. κώδ.=197
Ιατροσόφ.=364
Ιερακοσ.=23
Ιερόθ. Αββ.=1
Ιμπ.=200
Ιμπ. (Lambr.)=1497
Ιμπ. (Legr.)=199
Ιντ. κρ. θεάτρ.=201
Ισπαν. έγγρ. (Χασιώτης)=2308
Ιστ. Βατοπ.=142
Ιστ. Βλαχ.=50
Ιστ. Ηπείρ.=38
Ιστ. πατρ.=203
Ιστ. πολιτ.=204
Ιωακ. Κύπρ.=35
Ιωάνν. ιερ.=36
Ιων.=206

Κακή μάννα=207
Καλλίμ.=208
Καλλίμ. (Lambr.)=2107
Καλλίμ. (Pichard)=209
Καλλιν., Βίος Ὑπατ.=2054
Καλορείτ., Περί ματ. βίου=2055
Καλορείτ., Στ.=2056
Καλοσ., Χαλκ.=324
Καλούδ., Προσκυν.=2057
Καματηρ., Εισαγ. αστρον.=325
Καμεν.=323
Καναν.=37
Καραβ.=173
Καραντην.=1464
Καρτάν., Ἀνθ.=326
Καρτάν., Διαθ.=2058
Κατάγρ. Χαριτόπ.=384
«Κατά Ζουράρη»=2191
Κατάλ. οικουμ. συν.=2253
Κατάλοιπ. Λάμπρ.=381
Κατάλ. πατριαρχ.=1526
Κατζ.=106
Κάτης=210
Κατσαΐτ.=327
Κεδρ.=328
Κείμ. αγ. Δημ.=368
Κεκ., Στρατ.=329
Κιγάλα, Σύνοψις ιστοριών=2059
Κίνναμ.=330
Κλήμ. λαϊκ.=303
Κολοφ.=2360
Κομν., Διδασκ. Δ=263
Κομν., Διδασκ. Ι=263
Κορων., Μπούας=41
Κουρσάρ.=386
Κρασοπ.=284
Κρ. Βαρλ. Ιωάσ.=1151
Κρ. δημ. τραγ.=358
Κριτοπούλ., Γραμματ.=2060
Κρ. συμβόλ.=392
Κυνοσ.=23
Κυπρ. άσμ.=360
Κυπρ. ερωτ.=211
Κυπρ. χφ.=380
Κυρίλλ., Επιστ.=1511
Κύριλλ. Κων/π.=331
Κυρίλλου, Ρωσσ. περιγρ.=2061
Κωδ.=333
Κώδιξ Βιβλιοθήκης μονής Πάτμου=2339 — 40
Κωδ., Παρεκβ.=332
Κώδ. Σισανίου (Πανταζόπ.)=2236
Κώδ. Χρονογρ.=302

Λάμπρ., Παλαιολ. Πελοπ. Δ'=2200
Λατ. έγγρ. πατμ. αρχ.=2209
Λεηλ. Παροικ.=212

Σοφιαν., Παιδαγ.=1477
Σοφ. πρεσβ. Β=250
Σπαν. Α=266
Σπαν. Β=266
Σπαν. (Ζώρ.) V=1505
Σπαν. (Λάμπρ.) Va=267
Σπαν. Μ=2116
Σπαν. (Μαυρ.) Ρ=260
Σπαν. Ο=264
Σπαν. Ρ=261
Σπαν. U=265
Σπαν. V=262
Σπαν. V suppl.=264
Στ. Αδάμ=272
Στάθ.=268
Στάθ. (Θέατρο)=269
Στάθ. (Μανούσ.)=270
Στάθ. (Martini)=2117
Σταυριν.=86
Σταφ., Ιατροσ.=87
Στ. Βοεβ.=271
Στεφ. Ιχνηλ.=376
Στιχουργ.=1536
Στιχούργ. μεταβυζ.=1507
Στιχουργ. μεταβυζ.=1537
Στίχ. ωραιότ.=1506
Συμβόλ. Αρετ.=2163
Σύμβ. πίστ.=1508
Συμεών Ευχ.=2076α
Συμ. Μάγιστρ.=Συμεών Μάγιστρος (έκδ Βόννης)
Συναδ., Χρον.=65
Συναξ. αγ. Νικολ.=2118
Συναξ ασωμ.=1535
Συναξ. γαδ.=274
Συναξ. γυν.=275
Συναξ. γυν. (Spadaro)=2119
Συνθήκ. Καλλ.=391
Συνθήκ. Καλλ. (Μέρτζ.)=390
Σύντ. βίος Ναούμ=2120
Σφρ., Χρον. μ.=88
Σωσ.=276

Ταμυρλ.=194
Τάξ. πόρτ.=277
Τζαμπλάκ.=89
Τζάνε, Κρ. πόλ.=59
Τζάνε, Φυλλ. ψυχ.=2067
Τζέτζη, Αλληγ. Ιλ.=Tzetzae Allegoriae Iliadis. Accedunt Pselli Allegoriae curante Jo. Fr. Boissonade, Lutetiae 1851.
Τραγ. Αληδ.=2089
Τραγ. Σούσ.=377
Τριβ., Ρέ=90
Τριβ., Ρέ (Ζώρ.)=91
Τριβ., Ταγιαπ.=90
Τριγώνη, Προσκυν. Αγ. Όρους=2077
Τρωικά=280
Τσιρίγ., Επιστ.=1480
Τωμ. - Παπαδάκη Α., Κρητ. έγγρ. Α'.=2296

Ύμν. Παναγ.=282

Φαλιέρ., Ενύπν.=95
Φαλιέρ., Ενύπμ. (Schmitt)=99
Φαλιέρ., Ενύπν. (v. Gem.)=2080
Φαλιέρ., Θρ.=2079
Φαλιέρ., Ιστ. Α=96
Φαλιέρ., Ιστ. Ν=2078
Φαλιέρ., Ιστ. V=97
Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem)=2080
Φαλιέρ., Λόγ.=95
Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.)=2082
Φαλιέρ., Ρίμ. ΑΝ=95
Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.)=2081
Φαλιέρ., Ρίμ. L=98
Φαλλίδ.=195
Φλώρ.=283
Φλώρ. (Hess.)=1509
Φορτουν.=100
Φορτουν. (Vinc.)=2083
Φυλλ. Αλ.=352
Φυσιολ.=285
Φυσιολ. Β=287
Φυσιολ. (Kaim.)=2122
Φυσιολ. (Legr.)=286
Φυσιολ. Μ=339
Φυσιολ. (Offerm.) G.=2121
Φυσιολ. (Offerm.) Μ=2121
Φυσιολ. (Sbord.)=289
Φυσιολ. V=1409
Φυσιολ. (Zur.)=288

Φυτολ. κείμ.=379

Χειλά, Χρον.=102
Χίκα, Επίγρ.=103
Χίκα, Μονωδ.=103
Χορτασμ., Ημερολ.=1481
Χούμνου, Κοσμογ.=2085
Χούμνου, Π.Δ.=109
Χούμνου, Π.Δ. (Πολ. Α.)=108
Χρησμ.=290
Χρησμ. (Βέης)=291
Χρησμ. (Λάμπρ.)=381
Χριστ. διδασκ.=2123
Χρον.=295
Χρον. Αθ.=292
Χρον. Γαλαξ.=318
Χρον. Μον. Ι=383
Χρον. Μον. Κ=382
Χρον. Μον. Τ=382
Χρον. Μορ. Η=297
Χρον. Μορ. Ρ=296
Χρον. Πασχ.=372
Χρον. σουλτ.=299
Χρον. σουλτ. προσθ.=1510
Χρον. Στέψ. Μαν. Β'=2124
Χρον. Τόκκων=2125
Χρον. 1570=300
Χρονολ. πίν. βασ.=304
Χρυσίου, Βίος Ιωάνν.=1516
Χρύσιππ.=2086
Χρυσόβ. Ανδρ. Β'=385
Χρυσόβ. του 1364=2466

Ψελλού, Δεισ.=346
Ψελλού, Ερμην. μερών σώμ.=348
Ψελλού, Κοινολ.=347
Ψελλού, Στ. πολιτ.=345
Ψελλού, Στ. πολιτ. (Boisson.)=1517
Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π.=111
Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. (Wagn.)=110
Ψευδο-Δωρ.=2162
Ψευδο-Δωρ., Διον. Β'=348α
Ψευδο-Κωδ., Οφφικ.=349
Ψευδο-Συμ.=350
Ψευδο-Σφρ.=1483
Ψευδο-Χρυσοστ., Λόγ.=1518

Ωροσκ.=305

β') με ξένο τίτλο

Act. Dionys.=1566α
Act. Esph.=2410α
Act. Kutl.=2411
Act. Lavr.=2413
Act. part.=2434
Act. Prôt.=2430
Act. Xén.=2436
Act. Xér.=2326
Alexanderroman β=353

Ch. pop.=154
Chron. bréve=294
Chron. brève (Loen.)=294
Chron. br. (Loen.)=293

Divân=273

Gesprächb.=258

Hist. imp.=202
Hist. imp. (Rochow)=1525

Itinéraire=239

Kret. Urk.=392α

Leonis Probl.=2064
Lettres 1453=1562

Metrol.=1533
Mevlânâ=273
Miklos.-Müller, Acta=2424

Notizb.=224

Paysan rossignol=369
Poèm. hist.=1448

Rebâb-nâmè=273
Rechenb.=131
Rechenb. (Vog.)=1486

Β' ΜΕΛΕΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΩΝ

Στόν πίνακα αυτόν καταγράφονται οι βραχυγραφίες τών ονομάτων τών μελετητών και ερμηνεύονται τα ονόματά-τους αυτά καθ' εαυτά, γιατί συχνά στα άρθρα γίνεται παραπομπή στο όνομα του μελετητή και στό (βραχυγραφημένο συνήθως) τίτλο του περιοδικού, όπου δημοσιεύτηκε η μελέτη-του. Επίσης καταχωρίζονται οι βραχυγραφίες των αυτοτελών ερευνητικών δημοσιευμάτων (με βραχυγραφημένα τα ονόματα των μελετητών και τους τίτλους των δημοσιευμάτων-τους). Για τα εκδοτικά δημοσιεύματα ισχύει η βραχυγραφία του κειμένου με προταγμένο ολόγραφο το όνομα του εκδότη. Επομένως για τα δημοσιεύματα αυτά δέν υπάρχει ανάγκη ιδιαίτερης βραχυγραφίας.— Η ερμηνεία των εδώ βραχυγραφιών γίνεται έμμεσα με την παροχή του αύξοντος αριθμού με τον οποίο βρίσκεται καταχωρισμένη η μελέτη στον πίνακα βιβλιογραφίας μελετητών. Στον ίδιο αυτόν πίνακα παρέχονται και οι βραχυγραφίες των συλλογών και των ανθολογιών. Και οι βραχυγραφίες αυτές ερμηνεύονται έμμεσα, με παροχή δηλ. του αύξοντος αριθμού με τόν οποίο κατατάσσεται η συλλογή ή η ανθολογία στο βιβλιογραφικό πίνακα συλλογών ή ανθολογιών. Προκειμένου για δημοσιεύματα που χρησιμοποιήθηκαν μόνο κατά τη σύνταξη του Γ' και του Δ' τόμου, η βραχυγραφία-τους ερμηνεύεται με μνεία του αντίστοιχου δημοσιεύματος.

Δημοσιεύματα που εκτείνονται σε εντελώς περιορισμένο αριθμό σελίδων και καταχωρίζονται σε περιοδικά που ανάγονται σε κλάδους που ελάχιστα συγγενεύουν ή δέ συγγενεύουν καθόλου με τη μεσαιωνική ελληνική ή τη νεοελληνική φιλολογία δέ βραχυγραφούνται. Η ενδεχόμενη στα δημοσιεύματα αυτά παραπομπή γίνεται με τη μνεία ολόκληρου του τίτλου του περιοδικού ή συντομογραφημένου κατά τρόπο άμεσα κατανοητό.

Προκειμένου για εκτενέστερα δημοσιεύματα καταχωρισμένα σε περιοδικά μή εντελώς συγγενικά με το έργο-μας, συντομογραφείται ο τίτλος-τους ή και το όνομα του συγγραφέα των δημοσιευμάτων.

α') *ελληνόγλωσσων*

Αλεξ. Στ.=Αλεξίου Στ.
Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ.=1410
Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ.² =2036
Ἀμ.=Ἄμαντος Κ.
Ἀμ., Γλωσσ. μελετ.=421
Αναγνωστ.=Ἀναγνωστόπουλος Γ.
Ανδρ.=Ανδριώτης Ν.
Ανδρ., Σημασ.=441
Ανδρ., Σημασ. εξ.=443
Ανδρ., Φάρασ.=435
Αντωνιάδ.=Αντωνιάδη Σ.

Βαγιακ.=Βαγιακάκος Δ.
Βαλ., Ανθολ.=1411
Βισβίζ., Κοινοτ. διοίκ.=1584
Βλαχογ.=Βλαχογιάννης Γ.
Βογιατζ.=Βογιατζίδης Ι.
Βογιατζ., Γλώσσα Ἀνδρ.=1589
Βραν.=Βρανούσης
Βραν., Ιστ. Ιωαννίν.=1592
Βρανούση, Αγιολογ. Χριστοδ.=1591

Γαβαλάς, Σίκιν.=1593

Γενναδ., Πτηνοτρ.=486
Γεωργακ.=Γεωργακάς Δ.
Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ.=2152

Δειν.=Δεινάκις Στ.
Δεκαβ.=Δεκαβάλλας Α.
Δένδ.=Δένδιας Μ.
Δημητριάδη, Ελβ. Τσελ.=~~2458~~ 2182
Δραγ.=Δραγούμης Στ.

Ευαγγελ., Ιστ. θεάτρ. Κεφαλλην.=1599

Ζαγαν., Φαρμ. φυτά=525
Ζακυθ., ΒΙ=Δ. Ζακυθηνός, Βυζαντινή Ιστορία, 324-1071, Αθήνα 1972
Ζαχαρ.=Ζαχαριάδου Ε.
Ζαχαρ., Χρον. σουλτ.=1600
Ζέπ.=Ζέπος Π.
Ζώρ.=Ζώρας Γ.
Ζώρ., Βυζ. ποίησ.=1414
Ζώρ., Περί την Ἀλ. Κων/π.=1417

Θαβώρ.=Θαβώρης Α.
Θαβώρ., Ουσιαστ.=1606
Θαβώρ., Προσδιορ. ημερον.=536
Θεοχ., Διαθ.=1418
Θωμοπούλου, Τοπων.=537

Κακρ.=Κακριδής Ι.
Καλιτσ.=Καλιτσουνάκης Ι.
Καλιτσ., *θωρῶ*=1611
Καλιτσ., Μαγικ. παπ.=1611
Καλλέρ.=Καλλέρης Ι.
Καραγ., Βυζ. διπλ.=1613
Καραγ., Βυζ. διπλ.²=~~2471~~ 2195
Καρανικόλας Σ., Γλωσσ. Σύμης=~~2474~~ 2198
Καρατζ.=Καρατζάς Στ.
Καρατζ., Υποκορ. Κύμης=554
Καρολ.=Καρολίδης Π.
Κατσουρ.=Κατσουρός Α.
Καψ.=Καψωμένος Στ.
Κονόμ., Ζακυθ. λεξιλ.=~~2482~~ 2207
Κοντοσοπούλου, Γλωσσογεωγρ. κρητ.=1620
Κοραή, Ἀτ.=578
Κοραή, Λεξιλ. σημ.=579

Κουγ.=Κουγέας Σ.
Κουκ.=Κουκουλές Φ.
Κουκ., ΒΒΠ=633
Κουκ., Ελλην. πάπυρ.=588
Κουκ., Ευστ. Γραμμ.=626
Κουκ., Ευστ. Λαογρ.=623
Κουκ., Παρατηρ. παπύρ.=587
Κουκ., Παροιμ. Χρυσοστ.=1623
Κρεκούκια, Προγν. καιρού=655
Κριαρ.=Κριαράς Ε.
Κριαρ., Βυζ. ιππ. μυθ.=1421
Κριάρη, Κρ. άσμ.=357α
Κριαρ., Μελετήμ. Ερωτοκρ.=670
Κυριακ.=Κυριακίδης Στ.
Κυριακ., Διγ. Ακρ.=710
Κυριακ.-Νέστ., Υφαντά=718

Λάζαρης, Λευκαδ.=~~2498~~ 2229
Λάμπρ.=Λάμπρος Σπ.
Λάμπρ., Παλαιολ. Πελοποννν.=~~2224~~ 2225
Λαμψ.=Λαμψίδης Ο.
Λορεντζ.=Λορεντζάτος Π.
Λουκάτ.=Λουκάτος Δ.
Λουκόπ., Αιτωλ.=742
Λουκόπ., Γεωργ.=746
Λουκόπ., Νεοελλ. μυθολ.=747
Λουκόπ., Παιγνίδια=743
Λουκόπ., Ποιμ.=745
Λουκόπ., Πώς υφαίνουν...=744
Λωρεντζ.=Λωρεντζάτος Π.

Μανάφη, Τυπ.=~~2244~~ 2256
Μανούσ.=Μανούσακας Μ.
Μανούσ., Ανέκδ. πατρ. γράμμ.=1550
Μαυρ., Εκλ. Α'=1424
Μέγ.=Μέγας Γ.
Μενάρδ.=Μενάρδος Σ.
Μενάρδ., Γλωσσ. μελ.=1655
Μενάρδ., τοπων. μελ.=~~2249~~ 2244
Μηλιαρ.=Μηλιαράκης Α.
Μητσάκη, Αχιλλ.=780
Μιχαηλ.-Νουάρ. Γ.=Μιχαηλίδης - Νουάρος Γ.
Μπαμπιν., Υποκορ.=1665
Μπουμπ.=Μπουμπουλίδης Φ.
Μπουμπ., Μτχ. νεοελλ.=783
Μυσταχ., Ἕλλην, Γραικός=1670

β') ξενογλώσσων

Irmsch., Μαύρη Θάλ.=1867
Irmsch., Τριβ., Ποιήμ.=1442

Kahane, Christian étym.=1875
Kahane, Elem. ital.=1872
Kahane, Graeco-rom. etym.=1879
Kahane, Italian Loan-Words=1246
Kahane, Ital. Marinewört.=1873
Kahane-Pietrangeli, Egypt. pap.=1880
Kahane, Rom.-etym.=1877
Kahane, Sclavus=1251
Kahane-Tietze, Lingua Franca=1253
Kalits., Erkl. Eust.=1256
Kalits., Gramm.=1257
Kalits., Lesennotiz.=1255
Kaps.=Kapsomenakis, Kapsomenos St.
Kaps., Vorunters.=1258
Kretschmer, Lesb. Dial.=1267
Kriar.=Kriaras E.
Kriar., Diglossie=1275
Krumb.=Krumbacher K.
Krumb., Handschr. d. Dig.=1281
Krumb., Sprichw.=1279
Kyriak.=Kyriakidis St.

Lambr., Coll.=1287
Langkavel, Bot. sp. Gr.=1288
Laurent, Regestes=~~2408~~ 2434
Legr.=Legrand E.
Lemerle, Premier human.=~~2412~~ 2439
Lemerle, Saint Athanase=1900
Lietz., Gr. Pap.=1292
Lindenburg, Turkse woorden=1904
Linnér, Hist. Pallad.=1293
Ljungvik, Adverbia=1905
Ljungvik, Syntax spätgr. Volksspr.=1294
Lorentz., Miscell. gr.=1906
Lurier, Chron. Mor.=1297

Maidhof, Rückwanderer=1299
Martini, Stathis=~~2417~~ 2445
Marzullo, Hesych.=1908
Meienersmann, Latein. Wört.=1912
Mentzou, «ξένος»=1914
Merc. S.-G.=Mercati S.-G.
Merc. S.-G., Coll. Byz.=~~2420~~ 2446
Merc. S.G., Suida-Suda=1915
Meyer, NS=1307
Meyer, Rom. im Kypr.=1916
Migne, P. G.=Migne, Patrologia Graeca
Mihăescu, Infl. grec.=1919
Mihăescu, Termes=1920
Mihevč - Gabrovec, Contrib. sémasiol.=1922
Mihevč - Gabrovec, Syntaxe Moschos=1923
Miklosich, Slav. Elem.=1924
Miklosich, Türk. Elem.=1311
Mirambel, Evolut. verbe=1926
Mitsakis, Romanos=1318
Mohrmann, Innov. sémant.=1929
Mor.=Moravcsik G.
Mor., Ελλην. ποίημ. Βάρν.=1453
Mor., Byzantinot.=1319
Mor., «Hund»=1931
Moritz, Zunamen II=2426
Murnu, Rum. Lehnw.=1322

Nourney, Lat. Ital.=1324

Oikonomidès, Act. Dionys.,=1566α

Ostrog., Féod. byz.=~~2428~~ 2457
Ostrog., Problèmes=~~2429~~ 2458

Panzer, Futurum=1936
Papademetriou, Σχέδη μυός=1938
Papadim.=Papadimitriu S.
Pern.=Pernot H.
Pern., D'Homère=1330
Pern., Ét. linguist.=1334
Pern., Ét. littér. gr.=1329
Pern., Recherch. Évang.=1333
Pertusi A., Akritai=~~2434~~ 2463
Pezop., Adnot. med. gr.=1337
Piccitto, Formule greche=1947
Pol. L., Digenis=1948
Pol. N., Mond=1340
Psalt., Gramm.=1346
Psich.=Psichari J.
Psich., Essais=1347
Psich., Et. de philol.=1950

Psich., Qu. tr.=1350

Raderm., Neutest. Gramm.=1352
Rödel, Chalkok.-Kritob.=1353
Rotolo, Libistro=1354
Russo, Gheorg. Etol.=1356
Russo, St. si crit.=~~2441~~ 2470
Rydbeck, Fachprosa=1962

Scazzoso, Pseudo-Dionigi=1964
Schilb., Byz. Metrol.=1966
Schirò, Agiografia=1970
Schirò, δημότης=1968
Schmitt, ριζικόν=1971
Seel, Physiol.=1975
Sirat, Mots d'emprunt=1976
Soloviev, Russie=1977
Spadaro, Battaglia=1978
Spadaro, Fonti Florio=1979
Stepski v.-Dol., Phrantz.=1991
Stryker, Protev. Jacq.=1375
Stüwe, Franz. Lehnwört.=1992

Tabachovitz, Études sur le grec=1379
Tabachovitz, Theophan.=1994
Tagliavini, Venezia=1382
Thumb, Germ. im Neugr.=1997
Thumb, Gr. Spr. Hellen.=1386
Thumb, Handbuch=1998
Triand., Lehnw.=1393

Vaniček, Fremdw.=1395
Vayacacos, Noms de famille[1]=2020
Vayacacos, Noms de famille[2]=2021
Veloudis, Alexander=2022
Viscidi, Prestiti latini=1401
Vogeser, Spr. Heiligenl.=1402

Wagn., Carm.=1456
Wagn., Med. Gr. Texts=1457
Wagn., Trois poèm.=1458
Weierholt, Malalas=2030
Wifstrand, εικότα=2032
Wilson, Byz. Prose=N. Wilson, An anthology of byzantine prose, Βερολίνο - Νέα Υόρκη, 1971
Wolf, Spr. Malal.=1404

Zakyth., Desp.=~~2467~~ 2498
Ziebarth, Griech. Text.=1405
Zilliacus, Kampf Weltspr.=1407
Zucker, αυθέντης=2035α

Γ' ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ, ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

Στον πίνακα αυτόν ερμηνεύονται οι βραχυγραφίες των τίτλων περιοδικών, τιμητικών τόμων και πρακτικών Ακαδημιών. Για βιβλιογραφικά στοιχεία σχετικά με περιοδικά και τιμητικούς τόμους παραπέμπεται ο αναγνώστης στους οικείους βιβλιογραφικούς πίνακες. Οι βραχυγραφίες περιοδικών, συλλογών, ανθολογιών, κλπ., που ισχύουν για τα άρθρα, χρησιμοποιούνται και στους βιβλιογραφικούς πίνακες των κειμένων και των μελετητών.

α') σε ελληνική γλώσσα

ΑΕΜ=Αρχείον Ευβοϊκών Μελετών
Αθ.=Αθηνά
ΑΘΛΓΘ=Αρχείον του θρακικού λαογραφικού και γλωσσικού θησαυρού
ΑΠ=Αρχείον Πόντου
Αφ. Άμ.=Αφιέρωμα εις Κ. Ι. Άμαντον
Αφ. Τριαντ.=Αφιέρωμα στη μνήμη του Μανόλη Τριανταφυλλίδη
Αφ. Χατζιδ.=Αφιέρωμα εις Γ. Ν. Χατζιδάκιν
Βυζαντ.=Βυζαντινά
Γρηγ. Παλ.=Γρηγόριος Παλαμάς
ΔΑΕ Κερκ.=Δελτίον Αναγνωστικής Εταιρείας Κερκύρας
ΔΙΕΕΕ=Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος
ΔΧρ.ΑΕ=Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας
Δωδεκαν.=Δωδεκανησιακά
Δωδεκαν. Αρχ.=Δωδεκανησιακόν Αρχείον
Δωδώνη=Δωδώνη, Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Παν/μίου Ιωαννίνων, Ιωάννινα 1972 κ.ε.
ΕΑΙΕΔ=Επετηρίς Αρχείου Ιστορίας Ελληνικού Δικαίου
ΕΓΔΣΠΘ=Επετηρίς Γεωπον. και Δασολ. Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
ΕΕΒΣ=Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών
ΕΕΚΣ=Επετηρίς Εταιρείας Κρητικών Σπουδών
ΕΕΚυκλ.Μ=Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών
ΕΕΠ=Επιστημονική Επετηρίς. Εθνικόν Πανεπιστήμιον
ΕΕΣΝΟΕΠΘ=Επιστημονική Επετηρίς Σχολής Νομικών και Οικονομικών Επιστημών Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
ΕΕΦΣΠΑ=Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών
ΕΕΦΣΠΘ=Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Εικοσιπεντ. Κόντου=Εικοσιπενταετηρίς της καθηγεσίας Κωνσταντίνου Σ. Κόντου
ΕΚΕΙΕΔ=Επετηρίς του Κέντρου ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου
ΕΛΑ=Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου
Ελλην.=Ελληνικά
Ελλην. Δημ.=Ελληνική Δημιουργία
ΕΜΑ=Επετηρίς Μεσαιωνικού Αρχείου

Επετ. Κύπρ.=Επετηρίς (Κέντρον Επιστημονικών Ερευνών)
Επετ. Παρνασσ.=Επετηρίς Παρνασσού
Επιθ. ελληνοϊτ. πνευμ. επικ.=Επιθεώρησις ελληνοϊταλικής πνευματικής επικοινωνίας
Εραν.=Ο Ερανιστής
ΗΜΕ=Ημερολόγιον Μεγάλης Ελλάδος
Θησαυρ.=Θησαυρίσματα
Θρακ.=Θρακικά
Κακρ., Μελέτ. άρθρ.=Ι. Θ. Κακριδή, Μελέτες και άρθρα
Κρητολ.=Κρητολογία
Κρ. Λαός=Κρητικός Λαός
Κρ. Μελ.=Κρητικαί Μελέται
Κρ. Πρωτοχρ.=Κρητική Πρωτοχρονιά
Κρ. Χρ.=Κρητικά Χρονικά
Κυπρ. Γρ.=Κυπριακά Γράμματα
Κυπρ. Σπ.=Κυπριακαί Σπουδαί
Κυπρ. Χρ.=Κυπριακά Χρονικά
ΛΑ=Λεξικογραφικόν Αρχείον
Λαογρ.=Λαογραφία
ΛΔ=Λεξικογραφικόν Δελτίον
ΜΒ=Σάθα, Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη
Μνήμ. Αμ.=Εις μνήμην Κ. Αμάντου
Μνημ. Αντωνιάδη=Μνημόσυνον Σοφίας Αντωνιάδη
Μνήμ. Λάμπρ.=Εις μνήμην Σ π. Λάμπρου
ΝΕ=Νέος Ελληνομνήμων
Νεοελλ. Αρχ.=Νεοελληνικόν Αρχείον
Ν. Εστ.=Νέα Εστία
Ξένιον Π. Ζέπου=Ξένιον, Festschrift für Pan. J. Zepos
Ορθόδ. Παρ.=Ορθόδοξος Παρουσία
Παναθήν.=Παναθήναια
Παρνασσ.=Παρνασσός
Πελοποννησιακά: Πελοποννν.=Πελοποννησιακά
Πεπρ. Α' ΔΚρ.Σ=Πεπραγμένα Α' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου
Πεπρ. Β' ΔΚρ.Σ=Πεπραγμένα Β' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου
Πεπρ. Γ' ΔΚρ.Σ=Πεπραγμένα Γ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου
Πεπρ. Θ' ΔΒΣ=Πεπραγμένα Θ' Διεθνούς Βυζαντινολογικού Συνεδρίου Θεσσαλονίκης
Πεπρ. ΙΒ' ΔΒΣ=Πεπραγμένα ΙΒ' Διεθνούς Βυζαντινολογικού Συνεδρίου
Πνευματ. Κύπρ.=Πνευματική Κύπρος
Ποντ. Φύλλ.=Ποντιακά Φύλλα
Πραγμ. Ακ. Αθ.=Πραγματείαι Ακαδημίας Αθηνών
Πρακτ. Ακ. Αθ.=Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών
Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ=Πρακτικά Α' Κυπρολογικού Συνεδρίου Γ' β'
Πρακτ. Α' Παν. Σ=Πρακτικά Α' Πανιονίου Συνεδρίου
Πρακτ. Γ' Παν. Σ=Πρακτικά Γ' Πανιονίου Συνεδρίου
Προσφ. Κυριακ.=Προσφορά εις Στίλπωνα Κυριακίδην
Σύμμ.=Σύμμεικτα Β.Ι.Ε. (Ε.Ι.Ε.)
Τεσσαρακ. Κόντου=Τεσσαρακονταετηρίς της καθηγεσίας Κωνσταντίνου Σ. Κόντου
Φίλτρα. Τιμητ. Καψ.=Φίλτρα. Τιμητικός τόμος Σ.Γ. Καψωμένου
Χαριστ. Ορλάνδ.=Χαριστήριον εις Α. Κ. Ορλάνδον
Χιακ. Χρον.=Χιακά Χρονικά
Χρ. Κρ.=Χριστιανική Κρήτη
Χρον. Πόντ.=Χρονικά του Πόντου

β') σε ξένη γλώσσα

AAEEG=Annuaire de l'Association pour l'encouragement des études grecques en France
AIPhHOS=Annuaire de l'Institut de philologie et d'histoire orientales et slaves
BCH=Bulletin de correspondance hellénique
Berichte z. XI. Intern. Byz.-Kongr.=Berichte zum XI. Internationalen Byzantinisten-Kongress, Μόναχο 1958
BF=Byzantinische Forschungen
BGV=E. Legrand, Bibliothèque grec-

que vulgaire
Bibliogr. Hellén.=E. Legrand, Bibliographie hellénique
B-NJ=Byzantinisch - neugriechische Jahrbücher
BSl=Byzantinoslavica
Byz.=Byzantion
Byzantinobulg.=Byzantinobulgarica
Byz.-Met.=Byzantina Metabyzantina
BZ=Byzantinische Zeitschrift
Cah. Inst. M-A. (Univ. Copenhague)=Université de Copenhague, Cahiers de l'Institut du moyen-age grec et latin, Κοπεγχάγη 1969-71 κε.
Corp. Haml.=Corpus Hamleticum
DOP=Dumbarton Oaks Papers
Egyet. Philol. Közl.=Egyetemes Philologiai Közlöny
EO=Echos d'Orient
Festschr. Kretschmer=Festschrift für Universitäts-Professor Hofrat Dr. Paul Kretschmer
Fol. neohell.=Folia neohellenica
IF=Indogermanische Forschungen
IF Anzg.=Anzeiger für Indogermanische Sprach - und Altertumskunde. Beiblatt zu den Indogermaniscden Forschungen
Istit. Orient Nap.=Istituto Orientale di Napoli
JÖB=Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik
JÖBG=Jahrbuch der Österreiehischen Byzantinischen Gesellschaft
Mél. Diehl=Mélanges Charles Diehl
Mél. Kern=Mélanges Kern
Mél. Merlier=Mélanges offerts a Octave et Melpo Merlier
Misc. G. Merc.=Miscellanea Giovanni Mercati
Misc. Rossi=Bizantino-Sicula II, Miscellanea ... in memoria di Giuseppe Rossi Taibbi
Mitteil. Sem. Or. Spr.=Mitteilungen des Seminars für orientalische Sprachen
OCP=Orientalia Christiana Periodica
Philol. Suppl.=Philologus, Supplementband
Philol. Woch.=Philologische Wochenschrift
PNL=Probleme der neugriechischen Literatur
Poèm. hist.=1448
Polych.=Polychordia, Festschrift Fr. Dölger (Byz. Forschungen 1-3, 1966-68)
Polychron. Dölger=Polychronion, Festschrift Fr. Dölger.
REB=Revue des études byzantines
REG=Revue des études grecques
RES-EE=Revue des études sud-est européennes
Rhein. Museum f. Philol.=Rheinisches Museum für Philologie
Rom. Philol.=Romance Philology
RSBN=Rivista di studi bizantini e neoellenici
SB=Studi bizantini
SBN=Studi bizantini e neoellenici
Sic. Gymn.=Siculorum Gymnasium
SIFC=Studi italiani di filologia classica
Sill. biz.=Silloge bizantina in onore di Silvio Giuseppe Mercati
S-OF=Süd-Ost Forschungen
Star. Živ.=Starina živaja
St. Byz. Neohell. Neerl.=Studia byzantina et neohellenica neerlandica
St. ist. gr.-rom.=Studii istorice grecoromane
TAPA=Transactions of the American Philological Association
Trav. et Mém.=Travaux et Mémoires
Viz. Vrem.=Vizantiiskij Vremennik
Zeitschr. f. Balkanol.=Zeitschrift für Balkanologie
Zeitschr. f. rom. Philol.=Zeitschrift für romanische Philologie
Zeitschr. f. vergleich. Sprachforsch.=Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung

Δ' ΛΕΞΙΚΩΝ

α') ελληνόγλωσσων

Ανδρ., Λεξ.=Ν. Π. Ανδριώτη. Ετυμολογικό Λεξικό της κοινής νεοελληνικής
Βλάχ.=Γερασίμου Βλάχου, Θησαυρός της εγκυκλοπαιδικής βάσεως τετράγλωσσος
Γενναδ., Λεξ.=Π. Γ. Γενναδίου, Λεξικόν φυτολογικόν
Δημητράκ.=Δ. Δημητράκου, Μέγα Λεξικόν όλης της ελληνικής γλώσσης
Ζώη, Λεξ. Ζακ.=Λ. Χ. Ζώη, Λεξικόν φιλολογικόν και ιστορικόν Ζακύνθου
Ζωναρ.=Ioannis Zonarae Lexicon edidit I. A. H. Tittmann, τόμ. 1-2, Λειψία 1808, ανατ. Άμστερνταμ 1967
Ησύχ.=Hesychii Alexandrini Lexicon (έκδ. K. Latte)
Θρησκ. και ηθ. εγκυκλοπ.=Θρησκευτική και ηθική εγκυκλοπαιδεία, τόμ. 1-12, Αθήνα 1962-8
ΙΑ=Ακαδημία Αθηνών. Λεξικόν της ελληνικής γλώσσης. Α': Ιστορικόν Λεξικόν της νέας ελληνικής
Κουμαν., Συναγ.=Στ. Κουμανούδη, Συναγωγή λέξεων αθησαυρίστων
Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.=Στ. Κουμανούδη, Συναγωγή νέων λέξεων
Παπαδ. Α., Λεξ.=Α. Α. Παπαδοπούλου, Ιστορικόν Λεξικόν της ποντικής διαλέκτου
Πάπ.—Λαρ., Γεν. Εγκυκλοπ.=Πάπυρος-Λαρούς, Γενική Παγκόσμιος Εγκυκλοπαιδεία μετά πλήρους λεξικού της ελληνικής γλώσσης
Πασπ., Γλωσσ.=Α. Γ. Πασπάτη, Το χιακόν γλωσσάριον
Πρωΐας Λεξ.=Λεξικόν της ελληνικής γλώσσης, επιμελεία Γεωργ. Ζευγώλη, έκδοσις «Πρωΐας»
Πρωΐας Λεξ. Συμπλ.=«Πρωΐας» Λεξικόν της νέας ελληνικής γλώσσης ορθογραφικόν και ερμηνευτικόν. Συμπλήρωμα
Σούδα=Suidae Lexicon (έκδ. A. Adler)
Σταματ.=Ι. Σταματάκου, Λεξικόν της νέας ελληνικής γλώσσης
Στεφ., Θησ. βλ. Steph., Θησ.
Φωτ., Λεξ.=Photii Patriarchae Lexicon

β') ξενόγλωσσων

Andr., Lex.=Nikolaos Andriotis, Lexicon der Archaismen in neugriechischen Dialekten
Bauer, Wört.=W. Bauer, Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments
Boerio=G. Boerio, Dizionário del dialetto venezianno, Βενετία 1856
Chantraine, Dict. étym.=Pierre Chantraine, Dictionnaire étymologique de la langue grecque. Histoire des mots
Du Cange=Du Cange, Glossarium ad scriptores mediae et infimae graecitatis

Frisk, Wört.=H. Frisk, Griechisches etymologisches Wörterbuch

Garz., Diz.=Dizionario Garzanti della lingua italiana

Germ.=G. Germano, Vocabolario italiano e greco

Gr. d'Hauterive, Dictionn.=R. Grandsaignes d'Hauterive, Dictionnaire d'ancien français, moyen age et renaissance, Παρίσι 1947

Lampe, Lex.=G.W.H. Lampe, A Patristic Greek Lexicon

L-S=H.G. Liddell και R. Scott, A Greek-English Lexicon

L-S Κων/νίδη=H.G. Liddell και R. Scott, Μέγα Λεξικόν της ελληνικής γλώσσης, μετάφρ. Ξ. Μόσχου, επιστασία Μ. Κωνσταντινίδη

L-S Suppl.=H. G. Liddell, R. Scott και H. S. Jones, Greek-English Lexicon, A Supplement

L-S Συμπλ.=H. G. Liddell και R. Scott, Συμπλήρωμα του Μεγάλου Λεξικού της ελλην. γλώσσης Κ. Δ. Γεωργούλη-Π. Κ. Γεωργούντζου

Meursius=Glossarium graecobarbarum..., Lugduni Batavorum 1614

Peek, Lex. Nonn.=W. Peek, Lexicon zu den Dionysiaka des Nonnos, Hildesheim 1968 κε.

Preisigke - Kiessling=F. Preisigke - E. Kiessling, Wörterbuch der griechischen Papyrusurkunden

Rohlfs, Diz. topon.=Rohlfs, Dizionario toponomastico e onomastico della Calabria, Ραβέννα 1974

Rohlfs, Et. Wört.=G. Rohlfs, Etymologisches Wörterbuch der unteritalienischen Gräzität

Segditsas, Naut. Dict.=P. Segditsas, Elsevier's Nautical Dictionary, τόμ. 2, Άμστερνταμ, Λονδίνο, Νέα Υόρκη 1966

Somav.=A. da Somavera, Θησαυρός της ρωμαϊκής και της φραγκικής γλώσσας

Sophocl.=E. A. Sophocles, Greek Lexicon of the Roman and Byzantine Periods

Steph., Θησ.=H. Stephanus, Θησαυρός της ελληνικής γλώσσης

Ε' ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

ά=άρθρο
άγν. ετυμ.=άγνωστη ετυμολογία
ά. γρ.=άλλη γραφή
αιτ.=αιτιολογικός
αμάρτ.=αμάρτυρος
αμτβ.=αμετάβατος
αναβιβ.=αναβιβασμός
αναγκ. αίτ.=αναγκαστικό αίτιο
ανάγν.=ανάγνωση
ανακ.=ανακοίνωση
αναλογ.=αναλογία, αναλογικώς
ανάτ.=ανάτυπο
ανέκδ.=ανέκδοτος
αντίθ.=αντίθετος
αντικ.=αντικείμενο
αντιμετάθ.=αντιμετάθεση
αντων.=αντωνυμία
αοριστολ.=αοριστολογικός
Άπ.=Άπαντα
απ.=απαντά
απαρέμφ.=απαρέμφατο
απόρημ.=απορηματικός
απόσπ.=απόσπασμα
απρόσωπ.=απρόσωπο
αρ.=αριθμός
αραβ.=αραβικός
αραβοτουρκ.=αραβοτουρκικός
αραμ.=αραμαϊκός
αριθμτ.=αριθμητικό
άρν.=άρνηση
αρσ.=αρσενικός
αρχ.=αρχαίος
αρχαϊκ.=αρχαϊκός
άσχ.=άσχετος
αυτ.=αυτόθι
αχρον.=αχρονολόγητο
βενετ.=βενετικός
Βιβλιοκρ.=Βιβλιοκρισία
βλ.=βλέπε
βυζ.=βυζαντινός
γαλλ.=γαλλικός
γερμ.=γερμανικός
γεωγρ.=γεωγραφικός
γλωσσ.=γλωσσικός
Γλωσσάρ.=Γλωσσάριο
γρ.=γράφε, γραφή
δεικτ.=δεικτικός
δήλ.=δήλωση
δηλ.=δηλαδή
δημ.=δημοτικός
διάβ.=διάβαζε
διάφ.=διάφορος
διόρθ.=διόρθωσε
διορθώσ.=διορθώσαμε
διφθογγ.=διφθογγισμός
έγγρ.=έγγραφο
εθν.=εθνικό
εικασ.=εικασία
έκδ.=έκδοση
εκδ.=εκδόσεις, εκδότης, εκδίδει
εκκλ.=εκκλησιαστικώς
ελλειπτ.=ελλειπτικός
ελλην.=ελληνικός
εμπρόθ. προσδιορ.=εμπρόθετος προσδιορισμός
εν.=ενικός
έναρθρ.=έναρθρος
ενδεχομ.=ενδεχομένως
ενδοιαστ.=ενδοιαστικός
ενεργητ.=ενεργητικός
ενεστ.=ενεστώτας
ενθύμ.=ενθύμηση
ενν.=εννοείται
επιγρ.=επιγραφή

επίδρ.=επίδραση
επίθ.=επίθετο
επιθετ.=επιθετικός
Επίλ.=Επίλογος
επίρρ.=επίρρημα
επιρρ.=επιρρηματικός, -κώς
επιστ.=επιστολή
επιφ.=επιφώνημα
επόμ.=επόμενος
επών.=επώνυμο
εσφαλμ.=εσφαλμένος, -α
ετυμ.=ετυμολογία
ετυμολ.=ετυμολογικό τμήμα άρθρου
ευκτ.=ευκτική
θ.=θέμα
θεολ.=θεολογικός όρος
θετ.=θετικός
θηλ.=θηλυκός
θρησκ.=θρησκευτικώς
ιδιάζ. χρ.=ιδιάζουσα χρήση
ιδιώμ.=ιδιώματα
ιδιωμ.=ιδιωματικός, -ώς
Ιντ.=Ιντερμέδιο
ιταλ.=ιταλικός
κ.=κάτι
κ.ά.=και άλλα
κ.α.=και αλλαχού
κάπ.=κάποιος, -ον, κλπ.
κατάλ.=κατάληξη
κατηγ.=κατηγορούμενο
Κ.Δ.=Καινή Διαθήκη
κε.=και εξής
κεφ.=κεφάλαιο
κλητ.=κλητική
κοιν.=κοινός, -νώς
κοινότ.=κοινότατο
κ.π.α.=και πολλαχού αλλαχού
κρητ. κ.=κρητικά κείμενα
κριτ. υπ.=κριτικό υπόνημα
κτητ.=κτητικός, κτητικά
κ.τ.ό.=και τα όμοια
κυριολ.=κυριολεκτικώς
κύρ. όνομ.=κύριο όνομα
κώδ.=κώδικας
λ=λέξη, λήμμα
λαϊκ.=λαϊκός
λατ.=λατινικός

λόγ.=λόγιος
μεγεθ.=μεγεθυντικός
μέλλ.=μέλλοντας
μέσ.=μέσο
μεσν.=μεσαιωνικός
μεταπλ.=μεταπλασμός
μεταφ.=μεταφορικώς
μετρ. αν.=μετρική ανάγκη
μτβ.=μεταβατικός
μτγν.=μεταγενέστερος
μτξ.=μεταξύ
μτχ.=μετοχή
ναυτ.=ναυτικός όρος
νεοελλ.=νεοελληνικός
νομ.=νομικός όρος
όνομ.=όνομα
ονομ.=ονομαστική
ονοματοπ.=ονοματοποιία
ό.π.=όπου παραπάνω
οριστ.=οριστική
ουδ.=ουδέτερο
ουσ.=ουσιαστικό
ουσιαστικοπ.=ουσιαστικοποιημένος
παθητ.=παθητικός
παλαιογρ.=παλαιογραφικός
παλαιότ.=παλαιότερος
παπυρ.=παπυρικό κείμενο
παράγ.=παράγωγο
παραγ.=παραγωγή
παρακελευσμ.=παρακελευσματικός
παράλ.=παράλειψη
παραλ.=παραλείπεται, -ονται
παράλλ.=παράλληλος
παράρτ.=παράρτημα
παρεκτεταμ.=παρεκτεταμένος
παρετυμ.=παρετυμολογία
παρκ.=παρακείμενος
παρων.=παρωνύμιο
πβ.=παράβαλε
πιθ.=πιθανώς
πληθ.=πληθυντικός
ποιητ. αίτ.=ποιητικό αίτιο
πολλ.=πολλαχού
πραγματ.=πραγματολογικώς
προβηγκ.=προβηγκιανός
προέλ.=προέλευση
προηγ.=προηγούμενος

πρόθ.=πρόθεση
προθετ.=προθετικός
προκ.=προκειμένου
πρόσ.=πρόσωπο
προστ.=προστατική
προσφών.=προσφώνηση
προσωποπ.=προσωποποίηση
πρότ.=πρότεινε
προφ.=προφανής, προφανώς
πρωτόκλ.=πρωτόκλιτος
ρ.=ρήμα
ρηματ.=ρηματικός
ρωσ.=ρωσικός
σ.=σελίδα
σελ.=σελίδα
σήμ.=σήμερα
σημ.=σημείωση
σημασ.=σημασία
σημασιολ.=σημασιολογικό τμήμα άρθρο
σημερ.=σημερινός
σπανιότ.=σπανιότατο
στ.=στίχος
στερ.=στερητικός
συγγ.=συγγενικός
συγκ.=συγκοπή
συγκριτ.=συγκριτικός
συμφ.=συμφυρμός
συν.=συνήθως
σύνδ.=σύνδεσμος
συνεκδ.=συνεκδοχή, συνεκδοχικά
συνεκφ.=συνεκφορά
συνηθέστ.=συνηθέστατος
σύνθ.=σύνθεση
συνθ.=συνθετικό

σύντ.=σύνταξη
συνών.=συνώνυμο
σύστ.=σύστοιχο
συχν.=συχνά
συχνότ.=συχνότατα
σχ.=σχήμα
σχετ.=σχετικός
σχηματ.=σχηματισμός, σχηματίζεται
σχόλ.=σχόλιο
Σχολ.=Σχολιαστής
τ.=τύπος
τεύχ.=τεύχος
τίτλ.=τίτλος
τόμ.=τόμος
τοπων.=τοπωνύμιο
τουρκ.=τουρκικός
τραγ.=τραγούδι
τσακων.=τσακωνικός
τυπολ.=τυπολογικό τμήμα άρθρου
υβριστ.=υβριστικώς
υπερθ.=υπερθετικός
Υπόθ.=Υπόθεση
υποθ.=υποθετικός
υποκ.=υποκείμενο
υποκορ.=υποκοριστικό
υποτ.=υποτακτική
υποτιμ.=υποτιμητικός
φρ.=φράση
Χορ.=χορικό
χρ.=χρήση
χφ.=χειρόγραφο
χφφ.=χειρόγραφα
χ. χρον.=χωρίς χρονολογία

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ

Ουδέτερο επιθέτου με παράλληλη χρήση ουσιαστικού καταρχήν μας απασχολεί σε ιδιαίτερη παράγραφο του άρθρου του επιθέτου. Συγκροτείται ιδιαίτερο λήμμα με το ουδέτερο του επιθέτου άν το τελευταίο αυτό χρησιμοποιείται περισσότερο ως ουσιαστικό παρά ως επίθετο σε ουδέτερο γένος.

Μετοχές παρακειμένου που είναι σύνθετες λέξεις σχηματισμένες χωρίς πιθανώς να έχει υπάρξει αντίστοιχος ενεστωτικός τύπος (λ.χ. *αγουρομαζωμένος*), όπως και μετοχές παρακειμένου που δὲν ανάγονται σε ενεστώτα (λ.χ. *μυαλωμένος*) αποτελούν χωριστά λήμματα.

Στην περίπτωση που ένας τύπος αιτιατικής ή αορίστου δὲν ανάγεται χωρίς δισταγμό σε ορισμένη ονομαστική ή σε ορισμένο ενεστώτα (αρχαϊστικός ή νεωτεριστικός τύπος), σημειώνονται στη θέση του λήμματος και ο αρχαϊστικός και ο νεωτεριστικός τύπος της ονομαστικής ή του ενεστώτα (λ.χ. *αήρ - αέρας*).

Σε ορισμένες ιδιάζουσες περιπτώσεις κοντά στους άλλους τύπους του ουσιαστικού παρέχονται στο τυπολογικό τμήμα του άρθρου οι ιδιότυπες πτώσεις. Ανάλογο συμβαίνει προκειμένου για χρόνους ρημάτων για τους οποίους η αναγωγή σε ορισμένο ενεστώτα δὲν είναι βέβαιη.

Ο αραβικός αριθμός που τίθεται ως εκθέτης δίπλα σε όνομα εκδότη ή βραχυγραφίας δηλώνει τον αριθμό της έκδοσης.

Προκειμένου για πεζό κείμενο, άν αριθμούνται οι γραμμές των σελίδων στην έκδοση, η παραπομπή γίνεται στη σελίδα και στη γραμμή της σελίδας (άν η γραμμή αριθμείται στην έκδοση). Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου ο πρώτος αραβικός αριθμός δηλώνει τον αριθμό της παραγράφου ή του ποιήματος μέσα στην έκδοση και ο δεύτερος (που σημειώνεται ως εκθέτης) τη σειρά ή το στίχο μέσα στο ποίημα (περίπτωση «Κυπριακών ερωτικών ποιημάτων» κ. ά.).

Καμιά φορά πρίν από τη μνεία των αριθμών της παραπομπής σημειώνεται με γράμματα του λατινικού αλφαβήτου ή με άλλη βραχυγραφία η παραλλαγή ή το χειρόγραφο του κειμένου για το οποίο πρόκειται.

Με γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου που συνοδεύεται με το σημείο της οξείας σημειώνονται τμήματα πεζού έργου ή πράξεις θεατρικού κειμένου. Με λατινικούς εξάλλου αριθμούς δηλώνονται κεφάλαια της μετάφρασης της «Πεντατεύχου» ή και άλλων κειμένων. Ο αραβικός αριθμός που ενδεχομένως ακολουθεί δηλώνει τη θέση του στίχου μέσα στο κεφάλαιο. Καμιά φορά για ευκολία του αναγνώστη (περίπτωση του κειμένου του «Πιστικού βοσκού», έκδ. Ioannou) η παραπομπή γίνεται σύμφωνα με τον τρόπο που ο εκδότης δηλώνει τα τμήματα του έργου. Άλλοτε πάλι προκειμένου για πεζό κείμενο μετά τη δήλωση της σελίδας ακολουθεί ένδειξη με γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου που υπάρχει στη σελίδα προς την οποία γίνεται η παραπομπή.

Κατά την παραπομπή σε αυτοτελές δημοσίευμα ερευνητή που αποτελείται από τόμους

περισσότερους από ένα χρησιμοποιούνται και εδώ τα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου με το σημείο της οξείας για να δηλωθεί ο αριθμός του τόμου. Κατά την παραπομπή σε πραγματεία δημοσιευμένη σε περιοδικό δὲν αναφέρεται ο τίτλος της πραγματείας, αλλά βραχυγραφημένο το όνομα του ερευνητή και ο τίτλος του περιοδικού.

Λέξεις που απαντούν για πρώτη φορά σε σχολιαστή ή σε επιγραφή δὲν παίρνουν χαρακτηρισμό (*αρχ.* ή *μτγν.*), αλλά δηλώνεται ότι η λέξη απαντά σε σχολιαστή ή σε επιγραφή.

Προκειμένου για παραπομπή σε γλωσσικές παρατηρήσεις ή σχόλια του εκδότη ενός κειμένου χρησιμοποιείται και για το εκδοτικό δημοσίευμα η βραχυγραφία του κειμένου, αλλά με προταγμένο ολόγραφο το όνομα του εκδότη (π.χ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ.]).

Η αλλαγή στίχου στο παράθεμα δηλώνεται με αισθητή τυπογραφική αραίωση ανάμεσα στους δύο στίχους.

Όταν μιάς αρχαίας λέξης υπάρχουν νεώτεροι τύποι, όχι όμως και νεώτερες σημασίες, το άρθρο δὲν έχει σημασιολογικό τμήμα.

Χωρία που διορθώνονται σε ειδική πραγματεία καταγράφονται σύμφωνα με τη διόρθωση, εφόσον είναι βέβαιη ή πιθανή· σε παρένθεση, αμέσως μετά τη λέξη που διορθώνεται, σημειώνεται η εσφαλμένη διαφορετική γραφή του εκδότη και αμέσως κατόπιν βραχυγραφημένη η βιβλιογραφική ένδειξη για τη διόρθωση. Προκειμένου για εσφαλμένη γραφή που απαντά σε έκδοση, εκτός του ότι χρησιμοποιείται στο οικείο άρθρο η γνήσια γραφή, καταρτίζεται και λήμμα με την εσφαλμένη γραφή ή τη λέξη στην οποία θα μπορούσε να αναχθή η γραφή αυτή και με παραπομπή στην έκδοση που την παρέχει, καθώς και με μνεία της γνήσιας γραφής που πρέπει να δεχτούμε στο κείμενο.

Για τη διάρθρωση των τριών τμημάτων του κάθε άρθρου παραπέμπεται ο αναγνώστης σε όσα σημειώθηκαν στα προλεγόμενα των τόμων Α´ σ. ιδ´, ιε´, ιζ´, καθώς και τόμου Δ´, σ. ιε´ κε. και Ε´ σ. ιδ´.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ

δέκα, αριθμτ., Πεντ. Δευτ. IV 13.

Το αρχ. αριθμτ. *δέκα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δέκα (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1) Έκφρ. *δέκα λόγια*=ο δεκάλογος, οι δέκα εντολές.

δεκάδα η, Χούμνου, Κοσμογ. 1481, Κατάλοιπ. Λάμπρ. 114.

Το αρχ. ουσ. *δεκάς*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δεκάς*).

Ο αριθμός που αποτελείται από δέκα μονάδες (Πβ. L-S, λ. *δεκάς* II): *επτά λέγω και δεκάδα* Κατάλοιπ. Λάμπρ. 114.

δεκαεννεαμέσιος, αριθμτ., Παΐσ., Ιστ. Σινά 328.

Από το αριθμτ. *δεκαεννέα* και το επίθ. *ήμισυς ή μισός*.

Ποσό που αποτελείται από μιά δεκάδα και εννιάμισυ μονάδες: *Γυρίζει γούν ο κύκλος του ουργυίας διακόσιας, αύθις το ύψος δὲ αυτού δεκαεννεαμεσίας* ό.π.

δεκαεννιά, αριθμτ.· *δ ε κ α ν ν ι ά,* Έγγρ. του 1639 (Καζανάκη, Θησαυρ. 11, 1974, 273[28-9]).

Το μτγν. αριθμτ. *δεκαεννέα* (Steph., Θησ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δεκαεννέα*).

Δεκαεννιά

δεκαέξι, αριθμτ., Προδρ. III 184α (χφ. c) (κριτ. υπ.)· *δ ε κ ά ξ ι,* Φορτουν. (Vinc.) Γ' 297, Λεηλ. Παροικ. 67.

Το μτγν. αριθμτ. *δεκαέξ*. Η λ. και ο τ. -της και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δεκαέξ*).

Δεκαέξι.

δεκαεπτά, αριθμτ.· *δ ε κ α π τ ά,* Καραβ. 499[10]· *δ ε κ α φ τ ά,* Έγγρ. του 1647 (Θησαυρ. 12, 1975, 122[27]).

Το μτγν. αριθμτ. *δεκαεπτά* (L-S, λ. *δέκα*). Ο τ. *δεκαφτά* στο Du Cange (λ. *δεκαφτά*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δεκαεπτά.

δεκάημισυ, αριθμτ., Σεβήρ.-Μανολ., Επιστ. 171.

Από το αριθμτ. *δέκα* και το ουδ. του επιθ. *ήμισυς*.

Ποσό που αποτελείται από μιά δεκάδα και μισή μονάδα: ό.π.

δεκαθέσσερεις, αριθμτ., βλ. *δεκατέσσερεις*.

δεκαλίτριον το, Metrol. 52[31].

Από το ουσ. *δεκάλιτρον* και την κατάλ. *-ιον*.

Σταθμικό μέτρο βάρους δέκα λίτρων (Πβ. Δημητράκ., λ. *δεκάλιτρος*): *Το δεκαλίτριον έχει κοκκία χιλιάδας πς'* ό.π.

δεκάλιτρο(ν) το, Πεντ. Ἐξ. XXIX 40, Λευιτ. XXIII 13, Αρ. XV 6, 9, XXVIII 9, 12, 21.

Το αρχ. ουσ. *δεκάλιτρον* (L-S, λ. *δεκάλιτρος*). Βλ. και Δημητράκ. (λ. *δεκάλιτρος*).

Μετρική μονάδα υγρών και στερεών (Βλ. Δημητράκ., ό.π. και Schilb., Byz. Metrol. 275): *το κανίσκι-τον δυὸ δεκάλιτρα σιμιδάλι ανακατωμένη με το λάδι* αυτ. Λευιτ. XXIII 13.

δεκαλογία η, Μ. Χρονογρ. 31.

Από το αριθμτ. *δέκα* και το ουσ. *λόγος*.

(Πιθ.) οι δέκα εντολές.

δεκάλογος η· *δ ε κ ά λ ο γ ο* η, Χούμνου, Κοσμογ. 2718, 2772· *δ ε κ ά λ ο γ ο ς* ο, Χριστ. διδασκ. 429.

Το μτγν. ουσ. *δεκάλογος* η (Sophocl.). Η λ. και σήμ.

Οι δέκα εντολές (του Θεού) (Η σημασ. μτγν., Sophocl. στη λ 1): *Αφόντις διαβασθή και ψαλθή την αυγήν ο δεκάλογος εις την Εκκλησίαν του Χριστού* Χριστ. διδασκ. 429.

δεκανίκι(ν) το, Λόγ. παρηγ. L 234, Λόγ. παρηγ. O 238, Καλλιμ. 1069, Διήγ. Βελ. 530, Γεωργηλ., Βελ. 689, Ριμ. Βελ. 898, Ἐκθ. χρον. 19^{6}, 46^{21}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 462 δίς· *δ ε κ α ν ί κ ι ο ν,* Ἐκθ. χρον. 32^{19}, Ιστ. πολιτ. 27^{20}, Μ. Χρονογρ. 36^{19}· *δ ι κ α ν ί κ ι,* Ιστ. πατρ. 81^{11}, Χίκα, Μονωδ. 150· *δ ι κ α ν ί κ ι ο ν,* Κώδ. Χρονογρ. 57^{2}, Ιστ. πατρ. 114^{1}, 116^{7}, 179^{6}· *δ ο κ α ν ί κ ι (ν),* Χρον. Τόκκων 3208, Σεβήρ., Διαθ. 191· *δ ο κ α ν ί κ ι ο ν,* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 917.

Από το ουσ. *δεκανός* και την κατάλ. *-ίκιν* (Ανδρ., Λεξ. Βλ. όμως και Θαβώρ., Ουσιαστ. 64 και Γεωργακ., Αφ. Ἀμ. 427). Για τη λ. βλ. Du Cange (λ. *δικανίκιον*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δεκανίκι(ον)* και *δοκανίκι*).

1) Μπαστούνι αναπήρων ή γερόντων (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δεκανίκι(ον)* 1): *μίαν γυναίκαν αποὺ επεριπάτει με δύο δεκανίκια* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 462· *οι γέροντες* (ενν. *πενθήσατε*) *το δικανίκι-σας* Χίκα, Μονωδ. 150· *τό 'να-του χέριν να κρατή καυχίν ελεημοσύνης και τ' άλλον χέριν να κρατή ξύλενο δεκανίκιν* Γεωργηλ., Βελ. 689· *να περπατούν, να διακονούν... ...όλοι με δοκανίκια* Χρον. Τόκκων 3208. **2**) Βακτηρία του αρχιερέα, πατερίτσα: *ιερά καλύμματα, διάφορα δεκανίκια εξ αργύρου* Ἐκθ. χρον. 46^{21}.

δεκανὸς ο, Ελλην. νόμ. 544^{2}, 557^{16}.

Το μτγν. ουσ. *δεκανός*. Η λ. και σε επιγρ. (L-S).

Κατώτερο εκκλησιαστικό αξίωμα (Βλ. Lampe, Lex. στη λ. 1 και 2 και Σπυριδ., ΕΕΒΣ 20, 1950, 135): *ορίσθη ο δείνα δεκανός της εκκλησίας να τάξη τον δείνα ως διά πρώτου ταξίματος εις την αίτησιν της συμβίου αυτού* αυτ. 544^{2}.

δεκάξι, αριθμτ., βλ. *δεκαέξι*.

δεκαοκτάρι το· *δ ε κ ο κ τ ά ρ ι,* Χούμνου, Κοσμογ. 1237.

Από το αριθμτ. *δεκαοκτώ* και την κατάλ. *-άρι*. Ο τ. *δεκοκτάρι* στο Somav.

Που είναι δεκαοχτώ χρόνων: *Εγίνετον ο Ισαάκ στους χρόνους δεκοκτάρι* ό.π.

δεκαοκτώ, αριθμτ., Διγ. Z 1988, Διγ. (Trapp) Esc. 920· *δ ε κ ο κ τ ώ,* Κατά «ζουράρη» 115, Τσιρίγ., Επιστ. 168, Φορτουν. (Vinc.) Ε' 72· *δ ε κ ο χ τ ώ,* Ερωτόκρ. Α' 79.

Το μτγν. αριθμτ. *δεκαοκτώ*. Η λ. και σε επιγρ. (L-S) και σήμ. Ο τ. *δεκοκτώ* σε επιγρ. (L-S Κων/νίδη).

Δεκαοχτώ.

δεκαοκτώχρονον το· *δ ε κ ο χ τ ώ χ ρ ο ν ο ν,* Αχιλλ. O 50.

Από το αριθμτ. *δεκαοκτώ* και το ουσ. *χρόνος*.

Το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας: *το δεκοχτώχρονον περνών* (έκδ. *φθάνων*· διόρθ. Κριαρ., Αθ. 50, 1940, 183) *της ηλικίας* ό.π.

δεκαπεντάρι(ν) το, Αχέλ. 2070.

Από το αριθμτ. *δεκαπέντε* και την κατάλ. *-άρι(ν)*. (Βλ. και Κατσαΐτ., λ. *δεκαπεντάρης*). Η λ. και σήμ.

(Εδώ) παιδί δεκαπεντάχρονο: *εθώριεν τα νιούτσικα έως δεκαπεντάρια* ό.π.

δεκαπεντάς η, Ερμον. B 103.

Από το αριθμτ. *δεκαπέντε* και την κατάλ. *-άς*.

Δεκαπενταριά.

δεκαπέντε, αριθμτ., Προδρ. III 66, 184, Τσιρίγ., Επιστ. 168.

Το μτγν. αριθμτ. *δεκαπέντε* (L-S, λ. *δέκα*). Η λ. και σήμ.

Δεκαπέντε (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. και σήμ.).

δεκαπλάζω, Λίβ. P 762, Λίβ. Esc. 1059, Rechenb. (Vog.) 100^{4}.

Από το *δεκαπλούς* και την κατάλ. *-άζω*.

Δεκαπλασιάζω: *Θερίζω γής γεννήματα, έσπειρα μετά κόπον, να δεκαπλάσω τον καρπόν εις το αποθέρισμά-μου* Λίβ. Esc. 1059.

δεκαπλασιάζω, Λίβ. (Lamb.) N 918.

Το μτγν. *δεκαπλασιάζω* (L-S και Lampe, Lex.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δεκαπλασιάζω· αυξάνω, πολλαπλασιάζω (Η σημασ. μτγν., ό.π., και σήμ., Δημητράκ.): *θερίζω γής γεννήματα, τὰ έσπειρα με κόπον, να δεκαπλασιάσω τον καρπόν εις το αποθερισμάν-του* ό.π.

δεκάπληγος, επίθ., Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών μθ'.

Από το αριθμτ. *δέκα* και το ουσ. *πληγή*. Η λ. τον 5. αι. (Steph., Θησ.). Το ουσ. *δεκάπληγος* (η) σε παπυρ. (L-S).

Που αναφέρεται στις δέκα πληγές της Αιγύπτου (Η σημασ. τον 5. αι., Steph., Θησ.): *τότε άρχισεν η δεκάπληγος τιμωρία των Αιγυπτίων* ό.π.

δεκαπλώνω, Rechenb. (Vog.) 39^{5}.

Από το επίθ. *δεκαπλούς* και την κατάλ. *-ώνω*.

Δεκαπλασιάζω: *το πρώτον τρίπλωσον, το δεύτερον εννεάπλωσον, το τρίτον δεκάπλωσον* ό.π.

δεκαπτά, αριθμτ., βλ. *δεκαεπτά*.

δεκαρά η, βλ. *δεκαριά*.

δεκαριά η, Τζάνε, Κρ. πόλ. 200[8]· *δεκαρά,* Χούμνου, Κοσμογ. 1089, 1812, Τζάνε, Κρ. πόλ. 306[19].

Από το αριθμτ. *δέκα* και την κατάλ. *-αριά*. Η λ. και στο Ρωσσέρ. (Βλ. Du Cange, Appendix), στον Portius και το Βλάχ., όπως και σήμ.

Δεκάδα (Η σημασ. στο Somav. και σήμ., Δημητράκ.): *Μιά δεκαριά ανεβήκασι και τουφεκιές κτυπούσαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 200[8].

δεκάριος, επίθ., Πεντ. Έξ. XVIII 21 (αιτ. πληθ. *-άρους*).

Από το αριθμτ. *δέκα* και την κατάλ. *-άριος*.

(Προκ. για αρχηγό) που εξουσιάζει δέκα άνδρες: *να βάλης απάνου-τους άρχους χιλιαντάρους...και άρχους δεκάρους* ό.π.

δέκαρχος ο, Θησ. Ζ' [120[3]].

Το μτγν. ουσ. *δέκαρχος* (L-S, λ. *δεκάρχης*. Βλ. και Sophocl.). Η λ. και στο Βλάχ. Βλ. και Du Cange.

Ο επικεφαλής, αρχηγός δέκα στρατιωτών (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I. Βλ. και Sophocl. Η σημασ. και στο Βλάχ. Βλ. και Du Cange): *Οπίσω-τους οι δέκαρχοι ερχόντησαν αντάμα με τ' άρματα τα έκλαμπρα* ό.π.

δεκατέσσαρα, βλ. *δεκατέσσερεις*.

δεκατέσσαροι, βλ. *δεκατέσσερεις*.

δεκατέσσερα, βλ. *δεκατέσσερεις*.

δεκατέσσερεις, αριθμτ.· *δεκαθέσσερεις,* Πεντ. Έξ. XII 6· *δεκατέσσαροι,* Αλεξ. 2623, Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμάς) 18, Εκατόλ. Μ 4· *δεκατέσσαρα,* Προδρ. III 181· *δεκατέσσερα.* Προδρ. III 181 (χφ. S) (κριτ. υπ.), Πεντ. Αρ. XXIX 20.

Το μτγν. αριθμτ. *δεκατέσσαρες*. Η λ. και ο τ. *δεκατέσσαροι* στο Somav. (λ. *δεκατέσσερεις* και *δεκατέσσεροι*). Η λ. και σήμ.

Δεκατέσσερεις, δεκατέσσερα.

δεκατέταρτος, επίθ., Πεντ. Γέν. XIV 5.

Από τα αριθμτ. *δέκατος* και *τέταρτος* ή από το αριθμτ. *δεκατέσσερα* κατά το *τέταρτος*.

Δέκατος τέταρτος.

δεκατία η, Miklos.-Müller, Acta VI 119-20, Act. Lavr. 66[2,3,15], 67[15,18,44,45,47,48], 68[19,25,31], 69[8,9,12,13,19], Act. Xér. 28[18,19,24,36], Χούμνου, Κοσμογ. 892, Κώδ. Χρονογρ. 70[13], Χρον. σουλτ. 110[10], Δωρ. Μον. XXX, Χριστ. διδασκ. 159· *δεκατιά,* Χούμνου, Κοσμογ. 895, Βεντράμ., Φιλ. 130.

Από το ουσ. *δεκάτη* και την κατάλ. *-ία*. Η λ. (διάφ. από το μτγν. *δεκατεία,* Steph., Θησ.) τον 6. αι. (Lampe, Lex.). Βλ. και Steph., Θησ. Η λ. στο Somav. Ο τ. στο Βλάχ., στο Βλαστό (Συνώνυμα και συγγενικά 232, λ. *φόρος*) και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Προσφορά του δεκάτου των αγαθών στο Θεό (Πβ. L-S, λ. *δέκατος* II 4): *Έταξεν του Μελχισεδέκ να φέρνη ευχαριστία, εκ τα καλά του οίκου-του να δίδη δεκατία* Χούμνου, Κοσμογ. 892. **2**) Δωρεά, παραχώρηση του δεκάτου των εισοδημάτων: *Οφείλουσι λαμβάνειν...αι...σεβάσμιαι μοναί της βασιλείας-μου...την δεκατίαν πάσαν της γεννηματικής κατασποράς των ζευγαρίων-μου* Act. Xér. 28[36]. **3α**) Φόρος που συνίσταται από το δέκατο των εσόδων (Η σημασ. τον 6. αι., Lampe, Lex. Βλ. και Steph., Θησ. Βλ. επίσης Rouillard, Mél. Diehl A' 283, Ostrog., Féod. byz. 99, 305. Η σημασ. και στο Βλαστό, ό.π.): *Όλα τα Δωδεκάνησα είχε στην επαρχιά-του, περίσσο* (έκδ. *περισσό*· διορθώσ.) *βίος εμάζωνε μόνον 'κ τη δεκατιά-του* Βεντράμ., Φιλ. 130· *εμήνυσαν εις αυτόν* (ενν. *τον πρίγκιπον*)*...να τους δώση χρυσόβουλλον...ντάτσιον κανένα να μηδέν δίδουν, ουδέ δεκατιές να δίδουν εις τα πράγματα αυτών, αμή να είναι πάντα ελεύθεροι εις όλα* Δωρ. Μον. XXX· **β**) φόρος που επιβάλλεται στα πλοία για τα προϊόντα που μεταφέρουν (Βλ. Zakythinos [Χρυσόβ. του 1364 σ. 55-6]): *ητήσαντο* (ενν. *οι μοναχοί*) *την βασιλείαν-μου εξκουσσεύεσθαι τα τοιαύτα πλοία και από του κεφαλαίου της δεκατίας, ήτουν κομμερκίου* Miklos.-Müller, Acta VI 119-20· *Εζήτουν οι μοναχοί μή απαιτείσθαι δεκατίαν χάριν του εισηγμένου διά του πλοίου αυτών οίνου εν τη μεγαλοπόλει* Act. Lavr. 67[44]· **γ**) καταβολή δεκάτης ως πληρωμή για τη χρήση βοσκοτόπων και την ενοικίαση χωραφιών: *από γούν των διαφερόντων τοπίων τω τοιούτω χωρίω...κατ' έτος εκδίδει η καθ' ημάς μονή πρός τινας...χάριν δεκατίας* Act. Lavr. 69[8]· *ού πείθονται καταβάλλειν προς αυτήν* (ενν. *την μονήν*) *το ανήκον υπέρ δεκατίας των ζώων αυτών* Act. Lavr. 66[2].

δεκατίζω, Ερωτοπ. 254, Χούμνου, Κοσμογ. 896, Σαχλ. Ν 11, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 12, Πεντ. Γέν. XXVIII 22, Δευτ. XIV 22, XXVI 12.

Από το ουδ. του επιθ. *δέκατος* και την κατάλ. *-ίζω* (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Η λ. στο Βλάχ.

1) Προσφέρω (στο Θεό εδώ) το δέκατο των αγαθών-μου: *το τάσσιμον της δεκατιάς ο Αβραάμ αρχίζει, εκ τα καλά του οίκου-του αυτούνον δεκατίζει* Χούμνου, Κοσμογ. 896· (με σύστ. αντικ.: *δεκάτισμα, δεκατισμός*)=προσφέρω (στο Θεό) το δέκατο της σοδειάς-μου: *η πέτρα ετούτη ός έβαλα στέμμα να είναι σπίτι του Θεού και όλο ός να δώσης εμέν δεκατισμό να το δεκατίσω εσέν* Πεντ. Γέν. XXVIII 22· *να ξετελειώσης να δεκατίσης όλο το δεκάτισμα της εσοδειάς-σου* Πεντ. Δευτ. XXVI 12. **2**) Μετρώ ανά δέκα· (προκ. για λόγια) συντομεύω, παραλείπω: *δεκάτιζε τα λόγια-σου δια να κόπτης στίχους* Ερωτοπ. 254. **3**) Μετρώ, καταμετρώ: *της θάλασσας τα κύματα θέλω να δεκατίσω και τ' άστρα οπού 'ναι αρίφνητα θέλω να τα μετρήσω* Σαχλ. Ν 11.

δεκάτισμα το, Πεντ. Λευιτ. XXVII 31, Δευτ. XII 6, 17, XIV 23, 28, XXVI 12.

Από το *δεκατίζω* και την κατάλ. *-μα*. (Βλ. και Δημητράκ.).

Το δέκατο της σοδειάς, των αγαθών (Πβ. Δημητράκ. στη λ. 1): *να φέρετε εκεί τα ολοκαυτώματά-σας και τα θεσιά-σας και τα δεκατίσματά-σας* αυτ. Δευτ. XII 6· *να μή μπορέσης να φάς εις τα κάστρα-σου δεκάτισμα σιταριού-σου* αυτ. Δευτ. XII 17.

δεκατισμός ο, Act. Lavr. 55[41], 67[47,48,51,62], Διάτ. Κυπρ. 503[11], 504[14], 510[17,19,23], Πεντ. Γέν. XXVIII 22, Δευτ. XIV 22.

Από το *δεκατίζω* και την κατάλ. *-μός*. Βλ. και L-S Suppl. Για τη λ. βλ. και Schilbach [Metrol. σ. 193].

1) Το δέκατο της σοδειάς των αγαθών: *δεκατισμό να δεκατίσης όλη την εσοδειά του σπόρου-σου οπού εβγαίνει εις το χωράφι χρόνο-χρόνο* Πεντ. Δευτ. XIV 22. **2α**) Ο φόρος της δεκάτης (εδώ εκκλησιαστικός) (Πβ. L-S Suppl. Βλ. και Du Cange, Appendix, λ. *δεκατισμοί*): *Όταν αυτοί των ιερών κανόνων τας εκδόσεις ενεργούσιν εκπληρώσαι, κρατώνται* (έκδ. *κρατήνται*· διορθώσ.) *σιγώς δίκαια του λαμβάνειν δεκατισμόν εις την νήσον* Διάτ. Κυπρ. 510[17]· **β**) φόρος (δεκάτης) που επιβάλλεται στα πλοία για τα προϊόντα που μεταφέρουν: *ούκ αντίναυλον, ού διαβατίκιον προσεπεδώσουσιν* (ενν. *τα τέσσαρα πλοία*)...,

ούτε μήν κομμέρκιον ή δεκατισμός εξ αυτών εισπραχθήσεται Act. Lavr. 55[41].

δεκατιστής ο, Act. Lavr. 55[40], 67[61], Miklos.-Müller, Acta VI 138.

Η λ. σε επιγρ. (L-S, λ. *δεκατισταί*), στο Βλάχ. και σήμ. σε παροιμ. (Δημητράκ.).

Αυτός που εισπράττει το φόρο της δεκάτης (Η σημασ. στο Βλάχ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *ούκ αντίναυλον, ού διαβατίκιον προσεπεδώσουσιν* (ενν. τα τέσσαρα πλοία), *αλλ' ουδέ κομμερκιάριος ή δεκατιστής το σύνολον τούτοις επιβάλλει* Act. Lavr. 55[40].

δέκατος, επίθ., Ασσίζ. 244[5], 491[15], Μαχ. 26[25,32], Βουστρ. 422, Πεντ. Γέν. XIV 20, Αρ. XVIII 28, Πόλ. Τρωάδ. 764.

Το αρχ. επίθ. *δέκατος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Το ουδ. ως ουσ.: **1**) Το ένα δέκατο (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II5 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Το δέκατον του πόνου-τους ούκ εμπορώ να είπω* Πόλ. Τρωάδ. 764. **2α**) Ο φόρος της δεκάτης (Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ., λ. *δέκατο*. Βλ. και Ανδρ., Λεξ., λ. *δέκατο*): *έτσι να χωρίσετε απατά εσείς το χώρισμα του Κυρίου από όλα τα δέκατά-σας ός να πάρετε από τα παιδιά του Ισραέλ* Πεντ. Αρ. XVIII 28· *έδωκέν-μου την αρχιεπισκοπήν με πάσαν ρένταν και δέκατα* Βουστρ. 422· *ορδινίασεν δέκα τζανούνηδες εις πάσα μίαν επισκοπήν με τοιούτο να πλερώννουνται από το δέκατον της εκκλησίας* Μαχ. 26[25]· **β**) (ειδικά) φόρος που συνίσταται στην αξία του ενός δεκάτου του προϊόντος που πουλιέται: *Από όλους εκείνους οπού πουλούν σιτάριν εις τον φούντικαν... κελεύει το δίκαιον να λάβουν απέ την πούλησιν το δέκατον* Ασσίζ. 244[5]. **3**) Προσφορά (ως θυσία) του δεκάτου των αγαθών στο Θεό (Πβ. L-S στη λ. II1): *ευλογημένος Θεός υψηλός ός επαράδωκεν τους στεναχωρετάδες-σου εις το χέρι-σου και έδωσεν αυτουνού δέκατο από όλο* Πεντ. Γέν. XIV 20.

δεκατρείς, αριθμτ., Προδρ. II G 27, H 26i, 27· *δ ε κ α τ ρ ι ά,* Πεντ. Αρ. XXIX 13.

Το αρχ. αριθμτ. *δεκατρείς*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δεκατρείς.

δεκατρία, αριθμτ., βλ. *δεκατρείς*.

δεκατώ, Act. Lavr. 56[30], 67[46,111], 68[20].

Το μτγν. *δεκατόω*. Πβ. Βλάχ. (λ. *δεκατώνω*).

1) Λαμβάνω ως φόρο το ένα δέκατο προϊόντος που εισάγεται (Πβ. L-S, λ. *δεκατόω*): *οι δέ του μέρους του σεκρέτου της θαλάσσης διετείνοντο δικαιούσθαι τούτους εις το δεκατώσαι τον τοιούτον οίνον* αυτ. 67[46]. **2**) Αφαιρώ από την περίμετρο επιφάνειας (που μετριέται εδώ με σχοινιά) το ένα-της δέκατο (Βλ. Act. Lavr. σ. 291): *ευρέθη δέ και αυτό το προάστιον γής μοδίων εξακισχιλίων εννεακοσίων εξήκοντα δύο μετά την των δεκατωμένων σχοινίων υπεξαίρεσιν* αυτ. 56[30].

δεκάτωσις η, Act. Lavr. 67[73].

Από το *δεκατώ* και την κατάλ. *-ις*. Η λ. τον 4. αι. (Sophocl.).

Επιβολή φόρου που συνίσταται στην αξία του ενός δεκάτου του προϊόντος που εισάγεται (εδώ προκ. για κρασί) (Βλ. Sophocl.): *ανεγνώσθησαν δύο προστάγματα...εις σύστασιν δήθεν ού προεβάλλοντο δικαιολογήματος οι παραθαλασσίται του μή οφείλειν...εξκουσσεύεσθαι της των οιναρίων δεκατώσεως τα χρυσοβουλλάτα πλοία* ό.π.

δεκαφτά, αριθμτ., βλ. *δεκαεπτά*.

δεκαφώτιστος, επίθ., Τζάνε, Κρ. πόλ. 584[11].

Από το αριθμτ. *δέκα* και το επίθ. *φωτιστός*.

Πολύ φωτεινός, ολόλαμπρος: *Πλανήτης δεκαφώτιστος* ό.π.

δεκάχορδος, επίθ., Απολλών. 264.

Το μτγν. επίθ. *δεκάχορδος*.

(Προκ. για μουσικό όργανο) που έχει δέκα χορδές (Η σημασ. μτγν., L-S): *την μουσικήν επιθυμεί* (ενν. η *Αρχιστρατηγούσα*) *να μάθη άχρι τέλους. Το πλήκτρον το δεκάχορδον όλον να της το μάθης* ό.π.

'δεκεί, επίρρ., βλ. *εδεκεί*.

'δεκείθες, επίρρ., βλ. *εδεκείθες*.

Δεκέμβριος ο, Λιβ. P 786, Λιβ. (Lamb.) N 941· *Δ ι κ έ β ρ ι ο ς,* Λιβ. Esc. 1085, Μαχ. 30[39], 304[34], 414[19], 420[13], 422[6], Βουστρ. 436 (κριτ. υπ.), Ενθύμηση του 15. αι. (Darrouzès, Χαριστ. Ορλάνδ. Α' 1965, 303), Χρον. σουλτ. 68[37], Έγγρ. του 1639 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 108[1]), Διήγ. ωραιότ. 143· *Δ ι κ έ μ β ρ ι ο ς,* Ενθύμηση του 15. αι. (Darrouzès, Χαριστ. Ορλάνδ. Α' 1965, 305).

Το μτγν. ουσ. *Δεκέμβριος* (L-S Κων/νίδη). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ο δωδέκατος μήνας του χρόνου, ο Δεκέμβριος (Η σημασ. μτγν., L-S Κων/νίδη και σήμ., Δημητράκ.): *τον Δικέβριον μήνα* Χρον. σουλτ. 68[37]· *την δ' Δικεβρίου* Μαχ. 30[39].

δεκοκτώ, αριθμτ., βλ. *δεκαοκτώ*.

δεκοχτώχρονον το, βλ. *δεκαοκτώχρονον*.

δεκρετικός, επίθ., Act. Xér. 26[6,31,93].

Από το ουσ. *δεκρέτον* και την κατάλ. *-ικός*.

(Έκφρ.) *κουρατορικόν δεκρετικόν σημείωμα*=εγγυητικό επίσημο έγγραφο: *ο από κουρατορικού δεκρετικού σημειώματος προβληθείς ταύτη* (ενν. τη *Φιλίππα*) *κουράτωρ διά το έτι ατελές της ηλικίας αυτής* αυτ. 26[6].

δεκρέτον το, Αρμεν., Εξάβ. Α' 12[11,18], Γ' 3[120], Δ' 2[6]· *δ έ κ ρ ε τ ο ν,* Act. Xér. 26[85].

Το λατ. *decretum*. Η λ. τον 5. αι. (Sophocl.) και σήμ. στη Λευκάδα (Λάζαρης, Λευκαδ. σ. 44).

Διάταξη του δικαστηρίου· άδεια που χορηγείται από το δικαστήριο (Πβ. Sophocl. και Lampe, Lex. και τη σημερ. σημασ. στη Λευκάδα, Λάζαρης, ό.π.): *Όταν χωρίς δεκρέτου τα των αφηλίκων ακίνητα εκποιώνται, ουδέ οι προσλαμβανόμενοι εγγυηταί ευθύνονται*...Αρμεν., Εξάβ. Α' 12[11].

δεκτικός, (I), επίθ., Αρμεν., Εξάβ. Δ' 4[2], Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 24[20].

Το αρχ. επίθ. *δεκτικός*.

1) Κατάλληλος να δεχτή κ. (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. 1): *Δέσποτα, ότι να είναι η σεβασμιότης-σου δεκτικόν δοχείον και άλλων πολλών καλών και πνευματικών χαρισμάτων ιερόν καταγώγιον* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 24[20]. **2**) Έκφρ. *ανδρός δεκτική*

(προκ. για γυναίκα)=ικανή να συνευρεθή με άνδρα: *Δεί δέ τους μέν άρρενας εφήβους είναι, τας δέ θηλείας ανδρός δεκτικάς* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 4^{2}.

δεκτικός, (ΙΙ), βλ. *δεητικός.*

δέκτινος, επίθ., βλ. *δίκτινος.*

δεκτός, επίθ., Ασσίζ. 14^{19}, 28^{28}, $116^{2,31}$, 277^{17}, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 1^{13}, Διγ. Άνδρ. 383^{27}· *δ ε χ τ ό ς,* Ασσίζ. 116^{17}, Κυπρ. ερωτ. 153^{7}.

Το μτγν. ρηματ. επίθ. *δεκτός.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Παραδεκτός, αποδεκτός (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ.): *πάντες εκείνοι...ένι φίλοι του Θεού, εφειδήν πολομούν κρίση δεκτήν και εντεχάμενη* Ασσίζ. 277^{17}· **β**) ευάρεστος: *τα έργα οπού είναι δεκτά εις τον Θεόν* Διγ. Άνδρ. 383^{27}. **2**) Έγκυρος, νόμιμος: *Περί του πώς δεί γυναίκαν χαρτωθήναι και ευλογηθήναι εις την αγίαν του Θεού εκκλησίαν και ποίος γάμος ήν δεκτός* Ασσίζ. 116^{2}. **3**) Επιδεκτικός: *εάν ατελής γένηται μνηστεία και ούπω δεκτή γάμου, παράνομος έστιν η μνηστεία* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 1^{13}.

δελεάζω, Ερμον. Υ 354, Ψ 329.

Το αρχ. *δελεάζω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Μεταφ.) παρασύρω, εξαπατώ (Βλ. L-S. Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *ακούσας τούτος την φθοράν την ημετέραν εδελεάστην του πλούτου* Ερμον. Ψ 329.

δελέγγου, επίρρ., βλ. *ντελόγγο.*

δελιβρίζω, Χρυσόβ. του 1364 σ. 85.

Από το ιταλ. *delivrare.*

Παραδίδω κ. σε κάπ.: *ο ειρημένος...εδελίβρισεν αυτό συν πάντων των νομών και δικαιωμάτων αυτού εις τας χείρας-του...* ό.π.

δελικάτος, επίθ.· *δ ι λ ι κ ά τ ο ς,* Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.) 237.

Το ιταλ. *delicato.*

(Προκ. για τροφή) νόστιμος: *διλικάτα και τίμια φαγία* ό.π.

δελόγγο και **δελόγγου,** επίρρ., βλ. *ντελόγγο.*

δελοιπός, επίθ., Ασσίζ. 41^{2}, 120^{28}, 122^{24}, Χρον. Μορ. Η 312, Μαχ. 52^{36}, 56^{27}, 106^{19}, 476^{34}, 526^{8}, 556^{7}, 622^{5}, Διήγ. ωραιότ. 703, 720, κ.α.· *δ έ λ ο ι π ο ς,* Ασσίζ. 372^{7}, 394^{4}, 397^{29}, 401^{21}, Βουστρ. 499, 526, 527, 536· *ε δ έ λ ο ι π ο ς,* Κορων., Μπούας 149· συγκριτ. *δ ε λ ο ι π ό τ ε ρ ο ς,* Ιστ. Βλαχ. 557, 1417, 2811.

Από τη συνεκφ. του *δέ* και του επίθ. *λοιπός.* Ο τ. *δέλοιπος* και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., λ. *δέλοιπος*). Πβ. τα σημερ. *αδέλοιπος* και *αποδέλοιπος* (ΙΛ).

Υπόλοιπος: *Θωρώντα ο αφέντης τη(ς) Σπάρας πως το δελοιπόν στόλος δέν εφάνην, αιχμαλώτευσεν την Τρίπολιν* Μαχ. 172^{4}· *καθώς εποίκαν οι δελοιποί αφέντες* Μαχ. 56^{27}· *τα δελοιπότερα όσα ο κόσμος έχει* Ιστ. Βλαχ. 2811.

δελοσκοπώ, βλ. *δολοσκοπώ.*

δελπανομύτης ο, βλ. *δρεπανομύτης.*

δελφακίδα η· *δ ε ρ φ α κ ί δ α,* Ναξ. έγγρ. $5^{70,77}$.

Το μτγν. ουσ. *δελφακίς.* Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex., λ. *δελφακίς*). Πβ. και το σημερ. *δερφακίδι* (Δημητράκ.).

Μικρή γουρούνα (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δελφακίς* και σήμ., Andr., Lex., ό.π. Βλ. και Οικονομ., Αθ. 56, 1952, 223 και Κουκ., ΒΒΠ Ε' 53): *μίαν δερφακίδαν να την έχουσιν και αυτή μισιάρικην* αυτ. 5^{70}· *τα λεγόμενα ζώα, η αγελάδα και η δερφακίδα* αυτ. 5^{77}.

δελφίν ο· *δ έ λ φ ι ν,* Ερμον. Τ 327.

Το μτγν. ουσ. *δελφίν.* Ο τ. *δέλφιν* από μετρ. αν.

Δελφίνι (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δελφίς* Ι).

δέλφινας ο, Αιτωλ., Μύθ. 29^{1}, $88^{7,19}$.

Από τον πληθ. *οι δελφίνοι* (Βλ. Χατζιδ., Αθ. 29, 1917, 204) ή μεγεθ. του ουσ. *δελφίνι.* Για τη λ. βλ. Du Cange (λ. *δελφίνας*). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

Μεγάλο δελφίνι (Η σημασ. στο Βλάχ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ.).

δελφινοθαλασσίτης, επίθ., Πουλολ. Ζ 102, Πουλολ. Αθ. 104.

Από τα ουσ. *δελφίνι* και *θαλασσίτης.*

Που ζή σά δελφίνι στη θάλασσα: *Λεπρέ, λεπρίτα, μισταργέ, δελφινοθαλασσίτη* (ενν. *γλάρε*) Πουλολ. Ζ 102.

δελφίνος ο, (Ι), Πουλολ. Ζ 131, Πουλολ. Αθ. 136, Πουλολ. 112, 142, Θεολ., Τζίρ. 358^{14}, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [197].

Από το αρχ. ουσ. *δελφίς* ή το μτγν. *δελφίν.* Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Δελφίνι (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *δελφίς* Ι. Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ.): *τώρα τρέχεις τον γιαλόν, οπού δελφίνοι τρέχουν* Πουλολ. 142.

Δελφίνος ο, (ΙΙ), Οψαρ. 361^{2}.

Προσωποπ. του ουσ. δελφίνος: *ανθυπατεύοντος του περιβλέπτου Δελφίνου* ό.π.

δέμα(ν) το, Παράφρ. Μανασσ. Β 300, Ερμον. Κ 195, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 627, Λίβ. Ρ 1427, Λίβ. Sc. 377, 752, Λίβ. Esc. 1494, 1844 (κριτ. υπ.), Λίβ. Ν 1343, 1645, Αχιλλ. Ν 377, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 590, Σκλέντζα, Ποιήμ. 3^{9}, Πεντ. Αρ. XXX 3, 13, 15, Στάθ. Γ' 439, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [428], Ροδολ. Ε' [81], Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [831], Ε' [216], Τζάνε, Κρ. πόλ. 272^{26}· *δ ή μ μ α ν,* Μαχ. $20^{17,23}$, 22^{12}, $252^{14,25}$, 654^{28}.

Το μτγν. ουσ. *δέμα.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δέμα*) και ως τοπων. (Βλ. Σαρρή Ι., Αθ. 40, 1928, 136).

1) Αυτό με το οποίο δένομε κ., σκοινί, ταινία (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δέμα* Ι): *έλυσε με τα χέρια-της του πιττακίου το δέμαν* Λίβ. Sc. 377. **2**) Δέμα, δεμάτι (Η σημασ. τον 5. αι., Lampe, Lex., λ. *δέμα* 1 και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 3): *λάβρες, βερτόνια, δέματα καλά έτσι σοθεμένα* Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [428]. **3**) Δεσμός: *εσύ το άδετον το δέμα της Τριάδος είσαι και μονοούσιος αγάπη της μονάδος* Σκλέντζα, Ποιήμ. 3^{9}· *μέσα εις τη φιλιά πού 'ναι σ' εσάς η τόση απόμενε παντοτινό δέμαν ανάμεσάσας* Ροδολ. Ε' [81]. **4**) Δεσμά: *'χ τα χέρια λύσετέ-την κι' από τ' ανάξια δέματα λεύ-*

τερη αφήσετέ-την Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [216]. **5**) Δεσμός γάμου: *το δέμα της παντρειάς-σου θέλει σου λύσει να μπορής νά 'χης την λευθεριά* (έκδ. *-ριάν*) *σου* Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [831]. **6**) (Προκ. για μέταλλο) δέσιμο: *η τέντα-του ήν εξάμιτος, κόκκινη, ωραιωμένη, με τα αργυρά τα δέματα, τα ξύλα και κουσπία* Αχιλλ. Ν 377· *μέσα αντί του δέματος του σιδηρομαγνήτου είχεν* (εvv. το δακτυλιδόπωλο) *χρυσάφιν* Λίβ. Ν 1645. **7**) Σωρός από χώματα και πέτρες που συγκρατεί τα νερά ποταμού (Βλ. Κουκ., Αθ. 59, 1955, 184 και Δημητράκ., ό.π. 3): *Ώσπερ ποταμός γάρ μέγας μετ' ορμής γάρ κατεβαίνων και μετά φοράς ρεόντι ούτε γέφυροι κρατούσιν, ούτε δέματα τυχόντα* Ερμον. Κ 195. **8**) (Φρ.) *δένω δέμα επί την ψυχή*=επιβάλλω απαγόρευση, στέρηση στην ψυχή-(μου): *ανήρ ότι να τάξη τάγμα του Κυρίου γή έμοσεν όμοσμα να δέση δέμα επί την ψυχή-του* Πεντ. Αρ. XXX 3. **9**) Συνθήκη, συμμαχία: *μετά το καβαλλίκεμαν εποίκαν δήμμαν και όρκον* Μαχ. 252^{14}· *θέλω ποίσειν στερεόν δήμμαν μετά-σου* Μαχ. 22^{12}.

δεματιά η, Ροδολ. Β' [511].

Από το ουσ. *δεμάτι* και την κατάλ. *-ιά*.

Δέμα, δεμάτι (μεταφ.): *Τσι πείραξες, τα βάσανα κι' όλα τα πάθη κάνει μιά δεματιά και ρίκτει-τα κ' εις λησμονιά τα βάνει* ό.π.

δεματιάζω, Πεντ. Γέν. XXXVII 7, Θυσ.^{2} 251 (κριτ. υπ.).

Από το ουσ. *δεμάτι* και την κατάλ. *-ιάζω*. Τ. *δεματίζω* στο Βλάχ. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δένω, κάνω δέματα (Βλ. Βλάχ., ό.π. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *δεματιάζομε δεμάτια μεσωθιό το χωράφι* Πεντ. Γέν. XXXVII 7.

δεματικόν το, Θυσ.^{2} 949.

Από το ουσ. *δέμα* και την κατάλ.*-ικόν*. Η λ. τον 10. αι. (L-S Κων/νίδη) και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ. Βλ. και Andr., Lex.).

Σκοινί με το οποίο δένομε κ.' δεσμά (Για τη σημασ. βλ. Steph., Θησ. Πβ. και Δημητράκ. στη λ. 3): *Λύσε-του τα δεματικά, λύτρωσε το κοπέλι* ό.π.

δεμάτιον το, Ακ. Σπαν. (Eideneier) D 1656 δίς· *δ ε μ ά τ ι (ν),* Μαχ. 658^{27} (πληθ. *δεματία*), Πεντ. Έξ. XII 22, Δευτ. XXIV 19, Θρ. Κύπρ. Μ 323, Χρον. σουλτ. 113^{30}, Ροδολ. Τοις Αναγν. [13], Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [316], Ε' [772, 1330], Διγ. Ο 1456.

Η λ. σε σχόλ. και στα Ιππιατρικά (L-S). Ο τ. στο Du Cange (λ. *δεμάτι*) και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δεμάτι*).

Δεμάτι (Η σημασ. στο Du Cange, ό.π. και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *επήγαν εις το αλώνιν και επήραν δεματία σιταρένα* Μαχ. 658^{27}· *Κάλλιο να ήσουνα κόκκαλα ένα δεμάτι* Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [772]· *εκείτοντον οι χριστιανοί χαμαί μακελεμένοι, ωσάν δεμάτια ήτανε όλοι θεμωνιασμένοι* Θρ. Κύπρ. Μ 323.

δεμεσόρια η, Διαθ. του 1503 (Σάθ., ΜΒ ς' 685^{5})· *δ ε μ ε σ ί ρ ι α,* Διαθ. του 1503 (Σάθ., ΜΒ ς' 683^{24})· *δ ε μ ε σ ο ρ ί α,* Διαθ. του 1503 (Σάθ., ΜΒ ς' 685^{18})· *δ ε μ ι σ ο ρ ί α,* Διαθ. του 1503 (Σάθ., ΜΒ ς' 685^{15}).

Κατά Χατζ. (προφορική αναχ.) πιθ. από το *de*, τα επίθ. *μέσος* ή *μισός* και την κατάλ. *-ριά*. Πβ. και Διαθ. του 1503 (Σάθ., ΜΒ ς' 683^{21}) (λ. *δεμενσίρις*).

Κληρονομία αδιάθετη (πληροφορία Χατζ.): *εκάλεσα Αντώνιον Δαμιλά νοτάριον βασι-*

λικόν, όπως τη εκείνου γραφή διαθήσωμαι τήν τε εμήν άπασαν προίκα και δεμεσίριαν κατά την εμήν όρεξιν και διάθεσιν αυτ. 683^{24}.

δεμέστιγος ο, βλ. *δομέστικος*.

δεμέστικος ο, βλ. *δομέστικος*.

δέμνε, Προδρ. Ι 251.

Για την ετυμ. της λ. βλ. Hesseling-Pernot [Προδρ. σ. 138] και Caratz., BZ 47, 1954, 323.

Για τη σημασ. βλ. Hesseling-Pernot, ό.π.: *ηρξάμην κράζειν συνεχώς το «δέμνε κυριδάτον»* ό.π.

δεμόσ- και **δεμοσ-,** βλ. *δημόσ-* και *δημοσ-*.

δέμπλα η, Κατζ. Γ' 193, Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [1384, 1391].

Από το λατ. *templum*. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Παγκ., Ιδιωμ. Κρ., λ. *débla*).

1) Λεπτό και μακρύ ξύλο, δοκάρι, ραβδί (Για τη σημασ. βλ. Πολίτη Λ., [Κατζ. σ. 142]): *Δέν θε να χάνω πλιό καιρόν, μιά δέμπλα να ξεσκίσω* Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [1384]. **2**) (Μεταφ. προκ. για χέρια): *Τούτες οι δέμπλες οι μακρές και τ' άλλα μέλη αντάμι καλλιά 'τανε να λείπασι* Κατζ. Γ' 193.

δέ(ν), μόρ., Προδρ. ΙΙΙ 138 (χφ. g) (κριτ. υπ.), IV 136 (χφ. A) (κριτ. υπ.), Διγ. Ζ 878, Περί ξεν. V 188, Μαχ. 94^{6}, Ch. pop. 44, Χούμνου, Κοσμογ. 308, Γαδ. διήγ. 252, Σαχλ., Αφήγ. 407, Κορων., Μπούας 60, Πένθ. θαν.^{2} 519, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 44, 45, 46, Πεντ. Έξ. VI 12, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 402, 415, Μορεζίν., Λόγ. 469, Κυπρ. ερωτ. 75^{48}, Πανώρ. Β' 584, Σεβήρ.-Μανολ., Επιστ. 171^{30}, Κρ. συμβόλ. 82, Μεταξά, Επιστ. 47^{6}, Στάθ. Β' 91, Ροδολ. Τοις Αναγν. [25], Πρόλ. [40], Ε' [324], Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα 103, Διήγ. πανωφ. 57, Διήγ. ωραιότ. 448, Φορτουν. (Vinc.) Α' 163, Β' 295, Γ' 381, Δ' 442, Χριστ. διδασκ. 358, 375, Λεηλ. Παροικ. 247, 383, κ.α.· *έ (ν),* Κυπρ. ερωτ. 121^{4}, 129^{39}, 138^{4}, 151^{24}.

Το αρνητικό *δέ(ν)*<*ουδέν*, ουδ. του αρχ. *ουδείς*. Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' σ. 541). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Δέν (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *δέν έχουν γλυτωμόν, ουδέ καμιά γιατρεία* Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 44· *εθεώρουν τον λαόν...και τα παιδιά πως εβγαίνουσι της πόλεως δέν κατέχοντας πως ζυγώνουσι τα φουσάτα* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 402· *Φάγω δέ φάγω, πάντα-μου, Πετρούτσο, σου θυμούμαι* Στάθ. Β' 91. **2**) Έκφρ. *ά(ν) δέ(ν)* βλ. *άν* 6.

δενάριο το, βλ. *δηνάριο*.

'δένας, αντων., βλ. *ουδένας*.

δενδρικά τα, Θησ. Ζ' [57^{3}], Ερωτόκρ. Α' 1883.

Το ουδ. του μτγν. επιθ. *δενδρικός* στον πληθ. ως ουσ. Πβ. τα σημερ. *δεντρικό* και *εντρικά*, που απ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex., λ. *δενδρικός*).

Δέντρα (Για τη σημασ. πβ. Andr., Lex., ό.π.): *από δενδρικά πολλά έγεμεν* (εvv. ο *οίκος και ναός*) *αθισμένα* Θησ. Ζ' [57^{3}].

δενδρίον το, Μανασσ., Χρον. 2293, 5430.

Το μτγν. ουσ. *δενδρίον*. Πβ. το σημερ. *δεντρί* (Δημητράκ.).

Μικρό δέντρο (Η σημασ. μτγν., L-S): *νεομόσχευτον αρτίφυτον δενδρίον* αυτ. 5430.

δενδριώνας ο, βλ. *δενδρώνας*.

δενδροαναβάτης ο, Ιατροσ. 26[22].

Από τα ουσ. *δένδρο(ν)* και *αναβάτης*.

Αυτός που ανεβαίνει στα δέντρα: *όφιν τον δενδροαναβάτην* ό.π.

δενδροαναγεμάτος, επίθ., Λόγ. παρηγ. Ο 724.

Από το ουσ. *δένδρο(ν)* και το επίθ. *αναγεμάτος*.

Που είναι γεμάτος δέντρα: *πρόβοδον μ' εδώκασιν την στράταν να με ορτώση λιβαδωτὴν και ομαλὴν, δενδροαναγεμάτην* ό.π.

δενδροαπεσκίασμα το, βλ. *δενδροαποσκίασμα*.

δενδροαποσκίασμα το, Λίβ. Sc. 2233· *δ ε ν δ ρ ο α π ε σ κ ί α σ μ α,* Λίβ. Esc. 3414 (κριτ. υπ.), 3416 (κριτ. υπ.).

Από τα ουσ. *δένδρο(ν)* και *αποσκίασμα*. Βλ. και λ. *αποσκίασμα*.

Σκιά δέντρου: *εις το δενδροαποσκίασμα να τρέχω να σιμώνω* Λίβ. Sc. 2233.

δενδροηλιόμορφος, επίθ., Φλώρ. 191.

Από το ουσ. *δένδρον* και το επίθ. *ηλιόμορφος*.

(Προκ. για κόρη) που έχει μορφή δέντρου και ήλιου: *την δενδροηλιόμορφην, την μαυροπλουμιστομάταν* ό.π.

δενδροκαρποφόρος, επίθ., Βυζ. Ιλιάδ. 443.

Από το ουσ. *δένδρο(ν)* και το επίθ. *καρποφόρος*.

Που έχει καρποφόρα δέντρα: *εις τόπον ευμορφόβαλτον και δενδροκαρποφόρον* ό.π.

δενδροκολαύστης ο, Φυσιολ. (Zur.) XXIII[13].-Βλ. και *δενδροκόλαφος, δενδροκόλαψ*.

Πιθ. από το ουσ. *δρυοκολάπτης* με παρετυμ. Πβ. L-S, λ. *δενδροκολάπτης*.

Είδος εντομοκτόνου πτηνού.

δενδροκόλαφος ο, Φυσιολ. 367[19], Φυσιολ. Β 8[2].-Βλ. και *δενδροκολαύστης, δενδροκόλαψ*.

Για την ετυμ. βλ. λ. *δενδροκολαύστης* (ετυμολ.). Για τη λ. βλ. Lampe, Lex. (λ. *δενδροκόλαψ*).

Είδος εντομοκτόνου πτηνού: *ο δενδροκόλαφος όρνεον εστί ποικίλον· πορεύεται ούν εις τα δένδρα και κολαφίζει μετά της εαυτού μύτης το δένδρον* Φυσιολ. 367[19].

δενδροκόλαψ ο, Φυσιολ. (Legr.) 842.-Βλ. και *δενδροκολαύστης, δενδροκόλαφος*.

Για την ετυμ. βλ. λ. *δενδροκολαύστης* (ετυμολ.). Για τη λ. βλ. και Lampe, Lex.

Είδος εντομοκτόνου πτηνού (Για τη σημασ. βλ. Lampe, Lex.): *Ποικίλον όρνεον εστίν αυτός ο δενδροκόλαψ* ό.π.

δενδροκόμος ο, Μανασσ., Χρον. 4267.

Από το ουσ. *δένδρο(ν)* και το *-κόμος*. Η λ. στο Νόννο (Peek, Lex. Nonn., λ. *δενδροκόμος* II) και σήμ. (Δημητράκ.).

Αυτός που φροντίζει τα δέντρα (Η σημασ. στο Νόννο, Peek, ό.π. Βλ. και Δημητράκ.): *άλλος, άν είποι τις, Αδάμ ένθεος δενδροκόμος* ό.π.

δενδροκομούμαι, Μανασσ., Χρον. 289 (έκδ. *δενδροκομείτε*· διορθώσ. *δενδροκομείται*).

Από το ουσ. *δενδροκόμος*.

(Προκ. για δέντρο) παράγω καρπούς: *προς την υμών απόλαυσιν πάντα δενδροκομείται* ό.π.

δενδροκόπος ο, Βακτ. αρχιερ. 149.

Η λ. σε γλωσσάρ. (L-S). Βλ. και Δημητράκ.

Αυτός που κόβει ξύλα (Βλ. L-S και Δημητράκ. στη λ. 1): *Περί δενδροκόπων και αμπελοκόπων* ό.π.

δενδρολίβανον το, Σταφ., Ιατροσ. 8[224-5,229], Ιατροσ. 21[110].

Το μτγν. ουσ. *δενδρολίβανον*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Το φυτό δεντρολίβανο (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *βράσε θερμόν με δάφνη, με μερσίνη, με δενδρολίβανον* Ιατροσ. 21[110].

Δενδρολίβανος ο, Πωρικ. Απ. 14, Πωρικ. V 19.

Προσωποπ. του ουσ. *δενδρολίβανον*: *Κολιάνδρου και Δενδρολιβάνου* Πωρικ. V 19.

δένδρο(ν) το, Διγ. (Trapp) Gr. 900, κ.π.α.· *δ ε ν δ ρ ό (ν),* Καλλίμ. 86, Ασσίζ. 197[30], Διγ. Ζ 2483, Διγ. (Trapp) Esc. 1188, 1666, Ερωτοπ. 683, Λίβ. P 2114, Αχιλλ. N 1255, Αλφ. ξεν. 21, Ch. pop. 520, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1[2], Γαδ. διήγ. (Wagn.) 28, Αλεξ. 2101, 2128, Πικατ. 265, 362, 441, Κορων., Μπούας 50, Δεφ., Σωσ. 44, Αιτωλ., Μύθ. 35[5], Διγ. Ἀνδρ. 379[1], Σουμμ., Παστ. φίδ. Χορ. γ' [66], Τζάνε, Κρ. πόλ. 134[20], 548[19]· *δ έ ν τ ρ ο (ν),* Λίβ. Esc. 108 (κριτ. υπ.), Αχιλλ. L 746, Αχιλλ. N 390, Ch. pop. 791, Απόκοπ. 25, Πεντ. Γέν. I 29, II 9, III 8, XVIII 4, Ἔξ. X 5, 15, XV 25, Λευιτ. XXVII 30, Δευτ. VII 5, XII 2, XX 19, Αλφ. 11[15], Κυπρ. ερωτ. 105[23], Ροδολ. (Μανούσ.) Χορ. ε' [8], Αποκ. Θεοτ. I 155, Βακτ. αρχιερ. 184· *δ ε ν τ ρ ό (ν),* Μαχ. 60[20], 64[11], 110[29], 624[2], 648[26], Ch. pop. 788, Απόκοπ. 20, 29, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 243, Βεντράμ., Φιλ. 206, Δεφ., Σωσ. 257, Αλφ. 11[79], Κυπρ. ερωτ. 13[12], 77[8,16], 105[8,16], 112[5], Πανώρ. Β' 191, Ερωφ. Α' 185, 343, Ερωτόκρ. Α' 664, Ε' 1514, Θυσ.[2] 379, 986, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [169], Τζάνε, Κρ. πόλ. 130[3], 334[18], 580[23]· *δ έ ν τ ρ ο ς τ ο,* Κυπρ. ερωτ. 150[15]· πληθ. *δ έ ν δ ρ η,* Διγ. Α 4048, Διγ. (Trapp) Esc. 36, 1084, 1612, Βέλθ. 864, Πόλ. Τρωάδ. 348, Ερμον. Φ 308, Λίβ. Esc. 3800, Αχιλλ. N 1052, Αχιλλ. O 200, Θησ. Γ' [6[7], 29[6]], Ch. pop. 219, 229, Αλεξ. 2110, Αχέλ. 1558, Τζάνε, Κρ. πόλ. 180[20]· πληθ. *δ έ ν τ ρ η,* Περί ξεν. Α 296, Κυπρ. ερωτ. 97[7], 125[3], Βοσκοπ. 3, 5, 142, Ερωτόκρ. Α' 1433, 1883.

Το αρχ. ουσ. *δένδρον* (L-S, λ. *δένδρεον*). Η λ. και οι τ. *δέντρο* και *δεντρό* και σήμ. (Δημητράκ.).

Δέντρο (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *χαίρε, καντήλα*

τσ' ομορφιάς, χαίρε, δενδρόν της νιότης Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{2}· *περιστερά-μου πάντερπνε, πανώραιόν-μου δένδρον* Διγ. (Trapp) Gr. 900· *δέντρο της ζωής εις μεσωθιό το περιβόλι και δέντρο της γνώσης καλό και κακό* Πεντ. Γέν. II 9.

δενδροπλουμισμένος, μτχ. επίθ., Νεκρ. βασιλ. 109.

Από το ουσ. *δένδρο(ν)* και τη μτχ. παρκ. του *πλουμίζω*.

Που είναι γεμάτος δέντρα: *τον Παράδεισον τον δενδροπλουμισμένον* ό.π.

δενδροτόμος ο, Δούκ. 273^{4}.

Η λ. σε σχόλ. (Βλ. L-S).

Αυτός που κόβει δέντρα (Βλ. L-S): *δενδροτόμων ανδρών* ό.π.

δενδρουλάκι το· *δεντρουλάκι,* Ερωτόκρ. Β' 699, Ε' 771, Θυσ.² 630.

Από το ουσ. *δενδρούλι(ν)* και την κατάλ. *-άκι*. Ο τ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δεντρουλ-(λ)άκι*).

Μικρό δέντρο (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *Χορτάρια βγήκασι στη γής, τα δεντρουλάκι' αθίσα* Ερωτόκρ. Ε' 771.

δενδρούλιν το, Λιβ. Esc. 3961.

Το αρχ. ουσ. *δενδρύλλιον* (Βλ. σχετικά Κουκ., Αθ. 51, 1941, 122). Σήμ. τ. *δεντρούλι* (Δημητράκ., λ. *δεντρούλ(λ)ι*. Βλ. και Κουκ., ό.π.).

Μικρό δέντρο, δεντράκι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 1. Βλ. και Κουκ., ό.π.): *πόθου και πόνου ολάκερον εξέβηκεν δενδρούλιν* ό.π.

δενδρούτσικον το, Καλλίμ. 1751, Καλλίμ. (Pichard) 1751.

Από το ουσ. *δένδρον* και την κατάλ.- *ούτσικον*.

Δεντράκι.

δενδρώ, Μανασσ., Χρον. 231, Act. Xér. 29^{34}.

Το μτγν. *δενδρόω*. Πβ. το σημερ. *δεντρώνω* (Δημητράκ.).

Α' (Ενεργ.) φυτεύω δέντρα (Πβ. Δημητράκ., ό.π. 2): *σκήνωμα τερπνόν φυτεύσας και δενδρώσας* Μανασσ., Χρον. 231. **Β'** (Μέσ.) (προκ. για δέντρο) αυξάνομαι (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δενδρόω* II1): *μέχρι της εκεί δενδρουμ(έν)ης αχράδος* Act. Xér. 29^{34}.

δενδρώδης, επίθ., Δούκ. 433^{5}.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Που είναι γεμάτος δέντρα, δασώδης (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S στη λ. 3 και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εις κλεισούρας και δενδρώδεις τόπους μετοικίσας* ό.π.

δενδρώνας ο· *δενδριώνας,* Διγ. (Trapp) Esc. 1611.

Το μτγν. ουσ. *δενδρών*. Η λ. στο Somav.. Το *ι* του τ. από επίδρ. του *δενδρί*.

Τόπος κατάφυτος από δέντρα (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S, λ. *δενδρών*): *εις τόπον υπολίβαδον ήτον πολύς δενδριώνας* ό.π.

δεντομάνα η, Κατζ. Δ' 327· *ντεντομάνα,* Φορτουν. (Vinc.) Γ' 5.

Από το ιταλ. *guardamano* (Nourney, Lat. Ital. 121. Βλ. και Ξανθουδίδη [Φορτουν. σ. 245]).

Είδος όπλου (Για τη σημασ. βλ. Πολ. Λ.΄[Κατζ. σ. 142]): *Θές δεντομάνα, θές σπαθί* Κατζ. Δ' 327.

δέντρο(ν) και **δεντρό(ν)** το, βλ. *δένδρο(ν)*.

δέντρος το, βλ. *δένδρο(ν)*.

δένω, Καλλίμ. 720, 1746, Ασσίζ. 82^{12}, Διγ. (Hess.) Esc. 429, 504, Διήγ. Βελ. 24, Ερωτοπ. 412, Λιβ. P 1154, 1431, Λιβ. Sc. 1468, Λιβ. Esc. 110, 218, 1498, 2612, Λιβ. N 130, 217, 263, Αχιλλ. N 323, 483, Χρον. Τόκκων 1015, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 984, Αργυρ., Βάρν. Κ 221, Δεφ., Λόγ. 11^{40}, Πεντ. Αρ. XXX 3, 6, Πανώρ. Α' 23, 97, 99, 113, 115, 117, Ερωφ. Αφ. 18, Α' 560, Γ' 156, Ερωτόκρ. Β' 1554, Γ' 1322, Στάθ. Β' 221, Ιντ. β' 107, Ροδολ. Ε' [92], Σουμμ., Παστ. φιδ. Β' [1307], Γ' [114], Ζήν. Α' 71, Β' 294, Γ' 154, Τζάνε, Κρ. πόλ. 146^{27}, 198^{3}· *δήννω,* Μαχ. 20^{13}, 32^{24}, 102^{14}, 116^{11}, 122^{15}, 184^{23}, 302^{21}, 408^{30}, 426^{12}, 432^{27}, 440^{37}, 484^{35}, 550^{3}, 588^{2}, Κυπρ. ερωτ. 25^{8}, 100^{1}, 114^{2}, 117^{14}, 126^{14}, 127^{11}, Θρ. Κύπρ. Κ 126, 167, 332, Θρ. Κύπρ. Μ 126, 332, 358· *δήνω,* Προδρ. I 150, II H 56 b, Καλλίμ. (Pichard) 779, 1746, Διγ. (Trapp) Gr. 674, 1625, Διγ. Z 2051, 2506, Βίος Αλ. 4255, Πτωχολ. P 83, 244, Λιβ. P 2647, Λιβ. Sc. 618, 1624, 2909, Act. Xér. 9^{53}, Καναν. 76 D, Διγ. Άνδρ. 359^{27}.

Από το αρχ. *δέω*. Η λ. τον 9. αι. (Sophocl.). Βλ. και Du Cange (λ. *δένειν*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' Ενεργ. **1**) Δένω κ. με σκοινί (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *δέω* I1. Η σημασ. τον 9. αι., Sophocl. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *να με δήσουν από τα ποδάρια* Act. Xér. 9^{53}. **2**) Κάνω δέμα από πολλά πράγματα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Εβγάνει, δίδει το χαρτίν, έδεσε και τα δύο, ένα δεσμόν τα έδεσε* Λιβ. Esc. 1498. **3**) Προσδένω κ. από σταθερό σημείο (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, ό.π. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *τον μέν ίππον έδησα εις του δένδρου τον κλώνον* Διγ. Z 2506. **4**) (Προκ. για τα χέρια) σταυρώνω τα χέρια στο στήθος (Βλ. Κουκ., Ευστ. Λαογρ. Β' 207): *επροϋπάντησέν-τον και έδησεν τας χείρας-του* Διγ. Άνδρ. 359^{27}. **5**) (Μεταφ.) δεσμεύω κάπ. με κ.: *να μηδέ εις όρκου δέσιμον εδέθην μετ' εσένα* Λιβ.Sc.1468. **Β'** (Μέσ.) (μεταφ.) δένομαι συναισθηματικά με κάπ.: *Τούτ' είν' εκείνη οπού κρατεί δεμένη την καρδιά-μου* Πανώρ. Α' 97.

δεξά, επίρρ., βλ. *δεξιά*.

δεξαμενή η, Διγ. Z 2778· *δεξάμενη,* Διγ. Άνδρ. 374^{31}· *δεξαμένη,* Παϊσ., Ιστ. Σινά 347, 1513, 1555, 1596, 1707.

Το αρχ. ουσ. *δεξαμενή*. Η λ. και σήμ. (Ανδρ., Λεξ.). Ο τ. *δεξαμένη* και σήμ. στην Κύπρο (Andr., Lex., λ. *δεξάμενος*).

Αποθήκη ύδατος, στέρνα (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ.): *έμπροσθεν δέ της πηγής υπάρχει δεξαμένη πλήρης υδάτων* Παϊσ., Ιστ. Σινά 1513.

δεξία η, βλ. *δεξιός*.

δεξιά, επίρρ., Ασσίζ. 28^{24}, Ερωτοπ. 32, Αχιλλ. N 1789, Τζαμπλάκ. 10, Βεν. 38, Πεντ. Δευτ. II 27, V 29, XVII 11, 20, XXVIII 14, Ιστ. πατρ. 110^{2}, Παϊσ., Ιστ. Σινά 147, 392, 1069, 1593, Ιστ. Βλαχ. 1550, Τζάνε, Κρ. πόλ. 242^{13}· *δεξά,* Πλουσιαδ., Θρ. Θεοτ. 168, Ερωτόκρ. Β' 543, Δ' 1055, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [86], Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 213.

Το αρχ. επιρρ. *δεξιά* (L-S Suppl., λ. *δεξιός*). Η λ. και σήμ. Ο τ. *δεξά* και σήμ. σε ιδιώμ. (Πρωίας Λεξ.).

Προς τα δεξιά (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π., και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Δεξιά-μου στάσου, λυγερή, θέλω να σε συντύχω* Ερωτοπ. 32.

δεξιεύομαι, Βυζ. Ιλιάδ. 346.

Από το *δεξιώνομαι* με επιδρ. ρ. σε *-εύομαι*.

Δεξιώνομαι, υποδέχομαι: *βάνει* (ενν. *η δέσποινα*) *και δεξιεύεται τους άρχοντες της Τρώας* ό.π.

δέξιμον το, Ακ. Σπαν. (Eideneier) A 493, B 190, Αιτωλ., Μύθ. (Legr.) 17^{12}.

Το ουδ. του επιθ. *δέξιμος* ως ουσ. (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Η λ. το 10. αι. (Sophocl.)· βλ. και Guilland, B-Sl 26, 1965, 17 και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Δώρο, χάρισμα (Πβ. Δημητράκ., λ. *δεξίμι* 1): *Ο μύθος λέγει πως πολλά η Τύχη τα χαρίζει, έξαφνα τα δεξίματα καθένα τα θερίζει* Αιτωλ., Μύθ. (Legr.) 17^{12}. **2**) Καλωσόρισμα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δέξιμο*): *την πορδήν-μου να εύρης δέξιμον* Ακ. Σπαν. (Eideneier) A 493.

δεξιόθεν, επιρρ., Διγ. (Trapp) Gr. 790, Παϊσ., Ιστ. Σινά 75, 692, 1004, 1217.

Από το επιρρ. *δεξιά* και την κατάλ. *-θεν*.

Από τα δεξιά, προς τα δεξιά: *υπάρχει* (ενν. *θύρα*), *ώς εώρακα, και άλλη δεξιόθεν* Παϊσ., Ιστ. Σινά 692· *Εκείθεν δ' εξερχόμενος στράφηθι δεξιόθεν* Παϊσ., Ιστ. Σινά 1217.

δεξιός, επιθ., Γλυκά, Αναγ. 154, Λόγ. παρηγ. L 353, Ευγεν., Δρόσ. Θ' 183, Μανασσ., Χρον. 959, 6388, 6391, Ασσίζ. 180^{11}, Ακ. Σπαν. (Eideneier) A 495, Πόλ. Τρωάδ. 783, Λίβ. P 232, 1055, Μαχ. 24^{30}, Δούκ. 313^{5}, Σφρ., Χρον. μ. 140^{19}, Χούμνου, Κοσμογ. 1989, Διήγ. Αλ. V 30, Αλεξ. 1966, Διήγ. Αγ. Σοφ. 153^{9}, Κορων., Μπούας 68, 85, 127, Πεντ. Γέν. XIII 9, XLVIII 14, Παϊσ., Ιστ. Σινά 356, 439, 1119, Σουμμ., Ρεμπελ. 162, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [686], Τζάνε, Κρ. πόλ. 282^{7}, 381^{4}· *δ έ ξ ι ο ς,* Λίβ. P 236, Πεντ. Αρ. XVIII 18· *δ ε ξ ό ς,* Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 27, Ρίμ. θαν. 26, Ιστ. Βλαχ. 2214, Θυσ.^{2} 232, 770, Στάθ. Γ' 265, 310, Ροδολ. Β' [215], Ζήν. Α' 55, 251· θηλ. *δ ε ξ ί α,* Αλεξ. 2607, Χρον. σουλτ. 67^{9}.

Το αρχ. επιθ. *δεξιός*. Ο τ. *δέξιος* στο Du Cange και Du Cange, Addenda. Η λ. και σήμ., οι τ. *δεξός* και *δέξιος* και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ., λ. *δεξιός* και *δέξιος*).

1) Που βρίσκεται στο δεξί μέρος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Κοντάριν είχεν ο καθείς εις το δεξιόν-του χέρι* Κορων., Μπούας 127· *έχει στη δεξά χέρα σπαθί γδυμένο* Στάθ. Γ' 265· *Η δέ κατοίκησις του αγγέλου είναι εις την δεξιάν μερέαν* Διήγ. Αγ. Σοφ. 153^{9}· (επιρρ. έκφρ.) *εν τοις δεξιοίς, προς τα δεξιά, εις τη δεξιά*=με θέση ή διεύθυνση προς το δεξί μέρος (Βλ. L-S, ό.π. Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *εις δέ τα παραπόρτια εισίν οι δύο θύται, ο Μωυσής και Ααρών,... εν δέ τοις δεξιοίς αυτών πέφυκεν ο δεσπότης* Παϊσ., Ιστ. Σινά 439· *Προς γούν τα δεξιά αυτού υπάρχει εκκλησία* Παϊσ., Ιστ. Σινά 1119· *χώρισου εδά αποπάνου-μου· άν εις τη ζερβιά και να δεξύνω και άν εις τη δεξιά και να ζερβύνω* Πεντ. Γέν. XIII 9. **2**) (Μεταφ.) έκφρ. *δεξά χέρα*=βοηθός, σύμβουλος κάπ. (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ. στη λ. 1): *σ' όλες τσι πράξες σ' εύρηκα πάντα δεξά-μου χέρα* Θυσ.^{2} 770. **3**) Ευοίωνος, αίσιος (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. II): *άν έχης την ζωήν δεξιάν, μή θές να την ζερβέψης* Σουμμ.,

Παστ. φίδ. Γ' [686]· *Ως δεξιόν το τέρμα της υμών πλάνης* Ευγεν., Δρόσ. Θ' 183. **4**) Επιδέξιος, ικανός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. IV και σήμ., Πρωΐας Λεξ. και Δημητράκ., λ. *δέξιος*): *ανήρ αγχίνους, δεξιός προς έργα και προς μάχας* Μανασσ., Χρον. 6388.

Το θηλ. ως ουσ.=το δεξί χέρι (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *δεξιά* 1 και σήμ., Δημητράκ., λ. *δεξός*): *άπλωσεν ο Ισραέλ τη δεξιά-του και έβαλεν επί κεφάλι του Εφραίμ* Πεντ. Γέν. XLVIII 14.

δεξιοστροφώ, Ψευδο-Σφρ. 210^{6}.

Από το επιθ. *δεξιόστροφος*.

Στρέφομαι και ρίχνω κ. προς τα δεξιά: *οπόσοι κοντοφορείν ήδεσαν και τοις δεξιοστροφείν επισταμένοις δοράτια* ό.π.

δεξιότη η, βλ. *δεξιότης*.

δεξιότης η, Χρυσόβ. του 1364 σ. 14· *δ ε ξ ι ό τ η,* Πτωχολ. N 50, Βίος γέρ. V 45.

Το αρχ. ουσ. *δεξιότης*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. στον τ. *δεξιότητα*.

1) Ικανότητα, επιτηδειότητα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ. ως λόγ.): *με την γνώσιν, όπερ είχεν και του νού την δεξιότην* Πτωχολ. N 50. **2**) Η πράξη του «δεξιούμαι», η υποδοχή κάπ. (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II. Βλ. και Zakythinos [Χρυσόβ. του 1364 σ. 42]): *Αλέξιος ο Μέγας Κομνηνός...χρυσόβουλλον εκείνου λόγον...εξέπεμψεν... επί φιλική ενώσει και δεξιότητι και συμβιβασμάτων καταστάσει* Χρυσόβ. του 1364 σ. 14.

δεξιούμαι, Έκθ. χρον. 28^{16}, 67^{27}, Ιστ. πατρ. 102^{17-8}.

Το αρχ. *δεξιόομαι*.

Καλοπιάνω κάπ. (Πβ. τη μτγν. σημασ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ο δέ Θεόληπτος δεξιωσάμενος τους κληρικούς και εκ των λαϊκών τους καλλιστεύοντας, εισπηδήσας έλαβε τον θρόνον* Έκθ. χρον. 67^{27}.

δεξιώ ή **δεξιώνω,** Δούκ. 139^{27}, 279^{20}.

Από το αρχ. *δεξιόομαι*. Η λ. τον 6. αι. (Lampe, Lex., λ. *δεξιόω*).

α) Τιμώ (Για τη σημασ. βλ. L-S, λ. *δεξιόομαι* I): *συνεστιαθείς* (ενν. *ο βασιλεύς*) *τω βασιλεί και ο βασιλεύς αυτόν συν δώροις πλείστοις και τους συν αυτώ δεξιώσας, εξήλθε* αυτ. 139^{27}· **β**) κολακεύω (Για τη σημασ. βλ. και L-S, ό.π.): *πρέσβεις στείλας εις τον Μουράτ και δεξιώσας αυτόν συν δώροις και μειλιχίοις λόγοις ειρήνευσεν αυτόν* αυτ. 279^{20}.

δεξιώνομαι, Βίος Δημ. Μοσχ. 288, Συναδ., Χρον. 53, Χριστ. διδασκ. 370.

Το αρχ. *δεξιόομαι*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Υποδέχομαι κάπ. (Πβ. L-S, λ. *δεξιόομαι* I. Η σημασ. και σήμ.): *Με όλους ήτον φίλος, με κατήδες, με αγάδες...να τους αναδεχτή και να τους δεξιωθή* Συναδ., Χρον. 53· **β**) δέχομαι κάπ. (ως άξιο): *Διά να τυχαίνη ότι εμείς από τον Θεόν έστοντας και να είμαστε δεξιωμένοι* Χριστ. διδασκ. 370.

δεξιώς, επιρρ., Μακρεμβ., Υσμ. 171^{28}, Δούκ. 133^{10}, 315^{19}.

Το αρχ. επιρρ. *δεξιώς* (L-S, λ. *δεξιός*).

1) Στο δεξί μέρος (Πβ. L-S, ό.π. I): *Η δεξιά των χειρών δεξιώς επικειμένη τω στήθει* Μακρεμβ., Υσμ. 171^{28}. **2**) Με φιλοφροσύνη, με εύνοια (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π.

V): *Ο Μαχουμέτ δεξιώς αυτούς ιδών και συνθήκας ενόρκους ποιήσας,...απέλυσεν αυτούς εν ειρήνη* Δούκ. 133^{10}.

δεξίωσις η, Χρυσόβ. του 1364 σ. 25, Χριστ. διδασκ. 422, 424.

Το μτγν. ουσ. *δεξίωσις*. Η λ. και σήμ. στον τ. *δεξίωση*.

Υποδοχή (Η σημασ. μτγν., L-S): *ο λειτουργός θέλει τελειώσει τα όσα είναι διά την δεξίωσιν του μετανοημένου* Χριστ. διδασκ. 424.

δεξιώτης ο, βλ. *δοξότης*.

δεξύνω, Πεντ. Γέν. XIII 9.

Από το επίθ. *δεξιός* και την κατάλ. *-ύνω*.

Πηγαίνω προς τα δεξιά: *όλη η γής ομπροστά-σου χωρίσου εδά αποπάνου-μου, άν εις τη ζερβιά και να δεξύνω και άν εις τη δεξιά και να ζερβύνω* ό.π.

'δεπά, επίρρ., βλ. *εδεπά*.

'δέποτε, επίρρ., βλ. *ουδέποτε*.

δερβίσης ο, βλ. *ντερβίσης*.

δεργατεύω, βλ. *δραγατεύω*.

δέρμα(ν) το, Σταφ., Ιατροσ. 2^{55}, 3^{56}, 15^{435}, Βίος Αλ. 4212, Σατιρ. ποίημ. 4, Σφρ., Χρον. μ. 94^{11}, Έκθ. χρον. 31^{6}, Αχέλ. 2314, Αιτωλ., Μύθ. $144^{3,6}$, Σταυριν. 382.

Το αρχ. ουσ. *δέρμα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Το φυσικό περίβλημα του σώματος, το «πετσί» (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ.): *τα κορμία κείτονται γυμνά, μόν' με το δέρμα* Σταυριν. 382· **β**) το γδαρμένο και ακατέργαστο περίβλημα των ζώων, τομάρι (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. και σήμ.): *ένα δέρμα λέοντος απάνω-του εντύθη* Αιτωλ., Μύθ. 144^{3}.

δερματάκι το, Περί γέρ. 184.

Από το ουσ. *δέρμα* και την κατάλ. *-άκι*.

Το φυσικό περίβλημα του σώματος (με συμπάθεια): *να εξανάνιωνε το παλαιόν δερματάκι* ό.π.

δερματένιος, επίθ., Χούμνου, Κοσμογ. 154.

Από το ουσ. *δέρμα* και την κατάλ. *-ένιος*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που είναι φτιαγμένος από δέρμα, πέτσινος (Η σημασ. στο Βλάχ. και σήμ., Δημητράκ.): *δερματένια ρούχα* ό.π.

δερμάτι(ν) το, Διγ. (Trapp) Esc. 515, 747, 821, Πουλολ. Z 56, Πουλολ. Αθ. 57, Πουλολ. 54, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 210, 301, 513, 878, Θησ. (Morgan) I 27, Θησ. S' [27^{1}, 36^{8}], Ιστ. Βλαχ. 1322, Ερωτόκρ. Β' 340, Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 18, 64, 70, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [1228], Φορτουν. (Vinc.) Γ' 77, Διγ. O 1455· *δερμάτιον,* Διγ. Z 1587.

Το αρχ. ουσ. *δερμάτιον*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δερμάτι* και Ανδρ., Αντιχάρ. 241).

1α) Το δέρμα του ζώου (Βλ. Δημητράκ., ό.π.): *ήτον η τρίχα-ντου ψαρή, μπαλώματα γεμάτη· κόκκινα, μαύρα, μούρτζινα σ' όλο-ντου το δερμάτι* Ερωτόκρ. Β' 340· **β**) το

γδαρμένο και ακατέργαστο περίβλημα του σώματος των ζώων, τομάρι (Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ., ό.π.): *Ελάβωσες ένα βοσκόν οπού 'τουνα ντυμένος μ' ένα δερμάτι λύκινο* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [1228]. **2**) (Συνεκδ.) ασκί από δέρμα (εδώ ανθρώπου) (Βλ. Δημητράκ., ό.π. 2): *Είχαν και άλλον σύντροφον τυφλόν από 'να μάτι, κ' εκείνον τον εφούσκωσαν, τον έκαμαν δερμάτι* Ιστ. Βλαχ. 1322.

δερμάτινος, επίθ., Στ. Αδάμ 9, Νεοφ. Έγκλ. Β' 9, Μανασσ., Χρον. 345.

Το αρχ. επίθ. *δερμάτινος*. Η λ. και σήμ. (Πρωΐας Λεξ.).

Δερμάτινος, πέτσινος (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *περιεβλήθην... χιτώνας δερματίνους* Στ. Αδάμ. 9.

δερμάτιον το, βλ. *δερμάτι(ν)*.

δερματογουνάρης ο, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 211.

Από τα ουσ. *δέρμα* και *γουνάρης*.

Αυτός που επεξεργάζεται δέρματα: *να σύρω το δερμάτιν-σου, να χάψω την ουράν-σου και να το δώσω τον γναφιά* (έκδ. *γναφέα*), *τον δερματογουνάρην* ό.π.

δερματοραπτάρης ο, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 389.

Το ουσ. **δερματοράπτης* με επίδρ. ουσ. σε *-άρης*.

Ράφτης ή διορθωτής δερμάτινων ειδών: *ούτε τσαγγάρης ή σελάς ή δερματ οραπτάρης να ράψη δύναται ποσώς άχρι κεντέαν μίαν* ό.π.

δερμονάριν το· *δρομονάριν,* Προδρ. II H 26f.

Από το ουσ. *δερμόνι* και την κατάλ. *-άριν*.

Κόσκινο (Βλ. Hesseling-Pernot [Προδρ. σ. 143, λ. *δρομονάριν*]): *Άν τύχη ποιούν και προσφοράν και ποιούν και δρομονάριν* ό.π.

δερμόνι το· *δριμόνι,* Ακ. Σπαν. (Eideneier) A 405.

Από το ουσ. *δέρμα* και την κατάλ. *-όνι*. (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. και στη λογοτ. (Βλ. Δημητράκ., λ. *δρεμόνι*).

Κόσκινο με μεγάλες τρύπες (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ. Βλ. και Δημητράκ., ό.π.): *ασκοτύμπανον η κοιλία-του, δριμόνι η ράχη-του* ό.π.

δέρνω, Σταφ., Ιατροσ. 7^{192}, Σπαν. (Ζώρ.) V 460, Λόγ. παρηγ. O 486, Καλλίμ. 987, 1337, Ασσίζ. 73^{1}, 210^{15}, 480^{5}, Διγ. (Trapp) Esc. 1118, Χρον. Μορ. H 1780, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 785, Περί ξεν. A 157, 195, 400, Ερωτοπ. 627, Απολλών. (Wagn.) 619, Λίβ. Sc. 506, 3049, Λίβ. Esc. 731, Λίβ. N 606, 627, 697, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 276, 277, 295, 314, 375, Αχιλλ. (Haag) L 430, Αχιλλ. L 412, 614, 1244, Αχιλλ. N 529, 1715, Αχιλλ. O 18 275, 563, Ανακάλ. 40, 80, Μαχ. 46^{22}, Θησ. Β' [26^{2}, 67^{6}], Η' [20^{2}], ΙΑ' [8^{3}], Βουστρ. 474, Γαδ. διήγ. 10, Συναξ. γυν. 982, Σαχλ., Αφήγ. 674, Έκθ. χρον. 30^{2}, Ιμπ. (Legr.) 242, Κορων., Μπούας 42, 95, 118, Δεφ., Σωσ. 208, Δεφ., Λόγ. 374, 380, Πεντ. Γέν. XLI 23, Έξ. II 11, III 20, VII 27, IX 15, XXI 12, Λευιτ. XXVI 24, Αρ. III 13, XXV 14, XXXV 21, Δευτ. IV 46, XXVII 24, XXVIII 27, Αιτωλ., Μύθ. 10^{4}, 110^{7}, Αιτωλ., Βοηβ. 83, Θρ. Κύπρ. M 523, Χρον. σουλτ. 87^{20}, Πανώρ. Β' 40, Ερωφ. Ε' 100, Φαλλίδ. 128, Κατά «ζουράρη» 368^{69}, Σταυριν. 1182, Ιστ. Βλαχ. 897, 1957, Ερωτόκρ. Γ' 451, 1238, Δ' 240, 517, 525, Ε' 1057, Θυσ.^{2} 72, Στάθ. Β' 6, Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 134, Συναδ., Χρον. 41, Ροδολ. Ε' [544], Διήγ. ωραιότ. 717, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [187], Φορτουν. (Vinc.) Γ' 113, Δ'

83, Μαρκάδ. 345, Ιστ. Βλαχ. 2398 [=Γέν. Ρωμ. 40], Λεηλ. Παροικ. 599, Διγ. Ο 2028, 2456, 2852, Διακρούσ. 105^{14}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 187^{18}, 249^{7}, 299^{6}, 316^{15}, 319^{2}, 405^{4}, 413^{19}, 549^{20}, 567^{11}, Τζάνε, Φυλλ. Ψυχ. 502, κ.π.α.· *δ έ ρ ω*, Γλυκά, Στ. 274, Προδρ. Ι 142, III 367 (χφ. g) (κριτ. υπ.), Ασσίζ. 126^{30}, 147^{5}, 269^{4}, 271^{4}, Διγ. (Trapp) Gr. 1133, Αχιλλ. L 410, Μαχ. 208^{2}, 228^{22}, 672^{30}, Πεντ. Γέν. III 15 δίς, IV 15, XIV 15, XXXVII 21, Έξ. II 12, VIII 12, Λευιτ. XXIV 17, Αλφ. (Μπουμπ.) I 60, Θρ. Κων/π. (Mich.) 86, κ.α.· *ε δ έ ρ ν ω*, Χούμνου, Κοσμογ. 1208, Ευγέν. 313· μτχ. *δ ε ρ μ έ ν ο ς*, Παλαμήδ., Βοηβ. 250.

Από το αρχ. *δέρω* (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

I Ενεργ. **Α'** Μτβ. **1**) Χτυπώ, ραβδίζω, ξυλοκοπώ (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *δέρω* II. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Εάν γένηται ότι είς άνθρωπος δέρνει έτερον άνθρωπον,...το δίκαιον ορίζει...*Ασσίζ. 210^{15}· *άλλον στα πλευρά έδερνεν και άλλον στο κεφάλι* Διγ. Ο 2456. **2α**) (Προκ. για ήλιο, θάλασσα, άνεμο) πλήττω, προσβάλλω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., στη λ. 2): *Εάν τον δείρη ο ήλιος πολλά και πονή την κεφαλήν αυτού* Σταφ., Ιατροσ. 7^{192}· *τρέχει και δέρνει* (ενν. *η θάλασσα*) *αδιάκριτα* (έκδ. *αδιάτρητα*· βλ. ά. *αδιάκριτα*) *της γής το περιγιάλι* Στάθ. Β' 6· *ιδού εφτά στάχια* (έκδ. *στάχα*) *δαρμένα του λίβα* Πεντ. Γέν. XLI 23· (μεταφ.) βασανίζω, ταλαιπωρώ (Βλ. Δημητράκ., ό.π.): *τον λογισμόν-του δέρνει* Δεφ., Λόγ. 380· *πόθου χαλάζιν έδειρεν απέσω την ψυχήν-σου* Λίβ. Sc. 3049· *όποιος τήν στράτα-τους* (ενν. *της ζήλειας και του έρωτα*) *κρατεί, δέρνουν και τον παιδεύουν* Δεφ., Λόγ. 374· *έδειρεν* (ενν. *τον άνθρωπο*) *η τύχη* Λόγ. παρηγ. Ο 486· *δέρνει-τους η ξενιτειά* Περί ξεν. Α 157· *να απλώσω το χέρι-μου και να δείρω την Αίγυφτο* Πεντ. Έξ. III 20· *δέρνω όλο το σύνορό-σου με τους βατρακούς* Πεντ. Έξ. VII 27· **β**) (προκ. για κάστρα, τείχη) προσβάλλω, επιτίθεμαι (Βλ. Δημητράκ., ό.π.): *τότε προς τον πόλεμον κίνησε τον του κάστρου, παράπεσε και δείρε-το και θέλεις το κερδαίσειν* Καλλίμ. 987· *έδερνε τα τείχη-της με την αρτιλαρίαν* Κορων., Μπούας 118. **3**) Καταβάλλω, νικώ: *αλλάγια δέκα έδειραν και εξέβησαν ως άνδρες* Αχιλλ. (Haag) L 430. **4**) Τιμωρώ κάπ. (Η σημασ. στο Meursius): *να δείρω εσάς απατά εγώ εφτά ιπί τα φταισίματά-σας* Πεντ. Λευιτ. XXVI 24. **5**) Θανατώνω κάπ.: *έδερεν τον Αίγυφτο και επαράχωσέ-τον εις τον άμμο* Πεντ. Έξ. II 12. **6**) Φρ. *δέρω ψυχή*=παίρνω τη ζωή κάπ., θανατώνω κάπ.: *ανήρ ότι να δέρη πάν ψυχή αθρώπου θανατωμό να θανατωθή* Πεντ. Λευιτ. XXIV 17· *μή τον δέρωμε ψυχή* Πεντ. Γέν. XXXVII 21. **Β'** (Αμτβ.) παραδέρνω, βασανίζομαι, ταλαιπωρούμαι: *εσύ γάρ, ελεεινέ, οπού στα ξένα δέρνεις* Περί ξεν. Α 195. **II** Μέσ. **1**) (Προκ. για μάχη) συγκρούομαι, χτυπιέμαι με κάπ. (Βλ. και Παπαδ., Α., Λεξ., λ. *δέρω* 1β): *εδέρνονταν οι βασιλείς στο σύγκρουσμα το πρώτον* Θησ. Η' [20^{2}]. **2**) Χτυπιέμαι από απελπισία, κόπτομαι· οδύρομαι, θρηνώ (Βλ. Μέγα [Θυσ.^{2} σ. 221]. Η σημασ. «θρηνώ» και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *δέρω* 2): *κρούει εις το στήθος, δέρνεται, εξανασπά τας τρίχας* Αχιλλ. Ν 1715· *Κλαί' η Φροσύνη, δέρνεται* Ερωτόκρ. Δ' 525.

δερπάνι το, βλ. *δρεπάνι*.

δερπανομύτης ο, βλ. *δρεπανομύτης*.

δέρτι το, βλ. *ντέρτι*.

δερφακίδα η, βλ. *δελφακίδα*.

δεσδένιον το, Μαχ. 220^{32}.

Από το ιταλ. *disdegno* (Βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 71) ή από το αρχ. γαλλ. *desdeigne* (Βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 243]).

Οργή, αγανάκτηση (Βλ. Χατζ., ό.π. και Dawkins, ό.π.): *παρακαλώ τον Θεόν και την αφεντιάν-σου να μέν πάρης δεσδένιον* ό.π.

δεσένιον το, βλ. *δισ(σ)ένιον*.

δεσίδι το, Σουμμ., Παστ. φίδ. Χορ. δ' [39].

Από το ουσ. *δέσις* και την κατάλ. *-ίδι*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δέσιμο, δεσμός: *τα λόγια, τα φιλιά και τα παιγνίδια ανάμεσα σε σπίτια και λιβάδια αγάπης νομικής ήσαν δεσίδια* ό.π.

δέσιμο(ν) το, Λίβ. P 1154, Λίβ. Sc. 801, 1468, Λίβ. Esc. 2612, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [896, 1030], Χριστ. διδασκ. 44, 87, 131, 369, 388, 423, 424.

Από το ουσ. *δέσις* και την κατάλ. *-ιμο(ν)*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) (Πληθ.) δεσμά (μεταφ.) (Πβ. και Δημητράκ. στη λ. 13): *να λυθούμεν εμείς από τα δεσίματα* Χριστ. διδασκ. 369· *εφύλαξεν* (ενν. *ο αρχάγγελος Μιχαήλ*) *αποκάτω εις το σκότος με δεσίματα παντοτινά εις κρίσιν της μεγάλης ημέρας* Χριστ. διδασκ. 44· *ημπορεί πάλιν να λυθή ο τοιούτος από τα δεσίματα της απωλείας και του καημού-του* Χριστ. διδασκ. 424· **β**) (μεταφ.) δεσμός: *Άλυτον είχεν τον δεσμόν, ωραία, το δακτυλίδιν* (παραλ. 2 στ.), *άλυτον εις το δέσιμον του πόθου του ιδικού-σου* Λίβ. Sc. 801. **2**) (Προκ. για όρκο, αφορισμό) δέσμευση: *μηδέ* (κριτ. υπ.) *εις όρκου δέσιμον εδέθην μετ' εσένα* Λίβ. Sc. 1468· *θέλομεν τον λύσει από το δέσιμον του αφορισμού* Χριστ. διδασκ. 423. **3**) Ένωση (προκ. για γάμο): *με γάμου δέσιμον να σμίξουν τα παιδιά-μας* Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1030].

δέσις -ση η, Act. Lavr. 47^{24}, Act. Xér. 7^{3,4}, Προδρ. III 3 (χφφ. VL) (κριτ. υπ.), Δεφ., Λόγ. 64, Ερωφ. Β' 495.

Το αρχ. ουσ. *δέσις*. Η λ. στον τ. *δέση* και σήμ. ως προσηγορικό (Ανδρ., Λεξ., λ. *δέση*) και ως τοπων. (Βλ. Γαρδίκα Γ., Αθ. 30, 1918, 441).

1) Δεσμός, δέσμευση (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex): *λεύτερη και λυτή από πάσα δέση, ταίρι έμενε ζιμιό τ' αγαφτικού-τση* Ερωφ. Β' 495. **2**) (Προκ. για την Αγία Τριάδα) ενότητα, σύνδεσμος: *Όπου ένει αγάπη δέν μπορεί σκανδάλιση να πέση, διατί δέν αποπλέκεται σάν της Τριάδος δέση* Δεφ., Λόγ. 64. **3**) Το τμήμα του ποταμού όπου το νερό διοχετεύεται σε αυλάκι για να κινηθή μύλος (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ. στη λ. 8):*...την δέσιν του μύλου κόψαντος, εισελθόντες και έτερον αγωγόν ποιήσαντες άνωθεν μικρόν της προτέρας δέσης* Act. Xér. 7^{3,4}.

δεσκερέτσα η, Ευγέν. Πρόλ. 48.

Πιθ. πρέπει να συσχετιστή με το παλαιότ. ιταλ. ρ. *dischiarare* (ουσ. *dischiarezza*)= ξεκαθαρίζω, εξηγώ. Πβ. *dischiarato*=spiegato (Βλ. Zingarelli, Vocabol. della lingua italiana, 1942, λ. *dischiarare*). Ο Vitti [Ευγέν. σ. 135] προτείνει απίθανη σύνδεση. Βλ. και Spadaro, Byz. 38, 1968 ‹1969›, 451.

Ξεκαθάρισμα, διασαφήνιση: *οι βασιλείς στην πόρτα-τους απάνου τα 'νόματά-τους γράφουσι με μπρέβε και τα βάνου ομάδι με την άρμα-τους και έχουν-το εις γραντέτσα και ξένοι οπού λάχουσι νά 'χουν την δεσκερέτσα* ό.π.

δεσκριτσιὸ η, Κατζ. Γ' 151· *ν τ ε σ κ ρ ι τ ι ό*, Φορτουν. (Vinc.) Ε' 37· *ν τ ε σ κ ρ ι τ σ ό*, Φορτουν. (Vinc.) Λ' 99.

Το ιταλ. *discrezione.*

Διακριτικότητα, ευγένεια: *Είντα καλή τη δεσκριτσιόν τὴν ἐχ' η γιαφεντιά-σου!* Κατζ. Γ′ 151.

δεσμά τα, βλ. *δεσμός.*

δεσμεύω, Φυσιολ. Μ 20^{5}, Στ. Αδάμ 16, Καλλίμ. (Pichard) 1208, Διγ. (Trapp) Gr. 3267, Διγ. Ζ 185, 3971, 4256, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 533, Φλώρ. 455, Λίβ. Sc. 1078, Χρον. Τόκκων 1020, Σφρ., Χρον. μ. 124^{19}, Διγ. Ἀνδρ. 316^{4}.

Το αρχ. *δεσμεύω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α′ Ενεργ. **1**) Βάζω σε δεσμά, φυλακίζω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 1): *πάντες εδεσμεύθησαν και οι πόδες αυτών ησφαλίσθησαν σιδήροις* Σφρ., Χρον. μ. 124^{19}· *Τίς χείρα-σου εδέσμευσε; τίς την ισχύν αφείλε;* Διγ. Ζ 3971· *ορίζει και σεβάζουσιν εις φυλακήν την κόρην, ειρκτῇ κατασφαλίζουσιν, δεσμεύουν ανοσίως* Φλώρ. 455· (μεταφ.) **α**) (προκ. για τον έρωτα): *δεσμεύει* (ενν. *ο έρωτας*) *και δουλώνει-τον, πτωχόν τον κατασταίνει* Διγ. Ζ 185· **β**) (προκ. για κόρη): *καρδίας δεσμεύει* (ενν. *η κόρη*) *ελεύθερας και αισθήσεις υποτάσσει* Λίβ. Sc. 1078· **γ**) (προκ. για αμαρτίες): *κατασπά-με ο τύραννος προς την αυτού δουλείαν δεσμεύων, κατατρύχων-με δεσμοίς αμαρτημάτων* Στ. Αδάμ 16. **2**) (Προκ. για ζώο) δένω: *αι τρίχες-μου πληρούσιν άλλην χρείαν· πλέκουν σκοινία δυνατά, δεσμεύουσιν τα ζώα* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 533. **3**) (Προκ. για πλοίο) δένω στη στεριά (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι): *οι ναύται δεσμεύουσι τα πλοία αυτών εις την νήσον* Φυσιολ. Μ 20^{5}. **4**) «Δένω με μάγια»: *γράμμασι κακομαγικοίς και λόγοις μαντευμάτων επέδευσεν, εδέσμευσεν, ώς ήθελεν εκείνη* Καλλίμ. (Pichard) 1208. **5**) Κρατώ ακίνητο κάπ.: *οι πόδες εδεσμεύθησαν οι τας οδούς κρατούντες* Διγ. Ζ 4256.
Β′ (Μέσ.) εγκαθίσταμαι: *δεσμευθείς* (ενν. *ο Χριστός*) *διά του Σταυρού εις τας καρδίας ημών* Φυσιολ. (Offerm.) G 152^{16}.

δέσμιον το, Βίος Αλ. 604.

Το μτγν. ουσ. *δέσμιον* (Steph., Θησ.) ή νεώτερος σχηματ. από τον πληθ. *δεσμά* από μετρ. αν.

(Πληθ.) δεσμά (Βλ. Steph., Θησ.): *Ο πώλος δὲ κατείχετο τοις σιδηροίς δεσμίοις* ό.π.

δέσμιος, επίθ., Διγ. Ζ 777, 2437, 2439, 4459, Ερμον. Ψ 189, Βίος Αλ. 2844, Σφρ., Χρον. μ. 124^{21}, Ἐκθ. χρον. 49^{12}, Αξαγ., Κάρολ. Ε′ 1231, Διγ. Ἀνδρ. 366^{18}, 368^{32}.

Το αρχ. επίθ. *δέσμιος.* Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Δεσμώτης, αιχμάλωτος, φυλακισμένος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. ΙΙ και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 3): *τρείς χρόνους τον είχεν δέσμιον εν φρουρᾷ κατακλείσας* Διγ. Ζ 2437· *είδεν τον δέσμιον και ηγάπησέν-τον* Διγ. Ἀνδρ. 366^{18}· *Ἀδης κατέχει δέσμιον εν τάφῳ τιθεμένον* Διγ. Ζ 4459. **2**) (Μεταφ.) υποχείριος, αιχμάλωτος κάπ. (Η σημασ. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 4): *Ἀ ήθελες εγένοντο και ο πόθος-σου επληρούτο: δέσμιον με εκράτησας, ώς σύ τούτο γινώσκεις* Διγ. Ζ 777.

δεσμίως, επίρρ., Βέλθ. 874.

Από το επίθ. *δέσμιος.*

Με δεσμά: *εκράτησαν τον Βέλθανδρον δεσμίως* ό.π.

δεσμός ο, Στ. Αδάμ 16, Καλλίμ. 761, Φλώρ. 42, Λίβ. Ρ 818, 1392, 1510, 1640,

1645, 1652, 2667, 2828, Λίβ. Sc. 313, 381, 804, 815, 2434, 3076, Λίβ. Esc. 199, 1121, 1433, 1498, 1687, 1875, 3614, 4237, Λίβ. Ν 152, 429, 973, 1281, 1695, 1706, Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 852, Ριμ. Βελ. 561, Συναξ. γυν. 43, Χρον. 314, Ιστ. πατρ. 147^{9}, Κυπρ. ερωτ. 131^{13}, Θρ. Κων/π. Βαρβ. 48, Σουμμ., Ρεμπελ. 187, Διγ. Ἀνδρ. 368^{34}, Ζήν. Β′ 3.

Το αρχ. ουσ. *δεσμός.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) (Προκ. για πράγμα) δέσιμο (Η σημασ. τον 4. αι., Δημητράκ. στη λ. 1. Βλ. και Τωμ., ΕΕΦΣΠΑ περ. β′ 20, 1969/70, 20): *επαίρνει την γραφήν, έλυσε τον δεσμόντης* Λίβ. Ρ 1392· *ένα δεσμόν τα* (ενν. *τα χαρτιά*) *έδεσε, ώς έμαθα εξυστέρου* Λίβ. Esc. 1498. **2**) Πληθ. *δεσμά τα*=δέσμευση (ελευθερίας) (ως ποινή) (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι2 και σήμ. συνεκδ.=φυλακή, φυλάκιση, Δημητράκ. στη λ. 7): *ελευθέρωσά-τον από την φυλακήν και από τα δεσμά* Διγ. Ἀνδρ. 368^{34}· *ευρισκόταν εις τα δεσμά της δικαιοσύνης* Σουμμ., Ρεμπελ. 187. **3**) Τιμωρία: *η μετριότης ημών...έχει ευλογημένους και συγκεχωρημένους και λελυμένους και ελευθέρους δεσμού τε και ενοχής* Ιστ. πατρ. 147^{9}.
4) Μαγικός κατάδεσμος (Η σημασ. τον 4. αι., L-S στη λ. Ι5): *Εάν λυθή το του δεσμού και η γυνή συλλάβη...* Φλώρ. 42. **5**) (Προκ. για το Θεό) σύνδεση (Για τη σημασ. βλ. Lampe, Lex. στη λ. 1): *αγάπην θέλει ο Θεός και οπού αγάπην έχει, ένα δεσμόν με τον Θεόν γίνεται* Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 852. **6**) Μεταφ. **α**) σύνδεσμος (ψυχικός) (Βλ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. Ι1 και Δημητράκ. στη λ. 6): *της αγάπης τον δεσμόν να επάρη διά την κόρην* Λίβ. Ν 429· *της φιλίας-μου τον δεσμόν* Λίβ. Esc. 4237· **β**) κάθε τί που καταπιέζει, δεσμεύει (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ. 1011 Β. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 8): *μας επερίφραξεν δεσμός της αμαρτίας* Θρ. Κων/π. Βαρβ. 48· *τα δεσμά του πόθου* Λίβ. Ν 152.

δεσμώ, (Ι), Μανασσ., Χρον. 2464, Ερμον. Ψ 186, Λίβ. Ν 1896, Ιστ. Βλαχ. 1761.

Το μτγν. *δεσμέω.*

1) Δένω κάπ. με δεσμά (Βλ. L-S, λ. *δεσμέω*): *ζωγρείται γούν ο τύραννος, δεσμείται χειροπέδαις* Μανασσ., Χρον. 2464. **2**) (Μεταφ.) δεσμεύω: *δουλώνει η κόρη και ψυχάς ποθοακαταδουλώτους, καρδίας δεσμεί ελεύθερας και αισθήσεις υποτάσσει* Λίβ. Ν 1896. **3**) Φρ. *δεσμείν και λύειν*=το δικαίωμα που έδωσε ο Χριστός στους αποστόλους να συγχωρούν ή όχι τις αμαρτίες (Βλ. Lampe, Lex., λ. *δεσμεύω*): *εις αυτουνούς* (ενν. *τους αποστόλους*) *εδόθηκε και το δεσμείν και λύειν* Ιστ. Βλαχ. 1761.

Η μτχ. *δεσμούμενος* ως επίθ. =δέσμιος: *δούλους δεσμουμένους* Ερμον. Ψ 186.

δεσμώ, (ΙΙ), Ιερακοσ. 459^{24}, Ορνεοσ. αγρ. 557^{3}, Δούκ. 145^{21}, 379^{7}.

Το *δεσμόω* (Βλ. Steph., Θησ.).

1) Δένω (Βλ. Steph., Θησ., λ. *δεσμόω*): *έντερα γής δεσμώσας εν ράμματι* Ιερακοσ. 459^{24}. **2α**) Δένω κάπ. με δεσμά (Βλ. Steph., Θησ., ό.π.): *δεσμώσαντες έβαλον εντός συν τοις λοιποίς αιχμαλώτοις* Δούκ. 379^{7}· **β**) υποδουλώνω: *οι εν τριόδοις διά ξηράς και διά πελάγους εν θαλάσση πλέοντες διά των ληστρικών ακατίων πάντες τύχη δουλείας εδεσμούντο* Δούκ. 145^{21}· **γ**) εγκλείω, περιβάλλω: *ποίησον από δέρματος άσπρου θήκην κατά το μέγεθος του δακτύλου και δέσμωσον καλώς* Ορνεοσ. αγρ. 557^{3}.

δεσμώνω, Χρον. Μορ. Η 5517, Φλώρ. 398, 428, 601, 1789, Λίβ. Sc. 381, Λίβ. Ν 357, 1347, Κορων., Μπούας 77, Βυζ. Ιλιάδ. 546.

Το *δεσμόω* (Βλ. Steph., Θησ.).

Δένω (Για τη σημασ. βλ. Steph., Θησ., λ. *δεσμόω*): *έναν δεσμόν τα εδέσμωσεν* (ενν. *τα πιττάκια*), *ώς έμαθα εξυστέρου* Λίβ. Ν 1347. Φρ. *όρκον δεσμώνω*=δένομαι με όρκο: *όρκον δεσμώνου, πολεμούν και στεργοαφυρώνουν* Βυζ. Ιλιάδ. 546.

Η μτχ. *δεσμωμένος* ως επιθ.=δέσμιος: *Πέμπει διά το κοράσιον, φέρνουν-την δεσμωμένην* Φλώρ. 398.

δεσπεττικό το, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε′ [1315], Διακρούσ. 86^{25}.

Από το ουσ. *δεσπέττο* και την κατάλ. *-ικό*.

Πείσμα: *Εί δέ και δέν θελήσετε με θέλημα δικόν-σας, θέλει σας πάρει με στανιό για το δεσπεττικό-σας* Διακρούσ. 86^{25}· *θές έβγη σίδερ᾽ άπονον για το δεσπεττικό-σου* Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε′ [1315].

δεσπέττο το, Χρον. Μορ. Η 5653, Σουμμ., Ρεμπελ. 174, 190, Διακρούσ. 86^{7}.

Το ιταλ. *dispetto*. Η λ. και σήμ. (ΙΛ).

1) Πείσμα (Η σημασ. και σήμ., ΙΛ): *διά να μας κάνουν δεσπέττο έμειναν ευχαριστημένοι να την έχουν και εκείνοι* Σουμμ., Ρεμπελ. 174. **2**) Στενοχώρια, θλίψη (Για τη σημασ. βλ. Καλονάρο [Χρον. Μορ. σ. 377]. Βλ. και Λάζαρη, Λευκαδ. 45): *αξιώ-σε και παρακαλώ να ποιήσης γάρ ετούτο διά το δεσπέττο και χολήν, τήν με έποικε ο ανεψιός-μου* Χρον. Μορ. Η 5653.

δεσπιριά η· *δ ι σ π ι ρ γ ά,* Θρ. Κύπρ. Μ 724· *δ ι σ π ι ρ ι ά,* Ἀνθ. χαρ. 296^{7}, Θρ. Κύπρ. Κ 768.

Από το *δεσπιριάζω* κατά τα μεταρρηματικά ουσ. σε *-ιά*.

α) Απελπισία, κακή διάθεση: *εγώ πιστεύγω αντάν είπεν τούτα τα κρίματα ότι ο θυμός και η δισπιριά τον εποίκεν να το πή* Ἀνθ. Χαρ. 296^{7}· **β**) ορμή, μανία: *με δισπιριάν εμπήκασιν* Θρ. Κύπρ. Κ 768.

δεσπιριάζω, Φυσιολ. (Legr.) 344, Φυσιολ. 371^{10}· μτχ. *δ ι σ π ι ρ ι α σ μ έ ν ο ς,* Βουστρ. 421, 433, 497 (κριτ. υπ.), Κυπρ. χφ. 153.

Από το ιταλ. *disperare* ή το προβηγκ. *disesperar*. Βλ. και Χατζ., Ξέν. στοιχ. 71.

Απελπίζομαι: *εί τις έλθη πειρασμός, τότε μή δεσπιριάζης* Φυσιολ. (Legr.) 344.

δεσπόζω, Ἐγγρ. του 1116 (ΝΕ 7, 1910, 36), Act. Lavr. 58^{61}, $60^{39,40,41,47}$, 63^{38}, $65^{17,59}$, Ἐγγρ. του 13. αι. (ΝΕ 7, 1910, 42), Βέλθ. 574, Διήγ. Βελ. 578, Λίβ. Esc. 2712, Λίβ. Ν 2399, Δούκ. 273^{22}, Σουμμ., Παστ. φίδ. Χορ. γ′ [14].

Το αρχ. *δεσπόζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Είμαι κύριος, εξουσιάζω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1): *δεσπόζει εκείνος και κρατεί και μονοκρατορεύει* (κριτ. υπ.) Λίβ. Esc. 2712· **β**) (νομ.) είμαι νόμιμος κύριος (Η σημασ. σε παπυρ., L-S στη λ. 1): *Ημείς δ᾽ αύ πάλιν* (ενν. *οφείλομεν έχειν*) *τον έως της σήμερον δεσποζόμενον παρά της υφ᾽ υμάς μονής...αγρόν* Act. Lavr. 63^{38}. **2**) (Με αιτ.) γίνομαι κύριος, αποκτώ: *«...εδέσποζές-το το βεργίν, γίνωσκε, απετώρα»* Βέλθ. 574.

δέσποινα η, Λόγ. παρηγ. L 429, 614, Προδρ. ΙΙ Η 96c, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 243, Καλλίμ. 925, 1539, 2076, Διγ. (Trapp) Gr. 1531, Διγ. Ζ 39, 43, 1792, Βέλθ. 541, Πόλ. Τρωάδ. 214, Πουλολ. 264, Πανάρ. 72^{4}, Ερωτοπ. 562, Απολλών. 836, Λίβ. Ρ 2248, Λίβ. Sc. 3073, Λίβ. Ν 2966, Αχιλλ. Ν 48, 649, Αχιλλ. Ο 616, Σφρ., Χρον. μ. 8^{9}, 16^{19}, 84^{33}, 100^{16}, Θησ. Πρόλ. [166, 226], Ε′ [96^{5}], Σκλέντζα, Ποιήμ. $7^{5,59}$, Σαχλ., Αφήγ. 106,

Ἐκθ. χρον. 61^{12}, Πένθ. θαν.^{2} 611, Εις Θεοτ. 1, 31, 78, Θρ. Κύπρ. Κ 861, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 372, Ιστ. Βλαχ. 213, Διγ. Ἀνδρ. 314^{3}, Διήγ. ωραιότ. 38, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [1124], κ.π.α.· *δ ε σ π ο ί ν η,* Μονωδία...εις την κραταιάν ημών δεσποίνην (Ελλην. 28, 1975, 69), Καλλίμ. 2077.

Το αρχ. ουσ. *δέσποινα*. Η λ. και σήμ. σε δημ. τραγ. (Δημητράκ.).

1) Κυρία, αφέντρα (Η σημασ., αρχ., L-S στη λ. 1): *ήτον αυθέντρια και κυρά και δέσποινα και ντάμα* Σαχλ., Αφήγ. 106· *εκείνην δώσ᾽ και το βεργίν ως δέσποινα των όλων* Βέλθ. 541· *Μαρία... αγγέλλων και των ουρανών δέσποινα* Σκλέντζα, Ποιήμ. 7^{5}. **2**) Σύζυγος βασιλιά ή άρχοντα: *εγέννησε και ο βασιλεύς υιόν...εξ άλλης γαστρός και ούκ από της δεσποίνης* Πανάρ. 72^{4}· *τίς γάρ των της πόλεως αρχόντων ή αρχοντισσών κυρίαν και δέσποιναν κατεδέξατο Βενετίκου θυγατέραν;* Σφρ., Χρον. μ. 100^{16}. **3α**) (Τιτλ. τιμητικός) (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 3): *Αρτέμιδά-μου αγιότατη, κυρά και δέσποινά-μου* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [1124]· *Ο ξένος απεκρίθην-την: «Δέσποινα Δυστυχία, λέγεις καλά...»* Λόγ. παρηγ. L 614· **β**) (κύρ. όνομ.) η Παναγία (Η σημασ. και σήμ. σε δημ. τραγ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Γονατιστοί στην Δέσποιναν ούτως παρακαλούσιν* Θρ. Κύπρ. Κ 861.

δεσποινάτος, επίθ., Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 916.

Από το ουσ. *δέσποινα* και την κατάλ. *-άτος*.

Γυναικείος: *θρονία δεσποινάτα* ό.π.

δεσποινάχατ η, Πανάρ. 72^{27}, 76^{3}.

Από το ουσ. *δέσποινα* και το τουρκ. ḣatun=κυρία (Βλ. και Λαμψίδη [Πανάρ. σ. 44]).

Κυρία: *ήλθεν η δεσποινάχατ η κυρά Μαρία* αυτ. 72^{27}.

δεσποίνη η, βλ. *δέσποινα*.

δεσποινικός, επίθ., Επιθαλ. Ανδρ. Β′ 550.

Από το ουσ. *δέσποινα* και την κατάλ. *-ικός*.

Που ανήκει στη «δέσποινα»: *ρωμαΐκόν δεσποινικόν ιμάτιν και πάσαν άλλην κόσμησιν αρμόζουσαν αυγούσταις* ό.π.

δεσποινικώς, επίρρ., Καλλίμ. 2078.

Από το επίθ. *δεσποινικός*.

Με τον τρόπο μιάς κυρίας: *Βασιλικώς, δεσποινικώς εις την στρωμνήν-μου πέσω* ό.π.

δεσποινίς η, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 393.

Από το ουσ. *δέσποινα* και την κατάλ. *-ίς*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Κυρία: *Χαίρε, ώ σύ βασίλισσα των άλλων βασιλίδων και δέσποινα εξαίρετη των άλλων δεσποινίδων* ό.π.

δεσποινοπούλα η, Βέλθ. 915.

Από το ουσ. *δέσποινα* και την κατάλ. *-πούλα*.

Αρχοντοπούλα: *δεσποινοπούλας της λαμπράς, Χρυσάντζας της ωραίας* ό.π.

δεσποτάτον το, Χρον. Μορ. Η 1032, 3086, 3097, 6891, 8967, Χρον. Τόκκων 281, 1366, 1392, Δωρ. Μον. XXXV δίς, XXXVII, Πρόλ. άγν. κωμ. 35 δίς, 37.

Από το ουσ. *δεσπότης* και την κατάλ. *-άτον*.

Το «δεσποτάτο της Ηπείρου»: *ήτον αφέντης... της Άρτας και των Γιαννινών κι' όλου του δεσποτάτου* Χρον. Μορ. Η 1032.

δεσποτάτος ο, Χρον. Μορ. Η 3731, 3905, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 916, Χρον. Τόκκων 1841, 3627, 3680, 3813, 3817.

Από το ουσ. *δεσπότης* και την κατάλ. *-άτος*. Για τη λ. βλ. Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 207.

1) Αξιωματούχος κοντά στο «δεσπότη», συχνά της Ηπείρου: *οι δεσποτάτοι ώς το ήκουσαν, εθλίβησαν εις σφόδρα* Χρον. Μορ. Η 3905· *Τούς δεσποτάτους έστειλεν ο δούκας ο αφέντης* Χρον. Τόκκων 1841. **2**) (Ως επίθ.) που ανήκει στους άρχοντες «δεσποτάτους»: *καθίσματα βασιλικά, θρονία δεσποτάτα* Διήγ. παιδ. 917.

δεσποτεία η, Act. Lavr. 56[10,63], 61[7], 62[3], Ασσίζ. 372[3-4], 423[29], Χρον. Μορ. Η 4926, 4984, Αρμεν., Εξάβ. Α' 2[45], 3[8], 10[11], Β' 1[31], Δ' 9[19] σχόλ., 11[9], Ε' 4[5], 11[26], Γράμματα Μετεώρ. 48[26], 90[8-9], Λίβ. Ρ 1441, 1602, Λίβ. Sc. 398, 735, 783, 935, 945, Λίβ. Esc. 1831, 1873, 2017, 2025, Λίβ. Ν 1635, 1674, Συναξ. γυν. 281, Κορων., Μπούας 5, 6, Θρ. Θεοτ. 68, Ιστ. πατρ. 193[19], Βακτ. αρχιερ. 171, Συμμ., Παστ. φιδ. Χορ. α' [18].

Το αρχ. ουσ. *δεσποτεία*.

1) Εξουσία πάνω σε πρόσ. (Πβ. την αρχ., σημασ. L-S στη λ. I1): *Η γυνή άν είχεν δεσποτείαν απάνω εις τον άνδραν-της* Συναξ. γυν. 281. **2**) Ο τόπος εξουσίας άρχοντα, επικράτεια: *τον Μοριάν αφέντευσε και πάσαν δεσποτείαν* Κορων., Μπούας 6. **3**) (Νομ.) κυριότητα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *περί νομής και δεσποτείας ενός πράγματος* Βακτ. αρχιερ. 171· *τον είδαν να το έχη εις την δεσποτείαν-του και να το νομευτή* Ασσίζ. 423[29]. **4**) Αρχοντιά, αξιοπρέπεια: *πού σου η όψις η φαιδρά; πού σου η δεσποτεία;* Θρ. Θεοτ. 68. **5α**) (Προκ. για φιλοφρόνηση): *Η δεσποτεία-σου εθάρρησεν στο πλήθος του φουσάτου* Χρον. Μορ. Η 4926· *ούτως εγένετον σ' εμάς ωσάν στην δεσποτείαν-σου;* Χρον. Μορ. Η 4984· **β**) (αντί του «δέσποινα»): *σκόπησε, δεσποτεία-μου, το όνειρον τό εφαντάσθης* Λίβ. Sc. 398· (σε προσφών. εραστή προς ερωμένη) *δεσποτεία-μου*=δέσποινάμου: *λέγω-σε δεσποτεία-μου και φώς-μου σε κηρύττω* Λίβ. Sc. 783.

δεσποτεύω, Ερμον. 3[9], Γ 303, Μηλ., Οδοιπ. 638, 641.

Το μτγν. *δεσποτεύω*.

Εξουσιάζω (Η σημασ. μτγν., L-S): *Ο δούκας...εδεσπότευε έξ νήσους* Μηλ., Οδοιπ. 638· *τεσσαράκοντα γάρ νήας εδεσπότευεν εκείνος* Ερμον. Γ 303.

δεσπότης ο, Act. Lavr. 44[8], 67[8], Προδρ. I 1, III 1α (χφ. Η) (κριτ. υπ.), IV 141, 284, Μανασσ., Ποιήμ. ηθ. 861, Ασσίζ. 273[12], Διγ. (Trapp) Gr. 1946, Διγ. Ζ 3700, Χρον. Μορ. Η 9216, 9227, Χρον. Μορ. Ρ 3080, Βίος Αλ. 3671, Αρμεν., Εξάβ. Α' 11[4], Γ' 5[12], Πτωχολ. Ν 343, Λίβ. Ρ 199, Αχιλλ. (Haag) L 32, Αχιλλ. L 46, Αχιλλ. Ν 537, Αχιλλ. Ο 96, Notizb. 32, Χρον. Τόκκων 704, 1247, Χρησμ. (Βέης) 34[8], Lettres 1453 5[19], 6[10], Δούκ. 71[30], Σφρ., Χρον. μ. 114[11], Θησ. Πρόλ. [209], Η' [46[4]], Σκλέντζα, Ποιήμ. 1[197], Γεωργηλ., Βελ. 81, Διήγ. Αγ. Σοφ. 153[20], Θρ. Κύπρ. Κ 97, 622, Χρον. σουλτ. 70[1], Ιστ. πολιτ. 31[8], Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 437, Μικρ. χρον. Yale 69[v], Επιστ. Ηγουμ. 174[1], 175[52], Σεβήρ., Διαθ. 189[10], Διγ. Άνδρ. 408[32], Διήγ. ωραιότ. 59, Λίμπον. 300, Πρόλ. άγν. κωμ. 37, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. *δεσπότης*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) (Προκ. για το Θεό) Κύριος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I3· βλ. και Lampe, Lex. στη λ. 3): *παρακάλεσον τον Θεόν...και ικέτευσον τον...φιλάνθρωπον δεσπότην* Διγ. Άνδρ. 408[32]· *να παρακαλέσωμεν τον δεσπότην Χριστόν* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 437· **β**) (προκ. για το βυζαντινό αυτοκράτορα) (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. I2): *λέγει προς τον βασιλέαν: «Τί λυπείσαι, δεσποτά-μου;»* Διήγ. Αγ. Σοφ. 153[20]· *Τί σοι προσοίσω, δέσποτα, δέσποτα στεφηφόρε;* Προδρ. I 1· **γ**) (τίτλ. αρχόντων, πριγκίπων και βασιλιάδων) (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. I2): *το παιδίν ονόμασε δεσπότην Αχιλλέα* Αχιλλ. (Haag) L 32· *Ποταπός άνθρωπος εντέχεται να ένι ο δεσπότης* Ασσίζ. 273[13]· **δ**) (τίτλ. του ηγεμόνα του δεσποτάτου): *με τον δεσπότην Άρτας* Χρον. Μορ. Ρ 3080· **ε**) επίσκοπος (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex. στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *Δεσπότημου πανιερότατε, την πανιερότητά-σου δουλικώς προσκυνούσιν* Επιστ. Ηγουμ. 174[1]. **2**) (Νομ.) αυτός που έχει την κυριότητα (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. II): *Εάν είπη ο δανειστής ότι «εί μή καταβληθή μοι το χρέος εντός τούδε του χρόνου, δεσπότης έσομαι του ενεχύρου...»* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 5[12].

δεσποτικός, επίθ., Κώδιξ βιβλιοθήκης μονής Πάτμου 517, Act. Xér. 11[5], Χρον. Μορ. Η 3015, 3026, 4578, Ηπειρ. 232[19], Ιστ. Ηπείρ. XXVI[5], XXXII[4], Μαχ. 438[17], 634[32-3], Δούκ. 323[14], Έκθ. χρον. 36[25], Ιστ. πατρ. 116[20], 202[22], Παΐσ., Ιστ. Σινά 456, 1092, 1349, Συναδ., Χρον. 69.

Το αρχ. επίθ. *δεσποτικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Που ανήκει ή αναφέρεται στο «δεσπότη»: *έφερεν ο Παλαιολόγος Βριόνης τα δεσποτικά αξιώματα* Ηπειρ. 232[19]· *οι Σαρακηνοί εκάψαν τα Κελλιά και την Αραδίππου και ούλον το απλίκιν το δεσποτικόν* Μαχ. 634[32-3]· **β**) που ανήκει στο Χριστό (Η σημασ. μτγν., Sophocl., και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *ο άγιος του σώματος και αίματος του δεσποτικού εις το κοινωνήσαι* Δούκ. 323[14]· *έψαλλαν...εις τον δεσποτικόν κανόνα του σεισμού* Συναδ., Χρον. 69· *εις τας δεσποτικάς εορτάς* Ιστ. πατρ. 116[20]. **2**) (Προκ. για άρχοντα) εκκλησιαστικός: *παρισταμένων και θεοφιλεστάτων δεσποτικών αρχόντων* Act. Xér. 11[5].

Το ουδ. πληθ. ως ουσ. *δεσποτικά*=φόροι ή υπηρεσία που προσφέρεται σε άρχοντα: *να έχουσιν τιμήν δεσποτικά μή κάμουν* Χρον. Μορ. Η 3015.

Το ουδ. ως τοπων.: Λεηλ. Παροικ. 98, 159.

δεσποτικώς, επίρρ., Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8[54] σχόλ., Έγγρ. του 1356 (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961-63 ‹1963›, 135), Έγγρ. του 1371 (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961-63 ‹1963›, 149).

Το αρχ. επίρρ. *δεσποτικώς* (L-S, λ. *δεσποτικός* II1).

Κατά κυριότητα: *Ει δ' ο τελευτήσας εχρεωστείτο παρά τινος ρ' νομίσματα ή είχεν αγωγήν περί κτήματος διαφέροντος αυτώ δεσποτικώς, έχει ταύτα και ο κληρονόμος* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8[54] σχόλ.

δεστρέττον το, Έγγρ. του 1565 (Ευαγγελάτος, Θησαυρ. 7, 1970, 216, 218)· ν τ ε σ τ ρ έ τ τ ο, Κρ. συμβόλ. 191, 194.

Το ιταλ. *distretto*.

Επαρχία: *ε[ν] νήσ(ω) Κρήτη, εν δεστρέττ(ω) Ριθ(έμνου)...ευρισκόμενος εγώ* Έγγρ. του 1565 (Ευαγγελάτος, Θησαυρ. 7, 1970, 218).

δετέτοιος, επίθ., Δεφ., Λόγ. 500 (έκδ. *αποδετέτοιον*· διόρθ. Κριαρ., Αθ. 46, 1935, 143 σε από *δετέτοιον*).

Από το μόρ. *δέ* και το αντωνυμικό επίθ. *τέτοιος* (Πβ. τις λ. *δέλοιπος, δετιποτένιος*, Κριαρ., Αθ. 46, 1935, 143).

Τέτοιος: *Δέν ηύρε Αριστότελης βουλήν καμιά να δώση, από δετέτοιον πάθημα κανένα να λυτρώση* ό.π.

δετικός, επίθ., Σεβήρ., Σημειώμ. 42, 61.

Από το *δένω* και την κατάλ. *-ικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Το ουδ. στον πληθ. ως ουσ.=τα έξοδα της βιβλιοδεσίας (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *έδωκα...εις τα βιβλία δουκάτα 30. Εις τα δετικά L 16* αυτ. 61.

δέτινας, αντων., βλ. *ουδετινάς*.

'δετίποτα, επιρρ., βλ. *ουδετίποτα*.

'δετιποτέν(ι)ος, επίθ., βλ. *ουδετιποτένιος*.

'δετίποτες, επιρρ., βλ. *ουδετίποτες*.

δέτσιμα η, Διαθ. του 1497 (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 665^{28}), Έγγρ. του 1616 (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ. Μ 7, 1968, $30^{38,39}$)· *ν τ έ τ σ ι μ α*, Έγγρ. του 1626 (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ. Μ 7, 1968, $46^{33,39}$).

Το ιταλ. *decima*.

Δεκάτη: *απάνω στην δέτσιμα του φέουδου να βάλουνε δύο άρχοντες να τους σιάσουν* Έγγρ. του 1616 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 30^{38}).

δεττόρες και **δεττόρος** ο, βλ. *ντοττόρος*.

δεύτερα, επιρρ., Μανολ., Επιστ. 173^{4}, Σεβήρ.-Μανολ., Επιστ. 171^{8}.

Το αρχ. επιρρ. *δεύτερα* (L-S, λ. *δεύτερος*).

Κατά δεύτερο λόγο, κατόπιν, ύστερα (σε αντιδιαστολή με το *πρώτα*) (Η σημασ. αρχ. Steph., Θησ., λ. *δεύτερος* 1025 C): *άλλο τινά δέν έχω στον κόσμο κανένα, πρώτα το Θεό και δεύτερα την πανιερότη-σου* Σεβήρ.-Μανολ., Επιστ. 171^{8}.

δευτερεύω, Act. Lavr. 40^{33}, Act. Xér. 12^{42}, Εξήγ. πέτρ. 276.

Το μτγν. *δευτερεύω*.

Η μτχ. *δευτερεύων* ως ουσ.=αξίωμα ιερατικό (Πβ. L-S Suppl. Για τη σημασ. βλ. σχετικά Du Cange, λ. *δευτερεύων* και Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 208. Βλ. και ενθύμηση του 1801, Λάμπρ., ΝΕ 7, 1910, 254): *Δημήτριος ελέῳ Θεού πρεσβύτερος και δευτερεύων* Act. Lavr. 40^{33}· *Ο μέγας δευτερεύων Ιωάννης Καλοδράς* Act. Xér. 12^{42}.

δευτερινός, επίθ., Σταφ., Ιατροσ. 19^{40}.

Από το αριθμτ. *δεύτερος* και την κατάλ. *-ινός*.

(Προκ. για πυρετό) που εμφανίζεται κάθε δεύτερη ημέρα: *εκατήργησεν* (ενν. *ο Χριστός*) *πάντα πυρετόν, και καθημερινόν...και δευτερινόν, από τον δούλον του Θεού* ό.π.

δευτεροανοίγω, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 393.

Από το επιρρ. *δεύτερον* και το *ανοίγω*.

Ανοίγω για δεύτερη φορά· (εδώ με αντικ. τη λ. *θύρα*) ανοίγω δεύτερη πόρτα: *δευτεροάνοιξαν χρυσήν εκείνην θύραν* ό.π.

δευτερογαμία η, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8^{56} σχόλ., Γεωργηλ., Θαν. 412, 426· *δ ε υ τ ε ρ ο γ α μ ι ά*, Γεωργηλ., Θαν. 395.

Το μτγν. ουσ. *δευτερογαμία* (Lampe, Lex.). Βλ. και Δημητράκ.

Δεύτερος γάμος (Η σημασ., μτγν., Lampe, Lex.· βλ. και Δημητράκ.): *εάν μήτηρ έχη παίδας ανήβους και αποτάξηται τη δευτερογαμίᾳ, επιτροπεύει αυτών* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8^{56} σχόλ.· *Ο γέρος ας προσέχεται την δευτερογαμίαν* Γεωργηλ., Θαν. 412.

δευτερογαμώ, Ελλην. νόμ. 540^{6}, 571^{11}, 577^{12}, 579^{15}, Αρμεν., Εξάβ. Δ' $9^{3,8}$, 13^{4}, Ε' 8^{86}, 12^{51}, Γεωργηλ., Θαν. 410, Βακτ. αρχιερ. 155.

Από το επιρρ. *δεύτερον* και το *γαμώ*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

Κάνω δεύτερο γάμο, ξαναπαντρεύομαι (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex.): *η μή δευτερογαμούσα γυναίκα ή άνθρωπος και πάς γονεύς επαίρνει απέ την προίκα, εάν και έχη παιδιά, ίσα με έναν απέ τα παιδιά-του* Ελλην. νόμ. 577^{12}.

δευτερογιαγέρνω, Ερωτόκρ. Β' 1618.

Από το επιρρ. *δεύτερον* και το *γιαγέρνω*.

Επιστρέφω για δεύτερη φορά: *καθένας-τως εβιάζουντο να δευτερογιαγείρη* ό.π.

δευτεροδαγκάνω, Γεωργηλ., Βελ. 213.

Από το επιρρ. *δεύτερον* και το *δαγκάνω*.

Δαγκάνω για δεύτερη φορά: *ο φθόνος πάλιν το θηριόν να δευτεροδαγκάση* ό.π.

δευτεροδιαλαλώ, Ερωτόκρ. Β' 111.

Από το επιρρ. *δεύτερον* και το *διαλαλώ*.

Διακηρύσσω δημόσια για δεύτερη φορά: *ώς εκαλοξημέρωσε, δευτεροδιαλαλούσι, τσι καβαλάρους κράζουσι, τα βούκινα χτυπούσι* ό.π.

δευτεροευλογημένος, μτχ. επιθ., Βακτ. αρχιερ. 141.

Από το επιρρ. *δεύτερον* και τη μτχ. παρκ. του *ευλογώ*.

(Προκ. για γάμο) που έχει τελεσθή, ευλογηθή για δεύτερη φορά: *Περί δευτεροευλογημένου γάμου* ό.π.

Δευτερόλης ο, βλ. *Δευτεροούλιος*.

δεύτερο(ν), επιρρ., Προδρ. ΙΙΙ 80 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), 148, IV 62, 63 (χφφ. SA) (κριτ. υπ.), 129q (χφ. g) (κριτ. υπ.), 206, Ιερακοσ. 375^{9}, 479^{7}, Χρον. Μορ. Η 1231, Πουλολ. Ζ 190, 364, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 622, Μαχ. 184^{35}, 540^{16}, Ch. pop. 450, Σαχλ., Αφήγ. 802, Κορων., Μπούας 102, 121, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 195, Ψευδο-Σφρ. 372^{30}, Βίος Δημ. Μοσχ. 273, Έγγρ. του 1643 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1968, 110).

Το αρχ. επιρρ. *δεύτερον* (L-S, λ. *δεύτερος* και Steph., Θησ., λ. *δεύτερον*). Η λ. στον τ. *δεύτερον* και σήμ. (Πρωΐας Λεξ., λ. *δεύτερος* και Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *δεύτερος* 2).

1) Για δεύτερη φορά, ξανά (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *δεύτερος* Ι2α. Βλ. και Steph., Θησ., λ. *δεύτερον* 1025 P. Η σημασ. και σήμ., Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *δεύτερος* 2): *Η αγάπη πρώτη έτυχε περίσσια ν' αγαπάται και οπ' αγαπήση δεύτερο της πρώτης δέν θυμάται* Ch. pop. 450· *Πείνα-μου, πάλιν πείνα-μου, και δεύτερον σε γράφω* Προδρ. IV 206.
2) Κατόπιν, στη συνέχεια, κατά δεύτερο λόγο (σε αντιδιαστολή με το *πρώτα*) (Βλ. L-S, λ. *δεύτερος* Ι2α. Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ., λ. *δεύτερος*): *Πρωτά 'πιεν η βασίλισσα*

και δεύτερ' ο υιός-του Βίος Δημ. Μοσχ. 273· *Πρώτας την ευχήν-του, δεύτερο τάσσει το λιόφυτο* Έγγρ. του 1643 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1968, 110). **3**) Δυό φορές (Η σημασ. τον 4. αι., L-S, λ. *δεύτερος* ΙΙ2): *οι Φράγκοι λαλούσιν: «απού διδεί γλήγορα, διδεί δεύτερον»* Μαχ. 184[35]· *αυτός τον μήνα δεύτερον εις τον λουτρόν υπάγει* Προδρ. ΙΙΙ 80 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.). **4**) Έκφρ.: *εκ δευτέρου*=για δεύτερη φορά, ξανά (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δεύτερος* Ι2α): *Ο δε σινιόρ Μερκούριος είπε-τον εκ δευτέρου* Κορων., Μπούας 121. **5**) Έκφρ.: *προς δεύτερον*=για δεύτερη φορά, ξανά: *έπιασιν και προς δεύτερον να των διαβή η δίψα* Σαχλ., Αφήγ. 802.

Δευτερονόμιον το, Φυσιολ. 342[13], Ιερόθ. Αββ. 333.

Το μτγν. ουσ. *δευτερονόμιον.*

Ονομασία του πέμπτου βιβλίου της Πεντατεύχου (Η χρ. μτγν., L-S): *Έστι πετεινόν λεγόμενον χαραδριός, ώς εν τω Δευτερονομίω γέγραπται* Φυσιολ. 342[13].

Δευτεροούλιος ο, Κρ. συμβόλ. 227· Έγγρ. του 1641 (Θησαυρ. 12, 1975, 119[23])· *Δ ε υ τ ε ρ ό λ η ς,* Κρ. συμβόλ. 213.

Από το επίθ. *δεύτερος* και το ουσ. *Ιούλιος.* Βλ. Du Cange (λ. *δευτεροούλης*). Η λ. και στο Βλάχ. Ο τ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Βλ. Τριαντ., Απ. Β' 19 σημ. 1, Ξανθουδίδη [Κρ. συμβόλ. 323], Πιλαβάκη, Κυπρ. Γρ. 21, 1956, 83 και Σακ., Κυπρ. Β' 521).

Ο μήνας Ιούλιος (Η σημασ. στο Du Cange, ό.π., στο Βλάχ. και σήμ. σε ιδιώμ., ό.π.).

δευτεροπανδρεμένος, μτχ., βλ. *δευτεροϋπανδρεμένος.*

δευτερορωτώ, Απόκοπ. 228.

Από το επίρρ. *δεύτερον* και το *ρωτώ.*

Ρωτώ για δεύτερη φορά: *Μηδέ μας τ' ονειδίσης, άν δευτερορωτήξωμεν· ειπέ-μας-το, άν ορίσης* ό.π.

δεύτερος, αριθμτ. επίθ., Λόγ. παρηγ. Ο 315, Προδρ. ΙΙΙ 400 m (χφφ. gv) (κριτ. υπ.), IV 249, Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 345[35], Καλλίμ. (Lambr.) 884, Διγ. (Trapp) Gr. 2101, Χρον. Μορ. Η 1365, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 394, Γράμματα Μετεώρ. 42, Απολλών. 651, Μαχ. 384[36], 668[29], Κορων., Μπούας 41, Χρον. σουλτ. 77[30], 97[23], Σεβήρ., Διαθ. 189[15], Τζάνε, Κρ. πόλ. 450[18].

Το αρχ. αριθμτ. επίθ. *δεύτερος.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Που ακολουθεί μετά τον πρώτο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1 και 2α και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *πρώτην βούκαν έβαλα και δεύτερην και τρίτην* Προδρ. IV 249· *την δευτέρην ώραν της νυκτός είπεν τους καβαλάρηδες της βουλής-του* Μαχ. 384[36]· **β**) μικρότερος στην ηλικία, νεώτερος (Πβ. L-S στη λ. Ι2b): *Είχεν κι' άλλους δύο αδελφούς δευτέρους από αύτον* Χρον. Μορ. Η 1365. **2**) Άλλος (Βλ. L-S στη λ. ΙΙ2): *Οι Φράγκοι εχαμηλώνασιν τσι λάκκους για να μπαίνουν και τότες απού τα Χανιά δεύτεροι Τούρκοι βγαίνουν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 450[18]. **3**) Που κατέχει τη δεύτερη θέση, που τιμάται αμέσως ύστερα από κάπ. (εδώ το βασιλιά) (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. ΙΙΙ1 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *να κάθηται δεύτερος από τον βασιλέα* Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 345[35]. **4**) Που έχει δευτερεύουσα, μικρότερη αξία, υποδεέστερος (σε αντιδιαστολή με το *υψηλός*) (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. ΙΙ1 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *Ούτε ζωγράφος δύναται ποσώς να ιστορήση* (παραλ. 1 στ.) *και κάμνει άλλα υψηλά και δεύτερα και τρίτα* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 394. **5**) (Με γεν.) όμοιος με κάπ. (Η σημασ. αρχ., Steph., Θησ., λ. *δεύτερος* 1023· βλ. και Τσοπ., Ελλην. 17, 1960, 93): *ήψατο γάρ-μου της ψυχής το απόρρητον κάλλος, ώστε*

δευτέραν της εμής ταύτην είναι νομίσαι Διγ. (Trapp) Gr. 2101. **6**) (Με το ουσ. *παρουσία*) πρόκ. για τη «δευτέρα παρουσία» (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex., λ. *παρουσία* B3c και σήμ., Δημητράκ., λ. *παρουσία* 2): *ικετεύων και παραγγέλλων...ευρείν έλεος έν τε της ώρας της εκδημήσεώς-μου και εν τη δευτέρα και φρικτή αυτού παρουσία* Σεβήρ., Διαθ. 189[15].

Το θηλ. *Δευτέρα* ως κύρ. όνομ. =**1**) Η δεύτερη μέρα της εβδομάδας (Πβ. L-S στη λ. ΙΙΙ3. Βλ. και Lampe, Lex. στη λ. 2. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *τούτον εποίκαν-το διά να πάρουν απλαζίριν όλην την Δευτέραν* Μαχ. 668[29]. **2**) Η «ημέρα της κρίσεως», η «δευτέρα παρουσία» (Πβ. Lampe, Lex., λ. *παρουσία* B3c και Δημητράκ., λ. *παρουσία* 2): *εν τη Δευτέρη τη φρικτή οι καθαροί αλλήλως να ίδωσι και να χαρούν εις τας μονάς Κυρίου* Απολλών. 651.

δευτερότοκος, επίθ.· *δ ε υ τ ε ρ ο τ ό τ ο κ ο ς* Βέλθ. 9.

Από το επίρρ. *δεύτερον* και το ουσ. *τόκος.* Η λ. τον 4. αι. (Steph., Θησ., λ. *δευτεροτόκος* και Lampe, Lex.) και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. από μετρ. αν.

Που έχει γεννηθή δεύτερος, δευτερότοκος (Η σημασ. τον 4. αι., ό.π. και σήμ., Δημητράκ.): *Υιός δευτεροτότοκος ο Βέλθανδρος γάρ ήτον* ό.π.

δευτεροτότοκος, επίθ., βλ. *δευτερότοκος.*

δευτεροτρέχω, Ερωτόκρ. Β' 2325.

Από το επίρρ. *δεύτερον* και το *τρέχω.*

(Μτβ.) για δεύτερη φορά, ξανά παρακινώ για τρέξιμο: *Δευτεροτρέχουν* (ενν. *οι καβαλάροι*) *τ' άλογα* ό.π.

δευτεροϋπανδρεμένος, μτχ., Βακτ. αρχιερ. 187· *δ ε υ τ ε ρ ο π α ν δ ρ ε μ έ ν ο ς,* Βακτ. αρχιερ. 155.

Από το επίρρ. *δεύτερον* και τη μτχ. παρκ. *υπανδρεμένος.* Τ. *δευτεροπαντρεμένος* και σήμ.

Που έχει παντρευτή για δεύτερη φορά (Η σημασ. και σήμ.): *Περί χήρας δευτεροϋπανδρεμένης ότι να κλαίη τον άνδρα-της* αυτ. 187.

δευτεροχτυπώ, Ερωτόκρ. Β' 1315.

Από το επίρρ. *δεύτερον* και το *χτυπώ.*

Ηχώ, αντηχώ για δεύτερη φορά: *ανίμενέ-με πεθυμιά να δευτεροχτυπήσου* (ενν. *οι σάλπιγγες και τα βούκινα*) ό.π.

δευτέρωμα το, (Ι), Πεντ. Δευτ. XVII 18, Ερωτόκρ. Β' 1567.

Από το *δευτερώ, -ώνω.* Η λ. στον Ευστ. 81[10] και σήμ. σε παροιμ. (Δημητράκ. Βλ. και Κουκ., Ευστ. Γραμμ. 135-6).

1) Δεύτερη φορά, επανάληψη (Η σημασ. στον Ευστ. 81[10].): *ωσά γεράκια στρέψασι να ξανατρέξουν πάλι* (ενν. *οι καβαλάροι*) (παραλ. 1 στ.)· *εις τούτο το δευτέρωμα οι κοπανιές δε σφάνου* Ερωτόκρ. Β' 1567. **2**) Αντίγραφο, επανάληψη του θείου νόμου, δευτερονόμιο (Βλ. και Π.Δ., Δευτ. XVII 18): *να γράψη αυτουνού το δευτέρωμα της ορμηνειάς ετουτηνής επί χαρτί* Πεντ. Δευτ. XVII 18.

δευτέρωμα (ΙΙ)· *δ ε υ τ έ ρ ω μ α ν* Σαχλ., Αφήγ. 378, εσφαλμ. γρ. αντί *δευτερωμόν* (διόρθ. Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 365. Βλ. και Παπαδημητρίου [Σαχλ., Αφήγ. σ. 160]).

δευτερωμός ο, Σαχλ., Αφήγ. 378 (έκδ. *δευτέρωμαν*· διόρθ. Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 365, σε *δευτερωμόν*. Βλ. και Παπαδημητρίου [Σαχλ., Αφήγ. σ. 160]).

Από το *δευτερώνω* και την κατάλ. *-μός*.

Δεύτερη φορά, επανάληψη: *Ανέν και κανισκέψη-τον εις τον δευτερωμόν-του, πρόθυμα και ορεκτικά πάγει* (έκδ. *υπάγει*· διορθώσ.) *εις το κρίσιμόν-του* ό.π.

δευτερώνω, Κρασοπ. 97, Διγ. (Trapp) Esc. 1244, 1460, 1541, Φλώρ. 676, Λιβ. P 1251, Λιβ. Sc. 122, Λιβ. Esc. 1246, Λιβ. N 1099, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 413, Αχιλλ. L 396 (έκδ. *εδευτέρωσαν*· διόρθ. Κριαρ., Αθ. 50, 1940, 186-7 σε *εδευτέρωναν*), 433, Αχιλλ. N 513, 553, Αχιλλ. O 269 (έκδ. *εδευτέρωνεν*· διόρθ. Κριαρ., Αθ. 50, 1940, 186-7 σε *εδευτέρωναν*), Χρον. Τόκκων 14, Γεωργηλ., Βελ. 212, Σαχλ., Αφήγ. 362, Κορων., Μπούας 5, Φαλιέρ., Λόγ. 398, Δεφ., Λόγ. 558, Πεντ. Γέν. XLI 32, Ερωφ. Δ' 603, Βίος αγ. Νικ. 185, Ερωτόκρ. Β' 1395, 1415, 1433, 1991, 2305, Γ' 330, 681, Δ' 1659, 1703, Συναδ., Χρον. 63, Διγ. O 2352, Τζάνε, Κρ. πόλ. 358[9].

Το μτγν. *δευτερόω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

I Ενεργ. **Α'** Μτβ. **α**) Κάνω κ. για δεύτερη φορά (Βλ. Sophocl., λ. *δευτερόω* 1 και L-S, λ. *δευτερόω* II. Η σημασ. και σήμ., βλ. Παπαδ. Α., Λεξ. και Βλαστό, Συνώνυμα και συγγενικά 144, λ. *ξανακάνω* και 69, λ. *δεφτερώνω*): *Επεί και εδευτέρωσεν, ελπίζω να τριτώση και εις την τρίτην ορφανήν τα όμοια να δώση* Βίος αγ. Νικ. 185· *να μ' έλεγαν: «δευτέρωσε και πρόσεχε μήν πτύσης», ήθελα πεί ότι «σώνει-με, φοβούμαι μή μεθύσω»* Κρασοπ. 97· *εγώ ούκ εκαταδέχθην-το, ίνα μου δευτερώση· δαμίν επιστοπόδησα και δίδω-του ραβδέαν* Διγ. (Trapp) Esc. 1244· *εί δέ και ουδέν το δέξεται, πάλιν να δευτερώσω· να γράψω τρείς και τέσσαρες και πέντε άλλα πλέα* Λιβ. Sc. 122· *Μπλιό-σου μήν το πής και μήν το δευτερώσης* Ερωτόκρ. Γ' 681· *απάνω 'ς τούτο λόγο πλιό μηδέ μου δευτερώσης* Ερωφ. Δ' 603· *Η σάλπιγγα δευτέρωσε τση μάχης το σημάδι* Ερωτόκρ. Δ' 1659· **β**) (με αντικ. τη λ. *άνδρας*) κάνω δεύτερο γάμο, ξαναπαντρεύομαι: *Πολλοί γάρ την εγύρευσαν αφέντες της Φραγκίας, αλλ' ούκ ηθέλησεν ποσώς να δευτερώση άνδρα* Χρον. Τόκκων 14. **Β'** (Αμτβ.) επαναλαμβάνομαι (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δευτερόω* III και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Ο πρώτος αναστεναμός σάν πάψη και τελειώση, έτσι γοργό δέν έρχεται άλλος να δευτερώση* Ερωτόκρ. Γ' 330· *τη σάλπιγγ' ο Ρωτόκριτος κάνει και δευτερώνει, κράζ' άλλο νά 'ρθη γλήγορα* Ερωτόκρ. Β' 1415. **II** (Μέσ.) εμφανίζομαι για δεύτερη φορά: *επί το εδευτερώθην το όνειρο προς τον Φαρό δυό φορές, ότι καταστημένο το πράμα από τον Θεό και γληγορεύγει ο Θεός να τα κάμη* Πεντ. Γέν. XLI 32.

δεφεδέρω, βλ. *δεφενδέρω*.

δεφενδερίζομαι· *διφεντερίζομαι*, Κυπρ. χφ. 157.

Από το ιταλ. *difendere* (Βλ. Παντελίδη [Κυπρ. χφ. 157]).

Αμύνομαι : ό.π.

δεφενδέρω, Ναξ. έγγρ. 5[51]· *δεφεδέρω*, Έγγρ. του 1597 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 102[30])· *διφεντέρω*, Κυπρ. χφ. 157· *ντεφεντέρω*, Έγγρ. του 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ. Μ 7, 1968, 51[36], 133[23], 170[24], 172[23], 259[16]), Έγγρ. του 1623 (Καζανάκη Μ., Θησαυρ. 11, 1974, 265) (έκδ. *νδεφεντέρη* διορθώσ.)· *ντιφεντέρω*, Έγγρ. του 1630 (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ. Μ 7, 1968, 136[36]).

Το ιταλ. *difendere*.

Υπερασπίζομαι: *να ντεφεντέρη τον άνωθεν αγοραστή* Έγγρ. του 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ. Μ 7, 1968, 51[36]).

δεφένδευσις η, βλ. *διαυθέντευση*.

δεφενδεύω, βλ. *διαυθεντεύω*.

δεφένστορας ο, βλ. *δεφένσωρ*.

δεφένσωρ ο, Τάξ. πόρτ. 78, Δούκ. 303[7]· *δεφένστορας*, Χειλά, Χρον. 357.

Το λατ. *defensor*.

Υπερασπιστής, προστάτης, υπέρμαχος: *εζήτει τινάς δεφένσορας του διαφεντεύειν τους εις τας κώμας της πόλεως Ρωμαίους* Δούκ. 303[7]· *Τούτο* (ενν. *το μοναστήριον*) *δύνουνται και μέλει-τους ως δεφένστοροι να το διαφεντεύουν* Χειλά, Χρον. 357.

δεφεντεύω, βλ. *διαυθεντεύω*.

δεφτερέγγης ο, Τάξ. πόρτ. 29.

Για την ετυμ. βλ. Bastav [Τάξ. πόρτ. σ. 26] και Mor., Byzantinot. Β' 118.

Αξιωματούχος για τα οικονομικά του σουλτάνου (Βλ. Bastav, ό.π.): *οι δύο μπασάδες και οι δύο δεφτερέγγηδες* ό.π.

δεφτέρι το, Notizb. 14.

Το τουρκ. *tefter* <*διφθέριον*<αρχ. *διφθέρα* (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Κατάστιχο, βιβλίο λογαριασμών (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *μηνί Δεκεμβρίω έδωκέ μοι ο Γεώργιος ο του Πρωτομακελλαρίου νομίσματα εννέα· αφ' ού μηνός και άρχονται τα δεφτέρια μετά τον Πόθον και τον Γεωργίου* ό.π.

δέχομαι, Σπαν. O 263, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 533, Γλυκά, Στ. 18, 113, Προδρ. I 63, III 105, Μακρεμβ., Ύσμ. 162[2], 163[9], Καλλίμ. 2320, Ασσίζ. 51[9], 78[19-20], Ελλην. νόμ. 541[19], 581[30], Ιερακοσ. 411[28], Διγ. (Trapp) Esc. 931, Βέλθ. 484, Ερμον. B 343, Χρον. Μορ. H 7903, Χρον. Μορ. P 6269, Βίος Αλ. 2966, Αρμεν., Εξάβ. Α' 6[29,50], Παρ. 2[42], Φλώρ. 169, Πανάρ. 64[11], Ερωτοπ. 190, Απολλών. 103, Λιβ. N 232, 1288, Αχιλλ. L 1177, Αχιλλ. O 355, Μαχ. 380[19], 604[26], Σφρ., Χρον. μ. 58[31], Θησ. Πρόλ. [244], Ch. pop. 147, Μάρκ., Βουλχ. 339[2], Χούμνου, Κοσμογ. 278, Γεωργηλ., Θαν. 367, Διήγ. Αλ. V 41, Διήγ. Αγ. Σοφ. 148[6], Συναξ. γυν. 320, Κορων., Μπούας 39, 86, Πένθ. θαν.[2] 434, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 426, Σοφιαν., Κωμωδ. Ricchi 50, Ρίμ. θαν. 99, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 217, Αχέλ. 180, Χρον. σουλτ. 25[31], 43[13], 60[21], Ιστ. πατρ. 111[20], 163[21], 196[6], Εκατόλ. M 16, Κυπρ. ερωτ. 149[12], Ερωφ. Ε' 520, Παλαμήδ., Βοηθ. 450, Σταυριν. 559, 792, Χίκα, Μονωδ. 121, Ιστ. Βλαχ. 889, Σουμμ., Ρεμπελ. 192, Διγ. Άνδρ. 333[27], 357[11], 374[32], 383[5], Θυσ.[2] 1091, Ευγέν. 854, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 154, Βακτ. αρχιερ. 133, Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [1685], Ζήν. Πρόλ. 126, Γ' 335, Διγ. O 653, Λεηλ. Παροικ. 446, Τζάνε, Κρ. πόλ. 505[21], 580[15], κ.π.α.· *αδέχομαι*, Βυζ. Ιλιάδ. 627· αόρ. *εντικτήσαν*, Μαχ. 200[23].

Το αρχ. *δέχομαι*. Για τον αόρ. *εντικτήσαν* < *εδίκτησαν* βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 243]. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' 1α) Παίρνω κ. που μου προσφέρεται, παραλαμβάνω κ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1a και σήμ.): *τα σεντούκια οπού μας έστειλες εδεχθήκαμέ-τα καλά* Διήγ. Αλ. V 41· *Η*

κόρη γοὺν το δέχθηκεν του νέου το πιττάκιν Αχιλλ. Ο 355· *εάν απομείνουν πράγματα, δέχουνται ταύτα οι παίδες όλοι οι πρώτοι και οι δεύτεροι* Ελλην. νόμ. 581[30]· **β**) δέχομαι, μαζεύω κ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1b και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *ήσαν δεξάμενες οπού εδέχουνταν το νερόν* Διγ.·Ανδρ. 374[32]· *Η φιάλη το ύδωρ εδέχετο* Μακρεμβ., Υσμ. 163[9]· **γ**) φρ. *δέχομαι γραφάς*=παίρνω γράμμα: *εύρω ότι δέχεται γραφάς και αντίγραφα αντιπέμπει* Λίβ. Ν 1288· **δ**) (προκ. για το Θεό, που δέχεται τους αμαρτωλούς) (Βλ. και Lampe, Lex.): *ο Πλάστης και Δημιουργός απάντων των κτισμάτων, δέξαι μας επιστρέφοντας, δέξαι μετανοούντας* Πένθ. θαν.[2] 434. **2**) Ανέχομαι, υπομένω (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. I2b· η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *ιδέ και τες μικρές μηλιές, ιδέ και τες μεγάλες, πώς δέχουνται τον άνεμον ωσάν και τες μεγάλες* Ερωτοπ. 190· *Δριμιά 'κλαιγε και η μάννα το κακόν-του, πώς να δεχθή τον αποχωρισμόν-του* Λεηλ. Παροικ. 446· *ίνα δυνηθή δεχθήναι την πικρίαν της αλοιφής* Ιερακοσ. 411[28]· *να μηδέν κοιμηθή ο άνθρωπος με την γυναίκα μήπως και ουδέν δυναστή η γυναίκα να δεχθή τον άνθρωπον* Ελλην. νόμ. 541[19]. **3**) Αποδέχομαι: *μή δεξαμένου τον λόγον του πατρός αυτού* Σφρ., Χρον. μ. 58[31]. **4**) Επιδοκιμάζω, παραδέχομαι κ. ως σωστό (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I2b και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *άν έν' το πράγμα δίκαιον,... πληρώνω, πράττω, οικονομώ, θέλω-το, δέχομαί-το* Φλώρ. 169· *Ζήτησις περί βουλκολάκων και διατί ού δέχεται η αγία του Θεού εκκλησία ότι υπ' αυτών γίνονται τα θανατικά* Μάρκ., Βουλκ. 339[2]. **5α**) Υποδέχομαι, φιλοξενώ (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II1 και σήμ., Δημητράκ., στη λ. 16): *εδέκτη-τον ο βασιλέας και πολλή τιμή του έκαμε* Χρον. σουλτ. 60[21]· *Ημείς έναι καιρός πολύς οπού κάν ένα ξένον εδέχθημαν στο σπίτιν-μας* Σοφιαν., Κωμωδ. Ricchi 50· *Ηκούσαμεν εις την Γραφήν ότι πολλοί πολλάκις αντί πτωχών εδέξαντο, εξένισαν αγγέλους* Σπαν. (Λάμπρ.) Va 533· **β**) φρ. (προκ. να δηλωθή ευχή) *καλώς δέχομαι* κάπ. (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 16): *Κερά, καλώς το δέκτηκες, το τέκνο συντροφιάζει* Θυσ.[2] 1091. **Β'** (Παθ.) γίνομαι δεκτός: *ήκω κήρυξ και δέχομαι παρ' αυτοίς ούχ ως κήρυξ, αλλ' ως Θεός* Μακρεμβ., Υσμ. 162[2]· *Κοινωνός υπέρ κοινωνού μαρτύρων ούκ εδέχθη έως ού η κοινοπραξία ελύθη* Αρμεν., Εξάβ. Α' 6[50].

δεχτός, επίθ., βλ. *δεκτός*.

δεψείον το, Αρμεν., Εξάβ. Β' 4[120].

Από το *δέψω* και την κατάλ. *-είον*.

Εργαστήριο κατεργασίας δερμάτων: *Το μή εξείναι τινί καπνόν από δεψείου ή καπνοδόχου βαλανείου επιπέμπειν τω γείτονι* ό.π.

δέω, Χρον. Μορ. Η 5225.

Από το αρχ. *δέομαι*. Ἀσχ. το αρχ. *δέω*.

Παρακαλώ κάπ. για κ.: *ως πρίγκιπας κι' αφέντης-μας, δέομεν, παρακαλούμεν να ορίσης να μας δώσουσιν στράταν διά να υπάμεν* ό.π.

δήγ- και **δηγ-,** βλ. *διήγ-* και *διηγ-*.

'δηγώ, βλ. *οδηγώ*.

δήθε(ν), επίρρ., Λόγ. παρηγ. Ο 714, Μανασσ., Χρον. 6050, Ελλην. νόμ. 536[28], Λίβ. Ρ 1190, 2058, 2769, Λίβ. Sc. 1506, 1828, 2047, Λίβ. Esc. 300, 2654, 2989, 3220, Λίβ. (Lamb.) Ν 439, Λίβ. Ν 1056, 2861, Φυσιολ. (Zur.) II 1[7], Σφρ., Χρον. μ. 98[2], 104[26], Ἐκθ. χρον. 79[29].

Το αρχ. επίρρ. *δήθεν*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Τάχα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Ανδρόγυνον αμφότεροι ελύσασιν τον γάμον, ως δήθε να γένουνται και οι δύο μοναχοί* Ελλην. νόμ. 536[28].

δηλαγωγώ, Πεντ. Γέν. XXIV 27, 48, XXXI 18, 26, XXXIII 14, XLVII 17, Εξ. III 1, X 13, XV 13, XXXII 34.

Από το επίθ. *δήλος* και το *άγω*.

Α' Ενεργ. **1α**) Οδηγώ, κατευθύνω: *εδηλαγώγησεν* (ενν. *ο Μωσέ*) *το ποίμνιο καταπόδου την έρημο* αυτ. Εξ. III 1· *ός* (ενν. *Θεός*) *εδηλαγώγησέ-με εις στράτα αλήθειας* αυτ. Γέν. XXIV 48· **β**) (προκ. για άνεμο) κάνω να φυσήξη: *ο Κύριος εδηλαγώγησεν άνεμο ανατολικό εις την ηγή* αυτ. Ἐξ. X 13. **2**) Αρπάζω, παίρνω μαζί-μου: *τί έκαμες και εδηλαγώγησες τις θεγατέρες-μου σάν αμαλωτεμένες σπαθιού;* αυτ. Γέν. XXXI 26. **3**) Τρέφω, συντηρώ: *εδηλαγώγησέ-τους με το ψωμί με όλο το ζωντόβολό-τους τον χρόνο εκείνο* αυτ. Γέν. XLVII 17. **Β'** (Μέσ.) ακολουθώ: *ας περάση εδά ο αφέντης-μου ομπροστά εις το σκλάβο-του και εγώ να δηλαγωγηθώ αγαλινά-μου για το ποδαρικό της δουλειάς ός ομπροστά-μου* αυτ. Γέν. XXXIII 14.

δηλαδή, επίρρ., Προδρ. III 140 (χφ. g) (κριτ. υπ.).

Το αρχ. επίρρ. *δηλαδή*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ως επεξηγηματικό (Πβ. L-S. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Τα δ' άλλα πώς υποίσομαι ο κατηντελισμένος, τα της τραπέζης δηλαδή του γεύματος εκείνου;* ό.π.

δηλημένος, μτχ., βλ. *δηλώνω*.

δηλητήριον το, Μανασσ., Αρίστ. II 542 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 134[2]].

Η λ. στον Ιπποκράτη (L-S, λ. *δηλητήριος*) και σήμ. (Δημητράκ.).

Ουσία που δηλητηριάζει, φαρμάκι (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S, ό.π. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Αντιπαθεί γάρ φυσική δυνάμει το κιτρίον και προς τα δηλητήρια και προς θηρών εφόδους* ό.π.

δηλοποιώ, Χρον. Μορ. Η 2221, Βίος Αλ. 3972, Σφρ., Χρον. μ. 52[23], Ψευδο-Σφρ. 290[17], 304[1], 322[17], 358[6], 466[37], Δαρκές, Προσκυν. 151, Ιερόθ. Αββ. 334· *δ ι α λ ο π ο ι ώ,* Ασσίζ. 112[21-2].

Το μτγν. *δηλοποιέω* (Steph., Θησ.).

Α' Αμτβ. **α**[1]) Δείχνω, φανερώνω: *αι θείαι και ιεραί γραφαί καλώς δηλοποιούσι τοις ευφρονούσιν* Ψευδο-Σφρ. 466[37]· *καθώς η ιστορία της ζωής-του δηλοποιεί, έμεινεν εις τον τόπον* Ιερόθ. Αββ. 334· **α**[2]) αναφέρω (Βλ. Πορφυρογ., Προς Ρωμαν. 43[16]): *πιττάκια εις τον μισίρ Ντζεφρέ... δηλοποιούντα, γράφοντα δι' εκείνον τον Ρομπέρτον* Χρον. Μορ. Η 2221. **Β'** (Μτβ.) ανακοινώνω, γνωστοποιώ κ. (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ., λ. *δηλοποιέω*): *την δουλείαν την περί της Αθήνας εδηλοποίησα αυτώ* Σφρ., Χρον. μ. 52[23]· *εκόπιασα πολλά κ' εδηλοποίησά-το, ό,τι πράγμα εγροίκησα κ' είδα, αβιζάρισά-το* Δαρκές, Προσκυν. 151· *οδόν ποιήσω καθαράν σημεία τε ποιήσω δηλοποιούντα την οδόν* Βίος Αλ. 3972.

δηλώ, (I), Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 346[48], Ασσίζ. 140[11], 149[17], Καναν. 69 Β, Μαχ. 88[23], 324[24], 640[23], 676[25].

Το αρχ. *δηλόω.*

1) Απρόσωπο *δηλοί*=αναφέρεται (Πβ. L-S, λ. *δηλόω* II2): *εάν ομόσουν, καθώς άνωθεν δηλοί, ένι αμέριμνοι* Ασσίζ. 140[11]· *την αυτήν ημέραν εφουρκίσαν τον ρε Αλέξην, καθώς άνωθεν δηλοί* Μαχ. 676[25]. **2**) Ορίζω, καθορίζω (Πβ. Lampe, Lex., λ. *δηλόω* 3): *Όρα μήπω συνάψης πόλεμον μετά των Ρωμαίων...έως ότε εγώ να φθάσω και δηλώσω την ώραν της συμπλοκής του πολέμου* Καναν. 69 Β. **3**) Ερμηνεύω, εξηγώ: *εάν δηλώσης μοι τα εν τω τοίχω γεγραμμένα, δώσω σοι το ήμισυ της βασιλείας-μου* Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 346[48].

δηλώ, (II)· *εδηλούσα,* Ερωτόκρ. Ε′ 843, εσφαλμ. γρ. αντί *αγροικούσα* (Βλ. Κριαρ., ΕΜΑ 1, 1939, 20).

δηλώνω, Λόγ. παρηγ. O 273, Καλλίμ. 823, Διγ. Α 140, Διγ. Ζ 722, Διγ. (Trapp) Esc. 289, 311, Χρον. Μορ. Η 1634, 8630, Χρον. Μορ. Ρ 3809, 4055, Απολλών. 44, Κορων., Μπούας 32 δίς, Βυζ. Ιλιάδ. 43 (*δηλήση*)· μτχ. *δ η λ η μ έ ν ο ς,* Μαχ. 180[22].

Το αρχ. *δηλόω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δηλώ*).

1α) Αναφέρω, λέγω (Πβ. L-S, λ. *δηλόω* I2): *Στον δούκα δέ εδιέβησαν κ' ευθύς εδήλωσάν-το* Κορων., Μπούας 32· **β**) περιγράφω: *Τί να σε λέγω τα πολλά και πώς να το δηλώσω;* Χρον. Μορ. Ρ 4055. **2**) Φανερώνω, αποκαλύπτω (Πβ. L-S, λ. *δηλόω* I2): *Από τα γοργοκινήματα οπού 'χεν εις τα παιγνίδια τον έρωτα εδήλωσαν πού 'χεν εις την αγάπην* Διγ. Α 140. **3**) Ερμηνεύω, εξηγώ: *τότ' ο πρώτος αδελφός, αυτός ο Κωνσταντίνος, ούτως ανταπεκρίθηκε τον όνειρον δηλώνων* Διγ. Ζ 722· *«όστις μικρός μεγάλος τε, πλούσιός τε και πένης δηλώσει τα αινίγματα και τα ρωτήματά-μου, να παίρνη νόμιμον ευθύς την κόρην-μου γυναίκα...»* Απολλών. 44. **4**) Ορίζω, προστάζω (Πβ. Lampe, Lex., λ. *δηλόω* 3): *Απαύτου εβγαίνει πρόσταγμα το πως εμήνα ο ρήγας δηλώνοντα διά γραφής όλων των Μοραΐτων,* (παραλ. 2 στ.) *να δέξωνται τον μισίρ Φλοράν διά πρίγκιπα κι' αφέντην* Χρον. Μορ. Η 8630.

δήλωσις η, Ασσίζ. 15[31], 129[16], Διγ. Ζ 4056, Χρον. Μορ. Η 6351, Ιστ. πατρ. 183[18].

Το αρχ. ουσ. *δήλωσις.* Η λ. και σήμ. στον τ. *δήλωση* (Δημητράκ.).

1) Διαβεβαίωση, υπόσχεση (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εις την περί τούτων δήλωσιν και ασφάλειαν εγένετο και η ημετέρα συνοδική απόφασις* Ιστ. πατρ. 183[18]· *αφότου επαράλαβεν ο ρήγας τα πιττάκια κ' εγνώρισεν την δήλωσιν ότι να τους πιστέψη* Χρον. Μορ. Η 6351. **2**) Επιγραφή, τίτλος: *Περί των διαθηκών· ένι λατίνικα η δήλωσις και το άλλο κεφάλιν δηλοί-το* Ασσίζ. 129[16].

δημαγωγός ο, Αξαγ., Κάρολ. Ε′ 242, 279, 319, 718, 949, 1042.

Το αρχ. ουσ. *δημαγωγός.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Αρχηγός (εδώ: στρατού) (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. 1): *του πανευτυχούς στρατού δημαγωγούς* αυτ. 1042· *εκατάστησαν τινάν εκλελεγμένον δημαγωγόν υπέρτερον,... ...μέγαν στρατοπεδάρχην* αυτ. 718.

δημαρχία η, Βασιλ. διάτ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ S′ 645[22], 646[6]), Σφρ., Χρον. μ. 96[18].

Το αρχ. ουσ. *δημαρχία.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Διοικητική περιφέρεια: *Του γάρ βασιλέως προστάξαντος τοις δημάρχοις έγραψεν είς έκαστος την δημαρχίαν αυτού ακριβώς* Σφρ., Χρον. μ. 96[18].

δήμαρχος ο, Βασιλ. διάτ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ′ 643[12]), Σφρ., Χρον. μ. 96[18], Διήγ. Αγ. Σοφ. 147[18].

Το αρχ. ουσ. *δήμαρχος.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ο επικεφαλής των δήμων της Κωνσταντινούπολης (Βλ. Du Cange): *του γάρ βασιλέως προστάξαντος τοις δημάρχοις έγραψεν είς έκαστος την δημαρχίαν αυτού ακριβώς* Σφρ., Χρον. μ. 96[18].

δημαρχώ, Μανασσ., Χρον. 1080.

Το αρχ. *δημαρχέω.*

Είμαι αρχηγός: *ο του Ναυή παις Ιησούς κυρούται του δημαρχείν και προστατείν του των Εβραίων σμήνους* ό.π.

δημεγ-, βλ. *δημηγ-.*

δημηγερεύω· *δ η μ η γ ε ρ ε ύ ο ν τ ε ς,* Ιστ. Ηπείρ. XXI[5], εσφαλμ. γρ. αντί *δημεγερτεύοντες* (κριτ. υπ.) (Βλ. *δημηγερτεύω*).

δημηγερσία η, Ασσίζ. 215[29], Χρον. Μορ. Η 663, 823, 2208, 5658, 5814, 8337, 8416, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 533, 1458, Θησ. Β′ [97[2]], Ζ′ [40[1]], Η′ [113[6]], Γεωργηλ., Βελ. 204, 499, Χρον. Σουλτ. 60[33], 86[21], Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ′ [993]· *δ η μ ε γ ε ρ σ ί α,* Κορων., Μπούας 94· *δ η μ η γ ε ρ σ ι ά,* Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 666, Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ′ [713], Ε′ [1654].

Από το ουσ. *δημεγέρτης* και την κατάλ. *-σία.* Η λ. τον 6. αι. (L-S).

1) Ανταρσία, εξέγερση (Η σημασ. τον 6. αι., L-S): *Μαντάτα του ηφέρασι το πως δημεγερσία το Φέλτρι τότε έποικε, λέγω και προδοσία* Κορων., Μπούας 94. **2**) Προδοσία, απιστία: *του έστειλε πολλά ταξίματα διά να φύγη από την Πόλη, να πάγη με δαύτον. Αμμή αυτός δέν ηθέλησε να τα ακούση ποσώς, να κάμη τέτοια δημηγερσίαν* Χρον. Σουλτ. 86[21]· *πάλε, άλλο άσκημον, δημηγερσίαν μεγάλην επήρες του καβαλλαρίου του ανθρώπου-σου του λίζιου την ομόζυγόν-του γυνήν και περπατείς μετ' αύτην* Χρον. Μορ. Η 5814. **3**) Τέχνασμα πονηρό, πράξη πονηρή: *Τίς να δηγάται τα κακά και τες δημηγερσίες, τές ενεργήσαν οι κακές και πονηρές γυναίκες* Ντελλαπ. Ερωτήμ. 1458· *Τόσα πλανέματα πολλά, τόσες δημηγερσίες* Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ′ [993].

δημηγερτεύω, Δεφ., Λόγ. 639· *δ η μ ε γ ε ρ τ ε ύ ω,* Ιστ. Ηπείρ. XXI[5] (κριτ. υπ.), Πεντ. Έξ. XXI 8.

Από το ουσ. *δημηγέρτης* και την κατάλ. *-εύω.*

1) Στασιάζω: *οι δημεγερτεύοντες εξηφάνισαν και τον Ιωάννην* Ιστ. Ηπείρ. XXI[5] (κριτ. υπ.). **2**) Εξαπατώ: *εις λαό ξένο να μην 'ξουσιάση να την πουλήση όνταν δημεγερτέψη εις αυτήν* Πεντ. Έξ. XXI 8· *ιδές ακόμα το Σαμψών πώς τον δημηγερτέψαν και πώς οκ την κεφάλην-του τα μάλλια εκουρέψαν* Δεφ., Λόγ. 639.

δημηγέρτης ο, Χρον. Μορ. Η 657, 682, 687, 833, 893, 903, 3826, 3940, 5654, 5658, 8157, 8171, Γεωργηλ., Βελ. 441, Διήγ. Αλ. V 65, Αλεξ. 1043, Κορων., Μπούας 85, Χρον. σουλτ. 77[9], 83[32], 99[11], Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ′ [236]· *δ η μ ε γ έ ρ τ η ς,* Περί ξεν. Α 206, 429, Κορων., Μπούας 35, 86.

Από το ουσ. *δήμος* και το *εγείρω.* Η λ. τον 6. αι. (L-S Κων/νίδη Συμπλ.). Ο τ. *δημεγέρτης* σε Σχολ. (L-S Κων/νίδη). Απ. και τ. *δημοηγέρτης,* Κεκ., Στρατ. 14[9], 41[30],

1α) Στασιαστής, αντάρτης (Η σημασ. σε Σχολ., L-S Κων/νίδη): *συκοφαντείται δὲ αυτός υπό των μεγιστάνων ως δημηγέρτης και δεινός αντάρτης βασιλέως* Γεωργηλ. Βελ. 441· **β**) προδότης: *Ὠ Ρωμαίοι φιλάργυροι, δημηγέρτες, τραδιτόροι, οπού ετραδίρετε την πατρίδα-σας* Χρον. σουλτ. 83^{32}. **2**) (Ως επιθ.) απατεώνας, δόλιος: *ιδές πώς μ' εγέλασεν ο δημεγέρτης κόσμος*. Περί ξεν. Α 206.

δημεύω, Αρμεν., Εξάβ. Α' 2^{38}, 2^{38} σχόλ., Δ' 4^{16}, 7^{30}, Ϛ' 11^{1}, Δούκ. 235^{2}, Μανασσ., Χρον. 2761, 3638, Πτωχολ. Ν 771, Βίος γέρ. V 109, 850.

Το αρχ. *δημεύω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Καθιστώ κ. περιουσία του δημοσίου (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εἰ και κληρονόμον αυτὴν γράψω ἢ αυτὴ εμέ, δημεύεται η κληρονομία* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 7^{30}. **2**) Διαπομπεύω (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ Γ' 188): *πομπεύουν και δημεύουν, ζημιώνουν, εξορίζουν* Βίος γέρ. V 109.

δήμια η, Φλώρ. 1047.

Το θηλ. του επιθ. *δήμιος* ως ουσ.

Γυναίκα κακής διαγωγής, πόρνη (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ $Β^{2}$ 123· πβ. και τη σημασ. που απ. στον Ησύχ., λ. *δημίην*): *Βασιλικὰ με ανέθρεψαν και ως δήμια με πουλούσιν* ό.π.

δήμιος, επιθ. και ουσ., Μανασσ., Χρον. 2120, Διγ. Ζ 217, Βέλθ. 343, Χρον. Μορ. Η 8266, Φλώρ. 465, 601, Λίβ. Ρ 1373, 1583, 1705, 2261, 2704, Λίβ. Sc. 213, 287, 710, 866, 939, 2188, Λίβ. Esc. 47, 238, 247, 1336, 1410, 1810, 1948, 2009, 2208, 3372, Λίβ. Ν 1186, 1261, 1607, 1757, 1946, 2999, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 92, 389, Χρον. Τόκκων 2700, 3602, Σφρ., Χρον. μ. 114^{33}, Κορων., Μπούας 81, Διγ. Ἀνδρ. 316^{30}.

Το αρχ. επιθ. *δήμιος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' (Ως επιθ.) που βασανίζει, κακούργος (Πβ. τη σημερ. σημασ., Δημητράκ. στη λ. 6): *Ἔρωταν δήμιον στέκοντα έχων κατόπισθέν-του* Βέλθ. 343· *είδετε κι' ακούσετε τους δήμιους Μοραΐτες* Χρον. Μορ. Η 8266· *Πᾶς συκοφάντης άνθρωπος δήμιος έν' και δυνάστης* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 389. **Β'** Ως ουσ. **1**) Τύραννος: *«ούκ είσαι χώρας βασιλεύς, πιστεύω δήμιος είσαι...»* Λίβ. Ρ 2261. **2**) Εκτελεστής θανατικής ποινής (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *ο δήμιος την κεφαλὴν 'κ τους νώμους-του χωρίζει* Κορων., Μπούας 81.

δημιούργηση η, Συναξ. γυν. 88.

Από το *δημιουργέω* και την κατάλ. *-ση*.

Δημιουργία: *πρῶτον Θεός εστὶν η αιτία της δημιούργησής-σου* ό.π.

δημιουργικόν το, Διαθ. του 1497 (Σάθ., ΜΒ S' 665^{30}).

Το αρχ. ουσ. *δημιουργικόν* (L-S, λ. *δημιουργικός*).

Ικανότητα που συντελεί στην κατασκευή κάπ. πράγματος: *οφείλω αυτῷ, δώσαντί μοι το δακτυλίδιον, το δημιουργικὸν εις το καμωτικὸν αυτοῦ* ό.π.

δημιουργός ο, Χούμνου, Κοσμογ. 605, Κορων., Μπούας 23, 66, 147, Πένθ. $θαν.^{2}$ 432.

Το αρχ. ουσ. *δημιουργός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Προκ. για το Θεό) αυτός που δημιούργησε τον κόσμο, πλάστης (Η σημασ., αρχ., L-S στη λ. I3 και σήμ.) *Θεέ, πλάστη, δημιουργὲ και των απάντων κτίστα* Κορων., Μπούας 23.

δημιουργώ, Βέλθ. 653, Συναξ. γυν. 86, Χρον. 306.

Το αρχ. *δημιουργέω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Προκ. για το Θεό ή τη φύση) πλάθω (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2 και 4. Η σημασ. και σήμ.): *τον άνδραν από χοῦ της γῆς εδημιούργησέν-τον* Συναξ. γυν. 86· *κυπαρισσοβεργόλυγον εδημιούργησέν-το* (ενν. *το σώμα*) Βέλθ. 653.

δήμμα(ν) το, βλ. *δέμα(ν)*.

δημοκοπώ, Μανασσ., Αρίστ. I ζ' 41 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 133^{1}].

Το μτγν. *δημοκοπέω*.

(Στο γ' εν. παθητ. πρόσ.) είναι γενικά παραδεκτό, λέγεται, θρυλείται: *Το γὰρ δημοκοπούμενον, ὡς ἔοικεν, οὐ ψεῦδος, ως ἄρα μόνος ο χρυσός, τ' ἄλλα δ' ουδὲν ισχύει* ό.π.

δημοκρατία η, Βακτ. αρχιερ. 209.

Το αρχ. ουσ. *δημοκρατία*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Πολίτευμα που στηρίζεται στη λαϊκή κυριαρχία (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *εις την ξη' ολυμπιάδα ετράπη και εχάλασεν η βασιλεία των ρηγάδων και έγινε δημοκρατία και μετά ταύτα εκράτησεν ο λαός την Ρώμην χρόνους μγ' χωρίς βασιλέα* ό.π.

δημοκρατικώς, επίρρ., Δούκ. 209^{1-2}.

Το μτγν. επίρρ. *δημοκρατικώς* (L-S, λ. *δημοκρατικός* I).

Με τρόπο δημοκρατικό (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. Βλ. και Steph., Θησ.): *Επεί η Γενούα δημοκρατικῶς άρχεται και ουδείς δύναται τυραννικῶς άρχειν εν αυτῇ* ό.π.

δημοκρατώ, Δούκ. 75^{12}.

Το μτγν. *δημοκρατέω* (Sophocl.). Πβ. το αρχ. *δημοκρατέομαι* (L-S).

Κυβερνώ «δημοκρατία» (Πβ. Sophocl., λ. *δημοκρατέω* 1): *Ο δὲ βασιλεύς, μὴ έχων βοήθειαν ἐκ τινος των ρηγάδων ἢ των αριστοκρατούντων ἢ των δημοκρατούντων, εις τοῦτο κατένευσεν* ό.π.

δημοσία η, (I), Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 192· *δ ε μ ο σ ί α,* Ακ. Σπαν. (Eideneier) Β 23· *δ ε μ ο σ ι ά,* Κυπρ. ερωτ. 95^{28}.

Το θηλ. του επιθ. *δημόσιος* ως ουσ. Πβ. L-S (λ. *δημόσιος* IV). Βλ. και Bauer, Wört. (λ. *δημόσιος* 1). Τ. *δεμοσιά* σε έγγρ. των ετών 1098, 1099 (Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ, περ. β', 6, 1955/56, 254). Ο τ. *δεμοσιά* και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ., λ. *δημοσιά*).

Φαρδύς, μεγάλος δρόμος (Η σημασ. και σήμ., ιδιωμ., Δημητράκ., ό.π.): *ταῦτα ακούσαντες οι σπανοί οι μὲν εις τα όρη έδωκαν, οι δὲ εις τας δημοσίας* Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 192· *στην δεμοσιὰν το λέγω, στους κάμπους και βουνάρια* Κυπρ. ερωτ. 95^{28}.

δημοσίᾳ, (II), επίρρ., Κορων., Μπούας 74, Ιστ. πολιτ. 77^{15}.

Το αρχ. επίρρ. *δημοσίᾳ* (L-S, λ. *δημόσιος*). Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Ενώπιον πλήθους, μπροστά στο λαό (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ. Βλ. και Preisigke-Kiessling, λ. *δημόσιος*. Η σημασ. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 7): *Ἐκ πάντων δὲ ανέστηκε πολλὴ τη παρρησίᾳ, ὡς δ' έπρεπεν, εσύντυχε τότεσον δημοσίᾳ* Κορων., Μπούας 74. **2**) Με δημόσιο πλειστηριασμό, με δημοπρασία: *τον πλοῦτον αυτοῦ δημοσίᾳ επώλησεν, ίνα λάβῃ ο βασιλεύς το χρέος ὁ αυτός εχρεώστει* Ιστ. πολιτ. 77^{15}.

δημοσιακός, επίθ., Βυζ. συμβόλ. (ΜΒ Ϛ′ 627^{17}, 632^{23}), Miklos.-Müller, Acta 5, 181, Act. Lavr. $66^{14,15}$, 67^{53}, Act. Xér. $25^{29,33}$, Γράμματα Μετεώρ. 61, 78, 83, 84, Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 586, κριτ. υπ.), Act. Kutl. 59^{14}, Βακτ. αρχιερ. (Γκίνης) 292· *δ ε μ ο σ ι α κ ό ς,* Χρον. Μορ. Η 8663.

Το μτγν. επίθ. *δημοσιακός* (Steph., Θησ. και Sophocl.). Η λ. και σε σχόλ. (Δημητράκ.).

1α) Που σχετίζεται με το δημόσιο ή ανήκει στο δημόσιο, δημόσιος (Βλ. Steph., Θησ., Sophocl. και Βλάχ.): *οίτινας πτωχούς μέλλει προσκαθίσαι η τοιαύτη μονή...διαμένωσιν και ούτοι απάτητοι και αζημίωτοι από πάσης δημοσιακής επηρείας και συζητήσεως* Γράμματα Μετεώρ. 83· *αι γάρ υπέρογκοι έξοδοι εποίουν αυτόν αναδέχεσθαι και πέμπειν εις τας δημοσιακάς ενοχάς ανθρώπους διεφθαρμένους* Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 586, κριτ. υπ.)· *κατέχει δέ* (ενν. ο *Βαλσαμάς*)*...το αμπέλιον, όπερ κατεφύτευσεν εις το χωράφιόν-του από του Πηγονίτου, όπερ ήν δημοσιακόν* Γράμματα Μετεώρ. 78· **β**) (προκ. για δρόμο) φαρδύς, μεγάλος, δημόσιος (Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Δ′ 319): *διοδεύσαντες την δημοσιακήν οδόν την απάγουσαν εις την μονήν των Ιβήρων* Act. Kutl. 59^{14}. **2**) Έκφρ. *δεμοσιακός τόπος*=δημόσιο ταμείο, θησαυροφυλάκιο του κράτους (Βλ. και Χρον. Μορ. Ρ 8663): *Ηύρεν γάρ ο πρίγκιπας τον δεμοσιακόν τόπον εξηλειμμένον παντελώς* Χρον. Μορ. Η 8663.

δημοσιεύω, Act. Lavr. 50^{81}, 59^{76}, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 427, Γλυκά, Στ. 400, Μανασσ., Χρον. 819, 1747, 3421, Ασσίζ. 29^{4}, Αρμεν., Εξάβ. Β′ 2^{11}, Πτωχολ. Ν 656, Βίος οσ. Αθαν. 239, Βίος γέρ. V 734.

Το αρχ. *δημοσιεύω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Κάνω κ. γνωστό, κοινολογώ, αποκαλύπτω (Η σημασ. του 5. αι., Lampe, Lex. στη λ. Α1 και σήμ., βλ. Βλαστού, Συνώνυμα και συγγενικά σ. 69, λ. *διαλαλώ*): *Υιέ-μου, άν έχης γείτοναν ή συγγενήν ή φίλον* (παραλ. 1 στ.), *βλέπε, εί τι επίστασαι και είν' εις εντροπήν-των, μή φαφλατίσης, μή το ειπής, μηδέ δημοσιεύσης* Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 427· *ο μεγαλόνους δικαστής και του δικαίου φύλαξ* (παραλ. 8 στ.) *δημοσιεύει το κακόν εν μέσοις λεωφόροις και θριαμβεύει δυσκλεώς τούτον και στηλιτεύει* Μανασσ., Χρον. 3421· *τοσούτον ούν εκαίετο τω πόθω του γυναίου, ώς τω θεράποντι ποτέ (Γύγης δ' ήν ο θεράπων) τον πόθον και τον έρωτα τρανώς δημοσιεύσαι* Μανασσ., Χρον. 819. **2**) Επιβάλλω (σε μιά περιοχή) φόρο υπέρ του δημοσίου (Βλ. και Act. Lavr. σ. 307): *τα δέ παρά του Ανδρονίκου εις όνομα της μονής δημοσιευθέντα τεσσαρακονταέξ νομίσματα...τοις απαιτηταίς παρά των μοναχών της μεγάλης Λαύρας καταβάλλεσθαι* Act. Lavr. 50^{81}.

δημοσικός, επίθ.· *δ ε μ ο σ ι κ ό ς,* Χρον. Μορ. Η 7687.

Από το επίθ. *δημόσιος* και την κατάλ. *-ικός*.

Που ανήκει στο «δημόσιο», δημόσιος: *Ενώ έρχονται τα φιε οχτώ, θέλω τα πέντε να είναι όλα από τα καλιότερα δεμοσικά του τόπου* ό.π.

δημόσιος, επίθ., Act. Lavr. 48^{16}, $52^{8,15}$, 55^{24}, $56^{14,54}$, $58^{13,20,85}$, 64^{66}, $65^{45,60}$, 66^{22}, 68^{28}, Μανασσ., Χρον. 5805, Act. Xér. 10^{64}, 12^{39}, 16^{313}, $25^{30,44}$, 26^{62}, 28^{26}, Χρον. Μορ. Ρ 7687, Αρμεν., Εξάβ. Α′ $2^{12,36,37,44}$, 3^{48}, 4^{65} σχόλ., 8^{9}, 12^{53}, $16^{1,9}$, Γ′ 3^{84}, Δ′ 11^{11}, Ε′ 8^{84}, Ϛ′ 10^{4}, Παράρτ. 4^{22}, Metrol. 50^{24}, Γράμματα Μετεώρ. 51^{15}, 83^{35}, Λεξ. ΙΙ 21, Απολλών. (Wagn.) 789, Μαχ. 504^{31}, Βακτ. αρχιερ. 135, 150, 157· *δ ε μ ό σ ι ο ς,* Ασσίζ. 249^{16}, 281^{12}, 282^{14}, Χρον. Μορ. Ρ 8663, Γράμματα Μετεώρ. 54^{16}.

Το αρχ. επίθ. *δημόσιος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α′ Ως επίθ. **1α**) Που ανήκει στο δημόσιο, κρατικός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1α και σήμ., Δημητράκ., στη λ. 1): *τας δημοσίας απαντλείν κελεύει σιτοθήκας* Μανασσ., Χρον. 5805· *έμπροσθεν εμού του δημοσίου νοταρίου* Μαχ. 504^{31}· *Ούκ αποκαθίστανται οι αφήλικες, εάν επιμελείς οικοδεσπόται εγένοντο και μάλιστα εν δημοσίαις διοικήσεσιν* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 12^{53}· **β**) (προκ. για φόρο) που καταβάλλεται στο δημόσιο από τους πολίτες (Η σημασ. μτγν., Preisigke-Kiessling): *αποδοθήναι μέν αυτή* (ενν. *τή μονή*) *πρότερον την υπέρ των δημοσίων τελών εφαρμόζουσαν γήν, έτι δέ και την δεδωρημένην* Act. Lavr. 58^{13}· *απαιτητήν δημοσίων συντελειών* Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 4^{22}. **2**) (Με τα ουσ. *βία, έγκλημα*) που στρέφεται κατά του δημοσίου, που αφορά το δημόσιο: *Δύναται η γυνή κινήσαι κατά του ιδίου παιδός δημόσιον έγκλημα* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 2^{36}· *Ότι διά πέντε αιτίας μόνον δημεύεται η προίξ της γυναικός, διά καθοσίωσιν, διά βίαν δημοσίαν, διά πατροκτονίαν, διά φαρμακείαν και διά ανδροφονίαν* Αρμεν., Εξάβ. Δ′ 11^{11}. **3**) Έκφρ. *δημόσιος λόγος*=πολιτεία, κράτος «δημόσιο» (Η χρ. σε παπυρ. και σε επιγρ., L-S στη λ. Ι1α): *κάν ιδιώτης, κάν πόλις, κάν ο δημόσιος λόγος ενάγη τινί περί τινος, μή αποδοθέντος ή παραδοθέντος, δύναται ο εναγόμενος...καλώς επιζητείν και του ιδιωτικού δανειστού τους λόγους προενεχθήναι..., ίνα εκ τούτων αποδειχθή πόσον καταβέβληται* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 2^{12}. **4**) Έκφρ. *δεμοσία αυλή*=δικαστήριο: *Περί εκείνους οπού ημπορούν να αγκαλέσου εις την αυλή την δεμοσίαν διά λόγου-τους, αμμέ όχι διά έτερον* Ασσίζ. 249^{16}. **5**) Έκφρ. *δημοσία όψις*=διαπόμπευση (Βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 394]): *Ο συνειδώς τινι γοητείαν κατασχών αυτόν τη δημοσία όψει παραδιδότω* Αρμεν., Εξάβ. Ϛ′ 10^{4}. **6**) Έκφρ. *δημοσία απόλυσις*=αμνηστεία, παραγραφή (Βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 394 και σ. 391, λ. *απόλυσις*]): *Εάν των εγκλημάτων δημοσία απόλυσις γένηται,...τριάκοντα συναπταί ημέραι δίδονται τω κατηγόρω εις το δύνασθαι ανανεώσαι την κατηγορίαν* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 2^{44}. **Β′** Ως ουσ. **1**) Το αρσ.=«δημόσιο» με την έννοια της πολιτείας, του κράτους και δημόσιου ταμείου (Η σημασ. μτγν., βλ. Αρμεν., Εξάβ. Β′ 4^{43}. Βλ. και Du Cange, λ. *δημόσιος*): *όσοι δέ στρατιώτας ικανούς εις ιδίας υπηρεσίας κατετόλμησαν έχειν, των φοσάτων τούτους αποστερήσαντες, εις έκαστον εν εκάστω χρόνω έξ νομίσματα ο εξκουσσεύσας εισπραχθήσεται και ταύτα ο δημόσιος οικειώσεται* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 16^{9}· *ού μικρώς ο δημόσιος επί τω τοιούτω εζημίωται μέτρω* Act. Lavr. 52^{15}· *απαιτώμαι και λόγω προστίμου προς μέν την σεβασμίαν μονήν νομίσματα υπέρπυρα εκατόν, προς δέ τον δημόσιον το κατά νόμους* Act. Xér. 12^{39}. **2**) Το ουδ. στον εν.=«δημόσιο» με την έννοια της πολιτείας, του κράτους και δημόσιο ταμείο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. ΙΙΙ1α και ΙΙΙ1c και σήμ., Δημητράκ., λ. *δημόσιο(ν)* 1): *Εύρεν δέ και ο πρίγκιπας του τόπου το δεμόσιον εξηλειμμένον παντελώς από τους ρογατόρους και του ρηγός τες εξουσίες οπού τον ερημώσαν* Χρον. Μορ. Ρ 8663· *αλλά να πληρώνη και εις το δεμόσιον υπέρπυρα ν'* Γράμματα Μετεώρ. 54^{16}· *Περί αφηλίκου ότι, είτι ποιήσει εις το δημόσιον, το επαίρνει οπίσω* Βακτ. αρχιερ. 135. **3**) Το ουδ. στον εν.=φόρος (που επιβάλλει το δημόσιο σε κτήματα) (Βλ. Schilbach [Metrol. σ. 193]. Η σημασ. του 10. αι., Act. Xér. 1^{6}): *Ο υιός της υποταγής, ο εστώς εν τη εξουσίαν του πατρός αυτού,...άν ούκ έστιν του νόμου, ούκ ημπορεί εις το δεμόσιον τον πατέραν-του ού έτερον εκλητεύσαι* Ασσίζ. 281^{12}. **4**) Το ουδ. στον εν.=δικαστήριο: *τον γάρ αυτόν αντίχειρα εχαρίσατο ο βασιλεύς τοις έχουσι δημόσιον* Metrol. 50^{24}. **5**) Το ουδ. στον πληθ.=δημόσιοι φόροι (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. ΙΙΙ2b. Βλ. και Du Cange, λ. *δημόσιος*): *Περί παρελθόντων δημοσίων, ήτοι οπισθοτελειών, ούκ ενάγεται τις μετά τεσσαράκοντα έτη* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 3^{48}. **6**) Το ουδ. στον πληθ.=δημόσιο έγκλημα (Βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 394]): *Χωρίς των κεκωλυμένων οι άλλοι δύνανται κινείν τα δημόσια* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 2^{37}.

δημοσίως, επιρρ. Διγ. (Trapp) Gr. 2323.

Το μτγν. επιρρ. *δημοσίως* (L-S, λ. *δημόσιος*). Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Μπροστά στον κόσμο, στο πλήθος, «δημοσίᾳ» (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. V4. Βλ. και Steph., Θησ.): *αύθις επαγγειλάμενος τω νέῳ δημοσίως του μηδέποτε άδικον έτι τη κόρῃ πράξαι* ό.π.

δημότης ο, Δούκ. 353^{6}.

Το αρχ. ουσ. *δημότης*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ἀνθρωπος του λαού (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. III και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Οι δέ δημόται μόνον ιδόντες την τοσαύτην θέαν και την βοήν ακούσαντες ως ημιθανείς έπνεον* ό.π.

δημοτικός, επίθ., Γλυκά, Στ. 116, Μανασσ., Χρον. 3206, Δούκ. 181^{27}.

Το αρχ. επίθ. *δημοτικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Ἐκφρ. *λόγος δημοτικός*=παροιμία (Για τη σημασ. του επιθ. βλ. και L-S στη λ. I1 και Δημητράκ. στη λ. 1): *Λόγος αλήθεια φέρεται δημοτικός, αρχαίος: «Οπού έχει αμέριμνον ψυχήν, οπού ένι χορτασμένος, ποτέ ού πιστεύει νηστικόν, ποτέ ού ψυχοπονάται»* Γλυκά, Στ. 116. **2**) (Στο συγκριτ. βαθμό) που ανήκει στην κατώτερη κοινωνική τάξη: *το γάρ δημοτικώτερον του πλήθους στασιάσαν* (παραλ. 2 στ.) *βοάς αφήκε κατ' αυτού δυσφήμους του κρατούντος* Μανασσ., Χρον. 3206. **3**) Το ουδ. ως ουσ.=ο λαός ως σύνολο: *το βασμουλικόν της Καλλιουπόλεως και το δημοτικόν κατά πρόσωπον μαχεσάμενοι ούκ ήσαν αρκούντες εις αντίστασιν τω Τζιναήτ* Δούκ. 181^{27}.

δημοτικώς, επιρρ., Προδρ. II Η 13.

Το αρχ. επιρρ. *δημοτικώς* (L-S, λ. *δημοτικός* II2).

Με τρόπο λαϊκό, απλοϊκά: *ο γράφων γάρ δημοτικώς και λέγων Τσουρουχίας φαίνεται ότι ένι απλόψυχος και ποιεί-το από σπατάλης* ό.π.

δημώδης, επίθ., Γλυκά, Στ. 19, Γλυκά, Αναγ. 1, Λίβ. Ρ 58, Λίβ. Ν 79.

Το αρχ. επίθ. *δημώδης*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Ἐκφρ. *δημώδης λόγος*=παροιμία ή παροιμιώδης έκφραση (Πβ. L-S και Lampe, Lex. στη λ. 2b): *τό λέγουσιν οι χωρικοί και ο λόγος ο δημώδης: «Όταν ο κόραξ πούποτε καθίση και φωνάξη, εκεί σημαίνει θάνατον και χωρισμόν αθρόον»* Γλυκά, Στ. 19.

δηνάριον το, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 352, Χρον. Μορ. Η 4313, Θεολ., Τζίρ. 355^{19}, Απολλών (Wagn.) 553, Ριμ. Βελ. 602, Σαχλ. Ν 307, 312· *δενάριο(ν),* Απολλών. 548· *δηνέρι(ν),* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2257, Χούμνου, Κοσμογ. 2059, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{49}, Σαχλ. Α' (Wagn.) ΡΜ 137, 191· *δηνέρι(ον),* Χρον. Μορ. Η 2608, Διαθ. Ακοτ. 146, 147, Πληρεξούσιον του 1519 (Βαγιακ., ΕΜΑ 3, 1950, 158), κ.ά.

Το μτγν. ουσ. *δηνάριον*.

Είδος νομίσματος (Η σημασ. μτγν., L-S. Για το πράγμα βλ. Schilb., Byz. Metrol. 184): *οι εξής ας δίδουσιν απ' ενός δηναρίου* Απολλών. (Wagn.) 553· *ο χρεωφελέτης πάλε αυτός πεντήκοντα δηνέρια του εχρεώστει* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2257.

δηνέρι(ν) και **δηνέριον** το, βλ. *δηνάριον*.

δήν(ν)ω, βλ. *δένω*.

διά, πρόθ., Σπαν. Α 207, Λόγ. παρηγ. Ο 297, Act. Lavr. 66^{24}, 67^{31}, Ασσίζ. 5^{6}, 10^{21}, 16^{20}, 30^{1}, 39^{26}, 54^{24}, 60^{14}, 65^{7}, 92^{16}, 96^{17}, 106^{26}, 221^{23}, 320^{1}, Ελλην. νόμ. 526^{3}, Ιερακοσ. 425^{6}, 487^{24}, Ορνεοσ. αγρ. 532^{10}, Διγ. (Trapp) Gr. 232, 1279, 2898, Διγ. Ζ 814, 1555, 1651, 1848, 2009, 3280, Διγ. (Trapp) Esc. 398, 987, Βέλθ. 386, Χρον. Μορ. Η 1005, 1143, 1183, 1362, 1874, 1987, 2094, 2467, 2619, 3729, 3934, 4185, 4314, 4465, 4563, Χρον. Μορ. Ρ 72, Πουλολ. Ζ 407, Πτωχολ. Ρ 344, Διήγ. Βελ. 317, Φλώρ. 281, 285, 398, 708, Περί ξεν. V 2, Λίβ. Esc. 18, 354, 1309, 3319, 3824, Αχιλλ. Ο 312, 360, 397, 603, 742, Χρον. Τόκκων 1386, 2712, 3496, Βεν. 77, Θρ. Κων/π. διάλ. 30, Χειλά, Χρον. 356, Μαχ. 66^{24}, 68^{28}, 102^{21}, 218^{25}, 340^{19}, 360^{33}, 370^{34}, 372^{18}, 376^{23}, 380^{25}, 472^{14}, 548^{13}, Σφρ., Χρον. μ. 24^{1}, 42^{10}, 84^{3}, Θησ. (Foll.) I 50, 63, 88, 136, Θησ. Πρόλ. [57], Χούμνου, Κοσμογ. 2030, 2054 Ριμ. Βελ. 544, Βουστρ. 477, Γαδ. διήγ. (Wagn.) 127, Συναξ. γυν. 15, Απόκοπ. 454, Σαχλ. Β' (Wagn.) ΡΜ 294, Σαχλ., Αφήγ. 18, 303, Κορων., Μπούας 6, 92, Σοφιαν., Παιδαγ. 112, Πεντ. Γέν. XLV 21, XLVII 12, Ἐξ. XVII 13, Αρ. IV 45, 49, IX 20, 23, Ἐγγρ. Σύρου Α' 123, Αιτωλ., Μύθ. 22^{1}, 84^{16}, Χρον. σουλτ. 43^{22}, 121^{16}, Ιστ. πολιτ. 41^{11}, Ιστ. πατρ. 87^{21}, 90^{13}, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1961, Κυπρ. ερωτ. 25^{9}, 86^{29}, Ιστ. Βλαχ. 320, 756, 1926, Διγ. Ἀνδρ. 332^{30}, 384^{30}, Συναδ., Χρον. 57, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [68], Λίμπον. 92, 214, 253, 254, 267, Διακρούσ. 114^{17}, 115^{26}, κ.π.α.· *για,* Μαχ. 208^{14}, Ch. pop. 287, Αλεξ. 125, 1340, 1367, Κορων., Μπούας 70, 71, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 190, 587, Τριβ., Ταγιαπ. 45, Πεντ. Γέν. I 14, IV 15, IX 3, XII 19, XXII 2, Αχέλ. 2442, Αιτωλ., Μύθ. 125^{12}, Εκατόλ. 34, Κυπρ. ερωτ. 11^{11}, 100^{13}, 103^{19}, Πανώρ. Α' 102, Β' 17, 120, 254, 278, 301, 302, 385, 396, 459, 546, Γ' 225, 236, 245, 251, Ε' 292, Ερωφ. Πρόλ. Χάρ. 7, Ιντ. γ' 103, Φαλλίδ. 56, Παλαμήδ., Βοηβ. 1034, Ερωτόκρ. Α' 921, Β' 29, Στάθ. Α' 75, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [266], Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [60], Γ' [556], Δ' [525, 550], Φορτουν. (Vinc.) Β' 254, Ζήν. Β' 371, Γ' 314, Διγ. Ο 74, Διακρούσ. 116^{6}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 139^{30}, Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 61, κ.π.α.· *ογια,* Χούμνου, Κοσμογ. 119, 2054, Απόκοπ. 235, 478, Ριμ. κόρ. 709, Πικατ. 187, 342, Κορων., Μπούας 7, 12, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 171, Ερωφ. Α' 216, Ιντ. γ' 3, 113, Δ' 200, 302, Ε' 365, Κατζ. Πρόλ. 31, Β' 114, 403, Βοσκοπ. 183, 387, Ερωτόκρ. Α' 396, 451, 873, 1070, Β' 1669, Γ' 1357, Θυσ.^{2} 251, 992, Στάθ. Β' 52, 79, Γ' 20, 331, 352, Ιντ. κρ. θεάτρ. δ' 17, 88, Ροδολ. Α' [210, 397, 603, 609, 640], Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [298], Δ' [146], Ε' [209], Αποκ. Θεοτ. I 34, II 170, Φορτουν. (Vinc.) Β' 437, Γ' 9, Δ' 42, 111, Ιντ. δ' 3, Ε' 30, Ζήν. Α' 64, Β' 164, 412, Δ' 381, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 79, Τζάνε, Κρ. πόλ. 134^{13}, 157^{11}, 175^{6}, 182^{5}, 183^{9}, 233^{18}, 285^{20}, 356^{11}, 429^{21}, 457^{5}, 463^{23}, 470^{11}, 536^{21}, 561^{14}, Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 194, κ.π.α.· *οδιά,* Διήγ. Βελ. 33, Ερωτοπ. 149, 243, Λίβ. Sc. 517, 2645, Λίβ. Ν 2824, Αχιλλ. Ν 1508, 1515, Ιμπ. 822, Καραβ. 494^{14}, 498^{34}, 499^{29}, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{124}, Συναξ. γυν. 15, 94, Ιμπ. (Legr.) 398, Φαλιέρ., Λόγ. 273, Αχέλ. 934, Αιτωλ., Μύθ. 3^{6}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 390, 394, 399, Επιστ. Ηγουμ. 175, Λεηλ., Παροιμ. Αφ. 23, 213, Τζάνε, Κρ. πόλ. 247^{11}, κ.α.· *ως για,* Διγ. (Trapp) Esc. 182, 207, Αλεξ. 320, 430, 436, 1718, 2940, Πικατ. 89, Κορων., Μπούας 93, Φαλιερ., Ιστ. V 188, Βεντράμ., Φιλ. 9, 292, Ερωτόκρ. Α' 407, 414, 420, Σουμμ., Παστ. φίδ. Χορ. δ' [61], κ.α.· *ως διά,* Διγ. Ζ 496, Βέλθ. 657, Φλώρ. 710, Λίβ. Esc. 405, 3958, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2440, 2516, Θησ. Πρόλ. [54], Γεωργηλ., Θαν. 53, Ριμ. Βελ. 272, Αλεξ. 413, 1636, Ιστ. Βλαχ. 102, Διγ. Ἀνδρ. 332^{8}, κ.α.

Η αρχ. πρόθ. *διά*. Για τον τ. *για* βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β', 494. Για τον τ. *ογια* βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ., σ. 640]. Βλ. και Kaps., Polych. 140. Η λ. και ο τ. *για* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *διά* και *για*).

Α΄ 1) Αναγκαστικό αίτιο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. BIII1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 8, λ. *για* 1 και 7): *Πάλε να έλθωμεν εις τό ετραβενίασεν διά το πταίσμαν της ρήγαινας* Μαχ. 218[25]· *διά ποίαν αφορμήν και διά τίνα τρόπον* Χρον. Τόκκων 3496· *διά κακόν και-ρόν εχωρίστησαν* Μαχ. 360[33]· *πως κλαίσινε για λόγου-σου, στράφου να δής λιγάκι* Πανώρ. Β΄ 385· *για τούτ' εχώρισα από την συντροφιάν-μου* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ΄ [525]· **α**) (με το σύνδ. *νά*) (α) *διά να: πως εσείς διά να φοβάσθε την κατάρα της μητρός-σας* Διγ. Ἀνδρ. 332[30]· *Ένας, διά να φοβηθή χειμώνα και κρυάδες, απόμεινε στο σπίτι-του κ' έφα τες αγελάδες* Αιτωλ., Μύθ. 22[1]· (β) *για να: η πόρτα τούτη με κρουφό τρόπον ογια ν' ανοίγη, πίστεψε και για νά 'ν' στενή την ξεύρουσιν ολίγοι* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 190· **β**) (με το σύνδ. *ως*) *ως για: κοράσιον πάντερπνον ενίκησεν φουσάτον και χι-λιάδες εκατόν ως για τα ωραιά-της κάλλη* Διγ. (Trapp) Esc. 207· **γ**) (με τους συνδ. *ως και να*) *ως για να: η πόρτα τούτη με κρουφό τρόπον ως για ν' ανοίγη, πίστευσε, ως για νά 'ν' στενή την ξεύρουσιν ολίγοι* Φαλιέρ., Ιστ. V 188. **2**) Σκοπός, προορισμός (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 13, λ. *για* 1 και 5): *χίλιοι γαμπροί πλουσότατοι για πάσα κορασίδα* Πανώρ. Ε΄ 292· *θέλει την κερά Μηλιά να πάρη ογια γυναίκα!* Φορτουν. (Vinc.) Β΄ 437· *μή θαρήτε, αγούροι-μου, διά πόλεμο σας θέλω* Αχιλλ. Ο 397· *η κόρη ε-κείνη η ωραία να είναι εις το ριζικόν-σου εσένα, Ιωαννίκιε, να την έχης διά το γήρας-σου* Διγ. Ἀνδρ. 384[30]· **α**) (με το σύνδ. *να*) (α) *διά να* (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β΄ 493-8): *το κορμίν-του έπεσεν εις την ελεημοσύνην του Θεού και του αυθέντη της χώρας διά να τον ξηλοθρέψουν* Ασσίζ. 221[23]· (β) *για να* (Βλ. Χατζιδ., ό.π.): *Είντα σημάδι πλειότερο θα δής εις το κορμί-μου για να γνωρίσης πως καλλιά σ' έχω αποὺ την ψυχή-μου;* Πανώρ. Β΄ 278· **β**) (με το σύνδ. *ως*) (α) *ως διά: την νύκτα οπού περπατεί ως διά κακόν γυρίζει* Σαχλ. Α΄ (Wagn.) PM 58· (β) *ως για: Με τετρακόσιους εκλεκτούς στρατιώτας ως για χρειάν-του* Κορων., Μπούας 93· **γ**) (με τους συνδ. *ως και να*) (α) *ως διά να* (Βλ. και Kaps., Polych. 140): *εδιάβηκε στο μάντειο* (ενν. *ο Φίλιππος*) *ως διά να μαντέψη* Αλεξ. 292· (β) *ως για να: ως για να λάβω θάνατο με τη δική-σου χάρη* Ερωτόκρ. Α΄ 420· *αρματώνει κάτεργα και θέλει να μισεύση και κάμνει και την ορδινιά ως για να ταξιδεύ-ση* Αλεξ. 320· **δ**) (με τους συνδ. *όπως και να*) *όπως διά να* (Βλ. και Kaps., Polych. 140): *δότε-με μήναν τέρμενο όπως διά να μείνω* Χρον. Μορ. Ρ 72. **3**) Μέσο ή όργανο: *έκαμαν έτσι τα παιδιά του Ισραέλ και έδωσεν αυτονών ο Ιοσέφ αμάξια διά στόμα του Φαρώ* Πεντ. Γέν. XLV 21· *εχάμνισεν ο Ιοσουά τον Αμαλέκ και τον λαό-του διά στόμα σπαθιού* Πεντ. Ἔξ. XVII 13. **4**) Αναφορά (Η σημασ. του 7. αι., Sophocl. στη λ. 8 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 12 και λ. *για* 1): *βούλομαι δέ, κυρία-μου, τον κόσμον να γυρίσω, να μάθω πώς εγένετον οδιά την Μαργαρώνα* Ιμπ. 822· *Λόγο ποτέ δέν ήλεγε ογια την Αρετούσα* Ερωτόκρ. Α΄ 873· (με το σύνδ. *ως*) (α) *ως διά: εκείνος τον ερώτησεν: «τί λέγουν ως διά τούτον;»* Λίβ. Esc. 405· (β) *ως για: να πά να ιδώ τί λέγουσι ως για το λαβωμένο* Βεντράμ., Φιλ. 292. **5**) Χρονικός προσδιορισμός ή διάρκεια (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. BII, και σήμ., Πρωΐας Λεξ. στη λ. ε (με αιτ.) και Δημητράκ. στη λ. 13 και λ. *για* 2. Βλ. και Κριαρ., ΕΕΦΣΠΘ 8, 1960, 231): *Ούτω δέ πορευόμενος διά δύο ημέρας προφθάνεις τον αγιαλόν* Παΐσ., Ιστ. Σινά 1961· *εις τον δρόμον του ήρθε μία αρρωστία, ζάλη διπλή και διά ολίγες ημέρες απόθανε* Χρον. σουλτ. 121[16]· *χρεωστεί να τον πλερώση διά όσον καιρόν να του δουλέψουν* Ασσίζ. 320[1]· *εχαίρουνταν αμφότεροι διά όλη την νύκταν* Αχιλλ. Ο 603. **6**) Αντικατάσταση (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *για* 1): *Το δίκαιον ορίζει ότι εάν ημπορή ν' αλλαχθή διά έτερον άνθρωπον γερόν οπού να πολεμήση αντ' αυτού* Ασσίζ. 106[26]· *αυξαίνουσι κ' ελέγασι διά το ένα πεντακόσια* Χρον. Μορ. Η 3729· *Φράγκος να μή μας βιάση ν' αλλάξωμεν την πίστιν-μας διά των Φραγκών την πίστιν* Χρον. Μορ. Η 2094.

7) (Σε δήλωση της ύλης από την οποία παρασκευάζεται κ.) (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. AIII2): *την διά κηρού συνήθη βούλλαν* Act. Lavr. 66[24]. **8**) (Σε ευχές και επικλήσεις) (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 4): *παρακαλεί και λέγει: «διά τον Θεόν-σου, πατέρα, μήν ειπής το ρήμα τούτο...»* Πτωχολ. Ρ 344· *Διά τον Θεόν, καλοί αδελφοί, μή αποθάνη αδίκως* Διγ. Ζ 814. **Β΄** (Σε δήλωση ιδιότητας ή προορισμού)=ως (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 1 και 3): *έχωσεν οπίσω εις τες άρτζες του σίρ Φρασέσκην τα Μαρρήν, Γενουβήσος οπού έμεινεν εις την Κύπρον εις το μηνίον του ρηγός διά βαχλιώτης-του* Μαχ. 548[13]· *αυτός την εκράτειεν οδιά βεβαίαν* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 399· *επήρε-με ογια ταίριν-του κι' ογια βασίλισσάν-του* Ροδολ. Α΄ [609]. (Με το σύνδ. *ως*) *ως για: 'ς τούτο σας δίδω θύμησιν, ως για παραγγελία* Βεντράμ., Φιλ. 9.

διαβάζω, Τρωικά 530[16] (αόρ. *διέβασε*), Σπαν. (Ζώρ.) V 654, Λόγ. παρηγ. L 259, Προδρ. III 97, IV 89, 89 (χφ. g) (κριτ. υπ.) (αόρ. *εδιέβασα*), Ασσίζ. 89[9], 106[12], 143[22], 206[23], 259[13], 360[10], Ιατροσ. 18[17], Βέλθ. 514, Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 335 (αόρ. *εδιέβασεν*), Πόλ. Τρωάδ. 325, Χρον. Μορ. Η 2247, 2289, 2298, 3191, 4316, 5046, 5132, 5281, Διήγ. Βελ. 361, Περί ξεν. Α 6, 10, 243, Περί ξεν. V 49, Απολλών. 461, Λίβ. Ρ 1809, Λίβ. Ν 2409, 2886, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1900, Αχιλλ. Ν 1681, Χρον. Τόκκων 542, 3315, 3617, Θρ. Κων/π. (Mich.) 314[19] (παρατατ. *εδιέβαζαν*), Μαχ. 32[26], 74[7], 156[22], 162[16], 172[22], 180[12], 430[2], 450[24], 586[16], 596[28], 642[1], 656[3], 664[12], Δούκ. 397[13], Θησ. Πρόλ. [150], Ε΄ [15[8]], Η΄ [44[6]], ΙΑ΄ [78[2]], Ch. pop. 270, 489, 560, Χούμνου, Κοσμογ. 183, 251, 815, 1235, 1549, Γεωργηλ., Βελ. 485, Βουστρ. 539-40, Διήγ. Αλ. V 27, 36, Συναξ. γυν. 346 (προστ. *διέβασεν*), Σαχλ. Ν 379, Σαχλ. Β΄ (Wagn.) PM 378, Σαχλ., Αφήγ. 98, 603, Κορων., Μπούας 30, 48, 130, Βεντράμ., Φιλ. 390, Χρον. σουλτ. 28[2], 32[35], 62[2], 73[21], 83[5], 97[35], 142[32], Παΐσ., Ιστ. Σινά 568, Κυπρ. ερωτ. 20[8], 54[2], 57[1], 65[1], 70[5], 91[34], 93[60], 99[19], 103[15], 104[5], 125[6], Πανώρ. Β΄ 461, Φαλλίδ. 70, Παλαμήδ., Βοηβ. Προς Αναγν. 53, Ερωτόκρ. Α΄ 1475, 1493, 1901, Β΄ 2293, Γ΄ 615, 1387, Ε΄ 1523, Ευγέν. 630, Στάθ. Α΄ 170, 209, Β΄ 153, Διήγ. πανωφ. 60, Διήγ. ωραιότ. 223, 496, 577, 763, 854, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β΄ [347], Ε΄ [707], Φορτουν. (Vinc.) Β΄ 64, Ζήν. Α΄ 115, Δ΄ 262, Διγ. Ο 83, 1045, Δια-χρούσ. 118[5,13], Τζάνε, Κρ. πόλ. 143[21], 147[18], 194[13], 430[13], 514[15], 537[15], 580[19], κ.π.α.

Από το αρχ. *διαβιβάζω* (Βλ. Ανδρ. Λεξ.). Η λ. στο Du Cange και Du Cange Appendix (λ. *διαβάζειν*) και σήμ. (Δημητράκ.).

Α΄ Ενεργ. **1α**) Διαβάζω (Η σημασ. στο Du Cange, ό.π. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Ο γενεράλες τες γραφές πιάνει και τες διαβάζει* Τζάνε, Κρ. πόλ. 514[15]· (μεταφ.) (Βλ. Πρωΐας Λεξ.): *τον πόνο, τη λαχτάραν-του στ' ανάβλεμμά-ντου γράφει. Η Αρε-τούσα διάβασε στα μάτια ντ' ό,τι χώνει* Ερωτόκρ. Β΄ 2293· **β**) φρ. *διαβάζω διδασκαλία*=διδάσκομαι: *σοφός είναι οπού διαβάζει διδασκαλίαν αποὺ άλλους* Μαχ. 642[1]· **γ**) μελετώ, σπουδάζω (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2 και Somav.): *έπεσε εις την φιλοσοφίαν και εδιάβαζε* Χρον., σουλτ. 142[32]. **2α**) Ψάλλω (Βλ. Πρωΐας Λεξ.): *Διαβάζουσι* (ενν. *οι παπάδες*) *και λειτουργού, λέσιν σεισμού κανόνας* Διήγ. ωραιότ. 223· **β**) (προκ. για νεκρό) διαβάζω, ψάλλω τη νεκρώσιμη ακολουθία (Βλ. Πρωΐας Λεξ.): *επήραν το κορμί-του και το διαβάσανε και το εθάψανε στην Προύσα* Χρον. σουλτ. 28[2]. **3α**) (Προκ. για τόπο) περνώ: *Τα ορεινά τα δύσκολα διαβάζεις-τα ως βρούλον* (Σβορ., Αθ. 47, 1937, 134 διόρθ. σε *βούλει[ς]*) Λόγ. παρηγ. L 259· **β**) περνώ κάπ. από ένα μέρος σε άλλο: *Ολόρθα τον εδιάβασαν στα Σεργιανά πλησίον* Χρον. Μορ. Η 5046· *δια να με πάρουν την αυγήν, να με διαβάσουν αποκεί* Ch. pop. 270· **γ**) περνώ από το λαιμό-μου, καταπίνω: *το νερό που πά να πιώ, δέν ημπορώ διαβάσω να κατεβή στα σπλάγχνα-μου* Περί ξεν. Α 243· *μαθόν ού μή τα γεύεσαι, ξηρά να τα διαβάσης* (ενν. *τα ψησσία*) *και το τυρίν το κρητικόν να εκ-*

δείρη τον λαιμόν-σου Προδρ. III 97. **4α**) Οδηγώ, μεταφέρω κάπ. ή κ.: *εδιάβασάν-τον εις το κάστρον με θρήνον και με κλαθμόν* Διήγ. Αλ. V 36· *να μή διαβάσουν γέννημα ποσώς εις την Γλαρέντζαν* Χρον. Τόκκων 3617· *εδώσανε τα άλογά τους και τα διαβάσανε οπίσω και εμπήκανε στον πόλεμον απεζοί* Χρον. σουλτ. 32^{35}· **β**) (προκ. για πράγμα) φέρνω: *εκόψανε το κεφάλι-του και το εβάλανε εις το κοντάρι και το διαβάσανε του σουλτάν Μουράτη* Χρον. σουλτ. 73^{21}. **5α**) (Προκ. για χρόνο) περνώ: *να δήτε πώς διαβάζω τον καιρό-μου* Κυπρ. ερωτ. 103^{15}· *με χόρτον και νερόν διαβάζω την ζωήν-μου* Χούμνου, Κοσμογ. 815· *εις τας αγκάλες-σου την νύκτα να διαβάσω* Αχιλλ. Ν 1681· *με πίκρες, με χολές την νιότη-μου διαβάζω* Ch. pop. 560· **γ**) (αμτβ.) περνώ τον καιρό-μου: *ειρηνικά, ανενόχλητα μετ' αύτους να διαβάζη* Χρον. Τόκκων 512· *Το καλοκαίρι εδιάβαζεν εις την πόλιν Γιαννίνων και τον χειμών' εδιάβαζεν στην Άρταν διά την ζέσταν* Χρον. Τόκκων 3315. **6**) Νιώθω, αισθάνομαι, δοκιμάζω: *δέν ημπορώ να σας ξηγηθώ την πικρίαν τήν εδιάβασεν* Μαχ. 74^{7}· *η ρήγαινα εδιάβασεν μέγαν φόβον* Βουστρ. 539-40· *πάσα καλήν χαροκοπίαν ήθελα να διαβάζω* Σαχλ., Αφήγ. 98. **7**) Υφίσταμαι, υποβάλλομαι (σε κ.): *άν θελήση να διαβάση καμμίαν κρίσιν* Ασσίζ. 206^{23}. **8**) Υποφέρω: *όσα διαβάζει δέν νιώθει ο θλιμμένος* Κυπρ. ερωτ. 20^{8}· *κι' αργά 'ναι πάσα βούθεια στά διαβάζω* Κυπρ. ερωτ. 91^{34}. **9**) Δίνω, προσφέρω: *εδιάβησαν πολλοί και πολλά χαρίσματα του εδιαβάσανε* Χρον. σουλτ. 97^{35}. **10α**) Δίνω διέξοδο (σε κ.): *«...εκεί να φάς, εκεί να πιής (έκδ. πής), εκεί τον θυμόν-σου να διαβάσης»* Ιατροσ. 18^{17}· **β**) (προκ. για δίψα) σβήνω: *να πιή εκ το νερόν, την δίψαν να διαβάση* Χούμνου, Κοσμογ. 1235. **11**) Αποβάλλω (ως περίττωμα): *Παρακαλεί-σας ο σπανός να τον αφήσετε τον 'ξυντόκωλον, κακά πολλά εδιέβασεν πρασινοκόκκινα κίτρινα, μή πονέση και δάκη-σας και εξέβην ο κώλος-του* Ακ. Σπαν. (Eideneier) A 335. **12**) (Προκ. για κόπο) καταβάλλω: *πολλοί άνθρωποι εθέλαν διαβάσειν μέγαν κόπον να το σύρουν* Μαχ. 32^{26}. **13**) (Προκ. για αγγαρεία) κάνω, εκτελώ: *δέν υποτάσσουνταν ουδέ του καστελλάνου, ουδέ του αφέντη-τους, ουδέ αγγάριον εδιαβάζαν, ουδέ τα τέλη-τους επλερώνναν* Μαχ. 430^{2}. **14**) Κάνω κάπ. να χάνη τον καιρό-του με λόγια, απασχολώ: *Με λόγια μας εδιάβαζεν, την ρόγαν-μας απήρεν* Χρον. Μορ. Η 5281. **15**) Δέν κάνω κ. μέσα στις νόμιμες προθεσμίες: *εδιάβασεν καιρόν νόμου* Ασσίζ. 259^{13}. **16**) (Φρ.) *τα διαβάζω*=ελέγχω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 7): *Άς δώ είντα θέλει ο φαφλατάς, μήν πά μου τα διαβάση* Στάθ. Α' 170. **17**) Διαπερνώ: *εσκοτώσαν-τους και τους ομπρός εδιαβάσαν-τους εις το σπαθίν* Μαχ. 664^{12}· *ετρύπησεν τους αστραγάλους-του και διέβασε σχοινίν* Τρωικά 530^{16}. **Β'** Μέσ. **1**) (Προκ. για χρόνο) περνώ: *εις καιρόν διαβασμένον πολύν καλόν εποίκεν* Απολλών. 461· *Ώ καιροί περασμένοι... πού 'στε τώρα διαβασμένοι* Φαλλίδ. 70. Οι μτχ. *διαβαζόμενες* (ενν. *μέρες*)=οι περασμένες μέρες: *Μιά εκ τες διαβαζόμενες επήγεν να γυρέψη* Χούμνου, Κοσμογ. 251· *τα διαβασμένα*=τα περασμένα: *Εγώ δέν λέγω, δέν λαλώ 'ς τούτα τα διαβασμένα* Ch. pop. 489. **2**) Φεύγω, πηγαίνω: *δέν τους έσωσαν, γιατ' ήσαν διαβασμένοι* Κορων., Μπούας 130· *στο Νίκλι γάρ του είπασιν ότι ένι διαβασμένος* Χρον. Μορ. Η 2298· *τον Άδην τον αχόρταγο νά 'μεστεν διαβασμένοι* Διήγ. ωραιότ. 854.

διαβαιννομένος, μτχ., βλ. *διαβαίνω.*

διαβαίννω, βλ. *διαβαίνω.*

διαβαίνοντα, βλ. *διαβαίνω.*

διαβαίνω, Τρωικά 533^{21}, Σπαν. Α 545, Σπαν. Ο 5, 104, Γλυκά, Στ. 199, 265, 314, 357, Λόγ. παρηγ. L 29, 239, Λόγ. παρηγ. Ο 28, 543, Προδρ. II Η 54α, III 147, 266,

411 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), 415, 416, IV 87, 183 (χφ. g) (κριτ. υπ.), Ιων. 215^{4}, Διγ. (Trapp) Esc. 505, 537, 749, 1195, Νεκρ. βασιλ. 8, Βέλθ. 399, 722, Πόλ. Τρωάδ. 64, 106, Ερμον. Ζ 170, Χρον. Μορ. Η 1304, 1567, 2206, 3734, 3931, 5016, 5172, 7760, 8046, 8397, Πουλολ. 114, 303, Αρμεν., Εξάβ. Β' 1^{34}, Δ' 10^{51}, Παράρτ. 2^{47}, Ερωτοπ. 386, 524, 557, Λίβ. Ρ 1381, 1508, 1885, 2615, Λίβ. Sc. 279, 960, 1486, Λίβ. Esc. 1418, 1999, 2038, Λίβ. Ν 1253, 1513, 1877, 1906, 1937, Αχιλλ. L 439, Αχιλλ. Ν 1136, Αχιλλ. Ο 375, Ιμπ. 42, 816, Χρον. Τόκκων 1210, 1303, 2236, 3893, Θρ. Κων/π. διάλ. 139, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 207, Σφρ., Χρον. μ. 16^{9}, 18^{34}, 40^{5}, 138^{8}, Θησ. Β' [1^{6}, 23^{2}, 25^{8}], Ch. pop. 227, 495, Αρμούρ. 84, Χούμνου, Κοσμογ. 858 (κριτ. υπ.), Σκλέντζα, Ποιήμ. 5^{15}, Γεωργηλ., Βελ. 233, 432, 731, Ριμ. Βελ. 952, Διήγ. Αλ. V 25, Αλεξ. 1393, 1937, Απόκοπ. 391, Αγν. ποιήμ. Α' 16, Σαχλ. Ν 94, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 277, 599, Σαχλ., Αφήγ. 485, 593, Πικατ. 188, 415, Ιμπ. (Legr.) 746, Κορων., Μπούας 14, 16, 24, 55, 85, 93, 109, 135, 146, Πένθ. θαν.^{2} 63, 482, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-van Gem.) 67, 103, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 67, Ψευδο-Σφρ. 290^{7}, Δεφ., Λόγ. 231, 265, Πεντ. Γέν. XIV 12, Αρ. XXII 35, XXIV 25, XXXII 39, XXXIII 8, Δευτ. XXXI 1, Αχέλ. 49, 444, 637, 1112, 1804, 1865, 2122, Αιτωλ., Μύθ. 33^{4}, 61^{5}, 124^{2}, 140^{30}, Αιτωλ., Ρίμ. Μ. Καντ. 46, Θρ. Κύπρ. Μ 353, Χρον. σουλτ. 33^{13}, 53^{19}, 67^{27}, 69^{12}, Παϊσ., Ιστ. Σινά 189, 507, Αλφ. 11^{93}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 435, Π.Ν. Διαθ. φ. 245α 13, Πανώρ. Α' 395, Ε' 239, Ερωφ. Πρόλ. Χάρ. 70, 75, Α' 307, Ιντ. β' 24, Δ' 191, Φαλλίδ. 94, Βοσκοπ. 364, Παλαμήδ., Βοηβ. 900, 909, 1257, Διγ. Άνδρ. 316^{34}, Ερωτόκρ. Α' 504, 1146, Β' 1754, Γ' 653, 1191, 1551, 1601, Δ' 1763, Θυσ.^{2} 194, 803, Ευγέν. 1301, 1324, Στάθ. Α' 257, Ιντ. α' 25, Συναδ., Χρον. 44, Ροδολ. Α' [565], Διήγ. ωραιότ. 530, 680, Βακτ. αρχιερ. 185, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [525], Β' [1007], Δ' [1289], Χορ. δ' [81], Ε' [759, 930, 944], Φορτουν. (Vinc.) Β' 168, Γ' 444, Δ' 93, 452, Ιντ. δ' 87, Ε' 282, Ζήν. Α' 32, Β' 10, Διγ. Ο 937, 2106, Διακρούσ. 107^{5}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 269^{20}, 272^{30}, 317^{15}, 484^{7}, 533^{10}, κ.π.α.· *δ ι α β α ί ν ν ω,* Ασσίζ. 95^{28}, $231^{16,26}$, 362^{1}, 389^{7}, 460^{20}, Ελλην. νόμ. 526^{15}, Μαχ. $2^{5-6,13}$, 50^{19}, 142^{8}, 210^{20}, 254^{13}, 270^{21}, 322^{20}, 332^{30}, 478^{19}, 568^{37}, Βουστρ. 416, 488, 496, 528, Κυπρ. ερωτ. 25^{10}, 122^{3}, 155^{3}, κ.α.· αόρ. *ε δ ι ά β η ν α,* Λίβ. Esc. 3992· μτχ. *δ ι α β α ι ν ν ο μ έ ν ο ς,* Μαχ. 184^{2}· *δ ι α β α ί ν ν ο ν τ α,* Μαχ. 10^{27}, 316^{37}· *δ ι α β α ί ν ο ν τ α,* Χρον. Μορ. Η 2191· *δ ι α β ό ν τ α,* Χρον. Μορ. Η 794, 3515, 5946, Σκλάβ. 119· *δ ι α β ώ ν,* Χρον. Μορ. Η 5823.

Το αρχ. *διαβαίνω*. Για τη μτχ. *διαβών* βλ. Hatzid., Einleit. 192. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' Μτβ. **1α**) Περνώ κ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ύστερον ηθέλησεν τειχιόν να διάβη πάλιν* Αχέλ. 2122· (μεταφ.): *πότε τον πύργον της ζωής να εδιάβηκες, καρδια...;* Λίβ. Ν 1253· φρ. *διαβαίνει η βουλή κάπ. να κάνη κ.*= περνά απο το μυαλό κάπ. να κάνη κ.: *Πάραυτα εδιάβην η βουλή της υψίστου Τριάδος* (παραλ. 1 στ.)· *να ποίη ψυχή του ορανού και σάρκα απέ το χώμα* Πικατ. 415· **β**) προσπερνώ: *Αλήθεια, την καλήν την νιάν διαβαίνω, χαιρετώ-την* Ch. pop. 227. **2**) (Προκ. για χρόνο) περνώ: *άτεκνοι εδιάβησαν τους χρόνους* Ιμπ. 42. **3α**) Διατρέχω: *αιχμάλωτος εδιάβηνα κόσμον πολύν και χώραν* Λίβ. Esc. 3992· *έλεγα εις γήν ού περιπατώ, τον ουρανόν διαβαίνω* Λίβ. Sc. 960· *εδιάβηκα χώρας των Αιθιόπων* Διγ. (Trapp) Esc. 537· **β**) περπατώ, βαδίζω: *την στράταν εδιέβαινα θλιμμένος δι' εμέναν...* Λίβ. Ρ 2615· *τα ζώα τ' άγνωστα την στράτα να διαβαίνουν* Δεφ., Λόγ. 265. **4α**) Φρ. *διαβαίνω εις την στράτα, την οδόν*=φεύγω: *εδιάβην εις τη στράτα-του* Πεντ. Αρ. XXIV 25· *απαύτου απεχαιρέτησεν κ' εδιάβη την οδόν-του* Χρον. Μορ. Η 1567· φρ. *διάβαινε την στράτα-σου*=φύγε, εξαφα-

νίσου: *«...διάβαινε την στράτα-σου, πάγαινε την οδόν-σου»* Γεωργηλ., Βελ. 731· **β**) φρ.
(προκ. για πλοίο) *διαβαίνω την στράταν*=ταξιδεύω: *το καράβιν με σπουδήν την στράταν-
του διάβη* Ιμπ. (Legr.) 746. **5**) Αντιπαρέρχομαι, παραλείπω κ.: *Ημπόρουν διά την
φυλακήν να γράψω ακόμη και άλλα, αμή σχολάζω, αφήνω-τα, διαβαίνω και περνώ-τα*
Σαχλ., Αφήγ. 485. **6**) Παραβαίνω: *από την μισητείαν διαβαίννουν την εντολήν του
Θεού* Μαχ. 254[13]· *Περί του διαλαλημού τόν διαλαλούν εις την χώραν και οκάτις τον δια-
βαίννει* Ασσίζ. 231[26]. **7α**) Ξεπερνώ, υπερβαίνω κάπ. ή κ.: *Τους άρχοντας διαβαίνειτους
εις πράξιν και εις φύσιν* Αιτωλ., Ρίμ. Μ. Καντ. 46· *αγάπη οπού αγάπαν τον σίρ Τιπάτ, ήτον
τόσον πολλά, ότι εδιάβαιννεν όλες τες αγάπες* Μαχ. 568[37]· *διέβη τον Οκτάριον, διέβη τον Κα-
νίκλην, διέβη τον Αέτιον, αυτόν τον Ιπποκράτην* Προδρ. III 415· **β**) (προκ. για νόμισ-
μα) ξεπερνώ, υπερβαίνω: *ό,τι έκλεψεν ουδέν διαβαίννει έναν μάρκον ασήμιν* Ασσίζ. 231[16].
8) Υφίσταμαι: *άφωνοι, δίχως ομιλιάν διαβαίνουν το μαγκούριν* Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π.
207. **Β′** Αμτβ. **1**) Περνώ (Η σημασ. αρχ. L-S στη λ. ΙΙ2α και σήμ. κοινό και στη
λογοτ., Δημητράκ. στη λ. 3): *σπαχήδες και γιανίτσαροι αμέτρητοι διαβήκαν* Τζάνε, Κρ.
πόλ. 272[30]· *ού έτερον άλλον κτηνόν φορτωμένον διαβαίννει απαύτα* Ασσίζ. 362[1]· *εχθές αργά
αποδεπά εδιαβήκαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 317[15]. **2α**) (Προκ. για χρόνο, εποχή, κλπ.) περνώ:
Εννιά χρόνοι εδιαβήκασι Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. δ′ 87· *στες πέντε του πρωτοουλιού, οκτώ
'μέρες διαβόντα* Σκλάβ. 119· *Επέρασεν γάρ ο καιρός, εδιάβην ο χειμώνας* Χρον. Μορ. Η
5016· *Ετέλειωσαν τα έτη-μου, εδιάβηκε η ζωή-μου* Θυσ.[2] 194· **β**) περνώ τόν καιρό-μου,
ζώ: *Γροίκα καλά τά λέγουσιν, διάβαινε με αγάπην* Σπαν. Ο 104· *ας κείτεται και νηστικός
ας διάβη* Προδρ. III 411 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.). **3α**) (Προκ. για έδεσμα) προσφέρο-
μαι: *Πρώτον διαβαίνει το εκζεστόν, ψησόπουλον μπουρδάτον* Προδρ. III 147· **β**) (προκ.
για φαγητό) περνώ (από το λάρυγγα): *ούκ είμ' εγώ τόν έλεγαν: Ού διαβή εις λάρυγγά-
σου* Προδρ. IV 183 (χφ. g) (κριτ. υπ.)· *εις τον λαιμόν του δράκοντος έσωθεν να διαβαίνη*
Λόγ. παρηγ. Ο 543. **4**) Πηγαίνω (Βλ. Ανδρ., Σημασ. εξ. 59): *πως εις τον Άδη θα δια
βή, πως έχει ν' αποθάνη* Ερωφ. Πρόλ. Χαρ. 70· *Εκεί ομπροστά σταμάτησε και μή διαβής
παρέκει* Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε′ [944]· *Ο δέ στρατός της αφεντιάς εκ του Φράντζα νικήθη,
κ' εις την Βερόνα διέβηκε* Κορων., Μπούας 85· (προκ. να δηλωθή ευχή ή κατάρα) (Βλ.
και Κουκ., ΒΒΠ Γ′ 326): *Διαβάτε ούν και σείς μ' αυτόν εις την καλήν την ώραν* Κορων.,
Μπούας 24· *έφυγεν και εδιάβηκεν εις την Θεού κατάραν* Χρον. Μορ. Η 3931· (μεταφ.):
του νού-μου κι' όπου να διαβή 'κλουθά-του Κυπρ. ερωτ. 25[10]· φρ. *διαβαίνω εις το καλό*=
καταστρέφομαι, χάνομαι: *σήμερον τα σπιτάκια-μας ολόφκαιρα 'πομένου, κι' αμπέλια
και χωράφια-μας εις το καλό διαβαίνου* Διήγ. ωραιότ. 530. **5α**) Φεύγω: *πρώτα να λάβω
θάνατον κ' εσείς όλοι μετ' έμου, παρά να διάβω απεδώ με τα φουσάτα οπού έχω* Χρον.
Μορ. Η 8397· *Ωρά 'ναι να μισέψωμε, καιρός για να διαβούμε* Αλφ. 11[93]· *Ο ψύλλος εδιά-
βηκεν, αλλού 'χεν απηδήσει* Αιτωλ., Μύθ. 61[5]· (μεταφ.): *οι ψυχές εδιάβησαν με τόσην
ψαλμωδίαν* Αχέλ. 1112· **β**) φρ. *διαβαίνω απομπρός κάπ.* βλ. ά. *απεμπρός* 2β φρ.·
γ) (προκ. για πλοίο) αποπλέω: *Είδασιν οι Τρώες τα κάτεργα ότι εδιέβησαν και τον λιμένα
εύκαιρον* Τρωικά 533[21]· **δ**) επιβιβάζομαι (σε πλοίο): *εις αυτό* (ενν. το καράβι) *εδιέβη-
κεν εκεί με τρείς χιλιάδες άλλους* Χρον. Μορ. Η 1304. **6α**) Πεθαίνω, σκοτώνομαι: *πα-
ρακαλούμεν τον Θεόν να σου δώση μακαρίαν ζωήν, όλοι να διαβούν, και σού να μείνης ως
καθολικός αφέντης* Μαχ. 478[19]· *Ερίκτα μπόμπες, λουμπαρδές κ' επέφτα κ' εδιαβαίναν* Τζά-
νε, Κρ. πόλ. 484[7]· *πολύς λαός εδιάβηκε με τον πικρόν τον φόνον* Αχέλ. 444· **β**) φρ. *δια-
βαίνει η ζωή κάπ.*=πεθαίνει κάπ.: *τούτα είπε Δάρειος κ' εδιάβη η ζωή-του και μετά
ταύτα πλήρωσε, κ' εβγήκε η ψυχή-του* Αλεξ. 1393· **γ**) φρ. *διαβαίνω από σπαθί* βλ. ά.
από 17 φρ.· **δ**) φρ. *διαβαίνω εκ τον κόσμον, εις την γήν, στον θάνατον*=πεθαίνω: *να
απέλθη εις τον παράδεισον και να διαβή εκ τον κόσμον* Χρον. Μορ. Η 7760· *σάν το κερί*

ελίγαινε, όνταν άφτη, ώστε που διάβην εις τη γή κ' εθάφτη Βοσκοπ. 364· *στον θάνατον
εδιάβαιναν πολλοί και απαύτους άμα* Αχέλ. 1865· **ε**) φρ. *διαβαίνω εις τον ύπνον*=κοι-
μάμαι: *τον σταυρόν-της έκαμεν και διέβη εις τον ύπνον* Σαχλ. Ν 94. **7α**) (Προκ. για
γεγονός) παρέρχομαι, περνώ: *Διά τούτον τάσσομαί-σας, ότι ήτζου εύκολα το πράμαν δέν
θέλει διαβείν, χωρίς να το ποίσω νώσιν του κουμουνίου* Μαχ. 322[20]· **β**) εξαφανίζομαι,
δέν υφίσταμαι πιά (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 8): *Η γούλα κάστρη καταλεί και μετ' αυτά δια-
βαίνει* Δεφ., Λόγ. 231· *άλλη αγάπη εγύρισε και 'ξάφτει και πληθαίνει μέσα στα φυλ-
λοκάρδια-μου, κ' η πρώτη-μου διαβαίνει* Φορτουν. (Vinc.) Ε′ 282· *Πού 'ν' τα σφικταγκα-
λιάσματα, κύρη-μου; εδιαβήκα;* Θυσ.[2] 803· *Η ηδονή-σου εδιέβηκεν, οι παρρησιές παρήλ-
θαν* Θρ. Κων/π. διάλ. 139· *εις πεθυμιά προσερινή, που σάν αθός διαβαίνει* Ερωτόκρ. Γ′
1601· **γ**) χάνομαι, εξαφανίζομαι (Βλ. Ρωμαίου, Αθ. 50, 1940, 107): *διαβαίνει το λο-
γάριον και σύ το πάθος έχεις* Σπαν. Α 545· *Πού εγίνησαν τα κάλλη-σας, πού διέβ'η εμορ-
φιά-σας;* Πενθ. θαν.[2] 63. **8α**) Βαδίζω, περπατώ, προχωρώ (Η σημασ. στον Αριστ.,
Steph., Θησ. σ. 1108 D): *Γάδαρος κ' ένα άλογον αντάμα επηγαίναν. Μαζί με τον α-
φέντη-τους οι δύο 'διαβαίναν* Αιτωλ., Μύθ. 124[2]· *νέφος έχω αντάδ διαβαίννω και τον
ήλιον δέν βιγλίζω* Κυπρ. ερωτ. 122[3]· **β**) προχωρώ, ορμώ (επιθετικά): *ο Μιχάλης διά-
βηκεν κατά της Μπογδανίας* Παλαμήδ., Βοηβ. 900. **9**) (Προκ. για βαθμούς ιεραρχίας
με εμπρόθ. προσδιορ.) ανέρχομαι: *να διαβή από τους βαθμούς όλους του ιερατικού* Βακτ.
αρχιερ. 185. **10**) Θεωρούμαι: *να είναι ‹οι› Τούρκοι εις τον γουλάν, στην χώραν ο Για-
γούπης και να διαβαίνη κεφαλή ώσπερ οι άλλοι Τούρκοι* Χρον. Τόκκων 2236.
11) (Νομ.) μεταβιβάζομαι: *Τα τοις πράγμασι διδόμενα προνόμια, ού μήν τοις προσώποις
και εις κληρονόμους διαβαίνει* Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 2[47]. **12**) Διαβιβάζομαι: *Το δέ
πραχθέν στον βασιλιά μετέπειτα εδιέβη* Κορων., Μπούας 93. **13**) (Προκ. για γεγονός)
(σε γ′ πρόσ.) συμβαίνει: *εβγάλαν έναν κάτεργον και επέψαν-το εις την Βενετίαν, δια να
πάρη το μαντάτον ως γιόν εδιάβην* Βουστρ. 496· *«Πώς τούτο διαβαίνει, που πασαένας
το λοιπόν θάνατον ανιμένει;»* Αλεξ. 1937· *όνταν εκαλλιττέρισεν, εγύρεψε να μάθη το πράμαν
πώς εδιάβην* Μαχ. 210[20]. **14**) Προχωρώ· αναφέρομαι: *η γάρ τιμή της εικόνος επί
το πρωτότυπον διαβαίνει κατά τον μέγαν Βασίλειον* Σφρ., Χρον. μ. 138[8]. **15**) Καταν-
τώ: *σά νά 'χεν είσται* (ενν. το σπαθί) *κέρινο, τέτοιας λογής διαβαίνει* Ερωτόκρ. Δ′ 1763.
16) Φρ. *διαβαίνει ο νούς κάπ.*=χάνει κάπ. τα λογικά-του: *Ο Νεκτέναβος ιδόντας την
Ολυμπιάδα, την ωραιότητάν-της και την λαμπηδόνα του προσώπου-της...ετήρα-την εις
τους οφθαλμούς ορθά και εδιέβην ο νούς-του και εξέστην* Διήγ. Αλ. V 25. **17**) (Προκ.
για δικαστήριο) λειτουργώ: *το σύγκριτον ούτως εδιάβαινεν με τα συριάνικα και ρωμαίκα*
Μαχ. 142[8]. **18**) Περιέρχομαι: *εμέρασε την βασιλεία-του και εδιάβη εις πολλά χέρια*
Χρον. σουλτ. 53[19]· *η Πάτρα δίδει-με χαράτσι και διαβαίνει ιδική-μου* Σφρ., Χρον. μ. 40[5].
19) Φρ. *διαβαίνω εις το αλαφρόν* βλ. ά. *αλαφρός* 6 (Ιδιάζ. χρ.).

Η μτχ. *διαβαιννομένος* ως επιθ.=προκάτοχος (Βλ. Χατζ., Διπλωματ. 18): *κανένας
σουλτάνος διαβαιννομένος-σου εποίκεν τιτοίον πράμαν* Μαχ. 184[2].

διαβάλλω, Ερμον. Ω 52, Αρμεν., Εξάβ. Ε′ 6[1], Κορων., Μπούας 26, Ιστ. πατρ.
94[3], 99[16], Μ. Χρονογρ. 37[13].

Το αρχ. *διαβάλλω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Συκοφαντώ, δυσφημώ (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. V1 και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ.
στη λ. 6): *ορισμόν έδωκε και έκαμε και μεγάλας φοβέρας εις εκείνους οπού να πειράζουν
ή να διαβάλλουν τινά των χριστιανών, να παιδεύωνται βαρέως* Ιστ. πατρ. 94[3]. **2**) (Προκ.
για διαθήκη) προσβάλλω: *Γονείς και παίδες και αδελφοί κινούσι την κατά της διαθήκης*

μέμψιν, ού μήν και οι λοιποί συγγενείς· ως πλαστήν δέ και ούτοι διαβάλλουσιν Αρμεν., Εξάβ. Ε′ 6^{1}.

διαβαλμός ο, Συναδ., Χρον. 60.

Από το *διαβάλλω* και την κατάλ. *-μός*.

Συκοφαντία: *ποίον πρώτα να θρηνήσω...τα εργάματα ή τες τέλειες καθαίρησες ή τους διαβαλμούς ή τα επιβουλεύματα* ό.π.

διάβα(ν) το, Προδρ. III 109, Παράφρ. Μανασσ. Β 300, Βέλθ. 220, Λίβ. Sc. 1064, Μαχ. 50^{13}, 202^{1}, 412^{8}, 416^{12}, 432^{12}, Χρον. Τόκκων 2439, Φαλιέρ., Θρ. 218, Κυπρ. ερωτ. 154^{13}· πληθ. *δ ι ά β α* (?), Σουμμ., Ρεμπελ. 190· πληθ. *δ ι ά β α τ α*, Σπαν. (Ζώρ.) V 478, Εβρ. ελεγ. 160, Χρον. Μορ. Η 5043, 5332, 6699, 8347, Χρον. Τόκκων 3616.

Από την προστ. *διάβα* του *διαβαίνω* (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Τ. *διάβα* η, απ. στα Poèm. hist. 308^{54}. Η λ. στο Du Cange και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

α) Πέρασμα, διάβαση, διέλευση (Βλ. Du Cange· η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Καληώρα εκείνου του θνητού, απού το διάβαν βρίσκει 'ς τούτον τον άγριον ποταμόν οπού ζωήν τον λέγουν* Κυπρ. ερωτ. 154^{13}· *'Ω 'πίβουλοι, ευχαριστιά της μάννας-της ελάβα οι πρώτοι-σας εις το φρικτό της θάλασσας το διάβα* Φαλιέρ., Θρ. 218· *από τότε επρόσεχα να ίδω διάβαν της κόρης* Λίβ. Sc. 1064· **β**) δίοδος (Για τη σημασ. βλ. και Δημητράκ. στη λ. 2): *τα διάβατα όλα έπιασεν, τες στράτες και κλεισούρες* Χρον. Μορ. Η 8347· *το φουσάτον γλήγορα να το βάλη εις το στενόν διάβαν της Κερυνίας* Μαχ. 412^{8}· — Η λ. και ως τοπων.: Μαχ. 420^{12}, 450^{37}, 452^{6}, 546^{17}.

διαβάνω, Ερμον. Ξ 45.

Από την πρόθ. *διά* και το *βάνω*.

Κατηγορώ: *«αμαρτάνει γούν εκείνος και τον οίνον διαβάνει...»* ό.π.

διάβασις η, Μαχ. 10^{1}, Δούκ. 261^{18}, 281^{34}.

Το αρχ. ουσ. *διάβασις*. Η λ. και σήμ. στον τ. *διάβαση*.

1) Πέρασμα, διέλευση (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *Αρθήτω ούν απ' αυτού και έξομεν αυτό διάβασιν από Σερβίας εις Ουγγρίαν* Δούκ. 261^{18}. **2**) Άφιξη: *ένα των ταχυδρόμων πέμψας εν Αδριανού εμήνυσεν την αυτού εν Χερρονήσω διάβασιν* Δούκ. 281^{34}.

διάβασμα το, Ερωτόκρ. Α′ 679, 1030, Συναδ., Χρον. 32.

Από το *διαβάζω* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Ανάγνωση (Η σημασ. στο Βλάχ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Το διάβασμα εσκόλασε* (ενν. *η Αρετούσα*) Ερωτόκρ. Α′ 679· **β**) ο τρόπος που διαβάζει κανείς (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *ήτον...καλόφωνος, γλυκόλογος, το διάβασμά-του καθαρό* Συναδ., Χρον. 32.

διαβαστής ο, Συναξ. γυν. 136, Συναδ., Χρον. 36, 37, 39 δίς, 62, 66, Χριστ. διδασκ. Προοίμ. [γ′], Μαρκάδ. Πρόλ. 32.

Από το *διαβάζω* και την κατάλ. *-τής*. Η λ. στο Du Cange (λ. *διαβάζειν*) και στο Somav.

Αυτός που διαβάζει, αναγνώστης (Η σημασ. στο Du Cange, ό.π. και στο Somav.): *θέλω να ειπώ ολιγούτσικο και να μηδέν βαρύνη τον διαβαστήν και ακροαστήν, να μήν τον παροχλύνω* Συναξ. γυν. 136· *ήτον ώς με' χρονών άνθρωπος...γραμματικός, διαβαστής, καλογραφέας, καλόφωνος, ψάλτης τέλειος* Συναδ., Χρον. 37.

διαβαστικόν το, Απόκοπ. 195.

Το ουδ. του επιθ. **διαβαστικός* ως ουσ.

Διάβασμα, ευχή που διαβάζει ο ιερέας (Βλ. Αλεξίου Στ. [Απόκοπ. σ. 239]): *Άλλες με το διαβαστικόν, άλλες με ολίγον βρώμα, άλλες με νυκτοσυνοδειάν κομπώνουνται στο στρώμα* ό.π.

διαβαταρέα η, Διήγ. Αγ. Σοφ. 150^{30}.

Από το *διαβατάρης* και την κατάλ. *-έα*.

Πέρασμα, διάδρομος: *έκαμεν μίαν διαβαταρέαν από το βασιλικόν παλάτι έως την μεγάλην εκκλησίαν* ό.π.

διαβάτης ο, Χούμνου, Κοσμογ. 1008, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk. - van Gem.) 95, Αχέλ. 71, Κυπρ. ερωτ. 148^{1}, Ερωτόκρ. Δ′ 602, Συναδ., Χρον. 51, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ′ [275].

Το αρχ. ουσ. *διαβάτης*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Οδοιπόρος, περαστικός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *έκαμεν και έναν καλόν καρβασαράν διά τους ξένους και διαβάτες* Συναδ., Χρον. 51· *Όποιος τσι μεγαλότητες ζητά τουνού του κόσμου και δέν γνωρίζει πως επά διαβάτης είν του δρόμου* Ερωτόκρ. Δ′ 602.

διαβατικά, επίρρ., Χρον. Τόκκων 868.

Από το επίθ. *διαβατικός*.

Προσωρινά: *Είχεν γάρ προλαβέστερον φιλίαν με τον Πέτρον και εγύρισεν διαβατικά στην Κατοχήν εις αύτον* ό.π.

διαβατίκιον το, Act., Lavr. 55^{39}, 67^{61}.

Από το ουσ. *διαβατικόν* και την κατάλ. *-ιον*.

Φόρος: *ούκ άλλο τι των απάντων απαιτηθήσονται ούκ αντίναυλον, ού διαβατίκιον προσεπιδώσουσιν* αυτ. 67^{61}.

διαβατικόν το, Ασσίζ. 238^{27}, $243^{1,6,16}$, 244^{13}, 489^{11}, 493^{30}, 494^{4}, Ψευδο-Σφρ. 542^{1}.

Το ουδ. του επιθ. *διαβατικός* ως ουσ.

Φόρος που πλήρωναν οι έμποροι για τη μεταφορά των εμπορευμάτων (Πβ. Κουκ., ΒΒΠ Ε′ 431): *οφείλωσι διατηρείσθαι ανενόχλητοι και αδιάσειστοι παντελώς από τε της απαιτήσεως του κομμερκίου, του διαβατικού και του ποριατικού* Ψευδο-Σφρ. 542^{1}.

διαβατόπι· *και απέκει διαβατόπι,* Λίβ. Esc. 2743, εσφαλμ. γρ. αντί *και εκεί δύσβατοι τόποι* (Βλ. Λίβ. Esc. 2743, κριτ. υπ.).

διαβατός, επίθ., Παΐσ., Ιστ. Σινά 2083.

Το αρχ. επίθ. *διαβατός*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Που μπορεί να περαστή, ευκολοδιάβατος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *(...έρημος διαβατή έστιν ανικμοτάτη)* ό.π.

διαβάτρα η, Ερωτοπ. 481.

Από το ουσ. *διαβάτης* και την κατάλ. *-τρ(ι)α*. Η λ. και σε δημ. τραγ. (Δημητράκ.).

Αυτή που διαβαίνει, που περνά, πεζοπόρος (Η σημασ. και σε δημ. τραγ., Δημητράκ.): *εγώ να στέκω να θωρώ ως ξένη και διαβάτρα* ό.π.

διάβημα το, Γλυκά, Στ. 76, Παντεχνή, Κυνηγ. 49, Ἐκφρ. ξυλοκ. 17^{9}, Ακ. Σπαν. (Eideneier) A 373, Χειλά, Χρον. 347, Ψευδο-Σφρ. 508^{37}, Βίος γέρ. V 899.

Το μτγν. ουσ. *διάβημα*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Βήμα (Η σημασ. μτγν., L-S): *κατεύθυνε τα διαβήματα ημών εις οδόν ευθείαν* Χειλά, Χρον. 347. **2**) Ενέργεια (Βλ. Lampe, Lex. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *ώ γλώσσης ψευδηγόρου,* (παραλ. 4 στ.) *ήτις εις γήν κατέαξε τα διαβήματά-μου* Γλυκά, Στ. 76.

διαβητικός, επίθ., Ιατροσ. κώδ. ψπα' (έκδ. *διαβιτής*· διορθώσ.).

Από το ουσ. *διαβήτης* και την κατάλ. *-ικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που πάσχει από διαβήτη, διαβητικός (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Μέθοδος του **Πυροπόλου** εις άνθρωπον οπού ουρεί συνεχώς και πρόκειται να γένη διαβητικός* ό.π.

διαβήτρα η, Ριμ. Βελ. 457.

Από το ουσ. *διαβήτης* και την κατάλ. *-τρ(ι)α*..

Διαβήτης (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., Λαογρ. 3, 1911, 379): *την πόλιν ετριγύριζαν ώς θέλει είν* (έκδ. *λέγει η*· διόρθ. Κουκ., ό.π.) *διαβήτρα* ό.π.

διάβι το, Δαρκές, Προσκυν. 11.

Από το *διαβαίνω*.

Πέρασμα· εδώ πιθ. ξεκίνημα, αφετηρία: *Επιάστην στην Αμμόχωστο στην όποια ήτον το διάβι* ό.π.

διαβιβάζω, Λόγ. παρηγ. O 335, Προδρ. IV 89 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), Ιερακοσ. 391^{13}, Ορνεοσ. 584^{20}, Εξήγ. πέτρ. 276, Chron. br. (Loen.) 3, Αρμεν., Εξάβ. Α' 3^{16}, Βίος οσ. Αθαν. 247, Πανάρ. 78^{23}, Λίβ. P 1870, Αχιλλ. N 92, 302, 380, Δούκ. 39^{27}, 71^{4}, 313^{13}, 395^{29}, Σφρ. Χρον. μ. 74^{30}, 122^{3}, $126^{13,32}$, Ψευδο-Σφρ. 568^{34}.

Το αρχ. *διαβιβάζω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ.

1) Φρ. *διαβιβάζω την ψυχήν*=πεθαίνω: *προαπέθανεν εις απόπατον διαβιβάσας την ψυχήν άμ' εγκάτοις* Σφρ., Χρον. μ. 122^{3}. **2**) Περνώ: *Εγκέφαλον ερίφου λαβών, πρώτον διαβιβάσας εις δακτύλιον χρυσούν* Ιερακοσ. 391^{13}. **3**) (Προκ. για χρόνο) περνώ (Η σημασ. σε σχόλ., L-S στη λ. 4): *διεβίβαζεν ημέρας ολοκλήρους καταφιλούσα τον υιόν* Αχιλλ. N 92· *απελθόντες εν τη Λαζική διεβιβάσαμεν το καλοκαίριν όλον εκεί* Πανάρ. 78^{23}· *κακεί το λοιπόν της ζωής αυτού διεβίβασεν* Δούκ. 39^{27}. **4**) (Μέσ.) (με υποκ. λ. που δηλώνουν χρόνο) περνώ: *έως ού διαβιβασθώσιν έτεροι δέκα χρόνοι* Αρμεν., Εξάβ. Α' 3^{16}.

διαβιγλάτορας· *διαβιγλάτορες,* Σταυριν. 148, εσφαλμ. γρ. αντί *διά βιγλάτορες.*

διαβιτής, Ιατροσ. κώδ. ψπα', πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *διαβητικός*.

διαβλήτωρ ο, Ξανθόπ. Νικηφ. (Πολ. Λ.) 83^{6}.

Το μτγν. ουσ. *διαβλήτωρ*.

Αυτός που διαβάλλει (Η σημασ. μτγν., L-S): *ακηδία εστί πάρεσις ψυχής...κοσμικών μακαρίστρια, Θεού διαβλήτωρ ως ασπλάγχνου και αφιλανθρώπου* ό.π.

διαβόητος, επίθ., Ηπειρ. 216^{18}.

Το μτγν. επίθ. *διαβόητος*.

Ξακουστός (Η σημασ. μτγν., L-S): *Σεβαστιανός δ' ούτος ήν ανήρ έργω και λόγω διαβόητος* ό.π.

διαβολεμένος, μτχ. επίθ., Βεντράμ., Γυν. 92.

Μτχ. παρκ. του *διαβολεύω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *διαβολεύω*).

Σατανικός (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. ό.π. 2): *οργίστη-του η πονηρή και η διαβολεμένη* ό.π.

διαβολεύς ο, Σπαν. A 324, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 346.

Από το *διαβάλλω* κατά το *αναβολεύς* (Πβ. Frisk, Wört., λ. *βάλλω*). (Βλ. για παλαιότερη μνεία της λ. Steph., Θησ., λ. *διάβολος*).

Αυτός που διαβάλλει, συκοφάντης: *εις κακόν ενήργησαν χείλη διαβολέων* Σπαν. A 324.

διαβολία η, Συναξ. γαδ. 140, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2659, Χούμνου, Κοσμογ. 1663· *δ ι α β ο λ ι ά,* Σπαν. O 233, Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 666· *δ ι α β ο υ λ ι ά,* Συναξ. γυν. 681 (κριτ. υπ.).

Το αρχ. ουσ. *διαβολία*. Ο τ. *διαβολιά* και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Διαβολική πονηριά, πανουργία (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *διαβολιά* 1): *κείνη γέμει διαβολιές απέσω το κορμίν-της* Σπαν. O 233· **β**) συκοφαντία (Η σημασ. αρχ., L-S): *οι δημηγερσιές, διαβολιές, αλλά και πονηρίες* Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 666.

διαβολικός, επίθ., Πανάρ. 71^{27}, Φυσιολ. 389^{22}, Ιστ. πατρ. 194^{13}, Σουμμ., Ρεμπελ. 192, Αποκ. Θεοτ. I 130.

Το μτγν. επίθ. *διαβολικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που σχετίζεται με το διάβολο, σατανικός, δόλιος (Η σημασ. σε παπυρ., L-S στη λ. II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *διαβολικόν έργον* Ιστ. πατρ. 194^{13}· *«Ετούτοι είναι οπού βάνουσι ομορφάδες διαβολικές εις την μούρην-ντως...»* Αποκ. Θεοτ. I 130· *απήλθομεν μετά του βασιλέως κατά της Χερίανας από διαβολικής συνεργίας* Πανάρ. 71^{27}.

διάβολος ο, Γλυκά, Στ. 38, 259, Στ. Αδάμ 1. Πρόδρ. 3^{1}, Προδρ. I 177, III 35 (χφ. V) (κριτ.υπ.), Ακ. Σπαν. (Eideneier) A19 Χρον. Μορ. H 710, Πουλολ. 587, Ιατροσόφ. XIX 54, Πτωχολ. P 354, Πτωχολ. N 348, Φλώρ. 453, 1366, Χρον. Τόκκων 1531, 2244, Φυσιολ. 340^{7}, Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 794, Μαχ. 248^{19}, 528^{36}, Δούκ. 383^{19}, Σφρ., Χρον. μ. 90^{26}, Χούμνου, Κοσμογ. 63, Διήγ. Αλ. V 28, Σαχλ. B' (Wagn.) P 323, Ἐκθ. χρον. 30^{16}, Σκλάβ. 260, Συναξ. γυν. 24, 334, 475, 1081, Πένθ. θαν.^{2} 587, Δεφ., Λόγ. 90, 236, Εις Θεοτ. 49, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 66, Αιτωλ., Βοηβ. 382, Ιστ. πατρ. 119^{12}, Στ. Βοεβ. 46, Παλαμήδ., Βοηβ. 1196, Ιστ. Βλαχ. 1800, 2752, Σουμμ., Ρεμπελ. 170, 185, 192, Συναδ., Χρον. 29, 36, 45, Ζήν. Α' 86, Β' 99, Διακρούσ. 110^{10}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 413^{27}· *δ ι ά ο λ ο ς,* Ch. pop. 799 (κριτ. υπ.), Φορτουν. (Vinc.) Ε' 222.

Το αρχ. ουσ. *διάβολος*. Η λ. και ο τ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α)¯Σατανάς (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *οι Θεοί και οι διάβολοι τον βοηθούν* Διήγ. Αλ. V 28· (μεταφ.) (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 6): *ο Μωάμεθ, ο διάβολος εκείνος τους διδάσκει* Ψευδο-Γεωργηλ., ῾Αλ. Κων/π. 794· **β**) φρ. *δίνω την ψυχή-μου τον διάβολον*=γίνομαι όργανο του σατανά: *Εκείνος υπάγει να δώση την ψυχήν-του τον διάβολον* Σφρ., Χρον. μ. 90^{26}· **γ**) φρ. *τον πήρε ο διάβολος*=οδηγήθηκε στην καταστροφή (Για τη φρ. βλ. Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ, περ. β′ 6, 1955/56, 255 και Δημητράκ. στη λ. 5): *τας κακορίζικας τας παίρνουν οι διαβόλοι* Συναξ. γυν. 475· **δ**) φρ. *βάνω τον διάβολον σε κάπ.*=έχω εχθρικές διαθέσεις για κάπ.: *απέξω του'δειχνεν φιλιά και μέσα τού 'χεν βάλει τον διάβολον* Παλαμήδ., Βοηβ. 1196· **ε**) (προκ. να δηλωθή κατάρα): *άγωμε εις τον διάβολον πάλιν, παντέρημε* Ακ. Σπαν. (Eideneier) A19· **ϛ**) έκφρ. *στου διαβόλου τη μάννα* (προκ. να δηλωθή μακρινή απόσταση) (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *στους ουρανούς κι' άν κρυβηθής, στου διαόλου τη μάννα άν έμπης* Ch. pop. 799 (κριτ. υπ.)· **ζ**) εκφρ. *παρά διαβόλου*=κατά κακή σύμπτωση: *επάρη το ραβδίν-μου και δώση και ποιήση-με στραβόν παρά διαβόλου* Προδρ. I 177· **η**) έκφρ. *μεθοδιές διαβόλου*= πανουργήματα, διαβολικοί τρόποι: *μεθοδιές διαβόλου είναι* Πτωχολ. N 348. **2**) (ως προσφών. που δηλώνει δυσάρεστη έκπληξη ή επίπληξη) (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *ο γενεράλες με βοή των είπε: «διάβολοι, τί γδέχεστε για να γενή σήμερα στα κορμιά-σας;»* Τζάνε, Κρ. πόλ. 413^{27}· *῾Ω διάολ', έπαρέ-σε πάλι όντα μου 'πόσωσές- με τα λατινικά-σου* Φορτουν. (Vinc.) E′ 222.

διαβολόσκαλα η, Chron. br. (Loen.) 68.

Από τα ουσ. *διάβολος* και *σκάλα*.

Σκάλα φτιαγμένη με σχοινί: *κάτωθεν γάρ της πόρτας...έθηκαν διαβολόσκαλαν* ό.π.

διαβολοφορεμένος, μτχ. επίθ., Συναξ. γυν. 846 (έκδ. *διαβολοχορεμένες*· διορθώσ. *διαβολοφορεμένες*).

Από το ουσ. *διάβολος* και τη μτχ. παθητ. παρκ. του *φορώ*.

Που «φορεί» το διάβολο: *θέλουν* (ενν. *οι κακές*) *νά 'ναι στερημένες και εκ τας προίκας-των γδυμένες και όχι να ένaι ενδυμένες και διαβολοφορεμένες* ό.π.

διαβολοχορεύω· *διαβολοχορεμένες,* Συναξ. γυν. 846, εσφαλμ. γρ. αντί *διαβολοφορεμένες*.

διαβόντα, μτχ., βλ. *διαβαίνω*.

διαβουλιά η, βλ. *διαβολία*.

διαβούλιον το, Μανασσ., Αρίστ. I γ′ 8 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 49^{8}], Μανασσ., Χρον. 3840, 5542, 6448.

Το μτγν. ουσ. *διαβούλιον*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Σκέψη (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *πάν το διαβούλιον μαθούσα* (ενν. *η βασίλισσα*) *του συλλέκτρου* Μανασσ., Χρον. 6448· *αλλ' ο Θεός, ώς έοικεν, επίτηδες κολούει και σφάλλει διαβούλια και πράγματα συγχέει* Μανασσ., Αρίστ. I γ′ 8 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 49^{8}].

διαβούσα η, μτχ. επίθ., Μαχ. 160^{13}, 514^{9}, 564^{23}.

Από το *διαβαίνω* και την κατάλ. -*ούσα* (Βλ. Παπαδ. Α., Αθ. 37, 1925, 186).

(Προκ. για μέρα) προηγούμενη, περασμένη (Βλ. Παπαδ. Α., ό.π.): *τες διαβούσες ημέρες πολλά λόγια είχεν ο σίρ Φιλίπ με τον ρήγα* αυτ. 564^{23}.

διαβών, μτχ., βλ. *διαβαίνω*.

διάγγελμα το, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 9.

Το μτγν. ουσ. *διάγγελμα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Παραγγελία: *Ο ούν εθέλων*...(παραλ. 2 στ.) *το ούς εκκλίναι νουνεχώς, λέγω το της καρδίας, προς το παρόν διάγγελμα των λόγων αρμοζόντως* ό.π.

διαγείρω, βλ. *γιαγέρνω*.

διαγελώ, Μακρεμβ., Υσμ. 214^{3-4}.

Το αρχ. *διαγελάω*.

(Προκ. για την ημέρα) γλυκοχαράζει (Βλ. L-S στη λ. 2): *της ημέρας διαγελώσης* ό.π.

διαγέρνω, βλ. *γιαγέρνω*.

διαγλείφω, Παντεχνή, Κυνηγ. 52.

Από την πρόθ. *διά* και το *γλείφω*.

(Προκ. για ζώο) γλείφω εντελώς: *Είτα τι εφίεται και λοιπής βρώσεως το θηρίον..,, κατέχει και συσφίγγει ως μή άν απολύσαι εί μή και διαγλείψει όσον ένυγρον εν αυτή· και διαλείχον νοτίδα πάσαν αιματηράν απομάξεται* ό.π.

διαγνώθω, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 652.

Από την πρόθ. *διά* και το *γνώθω*. Η λ. και σήμ. στην Κάρπαθο (Andr., Lex., λ. *διαγιγνώσκω*).

Αντιλαμβάνομαι: *Είπα του νήπιου: «μπά-με» κ' εκείνον ως διαγνώθοντα έσφαλε και δακά—με* ό.π.

διαγνώμων ο, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 4^{47} σχόλ.

Το αρχ. *επίθ. διαγνώμων*.

(Ως δικανικός όρος) αυτός που κρίνει: *τοιούτον* (ενν. *αιρετόν δικαστήν*) *ηρετίσατο λαβείν διαγνώμονα* ό.π.

διαγογγύζω, Ψευδο-Σφρ. 406^{37}.

Το μτγν. *διαγογγύζω*.

Δυσαναςχετώ σε μεγάλο βαθμό (Η σημασ. μτγν., L-S): *κατά του αμιρά αράς έλεγον και διεγόγγυζον λέγοντες*...ό.π.

διαγοργόν, επίρρ., Απολλών. 126.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του επιρρ. *γοργόν*. Πβ. τη φρ. *διά γοργού* (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *γοργός*).

Γρήγορα, αμέσως: *λέγει ευθύς διαγοργόν: «εβγάλετε (τον) σίτον»* ό.π.

διαγορεύω, ῾Εγγρ. του 13. αι. (ΝΕ 7, 1910, 41), Αρμεν., Εξάβ. Γ′ 7^{11} σχόλ., Δ′ 10^{38} σχόλ., Ε′ 5^{2}, Ψευδο-Σφρ. 496^{15}.

Το αρχ. *διαγορεύω*.

α) Θεσπίζω, ορίζω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *ώς οι νόμοι περί τούτου και αι νεαραί διαγορεύουσιν* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 10^{38} σχόλ.· **β**) πιστοποιώ: *Έχω μετόχιον τον ·Αγιον Φίλιππον και την κράτησιν του μοναστηρίου, καθά και τα σιγίλλια διαγορεύει* ·Εγγρ. του 13. αι. (ΝΕ 7, 1910, 41).

διαγουμάς ο, Κανακ. 68Α, Χρον. σουλτ. 36^{26}, 67^{32}, 88^{12}, Βίος Δημ. Μοσχ. 659 (κριτ. υπ.)· *δ ι ά γ ο υ μ α ς*, Κώδ. Χρονογρ. 63^{1}.

Από το τουρκ. *yağma* (=διαρπαγή) (Φιλ., Λαογρ. 1, 1909, 704 και Φιλ., Γλωσσογν. Α' 139). Πβ. το σημερ. *διάγουμα* (Χατζιδ., Αθ. 29, 1917, 174) και *γιάγουμα* (Καρανικόλας Σ., Γλωσσ. Σύμης 62).

Λεηλασία· λάφυρα: *έπαιρνε κάστρη και χώρες και διαγουμά έκαμε* Χρον. σουλτ. 67^{32}· *ο σουλτάνος τους έταξε ότι, άν την επάρουνε, να είναι τρείς ημέρες χάρισμά-τους ο διαγουμάς* Χρον. σουλτ. 88^{12}.

διαγουμίζω, Χρον. Τόκκων 677, 1306, 2063, Ορισμ. Σινάν 64^{14}, Θησ. Β' [72^{4}], Κορων., Μπούας 10, 97, 100, 124, 126, Κώδ. Χρονογρ. 52^{31}, 69^{4}, Χρον. σουλτ. 29^{21}, 59^{22}, 60^{1}, 79^{14}, Π.Ν. Διαθ. φ. 244α 9, Δωρ. Μον. XXXVI, Σταυριν. 112, 470, Συναδ., Χρον. 34 δίς, 45.

Από το ουσ. *διαγουμάς* και την κατάλ. *-ίζω*. (Βλ. Φιλ., Γλωσσογν. Α' 139· διαφορετικά ο Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 283). Η λ. και στο Du Cange (λ. *διαγουμίζειν*) και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

Λεηλατώ, κουρσεύω (Βλ. Du Cange, ό.π. Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ.): *Εκείνοι οπού εσέβησαν εις τον γουλάν απάνω, ό,τι ηύραν πράγματα εκεί εδιαγούμισάν-τα* Χρον. Τόκκων 1306· *Εγώ 'μαι* (ενν. ο Χάρος) *οποίος φανερά τον κόσμο διαγουμίζω* Π.Ν. Διαθ. φ. 244α 9.

διαγουμώ, Σταυριν. 305. Βλ. και *διαγουμίζω*.

Από τον αόρ. του *διαγουμίζω*. Βλ. και Δημητράκ. (λ. *διαγουμάω*).

Λεηλατώ, κουρσεύω (Βλ. Δημητράκ., ό.π.): *Σεβαίνουν Τούρκοι περισσοί και διαγουμούν και κόφτουν* ό.π.

διαγράφου, επίρρ., Βεντράμ., Φιλ. 388, Δωρ. Μον. XX, Έγγρ. του 1681 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1968, 87).

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του *γράφου*. Απ. και τ. *διαγραφού* (Δρακάκη, Έγγρ. Σύρου Α' 272). Πβ. Μαυρικ., Στρατηγ. 54^{9}.

Εγγράφως, γραπτώς: *επειδή και να είναι αμαρτύρητον* (ενν. το αβαντάριο) *θέλειν η άνω ειρημένην (κε)ρά Μαρία και βάνει-τα διαγράφου εις την μάννα της καντζιλαρίας-μας* Έγγρ. του 1681 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1968, 87)· *είπε-τους την λύπην-του και να γράψουν τους τόπους-του οπού επήρεν εις τον Μωρέαν και τον λαόν και τα πράγματα του λαού και έτσι του τα έδωκαν διαγράφου* Δωρ. Μον. XX.

διαγυρεύω, Αχέλ. 1416.

Από την πρόθ. *διά* και το *γυρεύω*.

Αναζητώ: *Πάλιν τους Τούρκους πρόθυμα τότ' εδιαγύρεψέν-τους* ό.π.

διαγυρίζω, Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 34.

Από την πρόθ. *διά* και το *γυρίζω*. Βλ. και Δημητράκ.

Κάνω το γύρο· διασχίζω: *οι ομορφιές-σου οι ξακουστές... σε δείχνου του Θεού εκεινού πως είσαι θυγατέρα που διαγυρίζει τσ' ουρανούς και φέρνει την ημέρα* ό.π.

διάγω, Σπαν. (Ζώρ.) V 646, Χρον. Μορ. Η 2925, 8780, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 327, Σαχλ.,Αφήγ. 545, 644, Πικατ. 343, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 577, Ροδολ. Α' [153]· *δ ι ά ζ ω*, Σαχλ., Αφήγ. 75 (έκδ. *ζήσω*· διόρθ. Πολ. Λ., Μετά Άλ. σελ. 80 σε *διάζω*), Πανώρ. Δ' 156, Ε' 104, Θυσ.^{2} 560· αόρ. *έ δ ι α ξ α*, Χρον. Μορ. Η 2628, 3010, 3228, 3818, 5041, 5688, 9045, Αχέλ. 91, 1903, Ερωφ. Ιντ. γ' 116, Δ' 629, Φαλλίδ. 113, Βοσκοπ. 55, 211, Ερωτόκρ. Β' 2072, Δ' 814, Φορτουν. (Vinc.) Α' 20, 409, Γ' 664, Λεηλ. Παροικ. 247, Τζάνε, Κρ. πόλ. 183^{15}, 267^{13}, 335^{23}, 349^{22}, 477^{24}, 485^{23}, 530^{1}, 545^{17}.

Το αρχ. *διάγω*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Βλ. Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. και Andr., Lex.).

1α) Ζω, περνώ τον καιρό-μου (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II2): *εμπήκα απαρχής στην φυλακήν απέσω κ' είδα το πώς εδιάγασιν* Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 327· *«...να μάχεσαι με τους κακούς που διάγουν σάν τους σκύλους;»* Πικατ. 343· **β**) κατοικώ, διαμένω: *Όπου κι' ά διάγη ο έρωτας κι' όπου κι' ά κατοικήση* Ροδολ. Α'[153]. **2**) Κάνω· πράττω (Βλ. Ανδρ., Σημασ. εξ. 38· η σημασ. και σήμ.): *να πάρης ξόμπλι από μέ, να διάζης τά διάζω* Θυσ.^{2} 560· *τέτοιας λογής αδιάντροπα να διάξω* Βοσκοπ. 211· *να δούσι το Χαρίδημο σήμερο πώς θα διάξη* Ερωτόκρ. Β' 2072.

διαγωγή η, Προδρ., Σεβ. 44, Νεόφ. Έγκλ. Β' 38, Ιερακοσ. 336^{20}, Βίος οσ. Αθαν. 254, 256, Σοφιαν., Παιδαγ. 93, 101, 107.

Το αρχ. ουσ. *διαγωγή*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Τρόπος ζωής, συμπεριφορά (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Δημοσθένης θέλοντας κατά πάντα να μιμήται την διαγωγήν και πολιτείαν του Περικλέους* Σοφιαν., Παιδαγ. 107· *εις τας πνευματικάς διαγωγάς οφείλει οδηγείν και ρυθμίζειν υμάς* Βίος οσ. Αθαν. 254. **2**) Τόπος διαμονής: *Επειδάν προσιούσαν την ώραν του θέρους αίσθωνται οι περί την των ιεράκων θήραν επτοημένοι, τας οίκοι καταλιπόντες διαγωγάς τας των ορών κορυφάς μετέρχονται* Ιερακοσ. 336^{20}.

διάδεμα το, βλ. *διάδημα*.

διάδεσμος ο, Λίβ. Ν 356, Λίβ. Ρ 319 (έκδ. *διαδεσμός*), Λίβ. Esc. 567 (έκδ. *διαδεσμός*).

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Ταινία που συνδέει κ. με άλλο (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S): *ανεψηλάφουν διάδεσμον μή έχη ο σφόνδυλός-μου* Λίβ. Ν 356.

διαδέτης ο, Ερωτοπ. 339.

Από την πρόθ. *διά* και το ουσ. *δέτης*. Η λ. και στο Du Cange.

Σχοινί που συνδέει τις άκρες άλλου σχοινιού: *καντήλα χρυσοκρέμαστη, ζώνη με τον διαδέτην* ό.π.

διαδέχομαι, Διάτ. Κυπρ. 504^{16}, Εξήγ. πέτρ. 276, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{13}, Δ' $7^{8,34}$, 9^{8}, ς' 7^{1}, Πανάρ. 61^{17}, Λίβ. Ν 337, Διαθ. του 16. αι. (Σάθ., ΜΒ ς' 678^{26}, 683^{2}).

Το αρχ. *διαδέχομαι*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Καταλαμβάνω αξίωμα που κατείχε άλλος· γίνομαι διάδοχος κάπ. (Η σημασ. μτγν.,

L-S στη λ. I2): *επωνομάσθη Βαρνάβας, όστις μετά τον θάνατον Δωροθέου διεδέξατο διά προτροπής του κυρ-Ιωάσαφ του κελλίου άπασαν την αρχήν* Εξήγ. πέτρ. 276· *Απεκάρη γούν κατά μοναχούς Ιωαννίκιος και διεδέξατο την βασιλείαν* Πανάρ. 61^{17}· *να διαδεχθής στην χώρα-του και να κοσμοκρατήσης* Λίβ. Ν 337. **2**) Κληρονομώ (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ. στη λ. 4): *Οι από κεκωλυμένων γάμων τικτόμενοι παίδες...ουδέ διαδέχονται κατά τι τον ίδιον πατέρα* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 7^{8}· *όπως πάλιν μετά τον αυτού θάνατον τα εμά τέκνα διαδέχωνται το ρηθέν ρέστος* Διαθ. του 16. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 683^{2}). **3**) (Προκ. για άρχοντα) παραδίδω την αρχή (Πβ. για τη σημασ. L-S στη λ. IIb και Sophocl.): *Πάσα δίκη προγυμναζομένη κατά των διαδεχθέντων αρχόντων* Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{13}.

διάδημα(ν) το, Προδρ., Στ. δεητ. 3, Βέλθ. 19, 149, Διήγ. Βελ. 42, Βίος Αλ. 3411 3884, Φλώρ. 340, 421, 895, Ηπειρ. 210^{2}, Αχιλλ. Ν 33, Αχιλλ. Ο 6, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 700, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 372, 394, Χίκα, Μονωδ. 107, Ροδολ. (Μανούσ.), Γ' [528], Ζήν. Α' 214, 275· *δ ι ά δ ε μ α,* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [538].

Το αρχ. ουσ. *διάδημα*. Πβ. το σημερ. *γιάδεμα* και *τζάμα* (Andr., Lex.). Ο τ. *διάδεμα* και στον Κατσαΐτ., Θυ. Ε' 6.

Στέμμα (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. I): *φορών διάδημα φαιδρόν εκ λίθων πολυτίμων* Βίος Αλ. 3411· *ήν δε και το διάδημα λαμπρόν της βασιλείας* Αχιλλ. Ν 33.

διαδισπαρτιάζω, Ασσίζ. 49^{1}.

Από την πρόθ. *διά* και το προβηγκ. *despartir* (Χατζ., Ξέν. στοιχ. 71).

Κατανέμω: *το δίκαιον ορίζει όλην εκείνην την ζημίαν τήν εξοδίασεν ο καραβοκύρης διά λόγου-τους να τα ικανώσουν, ήγουν διαδισπαρτιάσουν απάνω-τους με δίκαιον* ό.π.

διαδουλώνω, Σπαν. Β 105 (κριτ. υπ.), Αλεξ. 405.

Από την πρόθ. *διά* και το *δουλώνω*.

(Μέσ.) είμαι δούλος: *για τούτο σας γυρεύομεν νά 'στε διαδουλωμένοι, σ' αυτόν τον μέγαν βασιλιά όλοι-σας 'γγαρεμένοι* Αλεξ. 405.

διαδοχή η, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 1^{29}, 8^{55} σχόλ., Βίος οσ. Αθαν. 251, Χειλά, Χρον. 355, Δούκ. 215^{19}, Δωρ. Μον. XX, XXX.

Το αρχ. ουσ. *διαδοχή*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Μεταβίβαση πραγμάτων που πρίν ανήκαν σε άλλον, κληρονομιά (Η σημασ. σε παπυρ., L-S στη λ. I2): *ει μή άρα εν τη προτέρα διαθήκη γραφέντων τούτων, οίτινες εξ αδιαθέτου προς την του διατιθεμένου κληρονομίαν, ήτοι διαδοχήν, ελθείν ούκ ηδύνατο...* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 1^{29}· *φέουδα τους έδωκε να τα έχουν κατά διαδοχήν αυτών και τα παιδιά-τους* Δωρ. Μον. XXX.

διάδοχος ο, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8^{41}, 8^{55} σχόλ., Παράρτ. 2^{24}, Απολλών. 845, Αχιλλ. Ν 1446, Αργυρ., Βάρν. Κ 431, Κορων., Μπούας 29, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 874, 1274, Ιστ. πολιτ. 75^{14}, Παλαμήδ., Βοηθ. 1104, Κρ. συμβόλ. 108 σημ.

Το αρχ. επίθ. *διάδοχος* ως ουσ. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Αυτός που διαδέχεται ανώτατο άρχοντα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *πέθανεν ο βασιλεύς ο γέρων, εγένοντο διάδοχοι ομού οι κληρονόμοι* Απολλών. 845· *διάδοχος Ρωμαίων* Αργυρ., Βάρν. Κ 431. **2**) Ο κληρονόμος από το πραιτωρικό δίκαιο (Πβ. τη σημασ. που απ. σε παπυρ., Preisigke-Kiessling): *Οι κληρονόμοι δικαίου εισί διάδοχοι* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8^{41}· *Λέγεται διάδοχος και ο κληρονόμος είτε από διαθήκης εστίν είτε εξ αδιαθέτου* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8^{55} σχόλ.

διαείντα, σύνδ. και επίρρ., βλ. *γιάντα*.

διαένα, επίρρ., Διγ. Ζ 3467.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του αριθμτ. *ένας*.

Διαμιάς: *Ώ τρισκατάρατε γέρον, ανταπεκρίθη και διαένα κόπους μοι και τω λαώ παρέσχες* ό.π.

διαζεύγνυμι, Ελλην. νόμ. 537^{13}, 558^{21}.

Το αρχ. *διαζεύγνυμι*.

(Προκ. για γάμο, μνηστεία) διαλύω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1): *ουδέν εξιάζει ο γάμος εκείνος, αλλά διαζεύγνυται, ήγουν χωρίζεται* αυτ. 537^{13}· *αιτώ την υμών αγιότητα κάγώ η δείνα ως ίνα...ορίσης τα προρρηθέντα μνήστρα εις ουδέν υπάρχουν και διαζεύξης τα ρηθέντα μνήστρα* αυτ. 558^{21}.

διαζευγνύω, Δούκ. 101^{1}.

Από την πρόθ. *διά* και το *ζευγνύω*. Η λ. τον 5. αι. (Steph., Θησ.).

(Προκ. για συζύγους) απομακρύνω, χωρίζω (Η σημασ. τον 5. αι., Steph., Θησ.): *«Ούτος εστίν ο πρό μικρού διαζευγνύων τας ημετέρας γυναίκας, εί μή αντιπαραταξόμεθα;»* ό.π.

διάζευξις η, Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 639^{26}).

Το αρχ. ουσ. *διάζευξις*.

Διάλυση (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. 1): *εισήλθε προς ημάς ο ρηθείς Γεώργιος διεγκαλών και δυσωπών και λέγων διάζευξιν της συμφωνίας τούτων γενέσθαι* ό.π.

διαζύγιν το, Μαχ. 460^{33}.

Από το ουσ. *διαζυγή* και την κατάλ. *-ι(ο)ν*. (Βλ. Andr., Lex., λ. *διαζυγή*). Πβ. λ. *αλλάγιον*. Η λ. και σήμ. στην Κάρπαθο (Andr., Lex., ό.π.). - Βλ. και *διαζύγιον*.

Αντισήκωμα, αντίβαρο, αντιστάθμισμα (Βλ. και Σακ., Κυπρ. Β' 523, λ. *διαζύιν*. Η σημασ. και σήμ. στην Κάρπαθο, Andr., Lex., ό.π.): *ομπρός σιμά εις τον άλλον πούντον, εις την άκραν του τούτου, είχεν έναν διαζύγιν απουκάτω-του και εβάσταν-το* ό.π.

διαζύγιον το, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 1^{16}, Παράρτ. 3^{12}, 3^{12} σχόλ. τρίς, 3^{20}.

Από το ουσ. *διαζυγία* (Βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. *διαζύγιο*). Η λ. τον 6. αι. (Sophocl.) και σήμ. (Δημητράκ.). - Βλ. και *διαζύγιν*.

Έγγραφο που επικυρώνει το χωρισμό άντρα και γυναίκας και αφορά και μνηστευμένους και εγγάμους (Βλ. Sophocl. και Δημητράκ. στη λ. 4): *Διέσιον μεταξύ ανδρός και γαμετής γίνεσθαι λέγεται· διαζύγιον δέ και μνηστή πέμπεσθαι δοκεί, όπερ και εις πρόσωπον της γαμετής ούκ ευήθως πίπτει* αυτ. Παράρτ. 3^{12}· *Το ρεπούδιον το διαζύγιον δηλοί· διαζύγιον δέ το γράμμα το επί χωρισμώ των κατά γάμους ενωθέντων γινόμενον* αυτ. Παράρτ. 3^{20}.

διάζω, βλ. *διάγω*.

διαζώννυμι, Ψευδο-Σφρ. 160^{28}, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1392.

Το αρχ. *διαζώννυμι*.

(Ενεργ. και μέσ.) (μεταφ.) εξουσιάζω κ., κατέχω αρχή (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *την οικουμένην άπασαν συντόμως διαζώσαι* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1392· *ήν επί των κοινών πραγμάτων πάσαν εξουσίαν διεζωσμένος ο Παλαιολόγος ο Μιχαήλ* Ψευδο-Σφρ. 160^{28}.

L-S στη λ. I2): *επωνομάσθη Βαρνάβας, όστις μετά τον θάνατον Δωροθέου διεδέξατο διά προτροπής του κυρ-Ιωάσαφ του κελλίου άπασαν την αρχήν* Εξήγ. πέτρ. 276· *Απεκάρη γοὺν κατά μοναχούς Ιωαννίκιος και διεδέξατο την βασιλείαν* Πανάρ. 61^{17}· *να διαδεχθής στην χώρα-του και να κοσμοκρατήσης* Λίβ. Ν 337. **2**) Κληρονομώ (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ. στη λ. 4): *Οι από κεκωλυμένων γάμων τικτόμενοι παίδες...ουδέ διαδέχονται κατά τι τον ίδιον πατέρα* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 7^{8}· *όπως πάλιν μετά τον αυτού θάνατον τα εμά τέκνα διαδέχωνται το ρηθέν ρέστος* Διαθ. του 16. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 683^{2}). **3**) (Προκ. για άρχοντα) παραδίδω την αρχή (Πβ. για τη σημασ. L-S στη λ. IIb και Sophocl.): *Πάσα δίκη προγυμναζομένη κατά των διαδεχθέντων αρχόντων* Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{13}.

διάδημα(ν) το, Προδρ., Στ. δεητ. 3, Βέλθ. 19, 149, Διήγ. Βελ. 42, Βίος Αλ. 3411 3884, Φλώρ. 340, 421, 895, Ηπειρ. 210^{2}, Αχιλλ. Ν 33, Αχιλλ. Ο 6, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 700, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 372, 394, Χίκα, Μονωδ. 107, Ροδολ. (Μανούσ.), Γ' [528], Ζήν. Α' 214, 275· *δ ι ά δ ε μ α,* Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [538].

Το αρχ. ουσ. *διάδημα*. Πβ. το σημερ. *γιάδεμα* και *τζάμα* (Andr., Lex.). Ο τ. *διάδεμα* και στον Κατσαΐτ., Θυ. Ε' 6.

Στέμμα (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. I): *φορών διάδημα φαιδρόν εκ λίθων πολυτίμων* Βίος Αλ. 3411· *ήν δέ και το διάδημα λαμπρόν της βασιλείας* Αχιλλ. Ν 33.

διαδισπαρτιάζω, Ασσίζ. 49^{1}.

Από την πρόθ. *διά* και το προβηγκ. *despartir* (Χατζ., Ξέν. στοιχ. 71).

Κατανέμω: *το δίκαιον ορίζει όλην εκείνην την ζημίαν τήν εξοδίασεν ο καραβοκύρης διά λόγου-τους να τα ικανώσουν, ήγουν διαδισπαρτιάσουν απάνω-τους με δίκαιον* ό.π.

διαδουλώνω, Σπαν. Β 105 (κριτ. υπ.), Αλεξ. 405.

Από την πρόθ. *διά* και το *δουλώνω*.

(Μέσ.) είμαι δούλος: *για τούτο σας γυρεύομεν νά 'στε διαδουλωμένοι, σ' αυτόν τον μέγαν βασιλιά όλοι-σας 'γγαρεμένοι* Αλεξ. 405.

διαδοχή η, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 1^{29}, 8^{55} σχόλ., Βίος οσ. Αθαν. 251, Χειλά, Χρον. 355, Δούκ. 215^{19}, Δωρ. Μον. XX, XXX.

Το αρχ. ουσ. *διαδοχή*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Μεταβίβαση πραγμάτων που πρίν ανήκαν σε άλλον, κληρονομιά (Η σημασ. σε παπυρ., L-S στη λ. I2): *εί μή άρα εν τη προτέρα διαθήκη γραφέντων τούτων, οίτινες εξ αδιαθέτου προς την του διατιθεμένου κληρονομίαν, ήτοι διαδοχήν, ελθείν ούκ ηδύνατο...* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 1^{29}· *φέουδα τους έδωκε να τα έχουν κατά διαδοχήν αυτών και τα παιδιά-τους* Δωρ. Μον. XXX.

διάδοχος ο, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8^{41}, 8^{55} σχόλ., Παράρτ. 2^{24}, Απολλών. 845, Αχιλλ. Ν 1446, Αργυρ., Βάρν. Κ 431, Κορων., Μπούας 29, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 874, 1274, Ιστ. πολιτ. 75^{14}, Παλαμήδ., Βοηβ. 1104, Κρ. συμβόλ. 108 σημ.

Το αρχ. επίθ. *διάδοχος* ως ουσ. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Αυτός που διαδέχεται ανώτατο άρχοντα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *πέθανεν ο βασιλεύς ο γέρων, εγένοντο διάδοχοι ομού οι κληρονόμοι* Απολλών. 845· *διάδοχος Ρωμαίων* Αργυρ., Βάρν. Κ 431. **2**) Ο κληρονόμος από το πραιτωρικό δίκαιο (Πβ. τη σημασ. που απ. σε παπυρ., Preisigke-Kiessling): *Οι κληρονόμοι δικαίου εισί διάδοχοι* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8^{41}· *Λέγεται διάδοχος και ο κληρονόμος είτε από διαθήκης εστίν είτε εξ αδιαθέτου* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8^{55} σχόλ.

διαείντα, σύνδ. και επίρρ., βλ. *γιάντα*.

διαένα, επίρρ., Διγ. Ζ 3467.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του αριθμτ. *ένας*.

Διαμιάς: *Ώ τρισκατάρατε γέρον, ανταπεκρίθη και διαένα κόπους μοι και τω λαώ παρέσχες* ό.π.

διαζεύγνυμι, Ελλην. νόμ. 537^{13}, 558^{21}.

Το αρχ. *διαζεύγνυμι*.

(Προκ. για γάμο, μνηστεία) διαλύω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1): *ουδέν εξιάζει ο γάμος εκείνος, αλλά διαζεύγνυται, ήγουν χωρίζεται* αυτ. 537^{13}· *αιτώ την υμών αγιότητα κάγώ η δείνα ως ίνα...ορίσης τα προρρηθέντα μνήστρα εις ουδέν υπάρχουν και διαζεύξης τα ρηθέντα μνήστρα* αυτ. 558^{21}.

διαζευγνύω, Δούκ. 101^{1}.

Από την πρόθ. *διά* και το *ζευγνύω*. Η λ. τον 5. αι. (Steph., Θησ.).

(Προκ. για συζύγους) απομακρύνω, χωρίζω (Η σημασ. τον 5. αι., Steph., Θησ.): *«Ούτος εστίν ο πρό μικρού διαζευγνύων τας ημετέρας γυναίκας, εί μή αντιπαραταξόμεθα;»* ό.π.

διάζευξις η, Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 639^{26}).

Το αρχ. ουσ. *διάζευξις*.

Διάλυση (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. 1): *εισήλθε προς ημάς ο ρηθείς Γεώργιος διεγκαλών και δυσωπών και λέγων διάζευξιν της συμφωνίας τούτων γενέσθαι* ό.π.

διαζύγιν το, Μαχ. 460^{33}.

Από το ουσ. *διαζυγή* και την κατάλ. *-ι(ο)ν*. (Βλ. Andr., Lex., λ. *διαζυγή*). Πβ. λ. *αλλάγιον*. Η λ. και σήμ. στην Κάρπαθο (Andr., Lex., ό.π.). - Βλ. και *διαζύγιον*.

Αντισήκωμα, αντίβαρο, αντιστάθμισμα (Βλ. και Σακ., Κυπρ. Β' 523, λ. *διαζύιν*. Η σημασ. και σήμ. στην Κάρπαθο, Andr., Lex., ό.π.): *ομπρός σιμά εις τον άλλον πούντον, εις την άκραν του τούτου, είχεν έναν διαζύγιν απουκάτω-του και εβάσταν-το* ό.π.

διαζύγιον το, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 1^{16}, Παράρτ. 3^{12}, 3^{12} σχόλ. τρίς, 3^{20}.

Από το ουσ. *διαζυγία* (Βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. *διαζύγιο*). Η λ. τον 6. αι. (Sophocl.) και σήμ. (Δημητράκ.). - Βλ. και *διαζύγιν*.

Έγγραφο που επικυρώνει το χωρισμό άντρα και γυναίκας και αφορά και μνηστευμένους και εγγάμους (Βλ. Sophocl. και Δημητράκ. στη λ. 4): *Διέσιον μεταξύ ανδρός και γαμετής γίνεσθαι λέγεται· διαζύγιον δέ και μνηστή πέμπεσθαι δοκεί, όπερ και εις πρόσωπον της γαμετής ούκ ευήθως πίπτει* αυτ. Παράρτ. 3^{12}· *Το ρεπούδιον το διαζύγιον δηλοί· διαζύγιον δέ το γράμμα το επί χωρισμώ των κατά γάμους ενωθέντων γινόμενον* αυτ. Παράρτ. 3^{20}.

διάζω, βλ. *διάγω*.

διαζώννυμι, Ψευδο-Σφρ. 160^{28}, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1392.

Το αρχ. *διαζώννυμι*.

(Ενεργ. και μέσ.) (μεταφ.) εξουσιάζω κ., κατέχω αρχή (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *την οικουμένην άπασαν συντόμως διαζώσαι* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1392· *ήν επί των κοινών πραγμάτων πάσαν εξουσίαν διεζωσμένος ο Παλαιολόγος ο Μιχαήλ* Ψευδο-Σφρ. 160^{28}.

διάθεμα(ν) το, Χούμνου, Κοσμογ. 525, 777.

Το μτγν. ουσ. *διάθεμα* (Sophocl.).

Εντολή: *Έστεσε ο Θεός διάθεμαν, παραγγελιάν μεγάλη* αυτ. 777.

διαθερμαίνω, Βίος οσ. Αθαν. 238.

Το αρχ. *διαθερμαίνω*.

(Μεταφ.) μεταδίδω θεϊκό ζήλο: *Ού* (ενν. *Αθανασίου*) *τα κατορθώματα και οι πόνοι ούτως επέραστοι και ηδονήν στάζοντες, ώς και αυτό μόνον το εις εκείνου μνήμην ελθεϊν ικανόν διαθερμάναι ψυχήν* ό.π.

διάθεσις η, Ελλην. νόμ. 541^{2}, 542^{26}, 570^{18}, Ιερακοσ. 381^{7}, 470^{28}, Ωροσκ. 41^{9,10}, Χρυσόβ. του 1364 σ. 151, Λίβ. Sc. 3153, Λίβ. N 3735, Δούκ. 199^{14}, Αιτωλ., Μύθ. 105^{12}, Μεταξά, Επιστ. 47 δίς, Βακτ. αρχιερ. 165, Διακρούσ. 119^{9}.

Το αρχ. ουσ. *διάθεσις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). (Βλ. και Andr., Lex.).

1) Ψυχική ή σωματική κατάσταση (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II1α και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 10): *πρέπει ο αρχιερεύς και ο πνευματικός πατήρ να τους τηρούν την διάθεσιν και την καρδίαν* Βακτ. αρχιερ. 165· *θανατωδέστερα τούτων* (ενν. *των νοσημάτων*) *τα των κοιλιακών και υστερικών διαθέσεων έσονται* Ωροσκ. 41^{10}· *Η κνησμώδης και ψωρώδης επιγενομένη διάθεσις* Ιερακοσ. 470^{28}. **2)** Η στάση προς κάπ. ή κ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. IIb και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 11): *η σπλαγχνική και ευνοϊκή διάθεσις οπού τον απερασμένον καιρόν εδείξατε* Μεταξά, Επιστ. 47· *φαίνονται ότι έχουσιν διάθεσιν αγία* Αιτωλ., Μύθ. 105^{12}· *οίδαμεν ακριβώς την προς ημάς εκ πολλών χρόνων διάθεσιν* Δούκ. 199^{14}· *πόσην αγάπην και στοργήν και διάθεσιν γνησίαν!* Λίβ. Sc. 3153. **3)** Σχέση: *διότι έσχεν μετ' αυτής γαμικήν διάθεσιν μετά όρκου* Ελλην. νόμ. 542^{26}· *Ο μέντοι από του αγίου βαπτίσματος τινά δεξάμενος ού δύναται ταύτην ύστερον προς γάμον αγάγεσθαι ως δήθεν γεναμένην θυγατέραν αυτού..., αλλ' ουδέ ο υιός αυτού, επειδή ουδέν άλλως ει μή έχων επ' αυτής πατρικήν διάθεσιν* Ελλην. νόμ. 570^{18}.

διάθετον το, Λίβ. Esc. 1653.

Από το ρημ. επίθ. *διαθετός*.

Διάθεση: *υπέμεινε εις διάκρισιν του πόθου-σου, Ροδάμνη, και το φρικτόν το διάθετον της εδικής-σου γνώμης* ό.π.

διαθέτω, Ελλην. νόμ. 542^{14}, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk. - van Gem.) 19.

Από την πρόθ. *διά* και το *θέτω*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Μέσ.) **1)** Αφήνω κληρονομιά (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *διατίθημι* B1): *εί δέ και ο πατήρ ουδέν διαθεσθή ούτως, ουδέν εξιάζει η διαθήκη αυτού* Ελλην. νόμ. 542^{14}. **2)** Υπάρχω, ευρίσκομαι: *απήν του νού-σου η διαφορά απόναι διαθεμένη μέσα σ' εμάς κ' εις τ' άλλα ζά, δέν έχω νά 'ν' λιωμένη* Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk. - van Gem.) 19.

διαθήκη η, Ασσίζ. 137^{7}, 143^{13}, 166^{28}, 212^{23}, 264^{1}, 371$^{24-5}$, 372^{19}, 394^{28}, Δούκ. 289^{23}, Θησ. Ι' Υπόθ. [7], Αλεξ. 2788, Πεντ. Γέν. IX 9, 16, 17, XIV 13, XV 18, XVII 2, XXI 27, Έξ. II 24, XXXI 16, XXXIV 10, Λευιτ. II 13, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1273, Χρον. σουλτ. 55^{5}, Διαθ. Ηγουμ. Μακαρίας 164, Σεβήρ., Διαθ. 192, Βακτ. αρχιερ. 140, 144, 145 δίς, 188, κ.π.ά.

Το αρχ. ουσ. *διαθήκη*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Έγγραφη δήλωση για διάθεση περιουσίας κάπ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *περί του γραμματικού της διαθήκης τίς εντέχεται να την γράψη* Ασσίζ. 143^{13}· *Περί διαθήκης μυστηριακής οπού...ουδέν την βλέπουν μέσα τί λέγει* Βακτ. αρχιερ. 145. **2)** Συνθήκη, συμφωνία (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. III): *εθυμήθην ο Θεός τη διαθήκη-του με τον Αβραάμ* Πεντ. Έξ. II 24· *ιδού εγώ κόφτω διαθήκη ανάγναντις όλο τον λαό-σου* Πεντ. Έξ. XXXIV 10· *φιλικόν προσωπείον ενδυθείς... αποδέχεται την πρεσβείαν και γράφει νέας διαθήκας* Δούκ. 289^{23}· *βιβλία της Παλαιάς και Νέας Διαθήκης* Βακτ. αρχιερ. 140. **3)** Έκφρ. *διαθήκη ναιώνα*, βλ. ά. *αιών(ας)* φρ.

διαθηκώος, επίθ., Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (Σάθ., MB Ϛ' 635^{11}), Διαθ. Θεοδ. Σαρ. 27^{189}, Γράμματα Μετεώρ. 25, 26, 36, 37, 83.

Από το ουσ. *διαθήκη* και την κατάλ. *-ώος*.

Που αναφέρεται στη διαθήκη: *διαθηκώον γράμμα* Γράμματα Μετεώρ. 36· *Το ταις διαθηκώαις τηρείν ακριβείαις τοις βιοτικοίς ανειλημμένοις πράγμασιν εφίεται* Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (Σάθ., MB Ϛ' 635^{11}).

διαθρύπτω, Krumb., Sprichw. 96.

Το αρχ. *διαθρύπτω*.

(Προκ. για ψωμί) κομματιάζω, κόβω (Η σημασ. μτγν., Bauer, Wört. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 2): *λύε πάντα σύνδεσμον αδικίας και διάθρυπτε πεινώντων τον άρτον-σου* ό.π.

διαίρεσις η, Act. Lavr. 59^{44,61}, Μανασσ., Χρον. 934, Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (Σάθ., MB Ϛ' 631^{26}, 632^{3}), Ασσίζ. 236^{19}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 18^{5}, Γ' 10^{13}, Έκθ. χρον. 7^{14}, Ιστ. πολιτ. 9^{20}, Χρονολ. πίν. βασ. 72, Βακτ. αρχιερ. 139.

Το αρχ. ουσ. *διαίρεσις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) (Προκ. για περιουσία ή κληρονομιά) μοίρασμα, κατανομή (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2): *την παρούσαν έγγραφον συμβιβαστικήν διαίρεσιν των γονικών ημών ακινήτων* Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (Σάθ., MB Ϛ' 632^{3}). **2α)** Τμήμα (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2): *το δέ τοσούτον μέγεθος αυτού της βασιλείας* (παραλ. 2 στ.) *κατατμηθέν και μερισθέν εις δέκα διαιρέσεις* Μανασσ., Χρον. 934· **β)** βαθμός: *Περί των βαθμών του γάμου, οι οποίοι διαλαμβάνουν εις πόσους γίνουνται τα συνοικέσια και εις πόσους να μηδέν γίνουνται και περί διαιρέσεως συγγενείας* Βακτ. αρχιερ. 139. **3)** Χωρισμός, σχίσμα: *γέγονεν η ένωσις, ούχ ένωσις, αλλά διαίρεσις* Έκθ. χρον. 7^{14}. **4)** Αντίθεση (γνωμών), διαφωνία: *άν έχουν αφίβολον μέσον-τους κανενού ζητήματος, απέ το ποίον αγκαλούν, ουδέν πρέπει να έχη διαίρεσιν εις τας μαρτυρίας* Ασσίζ. 236^{19}.

διαίρω, Διγ. (Trapp) Gr. 2139, Διγ. Ζ 2548.

Το αρχ. *διαίρω*.

Παίρνω μαζί-μου κ. κρυφά από τους άλλους, κλέβω: *εγώ δέ, η παντάλαινα, άδειαν εντυχούσα, πλούτον πολύν διάρασα τω πλάνω συνεσχέθην υπουργησάσης της νυκτός ευκαίρως προς το έργον* Διγ. Ζ 2548.

διαίσιον, το, βλ. *διέσιον*.

δίαιτα η, Ασσίζ. 179^{1}, Αρμεν., Εξάβ. Γ' 8^{23}· *δ ι α ί τ η*, Σάθ., MB Ϛ' σ. λδ'

Το αρχ. ουσ. *δίαιτα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Ο τρόπος ζωής πού καθορίζεται από το γιατρό (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S στη λ. II2α και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ουδέν εκράτησεν την δίαιταν οπού τον επαράγγειλεν ο ιατρός* Ασσίζ. 179^{1}. **2)** Τόπος διαμονής, κατοικία (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. II1): *Εάν δίαιταν εις ενιαυτόν μισθωσάμενος όλον παράσχω τον μισθόν* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 8^{23}.

διαίτη η, βλ. *δίαιτα*.

διαιτία η, Ιατροσ. κώδ. ωιθ'.

Από το αρχ. ουσ. *δίαιτα*. και την κατάλ. *-ία*.

Τρόπος ζωής: *Ιατροσόφι συν Θεῷ περιέχον την λέξιν διαιτίαν τινών φιλοσόφων περί ιατρικής επιστήμης* ό.π.

διακαινήσιμος η, Παΐσ., Ιστ. Σινά 1028.

Από την πρόθ. *διά* και το επίθ. *καινός*. Βλ. για πρώτη μνεία Lampe, Lex. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Η εβδομάδα από το Πάσχα έως την Κυριακή του Θωμά (Βλ. Lampe, Lex. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *Τη έκτη εορτάζεται της διακαινησίμου* ό.π.

διακατοχή η, Act. Lavr. 63^{51}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 3^{31}, 3^{31} σχόλ., 4^{2}, Ε' 6^{7}, 8^{37} Παράρτ. 3^{13}, Βακτ. αρχιερ. 149.

Το μτγν. ουσ. *διακατοχή*. Η λ. και σε επιγρ. (L-S).

α) Κατοχή: *έκαστος εκάστῳ ασφαλή και βεβαίαν αποκαθιστών την εις αιώνας διακατοχήν ού δέδωκε σήμερον αγρού* Act. Lavr. 63^{51}· **β)** (στο ελληνορωμαϊκό δίκαιο) προσωρινή κατοχή περιουσίας (Η σημασ. σε επιγρ., L-S. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 2): *Διακατοχή εστί δίκαιον του εξείναι κρατείν την ουσίαν ή τα πράγματα του τελευτήσαντος* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 6^{7}.

διακάτοχος ο, Act. Xér. 8^{4}, Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 609^{20}), Αρμεν., Εξάβ. Α' 1^{8} σχόλ.

Η λ. σε Γλωσσάρ. (L-S).

Νομέας περιουσίας, κληρονόμος (Βλ. L-S): *εισί δόγματα πραιτώρων...ώς η περί κλέμματος αγωγή και ‹αι› τοις διακατόχοις αγωγαί παρεχόμεναι* Αρμεν., Εξάβ. Α' 1^{8} σχόλ.· *προσήλθεν αύθις ημίν τοις διακατόχοις εκείνης...ο τιμιώτατος καθηγούμενος της ρηθείσης μονής Ιωνάς μοναχός* Act. Xér. 8^{4}.

διάκειμαι, Έγγρ. του 14. αι. (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, $139^{7,8}$, 143^{9}), Μάρκ., Βουλκ. 342^{4}.

Το αρχ. *διάκειμαι*.

Κείμαι, βρίσκομαι (Πβ. L-S στη λ. II3): *αποχαρίζομαι τούτο προς την αυτής σεβασμίαν μονήν...την εν τῳ Αγίῳ όρει διακειμένην* Έγγρ. του 14. αι. (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 139^{8}).

διακελεύω, Προδρ. IV 141 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), Φυσιολ. (Legr.) 749, Κουρσάρ. 2^{27}.

Το ενεργ. του αρχ. *διακελεύομαι*. Η λ. στη Σούδα (L-S, λ. *διακελεύομαι*). Βλ. όμως και Bauer, Wört.

1) Ορίζω, προστάζω (Πβ. L-S, λ. *διακελεύομαι* 1): *καθώς οι θείοι νόμοι διακελεύουσι και λέσι* Κουρσάρ. 2^{27}· *εξ ού ο μέγας Μωυσής τούτο διακελεύει* Φυσιολ. (Legr.) 749. **2)** Συμβουλεύω (Πβ. L-S, ό.π. 3): *Σύ δε προς τούτο, βασιλεύ, τί με διακελεύεις;* Προδρ. IV 141 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.).

διακεντισμένος, μτχ., βλ. *διακεντώ*.

διακεντώ, Ιστ. πολιτ. 47^{8}· μτχ. *διακεντισμένος*, Διγ. (Trapp) Esc. 1486.

Η λ. στον Ιπποκράτη (L-S, λ. *διακεντέω*).

1) Διαπερνώ κάπ. με αιχμηρό όργανο, διατρυπώ (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S, ό.π.): *ούτω διαπερώμενοι και διακεντούμενοι αξίως πολλοί αθλίως απώλοντο και κατεσφάγησαν* Ιστ. πολιτ. 47^{8}. **2)** Διακοσμώ, στολίζω κ. με κέντημα (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π.): *τα ποδηματίτσια-της χρυσά διακεντισμένα* Διγ. (Trapp) Esc. 1486.

διακέφαλα, επίρρ., Διγ. Ζ 3071.

Από την πρόθ. *διά* και το ουσ. *κεφάλι*.

Πάνω στο κεφάλι, κατακέφαλα: *τη ράβδῳ διακέφαλα τούτον εγώ πατάσσω* ό.π.

διακινώ, Ασσίζ. 372^{3}, Ορνεοσ. αγρ. 568^{17}, Ερωτοπ. 696, Διήγ. ωραιότ. 246, 443, 629.

Το αρχ. *διακινέω*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.). Βλ. και Tabachowitz, Etudes sur le grec 61.

1) Μετακινώ, κουνώ εδώ και εκεί (Βλ. L-S, λ. *διακινέω* I1): *εσπέρας δε τον λύχνον ώδε κάκείσε διακίνησον, βαστάζων αυτόν έως ημέρα γένηται* Ορνεοσ. αγρ. 568^{17}. (έκφρ.) *διακινούμενα υφάσματα*=που μετακινούνται, δηλ. που δεν είναι ραμμένα πάνω σε καρέκλες, καναπέδες, κλπ. (Πβ. Ασσίζ. 120^{23}) (Πληροφορία Χατζ.): *ουδέ εμπορεί να λάβη το τουέριν-της διά να πουλήση τας κλήρας ού τα χωράφια ού τα αμπέλια ού έτερα υφάσματα διακινούμενα* Ασσίζ. 372^{3}. **2)** Μπαίνω σε κίνηση· ξεκινώ (Βλ. L-S, ό.π. I1 και L-S Suppl., Lampe, Lex., λ. *διακινέω* 2 και Andr., Lex. στη λ. 2 και 3): *μαζωκτήκαμεν κ' εμείς και όλοι διακινούμεν* Διήγ. ωραιότ. 629· *είδα-σε κ' εδιακίνησες από λουτρούλουμένη* Ερωτοπ. 696.

διακλίνω, Χρον. Μορ. Η 8538.

Το μτγν. *διακλίνω*.

Καταφέρνω να εξασφαλίσω την εύνοια κάπ., κάνω κάπ. να διατεθή ευνοϊκά απέναντί-μου: *τόσα βιαστήτε ως φρόνιμοι κ' ειπέτε-τον τον ρήγαν, όπως να τον διακλίνετε να έλθη εις θέλημά-σας* ό.π.

διακομίζω, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 11^{26} σχόλ., Ενθύμηση του 1277 (Darrouzès, Χαριστ. Ορλάνδ. Α' 309).

Το αρχ. *διακομίζω*.

α) Κληροδοτώ: *Κατά την κη' του Μαρτίου μηνός εκοιμήθη ο αδελφός ημών Λάζαρος και διεκόμισε το παρόν βιβλίον προς την σεβασμίαν μονήν του Ακαπνίου* Ενθύμηση του 1277 (Darrouzès, Χαριστ. Ορλάνδ. Α' 309)· **β)** (προκ. για πρόσ. ενδιάμεσο που αναλαμβάνει τη μεταβίβαση του κληροδοτήματος στον κληρονόμο) μεταβιβάζω: *ζή ο Γεώργιος ο*

μέλλων τούτο (ενν. *το ληγάτον οίκημα*) *διακομίσειν και δώσειν αιρέσεως πληρωθείσης προς τον Νέστορα* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 11^{26} σχόλ.

διακομιστής ο, Lettres 1453 5^{14}, 7^{5}, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. (Γριτσόπ.) 4^{30}, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 12^{38}, 35^{4}, 72^{9}.

Από το *διακομίζω* και την κατάλ. *-τής*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

Αυτός που μεταφέρει επιστολές, ταχυδρόμος (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex. Βλ. και Τωμ., ΕΕΦΣΠΑ, περ. β', 20, 1969/70, 11): *από κακίαν και σπάνιν των διακομιστών αποτυγχάνει πάντα των γραμμάτων των παρ' ημών* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 12^{38}· *η σπάνις των διακομιστών είναι μάλιστα το αίτιον της σιωπής* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 72^{9}.

διάκονας ο, βλ. *διάκων*.

διακόνημα το, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 5^{13}· *δ ι κ ό ν η μ α ν*, Αχ. Σπαν. (Eideneier) Α 327.

Το αρχ. ουσ. *διακόνημα*.

Υπηρεσία που εκτελείται από μοναχό (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ. στη λ. 2 και Παπαδ. Α., ΛΑ 6, 1923, 126): *εν πάσι τοις διακονήμασι δεξιός ήν υπηρέτης* Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 5^{13}.

διακονία η, Act. Lavr. 61^{39}, Έγγρ. του 14. αι. (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 136, 144), Βίος οσ. Αθαν. 245, 246, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 5^{3}, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1308· *δ ι α κ ο ν ι ά*, Τζάνε, Κρ. πόλ. 233^{7}· *δ ι κ ο ν ί α*, Παϊσ., Ιστ. Σινά 955.

Το αρχ. ουσ. *διακονία*. Οτ. *διακονιά* και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Το έργο, η υπηρεσία του διακόνου (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. Ι1): *ού μόνον αυτούς, αλλά και τους μεθ' ημάς την του πρώτου διακονίαν διαδεξομένους αδελφά φρονείν παρηνέσαμεν* Act. Lavr. 61^{39}· **β**) υπηρεσία, φροντίδα (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 6): *δίδωσι πρός-με κελλίον και διακονίαν αδελφάτου ενός* Έγγρ. του 14. αι. (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 144). **2**) Δοχείο ορισμένης ποσότητας τροφής (Πβ. L-S στη λ. ΙΙΙ. Η σημασ. και σήμ. σε ιδίωμ., Παπαδ. Α., ΛΑ 6, 1923, 126, λ. *διακονία* 1): *Μοιράζουσιν και άλευρον από μισόν ποτήρι (διακονίαν καθ' ενός) από το παραθύρι* Παϊσ., Ιστ. Σινά 1308. **3**) Ζητιανιά, επαιτεία (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *διακονιά* 1): *αρχόντισσες ευγενικές εις διακονιάν γυρίζουν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 233^{7}.

διακονιάρης ο, Γεωργηλ., Βελ. 722, 798, Ριμ. Βελ. 923, 934, Συναξ. γυν. 941 Κατζ. Δ' 291, 315, Κατά «ζουράρη» 179, Στάθ. Α' 164, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 761.

Από το ουσ. *διακονία-διακονιά* και την κατάλ. *-άρης*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. ιδιωμ. και στη λογοτ. (Δημητράκ.). Για τη λ. και το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ $Β^{2}$ 92.

Ζητιάνος (Η σημασ. στο Βλάχ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ. στη λ. 1): *ήτονε βασταγαρόπουλος, πτωχός διακονιάρης* Κατά «ζουράρη» 179· *απού το κτύπο-σου θαρρώ πως νά 'σαι διακονιάρης* (παραλ. 1 στ.). *Αλήθεια διακονίζομαι μόνο για την αγάπη* Στάθ. Α' 164.

διακονίζω, Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [1112], Κατζ. Γ' 300, Δ' 316, Στάθ. Α' 166, Τζάνε, Κρ. πόλ. 357^{18}.

Για τη λ. βλ. Steph., Θησ. Το μέσ. *διακονίζομαι* και σήμ. στην Κύπρο (Andr., Lex., λ. *διακονούμαι*). Για τη λ. βλ. και Πολ. Λ. [Κατζ. σ. 143] και Pern., Et. linguist. Γ' 389.

(Ενεργ. και μέσ.) ζητιανεύω, «διακονεύω» (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, Andr. Lex., ό.π. 2): *Εις τους Κορφούς τους βγάνουσι, τσι πόρτες εγυρίζαν· ζόρκοι και διακονίζοντα* Τζάνε, Κρ. πόλ. 357^{18}· *Εσύ κατέχεις, άσπλαχνε, του πόθου η πτώχεια τί έχει και τί 'ναι διακονίζοντας τον πόθον να ξετρέχη* Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [1112].

διακόνιον το, Μαχ. 392^{10}.

Το αρχ. ουσ. *διακόνιον*. Πβ. το σημερ. *διακονιόν*, Σακ., Κυπρ. Β' 523 και τον τ. *διακόνι* (Andr., Lex., λ. *διακόνιον*).

Ζητιανιά, επαιτεία: *ετζενιάστησαν και εκλείσαν το νησίν· πόσες εμείναν χήρες και ορφανοί και εις το διακόνιον από τους Γενουβήσους!* ό.π.

διακόνισσα η, Αρμεν., Εξάβ. Ϛ' 3^{3}, Αποκ. Θεοτ. (Pern.) 252, Βακτ. αρχιερ. 186.

Η λ. σε επιγρ. (L-S) και σήμ. (Δημητράκ.).

Η γυναίκα που φροντίζει το ναό (Η σημασ. σε επιγρ., L-S): *Οι ταις μοναζούσαις ή ταις ασκητρίαις ή ταις διακονίσσαις ενασελγαίνοντες* Αρμεν., Εξάβ. Ϛ' 3^{3}.

διακονοποίησις· *διακονοποίησιν*, Χούμνου Π.Δ. ΧΙ 50, εσφαλμ. γρ. αντί *διά κανόνισιν* (Βλ. Χούμνου, Κοσμογ. 1194).

διάκονος ο, Act. Lavr. 59^{84}, 60^{70}, Προδρ. IV 142a (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), Ασσίζ. 108^{9}, 259^{22-3}, Μαχ. 26^{8}, Απόκοπ. 471, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 374, Παϊσ., Ιστ. Σινά 12, 556, 1389, Σεβήρ., Διαθ. 192, Ιστ. Βλαχ. 1679, Λίμπον. 490, Τζάνε, Κρ. πόλ. 235^{9}.

Το αρχ. ουσ. *διάκονος*. Η λ. και σήμ.

Διάκος (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι2): *ιερωμένον άνθρωπον να μή κατηγορήσης, παπάν, ουδέ διάκονον, ουδέ αρχιερέα* Ιστ. Βλαχ. 1679.

διακονώ, Προδρ. ΙΙΙ 71, Πουλολ. Ζ 123, Πουλολ. Αθ. 128, Χρον. Τόκκων 3207, Θρ. Κων/π. διάλ. 21, Μαχ. 590^{35}, Γεωργηλ., Βελ. 696, Ριμ. Βελ. 941, Βεντράμ., Φιλ. 6, Πανώρ. Α' 383, Τζάνε, Κρ. πόλ. 193^{16}, 545^{16}· *δ ι κ ο ν ώ*, Προδρ. ΙΙΙ 71 (χφ. G) (κριτ. υπ.), Ιμπ. (Legr.) 989.

Το αρχ. *διακονέω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Βλ. και Andr., Lex. (λ. *διακονούμαι*).

Α' 1) (Ενεργ. και μέσ.) ζητιανεύω, «διακονεύω» (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *απήν με ποίκετε τυφλόν, τυφλών τέχνη ποιούμαι και ως τυφλός και δυστυχής θέλω και διακονούμαι* Ριμ. Βελ. 941· *επαρπατούσαν* (ενν. *οι φυλακισμένοι*) *εις την χώραν και εδιακονούσαν* Μαχ. 590^{35}. **2**) (Μέσ.) βολεύομαι, τακτοποιούμαι: *Ψάρια πολλών λογιών, αρίφνητα επιάσαν κ' επέψασιν κ' εμάς πολλά για να δικονηθούμεν* Ιμπ. (Legr.) 989. **Β'** (Μτβ.) παρέχω βοήθεια, ελεώ (Η σημασ. μτγν., Sophocl., λ. *διακονέω* 1): *δότε-τον πάντες οβολόν και διακονήσετέ-τον* Γεωργηλ., Βελ. 696. **Γ'** (Αμτβ.) υπηρετώ ως διάκος (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *διακονέω* Ι2): *εκείνος διηκόνησεν εις την μονήν πολλάκις* Προδρ. ΙΙΙ 71.

διακοπή η, Αρμεν., Εξάβ. Β' 1^{56} σχόλ.

Το μτγν. ουσ. *διακοπή*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Παύση κάπ. πράγματος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 11): *εί γάρ προς ημέραν μή νεμηθή, δοκεί η νομή προς τον αληθή δεσπότην εκτρέχειν και τη διακοπή την δεσποτείαν ανανεούν* ό.π.

διακόπτω, Μανασσ., Χρον. 5916.

Το αρχ. *διακόπτω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Πβ. και τον τ. *διακόβγω*, που απ. σήμ. στην Κρήτη (Andr., Lex., λ. *διακόπτω*).

Σταματώ κ. για ένα διάστημα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *οίτινες την παππόπατρον κρυβείσαν βασιλείαν κἂν τοις Φωκά και Τζιμισκή διακοπείσαν χρόνοις πάλιν εξήνεγκαν εις φως* ό.π.

διάκος ο, Ασσίζ. 358[26,30], Μαχ. 36[3], 674[29], Σεβήρ., Σημειώμ. 20, 29. Βλ. και *διάκων*.

Από το ουσ. *διάκων* (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Βοηθός επισκόπου ή ιερέα, που κατέχει τον τρίτο βαθμό της ιεροσύνης (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *ήτον διάκος εις την ανορίαν της Μαραθάσας* Μαχ. 36[3].—Η λ. και ως επών. (Βλ. Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 209).

διακόσιοι, αριθμτ., Διγ. (Hess.) Esc. 571, Ερμον. Χ 149, Διήγ. Αλ. V 42.

Το αρχ. αριθμτ. *διακόσιοι*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Διακόσιοι.

διακοσμίζω, Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα 359.

Από τον αόρ. *διεκόσμησα* του *διακοσμώ*.

Στολίζω: *με πολλήν επιμέλειαν τους διακοσμίζουσι* (ενν. τους ναούς) *και στολίζουσιν* ό.π.

διακοσμώ, Καλλίμ. 437.

Το αρχ. *διακοσμέω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Στολίζω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *διακοσμούσας Χάριτας τον ουρανόν εκείνον* ό.π.

διακράτηξη, η, βλ. *διακράτησις*.

διακράτησις η, Act. Lavr. 60[30,35], Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 615[15]), Έγγρ. του 13. αι. (ΝΕ 7, 1910, 38[5]), Χρον. Μορ. Η 1928, 2856, Χρον. Μορ. Ρ 6000, Χρον. Τόκκων 1665, 2284· *δ ι α κ ρ ά τ η ξ η*, Πεντ. Γέν. XVII 8, XXIII 9, XLVIII 4, Λευιτ. XXV 10, 28, XXVII 16, Αρ. XXVII 4, 7, XXXI 5, 22, 29, XXXV 2, 8, 28, Δευτ. XXXII 49, κ.α.

Το μτγν. ουσ. *διακράτησις*.

1) Κυριότητα, ιδιοκτησία (Η σημασ. σε σχόλ., L-S): *η Πάτρα γάρ του έγραφεν να έχη να αφεντεύη, με όλη-της την διακράτησιν του εδόθη να την έχη* Χρον. Μορ. Η 1928· *Τες άκρες εκουρσεύασιν, χωρία και κατούνες από την διακράτησιν τόπου του Ζενεβέση* Χρον. Τόκκων 1665· *από χωράφι της διακράτηξής-του* Πεντ. Λευιτ. XXVII 16. **2**) Έκφρ. *διακράτηξη ναιώνα*, βλ. ά. *αιών(ας)* φρ.

διακρατύνω, Βίος Αλ. 561.

Από την πρόθ. *διά* και το *κρατύνω*.

Δυναμώνω: *τας ακοάς τας θαυμαστάς πλείστον διακρατύνω* ό.π.

διακρατώ, Διγ. Ζ 1686, Διγ. (Trapp) Esc. 440, 1297, Χρον. Μορ. Η 5595, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 10[34], Ε' 10[1], Πανάρ. 68[10], Ντελλαπ., Ερωτήμ. 127, Χρον. Τόκκων 26, 56, Ριμ. Βελ. 897, Κορων., Μπούας 5, Πεντ. Γέν. XXXIV 10, XLVII 26, Αρ. XXXII 30, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 338, 435.

Το μτγν. *διακρατέω*.

Α' Ενεργ. **1α**) Εξουσιάζω, κατέχω κ. (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1 και 2): *την Καρχηδόνων πόλιν εδιακράτησε* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 338· *έναι ο Θεός εις τους ουρανούς και διακρατεί τον κόσμον* Διγ. (Trapp) Esc. 1297· *δύναται υπέρ προικός και προγαμιαίας δωρεάς και εξωπροίκων διακρατήσαι την αυτού ουσίαν* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 10[34]· **β**) συνέχω, συγκρατώ: *Ψυχή, οπού διακρατείς εμέν και τ' άλλα μέλη* (παραλ. 1 στ.), *πώς και διατί με εξάφηκες και έφυγες απ' εμένα;* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 127. **2**) Κρατώ, βαστώ: *ο Βελισάριος μετά ταπεινοσύνης εξέρχεται διακρατών καυχίν ελεημοσύνης* Ριμ. Βελ. 897. **3**) Φυλακίζω: *ταύτα γνούς ο θαυμαστός πατήρ ο της ωραίας εγκρύμματα εποίησε, διακρατεί τους πάντας* Διγ. Ζ 1686. **4**) Κρατώ για ένα ορισμένο διάστημα, διαρκώ: *εγένετο αιφνίδιος θάνατος η πανούκλα...και διεκράτησεν έως μήνας ζ'* Πανάρ. 68[10]. **Β'** (Μέσ.) παραμένω κύριος, εξουσιαστής: *έκατσεν ο Ισραέλ εις την γηή την Αίγυφτο... και εδιακρατήχτησαν εις αυτήν και εκάρπυναν και επλήθυναν πολλά* Πεντ. Γέν. XLVII 26.

διακρένω, βλ. *διακρίνω*.

διακρίνω, Ασσίζ. 393[13], 394[13], Πρέσβ. ιππ. 29, Ερμον. Ε 448, Χρον. Μορ. Η 2368, 4294, 6296, 7653, 8287, Χρον. Μορ. Ρ 4182, 6273, 8538, Βίος Αλ. 414, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 4[20], Πτωχολ. Ν 199, Συναξ. γαδ. 366, Φλώρ. 1724, Ερωτοπ. 193, Λιβ. Ρ 574, Λιβ. Sc. 466, 985, 1575, 2947, Λιβ. Esc. 1584, 2706, 2724, 4118, Λιβ. Ν 722, 1430, 1804, 2411, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 883, 932, 936, 2594, 2647, Δούκ. 87[3], Σφρ., Χρον. μ. 48[13], Θησ. (Foll.) Ι 30, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1[55], Ριμ. Βελ. 649, Έκθ. χρον. 46[5], Συναξ. γυν. 344, 347, Κορων., Μπούας 117, 119, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 556, 610, Βίος γέρ. V 660, Ιστ. πατρ. 136[22], Έγγρ. του 1644 (Vinc., Θησαυρ. 4, 1967, 64), Χριστ. διδασκ 481, κ.π.α.· *δ ι α κ ρ έ ν ω*, Λιβ. Esc. 846, Φαλιέρ., Ρίμ. L 184.

Το αρχ. *διακρίνω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' Ενεργ. **1**) Κάνω διάκριση, ξεχωρίζω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II): *Έρως εις την ασκόλησιν πρόσωπον ού διακρένει* Λιβ. Esc. 846. **2**) Παρατηρώ, ξεχωρίζω, αντιλαμβάνομαι (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 7): *εξεύρω όταν θλίβομαι μόνη-σου το διακρίνεις* Λιβ. Sc. 985· *διέκρινα εις αύτην όσα λέγω σοι, αυθέντη* Βίος γέρ. V 660· *διάκρινε την δούλωσιν, τήν σε εκατεδουλώθην* Λιβ. Ν 1430. **3**) Ερμηνεύω, εξηγώ (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. V): *όσα και άν έν' δυσνόητον εγώ να το* (ενν. το ερώτημα) *διακρίνω* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 883· *Ήκουσες πώς εδιάκρινα το όνειρον τό είδα* Λιβ. Ν 2411· *Ούτως ούν διακρίναντος ονειροπόλου ταύτα* Βίος Αλ. 414. **4**) Αποδίδω το δίκαιο, δικαιώνω: *να ιδή κάμοι το δίκαιον και να το διακρίνη* Ριμ. Βελ. 649. **5**) Μεταπείθω κάπ.: *να τον διακρίνετε να έλθη εις θέλημά-σας* Χρον. Μορ. Ρ 8538. **Β'** Μέσ. **1**) Ξεδιαλύνω τις σκέψεις-μου, αναλογίζομαι (Βλ. και Lampe, Lex. στη λ. Ε): *Εν τούτῳ εδιακρίθηκα κ' είπα εις τον λογισμόν-μου* Χρον. Μορ. Η 7653· *ούκ εδιακρίθηκε διού ένι εις φυλακήν-του* Χρον. Μορ. Ρ 4182· *εις τον νούν-του ως φρόνιμος τ' ό,τι εδιακρίθη* Κορων., Μπούας 119. **2**) Φροντίζω: *να τους βάλη σε τιμήν πολλά εδιακρίθη* Κορων., Μπούας 117. **3**) Διστάζω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. VII): *Μή φοβηθήτε τίποτες και μή το διακριθήτε* Θησ. (Foll.) Ι 30.

διακρισία η, (Ι), Λόγ. παρηγ. L 745, Λιβ. Esc. 1897, 2051, Λιβ. Ν 290, 1337, Ανθ. χαρ. 299[24]· *δ ι α κ ρ ι σ ι ά*, Πτωχολ. Ν 758.

Από το ουσ. *διάκρισις* κατά τα ουσ. σε *-ία*.

1) Διάκριση, γνώρισμα: *της υπολήψεως ο κρεμασμός και η διακρισία του πόθου* Λιβ. Esc. 1897. **2**) Διακριτικότητα, λεπτότητα: *αλλά το σπλάγχνος το εις εμέν, η διακρισία τήν έχεις φθάνει, καταπικραίνει-με* Λιβ. Esc. 2051. **3**) (Δικαστική) διαδικασία: *Τέσσαρα κρίματα εισίν...το κακόν οπού να έποικες του καθαρού και η αρσενοκοιτία και το γέλασμα του δούλου και ο μάρτυρας της διακρισίας* Ἀνθ. χαρ. 299[24].

διακρισία, (ΙΙ)· *διακρισίαν,* Λόγ. παρηγ. L 611, εσφαλμ. γρ. αντί *αδιακρισίαν* (Βλ. Σβορ., Αθ. 47, 1937, 138).

διάκρισις -ση η, Κυνοσ. 588[19], Χρον. Μορ. Η 1977, 7582, 7621, 7771, Γράμματα Μετεώρ. 91, Βίος οσ. Αθαν. 258, Λιβ. Sc. 546 (κριτ. υπ.), Lettres 1453 6[19], Μαχ. 390[24], Διαθ. του 1496 (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 663[19]), Ἀνθ. χαρ. 288[37], Συναξ. γυν. 1, Κορων., Μπούας 17, 74, 83, 109, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 279, Δεφ., Λόγ. 223, Ιστ. πατρ. 181[22], Παϊσ., Ιστ. Σινά 185, Πανώρ. Β' 4, Ιστ. Βλαχ. 1607, 2153, Στάθ. Ιντ. β' 21, Φορτουν. (Vinc.) Ε' 264, Χριστ. διδασκ. 410, Λεηλ. Παροικ. Αφ. 8.

Το αρχ. ουσ. *διάκρισις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Ικανότητα για διάκριση, επιλογή : *επιλέγεται δὲ φυσικῷ τινι πόθῳ και διακρίσει τα βελτίονα και εξάγει* Κυνοσ. 588[19]· *Διατί του φέρνει διάκρισιν και βλέπει* (ενν. *ο άνθρωπος*) *αυτό ‹που› πρέπει* Δεφ., Λόγ. 223. **2**) Τιμητική διάκριση: *αθετήσαντα την προς αυτόν δοθεῖσαν διάκρισιν παρά των αρχιερέων* Ιστ. πατρ. 181[22]. **3α**) Κριτική ικανότητα, κρίση (Πβ. Lampe, Lex. στη λ. C2): *stultum est ο φρόνιμος να σμίγη με παρασίτους πὄχουσι την διάκρισιν ελίγη* Φορτουν. (Vinc.) Ε' 264· *πάσ' άνθρωπος μέσα στην διάκρισίν-του, όντε στραφή και στοχαστή αυτόν τον λυτρωτήν-του* Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 279· *Εύγε της διακρίσεως αυτών* (ενν. *των μοναχών*) *και προθυμίας!* Παϊσ., Ιστ. Σινά 185· **β**) σωστή, δίκαιη κρίση: *Ὅμως η εκλαμπρότης-σου διάκριση να κάμης, το ίσον και το μέτριον να μή το παραδράμης* Ιστ. Βλαχ. 1607· **γ**) διακριτική εξουσία (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 19): *τον δὲ στρατόν παρέδωκαν εις την διάκρισίν-των* Κορων., Μπούας 83· *Στον ρήγα τότ' εστείλασι διά να παραδοθούσι και στην διάκρισιν αυτών όλοι διά να δοθούσι* Κορων., Μπούας 17. **4**) Γνώση: *απού τον νούν το νοητικόν, το ποιόν ένι στο σκέψιμον του νού και τούτη η διάκριση είναι η πρώτη-σας αγάπην* Ἀνθ. χαρ. 288[37]. **5**) Επίγνωση του σωστού· δισταγμός (Η σημασ. και σήμ. σε παροιμ., Δημητράκ. στη λ. 18): *όλοι οι εδικοί-μας εσυνορίζουντανε ποιός σπίτι να τονε πάρη, να τονε κανισκεύουσι και να του κάμου χάρη· και τούτος χωρίς διάκριση εθέλησε να κάμη τόσο μεγάλο άδικο* Στάθ. Ιντ. β' 21· *Ὡς δ' έπρεπε τους δέχθηκαν κι' αγάπην τους εδείξαν. Κ' ευχαριστήσασι πολλά τήν τε διάκρισίν-των, ιδίαν τε προαίρεσιν* Κορων., Μπούας 74. **6**) Προφύλαξη, δισταγμός: *μετά ταύτα ο πρίγκιπας κράζει τον λογοθέτην και λέγει-του γάρ μοναξά, με διάκρισιν μεγάλην* Χρον. Μορ. Η 7621.

διακριτικός, επίθ., Λόγ. παρηγ. L 9, Ιερακοσ. 356[32], Χρον. Μορ. Η 2542, 2951, Λιβ. Sc. 3044, Ἀνθ. χαρ. 289[3-4], Κορών., Μπούας 147, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [295], Ε' [695], Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 77.

Το αρχ. επίθ. *διακριτικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Που έχει διακριτικότητα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *Ἄρχοντες διακριτικοί κλεινών Ιωαννίνων* Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 77· *ως φρόνιμος, διακριτικός, παιδευτικός*

οπού ήτον Χρον. Μορ. Η 2542. **2**) Ευσπλαχνικός (εδώ μεταφ.): *τόσον πολλά διακριτικοί βρίσκονται οι ποταμοί-σας* Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [695].

Το ουδ. ως ουσ. **α**) ευσπλαχνικό ενδιαφέρον: *όσοις έποικε πολλήν τιμήν η Τύχη, όσους εκατεγλύκανε εκ το διακριτικόν-της* Λόγ. παρηγ. L 9· **β**) ευθυκρισία, ευγένεια, σύνεση: *φίλε καλέ εις τους φίλους-σου και ορθέ εις τούς αγαπήσης, ηύρηκα τό είχα θέλημαν...* (παραλ. 1 στ.) *με το ορθοσυμβουλευτόν και το διακριτικόν-σου* Λιβ. Sc. 3044.

διακρουνίζω, Μανασσ., Χρον. 5009, 6257.

Από την πρόθ. *διά* και το *κρουνίζω*.

Χύνω κ. άφθονα: *ως κρήνη τις μελάνυδρος υψόθεν κατά πέτρας τον ρούν διακρουνίζουσα φλεβών εκ ναματίων* αυτ. 5009.

διάκων ο, Ασσίζ. 31[24], Ελλην. νόμ. 579[25,28], Συνθήκ. Καλλ. 321· *διάκονας,* Ιστ. πατρ. 141[18]. Βλ. και *διάκος*.

Το μτγν. ουσ. *διάκων*.

Διάκος (Βλ. L-S και Lampe, Lex. Βλ. και Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 209): *εἰ δὲ γένεται ο διάκων ιερεύς ή καλόγερος, κερδαίνει την προίκα όλην* Ελλην. νόμ. 579[28].

διαλαίνω, Σουμμ., Παστ. φίδ. Πρόλ. [98].

Από το *διαλύνω* κατά τα ρ. σε *-αίνω*.

Αληθεύω, εκπληρώνομαι (Βλ. και Κουκ., Αθ. 20, 1954, 5): *Σήμερον η αληθινή τ' Απόλλου η προφητεία διαλαίνει κ' εις εσένανε φέρνει την λευθερία* ό.π.

διαλάλημα το, Απολλών. (Wagn.) 84, Δούκ. 217[10].

Από το *διαλαλώ* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Βλ. και Μέγ., ΕΛΑ 2, 1940, 173.

1) Φήμη, διάδοση: *τούτο πανταχού κατεκωμωδήθη το διαλάλημα* Δούκ. 217[10]. **2**) Δημόσια ανακοίνωση, διακήρυξη (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2. Βλ. και Μέγ., ΕΛΑ 2, 1940, 173): *ορίζει με τα βούκινα, διαλάλημα εποίκεν* Απολλών. (Wagn.) 4.

διαλαλημός ο, Ιων. 215[66], Ασσίζ. 22[23], 54[27], 152[2], 215[9], 231[25,27], Χρον. Μορ. Η 501, 1491, Χρον. Μορ. Ρ 3894, Διήγ. Βελ. 166, Απολλών. (Wagn.) 607, Απολλών. 84 (έκδ. *διαλάλημον*· διορθώσ. *διαλαλημόν*), Χρον. Τόκκων 2934, 3295, Μαχ. 54[12,15], 128[35], 194[18], 272[31], 324[1], 362[8], 376[27-8], 404[3], 422[33], 532[29], 680[4], Γεωργηλ., Βελ. 248, Βουστρ. 423, 432, 439, 454, 485, 490, 506, 515, 520, 528, Ιμπ. (Legr.) 328, Κορων., Μπούας 83, 87, Αχέλ. 2355, Χρον. σουλτ. 60[22], 88[7], 143[13], Ερωτόκρ. Α' 1385, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [481], Λίμπον. 445, Τζάνε, Κρ. πόλ. 150[19], 190[19], 392[12], 500[9].

Από το *διαλαλώ* και την κατάλ. *-μός*. Η λ. σε δημ. τραγ. (Δημητράκ.) και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' σ. 523).

1) Ανακοίνωση με κήρυκα, προκήρυξη, διακήρυξη (Η σημασ. σε δημ. τραγ., Δημητράκ. στη λ. 1 και σήμ. στην Κύπρο, Σακ., Κυπρ., ό.π.): *εγένετον διαλαλημός σ' όλους τους πελεγρίνους να σωρευτούν κι' ακούσωσι τον ορισμόν του πάπα* Χρον. Μορ. Η 501· *εποίκεν διαλαλημόν, εἰ τις θέλει να πάρη μηνίον, να πάγη εις το κάτεργον* Βουστρ. 432. **2**) Δημοπρασία (Για τη σημασ. βλ. και Zakythinos [Χρυσόβ. του 1364 σ. 85]): *εγίνην μέγαν κλάμαν εις την χώραν να πουλέται το δικόν του ρηγός απού ζώντα-του εις τον διαλαλημόν* Μαχ. 54[15]· *ο δανειστής ημπορεί να βάλη το αμάχιν εις το διαλαλημόν* Ασσίζ. 54[27]. **3**) Φρ. *βάνω διαλαλημόν* =διαλαλώ· βλ. *βάνω* Α 31γ φρ.

διαλαλητής ο, Ασσίζ. 6^{16}, 40^{26,28}, 43^{3,5,10}, 152^{8}, 196^{26,28}, 197^{1,6,8,16,18,21,25}, 289^{22}, 403^{23}, Χρον. Μορ. Η 3894, Πουλολ. Ζ 114, Πουλολ. Αθ. 116, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 44, Μαχ. 404^{2}, 456^{12}, 458^{6}, 634^{28}.

Από το *διαλαλώ* και την κατάλ. *-τής*. Η λ. σε δημ. τραγ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' σ. 524).

Κήρυκας, ντελάλης (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1. Βλ. και Σακ., Κυπρ., ό.π.): *Άν δέν σιγήσης* (ενν. *γλάρε*), *το λοιπόν θέλω σε καταβρίσει· διαλαλητήν με την φωνήν* Πουλολ. Αθ. 116· *Πάλε ο διαλαλητής εδιαλάλησεν* Μαχ. 458^{6}· *Περί του διαλαλητή οπού πουλήσει έναν αμάχιν δίχως την είδησιν του αυθέντη-του* Ασσίζ. 6^{16}.

διαλαλιά η, Αρμεν., Εξάβ. Α' 6^{4}, Δούκ. 105^{11}, 229^{11}, 283^{1}, 307^{1}, 351^{15}, Αλεξ. 1464, 1466, Ευρετ. Ερωτοκρ. 767^{67}· *δ ι α λ α λ ί α*, Βακτ. αρχιερ. 169.

Από την πρόθ. *διά* και το ουσ. *λαλιά*. Ο τ. στον Ιουστινιάνειο κώδικα (L-S, λ. *διαλαλία*). Η λ. στα «Βασιλικά» (Steph., Θησ.) και στο Somav. (λ. *διαλάλισις*). Βλ. και Δημητράκ. (λ. *διαλαλία*) και Βλαστό, Συνώνυμα και συγγενικά σ. 96, (λ. *καμάρι*).

1) Διάγγελμα, διακήρυξη (Η σημασ. τον 6. αι., L-S, λ. *διαλαλία* I. Βλ. και Lampe, Lex., λ. *διαλαλία* 2b και c): *εν έαρι διαλαλιάς πανταχού και κηρύγματα πέμψας στρατόν αθροίζει πολύν* Δούκ. 229^{11}. **2**) Παράγγελμα, σύνθημα: *παρευθύ εκέλευσε διαλαλιάν μάχης γενέσθαι* Δούκ. 307^{1}. **3**) Διάδοση· φήμη (Βλ. και Δημητράκ., λ. *διαλαλία* 5): *διαλαλιάς συχνής γενομένης και φήμης απανταχού* Δούκ. 283^{1}. **4**) Προφορική εξέταση μάρτυρα (Βλ. L-S, ό.π. II και Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 394]): *Δυνατόν και από πόλεως εις πόλιν εκ διαλαλιάς ο δικαστής στείλαι τας μαρτυρίας* Αρμεν., Εξάβ. Α' 6^{4}. **5**) Φρ. *βάνω διαλαλιά*, βλ. *βάνω* Α31γ φρ.

διαλαλισμός ο, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 28.

Από το ουσ. *διαλαλημός* αναλογ. με άλλα ουσ. σε *-ισμός*. Βλ. και το σημερ. *διαλαλίζω* (Δημητράκ.). Η λ. και στο Μάνθο, Συμφορά Μορέως 31, 37, κλπ.

Διακήρυξη: *Δέν ημπορώ παρά άλλη μιά ώρα να τσ' απομένω, γιατι από τον διαλαλισμό οπὄκαμα δέν βγαίνω* ό.π.

διαλαλώ, Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 345^{32}, Ιων. 213^{2}, Ασσίζ. 40^{26}, 63^{21,23}, 116^{20}, 152$^{2-3,8}$, 185^{14}, 195$^{6-7}$, 223^{8}, 229^{10}, 231^{25}, 232^{18}, 289^{22}, 304^{3}, 313^{18}, 403^{30}, 473^{25}, 481^{15}, 487$^{11-2}$, Διγ. (Trapp) Gr. 1548, Διγ. Ζ 1964, Χρον. Μορ. Η 3901, 8983, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 41, Ιμπ. 327, Καναν. 68 Α, Χρον. Τόκκων 646, 3862, Μαχ. 50^{2}, 52^{14}, 148^{13}, 194^{13}, 196^{13}, 294^{30}, 360^{35}, 364^{7}, 374$^{13,32-3}$, 380^{14}, 454^{33}, 456^{34}, 458^{6}, 628^{23}, 630$^{4-5}$, 684^{3}, Νεκρ. βασιλ. 56, Βουστρ. 477, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 423, 609, Σαχλ., Αφήγ. 806, 808, 906, Συναξ. γυν. 468, 657, Αχέλ. 1494, Χρον. σουλτ. 138^{37}, Σοφ. πρεσβ. Β 34, Δωρ. Μον. XVIII, Διγ. Άνδρ. 357^{19}, Ερωτόκρ. Β' 5, 105, 1197, 1607, Κρ. συμβόλ. 241, Ευγέν. 226, 1021, 1208, 1301, Διήγ. ωραιότ. 215, Χριστ. διδασκ. 404, Λεηλ. Παροικ. 29, Τζάνε, Κρ. πόλ. 353^{11}.

Το αρχ. *διαλαλέω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Διακηρύσσω, ανακοινώνω κ. δημόσια (Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ. στη λ. 4. Βλ. και Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 539]): *Με βούκιν' απού την αυγή στη χώρα διαλαλούσι, οι ανήμποροι και τα μικρά παιδιά να φυλαχτούσι* Ερωτόκρ. Β' 105· *Παραύτα εδιαλαλήσαν τον ορισμόν του ρηγός* Μαχ. 454^{33}· *Περί του διαλαλημού τόν διαλαλούν εις την χώραν* Ασσίζ. 231^{25}· **β**) διατυμπανίζω, διαδίδω κ. (Η σημασ. και σε δημ. τραγ., Δημητράκ. στη λ. 4. Βλ. και Πρωΐας Λεξ.): *οι γειτονίες τα γέμουν, διαλαλούν-τα* (δηλ.

τες πομπές) *ωσάν τραγούδια* Συναξ. γυν. 657· **γ**) (προκ. για καμπάνα) σημαίνω (ένα γεγονός): *Λοιπόν την Τρίτη αποσπερού καμπάνες διαλαλούσι, Τετράδη εάν ξημερωθή, όλοι να μαζωκτούσι* Διήγ. ωραιότ. 215· **δ**) διαλαλώ κ. που προορίζεται για πούλημα, βγάζω κ. σε δημοπρασία (με νομική χροιά): *να ορίσουν με δίκαιον τον διαλαλητήν της αυθεντίας να διαλαλήση εις την χώραν δύο ημέρες εκείνον το σπίτιν* Ασσίζ. 40^{26}. **2**) Ανακοινώνω: *Της δέ φωνής ώς ήκουσαν του στρατηγού αι βίγλαι, διελάλησαν άπασιν εις το καβαλικεύσαι* Διγ. (Trapp) Gr. 1548· *Όλους τους εδιαλάλησαν ότι να συναχθούσιν* Χρον. Τόκκων 3862. **3**) Προκηρύσσω, ορίζω κ.: *ο Ρήγας εις την Νίνο γκιόστρα, λέγω, εδιαλάλησε* Ευγέν. 1208. **4**) Ανακηρύσσω, αναγορεύω κάπ.: *εδιαλαλήσαν την ρήγαινα κατά το συνήθιν* Μαχ. 684^{3}· *ομόσαν του κυρού της Τύρου και εδιαλαλήσαν-τον διά κυβερνούρην* Μαχ. 52^{14}. **5**) Διαπομπεύω, διασύρω κάπ. (Η σημασ. ιδιωμ. σήμ., Κουκ., ΒΒΠ Γ' 186 σημ. 4): *να δώ-τες τες πολιτικές και να τες γεβεντίσουν* (παραλ. 1 στ.)... *ν' ατιμωθούν και να τες διαλαλήσουν* Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 423· *γεβεντίζοντά-τον, τουτέστιν διαλαλώντα ούτως άχρις τον τόπον οπού μέλλει να τον κάψουν* Ασσίζ. 223^{8}.

Η μτχ. *διαλαλημένος* ως επίθ.=ξακουστός, ονομαστός (Βλ. Βλαστό, Συνώνυμα και συγγενικά σ. 72, λ. *δοξασμένος*): *μέγας κοσμοκράτορας ήμουν διαλαλημένος* Νεκρ. βασιλ. 56.

διαλαμβάνω, Διαθ. Θεοδ. Σαρ. 21^{65}, Act. Xér. 28^{37}, Rechenb. 39^{6}, Σφρ., Χρον. μ. 12$^{11-2}$, 124^{5}, Θησ. (Foll.) I Υπόθ. τίτλ., Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1296, Ιστ. πατρ. 83^{10}, Έγγρ. του 1615 (Ζερβογιάννης, Αμάλθεια 3, 1972, 282), Βακτ. αρχιερ. 139.

Το αρχ. *διαλαμβάνω*.

1α) Λέγω, αναφέρω (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ. στη λ. 19): *ήλθον προς αυτόν και γράμματα από τον σούμπασην Αγγελοκάστρου διαλαμβάνοντα ώς «ο αμιράς έχει ορέξεως απελθείν εις εκείνον τίς των αρχόντων-σου...»* Σφρ., Χρον. μ. 124^{5}· **β**) ορίζω (Βλ. L-S στη λ. III6 και Δημητράκ. στη λ. 20): *ώς διαλαμβάνει και το θείον και προσκυνητόν σεπτόν χρυσοβούλλιον* Διαθ. Θεοδ. Σαρ. 21^{65}· **γ**) περιλαμβάνω, πραγματεύομαι (Για τη σημασ. βλ. L-S στη λ. III7, καθώς και Δημητράκ. στη λ. 19): *Υπόθεσις, το τί διαλαμβάνει το πρώτον βιβλίον* Θησ. (Foll.) I Υπόθ. τίτλ. **2**) Αναλαμβάνω: *την σήμερον θέλω αυτοπροαιρέτως και διαλαμβάνω το άνωθεν χρέος όλον* Έγγρ. του 1615 (Ζερβογιάννης, Αμάλθεια 3, 1972, 282).

διαλανθάνω, Διγ. Ζ 2577.

Το αρχ. *διαλανθάνω*.

Λησμονώ, ξεχνώ κ.: *Διέλαθες των αγαθών, ών σοι ενεδειξάμην;* ό.π.

διάλεγμα το, Πεντ. Γέν. XXIII 6, Έξ. XV 4, Δευτ. XII 11.

Από το *διαλέγω* και την κατάλ. *-μα*. Πβ. Du Cange (λ. *διάλεμα*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Βλ. και Βλαστό, Συνώνυμα και συγγενικά σ. 85, λ. *θέληση*.

Ξεδιάλεγμα· αυτό που είναι το πιό εκλεκτό: *εις διάλεγμα των θαφειών-μας θάψε τον απεθαμένο-σου* αυτ. Γέν. XXIII 6· *διάλεγμα των τριτοαρχόντω εβούλησαν εις θάλασσα* αυτ. Έξ. XV 4.

διαλέγω, Διγ. Ζ 274, 4297, Φλώρ. 1544, 1842, Αχιλλ. L 119, Χρον. Τόκκων 1062, 2787, 3889, Μαχ. 52^{35}, 88$^{2-3}$, 260^{29,32}, 472^{15}, Θησ. Γ' [4^{7}], Δ' [51^{6}], Ε' [97^{4}], Ζ' [26^{8}, 146^{8}], Ριμ. Βελ. 686, 690, Αλεξ. 335, 2528, Σαχλ. Ν 75, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 492, Σαχλ., Αφήγ. 761, Σκλάβ. 197, Κορων., Μπούας 13, 20, 30 δίς, 42, 47, 69 δίς, 73, 74 δίς, 115, 128, 133, Βεντράμ., Γυν. 272, Τρίβ., Ταγιαπ. 7, 50, Περί γέρ. 170, Πεντ.

Γέν. VI 2, XIII 11, Ἐξ. XVIII 25, Δευτ. VII 6, 7, X 15, XII 5, 11, XIV 2, 23, 24, XV 20, XVI 2, 6, 7, 11, 15, 16, XVII 8, 10, XVIII 5, XXI 5, XXIII 17, XXVI 2, XXX 19, Αχέλ. 954, Αιτωλ., Ρίμ. Μ Καντ. 48, Χρον. σουλτ. 34^{1}, 39^{19}, 74^{27}, 106^{7}, 117^{6}, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 374, Εκατόλ. Μ 55, Κυπρ. ερωτ. 152^{4}, Ερωφ. Δ' 475, Βοσκοπ. 286, Παλαμήδ., Βοηβ. 967, 1067, Σταυριν. 904, Ιστ. Βλαχ. 1470, Διγ. Ἀνδρ. 318^{14}, 379^{25}, 381^{10}, 383^{18}, 386^{34}, 387^{33}, Ερωτόκρ. Α' 1293, 1326, Β' 500, 2424, Γ' 1119, 1188, 1193, 1751, Δ' 1347, 1418, 1525, 1595, 1733, 1995, Ε' 1508, Στάθ. Β' 174, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [83], Βακτ. αρχιερ. 154, 209 δίς, 211, 212, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1107], Β' [176], Γ' [771], Δ' [606, 1206], Ε' [84], Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. β' 15, Χριστ. διδασκ. 67, 150, Διγ. Ο 660, 773, 1170, 1983, 2165, 2488, 2575, Τζάνε, Κρ. πόλ. 144^{30}, 150^{22}, 227^{16} (έκδ. *διαφέκαν*· διόρθ. Ξανθ., BZ 18, 1909, 592, σε *διαλέγαν*), 255^{21}, $447^{10,18}$, 521^{9}, 527^{1}, 533^{8}, 535^{26}, $536^{3,17}$· *δ ι α λ έ ω,* Ερωτόκρ. Α' 202.

Το αρχ. *διαλέγω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Εκλέγω, επιλέγω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Είκοσιν άνδρας διάλεξεν απ' όλην την στρατιάν-του* Κορων., Μπούας 115· *Τον τόπον εδιαλέξασι που θέ να πολεμήσου* Ερωτόκρ. Δ' 1595· *Διάλεξ' απ' όλα τ' άρματα άλογο και κοντάρι* Ερωτόκρ. Δ' 1525· *η Ρώμη διαλέγει τον Ρωμαίων βασιλέα* Φλώρ. 1842· **β**) προτιμώ (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *διαλέξειν ήθελα μόνο για την τιμή σου χίλιες φορές να σκοτωθώ* Ερωφ. Δ' 475· *ταύτα δέ πάντα έδειξα διά την σήν αγάπην, εδιάλεξα αποθανείν, σύ δέ μήν κινδυνεύσης* Διγ. Ζ 4297.

Η μτχ. παθητ. παρκ. ως επιθ.=διαλεχτός, εκλεκτός (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Είτα αρμάδαν έποικαν και στρατόν διαλεμένον* Κορων., Μπούας 73· *πολλοί είναι καλεσμένοι, αμή ολίγοι είναι διαλεγμένοι* Χριστ. διδασκ. 67.

διαλεγώνας ο, Θησ. (Foll.) Ι 31, Ερωτόκρ.² Ε' 277.

Από το *διαλέγω* και την κατάλ. *-ώνας*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Δημητράκ.). Βλ. και Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 451 και 539], καθώς και Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ.² σ. 412].

Αυτός που διαλέγει (Η σημασ. στο Βλάχ. και σήμ., βλ. Ξανθουδίδη, ό.π.): *αγάπησές-με, βασιλιέ, κ' έχεις-με σάν παιδί-σου και διαλεγώνα μ' έβαλες εις ό,τι κι' άν ορίζης* Ερωτόκρ. Ε' 277· *θέλομ' έχει πάντοτες τον* (έκδ. το· διορθώσ.) *κάλλιον διαλεγώνα απ' αύτες οπού ατυχιάς κορμιά εχουν δουλωμένα* Θησ. (Foll.) Ι 31.

διάλειμμα το, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 1^{10}, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 10^{48}.

Το αρχ. ουσ. *διάλειμμα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) (Προκ. για κατάσταση παραφροσύνης) χρονική στιγμή νηφαλιότητας και διαύγειας, «φωτεινό διάλειμμα» (Βλ. και Δημητράκ.): *Ο εν ασθενεία σώματος παραφρονήσας ού διατίθεται εν τη παραφρονήσει, εν τοις διαλείμμασι δέ* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 1^{10}. **2**) Ἐκφρ. *εκ διαλειμμάτων*=κατά διαστήματα, από καιρό σε καιρό (Η χρ. μτγν., L-S. Βλ. και Δημητράκ.): *άλλοτε μέν ο καλλίπενθος ούτος την των δακρύων χάριν εκέκτητο εί και εκ μέρους και εκ διαλειμμάτων* Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 10^{48}.

διαλείπω, Χειλά, Χρον. 353, Ψευδο-Σφρ. 396^{22}, 516^{32}, Ιστ. πολιτ. 53^{8}.

Το αρχ. *διαλείπω*.

Α' Μτβ. **1**) Παραλείπω, σταματώ να κάνω κ. (Πβ. Lampe, Lex. στη λ. 1): *εν όσω δέ ήν εκεί, ού διέλειπεν ο αδελφός αυτού,...πέμπειν δωρεάς προς τους εκεί* Ιστ. πολιτ. 53^{8}· *ός ού διέλειπε ποιείν τα όσα έξεστι στρατιώταις και μάλιστα τοις ευγενέσι* Ψευδο-Σφρ. 396^{22}. **2**) Αφήνω κ. (Η σημασ. τον 6. αι., Lampe, Lex. στη λ. 3): *ο γέρων, αφ' ής ημέρας οίδεν αυτόν, ού διέλειπε το όνομα αυτού του άρχοντος από τα χείλη αυτού* Χειλά, Χρον. 353. **Β'** (Αμτβ.) λείπω, απουσιάζω: *αι νύκτες εκείναι πανσέληνοι ούσαι, ού διέλειπον αστραπαί και βρονταί καθ' εκάστην εσπέραν* Ψευδο-Σφρ. 516^{32}.

διαλείφω, Ιερακοσ. $478^{11,12}$.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Αλείφω, επαλείφω (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S στη λ. Ι): *Iέραξ όταν μέλλη διαλείφεσθαι, χρίε αυτού την καλουμένην αλειπταρέαν λασάρω* αυτ. 478^{12}.

διαλεκτά, επίρρ., Μαχ. 144^{27}.

Από το επίθ. *διαλεκτός*. Η λ. στο Βλάχ.

Με τον καλύτερο τρόπο (Πβ. Βλάχ. και Δημητράκ.): *ο κουβερνούρης αρμάτωσεν όλον το στόλος και οδήγησεν πάσα πράμαν διαλεκτά και διορθωμένα* ό.π.

διαλεκτικός, επίθ., Πωρικ. ς' 104^{3}.

Το αρχ. επίθ. *διαλεκτικός*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

(Προκ. για κείμενο) που συγκροτείται με διάλογο: *Στίχοι διαλεκτικοί* ό.π.

διάλεκτος η, (Ι), Θεολ., Τζίρ. 356^{21}, Δούκ. 407^{25}, Ἐκθ. χρον. 41^{14}· *δ ι ά λ ε χ τ ο ς,* Ασσίζ. 3^{5}, 262^{5}.

Το αρχ. ουσ. *διάλεκτος*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Η γλώσσα που μιλιέται από το λαό (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. Ι2): *Το έμπροστεν κεφάλαιον ήτον λατίνικον και αυτό το όμοιον εις κοινήν διάλεχτον* Ασσίζ. 262^{5}. **2**) Η γλώσσα μιάς χώρας, ενός έθνους (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. ΙΙ2): *εποίκεν να το γράψουν εις την διάλεχτόν-του φρανζόζικα* Ασσίζ. 3^{5}· *Στείλαντες γάρ ένα των αρχόντων προς αυτόν πάνυ επιτηδειότατον, επιστάμενον ακριβώς την των Αράβων διάλεκτον* Ἐκθ. χρον. 41^{14}.

διάλεκτος (ΙΙ)· *διάλεκτοι,* Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. (Wagn.) 1004, πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *διαλεκτές* (Βλ. Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 1005).

διαλεκτός, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 989, Διγ. Ζ 484, 2221, Αχιλλ. (Haag) L 107, Αχιλλ. Ν 447, Αχιλλ. Ο 7, Ιμπ. 17, Χρον. Τόκκων 1631, Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 1005, Κορων., Μπούας 34, 36, 74, 82, 94, 124, 128, 139, 141, Αχέλ. 257, 1452, 2439, Χρον. σουλτ. 33^{19}, 69^{4}, 113^{20}, 124^{26}, Παλαμήδ., Βοηβ. 1246, Επιστ. Ηγουμ. 174, Σταυριν. 431, 935, Διγ. Ἀνδρ. 318^{8}, 324^{5}, 328^{4}, 342^{7}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 160^{12}, 470^{3}· *δ ι α λ ε χ τ ό ς,* Κορων., Μπούας 24, Πεντ. Ἐξ. XIV 7, Διγ. Ἀνδρ. 329^{9}.

Από το *διαλέγω*. Η λ. και ο τ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Εκλεκτός, διαλεχτός, έξοχος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *διαλεχτός*): *είχεν και Φράγκους διαλεκτούς, έμορφα παλληκάρια* Χρον. Τόκκων 1631· *όταν ετελείωνα μίαν λέξιν τε και άλλην, και άλλες ανηβαίνασιν εις τον εγκέφαλόν-μου, ψηλές, πολλές, διαλεκτές, να τρέχουν διαστίχου* Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 1005.

διάλεξις -η η, Διάλ. Ευθυμ. 114^{1}, Ωροσκ. 40^{2}, 42^{18}, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 565, Ψευδο-Σφρ. 182^{7}, Ιστ. πολιτ. 30^{16}, Αλφ. 11^{α}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 433, Αποκ. Θεοτ. ΙΙ 33.

Το αρχ. ουσ. *διάλεξις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Συζήτηση, συνομιλία (Για τη σημασ. βλ. L-S στη λ. I): *εις διάλεξιν τινά εκάλει... τον κύρ-Γρηγόριον τον Παλαμάν,...ίνα μετά του Καλαβρού διαλεχθή* Ψευδο-Σφρ. 182[7].

διάλεπτος, επίθ., Ιερακοσ. 476[11].

Από την πρόθ. *διά* και το επίθ. *λεπτός*. Η λ. στον Ευστ. 1157[10]. Πβ. όμως και Steph., Θησ.

Πολύ λεπτός (Η σημασ. στον Ευστ., ό.π.): *σχίσας κάλαμον ξηρόν έκβαλε όπερ κέκτηται ένδον ώσπερ θρίον διάλεπτον και ποίησον ξύλον οξύ* ό.π.

διάλεχτος η, βλ. *διάλεκτος*.

διαλεχτός, επίθ., βλ. *διαλεκτός*.

διαλέω, βλ. *διαλέγω*.

διαληστρίζω, Ηπειρ. 221[18], Ιστ. Ηπείρ. XV 6.

Από την πρόθ. *διά* και το υποθ. *ληστρίζω*.

Επιδίδομαι σε ληστρικές πράξεις, αρπάζω, κατακλέβω: *ούτος κατά των Ιωαννίνων ορμώμενος τον Θωμάν παρηνώχλει και διελήστριζε και συνεχώς αυτόν εναπέκλειε* Ηπειρ. 221[18].

διαλίν το, βλ. *γιαλί(ν)*.

διαλλάσσω, Χρον. σουλτ. 76[25].

Το αρχ. *διαλλάσσω*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

Αλλάζω θέση σε κ., μετακινώ κ.: *το διάλλαξε* (ενν. *το δακτυλίδι*) *και εις τα πέντε δάκτυλα* ό.π.

διαλογίζομαι, βλ. *διαλογίζω*.

διαλογίζω, Διγ. Esc. 705, Ιμπ. (Legr.) 145, Κυπρ. ερωτ. 70[11]· *διαλογίζομαι*, Ιων. 213[4], Διγ. (Trapp) Esc. 1309, Επιθαλ. Ανδρ. Β' 555, Ερωτοπ. 234, 335, Απολλών. 90, Λίβ. Esc. 3471, Αχιλλ. Ν 143, Μαχ. 408[1], Κάτης 32, Νεκρ. βασιλ. 5, Γαδ. διήγ. 45, Αγν., Ποιήμ. Α' 33, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 361, Σαχλ. Β' (Wagn.) P 138, Σαχλ., Αφήγ. 586, Κορων., Μπούας 82, 122, 131, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 175, Ριμ. θαν. 11, Ιστ. πατρ. 106[5], 119[1], Σταυριν. 42, Διγ. Άνδρ. 328[27], 366[35], 396[13], Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1046], Διγ. Ο 1716, Τζάνε, Κρ. πόλ. 533[13].

Το ενεργ. του αρχ. *διαλογίζομαι*. Ο τ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *διαλογίζομαι*).

1α) (Ενεργ. και μέσ.) σκέφτομαι, συλλογίζομαι (Βλ. L-S, λ. *διαλογίζομαι* I2 και Δημητράκ., λ. *διαλογίζομαι* 3): *Αυτά εδιαλογίζομουν, ώ φίλοι-μου, και έλεγα με τον νούν-μου* Διγ. Άνδρ. 396[13]· *στέκεται, διαλογίζεται τό πού θέλει να υπάγη* Απολλών. 90· *συχνά μέσα στο νούμ-μου διαλογίζω* Κυπρ. ερωτ. 70[11]· **β**) (ενεργ.) λογαριάζω, υπολογίζω κ. (Πβ. L-S, ό.π.): *τη θάλασσα αντιμάχεται, το πύρ ού διαλογίζει* Διγ. Esc. 705. **2**) (Μέσ.) (προκ. για άψυχα) πρόκειται να...: *ήτον λαίλαπας μέγας εν τη θάλασσα και το καράβι εδιαλογίζετον το συθρίβει* Ιων. 213[4].

διαλογισμός ο, Σουμμ., Ρεμπελ. 189, Διγ. Άνδρ. 354[12].

Το αρχ. ουσ. *διαλογισμός*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Σκέψη, συλλογισμός, στοχασμός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II και σήμ., Πρωίας Λεξ.): *έβαλεν πολλούς διαλογισμούς εις την καρδίαν-του* Διγ. Άνδρ. 354[12].

διαλογούμαι, Ριμ. Βελ. 53, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [946].

Από το αρχ. *διαλογίζομαι*.

Σκέφτομαι, στοχάζομαι: *ο δόλιος διαλογούμαι* Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [946].

διαλοποιώ, βλ. *δηλοποιώ*.

διάλυμα το, Πεντ. Γέν. XL 5, 8, Αρ. XXX 7, 9.

Από το *διαλύω* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. και σήμ.

1) Ερμηνεία, εξήγηση: *όνειρο ονειρευτήκαμε και διαλυτής δέν είναι αυτό και είπεν προς αυτουνούς ο Ιωσέφ· πάντως του Θεού διαλύματα* αυτ. Γέν. XL 8. **2**) Λόγος, υπόσχεση: *άν την ημέρα οπού άκουσεν ο άντρας-της να χωρίση αυτήν και να χαλάση το τάγματης ός απάνου-της και το διάλυμα των χειλιών-της ός έδεσεν ιπί τη ψυχή-της και ο Κύριος να συμπαθήση αυτηνής* αυτ. Αρ. XXX 9.

διαλύνω, βλ. *διαλύω*.

διάλυσις -ση η, Βυζ. συμβόλ. του 12. αι.? (Σάθ., ΜΒ ϛ' 633[2,17]), Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[30] σχόλ. δίς, 7[3,4], 9[2], 10[1,5], Γ' 3[33] σχόλ., 10[15], Δ' 15[1,2], Χούμνου, Κοσμογ. 1727, 1742, Διήγ. Αλ. V 53, Διγ. Άνδρ. 330[12-3], Βακτ. αρχιερ. 143.

Το αρχ. ουσ. *διάλυσις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Κατάλυση συγκροτήματος προσώπων ή συμφερόντων (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ., στη λ. 1): [*Απαγόρευσις πολλάκις παρά τω νόμω καλείται η της κοινωνίας διάλυσις*] Αρμεν., Εξάβ. Γ' 10[15]. **2**) Διαζύγιο (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π.): *Επειδή πολλάς εν τοις παλαιοίς νόμοις εύρομεν αιτίας, εξ ών ευχερώς αι των γάμων διαλύσεις γίνονται* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 15[1]· *πάρεστι γάρ τη γυναικί ή τοις γε αυτής πατράσι διαζευγνύναι το συνοικέσιον και στείλαι διάλυσιν* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 15[2]. **3α**) Ερμηνεία, εξήγηση (Βλ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. 3 και Somav.): *έδωκεν ο Αλέξανδρος και ανάγνωσαν το βασιλογράφιν οι φιλόσοφοι και είπαν την διάλυσιν του χαρτίου και είπαν...*Διήγ. Αλ. V 53· **β**) (προκ. για όνειρο) ξεκαθάρισμα: *ήλθαν εις την Ασπρόπετραν και ηύραν τους Αραβίτας του ονείρου διάλυσιν* Διγ. Άνδρ. 330[12-3]. **4**) (Νομ.) συμβιβασμός (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 394]): *Ότι και μετά προστίμου και χωρίς προστίμου διά συμφώνου μόνου γίνεται διάλυσις* Αρμεν., Εξάβ. Α' 10[5].

διαλυτής ο, Πεντ. Γέν. XLI 8.

Από το *διαλύω*. και την κατάλ. *-τής*.

Ερμηνευτής, εξηγητής: *εφηγήθην ο Φαρώ αυτωνών το όνειρό-του και δέν είναι διαλυτής αυτά του Φαρώ* ό.π.

διαλυτικός, επίθ., Act. Lavr. 59[60,69].

Το αρχ. επίθ. *διαλυτικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που αναφέρεται, που σχετίζεται με τη μοιρασιά περιουσιακών στοιχείων: *εί τις εξ εκατέρων αποτουνύν παραβήναι τα παρόντα διαλυτικά έγγραφα δοκιμάσει..., ο τοιούτος κεκατηραμένος υπάρχει από Θεού...* αυτ. 59[60].

διαλύω, Γλυκά, Στ. 354, Ελλην. νόμ. 534[28], Ιερακοσ. 375[26], 438[23], 446[19], 466[9],

471^{12}, 497^{10}, Διγ. Ζ 710, Χρον. Μορ. Η 2109, 4055, Βίος Αλ. 3548, Αρμεν., Εξάβ. Α' 10^{9}, ϛ' 15^{4}, Απολλών. 682, Λίβ. Ν 2412, Αχιλλ. L 932, Χούμνου, Κοσμογ. 1729, Αλεξ. 600, Συναξ. γυν. 160, 180, 203, 459, Πεντ. Γέν. XXX 28, Αρ. Ι 17, Δευτ. XXVII 8, Χρον. σουλτ. 76^{27}, Ιστ. πατρ. 93^{10}, Διγ. Ἀνδρ. 330^{5}, 411^{34}, Διακρούσ. 106^{13}· *διαλύνω,* Λίβ. Esc. 2725, Χούμνου, Κοσμογ. 1693, 1741, Πεντ. Γέν. XL 16, Λευιτ. XXIV 11, 16 δίς, Δευτ. Ι5· *διαλώ,* Χούμνου, Κοσμογ. 1737.

Το αρχ. *διαλύω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *διαλύνω* και σήμ. στην Ἄνδρο (Βογιατζ., Γλώσσα Ἀνδρ. 99. Βλ. και Κουκ., Πραγμ. Ακ. Αθ. 20, 1954, 5).

I Ενεργ. **A'** Μτβ. **1**) (Προκ. για γάμο) διαλύω (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. Ι3 και τη σημερ., Δημητράκ. στη λ. 6): *διαλύουμεν τον τοιούτον γάμον* Ελλην. νόμ. 534^{28}. **2α**) Διευκρινίζω, καθορίζω, προσδιορίζω: *επήρεν ο Μωσέ και ο Ααρών τους αθρώπους ετουτουνούς ός εδιαλύθηκαν με ονόματα* Πεντ. Αρ. Ι 17· *διάλυνε το μιστάρι-σου απάνου-μου* Πεντ. Γέν. XXX 28· *την θαυμαστήν την πλάτανην και πάλιν θαυμασίαν, εκείνην την εδιάλυσεν εμπρότερα ο λόγος* Αχιλλ. L 932· **β**) εξηγώ, ερμηνεύω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι6 και σήμ. ως λόγ. Δημητράκ. στη λ. 12): *τα κρύφια βουλεύματα κατ' όναρ διαλύει* Διγ. Ζ 710· *ώς δέ διέλυεν ευθύς αινίγματα η κόρη* Απολλών. 682· **γ**) (προκ. για όνειρο) αποσαφηνίζω, ξεδιαλύνω κ. (Βλ. και Κουκ., Ευστ. Λαογρ. Β' 27): *ο πρώτος αδελφός εδιέλυσεν το όνειρον* Διγ. Ἀνδρ. 330^{5}· *έκραξε τις χογγιάδες και μάγους να του διαλύσουνε το όνειρο* Χρον. σουλτ. 76^{27}. **3**) Ρευστοποιώ, λειώνω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 15): *διάλυσον κρόκον μετά οίνου* Ιερακοσ. 438^{23}· *λαβών λίβανον αρσενικόν διάλυσον αυτόν μετά όξους* Ιερακοσ. 471^{12}. **4**) Εξαλείφω, εξαφανίζω (Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ. Βλ. και την αρχ. σημασ., L-S στη λ. Ι2 και τη σημερ., Δημητράκ. στη λ. 3 και 16): *άν γάρ αυτῷ* (ενν. *τω ιέρακι*) *εγγένηται έμφραξις, τούτο* (ενν. *το βόειον κρέας*) *ραδίως διαλύει αυτήν* Ιερακοσ. 375^{26}· *μύν εάν φάγῃ, διαλύσει τους λίθους* Ιερακοσ. 466^{9}. **5**) Βλασφημώ, βρίζω κάπ.: *οπου διαλύνει το όνομα του Κύριου θανατωμό να θανατωθή* Πεντ. Λευιτ. XXIV 16. **B'** (Αμτβ.) αποσυντίθεμαι: *ας εγνωρίσωμεν πώς διαλύομεν ωσάν το ύφασμα της αράχνης, και τινάς από ημάς εδώ δέν απομένει* Διγ. Ἀνδρ. 411^{34}.
II Μέσ. **1**) Εξαλείφομαι, εξαφανίζομαι: *ως όναρ διαλύεται* (ενν. *το ψεύδος*) *και του καπνού υπαγαίνει* Γλυκά, Στ. 354· *εί μή ήν η πίστις αύτη εκ θελήματος Θεού, διελύθη άν τότε ευκόλως* Ιστ. πατρ. 93^{10}. **2**) Παίρνω διαζύγιο, χωρίζω (Η σημασ. σε επιγρ., L-S στη λ. Ι3): *Ότι το διαλύσασθαι γυναίκα μετά ανδρός και ειπείν ότι εμοιχεύθη και διά τούτο διαζεύγνυμι ουδέν εστί τῷ νόμῳ* Αρμεν., Εξάβ. Α' 10^{9}. **3**) Συμβιβάζομαι (Για τη σημασ. βλ. Τουρτόγλου, Φον. και αποζημ. 39): *Επί τη της ύβρεως αγωγή ού μόνος ο καταδικαζόμενος ατιμούται, αλλά και ο διαλυόμενος ατιμούται* Αρμεν., Εξάβ. ϛ' 15^{4}.

διαλώ, βλ. *διαλύω*.

διαμάντε το, βλ. *διαμάντ(ι)ν*.

διαμαντέν(ι)ος, επίθ.· θηλ. *διαμαντένη,* Κυπρ. ερωτ. 90^{24}, 92^{13}, 100^{18}.

Από το ουσ. *διαμάντι* και την κατάλ. *-ένιος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Μεταφ.) σκληρός σά διαμάντι: *μηδέν είναι η καρδιά-σου διαμαντένη* αυτ. 92^{13}.

διαμάντι(ν) το, Θησ. Ζ' [38^{7}], Σοφ. πρεσβ. Β 61, Κυπρ. ερωτ. 109^{36}, 132^{10}, Παλαμήδ., Βοηβ. 678, Σταυριν. 524· *διαμάντε,* Ερωφ. Δ' 726, Ἐγγρ. του 1634 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 78^{14}).

Το ιταλ. *diamante* ⟨αρχ. ελλην. *αδάμας*. Για τον τ. βλ. Du Cange (λ. *διαμάντε*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Πολύτιμη πέτρα, διαμάντι (Η σημασ. στο Du Cange, ό.π. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *από διαμάντι πόρτες-του ήσαν και τα καρφία* Θησ. Ζ' [38^{7}]· *στο στήθος-σου έν διαμάντι, όχι χιόνιν* Κυπρ. ερωτ. 109^{36}.

διαμάντινος, επίθ., Βεντράμ., Φιλ. 155.

Από το ουσ. *διαμάντι* και την κατάλ. *-ινος*. Τ. *διαμαντινός* στο Βλάχ.

Που αποτελείται από διαμάντια, διαμαντένιος: *Η ρήγισσα διαμάντινο κόλφι είχε στο λαιμόν-της* ό.π.

διαμάργαρος, επίθ., Ψευδο-Σφρ. 362^{34}.

Από την πρόθ. *διά* και το ουσ. *μάργαρος*.

Που είναι στολισμένος με μαργαριτάρια: *λίθων πολυτίμων και μανακίων διαμαργάρων* ό.π.

διαμαργαρούμαι, Ἐκφρ. ξυλοκ. 17^{28}.

Από το επίθ. *διαμάργαρος*.

Είμαι στολισμένος με μαργαριτάρια: *περί τους ώμους εν ερυθρῷ τω κύκλῳ γύπες διεπτερύσσοντο καταχρυσούμενοί τε και τα πολλά διαμαργαρούμενοι* ό.π.

διαμαρτυρία η, Αρμεν., Εξάβ. Α' 10^{15}, Γ' $3^{102,105}$, Ε' 10^{1}, ϛ' 2^{13}.

Το αρχ. ουσ. *διαμαρτυρία*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) (Νομ.) ειδοποίηση, πρόσκληση (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S Κων/νίδη στη λ. 2. Βλ. και Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 395]): *Ο εμφυτευσάμενος θέλων πωλήσαι το δίκαιον της εμφυτεύσεως οφείλει διαμαρτυρίαν πέμπειν τη πρωτοτύπῳ δεσποτείᾳ και δηλούν την τιμήν* αυτ. Γ' 3^{102}. **2**) Διαμαρτυρία (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *Ότι ο μείζων διαλυσάμενος, εί και παραχρήμα περί δόλου διαμαρτύρεται, εις ανατροπήν αυτῷ της διαλύσεως η περί δόλου διαμαρτυρία ούκ εξαρκεί* αυτ. Α' 10^{15}.

διαμαρτύρομαι, Βίος Αλ. 2648, Αρμεν., Εξάβ. Β' 1^{15}, 2^{4}, Βησσ., Επιστ. 37^{18}.

Το αρχ. *διαμαρτύρομαι*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Διαμαρτύρομαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Ο λέγων ότι ού γέγονεν αρίθμησις, εί μή εντός διετίας ή εναχθή ή διαμαρτύρηται περί τούτου, ουδεμίαν έχει δικαιολογίαν* Αρμεν., Εξάβ. Β' 2^{4}.

διαμάχομαι, Αρμεν., Εξάβ. Α' 3^{14}.

Το αρχ. *διαμάχομαι*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.). Πβ. και Andr., Lex.

Ἔχω διαμάχη με κάπ., φιλονικώ (Η σημασ. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 1): *όταν μέν εκκλησία προς κοσμικόν πρόσωπον διαμάχηται* ό.π.

διαμείβω· *διαμέψη,* Σαχλ., Αφήγ. 306, εσφαλμ. γρ. αντί *διανέψη* (διόρθ. Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 363) (Βλ. *διανεύω*).

διαμελιάρης, Πιστ. βοσκ. ΙΙ 4, 18, εσφαλμ. γρ. αντί *αναμελιάρης* (Βλ. *αναμελιάρης*).

διαμένω, Βεντράμ., Φιλ. 46, Βακτ. αρχιερ. 189.

Το αρχ. *διαμένω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Μένω, απομένω: *Στην επαρχία-του έσωσε, όλους τους λευθερώνει, οι στρατιώτες μίσσεψαν, αφύλακτος διαμένει* Βεντράμ., Φιλ. 46. **2**) Βρίσκομαι, παραμένω (Πβ. Δημητράκ. στη λ. 6): *πώς ενεργεί* (ενν. *η ψυχή*) *εις το κορμί και ωσάν χωρισθή, πού υπάγει και πού διαμένει έως της δευτέρας παρουσίας του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού* Βακτ. αρχιερ. 189.

διαμεράζω, βλ. *διαμοιράζω*.

διαμερίζω, Βυζ. συμβόλ. του 12. αι.? (Σάθ., ΜΒ Ϛ′ 632^{7}), Διγ. Esc. 904, Χρον. Μορ. Η 6203, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 1^{7}, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 15^{20}, Ηπειρ. 225^{3,5}, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 852, Φυσιολ. (Legr.) 236, Μαχ. 448^{35}, Δούκ. 301^{21}, 355^{17}, Σφρ., Χρον. μ. 98$^{22-3}$, Ψευδο-Σφρ. 236^{23}, 260^{20}, 384^{20}, 404^{19}, 438^{24}, Ιστ. πολιτ. 46$^{9-10}$, 52^{16}, Σταυριν. 1189.

Το αρχ. *διαμερίζω*. Πβ. το σημερ. *διαμερίουμαι* (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *διαμερίζομαι*). Βλ. και Andr., Lex.

I Ενεργ. **α**) Διανέμω, μοιράζω (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. I και στο Βλάχ. Βλ. και Andr., Lex.): *ο βασιλεύς ώρισεν, ίνα πάντες οι μή δυνάμενοι μάχεσθαι...τους άρτους και πάν βρώσιμον διαμερίζειν κατ' οίκον* Ψευδο-Σφρ. 404^{19}· *Ζών δέ ο βασιλεύς και πατήρ αυτών διεμέρισεν εκάστω τούτων τούσδε τους τόπους* Ψευδο-Σφρ. 260^{20}· **β**) χωρίζω, διαιρώ: *εις τα «Ρωτήματα» αυτός διαμερίζει τα μέρη της γραμματι[κή]ς και θε[ωρεί-τα] εις έξι* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 852· *την λεγομένην εξηκοντάβιβλον τελείως απήρτισεν, ήν και εις τεύχη έξ διεμέρισε* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 1^{7}. **II** Μέσ. **Α′** Αμτβ. **α**) Χωρίζομαι σε ομάδες: *Οι δέ εντός και αυτοί διαμερισθέντες, ο μέν ο βασιλεύς συν τω Ιωάννη Ιουστινιανώ..., ο δέ μέγας δούκας εν τη Βασιλική ‹Πύλη› έχων ως πεντακοσίους* Δούκ. 355^{17}· **β**) διασκορπίζομαι: *εξήλθον πάντες και επιπεσόντες αίφνης τοις Αγαρηνοίς, ώς εύρον αυτούς διαμεμερισμένους.., ενίκησαν* Ιστ. πολιτ. 46$^{9-10}$· *διαμερισθήκασιν από τα πατρικά-τους και λείπουν εκ τα σπίτια-τους και εκ τα γονικά-τους* Σταυριν. 1189. **Β′** Μτβ. **α**) Μοιράζομαι κ. με άλλους (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *Εδιαμερίστησαν οι θειοί-σου την Κύπρον, ο νεις επήρεν το Άγιον Ιλαρίον και ο άλλος την Κερυνίαν* Μαχ. 448^{35}· **β**) διαιρώ, μοιράζω: *ο Θωμάς τους εγκρίτους των Αλβανιτών εν τη φρουρά συναθροίζει, τους δέ ετέρους προς τους άρχοντας αυτού και τον λαόν της πόλεως διεμερίσατο* Ηπειρ. 225^{3}.

διάμεσον το, Ψευδο-Σφρ. 472^{9}.

Το μτγν. ουσ. *διάμεσον* (L-S Κων/νίδη, λ. *διάμεσος*). Βλ. και Lampe, Lex. (λ. *διάμεσος* 2).

(Προκ. για χρόνο) το ενδιάμεσο χρονικό διάστημα: *εν εκείνω του καιρού διαμέσω εί και συμβή ημίν μάχη έξωθεν παρά των εχθρών* ό.π.

διαμέσον επίρρ., Χρον. Τόκκων 1152.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του επιρρ. *μέσον*.

Ανάμεσα, μεταξύ: *Παντέχουν και ελπίζουσιν όλοι να αναπαυθούσιν από τες μάχες τες πολλές, τές είχαν διαμέσον* ό.π.

διάμετρος η, Μανασσ., Χρον. 6033, Έκφρ. ξυλοκ. 16^{10}, Ερμον. Χ 135, Metrol., 92^{3,6,8,14,15,20}.

Το αρχ. ουσ. *διάμετρος* (L-S, λ. *διάμετρος* II). Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1α) Διάμετρος κύκλου (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. II1 και σήμ.): *παντός κύκλου η περίμετρος της διαμέτρου τριπλάσιος και εφέβδομος* Metrol. 92^{8}· **β**) διάμετρος στερεού (κυρτού) σώματος (Πβ. L-S, ό.π.): *πλατύτερον ενδείχνει την διάμετρον τεχνίτων* (ενν. *ο δούρειος ίππος*) Ερμον. Χ 135. **2**) Έκφρ. *εκ διαμέτρου*=εξ ολοκλήρου, πέρα για πέρα, απόλυτα (Βλ. L-S στη λ. II 1. Η σημασ. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 10): *οι βίοι γάρ τοιν αδελφοίν ήσαν εκ διαμέτρου αλλήλων παραλλάττοντες απειρομέτροις μέτροις* Μανασσ., Χρον. 6033.

διαμετρώ, Αρμεν., Εξάβ. Δ′ 1^{11}, Δούκ. 399^{12}, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 22, Σουμμ., Ρεμπελ. 162, 163, 180, Ερωτόκρ. Α′ 200, Γ′ 646.

Το αρχ. *διαμετρέω*. Η λ. και σήμ. σε δημ. τραγ. και σε ιδιώμ. (Δημητράκ. και Andr., Lex.).

I Ενεργ. **1α**) Μετρώ, καταμετρώ (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *διαμετρέω* I1, σε δημ. τραγ., Δημητράκ. στη λ. 1 και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex.): *διαμετρήσας...γήν περιέχουσαν στάδια οκτώ* Δούκ. 399^{12}· **β**) φρ. *διαμετρώ τον τεσσαρεσκαιδέκατον* (χρόνον)=είμαι δεκατεσσάρων χρόνων: *του δέ νυμφίου τον τεσσαρεσκαιδέκατον μή διαμετρούντος* Αρμεν., Εξάβ. Δ′ 1^{11}. **2**) Υπολογίζω, κρίνω, σκέφτομαι: *τ' ανθρώπου δόθηκε κ' είναι το φυσικόν-του να διαμετρά τα πράματα με το λογαριασμό-ντου* Ερωτόκρ. Α′ 200· *τά του είπ' η Αρετή χίλιες φορές λογιάζει και κάθε λόγο διαμετρά πώς πάει και πώς μοιάζει* Ερωτόκρ. Γ′ 646. **II** (Μέσ.) λογαριάζω, σκέφτομαι, αποφασίζω: *βλέποντας τα γινόμενα ταύτα ο εκλαμπρότατος αφέντης...εδιαμετρήθη ότι να υπάγη να μιλήση του αφεντόςτου Τσιβρά* Σουμμ., Ρεμπελ. 180.

διαμηνύω, Έκθ. χρον. 4^{13}, 20^{29}, 36^{14}, 41^{7}, 81^{13}, 84^{17}, Ιστ. πολιτ. 8^{17}, 12^{1}.

Το μτγν. *διαμηνύω*. Τ. *διαμηνώ* στη Χίο (Andr., Lex.).

I (Ενεργ.) (απρόσ.) στέλνεται μήνυμα (Πβ. L-S. Η σημασ. στην Άννα Κομν., Steph., Θησ.): *διεμηνύθη ούν υπό του αυθεντός ίνα έλθη εις προσκύνησιν αυτού* Έκθ. χρον. 81^{13}. **II** (Μέσ.) στέλνω μήνυμα σε κάπ., παραγγέλλω: *διεμηνύσατο ο ρήγας της Φράντζας στείλας αποκρουσιάριον..., όπως στείλη αρμάδαν κατά του ρηγός της Ισπανίας* Εκθ. χρον. 84^{17}.

διαμοιράζω, Ασσίζ. 396^{9}, Διγ. (Trapp) Esc. 896, Χρον. Μορ. Ρ 6203, 7096, Περί ξεν. Α 129, 225, 485, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2023, 2626, Μαχ. 404^{25}, Θησ. Ε′ [52^{2}], Η′ [91^{5}], Γαδ. διήγ. 132, Κορων., Μπούας 147, Αχέλ. 649, Ιστ. Βλαχ. 1030, Ροδολ. Β′ [272], Ζήν. Γ′ 245, Διακρούσ. 85^{25}, 94^{19}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 232^{28}· *δ ι α μ ε ρ ά ζ ω*, Χρον. σουλτ. 84^{30}, 109^{25}, Ζήν. Γ′ 9.

Από την πρόθ. *διά* και το *μοιράζω*. Η λ. τον 6. αι. (L-S) και σήμ. στην Κύπρο (Andr., Lex., λ. *διαμοιρώ*) και ως λόγ. (Δημητράκ.).

Α′ Ενεργ. **1α**) Μοιράζω, διανέμω (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, Andr., Lex., ό.π. και ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 1): *το χρυσάφι όλο αυτό διαμοίρασε σά λέγεις* Ζήν. Γ′ 245· *«...πώς εδιαμοιράσαν το ρηγάτον-σου οι θειούδε(ς)-σου...»* Μαχ. 404^{25}· **β**) διαχωρίζω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *ο ρήγας εδιεμοίρασεν του καθενός το αλλάγιν* Χρον. Μορ. Ρ 6203. **2**) Κομματιάζω, ξεσχίζω: *να συναχθούν τα όρνεα να με διαμοιράσουν* Περί ξεν. Α 225. **3**) Τοποθετώ αραιά: *τους επίλοιπους Ρωμαίους τους εδιαμέρασε εισέ πολλούς τόπους της χώρας εις τα τειχία* Χρον. σουλτ. 84^{30}. **Β′** Μέσ. **1**) Μοιράζομαι κ. με κάπ. (Η σημασ. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ένα πουγγί τους*

έριξε να διαμοιρασθούσιν Ιστ. Βλαχ. 1030. **2**) Κομματιάζω: *«Κύριε Θεέ,... εάν εγώ ενθυμηθώ να σε παραπονέσω, θηριά να με διαμοιραστούν...»* Διγ. (Trapp) Esc. 896.

διαμοίρασις η, Χριστ. διδασκ. 410, 413.

Από το *διαμοιράζω* και την κατάλ.-*σις*. Η λ. στο Βλάχ. (λ. *διαμείρασις*) και στο Somav.

Μοίρασμα, διανομή (Η σημασ. στο Βλάχ., ό.π.): *να είστε φρόνιμοι και ήμεροι εις την διαμοίρασιν της ελεημοσύνης* αυτ. 413.

διαμοιρασμός ο, Act. Lavr. $59^{84,86,87}$, Χριστ. διδασκ. 376.

Από το *διαμοιράζω* και την κατάλ. -*μός*. Η λ. στο Somav. (λ. *διαμοίρασις*).

Μοίρασμα, διανομή (Η σημασ. στο Somav., ό.π.): *Εις το κόψιμον και διαμοιρασμόν του άρτου* Χριστ. διδασκ. 376.

διαμφίς, επίρρ., Ψευδο-Σφρ. 384^{14}· *δ ι α μ φ ί,* Ψευδο-Σφρ. 424^{26}.

Το μτγν. επίρρ. *διαμφίς*.

Χωριστά, χώρια (Η σημασ. μτγν., L-S): *Τις διηγήσεται τας τότε φωνάς και τας κραυγάς και των πληγέντων διαμφί το ουαί;* αυτ. 424^{26}.

διανάπαυσις η, Χρυσόβ. του 1364 σ. 34.

Η λ. στον Αριστ.

Ξεκούραση, ανάπαυση (Πβ. L-S): *Επεί δε και τόπον εις διανάπαυσιν ούτοι τούτων παρά της βασιλείας-μου εξητήσαντο* ό.π.

διαναπαύω, Έγγρ. του 14. αι. (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 143, 145).

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Ξεκουράζω, αναπαύω (Πβ. L-S): *Αι εις τας ιεράς και σεβασμί(ας) μονάς και τους άλλ(ους) ευαγείς οίκους γινόμεναι αφιερώσεις και προ(σ)κυρώσεις...του από της μεγάλ(ης) ταύτ(ης) του βίου θαλάσσης και του κοσμικού και αστάτου κλύδωνος απαίροντος εις την εκείσε κατάστασ(ιν) και διαγωγήν προσδεχόμεναι και διαναπαύουσαι* αυτ. 143.

διανέμησις η, Αρμεν., Εξάβ. Α' 12^{6}, Ε' 1^{28}.

Η λ. στον Αριστ.

Διανομή, μοίρασμα (Η σημασ. στον Αριστ., L-S): *Εάν άνηβοι την πατρώαν διέλωνται κληρονομίαν συναινούντος του επιτρόπου, έρρωται, κάν μη υπογράψη τη διανεμήσει* αυτ. Α' 12^{6}.

διανέμω, Αλφ. 14^{84}.

Το αρχ. *διανέμω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Μοιράζω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι και σήμ., ως λόγ. Δημητράκ. στη λ. 1): *Οι άνθρωποι τα χρήματα διανέμουν να σωθούσιν* ό.π.

διάνεξις η, βλ. *διένεξις*.

διανεύω, Σαχλ., Αφήγ. 306 (έκδ. *διαμέψη*· διόρθ. Ξανθ., Βυζαντίς **1**, 1909, 363 σε *διανέψη*), Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 460, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 5^{25}· *δ ι α ν ε ύ γ ω,* Φορτουν. (Vinc.) Α' 7α.

Το μτγν. *διανεύω*. Η λ. και ο τ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., λ. *διανεύγω* και Andr., Lex.).

Α' Ενεργ. **1**) Διαχειρίζομαι, τακτοποιώ (Βλ. Ξανθουδίδη [Φορτουν. σ. 230] και Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., ό.π.): *το έχει απού του βρίσκεται καλά να το διανεύγη* Φορτουν. (Vinc.) Α' 7 (κριτ. υπ.). **2**) Έρχομαι σε σχέσεις, σχετίζομαι: *ωσάν (αρχήν) έμπη κανείς, να πά να ταξιδεύση και με άλλους ναύτες* (έκδ. *νάπτες*· διόρθ. Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 363) *γέροντες σμίξη* (έκδ. *εσμίση*· διόρθ. Ξανθ., ό.π.) *και διανέψη* Σαχλ., Αφήγ. 306. **Β'** Μέσ. **1**) Ζω, περνώ τον καιρό-μου (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex. στη λ. 5): *Αφήκεν ούν αυτήν και την γνησίαν αυτού μητέρα γηραλέαν ούσαν..., αλλά διανεύεται απραγμόνως αυτόθι* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 5^{25}. **2**) Συμπεριφέρομαι: *Ως άγρια νύμφη μόδειξες, σώπα, άσι-με την ώρα, βλέπω σε να διανεύεσαι με θαυμαστήν εγνώρα* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 460.

διανθίζω, Μανασσ., Χρον. 104.

Το μτγν. *διανθίζω*. Βλ. και Andr., Lex.

Στολίζω (Η σημασ. μτγν., L-S): *τότε των άστρων ουρανός τω κάλλει διηνθίσθη ως πέπλος μαργαρόστρωτος* ό.π.

διανίσταμαι, Ψευδο-Σφρ. 428^{1}.

Το μέσ. του αρχ. *διανίστημι*.

Σηκώνομαι (Πβ. τη σημασ. στον Αριστ., L-S, λ. *διανίστημι* ΙΙ): *ο δε εις γόνυ διαναστάς ηύχετο* ό.π.

διάνοια η, Κομν., Διδασκ. Δ 21, Διγ. (Trapp) Gr. 2319, Αρμεν., Εξάβ. Β' 1^{19}, Κορων., Μπούας 51· *δ ι α ν ο ί α,* Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 394.

Το αρχ. ουσ. *διάνοια*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *διανοία* από μετρ. αν.

1) Νους, μυαλό (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. ΙΙΙ και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *Τες κονταριές οπού 'δωκε μετά την συντροφιάν-του να καταλάβη ποιός μπορεί με την διάνοιάν-του;* Κορων., Μπούας 51. **2**) Συνήθεια: *εί δε παύσονται* (ενν. *μέλισσαι, περιστεραί, κλπ.*) *τοιαύτην έχειν διάνοιαν, παύονται της ημετέρας είναι δεσποτείας και του προκαταλαμβάνοντος γίνεται* Αρμεν., Εξάβ. Β' 1^{19}.

διανοίγω, Φυσιολ. 354^{9}.

Το αρχ. *διανοίγω*.

Αναπτύσσω, εξηγώ (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. ΙΙΙ): *Καλώς ούν ο Φυσιολόγος διήνοιξε περί της πέρδικος* ό.π.

διανοώ, Ιερακοσ. 438^{11-2}, Δούκ. 263^{11}, Κορων., Μπούας 48, 56, 120.

Το μτγν. *διανοέω*. Το μέσ. *διανοούμαι* αρχ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Α' Ενεργ. **1**) Σκέπτομαι, σχεδιάζω, επινοώ (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *διανοέω* Ι): *άλλα τινά εφευρέματα, ά διενόει ο Φαδουλάχ* Δούκ. 263^{11}. **2**) Διαπιστώνω: *Το τοιούτον πάθος δυσκόλως θεραπεύεται· όμως δε πλείστοις ιατρείαν εχορηγήσαμεν τούτο το πάθος διανοήσαντες* Ιερακοσ. 438^{11-2}. **Β'** (Μέσ.) σκέπτομαι, σχεδιάζω (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. Ι και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *προς αυτόν εδιέβησαν με φόβον τε και τρόμον, ο καθείς διανοούμενος το τί να ειπή στον δρόμον* Κορων., Μπούας 56· *απ' αύτους να γροικήσωμεν το τί διανοούνται οι εναντίοι κ' εις ημάς στέκουν και ουδέν ορμούνται* Κορων., Μπούας 120.

διανυκτερεύω, Μακρεμβ., Υσμ. 266^{28}, Δούκ. 313^{22}, Ψευδο-Σφρ. 238^{26}· *δ ι α ν υ κ τ ι ρ ε ύ ω,* Δούκ. 369^{15}.

Το αρχ. *διανυκτερεύω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Περνώ τη νύχτα, ξενυχτώ (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *Περί δέ τρίτην φυλακήν της νυκτός Σώστρατος ξυν Ροδόπη και δεσπόταις εμοίς περί τον βωμόν διανυκτερεύουσιν* Μακρεμβ., Υσμ. 266^{28}· *ήσαν γάρ και αφ' εσπέρας πλείσται και πλείστοι διανυκτιρεύσαντες εν τη σορώ της οσίας* Δούκ. 369^{15}.

διανυκτού, επίρρ., Χρον. Τόκκων 1532, 2740· *δ ι α ν υ χ θ ο ύ,* Χρον. Τόκκων 545.

Από τή συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του επιρρ. *νυκτού*.

Κατά τη διάρκεια της νύχτας: *διανυκτού τον έδωκεν πόνος εις τα νεφρά-ντου* αυτ. 1532.

διανύττω, Ιερακοσ. 477^{4}.

Από την πρόθ. *διά* και το *νύττω*. Η λ. τον 5. αι. (L-S).

Τρυπώ (Η σημασ. τον 5. αι., L-S): *διανύξας αυτά* (ενν. τα *πτερά*) *ένθα άν φαίνηται την αρχήν έχειν διαβιβρώσκεσθαι, χρίε και θεραπεύσεις* ό.π.

διανυχθού, επίρρ., βλ. *διανυκτού*.

διανύω, Μανασσ., Χρον. 1267, Σφρ., Χρον. μ. 32^{30}.

Το αρχ. *διανύω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Α' (Ενεργ.) διατρέχω, εκτελώ (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 1): *καλώς διήνυσεν τον της υποταγής δρόμον μέχρι θανάτου* Σφρ., Χρον. μ. 32^{30}. **Β'** (Μέσ.) (προκ. για χρόνο) περνώ: *χρόνος διηνύετο μακρός εν τω πολέμω* Μανασσ. Χρον. 1267.

διάξη η, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-van Gem.) 263, Πανώρ. Γ' 284, Ερωφ. Α' 59, Γ' 118, Δ' 306, 556, Ροδολ. Α' [109, 580], Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [74], Δ' [250], Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 139, Γ' 592, Ε' 101.

Από το *διάζω*. Βλ. και Du Cange (λ. *διάξις*). Βλ. και Κριαρ. [Πανώρια, Γλωσσ., λ. *διάξη*].

1) Πράξη, έργο: *μοίρα τον εψήλωσε κι' όχ' οι καλές-του διάξες* Ερωφ. Α' 59. **2**) Καλή συμπεριφορά: *εζήτηξέ-με ταίριν-του το ήθος κ' η θωριά-του, ...η διάξη κι' αρχοντιά-του* Ροδολ. Α' [580]· *με διάξες, τάξες και αρετές ομορφανέθρεψά-το* Φορτουν. (Vinc.) Ε' 101. **3**) Τρόπος ζωής: *Επήγα* (έκδ. *επήγα* με σβησμένο το *ε-*) *εις χώρες όμορφες κ' εθώρουν άλλες διάξες* Ροδόλ. Α' [109].

διάολος ο, βλ. *διάβολος*.

διαπαντός, επίρρ., Διγ. Ζ 3300, 3352, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 852, Βεν. κείμ. 2, Χειλά, Χρον. 353, Δούκ. 115^{10}.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και της γεν. του επιθ. *πάς*. Η έκφρ. αρχ. (L-S, λ. *διά* AII1). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Για πάντα, παντοτινά (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. και σήμ., Δημητράκ.): *οξούγγιν το ημέτερον διαπαντός το χρώνται εις ρεύματα* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 852· **β**) συνέχεια, διαρκώς: *διαπαντός έγραφεν εν τη Θράκη προς τον Μουσουλμάν* Δούκ. 115^{10}.

διαπάντοτε, επίρρ., Ασσίζ. 112$^{8-9}$, Μαχ. 506^{30}, 518^{7}.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του επιρρ. *πάντοτε*.

Για πάντα, παντοτινά: *όλα τα στοιχήματα τά εποίκεν ο σίρ-Τουμάς τε Γατανίε με τον κοντοσταύλην...να τα κρατήσουν καλά και στερεωμένα διαπάντοτε* Μαχ. 518^{7}.

διαπάς, επίρρ., βλ. *γιαπάς*.

διαπεραίνω, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 12^{3}.

Το αρχ. *διαπεραίνω*.

Διασχίζοντας κάπ. μέρος φτάνω κάπου (Η σημασ. μτγν., Preisigke-Kiessling): *Διαπεράνας ούν εκείσε λοιπόν πέντε ενιαυτούς πάσης συνουσίας ανθρώπων κεχωρισμένος ήν* ό.π.

διαπερ(ν)ώ, Ιων. 216^{6}, Διγ. (Trapp) Gr. 659, Αχιλλ. L 282, Φαλιέρ., Θρ. 46, Θρ. Θεοτ. 33.

Το αρχ. *διαπεράω*. Ο τ. *διαπερνώ* σε έγγρ. του 1056, Act. Xér. 5^{12} και σήμ., Δημητράκ.

1) Φέρνω, μεταφέρω, οδηγώ (Βλ. L-S, λ. *διαπεράω* III): *Ὦ Ιουδαίοι άνομοι και αρνηταί Κυρίου* (παραλ. 1 στ.), *ουχί το μάννα έθρεψεν υμάς εν τη ερήμω, ουχί δέ διεπέρασεν εις γήν επαγγελίας;* Θρ. Θεοτ. 33. **2**) Διατρυπώ (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *διαπεράω* I2 και σήμ., Δημητράκ.): *τα καρφιά διαπερνούν μέσα τα σωθικά-μου* Φαλιέρ., Θρ. 46. **3**) (Προκ. για ρούχα) φορώ σε κάπ. κ., ντύνω: *έφτασεν ο λόγος προς βασιλέο Νίνβε κ' ενεστάθην από θρόνον αυτού κ' εδιαπέρασε στολήν αυτόν* Ιων. 216^{6}.

διαπιπράσκω, Αρμεν., Εξάβ. Α' 9^{16} σχόλ., Παράρτ. 4^{23} σχόλ.

Το μτγν. *διαπιπράσκω*.

Πουλώ, ξεπουλώ (Βλ. L-S): *Παρέδωκέ μοι την διαπραθείσαν και επιχειρεί τας θυρίδας της παρακατασχεθείσης παρ' αυτού οικίας ανοίγειν και κατοπτεύειν-με* αυτ. Α' 9^{18} σχόλ.

διαπίπτω, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{30} σχόλ.

Το αρχ. *διαπίπτω*.

Ανατρέπομαι, ακυρώνομαι: *μετά την απόφασιν εύρεν ο Μάρκος διάλυσιν του Πέτρου ...περί του τοιούτου οίκου καταπαύουσαν πάν δίκαιον τω Πέτρω και προκομίζων αυτήν ήξίου διαπεσείν την απόφασιν* ό.π.

διαπλάττω, Ερμον. (Μαυρ., Εκλ. Α') 567, Ερμον. Ω 278.

Το μτγν. *διαπλάσσω-ττω*.

Α' (Ενεργ.) σχηματίζω, δημιουργώ (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *ώτα δέ ούτε βραχεία ούτε μείζονα γάρ ήσαν* (παραλ. 1 στ.), *αλλ' εις πάσαν ευρυθμίαν εδιέπλασεν η φύσις* Ερμον. (Μαυρ., Εκλ. Α') 567. **Β'** (Μέσ.) σχηματίζομαι, διαμορφώνομαι: *η του άρρενος γάρ γόνη και τω αίματι μιχθείσα* (παραλ. 2 στ.), *διαπλάττεται προς μέλη* Ερμον. Ω 278.

διαπλέω, Φυσιολ. Β 3^{14}.

Το αρχ. *διαπλέω*.

Κολυμπώ: *διαπλέει ο γεννηθείς ελέφας διά των υδάτων* ό.π.

διαπόντιος, επιθ., Αρμεν., Εξάβ. Γ′ 7^{18}.

Το αρχ. επιθ. *διαπόντιος*.

Ἐκφρ. *διαπόντια χρήματα*=ναυτικό δάνειο (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 395]. Πβ. και Du Cange, λ. *διαπόντιον*): *Ο διαπόντια χρήματα και καρπούς δανείζων τελείαν εκατοστὴν λαβεῖν δύναται* ό.π.

διαπορθμεύω, Μανασσ., Αρίστ. I γ′ 65 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 58^{3}].

Το αρχ. *διαπορθμεύω*.

Διαπερνώ, διεισδύω: *Το γάρ περιφερόμενον, ὡς ἔοικεν, οὐ μῦθος, ότι συνέθεντο φασίν, αλλήλοις τα στοιχεία επ' ἄλληλα τα παρ' αμφοίν κρυπτά διαπορθμεύειν* ό.π.

διάπρασις η, Act. Xér. 12^{26}, Αρμεν., Εξάβ. Γ′ 3^{98}, 5^{19}, Ε′ 2^{2}, Ψευδο-Σφρ. 540^{21}.

Το μτγν. ουσ. *διάπρασις*.

1) Πώληση (Βλ. L-S στη λ. I): *ητήσατο ίνα πωλήση τα ενέχυρα και επέτρεψα αυτών την διάπρασιν* Αρμεν., Εξάβ. Γ′ 5^{19}. **2**) Αναγκαστική εκποίηση (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 395]): *Διαπράσεως γινομένης του μέν εξωτικού ο δανειστής ή ο συγγενής προτιμάται εις το αγοράσαι; του δέ συγγενούς ο δανειστής* Αρμεν., Εξάβ. Γ′ 3^{98}.

διαπρεπίζω, Πεντ. Ἐξ. XIV 2, XV2, XXIII 3, Λευιτ. XIX 32.

Από την πρόθ. *διά* και το *πρεπίζω*.

1) Τιμώ, σέβομαι: *απομπροστά γερατειό να σηκωθής και να διαπρεπίσης πρόσωπα γέρου* αυτ. Λευιτ. XIX 32. **2**) Ευνοώ, παίρνω το μέρος κάπ.: *φτωχό μή διαπρεπίσης εις το δικάσιμό-του* αυτ. Ἐξ. XXIII 3.

διαπρεπούμενος, μτχ., βλ. *διαπρέπω*.

διαπρέπω, Τρωικά 525^{6}, Μανασσ., Χρον. 1241, Βίος οσ. Αθαν. 258, Πεντ. Ἐξ. VIII 5, Λευιτ. XIX 15· μτχ. *δ ι α π ρ ε π ο ύ μ ε ν ο ς,* Πεντ. Λευιτ. XXIII 40.

Το αρχ. *διαπρέπω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1α) Εξέχω, διακρίνομαι σε κ. (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *διαπρέποντα εν ωραιότητι και φρονήσει* Τρωικά 525^{6}· **β**) δοξάζομαι: *είπεν ο Μωσέ του Φαρώ· διαπρέπει-σου απάνου-μου για πότε να ψάλλω γιατ' εσέν* Πεντ. Ἐξ. VIII 5. **2**) Ευνοώ: *μή σηκώσης πρόσωπα φτωχού και μή διαπρέψης πρόσωπα μεγάλο* Πεντ. Λευιτ. XIX 15.

Η μτχ. *διαπρεπούμενος* ως επιθ.=ωραίος: *να πάρετε εσάς την ημέρα την πρώτη καρπό δέντρου διαπρεπουμένου* Πεντ. Λευιτ. XXIII 40.

διαπρόθι· *και μήτ' από διαπρόθι* Σαχλ. Β′ (Wagn.) Ρ 682, εσφαλμ. γρ. αντί *και με τα πόδια αμπώθει* (διόρθ. Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 360).

διαπρώτης, επίρρ., Μαχ. 454^{31}.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και της γεν. θηλ. του επιθ. *πρώτος*.

Αμέσως: *εννοιάστηκαν ότι διαπρώτης να τους παραδοθούν* ό.π.

διαπταισμένος, μτχ., βλ. *διαπταίω*.

διαπταίω· μτχ. *δ ι α π τ α ι σ μ έ ν ο ς,* Δαρκές, Προσκυν. 205.

Το μτγν. *διαπταίω*.

Πέφτω σε ηθικό παράπτωμα (Πβ. για τη σημασ. Sophocl.· βλ. και Lampe, Lex. στη λ. 2): *διότις εγώ βρίσκομαι στον κόσμον διαπταισμένος, εις όλους δέν ηυρίσκεται άλλος κριματισμένος* ό.π.

διαπτερύσσομαι, Ἐκφρ. ξυλοκ. 17^{27}.

Το μτγν. *διαπτερύσσομαι*.

Πετώ σε διάφορες κατευθύνσεις (Η σημασ. μτγν., L-S): *περί τους ώμους εν ερυθρῷ τῳ κύκλῳ γύπες διεπτερύσσοντο* ό.π.

διαπωλητής ο, Χρυσόβ. του 1364 σ. 32 δίς.

Από το *διαπωλώ* και την κατάλ. *-τής*.

Πωλητής: *ίνα δίδωσιν ο τοιούτος διαπωλητής και υπέρ ζυγίου δύο ήμισυ* ό.π.

διαπωλώ, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 16^{7}, Ϛ′ 8^{4}.

Το αρχ. *διαπωλέω*.

Πουλώ: *Θεσπίζομεν μή εξείναι τοις στρατιώταις τα εξ ὧν αι στρατείαι υπηρετούνται κτήματα διαπωλείν* αυτ. Α′ 16^{7}· *Ει τις αυτόμολος εις την πατρίδα επαναδράμοι, άπαξ μέν τούτο ποιήσας συγγνώμης τυγχανέτω· δεύτερον δέ τις τριετή δουλείαν διαπωλείσθω* αυτ. Ϛ′ 8^{4}.

διάργυρος ο, βλ. *υδράργυρος*.

διαρίχι(ν) το, βλ. *γιαρίκι(ν)*.

διαρκώ, Χρον. Μορ. Η 1220, 9104, Βίος οσ. Αθαν. 247 δίς, 253, Σφρ., Χρον. μ. 36^{32}.

Το αρχ. *διαρκέω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) (Προκ. για μιά κατάσταση) διαρκώ, κρατώ (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *διαρκέω* I2· βλ. Δημητράκ., λ. 3): *εδιήρκησεν η μάχη-τους χρόνους κάν τρείς και πλέον* Χρον. Μορ. Η 1220· *Εκείνη γάρ η υποδρομή, το κούρσο που σας λέγω, ουδέν εδιήρκησεν πολλά, άνευ κ' ημέρες δύο* Χρον. Μορ. Η 9104. **2**) Παραμένω (σε αξίωμα): *πάσαν την εξουσίαν και αρχὴν εγχειρίζει τῳ κυρίῳ Ιωάσαφ τῳ βασιλεί, ός διαρκέσας εν τούτῳ βραχὺν τινα χρόνον μεταναστεύει προς Θεσσαλονίκην* Βίος οσ. Αθαν. 253.

διαρμηνεύω, βλ. *διερμηνεύω*.

διαρμίζω, Αχέλ. 2203.

Από το αρχ. *διαρμόζω* (Βλ. Χατζιδ., Αθ. 24, 1912, 12 και Ανδρ., Λεξ.). Βλ. και Δημητράκ.

(Πιθ.) ξεκαθαρίζω: *τον τόπον από τους εχθρούς όλον τον εδιαρμίσαν* ό.π.

διάρμιση η, Βοσκοπ. 168.

Από το *διαρμίζω* και την κατάλ. *-ση*.

Τάξη: *μέσα-μου ξενίζουμου την τόση διάρμιση και ‹την› πάστρα και τη γνώση* ό.π.

διάρπαγμα το, Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 2^{55} σχόλ., Ιστ. πολιτ. 65^{11}.

Από το *διαρπάζω* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. τον 4. αι. (L-S Κων/νίδη Συμπλ.).

Αυτό που αρπάζεται, λεία (Η σημασ. του 4. αι., L-S Κων/νίδη Συμπλ.): *λησταί τινες αθρόον αναφανέντες διάρπαγμα τα λοιπά-μου εποίησαν πράγματα και τον δούλον* Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 2^{55} σχόλ.

διαρραίνω, Μανασσ., Χρον. 1552.

Το αρχ. *διαρραίνω*.

Ραντίζω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *την κέρκον διαβρέχουσα λιβάσι ποταμίοις και ταύτη διαρραίνουσα την ξυλοφάγον φλόγα* ό.π.

διαρρέω, Μανασσ., Χρον. 6663.

Το αρχ. *διαρρέω*.

Καταρρέω: *ούκ επί γόνυ κείμενα μόνον ουδ' επί στόμα, αλλ' ήδη διαρρεύσαντα* (ενν. *τα Ρωμαίων*) *και καταμαρανθέντα* ό.π.

διαρρήγνυμι, Ευγεν., Δρόσ. Α' 323, Μακρεμβ., Υσμ. 184^{14}, Δούκ. 267^{6}.

Το αρχ. *διαρρήγνυμι*.

Α' Ενεργ. **α**) Χωρίζω: *η δέ στενάζει και θεούς μαρτύρεται διαρραγήναι μηδαμή Χαρικλέος* Ευγεν., Δρόσ. Α' 323· **β**) απομακρύνω, βγάζω από τη μέση: *«Κύριε, σύ φύλαξον την εκκλησίαν-σου άτρωτον..., σύ τα σκάνδαλα εκ μέσου διάρρηξον* Δούκ. 267^{6}. **Β'** Μέσ. (προκ. για στόμα) ανοίγω: *Το στόμα ξυμμέτρως διέρρηκται* Μακρεμβ., Υσμ. 184^{14}.

διαρρήσσω, Μακρεμβ., Υσμ. 220^{30-1}, 267^{11}, 271^{31}.

Το μτγν. *διαρρήσσω*.

1) Σχίζω (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ.): *άμφω διαρρήσσουσαι τας εσθήτας, άμφω τας παρειάς αυλακίζουσαι* αυτ. 267^{11}. **2**) Καταστρέφω, χαλώ: *διαρρήσσουσι τους στεφάνους* αυτ. 271^{31}.

διαρριπίζω, Ἐκφρ. ξυλοκ. 15^{15}, Χρον. Τόκκων 260.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Α' (Ενεργ.) διασκορπίζω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *αυτός κρατώντας το σπαθί εις το δεξιόν-του χέριν όλους τους εδιαρρίπισεν* Χρον. Τόκκων 260. **Β'** (Μέσ.) ανοίγω: *ο δ' ώσπερ αδροβατών τα σκέλη διαρριπίζεται* Ἐκφρ. ξυλοκ. 15^{15}.

διάρροια η, Δούκ. 241^{3}.

Το αρχ. ουσ. *διάρροια*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Διαρροή, διασκορπισμός: *εφοβείτο γάρ μήπως...εις τον λοιπόν στρατόν γένηται τις διάρροια και ρέψωσιν εις τον Χαλίλ* ό.π.

διαρτία η, Μανασσ., Χρον. 3307, Ἐκφρ. ξυλοκ. 16^{4}.

Από την πρόθ. *διά* και το επίθ. *άρτιος*. Η λ. του 8. αι. (Lampe, Lex.).

1) Διάπλαση σωματική (Η σημασ. του 8. αι., Lampe, Lex.): *ακτινοβολών* (ενν. *ο βασιλεύς*) *ως ήλιος και όλον οικειούμενος το παγκράτιον τω του σώματος ευμήκει, τω ευστόλω της πλάσεως... τω αναλόγω της διαρτίας όσα κατ' άνδρα και υπέρ ήρωα* Ἐκφρ. ξυλοκ. 16^{4}. **2**) Υγεία: *αλλά γάρ το πολύπονον αυτού* (δηλ. *του βασιλέως*) *της διαρτίας* (παραλ. 1 στ.) *την πρόθεσιν εξέκοπτε της δικαιοπραγίας* Μανασσ., Χρον. 3307.

διασάφησις η, Πτωχολ. Ν 464, Βίος γέρ. V 472.

Το μτγν. ουσ. *διασάφησις*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Εξήγηση, ερμηνεία (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *ακούσας ο τοπάρχης την διασάφησιν του ίππου υπερεθαυμάστην όλως* Πτωχολ. Ν 464.

διασεισμός ο, Act. Xér. 10^{64}, 14^{12}, Act. Xén. 38^{52}, Ἔγγρ. του 1362 (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 140 δίς), Ἔγγρ. του 1440 (Λάμπρ., Παλαιολ. Πελοπον. Δ', 161), Χριστ. διδασκ. 447.

Το μτγν. ουσ. *διασεισμός*. Η λ. και σε σχόλ. (L-S Κων/νίδη).

1) Εκβιασμός (Η σημασ. μτγν., L-S και σε σχόλ., L-S Κων/νίδη στη λ. II): *μήτε δέ και προς των παίδων ημών ευρίσκουσιν εις αυτό διενόχλησιν ή διασεισμόν τον τυχόντα, επειδή γνώμη και θελήσει αυτών το παρόν εκδοτήριον γράμμα εποιησάμην προς την μονήν* Ἔγγρ. του 1362 (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 140)· **2**) Αναταραχή: *Βοήθησε την Εκκλησίαν και ελευθέρωσέ-την από κάθε ανάγκασιν..., διασεισμόν και βλάβην* Χριστ. διδασκ. 447.

διασίδι το, Αγαπ., Γεωπον. 196.

Από το ουσ. *διάση*<*διάζομαι* (Βλ. Ανδρ., Λεξ.) και την κατάλ. *-ίδι*. Βλ. και Χατζιδ., Αθ. 38, 1926, 6. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ) και σε ιδίωμ. (Βλ. Λάζαρη, Λευκαδ. 45).

Ιστός (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2): *διασίδι της αράχνης* ό.π.

διάσκαντζος ο, βλ. *διάσκατζος*.

διάσκατζος ο, Κατζ. Δ' 162, Φαλλίδ. 123, Στάθ. Β' 127, 196· *δ ι ά σ κ α ν τ ζ ο ς*, Ευγέν. 829.

Από το βενετ. *diascase*. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Β', λ. *διάσκατσε*).

Ευφημισμός που δηλώνει έκπληξη (αντί διάβολε!) (Βλ. και Πολίτη Λ. [Κατζ., σ. 143]): *Ὠ, κατεργώ-σε, διάσκαντζε, ο τρόπος αυτός πώς πάει άλλος να ευρή το φαγητόν και άλλος να το φάη!* Ευγέν. 829· *κάνε, διάσκατζε, δουλειά* Φαλλίδ. 123.

διασκελίζω, Φυσιολ. (Legr.) 955, Πεντ. Γέν. XLIX 22, Ἐξ. XII 13, 23.

Το ενεργ. του *διασκελίζομαι*, που απ. σε παπυρ. (L-S). Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Περνώ πάνω από κ. με ανοικτά σκέλη (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *να διώ το αίμα και να διασκελίσω απάνου-σας και να μή είναι εις εσάς θανατικό* Πεντ. Ἐξ. XII 13· *να διασκελίση ο Κύριος ιπί τη πόρτα* Πεντ. Ἐξ. XII 23· *να διασκελίσουν δέν τορμούν του βασιλεώς το σάλον* Φυσιολ. (Legr.) 955.

διασκέλισμα το, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 743.

Από το *διασκελίζω* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Βάδισμα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *το διώμα, το διασκέλισμα, την όψη του προσώπου* ό.π.

διασκελώ, Διήγ. Βελ. 224, Απόκοπ. 191.

Από τον αόρ. του *διασκελίζω*. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ.).

Περνώ πάνω από κ., διασκελίζω (Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., Δημητράκ.): *τα μνήματά-σας διασκελούν και απάνω-σας διαβαίνουν* Απόκοπ. 191.

διασκεπαίνω, Θρ. αλ. 36.

Από το *διασκέπω* και την κατάλ. *-αίνω.*

Σκεπάζω: *νέφος μέλαν επί σέ καπνόν διασκεπαίνει* ό.π.

διασκέπω, Ψευδο-Σφρ. 408[10], Χριστ. διδασκ. 233.

Από την πρόθ. *διά* και το *σκέπω.*

Προστατεύω: *μας φυλάγει πάντα και μας διασκέπει με την δύναμίν-του από όλους τους εναντίους εχθρούς* Χριστ. διδασκ. 233.

διάσκεψις η, Αρμεν., Εξάβ. Β' 2[6] δίς, Γ' 3[112], Ε' 8[7].

Το αρχ. ουσ. *διάσκεψις*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Το δικαίωμα του κληρονόμου να κάνη χρήση ορισμένης προθεσμίας για να «διασκεφθή», άν θα αποδεχθή ή όχι την κληρονομιά (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ.σ.395]): *Ει δέ ανήλικοι* (ενν. *οι κληρονόμοι*) *υπάρχουσι, τελειούμενοι και αυτοί κατά την ηλικίαν εχέτωσαν προς διάσκεψιν διετίας χρόνον* αυτ. Β' 2[6].

διασκορπίζω, Συναξ. γαδ. 34, Ερωτοπ. 430, 694, Απολλών. 137, Ανακάλ. 79, Γαδ. διήγ. 520, Κορων., Μπούας 65, 90, Αχέλ. 2335, 2339, Αιτωλ., Βοηβ. 49, Κώδ. Χρονογρ. 54, Πανώρ. Β' 515, Ερωφ. Β' 238, 439, Σταυριν. 107, Ιστ. Βλαχ. 2072, Διγ. Άνδρ. 359[12], 390[9], Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [427], Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα 502, Ζήν. Πρόλ. 18, Γ' 276, Ε' 101.

Το μτγν. *διασκορπίζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' Μτβ. **1**) Σκορπίζω, διαλύω (Η σημασ. μτγν., L-S): *τους εχθρούς στον πόλεμον να τους διασκορπίζης* Κορων., Μπούας 65· *κάμε να διασκορπισθή η αίρεσις* Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα 502· *της νυκτός ο ήλιος το σκότος διασκορπίζει* Αιτωλ., Βοηβ. 49· (μεταφ.): *διασκορπίζεις τες καρδιές* Ερωτοπ. 694· **2**) (Προκ. για τον ήλιο) φωτίζω: *ώ ήλιε, οπού με τσ' ακτίνες-σου τον κόσμο διασκορπίζεις* Ζήν. Ε' 101. **Β'** (Αμτβ.) διαλύομαι: *Το πλοίον διεσκόρπισεν, επνίγησαν οι πάντες* Απολλών. 137.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. (προκ. για το νού)=που δέν είναι συγκεντρωμένος: *Βασανισμένη-μου καρδιά, νού-μου διασκορπισμένε* Ερωφ. Β' 439.

διασκορπιστός, επίθ., Στάθ. Γ' 35, Φορτουν. (Vinc.) Α' 331.

Από το *διασκορπίζω* και την κατάλ. *-τός.*

1) (Προκ. για πλήθος ανθρώπων) διαχωρισμένοι: *κείνοι να σιμώσουσι διασκορπιστοί εδειλιούσα* Στάθ. Γ' 35. **2**) (Προκ. για νού) που δέν είναι συγκεντρωμένος: *πόσον πόνο σήμερο γροικώ μές στην καρδιά-μου κ' έχει το νού διασκορπιστό* Φορτουν. (Vinc.) Α' 331.

διασκορπώ, Φυσιολ. (Legr.) 136, Ερωφ. Πρόλ. Χάρ. 18, Α' 643, Β' 240, Ροδολ. Β' 177, Ζήν. Πρόλ. 16, Γ' 259.

Από τον αόρ. του *διασκορπίζω*. Η λ. στον Κατσαΐτ. Κλ. Προοίμ. 46 και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' Ενεργ. **1**) Σκορπίζω, διαλύω: *διασκορπά τον νού-μου* Ροδολ. Β' 177. **2**) (Προκ. για πλούτη) σπαταλώ: *το αίμα και τα πλούτη-τως για μέ να διασκορπούσι* Ζήν. Πρόλ. 16. **Β'** (Μέσ.) σκορπίζομαι: *αφότις δέ εγγαστρωθούν* (ενν. *οι ιχθύες*), *τότε διασκορπούνται* Φυσιολ. (Legr.) 136· *εις χίλια μέρη ο νούς-μου διασκορπάται* Ερωφ. Α' 643.

διασκοτεύγω, βλ. *διασκουτεύ(γ)ω.*

διασκούτεμα το, Πεντ. Αρ. IV 7.

Από το *διασκουτεύω* και την κατάλ. *-μα.*

Κάλυμμα: *επί το τραπέζι το διπρόσωπο να απλώσουν ρούχο γεράνιο...και τα χουλιάρια και τα καθαριστήρια και τα καλάμια-τον διασκούτεμα* ό.π.

διασκουτεύ(γ)ω, Πεντ. Έξ. XXV 20, 29, Έξ. XXXIII 22, XXXVII 16, XL 21, Δευτ. XXXII 37, XXXIII 12· *διασκοτεύγω*, Πεντ. Έξ. XXXVII 9.

Από την πρόθ. *διά* και το *σκουτεύω* (που απ. στο Sophocl.).

Καλύπτω, προστατεύω (Πβ. Sophocl., λ. *σκουτεύω*): *απλώνουν φτερούγια απάνου, διασκουτεύγουν με τα φτερούγια-τους επί το σκέπασμα* αυτ. Έξ. XXV 20· *διασκουτεύγει απάνου-τον όλη την ημέρα* αυτ. Δευτ. XXXIII 12· *να πή: πού 'ναι ο Θεός-τους ο δυνατός οπού εδιασκουτεύγουνταν εις αυτόν;* αυτ. Δευτ. XXXII 37.

διασπασμός ο, Ψευδο-Σφρ. 432[15].

Από το *διασπώ* και την κατάλ. *-μός.*

Βίαιος χωρισμός: *εν οίκοις θρήνοι και κλαθμοί, εν τριόδοις οδυρμοί...διασπασμοί τε και βιασμοί* ό.π.

διασπείρω, Ερμον. (Μαυρ., Εκλ. Α') 1216, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. (Wagn.) 258 (αόρ. *διεσπάρτησαν*), Γαδ. διήγ. 519, Έκθ. χρον. 36[24], Κορων., Μπούας 117, Ιστ. πολιτ. 49[12], 64[8], Βακτ. αρχιερ. 209.

Το αρχ. *διασπείρω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Διασκορπίζω σε διάφορες κατευθύνσεις (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *σκλάβοι διεσπάρτησαν σ' όλην την οικουμένην* Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. (Wagn.) 258· *Η γνώσις είναι πανταχού στον κόσμον διασπαρμένη* Γαδ. διήγ. 519. **2**) (Μεταφ.) μεταδίδω κ. (Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 2): *εδιέσπειρεν κακίαν* Ερμον. (Μαυρ., Εκλ. Α') 1216.

(Προκ. για νόμ.) η μτχ. *διεσπαρμένος*=που δέν είναι συγκεντρωμένος, κωδικοποιημένος: *αλλά ήσαν διεσπαρμένοι και εκείνοι οι νόμοι* Βακτ. αρχιερ. 209·

διασπλαχνίζομαι, Λόγ. παρηγ. L 649, Ιμπ. (Lambr.) 346.

Από την πρόθ. *διά* και το *σπλαχνίζομαι.*

Λυπάμαι κάπ.: *τάχα διασπλαχνίσθην-τον, ελέησα, επόνεσά-τον* Λόγ. παρηγ. L 649.

διάσταξις η, Αχιλλ. L 872, Έγγρ. του 1509 (Βαγιακ., ΕΜΑ 3, 1950, 146).

Το αρχ. ουσ. *διάστασις.*

1) Σύγχυση: *έχει ο νούς-σου διάσταξιν, θέλεις να με ονειδίζης* Αχιλλ. L 872. **2**) Διάσταση, διαφωνία: *σήμερον εσυμφώνησαν διά την διαφοράν και διάσταξιν όπερ είχαν διά την διαθήκην του ποτέ αδελφού-των* Έγγρ. του 1509 (Βαγιακ., ΕΜΑ 3, 1950, 146).

διασταυρούμαι, Έκφρ. ξυλοχ. 15[21].

Το αρχ. *διασταυρόομαι* (L-S, λ. *διασταυρόω*). (Βλ. και Δημητράκ., λ. *διασταυρώ*).

Συναντιέμαι (Βλ. Δημητράκ., ό.π. 4): *ήν ουρανός το πεδίον τοις ήρωσι διασταυρούμενον* ό.π.

διαστέλλω, Ιερακοσ. 427[11].

Το αρχ. *διαστέλλω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ανοίγω (Βλ. Steph., Θησ. και Δημητράκ. στη λ. 2): *διαστείλας το στόμα του ιέρακος ευφυώς τρίβε μετ' αυτού τον ουρανίσκον* ό.π.

διάστημα(ν) το, Διγ. Ζ 899, 2279, 2478, Ερμον. Θ 156, Φλώρ. 1479, Πανάρ. 71[11], Λίβ. Sc. 2296, Λίβ. Esc. 1288, Αχιλλ. (Haag) L 338, Ιμπ. 715, 792, Χρον. Τόκκων 3884, Μαχ. 438[24], Γεωργηλ., Βελ. 513, Ιμπ. (Legr.) 907, Βυζ. Ιλιάδ. 237, Χρον. σουλτ. 117[16], Μηλ., Οδοιπ. 635, 640, Διγ. Άνδρ. 400[10], Λίμπον. 225, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. *διάστημα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Απόσταση (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1a και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εκ διαστήματος πολλού απέχουσαι αι τένται* Διγ. Ζ 2279· *το διάστημαν της Αμμοχούστου είναι κοντά και τρέχουν και εφτάνου-μας* Μαχ. 438[24]· *επειδή στέκει το κάστρο κοντά-κοντά εις την στερέα εις την Ρούμελη και έναι στενός ο τόπος, το διάστημα* Χρον. σουλτ. 117[16]· *δύο ημερών διάστημα ήτον από την Τροία* Βυζ. Ιλιάδ. 237. **2**) Έκταση (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι6): *φλέγεται γάρ-μου η ψυχή και κλαίει η καρδιά-μου το άπειρον διάστημα του δρόμου επιβλέπων* Διγ. Ζ 899. **3**) (Προκ. για χρόνο) ορισμένος χρόνος, χρονικό διάστημα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1a και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *το διάστημαν του χρόνου* Λίβ. Sc. 2296· *με καιρού διάστημα περνώντα χρόνος ένας* Γεωργηλ., Βελ. 513.

διαστίζω, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[54] σχόλ.

Η λ. στον Αριστ.

Διακρίνω, διαστέλλω (Η σημασ. τον 5. αι., L-S στη λ. 1): *Τινές δέ διαστίζουσιν αυτούς και λέγουσι μεσιτεύοντας τους δοκιμαστάς* ό.π.

διάστιξις η, Act. Lavr. 60[46], 63[39], Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (?) (Σάθ., ΜΒ ς' 627[26]), Αρμεν., Εξάβ. Δ' 10[25] σχόλ. ΙΙ, Ε' 10Ν.

Το μτγν. ουσ. *διάστιξις* (L-S Κων/νίδη).

(Νομ.) διάταξις (Βλ. Lampe, Lex. στη λ. 2): *ετέραν επάγων διάστιξιν* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 10[25] σχόλ. ΙΙ.

διάστιχον το, Διήγ. Αγ. Σοφ. 159[33].

Από την πρόθ. *διά* και το ουσ. *στίχος*.

(Προκ. για το ναό) το μεταξύ δύο κιόνων διάστημα: *τα στήθη αργυρά ομοίως και τα βηλόθυρα και τα διάστιχα* ό.π.

διαστίχου, επίρρ., Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 987, 1005, Θησ. Πρόλ. [108, 116], Γεωργηλ., Θαν. 14.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και της γεν. του ουσ. *στίχος*.

Έμμετρα: *να σε την γράψ'* (ενν. *την ιστορίαν*) *αφέντρα-μου διαστίχου απατός-μου* Θησ. Πρόλ. [108].

διαστρέφω, Κομν., Διδασκ. Δ 211, Ιμπ. 483, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 549, Χρον. σουλτ. 93[16], Βακτ. αρχιερ. 216.

Το αρχ. *διαστρέφω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Μεταφ. προκ. για ομιλία) μεταφέρω: *Τον λόγον ας διαστρέψωμεν πάλιν στην Μαργαρώνα* Ιμπ. 483.

Οι μτχ. *διεστραμμένος* και *διαστρεμμένος* ως επίθ.=κακός, μοχθηρός (Βλ. L-S στη λ. Ι2. Η σημασ. και σήμ.): *διεστραμμένη γέννα* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 549· *όλήν-του την ζωή ήτονε διαστρεμμένος άνθρωπος* Χρον. σουλτ. 93[16].

διαστροφή η, Διγ. Ζ 4076.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. (Δημητράκ.).

(Προκ. για κινήσεις χορευτή): *τας κινήσεις εθαύμαζον ποδών αυτής ορώντες, τας των χειρών διαστροφάς* ό.π.

διαστρώνω, Βέλθ. 285.

Το μτγν. *διαστρώννυμι*.

(Μέσ.) σκεπάζομαι σά με στρώμα: *άνθη ναρκίσσων κόκκινα, τα δένδρη διαστρωμένα* ό.π.

διάστυλα τα, Έγγρ. του 1623 (Καζανάκη, Θησαυρ. 11, 1974, 265), Έγγρ. του 1639 (Καζανάκη, Θησαυρ. 11, 1974, 272), Έγγρ. του 1659 (Αβούρης, Κρ. Χρ. 25, 1973, 219[5]), Έγγρ. του 1664 (Πεντόγαλος, Παρνασσ. 16, 1974, 49), Τζάνε, Κρ. πόλ. 235[13].

Η λ. σε επιγρ. (L-S, λ. *διάστυλος*). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex.).

Κιγκλίδες με τις οποίες χωρίζεται το βήμα από τον υπόλοιπο ναό, τέμπλο: *οι Τούρκοι εριξαν διάστυλα και τα 'κονίσματά-του* Τζάνε, Κρ. πόλ. 235[13].

διασυντόμου, επίρρ., Φλώρ. 1612.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και της γεν. του επιθ. *σύντομος*.

Σύντομα: *κελεύει επαίρνουν απομπρός τα άνθη διασυντόμου* ό.π.

διασυντόμως, επίρρ., Διγ. Esc. 330, Διγ. (Trapp) Esc. 33, 441, Φλώρ. 362, 514, 541, 1650, Λίβ. Ρ 1845, Δούκ. 221[29], 295[21], Έκθ. χρον. 9[3], 60[26], Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1221, 1407.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του επιρρ. *συντόμως*.

Σύντομα, αμέσως (Βλ. Ανδρ., ΛΔ 3, 1941, 89): *«Ώ βασιλέων μέγιστε και των ανάκτων άναξ, τον λόγον-σου, το αίτημαν πληρώσω διασυντόμως...»* Φλώρ. 362· *από της μάχης της πολλής κρούσιν διασυντόμως* Διγ. (Trapp) Esc. 33.

διασφαγή η, Πόλ. Τρωάδ. 69, 82.

Το μτγν. ουσ. *διασφαγή*.

Χάσμα, άνοιγμα (Η σημασ. μτγν., L-S. Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Δ' 307): *αναχωρίζει παρευθείς από τας διασφαγάδας* αυτ. 82.

διάσχισμα το, Ιερακοσ. 475[29].

Το αρχ. ουσ. *διάσχισμα*.

Σχισμή, άνοιγμα (Βλ. L-S στη λ. Ι): *λαβών τον ιέρακα...σχίσον ορθόν ήρεμα το πτερόν*

καθ' ο μέρος βεβρώσθαι δοκεί και...ράβδον λευκήν...έμβαλε εις το διάσχισμα του πτερού εκείνου ό.π.

διασώζω, Τρωικά 523^{19}, Προδρ. III 441, Hist. imp. Β' 5, Ιερακοσ. 372^{26}, Διγ. (Trapp) Gr. 684, Βίος Αλ. 4511, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 1076, Βίος οσ. Αθαν. 243, Αχιλλ. Ν 313, Μαχ. 496^{19} (προστ. *διασώθου*), Δούκ. 191^{3}, Έκθ. χρον. 32^{4}, Κορων., Μπούας 29, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. $12^{9,19}$.

Το αρχ. *διασώζω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Α' Ενεργ. **1**) Σώζω κάπ. ή κ. από κίνδυνο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εδόξασαν τον διασώσαντα τούτον Κύριον* Βίος οσ. Αθαν. 243· *ταύτην* (ενν. *την ψυχήν-του*) *διέσωσεν* Κορων., Μπούας 29· *η σκοτία της νυκτός διέσωσεν και τούτους* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 1076. **2**) Μετακομίζω, φέρνω κ. με ασφάλεια (Βλ. Steph., Θησ. 1337 D και Δημητράκ. στη λ. 2): *όμως την γυναίκα και τα χρήματα κρατώ-τα εγώ να τα διασώσω μετά δικαιοσύνης εις τον Έλληνα* Τρωικά 523^{19}· *την παρακαλούμεν όλη ψυχή να διασώση κάν τώρα το γράμμα μέχρι των τιμίων αυτής χειρών* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 12^{19}. **Β'** Μέσ. **1**) Σώζομαι (Η σημασ. αρχ., Steph., Θησ. 1337 A και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *φυγών διεσώθη* Έκθ. χρον. 32^{4}· *Ει και λύκος το διασωθέν εν τη εμή μάνδρα* Δούκ. 191^{3}. **2**) Δραπετεύω: *Διά τον Θεόν διασώθου, μηδέν μας χάσουν όλους* Μαχ. 496^{19}.

διάτα η, Χρον. Μορ. Η 2444, Διαθ. του 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ. Μ 7, 1968, 105, 238, 241, 242).

Από το *διατάσσω*. Η λ. και σήμ. στη Λευκάδα (Λάζαρη, Λευκαδ. 46)· βλ. και Δημητράκ.

Διαθήκη (Η σημασ. και σήμ. στη Λευκάδα, ό.π.· βλ. και Δημητράκ.): *εποίησε διάταν, φοβερήν ως φρόνιμος οπού ήτον* Χρον. Μορ. Η 2444.

διατά, επίρρ., Σπαν. Α 636, Διγ. Ζ 55, Διγ. Esc. 168, Περί ξεν. Α 308, 312, Λιβ. Esc. 4158, Ch. pop. 778, Βεντράμ., Φιλ. 137, Αιτωλ., Βοηβ. 29, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 395, 414, 415, Ιστ. Βλαχ. 2031, Διγ. Άνδρ. 351^{36}, 358^{17}, Ροδινός Νεόφ., Περί ηρώων 228· *γ ι α τ ά,* Θησ. Η' [2^{1}], Αλεξ. 2863, Τριβ., Ταγιαπ. 272, Πεντ. Γέν. III 17, XII 13, XLIII 7, Δευτ. III 22, XX 4, Ιστ. Βλαχ. 2238, Διγ. Ο 1536, Εκατόλ. Μ 33· *ο δ ι α τ ά,* Κατά «ζουράρη» 32.

Η πρόθ. *διά* με το άρθρο *τα*. Για τον τ. *γιατά* βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 99, 444, 491. Ο τ. *γιατά* στον Κατσαΐτ., Κλαθμός Β' 902.

Για: *ο πατήρ-μου διατ' εσένα έβαλε βίγλες* Διγ. Άνδρ. 351^{36}· *πέντε φορές αραθυμώ, κόρη-μου, γιατά σένα* Εκατόλ. Μ 33· *Κύριος ο Θεός-σας αυτός οπού πολεμάει γιατ' εσάς* Πεντ. Δευτ. III 22.

διαταγή η, Βίος Αλ. 4494, Σαχλ. Ν 28, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 269, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 31.

Το μτγν. ουσ. *διαταγή*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Φρ. *διαταγήν ποιώ*=διατάζω (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S και τη σημερ., Δημητράκ. στη λ. 1): *υμείς ούν τί γογγύζετε διαταγήν ποιούντες εμέ μόνον πορεύεσθαι...;* Βίος Αλ. 4494. **2**) Συμβουλή, νουθεσία: *σέναν πάλιν διαταγήν και παίδευσιν να γράφω* Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 31. **3**) Συμπεριφορά: *αφήνω-τα να πώ και να μιλήσω επάνω εις την διαταγήν και των φυλακατόρων* Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 269.

διάταγμα το, Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3^{113}· *δ ι ά τ α μ α,* Κατζ. Α' 342, Ερωτόκρ. Α' 371, 454, 771, 1069, 1074, 2104, Β' 54, 84, 85, Γ' 517, 532, 817, 860, 1240, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 225· *δ ι ά τ α μ α ν,* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1282.

Το μτγν. ουσ. *διάταγμα*. Η λ. και σε επιγρ. (L-S) και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Διάταγμα, νόμος (Η σημασ. μτγν. και σε επιγρ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *μή τας τοιαύτας περιεργίας νικάν την αλήθειαν και άπρακτον μένειν το περί τούτου νομοθετήσαν διάταγμα* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3^{113}. **2**) Συμβουλή, νουθεσία: *αφήνει τα διατάματα και τ' αρμηνέματα* Ερωτόκρ. Β' 85.

διαταγμός ο· *δ ι α τ α μ ό ς,* Σαχλ. Α' (Wagn.) P 31 (κριτ. υπ.) (Βλ. και Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 344).

Η λ. σε Γλωσσάρ. (L-S).

Συμβουλή, νουθεσία: *σένα πάλιν διαταμούς και παιδεύσεις να γράφω* ό.π.

διαταγός ο· *δ ι α τ α ό ς,* Πανώρ. Ε' 190.

Από την πρόθ. *διά* και το ουσ. *ταγός*.

Αυτός που διατάσσει: *Έρωτα, πρέπει να σε λέ... των κορασίδω διαταό* ό.π.

διατάζω, βλ. *διατάσσω*.

διατακτήριος, επίθ., Έγγρ. του 1549 (Miklos. - Müller, Acta Ε' 288).

Το *διατάσσω* και την κατάλ. *-τήριος*.

(Προκ. για επιστολή) που δίνει εντολές: *διατακτήριον γράμμα* ό.π.

διατακτής ο, Πανώρ. Ε' 190 (κριτ. υπ.)· *δ ι α τ α χ τ ή ς,* Έγγρ. του 1628 (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ.Μ 7, 1968, 242^{75}).

Από τό ουσ. *διατάκτης* με καταβιβ. του τόνου. Η λ. και στο Βλάχ.

1) Αυτός που δίνει διαταγές (Πβ. L-S, λ. *διατάκτης*): *των κορασίδω διατακτή, ραβδί των πεισματάρω* Πανώρ. Ε' 190 (κριτ. υπ.). **2**) Διαθέτης (Για τη σημασ. βλ. Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ.Μ 7, 1968, 284. Βλ. και Somav., λ. *διατάκτης*): *ήτοι πάλε λέγει και εηγά ο διαταχτής μισέρ Αντώνης* Έγγρ. του 1628 (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ. $Μ^{7}$, 1928, 242^{75}).

διάταμα(ν) το, βλ. *διάταγμα*.

διαταμός ο, βλ. *διαταγμός*.

διατανοσύνη η, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 607.

Από το ουσ. *διάτανος* και την κατάλ. *-σύνη*.

Η ιδιότητα του διαβόλου· σατανικότητα: *να τουσέ φέρης εις καλόν εκ την διατανοσύνη, με το γλυκύ* ό.π.

διάταξις -ξη η, Μυστ. 49, Κομν., Διδασκ. Δ 5, Προδρ. III 34, Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (Σάθ., ΜΒ ς' 634^{19}), Ελλην. νόμ. 529^{13}, 570^{27}, Act. Xér. $9B^{111}$, Χρον. Μορ. Η 7564, 7771, 8253, Βίος Αλ. 4062, Αρμεν., Εξάβ. Α' 1^{8} σχόλ., Λιβ. Esc. 2643, Χειλά, Χρον. 357, Δούκ. 167^{14}, Διαθ. του 1502 (Σάθ., ΜΒ ς' 682^{6}), Απόκοπ. Επίλ. I 525, 545, Σαχλ. Β' (Wagn.) P 122, Σαχλ., Αφήγ. 413, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [393, 414], Βακτ. αρχιερ. 210, 212, Χριστ. διδασκ. 259.

Το αρχ. ουσ. *διάταξις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Διαταγή, προσταγή, εντολή (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II1): *κατά γουν την διάταξιν του θαυμαστού Δαρείου* Βίος Αλ. 4062· **β**) διάταγμα αυτοκράτορα ή άλλου ηγεμόνα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II2): *έγραψεν και έκαμεν ετούτος ο Λέων ο βασιλεύς νεαράς και διατάξεις εδικάς-του* Βακτ. αρχιερ. 212· *οι των βασιλέων* (εvv. *νόμοι*) *λέγονται διατάξεις* Αρμεν., Εξάβ. Α' 1^{8} σχόλ.· **γ**) τμήμα ή παράγραφος του κειμένου ενός νόμου, κανονισμού (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *καθώς λέγει βιβλίον ε' του κώδικος, τίτλος ς' διάταξις ς'* Ελλην. νόμ. 570^{27}. **2**) Διαθήκη (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II1. Βλ. και Κουκ., ΕΕΒΣ 16, 1940, 4): *πρι αποθάνη, διάταξην έκαμε κ' είχε αφήσει ό,τι έχει τση Αρετούσας-του* Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [393]. - Η λ. και σε τίτλο κειμένου (*Διάταξις κυπρία*).

διαταός ο, βλ. *διαταγός*.

διατάσσω -ττω, Πόλ. Τρωάδ. 144, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 1^{21}, Πανάρ. 79$^{6-7}$, Αχιλλ. N 303, 314, Διαθ. Ακοτ. 146, Θησ. (Foll.) I 109, Γεωργηλ., Βελ. 384, Ριμ. κόρ. 696, Σαχλ., Αφήγ. 62, 63, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 275, Δεφ., Λόγ. 10, 271, 323, Χρον. σουλτ. 30^{19}, Πανώρ. Ε' 28, Κατζ. Δ' 308, Ερωτόκρ. Α' 1771, Γ' 381, 452, 890, 1199, Ε' 351, Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [1150], Ε' [582], Φορτουν. (Vinc.) Α' 408, Δ' 238, κ.π.α.· *δ ι α τ ά ζ ω,* Πόλ. Τρωάδ. 132, Ιμπ. (Legr.) 309, Σταυριν. 1032, Ιστ. Βλαχ. 432, 464, 1244, 1252, Ρωσσέρ. 97· *δ ι α τ ά σ σ ω* ή *δ ι α τ ά ζ ω,* Χρον. Μορ. Η 355, Αχιλλ. L 226, 233, Αχιλλ. N 307, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 940· μτχ. *δ ι α τ α μ έ ν ο ς,* Δεφ., Σωσ. 61· μτχ. *δ ι ε τ α γ μ έ ν ο ς,* Ασσίζ. 138^{27}.

Το αρχ. *διατάσσω*. Η λ. και ο τ. *διατάζω* και σήμ. (Δημητράκ.).

I Ενεργ. **1**) Τοποθετώ, τακτοποιώ, διευθετώ (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., ως λόγ. Δημητράκ. στη λ. 1): *καθίζασιν εις τα θρονιά πού 'χασιν διαταμένα, στου παλατίου την αυλήν τα είχασι βαλμένα* Δεφ., Σωσ. 61· *όσοι είναι άξιοι τιμής αυτούς να διατάξη απάνω στα οφίκια* Ιστ. Βλαχ. 1244· *διατάσσω τους ευγενικούς, τσ' ακάτεχους οδεύω* Πανώρ. Ε' 28· *όταν ούν εσυνόρθωσεν κ' εδιέταξε τα πάντα* Γεωργηλ., Βελ. 384. **2α**) Δίνω διαταγή, προστάζω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *στο Φαγαράσι να υπά εκεί τον διατάζει* Σταυριν. 1032· *βέργα παραμικρότατη να σε διατάξω σώνει* Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [1150]· **β**) επιπλήττω, μαλώνω (Για τη σημασ. βλ. Πολίτη Λ. [Κατζ. σ. 143]): *Πώς σου μιλεί ένας γάιδαρος και δέν τονε διατάσσεις ;* Κατζ. Δ' 308. **3**) Νουθετώ, συμβουλεύω (Για τη σημασ. βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 539]): *γιατ' ήξερ' όλα τα πρεπά, πρίχ' άλλος τον διατάξη* Ερωτόκρ. Γ' 890. **II** Μέσ. **Α'** Μτβ. **1**) Διευθετώ, τακτοποιώ: *εδυνάμωσε το κάστρον και διετάξατο την χώραν* Πανάρ. 79$^{6-7}$. **2**) Προστάζω: *πάσι διατασσόμενος καλώς ετοιμασθήναι* Αχιλλ. N 303. **Β'** (Αμτβ.) κάνω διαθήκη (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *Διαθήκη μυστική ού στέργεται, εί μή δι' οικείας υπογραφής βεβαιώσει αυτήν ο διαταξάμενος· και διά τούτο ούτε γυναίκες ούτε αγράμματοι, μυστικώς διατάττονται* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 1^{21}.

διαταύτο, επίρρ., βλ. *γιαταύτο*.

διαταυτόν, επίρρ., βλ. *γιαδαύτος*.

διαταύτος, επίρρ., βλ. *γιαδαύτος*.

διαταχέως, επίρρ., Δούκ. 237^{28}.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του επιρρ. *ταχέως*. Η έκφρ. στον Ιπποκράτη (Steph., Θησ., λ. *ταχύς* 1907 Β).

Γρήγορα (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, ό.π.): *πέμψον μοι τον σόν υιόν διαταχέως* ό.π.

διαταχτής ο, βλ. *διατακτής*.

διατείντα, σύνδ. και επίρρ., βλ. *γιάντα*.

διατείνω, Ευγεν., Δρόσ. Β' 182.

Το αρχ. *διατείνω*.

Αντιλέγω, εναντιώνομαι (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. BI2b): *διατείνας ευθύς ανταπεκρίθην: «αιαί, κακών κάκιστε, τί δράσεις, Χάρων ;»* ό.π.

διατέμνω, Ιερακοσ. 492^{12}, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 1^{15}.

Το αρχ. *διατέμνω*.

1) (Προκ. για πτηνά) σχίζω (τον αέρα): *τον αέρα διατέμνειν* (εvv. *τα πτηνά*) *είθισται* Ιερακοσ. 492^{12}. **2**) (Προκ. για ανθρώπινη σχέση) διαλύω, διακόπτω (Πβ. και L-S στη λ. 1): *διατέμνεσθαι την γαμήλιον κοινωνίαν* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 1^{15}.

διατήκω, Ιερακοσ. 375^{6}.

Το αρχ. *διατήκω*.

Εξαντλώ? (Βλ. L-S στη λ. II): *δίδοται* (εvv. *το χοίρειον κρέας*) *δέ εν χειμώνι επί τω τρέφειν τα σώματα των ιεράκων, όταν διατακή τω κρύει* ό.π.

διατηρώ, Μανασσ., Χρον. 1292, 4158, Ασσίζ. 188^{2}, 280^{4}, Διγ. (Trapp) Gr. 1447, Πτωχολ. N 846, Βίος οσ. Αθαν. 257, Ηπειρ. 227^{18}, Κορων., Μπούας 68, Βίος γέρ. V 926.

Το αρχ. *διατηρέω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Διαφυλάττω, συντηρώ (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *διατηρέω* 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *«...Κύριος διατηρήσοι το βασίλειόν-σου κράτος εις αιώνας, δέσποτά-μου»* Βίος γέρ. V 926· *εσύνταξαν δίκαιον ότι οι άγιες εκκλησίες...να ένι καλά διατηρημένα* Ασσίζ. 280^{4}· **β**) (προκ. για πρόσ.) διασώζω (Βλ. L-S, ό.π. 3 και Δημητράκ. στη λ. 3): *πάντων, τούτων τω κακώ πικρώς δαμαζομένων, εκείνος διετήρησεν Έλληνας απημάντους* Μανασσ., Χρον. 1292. **2**) Φροντίζω, περιποιούμαι: *εάν ο πατήρ ή η μήτηρ ένι έξω του νού-τους και τα τέκνα-τους ουδέν τους διατηρούν* Ασσίζ. 188^{2}. **3**) Δείχνω, εκδηλώνω: *Ακακίαν δέ και αοργησίαν εν μέν τοις ευπειθέσι και υπηκόοις διετήρει* Βίος οσ. Αθαν. 257. **4**) (Με επίρρ.) φέρομαι, συμπεριφέρομαι προς κάπ.: *τους Αλβανίτας αεί ετυράννει, τους δέ τοπικούς των Ιωαννίνων κακώς διετήρει* Ηπειρ. 227^{18}.

διατί, σύνδ., Ασσίζ. 51^{30}, 99^{8}, 156^{30}, 186^{27}, 367^{26}, Διγ. Α 2625, Διγ. (Trapp) Esc. 1784, Χρον. Μορ. Η 3006, Χρον. Μορ. Ρ 2992, Απολλών. 716, Λίβ. Sc. 593, 901, Λίβ. N 1195, 2406, Χρον. Τόκκων 3513, Βεν. 12, Μαχ. 286^{32}, 438^{12}, 550^{18}, 616^{24}, Θησ. (Foll.) I, 87, Νεκρ. βασιλ. 3, Αγν., Ποιήμ. Δ' 49, Σαχλ., Αφήγ. 29, 239, Κορων., Μπούας 31, 57, 76, 124, Πένθ. θαν.^{2} 561, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.—van Gem.) 33, 44, 68, 126, 285, Αιτωλ., Βοηβ. 316, Επιστ. Αδελφ. 52, Διαθ. Ηγουμ. Μακαρίας 164, Σταυριν. 175, 464, Επιστ. Ηγουμ. 175, Σεβήρ., Διαθ. 190 δίς, 192, Σουμμ., Ρεμπελ. 174, Βελλερ., Επιστ. 54, 62, 77, Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα 328, Διήγ. πανωφ. 55, 57, Λίμπον. Αφ. 54, 70· 143, 258, 345, Τζάνε, Κρ. πόλ. 232^{27}· *γ ι α,* Ch. Pop. 301, Κατζ. Γ' 427, Ερωτόκρ. Α' 430· *γ ι α τ ί,* Μαχ. 66^{5}, 370^{19}, Κυπρ. Ερωτ. 98^{17}, 101^{37}, Κορων., Μπούας 83, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 33, Πεντ. Γέν. XII 18, Έξ. XXXII 11, Αρ. IX 7, Αχέλ. 602, Ερωφ. Αφ. 61, Τσιρίγ., Επιστ. 168 δίς, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 21, 51, 62, 96, Διγ. Ο 777,

1582, Τζάνε Κρ. πολ. 232^{27}, Ἀλφ. (Mor.) III 47v (ἐκδ. *γιτι*· διορθώσ. *γιατί*), III 12 (ἐκδ. *γιτ'*· διορθώσ. *γιατ'*· *διατίς*, Χρον. Σουλτ. 39^{24}, Πηγάς, Χρυσοπ. 51· *ογιατί*, Κορων., Μπούας 93^{29}, Πανώρ. Α' 89, Γ' 295, Δ' 278, Ερωφ. Γ' 97, Κατζ. Δ' 281, Τσιρίγ., Επιστ. 168 δίς, 170, Μανολ., Επιστ. 173, Στάθ. Β' 172, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 718, Ε' 131· *οδιατί*, Συναξ. γυν. 9, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 396, 399· *οδιατίν* Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α' 345· *τί*, Διδ. Σολ. Ρ 9, Πένθ. θαν.^{2} 28, 465, 519, 630, Σταυριν. 397, Ἔγγρ. Σύρου Α' 31.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και της αντων. *τί*. Η χρ. αρχ. (Βλ. L-S, λ. *τίς* B8h). Για τον αιτ. όμως τ. βλ. Φιλ., Γλωσσογν. 2, 87 και Ανδρ., Λεξ., λ. *γιατί* II. Για τον τ. *για* βλ. Δημητράκ., λ. *για* 11. Ο τ. *γιατί* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *γιατί*).

Α' Ερωτημ. **α**) (σε ευθεία ερώτηση) γιατί, για ποιό λόγο (Η χρ. αρχ. Βλ. L-S, ό.π. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 1): *Πώς εφαντάσθης, και διατί ήτον τό εφαντάσθης;* Λιβ. Ν 1195· **β**) ο τ. *γιά* με το αρν. *δέν*=γιατί δέν: *για δὲ λαβαίνεις θάνατο, τί στέκεις κι' ανιμένεις;* Ερωτόκρ. Α' 430· **γ**) (σε πλάγια ερώτηση) γιατί, για ποιό λόγο (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 1): *να στρέψης τοιούτον πράγμαν ως γιόν σου εδάνεισεν και να σου δείξω διατί* Ασσίζ. 51^{30}· *διατ' είμεστα να γνώθωμε και το γιατι να 'ρθούμε* Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 33. **Β'** (Αιτ.) επειδή (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 3): *ετρέχασι τ' αμμάτια-μου, διατί 'μουν κουρασμένος* Νεκρ. βασιλ. 3· *γιατί το μάκρος του καιρού τα πάντα παλαιώνει* Πένθ. θαν.^{2} 561· *πέ-μου είντα θέλεις, ογιατί γροικώ-τη την καρδιά-σου* Στάθ. Β' 172· *ο άδης κάτω κράζει-με, πηγαίνω, τί φοβούμαι* Αιτωλ., Βοηθ. 316. (Με το σύνδ. ως): *ως γιατί γροικά η κερά-μου, τό 'χω χρειάν εις την πρικιά-μου* Αγν., Ποιήμ. Δ' 49· *ως διατί ουδέν έχεις τινάν εις ετούτον τον κόσμον* Διγ. (Trapp) Esc. 1784.

διατίμησις *η*, Ασσίζ. 143^{4}, 150^{28}, 151^{7}, 201^{22}, 295^{27}, 394^{15}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 7^{1} σχόλ., 12^{41}, 18^{11} σχόλ., Β' 1^{55} σχόλ., Γ' 3^{69}, Δ' 10^{1} σχόλ., Ε' 11^{32}.

Το μτγν. ουσ. *διατίμησις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Προσδιορισμός της αξίας κάπ. πράγματος, εκτίμηση (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *ταύτα πάντα εντέχεται να ψηφιστούν εις διατίμησιν περπύρων* Ασσίζ. 295^{27}· *Πλὴν οὐκ αβασανίστως πάντα όσα ομόση λαμβάνει, αλλὰ μετὰ ταξατίωνος, ήγουν δικαίας διατιμήσεως* Αρμεν., Εξάβ. Α' 7^{1} σχόλ.· **β**) τιμή, χρηματικό ποσό (Για τη σημασ. βλ. και Δημητράκ. στη λ. 1): *εκείνος οπού τον επούλησεν έλαβεν έναν μερτικόν απέ την διατίμησιν εκείνης της πούλησης* Ασσίζ. 150^{28}· *το δίκαιον ορίζει ότι εκείνος ημπορεί να το πουλήση* (ενν. *το όρνεον*)*...και πρέπει εκείνη η διατίμησις να ένι εδική-του* Ασσίζ. 201^{22}· **γ**) (νομ.) *διατίμησις προικός*=ο καθορισμός της αξίας της προίκας σε χρήματα (Η χρ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *εις διατίμησιν προικός περιγραφείς αφήλιξ βοηθείται* Αρμεν., Εξάβ. Α' 12^{41}.

διατιμώ, Ασσίζ. 48^{2}, 198^{22}, 295^{29}, 296^{14}, 449^{29}, Ελλην. νόμ. 577^{10}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 18^{11} σχόλ., Δ' 10^{1}, Ϛ' 1^{5}, Συναξ. γαδ. 71, Βακτ. αρχιερ. 174.

Το αρχ. *διατιμάω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Εκτιμώ, υπολογίζω σε χρήμα την αξία πράγματος (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ., λ. *διατιμάω*. Βλ. και L-S, λ. *διατιμάω* 2): *ο βίος οπού ερρίφθη ουδέν πρέπει να διατιμηθή παρά μόνον όσον εκούστεψεν* Ασσίζ. 295^{29}· *διατιμάται γὰρ ως δούλος και πάσα η διατίμησις αυτού δίδοταί μοι* Αρμεν., Εξάβ. Α' 18^{11} σχόλ. **2**) Τιμώ, εκτιμώ κάπ.: *μεθ' ημών ευρέθηκες να τιμηθής μεγάλως και να σε μαθητεύσωμεν νά 'σαι διατιμημένος* Συναξ. γαδ. 71.

30.8.77

Η μτχ. ως επίθ. (προκ. για προίκα)=η εκτίμηση σε χρήμα της προίκας στο προικοσύμφωνο (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *διατετιμημένος* 1): *Περὶ προικὸς δικαίας προτίμησιν, διατετιμημένης και αδιατιμήτου* Βακτ. αρχιερ. 174.

διατίς, σύνδ., βλ. *διατί*.

διατό, σύνδ., Χρον. Μορ. Η 1693, 2102, 3256, 3373, 4722, 4928, 4954, 5070, 5071, 5159, 5818, 6059, 6138, 6603, 6654, 6875, 7074, 7090, 7238, 7321, 7479, 7635, 8015, 8022, 8421, 8555, 8950, 9112, 9231, κ.π.α.· *γιατό*, Χρον. Μορ. Η 5573.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του άρθρου *το*.

1) Γιαυτό: *το κάστρον ηύραν έρημον, όλο ήτον χαλασμένο· το είχασιν χαλάσασιν ομπρός οι Βενετίκοι, διατό εκρατούσαν οι Ρωμαίοι εκεί τα πλευτικά-τους* Χρον. Μορ. Η 1693· *ο Θεός ο παντοκράτορας να του έχη συμπαθήσει, γιατό έχω γὰρ πληροφορίαν, άλλοι τον απεργώσαν κ' επίστεψε τα λόγια-τους* Χρον. Μορ. Η 5573. **2**) Επειδή: *πολλοί απαύτους έφυγαν διατό εξεύραν τον τόπον* Χρον. Μορ. Η 7074· *Λοιπόν, διατὸ ένι εξάκουστον το έπαινος οπού έχεις, σε δίδω τέρμενον μακρύν, ημέρες δεκαπέντε* Χρον. Μορ. Η 5818· *διατό έρχετο ο καιρός ετότε του χειμώνος, ο Μέγας Κύρης έμεινεν του να έχη εξεχειμάσει* Χρον. Μορ. Η 3373.

διατούτο(ν), επίρρ., βλ. *γιατούτον*.

διατούτου, επίρρ., βλ. *γιατούτον*.

διατρεύω, βλ. *γιατρεύω*.

διατρέφω, Διγ. (Trapp) Esc. 1825.

Το αρχ. *διατρέφω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Τρέφω, τροφοδοτώ (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *διαθρέψας άπειρον πλήθος εκ πέντε άρτων* ό.π.

διατρέχω, Διγ. (Trapp) Gr. 2643, 2689, 3570, Διγ. Ζ 2777, 3650, Βέλθ. 1126, Αρμεν., Εξάβ. Α' 12^{66} σχόλ., Περί ξεν. Α 91, Δούκ. 117^{19}, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 159, Συναδ., Χρον. 68 δίς.

Το αρχ. *διατρέχω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Α' (Μτβ.) περιοδεύω, περιέρχομαι κάπ. τόπο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *πλείστας πόλεις διέδραμον χώρας τε οὐκ ολίγας* Διγ. (Trapp) Gr. 2689· (προκ. για την τροχιά του ήλιου): *ουρανού μέσον ήλιος απάρτι διατρέχων* Διγ. (Trapp) Gr. 2643. **Β'** Αμτβ. **1α**) Τρέχω, σπεύδω: *στην γήν την κρύαν κείτεται χωρίς προσκεφαλάδιν, οι άγγελοι διατρέχουσιν να πάρουν την ψυχήν-του* Περί ξεν. Α 91· **β**) (προκ. για χρόνο): *άνω και κάτω προς μικρὰν διαδραμόντες ώραν άμφω προσυπαντήθημεν μετά των κονταρίων* Διγ. Ζ 3650. **2**) Διαρρέω: *Ὕδωρ ψυχρόν ανέβρυεν εν μέσῳ του λειμώνος και πανταχού διέτρεχεν εκείνῳ τε τῳ τόπῳ* Διγ. Ζ 2777. **3**) (Προκ. για χρόνο) διαβαίνω, περνώ (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II2): *μετά αποφάσεως κριτού μή ερρώσθαι την δωρεάν, εἰ μὴ μετά τους είκοσι πέντε ενιαυτούς δέκα παρόντος αυτού διαδράμωσι και είκοσι απόντος ενιαυτοί* Αρμεν., Εξάβ. Α' 12^{66} σχόλ. **4**) (Προκ. για φήμη) εξαπλώνομαι, διαδίδομαι (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ. 1355 D, 1356 A): *Της φήμης δὲ και πόρρωθεν ήδη διαδραμούσης, άρχοντες της Ανατολής παρεγένοντο πλείστοι* Διγ. (Trapp) Gr. 3570. **5**) (Προκ. γι' αρρώστια) ενσκήπτω, "πέφτω": *Ομοίως διέδραμε και η λιμική και ψώρα και ματόπονος* Συναδ., Χρον. 68.

διατριβή η, Μανασσ., Αριστ. Ι θ′ 3 [=Μανασσ., Αριστ. (Mazal) 159[3]].

Το αρχ. ουσ. *διατριβή*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Απασχόληση: *οὐ φυτὸν ουράνιον ἄνθρωπος ουδὲ θεῖον, οὐ δένδρον κηπευόμενον τη του Θεοῦ παλάμη, αλλὰ Θεοῦ διατριβὴ και παίγνιον της τύχης* ό.π.

διατροφή, η, Τρωικά 525[13], Ἐκθ. χρον. 4[21], 22[24], 24[22], 26[5], 63[24], 65[8], 78[20], Ιστ. πολιτ. 36[15], 37[13], 57[3].

Το αρχ. ουσ. *διατροφή*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Τρόφιμα, τα μέσα για συντήρηση (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εφάνησαν...κάτεργα Βενετίκων φέροντα διατροφὰς και ὅπλα* Ιστ. πολιτ. 57[3]· *οὐκ ἔστιν ὅπως μὴ εὕρωσιν οι Οτμαλῆδες τα εις διατροφὴν* Ἐκθ. χρον. 78[20]· **β**) διαβίωση (Η σημασ. μτγν., L-S): *εζήτησε...τόπον εις διατροφὴν αυτοῦ τε και των οικείων αυτοῦ* Ιστ. πολιτ. 37[13].

διάτροχος, επίθ., Βίος Αλ. 2216.

Το μτγν. επίθ. *διάτροχος* (L-S Suppl.).

Που σύρεται με τροχούς (Η σημασ. μτγν., L-S Suppl.): *Κριοὶ γὰρ εισὶν ὄργανα διάτροχα συν τέχνῃ* ό.π.

διατρυπώ, Ορνεοσ. αγρ. 567[20].

Η λ. στον Αριστ.

Τρυπώ πέρα για πέρα, διαπερνώ (Η σημασ. στον Αριστ., L-S, λ. *διατρυπάω*): *Μετὰ ἥλου...τας ρίνας αυτοῦ διατρυπήσεις* ό.π.

διατρύχομαι, Βέλθ. 839.

Από την πρόθ. *διά* και το *τρύχομαι*. Η λ. τον 6. αι. (Mitsakis, Glotta 43, 1965, 184)

Βασανίζομαι (Η σημασ. τον 6. αι., Mitsakis, ό.π.): *«... Βέλθανδρε, δι' εσένα πάσχω και διατρύχομαι τον νοῦν και την καρδίαν...»* ό.π.

διατυπώ, Αρμεν., Εξάβ. Δ′ 15[14], Ε′ 4[5].

Το αρχ. *διατυπόω*. Πβ. το σημερ. *διατυπώνω*. (Δημητράκ.).

α) Ορίζω, καθορίζω (Η σημασ. τον 4. αι., Preisigke-Kiessling, λ. *διατυπόω* 1): *Τας αιτίας, δι' ὧν ευλόγως δύναται η γυνὴ του ανδρὸς χωρισθῆναι...ταύτας είναι διατυποῦμεν* αυτ. Δ′ 15[14]· **β**) ρυθμίζω, τακτοποιώ (Η σημασ. τον 6. αι., L-S, λ. *διατυπόω* 3): *•Oτι είτε ανὴρ είτε γυνὴ...εισέλθοι εις μοναστήριον μὴ πρὸ της εισελεύσεως ποιήσας διαθήκην και διατυπώσας περί των ιδίων πραγμάτων, απεντεῦθεν της δεσποτείας του μοναστηρίου γίνονται τα πράγματα* αυτ. Ε′ 4[5].

διατύπωσις -ση, η, Αρμεν., Εξάβ. Ε′ 1[22,25], 8[94], Παράρτ. 4[17].

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Διακανονισμός (Βλ. L-S στη λ. II και Lampe, Lex. στη λ. 7. Βλ. και Βαγιακ., Αθ. 71, 1969/70, 462-3): *Τοις δὲ παρὰ ταύτην ημῶν την διατύπωσιν αποδημοῦσιν...μὴ χορηγεῖσθαι δαπάνας* αυτ. Παράρτ. 4[17]. **2**) Διαθήκη (Η σημασ. τον 6. αι., L-S στη λ. II και Lampe, Lex. στη λ. 6): *Εἰ τις γράμματα επιστάμενος μεταξὺ των εαυτοῦ παίδων βούλοιτο ποιήσασθαι διατύπωσιν πρῶτον μὲν αυτοῖς προγράφειν τον χρόνον* αυτ. Ε′ 1[25]. *Προς τους καταλιπόντας ατελές μοναστήριον εκεῖνο ημῖν θεσπίζεται, ως διατυπώσεως προελθούσης τα εν ταύτῃ διωρισμένα ἔσται της εκκλησίας* αυτ. Ε′ 8[94].

διατώρα, επίρρ. βλ. *γιατώρα*.

διαυγάζω, Διγ. (Trapp) Gr. 3065.

Το μτγν. *διαυγάζω*.

(Προκ. για την ημέρα) αρχίζω να χαράζω, ν' ανατέλλω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *Της δὲ ημέρας τῳ φωτὶ ἄρτι διαυγαζούσης* (παραλ. 1 στ.), *ιδοὺ μόνη η Μαξιμοὺ εφάνη εν τῳ κάμπῳ* ό.π.

διαυγής, επίθ., Βίος Αλ. 5633.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Λαμπερός, αστραφτερός (Βλ. L-S): *στέφανος κρεμάμενος χρύσεος διαυγής τε* ό.π.

διαυγομαργάριτος, επίθ., Επιστ. Ζυγομαλά του 1575 (Crusius, Turcogr. σ. 439).

Από το επίθ. *διαυγής* και το ουσ. *μαργαρίτης*.

Φωτεινός: *δεσπότης* (ενν. ο *Χριστός*) *γλυκὺς και λεπτόθυμος ἄναξ και διαυγομαργάριτος νοῦς* ό.π.

διαυθέντευση· *δεφένδευσις,* Act. Xér. 25[39,48], Ορισμ. Μαμελ. 96[21], Ἐγγρ. του 1362 (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 140), Ψευδο-Σφρ. 540[11], 542[10]· *διαφένδευσις,* Act. Lavr. 64[6]· *διαφέντευσις,* Λίμπον. Αφ. 21· 499· *διαφέντεψη,* Ἀνθ. χαρ. 293[3-4].

Από το *διαυθεντεύω* και την κατάλ. *-ση*. Τ. *διαφέντεψις* στο Βλάχ.

1) Προστασία: *Διότι από τες γυναίκες εξεβαίνει το τίποτες της χάριτος της αγάπης, είμαι έτοιμος να είμαι εις διαφέντεψήν-της* Ἀνθ. χαρ. 293[3-4]. **2**) Κυριότητα: *Ἔχει δὲ ἄδειαν η τοιαύτη μονὴ συνιστᾶν και βελτιοῦν τα προσόντα ταύτῃ κτήματα...και ως βούλεταί τε και δύναται και κατέχει και τα εν αυτοῖς βελτιωθησόμενα μετὰ της ομοίας εξουσίας και δεφενδεύσεως* Act. Xér. 25[39].

διαυθεντεύω, Βέλθ. 221, Πόλ. Τρωάδ. (Πολ. Λ.) 73, Γεωργηλ., Βελ. 237, κ.α.· *δεφενδεύω,* Act. Xér. 15[11], Αρμεν., Εξάβ. Α′ 9[14] σχόλ., 13[1] σχόλ., Ε′ 12[9], Δούκ. 147[25], 227[9], 303[7], 343[10], Ἐγγρ. του 1530 (Ζακυθ., ΕΕΒΣ 13, 1937, 195 σημ. 3)· *δεφεντεύω,* Ελλην. νόμ. 551[27], Χειλά, Χρον. 357· *διαφεδεύγω,* Ἐγγρ. του 1641 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 56[22])· *διαφενδεύω,* Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 777, κριτ. υπ.), Ιστ. πατρ. 99[8], 145[16], Χριστ. διδασκ. 158, Ροδινός Νεόφ., Περί ηρώων (Κουρν.) 226· *διαφεντεύω-γω,* Ασσίζ. 34[28-9], 126[4], 179[2], 192[30], 193[7], 205[5], 214[18], 225[1], 283[22], 297[24], 445[6], 454[25], 457[7,18], Ελλην. νόμ. 561[28], Πόλ. Τρωάδ. 613, Χρον. Μορ. Η 1474, 4735, 7532, Περί ξεν. Α 501, Απολλών. 745, Επιστ. Μωάμ. 67[13], Μαχ. 88[8,10], 90[13], 94[32], 150[9], 198[27], 312[23-4], 378[7], 380[2], 402[5], 430[31-2], 468[27], 530[6], 600[8], 636[8], Θησ. (Foll.) I 23, 53, 67, 87, 89, Θησ. Ε′ [32[6]], Βουστρ. 529, Πένθ. θαν.[2] 182, 189, Πανώρ. Ε′ 47, Ἐγγρ. του 1646 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1971, 57[25]), Τζάνε, Κρ. πόλ. 293[14], 484[18], 584[24], κ.π.α.

Από το *δηφενδεύω* (που απ. και στο Μαυρικ., Στρατηγ. 74[31], 326[4,24]) ⟨λατ. *defendo* (Για το σχηματ. βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α′ 172, Psich., Qu. tr. IB σ. 815 και Χατζ., Ξέν. στοιχ. 40). Ο τ. *διαφεντεύω* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *διαφεντεύω*).

Α′ (Ενεργ.) **1**) (Μτβ. και αμτβ.) υπερασπίζω προστατεύω (Η σημασ. και σήμ.,

Δημητράκ., ό.π. 1): *Εις κάποιον κλεισουρότοπον, εις διάβαν Τουρκοβούνου ... λησταί το ε-διαυθέντευαν μετά μεγάλης τόλμης* Βέλθ. 221· *αγάπας-μας, ετίμας-μας, εδιαφέντευές-μας* Πόλ. Τρωάδ. 613· *Τριγύρου τωνε* (ενν. *στα κορμιά των κορασίδω*) *πέτομαι, τριγύρου διαφεντεύγω* Πανώρ. Ε′ 47. **2**) Ορίζω: *αμή κρατούμεν αυτούς* (ενν. *τους θείους νόμους*) *και διαφενδεύομεν να είναι ασάλευτοι* Ιστ. πατρ. 99^{8}. **3**) Διαχειρίζομαι, είμαι κύριος κάπ. πράγματος, κυβερνώ (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 2): *τάσσει η γιαύτήν πουλήτρια να τον* (ενν. *τον αγοραστή*) *διαφεδεύγη και να τον διακρατή* Έγγρ. του 1641 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 56^{22})· *οποίον* (ενν. *το νησίν*) *εδιαυθέντευεν ο ρήξ της Εγγλιτέρρας* Γεωργηλ., Βελ. 237. **4**) Εναντιώνομαι, απαγορεύω: *με βλέπουν και διαφεντεύγουν-με να μέν έβγω αππώδε* Μαχ. 380^{2}· *μήνυσέν-του να διαφεντέψη να μέν πάγη κανέναν ξύλο εις την Συρίαν* Μαχ. 150^{9}· *ουδέν τον εδιαφέντεψεν ο ιατρός να φάγη* Ασσίζ. 179^{2}· *διά τούτον ένι διαφεντεμένον όλους εκείνους εις την αφεντίαν της βασιλείας των Ιεροσολύμων, ότι κανείς να μηδέν σηκώνη ταραχήν* Ασσίζ. 454^{25}· *εξαρχής ήτον ο γάμος διεφεντεμένος* Ελλην. νόμ. 551^{27}· *λέγει περί του κακού χριστιανού οπού παίρνει βίον διαφεντεμένον εις την γήν του Σαρακηνού* Ασσίζ. 297^{24}. **Β′** (Μέσ.) αμύνομαι, υπερασπίζω τον εαυτό-μου· επιμένω στις απόψεις-μου: *οι άλλοι εδιαφεντεύγουνταν και οι Φράγκοι εδυναστεύγαν-τους* Μαχ. 90^{13}· *γίνεται ότι εκείνος, οπού τον απηδά, διαφεντεύγεται ούτως καλά* Ασσίζ. 457^{7}· *τί άρματα να βρίσκαμεν για να διαφεντευθούμεν;* Πένθ. θαν.^{2} 182· *Πολλά εδιαφεντεύγουνταν οι μαντατοφόροι, αμμέ δέν ημπορήσαν να ποίσουν τίποτες* Μαχ. 94^{32}.

διαυτό, επίρρ., Χρον. Τόκκων 2572.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του ουδ. της αντων. *αυτός*.

Έτσι: *Πάντα ο νούς-του εσκόπα-το τ' ό‹τι› την* (ενν. *την Άρτα*) *θέλει επάρει* (παραλ. 1 στ.). *Και διαυτό εγλύτωσαν τα αμπέλια τα πλέα* ό.π.

διαύτο(ς), επίρρ., βλ. *γιαύτο(ς)*.

διαφεδεύγω, βλ. *διαυθεντεύω*.

διαφένδευσις η, βλ. *διαυθέντευση*.

διαφενδεύω, βλ. *διαυθεντεύω*.

διαφεντεμός ο, βλ. *διαφεντευμός*.

διαφεντευμός ο· *διαφεντεμός,* Μαχ. 468^{34}, 534^{37}, Βουστρ. 523, Ανθ. χαρ. 296^{21}.

Από το *διαφεντεύω* και την κατάλ. *-μός*.

1) Υπεράσπιση, άμυνα: *καθημερινόν εμπορούμεν να δούμεν πολλές εσπεριέντσες, το πολύν βάσταμα και διαφεντεμόν οπού διαφεντεύγουνται* Ανθ. χαρ. 296^{21}· *εμπάσα-τον μέσα εις το ριστέλλον του καστελίου, διατι εκεί διαφεντεμόν δέν είχα* Βουστρ. 523. **2**) Απαγόρευση: *ένας Γενουβήσος, οποίος ήτον Φραντζόζης, δέν εγροίκησεν τον διαφεντεμόν διά της ατυχιάς-του* Μαχ. 468^{34}.

διαφέντευσις η, βλ. *διαυθέντευση*.

διαφεντευτής ο, Ανθ. χαρ. 292^{17}, Χίκα, Μονωδ. 51, 57, 155.

Από το *διαφεντεύω* και την κατάλ. *-τής*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ.).

Υπερασπιστής (Η σημασ. στο Βλάχ. και σήμ., ιδιωμ. Δημητράκ.): *ποίος αδικάτον και δέν τον είχε διαφεντευτήν και συνήγορον;* Χίκα, Μονωδ. 57.

διαφεντεύω, βλ. *διαυθεντεύω*.

διαφέντεψη η, βλ. *διαυθέντευση*.

διαφεντίζω, Σπαν. (Ζώρ.) V 556, Χρον. Τόκκων 1293, 1361, 1680, 2991.

Από το *διαφεντεύω* με επίδρ. ρ. σε *-ίζω*.

Υπερασπίζω, προστατεύω: *να φέρουν, να τον βάλουσιν, να τους διαφεντίζη* Χρον. Τόκκων 1293· *κυρά, έπαρε άνδρα-σου, διά να σε διαφεντίζη* Σπαν. (Ζώρ.) V 556.

διαφέρνω, βλ. *διαφέρω*.

διαφέρον το, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 2^{52}, 11^{13}, Παράρτ. 2^{55} σχόλ.

Το αρχ. ουσ. *διαφέρον* (L-S, λ. *διαφέρω* III 3).

Αποζημίωση κάθε «θετικής» ή «αρνητικής» ζημίας (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 395]): *Η ποινή των μή πειθαρχούντων, είτε ενάγων εστίν είτε εναγόμενος, ούκ εις το διαφέρον, αλλ' εις το αληθές ποσόν αρμόζει* αυτ. Α′ 2^{52}· *Η περί βίας αγωγή τετραπλασιάζεται εις το διαφέρον* αυτ. Α′ 11^{13}.

διαφέρω, Ελλην. νόμ. $573^{9,27}$, Διάτ. Κυπρ. 510^{18}, 512^{16}, Act. Xér. 16^{167}, Ερμον. Β 291, Χρον. Μορ. Ρ 1011, Θεολ., Τζίρ. 355^{7}, Rechenb. 3^{2}, Σφρ., Χρον. μ. 42^{10}, 44^{27-8}, 48^{14}, Κορων., Μπούας 144, Ψευδο-Σφρ. 298^{8}, Αιτωλ., Μύθ. 67^{2}, Κυπρ. ερωτ. 151^{8}, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 90^{60}· *διαφέρνω,* Χρον. Μορ. Η 1011, 1021, 5516, 7525, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 139, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [1102], Ε′ [139, 1247], Χριστ διδασκ. 354.

Το αρχ. *διαφέρω*. Ο τ. *διαφέρνω* και στο Βλάχ. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α′ Ενεργ. **1**) Είμαι διαφορετικός από κάπ. ή κ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. III1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 20): *διέφερε πάντων ανθρώπων εις το δυσειδή είναι* Σφρ., Χρον. μ. 44^{27-8}· *Η φύσις-σου από δαύτηνε ποσώς δέν διαφέρνει* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [1102]. **2**) (Σε τρίτο πρόσ.) υπάρχει διαφορά: *μ' ανεί διαφέρνει μέσα-τους, στέκουνται σ' άγριον τόπον, καθώς συμπέφτουσιν αιτιές διαμέσου των ανθρώπων* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 139. **3**) Αναφέρομαι σε κ., σχετίζομαι (Η σημασ. μτγν., Sophocl.): *δια να λαλώ όσον διαφέρνει εις τούτο* Χρον. Μορ. Η 5516· *όσον διαφέρνει της Πολέου της βασιλείας* Χρον. Μορ. Η 1021. **4**) Ανήκω σε κάπ. (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. III8): *οι παίδες υπάρχουν εδικοί-του και η ζημία και το κέρδος αυτού διαφέρει* Ελλην. νόμ. 573^{27}· *διά το ουδείς, ώς πιστεύω, δύναται βλεπήσαι την διαφέρουσαν προίκα των εμών παιδίων άλλος παρ' εμού* Ελλην. νόμ. 573^{9}. **5**) Εξαρτώμαι από κάπ.: *ας έλθη το αξίωμά-μου, παρακαλώ, ενώπιόν-σου να ειπώ ψαλμικώς, μάλιστα άν διαφέρη από το χέρι-σου τίποτας* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 90^{60}. **Β′** (Μέσ.) είμαι κερδισμένος: *εμέν το πνεύμ' άν ερωτά ... πότε χαρά διαφέρεται* Κυπρ. ερωτ. 151^{8}.

διαφέστορας ο, Χρον. Μορ. Η 6086, 6158, 6188, 7226, Έγγρ. του 1482 (Miklos.-Müller, Acta 3, 325).

Από το λατ. *defensor*.

Προστάτης, υπερασπιστής: *έποικες διαφέστοραν εμέν της Εκκλησίας* Χρον. Μορ.

Η 6188· *πατέραν είχαν τα ορφανά, άντραν είχαν οι χήρες, αφέντην και διαφέστοραν όλη η φτωχολογία* Χρον. Μορ. Η 7226.

διαφεστορίκι το, Θησ. (Foll.) I, 38.

Από το ουσ. *διαφέστορας* και την κατάλ. *-ίκι*.

Υπερασπιστές: *όλες τες καλύτερες* (ενν. *γυναίκες*) *της βασιλείας εκείνης διαφεστορίκιν έστειλε εκεί να τους φυλάσσουν* ό.π.

διαφεύγω, Ιερακοσ. 515^{11}, Διγ. Α 4746.

Το αρχ. *διαφεύγω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Ξεφεύγω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 1): *λύσει δὲ ἅμα τη πτήσει τον ιέρακα ἢ ευθέως παρασκευάσει αλωθῆναι ἢ εις μήκιστον οὐ διαφύγη* Ιερακοσ. 515^{11}. **2**) Φεύγω από τη ζωή, «γλυτώνω»: *οι άνθρωποι θνήσκουσι και διαφεύγουν* Διγ. Α 4746.

διαφημίζω, Διγ. (Trapp) Gr. 1863, Χειλά, Χρον. 349, 355, Ιστ. πολιτ. 16^{12}, 19^{1}, 41^{18}, 47^{21}, 49^{11}, $68^{8,20}$, 71^{6}, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 21^{16}, 101^{13}.

Το μτγν. *διαφημίζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Διαδίδω, κάνω γνωστό (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *διεφημίσθη δὲ ότι ο Γιανουσπασιάς εφαρμάκωσεν αυτόν* Ιστ. πολιτ. 68^{8}· *Τούτου δὲ ένεκα διά τι σκάνδαλον τινές χαιρέκακοι διε φήμισαν ότι έστι περιτετμημένος παρά των Ισμαηλιτών* Ιστ. πολιτ. 41^{18}· *τόσον διεφημίσθη ότι και η λογιότης αυτού και η σοφία έφθασε και εις τα του σουλτάνου Αγαρηνών ώτα* Ιστ. πολιτ. 47^{21}.

Η μτχ. ως επίθ.=ξακουστός, φημισμένος: *του Χοσρόου το σπαθίν το διαφημισμένον* Διγ. (Trapp) Gr. 1863.

διάφημος, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 1214.

Η λ. σε Γλωσσάρ. (Steph., Θησ.).

Ξακουστός, ονομαστός (Βλ. Steph., Θησ.): *πάγκαλος η διάφημος η ακουστή εκείνη* (ενν. *η κόρη*) ό.π.

διάφθαρμα το· *δ ι ά φ τ ε ρ μ α*, Πεντ. Λευιτ. XXII 25.

Από το *διαφθείρω* και την κατάλ. *-μα*.

Φθορά, καταστροφή: *από χεριών ξένω να μη προσφέρετε το ψωμί του Θεού-σας από όλα ετούτα, ότι το διάφτερμά-τους εις αυτά, ψέγος εις αυτά να μη θελοποιθούν εσάς* ό.π.

διαφθαρμός ο· *δ ι α φ τ ε ι ρ μ ό ς*, Πεντ. Δευτ. XXXI 29.

Από το *διαφθείρω* και την κατάλ. *-μός*.

Καταστροφή, απώλεια: *ότι ξέρω ύστερα τον θάνατό-μου, ότι διαφτειρμό να διαφτείρετε και να γνέψετε από τη στράτα ός επαράγγειλα εσάς* ό.π.

διαφθαρτής ο· *δ ι α φ τ ε ι ρ τ ή ς*, Πεντ. Έξ. XII 13.

Από το *διαφθείρω* και την κατάλ. *-τής*.

Αυτός που προκαλεί καταστροφή: *να διώ το αίμα και να διασκελίσω απάνου-σας και να μη είναι εις εσάς θανατικό γιά διαφτειρτής όνταν δέρω εις την ηγή την Αίγυφτο* ό.π.

διαφθείρω, Πεντ. Γέν. VI 12· *δ ι α φ τ ε ί ρ ν ω*, Πεντ. Γέν. VI 13, XIX 13, XXXVIII 9, Έξ. VIII 20· *δ ι α φ τ ε ί ρ ω*, Πεντ. Γέν. VI 11, 12, 17, XIII 10, XVIII 28, XIX 29, Έξ. XXI 26, XXXII 7, Λευιτ. XIX 27, Αρ. XXXII 15, Δευτ. IV 25, 31, IX 12, 26, X 10, XX 19, 20, XXXI 29· *δ ι α φ τ έ ρ ν ω*, Πεντ. Γέν. XIX 14.

Το αρχ. *διαφθείρω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) (Μεταφ.) (προκ. για το σπέρμα) καταστρέφω: *ήξερεν ο Ονάν ότι όχι αυτουνού να είναι η σπορά και ήτον άν έρχεντον προς τη γεναίκα του αδερφού-του κ' εδιάφτειρνεν εις την ηγή για να μή δώση σπορά του αδερφού-του* αυτ. Γέν. XXXVIII 9. **2**) Διαστρέφομαι (ηθικά) (Βλ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. IV): *είπεν ο Κύριος προς εμέν: Σήκω, κατέβα γλήγορα αποεδώ, ότι εδιάφτειρεν ο λαός-σου ός έβγαλες από την Αίγυφτο* αυτ. Δευτ. IX 12.

διαφορά η, Σπαν. Ο 269, Ασσίζ. 143^{16}, 394^{27}, 486^{30}, Ελλην. νόμ. 565^{4-5}, Ερμον. Ω μετά στ. 264, Μαχ. 304^{29}, 476^{27}, 570^{25}, Θησ. Ε' [43^{8}], Συναξ. γυν. 82, Πένθ. θαν.^{2} 504, Φαλιέρ., Ριμ. (Bakk. - van Gem.) 19, Σοφιαν., Κωμωδ. Ricchi 133, Σοφιαν., Παιδαγ. 104, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 580, Ιστ. πολιτ. 70^{17}, Κυπρ. ερωτ. 118^{38}, Πανώρ. Πρόλ. 29, 39, Ε' 31, Ερωφ. Β' 21, Σουμμ., Ρεμπελ. 176, Ερωτόκρ. Α' 1567, Β' 915, 924, 926, 1994, 2364, Γ' 703, Δ' 853, 1231, 1274, 1364, 1496, Ε' 1509, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 9, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [941], Έγγρ. του 1665 (Βουρδουμπάκι, Χρ. Κρ. 2, 1913, 391), Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. β' 16, 34, 36.

Το αρχ. ουσ. *διαφορά*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Έλλειψη ομοιότητας (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. III1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *μεγάλη διαφορά είναι από το πεῖν ὡς το να ποίσειν* Μαχ. 476^{27}. **2**) Διαφωνία, διένεξη (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. III και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *με το σπαθί να χωριστή η διαφορά ετούτη* Θησ. Ε' [43^{8}]· *Τα έργα-μου τσι διαφορές τω βασιλιάδω σάζου* Πανώρ. Ε' 31. **3**) Αντίρρηση (Η σημασ. στο Βλάχ.): *είπεν του θείου-του πως θέλει να πάρη το ρηγάτον-του. Ο κουβερνούρης με καλὸν θέλημαν δὲν του έβαλεν καμίαν διαφοράν* Μαχ. 304^{29}· *Ουδὲν πρέπει να έχη διαφοράν εις τους μάρτυρας* Ασσίζ. 486^{30}. **4**) Τόκος (Για τη σημασ. βλ. Βουρδουμπάκι, Χρ. Κρ. 2, 1913, 392): *χρεωστώ...άσπρα χιλιάδες δέκα...και να του τα φέρω έως τσι 20 του Αυγούστου...δίχως άλλη διαφορά* Έγγρ. του 1665 (Βουρδουμπάκι, Χρ. Κρ. 2, 1913, 391).

διαφοραίνω, Αιτωλ., Μύθ. 6^{9}, 77^{12}, Σουμμ., Ρεμπελ. 170.

Από το ουσ. *διάφορο(ν)* και την κατάλ. *-αίνω*. Η λ. στο Somav.

Έχω «διάφορο», κερδίζω (Η σημασ. στο Somav.): *Απιλογήθ' ο πετεινός, είπε τί διαφοραίνει αφέντης-μου από τ' αβγά* Αιτωλ., Μύθ. 6^{9}· *τινές, οπόταν χαλαστούσι, τί διαφοραίνουν ύστερα, ωσάν μετανοούσι* Αιτωλ., Μύθ. 77^{12}.

διαφορεμένος, μτχ., βλ. *διαφορώ*.

διαφορετικός, επίθ., Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 407, Ροδολ. Β' [434], Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [79], Σουμμ., Παστ. φίδ. Υπόθ. [52], Τζάνε, Κρ. πόλ. 581^{4}· *δ ι α φ ο ρ η τ ι κ ό ς*, Ιερόθ. Αββ. 333, Χριστ. διδασκ. 317.

Από το *διαφέρω* και την κατάλ. *-ικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Αλλοιώτικος, διαφορετικός (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *με λογισμόν κατά πολλά διαφορετικόν απ' εκείνον...εισέβησαν μέσα εις ένα σπήλαιον* Σουμμ., Παστ. φίδ. Υπόθ. [52]· *Είναι...μία νεφέλη...πολλά διαφορετική από όλα τα νέφη* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 407.

διαφορεύω, Μαχ. 422^{2}, Σαχλ. Β′ (Wagn.) Ρ 67, 153, 192, Σαχλ., Αφήγ. 393.

Από το ουσ. *διάφορο(ν)* και την κατάλ. *-εύω*. Η λ. στο Somav. και σήμ. ιδιωμ. (Πρωΐας, Λεξ.)

Κερδίζω, ωφελούμαι (Η σημασ. στο Somav. και σήμ. σε ιδιώμ., Πρωΐας Λεξ.): *Εις τον νούν-του βάνει εκ την αρχήν και λέγει «άν ημπορέσω 'π'* (πρόσθ. Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 365) *αυτόν τον πλούσιον άνθρωπον θέλω να διαφορέψω»* (έκδ. *διαφορέσω*· διόρθ. Ξανθ., πιθ. ορθώς, ό.π.) Σαχλ., Αφήγ. 393· *όλα ταύτα κάμνει-τα ως διά το λογάριν θαρρώντα και κατέχοντα ότι να διαφορεύση* Σαχλ. Β′ (Wagn.) Ρ 67.

διαφορητικός, επίθ., βλ. *διαφορετικός*.

διαφορίζω, Χρον. Μορ. Η 8528. Για τον αόρ. *διαφόρισα* βλ. *διαφορώ*.

Από τον αόρ. του *διαφορώ*. Η λ. και σήμ. στην Κορσική (Βαγιακ., ΛΔ 12, 1972, 20).

Έχω όφελος, κερδίζω: *ο ρήγας έχει την έξοδον και άλλοι διαφορίζουν* ό.π.

διαφορικός, επίθ., Ασσίζ. 363^{8}, Χρον. Μορ. Η 506, 2429, 3647, Ανθ. χαρ. 287^{4}.

Από το ουσ. *διάφορο(ν)* και την κατάλ. *-ικός*.

1) Που συμφέρει: *Το κάλλιον και διαφορικόν οπού έχομεν ποιήσει, ένι γάρ να απέλθωμεν εδώ εις την Ρωμανίαν* Χρον. Μορ. Η 3647. **2**) Πολύτιμος: *του έδωκεν μισίρ Ντζεφρές εκείνος δωρήματα, χαρίσματα, διαφορικά και πλείστα* Χρον. Μορ. Η 2429· **3**) Συμφερτικός: *τους έδειξεν την στράταν της Πολέου, το πως ένι διαφορική πλέον παρά της Συρίας* Χρον. Μορ. Η 506.

διάφορο(ν) το, Χρον. Μορ. Η 341, 347, 1734, 5720, 6329, 6379, Χρον. Μορ. Ρ 2429, 3647, 5115, Φλώρ. 943, Ερωτοπ. 81, 309, Γράμματα Μετεώρ. 54, Rechenb. 9^{12}, 61^{2}, 70^{4}, Θησ. (Foll.) Ι 84, Ch. pop. 457, Γαδ. διήγ. 132, Σαχλ. Β′ (Wagn.) Ρ 188, Κορων., Μπούας 126, 145, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk. - van Gem.) 74, Βεντράμ., Γυν. 11, 274, Βεντράμ., Φιλ. 376, Πεντ. Γέν. XXXVII 26, Αιτωλ., Μύθ. 13^{8}, 135^{9}, Κατζ. Β′ 346, 362, Γ′ 309, Κρ. συμβόλ. 56, Ιστ. Βλαχ. 2810, Σουμμ., Ρεμπελ. 182, Ερωτόκρ. Α′ 1512, Β′ 1081, Δ′ 136, Έγγρ. του 1643 (Vinc., Θησαυρ., 4, 1967, 64), Στάθ. Β′ 242, Συναδ., Χρον. 64, 65, 68, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β′ [572], Έγγρ. του 1651 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ. Μ 7, 1968, 182^{29}), Φορτουν. (Vinc.) Β′ 334, Τζάνε, Κρ. πόλ. 343^{12}.

Το αρχ. ουσ. *διάφορον* (L-S, λ. *διάφορος*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Τόκος (Η σημασ. σε παπυρ., Preisigke-Kiessling στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 8): *εδώσαμε όλον το χρέος και το διάφορόν και εξεχρώσαμε το ρουφέτι* Συναδ., Χρον. 65· *διάφορον ωσάν και το καβηδάλε* Κρ. συμβόλ. 56. **2**) Κέρδος, όφελος, συμφέρον (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *διάφορος* Ι4α και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 9): *δι' ολίγον διάφορον τιμήν άνθρωπος χάνει* Κορων., Μπούας 126· *Αλίμονον εις τά 'παθα και αλί στά θέλω πάθει και αλί στά κακονύκτισα και διάφορον δέν είδα* Ch. pop. 457· *Δέ θέλει δίχως διάφορο οι κοπανιές να πηαίνου* Ερωτόκρ. Β′ 1081.

διάφορος το, Ασσίζ. 45^{31}, 47^{28}, 50^{1}, 82^{30}, 83^{1}, 294^{5}, 296^{9}, 332^{20}, Απολλών. (Wagn.) 674, Βουστρ. 467, Μαχ. 24^{33}, 152^{36}, 156^{13}, 160^{37}, 194^{4}, 208^{12,30}, 502^{5}, 564^{8}, Κυπρ. ερωτ. 20^{7}, 60^{2}, 92^{55}, 104^{46}.

Από το ουσ. *διάφορον*. Πβ. το σημερ. *διάφορο(ν)* (Δημητράκ.). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β′ 526).

1) Κέρδος, ωφέλεια, συμφέρον (Πβ. τη σημερ. σημασ., Δημητράκ., ό.π. 9): *θωρώντα τα κάτεργα πως διάφορος δέν είχαν* Βουστρ. 467· *Αφέντη, μηδέν γροικάς εκείνου οπού σου λαλεί διά το δικόν-του διάφορος, παρά γροίκα εκείνου οπού σου λαλεί διά ούλους το διάφορος* Μαχ. 208^{12}· *Γιατείντα να στενεύγης την νιότημ-μου, δροσιά-μου, με δίχα νά 'χης διάφορος κανέναν;* Κυπρ. ερωτ. 92^{55}. **2**) Τόκος (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, Σακ., Κυπρ. Β′ 526): *Δανεικόν ένι ένα πράγμα δομένον διά το διάφορος εκείνου* Ασσίζ. 294^{5}.

διάφορος, επίθ., Διγ. Ζ 2235, Βέλθ. 284, Χρον. Μορ. Ρ 3841, 3987, Λίβ. Ρ 751, 1081, 2724, Λίβ. Sc. 261, 1395, Λίβ. Ν 1236, 2228, Κορων., Μπούας 53 (έκδ. *διαφορετέρους*· πιθ. διορθωτέον), Ιστ. πατρ. 169^{22}, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 371, Κυπρ. ερωτ. 141^{19}, Χριστ. διδασκ. 380, Διγ. Ο 358.

Το αρχ. επίθ. *διάφορος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Διαφορετικός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1α και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *λαός πολύπλοκος εις διαφόρες γλώσσες ποτέ καλήν συμβίβασιν ούκ έχουσιν αλλήλως* Χρον. Μορ. Ρ 3841. **2**) Ποικίλος, διαφόρων ειδών (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ιb και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *διάφορα δενδρά* Λίβ. Ρ 2724· *εκεινών οπού πανδρεύουνται τους τυχαίνουσι διάφορες θλίψες* Χριστ. διδασκ. 380. **3**) (Το συγκριτ.) που αποδίδει περισσότερο κέρδος (Πβ. και L-S στη λ. Ι4α): *Άλλους τόπους μετέπειτα πλέον μεγαλοτέρους θέλει σου πάρει, γίνωσκε, και διαφορετέρους* Κορων., Μπούας 53.

διαφορώ, Χρον. Μορ. Η 1825, Χρον. Μορ. Ρ 8528, Θυσ.^{2} 610· αόρ. *διαφόρεσα* και *(έ)διαφόρησα*, Χρον. Μορ. Η 1353, 1602, 3646, 4858, 4958, 5124, 6330, 6332, 8188, Χρον. Μορ. Ρ 1353, 5674· μτχ. *διαφορεμένος*, Τζάνε, Κρ. πόλ. 143^{15} (βλ. και *διαφορεύω*).

Από το ουσ. *διάφορο(ν)*. Η λ. και στο Somav. (λ. *διαφοραίνω*). Εσφαλμ. ο Μέγ. Θυσ.^{2} 610 δέχεται το ρ. ως μτβ. Τ. *διαφοράω* και *διαφοράτζω* στην Κάτω Ιταλία (Andr., Lex.).

Έχω όφελος, είμαι κερδισμένος (Για τη σημασ. βλ. Τριαντ., Νεοελλ. γραμμ. Α′ σ. 208): *υπομονήν να έχωμεν κι ούτως να διαφορούμεν* Χρον. Μορ. Η 1825· *Ιδές το τί εδιαφόρησαν και τί τιμήν σε εποίκαν* Χρον. Μορ. Η 5124· *να ταξιδέψω με χαράν κι' όλος διαφορεμένος* Τζάνε, Κρ. πόλ. 143^{15}.

διαφορωτερίτσιν το, Προδρ. IV 224.

Από το συγκριτ. βαθμό του επιθ. *διάφορος* και την κατάλ. *-ίτσιν*.

Όφελος: *Αν μ' έλειπεν Οππιανός κ' έπιανα φουρνητάρης, πολύν καλόν μ' εξέβαινεν και διαφορωτερίτσιν* ό.π.

διαφτ-, βλ. *διαφθ-*.

διαφυγή η, Ιερακοσ. 502^{27}.

Το αρχ. ουσ. *διαφυγή*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Καταφυγή: *Ταύτα γάρ τοις μέν διωκομένοις πτηνοίς λυσιτελεί και προς βοήθειαν αυτών και διαφυγήν έτοιμα* ό.π.

διαφυλάσσω· *διαφυλάγω*, Δωρ. Μον. Ιστ. Ορ. σ. 492, Σταυριν. 318.

Το αρχ. *διαφυλάσσω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ.

διαφωνία η, Χρον. Μορ. Η 7894, Θησ. Γ' [2^{3}], Ζ' [40^{3}], Κορων., Μπούας 99.

Το αρχ. ουσ. *διαφωνία*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Αντίθεση, διαφορά (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Λοιπόν εις διαφωνίαν ήλθασι Φραντσόζοι και Τουδέσκοι* Κορων., Μπούας 99· *στην φυλακήν που έστεκαν και διαφωνία δέν ήτον τίποτε μέσα εις αυτούς* Θησ. Γ' [2^{3}].

διαφωτίζω, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 230, Θυσ.^{2} 555, Στάθ. Β' 101, Τζάνε, Κρ. πόλ. 144^{15}.

Το μτγν. *διαφωτίζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Φωτίζω, φέγγω (Η σημασ. μτγν., L-S): *ο ήλιος στα ψηλά λάμπει και διαφωτίζει* Τζάνε, Κρ. πόλ. 144^{15}· **β**) (σε γ' πρόσ.) ξημερώνει (Πβ. Andr., Lex. Βλ. και Θαβώρ., Προσδιορ. ημερον. 55): *Είντα 'ναι η σπούδα, κύρη-μου, πρίχου να διαφωτίση* Θυσ.^{2} 555.

διαφώτισις η, Φαλιέρ. Ρίμ. (Bakk. — van Gem.) 261.

Το μτγν. ουσ. *διαφώτισις*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Φώτιση: *Ιδού με την διαφώτισιν του νού να καταπιάνης να βρής πολλές τες μαστοριές και τέχνες, να μαθάνης* ό.π.

διαχαράσσω, Διγ. (Trapp) Gr. 2083.

Το μτγν. *διαχαράσσω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Ακονίζω, τροχίζω (Πβ. την μτγν. σημασ., L-S): *το φρουρούν-με δή αεί διεχάραττον όπλον* ό.π.

διαχειρίζω, Μανασσ., Χρον. 2041, Ψευδο-Σφρ. 308^{18}.

Το αρχ. *διαχειρίζω*. Το μέσ. *διαχειρίζομαι* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *διαχειρίζω*).

Σκοτώνω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *Φονεύς γάρ εαυτού λέγοιτ' άν δικαίως ο εαυτόν διαχειρίσας* Ψευδο-Σφρ. 308^{18}.

διαχρήμα, επίρρ., Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 442.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του ουσ. *χρήμα*.

Αμέσως: *ουδέν τον ξεριζώσετε πάραυτα, διαχρήμα* ό.π.

διάχρισμα το, Ιερακοσ. 390^{16}.

Το μτγν. ουσ. *διάχρισμα*.

Αλοιφή (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *Διάχρισμα προφυλακτικόν μουτάτων ιεράκων* ό.π.

διάχριστον το, Ιερακοσ. 384^{28}, 385^{11,20}.

Το μτγν. ουσ. *διάχριστα τα* (L-S, λ. *διάχριστος*).

Αλοιφή (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π.): *Διάχριστον προς καρηβαρούντα ιέρακα τρυφερόν* αυτ. 384^{28}.

διάχρυσος ο, Διγ. Ζ 3818.

Το αρσ. του αρχ. επιθ. *διάχρυσος* ως ουσ. Πβ. *αργυροδιάχρυσος*.

Χρυσός: *καλλονήν πολλήν του διαχρύσου* ό.π.

διαχύνω, Κορων., Μπούας 41.

Το μτγν. *διαχύνω* (L-S Κων/νίδη Συμπλ.· βλ. και Lampe, Lex.).

Κάνω να χυθή κ. (Πβ. τη μτγν. σημασ., Lampe Lex. στη λ. 1): *ώς τον κάμπον των εχθρών το αίμα διαχύσης* ό.π.

διαχωρίζω, Act. Lavr. 59^{23}, Διγ. (Trapp) Esc. 569, 1747, Χρον. Μορ. Η 3710, Βίος Αλ. 4490, Έγγρ. του 1405 (Μανούσ., Θησαυρ. 3, 1964, 94^{5}), Πικατ. 389, 400, Κορων., Μπούας 49, 152, Αχέλ. 208, Ερωφ. Α' 258, Διγ. Άνδρ. 322^{26}, Ερωτόκρ. Α' 1215.

Το αρχ. *διαχωρίζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' (Ενεργ.) **1**) (Μτβ.) αποχωρίζω, ξεχωρίζω (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Ταύτα μαθών Αλέξανδρος και πάντας Μακεδόνας διαχωρίσας εκ Περσών* Βίος Αλ. 4490. **2**) (Μτβ. και αμτβ.) ξεχωρίζω λόγῳ υπεροχής, διακρίνω (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2 και Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 539]): *ο λογαριασμός είναι που διαχωρίζει το ζό απού τον άνθρωπο* Ερωτόκρ. Α' 1215· *απ' όλα διαχωρίζει* (ενν. *το άστρον το Μερκούριον*) Κορων., Μπούας 152. **Β'** (Μέσ.) Είμαι περιουσιακά ανεξάρτητος (Βλ. Μανούσ., Θησαυρ. 3, 1964, 101): *ακμήν θέλω ίνα υπάρχης διαχωρισμένος και από των λοιπών-μου τέκνων πάντων και να υπάρχης ανενόχλητος από πάντων ημών αιωνίως, διά πάσαν πατρικήν και μητρικήν και αδελφικήν υπόθεσιν* Έγγρ. του 1405 (Μανούσ., Θησαυρ. 3, 1964, 94^{5}).

διαχωρισμός το, Act. Lavr. 59^{14}, Γράμματα Μετεώρ. 91.

Το μτγν. ουσ. *διαχωρισμός*. Η λ. και σήμ.

Χωρισμός (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ.): *Έστιν δέ και τούτων* (ενν. *των χωραφίων*) *ο διαχωρισμός ούτως* Act. Lavr. 59^{14}.

διαψωμίζω, Δούκ. 165^{26}.

Από την πρόθ. *διά* και το *ψωμίζω*.

Τρέφω κάπ.: *πολλάκις άσιτος διαμένων...άρτους αιτών ως προσαίτης τον Μαχουμέτ διεψώμιζεν* ό.π.

διβάβουλον και **διβάμουλον** το, βλ. *διβάμπουλον*.

διβάμπουλον το, Έγγρ. του 1293 (Miklos.-Müller, Acta Ε' 159), Δωρ. Μον., Ιστ. 497· *δ ι β ά β ο υ λ ο ν,* Ψευδο-Σφρ. 448^{22}· *δ ι β ά μ ο υ λ ο ν,* Ιστ. πατρ. 180^{9}, Κρουσ., Τουρκογρ. 170.

Για τη λ. βλ. Du Cange (λ. *διβάμβουλον*), Meursius και Verpeaux [Ψευδο-Κωδ., Οφφικ. σ. 190 σημ. 4].

Κηροπήγιο με δύο στόμια (Για τη σημασ. βλ. Du Cange, ό.π. και Verpeaux, ό.π.): *ο πατριάρχης κατερχόμενος μετά λαμπάδων επί τα διβάβουλα.* Ψευδο-Σφρ. 448^{22}.

διβάνι το, βλ. *ντιβάνι*.

διβάρι(ν) το, βλ. *βιβάρι(ον)*.

δίβελλον το, Διγ. (Trapp) Gr. 1202.

Άγν. ετυμ.

Διπλή αιχμή (Για τη σημασ. βλ. Καλονάρο [Διγ. σ. 295]): *κοντάριν εμαλάκιζε μετά την δεξιάν-του πρασινοαραβίτικον μετά χρυσού διβέλλου* ό.π.

διβίκιν το, Προδρ. I 59, Σατιρ. ποίημ. 293^4.

Για την ετυμ. βλ. Haag [Αχιλλ. σ. 94, λ. *διβικίτζιν*].

Ένδυμα πολυτελές, αρχοντικό (Για τη σημασ. βλ. Morgan, BZ 47, 1954, 295 και Πολ. Λ., Πρίν Άλ., σελ. 209): *όπου 'φόρειν το διβίκιν, τώρα δέρμαν έβαλεν* Σατιρ. ποίημ. 293^4· *το διβλαντάριν το κουτνίν και το υψηλόν διβίκιν* (παραλ. 1 στ.) *ή χάρισον ή πώλησον* Προδρ. I 59.

διβικίτσιν το, Αχιλλ. L 542· *δ ι φ ι γ κ ί τ σ ι ν,* Αχιλλ. N 804.

Από το ουσ. *διβίκιν* και την κατάλ. *-ίτσιν*. Για την ετυμ. βλ. Haag [Αχιλλ. σ. 94, λ. *διβικίτζιν*].

Είδος πολυτελούς αυτοκρατορικού φορέματος (Για τη σημασ. βλ. Haag, ό.π. και Πολ. Λ., Πρίν Άλ. σελ. 142, 209): *αγάπα δέ και φραγκικήν φορεσίαν πάντα και διβικίτσιν σπαστρικόν μονόφυλλον εφόρει* Αχιλλ. L 542.

διβινάρω, βλ. *ντιβινάρω*.

διβλαντάριν το, Προδρ. I 59.

Από το ουσ. *διβλάττι(ο)ν* και την κατάλ. *-άριν*.

Ρούχο δίχρωμο, κόκκινο με κάποιο άλλο χρώμα (Για τη σημασ. βλ. Hesseling-Pernot [Προδρ. σ. 140]): *Το διβλαντάριν το κουτνίν και το υψηλόν διβίκιν,* (παραλ. 1 στ.) *ή χάρισον ή πώλησον* ό.π.

διβολέος, επίθ., Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 539, κριτ. υπ.).

Άγν. ετυμ.

Δίχρωμος (Για τη σημασ. βλ. Du Cange και Κουκ., ΒΒΠ Δ' σ. 404): *τω ρηγί... απέστειλε...βλαττία διβολέα και τριβολέα* ό.π.

διβολίς, επίθ., Βίος Αλ. 1096.

Το μτγν. (?) ουσ. *διβολίς* ως επίθ.

Δίστομος (Η σημασ. μτγν., L-S Suppl.): *ηθέλησεν Αλέξανδρος, ήν διβολίδα λόγχην εκράτει, ρίψαι κατ' αυτού κακίστου Παυσανίου* ό.π.

διγαμώ, Ελλην. νόμ. 577^{21} δίς, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 9^{32}.

Το μτγν. *διγαμέω* (Lampe, Lex.).

Κάνω δεύτερο γάμο, ξαναπαντρεύομαι (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex., λ. *διγαμέω*): *τους μέν γάρ πληρώσαντας το τεσσαρακοστόν έτος διγαμήσαντας άπαιδας όντας συναλλάττειν και τρίτον γάμον διά την θεραπείαν της απαιδίας* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 9^{32}.

διγενής, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 599, κ.α.

Από το *δι-* και το ουσ. *γένος*. Η λ. τον 7. αι. (Sophocl.) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Andr., Lex.).

Που έχει διπλή καταγωγή (Βλ. Δημητράκ., λ. *διγενής*, επίθ., 3)· (εδώ) ως κύρ. όνομ.: ό.π.

δίγεστα τα, Ελλην. νόμ. 541^4, Αρμεν., Εξάβ. Α' $1^{4,7}$, Βακτ. αρχιερ. 210· *ν τ ι γ έ σ τ α,* Στάθ. Α' 293.

Από το λατ. *digesta*. Η λ. τον 6. αι. (Sophocl.).

Πανδέκτης' (γενικ.) νόμος (Η σημασ. τον 6. αι., Sophocl.): *παράγραφο δέν έχω μπλιό στο νού-μου, ουδέ ντιγέστα, μηδέ ακορτζέρομαι το πως φορώ ντοτόρε βέστα* Στάθ. Α' 293· *ο βασιλεύς Ιουστινιανός τας πολλάς εκθέσεις των νόμων εν πεντήκοντα βιβλίοις διά σοφών ανδρών σπουδαίως συνήγαγεν· ά και Δίγεστα ήτοι Πανδέκτην, ώς πάντων δεκτικά των νόμων, εκάλεσεν* Αρμεν., Εξάβ. Α' 1^4.

διγνωμία η, Διγ. O 481· *δ ι γ ν ω μ ι ά,* Διγ. O 320, 2003.

Από το *διγνωμώ*. Η λ. στον Αχμέτ, Ον. 99^{12}. Ο τ. στον Somav. και σήμ. (Βλ. και Βλαστό, Συνώνυμα και συγγενικά σ. 179, λ. *πονηριά*).

Δόλος, πονηρία (Η σημασ. στον Αχμέτ, Ον., ό.π. και σήμ., Βλαστό, ό.π.): *Τούτα εκείνοι έλεγον, μα ο αμιράς πάλι είχεν στο νού-του διγνωμιά* (έκδ. *-μία*) *κ' επιβουλή μεγάλη* αυτ. 320.

διγνωμίζω, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 561.

Από το ουσ. *διγνωμία* και την κατάλ. *-ίζω*. Τ. *διγνωμίντζω* σήμ. στην Αστυπάλαια (Καραναστάση, ΛΔ 8, 1958, 73).

Αμφιταλαντεύομαι: *Κατέχω και αγαπάς και αλλού κ' είς οπού διγνωμίζει, πώς ημπορεί τον πόθον-του καθάρια να κρατίζη;* ό.π.

δίγνωμος, επίθ., Ερωτοπ. 394, 395, 487, Λίβ. Esc. 4261, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 806, 1497, 1622, 2071, Φαλιέρ., Ριμ. (Bakk.-van Gem.) 100, Αιτωλ., Μύθ. 125^{26}.

Το μτγν. επίθ. *δίγνωμος* (Sophocl.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.) και σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

1) Ασταθής, αμφιταλαντευόμενος, άστατος (Η σημασ. μτγν., Sophocl. και σήμ., Andr., Lex.): *εγώ'δα την αγάπη-σου δίγνωμον εις εμένα, δίγνωμον και αντιπατητήν* Ερωτοπ. 394· *δέν χρήζω την φιλιάν-της, διατί την ηύρα δίγνωμην* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 806. **2**) Διπρόσωπος, δόλιος (Για τη σημασ. βλ. Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 2): *Άν τό 'χα ξεύρει, δίγνωμε, ότι φιλείς και αρνάσαι* Ερωτοπ. 487.

Το ουδ. ως ουσ.=αστάθεια: *εί δέ η τύχη αποτουνύν στρέφη εκ το* (κριτ. υπ.) *δίγνωμόν-της, ν' αλλάξη το κακόγνωμον τό έδειξεν εις εσέναν* Λίβ. Esc. 4261.

διγνωμώ, Λίβ. Sc. 2495, 2497, Λίβ. Esc. 3660, 3662 (κριτ. υπ.), Σαχλ. Β' (Wagn.) P 196.

Από το επίθ. *δίγνωμος*.

1) Αλλάζω διάθεση, διαφωνώ: *η συντροφιά εχάθηκεν, οι φίλοι εδιγνωμήσαν, ελλάξαν και οι συγγενείς* Σαχλ. Β' (Wagn.) P 196. **2**) Αμφιβάλλω, δέν μπορώ να πιστέψω κ.: *ζή Λίβιστρος; ειπέ-με* (παραλ. 1 στ.) *πολλά πολλά το διγνωμώ και δυσπιστώ τοσούτο* Λίβ. Sc. 2495.

διδακτής ο, Χριστ. διδασκ. Προοίμ. [ι']· 376, 401, 409, 466, Τζάνε, Κρ. πόλ. 585^4 (έκδ. *δίδακτον*· διόρθ. Ξανθ., BZ 18, 1909, 599 σε *διδακτήν*).

Από το *διδάσκω* και την κατάλ. *-τής*. Η λ. στο Βλάχ. και στον Ιώσηπο Μοισιόδακα (Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.).

Αυτός που κηρύσσει το θείο λόγο (Η σημασ. στο Βλάχ.): *να φροντίζουσι...διά την συναναστροφήν και διδασκαλίαν των διδακτών οπού κηρύσσουσι τον λόγον του Θεού* Χριστ. διδασκ. 409.

διδακτικός, επίθ., Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 4^{5}, Δεφ., Λόγ. 782.

Το μτγν. επίθ. *διδακτικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Ικανός, κατάλληλος ως διδάσκαλος (Η σημασ. μτγν., L-S): *Εἰ μὲν τοι ἤδη διδακτικὸς εστι και εν τῳ λαϊκῷ αριθμούμενος τάγματι...επί τούτου τον ειρημένον μὴ παρατηρείσθαι χρόνον, μάλιστα της χρείας κατεπειγούσης* Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 4^{5}. **2**) Που διδάσκει, διδακτικός (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ. στη λ. 3): *Στίχοι τριακόσοι εννενήντα τρείς είναι επά γραμμένοι, όλοι είναι λόγοι διδακτικοί οπού είναι επά βαλμένοι* Δεφ., Λόγ. 782.

δίδακτος· *δίδακτον*, Τζάνε, Κρ. πόλ. 585^{4}, εσφαλμ. γρ. αντί *διδακτήν* (διόρθ. Ξανθ., ΒΖ 18, 1909, 599) (Βλ. λ. *διδακτής*).

διδασκαλείον το, Προδρ. IV 21, Ιστ. Βλαχ. 2232· *δ α σ κ α λ ε ι ό ν,* Ιμπ. (Legr.) 1012.

Το αρχ. ουσ. *διδασκαλείον*. Ο τ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.). Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Α' 47, σημ. 8.

Σχολείο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Andr., Lex.): *η Μαργαρώνα φρόνιμη τοιούτα λόγια λέγει, σάν νά 'χ' εμπή εις δασκαλειόν* Ιμπ. (Legr.) 1012.—Η λ. και ως τοπων. στον τ. *Δασκαλειό* (Βλ. Βογιατζ., Αθ. 35, 1923, 100 και Βαγιακ., Αθ. 64, 1960, 144, 150).

διδασκάλεμα το, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 418· *δ α σ κ ά λ ε μ α,* Κατζ. Β' 377.

Από το *διδασκαλεύω* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. στο Somav. Ο τ. και σήμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. και Δημητράκ., λ. *δασκάλεμα*).

Διδασκαλία, μάθημα (Βλ. Somav.): *Καλότατο δασκάλεμα σού 'δωκε και θυμού-το* Κατζ. Β' 377.

διδασκαλεύ(γ)ω, Ασσίζ. 273^{25}, Πόλ. Τρωάδ. (Πολ. Λ.) 21, Μαχ. 328^{12}, 642^{16}, Αλεξ. 1946, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 669, Ερωφ. Γ' 38, Χριστ. διδασκ. 109, 122, 442, 469· *δ α σ κ α λ ε ύ (γ) ω,* Ασσίζ. 25^{19}, Ιμπ. (Legr.) 343, Αχέλ. 481, 2442, Πανώρ. Αφ. 20, Α' 266, Κατζ. Ε' 322, Φαλλίδ. 6, Σουμμ., Ρεμπελ. 170, Ερωτόκρ. Α' 2241, Β' 1868, Γ' 159, Δ' 560, 1562, 1638, Στάθ. Γ' 121, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1271], Γ' [781], Τζάνε, Κρ. πόλ. 143^{16}, 478^{21}.

Από το ουσ. *διδάσκαλος* και την κατάλ.*-εύω*. Ο τ. *δασκαλεύω* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δασκαλεύω*).

Α'(Ενεργ.) **1α**) Διδάσκω κάπ. και κ. (Για τη σημασ. βλ. Meursius. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δασκαλεύω*): *Ἔδε στρατιώτης εύμορφος,... έδε που ξεύρει τες βουλές να τες διδασκαλεύη* Πολ. Τρωάδ. (Πολ. Λ.) 21· **β**) συμβουλεύω, καθοδηγώ, κατηχώ κάπ. (Βλ. και Somav. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. και Ξανθ. [Ερωτόκρ. σ. 536, λ. *δασκαλεύγω*]): *Νένα-μου, λέγ' η Αρετή, φρόνιμα δασκαλεύγεις, μα 'γώ η φτωχή ξελησμονώ ό,τι κι' ά μ' αρμηνεύγης* Ερωτόκρ. Γ' 159· *απ' την κοιλιά τση μάννας-του η φύση δασκαλεύγει και το βυζί για ζήση-ντου να τό 'βρη πασπατεύγει* Ερωτόκρ. Α' 2241· **γ**) κατατοπίζω κάπ. (σε κ.) (Βλ. και Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ περ. β', 6, 1955/56, 254): *πολλά εντέχεται να ένι καλά διδασκαλεμένος εκείνος οπού ετέρου κατάπτωμαν θελήσει να κρίνη* Ασσίζ. 273^{25}. **2**) (Προκ. για άλογο) οδηγώ, καθοδηγώ: *του μπάρμπατού 'τον τ' άλογο, πάντα το καβαλκεύγει, δέν είχε χρειά να το κεντά και να το δασκαλεύγη* Ερωτόκρ. Δ' 1638. **Β'** (Μέσ.) γίνομαι συνετός: *τώρα εσείς, ὦ βασιλείς, καταλάβετε, διδασκαλευθήτε όλοι εσείς οπού κρίνετε την γήν* Χριστ. διδασκ. 122.

Η μτχ. παθητ. παρκ. ως επίθ. **α**) μορφωμένος: *αρμηνεύγανε σοφοί δασκαλεμένοι* Τζάνε, Κρ. πόλ. 478^{21}· Έκφρ. *διδασκαλεμένος γραμμάτων*=ο ικανός στα γράμματα, ο μορφωμένος: *τόσην γνώσιν και παίδευσιν την έχει...και καλά διδασκαλεμένη γραμμάτων* Μαχ. 328^{12}· **β**) έμπειρος, επιτήδειος (Βλ. Holton [Αλεξ. σ. 256]): *«Ποιό ζό πονηρεμένο απάνω σ' όλα το λοιπόν νά 'ν' διδασκαλεμένο ;»* Αλεξ. 1946.

διδασκαλία η, Γλυκά, Αναγ. 295, Χρον. Τόκκων 3402, Μαχ. 642^{1}, Δεφ., Λόγ. 284, Ιστ. πατρ. 87^{12}, Χίκα, Μονωδ. 146, Λίμπον. 111, Επίλ. 96· *δ α σ κ α λ ι ά,* Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 793, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-van Gem.) 17, 41, Μυστ. παθ. 124^{64}, 126^{74}, Δεφ., Λόγ. 17, Φαλλίδ. 6· *δ ι δ α σ κ α λ ι ά,* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2159, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{177}, Γεωργηλ., Θαν. 460, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-van Gem.) 1, 16, Δεφ., Λόγ. 1, 16, 41, 287, Κατζ. Δ' 157.

Το αρχ. ουσ. *διδασκαλία*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Διδαχή, διδασκαλία (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *η διδασκαλία σοφών ανδρών, καλών ηθών ήθελεν είσται αιτία* Λίμπον. 111· *Χριστέ αποκρίσου-τους...άν ἐναι, σάν το λέγουσιν, μεγάλη η δασκαλιά-σου* Μυστ. παθ. 126^{74}· **β**) υπόδειξη, συμβουλή, καθοδήγηση (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ. στη λ. 1): *φυλάξετε... των παλαιών τες χάριτες που ήσαν διδασκαλίες* Λίμπον. Επίλ. 96· *Διάβαζε πατερικά να μάθης ερμηνείες και μήν εκδέχεσαι από εμέ τέτοιες διδασκαλίες* Δεφ., Λόγ. 284. **2**) Ανατροφή, μόρφωση: *ήτον φρόνιμη πολλά, είχεν καλόν κεφάλι· ήτον και ανενόφρονη καλής διδασκαλίας* Χρον. Τόκκων 3402.

διδασκαλίζω, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2195.

Από το ουσ. *διδάσκαλος* και την κατάλ. *-ίζω*.

Διδάσκω: *Ευχαριστώ-σε, αφέντρια-μου, τα νόστιμά-σου λόγια και την διδασκαλίαν-σου, τήν με διδασκαλίζεις* ό.π.

διδασκαλικά, επίρρ.· *δ α σ κ α λ ι κ ά,* Ερωτόκρ. Α' 2233, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [1075].

Από το επίθ. *διδασκαλικός*. Ο τ. και σήμ. στην Κρήτη (Ξανθ. [Ερωτόκρ. σ. 537]).

Με τέχνη, με μαστοριά, επιτήδεια (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Ξανθ. ό.π.): *με μαστοριά περνούσα, δασκαλικά πορεύγουντα* Ερωτόκρ. Α' 2233.

διδασκάλισσα η, Συναξ. γαδ. 59, Γαδ. διήγ. 105· *δ α σ κ ά λ ι σ σ α,* Ερωφ. Ε' 634, Κατζ. Β' 339, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [595, 752, 1106].

Από το ουσ. *διδάσκαλος* και την κατάλ. *-ισσα*. Η λ. στο Du Cange και σήμ. (Δημητράκ.).

Μαστόρισσα, δασκάλα (Βλ. Du Cange. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *παλιά δασκάλισσα στην τέχνη αυτή λογούμαι* Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [752]· (*ήρθες τη δασκάλισσα να κάμης μετά μένα*) Ερωφ. Ε' 634.

διδάσκαλος ο, Μακρεμβ., Υσμ. 169^{21}, Διγ. Α 1385, 3865, Βίος Αλ. 1898, 4139, Πτωχολ. Ν 803, Απολλών. 334, 411, Ιμπ. 170, Ιμπ. (Lambr.) 153, Κορων., Μπούας 152, Βίος γέρ. V 881, Αχέλ. 2289, Σεβήρ., Διαθ. 191^{79}, Ιστ. Βλαχ. 1477, 1620, Κρ. συμβόλ. 157, Λίμπον. 11, Φορτουν. (Vinc.) Α΄ 364, Διακρούσ. 112^{7}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 578^{17}, 587^{30}· *δ ά σ κ α λ ο ς*, Ασσίζ. 412^{8}, Σκλάβ. 98, Απολλών. (Wagn.) 336, Μαχ. 26^{8}, 572^{10}, Ριμ. κόρ. 708, Συναξ. γυν. 455, Φαλιέρ., Λόγ. 353, Δεφ., Λόγ. 513, Κρ. συμβόλ. 127, 151, Ερωτόκρ. Α΄ 2243, 2253, Γ΄ 313, 1124, Στάθ. Β΄ 79, 122, Γ΄ 100, Φορτουν. (Vinc.) Α΄ 72, 355, Ζήν. Α΄ 95, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 32, Τζάνε, Κρ. πόλ. 580^{14}.

Το αρχ. ουσ. *διδάσκαλος*. Η λ. και ο τ. *δάσκαλος* και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Αυτός που διδάσκει, δάσκαλος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2 και λ. *δάσκαλος* 1): *να πάμε ώς το σκολειό-σου, γιατι για κάποια-μου δουλειά θέλω το δάσκαλό-σου* Φορτουν. (Vinc.) Α΄ 72· *Τούτο* (ενν. το δακτυλίδι) *θε νά 'ναι δάσκαλος εις τα καμώματά-μου* Ζήν. Α΄ 95· *τον Ἐρωτά 'χει δάσκαλο κ' εκείνος τσ' αρμηνεύγει* Ερωτόκρ. Γ΄ 1124· *δίχως νά 'χη δάσκαλο* (ενν. το μωρό) *με μάθηση γεννάται* Ερωτόκρ. Α΄ 2243. **2**) Το ουσ. ως επιθ. **α**) μορφωμένος, σοφός: *Δασκάλοι, αθρώποι φρόνιμοι κομπώνουνται και σφάνου* Ερωτόκρ. Γ΄ 313· *Ἀνθρωπος ασυμβούλευτος, λέγουν οι διδασκάλοι, καθεαυτού πολέμιος είναι χωρίς κεφάλι* Ιστ. Βλαχ. 1477· **β**) έμπειρος, ικανός: *τεχνίτης εις την συντυχιά, δάσκαλος εις την πράξη* Ριμ. κόρ. 708· **3**) Εξηγητής του θείου λόγου, ιεροκήρυκας (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ. στη λ. 6. Βλ. και Meursius): *δασκάλους της θεολογίας* Μαχ. 26^{8}.

διδάσκω, Γλυκά, Στ. 209, Προδρ. III 400 *ί* (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), Μανασσ., Χρον. 1294, Ασσίζ. 227^{22}, 309^{15}, Διγ. (Trapp) Gr. 599, 3109, Διγ. Ζ 1126, 3260, Ερμον. Ζ 55, Χρον. Μορ. Η 773, 810, 6967, Πουλολ. 401, Πτωχολ. Ν 695, Φλώρ. 228, Βίος οσ. Αθαν. 238, Απολλών. 2, 299, Λιβ. Ρ 1688, Λιβ. Sc. 849, 2434, Λιβ. Esc. 1931, Λιβ. Ν 145, 717, Ιμπ. 164, Θρ. Κων/π. Β 47, Μάρκ., Βουλκ. 341^{4}, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{179}, Ριμ. Βελ. 157, 768, Γαδ. διήγ. 126, Διήγ. Αλ. V 37, Συναξ. γυν. 156, Απόκοπ. 208, Ἐκθ. χρον. 45^{19}, Κορων., Μπούας 115, 148, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-van Gem.) 196, Αξαγ., Κάρολ. Ε΄ 1350, Βίος γέρ. V 760, Αχέλ. 2444, Ιστ. πολιτ. 75^{22}, Ιστ. πατρ. 116^{21}, Διγ. Ἀνδρ. 373^{15}, Βελλερ., Επιστ. 54^{28}, Φορτουν. (Vinc.) Α΄ 33, Διγ. Ο 565, κ.α.

Το αρχ. *διδάσκω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Διδάσκω κάπ., μαθαίνω σε κάπ. κ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Είχες και την Αγιάν Σοφιάν, το κήρυγμα του κόσμου* (παραλ. 2 στ.), *αυτού οπού εδιδάχθησαν οι ρήτορες το γράμμα* Θρ. Κων/π. Β 47· *η του Θεού αγία εκκλησία...σταθήναι και διδάξαι την άπασαν οικουμένην* Μάρκ., Βουλκ. 341^{4}· *τον διδάσκει τους δεσμούς εκείνος της αγάπης* Λιβ. Sc. 2434· *Πολλά τον έχω ευκαιρητήν εκείνον τον γονέαν οπού διδάξει γράμματα ποτέ-του το παιδίν-του* Γλυκά, Στ. 209· **β**) διδάσκω, κατηχώ κάπ. (σε μιά θρησκεία): *αυτός ώς εμπόρει έδραμεν κ' εδίδαξέν-την, την μητέρα έσωσέν-την* Διγ. Ο 565. **2**) Υποδεικνύω το σωστό, δασκαλεύω, συμβουλεύω: *Εις την βουλήν-μας να χωρής, εις όλα-μας να πράξης, άνέν' και σφάλωμεν κ' εμείς, εσύ να μας διδάξης* Γαδ. διήγ. 126· *Να τες* (ενν. χήρες) *κινήσουν πολεμούν, να τες ξεβγάλουν πάσχουν, και άκουσε τί έν' τό λέγουσιν και τί έναι τό διδάσκουν* Απόκοπ. 208· **3**) αναφέρω, μνημονεύω: *Εφειδήν είπαμέν-σας τα δικαιώματα τους δανειστιόδες, τώρα να σας διδάξωμεν τα δικαιώματα τους εγγυτάδες* Ασσίζ. 309^{15}. **4**) Εξηγώ (Βλ. και L-S στη λ. II): *«τίμιε πάτερ, δίδαξόν-με πώς ενόησες αυτίκα* (παραλ. 2 στ.), *μάγκιπος υιός υπάρχω... ;»* Βίος γέρ. V 760. **5**) Εξιστορώ, διηγούμαι, λέγω: *διδάξω-σε άπαντα τα κατ' εμέ ώς έχουν* Διγ. (Trapp) Gr. 3109. **6**) Κηρύττω (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ. στη λ. 6): *Εδίδασκε γάρ καθ' εκάστην επι άμβωνος* Ἐκθ. χρον. 45^{19}. **7**) Αποκαλύπτω, φανερώνω: *Ἐλεγε δέ αυτώ και παρεκίνει, ίνα δείξη αυτώ τρόπον και διδάξη των τόπων τας οδούς* Ιστ. πολιτ. 75^{22}.

διδαχή η, Σπαν. Α 1, Κομν., Διδασκ. Δ 1, Χρον. Μορ. Η 353, 355, 515, 806, 810, Πουλολ. 385, Ιμπ. 216, Ιμπ. (Legr.) 239, Φυσιολ. (Legr.) 147, Συναξ. γαδ. 248, Αξαγ., Κάρολ. Ε΄ 843, Θρ. Κύπρ. Μ 663, Χρον. σουλτ. 96^{22}, Ιστ. πολιτ. 58^{15}, Διγ. Ἀνδρ. 338^{18}, Λίμπον. 494, Χριστ. διδασκ. 429.

Το αρχ. ουσ. *διδαχή*. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *διdαχή*).

1α) Διδασκαλία (Βλ. L-S στη λ. I1 και Δημητράκ. στη λ. 1): *εδέχθη τον σπόρον της ορθοδόξου διδαχής* Διγ. Ἀνδρ. 338^{18}· *παίδευσιν καλήν θέλετε με παιδεύσει και γράμματα και διδαχήν* Συναξ. γαδ. 248· **β**) κήρυγμα του θείου λόγου (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ., ό.π. 1): *ανήρ σοφός...εποίει διδαχάς επ' άμβωνος* Ιστ. πολιτ. 58^{15}· **γ**) υπόδειξη, καθοδήγηση, συμβουλή (Βλ. L-S στη λ. I1 και Δημητράκ. στη λ. 1): *Ακούσαντά-το οι άρχοντες...* (παραλ. 1 στ.) *τους λόγους και την διδαχήν οπού τους είπε ο δούκας μεγάλως το ανεχάρησαν* Χρον. Μορ. Η 353· *Με θλίψες και με κλάηματα την διδαχήν πληρώνει* Ιμπ. 216. **2**) Δίδαγμα, παράδειγμα: *κάτοπτρον και διδαχή γενέσθωσαν των άλλων κενοδοξούντων αρχηγών* Αξαγ., Κάρολ. Ε΄ 843. **3**) Σύνολον θρησκευτικών και ηθικών κανόνων (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ. στη λ. 3): *εκείνοι τοίνυν πρότερον ελάβασιν την χάριν και εξ Αγίου Πνεύματος και εξ αυτών, ημείς δέ τας διδαχάς αλίσκομεν* Φυσιολ. (Legr.) 147.

διδάχνω, Λιβ. Ν 721.

Από τον αόρ. *εδίδαξα* (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α΄ 291). Η λ. στον Κατσαΐτ., Κλ. Β΄ 646 και στο Βλάχ. Βλ. και *διδάσκω*.

Διδάσκω· κάνω γνωστό: *Είπεν-με: «Το τριπρόσωπον το ερωτικόν τό βλέπεις, άκουσε, μάθε, Κλειτοβέ, το τί έν' διδάχνω σέ το»* ό.π.

δίδραγμο(ν) το, βλ. *δίδραχμο(ν)*.

δίδραξ ο, Ιερακοσ. 441^{20}.

Πιθ. από το *δι-* και το ουσ. *δράξ*.

Γουδοχέρι (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ.): *Φύλλα σκορόδου και βλίτου βοτάνης επιμελώς τρίψας εν ξυλίνω ιγδίω διά δίδρακος ξυλίνου* ό.π.

δίδραχμο(ν) το, Πτωχολ. Ν 816, Βίος γέρ. V 894· *δ ί δ ρ α γ μ ο (ν),* Alexanderroman 107^{9}.

Η λ. στον Αριστ. (L-S, λ. *δίδραγμος* IV). Ο τ. μτγν. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Νόμισμα δύο δραχμών (Η σημασ. στον Αριστ., L-S, ό.π. και σήμ., Δημητράκ.): *χίλια των διδραχμάτων, τα νομίσματα της χώρας* Βίος γέρ. V 894.

διδυμάρικος, επιθ., Πεντ. Γέν. XXXVIII 27· *δ ι δ υ μ α ρ ι κ ό ς,* Πεντ. Γέν. XXV 24.

Από το επιθ. *δίδυμος* και την κατάλ. *-άρικος*.

(Το ουδ. στον πληθ. ως ουσ.) δίδυμα: *εγέμισαν οι μέρες-της να γεννήση και ιδού διδυμαρικά εις την κοιλιά-της* αυτ. XXV 24.

διδυμάρι(ν) επιθ. ουδ., Θησ. Ζ' [82^{1}], Ι' [90^{5}].

Από το επιθ. *δίδυμος* και την κατάλ. *-άριν.* Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. Βλ. και Δημητράκ.).

Δίδυμος (Βλ. και Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. Α1 και Δημητράκ.): *τότε 'ρίφους κατάσπρους, οπού 'σαν διδυμάρια, εδιάλεξαν* αυτ. Ζ' [82^{1}]· *διδυμάρια ζώα* αυτ. Ι' [90^{5}].

διδυμαρώνω, Πεντ. Έξ. XXVI 24 δίς.

Από το επιθ. *διδυμάρης* και την κατάλ. *-ώνω.*

Συνδέομαι, ενώνομαι: *δύο σανίδια να κάμης εις τις κόχες του μίσκαν, εις τις άκρες. Και να είναι διδυμαρώνουν αποκάτω και αντάμα να είναι διδυμαρώνουν επί την κορφή-του προς το κρικέλι το ένα* ό.π.

διδύμια τα, Πεντ. Δευτ. XXV 11.

Το μτγν. ουσ. *διδύμια.* Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Ανδρ., Λεξ.).

Όρχεις (Η σημασ. τον 7. αι., Sophocl. και σήμ., Ανδρ., Λεξ.): *να σιμώση η γεναίκα του ενού να γλυτώση τον άντρα-της από το χέρι του δάρτη-του και να απλώση το χέρι-της και να δυναμώση εις τα διδύμια-του* ό.π.

δίδυμος, επιθ., Βίος Αλ. 2376, Κυπρ. ερωτ. 137^{1}.

Το αρχ. επιθ. *δίδυμος.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δίδυμος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2. Βλ. και Pitsillides [Κυπρ. ερωτ. σ. 311]· βλ. όμως και Χατζ., Αθ. 73-4, 1972/73, 32): *Ανέν κ' εσύ 'σαι δίδυμος για μέναν, πώς κείν' το σπλάχνος της φιλιάς αφήκα;* Κυπρ. ερωτ. 137^{1}.

Διδυμοτειχίτης ο· *Δ ι μ ο τ ε ι χ ί τ η ς,* Διήγ. Βελ. 227.

Από το τοπων. *Διδυμότειχον* και την κατάλ. *-ίτης.* Ο τ. *Διμοτειχίτης* από μετρ. αν. Για τη λ. βλ. και Steph., Θησ. (λ. *Δίδυμον τείχος*).

Ο κάτοικος του Διδυμοτείχου: *από μικρήν τε γενεάν ήταν Διμοτειχίται* ό.π.

διδυμοτόκος, επιθ., Φυσιολ. (Offerm.) Μ 21^{13}.

Η λ. στον Αριστ.

Που γεννά δίδυμα (Η σημασ. στον Αριστ., L-S): *πρόβατα άγρια και διδυμοτόκα* ό.π.

διδυμωτός, επιθ., Act. Xén. 31^{63}.

Το μτγν. επιθ. *διδυμωτός* (L-S Suppl.).

Διπλός (Η σημασ. μτγν., L-S Suppl.): *του παρ' ημών τιθέντος διδυμωτού λιθίνου συνόρου* ό.π.

δίδω, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 812, Hist. imp. Β' 94, Ασσίζ. 87^{7}, 262^{23}, Διγ. (Trapp) Gr. 859, Διγ. Esc. 703, Βέλθ. 1032, Χρον. Μορ. Η 1772, 3028, Χρον. Μορ. Ρ 3198, Βίος Αλ. 4149, Αρμεν., Εξάβ. Α' 14^{14}, Διήγ. Βελ. 397, Ιμπ. 485, 536, 788, Φυσιολ. (Legr.) 1061, Βεν. 81, Παρασπ., Βάρν. C 457, Δούκ. 213^{4}, Ch. pop. 844, Χούμνου, Κοσμογ. 606 Γεωργηλ., Θαν. 601, Γεωργηλ., Βελ. 152, 227, Ριμ. Απολλων. (Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ. 57), Κορων., Μπούας 61, 84, Πεντ. Δευτ. XI 26, Αχέλ. 1578, Χρον. σουλτ. 120^{19}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 460, Πανώρ. Α' 207, 321, Γ' 184, Ερωφ. Β' 376, Κώδ. Χρονογρ. 49, Χίκα, Μονωδ. 69, Σουμμ., Ρεμπελ. 166, 168, Ερωτόκρ. Α' 121, 532, Β' 48, 761, 1397, 1496, 2415, Γ' 240, 1315, Δ' 243, 353, Ε' 1513, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 287, Ε' 189, Ζήν. Γ' 321,

Ε' 31, Καλούδη, Προσκυν. πς', Μαρκάδ. 119, Τζάνε, Κρ. πόλ. 281^{5}, 286^{3}, 340^{17}, 458^{2}, Αγαπ., Γεωπον. 158, κ.π.α.· *δ ι δ ώ,* Προδρ. III 338, Ασσίζ. 49^{27}, 157^{9}, 197^{10}, 337^{5}, 465^{3}, Ελλην. νόμ. 521^{5}, 534^{4}, Μαχ. 86^{23}, 110^{19}, 184^{35}, 242^{30}, 258^{7}, 276^{16}, 324^{20}, 328^{39}, 436^{22}, 562^{13}, 608^{4}, 646^{1}, Αλφ. 10^{93}, Κυπρ. ερωτ. 11^{9}, 14^{1}, 54^{7}, 69^{10}, 82^{6}, 105^{38}, 127^{25}· *δ ί ν ω,* Διήγ. Αγ. Σοφ. 156^{28}, Πεντ. Λευιτ. XXIII 10, Δωρ. Μον. (Βαλ.) 42, Πανώρ. Β' 492, Σουμμ., Παστ. φίδ. Χορ. α' [25], Β' [1031], Δ' [1434], Ε' [291, 863, 1662], Χορ. ε' [18], Ζήν. Ε' 89, Διγ. Ο 957, Διακρούσ. 83^{24}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 142^{10}, 226^{19}, 268^{8}· *δ ι ώ(;)* Μαχ. 78^{16} (παρατ. *εδούσαν*)· *δ ο ύ δ ω,* Πανώρ. Α' 160, 458, Ζήν. Β' 28· *ε δ ί δ ω;* Σπαν. (Λάμπρ.) Va 536, Κορων., Μπούας 16· αόρ. *(ε) δ ό θ η ν* και *(ε) δ ό θ η κ α,* Ασσίζ. 115^{20}, 384^{14}, Διγ. Ζ 1977, Χρον. Μορ. Η 1444, Χρον. Τόκκων 3901, Μαχ. 672^{20}, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 170, Πεντ. Γέν. XXXVIII 14, Λευιτ. X 14, Θρ. Κύπρ. Μ 140, Αλφ. 10^{90}, Πανώρ. Β' 307, Γ' 115, 127, Ερωφ. Ιντ. β' 7, Παλαμήδ., Βοηβ. 138, 259, 449, Ερωτόκρ. Α' 199, 518, Γ' 709, Βακτ. αρχιερ. 174, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [486], Φορτουν. (Vinc.) Δ' 313, Τζάνε, Κρ. πόλ. 301^{20}, 469^{16}, 577^{11}, κ.α.· αόρ. *(έ) δ ω κ α* και *(ή) δ ω κ α,* Τρωικά 524^{3}, Λόγ. παρηγ. L 557, Λόγ. παρηγ. Ο 723, Ασσίζ. 92^{6}, 448^{15}, Διγ. (Trapp) Gr. 279, Διγ. Ζ 83, 88, 525, Διγ. (Trapp) Esc. 1138, Πόλ. Τρωάδ. (Πολ. Λ.) 80, Χρον. Μορ. Η 2419, Χρον. Μορ. Ρ 99, 1708, Ερωτοπ. 67, Απολλών. (Wagn.) 642, Αχιλλ. L 186, 975, Αχιλλ. Ο 306, Ιμπ. 416, Χρον. Τόκκων 1532, Μαχ. 14^{2}, 88^{24}, 94^{37}, 172^{17}, 226^{21}, 424^{32}, 428^{17}, 522^{16}, 638^{6,11}, Δούκ. 353^{21}, Αρμούρ. 28, Βουστρ. 434, Κορων., Μπούας 5, 49, 86, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 221, Βεντράμ., Γυν. 162, Δεφ., Λόγ. 5 (υποτ. αορ. *δώκω*), Πεντ. Δευτ. XXVI 6, Αχέλ. 2080, Ιστ. πατρ. 95^{14}, Αλφ. (Μπουμπ.) II 31 (υποτ. αορ. *δώκω*), Π.Ν. Διαθ. φ. 335β, 26, Δωρ. Μον. XXXVII, Κυπρ. ερωτ. 71^{2}, Πανώρ. Γ' 208, 468, Ψευδο-Δωρ., Διον. Β' 152, Ιστ. Βλαχ. 208, Διγ. Άνδρ. 336^{8} (υποτ. αορ. *δώκω*), 358^{15}, 359^{11}, Ερωτόκρ. Α' 982, 1547, Β' 2013, Γ' 1361, Δ' 292, Ε' 1427, Διγ. Ο 483, 1261 και 2531 (υποτ. αορ. *δώκω*), Τζάνε, Κρ. πόλ. 174^{4}, 176^{8}, 238^{4}, 277^{4}, 304^{21}, 339^{17}, 424^{25}, 521^{15}, 560^{26}, Τζάνε, Φυλλ. Ψυχ. 441· αόρ. *έ δ ω σ α* και *ή δ ω σ α,* Σπαν. Ο 132, Προδρ. III 141, 168, Ασσίζ. 26^{28}, 105^{1}, 491^{28}, Ελλην. νόμ. 556^{8}, 563^{6}, Διγ. (Trapp) Gr. 1671, Διγ. Α 1000, Χρον. Μορ. Η 5226, 7005, Λίβ. Ρ 2188, Λίβ. Esc. 2926, Αχιλλ. L 203, 1141, Αχιλλ. Ν 1194, Rechenb. 7^{4}, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 17, Αργυρ., Βάρν. Κ 440, Μαχ. 254^{16}, 362^{14}, 490^{2}, 654^{4}, Χούμνου, Κοσμογ. 604 Νεκρ. βασιλ. 93, Γεωργηλ., Βελ. 734, Ριμ. Βελ. 518, Γαδ. διήγ. 458, Σκλάβ. 249, Κορων., Μπούας 121, 141, Πεντ. Γέν. XXXVIII 28, Έξ. XXI 22, Λευιτ. XVII 10, XX 15, XXIV 19, XXVI 19, 30, Δευτ. XIV 25, XV 10, 17, XVII 15, XXVIII 1, 13, 67, XXXII 3, Αχέλ. 39, 60, 845, Αιτωλ., Μύθ. 18^{2}, Θρ. Κύπρ. Μ 534, 775, Ιστ. πατρ. 95^{18}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 444, Κυπρ. ερωτ. 91^{7}, Πανώρ. Α' 384, Γ' 186, 420, 645, Ε' 113, 402, Ερωφ. Β' 493, Δ' 344, Ε' 164, Ιστ. Βλαχ. 1231, Σουμμ., Ρεμπελ. 158, 165, 172, 175, 180, Διγ. Άνδρ. 354^{17}, Ερωτόκρ. Β' 820, 1385, 1632, 2382, Γ' 258, 806, 1068, 1316, 1453, Δ' 129, 598, 978, Θυσ.^{2} 272, 807, Στάθ. Β' 207, 232, Ιντ. β' 131, Ροδολ. Α' [491], Διήγ. ωραιότ. 392, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [554], Ε' [1178], Φορτουν. (Vinc.) Δ' 121, 180, 470, Ε' 411, Ζήν. Α' 46, 249, Β' 8, 87, 199, Λεηλ. Παροικ. 213, Διγ. Ο 32, Διακρούσ. 76^{8}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 135^{29}, 149^{28}, 205^{19}, 216^{18}, 245^{14}, 282^{28}, 316^{16}, 358^{2}, 392^{12}, 421^{25}, 475^{18}, 561^{26}· μτχ. *δ ο μ έ ν ο ς,* Ασσίζ. 45^{31}, 294^{5}, Μαχ. 534^{37}, Κυπρ. ερωτ. 25^{6}, 93^{27}, 100^{19}, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 77^{9}, Κιγάλα, Σύνοψις ιστοριών λδ'· μτχ. *δ ο σ μ έ ν ο ς,* Ριμ. κόρ. 627, Κορων., Μπούας 41, Δεφ., Λόγ. 354, Περί γέρ. 157, Αχέλ. 1271, Θρ. Κύπρ. Κ 712, Πανώρ. Δ' 9, Ε' 260, Ερωφ. Ε' 44, Παλαμήδ., Βοηβ. 240, 1156, Ιστ. Βλαχ. 639, Φορτουν. (Vinc.) Α' 1, Ιντ. α' 3, Διακρούσ. 108^{18}.

Το αρχ. *δίδωμι* (Χατζιδ., ΜΝΕ' Α 309). Για τη λ. βλ. και Sophocl. Για τους τ. *διδώ,*

δίνω, δούδω βλ. αντιστοίχως Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 287, 308 και Αθ. 24, 1912, 22. Η λ. και σήμ. στον τ. *δίνω*. Το *δίδω* και σήμ. στην Κρήτη και Κύπρο (Andr., Lex.). Ο τ. *δούδω* και σήμ. στην Κρήτη (Κοντοσόπουλος, Γλωσσογεωγρ. κρητ. 75, 79, 80).—Για τον τ. *δάται* (γ' πρόσ. ενεστ. μέσ.;) βλ. Pitsillidès [Κυπρ. ερωτ. σ. 129 σημ.].

I (Ενεργ.) **Α'** (Μτβ.) **1**) (Με αντικ. που δηλώνει πρόσ. ή πράγμα) δίνω στο χέρι, δίνω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίνω* 1. Βλ. και L-S, λ. *δίδωμι* I4): *Εβγάνει το εγκόλπιον και δίδει-το την κόρην* Ιμπ. 536· *τση καρδιάς-τση τα κλειδιά να δώση* Ερωφ. Β' 493· *εδώκαν τας γραφάς του πάπα εις τας χείρας του ρε Πιέρ* Μαχ. 94[37]· (με σύστ. αντικ.): *δοσμό να δώσης* Πεντ. Δευτ. XV 10· (φρ.) *δίδω χέρι*=απλώνω το χέρι-μου: *ήτον όνταν εγέννησεν και έδωσεν χέρι* Πεντ. Γέν. XXXVIII 28· φρ. *δίνω και παίρνω*=πολεμώ (Βλ. Πρωΐας Λεξ.): *Πολλάκις με παρότρυνε ο λογισμός να ποιήσω, να έμπω εις την μέσην και να εβγώ, να δώσω και να επάρω* Προδρ. III 168· *ήρχοντα εις τον πόλεμον κ' εδίδασι κ' επαίρναν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 286[3]. **2α**) Παρέχω, χαρίζω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίδω* 1· βλ. και L-S, λ. *δίδωμι* I1): *Ποτέ 'δειξεν στον κόσμον τόσον κάλλος, όσον έδωκεν στην κυράμ-μου η φύση* Κυπρ. ερωτ. 71[2]· *εγώ απ' τη σήμερο κι' ομπρός το έχει-μου του δίδω* Φορτουν. (Vinc.) Ε' 189· *ο Θεός να του δώση ζωήν* Μαχ. 490[2]· *Ευχαριστώ του ριζικού, που σού 'δωκ' έτοια γνώμη* Ερωτόκρ. Ε' 1427· *Για τούτο είδεν ο Θεός τον περισσόν-τους πόνον και ήδωσεν στην ρήγισσα και πάλιν άλλον γόνον* Διγ. Ο 32· *Ο ρήγας επήγεν και επροσκύνησεν εις τα μοναστήρια και έδωκεν εις πασαέναν διά την ψυχήν-του* Μαχ. 226[21]· φρ. *δίδω χάρισμαν*=χαρίζω: *«Εγώ να δώσω χάρισμαν εδώ να με θυμούνται»* Αχιλλ. Ν 1194· **β**) παρέχω (ως προίκα) (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίνω* 6): *Περί προικός αδότου, οπού δέν έφθασε να δοθή και απέθανεν ο ανήρ* Βακτ. αρχιερ. 174· **γ**) προσφέρω στο Θεό (Βλ. και L-S, λ. *δίδωμι* I3): *Να σφάξη βόδια εκατόν και τον Θεόν να δώση* Αιτωλ., Μύθ. 18[2]· **δ**) αφιερώνω (στίχους ή συγγραφή): *με πολλήν ταπείνωσιν τους στίχους-μου σου δίνω* Τζάνε, Κρ. πόλ. 142[10]. **3**) Κληροδοτώ (Βλ. και Preisigke-Kiessling, λ. *δίδωμι* 9): *Περί εκείνου οπού δίδει εις την διαθήκην-του κανέναν πράμαν απέ τα αγαθά της γεναίκας-του* Ασσίζ. 262[23]. **4α**) Πληρώνω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίνω* 3): *δώ-μας τα άσπρα οπού μας χρεωστάς* Σουμμ., Ρεμπελ. 175· *επροσκύνησαν να δίδουν χαράτσιον* Κώδ. Χρονογρ. 49· *τά εβγάνου έξω της χώρας να δώσουν δικαίωμαν το δ' τό αξάζουν* Ασσίζ. 491[28]· **β**) τιμωρώ: *ότι να δικαστούν αθρώποι και να σπρώξουν γεναίκα γκαστρωμένη και να έβγουν τά παιδιά-της και να μή είναι κίντυνος, ζημιωμό να ζημιωθή καθώς να βάλη απάνου-του ο νοικοκύρης της γεναικός και να δώση με τους κριτάδες* Πεντ. Έξ. XXI 22· φρ. *δίδω το κοινόν χρέος*=πεθαίνω: *όμως ως άνθρωπος και αυτός έδωκε το κοινόν χρέος, τον θάνατον* Ιστ. πατρ. 95[14]. **5α**) Παραχωρώ (πρόσ. για μιά υπηρεσία) (Βλ. και Lampe, Lex., λ. *δίδωμι* 7): *Τρείς βάιες την εδώκασιν να είναι μετ' εκείνην* Διγ. Ζ 83· *πρόβοδον μ' εδώκασιν την στράταν να με ορτώση* Λόγ. παρηγ. Ο 723· **β**) παραχωρώ (από εύνοια): *«Ευχαριστώ τους έρωτας, καλόν άνδρα μ' εδώκαν...»* Διγ. (Trapp) Esc. 1138· *Απού τη φύση εδόθηκε να σμίγωμεν ομάδι* Πανώρ. Γ' 127· *Πούρι τ' αθρώπου δόθηκε κ' είναι το φυσικόντου* Ερωτόκρ. Α' 199· *Τούτο εδόθη σ' όλους-μας: ό,τι κι' άν πεθυμούμε, μ' όλον οπού 'ναι δύσκολο, εύκολο το κρατούμε* Ερωτόκρ. Γ' 709· **γ**) παραχωρώ (περιοχή): *αυθέντην τον εκάμασι, την 'Αρταν του εδώκαν* Κορων., Μπούας 5· **δ**) παραχωρώ (άντρες, στρατεύματα, πλοία, κλπ., για ένα έργο) (Πβ. Δημητράκ., λ. *δίδω* 4): *Τριακοσίους Σαρακηνούς, γέροντας ατζουπάδας έδωκεν να φυλάττωσιν τριγύροθεν τες πόρτες* Διγ. Ζ 88· *εδώκασίν-του κάτεργα, να πάγη να τους πιάση* Τζάνε, Κρ. πόλ. 238[4]. **6α**) Παραδίδω (πρόσ. ή την ψυχή-μου στη διάκριση προσ. ή φαινομένου): *Για να με δώσης τση φωτιάς*

μ' ενέθρεφες γονή-μου...; Θυσ.[2] 807· *εδώκαν τες αγίες-τους ψυχές εις τας χείρας του Θεού του ζώντος* Μαχ. 638[11]· φρ. *δίδω την ψυχήν*=πεθαίνω: *προτού να δώσω την ψυχήν να βγώ από τα βάρη* Θρ. Κύπρ. Μ 534· **β**) παραδίδω (κατά τη διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων): *έδωκαν την περίφημη Κρήτην κι' αγάπη εγίνη* Τζάνε, Κρ. πόλ. 560[26]· *το κάστρον εζητήσασιν κ' εκείνοι ουδέν το δίδουν* Χρον. Μορ. Η 1772. **7α**) (Με αντικ. συν. αφηρημένο ουσ.) παρέχω (Βλ. και L-S, λ. *δίδωμι* I2): *Τα νέφελα τσ' εδίδασι σκιανιό και δροσεράδα* Πανώρ. Α' 321· *«Κείν' η φωτιά που μού 'φεγγε, μπλιό λάψη δέ μου δίδει...»* Ερωτόκρ. Β' 761· *'Ακων και μή βουλόμενος έδωκ' ελευθερίαν του ευγενούς Μερκούριου* Κορων., Μπούας 86· *για αφεντάδες ακριβούς όλους σασε κρατούμε, για την καλήν ακρόαση οπού 'χετε μας δώσει σε τούτη-μας την κωμωδιά* Φορτουν. (Vinc.) Ε' 411· *ούκ έδωκεν ανάπαυσιν τοις Ρωμαίοις τη νυκτί εκείνη* Δούκ. 353[21]· *να μας δώσης καθαρά της σωτηρίας τον δρόμον* Σκλάβ. 249· *απολογιά της ήδωκε με χείλη πικραμένα* Ερωτόκρ. Α' 982· *βουλήν επήραν ενομού κι' απόκρισιν του δίδουν* Χρον. Μορ. Ρ 3198· *δώσε-μου παρηγοριά να βλέπω το φεγγάρι* Τζάνε, Κρ. πόλ. 561[26]· *ούτε φίλημα μ' έδωκεν, ούτε τινά λαλίαν* Διγ. (Trapp) Gr. 279· **β**) (μαθηματ.) δίνω ως εξαγόμενο: *τότε διά της μεθόδου των τριών να λέγης ότι, εάν τα αβ' δίδουν γη', τα βε' τί θέλουν δώσει;* Rechenb. 7[4]· φρ. *δίδω αναπνιά*, βλ. *αναπνιά* Α φρ.· φρ. *δίδω απάνου-μου*=βάζω απάνω-μου κάπ., υποτάσσομαι σε κάπ.: *να μή μπορέσης να δώσης απάνου-σου ανήρ ξένος* Πεντ. Δευτ. XVII 15· φρ. (προκ. για ιερέα) *δίδω απόλυση*=τελειώνω τη θεία λειτουργία: *Εμείναμεν στις εκκλησίες ήως να ξημερώση και τον παπά ενεμέναμεν απόλυση να δώση* Διήγ. ωραιότ. 392· φρ. *δίδω (απο)χαιρετισμόν*=(απο)χαιρετώ: *Τότες αποχαιρετισμόν ο αμιράς τως δίνει* Διγ. Ο 957· *απήτις τον χαιρετισμόν έδωκε πληρωμένο* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 221· φρ. *δίδω τ' αφτιά-(μου)* σε κ.=προσέχω κ., προσέχω τα λόγια κάπ.: *να δώσης εις τους στίχους-μου τους ταπεινούς τ' αφτιά-σου* Αχέλ. 60· φρ. *δίδω βουλήν*=(α) συμβουλεύω: *όλοι βουλή μ' εδώκασιν να σε απολησμονήσω* Ερωτοπ. 67· (β) συσκέπτομαι, συζητώ: *εδίδασιν βουλήν τί πράξη το φουσάτον* Διήγ. Βελ. 397· *τότε δίδουν την βουλήν το πού να πάν να κλέψουν* Βεν. 81· (γ) αποφασίζω: *Δίδου βουλή να κράξουσι ζιμιό την Αρετούσα* Ερωτόκρ. Δ' 243· *Εν τούτῳ εδόθη η βουλή στην Κόρινθον να απέλθουν* Χρον. Μορ. Η 1444· φρ. *δίδω γνώσιν* (σε κάπ. για κ.)=συνιστώ: *θέλουν με νοήσει και θέλω τους δώσει γνώσιν να φυλαχθούσιν* Διγ. 'Ανδρ. 354[17]· φρ. *δίδω δακτυλίδι*=αρραβωνιάζομαι: *Κερά-μου, ν' αρραβωνιαστής, να δώσης δαχτυλίδι* Ερωτόκρ. Γ' 1316· φρ. *δίδω διαλαλημόν*=διακηρύσσω: *στη στράτα τον διαλαλημόν έγραψε για να δώση* Τζάνε, Κρ. πόλ. 392[12]· φρ. *δίδω δύναμιν*=ενδυναμώνω, ενθαρρύνω: *ο αποκρισιάρης έδιδε τον Βούλγαρην δύναμιν και έτασσέ-τον να τον δώση πολλά πράγματα* Hist. imp. Β' 94· φρ. *δίδω έξω*=εκδίδω, δημοσιεύω (Η σημασ. στο Somav.): *στας δέκα του Μαγιού 'δωσεν έξω τα 'δώ γραμμένα* Αχέλ. 39· φρ. *δίδω έπαινος* (σε κάπ.)=επαινώ: *είντα έπαινος του δώκασι όλοι μικροί μεγάλοι* Ερωτόκρ. Δ' 292· φρ. *δίδω έργον*=συμβάλλω, ενισχύω για κ.: *Τον Ιωάννην έστειλεν Καρδόνας με κατέργων τεσσάρων την συντροφιά, διά να δώση έργον* Αχέλ. 845· φρ. *δίδω ερμηνείαν*=καθοδηγώ: *ώς είδεν ο δημιουργός την τόσην προθυμίαν, άγγελον έπεμψε σ' αυτόν, δίδει-του ορμηνείαν* Χούμνου, Κοσμογ. 606· φρ. *δίδω ζωήν στο θάνατο*=θυσιάζω τη ζωή-μου: *την ζωήν οπ' είχασι στον θάνατον να δώσουν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 282[28]· φρ. *δίδω ζωήν*=σώζω: *εσύ, μητέρα-μας γλυκειά* (ενν. η *Παναγία*), *ευρέθης ο γιατρός-μας και τη ζωή μας έδωκες κ' ευρέθης ο σωσμός-μας* Π.Ν. Διαθ. φ. 335β, 26· φρ. *δίδω ζωήν* (σε κάπ.)=προβλέπω παράταση ζωής: *ουδετινάς δέν του έδιδε ζωήν* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 460· φρ. *δίδω θέλημα, θέληση*=συγκατανεύω: *ωσάν τού 'δωκα θέλημα, στην πρύμη ανεβαίνει* Τζάνε, Κρ. πόλ. 304[21]· φρ. *δίδω καρδίαν*=εγκαρδιώνω, ενθαρρύνω: *Αληθινά εμπλάσαμεν την Πέφτην του Σφόρτζα, ο ποίος*

εκαυχίστην και επίασεν καμπόσους Σαρακηνοὺς διὰ να δώση καρδίαν του λαοὺ Μαχ. 654[4]. φρ. *δίδω σε λάμψη*=δίνω στο φώς, δημοσιεύω: *Ουδὲ ποτὲ δὲν ἔπρεπεν σε λάμψην να το δώσω, μα να το χώσω χαμηλά, να μὴν το φανερώσω* Τζάνε, Κρ. πόλ. 135[29]· φρ. *δίδω λόγον*=(α) απολογούμαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Πές-μου, στον φοβερὸν κριτὴν τί λόγο θέλεις δώκεις* Αλφ.(Μπουμπ.) II 31· (β) ανακοινώνω: *να δώσουν λόγον της μητρός πως ἤλθεν ο υιός-της* Διγ. Α 1000· (γ) υπόσχομαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίνω* 9): *δώσετε λόγο πως κανείς δὲ θέλω να τους βλάψη* Στάθ. Ιντ. β' 131· φρ. *δίδω λαλιάν, λόγον, μιλιά, συντυχίαν, φωνὴν*=μιλώ: *οι ἄρχοντες εσίγησαν, κανείς λόγον οὐ δίδει* Γεωργηλ., Βελ. 152· *οὔτε μιλιὰ δὲν ἔδωκε, μα εβγῆκε η ψυχή-του* Τζάνε, Κρ. πόλ. 277[4]· *ο δὲ φωνὴν οὐκ ἔδωκεν, ακρόασις οὐκ ἦτον* Απολλών. (Wagn.) 642· φρ. *δίδω λόγον καλὸν ἢ δυὸ λόγια μερωμένα*=μιλώ με ευγένεια: *Μηδ' αποκρούσης τον πτωχόν, δώσ'-τον καλὸν τον λόγον* Σπαν. Ο 132· *εσὺ ποτὲ δὲν τοὺ 'δωκες δυὸ λόγια μερωμένα* Πανώρ. Γ' 208· φρ. *δίδω λόγον φοβερὸν*=δίδω αυστηρή διαταγή: *λόγος εδόθη φοβερὸς ταχέως να πηγαίνουν* Διγ. Ζ 1977· φρ. *δίδω ὅρκον*=ορκίζομαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2. Βλ. και L-S, λ. *δίδωμι* I5): *ευτὺς ὅρκον τους ἔδωκαν, ο πόλεμος επαύτη* Χρον. Μορ. Ρ 1708· φρ. *δίδω μακάριον*=μακαρίζω: *δίδω μακάριον τους παλαιοὺς που ζῆσαν μ' ἄλλην τάξιν* Γεωργηλ., Θαν. 601· φρ. *δίδω το μικρὸν μήνυμα*=ανακοινώνω (ως αρχιεπίσκοπος) στον υποψήφιο την εκλογή-του ως επισκόπου μετά τη σχετική συνεδρία: *δώσαντες αυτοὺ το μικρὸν μήνυμα και το μέγα, εχειροτόνησεν αυτὸν ο Ηρακλείας* Ιστ. πατρ. 95[18]· φρ. *δίδω το μέγα μήνυμα*=επιβεβαιώνω (ως εκλέκτορας) κατά τη διάρκεια ειδικής ακολουθίας την εκλογή επισκόπου: αυτ.· φρ. *δίδω νίκην*=νικώ: *Να δώση νίκην ως πιστὸς δοῦλος της αυθεντίας* Κορων., Μπούας 121· φρ. *δίδω τη νιότη-μου*=θυσιάζω, σπαταλώ τη νιότη-μου· (από άποψη ευρωστίας) καταρρέω: *Τη νιότη-ντοὺ 'διδε ζιμιὸ κ' επλήθαιν' ο καημός-του· τὸ ξέτρεχε για γιατρικό, ἦτον αντίδικὸς-του* Ερωτόκρ. Α' 121· φρ. *δίδω νῶτα σε κάπ.*=τρέπομαι σε φυγή μπροστά σε κάπ.: *πάνυ φοβηθέντες νῶτα δεδώκασιν ημίν φυγόντες παραυτίκα* Βιος Αλ. 4149· φρ. *δίδω πάθη*=τιμωρώ: *Πολλές φορές ερώτηξεν ο κύρης-μου να μάθη ο κλέφτης ποὺ να βρίσκεται, για να του δώση πάθη* Ερωτόκρ. Β' 820· φρ. *δίδω πίστιν*=εμπιστεύομαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ωσὰν Θεὸν αληθινόν, σ' αυτὸν να δώση πίστιν* Χούμνου, Κοσμογ. 604· φρ. *δίδω το πλάγιασμα*=συνευρίσκομαι: *ανὴρ ὃς να δώση το πλάγιασμά-του εις χτῆνο θανατωμὸ να θανατωθῆ και το χτῆνο να σκοτώσετε* Πεντ. Λευιτ. XX 15· φρ. *δίδω πλέρωμα σε κ.*=ανταμείβω για κ.: *πάγω να τελειώσω τα πάθη-μου και πλέρωμα 'ς τσι κόπους-μου να δώσω* Πανώρ. Ε' 402· φρ. *δίδω πλερωμή*=τιμωρώ: *της απονιάς-του εις τ' ἄκταφα την πλερωμὴ να δώση* Ζήν. Α' 46· φρ. *δίδω πνοή*=ζωογονώ: *τ' αμμάτια που του δίδουσι πνοὴ και τονε ζοῦσι* Ερωτόκρ. Β' 48· φρ. *δίδω το πρόσωπό-μου*=(α) στρέφω το πρόσωπό-μου, κατευθύνω το βλέμμα-μου: *να δώσω τα πρόσωπά-μου εις την ψυχὴ οποὺ τρώει το αίμα* Πεντ. Λευιτ. XVII 10· (β) παρουσιάζομαι και δηλώνω τ' όνομά-μου: *ἔδωκαν τα πρόσωπά-τους και είπασιν την ατιμίαν* Τρωικά 524[3]· φρ. *δίδω πρόσωπο*=αντιμετωπίζω (προκ. για εχθρό): *διότι εις καιρὸν οποὺ ἤθελαν ἔλθει οι εχθροί να είμεσθε ἕτοιμοι να τους δώσωμε πρόσωπο και να τους πολεμήσωμε, ὡς πρέπει* Σουμμ., Ρεμπελ. 158· φρ. *δίδω στράτα σε κάπ. ἢ σε κ.*=οδηγώ κάπ. ή κ., κατευθύνω: *να ορίσης να μας δώσουσιν στράταν διὰ να υπάμεν* Χρον. Μορ. Η 5226· *τούτη τη στράταν ἔδωκε σήμερο των ποδιώ-σου* Πανώρ. Γ' 468· φρ. *δίδω συμβούλιο*=συγκροτώ, κάνω συμβούλιο: *τες γραφὲς σὰν είδασι, συμβούλιον εδόθη* Τζάνε, Κρ. πόλ. 469[16]· φρ. *δίδω τόπον*=(α) παραχωρώ θέση (Βλ. Conomis N., Glotta 47, 1969, 214): *όλοι της προσεγέρθησαν και δίδουσίν-της τόπον* Ριμ. Απολλων. (Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ. 57)· (β) παραμερίζω: *Μα βλέπω πως ο βασιλιάς ἔρχεται και ας δώσω τόπο* Ζήν. Α' 249· (γ) υποχωρώ (Η σημασ. και στο

Βλάχ., λ. *δίδω τόπον* και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίνω* 9): *διὰ τοῦτον φαίνεταί-μου να δώσης τόπον τους κακοὺς* Μαχ. 254[16]· (δ) εξαφανίζομαι: *ώστε όπου η χλώρη στην πυρὰ χαθῆ και τόπο δώση* Στάθ. Β' 207· φρ. *δίδω τόπον της οργής*=συγκρατώ την οργή-μου (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίνω* 9): *Δώσ' τόπο, αὔγουστε, τσ' οργής κι' ἄφησε τὰ λογιάζεις* Ζήν. Β' 199· φρ. *δίδω υποταγὴν*=υποτάσσομαι: *Ο πρεβεδοῦρος βλέποντας την ἄπρεπην τάξιν του λαοὺ ετοὺτου και την ολίγην υποταγὴν οποὺ ἔδιδε εις αυθεντικές ορδινίες* Σουμμ., Ρεμπελ. 166· φρ. *δίδω χάρη*=ευνοώ: *Ας δώσου χάρη οι γιοὺρανοί κ' οι γνωστικές βουλές-σου* Ροδολ. Α' [491]· φρ. *δίδω χέρι*=βοηθώ (Πβ. Tabachovitz, Etudes sur le grec. 77 και Κριαρ., Ελλην. 15, 1957, 196-7· η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίνω* 9): *Μιὰ μέρα λοιπὸν 'π' τες πολλές καιρός τους δίδει χέρι* Μαρκάδ. 119· φρ. *δίδω το χέρι*=(α) συμφιλιώνομαι (Η σημασ. και σήμ.): *θελώ 'ρθει με το Χρύσιππο, να δώσετε το χέρι* Στάθ. Β' 232· (β) επικυρώνω με χειραψία τη συμφωνία: *τα χέρια-τους εδώκασιν όλοι-τους εις εκεῖνον* Αχιλλ. L 186· *ὅρκους εκάμασιν λοιπὸν και 'δώκασιν τα χέρια* Διγ. Ο 483· φρ. *δίδω ψέγος σε κάπ.*=κατηγορώ κάπ.: *ανὴρ ὅτι να δώση ψέγος εις τον σύντροφό-του καθὼς ἔκαμεν ἔτσι να γενῆ αυτουνοὺ* Πεντ. Λευιτ. XXIV 19.

8) Απονέμω (αξίωμα, τιμή, προτίμηση, κ.λ.π.) (Βλ. Δημητράκ., λ. *δίδωμι* 7): *τιμὴν εγὼ δὲν δύναμαι αξίαν της ανδρειάς-σου για να σε δώσω, 'Αριστε, σὰν πεθυμᾶ η καρδιά-σου* Κορων., Μπούας 141· *λέγει-του: «Αποτουνὺν δίδω-σου την αξίαν...»* Γεωργηλ., Βελ. 227· *δώσω σοι καὶ προτίμησιν των λοιπών-μου παιδίων* Διγ. (Trapp) Gr. 1671· *ο αυτός ρὲ Πιὲρ ορδινίασεν και ἔδωκεν τα 'φίκια* Μαχ. 88[24]· φρ. *δίδω ἄδικον*=δὲν αναγνωρίζω ότι έχει κάπ. δίκιο (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίνω* 7): *μηδ' ἄδικον μου δώσης* Κυπρ. ερωτ. 91[7]· *τους ἔδιδε ἄδικο και το πως το πταίσιμο είναι από αιτία εδική-τους* Σουμμ., Ρεμπελ. 168· φρ. *δίδω δίκαιον*=απονέμω δικαιοσύνη (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., στη λ. 7): *όταν η κρίσις να γένη, εντέχεται ο βισκοὺντης να δώση το δίκαιον, ἤγουν την απόφασιν* Ασσίζ. 26[28]· φρ. *δίδω καταδίκη*=κατηγορώ: *Γνωρίζω την πεισματερή γνώμη των κορασίδω και καταδίκη μέσα-μου περίσσα δὲ σου δίδω* Πανώρ. Γ' 184.

9) Δίνω (ως σύζυγο) (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *δίδωμι* II2 και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίνω* 7): *δίδουσίν-με την ρήγαιναν γυναίκα να την ἔχω* Ιμπ. 788· *να ἔλθη εις την χώραν την εμὴν και ἄνδρα να με τον δώση* Λιβ. Ρ 2188· *του Ρήγα του Βυζαντίου νύφη να τηνε δώση* Ερωτόκρ. Γ' 1068· *αυτὴ δὲν εδόθην αυτουνοὺ για γεναίκα* Πεντ. Γέν. XXXVIII 14.

10) Αποδίδω ευθύνη σε κάπ. ή σε κ.: *στη νιότη δώσ' το φταίσιμο κ' εις τη δική-μου μοίρα* Ερωφ. Δ' 344· *ἤθελε πάγει να τους γράψη ὄξω από την χώρα διὰ να μὴν τους δώση αιτία να τους κακοφανῆ* Σουμμ., Ρεμπελ. 165. **11α**) (Με υποκ. λ. όπως *καιρός, ὥρα, φύση,* κ.λ.π.) επιτρέπω, παρέχω το δικαίωμα, τη δυνατότητα, την ευκαιρία (Βλ. και Lampe, Lex., λ. *δίδωμι* 6 και Sophocl., λ. *δίδωμι* 4): *Πείν ἤθελα και πλιότερα, μα η ὥρα δὲν το δίδει* Ch. pop. 844· *πλιά ρίζωσα κ' εγέρασα παρά που δίδ' η φύση* Ερωτόκρ. Ε' 1513· *τέσσερεις μέρες μοναχά μοὺ 'δωκε ν' ανιμένω* Ερωτόκρ. Γ' 1361· *«μὴ το ορίση ο Θεός ότι εγὼ του ἔδωκα αυτοὺ να το πουλήση αυτὸν τον βίον»* Ασσίζ. 448[15]· *ἐδωκέν-μας να φύγωμεν αποὺ πάσα αμαρτίαν* Μαχ. 14[2]· *τούτη* (=η αγάπη) *τση γλώσσας λεύτερη δίδει λαλιὰ και χάρη* Πανώρ. Α' 207· **β**) συγκατανεύω (Βλ. και Sophocl., λ. *δίδωμι* 4): *Εἰ δὲ η κόρη διαβῆ τους κε' χρόνους και δώση ανθρώπου μιγῆναι μετ' αυτής, οὐ δοκεί βία γενέσθαι εις αυτὴν* Ελλην. νόμ. 556[8]· **γ**) (με υποκ. ο *Θεός,* κ.λ.π.) ευδοκώ (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίδω* 9· βλ. L-S, λ. *δίδωμι* III1 και Lampe, Lex., λ. *δίδωμι* 3b): *να του δώση ο Θεὸς μετὰ τον θάνατόν-του να εὕρη τον παράδεισον* Θρ. Κύπρ. Μ 775· *μόνε να δώση ο Θεός να ζήσης, να γεράσης* Ιστ. Βλαχ. 1231· φρ. *δίδω πράξιν*=δίνω ευκαιρία δραστηριότητας: *εχειροτόνησεν αυτὸν ο πατριάρχης και ἔτσι του ἔδωκε πράξιν* Ψευδο-Δωρ., Διον. Β' 152· φρ. *δίδω το σάλβο κουντούτον*=επιτρέπω την αναχώρηση: *ἄνταν εστράφην ο σιρ... Βερνὴς*

εις την Κερυνίαν εις τον κοντοσταύλην και έδωκέν-του το σάλβο κουντούτον Μαχ. 522^{16}· φρ. δίδω ύπνον των ομματιών-μου=αφήνω να με πάρη ο ύπνος: εκείνος ήτον οπού δὲν έδιδε των ομματίων-του ύπνον Χίκα, Μονωδ. 69. **12α**) Γνωστοποιώ: να σας δώσω μηχανὴν και μέθοδον και τρόπον Λίβ. Esc. 2926· **β**) αρθρώνω, προφέρω: μα λείποντας η γλώσσα τ' όνομα μόνο το γλυκὺ δίχως λαλιὰν εδώσα (ενν. τα χείλη) Ερωφ. Ε' 164· φρ. δίδω απόφαση=(α) διατυπώνω γνώμη, κρίση: Μα εκείνην την απόφασιν οπού 'δωκεν ο Πάρης Γύπ. Δ' 261· (β) αποφασίζω: διδοί ο κριτής ημέραν να δώση την απόφασιν Ελλην. νόμ. 563^{6}· 'δώκαν την απόφασιν για να παραδοθούσι Τζάνε, Κρ. πόλ. 174^{4}· (γ) απολογούμαι: Όταν με πὰν εις τον Κριτὴν τι απόφασιν να δώσω Νεκρ. βασιλ. 93. Φρ. δίδω κρίση, κρίσιμον=(α) εκφράζω γνώμη: αμὲ εις την ρηγικὴν αυλὴν ουδὲ εντὲχεται, ουδὲ πρέπει να δώσουν οι άνθρωποι κρίσιν επάνω κανενοὺ κριτοὺ Ασσίζ. 105^{1}· Παύλος γὰρ ταύτην δέδωκε την κρίσιν αποτόμως Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 812· (β) Αποφασίζω: χαρτὶ να του ποιήσουσιν, να το ἐχουσιν βουλλώσει το πώς εκρίναν κ' είπασιν την κρίσιν οπού εδώκαν Χρον. Μορ. Η 2419. γ) Βασανίζω: ποιός είναι που την τυραννὰ κι' οπού τση δίδει κρίση Ερωτόκρ. Α' 532· φρ. δίδω μαρτυρίαν=επιβεβαιώνω, ομολογώ: να δώσουν μαρτυριὰν ψευδὴν περὶ Βελισσαρίου Γεωργηλ., Βελ. 734· Νένα, γροίκησε και μαρτυριά να δώσης Ερωτόκρ. Γ' 1453· φρ. δίδω νόβα=ειδοποιώ: Μα του μισὲρ Γιαννούτσο ομπρός τη νόβα θὲ να δώσω Φορτουν. (Vinc.) Δ' 121· φρ. δίδω όρδινο, ορδινιά, ορισμόν=εκδίδω διαταγή, διατάσσω: εδώκαν όρδινον να κουρουνιαστὴ η ρήγαινα Βουστρ. 434· Από την χώραν ορδινιὰ έδωκεν να μὴν βγούσιν Τζάνε, Κρ. πόλ. 521^{15}· ο ρήγας έδωκεν ορισμὸν να έλθουν εις την Αμμόχουστον Μαχ. 172^{17}. **13α**) Δείχνω (Η σημασ. στο Somav.): ώς άρχισε να του μιλή, σημάδι δίδει ετότες Ζήν. Γ' 321· τιμής σημάδι κ' ευγενειάς πάντα του θέλω δώσει Ερωτόκρ. Γ' 258· **β**) προβάλλω: Θα δώσω και παράδειγμα στον κόσμον να θυμούνται Τζάνε, Κρ. πόλ. 216^{18}·... δώση ξόμπλι μετὰ σέ πολλ' άσκημο στη χώρα Ερωτόκρ. Γ' 806· εγώ γὰρ λέγω, μαρτυρώ, ομολογιά το δίδω Παρασπ., Βάρν. C 457· για να μπορή καλύτερα το πράγμα να πιστεύση, στον κόσμον και γι' αληθινὸν και βέβιο να το δώση Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [551]· **γ**) παρουσιάζω κ. σάν κ. άλλο: να τσακίσω την παρουσιά της δύναμής-σας και να δώσω τους ουρανούς σὰν το σίδερο και την ηγή-σας σάν το χάρκωμα Πεντ. Λευιτ. XXVI 19· να σε δώση ο Κύριος για κεφάλι και όχι για ουρὰ Πεντ. Δευτ. XXVIII 13· φρ. δίδω εις το φώς=φέρνω στον κόσμο, γεννώ: Εις τον δέκατον έκτον χρόνον της αυτοὺ βασιλείας έδωκεν εις το φώς η Ολυμπιὰς η γυνὴ-του τον μέγαν θαυμαστὸν Αλέξανδρον Φυλλ. Αλ. 73. **14**) (Προκ. για αισθήματα, πόνο, κλπ.) εκδηλώνω, εκφράζω, φανερώνω (Βλ. και Lampe, Lex., λ. δίδωμι 5α): του παντοδύναμου Θεοὺ έδωκ' ευχαριστίαν Ιστ. Βλαχ. 208· καρδιοαναστενάγματα και κοπετούς να δώσουν Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 17· του προλαβείν-με εαυτὸν και συγχαρίκια δούναι Διγ. (Trapp) Gr. 859· ακόμη αναθεματισμούς απάνω-σας να δώσουν Τζάνε, Κρ. πόλ. 316^{16}· εγώ δίδω όμπροστέ-σας σήμερα ευλογιὰ και κατάρα Πεντ. Δευτ. XI 26· φρ. δίδω έξω=φανερώνω: έξω να δώση την χαρὰν οπὄναι σφαλισμένη Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1179]· φρ. δίδω δόξαν, δοξολογιάν, μεγαλότητα στον Θεὸ=δοξάζω, ευχαριστώ, υμνολογώ το Θεό: 'δώκαν δόξαν στον Θεὸν όλοι πώς εγλυτώσαν Τζάνε, Κρ. πόλ. 176^{8}· επείν γὰρ απεσώσασιν εις του Χριστού τον τάφον δόξαν και ύμνον έδωκαν τον ποιητὴν και πλάστην Χρον. Μορ. Ρ 99· δώσε μεγαλότητα του Θεού-μας Πεντ. Δευτ. XXXII 3· φρ. δίδω προσκύνημα=προσκυνώ, είμαι υποτελής: προσκύνημα να δίδουσιν, δουλείαν των αρμάτων Χρον. Μορ. Η 3028. **15α**) Προκαλώ (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. δίνω 8): ο θάνατος ο ζωντανός μεγάλο πόνο δίδει Ερωτόκρ. Δ' 353· ο πόθος δίδει μέρεμνας, έννοιάς τε και φροντίδας Διγ. (Trapp) Esc. 604· αντίδικα εις τον εχθρὸν φόνον πολὺν να δώσουν Τζάνε, Κρ. πόλ. 245^{14}· οι Τούρκοι δίδουσι φωτιὰν στο τείχος και το ρίκτου Τζάνε, Κρ. πόλ. 281^{5}·

και μές στα μάτια τσ' ήδωκε φωτιά κι' αστροπελέκι Ερωτόκρ. Α' 1547· ήκανε πως στη Σίφουνο οδεύγει οδιά να δώση απόγνωση Λεηλ. Παροικ. 213· να δώση τέλος γλήγορα στα παραδάρματά-μου Πανώρ. Α' 384· να συβαστὴ ξετέλεψη να δώσωμε του γάμου Φορτουν. (Vinc.) Δ' 470· να δώσου ζάλη του οχθρού να φεύγη απάνω κάτω Ερωτόκρ. Δ' 978· εδώκανε λαβωματιές του 'νού του ιερέως Τζάνε, Κρ. πόλ. 424^{25}· τότες η σάλπιγγα ζιμιὸ πολλὴ βαβούρα δίδει Ερωτόκρ. Β' 2415· φρ. (απρόσ.) δίδεται όφελος=προκαλείται, παρουσιάζεται ωφέλεια: αμ' ήσφαλέν-του ο λογισμός για τότες κ' εκομπώθη κι' ουδένα 'ς κείνα πού 'ρχισεν όφελος δὲν εδόθη Ερωτόκρ. Α' 518· φρ. δίδω αρχή=κάνω αρχή, αρχίζω: άρχισαν να μαζώνουν ξύλα περισσὰ σωριάζοντάς-τα διὰ να κάψουν τα σπίτια των αρχόντων και έτσι επήγαν να δώσουν αρχὴ εις το σπίτι του Σ. Δὲ Σύλλα Σιγούρου Σουμμ., Ρεμπελ. 180· φρ. δίδω (τη) γνώρα=δίνω γνωριμία, γνωρίζομαι (με κάπ.): αγαφτικοὺ δὲν ήθελα ποτὲ να δώσω γνώρα Πανώρ. Γ' 186· **β**) δίδω κ. σε κ. = μεταβάλλω, μετατρέπω: τη χαρά οπού 'χανε σε θλίψη να τη δώση Τζάνε, Κρ. πόλ. 421^{25}· να δώσης εις το ασήμι και να δέσης το ασήμι εις το χέρι-σου Πεντ. Δευτ. XIV 25· φρ. δίδω (τον) γύρον=περικυκλώνω: τον γύρον να τους δώσωμεν όλοι με προθυμίαν Χρον. Μορ. Η 7005· φρ. δίδω θάνατον=πεθαίνω (Η σημασ. και στο Somav.): οι δύο εδώκαν θάνατον διὰ τον γλυκὺν Ιησούν Μαχ. 638^{6}· έδωσε θάνατον κακὸ Σουμμ., Ρεμπελ. 172· φρ. δίδω θάνατον (του κορμιού-μου), δίδω θάνατον (μοναχός-μου), δίδω τον εδικόν-μου θάνατον=αυτοκτονώ: όποιος εκείνος θάνατον ήδωκε του κορμιού-του Τζάνε, Φυλλ. Ψυχ. 441· κατὰ την επεθυμίαν-του θέλει δώσει μοναχός-του θάνατον Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 444· εις τάφο μέσα ζωντανός, θαμμένος θέλει δώσει θάνατο κακορίζικο, μ' αυτόνο να τελειώση Ζήν. Β' 87· τον εδικόν-σου θάνατον πρὸ οφθαλμών να δώσης Ριμ. Βελ. 518· φρ. δίδω το τέλος της ζωής=αυτοκτονώ: ώστε να δώσω της ζωής το τέλος το κριμένο Πανώρ. Γ' 645· φρ. δίδω το σώμα-μου εις θάνατον=ακινητώ το σώμα-μου, «κάνω τον ψόφιο»: όλον το σώμα γὰρ αυτού εις θάνατον το δίδει, το δὲ κεφάλιν εαυτού πάντα τηρεί και βλέπει Φυσιολ. (Legr.) 1061· φρ. δίδω θρούν, φωνὴν=διαδίδω (είδηση) (Βλ. και Lampe, Lex., λ. δίδωμι 9): πρὸ του περάσαι τους εχθρούς τον πορθμὸν κάν τε Λαμψάκου κάν τε Σκουταρίου κάν δούναι θρούν εν ταις επαρχίαις...Δούκ. 213^{4}· Στον τόπον εδόθη η φωνή, ηκούστη εις την Ανδρούσαν Χρον. Τόκκων 3901· φρ. δίδω 'λασία (=ελασία)= αρχίζω πορεία, παίρνω δρόμο: ευθύς εσηκωθήκασιν, τότες 'λασία δώσαν, κάτεργα και καράβια την θάλασσαν γεμώσαν Διακρούσ. 76^{3}· φρ. δίδω πόλεμον=πολεμώ: εδίδανε πόλεμον φρικτὸν με τουφέκια και με λουμπάρδες με μουρτίρια Χρον. σουλτ. 120^{19}· φρ. κάπ. δίδει βράδι=κάποιος φέρνει τη νύχτα: τίς να δώση βράδι; Πεντ. Δευτ. XXVIII 67. **16**) Καθιστώ (Βλ. και Sophocl., λ. δίδωμι 6): των εχθρών δώκε γνωστὸν το πώς εσυμβιβάσθη Κορων., Μπούας 49· να σε δώση ο Κύριος ο Θεός-σου υψηλὸν επὶ όλα τα έθνη Πεντ. Δευτ. XXVIII 1. **17α**) Καθορίζω (πρόσ. ή πράγμα ή και χρόνο για εκτέλεση έργου) (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. δίδω 8): έδωκεν εγγυτὴν να έλθη εις την ημέραν να τελειώση Ασσίζ. 92^{6}· δίκαιον εστὶ να αγνωρίζετε διὰ ποίαν αφορμὴν δίδει η αυλὴ ημέραν τους αγκαλεμένους Ασσίζ. 87^{7}· ότι τύπος-σου και τύπος των παιδιών-σου εδόθηκαν από θεσιὰ ερηνικών παιδιών του Ισραὲλ Πεντ. Λευιτ. X 14· έτσι επειδὴ εκ τον Ουρανὸν εδόθητων οι δυό-σας (ενν. οι καβαλιέροι), μακρὰ εκ τον τόπο νὰ 'ρθετε τόσα τον εδικό-σας Ερωφ. Ιντ. β' 7. Το ουδ. της παθητ. μτχ. δο(σ)μένο(ν)=καθορισμένο (από το Θεὸ ή τη φύση), επιτρεπτό, καθιερωμένο: είχα πολλές αγαφτικές, σάν είν' τω νιώ δοσμένο Πανώρ. Δ' 9· δοσμένον είναι εκ Θεού όσοι επιβουλεύουν δούλοι τους αφεντάδες-τους ύστερα κινδυνεύουν Ιστ. Βλαχ. 639· Δομένον ήτον πάντα αποὺ την ώραν κείνην, αποὺ το σώμαν εις την γὴν επλάστην νὰ 'ναι...Κυπρ. ερωτ. 93^{27}· **β**) επιβάλλω: 'Ηλθασιν εις τα στέφανα, καθώς το δίδ' η τάξις Βέλθ. 1032· έδωκαν απάνου-μας δουλειὰ

σκληρή Πεντ. Δευτ. XXVI 6. **18α**) (Με αντικ. πρόσ. ή πράγμα) χτυπώ, πληγώνω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίνω* 8· βλ. και Lampe, Lex., λ. *δίδωμι* 8 και Sophocl., λ. *δίδωμι* 3): *ο Αλαμάνος έδωκεν τον Ιμπέριον εις το στήθος* Ιμπ. 416· *εύχου να μή σε δώσουσιν σαγίτες των ερώτων* Αχιλ. L 203· *έδωκε τον μαύρον-του με το πτερνιστήριον και ήλθεν επάνω-του* Διγ. Ἀνδρ. 358[15]· *Διανυκτού τον έδωκεν πόνος εις τα νεφρά-ντου* Χρον. Τόκκων 1532· **β**) κάνω να ηχήση κρουστό ή πνευστό όργανο, κρούω, παίζω (Βλ. και Sophocl., λ. *δίδωμι* 7): *εδώκαν κιθάραν έμορφην κοντά εις το καστέλιν* Αχιλλ. L 975· *εδώκασιν τας σάλπιγγας, υπέστρεψαν ευθέως* Διγ. Z 525· φρ. *δίδω ήχον*=με τη βοήθεια οργάνου ηχώ: *τον ήχον γάρ έδωσεν μετά κραυγής μεγάλης και τα φουσάτα εμάζωξεν εις το κατουνοτόπιν* Αργυρ., Βάρν. K 440· **γ**) (με αντικ. λ. όπως *κονταρέα, σπαθέα, λουμπαρδιά, κλπ.*) δίνω, ρίχνω (Πβ. Πρωΐας Λεξ.· βλ. και Gu Cange, λ. *διδόναι*): *έδωκέν-του σπαθέα και έσχισέν-τον εις την μέσην* Διγ. Ἀνδρ. 359[11]· *να σμίξουσιν, να δώσουσιν αντάμα κονταρέας* Αχιλλ. L 1141· *λουμπαρδιές ενούς τ' αλλού εδίδα* Τζάνε, Κρ. πόλ. 340[17]· *κόλπον καλόν τον έδωκεν, πίστομα εξαπλώθη* Πόλ. Τρωάδ. (Πολ. Λ.) 80· **δ**) ρίχνω: *να αφανιάσω τα ψηλώματά-σας και να γλοθρέψω τους ήλιους-σας και να δώσω τα κορμιάσας ιπί τα κορμιά των ειδώλων-σας* Πεντ. Λευιτ. XXVI 30· φρ. *δίδω μιά ή καμπόσες*= χτυπώ ή χτυπώ επανειλημμένα: *μιά να μου δώσης στην κοιλιά και τ' άντερά-μου χύσης* Φορτουν. (Vinc.) Δ' 180· *Γυρεύει και την αλουπού, τρέχει να τηνε σώση και με το μπουσδουγένι-του καμπόσες να της δώση* Γαδ. διήγ. 458. **Β'** Αμτβ. **1**) (Με υποκ. λ. όπως *βουλή, γνώμη, καρδία, νούς, φρονιμάδα, ψυχή, κλπ.*) συμβουλεύω, παρακινώ: *δίδειτού πάλι η βουλή να υπά προς τους γονείς-του* Ιμπ. 485· *Κατά εχθρών ορμήθηκεν, ώς τό 'διδεν η καρδιά-του* Κορων., Μπούας 84· *με είντα μόδο βούλεσαι κι' ο νούς-σου πώς το δίδει* Ερωτόκρ. Γ' 1315· *καθώς η φρονιμάδα-σου σου δίδει* Ζήν. Δ' 43. **2**) Ανταμείβω: *ώς πρέπει δέν μοι δίδουσι κατά τα έργατά-μου* Κορων., Μπούας 61. **3**) (Με εμπρόθ. προσδιορ.) χτυπώ, κάνω κ. να ηχήση: *τότε εις την πόρταν έδωκεν εκείνης της εισόδου* Λόγ. παρηγ. L 557. **4α**) (Με υποκ. λ. όπως *βούκινο, τρομπέττα, σημαντήρι, «οι ώρες», κλπ.*) ηχώ (Βλ. και Sophocl., λ. *δίδωμι* 7): *τότε έδωκαν οι τρουμπέττες και τα τύμπανα και άρχισαν να πολεμούν* Δωρ. Μον. XXXVII· *Εδώκασιν τα όργανα ένδον του καστελίου* Αχιλλ. O 306· *τινάς να μέν τορμήση να βρεθή έξω του σπιτιού τό να δώσουν οι τρείς ώρες* Μαχ. 362[14]· φρ. *δίδουν τα τρία*=χτυπά τρείς φορές το «τραπεζικόν ξύλον» (=σήμαντρο) για να καλέση σε γεύμα τους μοναχούς (κατά Θ. Στουδίτη *τρίκρουσμα*): *Τα δ' άλλα πώς διηγήσομαι καταλεπτόν και μέρος, τα της τραπέζης λέγω δή, του γεύματος την ώραν, όταν τα τρία δώσουσι και πάντες συναχθώσι* Προδρ. III 141· **β**) (με υποκ. λ. όπως *κονταρά, κλπ.*) χτυπώ: *η κονταρά του Κρητικού ήδωκε στη μασέλα* Ερωτόκρ. Β' 2013· *από την χώρ αντίκρυτα είχασιν εξαμώσει λουμπάρδα και το βόλι-της να πά να τωνε δώση* Τζάνε, Κρ. πόλ. 149[28]. **5α**) Επιτίθεμαι, χτυπώ (Η σημασ. και σήμ.· βλ. και Sophocl., λ. *δίδωμι* 3): *τουφεκιές και σαΐτιές ερίκτα να του* (δηλ. *του γκενεράλη*) *δώσουν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 205[19]· *Νένα-μου, τούτο τ' όραμα πρί δώση μου βαρίσκει* Ερωτόκρ. Δ' 129· **β**) γκρεμίζω: *όσες κι' ά ρίξουν λουμπαρδές δέν ημπορά του* (ενν. *του τειχιού*) *δώσου* Τζάνε, Κρ. πόλ. 475[18]· **γ**) (μεταφ. με υποκ. λ. όπως *πόνος, λιγοθυμιά, κλπ.*) «χτυπώ», προσβάλλω (Βλ. και Δημητράκ. λ. *δίνω* 8): *τ' άρρωστου η λιγοθυμιά συχνιά-συχνιά μου δίδει* Ερωτόκρ. Γ' 240· *εδά 'χει πόνο στην καρδιά, παράτρομος τση δίδει* Ερωτόκρ. Β' 1496· *Εδά του δίδει το κακό, λογιάζω, και ταράσσει* Φορτουν. (Vinc.) Δ' 287· *το ριζικό-μου χίλιες φορές καθημερνό δίδει τω γερατειώ-μου* Ερωφ. Β' 376. **6**) (Με υποκ. λ. όπως *ήλιος, άνεμος, ψύχρα, κλπ.*) χτυπώ· πέφτω (Βλ. Ανδρ., ΕΕΦΣΠΘ 12, 1973, 518): *Ο ήλιος δίδει στ' άρματα και φέγγουσι και λάμπου* Ερωτόκρ. Β' 1397· *ο ήλιος να μήν τονε δή κι' άνεμος μήν του δώση* Ερωτόκρ. Β' 2382· *σε μέρη τόσα μοναχά κ' έτσι σκοτεινιασμένα απού ήλιου ακτίνες, μηδέ φώς δέν έχουσι δοσμένα, γείς άγριος τόπος βρίσκεται* Ερωφ. Ε' 44· *κείνο το τέκνο πού 'βλεπα ήλιος να μήν του δώση* Θυσ.[2] 272· *τ' απόγι βλέπασι κ' οι δυό* (ενν. *πατέρας-μάννα*) *αξάφνου μή μου δώση* Ερωτόκρ. Δ' 598. **7α**) Κατευθύνομαι: *Αθούσα, δώσ' μου εσύ βουλή, πέ-μου πού θές να δώσω* Πανώρ. Ε' 113· **β**) ορμώ: *εδώκαν μέσα σά θεριά, να κόπτουσιν αρχίζουν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 339[17]· *Προς τους εχθρούς εδώκασιν με ανδρειάν μεγάλην* Αχέλ. 2080· *το φουσάτο πίσω-του και γιανιτσάροι τόσοι να δώσουσίνε απάνω-τους, όλους να τους σκοτώση* Τζάνε, Κρ. πόλ. 358[2]· *Ο πτωχός ο άντρας-της γροικώντα την ταραχήν άνοιξεν έναν σεντούκιν και έδωκεν μέσα* Μαχ. 428[17]· φρ. *δίδω έξω*= εγκαταλείπω την πόλη: *πολλοί απουέξω δώκαν, εμπήκαν εις την χώραν* Μαχ. 424[32]· **γ**) αφήνομαι, εμπιστεύομαι τον εαυτό-μου: *έδωκεν εις τους βραχιονές-του και ευρέθη καβαλάρης* Αρμούρ. 28· φρ. *δίδω σε θάνατο*=πεθαίνω: *εισέ κακό θάνατο να μή δώσω* Ζήν. Β' 8· **δ**) (ενίοτε με το επίρρ. *κάτω*) πέφτω: *εξάπλωσε τα χέρια-ντου ογια να δώση κάτω* Ερωτόκρ. Β' 1632· *δειλιώ και τρέμω σε γκρεμνό χειρότερο μή δώσω* Πανώρ. Γ' 420· *όποιος ψηλά ψηλά πετά εύκολα δίδει κάτω* Τζάνε, Κρ. πόλ. 458[22]· φρ. *δίδω εις τα βύθη*= κατακρημνίζομαι, καταστρέφομαι: *αυτός ο δυνατός Σαμψών της Δαλιδάς συγκλίθη σ' αυτά τα λόγια τα γλυκιά κ' έδωκε εις τα βύθη* Βεντράμ., Γυν. 162· **ε**) (προκ. για θύελλα, κλπ.) ενσκήπτω: *κατεβή απ' τα βουνιά ανεμική μεγάλη και μ' αστραπή μέσα στα δάση δώση* Ερωτόκρ. Β' 1385· **ζ'**) (προκ. για υγρό) στάζω: *ψήσε-τον εις την σούβλαν και αποκάτω έχε ένα αγγείον να δίδη μέσα το παχύ οπού στραγγίζει* Αγαπ., Γεωπον. 158. **8**) (Προκ. για παράθυρο) «βλέπω»: *έχει παράθυρον οπού δίδει εις την εκκλησίαν* Καλούδη, Προσκυν. πς'. **9**) Τρυπώ: *να πάρης το τρυπητήρι και να δώσης εις το αφτίτου* Πεντ. Δευτ. XV 17. **II** Μέσ. **1**) Παραδίδομαι (Βλ. και L-S, λ. *δίδωμι* II4): *στα χέρια-τως θε να δοθώ ογιά να με μοιράσουν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 301[20]· *εδόθην στην υποταγήν του βασιλέως πόλις* Παλαμήδ., Βοηβ. 449· *όλοι οι χωριάτες εδόθησαν εις την 'πόταξίν-του* Μαχ. 672[20]· *μέλλει δώσω θάνατον και να δοθώ του Χάρου* Αλφ. 10[90]· *άν ουδέν θελήσουν να δοθούν εις ρετιτζιούν, να γίνουνται μοναχοί ή συνάδελφοι, καθώς σύρνουν οι Λατίνοι* Ασσίζ. 115[20]. **2**) Παραδίδω τον εαυτό-μου σε κ., αφιερώνομαι, αφοσιώνομαι (Η σημασ. και στο Βλάχ., λ. *δίδομαι εις τρυφαίς* και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 13· βλ. και L-S, λ. *δίδωμι* III): *άν ήτον γυναίκα και εδόθη εις καμμίαν τάξιν μοναχικήν* Ασσίζ. 384[14]· *Στ' άρματα μόνο εδόθηκα* Φορτουν. (Vinc.) Δ' 313· *τρέχω σάν το μωρόν σ' αυτήν δομένος* Κυπρ. ερωτ. 25[6]· *εις τα κρασιά τα νόστιμα, εις χίλια παιγνιδάκια δίδομαι* Ζήν. Ε' 31· *στον πόθον ας δοθούσι όποιοι περάσουσι απεδώ και τη φιλιά-μας δούσι* Πανώρ. Γ' 115· *Εδόθηκε με την καρδιάν και μ' όλην την ψυχήν-της* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [486]. **3**) Ορμώ: *Θα πάγη το φουσάτο-μου σε μάχη να δοθούσι κι' όσοι δέν προσκυνήσουσι όρισα να κοπούσι* Τζάνε, Κρ. πόλ. 577[11]· *πασένας για να χυμιστή σάν άξιον παλληκάρι, τους Τούρκους μέσα να δοθή, μ' αυτούς να πολεμήση* Παλαμήδ., Βοηβ. 259· *Τον Δούναβιν επέρασεν και εις το φεύγα δόθην* Παλαμήδ., Βοηβ. 138· *τότε στο φύγι δίδεται και ρίκτει το γομάριν* Αχέλ. 1578. **4**) Φανερώνομαι, εκδηλώνομαι: *σάν ηθέλησεν ο Θιός του πόθου, εταπεινώθη και προς εσέν και προς εμέν καλόγνωμος εδόθη* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 170.

Η μτχ. ενεστ. *διδόμενοι* ως ουσ.=προδότες (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 395]): *Δούλος τον δεσπότην καταμηνύων, εις υπόδειγμα πάντων των διδομένων, αυστηροτάτη αποφάσει τιμωρείσθω* Αρμεν., Εξάβ. Α' 14[14].

διέ ο, Βουστρ. 485.

Ἀγν. ετυμ.

Αξιωματούχος της καθολικής εκκλησίας: *αφήκεν κουμερσάρηδες τον παλίον, τους*

Βενετίκους και τον διὲ της μεγάλης εκκλησίας και τον αβικάρην της μεγάλης εκκλησίας ό.π.

διέ, αόρ. προστ., βλ. *βλέπω.*

διεβεντίζω, βλ. *γεβεντίζω.*

διεγείρω, Ιερακοσ. 501[30], 511[11], Διγ. Ζ 3117, Ερμον. Η 48, Καναν. 76C, Χειλά, Χρον. 348, Δούκ. 215[15], 291[14]· *διηγείρω,* Ιστ. Βλαχ. 705.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Α' Ενεργ. **1α)** Σηκώνω (κάπ.) (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. ΙΙ): *δεῖ σε πεντάκις της ημέρας...ανεγείρειν αυτόν* (δηλ. τον *ιέρακα*) *και κολακεύειν...,εάν δὲ αυτού αμελήσης και ού διεγείρης αυτόν πεντάκις της ημέρας ώς είπομεν* Ιερακοσ. 511[11]· **β)** ξεσηκώνω, εξεγείρω: *Εἰ μὲν διά της σής πιθανότητος διεγείρης τον σόν αδελφόν κατά του Μουσταφά* Δούκ. 215[15]· **γ)** παρακινώ, παροτρύνω: *όλοι και πάντες ολοψύχως μετά προθυμίας αγωνιζόμεθα και ο είς τον έτερον διεγείρει* Χειλά, Χρον. 348. **2)** (Προκ. για πόλεμο) υποκινώ: *ότ' είναι αταξία να διηγείρουν πόλεμον και να γενούν σερδάροι* Ιστ. Βλαχ. 705. **3)** (Προκ. για όρεξη) προκαλώ: *φαγών τούτο ωφεληθήσεται ού μικρώς ώστε το χωνεύσαι και την όρεξιν διεγείραι* Ιερακοσ. 501[30]. **Β'** (Μέσ.) σηκώνομαι (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. ΙΙ): *Γοργόν δὲ διεγείρεται, πηδά, καβαλικεύει* Διγ. Ζ 3117.

διεγέρνω, βλ. *γιαγέρνω.*

διεγκαλώ, Βασιλ. διάτ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ ς' 641[14]), Αρμεν., Εξάβ. Α' 3[9], ς' 5[6].

Από την πρόθ. *διά* και το *εγκαλώ.* Η λ. τον 4. αι. (Steph., Θησ.).

Κατηγορώ· ενάγω (Η σημασ. τον 4. αι., Steph., Θησ.): *Όταν δὲ πάλιν ο αλλοτρίου δεσπόζων πράγματος αποδημή, διά το μή δύνασθαι τον στερούμενον κατά του αποδημούντος διεγκαλείν...δίδονται είκοσι χρόνοι τῳ το οικείον απολέσαντι πράγμα* Αρμεν., Εξάβ. Α' 3[9].

διεί το, βλ. *ιδείν.*

διειδής, επίθ., Ευγεν., Δρόσ. Α' 92, Μακρεμβ., Υσμ. 165[15], Βέλθ. 465, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 21[13].

Το μτγν. επίθ. *διειδής.*

Διαυγής (Η σημασ. μτγν., L-S): *νάμα πηγιμαίον ήν εκεί ρέον, ψυχρόν, διειδὲς και γλυκάζον ως μέλι* Ευγεν., Δρόσ. Α' 92· *έβρυε βρύση καθαρά, πολλά διειδεστάτη* Βέλθ. 465.

διεκδικητής ο, Διάτ. Κυπρ. 507[6].

Από το *διεκδικώ* και την κατάλ. *-τής.* Η λ. στον Ιουστινιάνειο κώδικα (L-S) και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Υπερασπιστής (Η σημασ. στον Ιουστινιάνειο κώδικα, L-S): *τας τάξεις των αγίων πατέρων βοηθός να είμαι και διεκδικητής και φυλακτής* ό.π.

διεκδικώ, Βίος Αλ. 1575, 2726, 3280, 3821, Αρμεν., Εξάβ. Α' 13[15], Γ' 3[90], Δ' 11[9], Ε' 10[8].

Το μτγν. *διεκδικέω* (Βλ. L-S). Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Παίρνω εκδίκηση, τιμωρώ (Βλ. L-S στη λ. Ι και Steph., Θησ., λ. *διεκδικέω*): *Ουδέποτε παυθήσομαι διεκδικών τήν ύβριν* Βίος Αλ. 3280. **2)** (Νομ.) απαιτώ, «εγείρω απαίτηση» (Η σημασ. στον Ιουστινιάνειο κώδικα, L-S στη λ. ΙΙ και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Τα εν προικί επιδοθέντα ού δύναται η γυνή διεκδικείν, επεί του ανδρός εστιν η τούτων δεσποτεία* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 11[9]· *Το προπετώς ληφθέν ή ατόπως κλαπέν εί πραθείη, διεκδικείται, μή καταβαλλομένου του δοθέντος υπέρ αυτού τιμήματος* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3[90]. **3)** Υπερασπίζω, προστατεύω (Για τη σημασ. βλ. Steph., Θησ., λ. *διεκδικέω*): *Ο συγγενή έχων ή κωφόν ή άλαλον ή άφρονα ή μαινόμενον, εί μή προμηθούμενος διεκδικεί τα αυτού πράγματα, ού δύναται τούτον κληρονομείν* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 10[8].

διεκλέγω, Δούκ. 215[31].

Από την πρόθ. *διά* και το *εκλέγω.*

Λέγω, μιλώ: *σύ μὲν εκ των ώδε, εκείνος δ' εκ των εκεί και τα αυτών απόρρητα διεξείπητε* ό.π.

διεκνικώ, Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (Σάθ., ΜΒ ς' 610[25], 619[17]).

Από την πρόθ. *διά* και το *εκνικώ.*

Κατανικώ, εξουδετερώνω: *δεφενδεύειν το τοιούτον αμπέλιον συμφωνούμεν εάν παρά τινος ίσως εκνικάται και διεκνικάν αυτού τον κατά νόμους καθολικόν δεφενσίωνα εξ απάντων των ετέρων ακινήτων πραγμάτων ημών* αυτ. 619[17].

διελέγχω, Αρμεν., Εξάβ. Α' 5[4], Γρηγορίου Βίος οσ. Ρωμύλ. 13[18,40-1].

Το αρχ. *διελέγχω.*

Αποδεικνύω, ξεσκεπάζω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. ΙΙ): *Οι μηνυταί εάν διελέγξωσι τα μηνυθέντα, τήν ογδόην μοίραν των προσαγγελθέντων λαμβάνουσιν* Αρμεν., Εξάβ. Α' 5[4]· *Ούτω μὲν ούν ο της ακλινούς πίστεως εργάτης εκείνος την εμήν ολιγοπιστίαν διήλεγξε* Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 13[18].

διένεξις η· *διάνεξις,* Διάτ. Κυπρ. 507[21].

Η λ. σε Σχολ. (L-S Suppl.) και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Διαφορά, φιλονικία (Η σημασ. σε Σχολ., L-S Suppl. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ.) *άνευ την συνήθην διάνεξιν εκ του εμφανουμένου ορισμού και ισασμού ότι οφείλομεν αυτούς ομονοιάσαι* ό.π.

διενθυμούμαι, Βίος Αλ. 4551b, 5446.

Το μτγν. *διενθυμέομαι.*

Σκέπτομαι, στοχάζομαι (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *διενθυμέομαι*): *βλέπει τον τούτου θάνατον και πλήρης λύπης όλος αυτός διενθυμούμενος γίνεται καθ' εκάστην* αυτ. 5446.

διενόχλησις η, Act. Xén. 38[52], Act. Xér. 14[12], 21[19], Χρυσόβ. Ανδρ. Β' 13, Χρυσόβ. του 1364 σ. 166, Έγγρ. του 14. αι. (Θεοχ., Μακεδονικά 5, 1961/63, 136, 140, 146, 149), Γράμματα Μετεώρ. 39, 54, Έγγρ. του 15. αι. (Λάμπρ., Παλαιολ. Πελοπον. 4, 16[1], 104[10]), Έγγρ. του 1462 (Σιγάλα, Ελλην. 3, 1930, 345).

Από το *διενοχλέω* και την κατάλ. *-ις.*

Ενόχληση συχνή και επίμονη (Για τη σημασ. βλ. Steph., Θησ.): *ουδενός...οφείλον-*

τος επαγαγείν τη αυτή σεβασμία μονή τούτου χάριν οιονδήτινα διασεισμόν ή διενόχλησιν Act. Xér. 14[12].

διενοχλώ, Act. Xér. 16[79,312], Βίος Αλ. 5007, Αρμεν., Εξάβ. Γ' 6[1δίς], Σημ. Δωρ. Τζυκ. 43.

Το μτγν. *διενοχλέω*.

Ενοχλώ πολύ, υπερβολικά (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *διενοχλέω*): *Ουδείς...πειραθή όλως διενοχλήσαι τη μονή* Act. Xér. 16[312].

διεξέρχομαι, Αρμεν., Εξάβ. Α' 2[43].

Το αρχ. *διεξέρχομαι*.

Υποστηρίζω (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 395]): *Εάν ο κατήγορος αποθάνη και διεξελθείν εμποδισθή τη κατηγορία, απαλείφεται το όνομα του εναγομένου εκ των εγγράφων* ό.π.

διεξοδικός, επίθ., Act. Xér. Παράρτ. γ[38].

Το μτγν. επίθ. *διεξοδικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Εκτενής (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. ΙΙ): *τα... διεξοδικά όρια της ρηθείσης σεβασμίας μονής της βασιλείας-μου συνεστάλθη και εσμικρύνθη* ό.π.

διέξοδος η, Γλυκά, Στ. Β' 89.

Το αρχ. ουσ. *διέξοδος*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Πηγή (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι1): *κατά το ξύλον του Δαυίδ το παρά διεξόδους τας των υδάτων φυτευθέν και τους καρπούς εκτρέφον* ό.π.

διεπαίρομαι, Διγ. (Trapp) Gr. 15.

Από την πρόθ. *διά* και το *επαίρομαι*.

Καμαρώνω, το παίρνω επάνω-μου: *Τω γάρ πλουτείν διεπαρθείς* ό.π.

διέπω, Μηλ., Οδοιπ. 640.

Το αρχ. *διέπω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

(Μέσ.) βρίσκομαι, υφίσταμαι: *Η χώρα της Εγρίπου διέπεται εις την άκραν του νησίου, εις την μερέα της Ρούμελης* ό.π.

διερμηνευτής ο, Δούκ. 129[8], 161[18], Έγγρ. του 17. αι. (Σάθ., ΜΒ Γ' 561, 590).

Το μτγν. ουσ. *διερμηνευτής*.

α) Διερμηνέας: *μιά των ημερών εν τω παλατίω εγένετο ζήτησις τινός διερμηνευτού* Δούκ. 161[18]· **β**) με το επίθ. *μέγας* (α) αξίωμα υψηλό της οθωμανικής αυτοκρατορίας (Βλ. Steph., Θησ.): *τον μέγαν διερμηνευτήν κυρίτσην Θεοδωράκην* Έγγρ. του 17. αι. (Σάθ., ΜΒ Γ' 590)· (β) (Ως εκκλησιαστικό αξίωμα) (Βλ. Steph., Θησ.): *αθώωσις του εκ Χίου πρεσβυτέρου Μανουήλ Παντευγένου, του μεγάλου διερμηνευτού της Μ. εκκλησίας* Έγγρ. του 17. αι. (Σάθ., ΜΒ Γ' 561).

διερμηνεύω, Χρον. Μορ. Η 1580, 7020, 7036, 7570, 7641, 8195, 8216, 8314, 8536, Χρον. Μορ. Ρ 2926, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 723, Φυσιολ. (Legr.) 582· *δ ι α ρ μ η ν ε ύ ω,* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 841, 1171, 2958, Ch. pop. 354, Αλεξ. 6, 266, 478, 616, 838, 1410.

Το μτγν. *διερμηνεύω*.

1) Εξηγώ, δίνω εξήγηση (Η σημασ. μτγν., L-S): *έτυχεν και ηύρηκα εκείνο το κεφάλαιον όπερ το γράφει και δηλοί, λέγει και διερμηνεύει το πως ο λίζιος άνθρωπος... χρεωστεί να*...Χρον. Μορ. Η 7641· *αξιώνω-σε, όσον δύνασαι, να με τη* (ενν. *αιτίαν*) *διερμηνέψης* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 723· *εκείνος μή δυνάμενος απόκρισιν να δώση αντί της γλώττης τη χειρί αυτού διερμηνεύει* Φυσιολ. (Legr.) 582. **2**) (Προκ. για διήγηση) εκθέτω, διηγούμαι: *τί να λέγω τα πολλά και να σας διερμηνεύω;* Χρον. Μορ. Η 8536. **3**) Περιγράφω κ.: *εκείνος οπού έξευρεν των δύο καστρών την στρώσιν, λεπτώς του τα εδιερμήνεψεν* Χρον. Μορ. Η 8195. **4**) Οδηγώ, καθοδηγώ· συμβουλεύω κάπ. (Βλ. Andr., Lex.): *Ευχαριστώ τούς Έρωτες οπού με διαρμηνεύσαν κ' εμπήκα στην αγάπη-σου* Ch pop. 354· *τους εδιερμηνέψασιν το πώς ηθέλαν πράξει* Χρον. Μορ. Η 7020. **5**) Προορίζω: *σε τούτο η μαγειά μ' έχει διαρμηνεμένη* Αλεξ. 266.

διέρχομαι, Συνθήκ. Καλλ. 302, Δούκ. 213[20].

Τό αρχ. *διέρχομαι*.

1) Φρ. *διέρχομαι* πρός κ.=προσχωρώ σε κ., συμφωνώ με κ. (Η σημασ. σε παπυρ., Preisigke-Kiessling): *αγάπης γενομένης προς τους του αυθέντου ημών του δούξ ορισμούς διελθών* Συνθήκ. Καλλ. 302. **2**) (Με υποκ. τη λ. *ποινή*) επιβάλλομαι: *πικρά παρά των Ρωμαίων εις αυτόν διέλθη ποινή* Δούκ. 213[20].

διέσιον το, Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 3[12], 3[12] σχόλ. τετράκις.

Από το ουσ. *δίεσις*. Η λ. στον Ιουστινιάνειο κώδικα (Sophocl.). Βλ. και L-S (λ. *διαίσιον*).

Επιστολή που επικυρώνει το χωρισμό συζύγων (Βλ. L-S): *η γούν τοιαύτη γραφή λέγεται διέσιον και λέγεται επί μόνης γυναικός και ανδρός κυριολεκτούμενον· επί δέ μνηστής... εί πεμφθή τοιαύτη γραφή ού λεχθήσεται κυρίως διέσιον, αλλά διαζύγιον* [*καταχρηστικώς*] αυτ. 3[12] σχόλ.

διεσπλαχνίζομαι, βλ. *διευσπλαχνίζομαι*.

διεταγμένος, βλ. *διατάσσω*.

διετάρ ο, Μαχ. 628[18].

Από το αραβ. *divitdar*. Βλ. και Χατζ., Ξέν. στοιχ. 60.

Αξιωματούχος Σαρακηνός (Για τη σημασ. βλ. Χατζ., ό.π.): *έπεψεν μοναύτα τον διετάρ μαντατοφόρον εις την Κύπρον* ό.π.

διετούτο, επίρρ., βλ. *γιατούτον*.

διευθύνω, Βίος Αλ. 3526.

Το μτγν. *διευθύνω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Κατευθύνω, οδηγώ (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *ώχετο διευθύνων ... τον αυτού πώλον οδόν δεικνύων* ό.π.

διευσπλαχνίζομαι, *δ ι ε σ π λ α γ χ ν ί ζ ο μ α ι,* Ιμπ. (Lambr.) 346.

Από την πρόθ. *διά* και το *ευσπλαχνίζομαι*.

Συμπαθώ: *ο ρήγας τον ηγάπησεν, από ψυχής τον θέλει και η ρήγαινα πλεότερον τούτον διεσπλαγχνίστη* ό.π.

διέχω, Διγ. Ζ 1667, 1684, Ψευδο-Σφρ. 342^{17}.

Το αρχ. *διέχω.*

Α΄ Ενεργ. **1**) (Προκ. για μάτια) προσηλώνω (Πβ. L-S στη λ. I2): *ήθελε τους οφθαλμούς εις τον νέον διέχειν* Διγ. Ζ 1667. **2**) Έχω: *το κάλλος το τερπνόν όπερ αυτή διέχει* Διγ. Ζ 1684. **Β΄** (Μέσ.) διασχίζω (Πβ. L-S στη λ. I1): *ουδ' ενταύθα ευρήσομαι αεί, αλλά διέξομαι τον τόπον-μου* Ψευδο-Σφρ. 342^{17}.

διήγημα το, Καλλίμ. τίτλ., Αχ. Σπαν. 31^{94}, Διήγ. πόλ. Θεοδ. 12, Ηπειρ. 224^{1}, Δούκ. 181^{11}, Έκθ. χρον. 78^{29}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 390, Διγ. Άνδρ. 397^{26}.

Το μτγν. ουσ. *διήγημα.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ό,τι διηγείται κάπ., η εξιστόρηση, η διήγηση (Η σημασ. μτγν., L-S): *Τα σά διηγήματα και γνώμας οπού σου βλέπουσιν, Σπανέ* Αχ. Σπαν. 94· *Επειδή κατεπαύσαμεν λέγειν τα διηγήματα και τες ανδραγαθίες του Διγενούς Ακρίτου* Διγ. Άνδρ. 397^{26}· *ερωτικόν διήγημα* Καλλίμ. τίτλ.· *των προφητών το διήγημα* (ενν. *η Παναγία*) Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 390.

διήγησις -ση η, Βέλθ. τίτλ. 787, Ερμον. 5^{65}, Πτωχολ. Ν 3, 11, Διήγ. Βελ. 562, Βίος οσ. Αθαν. 237, Αχιλλ. Ν 1803, Δούκ. 75^{4-5}, 325^{23}, Θησ. (Foll.) I 5, Κορων., Μπούας 32, Αξαγ., Κάρολ. Ε΄ 3, 4, Βίος γέρ. V 3, 29, Ιστ. πατρ. 124^{12}, Διγ. Άνδρ. 365^{3}, Βακτ. αρχιερ. 132, Λίμπον. 50, Σουμμ., Ρεμπελ. 157, Τζάνε, Κρ. πόλ. 185^{2}, 280^{28}, 524^{21}· *δ ή γ η σ ι ς - σ η,* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 125, Τζάνε, Κρ. πόλ. 360^{5}, 460^{21}.

Το αρχ. ουσ. *διήγησις.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Αφήγηση, εξιστόρηση (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *πόθεν την διήγησιν και λόγον ν' αρχινίσω;* Λίμπον. 50· *Ο ρήγας πάλιν ήρξατο διήγησιν Βελθάνδρου* Βέλθ. 787.

διηγούμαι, Προδρ. III 139, Κρασοπ. 89, Ασσίζ. 279^{28}, Διγ. Ζ 2200, Διγ. (Trapp) Esc. 1198, Ερμον. Α 255, 259, Χρον. Μορ. Ρ 1085, Διήγ. πόλ. Θεοδ. 35, Λιβ. Sc. 2449, Ταμυρλ. 3, Χρον. Τόκκων 3652, Σφρ., Χρον. μ. 74^{13}, Ριμ. Βελ. 965, Σαχλ., Αφήγ. 367, Ιμπ. (Legr.) 697, Δεφ., Σωσ. 175, Αξαγ., Κάρολ. Ε΄ 615, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 390, Ερωφ. Ιντ. α΄ 112, Χίκα, Μονωδ. 167, Ιστ. Βλαχ. 64, Σουμμ., Ρεμπελ. 168, Διγ. Άνδρ. 317^{3}, 430^{5}, Ροδολ. Α΄ [677], Διήγ. εκρ. Θήρ. 110^{29}, Λίμπον. Επίλ. 63, Ζήν. Α΄ 213, κ.π.α.· *δ η γ ο ύ μ α ι,* Ασσίζ. 329^{29}, Εβρ. ελεγ. 162, Χρον. Μορ. Ρ 401, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2061, 2154, Ch. pop. 336, Γαδ. διήγ. 190, Απόκοπ. 453, Ριμ. κόρ. 749, Ιμπ. (Legr.) 2, Σκλάβ. 7, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 410, 497, Δεφ., Λόγ. 6, 572, Π. Ν. Διαθ. φ. 260β 1, Πανώρ. Ε΄ 193, Ερωφ. Α΄ 38, Β΄ 28, 389, Κατζ. Ε΄ 45, Βοσκοπ. 442, Παλαμήδ. Βοηβ. 2, Σταυριν. 44, Ερωτόκρ. Δ΄ 144, Θυσ.^{2} 138, 366, Στάθ. Γ΄ 212, Διήγ. ωραιότ. 178, Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε΄ [1227, 1621], Φορτουν. (Vinc.) Α΄ 334, Γ΄ 164, Δ΄ 437, Πρόλ. άγν. κωμ. 5, Διακρούσ. 95^{9}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 136^{7}, 340^{18}, 345^{3}, 379^{14}, 477^{9}, 510^{19}, 567^{17}, 577^{15}, Αλφ. (Mor.) III 3, κ.π.α.

Το αρχ. *διηγέομαι.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δηγούμαι*).

1) Αφηγούμαι, εξιστορώ, περιγράφω (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *διηγέομαι* και σήμ., Δημητράκ.): *εδιηγήθηκεν το όνειρον οπού είδεν* Διγ. Άνδρ. 317^{3}· *να δηγηθώ τη συμφορά της Κρήτης την μεγάλη* Σκλάβ. 7· *να δηγηθώ αφήγησιν αυτού του Ιμπερίου* Ιμπ. (Legr.) 2· *Μετά δέ ταύτα ήλθε μία βρόμα, τίς λόγος να την διηγηθή* Διήγ. εκρ. Θήρ. 110^{29}. **2**) Α-

ναφέρω: *Αυτού δηγείται το δίκαιον περί εκείνου οπού παραδίδει το εδικόν-του* Ασσίζ. 329^{29}.

διηγώ, Βίος Αισώπ. 300^{11}.

Από το αρχ. *διηγέομαι.*

Αφηγούμαι, εξιστορώ (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *διηγέομαι* και τη σημερ., Δημητράκ., λ. *διηγούμαι*): *εδιήγησεν αυτοίς τα περί Αισώπου* ό.π.

διήρης, επίθ., Δούκ. 243^{2}, 307^{13}, 323^{5}, 333^{19}, 403^{25}.

Το αρχ. επίθ. *διήρης.*

1) (Επίθ.) (προκ. για πλοίο) που έχει δυό σειρές κουπιά (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. II): *πλοία διήρεα* αυτ. 243^{2}. **2**) (Ουσ.) πλοίο με δυό σειρές κουπιά (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *εν διήρεσι και άλλοις ακατίοις* αυτ. 403^{25}.

διηχώ, Μαρτύρ. αγ. Υπατ. 81.

Το μτγν. *διηχέω.*

(Μεταφ.) διαδίδομαι: *διηχείται ο λόγος αυτού εις άπαν το της πόλεως μέγεθος* ό.π.

δίθυρον το, Λιβ. Ρ 260, 262.

Το μτγν. ουσ. *δίθυρον* (L-S, λ. *δίθυρος*).

Πόρτα δίφυλλη (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. I): *ταύτα εις ένα* (έκδ. *έναν*) *δίθυρον εύρομεν του κελλίου* αυτ. 260.

διιθύνω, Μανασσ., Χρον. 2194, 2851, 6322, Γράμματα Μετεώρ. 43^{1}.

Το μτγν. *διιθύνω.*

Κυβερνώ, διευθύνω (Η σημασ. μτγν., L-S· βλ. και Steph., Θησ.): *έτεσι δυοκαίδεκα το κράτος διιθύνας* Μανασσ., Χρον. 6322.

διιππεύω, Βίος Αλ. 2014.

Το μτγν. *διιππεύω.*

Διέρχομαι έφιππος (Η σημασ. μτγν., L-S): *Ούκ εία γούν Αλέξανδρος Πέρσας επιστρατεύσαι, ού διιππεύσαι τους αυτούς, ουδέ προσδιακόψαι* ό.π.

διίστημι, Ιερακοσ. 457^{2-3}.

Το αρχ. *διίστημι.*

Κάνω κάπ. να σταθή στα πόδια του, να αναρρώση: *ολίγον αυτόν διαστήσας δίδου περιστεράν εις τροφήν* ό.π.

δικάζω, Σπαν. Α 57, 565, Σπαν. (Ζώρ.) V 129, Κομν., Διδασκ. Δ 68, Διδ. Σολ. Ρ 56, 88, Σπαν. Ρ 4, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 59, Μανασσ., Αρίστ. I β΄ 29 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 30^{4}], Μανασσ., Χρον. 5001, Ασσίζ. 338^{5}, 345^{13}, 349^{23-4}, Διγ. (Hess.) Esc. 1777, Ερμον. Φ 354, Χρον. Μορ. Η 3109, Πουλολ. 660, Διήγ. παιδ. 547, Διήγ. Βελ. Neap. 44, 353, Φλώρ. 396, 1740, Λιβ. Ρ 1269, 2734 (έκδ. *εδίδαξεν*· διορθώσ.), Λιβ. Sc. 142, Λιβ. Ν 1119, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 965, Ch. pop. 289, Γεωργηλ., Θαν. 558, Γεωργηλ., Βελ. 79, Ριμ. Βελ. 784, Ριμ. κόρ. 578, 714, Σαχλ. Β΄ (Wagn.) Ρ 65, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 676, Θρ. Θεοτ. 50, Περί γέρ. 107, Πεντ. Γέν. XXXI 36, Έξ. XVII 2, Αρ. XXVI

9, Δευτ. XXXIII 8, Βίος γέρ. V 639, Χρον. σουλτ. 30^{10}, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 32, κ.π.α.

Το αρχ. *δικάζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' (Ενεργ.) κρίνω, αποδίδω δικαιοσύνη (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 2α και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *ελέγχει μέν τους λογισμούς, δικάζει δέ τας πράξεις* Σπαν. (Λάμπρ.) Va 59· *άρχοντες του να δικάσουν περί των αρμάτων τούτου* Ερμον. Φ 354· *δικάζει, εκατεδίκασεν πυρί πυρποληθήναι* Φλώρ. 1740· *κανείς άνθρωπος να μηδέν δικάζεται άνευ εμπρόλαλον* Ασσίζ. $349^{23\text{-}4}$. **Β'** Μέσ. **1**) Λογομαχώ, βρίσκομαι σε διαφωνία με κάπ.: *βλέπε μή δικάζεσαι με φίλον και πλησιόν-σου* Διδ. Σολ. Ρ 56· *τον πόθον εδικάζετον και την φιλιάν ερώτα* Ριμ. κόρ. 714· *οργίστην του Ιακώβ και εδικάστην με τον Λάβαν* Πεντ. Γέν. XXXI 36· *εδικάστην ο λαός με τον Μωσέ και είπεν· δότε εμάς νερό και να πιούμε και είπεν αυτωνών ο Μωσέ τί δικάζεστε μετ' εμέν;* Πεντ. Έξ. XVII 2. **2**) Συνομιλώ, συζητώ (Βλ. για τη σημασ. Κουκ., ΒΒΠ Ϛ' 53): *Κόρη με νιό δικάζεται από 'να παραθύρι* Ριμ. κόρ. 578. **3**) Σκέφτομαι, «νοιάζομαι»: *εις από τους άρχοντες εκ τους Παλαιολόγους τον βασιλέα δικάζεται μετά πολλού του θάρσους και τάχατε ως συγγενής πονεί τον βασιλέα* Διήγ. Βελ. Neap. 44· *κριτήριον εσέβηκεν μέσα εις τον λογισμόν-του και βλέπε τί δικάζεται* (ενν. *ο βασιλεύς*) *προς εαυτόν και λέγει* Διήγ. Βελ. Neap. 353· *καλή-μου, μή με δικαστής εις τον εκείσε κόσμον* Διγ. (Hess.) Esc. 1777.

δίκαια, επίρρ., Ασσίζ. 190^{12}, 359^{27}, Θρ. Κων/π. Β 61, Θρ. Κων/π. διάλ. 59, Συναξ. γυν. 976, Αιτωλ., Μύθ. 29^{8}, 94^{17}, Αποκ. Θεοτ. Ι 141· *δ ι κ α ί α,* Ασσίζ. 114^{30}· *δί κ ι α,* Ασσίζ. 265^{2}, Πανώρ. Α' 189, Ερωφ. Β' 180, 382, Γ' 252, 325, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 25, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [335], Δ' [194], Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 105, Τζάνε, Κρ. πόλ. 583^{2}.

Από το επίθ. *δίκαιος*. Η λ. και ο τ. *δίκια* και σήμ. (Δημητράκ.).

Με τρόπο δίκαιο, σωστά, ορθά (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *οι γειτόνοι θέλουν να ομόσουν δίκαια ότι είδαν εκείνον τον κλέπτην* Ασσίζ. 190^{12}· *Τσι κόπους-σου τσ' ευγενικούς δίκια να σ' αντιμεύγη* Ερωφ. Β' 382.

δικαιοδοσία η, Διάτ. Κυπρ. 502^{17}, 508^{16}, $509^{3\text{-}4}$, 512^{26}.

Το μτγν. ουσ. *δικαιοδοσία*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Δικαίωμα (Η σημασ. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 3): *ο μητροπολίτης διά δικαίου δύναται δικαιοδοσίαν ερευνήσαι εις τους επηκόους αυτού υποτακτίτας* αυτ. 508^{16}· *μηδείς άλλος εχέτω δικαιοδοσίαν κρισιμάτων μέσον των Γραικών του αυτού ρηγάτου* αυτ. $509^{3\text{-}4}$.

δικαιοδότης ο, Acta Lavr. $67^{1,92}$, 68^{1}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{50} σχόλ.

Το μτγν. ουσ. *δικαιοδότης*.

Δικαστής (Η σημασ. μτγν., L-S): *συνδικαζόντων ημίν του πανσεβάστου σεβαστού δικαιοδότου και μεγάλου λογαριαστού των εναγών σεκρέτων κύρ Νικολάου του Τριψύχου* Act. Lavr. 67^{1}.

δικαιοδοτώ, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{2}.

Το μτγν. *δικαιοδοτέω*.

Απονέμω δικαιοσύνη (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δικαιοδοτέω*): *Μηδείς εαυτώ δικαζέτω ή δικαιοδοτείτω· τούτο γάρ άδικόν εστιν* ό.π.

δικαιοδούλος· *δικαιοδούλο,* Λιβ. Esc. 658, εσφαλμ. γρ. αντί *δίχα λόγου* (βλ. Λιβ. Ρ 412).

δικαιοκρισία η, Ιστ. Βλαχ. 218, 1362, Διήγ. ωραιότ. 524, Χριστ. διδασκ. 185, Αγαπ., Γεωπον. σ. 212.

Το μτγν. ουσ. *δικαιοκρισία*.

Δίκαιη, σωστή κρίση (Η σημασ. μτγν., L-S και Lampe, Lex.): *Σήμερον φαίνεται εις εμάς δευτέρα παρουσία που θε να κάνη ο Κύριος την δικαιοκρισίαν* Διήγ. ωραιότ. 524.

δικαιοκρίτης ο, Διγ. (Trapp) Gr. 3024, Διγ. Ζ 3466, 4389, Χρον. Μορ. Η 2102, 5509, Φλώρ. 700, Λιβ. Ρ 201, Λιβ. Esc. 442, Λιβ. Ν 319, Χρον. Τόκκων 731, Θησ. (Foll.) Ι 35, Δεφ., Λόγ. 683, Ιστ. Βλαχ. 543, τίτλ. μετά στ. 1360, Διγ. Άνδρ. 409^{14}, Συναδ., Χρον. 47.

Το μτγν. ουσ. *δικαιοκρίτης*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.) και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Δίκαιος κριτής (Η σημασ. μτγν., L-S, σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ. και στο ποντιακό ιδίωμ., ό.π.): *ο Θεός ο δίκαιος και μέγας δικαιοκρίτης* Χρον. Τόκκων 731· *ήτον* (ενν. *ο μισίρ Ντζεφρές*) *καλοϋπόληπτος, εις όλους δικαιοκρίτης* Χρον. Μορ. Η 2102.

δικαιολόγημα το, (Ι), Κομν., Διδασκ. Δ 338, Σπαν. Ρ 179, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 356, Act. Lavr. 67^{72}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 2^{56}, Έγγρ. του 1641 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 9, 1971, 163).

Από το *δικαιολογώ* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. στον Ευστ., Opusc. 256^{40}.

Αυτό που λέγει κανείς για να δικαιολογηθή ή να δικαιολογήση κ. (Η σημασ. στον Ευστ., Opusc. 256^{40}. Βλ. και Δημητράκ.): *ούκ ωφελεί ουδετίποτε το δικαιολόγημά-του* Κομν., Διδασκ. Δ 338.

δικαιολόγημα το, (ΙΙ)· *δικαιολογήματα,* Διήγ. παιδ. 547, εσφαλμ. γρ. αντί *δικολογήματα*.

δικαιολογία η, Act. Lavr. $62^{36\text{-}7}$, 63^{46}, Αρμεν., Εξάβ. Β' 2^{4}.

Το αρχ. ουσ. *δικαιολογία*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Πρόσχημα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *εξασφαλιζόμενοι δέ και τους μεθ' ημάς αναδεξομένους την του πρωτάτου προστασίαν του μή τινα έχειν επ' αδείας προς ανατροπήν χωρείν της ειρημένης οικονομίας ημών εξ οιασδήτινος δικαιολογίας ή προφάσεως* Act. Lavr. $62^{36\text{-}7}$. **2**) Δυνατότητα δικαστικής άμυνας ή δικαίωσης (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 395]): *Ο λέγων ότι ού γέγονεν αρίθμησις, εί μή εντός διετίας ή εναχθή ή διαμαρτύρηται περί τούτου, ουδεμίαν έχει δικαιολογίαν* Αρμεν., Εξάβ. Β' 2^{4}.

δικαιολογώ, Χρον. Μορ. Η 7886, 8640, Σουμμ., Ρεμπελ. 160, 162.

Το μτγν. *δικαιολογέω* (L-S, λ. *δικαιολογέομαι*). Το μέσ. *δικαιολογούμαι* αρχ. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Δέχομαι κ. ως σωστό, καλό (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *διά τούτο ελογίαζε ότι να εύρη στράτα και μέθοδο να διορθώση την δουλειά ετούτη και τέλος πάντων ο λογισμός-του ήτανε δικαιολογημένος* Σουμμ., Ρεμπελ. 160. **2**) Ασχολούμαι με το

δίκαιο, αποδίδω δικαιοσύνη (Βλ. Αδαμαντίου, ΔΙΕΕΕ 6, 1902/06, 524): *να τους κρατή, δικαιολογά εις τα συνήθια που έχουν* Χρον. Μορ. Η 7886.

δικαιομετρημένος, μετοχ. επίθ., Χούμνου, Κοσμογ. 2789.

Από το επίρρ. *δίκαια* και τη μτχ. παρκ. του *μετρώ.*

Που είναι μετρημένος με ορθό μέτρο: *Το μάκρος και το πλάτος-της* (ενν. *η κιβωτός*) *δικαιομετρημένη* ό.π.

δίκαιο(ν) το, Διδ. Σολ. Ρ 113, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 363, Προδρ. IV 120, Act. Lavr. 63^{49}, 64^{75}, Ασσίζ. 25^{5}, 26^{28}, 39^{29}, 73^{11}, 79^{24}, 87^{17}, 99^{24}, 100^{26}, 103^{15}, 168^{11}, 219^{3}, 226^{9}, 250^{26}, Ελλην. νόμ. 546^{7}, Διάτ. Κυπρ. 502^{12}, 508^{14}, Διγ. (Trapp) Gr. 1226, Διγ. Ζ 1958, 3475, Χρον. Μορ. Η 3268, 7590, 8175, Χρον. Μορ. Ρ 6234, Αρμεν., Εξάβ. Α' 1^{27}, 4^{43}, 9^{14} σχόλ., Ε' 8^{55}, Διήγ. Βελ. 260, Φλώρ. 437, Γράμματα Μετεώρ. 25, Χρον. Μον. Τ 68, Χρον. Τόκκων 2154, 2649, Χειλά, Χρον. 353, Μαχ. 94^{5}, 270^{16}, 322^{4}, Σφρ., Χρον. μ. 12^{15}, Θησ. Β' [86^{6}], Γεωργηλ., Βελ. 501, Ριμ. Βελ. 587, Βουστρ. 421, Κορων., Μπούας 14, Αιτωλ., Μύθ. 6^{16}, Ιστ. Βλαχ. 1412, Σουμμ., Ρεμπελ. 185, Διγ. Ἀνδρ. 390^{28}, Λίμπον. 177, κ.π.α.· *δικαίον,* Ασσίζ. 31^{6}· *δίκαιος,* Ασσίζ. 281^{14}· *δίκιο(ν),* Θησ. Γ' [71^{1}], Βουστρ. 535, Απόκοπ. 504, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 560, 674, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 69, Δεφ., Σωσ. 151, Πεντ. Λευιτ. XIX 15 (έκδ. *δικό*· διορθώσ.), Δευτ. Ι 16 (έκδ. *δίκο*· διορθώσ.), XVI 20 (έκδ. *δικό δικό*· διορθώσ. σε *δίκιο δίκιο*), Αχέλ. 649, Κυπρ. ερωτ. 29^{1}, 68^{6}, 94^{20}, 119^{9}, Πανώρ. Β' 188, Ερωφ. Α' 539, Β' 262, Γ' 111, Πιστ. βοσκ. IV 1, 25 (έκδ. *γδίκιση*· διορθώσ.), Παλαμήδ., Βοηβ. 567, Ερωτόκρ. Α' 1710, Δ' 953, 1326, Στάθ. Β' 65, 306, 316, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 5, Γ' 29, Δ' 107, 199, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [1109], Ε' [634], Λίμπον. 237, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 110, β' 139, Γ' 586, Δ' 461, Ιντ. δ' 11, 33, Ζήν. Γ' 140, Τζάνε, Κρ. πόλ. 177^{2}, 416^{23}, 431^{6}, 535^{9,15}, 555^{19}, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. *δίκαιον* (L-S, λ. *δίκαιος*). Η λ. και ο τ. *δίκιο* και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Ὁ,τι είναι σύμφωνο με το νόμο, ηθικό, ορθό (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. ΒΙ2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. **1**): *Να κάμνουσι το δίκαιον κι' ουχί κανένα φαύλον* Κορων., Μπούας 14· *Καλός, καλός και επαινετός ο δικαστής εκείνος όστις το δίκαιον σύντομα νοήση και ποιήση* Σπαν. (Λάμπρ.) Va 363· *τ' άδικο δίκαιο κάμνουσι* Αιτωλ., Μύθ. 6^{16}· **β**) συνήθεια: *κατεφίλει-την γλυκεά, ώς το δίκαιον είχεν* Διγ. Ζ 1958· **γ**) έκφρ. *με δίκαιον* ή *με δίκαιος*=δικαιολογημένα: *ο βασιλεύς με δίκαιον τον ηγάπα* Χρον. Τόκκων 2154· *διότι έγκλημαν ού δύναται ένι ανάμεσον δύο ανθρώπων με δίκαιος, εφειδήν ο είς ένι εις την εξουσίαν του πατρός αυτού* Ασσίζ. 281^{14}· **δ**) έκφρ. *εις δίκαιον*=δίκαια: *ένι γάρ ο Θεός κριτής και κρένει εις το δίκαιον* Χρον. Μορ. Η 3268. **2**) Το αίσθημα περί δικαίου, η δικαιοσύνη (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. ΒΙ2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Ὁταν έτερόν τι το νόμιμον βούληται, έτερον δέ το δίκαιον, μόνος ο βασιλεύς την περί τούτου τέμνει ζήτησιν* Αρμεν., Εξάβ. Α' 1^{27}· *δίκιο δίκιο να δράμης για να ζήσης* Πεντ. Δευτ. XVI 20. **3**) Σύνολο κανόνων δικαίου, νόμοι (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. ΒΙ2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *η ασσίζα και το δίκαιον ορίζει* Ασσίζ. 73^{11}· *το δίκαιον των παραδόσεων, ήγουν τό λέγεται κουμαντίζα λατίνικα κατά τον νόμον* Ασσίζ. 79^{24}· *δίκαιον χρεωστικόν* Χρον. Μορ. Η 7590· *τα εκκλησιαστικά δίκαια* Χρον. Μον. Τ 68. **4α**) Νόμιμη απαίτηση, δικαίωμα (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. ΒΙ2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *το κελλίον μετά των αμπελίων και δικαίων ών έχει επαφίημι* Γράμματα Μετεώρ. 25· *εκ πίστεως και κρίσης ημπορούμεν να δώσωμεν παντός ανθρώπου το δικαιόν-του* Ασσίζ. 25^{5}· *το δίκιον-του μ' αναλαμπή και φλόγα το γυρεύγει* Ερωτόκρ. Α' 1710· *Κληρονομία εστίν η εις ολόκληρον διαδοχή του*

δικαίου, όπερ ο διαθέμενος είχεν Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8^{55}· **β**) ικανοποίηση που απαιτεί το δίκαιο: *γίνεται ότι απεθαίνει απ' εκείνην την πληγήν και κανείς απέ τους συγγενάδες του απεθαμένου ή η γυναίκα-του να θελήση μετά ταύτα να έχη δίκαιον απ' εκείνον οπού τον ελάβωσεν* Ασσίζ. 219^{3}· *εζήτησε να έχη δίκαιον ο αφέντης του Αρσεφίου από τον αμιράλλην* Μαχ. 270^{16}. **5**) Δικαιοδοσία: *Ού δοκεί κατακεκρίσθαι ο εκκαλεσάμενος· ούτε ο καταδικασθείς από του μή έχοντος δίκαιον καταδικάζειν* Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{43}. **6**) Δικαστική κρίση, απόφαση: *εντέχεται ο βισκούντης να δώση το δίκαιον, ήγουν την απόφασιν* Ασσίζ. 26^{28}.

Το ουδ. πιθ. ως επίρρ.=με δικαιοσύνη: *να κρίνετε δίκιο* (έκδ. *δίκο*· διορθώσ.) Πεντ. Δευτ. Ι16.

δικαιοπραγία η, Μανασσ., Χρον. 3145, 3309, 3441, 4832, Βασιλ. διάτ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 643^{17}).

Η λ. στον Αριστ.

Το να κάνη κανείς δίκαιες πράξεις (Η σημασ. στον Αριστ., L-S): *το πολύπονον αυτού της διαρτίας* (παραλ. 1 στ.) *την πρόθεσιν εξέκοπτε της δικαιοπραγίας* Μανασσ., Χρον. 3309.

δίκαιος, επίθ., Προδρ. III 289 m (χφ. Η) (κριτ. υπ.), Μανασσ., Χρον. 3601, Ασσίζ. 30^{19}, 170$^{3-4}$, Διγ. Ζ 26, Χρον. Μορ. Η 624, Διήγ. Βελ. (Cant.) 456-7, Χειλά, Χρον. 352, 355, Μαχ. 294^{27}, Σφρ., Χρον. μ. 114^{17}, Βουστρ. 475, Κορων., Μπούας 67, Πένθ. θαν.^{2} 489, 497, Αιτωλ., Μύθ. 30^{11}, Ιστ. πατρ. 173^{11}, Σουμμ., Ρεμπελ. 185, Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 209, κ.π.α. *δίκιος,* Απολλών. (Wagn.) 359, Βουστρ. 450, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 187, Πεντ. Γέν. VI 9 (έκδ. *δίκος*· διορθώσ.), Λευιτ. XIX 36 (έκδ. *δίκος*· διορθώσ.), Ρίμ. θαν. 68, Πανώρ. Ε' 187, Ερωτόκρ. Β' 140, Στάθ. Γ' 376, Αποκ. Θεοτ. Ι 166, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [505], Δ' [627], Ε' [595], κ.α.

Το αρχ. επίθ. *δίκαιος*. Η λ. και ο τ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Που κρίνει δίκαια (Η σημασ. μτγν., Bauer, Wört. στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *ο Θεός ο δίκαιος παιδεύει και αφανίζει και ατυχίζει άδικους, δίκαιους* (έκδ. *δικαιούς*) *αναβιβάζει* Διήγ. Βελ. (Cant.) 456-7· *γιατούτο ο δίκαιος κριτής γυρεύει να χωρίση το δίκαιο από το άδικο* Πένθ. θαν.^{2} 497· *Αυθέντες καρδινάλιοι, πάντες δικαιοτάτοι* Κορων., Μπούας 67. **2α**) Νόμιμος (Για τη σημασ. βλ. και L-S στη λ. Α1 και σήμ,. Δημητράκ. στη λ. 6): *ο δίκαιος κλερονόμος* Βουστρ. 475· *άν έχη και έναν αδελφόν ή καμμίαν αδελφήν οπού ουδέν ένι από δικαίαν ορμασίαν* Ασσίζ. 170$^{3-4}$· *όρισεν και έφεραν το άγιον Ευαγγέλιον και έμοσεν ο κουβερνούρης να κρατήση την αγάπην στερεωμένην με την δικαίαν εξουσίαν* Μαχ. 294^{27}· **β**) αμερόληπτος (Για τη σημασ. βλ. και L-S στη λ. Α1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *να δώσουσιν και να πούν δίκαιαν βουλήν τους πάντας οπού να τους κράξουν* Ασσίζ. 30^{19}· **γ**) σωστός, κανονικός (Για τη σημασ. βλ. και L-S στη λ. Α1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *ζύγια δίκια, πέτρες δίκιες, μόδι δίκιο και ξυστί δίκιο* Πεντ. Λευιτ. XIX 36· **δ**) δικαιολογημένος (Για τη σημασ. βλ. και L-S στη λ. Α1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *Μηδέ κ' εγώ δέν το θωρείς να παντρευτώ ποτέ-μου γιατι έχω δίκια αφορμή, Φόλα, και γροίκησέ-μού* Στάθ. Γ' 376. **3**) Σε απρόσωπη έκφρ. *δίκαιο(ν) είναι*...(Πβ. την αρχ. έκφρ. *δικαιόν εστι,* L-S στη λ. C· η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 9): *Εις την ανάγκην δίκαιον είναι να βοηθούμεν* Αιτωλ., Μύθ. 30^{11}· *δέν είναι δίκαιον να την σηκώση* (ενν. *την Κύπρον*) *απ' εκεινούς οπού 'ναι δική-τους και δέν του επταίσαν ποτέ...και νά την δώση εις άλλον!* Βουστρ. 450· *φαίνεταί-μας εις πάσα δικαιοσύνην, δέν είναι δίκαιο να το στερεώσωμεν* Μαχ. 260^{36}.

δίκαιος το, βλ. *δίκαιο(ν)*.

δικαίος ο, Act. Xér. 17^{42}, Χρον. Μορ. Η 4689, 6282, 6881, Χρον. Μορ. Ρ 4689, 7604· *δ ί κ α ι ο ς,* Χρον. Μορ. Η 1877, 2157, 2343, 2383, 3612.

Κατά Κουκ. (BZ 22, 1913, 493) από το ουσ. *δικαιοφύλαξ*· κατά Άμ. (ΕΕΒΣ 2, 1925, 280-1) από τη δοτ. *δικαίῳ (δίκαιος)*. Βλ. και Βαγιακ., ΕΜΑ 6, 1956, 210, κ.ε. και Αθ. 63, 1959, 231.

Τοποτηρητής, αναπληρωτής (πολιτικού ή θρησκευτικού άρχοντα) (Για τη σημασ. βλ. Βαγιακ., ό.π.): *Ο λογοθέτης, που ήτονε του πρίγκιπος δικαίος* Χρον. Μορ. Ρ 7604· *ο Θεός ουδέν του έδωκεν υιόν διά κληρονόμον να αφήκη εις τον τόπον-του αφέντην γάρ δικαίον-του* Χρον. Μορ. Η 6282· *ο δικαίου* (sic) *της σεβασμίας βασιλικής μονής του Βατοπεδίου Γερμανός μοναχός* Act. Xér. 17^{42}.

δικαιοσύνη η, Σπαν: (Μαυρ.) Ρ 73, Γλυκά, Στ. 478, Ασσίζ. 26^{6}, 39^{3}, 249^{2}, 273^{1}, 274^{19-20}, 275^{22-3}, 279^{15}, 325^{7}, 366^{5}, 415^{2}, 486^{25}, Διγ. (Trapp) Gr. 1989, Διγ. Ζ 868, Ακ. Σπαν. 32^{134}, Χρον. Μορ. Η 7777, 8143, Συναξ. γαδ. 108, Μαχ. 260^{36}, 486^{36}, Θησ. Β' [33^{2}, 39^{6}], Γεωργηλ., Βελ. 827, Ριμ. Βελ. 192, 917, Αλεξ. 2692, Διήγ. Αγ. Σοφ. 149^{20}, Κορων., Μπούας 67, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1030, Αιτωλ., Μύθ. 43^{14}, 69^{3}, Αιτωλ., Ριμ. Μ. Καντ. 21, 55, Κώδ. Χρονογρ. 57^{37}, Ιστ. πατρ. 199^{22}, Ιστ. Βλαχ. 1427, 2447, Θρ. Κων/π. Βαρβ. 14, Σουμμ., Ρεμπελ. 166, 168, 169, 182, 183, 184, 187, 190, Διγ. Άνδρ. 364^{16}, Βακτ. αρχιερ. 157, Λίμπον. 150, 248, 432, Χριστ. διδασκ. 66, Ζήν. Ε' 168, Τζάνε, Κρ. πόλ. 431^{11}, Τζάνε, Φυλλ. Ψυχ. Αφ. 18, κ.π.α.· *δ ι κ ι ο σ ύ ν η,* Αλεξ. 650, 2868, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 482, 487, 613, Πεντ. Γέν. XVIII 19 (έκδ. *δικοσύνη*· διορθώσ.), Δευτ. VI 25 (έκδ. *δικοσύνη*· διορθώσ.), IX 5 (έκδ. *δικοσύνη*· διορθώσ.), XXXIII 21 (έκδ. *δικοσύνη*· διορθώσ.), Αχέλ. 2402 (έκδ. *δικοσύνη*· διορθώσ.), Πανώρ. Β' 319, Ε' 191, Ερωφ. Γ' 305, Δ' 610, Ε' 145, Ερωτόκρ. Β' 40, 1536, 2204, Ε' 1335, Θυσ.^{2} 185, Στάθ. Β' 303, Ιντ. β' 8, Γ' 264, 349, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 178, Β' 9, Ροδολ. (Μανούσ.) Δ' [137], Σουμμ., Παστ. φίδ. Αφ. [46] (έκδ. *δικοσύνη*· διορθώσ.), Δ' [1448], Ε' [598], Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 7, β' 137, Ζήν. Πρόλ. 75, Α' 353, Δ' 9, Τζάνε, Κρ. πόλ. 535^{15}, 554^{16}, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. *δικαιοσύνη*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Δικαιοσύνη (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Όχι για την δικιοσύνη-σου και για την ισιότητα της καρδιάς-σου* Πεντ. Δευτ. IX 5· *Ο δέ βασιλεύς ήτον φίλος της δικαιοσύνης και αγαθοσύνης* Διήγ. Αγ. Σοφ. 149^{20}. **2**) Απονομή του δικαίου, το δίκαιον (Η σημασ. μτγν. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Περί κριτού δικαίου και τού ποιείν δικαιοσύνην ο κριτής και περί δικαιοσύνης* Βακτ. αρχιερ. 157· *ο Φίλιππος, ο Πτολεμιός ας κάμνουν δικιοσύνη* Αλεξ. 2868· *καλός γάρ ένι ο δικαστής, εί έχει δικαιοσύνας* Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 73· *η δικαιοσύνη ορίζει ότι*...Ασσίζ. 39^{3}· *καθώς γυρεύγει το πρεπό και θέλει η δικιοσύνη* Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 7. **3**) Η δικαστική αρχή, οι δικαστές (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *κανένα από ετούτα δέν ημπόρεσαν να δείξουν της δικαιοσύνης, επειδή κανένα δέν ήτον αληθινό* Σουμμ., Ρεμπελ. 169· *η δικαιοσύνη τους έστρεψε με λόγια φοβεριστικά* Σουμμ., Ρεμπελ. 184.

δικαιοφύλαξ ο, Μανασσ., Χρον. 3398, Γράμματα Μετεώρ. 40, 41, 42, 45· *δ ι κ α ι ο φ ύ λ α κ α ς,* Συναδ., Χρον. 65-6.

Από τα ουσ. *δίκαιον και φύλαξ*. Η λ. και σε έγγρ. του 1270 (Βαγιακ., ΕΜΑ 6, 1956, 218).

1) Ο φύλακας του δικαίου: *αυτοκρατόρων άριστε, δικαιοφύλαξ πράε* Μανασσ., Χρον. 3398. **2**) Αξιωματούχος της εκκλησίας, φύλακας των εγγράφων της μητρόπολης (Για τη σημασ. βλ. Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 210): *Μανουήλ του δικαιοφύλακος και πρωτονοταρίου του Καβαρή* Γράμματα Μετεώρ. 41· *Απέθανεν ο κυρ Κομνιανάκης ο δικαιοφύλακας εις την Φιλιππούπολη* Συναδ., Χρον. 65-6.

δικαίωμα(ν) το, Ασσίζ. 37^{10}, 79^{23}, 94^{5}, 128^{1}, 133^{17}, 147^{24}, 154^{19-20}, 235^{31}, 241^{1}, 249^{3}, 265^{31}, 272^{8}, 279^{15}, 293^{29}, 295^{30}, 300^{10}, 329^{11}, 337^{4}, 344^{1}, 356^{11}, 380^{11}, 385^{4}, 399^{7}, 405^{29-30}, $486^{13,26}$, 487^{21}, 488^{24}, Ελλην. νόμ. 517^{18}, 518^{18}, 545^{18}, 546^{3}, 558^{31}, $573^{6,22}$, Έγγρ. του 14. αι. (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 151), Act. Xér. 17^{7}, 29^{8}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 2^{11}, Γράμματα Μετεώρ. 90, Χειλά, Χρον. 357, Βεντράμ., Φιλ. 228, Αιτωλ., Μύθ. 20^{16}, Κρ. συμβόλ. 44^{3}, Ιστ. Βλαχ. 1930, Συναδ., Χρον. 39, 52, Βακτ. αρχιερ. 136, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. *δικαίωμα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Απαίτηση που στηρίζεται στο νόμο, ό,τι δικαιούται κάπ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ib και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *Εάν γίνεται ότι είς άνθρωπος λάβη μίαν γυναίκα εις ορμασίαν με όλα-της τα δικαιώματα* Ασσίζ. 380^{11}· *καλά τα ηγνωρίζετε ότι αυτά πάντα τα δικαιώματα τά σας είπαμεν του σκλάβου* Ασσίζ. 399^{7}· *Όλους τους αρχιερείς να κάμη κόπον να μαζώνη τα δικαιώματά-τους* Συναδ., Χρον. 52· *Το δικαίωμαν των πωρικών, το δίκαιον κελεύει να λάβουν εις τα μάρκα ρ'* Ασσίζ. 241^{1}· *κελεύει το δίκαιον να πάρουν δικαίωμαν εις τα ρ' πέρπυρα* Ασσίζ. 488^{24}. **2α**) Αποδεικτικό στοιχείο, κυρίως έγγραφο που αποδεικνύει την ύπαρξη δικαιώματος (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ic): *«Κατά των πρώτων δικαιωμάτων των προσκομισθέντων παρά του κυρ-δείνα...εν δευτέροις-μου δικαιώμασιν απολογούμαι* Ελλην. νόμ. 573^{22}· *Ουδείς οφείλει εξ αλλοτρίων δικαιωμάτων αγωνίζεσθαι* Αρμεν., Εξάβ. Α' 2^{11}· *Επέδειξαν ούν ημίν πρώτον οι μέν Ξηροποταμηνοί τα εαυτών δικαιώματα* Act. Xér. 29^{8}· **β**) (νομ.) (προκ. να ορισθή κτηματική περιουσία) (Βλ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 323): *με δεντρά και με όλα-του τα δικαιώματα, αμπέτζιες, παρτινέντζιες-του* Κρ. συμβόλ. 44^{3}.

δικαιώνω, Ασσίζ. 25^{22}, 225^{6}, 226^{6}, Διγ. (Trapp) Esc. 337, Χρον. Μορ. Ρ 5510, Συναξ. γαδ. 138, Φλώρ. 719, Λίβ. Esc. 997, Μαχ. 188^{14}, Χούμνου, Κοσμογ. 2080, Πένθ. θαν.^{2} 457, Θρ. Κύπρ. Μ 483, Ιστ. πατρ. 170^{18}, Σουμμ., Παστ. φίδ. Υπόθ. [56]· *δ ι κ ι ώ ν ω,* Πεντ. Γέν. XLIV 16 (έκδ. *δικωθώμε*· διορθώσ. σε *δικιωθώμε*), Έξ. XXIII 7, (έκδ. *δικώσω*· διορθώσ. σε *δικιώσω*), Δευτ. XXV 1 (έκδ. *δικώσουν*· διορθώσ. σε *δικιώσουν*).

Το αρχ. *δικαιόω*. Η λ. και σήμ. Ο τ. ιδιωμ. (Δημητράκ., λ. *δικαιώ-όω*).

Α' Μτβ. **1**) Αναγνωρίζω κάπ. ή κ. ως δίκαιο· δικαιολογώ (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δικαιόω* III3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εσυγχώρησέ-τον και εδικαίωσεν αυτόν προς την επίγνωσίν-του* Συναξ. γαδ. 138· *αλλά και οπού σ' εχθρεύουνται εύχου και δικαίωνέ-τους* Λίβ. Esc. 997· *μήν ημπορώντας να δικαιώση το άπταιστον της κατηγορίας* Σουμμ., Παστ. φίδ. Υπόθ. [56]. **2**) Απαλλάσσω κάπ. από κατηγορία (Βλ. L-S, λ. *δικαιόω* III 3): *να τους κρίνουν και να δικιώσουν τον δίκιο* (έκδ. *δικό*· *διορθώσ.*) Πεντ. Δευτ. XXV 1· *να ευρεθή έμπροσθεν του πάπα της Ρώμης...να τους απολογηθή για το αγκάλεμαν τό έχουν μέσον-τους και να δικαιωθούν από το ζήτημάν-του* Μαχ. 188^{14}· *άν εβγή δικαιωμένος..., εντέχεται να μείνη αμέριμνος* Ασσίζ. 225^{6}. **3**) Απαλλάσσομαι από τις αμαρτίες (Η σημασ. μτγν., Bauer, Wört. στη λ. 3c): *αλίμονον στα νήπια, οπού 'ν' δικαιωμένα, που δέν επταίσασιν ποττέ νά 'ναι κριματισμένα* Θρ. Κύπρ. Μ 483. **Β'** (Αμτβ.) απονέμω δι-

καιοσύνη: *την υπόθεσιν και αιτίαν του καθενού ανθρώπου και της καθεμιάς γυναικός παίρνει επάνω-του να δικαιώση* Ασσίζ. 25[22].

δικαίωσις η, Γράμματα Μετεώρ. 79, Χίκα, Μονωδ. 124.

Το αρχ. ουσ. *δικαίωσις*. Η λ. και σήμ. (-ση) (Δημητράκ.).

1) Επιβεβαίωση: *ο παρών χρυσόβουλλος λόγος της βασιλείας-μου...εδόθη...τοις εν αυτῄ τιμιωτάτοις μοναχοίς εις δικαίωσιν και ασφάλειαν αιωνίζουσαν* Γράμματα Μετεώρ. 79. **2**) Δικαιολόγηση (Πβ. τη σημερ. σημασ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Το όγδοον η δικαίωσις του εαυτού-του* Χίκα, Μονωδ. 124.

δικαιωτής ο, Ελλην. νόμ. 514[8].

Το μτγν. ουσ. *δικαιωτής*. Η λ. και στο Βλάχ.

(Προκ. για το Θεό) αυτός που κρίνει δίκαια, που αποδίδει δικαιοσύνη (Βλ. τη μτγν. χρ., Lampe, Lex.): *ως πάντων κτίστης και Θεός δικαιωτής των όλων* ό.π.

δικαιωτικός, επίθ., Γράμματα Μετεώρ. 26[19].

Από το *δικαιώνω* με επίδρ. επιθ. σε *-ωτικός*.

Που χρησιμεύει ως δικαιολογητικό: *κατά την περίληψιν του παρόντος κριτικώου και δικαιωτικού ορισμού* ό.π.

δικάμαρος, επίθ., Διήγ. Αγ. Σοφ. 154[26].

Από το *δι-* και το ουσ. *καμάρα*.

Αυτός που αποτελείται από δύο καμάρες, αψίδες: *έδοξεν του βασιλέως να το* (ενν. *φωτιστήριν*) *ποιήσουν δικάμαρον* ό.π.

δικανίκι(ον) το, βλ. *δεκανίκι(ν)*.

δίκαση η, Ροδολ. Β' [384], Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 49, 83, 109, 172, β' 21, 97, 129, 144.

Η λ. σε σχόλ. (L-S, λ. *δίκασις*).

Δίκη, κρίση (Η σημασ. σε σχόλ., L-S, ό.π.): *Ήθελα νά 'το μπορετό 'ς τούτη τη δίκασή-σας όξω από μένα σήμερο νά 'χετε άλλο κριτή-σας* Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. β' 129.

δικασιμιός, επίθ., Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 106, β' 74.

Από το ουσ. *δικάσιμο* και την κατάλ. *-αίος*>*-ιός*. Το θηλ. του επιθ. ως τοπων. και σήμ. στην Άνδρο (Βογιατζ., Γλώσσα Άνδρ., λ. *δικασιμαιά*).

Επίδικος: *το μήλο το δικασιμιό εμένα να χαρίσης* αυτ. Ιντ. α' 106.

δικάσιμο(ν) το, Σπαν. Α 534, 600, Σπαν. (Ζώρ.) V 60, 175, Σπαν. Ο 109, Διδ. Σολ. Ρ 2, 124, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 425, Ασσίζ. 258[16], 267[6], 349[30], 356[7], 427[28], 438[28] (γεν. *δικασιμάτου*), Πουλολ. Ζ 7, Πουλολ. Αθ. 7, Πουλολ. 5, 592, Διήγ. Βελ. 411, Λίβ. Ρ 1190, Λίβ. Sc. 1506, Λίβ. Esc. 2654, Λίβ. Ν 439, 2345, Θησ. Ζ' [7[3]], ΙΒ' [23[4]], Θησ. (Schmitt) 336 V 97, 98, Πεντ. Γέν. XIII 8, Έξ. XVII 7, Αρ. XXVII 14, Δευτ. I 12, XVII 8, XXI 5, XXV 1, Ροδολ. (Μανούσ.) Δ' [277], Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 67, γ' 96, κ.α.

Το ουδ. του αρχ. επιθ. *δικάσιμος* ως ουσ.

1α) Κρίση, δίκη (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *δικάσιμος*): *του μήλου το δικάσιμο αυτουνού του χρουσωμένου* Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 67· **β**) αντιλογία, διένεξη, αμφι-

σβήτηση: *βλέπε με τον αυθέντη-σου δικάσιμον μή κάμης* Σπαν. Α 534· *ουδέν εντέχουνται να έχουν καμμίαν αυλήν μέσον-τους παρά διά τους λάς-τους μοναχά όταν έχουν δικάσιμον μέσον-τους περί πούλησης και αγοράς* Ασσίζ. 356[7]· *ότι να είναι δικάσιμο ανάμεσα ανθρώπους* Πεντ. Δευτ. XXV 1· *το πλήθος όλον των ορνέων είχεν το καλεσμένον* (παραλ. 1 στ.) *ήφεραν και δικάσιμον απάνω εις το τραπέζιν* Πουλολ. 5. **2**) Επίπληξη: *λόγους δικασίματος δήθεν και νουθεσίας* Λίβ. Sc. 1506.

δικασμός ο, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [263].

Το μτγν. ουσ. *δικασμός*.

Διαμάχη, λογομαχία: *Πές-μου τί τέλος έλαβε ο δικασμός αυτείνος;* ό.π.

δικαστήριον το, Act. Lavr. 59[1], 60[54,59], 64[64], 67[34,89,110], Χρον. Μορ. Η 7564, Αρμεν., Εξάβ. Α' 2[45], 4[50] σχόλ., Ζήν. Δ' 86, 216.

Το αρχ. ουσ. *δικαστήριον*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Τόπος όπου γίνεται η δίκη, το δικαστήριο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εκ τούτων ο είς, ο Πέτρος, καταλιπών δικάζεσθαι παρά τῳ αιρετῴ κριτῄ απήλθεν εις ενόρδινον δικαστήριον* Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[50] σχόλ.· *εις το δικαστήριο θα σε πάγη* Ζήν. Δ' 86. **2**) Φρ. *καθίζω κάπ. εις δικαστήριο*=κατηγορώ κάπ. ενώπιον του δικαστηρίου (Βλ. Steph., Θησ.): *Άνθρωπο εις δικαστήριο, άρχοντες, σας καθίζω* Ζήν. Δ' 216. **3**) Διεξαγωγή της δίκης, δίκη (Η σημασ. τον 5. αι., Steph., Θησ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Ει δε μήτε εμός μήτε σός εστιν ο αγρός, οφείλω-σε νικάν εν τῳ παρόντι δικαστηρίῳ* Αρμεν., Εξάβ. Α' 2[45].

δικαστής ο, Σπαν. Α 337, Σπαν. Β 330, Γλυκά, Στ. 398, 419, Μακρεμβ., Υσμ. 162[23], Μανασσ., Χρον. 3371, 3412, 3440, Καλλίμ. 2452, Διγ. (Trapp) Gr. 610, Βέλθ. 568, Αρμεν., Εξάβ. Α' 6[4], Ερωτοπ. 486, Μαχ. 490[9], Πένθ. θαν.[2] 494.

Το αρχ. ουσ. *δικαστής*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Δικαστής (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. ΙΙ και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *ού δάκρυσιν ο δικαστής κάμπτεται πολυρρύτοις* Γλυκά, Στ. 419· (μεταφ.) *έστι γάρ ούτος* (ενν. *ο έρως*) *δικαστής βασανίζων καρδίας των μή τηρούντων ακριβώς τας οδούς της αγάπης* Διγ. (Trapp) Gr. 610· **β**) (μεταφ.) αυτός που κρίνει αυστηρά: *εχθρόν και δικαστήν* (ενν. *τόν άπιστο εραστή*) *εσέναν εγνωρίζω* Ερωτοπ. 486.

Δικέβριος ο, βλ. *Δεκέμβριος*.

δικελλευτής ο, Μανασσ., Χρον. 4986.

Το μτγν. ουσ. *δικελλευτής* (L-S, Suppl.).

Αυτός που χρησιμοποιεί το δικέλλι, σκαφτιάς (Η σημασ. μτγν., ό.π.): *άνδρας... δικελλευτάς, άν είποι τις, φιλοεργούς, δοκίμους* ό.π.

δικέλλιν το, βλ. *δικέλλι(ον)*.

δικέλλι(ον) το, Act. Xér. 9B[21], Διαθ. Θεοδ. Σαρ. 23· *δ ι κ έ λ λ ι ν,* Ακ. Σπαν. (Eideneier) D 1661.

Υποκορ. του αρχ. ουσ. *δίκελλα* (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. στο Somav. (λ. *δικέλι*) και σήμ. (Δημητράκ.).

Αξίνα, σκαλιστήρι (Η σημασ. στο Somav., ό.π. και σήμ., Δημητράκ.): *Είτα διατίθημι τσαπία β', δικέλλια β', ηνία β' μετά κουσπίων* Act. Xér. 9B[21].

Δικέμβριος ο, βλ. *Δεκέμβριος*.

δικέρατος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 4569, Φυσιολ. 364^{5}, Διήγ. Αλ. V 53.

Το μτγν. επίθ. *δικέρατος*. Η λ. και σε παπυρ. (L-S). Το ουδ. στο Du Cange.

α) Που έχει δύο κέρατα (Η σημασ. μτγν. και σε παπυρ., L-S): *τον κριόν τον δικέρατον* Διήγ. Αλ. V 53· **β**) (προκ. για τη σελήνη): *Η σελήνη, εάν μὴ εκτείνῃ αυτῆς το δικέρατον, οὐ δύναται λάμψαι* Φυσιολ. 364^{5}.

Το ουδ. ως ουσ.=φόρος κεφαλικός (Για τη σημασ. βλ. Du Cange): *ούτος επέθηκε βαρὺ τοις Βυζαντίοις άχθος* (παραλ. 1 στ.) *ανανεώσεως τειχών χάριν των γηρασάντων, ὁ λέγουσι δικέρατον οι τούτου τελωνάρχαι* Μανασσ., Χρον. 4569.

δικέριον το, Αλφ. ξεν. 115.

Από το *δι-* και το ουσ. *κερίον*. Για τη λ. βλ. Δημητράκ., λ. *δικήριον*.

Κηροστάτης με δύο κεριά (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 2): *Έναν αλήθεια επεθυμώ να σας αναρωτήσω του δικερίου τα [...] να πίπτουν ως τριχάριν* ό.π.

δικέφαλος, επίθ., Ζήνου, Βατραχ. 457, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 374, Ιστ. Βλαχ. 2096, Ζήν. Β′ 328.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που έχει δύο κεφάλια (Η σημασ. στον Αριστ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *φτερουγιάζει δικέφαλος ο αετός και νικητή τον κράζει* Ζήν. Β′ 328.

δίκη η, Μανασσ., Χρον. 3370, Ελλην. νόμ. 514^{18}, 531^{19}, 547^{15}, 561^{21}, 572^{30}, 575^{10}, 576^{18}, Διάτ. Κυπρ. 503^{21}, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 2^{20}, Δούκ. 419^{16}, Πένθ. θαν.^{2} 590.

Το αρχ. ουσ. *δίκη*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Εκδίκαση δικαστικής υπόθεσης, δικαστικός αγώνας (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. IV2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *μένει σιγός ο κριτής μέχρι και ημέρας δέκα, μήπως βουληθή να κράξη και πληρουμένων των δέκα ημερών έρχουνται και κρατούν την δίκην, ήγουν γίνεται ή η άρνησις ή η ομολογία* Ελλην. νόμ. 547^{15}· *Ουδείς ουδὲ χρηματικὴν δίκην κινείν, ουδὲ έγκλημα γυμνάζειν κατά τινος αναγκάζεται μὴ βουλόμενος* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 2^{20}. **2**) Μέλλουσα κρίση: *Σὺ δέ, Θεὲ φιλάνθρωπε, ταύτης της καταδίκης και φοβεράς κολάσεως ρῦσαι-με πρὸ της δίκης* Πένθ. θαν.^{2} 590.

δίκια, επίρρ., βλ. *δίκαια*.

δικιμ-, βλ. *δοκιμ-*.

δικίμι(ν) το, βλ. *δοκίμιον*.

δίκιο(ν) το, βλ. *δίκαιο(ν)*.

δίκιος, επίθ., βλ. *δίκαιος*.

δικιοσύνη η, βλ. *δικαιοσύνη*.

δικιώνω, βλ. *δικαιώνω*.

δικό το, Πεντ. Λευιτ. XIX 15, εσφαλμ. γρ. αντί *δίκιο* (Βλ. *δίκαιον*).

δικοθετώ, Μανασσ., Χρον. 1861.

Από το ουσ. *δίκη* και το *-θετώ*.

Δικάζω: *εκάθητο ποτὲ δικοθετών και κρίνων* ό.π.

δικολέκτης ο, Legr., Zygomalas σ. 92.

Από το ουσ. *δίκη* και το *λέγω*. Η λ. τον 4. αι. (Sophocl.).

Δικηγόρος (Για τη σημασ. βλ. L-S): *τον λογιώτατον δικολέκτην...ασπάζομαι* ό.π.

δικολόγημα το, Διήγ. παιδ. 547 (έκδ. *δικαιολογήματα*· διόρθ. Ξανθ., B-NJ 5, 1927, 363 σε *δικολογήματα*).

Από το *δικολογώ* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. στο Somav.

Συζήτηση, συχνά εριστική (Βλ. Ξανθ., B-NJ 5, 1927, 363): *ο βοὺς δὲ και ο βούβαλος... ήκουσαν τους λόγους και τα δικολογήματα αιγὸς και του προβάτου* ό.π.

δικολογιά η, Έγγρ. του 1446 (Μανούσ., Θησαυρ. 3, 1964, 99^{7}).

Από την αντων. *δικός* και το *-λογιά*. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη και τη Μάνη (Βαγιακ., ΛΔ 12, 1972, 20). Βλ. και Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.

Συγγενείς (Η σημασ. και σήμ., Χατζιδ., Αθ. 22, 1910, 249 και Παγκ., ό.π.): *το λοιπόν τώρα διὰ τη δικολογιά και διὰ κάθα έν από τα ανωγεγραμμένα είμαι και κρατίζομαι πληρωμένος διὰ τα λεγόμενα όλα* ό.π.

δικολογώ, Διγ. (Trapp) Esc. 1761, Χρον. Μορ. P 6365, Διήγ. παιδ. 657, 824, 858.

Η λ. στον Αριστ.

Συζητώ (Βλ. και Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 540 και B-NJ 5, 1927, 363): *Τον άγγελον δικολογά και την καλήν-του λέγει* Διγ. (Trapp) Esc. 1761· *πάρδος και λεοντόπαρδος να δικολογηθούσι* Διήγ. παιδ. 858.

δικόνημαν το, βλ. *διακόνημα*.

δικονία η, βλ. *διακονιά*.

δικονώ, βλ. *διακονώ*.

δικοπαραδιαβασμός ο, Gesprächb. 101^{22}.

Από την αντων. *δικός* και το ουσ. *παραδιαβασμός*.

Παρηγοριά, παραμυθία των συγγενών (Βλ. Χατζιδ., ΕΕΦΣΠΘ 1, 1927, 20).

δίκορκος, επίθ., βλ. *δίκροκος*.

δικός, επίθ., βλ. *ιδικός*.

δικοσύνη η, Ερωφ. Πρόλ. 18 (έκδ. *δικιοσύνες*, διόρθ. Αλεξ. Στ., Ελλην. 22, 1969, 441 σε *δικοσύνες*).

Από την αντων. *δικός* και την κατάλ. *-σύνη*. Τ. *εδικοσύνη* στο Somav. Για τη λ. βλ. Τριαντ., Νεοελλ. γραμμ. σ. 242 και Δημητράκ.

Συγγένεια (Η σημασ. στο Somav., ό.π. Βλ. και Τριαντ., ό.π.): *Λειώνω τσι δόξες και τιμές, τα 'νόματα μαυρίζω, τσι δικοσύνες διασκορπώ και τσι φιλιές χωρίζω* ό.π.

δικράνιν το, Ακ Σπαν. (Eideneier) Α 227, Β 56.

Από το μτγν. ουσ. *δίκρανον* και την κατάλ. *-ιν*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Γεωργικό εργαλείο με διχαλωτή άκρη (Πβ. L-S, λ. *δίκρανος* II. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. Βλ. και Θαβώρ., Ουσιαστ. 64): *το δικράνιν το διχαλόν* αυτ. Α 227.

δίκροκος, επίθ., Συναξ. γαδ. 163, Γαδ. διήγ. (Wagn.) 255· *δ ί κ ο ρ κ ο ς*, Γαδ. διήγ. 255.

Από το *δι-* και το ουσ. *κρόκος* (Βλ. Χατζιδ., Αθ. 22, 1910, 258). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Προκ. για αβγό) που έχει δύο κρόκους (Βλ. Δημητράκ.): *αβγά...δίκροκα* Συναξ. γαδ. 163.

δίκταμος ο, Αγαπ., Γεωπον. σ. ι.

Το μτγν. ουσ. *δίκταμος*. Βλ. Steph., Θησ., λ. *δίκταμον*. Η λ. και σήμ. (τ. *δίκταμο*) (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Β', λ. *δίχταμος*).

Είδος φυτού φαρμακευτικού που ευδοκιμεί σε όρη της Κρήτης (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ., ό.π. και σήμ., Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., ό.π.): *το 'λάφι εγνωρίζει πως ο δίκταμος έχει δύναμιν* ό.π.

δικτάτωρ ο, Μανασσ., Χρον. 2541, Παράφρ. Μανασσ. 278, Θεολ., Τζίρ. 356^{25}.

Το μτγν. ουσ. *δικτάτωρ*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Άρχοντας με απεριόριστη πολιτική και στρατιωτική εξουσία (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *στερηθείσα* (ενν. *η Ρώμη*) *δυσκλεώς υπάτων και κρατόρων και δικτατόρων και βουλής* Μανασσ., Χρον. 2541· *δικτάτωρ και αρχιστράτηγος της ημών των ιχθύων πληθύος* Θεολ., Τζίρ. 356^{25}.

δίκτινος, επίθ., Έγγρ. του 1632 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 66^{58})· *δ έ κ τ ι ν ο ς*, Έγγρ. του 1632 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 66^{65})· *δ ί χ τ ι ν ο ς*, Έγγρ. του 1650 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 176^{61}).

Από το ουσ. *δίκτυον* και την κατάλ. *-ινος*.

Δικτυωτός (Για τη σημασ. βλ. Κατσουρ., Ναξ. έγγρ., 283): *δυό σκούφιες χρυσές, η μία βενέτικη και η άλλη δίχτινη* αυτ. 176^{61}.

δικτυεύω, Μανασσ., Χρον. 4907.

Από το ουσ. *δίκτυ* και την κατάλ. *-εύω*.

Ψαρεύω με δίχτυ: *άνδρα τινά σαγηνευτήν, ιχθυοθήραν άγραν ευρόντες δικτυεύοντα* ό.π.

δίκτυ(ν) το, Χρον. Τόκκων 2449, 2663, 2672, 2673, Θησ. Γ' [43^{6}], Δ' [65^{8}], Ch. pop. 202, Σαχλ. Ν 342, Βεντράμ., Φιλ. 280, Πανώρ. Α' 114, Σουμμ., Παστ. φιδ. Χορ. δ' [57], Ζήν. Γ' 278, Δ' 140, 272, Τζάνε, Κρ. πόλ. 339^{22}· *δ ί κ τ υ (ν)* ή *δ ί κ τ υ ο ν*, Τρωικά 528^{13}· *δ ί κ τ υ ο ν*, Μανασσ., Χρον. 4647, 4654, 6535, Ιμπ. 606, Δούκ. 389^{1}, Ιστ. Βλαχ. 1988, 2095· *δ ί χ τ υ*, Πανώρ. Ε' 298, Ερωτόκρ. Β' 225, 228, 604, Γ' 1593, Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [798, 1182], Β' [484, 1110]· *δ ί χ τ υ ο*, Πεντ. Έξ. XXVII 4· *δ ι χ τ υ ό*, Πεντ. Έξ. XXXVIII 4.

Το αρχ. ουσ. *δίκτυον*. Ο τ. *δίκτυ* τον 13. αι. (L-S). Οι τ. *δίκτυον* και *δίχτυ* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δίκτυ(ον)* και *δίχτυ*).

1α) Δίχτυ για ψάρεμα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίχτυ* 1. Για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 331-7): *τα καράβια ρίκτουσιν δίκτυα εν θαλάσση* Ιμπ. 606· **β)** (προκ. για κυνήγι ζώων ή πουλιών) (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίκτυ(ον)* 1. Για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 387-423): *σάν το πουλί στο δίκτυ* Ζήν. Δ' 140· *ο λαγός πλέκεται εις το δίκτυον* Χρον. Τόκκων 2673· *περιπλεμένα* (ενν. *τα μαλλιά*) *εδώ κ' εκεί κι' ως δίχτυ κρεμασμένα* Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [1182]. **2)** (Μεταφ.) παγίδα, πλεκτάνη (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 3 και σήμ., Δημητράκ., λ. *δίχτυ* 3): *έπεσεν εις τα δίκτυα του φθόνου* Τρωικά 528^{13}· *η μέθη είναι δίκτυον, είναι και αλυσίδα* Ιστ. Βλαχ. 2095· *Στα δίχτυα της αγάπης-σου πιασμένη και δεμένη* Σουμμ., Παστ. φιδ. Β' [484].

δικτυοθήρας ο, Μανασσ., Χρον. 5208.

Η λ. σε σχόλ. (L—S).

Αυτός που κυνηγά με δίχτυ (Η σημασ. σε σχόλ., L-S): *εάλω και Βασίλειος Βουλγάρων ταις παλάμαις ώσπερ στρουθός καλλίπτερος πικρώ δικτυοθήρα* ό.π.

δίκτυον το, βλ. *δίκτυ(ν)*.

δικτυωτός, επίθ., Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.) 113.

Το μτγν. επίθ. *δικτυωτός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που είναι καμωμένος όπως το δίχτυ (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *σκούφιαν άλλως δικτυωτήν* ό.π.

διλάβι(ον) το, Έγγρ. του 13. αι. (ΝΕ 7, 1910, 41), Πεντ. Έξ. XXV 38, XXVII 3, XXXVII 23, Αρ. IV9, 14.

Από το *δι-* και το ουσ. *λάβιον*. Τ. *διλάβιν* στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *δίλαβον*) και *διλάβι* στη Μακεδονία (Ανδρ., Αντιχάρ. 241). Βλ. και Δημητράκ.

Σκεύος με δύο λαβές, τσιμπίδα (Βλ. Παπαδ. Α., Λεξ., ό.π. 1 και Δημητράκ.): *τα διλάβια-της και τα θυμιαντήρια-της μάλαμα καθάριο* Πεντ. Έξ. XXV 38.

Διλεμίτης ο, Διγ. (Trapp) Gr. 16, 126.

Για τη λ. βλ. Eideneier, Ελλην. 23, 1970, 301 σημ. 2.

Ακρίτας Σαρακηνός από τα νότια της Κασπίας (Για τη σημασ. βλ. Πολ. Λ., Πρίν Άλ. σχόλ. σ. 18): *Εις δέ τις των Σαρακηνών ακρίτης Διλεμίτης* αυτ. 126.

διλετσιού η, Ανθ. χαρ. 288^{14}.

Από το ιταλ. *dilezione*.

Αγάπη, ευφροσύνη: *Αγάπη, καλόν θέλημα και διλετσιού και χάριτα, όλα είναι ένα πράμα* ό.π.

διλιγεντία η, Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 2^{55} σχόλ.

Το λατ. *diligentia*.

Επιμέλεια, φροντίδα (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 395]): *απαιτείται...και διλιγεντία, ήτοι μεγάλη επιμέλεια* ό.π.

διλικάτος, επίθ., βλ. *δελικάτος*.

δίλοβος, επίθ., Ακ. Σπαν. 46^{566}.

Από το δι- και το ουσ. *λοβός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.)
'Εκφρ. *δίλοβα της καρδίας*= φυλλοκάρδια ό.π.

δίλογος, επίθ., Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 689, Σαχλ., Αφήγ. 740, Πεντ. Λευιτ. XIX 19 τρίς, Δευτ. XXII 9, 11.

Το μτγν. επίθ. *δίλογος*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Δημητράκ.).

1) Διπρόσωπος, ύπουλος (Η σημασ. μτγν., L-S και Sophocl.): *η δίλογος επέσωσεν, έφθασεν η Φουρνάρα* Σαχλ., Αφήγ. 740. 2) Που αποτελείται από δύο είδη (Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *το χτήνο-σου μή σμίξης δίλογο· το χωράφι-σου μή σπείρης δίλογο και ρούχο δίλογο...μή ανέβη απάνου-σου* Πεντ. Λευιτ. XIX 19.

διλοσκόπημα το, βλ. *δολοσκόπημα*.

διλοσκοπώ, βλ. *δολοσκοπώ*.

διμάκιοι, αντων., βλ. *δαμάκιοι*.

δίμερα τα, 'Εγγρ. του 1647 (Ζερλέντη, Νησ. Επετηρίς 1, 216).

Από το δι- και τον πληθ. του ουσ. *μέρος*. Η λ. στον εν. τον 8. αι. (Preisigke-Kiessling, λ. *δίμοιρος*).

Τα δύο τρίτα ενός συνόλου (Για τη σημασ. βλ. Preisigke-Kiessling, ό.π.): *«ό,τι κοντάνες εθέλασι γίνει να είναι τα τρίτα των γερόντων και τα δίμερα της χώρας»* ό.π.

διμισκί, επίθ., βλ. *δαμασκί*.

δίμιτος, επίθ., Προδρ. I 46, Σαχλ., Αφήγ. 187.

Από το δι- και το ουσ. *μίτος*. Η λ. στον Ησύχ. (Sophocl.) και σήμ. (Δημητράκ.).

(Προκ. για ύφασμα) που υφαίνεται με δύο νήματα (Η σημασ. στον Ησύχ., ό.π. και σήμ., Δημητράκ.): *άλλος [φορεί] φουστάνι δίμιτον, άσπρον εξ εβαμπάκι* Σαχλ., Αφήγ. 187· *ποίον ιμάτιον με έρραψας; ποιόν δίμιτον με εποίκες;* Προδρ. I 46.

διμοιρία η, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 4[3].

Το αρχ. ουσ. *διμοιρία*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Τα δύο τρίτα ενός συνόλου (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I2): *διχή την ύπαρξιν τέμνεσθαι των μερίδων, της μέν διμοιρία συγκεφαλαιουμένης, της δέ τρίτω μέρει* ό.π.

δίμοιρον το, Ασσίζ. 145[20], 222[22], 397[4], 472[3], 473[11].

Το αρχ. ουσ. *δίμοιρον* (L-S, λ. *δίμοιρος*). Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

Τα δύο τρίτα (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. I1 και σήμ. στην Κύπρο, Andr., Lex. στη λ. 2): *το τρίτον μέρος πάντων των αγαθών-του και εις σπίτια και εις βίον και απέ το δίμοιρον ημπορεί να ποίση το ιδιόν-του θέλημαν* αυτ. 397[4].

δίμουρος, επίθ., Στάθ. Γ' 240, 380.

Από το δι- και το ουσ. *μούρη*. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ.).

(Μεταφ.) υποκριτής (Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *γυναίκα μιά είχα ζηλιαρά πολλά, κακοδιαρμίστρα στο σπίτι και κακόπλαστη, δίμουρη και μεθύστρα* αυτ. 380.

δινά, Ασσίζ. 64[12], εσφαλμ. γρ. αντί *διά* (Πβ. Ασσίζ. 314[8]).

δίνω, βλ. *δίδω*.

διό, σύνδ., Χρον. Μορ. Η 1744· *δ ι ό ν*, Κορων., Μπούας 30 (άν δέν πρόκ. για τυπογρ. λάθος).

Ο αρχ. σύνδ. *διό*.

Διότι: *Ο Καμπανέσης όρισεν ολών των πλευτικών-του ο καταείς να απέρχεται εκείθεν όπου ήτον· διό τον επληροφόρεσαν οι άρχοντες οι Ρωμαίοι, ότι ουδέν του εκάμασιν τίποτε χρεία απάρτι* Χρον. Μορ. Η 1744.

διοδεύω, Διγ. Ζ 2273, 2477, Διγ. (Trapp) Gr. 1735, 2070, Βίος Αλ. 700, 4441.

Το μτγν. *διοδεύω*.

Πορεύομαι (Για τη σημασ. βλ. L-S και Steph., Θησ.): *διοδεύσαντες τριάκοντα σχοινίους* Βίος Αλ. 4441.

διόδιον το, Act. Lavr. 61[31].

Το μτγν. ουσ. *διόδιον*. Η λ. και σήμ. στον πληθ.

Στενωπός (Βλ. και L-S): *διέρχεται (ενν. ο περιορισμός της μονής) την Μεγάλην Βίγλαν και καταντά άχρι του διοδίου του εν τη μονή* ό.π.

διοικετής ο, βλ. *διοικητής*.

διοίκησις -ση η, Γλυκά, Αναγ. 353, Προδρ. III 251, Αρμεν., Εξάβ. Α' 12[53], Β' 3[5], Δ' 4[11], Παράρτ. 2[55] σχόλ., 'Εκθ. χρον. 75[23]· *δ ο ί κ η σ ι ς - σ η*, Θησ. (Foll.) I 79, 86, 88, Θησ. (Marshall, BZ 30, 1929/30, 136), Διήγ. Αλ. V 54, Πεντ. Γέν. XLII 1, 2, XLV 21, XLVII 14, 'Εξ. XII 39, Αχέλ. 254.

Το αρχ. ουσ. *διοίκησις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Διεύθυνση, διακυβέρνηση (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *πάσαν την διοίκησιν της βασιλείας αυτού δέδωκεν* 'Εκθ. χρον. 75[23]. 2) Οι άρχοντες (εδώ των μονών): Προδρ. III 251. 3) Διαχείριση (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 396, λ. *διοικητής*]): *η γάρ των πραγμάτων διοίκησις προς το οφφίκιον του κουράτορος φέρεται* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 4[11]. 4) 'Εκφρ.: *δημόσιαι διοικήσεις*=δημόσια λειτουργήματα (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 396]): *Ούκ αποκαθίστανται οι αφήλικες εάν επιμελείς οικοδεσπόται εγένοντο, και μάλιστα εν δημοσίαις διοικήσεσιν* Αρμεν., Εξάβ. Α' 12[53]. 5) Τακτοποίηση· συντήρηση: *πάν και συγκρατούμενον και συντηρούμενόν μοι εις μερικήν διοίκησιν, ήγουν οικονομίαν των παίδων και συνδούλων-μου... κλέψαντες ώχοντο* Γλυκά, Αναγ. 353. 6) Προμήθειες: *γιατί 'χαν δοίκηση πολλή, άρματα όσα χρήζουν* Θησ. (Marshall, BZ 30, 1929/30, 136).

διοικητής ο, Βίος Αλ. 718, Αρμεν., Εξάβ. Α' 5[2], Β' 4[8], Ε' 12[13], Κορων., Μπούας 83, 113, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 781, 807, 1030, Ιστ. Βλαχ. 2042· *δ ι ο ι κ ε τ ή ς*, Χρονικό σημείωμα του 1514 (Μανούσ., Εραν. 5, 1963, 166[76]).

Το μτγν. ουσ. *διοικητής*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Που διοικεί, που διευθύνει (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 1): *«κατάστησω-σε διοικητήν»* Βίος Αλ. 718· *διοικηταί που βρίσκεσθε σ' όλην την Βενετίαν* Κορών., Μπούας 113· (μεταφ.): *της πίστεως διοικητής και της δικαιοσύνης* Αξαγ.,

Κάρολ. Ε′ 1030. **2**) Διαχειριστής, αντιπρόσωπος (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 396]): *όστις [κουράτωρ] διοικητής πραγμάτων μάλλον εστί* Αρμεν., Εξάβ. Ε′ 12^{13}.

διοικονομώ, Ελλην. νόμ. 573^{14} (κριτ. υπ.).

Η λ. στον Αριστ.

Κανονίζω, διευθετώ (Η σημασ. στον Αριστ., L-S): *πάσα έξοδος των παίδων παρ' εμού εξοδεύεται και διοικονομείται* ό.π.

διοικονώ· *διοικονείται,* Ελλην. νόμ. 573^{14} εσφαλμ. γρ. αντί *διοικονομείται* (Βλ. κριτ. υπ.) (Βλ. *διοικονομώ*).

διοικώ, Ελλην. νόμ. 527^{25}, Διγ. (Trapp) Gr. 2002, Διγ. Ζ 4206, Βίος Αλ. 4880, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 12^{3}, Παράρτ. 2^{55} σχόλ., Κορων., Μπούας 39, 43, 57, 94, 129, Ψευδο-Σφρ. 214^{4}, Ιστ. πολιτ. 26^{22}, Βακτ. αρχιερ. 173, 209· *δοικώ,* Διγ. (Trapp) Gr. 1763, Χούμνου, Κοσμογ. 2805, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{79}, Απόκοπ. 147, 152, 165, 166, 226, Πικατ. 142, 228, Συναξ. γυν. 756, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 213, Κατζ. Γ′ 203.

Το αρχ. *διοικέω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

Α′ Ενεργ. **1**) Ρυθμίζω, κανονίζω· διευθύνω, κυβερνώ (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *διοικέω* I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Περί πραγμάτων του αρχιερέως, οπού έχει εδικά-του, και πώς πρέπει να διοική τα πράγματα της εκκλησίας* Βακτ. αρχιερ. 173· *ώς το εδοίκησας απολογίας έχε* Διγ. (Trapp) Gr. 1763· *Ως διοικείται ταύτα παρά Προνοίας άνωθεν* Βίος Αλ. 4880· *Των Γερμανών τε ο στρατός ομοίως εδιοικήθη* Κορων., Μπούας 57· *Άπαντας για να διοική κ' εις όλους νά ν' απάνω* Κορων., Μπούας 94. **2**) Εργάζομαι?: *ομοιάζει του πραγματευθή οπού δοικά στο φόρον, οπού αγοράζει και πουλεί της πραγματείας το δώρον* Πικατ. 228. **3**) Είμαι επίτροπος κάπ. (Η σημασ. μτγν., Preisigke-Kiessling, λ. *διοικέω* 2): *Πρότερον ομνύνται οι κουράτορες του βλεπήσαι και διοικήσαι τοις ορφανοίς καλώς* Ελλην. νόμ. 527^{25}. **4**) Επαρκώ, φτάνω (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex.): *είπε-μου μέσα ο λογισμός: «Τούτο δοικά και σώνει»* Απόκοπ. 152· *τεσσαρογάζετα βαστώ τέσσερα και δοικού-με* Κατζ. Γ′ 203. **Β′** (Μέσ.) «κυβερνιέμαι» κανονίζω τη ζωή-μου, περνώ τον καιρό-μου: *Χαίροις αδελφέ, πώς είσαι; πώς δοικάσαι;* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 213· *εις μοναστήρια* (ενν. *οι νιές*) *κάθουνται, διά εμάς παρακαλούσι; Μή μας το κρύψης, πέ-μας το, πώς είναι, πώς δοικούνται* Απόκοπ. 147· *Ξετρέχειν τα σωματικά, πνευματικά ας δοικάται* Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{79}.

διολίγον, επίρρ., Διγ. Ζ 2971.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και του επιρρ. *ολίγον.*

Σε λίγο, σύντομα (Πβ. και Διγ. (Trapp) Gr. 2520, όπου *μετά ταύτα*): *τί δε αυτοίς συμβέβηκε, γνώσεσθε διολίγον* ό.π.

διόλου, επίρρ., Βέλθ. 88, Ψευδο-Σφρ. 516^{17}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 419, Ιστ. Βλαχ. 880, Διγ. Άνδρ. 362^{15}, Συναδ., Χρον. 46, Διακρούσ. 108^{18}, Τζάνε, Φυλλ. Ψυχ. 151.

Το αρχ. επίρρ. *διόλου.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) (Με άρν.) καθόλου (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Εκείνος... διόλου ούκ εφαίνετο εκ της ιππηλασίας* Βέλθ. 88· **β**) (επιτατικά με το επίρρ. *όλως*) ολότελα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *δούλοι-σου είμεστε πιστοί ημείς όλως διόλου* Ιστ.

Βλαχ. 880. **2**) (Προκ. για χρόνο) πάντοτε (Η σημασ. μτγν., L-S): *είχον και γάρ προφήτας διόλου* Ψευδο-Σφρ. 516^{17}.

διόν, σύνδ., βλ. *διό.*

διόπτρα η, (Ι), Ιερακοσ. 337^{26}, 338^{13}.

Το μτγν. ουσ. *διόπτρα.*

Τρύπα, φεγγίτης: *μίαν τινά κατά κορυφής διόπτραν της καλύβης ποιησάμενοι* αυτ. 337^{26}.

διόπτρα, (ΙΙ), Ριμ. Βελ. 457, εσφαλμ. γρ. αντί *διαβήτρα·* διόρθ. Κουκ., Λαογρ. 3, 1911, 379 (Βλ. *διαβήτρα*).

διορθώ, Γλυκά, Στ. Β′ 51, Ελλην. νόμ. 545^{11}, Ορνεοσ. αγρ. 544^{15}, Ωροσκ. 40^{16}, Σφρ., Χρον. μ. 18^{5}, Διαθ. Ηγουμ. Μακαρίας 164^{13}, Διακρούσ. Τίτλ.

Το αρχ. *διορθόω.*

Α′ Ενεργ. **1**) Επαναφέρω κ. στην προηγούμενη καλή κατάσταση (Πβ. L-S, λ. *διορθόω* II): *Των ενδόξων γυναικών μερική θλίψις· αλλά διορθωθήσεται η γνώμη αυτών παρά του κοινού λαού και παρά επιστολών τινων* Ωροσκ. 40^{16}. **2α**) (Νομ.) ρυθμίζω, επανορθώνω (Βλ. L-S, ό.π. II): *κατά την ημέραν έρχεται το αντίδικον μέρος...και λαλεί και τον τρόπον του αγκρίσματος και διορθούται παρά του κριτού και λαμβάνει την συμβίον-του* Ελλην. νόμ. 545^{11}· **β**) ρυθμίζω: *αφιει διά κομεσάριον αυτής τον...Γαβριήλον Σβηρόν, ο οποίος να κάμη τα όσα ενταύθα μέλλει διορθώσαι* Διαθ. Ηγουμ. Μακαρίας 164^{13}. **3**) (Προκ. για γραπτό κείμενο) αναθεωρώ, διορθώνω τα λάθη (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. II): *Διήγησις...νύν νεωστί μετατυπωθείσα και μετά πλείστης επιμελείας διορθωθείσα* Διακρούσ. Τίτλ. **4**) (Πιθ.) υψώνω, ξετυλίγω: *διώρθωσα το υφειλτόν και απήλθον αναγνώναι τούτο* Σφρ., Χρον. μ. 18^{5}. **Β′** Μέσ. **1**) Σηκώνομαι: *βραδέως διορθούται και τοις οφθαλμοίς ού καλώς εμβλέπει* Ορνεοσ. αγρ. 544^{15}. **2**) Επανέρχομαι στο σωστό δρόμο (Πβ. L-S, ό.π. II): *τους εν κακοίς χρονίζοντας και μή διορθουμένους* Γλυκά, Στ. Β′ 51.

διόρθωμα το, Αχέλ. 871.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. (Δημητράκ.).

Τακτοποίηση· ετοιμασία: *Σώφρων δ' ο μέγας Μάστορας, οπού του Τούρκου θώρει τα τόσα διορθώματα εθαύμαζε και απόρει* ό.π.

διορθωμένα, επίρρ., Μαχ. 144^{27}.

Από τη μτχ. *διορθωμένος* του *διορθώνω.*

Σε καλή τάξη: *ο κουβερνούρης αρμάτωσεν όλον το στόλος και οδήγησεν πάσα πράμαν διαλεκτά και διορθωμένα* ό.π.

διορθώνω, Ασσίζ. 227^{22}, Χρον. Μορ. Η 971, 1018, 1056, 1990, 2114, 2438, 2445, 2745, 3724, 4344, 5163, 6651, 6956, 7199, 7756, 7773, 8288, 8750, 8787, 8791, 9223, Χρον. Μορ. Ρ 227, 907, 2557, 2800, 7020, Φλώρ. 922, 1273, Λίβ. Esc. 3252, Χρον. Τόκκων 95, 1173, 1354, 2021, 2128, 2305, 2389, 2593, 2642, 2860, 2939, 3293, 3766, 3826, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 921, Βησσ., Επιστ. 15, Χειλά, Χρον. 356, Μαχ. 534^{5}, Αλεξ. Επίλ. 5, Έγγρ. του 1519 (Βαγιακ., ΕΜΑ 3, 1950, 158), Σοφιαν., Παιδαγ. 92, 97, Αχέλ. 264, 272, 1657, 2417, Θρ. Κύπρ. Μ 454, Χρον. σουλτ. 44^{22}, Αλφ. (Μπουμπ.)

II 22, Ἀρχ. Μεγ. Ρ III 18, Δωρ. Μον. XXV, Κείμ. αγ. Δημ. 384, Ερωφ. Α′ 519, Βίος Δημ. Μοσχ. 310, 319, 436, Ιστ. Βλαχ. 962, 2284, 2304, Σουμμ., Ρεμπελ. 160 δίς, 162, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε′ [1107], Λίμπον. 343, Τζάνε, Κρ. πόλ. 534^{1}, κ.π.α.· *δ ι ο ρ τ ώ ν ω,* Ασσίζ. 380^{26}· μτχ. *δ ι ο ρ θ ώ ν ο ν τ α,* Χρον. Μορ. Η 2149.

Το αρχ. *διορθόω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *διορθώ*).

Α′ Ενεργ. **1**) Επαναφέρω κάπ. στο σωστό δρόμο (Πβ. L-S, ό.π. II και Δημητράκ., ό.π. 5): *έδραμε στον πνευματικόν διά να τον διορθώση* Λίμπον. 343. **2α**) Τακτοποιώ (Πβ. L-S, ό.π. II, Preisigke-Kiessling, λ. *διορθόω* 3. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 2): *Αλέξανδρος, ώς έμαθεν ότι περιμαζώνει ο Λούπουλος στρατεύματα, καλά τα διορθώνει, να έλθη καταπάνω-του* Ιστ. Βλαχ. 962· *διορθώνοντα τον τόπον-του και τες υπόθεσές-του* Χρον. Μορ. Η 2149· **β** [1]) ρυθμίζω, κανονίζω: *ο μισίρ Ντζεφρές εδιόρθωσεν το πράγμα* Χρον. Μορ. Η 8288· *άν δέν αγροικηθή καλώς η υπόθεσις αυτής ενταύθα και διορθωθή* Χειλά, Χρον. 356· **β** [2]) «κανονικά» κάνω κ., (προκ. για ομιλία) «κανονικά» διηγούμαι (Πβ. L-S, ό.π. I): *Είπασιν δέ κ' εδιόρθωσαν διά τό ήσαν εις την μάχην το μέν διά να φυλάττουσιν εκείνα οπού εκερδίσαν και το άλλο να κερδαίζουσιν εκείνα γάρ τά ούκ έχουν* Χρον. Μορ. Η 1990· **β** [3]) (προκ. για διαθήκη, κληρονομιά): *τα πάντα-του όλα εδιόρθωσεν, έγραψεν και εβούλωσέ-τα* Χρον. Μορ. Η 2445· **γ**) ετοιμάζω: *εδεκεί πόλεμον διορθώναν* Αχέλ. 1657. **3**) Συγκροτώ, οργανώνω: *Ωσαύτως γάρ εδιόρθωσεν φουσάτα εκ την στερέαν* Χρον. Μορ. Η 8791. **4**) (Προκ. για γραπτό κείμενο) αναθεωρώ, διορθώνω τα λάθη (Βλ. L-S, ό.π. II. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 4): *Ετούτο το βιβλόπουλον στη Βενετιά τυπώθη. Εκείνος που το τύπωσε μεγάλα γάρ επόθει* (παραλ. 2 στ.) *να εύρη κι' αθιβόλαιον νά 'ναι διορθωμένο εισε σκοπόν και έννοια και ορθογεγραμμένο* Αλεξ. Επίλ. 5. **5**) Επανορθώνω (Βλ. L-S, ό.π. II): *γυναικός της άπιστης, το παλαιόν-της σφάλμα πιστού βοσκού ευσέβεια να διορθώση αντάμα* Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε′ [1107]. **6**) Παρατάσσω: *διακόσιους γάρ εδιόρθωσεν όπου ήσαν τα 'λαφρά-τους* Χρον. Μορ. Η 1056· *έξω στον κάμπον τον λαόν καλώς να διορθώση* Αχέλ. 2417· **7**) Ορίζω, διατάζω: *Κάτεργα εξήντα ερόγεψεν... κ' εδιόρθωσε να πλέψουσιν, να ελθούσιν της θαλάσσης* Χρον. Μορ. Η 8787. **8**) Διορίζω: *τον μέγαν τον κοντόσταυλον... εδιόρθωσεν και άφηκεν μπάϊλον στο πριγκιπάτο* Χρον. Μορ. Η 7773· *ας διορθώσης άρχοντας, ανθρώπους γάρ φρονίμους* Χρον. Μορ. Η 5163· *κύρ Ηλίας ο Κοντόσταυλος εποίησε και εδιόρθωσε αληθόν και νόμιμόν-του κομμέσο και επίτροπον κύρ-Μιχαήλ* Ἔγγρ. του 1519 (Βαγιακ., ΕΜΑ 3, 1950, 158). **9α**) Εγκαθιστώ κάπ.: *επήρεν-τους και απήλθασιν εις των Σκορτών τα μέρη· εκείσε τους εδιόρθωσεν να κατοικούν και στήκουν* Χρον. Μορ. Η 7199· **β**) στήνω, τοποθετώ κ.: *σκάλες εδιόρθωσαν την νύκταν να την κλέψουν* Χρον. Τόκκων 95. **10α**) Επισκευάζω (Βλ. Δημητράκ., ό.π. 2 και 10): *Οι Τούρκοι εδυνάμωσαν το κάστρον, έκτισάν-το, τον τόπον εδιόρθωσαν, χωρία και κατούνες* Χρον. Τόκκων 3293· **β**) κτίζω: *Ο Μαξιμιανός...ορίζει να γενή ένα θέατρον της μονομαχίας...Ἴσως, δέ εδιορθώθην το θέατρον* Κείμ. αγ. Δημ. 384. **11α**) Εκτελώ: *Ως φρόνιμους και τακτικούς κρυφά να το* (ενν. το πράγμα=το γεγονός) *διορθώσουν* Φλώρ. 922· **β**) ενεργώ: *το πώς να διορθώσουσι περί της βασιλείας* Χρον. Μορ. Ρ 907. **12α**) Αποφασίζω: *Εισαύτο εδιόρθωσαν η σύναξις να γένη* Χρον. Τόκκων 1354· *αυθίς γάρ εδιόρθωσεν και εθανάτωσάν-τον* Χρον. Τόκκων 2860· **β**) συμφωνώ: *να διορθώσουν μετ' αυτού, την Ἄρταν να του δώκουν* Χρον. Τόκκων 2939· **γ**) καταρτίζω σχέδιο: *Καλά το εδιόρθωσαν, εγγύς ήλθε να γένη μα ένας τον εγλύτωσε εκ το δικόν-του γένος* Βίος Δημ. Μοσχ. 319. **13**) Συμβουλεύω: *ευτύς τους εδιόρθωσαν το πώς διά να πράξουν* Χρον. Μορ. Ρ 7020. **Β′** Μέσ. **1α**) Επανέρχομαι

στο σωστό δρόμο, σωφρονίζομαι (Πβ. L-S, ό.π. II): *πάντα να διορθώνεσαι και να ξεμολογάσαι* Αλφ. (Μπουμπ.) II22· *σάν γηράσουν και χορτάσουν θέλουσί διορθωθή* Ἀρχ. Μεγ. Ρ III 18· **β**) επανέρχομαι στην προηγούμενη καλή κατάσταση, ορθοποδώ: *«Καλέ αφέντη,...εμπορούμεν να κιντυνεύσωμεν εις τιτοίαν λογήν οπού να μέν ημπορήσωμε να διορθωθούμεν...»* Μαχ. 534^{5}. **2α**) Ετοιμάζομαι: *Ο βασιλεύς εχάρηκε, τον θείον-του δέ κράζει, λέγει-του να διορθωθή Σμολένισκα να φθάση να πάρη με του λόγου-του και χίλια παλληκάρια* Βίος Δημ. Μοσχ. 436· **β**) παρατάσσομαι: *στον κάμπον τα φουσάτα-του, για να διορθωθούσι* Αχέλ. 272· **γ**) εξοπλίζομαι: *με τζακρατόρους, με σκευές, καλά διορθωμένους* Χρον. Τόκκων 3766.

διόρθωσις -ση *η*, Ἔγγρ. του 1102 (ΝΕ 7, 1910, 34), Προδρ. III 245, 337, Ιερακοσ. 366^{3}, Ωροσκ. 40^{14}, Χρον. Μορ. Η 7120, 7140, Φλώρ. (Μαυρ., Εκλ. Α′) 522, Σφρ., Χρον. μ. 46^{23}, Διαθ. του 1506 (Μανούσ., Πρακτ. Γ′ Παν. Σ. Α′ σ. 223^{10}), Ερωτόκρ. Ε′ 1549, Χριστ. διδασκ. 306, 480, 498.

Το αρχ. ουσ. *διόρθωσις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Επαναφορά στο σωστό, αποκατάσταση (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. II1): *πράγματα κακά γίνονται, πάτερ, ώδε και ποίησον διόρθωσιν, ούκ ένι πατρικά-σου* Προδρ. III 377· *εις σωτηρίαν και διόρθωσιν της αυτής μονής* Ἔγγρ. του 1102 (ΝΕ 7, 1910, 34)· *από την διόρθωσιν του πρίγκηπα Μορέως εκέρδισε* Χρον. Μορ. Η 7140· [*Οι στίχοι θέλου διόρθωση και σάσμ' όσο μπορούσι*] Ερωτόκρ. Ε′ 1549· **β**) (προκ. για άνθρωπο) υπόδειξη: *να υποτασσόμεσθεν εις τες ορθές-τους νουθεσίες και διόρθωσες* Χριστ. διδασκ. 306· *οπόταν τελειώνει η συνάθροισις...θέλουσι φροντίζει τες παίδευσες των διορθώσεων εκεινών οπού εις το συνέδριον εκάμασι καμίαν αταξίαν* Χριστ. διδασκ. 480· **γ**) (προκ. για διαθήκη) ρύθμιση: *διορίζω ότι ταύτην-μου την διαθήκην να έναι πρώτη και ύστερή-μου διόρθωσις* Διαθ. του 1506 (Μανούσ., Πρακτ. Γ′ Παν. Σ. Α′ σ. 223^{10}). **2**) Σκευή αλόγου: *φαρίν τον δίδει και άρματα με την διόρθωσίν-του* Φλώρ. (Μαυρ., Εκλ. Α′) 522.

διορθωτής ο, Χρον. Μορ. Η 237, Δούκ. 229^{28-9}.

Το μτγν. ουσ. *διορθωτής*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ρυθμιστής, διοικητής: *εφαίνετο και εις τους δύο μέγας διορθωτής πραγμάτων πολλών* Δούκ. 229^{28-9}· *κυβερνητής, διορθωτής εις όλα τα φουσάτα* Χρον. Μορ. Η 237.

διορία η, Rechenb. 34^{2}, Ἔκθ. χρον. 36^{17}, Ψευδο-Σφρ. 204^{11}, Ιστ. πατρ. 118^{22}, Βελλερ., Επιστ. 55· *δ ι ο ρ ι ά,* Θησ. (Foll.) I 45.

Το μτγν. ουσ. *διορία* (L-S, λ. *διωρία*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Προθεσμία, καιρός, διορία (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. και σήμ., Δημητράκ.): *τριών ημερών διορίαν έδωσαν* Ψευδο-Σφρ. 204^{11}.

διορίζω, Ασσίζ. 129^{23}, 381^{25}, 414^{5}, Χρυσόβ. Ανδρ. Β′ 13, Βασιλ. διάτ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ ϛ′ 647^{17}), Αρμεν., Εξάβ. Α′ 4^{6}, Ε′ $10^{2\Delta}$, Γράμματα Μετεώρ. 60^{9}, 89^{1}, 90^{8}, 94^{34}, Χρυσόβ. του 1364 σ. 37, Αρχ. Μεγ. Ρ 14, Χριστ. διδασκ. 70, Τζάνε, Κρ. πόλ. 503^{2}, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 41^{30}, κ.α.

Το αρχ. *διορίζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

I (Ενεργ.) καθορίζω, προσδιορίζω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I3· πβ. και τη σημερ. σημασ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Οι σαΐτες και τα τόξα του θανάτου είναι πολλά και καιρόν δέν διορίζουν, που το ξεύρομεν καλά* Ἀρχ.Μεγ. Ρ 14· *να στείλη εις τον κόσμον τον ίδιον-του*

Υιόν...οπόταν έφθασεν ο διορισμένος-του καιρός Χριστ. διδασκ. 70. **ΙΙ** (Ενεργ. και μέσ.) ορίζω, προστάζω (Βλ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. Ι3· η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ.): *εδιόριζεν με τον μουσού να φράσσουνε τους τόπους* Τζάνε, Κρ. πόλ. 503^{2}· *η μεν συν Θεῷ βασιλεία-μου τοιουτοτρόπως διά του παρόντος χρυσοβούλλου λόγου αυτής διορίζεται* Χρυσόβ. του 1364 σ. 37.

διόρισις η, Μάρκ., Βουλκ. 341^{2}.

Το αρχ. ουσ. *διόρισις*.

Ορισμός, εντολή: *Μέλλουσι γάρ και τα πλήθη πείθεσθαι και έπεσθαι τας διορίσεις αυτής* (ενν. *της εκκλησίας*) ό.π.

διόρισμαν το, Ασσίζ. 476^{22}.

Το μτγν. ουσ. *διόρισμα*.

Περιστατικό: *Εάν γίνεται ότι αποὺ κανένα συμπαμόν ού διά κανένα κακόν διόρισμαν, ότι ουκάτινες άνθρωποι, οπού έχει την συμβίον-του την ορμαστικήν και κρατεί ότι ενί καλή γυναίκα, εί δέ εκείνη ούκ έστιν ποτέ και γίνεται μετά ταύτα μιάν ημέραν ού μιάν εσπέραν ότι ο καλοπίχερος...έρχεται και εμπαίνει εις το σπίτιν και ευρίσκει έτερον άνθρωπον κοιθάμενον με την συμβίαν-του* ό.π.

διορισμός ο, Αρμεν., Εξάβ. Ε′ 7^{3}.

Το αρχ. ουσ. *διορισμός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ορισμός, εντολή: *Υποκατάστασις δέ* (ενν. *εστί*) *η εξ αποτυχίας του πρώτου κληρονόμου επί έτερον της κληρονομίας μετάθεσις εκ διορισμού του κληροδοτούντος* ό.π.

διοριτικόν, Ιατροσ. κωδ. ψξδ′, χξς′, πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *διουρητικόν* (Βλ. *διουρητικός*).

διορτώνω, βλ. *διορθώνω*.

διότι, σύνδ., Σπαν. Α 70, Ασσίζ. 138^{13}, 167^{13}, 417^{3}, Διγ. (Trapp) Gr. 643, Λίβ. Sc. 27, Χρον. Τόκκων 656, 1056, 1069, Αργυρ., Βάρν. Κ 434, Μαχ. 396^{14}, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 313, Σουμμ., Ρεμπελ. 158· *α δ ι ό τ ι*, Ασσίζ. 440^{25}· *δ ι ό τ ι ς*, Διήγ. εις τους κρασοπατέρας 602^{65}, 603^{71}, Ελλην. νόμ. 568^{25}, Χρον. Μορ. Ρ 5233, 6965, Αλεξ. 1139, 1382, 1454, 1960, 2369, 2379, 2390, 2444, 2779, Φαλιέρ., Ρίμ. 307, Αιτωλ. Μύθ. 104^{11}, Χρον. σουλτ. 93^{26}, Δαρκές, Προσκυν. 205, Πηγά, Χρυσοπ. 53, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 390, Παλαμήδ., Βοηβ. 15, 571, Βίος αγ. Νικ. 17, Διγ. Άνδρ. 316^{22}, 372^{32}, 390^{17}, 396^{1}, Έγγρ. του 1643 (Βισβίζ., ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 109^{5})·

Ο αρχ. σύνδ. *διότι*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Για το λόγο ότι, επειδή (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Η δέ Κανδάκης είπε-του αυτό να μήν το κάμη, διότις ο Αλέξανδρος έχει πολλή δυνάμη,* Αλεξ. 2390· *«...διότι ο πόθος εις ψυχήν υπομονήν φυτρώνει»* Λίβ. Sc. 27· *το δίκαιον ορίζει και η κρίσις ότι, εφειδή διότι ο χρόνος και η ημέρα εδιάβησαν* Ασσίζ. 138^{13}.

διότις, σύνδ., βλ. *διότι*.

διού, σύνδ., Χρον. Μορ. Η 4312, 4873, 4874, 5331, 6092, Χρον. Μορ. Ρ 104, 1274, 1773, 4607, 6059, Χρον. Τόκκων 1638, Κορων., Μπούας 71, 75, 89, 137, 147, κ.α.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *διά* και της γεν. *οὗ* του ουδ. της αναφορικής αντων. *ὅς*.

α) Επειδή, διότι: *εχάρη, διού ενίκησεν ετότε ο λαός-του* Χρον. Μορ. Η 4873· **β**) γι-αυτό: *Διού σε ομνύω, ως βασιλεύς,... ότι ποτέ-σου απεδώ να μή έβγης* Χρον. Μορ. Η 4312.

διουρητικός, επίθ., Ιατροσ. κώδ. χξς′ (έκδ. *διοριτικόν*· διορθώσ.), ψξδ′ (έκδ. *διοριτικόν*· διορθώσ.).

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. (Δημητράκ.).

Που διευκολύνει την ούρηση (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S και σήμ., Δημητράκ.): *Το διουρητικόν...εις λιθίασιν* αυτ. ψξδ′.

διόχνει, Λίβ. Sc. 2079, Λίβ. Esc. 100, Ερωτόκρ. Β′ 808· *δ ό χ ν ε ι*, Λίβ. Ρ 100, 1068, Λίβ. Esc. 2522, Λίβ. Ν 119, 2214, 2385, Αχιλλ. Ν 1515, Απόκοπ. 278, 307.

Από τον αόρ. *έδοξε* του *δοκεί* κατά παρετυμ. προς την *διά* (Βλ. Γεωργακ., B-NJ 14, 1938, 146 και Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 540]). Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Andr., Lex., λ. *δοκώ*). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Andr., Lex., λ. *δοκώ*).

Μου φαίνεται καλό, αποφασίζω (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 540]): *Δόχνει-με μίαν, φίλε-μου, να έβγω να κυνηγήσω* Λίβ. Ν 2214.

διπαννίτης, επίθ.· θηλ. *δ ι π α ν ν ί τ ι σ σ α*, Συναξ. γυν. 35.

Από το *δι-* και το ουσ. *παν(ν)ίον* (Βλ. Krumbacher [Συναξ. γυν. σ. 415]). Το αρσ. *διπαννίτης* σε μανιάτικο παραμύθι (Βλ. Hess., BZ 15, 1906, 506).

Διπρόσωπος, ύπουλος (Για τη σημασ. βλ. Krumbacher, ό.π. και Ξανθ., BZ 16, 1907, 470): *επειδή ήτον διπαννίτισσα έστερξε τα...τού διαβόλου* ό.π.

δίπατος, επίθ., Θρ. Κων/π. Β 41, Θρ. Κων/π. διάλ. 4^{2}, Διήγ. Αγ. Σοφ. 155^{29}, Πεντ. Γέν. VI 16.

Από το *δι-* και το ουσ. *πάτος* (Βλ. και Du Cange, λ. *πάτος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δίπατος, διώροφος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *σπίτια δίπατα* Θρ. Κων/π. Β 41.

διπίνακος, επίθ., Προδρ. ΙΙΙ 104 (χφφ. Hg) (κριτ. υπ.).

Από το *δι-* και το ουσ. *πίναξ*.

Που βρίσκεται σε δύο πιάτα, «πινάκια»: *μαγεριάν διπίνακον* ό.π.

δίπιννος, επίθ., Έγγρ. του 13. αι. (ΝΕ 7, 1910, 41 δις).

Από το *δι-* και το ουσ. *πίνα* ή *πίννα* (ιταλ. pinna).

(Προκ. για σκεπάρνι) δίστομος, αμφίστομος (Κουκ., ΒΒΠ Β′ 207): *σκεπάρνια β′ δίπιννα* ό.π.

δίπλα η, Θρ. Κων/π. διάλ. 87, Διήγ. Αγ. Σοφ. 150^{5}, Πανώρ. Α′ 261, Αγαπ., Γεωπον. 6.

Από το *διπλώνω*. Η λ. στο Du Cange και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Πτυχή, ρυτίδα (Η σημασ. στο Du Cange και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *οι δίπλες του προσώπου* Πανώρ. Α′ 261. **2**) (Προκ. για δράκο ή φίδι) σπείρα (Για τη σημασ. βλ. και Δημητράκ. στη λ. 1): *εγύρισεν* (ενν. *ο δράκος*) *τις δίπλες-του κ᾽ εγέμισεν τας σούδας* Θρ. Κων/π. διάλ. 87. **3**) Δοκάρι στέγης (Για τη σημασ. βλ. Λαογρ. 8, 1921, 468): *άν με δώση ο βασιλεύς τρείς δίπλες ότι χρήζει το σπίτι-μου* Διήγ. Αγ. Σοφ. 150^{5}.

διπλά, επίρρ., Σπαν. Α 453, Ασσίζ. 37^{22}, 455^{12}, Διγ. Ζ 2369, Χρον. Μορ. Η 6920, Λίβ. Sc. 2845, Χρον. Τόκκων 3825, Θησ. Γ' [45^{3}], Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 198, Κυπρ. ερωτ. 93^{63}, 104^{28}, Διγ. Ανδρ. 364^{25}, Ερωτόκρ. Α' 1662, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [154]. *δ ι π λ ό τ ε ρ α,* Λίβ. Esc. 4034, Λίβ. Ν 3451.

Το μτγν. επίρρ. *διπλά* (Βλ. Steph., Θησ. 1553 D). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Διπλάσια (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *πάλιν ικανώθησαν διπλά οι Δεσποτάτοι* Χρον. Τόκκων 3825· *πονώ-τα εγώ διπλότερα και κάλλια τα στενάζω* Λίβ. Ν 3451.

διπλαπιλογούμαι· *δ ι π λ ο π ι λ ο γ ο ύ μ α ι,* Ερωτόκρ. Β' 1774.

Από το επίρρ. *διπλά* και το *απιλογούμαι.*

(Εδώ) ηχώ απαντώντας (Βλ. και Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 540]): *ώς ήπαιξεν η σάλπιγγα η πρώτη κ' εγροικήθη με τσ' εδικές-του το ζιμιό εδιπλοπιλοήθη* ό.π.

διπλαρία η, Μαχ. 568^{22}.

Από το ουσ. *διπλαρέα* (Βλ. και Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 266). Η λ. και σήμ. στη λογοτ. στον τ. *διπλαριά* (Δημητράκ., λ. *διπλαριά*).

Χτύπημα με το ξίφος ή με τη θήκη του ξίφους (Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ., ό.π.): *εθυμώθην και έδωκέν-του μίαν διπλαρίαν με το φηκάριν* ό.π.

διπλασιάζω, Δούκ. 293^{18}, 297^{16}.

Το αρχ. *διπλασιάζω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Διπλασιάζω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *την πρόσοδον διπλασιάσατε* αυτ. 293^{18}.

διπλάσιος, επίθ., Σπαν. Α 259, Ελλην. νόμ. 527^{14}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 8^{14}, Rechenb. (Vog.) 119^{4}.

Το αρχ. επίθ. *διπλάσιος.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Διπλάσιος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *η αυτή μέθοδος επί πάντων αληθεύει και διπλασίων και τριπλασίων* Rechenb. (Vog.) 119^{4}.

Το ουδ. ως ουσ.: το διπλάσιο ποσό, άλλο τόσο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ο...την επ' αυτῷ γενομένην καταβολὴν αρνούμενος το διπλάσιον μετ' ελέγχου καταθήσει* Αρμεν., Εξάβ. Α' 8^{14}. Έκφρ. *εις το διπλάσιο*=δύο φορές μεγαλύτερο ποσό (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *εις το διπλάσιον ούς έλαβεν αρραβώνας αποδίδωσιν* Ελλην. νόμ. 527^{14}.

διπλασίων, επίθ., Act. Xén. 42^{66}, Act. Xér. 26^{61}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 8^{14}.

Η λ. στον Αριστ.

Διπλάσιος (Η σημασ. στον Αριστ., L-S): *σύν τη διπλασίονι αντιστροφῄ του τιμήματος* Act. Xér. 26^{61}.

Το ουδ. ως ουσ. = το διπλάσιο ποσό: *εκφεύξεται την καταδίκην του διπλασίονος* Αρμεν., Εξάβ. Α' 8^{14}.

δίπλασμα το, Λεξ. I 204.

Από το *διπλάζω* και την κατάλ. *-μα.* Η λ. σε σχόλ. (Du Cange Appendix, λ. *διπλάσματα*), στον Ευστ., Opusc. 162^{10} και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *δίπλασμαν*).

Πολλαπλό νόημα: *πολλάκις η αυτή λέξις πολλά σημαίνει·* (παραλ. 1 στ.) *τούτων δέ τα διπλάσματα εγώ σοι σαφηνίσω* ό.π.

διπλασμός ο, Διήγ. Βελ. 138.

Το μτγν. (?) ουσ. *διπλασμός* (Βλ. L-S).

(Η αιτ. επιρρ.) δύο φορές: *την τιμήν και παρρησία τὴν είχες και την δόξαν, να σε δοξάσω διπλασμόν* ό.π.

δίπλη η, Πεντ. Γέν. XLIX 30.

Από το θηλ. του επιθ. *διπλός* με αναβιβ. του τόνου (Βλ. και Σοφοκλέους, Κυπρ. Σπ. 12, 1948, 107).

Σημείο συνάντησης, ένωση (Πβ. και Κυπρ. άσμ. 9^{160} και Π.Δ. Γέν. XLIX 30): *εις τη σπηλιά ός εις το χωράφι της δίπλης* ό.π.

διπλογράφω, Χρον. Μορ. Η 7034, 7558.

Από το επίρρ. *διπλά* και το *γράφω.*

Γράφω δύο φορές: *βαριώμαι...κ' εγώ να σε το διπλογράφω* αυτ. 7034.

διπλοεντέληνος, επίθ., Προδρ. IV 4.

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *αντελήνα* (λατ. antelena).

Που έχει στο άλογό-του διπλές «αντελήνες» (=στηθιστήρες): *Βλέπεις τον δείνα, τέκνον-μου, πεζός περιεπάτει και τώρα διπλοεντέληνος και παχυμουλαράτος* ό.π.

διπλοευχαριστώ, Σπαν. (Ζώρ.) V 519.

Από το επίρρ. *διπλά* και το *ευχαριστώ.*

Ευχαριστώ «διπλά», πολύ: *ευχαριστώ-σας, άρχοντες, και διπλοευχαριστώ-σας* ό.π.

διπλοζαρωμάδα η, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1188].

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *ζαρωμάδα.*

(Προκ. για πρόσ.) βαθειές ρυτίδες: *Τα μάγουλά-σου κόκκινα κι' άσπρα να ζωγραφίζης για να σκεπάζης μετ' αυτά της φύσης τσ' ασχημάδες και των χρονών όσον μπορείς τες διπλοζαρωμάδες* ό.π.

διπλόη η, Γλυκά, Στ. 553, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 52^{21}.

Το αρχ. ουσ. *διπλόη.*

Διπροσωπία, υπουλότητα (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex. στη λ. 3): *πάσαν μισώ περίνοιαν, πάσαν μισώ διπλόην* Γλυκά, Στ. 553.

διπλοκακομοίρης, επίθ., Φορτουν. (Vinc.) Γ' 349, Τζάνε, Κρ. πόλ. 525^{16}.

Από τα επίθ. *διπλός* και *κακομοίρης.*

Πολύ δυστυχισμένος, ταλαίπωρος: *να φέρουν το κεφάλιν-του έμπροσθεν του βιζίρη και μπάλα να το παίξουνε του διπλοκακομοίρη!* Τζάνε, Κρ. πόλ. 525^{16}.

διπλοκακορίζικος, επίθ., Ερωτόκρ. Ε' 340.

Από τα επίθ. *διπλός* και *κακορίζικος.*

Πολύ άτυχος, τρισάθλιος: *Δέν εβαρέθηκεν ο κύρης να πειράζη μιά διπλοκακορίζικη* ό.π.

διπλοκαλαμαράτος, επίθ., Προδρ. IV 246.

Από τα επίθ. *διπλός* και *καλαμαράτος.*

Που έχει διπλό καλαμάρι: *φιλόσοφε, διπλοκαμαράτε* ό.π.

διπλοκάλυμμα το, Παϊσ., Ιστ. Σινά 668.

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *κάλυμμα.*

Διπλό κάλυμμα εκκλησιαστικών ειδών: *προς δὲ τα επιμάνικα με τα υπογονάτια και τα διπλοκαλύμματα θαμπώνουν-σου τ' αμμάτια* ό.π.

διπλομαγκλαβίζω, Σπαν. (Ζώρ.) V 622.

Από το επίρρ. *διπλά* και το *μαγκλαβίζω.*

Βασανίζω, κακομεταχειρίζομαι κάπ. πάρα πολύ: *άν του ειπή* (ενν. *του ανδρός-της*) *και τίποτε, διπλές ραβδές επαίρνει και διπλομαγκλαβίζει-την* ό.π.

διπλομανταλώνω, Αρμούρ. 177.

Από το επίρρ. *διπλά* και το *μανταλώνω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Κλείνω καλά με μάνδαλο, ασφαλίζω καλά (Η σημασ. και σήμ., ό.π.): *βλέπω τα οσπίτια-μου διπλομανταλωμένα* ό.π.

διπλοπαλαιολόγος ο, Ψευδο-Σφρ. 154^{15} (έκδ. *διπλοπαλαολόγοι*· διορθώσ. *διπλοπαλαιολόγοι*).

Από το επίθ. *διπλός* και το επών. *Παλαιολόγος.*

Εκείνος που και οι δυό-του γονείς ανήκουν στην οικογένεια των Παλαιολόγων: *Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος και Ιωάννης, διπλοπαλαιολόγοι όντες πατρόθεν και μητρόθεν* **ό.π.**

διπλοπεντάριθμος, επίθ., Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 8.

Από τα επίθ. *διπλός* και *πεντάριθμος.*

Που αναφέρεται στον αριθμό δέκα: *διπλοπεντάριθμον του Φαραώ παιδείαν* ό.π.

διπλοπιλογούμαι, βλ. *διπλαπιλογούμαι.*

διπλοπόδης, επίθ., Διγ. (Trapp) Esc. 757.

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *πόδι.* Η λ. και σήμ. σε δημ. τραγ. (Δημητράκ.).

Που έχει κλειστούς τους μηρούς, τα πόδια (Για τη σημασ. βλ. Trapp [Διγ. σ. 387]): *διπλοπόδης πάραυτα εισμιά να το πηδήσω* (ενν. *το ορυάκιν*) ό.π.

διπλορωτώ, Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 239.

Από το επίρρ. *διπλά* και το *ρωτώ.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ. και Παπαδ. Α., Λεξ.).

Ρωτώ επανειλημμένα: *ο σπανός εδιπλορώτησέν-την* ό.π.

διπλός, επίθ., Κομν., Διδασκ. Δ 19, Προδρ. III 54, 292 (χφ. g) (κριτ. υπ.), Καλλίμ. 2287, 2359, Ασσίζ. 183^{26}, 220^{19}, 407^{18}, 492^{22}, Διήγ. Βελ. 311, Απολλών. 775, Χρον. Τόκκων 1816, 2547, Σφρ., Χρον. μ. 38^{28}, Θησ. Η' [93^{2}], Απόκοπ. 302, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 583, Πεντ. Γέν. XXIII 17, Έξ. XVI 5, 22, XXVIII 16, XXXIX 9 δίς, Ιστ. πατρ. 189^{16}, Κυπρ. ερωτ. 92^{67}, 94^{53}, Ερωφ. Ε' 40, Ιστ. Βλαχ. 1567, Ερωτόκρ. Α' 1662, Β' 2144, Γ' 396, Δ' 1643, Στάθ. Β' 303, Τζάνε, Κρ. πόλ. 272^{29}, 571^{14} κ.π.α.· *διπλότερος,* Σπαν. (Ζώρ.) V 179, Φλώρ. 1186.

Το μτγν. επίθ. *διπλός.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Διπλάσιος (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *το φάρδος-του διπλό* Πεντ. Έξ. XXXIX 9· *εί τις δώρον εις εσέν πρωτύτερον χαρίση, στείλε-το εσύ διπλότερον και να σε ευχαριστήση* Φλώρ. 1186· *διά τους άρχοντες είχεν διπλήν την λύπην* Χρον. Τόκκων 1816. **2**) Που αποτελείται από δύο ομοειδή πράγματα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Τα σίδερα για βλέπηση στο παραθύριν ήσα, διπλά-διπλά τα κάμασι και δυνατά περίσσα* Ερωτόκρ. Γ' 396. **3α**) Που λέγεται ή που γίνεται δυό φορές: *ο λόγος ο διπλός ποσώς δέν χρηματίζει* Ιστ. Βλαχ. 1567· *ετούτες τες διπλές παντρειές μανίζει η δικιοσύνη* Στάθ. Β' 903· **β**) έκφρ. *διπλή γνώμη*=διγνωμία: *της αλαζονείας αγγειόν και της διπλής της γνώμης* Απόκοπ. 302.

διπλοσυμπέθερος ο, Ελλην. νόμ. 567^{3}.

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *συμπέθερος.*

Διπλά συγγενής από αγχιστεία: *Εισίν δὲ και έτεροι συγγενείς οπού ουδὲν έναι κατά σάρκα συγγενείς, αμὲ έναι ούς αγχιστείς ούς καλούσιν οι χωρικοί διπλοσυμπεθέρους* ό.π.

διπλοσυμπενθερία η, Ελλην. νόμ. 568^{15-6}.

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *συμπενθερία* (Βλ. Δημητράκ.).

Διπλή συγγένεια από αγχιστεία (Βλ. Δημητράκ.): *Ταύτα δὲ λέγομεν και περί δούλων, ομοίως και περί διπλοσυμπενθερίας* ό.π.

διπλοσύνη η, Άνθ. χαρ. 300^{32}, Κυπρ. χφ. 153.

Από το επίθ. *διπλός* και την κατάλ. *-σύνη.* Η λ. στο Somav.

Διπροσωπία· απάτη (Η σημασ. στο Somav.): *η τρίτη* (ενν. *η κυρά*) *ήτον η διπλοσύνη και εκείνην άρμασέν-την* (ενν. *ο διάβολος*) *με τους χωριάτες* Άνθ. χαρ. 300^{32}.

διπλοσφουγγάτον το, Προδρ. III 54 (χφφ. gCSA) (κριτ. υπ.).

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *σφουγγάτον.*

Διπλή ποσότητα «σφουγγάτου» (ομελέττας) (Βλ. Κουκ. ΒΒΠ Ε' 68): *εξάφες τα προγεύματα και τα διπλοσφουγγάτα* ό.π.

διπλοσφυρίζω, Τζάνε, Κρ. πόλ. 448^{16}.

Από το επίρρ. *διπλά* και το *σφυρίζω.*

(Προκ. για άνεμο) σφυρίζω επανειλημμένα ή συγχρόνως με δύναμη: *Άστραπτεν η Ανατολή κ' η Δύσις εμουγκάτον κ' εδιπλοσφύριζ'* (έκδ. *και διπλοσφύριζεν*· διορθώσ. *κ' εδιπλοσφύριζ'*). *ο Βορράς κι' ο Νότος αποκάτω* ό.π.

διπλότερα, επίρρ., βλ. *διπλά.*

διπλότερος, επίθ., βλ. *διπλός.*

διπλοτήγανον το, Προδρ. III 160.

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *τηγάνι.* Η λ. και σήμ. στην Εύβοια (Κουκ., ΒΒΠ Ε' 80).

Ποσότητα ψαριών τηγανισμένη κι' από τις δυό πλευρές (Βλ. Κουκ., ό.π.): *διπλοτήγανον παχύν μεγάλων αθερίνων* ό.π.

διπλότοιχος ο, Γράμματα Μετεώρ. 99.

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *τοίχος*.

Διπλός τοίχος: *κατά την αίτησιν αυτών δέδωκα αυτούς τοπίον εντός του διπλοτοίχου* ό.π.

διπλοτριπλάζω, Σπαν. Α 451, Κομν., Διδασκ. Δ 282, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 472.

Από το επίρρ. *διπλά* και το *τριπλάζω*.

Κάνω κ. δύο και τρείς φορές μεγαλύτερο: *ούκ ελαφρύνω τίποτε, μηδέν παρακαλείτε· εβάρυνέ-σας, λέγετε, μεγάλως ο πατήρ-μου, εγώ τό σας εβάρυνε να το διπλοτριπλάσω* Σπαν. Α 451.

διπλοτριπλοανασασμός ο, Βυζ. Ιλιάδ. 398.

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *τριπλοανασασμός*.

Γρήγορη ανάσα: *διπλοτριπλοανασασμοί, λιγοθυμιές συχνάκις, τα δάκρυά-της εποίησαν...βρυσίτσες* ό.π.

διπλοτριπλοέρωτας ο, Βυζ. Ιλιάδ. 685.

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *τριπλοέρωτας*.

Μεγάλος, βαθύς έρωτας: *διπλοτριπλοέρωτας εσέβη στην ψυχήν-της* ό.π.

διπλοτριπλώνω, Φαλιέρ., Λόγ. 105.

Από το επίρρ. *διπλά* και το *τριπλώνω*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.). Βλ. και Βλαστό, Συνώνυμα και συγγενικά σ. 71, λ. *διπλώνω*.

Κάνω κ. δυό και τρείς φορές μεγαλύτερο: *εγώ τό σας εβάρυνε να το διπλοτριπλώσω* ό.π.

διπλού, επίρρ., Σπαν. Β 430, Διήγ. Βελ. (Cant.) 293 (κριτ. υπ.), 294 (κριτ. υπ.), Θησ. (Foll.) Ι 27, Ριμ. Βελ. 498, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 335, Δεφ., Λόγ. 574, Ερωφ. Δ' 706· δ ι π λ ο ύ ν, Λίβ. Sc. 2159, Γεωργηλ., Βελ. 438, Σαχλ., Αφήγ. 424.

Η γεν. του επιθ. *διπλός*.

Διπλά: *διπλού να τον αντιμέψωμε τά μόχει καμωμένα* Ερωφ. Δ' 706.

διπλούν, επίρρ., βλ. *διπλού*.

διπλούς, επίθ., Καλλίμ. 2581.

Το αρχ. επίθ. *διπλόος*.

Που έχει διπλή επίδραση (Πβ. L-S, λ. *διπλόος* Ι1): *διπλούν το μήλον έποικες, ζήν τε και θανατώνειν;* ό.π.

διπλοφύσης, επίθ., Αχ. Σπαν. (Eideneier) D 1003.

Από το επίθ. *διπλός* και το ουσ. *φύσις*.

Που έχει δύο φύσεις, που ανήκει και στα δύο γένη: *τραγογένη σπανούριε,* (παραλ. 1 στ.) *όμοιε μουλαρίων, διπλοφύση* ό.π.

διπλοχαιρετίζω, Διδ. Σολ. Ρ 109.

Από τον αόρ. του *διπλοχαιρετώ* κατά τα ρ. σε *-ίζω*.

Χαιρετώ εγκάρδια: *πρόσεχε όσον ηπορείς, διπλοχαιρέτιζέ-τον* ό.π.

διπλοχαιρετώ, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 263, Αχ. Σπαν. (Eideneier) Β 66, Λίμπον. 160, Διγ. Ο 245.

Από το επίρρ. *διπλά* και το *χαιρετώ*. Η λ. και σήμ. σε διαλ. τραγ. (Δημητράκ.).

Α' (Ενεργ.) χαιρετώ εγκάρδια, θερμά (Η σημασ. και σήμ. σε δημ. τραγ., Δημητράκ.): *όπου κι' άν τον εβλέπασι τον διπλοχαιρετούσαν* Λίμπον. 160. **Β'** (Μέσ.) συμπλέκομαι, συγκρούομαι (Για τη σημασ. βλ. Lambr., Coll. σ. 335): *αρχίζουσιν με κονταριές να διπλοχαιρετούνται* Διγ. Ο 245.

διπλώ, Rechenb. (Vog.) 119^1.

Το αρχ. *διπλόω*.

Διπλασιάζω (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *διπλόω* Ι): *Τρείς άνθρωποι ήσαν και έκαστος μετά το διπλώσαι ελάμβανε (νομίσματα) μ'* ό.π.

διπλώνω, Πόλ. Τρωάδ. 336, Φλώρ. 1214, Θησ. Ζ' [71^1], Ριμ. Βελ. 64, Πεντ. Έξ. XXVI 9, Ερωφ. Δ' 411, Ερωτόκρ. Γ' 678, Στάθ. Γ' 96, 97, 474, Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 39, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [10, 11], Φορτουν. (Vinc.) Ε' 171, Χριστ. διδασκ. 470, Ζήν. Δ' 159, Διγ. Ο 629, Διακρούσ. 74^{29}.

Το αρχ. *διπλόω*. Η λ. στο Du Cange (λ. *διπλώνειν*) και σήμ. (Δημητράκ., λ. *διπλώ*).

Α' Μτβ. **1**) Τσακίζω στα δύο (Η σημασ. στο Du Cange, ό.π. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 5): *Τούτά 'γραψεν και την γραφή διπλώνει και βουλλώνει* Διγ. Ο 629. **2**) Μαζεύω, συσπειρώνω: *όλους μας εδίπλωσε ως ψάρια στη σαγήνη* Ριμ. Βελ. 64. **Β'** Αμτβ. **1**) Διπλασιάζομαι: *οι πόνοι-ντως διπλώνουσι, τα πάθη-ντως πληθαίνουν* Ερωτόκρ. Γ' 678. **2**) Μαζεύομαι, συσπειρώνομαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 5): *ο όφις ανασήκωσεν το όμμα-του προς αύτον, διπλώνει, ξεδιπλώνεται, φουσκώνει και χοντραίνει* Πόλ. Τρωάδ. 336. **Γ'** (Μτβ. και αμτβ.) αυξάνω (Η σημασ. στο Βλάχ.): *να του διπλώσω την αξιάν τήν είχεν και την δόξαν* Φλώρ. 1214· *γή νά 'ναι απού την πλήσα χαρά απού εδίπλωσε εις εμάς* Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [10].

διπλώς, επίρρ., Ψευδο-Σφρ. 188^{4,10}.

Από το επίθ. *διπλός*. Η λ. στον Ησύχ. (Steph., Θησ.).

Διπρόσωπα, δόλια: *Ο δὲ Καντακουζηνός...ειδώς τον αμιράν ότι διπλώς διέκειτο* ό.π.

διπροσωπία η, Βουστρ. 430· δ ι π ρ ο σ ω π ι ά, Τζάνε, Κρ. πόλ. 141^7.

Από το επίθ. *διπρόσωπος* και την κατάλ. *-ία*. (Βλ. και Δημητράκ.). Ο τ. *διπροσωπιά* στο Somav. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δολιότητα, πανουργία (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *διώχνει τες διπροσωπιές και τες ζηλοφθονίες* Τζάνε, Κρ. πόλ. 141^7.

διπρόσωπος, (Ι), επίθ., Σπαν. Ο 85, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 278.

Το μτγν. επίθ. *διπρόσωπος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Μεταφ.) δόλιος, υποκριτής (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Πρόσωπον έχε καθαρόν, διπρόσωπος μή είσαι* Σπαν. Ο 85.

διπρόσωπος, (ΙΙ)· *διπρόσωπο,* Πεντ. Έξ. XXV 30, εσφαλμ. γρ. αντί *διά πρόσωπο* (Βλ. Hesseling [Πεντ. σ. 425]).

δίπτυχα τα, Έγγρ. του 1273 (Laurent, Act. des patr. IV 1400), Δούκ. 317[30].

Το μτγν. ουσ. *δίπτυχα* (L-S, λ. *δίπτυχος*). Η λ. στο Du Cange και στο Meursius.

Πινακίδες πάνω στις οποίες καταγράφονταν τα ονόματα που μνημονεύονταν στην προσκομιδή κατά τη θεία λειτουργία (Βλ. L-S, ό.π. III και Lampe, Lex., λ. *δίπτυχος* 2): *μνημονεύσαντες τον πάπαν Νικόλαον εν τοις διπτύχοις και τον εξόριστον πατριάρχην Γρηγόριον* Δούκ. 317[30].

διρέκτος, επίθ., Αρμεν., Εξάβ. Δ' 10[25] σχόλ. II.

Το λατ. directus. Η λ. τον 6. αι. (Sophocl.).

(Νομ. έκφρ.) *διρέκτα ιν ρέμ*=κύρια εμπράγματη αγωγή (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 396]) : *δύναται η γυνή του ανδρός απόρου τυγχάνοντος κινείν την διρέκταν ιν ρέμ* ό.π.

δίρρυτος, επίθ., Act. Lavr. 53[33].

Από το επίρρ. *δίς* και το επίθ. *ρυτός*. Η λ. τον 7. αι. (Sophocl.).

(Προκ. για στέγη σπιτιού) αμφικλινής (Η σημασ. τον 7. αι., Sophocl. Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Δ' 269): *υποτιθέμενοί σοι καί λόγῳ υποθήκης το πατρῷον ημών δίρρυτον οσπίτιον* ό.π.

διρρυτοσυμπροστῷον το, Διαθ. Θεοδ. Σαρ. 22[91].

Από το επίθ. *δίρρυτος* και το ουσ. *συμπροστῷον*.

(Πιθ.) προστῷον με αμφικλινή στέγη: *αποκατέστησα* (ενν. *την μονήν*) *μετά γε του ανωγαιοκατώγου των ωρείων του μεγάλου διρρυτοσυμπροστῴου* ό.π.

δισάκιον το, Λίβ. Esc. 1087 (κριτ. υπ.), Συναξ. γαδ. 339· *δ ι σ ά κ ι (ν),* Act. Xér. 9B[27], Αχ. Σπαν. (Eideneier) A 166, 432, Πουλολ. Z 81, Πουλολ. Αθ. 82, Πουλολ. 45, 88, Λέοντ., Αιν. I 81, IV 38, Χρησμ. (Λάμπρ.) 105, 118, Γαδ. διήγ. 484, Πεντ. Γέν. XLII 27, 28, XLIII 1, XLIV 1.

Το μτγν. ουσ. *δισάκκιον*. Η λ. και σήμ. στον τ. *δισάκι*. (Δημητράκ., λ. *δισάκκι(ον)*).

Διπλός σάκος, ταγάρι (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δισάκκιον* και σήμ., Δημητράκ., ό.π. στη λ. 1, 3): *νά 'χη και βόλια αρίθμητα, δισάκια κρεμασμένα* Γαδ. διήγ. 484· *τίς έβαλεν το ασήμι-μας εις τα δισάκια-μας* Πεντ. Γέν. XLIII 22.

δισάκονο(ν) το, βλ. *δισέγγονο(ν).*

δισγράτσια η, βλ. *ντισγράτσια.*

δισεγγόνη η, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 8[1].

Το θηλ. του ουσ. *δισέγγονος*. Η λ. τον 6. αι. (Sophocl.) και σήμ. στον τ. *δισεγγόνα* (Δημητράκ.).

Δισέγγονη (Η σημασ. τον 6. αι., Sophocl. και σήμ., Δημητράκ.): *η δισεγγόνη προς τον πρόπαππον ή την προμάμμην τρίτου* (ενν. *βαθμού εστί*) ό.π.

δισέγγονο(ν) το, Χειλά, Χρον. 349, Χούμνου, Κοσμογ. 234, 237, Φορτουν. (Vinc.) Ε' 352· *δ ι σ ά κ ο ν ο (ν),* Ασσίζ. 441[10].

Από το ουσ. *δισέγγονος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δισέγγονο (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *παιδάκια και δισέγγονα να δήτε των παιδιῶ-σας* Φορτουν. (Vinc.) Ε' 352.

δισέγγονος ο, Ψευδο-Σφρ. 224[25].

Από το επίρρ. *δίς* και το ουσ. *έγγονος*. Η λ. τον 6. αι. (Sophocl.) και σήμ. (Δημητράκ.).

Δισέγγονος (Η σημασ. τον 6. αι., Sophocl. και σήμ., Δημητράκ.): *δισέγγονος του Οτθμάνου* ό.π.

δισένδυτος, επίθ., Πωρικ. Απ. 25· *δ ι σ έ ν τ υ τ ο ς,* Πωρικ. V 32.

Από το επίρρ. *δίς* και το *ενδύω*.

Που είναι ντυμένος διπλά, που φορά πολλά ρούχα: *ευθύς ούν εξεπήδησεν ο κύρ Κριμύδης δισένδυτος* Πωρικ. Απ. 25.

δισέντυτος, επίθ., βλ. *δισένδυτος*.

δισεξαδέλφη η, Σφρ., Χρον. μ. 120[3], Ψευδο-Σφρ. 544[19]· *δ ι σ ε ξ ά δ ε λ φ η,* Ελλην. νόμ. 567[5].

Το θηλ. του ουσ. *δισεξάδελφος*. Η λ. τον 6. αι. (Sophocl.).

Δεύτερη εξαδέλφη (Η σημασ. τον 6. αι., Sophocl.): *ουδέ ο υιός-μου δύναται λαβείν την δισεξάδελφην αυτού* Ελλήν. νόμ. 567[5].

δισεξάδελφος ο, Ελλην. νόμ. 566[22], Αρμεν., Εξάβ. Δ' 7[10], 8[1].

Η λ. σε σχόλ. (L-S).

Δεύτερος εξάδελφος (Η σημασ. τον 6. αι., Sophocl.): *οι δισεξάδελφοι έκτου* (ενν. *βαθμού εισί*) Αρμεν., Εξάβ. Δ' 8[1].

δισκάριον το, Προδρ. III 321 (χφ. g) (κριτ. υπ.).

Από το ουσ. *δίσκος* και την κατάλ. *-άριον*. Η λ. τον 4. αι. (L-S) και σήμ. ως εκκλησ. όρος (Δημητράκ.).

Μικρός δίσκος (Η σημασ. τον 4. αι., L-S): *εκείνοι τα γλυκίσματα μετά των δισκαρίων* ό.π.

δίσκευμα το, Ευγεν., Δρόσ. Δ' 251.

Από το *δισκεύω* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. στον Τζέτζη (Steph., Θησ.).

Το ρίψιμο του δίσκου, δισκοβολία (Η σημασ. στον Τζέτζη, ό.π.): *μνήμην τε παιδός Υακίνθου λαμβάνεις και των εκείνου δυστυχών δισκευμάτων* ό.π.

δισκεύω, Μανασσ., Χρον. 5436.

Το μτγν. *δισκεύω* (Βλ. L-S).

Ρίχνω, εξακοντίζω (Βλ. L-S): *πετρώματα νεφόθεν δισκευθέντα* ό.π.

δισκοποτήριον το, Κώδιξ βιβλιοθήκης μονής Πάτμου σ. 513, Act. Xér. 9B[12], Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 758, 788, κριτ. υπ.)· *δ ι σ κ ο π ο τ ή ρ ι ν,* Έγγρ. του 13. αι. (ΝΕ 7, 1910, 40[7])· *δ ι σ χ ο π ο τ ή ρ ι ν,* Act. Xér. 9A[10].

Από τα ουσ. *δίσκος* και *ποτήριον*. Η λ. σε έγγρ. του 924 [Act. Xér., Παράρτ. β 19] και στον Theoph. Cont. σ. 927. Η λ. και στο Somav.

Δισκοπότηρο (Η σημασ. σε έγγρ. του 924, ό.π.): *δισκοποτήριν αργυρόν* Έγγρ. του 13. αι. (ΝΕ 7, 1910, 40[7]).

δισκοπότηρο(ν) το, Ανακάλ. 70, Τζάνε, Κρ. πόλ. 204[21].

Από τα ουσ. *δίσκος* και *ποτήρι(ν)*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Το άγιο ποτήρι της Θείας Ευχαριστίας με το δίσκο (Η σημασ. και σήμ., ό.π.): *άγια δισκοπότηρα* Ανακάλ. 70.

δισκόρδια η, Κυπρ. χφ. 157.

Το ιταλ. *discordia*. Βλ. και Κυπρ. χφ. 157.

Διχόνοια (Για τη σημασ. βλ. ό.π.).

δίσκος ο, Ασσίζ. 43[29-30], Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 417, Παϊσ., Ιστ. Σινά 684, Ιστ. Βλαχ. 1659, Τζάνε, Κρ. πόλ. 179[3].

Το αρχ. ουσ. *δίσκος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ο άγιος δίσκος της εκκλησίας (Η σημασ. τον 6. αι., Lampe, Lex. στη λ. 3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *δίσκους χρυσούς...και ιερά ποτήρια, διά να τελειώνουνται τα άχραντα μυστήρια* Ιστ. Βλαχ. 1659· Έκφρ. *δίσκος του κόσμου=γή*: *στο δίσκον...του κόσμου πορπατούσι* Τζάνε, Κρ. πόλ. 179[3].

δισκουρτεσία η, Κυπρ. χφ. 157.

Από το ιταλ. *discortesia*. Βλ. και Κυπρ. χφ. 157.

Αγένεια (Για τη σημασ. βλ. ό.π.).

δισκριτσιούν η, Ἀνθ. χαρ. 289[1].

Το ιταλ. *discrezione*.

Φρόνηση, σύνεση (Για τη σημασ. βλ. Κακουλίδη [Ἀνθ. χαρ. σ. 307]): *τούτη η διάκριση είναι η πρώτη-σας αγάπην και δισκριτσιούν* ό.π.

δισκύαμος ο, Αγαπ., Γεωπον. 140, 160.

Από το μτγν. ουσ. *διοσκύαμος* κατά παρετυμ. από το αριθμτ. *δι-* (Βλ. Χατζιδ., Αθ. 22, 1910, 257). Η λ. και σήμ. στον τ. *δίσκναμος* (Βλ. Ανδρ., Λεξ.).

Είδος φυτού: *«στούπισον δισκύαμον, έβγαλε τον ζωμόν-του»* αυτ. 160.

δισνιάζω, Ασσίζ. 58[18].

Από το γαλλ. *destenir* (προφορική ανακ. Χατζ.) (Για την αποκοπή της συλλαβής *τε* βλ. Χατζ., Διασπ. 251).

Κρατώ κάπ. στη φυλακή: *ένι δισνιασμένος εις την φυλακήν διά χρέος οπού χρεωστεί κάτινος ανθρώπου* ό.π.

δισουμέα η, Διγ. Esc. 1447 (έκδ. τους *δισουμέας*· διορθώσ. τας *δισουμέας*), Διγ. (Hess.) Esc. 1137· *δισουμιά,* Διγ. (Trapp) Esc. 1128, 1450 (έκδ. *δισουμέας*· διορθώσ. *δισουμιάς*), Ιμπ. 81· *δισωμία,* Ορνεοσ. 577[4], 578[1-2], κ.α.

Από το *δίς* και το ουσ. *ώμος* (Βλ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 561). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Βλ. Dawk., Αφ. Χατζιδ. 53).

Το ανάμεσα στους δυό ώμους μέρος του σώματος, η πλάτη (Βλ. Ξανθ., ό.π.): *μιάν σπαθέαν του έδωσα στας δισουμιάς επάνω* Διγ. (Trapp) Esc. 1128· *Οι δισουμιές-του ανοικτές, παράξενον το στήθος* Ιμπ. 81.

δισουμιά η, βλ. *δισουμέα*.

δισπεραροσύνη η, Σουμμ., Ρεμπελ. 173.

Από το ιταλ. *disperare* και την κατάλ. *-σύνη*.

Απελπισία: *έδωσε και αυτή κακόν θάνατον από δισπεραροσύνην-της* ό.π.

δισπεράτος, επίθ., Κυπρ. χφ. 157.

Το ιταλ. *disperato*.

Απελπισμένος.

δισπερατσιόνε η, Κυπρ. χφ. 157.

Το ιταλ. *disperatione*.

Απελπισία.

δισπιαζάρω, Κυπρ. χφ. 157.

Από το ιταλ. *dispiacere*.

Δυσαρεστώ.

δυσπιργά η, βλ. *δεσπιριά*.

δισπιριά η, βλ. *δεσπιριά*

δισπιριασμένος, μτχ., βλ. *δεσπιριάζω*.

δισπλαζέριν το, βλ. *δισπλαζίρι(ν)*.

δισπλαζίρι(ν) το, Μαχ. 218[20], 440[32], 516[1], Βουστρ. 423, 430, 441, 512, 522, 532· *δισπλαζέριν,* Μαχ. 204[1], Βουστρ. 414.

Από το προβηγκ. *desplesir-desplaser* (Βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 71).

1) Δυσαρέσκεια, στενοχώρια, θλίψη: *γροικώντα-το επήραν μέγαν δισπλαζίριν* Βουστρ. 441· *μανθάνοντα η αφεντία τον σκοτωμόν του μισέρ Αντρία . . . επήραν μεγάλον δισπλαζίριν* Βουστρ. 522. **2**) Βλάβη, ζημία, κακό: *δέν ημπόρησεν να της ποίση δισπλαζίριν* Μαχ. 218[20]· *Ο ρήγας εις το κρυφόν εμήνυσέν-τους εκείνους απού αγαπούσαν τον Αποστόλεν, να τον παίρνουν σκοπόν μέν του ποίσουν δισπλαζίριν* Βουστρ. 423. **3**) Φασαρία, αναταραχή: *ο αμιράλης . . . εφοβήθην μήπως και εμπλαστούν τα κάτεργα με τα μαγραπίτικα και έχουν δισπλαζέριν* Μαχ. 204[1].

δίσπουτα η, Κατζ. Δ' 345· *ντέσπουτα,* Στάθ. (Θέατρο) Γ' 306.

Το ιταλ. *disputa*.

α) Συζήτηση: *εμένα η ψή-μου με βαστά χίλιους σοφούς του κόσμου, άν έρθουσι σε ντέσπουτα, να δέσω μοναχός-μου, να σου τσι κάμω με εντροπή μεγάλη να σωπούσι* Στάθ. (Θέατρο) Γ' 306· **β**) δικανική αγόρευση (Βλ. Πολίτη Λ. [Κατζ. σ. 143]): *Στις δίσπουτες επέρασα quel grande Andrea Miteno* Κατζ. Δ' 345.

δισπουτάρω, Κατζ. Β' 286, Δ' 257· *ντεσπουτάρω,* Στάθ. (Martini) Γ' 200.

Το ιταλ. *disputare*. Η λ. στο Somav.

Συζητώ (Η σημασ. στο Somav.): *πές-μου πως δέν κατέχω να δισπουτάρω μετά σέ* Κατζ. Β' 286.

διςπρετζάρω, Κυπρ. χφ. 157.

Το ιταλ. *disprezzare* (Βλ. Παντ., Κυπρ. χφ. 157).

Ατιμάζω.

δισσένιο το· *δ ε σ σ έ ν γ ι ο ν,* (=*δεσσένιον?*) ˙Εγγρ. του 1632 (Miklos.-Müller, Acta Γ' 275).

Το βενετ. *dissegno*. Η λ. στο Somav.

Σχέδιο: *με έβαλεν και έκαμα το δεσσένγιον της Κύπρου* ό.π.

δισσιπλίνα η, Ρωσσέρ. 223-4.

Από το ιταλ. *disciplina*.

Αυτοτιμωρία με μαστίγιο: *«˙Ετσι ενήστευε και ο άγιος Δομινικός οπού έκαμνε καθημέραν τρείς δισσιπλίνες ή φλαγέλλωσες και εδέρνοντο τρείς βολές ώς το αίμα»* ό.π.

δισσολογώ, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 86^{3}.

Το μτγν. *δισσολογέω*.

Φέρνω αντίρρηση, δυσανασχετώ (Πβ. και L-S, λ. *δισσολογέω* II): *Ο μή δισσολογών επί τη του οφλήματος αποδόσει, Δέσποτα, ραδίως ο τοιούτος και ετοίμως πάλιν δανείζεται* ό.π.

δισσοσκέπαστος, επίθ., βλ. *δασοσκέπαστος*.

δισταγμός ο, Αχιλλ. Ν 1185.

Το μτγν. ουσ. *δισταγμός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Αμφιβολία (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *έχει ο νούς-σου δισταγμόν* ό.π.

διστάζω, Καλλίμ. 1043, Ωροσκ. 39^{19}, 40^{21}, Βίος οσ. Αθαν. 245, Παλαμήδ., Βοηβ. 550, Κυπρ. ερωτ. 91^{38}, Βίος αγ. Νικ. 169, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [930].

Το αρχ. *διστάζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Ενεργ. και μέσ.) έχω δισταγμούς, αμφιβάλλω, αμφιταλαντεύομαι (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Στον θάνατον, στον θάνατον διάβα και μή διστάζης* Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [930]· *τα μέλη-μου να σώσουσιν διστάζω* Κυπρ. ερωτ. 91^{38}· *μέσα-του διστάζετον οδιά τα φλουρία, ποίος τον ευεργέτησε 'ς τέτοια στενοχωρία* Βίος αγ. Νικ. 169.

δίστασος, επίθ., Act. Xér. 16^{291}.

Από το *δι-* και το ουσ. *στάσις*.

Που έχει δύο σειρές, αράδες: *πιπράσκομεν προς την σεβασμίαν βασιλικήν μονήν του Ξηροποτάμου δεσποτικώς προσόν ημίν αμπέλιον, ωσεί τράφους εικοσιτρείς, δίστασον* ό.π.

διστέλεχος, επίθ., Act. Xén. 31^{76}, 52^{80}.

Από το *δι-* και το ουσ. *στέλεχος*.

Που έχει διπλό κορμό: *διστέλεχος δρύς* αυτ. 31^{76}.

δίστιχον το, Σκλάβ. 277, 280.

Το μτγν. ουσ. *δίστιχον* (L-S, λ. *δίστιχος*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δίστιχος*).

30.8.77

(Προκ. για ποίημα) αυτό που αποτελείται από δύο στίχους (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. 2 και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 3): *τούτα τα δίστιχα έβγαλα διά θρήνον των ανθρώπων* αυτ. 280.

δίστομος, επίθ., Σπαν. Ο 55, Φλώρ. 1171, 1706, Ερωτοπ. 579, Λίβ. P 2676, Λίβ. Sc. 869, Λίβ. Esc. 1951, Λίβ. N 253, 1760, Ιμπ. 221, Καναν. 72A, Φυσιολ. 371^{29}, Απόκοπ. 414, Ριμ. κόρ. 737, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 236, Ιμπ. (Legr.) 245, Κορων., Μπούας 10, 16, 117, 142, Φαλιέρ., Ενύπν. (v. Gem.) 28, Αχέλ. 744, Ερωφ. Δ' 50, Παλαμήδ., Βοηβ. 597, Ευγέν. 1194, Ροδολ. Ε' [529], Φορτουν. (Vinc.) Γ' 12, Διακρούσ. 79^{15}, 114^{22}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 157^{25}, 201^{6}, 355^{17}, 388^{22}, 540^{22}.

Το αρχ. επίθ. *δίστομος*. Η λ. και σήμ. σε δημ. τραγ. (Δημητράκ.) και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Που έχει δύο κόψεις, δίκοπος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II, και σήμ. σε δημ. τραγ., Δημητράκ. στη λ. 2 και στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ.): *ένα μαχαίρι δίστομον έσφαξε την καρδιά-μου* Ερωφ. Δ' 50· *Τότ' ένα δίστομον σπαθίν βγάζει* Παλαμήδ., Βοηβ. 597.

δίστρατον το, Act. Xér. 5^{22}, Act. Xén. 23^{154}.

Από το *δι-* και το ουσ. *στράτα*. Η λ. στο Du Cange και σήμ. σε δημ. τραγ. (Δημητράκ.).

Το μέρος που αρχίζουν ή που καταλήγουν δύο δρόμοι (Η σημασ. στο Du Cange και σήμ., Δημητράκ.): *μέχρι του διστράτου του κατερχομένου από της μονής* Act. Xér. 5^{22}.

διστρισέγγονος ο, Ψευδο-Σφρ. 270^{9}.

Από το επίρρ. *δίς* και το ουσ. *τρισέγγονος*.

Ο γιός του δισέγγονου: *διστρισέγγονος γάρ ήν του παλαιού εκείνου Νικηφόρου* ό.π.

Δισυκάμινος ο, Πωρικ. S 104^{14}, Πωρικ. V 199^{15}.

Προσωποπ. του ουσ. *δισυκάμινος: δέσποτα, βασιλεύ Κυδώνιε, γνωστόν έστω τη βασιλεία-σου ότι ο πρωτοσέβαστος Πιπέριος δέ μετά . . . Δισυκαμίνου . . . των σών προσταγμάτων καταφρονούσιν* Πωρικ. S 104^{14}.

δισύπατος ο, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 307, 413.

Το μτγν. ουσ. *δισύπατος*.

Αξιωματούχος (Πβ. την μτγν. σημασ., L-S): *τους επάρχοντας . . . και δισυπάτους* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 413. — Η λ. ως κύρ. όν. Notizb. 62, 65, 68.

δισφαμιάζω, Μαχ. 84^{12}.

Από το ιταλ. *disfamare*. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Andr., Lex., λ. *δυσφημώ*).

Μιλώ υβριστικά, κακολογώ (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, Andr., Lex., ό.π.): *εδισφάμιασεν* (ενν. *ενείς Κατελάνος*) *την Κύπρον* ό.π.

δισφαρίζω, Γεωργηλ., Θαν. 228.

Κατά τον Κοραή από το ιταλ. *disfare* και την κατάλ. *-ίζω*. (Βλ. Χατζιδ., Αθ. 29, 1917, 174).

Διαλύω, σκορπίζω: *εμπαίνεις* (ενν. *Χάρε*) *μές στες φαμιλιές, τα σπίτια δισφαρίζεις και άν 'φήσης και κανένα δυό, θλίψες με τους χαρίζεις* ό.π.

δισφατιάζω, Βουστρ. 424, ˙Ανθ. χαρ. 292^{29}, 300^{18}.

Πιθ. από ουσ. **δισφάττα* (ιταλ. disfatta) και την κατάλ. *-ιάζω*.

Καταστρέφω (Για τη σημασ. βλ. Κακουλίδη [Ἀνθ. χαρ. σ. 307]): *ο Θεός πέμπει τες αρχοντιές εις τα χέρια της καλής γυναίκας και την άτυχην δισφατιάζει-την* Ἀνθ. χαρ. 292^{29}.

δισχοποτήριν το, βλ. *δισκοποτήριον*.

δισωμία η, βλ. *δισουμέα*.

διτσέριος, επίθ., Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 636, κριτ. υπ.).

Ἀγν. ετυμ.

(Προκ. για πλοίο) που έχει δύο σειρές κουπιά (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ ζ′ σ. 127): *κάτεργα διτσέρια και τριτσέρια* ό.π.

διυλίζω, Ορνεοσ. αγρ. 529^{25}.

Το μτγν. *διυλίζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Στραγγίζω, φιλτράρω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *κατασταλακτὴν διυλισμένην δός αυτῷ πιεῖν* ό.π.

διυπνίζω, Ευγεν., Δρόσ. Δ′ 343, Βίος Αλ. 329.

Το μτγν. *διυπνίζω*.

Σηκώνω κάπ. από τον ύπνο, ξυπνώ κάπ. (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *(φειδώ γάρ είχε τήνδε μή διυπνίσαι)* Ευγεν., Δρόσ. Δ′ 343.

διυποφέρω, Ευγεν., Δρόσ. Η′ 92.

Από την πρόθ. *διά* και το *υποφέρω*.

Υπομένω καρτερικά: *δι᾽ όν* (ενν. *γάμον*) *διυπήνεγκα μυρίους πόνους* ό.π.

διφεντ-, βλ. *δεφενδ-*.

διφθογγίζω, Λεξ. II 19.

Από το ουσ. *δίφθογγος* και την κατάλ. *-ίζω*. Η λ. στον Ευστ. 1571^{30}.

Γράφω κ. με δίφθογγο (Η σημασ. στον Ευστ., ό.π.): *Δάνειον διφθογγίζεται* ό.π.

δίφθογγος, επίθ., Προδρ., Ανέκδ. ποιήμ. 332^{4}, Προδρ. IV 206 (έκδ. *δεύτερον*· διόρθ. Μπουμπ., Αθ. 67, 1963/64, 133).

Το μτγν. ουσ. *δίφθογγος* ως επίθ. Η λ. και στον Κατσαΐτ., Ιφ. Β′ 248.

(Προκ. για λέξη) που έχει δίφθογγο ή που επαναλαμβάνεται δυό φορές: *Πολλά την είπον, πείνα-μου, δίφθογγον να σε γράφω* Προδρ., Ανέκδ. ποιήμ. 332^{4}· *Πείνα-μου, πάλιν πείνα-μου και δίφθογγο σε γράφω* Προδρ. IV 206.

διφιγκίτσιν το, βλ. *διβικίτσιν*.

δίφορος, επίθ., Ερωτόκρ. Α′ 2056.

Το αρχ. επίθ. *δίφορος*. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ. και Andr., Lex.).

(Προκ. για καρπό) πού προέρχεται από δεύτερη καρποφορία του δένδρου (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. Βλ. και Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 405]): *τέσσερα μήλα δίφορα ηύρεν η Αρετούσα* ό.π.

διφορώ, Απόκοπ. 180.

Το μτγν. *διφορέω*.

(Προκ. για γυναίκα) κυοφορώ για δεύτερη φορά (Πβ. L-S, λ. *διφορέω* I και Δημητράκ. στη λ. 1): *απήν εσάς εθάψασιν και τάχα μαύρα εβάλαν, εδιφορήσαν απ᾽ αυτές κ᾽ έκαμαν πάλιν γάλαν* ό.π.

διφυής, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 1582.

Το αρχ. επίθ. *διφυής*.

Που φυτρώνει με δύο κλάδους: *δένδρον ευρίσκει διφυές, κλάδους φέρον τε δύο* ό.π.

δίχα, πρόθ., Σπαν. A 336, Γλυκά, Στ. 146, Λόγ. παρηγ. L 255, Προδρ. I 132, II 70, III 89, IV 1 (χφ. z) (κριτ. υπ.), Καλλίμ. 349, 1330, 2188, Ασσίζ. 535^{8}, Διγ. Z 3407, Ερμον. Γ 16, Χρον. Μορ. H 4624, 9177, Διήγ. παιδ. 372, Φλώρ. 838, Βίος οσ. Αθαν. 251, Ερωτοπ. 230, Λίβ. P 669, Λίβ. Sc. 2100, Λίβ. N 462, 2891, Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 447, Νεκρ. βασιλ. 24, Απόκοπ. 350, Σαχλ. B′ (Wagn.) PM 500, Κυπρ. ερωτ. 5^{8}, 82^{1}, 89^{8}, 92^{15}, 93^{31}, 95^{22}, $98^{4,23}$, 104^{48}, 105^{9}, κ.π.α.· *δ ί χ ο υ,* Διήγ. Βελ. 269, Αχιλλ. N 753, Βυζ. Ιλιάδ. 105· *ο δ ί χ α,* Ασσίζ. 165^{25-6}.

Η αρχ. πρόθ. *δίχα*. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. B′ 528). Τ. *θίχα, θίγα* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *δίχως*).

α) Χωρίς (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II1 και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. B′ 528): *ψυχομαχῶ διά σέν, δίχα αρρωστιάν και πόνον* Ερωτοπ. 230· *δίχα θορύβου και βοής* Προδρ. I 132· *Λοιπόν αφότου έφυγεν δίχα να πολεμήση* Χρον. Μορ. H 9177· **β**) (με την πρόθ. *με*) χωρίς: *με δίχα κάψα λάμπουν τ᾽ άστρα* Κυπρ. ερωτ. 105^{9}· *λέγει- της: «γιόν θωρῶ ᾽μορφύτερή ᾽σαι με δίχα ν᾽ αποθάνης᾽ . . .»* Κυπρ. ερωτ. 89^{8}.

διχάζω, Μανασσ., Χρον. 5325, 6394, Καλλίμ. 576, 1542, Διγ. Z 1475, Πόλ. Τρωάδ. 493, Φλώρ. 1119, 1171, Αχιλλ. N 552, Αχιλλ. O 697.

Το αρχ. *διχάζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α′ Ενεργ. **1**) Σχίζω στα δύο (Πβ. L-S στη λ. IIα· βλ. και Δημητράκ. στη λ. 1): *τον εδίχασεν τον λέοντα εις δύο* Αχιλλ. O 697· *ευρίσκω δίστομον μαχαίριν να διχάζη μέσα τα φυλλοκάρδια-μου, υιέ-μου, ο στερεμός-σου* Φλώρ. 1171. **2**) Αποχωρίζω από κάπ. κ.: *φίλτατα διχάζουσιν από πατέρων τέκνα* Μανασσ., Χρον. 5325. **Β′** (Μέσ.) σχίζομαι (στα δύο) (Πβ. L-S στη λ. II): *γή και ουδέν διχάζεσαι και μόνην καταπίνεις οπού μας εκονόμησεν την συμφοράν ετούτην;* Καλλίμ. 1542.

διχάλι το, Αλεξ. 2062.

Από το μτγν. ουσ. *διχάλα* (Βλ. Θαβώρ., Ουσιαστ. 65). Η λ. και σήμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. και Λάζαρη, Λευκαδ. 46).

Γεωργικό εργαλείο με διχαλωτό άκρο (Η σημασ. και σήμ., Θαβώρ., ό.π. και Παγκ., ό.π.): *εστέκασι τα δόντια-τους έξω ώσπερ διχάλια* ό.π.

διχαλοδικράνιν το, Αχ. Σπαν. (Eideneier) D 644.

Από το επίθ. *δίχαλος* και το ουσ. *δικράνιν*.

Τσουγκράνα με διχαλωτή άκρη, κασμάς: *έπεμψε προς αυτόν το διχαλοδικράνιν* ό.π.

διχαλοπέραμαν το, Λατ. έγγρ. πατμ. αρχ. 363.

Από τα ουσ. *διχάλα* και *πέραμα*.

Διχαλωτό πέρασμα: *του τόπου η αρχή . . . αναβαίνει . . . έως το διχαλοπέραμαν* ό.π.

δίχαλος, επίθ., Αχ. Σπαν. (Eideneier) Α 115, Βίος Αλ. 4344· δ ι χ α λ ό ς, Αχ. Σπαν. (Eideneier) Α 90, 227, Βίος γέρ. V 791, Πουλολ. 379, Πτωχολ. Ν 716· δ ι χ ά χ α λ ο ς, Έγγρ. του 1647 (Θησαυρ. 12, 1975, 122[26])· δ ί χ η λ ο ς, Βίος Αλ. 457 (έκδ. -λος· γρ. -λον).

Η λ. στον Αριστ. (L-S, λ. *δίχηλος*). Ο τ. *δίχηλος* αρχ. Η λ. και ο τ. *διχαλός* και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex.). Για τον τ. *διχάχαλος* πβ. Κουκ., Αθ. 42, 1930, 65.

Που χωρίζεται σε δυό σκέλη, διχαλωτός (Βλ. L-S, ό.π. ΙΙ και Κουκ., ΒΒΠ Δ' 471): *διχαλήν ουρίτσαν* Πουλολ. 379· *το δικράνιν το διχαλόν* Αχ. Σπαν. (Eideneier) Α 227.

Το επίθ. ως ουσ.=δικράνι (Πβ. L-S, ό.π. ΙΙΙ. Η σημασ. και σήμ., Andr., Lex. στη λ. 1): *εβάσταζες τον δίχαλον, πτωχέ, και την πατσάδαν εκτένιζες* Αχ. Σπαν. (Eideneier) Α 115.

δίχειλος· *δίχειλον,* Βίος Αλ. (Wagn.) 457, εσφαλμ. γρ. αντί *δίχηλον* (Βλ. *δίχαλος*).

διχερίς, επίρρ., Χούμνου, Κοσμογ. 185, Αχέλ. 635, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 125, Τζάνε, Κρ. πόλ. 249[7].

Από το *δι-* και το ουσ. *χέρι* (Πβ. Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *δίχεριν*).

Με τα δυό χέρια: *Εδέρνοντάνε διχερίς* Τζάνε, Κρ. πόλ. 249[7].

δίχηλος, επίθ., βλ. *δίχαλος*.

διχογνωμ(ον)ώ, Λίβ. Ρ 674.

Το αρχ. *διχογνωμονέω*.

Αμφιβάλλω, αμφιταλαντεύομαι για κ. (Η σημασ. τον 4. αι., L-S, λ. *διχογνωμονέω* 2): *τό ορεχτή, πληρώνει-το, ού διχογνωμ(ον)εί-το* ό.π.

διχόνοια η, Δούκ. 213[5], Έκθ. χρον. 70[16,19].

Το αρχ. ουσ. *διχόνοια*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Διαφωνία, διχόνοια (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *Γέγονε δέ διχόνοια εν μέσῳ των λαϊκών αρχόντων· οι μέν ήθελον τον Αγχιάλου, οι δέ τον Σωζοπόλεως* Έκθ. Χρον. 70[16].

διχονοώ, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[59], Γ' 3[5], Δούκ. 325[18].

Το μτγν. *διχονοέω*. Η λ. και σήμ. σε δημ. τραγ. (Δημητράκ.).

1) Διαφωνώ (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *διχονοέω* και σε δημ. τραγ., ό.π. 1): *Οι πωλούντες και οι αγοράζοντες εάν διχονοώσι περί το τίμημα ή το πράγμα ή την ύλην, ούκ έρρωται η πράσις* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3[5]. **2**) Βρίσκομαι σε αμφιβολία, δισταγμό (Βλ. Ησύχ., λ. *διχονοείν*): *Η δέ ευγενής εκείνη γυνή διχονοούσα εν μέσῳ των δύο τούτων προστάξεων, εκωλύθη υπό του λογισμού* Δούκ. 325[18].

διχοτόμημα το, Λίβ. Ν 1779.

Το μτγν. ουσ. *διχοτόμημα*.

Αυτό που χωρίζει κ. στα δύο: *τα λόγια τά είχεν το χαρτίν το διχοτόμημά-μου* ό.π.

διχοτομητής ο, Λίβ. Ρ 1322, Λίβ. Sc. 214, Λίβ. Esc. 1337, Λίβ. Ν 1187.

Από το *διχοτομώ* και την κατάλ. *-τής*.

Αυτός που χωρίζει, που σπαράζει, που «ξεσκίζει» (μεταφ.)κ.: *«Βέτανε, φθάσε, κράτησε τον δήμιον τοξότην, τον σφάκτην της καρδίας-μου, τον διχοτομητήν-μου!»* Λίβ. Sc. 214.

διχοτόμος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 506.

Η λ. στον Αριστ.

(Προκ. για τη σελήνη) ημισέληνος (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. ΙΙ): *μίμημα σελήνης διχοτόμου* ό.π.

διχοτομώ, Διήγ. παιδ. 1051, Φλώρ. 246, 271, 1744, Λίβ. Sc. 2822, Αχιλλ. Ο 169, Ιμπ. 222, Φυσιολ. (Legr.) 1090, Φυσιολ. 349[19], Δούκ. 127[4], Ιμπ. (Legr.) 246.

Το αρχ. *διχοτομέω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' Ενεργ. **1α**) Κόβω στα δύο (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. 1): *διχοτομούσιν το κουκίν διά να μηδέν βλαστήση* Φυσιολ. (Legr.) 1090· **β**) (μεταφ.) ξεσχίζω, σπαράζω: *έδε μαχαίριν δίστομον τό βάνεις στην καρδιάν-μου να σφάξη, να διχοτομή όλα τα σωθικά-μου!* Ιμπ. 222· *ο εις τον άλλον άφηκε στενάγματα και πόνους και θλίψιν να διχοτομή την καθενός καρδίαν* Φλώρ. 271. **2**) Τιμωρώ (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 2): *ο Θεός αυτόν παραβλέψας εις την εμήν χείρα την ρομφαίαν του προφήτου δέδωκε του διχοτομήσαι τον άπιστον* Δούκ. 127[4]. **Β'** (Μέσ.) (μεταφ.) «σχίζομαι στα δυό», υποφέρω: *διά σέν ολιγωρώ, πονώ, διχοτομούμαι* Φλώρ. 1744.

δίχου, πρόθ., βλ. *δίχα*.

διχρονίζω, Χρον. Μορ. Η 5725, Γεωργηλ., Θαν. 353.

Από το επίθ. *δίχρονος* και την κατάλ. *-ίζω* (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

α) Συμπληρώνω δυό χρόνια: *έπαυσε και η λοίμη· κ' ημείς εδιχρονίσαμεν* Γεωργηλ., Θαν. 353· **β**) (σε γ' πρόσ.) συμπληρώνονται δύο χρόνια: *τώρα εδιχρόνισε που λείπω εκ τα εδικά-μου* Χρον. Μορ. Η 5725.

δίχρονος, επίθ., Λίβ. Ρ 345, 613, 920, 1117, 1305, 1419, Λίβ. Sc. 99, 475, 884, 2064, 3006, Λίβ. Esc. 547, 790, 1965, 2265, 3177, 3422, 4174, Λίβ. Ν 341, 667, 761, 1077, 2170, 2265, 2827, Χρον. Τόκκων 1806, Αγαπ., Γεωπον. 5, 12.

Το μτγν. επίθ. *δίχρονος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Που διαρκεί δύο χρόνια (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *την δίχρονόν σου κάκωσιν ανιστορεί η ψυχή-της* Λίβ. Sc. 475. **2**) Διχρονίτικος, διετής (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 7): *εί δέ και δέν ευρίσκεις ενός χρόνου σπείρε εξ ανάγκης και δίχρονον* (ενν. καρπόν) Αγαπ., Γεωπον. 5.

Το ουδ. ως ουσ. (ενίοτε με επιρρ. χρ.)=δυό χρόνια: *δίχρονον είσαι αιχμάλωτος, Ροδάμνη, εκ τα δικά-σου* Λίβ. Sc. 3006· *Δίχρονον τους εκράτησεν εις την φρουράν απέσω* Χρον. Τόκκων 1806.

δίχροος, επίθ., Θησ. ΙΑ' [24[4]].

Η λ. στον Αριστ.

Που έχει δύο χρώματα, δίχρωμος (Η σημασ. στον Αριστ., L-S): *τους κουμάρους έκοψαν τους δίχροους εκείνους* ό.π.

διχτάτος, επίθ., Ερωτόκρ. Β' 301.

Από το ουσ. *δίχτυ* και την κατάλ. *-άτος*.

Διχτυωτός: *Διχτάτην είχε φορεσά κι' όλη χρυσοπλεμένη* ό.π.

δίχτινος, επιθ., βλ. *δίκτινος*.

δίχτυ, δίχτυο και **διχτυό** το, βλ. *δίκτυ(ν)*.

δίχως, πρόθ., Σπαν. Ο 162, Προδρ. ΙΙ Η 70, Ασσίζ. 17^{17}, 102^{25}, Πόλ. Τρωάδ. 68, 208, Ερωτοπ. 59, Λίβ. Esc. 3253, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 68, Αχιλλ. Ο 24, Σκλέντζα, Ποιήμ. 4^{10}, Αλέξ. 340, Σαχλ., Αφήγ. 737, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 106, 448, Πεντ. Αρ. XXXV 23, Δευτ. XIX 4, Θρ. Κύπρ. Μ 616, Κυπρ. ερωτ. 29^{2}, Ερωφ. Α' 486, Β' 336, Ιντ. β' 72, Δ' 111, Βοσκοπ. 70, Σταυριν. 648, 1089, Βίος αγ. Νικ. 151, Ιστ. Βλαχ. 1752, Ερωτόκρ. Α' 903, 913, 1323, 1342, Β' 1857, Γ' 523, Θυσ.^{2} 190, 384, Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 36, Ροδολ. Α' [144, 320], Ε' [307, 422], Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [281], Φορτουν. (Vinc.) Γ' 426, Διακρούσ. 115 μετά στ. 12, Τζάνε, Κρ. πόλ. 230^{5}, 240^{13}, κ.π.α· *δ ι χ ώ ς*, Φλώρ. 1120, Ερωτοπ. 587, Λίβ. Esc. 4095, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 658, Μαχ. 362^{28}, Θησ. (Foll.) Ι 31, 38, 47, 65, 68, 78, 81, 124, Γεωργηλ., Θαν. 44, Αλεξ. 1431, 2214, Σαχλ., Αφήγ. 276, 360, 363, Σκλάβ. 265, Ζήνου, Βατραχ. 276, Τριβ., Ρέ 19, Πεντ. Δευτ. XXXII 21, Ερωφ. Α' 161 (έκδ. *δίχως*· διόρθ. Αλεξ. Στ., Κρ. Χρ. 8, 1954, 251 σε *διχώς*), Δ' 193 (έκδ. *δίχως*· διόρθ. Αλεξ. Στ., Κρ. Χρ. 8, 1954, 251 σε *διχώς*), Παλαμήδ., Βοηβ. 85, 789, 814, 818, Σταυριν. 1092, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1127, 1668, Ευγέν. Πρόλ. 89, κ.π.α.· *ο δ ί χ ω ς*, Ασσίζ. 18^{23}, 28^{21}, 39^{20}, 63^{30}, 80^{18}, 91^{13}, 93^{9}, 165^{1}, 168^{27}, 169^{11}, 186^{15}, 197^{36}, 199^{13}, 202^{23}, 227^{1}, 229^{5}, 403^{9}, 456^{14-5}, κ.π.α.

Από συμφ. των προθ. *διχώς* και *δίχα* (Ανδρ., Λεξ.). Βλ. όμως και Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 152. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Χωρίς (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *δίχως γυναικός* Διακρούσ. 115 μετά στ. 12· *δίχως την βασιλείαν* Αχιλλ. Ο 24· *δε θέλω να τα δη άλλος δίχως-μου μένα* Ερωτόκρ. Α' 1342· *μόνον ότι τον είδασιν διχώς να καρτερέσουν* Παλαμήδ., Βοηβ. 789· **β**) (με την πρόθ. *με*) χωρίς (Βλ. για το πράγμα Λορεντζ., Αθ. 16, 1904, 217): *Τρείς κορασές ανέθρεφεν με δίχως την μητέρα* Βίος Αγ. Νικ. 151· *με δίχως τρόμον* Αλεξ. 340· **γ**) έκφρ. *δίχως άλλο*=πάντως, οπωσδήποτε (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *θέλω τον τραγουδιστή να μάθω δίχως άλλο* Ερωτόκρ. Α' 903· **δ**) έκφρ. *δίχως αριθμοσύνη*: βλ. ά. *αριθμοσύνη* φρ.

διχωσάς, Φαλιέρ., Θρ. 234, εσφαλμ. γρ. αντί *διχωστάς*.

δίχωστα και **διχωστά,** επίρρ., βλ. *διχωστάς*.

διχωστάς, πρόθ., Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 714, Φαλιέρ., Θρ. 234 (έκδ. *διχωσάς*· διορθώσ. *διχωστάς*), Γύπ. Πρόλ. Διός 43, Πανώρ. Γ' 125, Δ' 220, Ερωφ. Α' 237, Β' 76, 195, 334, 400, 471, Δ' 180, Ε' 63, Ερωτόκρ. Α' 943, 975, Β' 1052, 1458, 2015, Ευγέν. 609, Ροδολ. Β' [89], Ροδολ. (Μανούσ.) Ε' [231], Φορτουν. (Vinc.) Β' 258, Γ' 650, Ιντ. δ' 38, Τζάνε, Κρ. πόλ. 471^{20}, 485^{7}, 535^{15}, 559^{17}, κ.π.α.· *δ ί χ ω σ τ α*, Πικατ. 107· *δ ι χ ω σ τ ά*, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 60, Ριμ. κόρ. 669, Πικατ. 607, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 208, Ροδολ. (Μανούσ.) Δ' [35, 492], Λεηλ. Παροικ. 629, Τζάνε, Κρ. πόλ. 280^{18} (έκδ. *μέ δίχως τα*· διόρθ. Ξανθ., ΒΖ 18, 1909, 595 σε *με διχωστά*)· *δ ί χ ω σ τ α ς*, Στάθ. Γ' 460, Ροδολ. Αφ. [19], Πρόλ. Μελλ. [91], Α' [374], Β' [248], Τζάνε, Κρ. πόλ. 306^{10} (έκδ. *διχωστάς*· διορθώσ. *δίχωστας*), 401^{23} (έκδ. *διχωστάς*·

διορθώσ. *δίχωστας*), 481^{17} (έκδ. *διχωστάς*· διορθώσ. *δίχωστας*), 482^{10} (έκδ. *διχωστάς*· διορθώσ. *δίχωστας*).

Από το επίρρ. *δίχως* κατ' αναλογίαν προς άλλα επιρρ. όπως *ανισωστάς*, *μαλλιοστάς* (Βλ. Χατζιδ., ΕΕΠ 7, 1910/11, 80 και Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 541]). Η λ. και στον Κατσαΐτ., Θυ. Ε' 522. Βλ. και *Κριαρά* [Πανώρ., σελ. 233, λ. *διχωστάς*].

α) Δίχως, χωρίς: *διχωστάς την κόρη-μου* Ερωφ. Β' 334· *να την παντρέψω διχωστάς άργητα πλιό να βάλω* Ερωφ. Δ' 180· *ήρθες στον Άδην άβουλα δίχωστα του πορτάρη;* Πικατ. 107· **β**) (με την πρόθ. *με*) δίχως, χωρίς: *με διχωστάς λαβωματιά, μά 'χε μεγάλη ζάλη* Ερωτόκρ. Β' 2015.

δίψα, η, Προδρ. ΙΙΙ 288, IV 227, Ορνεοσ. αγρ. 563^{21}, Ερμον. Ω 289, Θησ. Πρόλ. [183], Γ' [32^{2}, 43^{4}], Συναξ. γυν. 390, Πένθ. θαν.^{2} 536, Φαλιέρ., Ιστ. V 511, Θρ. Θεοτ. 14, Πεντ. Έξ. XVII 3, Δευτ. XXVIII 48, Κώδ. χρονογρ. 61^{29}, Πανώρ. Β' 447, Ερωφ. Β' 310, 317, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [801], Ζήν. Ε' 44, Τζάνε, Κρ. πόλ. 206^{18}, 247^{3}.

Το αρχ. ουσ. *δίψα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Δίψα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Ποιός με γλυκό και κρύο νερό τη δίψαν-του να σβήση* Ερωφ. Β' 317· **β**) (μεταφ.) σφοδρή επιθυμία (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *οπού 'χεις το κορμάκι-μου δίψα πολλή γεμάτο* Φαλιέρ., Ιστ. V 511.

διψασμένος, μτχ., βλ. *διψώ*.

διψηλός, επιθ., Μακρεμβ., Υσμ. 208^{21}.

Από το ουσ. *δίψα* και την κατάλ. *-ηλός*.

Διψασμένος: *εμέ δ' εξεπύρωσε τό κηρύκειον και διψηλότατον έθηκε* ό.π.

διψητικός, επιθ., Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 4^{16}.

Η λ. στον Αριστ.

Διψασμένος (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. 1): *εδίψα γάρ και εζήτει Θεώ εκείσε παραγενέσθαι ως η διψητικωτάτη έλαφος επί τας πηγάς των υδάτων* ό.π.

διψοκαμένος, μτχ. επιθ.· *δ ι ψ ο κ α η μ έ ν ο ς*, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 397

Από το ουσ. *δίψα* και τη μτχ. παρκ. του *καίω*.

(Μεταφ.) διψασμένος πολύ: *είμεστενε όλοι διψοκαημένοι από τα πολλά κάρβουνα τα αφτούμενα των αμαρτιών-μας* ό.π.

δίψυχος, επιθ., Γεωργηλ., Βελ. 263.

Το μτγν. επίθ. *δίψυχος*. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Το ουδ. ως ουσ.=διστακτικότητα: *βλέπων εγώ το δίψυχον και το ακάρδιόν-σας* Γεωργηλ., Βελ. 263.

διψυχώ, Μακρεμβ., Υσμ. 241^{26}.

Το μτγν. *διψυχέω* (Lampe, Lex.).

Αμφιβάλλω, αμφισβητώ (Η σημασ. μτγν., Lampe,. Lex., λ. *διψυχέω*): *ει γάρ τις περί παρθένου διψυχεί και ζητήσει τον έλεγχον* ό.π.

διψώ, Προδρ. ΙΙΙ 412g (χφφ. gVCSA) (κριτ. υπ.), Κρασοπ. 66, Μανασσ., Χρον.

4, 5311, 6227, Ερωτοπ. 557, Λίβ. Esc. 1065, 2682, 3411, Λίβ. Ν 923, 924, 3032, Σκλέντζα, Ποιήμ. 6^{17}, Συναξ. γυν. 294, 724, Πεντ. Έξ. XVII 3, Αιτωλ., Μύθ. 40^{1}, 51^{1}, 119^{1}, Χρον. σουλτ. 39^{37}, Ιστ. Βλαχ. 299, 2256, 2260, 2618, Διγ. Άνδρ. 367^{33}, 375^{21}, Ερωτόκρ. Γ' 2· *ε δ ι ψ ώ,* Ερωτοπ. 557· μτχ. *δ ι ψ α σ μ έ ν ο ς* Σκλέντζα, Ποιήμ. 6^{26}, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 619, Πεντ. Δευτ. XXIX 18, Ρίμ. θαν. 108, Αχέλ. 1095, Θρ. Κύπρ. Μ 271, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1718, Ερωφ. Ιντ. α' 175, Β' 333, Γ' 83, Ιστ. Βλαχ. 2253, 2806, Αποκ. Θεοτ. (Pern.) 256, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [434], Ε' [453], Διγ. Ο 2301, Διακρούσ. 106^{26}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 384^{12}.

Το αρχ. *διψάω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) (Αμτβ.) διψώ (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *διψάω* 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *«Περιστεράκι δίψησε . . .»* Αιτωλ., Μύθ. 119^{1}· *όταν διψάση διά νερό* Συναξ. γυν. 294· *από την κάψαν την πολλήν περίσσα διψασμένοι* Διακρούσ. 106^{26}· **β**) (μεταφ.) (μτβ. και αμτβ.) επιθυμώ πολύ, ποθώ (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *ο βαθυγνώμων Φώτιος, αεί διψών του θρόνου* Μανασσ., Χρον. 5311· *την σωτηρίαν-μας διψάς και την γυρεύεις* Ιστ. Βλαχ. 2618· *διότι εδιψούσανε να πάγουν στην Ουγγρίαν* Ιστ. Βλαχ. 299.

διψώδης, επίθ., Παϊσ., Ιστ. Σινά 1512.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Διψασμένος (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S): *εξέρχεται δέ και πηγή γλυκερά και δροσώδης (ποσάκις μέμνημαι αυτής όταν ειμί διψώδης)* ό.π.

διώ, βλ. *δίδω.*

διώγμα το, Πεντ. Δευτ. XXXIII 14.

Το αρχ. ουσ. *δίωγμα.*

(Προκ. για τη σελήνη) αλλαγή (φεγγαριού) (Πβ. L-S, λ. *σύνοδος* (Β)ΙΙ2): *από ορεχτικό εσοδιές του ήλιου και από ορεχτικό διώγμα φεγγαριών* ό.π.

διωγμός ο, Μανασσ., Χρον. 3116, Ιερακοσ. 504^{7}, Διγ. Ζ 1981, Πανάρ. 74^{18}, Σφρ., Χρον. μ. 30^{24}, Έκθ. χρον. 39^{15}, 46^{24}, 69^{6}, Πεντ. Έξ. XI 1, Ιστ. πατρ. 103^{22}, 104^{21}, 130^{21}, Ευρετ. Ερωτόκρ. 770^{507}, Συναδ., Χρον. 59, Διακρούσ. 111^{9}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 458^{13}.

Το αρχ. ουσ. *διωγμός.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Κατατρεγμός, δίωξη που αποβλέπει σε εξόντωση (Η σημασ. μτγν., Bauer, Wört. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *τους διωγμούς και χαλασμούς πώς να τους αρχινήσω;* Διακρούσ. 111^{9}· *Εποίησον διωγμόν οι γενίτσαροι εντός της Πόλεως ού τον τυχόντα* Έκθ. χρον. 39^{15}. **2**) Απομάκρυνση, εκδίωξη: *Μετά τον διωγμόν του αυτού κυρού Μάρκου έκραξαν αρχιερείς και έκαμαν τους ψήφους του αυτού κυρού Συμεών του Τραπεζουντίου* Ιστ. Πατρ. 104^{21}· *σάν απεστείλη τέλεια διωγμό να διώξη εσάς από εδώ* Πεντ. Έξ. XI 1.

διώκτης ο, Μανασσ., Αρίστ. II 575, Πουλολ. 374, Φλώρ. 582, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 746, 942, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 603, Ιστ. πατρ. 181^{7}· *δ ι ώ χ τ η ς,* Πεντ. Λευιτ. XXVI 17.

Το μτγν. ουσ. *διώκτης.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Αυτός που καταδιώκει, διώκτης (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *τόν τύραννον των Χριστιανών και σφάκτην και διώκτην* Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ.

Κων/π. 746. **2**) Αυτός που διώχνει, απομακρύνει: *Ώ πειρασμέ του πόθου-μου και διώκτη του καλού-μου* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 603.

διώκτρα η· *δ ι ώ χ τ ρ α,* Πανώρ. Β' 526.

Από το ουσ. *διώκτρια,* που απ. σε σχόλ. Η λ. στο Somav. (λ. *διώκτρια*).

Αυτή που διώχνει, απομακρύνει: *Πανώρια αιτιά του πόνου-μου και αρχή της παιδωμής-μου, καλέστρα του θανάτου-μου και διώχτρα τση ζωής-μου* ό.π.

διώκω, Σταφ., Ιατροσ. 15^{420}, Ιερακοσ. 504^{3}, Διγ. (Trapp) Esc. 1615, Βέλθ. 219, 1100, Βίος Αλ. 2062, 3107, 3641, Ιατροσ. κώδ. υζ', Φλώρ. 526, 1188, 1805, Λίβ. Ρ 1748, 1846, 1907, Λίβ. Sc. 1015, 1546, Λίβ. Esc. 2719, Λίβ. Ν 2406, Αχιλλ. Ν 579, Ιμπ. 194, 235, Φυσιολ. (Legr.) 75, Γεωργηλ., Θαν. 577, Έκθ. χρον. 10^{24}, 40^{15}, 64^{1}, 71^{17}, Ιμπ. (Legr.) 217, Κορων., Μπούας 47, Φαλιέρ., Λόγ. 123, Ιστ. πατρ. 101^{6}, Χίκα, Μονωδ. 92, Σουμμ., Ρεμπελ. 158, Αγαπητ., Εις Αγ. Δέκα 562, Βακτ. αρχιερ. 214, Διγ. Ο 218, 2289 κ.π.α.· *δ ι ώ χ ν ω,* Σπαν. (Ζώρ.) V 637, Σπαν. Ο 43, Διγ. Ζ 2007, Ακ. Σπαν. 42^{452}, Χρον. Μορ. Η 7051, 7057, 9021, Χρον. Μορ. Ρ 1143, Φλώρ. 1657, Λίβ. Esc. 2089, Λίβ. Ν 894, Χρον. Τόκκων 1078, Θησ. (Foll.) I 62, Αρμούρ. 162, Ριμ. κόρ. 585, Φαλιέρ., Λόγ. 178, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 164, Βεντράμ., Γυν. 27, 277, Σοφιαν., Παιδαγ. 111, Δεφ., Λόγ. 214, Αχέλ. 1755, Ιστ. πατρ. 177^{11}, Πανώρ. Β' 130, Παλαμήδ., Βοηβ. 1127, Ιστ. Βλαχ. 1832, Ερωτόκρ. Α' 738, Ε' 224, Στάθ. Γ' 164, 288, Συναδ., Χρον. 53, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [693], Γ' [487], Ζήν. Β' 386, Τζάνε, Κρ. πόλ. 255^{25}, 287^{24}, 425^{4}, κ.π.α.· *δ ι ώ χ τ ω,* Rechenb. 81^{1}· *δ ι ώ χ ω,* Προδρ. III 72 (χφ. g) (κριτ. υπ.), 380 (χφ. g) (κριτ. υπ.), Αχιλλ. L 449, 461, 967, Γεωργηλ., Θαν. 168· *δ ώ χ ν ω,* Ασσίζ. 91^{10}, 231^{15}, 277^{29}, Μαχ. 52^{6}, 126^{4}, 401^{19}, 406^{14}, 420^{16}, 426^{3}, 430^{15}, 466^{21}, Βουστρ. 418, Αλεξ. 1781· *δ ώ χ ω,* Μαχ. 538^{13}· *ε δ ι ώ χ ν ω,* Χρον. Μορ. Η 3301· αόρ. *έ δ ι ω ξ α,* Ασσίζ. 29^{6-7}, 323^{29}, Διγ. Ζ 1919, Διγ. (Trapp) Esc. 98, Αχιλλ. Ν 1282, Χρησμ. I 155, Δούκ. 295^{28}, Ζήν. Α' 231, Ε' 301, 354, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 125, Ψευδο-Σφρ. 524^{9}, Σοφιαν., Παιδαγ. 121, Πεντ. Δευτ. VII 22, XXXIII 27, Αχέλ. 52, Αιτωλ., Μύθ. 62^{5}, 100^{9}, Χρον. σουλτ. 59^{4}, Κυπρ. ερωτ. 106^{8}, Ερωφ. Δ' 579, Σταυριν. 857, Ιστ. Βλαχ. 1018, 1290, Σουμμ., Ρεμπελ. 157, Διγ. Άνδρ. 334^{10}, Ερωτόκρ. Α' 183, 1768, Γ' 438, 1093, Δ' 381, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [997], Β' [956], Δ' [836], Τζάνε, Κρ. πόλ. 484^{10}, κ.π.α.

Το αρχ. *διώκω.* Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Τ. *διώκτω* απ. στο Somav. και στο Βλάχ. Ο τ. *διώχω* κατά το *έτρεξα τρέχω, έβρεξα βρέχω* (Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 283). Οι τ. *διώχτω, διώχω* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Ο τ. *διώχνω* και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Καταδιώκω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1α): *«Περιστερά-μου εύμορφη, βλέπε, λαός μας διώχνει»* Διγ. Ζ 2007· *σαράντα μίλια με εδίωχνεν πεζός με τα γονάτια* Αρμούρ. 162· *αφήκασιν και διώχνουσι τους Φράγκους οπού εφεύγαν* Χρον. Μορ. Η 7057· **β**) (προκ. για ζώο) κυνηγώ (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. Ι1α): *Με την Αθούσα συντροφιά ήμαστε στο κυνήγι, αμή ένα 'λάφι διώχνοντας οπού 'θελε μας φύγει* Πανώρ. Β' 130· *όντεν ιδής ασπούργιτα να διώχνη το ξιφτέρι* Ριμ. κόρ. 585. **2**) (Προκ. για τόπο) **α**) διασχίζω: *τότε εκτρέχει, ως καλός δρομεύς παρά το πρώτον τας νάπας και τας κοίλας τε και φάραγγας διώκει* Φυσιολ. (Legr.) 75· **β**) περιηγούμαι: *τα μέρη της Ανατολής γυρεύει και Τουρκίας· εγύρισεν, εδίωξε τους τόπους και τα κάστρα* Βέλθ. 219. **3**) (Προκ. για τον αέρα) διασχίζω: *ψαρία και ιππάρια να διώκουν τους ανέμους*

Γεωργηλ., Θαν. 577· *«...Αετός άν ήτον, κόρη-μου, να διώχνη τους ανέμους, ούκ ήλθεν έτσι σύντομα εδώ να καταλάβη»* Φλώρ. 1657. **4**) Επιθυμώ κάπ., θέλω (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. I2): *Όταν δὲ λείπης απ' αυτούς, μάλλον να* (έκδ. *άν*· διόρθ. Κριαρ., ΕΜΑ 1, 1939, 144 σε *να*) *σε διώκουν* Φαλιέρ., Λόγ. 123. **5**) (Μτβ. και αμτβ.) επιδιώκω κ., αγωνίζομαι για κ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I2): *δίωχνε την αλήθειαν, αγάπα προθυμίαν* Σπαν. Ο 43· *να νυκτοκοπιάζουσι, να κάμνουσιν, να διώχουν, διὰ να μὴν ξεπέσουσιν από τον βιόν απόχουν* Γεωργηλ., Θαν. 168. **6α**) Διώχνω, απομακρύνω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ., Α., Λεξ.· βλ. και Δημητράκ., λ. *διώχνω* 2): *διώξαν τους Αγαρηνούς* Τζάνε, Κρ. πόλ. 484^{10}· *εβγήκεν ο πατριάρχης εκ του θρόνου και εδιώχθη τελείως* Ιστ. πατρ. 101^{6}· *εδιώξαν οι ουρανοί τα μαύρα γνέφη* Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [997]· *Διώξε-τσ' αυτούς τσι λογισμούς, μή σε κακαποδώσουν* Ερωτόκρ. Δ' 381· *ήδιωχνε πάσα προξενιά* Ερωτόκρ. Ε' 224·... *η Αρετὴ το σφάλμα-τση δή-το και καλοδή-το και διώξη και ζυγώξη-το κείνο, π' εδά ποθεί-το* Ερωτόκρ. Α' 1768· **β**) φρ. *διώχνω απομπρός-μου* βλ. ά. *απεμπρός* 2α φρ.· γ) κατατρέχω, καταδιώκω κάπ. (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. V και σήμ., Δημητράκ., λ. *διώχνω* 1): *τότε, να γένουν έκλαμπροι οι καταφρονεμένοι, και ένδοξοι και έντιμοι εκείν' οι διωγμένοι* Ιστ. Βλαχ. 1832· *πολλοί τινες αρχιερείς ή και λαϊκοί διωγμένοι επρόσφευγαν εις το σπίτι-του* Συναδ., Χρον. 53· **δ**) εκτοπίζω, εξορίζω (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. II): *να τον διώξουν αποὺ την χώραν χρόνον α' και μίαν ημέραν* Ασσιζ. 29$^{6-7}$· *ά φονεύση, διώχνεται και πά στην εξοριά-του* Βεντράμ., Γυν. 277· *πολλοί λέγουν πως εδίωξε εκατόν πενήντα χιλιάδες ψυχές* Σουμμ., Ρεμπελ. 158· **ε**) (προκ. για ποτάμι) μετατοπίζω την κοίτη: *εδίωξε τον ποταμὸν εξ αύτον το λιβάδιν κ' εποίησεν τόπον πάντερπνον κι' ωραίον παραδείσιν* Διγ. (Trapp) Esc. 1615. **7**) (Μεταφ.) αποβάλλω κ.· λησμονώ, απαρνιέμαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *διώχνω* 3): *ολπίζω πως ογλήγορα τον πόθον-του να διώξω* Ερωτόκρ. Γ' 438· *διώξε-την την αγάπην-του, δέν είν' αυτός για σένα* Ερωτόκρ. Γ' 1093. **8**) (Προκ. για πρόβατα) (επιτηρώντας) βόσκω: *διώχνω πρόβατα πολλὰ και βόσκω ως ποιμένας* Λιβ. Ν 894.

διώμα, Ριμ. Βελ. 260, εσφαλμ. γρ. αντί *δόγμα* (βλ. *δόγμα*).

διώμα(ν) το, Προδρ. IV 265, Ερωτοπ. 556, 619, 695, Λιβ. Esc. 1656, Θησ. (Foll.) I 133, Θησ. (Schmitt) 333, Ch. pop. 208, Νεκρ. βασιλ. 36, Γεωργηλ., Θαν. 162, Κυπρ. ερωτ. 111^{36}, Ερωτόκρ. Β' 379, 1323, 1347, 2343, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 743.

Από το ουσ. *ιδίωμα* που απ. στον Αριστ. (Βλ. και Παρλαμά Μ., Αθ. 73-74, 1973, 286 σημ. 9). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 541]).

Η καλὴ εξωτερική εμφάνιση, ομορφιά· καμάρωμα (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, ό.π.): *Αγριομιλεί του Ρώκριτου με της αντρειάς το διώμα* Ερωτόκρ. Β' 2343· *πέρδικα με χρυσά πτερά, τρυγόνα με το διώμα* Ch. pop. 208· *Κυρά-μου, εσύ 'σαι ο ποταμός ο χρυσομελιτάρης, οπού έχει κλώσματα πολλά με σείσμαν και με διώμαν* Ερωτοπ. 556.

διωματάρης ο, Ch. pop. 494, Βοσκοπ. 386, Ερωτόκρ. Β' 527, 2193, 2216.

Από το ουσ. *διώμα* και την κατάλ. *-άρης*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 541]) και ως κύρ. όν. και σήμ. στην Κρήτη και τη Σκιάθο (Βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 541] και Κατσουρ., Λαογρ. 29, 1974, 31).

Αυτός που έχει καλό παράστημα, κομψός, χαριτωμένος (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., ό.π.): *νέος και μαυρομάτης διωματάρης* Βοσκοπ. 386.

διωματεύομαι, Ερωτοπ. 19.

Από το ουσ. *διώμα* και την κατάλ. *-εύομαι*.

Καμαρώνω, υπερηφανεύομαι: *εσύ να διωματεύεσαι κ' εμὲν να θανατώνης;* ό.π.

διώροφος, επίθ., Έκθ. χρον. 80^{21}, Παϊσ., Ιστ. Σινά 2257, Δωρ. Μον. (Βαλ.) 44.

Το μτγν. επίθ. *διώροφος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που έχει δύο ορόφους, δίπατος (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *οίκοι διώροφοι* Έκθ. χρον. 80^{21}.

'διώτης ο, βλ. *ιδιώτης*.

διώχνω, βλ. *διώκω*.

διώχτης ο, βλ. *διώκτης*.

διώχτρα η, βλ. *διώκτρα*.

διώχτω, βλ. *διώκω*.

διώχω, βλ. *διώκω*.

δόγα η, Διήγ. εις τους κρασοπατέρας 56 (έκδ. *δόκες*· διορθώσ. *δόγες*).

Από το ιταλ. *doga*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Δημητράκ., λ. *δούγα*).

Στεφάνι βαρελιού (Η σημασ. και σήμ., ό.π.): *Είδα βουτσάκι, άρχοντες, στην Κρήτην όταν ήμουν* (παραλ. 2 στ.). *Οι δόγες ήσαν αργυρές, μάλαμα καπνισμένες* ό.π.

δόγης ο, βλ. *ντούζης*.

δόγμα το, (I), Αρμεν., Εξάβ. Α' 1^{8}σχόλ., ^{22} σχόλ., 4^{22}, 12^{47}, 13^{10,16}, Ριμ. Βελ. 260 (έκδ. *διώμα*· διορθώσ. *δόγμα*), Διήγ. Αγ. Σοφ. 160^{25}, Πηγά, Χρυσοπ. 54, Συναδ., Χρον. 31.

Το αρχ. ουσ. *δόγμα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Αντίληψη, δόγμα θρησκευτικό (Βλ. Lampe, Lex. στη λ. B5): *εις το τέλος αυτού εκινήθη εις δόγμα περί φθαρτού και αφθάρτου* Διήγ. Αγ. Σοφ. 160^{25}· *με απλούς λόγους Πατέρων να μου φέρνης δόγματα εικόνων, τα οποία ο Θεός φανερά κωλύει* Πηγά, Χρυσοπ. 54. **2**) Ζήτημα θρησκευτικό, δογματικό: *οι Τούρκοι το εγύρισαν αλλέως το πως είπεν τον Τούρκον οπού τα πουλεί χριστιανόν· και εσήκωσαν δόγμα μεγάλο. Και εγίνη σύγχυσις και ταραχή* Συναδ., Χρον. 31. **3**) Νομοθετική απόφαση της συγκλήτου (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 2): *Ει δέ δανείση αφήλιξ υπεξουσίῳ μείζονι παρὰ το δόγμα, αποκαθίσταται* Αρμεν., Εξάβ. Α' 12^{47}.

δόγμα, (II)· *δογμάτου*, Ασσίζ. 261^{19}, εσφαλμ. γρ. αντί *δομάτου*.

δογματίζω, Δούκ. 149^{31}.

Το μτγν. *δογματίζω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ. και Andr., Lex.).

Διατυπώνω ως δόγμα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 3): *εδίδαξε τοις Τούρκοις ακτημοσύνην και πλὴν των γυναικών τα λοιπά πάντα κοινά εδογμάτισεν* ό.π.

δοίκησις η, βλ. *διοίκησις*.

δοικώ, βλ. *διοικώ*.

δοκάνη η, βλ. *δουκάνη.*

δοκανίκι(ν) και **δοκανίκιον** το, βλ. *δεκανίκι(ν).*

δόκανον το, Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 750, κριτ. υπ.).

Για τη λ. βλ. Chantraine, Dict. étym., λ. *δέχομαι* και Steph., Θησ. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δοκός (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ. στη λ. 1): *τά τε γάρ παράλια τείχη της πόλεως διά δοκάνων ανύψωσε* ό.π.

δοκάρι(ον) το, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 5^{9-10}, Χούμνου, Κοσμογ. 691, Παράφρ. Χων. (Νικητ. Χων., Βόνν., 512, 821, κριτ. υπ.).

Από το ουσ. *δοκός* και την κατάλ. *-άρι(ον).* Η λ. σε παπυρ. (Βλ. Preisigke-Kiessling) και σήμ. (Δημητράκ.).

Δοκάρι, δοκός (Η σημασ. σε παπυρ., ό.π. και σήμ., Δημητράκ.): *Ἠγγιζε το κεφάλιν-του απάνω στα δοκάρια* Χούμνου, Κοσμογ. 691.

δόκη· *δόκες,* Διήγ. εις τους κρασοπατέρας 602^{56}· πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *δόγες* (βλ. *δόγα*).

δοκησοφία η, Καλοσ., Χαλκ. 245.

Το ουσ. *δοκησισοφία* (Βλ. L-S) με απλολογία.

Το να θεωρή κάπ. τον εαυτό-του σοφό, ψευδοσοφία (Πβ. L-S, λ. *δοκησισοφία*): *οι τον βίον κατατρύχουσι και περιτέμνουσι τα πατρῷα εις καινοσπούδαξιν και δοκησοφίαν* ό.π.

δοκίζω, Λιβ. (Lamb.) N 73.

Από τον αόρ. του *δοκέω.*

Νομίζω: *άν είσαι πέτρα να ραγής, δοκίζω, εκ την λύπην* ό.π.

δοκιμάζω, Προδρ., Στ. δεητ. 55, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 202, Hist. imp. 87, Κυνοσ. 590^{12}, Διγ. (Trapp) Gr. 1025, 1120, 2524, Διγ. Z 1350, 1454, 1535, 2221, 2976, Διγ. (Trapp) Esc. 702, 1095, 1208, 1260, Πόλ. Τρωάδ. 30, Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 3^{44} σχόλ., Ερωτοπ. 178, Αχιλλ. N 24, 162, 370, 447, Αχιλλ. O 74, 112, 268, Χρον. Τόκκων 535, 550, 2502, Μαχ. 12^{12}, 194^{1}, Θησ. Γ′ [22^{2}], Ε′ [84^{8}], Ζ′ [27^{2}], Χούμνου, Κοσμογ. 2078, Αλεξ. 1121, Συναξ. γυν. 685, Σαχλ. N 58, Σαχλ. Α′ (Wagn.) PM 64, Κορων., Μπούας 25, 47, 49, 54, 82, 93, Σοφιαν., Παιδαγ. 109, 118, Δεφ., Λόγ. 194, Πεντ. Δευτ. VIII 16, Αξαγ., Κάρολ. Ε′ 724, Αχέλ. 390, 434, 438, 1997, Αιτωλ., Μύθ. 16^{3}, 93^{5}, Χρον. 308, Χρον. σουλτ. 52^{11}, 102^{19}, Δωρ. Μον. XXV, Ερωφ. Α′ 256, 279, 627, Β′ 196, 485, Ιντ. β′ 42, Πιστ. βοσκ. III 6, 213· 218, Φαλλίδ. 105, Παλαμήδ., Βοηβ. 573, 1037, Διγ. Ἀνδρ. 328^{36}, 343^{7}, 345^{31}, 347^{24}, 361^{18-9}, 389^{25}, Στάθ. Α′ 76, Ροδολ. Τοις Αναγν. [9], Ροδολ. (Μανούσ.) Γ′ [536], Βακτ. αρχιερ. 166 δίς, 184, Σουμμ., Παστ. φιδ. Β′ [102, 1025, 1214], Χορ. β′ [71], Γ′ [876, 949], Ε′ [1643], Ζήν. Γ′ 254, Διγ. O 857, 1430, Τζάνε, Κρ. πόλ. 517^{15}, 533^{17}, κ.π.α.· *δικιμάζω,* Αχιλλ. L 424, Μαχ. 294^{3}, 668^{19}, Χούμνου, Κοσμογ. 2825, Πεντ. Γέν. XXII 1, Ἐξ. XV 25, XVI 4, XVII 2, XX 20, Δευτ. IV 34, VI 16, VIII 2, XIII 4, XXXIII 8, Πανώρ. Α′ 248, Β′ 348, Γ′ 169, Δ′ 100, Ερωτόκρ. Α′ 1668, 2166, 2177, Γ′ 895, 1548, Ε′ 944, Θυσ.^{2} 540, Στάθ. Α′ 271 (έκδ. *δοκιμάζω*· διόρθ. Martini, Stathis 9 σε *δικιμάζω),* Β′ 250, Ζήν. Δ′ 351.

Το αρχ. *δοκιμάζω.* Ο τ. *δικιμάζω* και σήμ. στην Κρήτη (Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 540]) και στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β′ σ. 527). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.)

Α′ Ενεργ. **1**) Υποβάλλω σε δοκιμασίες κάπ., ταλαιπωρώ κάπ. (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2. Για τη σημασιολ. εξέλιξη βλ. Ανδρ., Σημασ. εξ. 35): *Ὀντας η τύχη εις την κορφή του κεφαλιού ετοιμάζει χρυσό διάδημα, μας γελά και μασε δοκιμάζει* Ζήν. Γ′ 254· *πολλοί εδοκιμάσθησαν και έχασαν την ζωήν-τους* Πόλ. Τρωάδ. 30. **2**) Υποβάλλω κ. σε δοκιμή για να ελεγχθή η ύπαρξη κάπ. ιδιότητας (Η σημασ. μτγν. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *το δόρυ εδοκίμαζεν τη δεξιᾷ χειρί-του* Διγ. Z 1535· *μή δοκιμάσωμε βαρύς άν είναι αμύγδαλός-του* Πανώρ. Δ′ 100. **3α**) Αποκτώ πείρα κάπ. πράγματος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *«...θέλω να δοκιμάσω την καρδίαν-σου και την αγάπην-σου»* Διγ. Ἀνδρ. 328^{36}· *γιατι δέν τη δοκίμασα* (ενν. *την αγάπη*) *ουδεποσώς ποτέ-μου* Πανώρ. Β′ 348· *εμάζωξε το φουσάτο οπού είχε τους Μοραΐτες και ηθέλησε να πολεμήση, ίνα δοκιμάση την τύχη* Χρον. σουλτ. 102^{19}· **β**) (με λ. δηλωτικές ψυχικού πάθους) υφίσταμαι, υποφέρω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *πόσον βάσανο σήμερον δοκιμάζω* Σουμμ., Παστ. φιδ. Β′ [1025]· *τσ' αγάπης εδικίμασα τα παραδάρματ' ούλα* Πανώρ. Α′ 248. **4**) (Προκ. για φαγητό) γεύομαι κ. λίγο (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 8): *χίλιες δέν ηθέλησα θροφή να δοκιμάσω* Ερωφ. Α′ 279. **5**) Επιχειρώ, προσπαθώ (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 10): *να φύγης δοκιμάζεις;* Σουμμ., Παστ. φιδ. Β′ [1214]· *γοργό ν' αναγεμίσουσι χανδάκι δοκιμάσαν* Αχέλ. 434. **6**) Αποφασίζω, καθορίζω (Για τη σημασ. βλ. Lampe, Lex. στη λ. 3): *τοσούτον πρόστιμον δίδωσιν ο προστιμηθείς, όσον ο δικαστής δοκιμάση εύλογον όν* Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 3^{44} σχόλ. **Β′** (Μέσ.) υποβάλλομαι σε δοκιμή, σε κρίση: *Στρατίωται δύο ήμεθεν και διά μίαν αγάπην εδώ δοκιμαζόμεσθεν με τα σπαθία ώς πρέπει* Θησ. Ε′ [84^{8}].

Η μτχ. *δεδοκιμασμένος* και *δοκιμασμένος* ως επίθ.=ικανός (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II2α και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *Να είδες αγούρους θαυμαστούς, σπαθίου δοκιμασμένους* Αχιλλ. O 268· *τριακόσιους έχει θαυμαστούς άνδρας δοκιμασμένους* Αχιλλ. N 370.

δοκιμασία η, Μανασσ., Αρίστ. I β′ 30 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 30^{5}], Ορνεοσ. αγρ. 573^{3}, Κυνοσ. 588^{10}, Διγ. Z 320, Διγ. (Trapp) Esc. 19, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 4^{59}, Γ′ $8^{25,36}$, Αιτωλ., Μύθ. 28^{16}, 109^{15}, Διγ. Ἀνδρ. 319^{20}.

Το αρχ. ουσ. *δοκιμασία.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Εξέταση, έλεγχος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 6 και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Περί δοκιμασίας και προγνώσεως* Κυνοσ. 588^{10}· *πολλοί πέφτουν εις δυστυχίαν σ' όσα μεταχειρίζονται χωρίς δοκιμασίαν* Αιτωλ., Μύθ. 28^{16}. **2**) Απόπειρα, δοκιμή (Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ., ό.π.): *Δοκιμασία ει ασθενής ο ιέραξ ζήσεται* Ορνεοσ. αγρ. 573^{3}. **3**) Ταλαιπωρία, βάσανο (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *«Από τους πολλούς πολέμους και τας δοκιμασίας...»* Διγ. Ἀνδρ. 319^{20}. **4**) (Νομ.) απόφαση διαιτητή (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 396]): *Εάν δύο ώσιν οι αιρετοί δικασταί και διχονοώσιν, αναγκάζονται και τρίτον τινά επιλέξασθαι και τῇ αυτού εμμείναι δοκιμασίᾳ* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 4^{59}.

δοκίμασμα το· *δικίμασμα,* Πεντ. Δευτ. IV 34, VII 19, XXIX 2.

Από το *δοκιμάζω* και την καταλ. *-μα.* Η λ. στο Somav. Βλ. και Δημητράκ.

Δοκιμασία, βάσανα: *Τα δικιμάσματα τα μεγάλα ός είδιαν τα μάτια-σου* αυτ. VII 19.

δοκιμαστήριος, επίθ., Μανασσ., Αρίστ. Ι γ′ 39 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 56^{2}].

Από το *δοκιμάζω* και την κατάλ. *-τήριος.*

Κατάλληλος για δοκιμασία: *Της γάρ φιλίας το πιστόν ο πειρασμός ελέγχει, ως πύρ δοκιμαστήριον το καθαρόν της ύλης* ό.π.

δοκιμαστής ο, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 4^{54} σχόλ.

Το αρχ. ουσ. *δοκιμαστής.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Αυτός στον οποίο αναθέτουν τη συμφιλίωση, συμβιβαστής (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 396]): *Περί δοκιμασίας μεσιτευόντων, ήτοι αιρετών δικαστών... Τινές δέ διαστίζουσιν αυτούς και λέγουσι μεσιτεύοντας τους δοκιμαστάς* ό.π.

δοκιμαστός, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 2528, Διγ. Ζ 2982, Διγ. Ἀνδρ. 379^{24}.

Το μτγν. επίθ. *δοκιμαστός.*

Που έχει δοκιμασμένη, αναγνωρισμένη ικανότητα (Η σημασ. μτγν., L-S): *ούς* (ενν. *άνδρες*) *είχομεν δοκιμαστούς εν τάξει του πολέμου* Διγ. Ζ 2982.

δοκιμή η, Σπαν. Α 201, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 293, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 214, Καλλίμ. 1021, Εξήγ. πέτρ. 276, Ιμπ. 382, Χρον. Τόκκων 2670, Φυσιολ. (Zur.) XLV 2^{14}, Μαχ. 368^{1}, 380^{3}, Σκλέντζα, Ποιήμ. 7^{67}, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 52 (κριτ. υπ.), 552, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 84 (κριτ. υπ.), Αχέλ. 268, 2274, Αιτωλ., Μύθ. 18^{3}, Στάθ. Β′ 250, Ροδολ. Β′ [353], Σουμμ., Παστ. φίδ. Πρόλ. [19], Β′ [172], Χορ. β′ [40], Ε′ [6, 1631, 1690]· *δ ι κ ι μ ή,* Μαχ. 644^{7}.

Το μτγν. ουσ. *δοκιμή.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β′ σ. 527).

1) Δοκιμασία, εξέταση, έλεγχος (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *Ἑνας πτωχός ασθένησε κ' έταξε να γλυτώση, να σφάξη βόδια... Ἑτσ' ο Θεός εις δοκιμήν της ώρας σήκωσέ-τον* Αιτωλ., Μύθ. 18^{3}· *καλή δέ πρώτη δοκιμή των φίλων ένι τούτο, ότι εις τα δυστυχήματα να βοηθούν τοις φίλοις* Σπαν. (Λάμπρ.) Va 214· *αρμάτων ήτον έξαψη και δοκιμή φαρίων* Καλλίμ. 1021. **2**) Τέχνασμα: *να θαυμάσης ...και τί ‹δέ› εύρε δοκιμήν και ενθύμησιν ο νούς-του* Χρον. Τόκκων 2670. **3α**) Πραγμάτωση, πραγματοποίηση: *άν έναι αλήθεια και αγαπάς να γλυκαθή η πικριά-μου, τώρα το θέλω στοχαστή με δοκιμή στην χρειά-μου* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 52· *την χάριν-σου, πανάχραντε, με δοκιμήν την είδα* Σκλέντζα, Ποιήμ. 7^{67}· **β**) απόδειξη (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ.): *εί δοκιμήν ζητείτε του εν εμοί λαλούντος Χριστού* Φυσιολ. (Zur.) XLV 2^{14}. **4**) Φρ. *δοκιμήν ποιώ, παίρνω δοκιμήν*=δοκιμάζω, αποπειρώμαι (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ. Βλ. και Πρωΐας Λεξ.): *ήκαμεν όμως τον καιρόν την δοκιμήν να ποίση δυνάμεώς-του περισσάς* Αχέλ. 2274· *την δοκιμήν δυνάμεως της Μάλτας για να πάρη* (ενν. *ο εχθρός*) Αχέλ. 268. **5**) Φρ. *μπαίνω εις δοκιμήν να...*=επιχειρώ να...: *δέν θέλω να μπώ εις δοκιμήν να σκοτωθώ* Μαχ. 380^{3}. **6**) Ἐκφρ. *χάριν δοκιμής*=δοκιμαστικά (Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *ήλθεν τις νεανίας βουλόμενος εν τω κελλίω του Μετεώρου αποκαρήναι· όν λαβών ο καθοδηγούμενος, απέδωκε τω Δωροθέω χάριν δοκιμής* Εξήγ. πέτρ. 276. **7**) Δεινοπάθημα, ταλαιπωρία: *η δοκιμή μαστόρισσα μ' έκαμε στά διηγούμαι* Ροδολ. Β′ [353].

δοκίμησις· *εν δοκιμήσει,* Πτωχολ. Ν 353, πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *ευδοκιμήσει.*

δοκίμιον το, Χρον. Τόκκων 3346, Δούκ. 337^{6}· *δ ι κ ί μ ι (ν),* Δημ. άσμ. δ′ 11, Κυριακ., Διγ. Ακρ. 17, 18.

Το μτγν. ουσ. *δοκίμιον* (L-S, λ. *δοκιμείον*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Τ. *διτσίμιν* σήμ. στην Κύπρο (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ Γ′ 187 και Andr., Lex.).

α) Αγώνισμα (Βλ. Κυριακ., Διγ. Ακρ., σ. 36): *ευρήκε τους Σαρακηνούς, δικίμιν απηδούσαν* Κυριακ., Διγ. Ακρ. 17· **β**) το αγώνισμα της άρσεως βαρών (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ Γ′ 137 και 187): *ηύρεν και τους Σαρακηνούς δικίμια κ' εσηκώναν* Δημ. άσμ. δ′ 11· *ήν* (ενν. *ράβδον*) *αυτός κατεσκεύασεν, ίνα παίζη αυτήν ως δοκίμιον* Δούκ. 337^{6}.

δόκιμος, επίθ., Σπαν. Α 479, Προδρ., Στ. δεητ. 50, Προδρ. III 370, Κρασοπ. 83, Μανασσ., Χρον. 4985, Ιερακοσ. 515^{16}, Διγ. (Trapp) Gr. 2570, 2768, 3112, Διγ. Ζ 3086, 3313, 3355, 4165, 4167, Χρον. Μορ. Η 3698, Πτωχολ. Ν 602, Λίβ. Ρ 984, 1914, Λίβ. Sc. 1256, Λίβ. Esc. 2362, 2789, 3506, Λίβ. Ν 2091, 2467, Χρον. Τόκκων 783, 949, 1060, 2079, 2690, 3349, 3687, Θρ. Κων/π. Β 75, Θρ. Κων/π. διάλ. 73, Μαχ. 200^{9}, 294^{35}, 572^{3}, Δούκ. 175^{5}, Ριμ. Βελ. 755, Κορων., Μπούας 145, Ψευδο-Σφρ. 408^{28}, Αξαγ., Κάρολ. Ε′ 312, 621, 810, 1068, Διγ. Ἀνδρ. 343^{8}, Βακτ. αρχιερ. 167, Ζήν. Β′ 429, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 17^{29}· *δ ο κ ι μ ό ς,* Διγ. Ζ 3692, Λίβ. Sc. 1638.

Το αρχ. επίθ. *δόκιμος.* Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Που έχει δοκιμασμένη, αναγνωρισμένη ικανότητα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *δόκιμον εις την δύναμιν* Λίβ. Sc. 1256· *δόκιμοι στρατιώται* Αξαγ., Κάρολ. Ε′ 1068· *ο εξάκουστος εις την στρατείαν και δόκιμος εις όλα* Χρον. Μορ. Η 3698· *ίππους δοκίμους* Διγ. Ζ 3355. **2**) Κατάλληλος, ενδεδειγμένος: *δοκιμόν εν τη πληγή βότανον επιθούσα* Διγ. Ζ 3692· *κρασίν-μου δοκιμότατον εις πάσαν ιατρείαν* Κρασοπ. 83. **3**) (Προκ. για μοναχό) που «ασκείται» δοκιμαστικά, μαθητευόμενος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *Περί μοναχών αρρένων τε και θηλειών δοκίμων* Βακτ. αρχιερ. 167.

δοκιμώ, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ′ [537].

Το μτγν. *δοκιμάω.*

Υποβάλλω κάπ. σε δοκιμασία (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δοκιμάω*): *γυναίκαν-του με δοκιμά, φίλαινα, αγαφτικήν του;* ό.π.

δοκίφρων, επίθ., βλ. *δοκόφρων.*

δοκοφροσύνη η, Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών σ. τθ′.

Από το επίθ. *δοκόφρων* και την κατάλ. *-σύνη.*

Υπερηφάνεια, αλαζονεία: ό.π.

δοκόφρων, επίθ., Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 402, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1149· *δ ο κ ί φ ρ ω ν,* Χειλά, Χρον. 355.

Από τα *δοκώ* και *φρονώ.*

1) Δοκησίσοφος: *μή επαινής τον λόγον-σου, δοκόφρων να μή είσαι* Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 402. **2**) Δόλιος, ανειλικρινής: *Υπήρχε γάρ ο άνθρωπος καμπόσον δοκίφρων αλλ' ουδέ καλόφρων· εξάμωνε πλατέα και έκοπτε στενά και ουδέν εφαίνοντο εκείνα τά εξάμωνε* Χειλά, Χρον. 355.

δοκριά η, Πανώρ. Β′ 46.

Πιθ. συγκεκομμένος τ. του ουσ. *δοξαριά* (Βλ. Ξανθ., B-NJ 2, 1921, 78).

Δοξαριά, τόξευμα (Βλ. Κριαρά [Πανώρ. σ. 233]) : *αυτό* (ενν. *θηλυκό παιδί*) *τω γυναικώ*

όλων τη φύσην έχει   και του δαιμόνου τσι δοκριές να στέση δέν κατέχει ό.π.

δόκτορας ο, Τζάνε, Κρ. πόλ. 587^{24}.

Από το λατ. *doctor*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δόκτωρ*).

Γιατρός (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 2): ό.π.

δοκώ, Κομν., Διδασκ. Δ 24, Ασσίζ. 226^{18}, Διγ. Ζ 96, Διγ. (Trapp) Esc. 1178, 1229, Λίβ. Sc. 1167, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 714, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 43, Αχιλλ. Ν 1508, Αχιλλ. Ο 221, Γεωργηλ., Βελ. 407, Διήγ. Αλ. V 25, 75.

Το αρχ. *δοκέω*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.). Βλ. και Δημητράκ.

Α' (Ενεργ.) νομίζω, (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. δοκέω.. Ι1): *είς εξ αυτών μ' ελάλησεν, δοκώ, τόν είχαν πρώτον* Διγ. (Trapp) Esc. 1229.   **Β'** (Μέσ.) αντιλαμβάνομαι (Η σημασ. και σήμ., ιδιωμ. Andr., Lex. στη λ. 1. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 19): *εκείνη εδοκήθη και επήρε κρυφά να τον ερωτά και λέγει-του* Διήγ. Αλ. V 25.

δολερά, επίρρ., Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 87.

Από το επίθ. *δολερός*. Η λ. στο Somav. Βλ. και Δημητράκ.

Με τρόπο δόλιο (Η σημασ. στο Somav. Βλ. και Δημητράκ.): *προδίδει* (ενν. *ο προδότης*) *δολερά τον ποιητήν του κόσμου* ό.π.

δολεροκακόμαγος, επίθ., Λίβ. Ρ 1825, Λίβ. Sc. 1527 (κριτ. υπ.).

Από το επίθ. *δολερός* και το ουσ. *κακόμαγος*.

Δολερός και κακός μάγος: *«Τέχνη γυναικός δολεροκακομάγου   την κόρην τήν ολιγωρείς θέλει σε αποξενώσει»* Λίβ. Sc. 1527 (κριτ. υπ.).

δολερός, επίθ., Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 57, 359, Μανασσ., Χρον. 1548, Καλλίμ. 1261, 2235, 2250, Χρον. Μορ. Η 63, 3501, Διήγ. παιδ. 1063, Συναξ. γαδ. 347, Φλώρ. 442, 559, Περί ξεν. Α 424, Λίβ. Esc. 548, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 112, 121, 818, Χρον. Τόκκων 3603, Ανακάλ. 25, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 51, 129, 404, Θησ. (Foll.) Ι 14, 22, Θησ. Δ' [27^{6}], Ε' [71^{6}] S' [6^{6}], Θ' [68^{1}], Ι' [7^{7}], Θησ. (Schmitt) 335 III 75, Γεωργηλ., Βελ. 491, 494, Ριμ. Βελ. 556, 652, Συναξ. γυν. 57, Απόκοπ. 404, 410, Ριμ. κόρ. 731, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 131, Σαχλ., Αφήγ. 126, Πικατ. 291, Πένθ. θαν.^{2} 240, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 453, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 566, Κυπρ. ερωτ. 155^{2}, Ιστ. Βλαχ. 2089, Διγ. Άνδρ. 369^{33}, Θυσ.^{2} 214, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [1235], Χριστ. διδασκ. 142, 316, Ζήν. Γ' 29, Δ' 159, Διακρούσ. 70^{78}, 91^{29}, κ.π.α.·   *δ ο λ ι ε ρ ό ς*, Ροδολ. Α' [304], Φορτουν. (Vinc.) Α' 324, Ε' 232, Ζήν. Δ' 270·   *δ ο λ ο ρ ό ς*, Θησ. Θ' [1^{7}].

Το αρχ. επίθ. *δολερός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ. και Παπαδ. Α., Λεξ.).

1) Δόλιος, πανούργος (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1 και Παπαδ. Α., Λεξ.): *δολερήν συκοφαντίαν* Φλώρ.559· *ήτον αγάπη δολερή και τρόπος κολακείας* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 818.   **2**) Ταλαίπωρος, δύστυχος· θλιβερός: *είντα να φάμε δολιερέ...;* Φορτουν. (Vinc.) Ε' 232· *το δολερόν μαντάτον* Απόκοπ. 404.

δολερώς, επίρρ., Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3^{109}, Ηπειρ. 216^{14}.

Το μτγν. επίρρ. *δολερώς* (L-S, λ. *δολερός*).

Με τρόπο δόλιο (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π.): *οι ούτω δολερώς αυτοίς συναλλάξαντες* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3^{109}.

δολεύω, Χούμνου, Κοσμογ. 342.

Από το ουσ. *δόλος* και την κατάλ. *-εύω*. Στο Βλάχ. τ. *δολεύγω*.

Εξαπατώ με δόλο (Η σημασ. στο Βλάχ., ό.π.): *την Εύαν εδόλεψεν ο όφης στο καλάμιν* ό.π.

δολίευμα το, Μανασσ., Χρον. 4078, Αιτωλ., Μύθ. 69^{10}.

Από το *δολιεύομαι* και την κατάλ. *-μα*.

Δόλος, απάτη, τέχνασμα: *τα δολιεύματά 'χασε* (ενν. *το φίδι*) *οπού 'χε τα περίσσια* Αιτωλ., Μύθ. 69^{10}· *αλωπεκήν προσέρραψαν την εκ δολιευμάτων* Μανασσ., Χρον. 4078.

δολιεύομαι, Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 3^{44} σχόλ., Ιστ. πολιτ. 54^{7}, 61^{19}.

Το μτγν. *δολιεύομαι*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

(Μτβ. και αμτβ.) μεταχειρίζομαι δόλο, μηχανεύομαι (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ.): *έπεμψαν δέ και εν πόλει τον δολιευσάμενον την φαρμακοποσίαν και τον θάνατον του τζέμη αυτού* Ιστ. πολιτ. 54^{7}· *εάν ο συνήγορος δολιεύσηται περί την συνηγορίαν, δύναται τούτους ο δικαστής προστιμάν* Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 3^{34} σχόλ.

δολικός, επίθ., Φυσιολ. (Zur.) XXI 1^{8}.

Από το ουσ. *δόλος* και την κατάλ. *-ικός*.

Δόλιος, πονηρός: *ο διάβολος δολικός εστίν παντελώς και αι πράξεις αυτού* ό.π.

δολιοπανούργος, επίθ., Συναξ. γαδ. 252, Γαδ. διήγ. 93.

Από τα επίθ. *δόλιος* και *πανούργος*.

Πανούργος, πονηρός, δόλιος: *Η αλουπού η πονηρά η δολιοπανούργος* Γαδ. διήγ. 93.

δολιόπλοκος, επίθ., Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 415.

Το μτγν. επίθ. *δολιοπλόκος* (L-S Κων/νίδη Συμπλ.).

Που πλέκει δόλους, δολοπλόκος (Η σημασ. μτγν., L-S Κων/νίδη Συμπλ.): *η πτωχή γυναίκα δέν κατέχοντας την δολιόπλοκον μηχανήν του μιαρού-της κουνιάδου, τρέχει προς τον άνδρα-της* ό.π.

δόλιος, (Ι), επίθ., Μιχ. ιερομ. 1, Μακρεμβ., Υσμ. 270^{7}, Διγ. (Trapp) Gr. 219, Ερμον. Ψ 303, Συναξ. γαδ. 114, 364, Περί ξεν. Α 424, Αχιλλ. Ν 1790, Χρον. Τόκκων 2700, Φυσιολ. (Legr.) 519, Φυσιολ. 351^{7}, Θρ. Κων/π. Β 104, Θρ. Κων/π. διάλ. 110, Δούκ. 161^{11}, Πικατ. 469, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 456, 505, 712, Κώδ. Χρονογρ. 60^{2}, Ιστ. πολιτ. 54^{6}, Ερωφ. Δ' 200.

Το αρχ. επίθ. *δόλιος*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Πανούργος (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., ως λόγ. Δημητράκ.): *ήν τις ανήρ... την πράξιν πανούργος και δόλιος* Δούκ. 161^{11}.

δόλιος, (ΙΙ), επίθ., Ευγέν. 744, Διγ. (Trapp) Esc. 1690, Φλώρ. 1535, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 97, Θρ. Κων/π. (Mich.) 12, Θρ. Κων/π. διάλ. 11, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 105, Θησ. Ι [105^{2}], Ch. pop. 463, Αλεξ. 2356, Φαλιέρ., Ιστ (v. Gem.) 82, Αλφ. 15^{43}, Κυπρ. ερωτ. 15^{14}, 86^{11}, Πανώρ. Α' 48, 134, 236, Β' 184, 340, 533, Ε' 300, Ερωφ. Α' 96, Β' 97, 356, Γ' 259, Δ' 486, 739, Ιντ. δ' 101, Ε' 192, Πιστ. βοσκ. III 635, Ερωτόκρ. Α' 134, 415, Ροδολ. Α' [180], Ε' [351, 359, 377], Ροδολ. (Μανούσ.) Ε' [249], Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [403, 890], Γ' [535, 917, 1228], Ε' [852, 1267, 1323, 1587], Φορτουν.

(Vinc.) Β' 153, 164, Διακρούσ. 82^{5}, 90^{9}, 108^{7}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 192^{6}, 216^{14}, 228^{18}, 243^{4}, 276^{16}, 312^{22}, 459^{24}, κ.π.α.

Το αρχ. επίθ. *δόλιος* (Βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. *δόλιος* ΙΙ και Κριαρά [Πανώρ. σελ. 233]). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Ταλαίπωρος, δύστυχος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *πόσοι δόλιοι χριστιανοί μέλλουσι ν' αποθάνου* Τζάνε, Κρ. πόλ. 216^{14}· *ολπίδα δέν ακαρτερεί η δόλια η καρδιά-μου* Ερωτόκρ. Α' 415· *Τόσον κακόν που έγινε στα δόλια τα Χανία* Διακρούσ. 90^{9}. **2**) (Προκ. για έτος) καταραμένος: *Θεέ-μου, πώς εγίνετον τούτον τον δόλιον χρόνον και πώς επαρεδόθηκεν εις ‹Ισ›μαηλίτων χείρας* Θρ. Κων/π. (Mich.) 12.

δολιότης η, Γλυκά, Στ. 495, Ασσίζ. 276^{19}, Ωροσκ. 45^{15}, Χρον. Μορ. Η 594· *δ ο λ ι ό τ η τ α,* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 924.

Το μτγν. ουσ. *δολιότης*. Η λ. και σήμ. στον τ. *δολιότητα*.

Η ιδιότητα του δόλιου, πανουργία (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ. ως λόγ.): *να ποίσουν* (ενν. *οι κριτάδες*) *τους πάντας άνευ δολιότητος* Ασσίζ. 276^{19}.

δολιχία η, Εξήγ. πέτρ. 274.

Από το επίθ. *δολιχός* και την κατάλ. *-ία*.

Μάκρος: *ήν δέ το σπήλαιον ούκ έχων ευρύτητα, αλλά δολιχίαν* ό.π.

δόλιχος ο, Metrol. 147.

Το αρχ. ουσ. *δόλιχος*.

Μέτρο μήκους (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι2): *ο δόλιχος, ός ήν στάδια δώδεκα, έτερος δέ φησίν εικοσιτέσσαρα* ό.π.

δολομηχάνημα το, Λιβ. Sc. 2746, Λιβ. Esc. 3904, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1761.

Από τα ουσ. *δόλος* και *μηχάνημα*.

Δόλιο τέχνασμα: *αφκράστηκες τες πονηρίες, τές έχουσιν ετούτες, τα δολομηχανήματα, τά κάμνουν οι γυναίκες* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1761.

δολομηχανία η, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1041, 1619, 1622.

Από το επίθ. *δολομήχανος*. και την κατάλ. *-ία*.

Δολιότητα, απάτη: *να μηδέν φανερωθή η δολομηχανία τήν έχει ετούτος ο κριτής εις την καρδίαν απόσω* αυτ. 1041.

δόλον το, βλ. *δόλος το*·

δολόπλεγμα το· *δ ο λ ό π λ ε μ α,* Στάθ. Γ' 574.

Από τα ουσ. *δόλος* και *πλέγμα*.

Δόλιο τέχνασμα: *Βίβα στα δολοπλέματα του πόθου* ό.π.

δολόπλεμα το, βλ. *δολόπλεγμα*.

δολοπλόκημα το, Μανασσ., Χρον. 4169.

Από το *δολοπλοκώ* και την κατάλ. *-μα*.

Δολοπλοκία, δολιότητα, απάτη: *συμπράκτορα* (ενν. *Αρτάβασδον*) *συντυρευτήν των δολοπλοκημάτων* ό.π.

δολοπλόκος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 3550.

Το αρχ. επίθ. *δολοπλόκος*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

Που πλέκει δόλους, μηχανορράφος (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ.): *Χρυσέ διώκτα, τύραννε, πάντολμε, δολοπλόκε* ό.π.

δόλορον το, βλ. *τάλιρο*.

δόλος ο, Σπαν. Ρ 35, Γλυκά, Στ. 77, Προδρ. ΙΙΙ 385, Μανασσ., Χρον. 1298, 1390, 4563, 5324, 6050, 6527, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 325, Καλλίμ. 1136, Ασσίζ. 94^{6}, Ελλην. νόμ. 519^{20}, Διγ. Ζ 379, Ερμον. Φ 293, Ω 76, Χρον. Μορ. Η 76, 925, 2209, 8838, Βίος Αλ. 3035, Πτωχολ. Ρ 332, Πτωχολ. Ν 768, Φλώρ. 357, 380, 384, 385, 435, 448, 452, 660, 696, 1611, Περί ξεν. Α 424, Λιβ. Ρ 2056, Λιβ. Sc. 1826, 2073, Λιβ. Esc. 3248, Λέοντ., Αιν. Ι 140, Δούκ. 241^{27}, 417^{10}, Θησ. Γ' [67^{5}], Γεωργηλ., Βελ. 91, 205, Έκθ. χρον. 11^{17}, $26^{21,23}$, $72^{5,7}$, Πένθ. θαν.² 632, Βίος γέρ. V 847, Αχέλ. 44, Ιστ. πολιτ. 33^{6}, Ιστ. Βλαχ. 878, 1068, 1136, Διγ. Άνδρ. 321^{11}, Βακτ. αρχιερ. 176, Λίμπον. 290, Ζήν. Δ' 309, Διγ. Ο 2858, Διακρούσ. 96^{3}, 110^{9}, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. *δόλος* (L-S, λ. *δόλος* [Α]). Η λ. και σήμ. (Πρωΐας Λεξ.).

Πανουργία (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. 2 και σήμ. ως λόγ., Πρωΐας Λεξ.): *ούκ εκατέμαθεν ο αμιράς τον δόλον* Φλώρ. 1611.

δόλος το, Ασσίζ. 27^{29}, Κορων., Μπούας 115, Ιστ. πατρ. 93^{17}, Μ. Χρονογρ. 37^{8}, Ζήν. Γ' 31, Δ' 15, 119 (ον. πληθ. *δόλη*)· *δ ό λ ο ν,* Αχέλ. 1360, 1378.

Από το αρχ. ουσ. *δόλος* ο, με αλλαγή γένους (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 52). Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Andr., Lex., λ. *δόλος* ο).

1) Δόλωμα (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Andr., Lex., ό.π. Βλ. και Δημητράκ., λ. *δόλος* ο **1**): *Ως ο καλός ψαράς λοιπόν το δόλος οπού βάνει στην άγκιστρον* Κορων., Μπούας 115· (μεταφ.): *το ποιόν παιδίον ήτονε δόλον της πονηρίας* Αχέλ. 1360. **2**) Πανουργία (Βλ. τη σημερ. σημασ., Πρωΐας Λεξ., λ. *δόλος* ο): *ο δολερός με το πολύ δόλος ανακατώνει τη βασιλειά* Ζήν. Γ' 31.

δολοσκόπημα το, Πεντ. Αρ. XXV 18 (έκδ. *διλοσκόπημα*· διορθώσ.).

Από το *δολοσκοπώ* και την κατάλ. *-μα*.

Δολιότητα: *στεναχωρετάδες αυτοί εσάς με τα* (έκδ. *μετά*) *δολοσκοπήματά-τους ός εδολοσκόπησαν* (έκδ. *εδιλο-*· διορθώσ.) *εσάς* ό.π.

δολοσκοπώ, Πεντ. Αρ. XXV 18 (έκδ. *εδιλοσκόπησαν*· διορθώσ.)· *δ ε λ ο σ κ ο π ώ,* Πεντ. Γέν. XXXVII 18.

Από το ουσ. *δόλος* και το *-σκοπώ*. Για το σχηματ. πβ. *δειλογνωμώ* και *δειλοσκοπώ*.

1) Συνωμοτώ εναντίον κάπ., επιβουλεύομαι κάπ.: *είδαν αυτόν απομακριά και ιμπροϋ να σιμώση προς αυτουνούς και εδελοσκόπησαν αυτόν να τον θανατώσουν* Πεντ. Γέν. XXXVII 18. **2**) Ξεγελώ κάπ.: *στεναχωρετάδες αυτοί εσάς με τα* (έκδ. *μετά*) *δολοσκοπήματά-τους ός εδολοσκόπησαν* (έκδ. *εδιλο-*· διορθώσ.) *εσάς* Πεντ. Αρ. XXV 18.

δολοσυκοφαντία η, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 9.

Από τα ουσ. *δόλος* και *συκοφαντία*.

Συκοφαντία με δόλο: *μάθει θέλειειστοπαντός πόσα κακά υπεστάθην* (παραλ. 1 στ.) *και την δολοσυκοφαντίαν, τήν εσυκοφαντήθην* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 9.

δολοσύνη η, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 475, 555.

Από το ουσ. *δόλος* και την κατάλ. *-σύνη*.

Δόλος: *Ρωτάς-με άν έν' και σ' αγαπώ με δίχως δολοσύνη;* αυτ. 475.

δολότροπος, επίθ., Μανασσ., Αρίστ. II 98. Βλ. και *δουλότροπος*.

Από τα ουσ. *δόλος* και *τρόπος*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

Που έχει δόλιο χαρακτήρα· πανούργος (Βλ. Lampe, Lex.): *Τοιούτος ήν πτωχαλαζών εκείνος ο πατήρ-σου* (παραλ. 1 στ.), *εκείνος ο δολότροπος* ό.π.

δολοφονία η, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2052.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Φόνος με δόλο, εκ προμελέτης (Η σημασ. στον Αριστ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *τούτη απόσω εις την καρδίαν είχεν δολοφονίαν* ό.π.

δολοφονώ, Δούκ. 219[10].

Το αρχ. *δολοφονέω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Φονεύω με δόλο (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δολοφονέω*): *τον αδελφόν αυτού, δολοφονήσας απέκτεινα;* ό.π.

δολώνω, (I), Ανακάλ. 13, Ερωφ. Γ′ 229, Ερωτόκρ. Δ′ 275, 1624, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α′ [508, 619, 775, 1204], Β′ [1144], Γ′ [777], Δ′ [578, 649], Ε′ [196], Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. β′ 166, Χριστ. διδασκ. 49, 317, 447, Ζήν. Δ′ 231, Διακρούσ. 76[19], Αγαπ., Γεωπον. σ. 170.

Το αρχ. *δολόω*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.). Βλ. και Παπαδ. Α., Λεξ.

1) Βάζω δόλωμα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1. Βλ. και Τσιτσέλη, Γλωσσ. Κεφ., λ. *δολόνω*): *δόλωνε από το στήθος της κουρούνας...και πιάνεις* [*ψάρια*] Αγαπ., Γεωπον. σ. 170. **2**) Ξεγελώ, απατώ (Η σημασ. και στον Κατσαΐτ., Κλ. Α′ 863, Β′ 527): *Μήτε με τα κομπώματα, μπορείς να με δολώσης* Σουμμ., Παστ. φίδ. Β′ [1144]. **3**) Κηλιδώνω (Για τη σημασ. βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 542]): *απάνω σ' όλα την τιμή να μήν-τηνε δολώση* Ερωτόκρ. Δ′ 275· *τούτος προστάσσει πασανμιά γυναίκαν παντρεμένη* (παραλ. 1 στ.) *πού 'χε δολώσει μιάν βολά την πίστην στην πανδρειά-της να θανατώνεται ζημιό* Σουμμ., Παστ. φίδ. Α′ [619]. **4α**) (Μεταφ.) «ψευτίζω»: *Έρωτα,...* (παραλ. 1 στ.)*...δολώνεις τσι χαρές με δάκρυα και με κρίσες* Ερωφ. Γ′ 229· **β**) διαστρεβλώνω: *φύλαξέ-μας από κάθε άπιστα ξεπλανετικά ψευδοπλάσματα οπού δολώνουσι την αλήθειαν* Χριστ. διδασκ. 447.

Η μτχ. παρακ. ως επίθ. **1**) Δόλιος, πονηρός: *Ίδετε γνώμη μιαρά, αγάπη δολωμένη, φιλία πονηρότατη,...!* Διακρούσ. 76[19]· *εις κίνδυνον εμπαίνει όποιος την γλώσσαν ψεύτικην έχει και δολωμένην* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [578]. **2**) Δυσάρεστος, θλιβερός: *μαντάτα φέρνω κακά διά τους χριστιανούς, πικρά και δολωμένα* Ανακάλ. 13. **3**) (Προκ. για νομίσματα) κίβδηλος: *να του τα πάρωμεν...με δολερές πραγματείες, με δολωμένα στάμενα* Χριστ. διδασκ. 317.

δολώνω, (II)· *δολώνεσαι*, Λιβ. Ν 423, εσφαλμ. γρ. αντί *δουλώνεσαι* (Βλ. Λιβ. (Lamb.) Ν 423).

δόλωσις η, Ωροσκ. 41[26].

Από το αρχ. *δολόω* και την κατάλ. *-σις*.

(Προκ. για νομίσματα) νόθευση: *δόλωσις χαραγμάτων και ζήτησις αργύρου και χρυσίου* ό.π.

δόμα(ν) το, Ασσίζ. 16[17], 121[10], 135[3], 139[22], 141[17,23], 143[3], 154[20], 155[11], 261[19] (έκδ. *δογμάτου*· διορθώσ. *δομάτου*), 263[29], 394[8], 405[31], 407[6-7], 408[9], Χρον. Μορ. Η 3366, 5908, 7692, 7723, 8162· *δόσμα(ν)*, Καλλίμ. 568, Ασσίζ. 406[19], Ερμον. Ι 201, Κ 214, Μ 86, 93, Ο 154, Σ 42, Υ 50, 225, Χ 179, Χρον. Μορ. Ρ 7692, Συναξ. γαδ. 237, Πεντ. Γέν. XXXIV 12, Δευτ. XXIII 19, Βακτ. αρχιερ. 147.

Το αρχ. ουσ. *δόμα*. Ο τ. από τον αόρ. του *δίνω*. Η λ. και ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Andr., Lex. και Σακ., Κυπρ. Β′ σ. 529).

1α) Δώρο, χάρισμα, δωρεά (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ. στην Κύπρο, Andr., Lex. και Σακ., ό.π.): *Περί του δόματος τό ημπορεί ο πατήρ ή η μήτηρ να αφήσουν των παιδιών-τους εις την ζωήν-τους* Ασσίζ. 16[17]· *πληθύνετε απάνου-μου πολλή προίκα και δόσμα* Πεντ. Γέν. XXXIV 12· **β**) προσφορά, αφιέρωμα: *μή φέρης δόσμα κούρβας... του Θεού-σου* Πεντ. Δευτ. XXIII 19· **γ**) έκφρ. *νέο(ν) δόμα*=φεουδαλικός όρος (Για το πράγμα βλ. Schmitt [Χρον. Μορ. σ. 604], Ζέπ., ΕΕΒΣ 18, 1948, 217 και Αδαμαντίου ΔΙΕΕΕ 6, 1902/06, 657): *ως δόμα νέον του το έδωκεν να το κληρονομήσουν* Χρον. Μορ· Η 8162. **2**) Χτύπημα (Βλ. Κριαρά [Καλλίμ. σ. 259]): *εκ του δόσματος την κόψιν αιμορράγησεν το αίμα* Ερμον. Μ 86· *ουδέ κάν εξύπνησεν του δόσματος ο δράκων* Καλλίμ. 568.

δομάννα η, Θρ. Κύπρ. Μ 703.

Από το ιταλ. *madonna* με αναγραμματισμό και παρετυμ. προς το *μάννα*.

Παναγία· (εδώ) εικόνισμα της Παναγίας (προφορική ανακ. Χατζ.): *Δομάννες τότε πιάννουσιν άνθρωποι και γυναίκες και βάλλουν τες ελπίδες-τους να μήν τους έλθουν* (έκδ. *έλθη*· προφορική διόρθ. Χατζ.) *πρέκες* ό.π.

δομένος, μτχ., βλ. *δίδω*.

δομέστικος ο, Προδρ. III 60, Μανασσ., Χρον. 5631, Καλλίμ. 1889, Διγ. (Trapp) Gr. 3568, Διγ. Ζ 4049, Χρον. Μορ. Ρ 2606, Chron. br. (Loen.) 111, 129, Οψαρ. 361[3], Πανάρ. 67[27], 71[23], Γράμματα Μετεώρ. 18[34], 52[24], Notizb. 144, Lettres 1453 93, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 147, Δούκ. 43[8], 259[18], 383[15-6], Έκθ. χρον. 16[26], Ψευδο-Σφρ. 366[4], Χρον. 304, Ιστ. πολιτ. 23[20], Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 375, Δωρ. Μον. XXVI, Διγ. Άνδρ. 402[29]· *δεμέστιγος*, Χρον. Μορ. Ρ 4630, 5101· *δεμέστικος*, Καλλίμ. (Pichard) 1889, Χρον. Μορ. Η 2606, 5150, 5173, 8990, 9008, 9056· *δομέστιχος*, Προδρ. III 60 (χφφ. Hg) (κριτ. υπ.).

Το λατ. *domesticus*. Για τον τ. *δεμέστικος* βλ. Βαγιακ., ΕΜΑ 5, 1955, 95. Η λ. και σήμ. ως επών. (Βλ. Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 210).

1α) Αρχηγός, διοικητής: *πρόσταγμα παρά της σής βασιλείας προς τον δομέστικον* Δούκ. 43[8]· **β**) έκφρ. α) *δομέστικος των σχολών*=ο αρχιστράτηγος των εκστρατειών στην Ανατολή (Για τη σημασ. βλ. Guilland, REB 8, 1950, 7 [=Recherches...Α′ 427], Ahrweiler., Byz. et mer 488 και της ιδίας, Etudes VIII 103): *όν των σχολών δομέστικον είποιεν άν Ρωμαίοι* Μανασσ., Χρον. 5631· β) *μέγας δομέστικος*= αρχιστράτηγος, αρχηγός όλων των δυνάμεων ξηράς και θάλασσας (Για τη σημασ. βλ. Guilland, ό.π. και Ahrweil., ό.π.): *έστησεν η ρήγαινα των γενναίων ένα μέγα δομέστικον του φοσάτου* Δούκ. 259[18]. **2**) Εκκλησιαστικό αξίωμα που δινόταν σε ψάλτες και σ' άλλα κατώτατα όργανά της εκκλη-

σίας (Για τη σημασ. βλ. Du Cange και Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 210): *εκείνος έν' πρωτοπαπάς, ού δέ παρεκκλησιάρχης, εκείνος έν' δομέστικος, τεχνίτης χειρονόμος, σύ δέ τυγχάνεις πάρηχος και ψάλλειν ούκ ισχύεις* Προδρ. III 60. **3**) Υπηρέτης (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 431): *τα μέν οπτά οι μάγειροι ποιούντες καθ' ημέραν, φέροντες οι δομέστικοι τα επί της τραπέζης* Διγ. Ζ 4049.

δομέστιχος ο, βλ. *δομέστικος*.

δομή· *δόμην,* Ιατροσ. κώδ. τνγ'· πιθ. εσφαλμ. ανάγν. αντί *δόντιν*.

δόμησις η, Διγ. Ζ 3845.

Το μτγν. ουσ. *δόμησις*.

Κατασκευή, χτίσιμο (Η σημασ. μτγν., L-S): ό.π.

δομήτωρ ο, Ἐγγρ. του 1143 (Miklos.- Müller, Acta 5, 180), Μανασσ., Χρον. 549, 2337, 3122, 3303, 3872, Act. Xér. 9^{75}, Γεωργηλ., Βελ. 4.

Η λ. σε σχόλ. (Steph., Θησ.). Βλ. και L-S.

Ιδρυτής (Η σημασ. σε σχόλ., Steph., Θησ.): *πόλεως δέ βουλόμενος δομήτωρ χρηματίσαι την των τυφλών κατέλαβε Χαλκηδονίων πόλιν* Μανασσ., Χρον. 2337· *της μεγάλης εκκλησίας αγιάς Σοφιάς δομήτωρ* Γεωργηλ., Βελ. 4.

δομικός, επίθ., Κατάλ. οικουμ. συν. 101^{v}.

Από το ουσ. *δομή* και την κατάλ. *-ικός*.

Κτιστός: *την Αγίαν Σοφίαν την είχεν πρώτα κάμειν ο Μέγας Κωνσταντίνος με ξύλα την τρούλλαν και δομικήν* ό.π.

δόμνα η, Σταυριν. 594, Ιστ. Βλαχ. 1077, 1961.

Το μτγν. ουσ. *δόμνα* (Sophocl.).

Σύζυγος, γυναίκα: *Την δόμνα-σου αγάπα-την και μήν εβλέπης άλλην* Ιστ. Βλαχ. 1961.

δομώ, Διγ. Ζ 3809, Δούκ. 167^{31}, 427^{9}.

Το μτγν. *δομάω*.

Κτίζω, οικοδομώ (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δομάω*): *άπαντες γάρ δεδόμηνται παράδοξοι οι λίθοι* ό.π.

δονατσιό η, βλ. *ντονατσιό*.

δονδούρα η, Εβρ. ελεγ. 170.

Το ιταλ. *dondora*.

Μουσικό όργανο: *το δάκρυο-μας απάνου στη δονδούρα-μας θέλω να κρούσω και την ημέρα τούτη-λύπη μεγάλη και μοιρολόγι θέλω να σηκώσω* ό.π.

᾿δονικός, επίθ., βλ. *ηδονικός*.

δοντάγρα η, Gesprächb. 52^{1002}· *δ ο ν τ ά κ ρ α,* Μαχ. 426^{12}, 572^{30}.

Από το ουσ. *οδοντάγρα,* που απ. στον Ιπποκράτη. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' σ. 530).

Λαβίδα, τσιμπίδα, τανάλια (Βλ. L-S, λ. *οδοντάγρα*. Η σημασ. στο Βλαχ. και σήμ. στην Κύπρο, Σακ., Κυπρ. Β' σ. 530): *οπίσω του αμαξίου να έχη έναν ασκοφύσιν με το λαμπρόν και να βράζουν δοντάκρες να τσιμπούν τα κριάτα-τους* (ενν. τους λάς) Μαχ. 572^{30}.

δοντάκρα η, βλ. *δοντάγρα*.

δονταλγία η, Ιατροσ. κώδ. ,αι'.

Από το ουσ. *οδονταλγία*.

Πόνος του δοντιού, πονόδοντος (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S, λ. *οδονταλγία*): *Περί φυλακτικ(όν) δονταλγίας* ό.π.

δοντιά η· *α δ ο ν τ ι ά,* Ερωτόκρ. Β' 1076.

Από το ουσ. *δόντι* και την κατάλ. *-ιά*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Φρ. *κάνω αδοντιά*=αποκτώ οδοντωτές εξοχές ή εσοχές: *όποιο σπαθί είχ' έτοια βαφή, σίδερο δέν το πιάνει, ουδέ ποτέ τσακίζεται, ουδ' αδοντιά δέν κάνει* ό.π.

δοντιάζω, Ιατροσ. κώδ. υοζ'.

Από το ουσ. *δόντι* και την κατάλ. *-άζω*. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ.).

(Αμτβ.) αποκτώ δόντια (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Τα παιδίαν όνταν δοντιάζουν και κλαίουν να εβγάλουν δόντι γοργά* ό.π.

δόντι(ν) το, Βέλθ. 592, Ακ. Σπαν. 43^{478}, Πόλ. Τρωάδ. 294, Χρον. Μορ. Η 1483, Ιατροσ. κώδ. τνγ' (εκδ. *δομήν*· διορθώσ.), υοζ', Διήγ. παιδ. 146, 402, Χρον. Τόκκων 3674, Θησ. Γ' [33^{1}], Ε' [57^{1}], Γαδ. διήγ. 502, Διήγ. Αλ. V 40, Πεντ. Λευιτ. XXIV 20, Δευτ. XXXII 24, Αιτωλ., Μύθ. 47^{17}, Χρον. σουλτ. 106^{8}, Ιστ. πατρ. 100^{8}, Παλαμήδ., Βοηβ. 158, Διγ. Ἀνδρ. 335^{1}, 381^{17}, Ερωτόκρ. Ε' 920, Στάθ. Α' 111, Β' 254, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [192], Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 446· *α δ ό ν τ ι,* Γαδ. διήγ. 491, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 654, Πανώρ. Γ' 291, 302, Δ' 12, Στάθ. Γ' 550, Ροδολ. Α' [313, 322]· *δ ό ν τ ι (ο ν)'* Ασσίζ. 268^{14}, 490^{3}, Διήγ. παιδ. 863, Παλαμήδ., Βοηβ. 228· *ν τ ό ν τ ι (ν),* Αποκ. Θεοτ. II 30· *ο δ ό ν τ ι (ν),* Προδρ. III 365, Λίβ. Ρ 339, Λίβ. (Lamb.) Ν 788.

Από το ουσ. *οδόντιον,* υποκορ. του αρχ. ουσ. *οδούς*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Δόντι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *αρχοντόπουλα με σιδερένια δόν(τια)* Χρον. Τόκκων 3674· *ήλθεν επάνω-μου με πολλήν κάκηταν...και έτριξεν τα δόντια-του ως λέων* Διγ. Ἀνδρ. 381^{17}· *έγινε πρόβατο ο ελεεινός Μορέας εις τα δόντια του λύκου* Χρον. σουλτ. 106^{8}. **2**) (Προκ. για τείχος) επάλξεις: *έξω εκ τα δόντια του τειχίου να ιδούν το ποίος τοξεύει* Χρον. Μορ. Η 1483.

δόξα η, Σπαν. Ρ 76, Προδρ. II Η 1, Κρασοπ. 50, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 12, Καλλίμ. 46, Διγ. (Trapp) Gr. 1925, Διγ. Ζ 1139, 1628, 1930, 2207, 2350, Διγ. Α 4739, Διγ. (Trapp) Esc. 115, 707, Χρον. Μορ. Η 22, 99, 327, 947, 1224, 2468, 6036, Βίος Αλ. 2472, 2585, Διήγ. Βελ. 11, Φλώρ. 621, Ερωτοπ. 563, Απολλών. 1, 300, 769, Λίβ. Sc. 1983, Λίβ. Esc. 3172, Αχιλλ. L 208, Χρον. Τόκκων 1539, 1549, Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 654, Μαχ. 194^{25}, 354^{17}, Θησ. Πρόλ. [172, 212], Β' [5^{1}], Νεκρ. βασιλ. 49, 74, Γεωργηλ., Βελ. 486, Ριμ. Βελ. 20, 165, Διήγ. Αγ. Σοφ. 159^{4}, 160^{21}, Ἐκθ. χρον. 7^{20}, 8^{2}, 42^{20} Κορων., Μπούας 144, Θρ. Θεοτ. 123, Πεντ. Γέν. IX 13, 14, 16, Ἀξαγ., Κάρολ. Ε' 832 Αχέλ. 919, Αιτωλ., Βοηβ. 336, Θρ. Κύπρ. Μ 214, Χρον. σουλτ. 128^{16}, Αλφ. 8^{17}, 14^{21}, Αλφ. (Μπουμπ.) Ι 71, Π.Ν. Διαθ. φ. 336α, 18, Ερωφ. Πρόλ. Χάρ. 103, Α' 362, Ιστ. Βλαχ. 205, 2224, 2313, Σουμμ., Ρεμπελ. 174, Διγ. Ἀνδρ. 349^{23}, 356^{25}, 403^{22}, Στάθ. Γ' 562,

Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ′ 169, Συναδ., Χρον. 33, Ροδολ. Β′ [152], Αποκ. Θεοτ. ΙΙ 157, Λίμπον. 86, 167, 266, Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 50, 95, Ζήν. Πρόλ. 37, Α′ 224, Β′ 249, 366, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 4, 12, Διγ. Ο 1543, Διακρούσ. 74^{10}, 75^{18}, 86^{2}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 176^{8}, 196^{13}, 579^{12}, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. *δόξα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Υπόληψη, τιμή, φήμη (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. III2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *άν έχης ψήφον άρχοντος και άν θέλης να έχης δόξαν* Φλώρ. 621· *έχω-σε ομμάτια-μου, έχω-σε φώς και δόξαν* Απολλών. 769· *αράχνη είναι η ζωή και κονιορκτός η δόξα* Διγ. Α 4739· *σύγνεφον μέγα...της αμαθείας εσκέπασε τα γράμματα και δόξαν της σοφίας* Ιστ. Βλαχ. 2224· **β**) αυτός εξαιτίας του οποίου προσδίδεται σε άλλους δόξα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 9): *Βελισσάριος ονόματι, η δόξα των Ρωμαίων* Διήγ. Βελ. 11· *πού 'σαι, Κορνήλιε Κατερήν, των πολεμάρχω η δόξα* Ζήν. Πρόλ. 37· **γ**) (προκ. για τη θεϊκή δόξα) (Βλ. Lampe, Lex. στη λ. F10α): *της δόξης δέ του σού υιού αξίωσον, Παρθένε* Θρ. Θεοτ. 123· **δ**) έκφρ. *ο βασιλεύς της δόξης* (προκ. για το Θεό): *Έζησεν γάρ ο βασιλεύς ο Λάσκαρης εκείνος χρόνους κ' έτη όσα ηθέλησεν ο βασιλεύς της δόξης* Χρον. Μορ. Η 1224. **2**) Λαμπρότητα, φωτεινότητα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. IV. Βλ. και Lampe, Lex. στη λ. F5e): *ανελήφθη ο Χριστός εις ουρανούς εν δόξη* Απολλών. 1. **3α**) Έκφρ. *δόξα σοι ο Θεός* (Βλ. Lampe, Lex. στη λ. G3e) Η έκφρ. και σήμ.· **β**) φρ. *δίδω δόξαν*... ή *φέρω δόξα*=δοξάζω (Βλ. Lampe, Lex. στη λ. G): *δίδουσιν δόξαν* (ενν. *οι Χριστιανοί*) *τω Θεώ, ό,τι θέλει ας γένη* Θρ. Κύπρ. Μ 214· *'δώκαν δόξαν στον Θεόν όλοι πώς εγλυτώσαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 176^{8}· *Εθαύμασε δ' ο αμιράς πάντων την προθυμίαν και δόξαν έφερε Θεώ* Διγ. Ζ 1139. **4**) Το ουράνιο τόξο (Για τη σημασ. βλ. Psich., Qu. Tr. IA σ. 309. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 10): *να είναι όντε συγνεφιάσω σύννεφο ιπί την ηγή και να φανή η δόξα εις το σύννεφο* Πεντ. Γέν. IX 14.

δοξάζω, Σπαν. Ο 205, Γλυκά, Αναγ. 216, Καλλίμ. 2054, Διγ. (Trapp) Esc. 653, Ερμον. Ζ 171, Θ 263, Χρον. Μορ. Η 4810, 4871, Βίος Αλ. 4115, Διήγ. Βελ. 236, Απολλών. 368, Λίβ. Sc. 2062, Λίβ. Esc. 3235, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 391, Ιμπ. 849, Χρον. Τόκκων 1548, 1596, Αργυρ., Βάρν. Κ 27, 38, Μαχ. 26^{20}, Θησ. Β′ [75^{4}], Δ′ [25^{3}], Πικατ. 398, Κορων., Μπούας 20, 44, 46, 53, 72, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 205, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 294, Δεφ., Λόγ. 698, Θρ. Θεοτ. 97, Ριμ. θαν. 140, Βίος γέρ. V 888, Αχέλ. Πρόλ. 21, Ιστ. πατρ. 180^{12}, 194^{5}, Κυπρ. ερωτ. 113^{3}, Ερωφ. Ιντ. α′ 18, δ′ 79, Ιστ. Βλαχ. 1953, 2074, 2489 [=Γεν. Ρωμ. 111], Διγ. Άνδρ. 401^{38}, 405^{23}, Ερωτόκρ. Α′ 188, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ′ 20, Διήγ. ωραιότ. 764, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α′ [236], Ε′ [1515], Λίμπον. 433, 491, Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 76, 92, Λεηλ. Παροικ. 467, Διγ. Ο 8, 1050, Διακρούσ. 101^{19}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 208^{2}, 224^{2}, κ.π.α.

Το αρχ. *δοξάζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α′ Ενεργ. **1α**) Εξυμνώ, επαινώ, εγκωμιάζω, τιμώ κάπ. ή κ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 7): *να τους δοξάζομεν και να τους επαινούμε* Θησ. Β′ [75^{4}]· *στέφεται και δοξάζεται, τιμάται παρά πάντων* Λίβ. Sc. 2062· *εδόξαζα* (ενν. *μιάν κυράν*) *κι' αγάπουν-την μπιστά* Κυπρ. ερωτ. 113^{3}· *μηδέν εντρέπεται το ψέμα να δοξάζη* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 391· **β**) κάνω κάπ. να αποκτήση δόξα, τιμή (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *τ' όνομά-μου δόξασέ-το* Βίος γέρ. V 888· *σεαυτήν δοξάσεις* Βίος Αλ. 4115. **2**) (Προκ. για τον Θεό, την Παναγία, τους αγίους κλπ.) υμνώ, δοξολογώ (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 8): *ας είναι του Χριστού*

τ' όνομα δοξασμένο Ερωφ. Ιντ. δ′ 79· *εδόξαζέν-τον* (ενν. *τον Θεόν*) *με ύμνους και ευχαριστίας* Διγ. Άνδρ. 401^{38}· *εδόξασα την Παναγία* Λεηλ. παροικ. 467· (προκ. για τον έρωτα): *εδόξαζα τον έρωτα* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 205. **3**) Τιμώ· γιορτάζω: *η ανατολή δοξάζει την Ασωμάτων σύναξιν* Λίμπον. 491. Η μτχ. ως επίθ.=ξακουσμένος (Βλ. Δημητράκ., λ. *δοξασμένος*): *κεφάλι δοξασμένο* Λίμπον. 433· *Τροίαν την δοξασμένην* Ερμον. Θ 263. **Β′** (Μέσ.) προσκυνώ· τιμώ: *δι' αυτήν την αφορμήν ο Σολομών γελάστη, διατί την πόρτα μπαίνοντας τα είδωλα δοξάστη* Δεφ., Λόγ. 698.

δοξαράκι το, Κατζ. Πρόλ. 2, Γ′ 88.

Από το ουσ. *δοξάρι* και την κατάλ. *-άκι*.

Μικρό δοξάρι, τόξο: *σύρνει το δοξαράκι κ' εις την κοιλιά μ' εδόξεψε* αυτ. Γ′ 88.

δοξαράς ο, Διήγ. παιδ. 623.

Από το ουσ. *δοξάρι* και την κατάλ. *-άς*. Η λ. και στο Somav.

Αυτός που κατασκευάζει δοξάρια (Χατζιδ., Viz. Vrem. 2, 1895, 69· βλ. όμως και Κουκ., Ευστ. Λαογρ. Α′ 348): *έχουν-τα* (ενν. *τα νεύρα*) *οι μαΐστορες τσαγγράδες, δοξαράδες νευρώνουν τα δοξάρια* ό.π.

δοξαράτορας ο, Χρον. Μορ. Η 6716, Θησ. (Schmitt) 343 II 19b, Ερωτόκρ. Β′ 646.

Από το ουσ. *δοξάρι* και την κατάλ. *-άτορας*.

Τοξότης: *Αγρίμια, λάφια και λαγούς ήφερνεν εις το σπίτι κ' ίσα ντου δοξαράτορα δέν ήκαμεν η Κρήτη* Ερωτόκρ. Β′ 646.

δοξαράτος, επίθ., Χρον. Μορ. Ρ 6716.

Από το ουσ. *δοξάρι* και την κατάλ. *-άτος*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

(Το αρσ. ως ουσ.) στρατιώτης οπλισμένος με τόξο, τοξότης (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2): *δοξαράτους τριακοσίους να στέκωνται εκείσε* ό.π.

δοξαριά η, Αχιλλ. (Haag) L 230.

Από το ουσ. *δοξάρι* και την κατάλ. *-ιά*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Το ρίξιμο με τόξο, σαΐτιά: *εγώ οίδατες δοξαριές, δέσποτα, της αγάπης* ό.π.

δοξάρι(ν) το, Ασσίζ. 496^{22}, Διγ. Ζ 179, Χρον. Μορ. Ρ 3767, Διήγ. παιδ. 624, Λίβ. Sc. 1545, Αχιλλ. L 663, Ιμπ. 534, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 80, Αργυρ., Βάρν. Κ 406, Μαχ. 440^{11}, 462^{15}, Θησ. Ε′ [79^{4}], Θ′ [72^{6}], Ch. pop. 525, Νεκρ. βασιλ. 47, Ριμ. Βελ. 464, 564, Βουστρ. 454, Γαδ. διήγ. 89, Απόκοπ. 8, Πικατ. 311, Πένθ. θαν.^{2} 623, Φαλιέρ., Ενύπν. (v. Gem.) 41, Σοφιαν., Παιδαγ. 111, Δεφ., Λόγ. 392, Πεντ. Γέν. XLVIII 22, Αιτωλ., Μύθ. 141^{5}, Χρον. σουλτ. 84^{26}, Παϊσ., Ιστ. Σινά 151, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 405, Κυπρ. ερωτ. 19^{5}, Πανώρ. Πρόλ. 10, Ερωφ. Β′ 502, Ερωτόκρ. Β′ 643, Γ′ 317, Στάθ. Β′ 150, Ροδολ. Β′ [467], Σουμμ., Παστ. φίδ. Β′ [116], Φορτουν. (Vinc.) Γ′ 6, Ζήν. Πρόλ. 72, Διακρούσ. 103^{20}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 223^{30}, κ.π.α.· *δοξάριον*, Λίβ. Ρ 382, Διγ. Άνδρ. 315^{31}· *τοξάρι(ν)*, Ασσίζ. 245^{21}, Διγ. Ζ 160, Λίβ. Sc. 225, Σφρ., Χρον. μ. 96^{28}· *τοξάριον*, Ερμον. Η 190, Σφρ., Χρον. μ. 30^{23}.

Το μτγν. ουσ. *τοξάριον*. Για την τροπή του *τ* σε *δ* βλ. Γεωργακ., B-NJ 14, 1938, 146. Βλ. όμως και Κοραή, Άτ. Β′ 110. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Τόξο (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *βαστά στα χέρια-ντου σαΐτες και δοξάρι* Ερωτόκρ. Γ' 317.

δόξαρο το, Θησ. (Foll.) I 55.

Πλαστή λ. από μετρ. αν. αντί *δοξάρι*.

Τόξο: *Από τάρδους και δόξαρα, σαΐττες και λατζόνια και άλλα βέλη πτερωτά* ό.π.

δοξαρόσυρμα το, Αγαπ., Νέος Παράδ. 301.

Από τα ουσ. *δοξάρι* και *σύρμα*.

Απόσταση στην οποία φτάνει βέλος που εκτοξεύεται: *έσπρωξε το καράβι μακράν από τον σίφουνα ένα δοξαρόσυρμα* ό.π.

δοξασμός ο, Διήγ. Βελ. Neap. 142.

Το μτγν. ουσ. *δοξασμός*.

Δόξα (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2): *να σε διπλάσω δοξασμόν ώσπερ εμοί γνησίῳ* ό.π.

δοξασταράκι το, Ιστ. Βλαχ. 2833.

Από το ουσ. *δοξαστάρι(ον)* και την κατάλ. *-άκι*.

Μικρό δοξαστάρι ό.π.

δοξαστάρι(ον) το, Ιστ. Βλαχ. 2855.

Από το επίθ. *δοξαστός* και την κατάλ. *-άρι(ον)*. Για τη λ. βλ. και Τωμ., ΕΕΒΣ 37, 1969/70, 29, 32.

Βιβλίο με θρησκευτικό περιεχόμενο: *γράφω-σου αυτό το δοξαστάρι για να φοβάσαι τον Θεόν* ό.π.

δοξάτορας ο· *τοξάτορας*, Γεωργηλ., Βελ. 127.

Από το ουσ. *τόξο* και την κατάλ. *-άτορας*. Για την τροπή του *τ* σε *δ* βλ. Γεωργακ., B-NJ 14, 1938, 146.

Τοξότης: ό.π.

δοξαφάρι· *το δοξαφάρι,* Πιστ. βοσκ. IV 2, 202 εσφαλμ. γρ. αντί το *ξιφάρι* (Βλ. Kriar., B-NJ 19, 1966, 279).

δόξευμα το, Δεφ., Λόγ. 394.

Από το *δοξεύω* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. τον 12. αι. (Δημητράκ., λ. *δοξεύματα*).

Χτύπημα με βέλος· τόξευμα (μεταφ.): *της ερωτιάς το δόξευμα αυτούνος δὲν προσέχει* ό.π.

δοξεύω, Βέλθ. 698, Χρον. Μορ. Η 4968, 6690, Χρον. Μορ. Ρ 1067, Chron. br. (Loen.) 76, Λίβ. Esc. 4211, Λίβ. Ν 686, 1062, 2383, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1456, Αχιλλ. Ν 814, Αχιλλ. Ο 376, Ιμπ. 535, Θησ. (Foll.) I 76, Θησ. Γ' [17^{2}, 35^{8}], Ch. pop. 460, 461, 526, Νεκρ. βασιλ. 46, Ριμ. Βελ. 510, Συναξ. γυν. 926, Αλεξ. 543, Απόκοπ. 43, Ιμπ. (Legr.) 604, Πικατ. 304, Σοφιαν., Παιδαγ. 104, Πεντ. Γέν. XLIX 23, Πανώρ. Β' 147, 374, Ερωφ. Β' 340, Γ' 19, Διγ. Ἀνδρ. 316^{3}, 396^{14}, Ερωτόκρ. Α' 1488, Β' 150, Στάθ. Πρόλ. 6, 37, Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 42, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' 69, Σουμμ., Παστ. φιδ. Β' [690], Δ' [441, 1315, 1345], κ.α.· *δοξεύγω,* Λίβ. Esc. 526, 810, Μαχ. 190^{30}, Χούμνου, Κοσμογ. 241, Ιμπ. (Legr.) 615, Θρ. Κύπρ. Μ 630, Κυπρ. ερωτ. 41^{4}, 46^{2}, Γύπ. Πρόλ. Διός 92, Πανώρ. Α' 252, Ε' 6, Ερωφ. Δ' 130, Βοσκοπ. 19, Ερωτόκρ. Α' 480, 1712, Γ' 249, 870, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' 308, Σουμμ., Παστ. φιδ. Β' [547], Τζάνε, Κρ. πόλ. 293^{3}, κ.α.· *δοξόβω(;),* Στάθ. Πρόλ. 34· *τοξεύω,* Μανασσ., Χρον. 2452, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 785, Διγ. Ζ 139, 3099, 3711, Ερμον. Η 95, Ιατροσ. κώδ. ͵αιδ', Λίβ. Ρ 256, 1201, 1319, 1609, Λίβ. Sc. 1544, Λίβ. Ν 443, Αχιλλ. Ν 1014, Καναν. 68C, Διγ. Ο 1558, κ.α.

Το αρχ. *τοξεύω*. Για την τροπή του *τ* σε *δ* βλ. Γεωργακ., B-NJ 14, 1938, 146. Ο τ. *τοξεύω* αρχ. (L-S) και σήμ., (Πρωΐας Λεξ.).

1α) Τοξεύω (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *τοξεύω* II1): *ρίκτου τα βερτόνια-τως και τα πουλιά δοξεύγου* Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' 308· (μεταφ.): *εκείνος* (ενν. *ο νέος*) *την εδόξεψεν και αγάπην την εδώκεν* Αχιλλ. Ο 376· **β**) (προκ. για μέλισσα) κεντρίζω: *η μέλισσα οὐκ ἔπαυεν πάντα να με δοξεύη* Απόκοπ. 43. **2**) (Μεταφ.) προσβάλλω· ονειδίζω: *την δοξεμένη, την πουτάνα, την σπασμένη* Συναξ. γυν. 927. **3**) (Προκ. για δηλητήριο) δηλητηριάζω: *όταν τοξευθή άνθρωπος με φαρμάκιν* Ιατροσ. κώδ. αιδ'.

δοξιώτης ο, βλ. *δοξότης*.

δοξόβολο(ν) το, Χρον. Μορ. Η 5378, 5390, Αχιλλ. L 1017, Αχιλλ. Ν 1334, Αχιλλ. Ο 575, Διήγ. Αλ. V 78, 82, Πεντ. Γέν. XXI 16, Καλούδη, Προσκυν. ρμβ', ρξγ'.

Από το ουσ. *τόξο* και το *βάλλω*. Για την τροπή του *τ* σε *δ* βλ. Γεωργακ., B-NJ 14, 1938, 146. Τ. *τοξόβολον* απ. στη Φυλλ. Αλ. 139.

Απόσταση ίση με την απόσταση βέλους που εκτοξεύεται: *Το παλάτι ήτο μακρὺν δοξόβολα τέσσαρα* Διήγ. Αλ. V 82· *έκατσεν αυτεινής αποαναγναντίς μακρυά σὰν δοξόβολο* Πεντ. Γέν. XXI 16.

δοξόβω, βλ. *δοξεύω*.

δοξολογία η, Ιωνν. 215^{10}, Ερμον. Η 150, Δούκ. 383^{29}, Παΐσ., Ιστ. Σινά 774, 1291, Ιστ. Βλαχ. 1626, 1630, 2717· *δοξολογιά,* Σκλάβ. 238 (ἐκδ. *δοξολογία,* διορθώσ.).

Το μτγν. ουσ. *δοξολογία* (Sophocl.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Εξύμνηση, «αίνος» προς το Θεό (Η σημασ. μτγν., Sophocl. στη λ. 1): *δοξολογίαν πέμψας τῳ Θεῷ* Δούκ. 383^{29}· *προς την δοξολογίαν-σου* (ενν. *δέσποτα*) *τους άνοιξε τα χείλη* Ιστ. Βλαχ. 2717. **2**) Τελετή στο ναό κατά την οποία ψάλλονται δοξαστικοί ύμνοι (Βλ. Steph., Θησ. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ψάλλουν* (ενν. *οι μονάζοντες*) *και επιτελούν πάσαν δοξολογίαν, τη δὲ επαύριον ομού ποιούσι λειτουργίαν* Παΐσ., Ιστ. Σινά 1291· *τας εορτάς* (ενν. *εκλαμπρότατε*) *να τας τιμάς όλας τον χρόνον όλον, εις την δοξολογίαν-τους μὴ λείπεσαι καθόλου* Ιστ. Βλαχ. 1626.

δοξολογώ, Παρασπ., Βάρν. C 38, Σκλέντζα, Ποιήμ. 7^{54}, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-van Gem.) 30, Θρ. Κύπρ. Μ 117, Παΐσ., Ιστ. Σινά 2282, Ιστ. Βλαχ. 219, 1636, 1808, Θυσ.^{2} 1036, Διήγ. ωραιότ. 596, 950.

Το μτγν. *δοξολογέω* (Sophocl.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δοξάζω κάπ., ιδίως το Θεό (Η σημασ. μτγν., Sophocl., λ. *δοξολογέω* 1 και σήμ., Δημητράκ.): *δοξολογῶ Ιάγγον βασιλέα* Παρασπ., Βάρν. C 38· *τον επουράνιον Θεόν να τον δοξολογούσιν* (ενν. *οι καλογέροι*) Ιστ. Βλαχ. 1808.

δοξομανώ, Μακρεμβ., Υσμ. 206^{8}.

Το μτγν. *δοξομανέω*.

Αγαπώ υπερβολικά τη δόξα (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δοξομανέω*): *ίνα μή δοκώ σοι δοξομανείν κατά μέρος καταρρητορεύων τω λόγω την προπομπήν* ό.π.

δοξότεινος, επίθ., Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 445.

Από το ουσ. *τόξον* και το *τείνω*.

(Πλάσμα του συγγραφέα) που τεντώνει το δοξάρι (εδώ ως επωνυμία): *ο Λούκας ο δοξότεινος* ό.π.

δοξότης ο, Χρον. Μορ. Η 6689, Λιβ. Esc. 1336, Θησ. Γ' [20[6]]· *δεξιώτης*, Βέλθ. 32, 100, Απόκοπ. 417, Πανώρ. Δ' 3· *δοξιώτης*, Χρον. Μορ. Η 3597, 3599, 3607, 4936, Μαχ. 430[16], 560[26], Διήγ. Αλ. V 69, Κυπρ. ερωτ. 18[12]· *τοξότης*, Ευγεν., Δρόσ. Δ 115, Βίος Αλ. 1668, 2009, Λιβ. Sc. 86, 213, Λιβ. P 1321, Δούκ. 221[30], 281[30], Αξαγ., Κάρολ. Ε' 501, 1067, Χρον. σουλτ. 67[12], 80[31], Ιστ. πολιτ. 61[13], Διγ. Ανδρ. 315[13].

Το αρχ. ουσ. *τοξότης*. Για την τροπή του *τ* σε *δ* βλ. Γεωργακ. B-NJ 14, 1938, 146. Ο τ. *δοξιώτης* από επίδρ. ουσ. σε *-ιώτης*.

Τοξότης (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *τοξότης* Ι1): *ήσαν όλοι εκλεχτοί δοξιώτες στα άλογά-τους* Χρον. Μορ. Η 3597.

δόξου, Μαχ. 242[37], 556[29], 648[30].

Προστ. του *δοκούμαι*.

Ιδού, νάσου: *ως γοιόν έκλαιγεν, δόξου και τον ρήγα και ενέβην την πόρταν του παλατίου* αυτ. 242[37].

δοξοφάρι το, βλ. *δοξαφάρι*.

δόραλον το, βλ. *τάλιρο*.

δοράτειος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 6568.

Από το ουσ. *δόρυ* και την κατάλ. *-ειος*.

Που προέρχεται από δόρυ: *ο βασιλεύς δ' επέτετο πλευροκοπιών, διώκων και δορατείοις νύγμασι χέων εχθρών χολάδας* ό.π.

δορατίζω, Ερμον. Λ 92.

Από το ουσ. *δόρυ* και την κατάλ. *-ίζω*. Το μέσ. *δορατίζομαι* στον Ησύχ. (L-S, λ. *δορατίζομαι*).

Ρίχνω το δόρυ (Πβ. L-S, ό.π.): *πάντες άμα δορατίζουν* ό.π.

δορατιστής ο, Μανασσ., Χρον. 564.

Από το *δορατίζω* και την κατάλ. *-τής*.

Οπλίτης με δόρυ: *στρατόν συναγαγών εκ πάσης φυλαρχίας, δορατιστάς και πελταστάς* ό.π.

δόρκων ο, Φυσιολ. 364[13]· *δορκών*, Φυσιολ. (Offerm.) G 134[10].

Το μτγν. *ουσ. δόρκων*.

Αρσενικό ζαρκάδι (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δορκάς*): *Έστι ζώον εν τω όρει λεγόμενον δόρκων* Φυσιολ. 364[13].

δόρολον το, βλ. *τάλιρο*.

δορύπομπος ο, Δούκ. 227[8].

Από το ουσ. *δόρυ* και το *πέμπω*.

Ακοντιστής: *όντες εντός τούτων* (ενν. *των νηών*) *υπέρ τους πεντακοσίους Φράγγους τζαγρατόρους και δορυπόμπους* ό.π.

δορυφορία η, Διγ. Ζ 3994, Φλώρ. 416, 1812, Δούκ. 125[15], 223[7], Έκθ. χρον. 3[7], 21[21], 69[12], Ψευδο-Σφρ. 202[23], Ιστ. πολιτ. 5[11], Αγαπ., Νέος Παράδ. 54.

Το αρχ. ουσ. *δορυφορία*. Η λ. και στο Βλάχ.

1) Φρουρά, σωματοφυλακή (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι): *Περαιώσαντες γάρ αυτόν οι Πολίται μετά στρατιωτών και δορυφορίας εν τη Ανατολή υπέκυψαν αυτώ άπαντες* Έκθ. χρον. 3[7]. **2**) Τιμή (Η σημασ. τον 8. αι., Lampe, Lex. στη λ. 4): *ορίζει* (ενν. *ο αμιράς*) *και ενδύνουν-τους μετά δορυφορίας* Φλώρ. 1812.

δορυφορίζω, Φλώρ. 1181.

Από τον αόρ. του *δορυφορέω*. και την καταλ. *-ίζω*.

Προστατεύω (Βλ. Bakker, Imper. 88): *τους ξένους πάντα αγάπα-τους και δορυφόριζέ-τους* ό.π.

δορυφόρος ο, Διήγ. πόλ. Θεοδ. 81.

Το αρχ. ουσ. *δορυφόρος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Βοηθός, συνεργάτης: *τείχη θαυμαστότατα και φυσικά στηλώσας* (ενν. *ο τεχνίτης*) (παραλ. 4 στ.) *εκτός βοής και στεναγμών και πάρεξ δορυφόρων και συγκροτήσεων λαού και αμαξών και ξύλων* ό.π.

δορυφορώ, Φλώρ. 1184, Δούκ. 227[25], Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 50[29].

Το αρχ. *δορυφορέω*.

1) Είμαι οπλισμένος με δόρυ: *δισχιλίους άνδρας Ιταλούς καταπεφραγμένους μέλανι χαλκώ και δορυφορούντας και πελεκυφόρους πεζούς* Δούκ. 227[25]. **2**) Εξυπηρετώ, βοηθώ (Πβ. τη μτγν. σημασ., Lampe, Lex. στη λ. 4): *τους πάντας δορυφόρει-τους να σε δορυφορούσιν* Φλώρ. 1184. **3**) Περιστοιχίζω, περιτριγυρίζω: *το γηραλέον ημών σώμα υπό πολλών δορυφορείται, Δέσποτα, κακών* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 50[29].

δός το, Γλυκά, Στ. 281, Διγ. (Trapp) Esc. 34.

Η προστ. αορ. του *δίδω* ως ουσ.

1) Δόσιμο: *τί ωφελούν τα περισσά, τα τούτα και τα εκείνα; Εδώ το δός, εκεί το δός, παρέκει ούκ έλαθέ-μας;* Γλυκά, Στ. 281. **2**) Το να δίνω χτύπημα: *από τον κτύπον τον πολύν και από το δός και λάβε οι κάμποι φόβον είχασιν* Διγ. (Trapp) Esc. 34.

δόσια τα, βλ. *δώσια*.

δόσιμο(ν) το, Χρον. Μορ. Ρ 7723, Ιατροσ. κώδ. ρο', Γράμματα Μετεώρ. 99[12], Έγγρ. του 1444 (Λάμπρ., Παλαιολ. Πελοπονν,. 4, 1926, 18[1]), Διήγ. Αλ. V 65, Διήγ. Αλ. G 265, 2164, Ιστ. Βλαχ. 1755, 2576.

Το ουδ. του μτγν. επιθ. *δόσιμος* ως ουσ. (Βλ. Χατζιδ., Αθ. 45, 1933, 193). Η λ. και σήμ. κυρίως σε ιδιώμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. και Παγκ., Ιδιωμ. Κρ.).

1) Δωρεά, προσφορά, δώρο (Η σημασ. στο Somav.): *Το κελλίον εν πάσιν ο των ειρημένων πατέρων υπάρχει του Μετεώρου εις αφιέρωσιν εμού ού διάτινος δοσίματος ή τέλους, αλλ' ή μόνον χάριν μνήμης των γονέων-μου* Γράμματα Μετεώρ. 99[12]· *δίδω-σε το τρίτο της Ακόβου της μπαρουνίας νέον δόσιμον εσέν* Χρον. Μορ. P 7723. 2) Φόρος (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 2 και στην Κρήτη, Παγκ. Ιδίωμ. Κρ. Βλ. και Δρακάκη, Έγγρ. Σύρου Α' 249-51): *να ημπορούμεν οι πτωχοί να δίδωμεν τα τέλη και τα πολλά δοσίματα όσα εκείνος θέλει* Ιστ. Βλαχ. 2576· *εις τον Δάρειον να τον πληρώσετε λιζάτον και δόσιμον* Διήγ. Αλ. V 65.

δόσις -ση η, Act. Lavr. 56[90,98], 62[40], 66[10,14,15,18], 67[90], 68[18,30], Act. patr. 195, Ερμον. Π 172, Γράμματα Μετεώρ. 61[27], Αρμεν., Εξάβ. Α' 9[7], Metrol. 129[12], Έκθ. χρον. 58[22], 68[21], Ψευδο-Σφρ. 456[35], 540[4], Ιστ. πολιτ. 71[19]· *έ δ ο σ ι ς*, Δεφ., Λόγ. 146.

Το αρχ. ουσ. *δόσις*. Η λ. και σήμ. στον τ. *δόση* (Δημητράκ.).

1) Καταβολή, δόση (Η σημασ. σε επιγρ., L-S στη λ. II5 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 7): *Ψιλόν δέ σύμφωνον εστί, ηνίκα μή προηγήσηται δόσις, αλλά μόνον συστή επί δόσει* Αρμεν., Εξάβ. Α' 9[7]. 2) Φόρος (Βλ. L-S στη λ. II4 και Act. Lavr., Γλωσσάρ.): *Μόνον δε το υπήκοον, τον κοινόν λαόν εβάρυνε διά δόσεως χρημάτων καθ' έκαστον χρόνον* Έκθ. χρον. 68[21]· *ελεύθερα* (ενν. *τα κτήματα*) *καθαρώς πάσης της οιασούν απαιτήσεώς τε και δόσεως* Act. Lavr. 56[98]· *τέλους και δόσεως ελεύθερος έσηται αυτός* Ψευδο-Σφρ. 456[35]· (προκ. για τη φορολογία πλοίου) (Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Ε' 363): *είτα οφείλεις τεθήναι αυτά* (ενν. *τα πλοία*) *εις την εισαγωγήν συνωνήν βασιλικήν, άνευ δηλονότι δόσεως ναύλου* Metrol. 129[12]. 3) (Προκ. για ακίνητο) μεταβίβαση (Βλ. και Act. Lavr. σ. 320): *Το παρόν έγγραφον ισχύειν οφείλει και αντί πρακτικής τελείας δόσεως* Act. Lavr. 62[40]. 4) Παραχώρηση: *τα θεσπίσματα ταύτα προεβάλλοντο τινές τα τρία κεφάλαια και ευπροκριμάτιστον εισηγούντο την τούτων δόσιν κάν όπως άρα και έχει α πάπας το βασιλικόν αναλαμβάνοντες πρόσωπον* Act. patr. 195. 5) Χτύπημα: *Ο Μενέλαος ορμήσας καταπάνω του Πεισάνδρου*, (παραλ. 2 στ.) *αστοχήσασιν τας δόσεις* Ερμον. Π 172.

δόσμα(ν) το, βλ. *δόμα(ν)*.

δοσμός ο, Πεντ. Αρ. XXVII 7, Δευτ. XV 10.

Από τον αόρ. του *δίνω* και την κατάλ. *-μός*.

1) Βοήθεια, χάρισμα: *δοσμό να δώσης αυτουνού* (ενν. *του αδερφού-σου του πενητού*), *...ότι να σ' ευλογήση ο κύριος ο Θεός-σου εις όλα τα καμώματά-σου και εις πάν άπλωμα του χεριού-σου* Πεντ. Δευτ. XV 10. 2) Δικαίωμα: *δοσμό να δώσης αυτωνών διακράτηξης κλερονομιά μεσοθιό αδερφούς του πατρός-τους και να περάσης την κλερονομιά του πατρός εις αυτές* Πεντ. Αρ. XXVII 7.

δοτάλιος, επίθ., Αρμεν., Εξάβ. Δ' 10[25] σχόλ. II.

Από το λατ. *dotalis*.

Προικώος: *Ότι ο αγρός, όν ο ανήρ εκ των δοταλίων αγοράση χρημάτων, ού προσπορίζεται τη γαμετή* ό.π.

δότομος, επίθ., Χούμνου, Κοσμογ. 1287, Ερωφ. Α' 538, Κρ. συμβόλ. 282, Στάθ. Β' 257, Φορτουν. (Vinc.) Α' 285, Γ' 606, Ε' 102.

Κατά τον Παντ. (Βλ. Ξανθουδίδη [Ερωφ. σ. 156]) από το ιταλ. *di eta d'huomo*.

Ενήλικος, ώριμος (Για τη σημασ. βλ. Ξανθουδίδη, ό.π.): *βλέπω φανερά το πως οι*

χρόνοι αυτόνο δότομο τον εκάμασι και πως εγώ σιμώνω πλιότερα προς τα γερατειά Φορτουν. (Vinc.) Γ' 606· *για παντρειά είμαι δότομος, σαράντα πέντε εμπήκα* Στάθ. Β' 257.

δοττ-, βλ. *ντοττ-*.

δουάνα η, Συμμ., Ρεμπελ. 174· *ν τ ο ά ν α*, Τριβ., Ταγιαπ. 288.

Από το βενετ. *doana*.

Τελωνείο: *την χρονιάν εκείνην είχανε παρμένο οι ποπολάροι το δάτσιο της δουάνας* Συμμ., Ρεμπελ. 174.

δουβάρα η, Παϊσ., Ιστ. Σινά 331, 345.

Από το τουρκ. *duvar*.

Τείχος: *όψει τον καλόγερον όντα εις παραθύρι, όπερ το λέγομεν ημείς δουβάραν, όπου τρώσι καθ' ημέραν οι Άραβες* αυτ. 331.

Η λ. ως τοπων.: αυτ. 1301.

δούδω, βλ. *δίδω*.

δουέριν το, Ασσίζ. 15[10], 120[21,30], 121[28,31], 122[10,11,19,22], 143[6,8]· *ν τ ο υ ά ρ ι ν* Χρον. Μορ. Η 7239· *ν τ ο υ έ ρ ι ν*, Ασσίζ. 261[14], 373[1,29]· *τ ο υ έ ρ ι (ν)*, Ασσίζ 150[19], 372[1], 394[16,19], 397[28], 401[29] Μαχ. 248[9], 598[14], 606[11].

Από το γαλλ. *douaire* (Βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. σ. 113, λ. *τουέριν*).

1) Προίκα (Βλ. Χατζ., ό.π.): *οι κληρονόμοι του τεθνεώτος...εντέχεται να στρέψουν το δουέριν της γυναικός* Ασσίζ. 121[28]· *ξηκληρώνω τον αφέντη-μου τον ρήγαν με το τουέριν-μου* Μαχ. 248[9]. 2) Κλήρος χήρας φεουδάρχου (Βλ. Καλονάρο [Χρον. Μορ. σ. 386, λ. *ντουάριν*]): *τον τόπον-του εμερίσασιν κ' εποίκαν δύο μερίδια· το ένα επήρε ο πρίγκιπας διά το είχεν την αφεντίαν και το άλλο η γυναίκα-του διά ντουάριν, οπού είχεν* Χρον. Μορ. Η 7239.

δουκάδο το, βλ. *δουκάτο(ν)*.

δούκαινα η, Πανάρ. 64[22], Θησ. (Foll.) I 78.

Από το ουσ. *δούκας* και την κατάλ. *-αινα*.

1) Η γυναίκα του δούκα: *την δε μεγάλην δούκαιναν την Συρίκαιναν ελίθασαν* Πανάρ. 64[22]. 2) Αρχόντισσα: *οπίσω απ' αύτες ήτονε η δούκαινα των όλων* Θησ. (Foll.) I 78.

δουκάλε, επίθ., Κρ. συμβόλ. 48, Κυπρ. χφ. 157.

Το ιταλ. *ducale*.

Δουκικός: *καντζιλαρία δουκάλε* Κρ. συμβόλ. 48.

δουκάνη η, Ασσίζ. 240[27], 491[30], Act. Xér. 9A[18]· *δ ο κ ά ν η*, Act. Xér. 9B[26].

Από το ουσ. *τυκάνη* (Βλ. Χατζ., Διασπ. 16 και Κουκ., ΒΒΠ Ε' 264, καθώς και L-S, λ. *τυκάνη*). Για τον τ. *δοκάνη* πβ. L-S, λ. *δόκανα* (τα) και λ. *δοκάνη* (η). Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Κουκ., ΒΒΠ Ε' 264 και Χατζ., Διασπ. 16). Βλ. και Δημητράκ. (λ. *δοκάνη*).

Αλωνιστικό εργαλείο (Πβ. L-S, ό.π. Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Κουκ., ό.π. και Χατζ., ό.π. Βλ. και Δημητράκ., ό.π. 4): *Το δικαίωμαν των δουκάνων, το δίκαιον κελεύει να λάβουν το δέκατον* Ασσίζ. 240[27].

δούκας ο, βλ. *δοῦξ*.

δουκάτο(ν) το, Act. Xér. 117^{59}, 119^{114}, Πουλολ. Z 239, Πουλολ. Αθ. 148, 283, Πουλολ. 331, Διήγ. Βελ. 516, Gesprächb. 58^{1139}, Απολλών. 111, 538, Ιμπ. 243, 639, 697, Γράμμα κρ. διαλ. 7, Χρον. Τόκκων 1588, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 947, Μαχ. 8^{33}, 18^{35}, 76^{14}, 136^{6}, 196^{7}, 208^{25}, 328^{14}, 678^{29}, Διαθ. του 1486 (Σάθ., ΜΒ ϛ' 655^{16}), Χούμνου, Κοσμογ. 2079, Γεωργηλ., Θαν. 319, Βουστρ. 421, 457, Αλεξ. 693, 760, 1438, Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 89, 539 κριτ. υπ.), Σαχλ. Ν 190, Ιμπ. (Legr.) 19, 699, 947, Βεντράμ., Γυν. 64, Δεφ., Λόγ. 462, Τριβ., Ρε 351, Έγγρ. του 16. αι. (Βισβίζ., ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 15^{16}, 17^{31}), Αλφ. 15^{2}, Σοφ. πρεσβ. Β 395, Βίος αγ. Νικ. 165, Ιστ. Βλαχ. 1109, Διακρούσ. 93^{4}, κ.π.α.· *δ ο υ κ ά δ ο,* Χρον. σουλτ. 101^{9,10,18}, 107^{24}, 114^{3,10}.

Από το λατ. *ducatum* (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. τον 6. αι. (Sophocl.) και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Χώρα ή περιοχή που εξουσιάζει ο δούκας (Η σημασ. τον 6. αι., Sophocl. Βλ. και Du Cange, λ. *δοῦξ* και Meursius): *Τα ονόματα των ιβ' υπογεγραμμένων συμβουλατόρων του δουκάτου* Μαχ. 136^{6}· *δουκάδο της Αθήνας και της Θήβας* Χρον. σουλτ. 107^{24}. **2**) Είδος νομίσματος (Βλ. Βαγιακ., ΕΜΑ 3, 1950, 155): *Παίρνει δουκάτα αμέτρητα* Ιμπ. 243· *δύο χιλιάδες δουκάτα χρυσά* Μαχ. 678^{29}.

δουκέσσα η, Ιστ. Ηπειρ. XXIX^{3}, Χρον. Τόκκων μετά στ. 18, 320, 1571, 1846, Βουστρ. 426, Χρον. σουλτ. 101^{10}.

Το ιταλ. *duchessa*. Βλ. και Δημητράκ.

Δούκισσα: *επροξένευσέν-την με τον υιόν της δουκέσσας της Σαβόγιας* Βουστρ. 426.

δουκικός, επίθ., Act. Lavr. 64^{99}.

Από το ουσ. *δούκας* και την κατάλ. *-ικός*. Η λ. τον 6. αι. (L-S). Βλ. και L-S Suppl.

Που προέρχεται απ' τον δούκα: *εξ ορισμού δουκικού* ό.π.

δούκισσα η, Χρον. Μορ. Η 6065, 8021, 8041.

Από το ουσ. *δούκας* και την κατάλ. *-ισσα*. Η λ. στο Somav. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Δούκισσα (Η σημασ. στο Somav.): *την δούκισσαν των Αθηνών* αυτ. 8041.

δουλαγωγώ, Σπαν. Α 400, Κομν., Διδασκ. Δ 375, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 139, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 426, Μακρεμβ., Υσμ. 272$^{5-6}$, Αναγν., Στ. πολιτ. 37.

Το μτγν. *δουλαγωγέω*.

1) Μεταχειρίζομαι κάπ. σάν δούλο (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δουλαγωγέω* 1): *ο δὲ στεφανών ημάς ιερεύς φησί προς αυτούς «εύγε της νομοθεσίας υμών, ὼς δουλαγωγείτε τους Έλληνας...»* Μακρεμβ., Υσμ. 272$^{5-6}$. **2**) (Ενεργ. και Μέσ.) (μεταφ.) υποτάσσω, χαλιναγωγώ (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. 2): *όπως, δουλαγωγήσας σού τον θυμόν δι' αισχύνης, καθυποτάξης τω νοΐ, ως πενιχράν δουλίδα* Αναγν., Στ. πολιτ. 37· *Ανδρός φρονίμου και καλού...έστι και τούτο· είτι του έλθη λυπηρόν, να το βαστάξη ανδρείως τό να μεταχειρίζεται και να δουλαγωγάται* Σπαν. (Λάμπρ.) Va 426.

δουλεία η, Τρωικά 522^{6}, Ευγέν. 1376, Παράφρ. Μανασσ. Β 274, Καλλίμ. 2135, Ασσίζ. 3^{14}, 85^{8}, Διγ. Ζ 2060, Διγ. (Trapp) Esc. 1372, Βασιλ. διάτ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 642^{24}), Πόλ. Τρωάδ. 401, Χρον. Μορ. Η 1993, 2670, 5222, 5648, Ορισμ. Μαμελ.

96^{5}, Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 2^{55} σχόλ., Χρυσόβ. του 1364 σ. 34, Λίβ. Esc. 2891, Λίβ. Ν 2923, Χρον. Τόκκων 875, 1281, Χειλά, Χρον. 354, Μαχ. 96^{27}, 408^{30}, Σφρ., Χρον. μ. 80^{22}, Γεωργηλ., Θαν. 432, Βουστρ. 490, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 163, Ψευδο-Σφρ. 252^{6}, Αιτωλ., Μύθ. 6^{6}, 79^{1}, Χρον. σουλτ. 81^{24}, Σταυριν. 745, Επιστ. Ηγουμ. 175, Ιστ. Βλαχ. 1727, Σουμμ., Ρεμπελ. 160, Διγ. Άνδρ. 380^{5}, 402^{28}, Συναδ., Χρον. 58, Βακτ. αρχιερ. 181, 182, κ.π.α.· *δ ο υ λ ε ι ά,* Διγ. Ζ 3002, Λίβ. Ν 3640, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 89, Μαχ. 526$^{16-7}$, 542^{12}, 670^{18}, Χούμνου, Κοσμογ. 1114, Γαδ. διήγ. 472, Αλεξ. 144, Σαχλ. Β' (Wagn.) Ρ 76, Σαχλ., Αφήγ. 377, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-van Gem.) 228, Δεφ., Λόγ. 336, Πεντ. Γέν. II 2, XXXIII 14, Λευιτ. XI 32, XXIII 7, Αρ. IV 3, Δευτ. V 14, Αιτωλ., Μύθ. 22^{4}, Κυπρ. ερωτ. 104^{42}, Πανώρ. Α' 399, Γ' 511, Ερωφ. Ε' 293, Ιστ. Βλαχ. 2075, Σουμμ., Ρεμπελ. 165, 184 δίς, Ερωτόκρ. Α' 837, Β' 2254, Γ' 1752, Στάθ. Α' 329, Β' 264, Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 88, δ' 42, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 51, Δ' 388, 435, 458, Διγ. Ο 1978, Τζάνε, Κρ. πόλ. 256^{21}, 280^{22} (έκδ. *δουλαίς*· διόρθ. Ξανθ., ΒΖ 18, 1909, 595), κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. *δουλεία*. Η λ. και ο τ. και σήμ. (Δημητράκ.), λ. *δουλειά*.

α) Εργασία, ασχολία, υπόθεση (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. III και σήμ., Δημητράκ., λ. *δουλειά* 1): *ουδὲ φαητό ουδὲ πιοτό ουδὲ δουλειά γυρεύγει* Ερωτόκρ. Γ' 1752· *αρχίζω να την ε ρωτώ για τσι δουλειές του γάμου* Φορτουν. (Vinc.) Δ' 435· *Εγώ διατ' εσένα ήλθα εδώ, άλλην δουλείαν δὲν είχα* Διγ. Άνδρ. 380^{5}· **β**) έργο: *μεγάλα κατορθώματα, στρατιωτικές δουλείες εποίησα* Χρον. Μορ. Η 5648· **γ**) στρατιωτική επιχείρηση: *τέλος έλαβον αι των εχθρών δουλείαι* Καλλίμ. 2135· **δ**) στρατιωτική υπηρεσία: *τους εκείσε ευρισκομένους στρατιώτας έχειν ανελλιπή τά τε άλογα και άρματα αυτών και ευρίσκεσθαι προθύμους εν ταις επερχομέναις δουλείαις της βασιλείας-μου* Βασιλ. διάτ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ ϛ' 642^{24})· **ϵ**) φρ. *δουλειά αρμάτων* βλ. ά. *άρμα* φρ. (I) 1· **ϛ'**) φρ. *άγωμε στη δουλειά-σου* βλ. ά. *άγωμε(ν)* Α 2α φρ.

δούλεμα το, Πεντ. Έξ. XXXI 10, XXXV 19, XXXIX 1, Αρ. IV 12.

Από το ουσ. *δούλευμα* (Βλ. και Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Θρησκ.) λειτουργία: *να πάρουν όλα τα αγγά του δούλεμα ὸς να δουλέψουν μετ' αυτά εις το άγιο* αυτ. Αρ. IV 12· *τα ρούχα-του δούλεμα και τα ρούχα του άγιου του Ααρών του ιέρια και τα ρούχα των παιδιών-του να ιεριεύγουν* αυτ. Έξ. XXXI 10.

δουλένω· *εδούλεσε,* Αλεξ. 502, εσφαλμ. γρ. αντί *εδούλωσε*. Βλ. *δουλώνω*.

δουλεπτής ο, βλ. *δουλευτής*.

δούλευσις -ση η, Καλλίμ. 1887, Διήγ. Βελ. 329, 381, Απολλών. (Wagn.) 206, Ιμπ. 12, Μαχ. 260^{17}, 322^{16}, 398^{19}, 562^{30}, Θησ. Γ' [35^{6}], Γεωργηλ., Βελ. 215, Βουστρ. 422, 534, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 582, Διγ. Άνδρ. 316^{21}, 386^{9}, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [763], Ε' [1287], Τζάνε, Κρ. πόλ. 492^{24}· *δ ο ύ λ ε ψ ι ς - ψ η,* Κομν., Διδασκ. Δ 133, Ασσίζ. 114^{8}, 147^{4}, 151^{14}, 185^{8}, 270^{25}, 274^{13}, 365$^{14-5}$, 478^{16}, Χρον. Μορ. Ρ 1720, 7147, 7811, Μαχ. 158^{17}, 564^{35}, 570^{28}, Θησ. Θ' [75^{6}], Γαδ. διήγ. 19, Πεντ. Έξ. I 14, II 23, V 11, XII 25, XXVII 19, XXXV 24, XXXVI 1, XXXVIII 24, Λευιτ. XXIII 35, XXV 39, Αρ. III 8, 31, IV 26, 28, 39, VII 5, 9, VIII 25, XVIII 7, XXVIII 18, Αχέλ. 198, 1239, Αιτωλ., Μύθ. 79^{8}, Κυπρ. ερωτ. 86^{36}, 93^{40}, 96^{14}, 117^{5}, 129^{17}, 149^{14}, Πανώρ. Α' 238, Β' 229, 316, 436, Ε' 64, Ερωφ. Α' 634, Ιντ. α' 148, Β' 424, Γ' 15, Δ' 354, Παλαμήδ., Βοηβ. 702, Σουμμ., Ρεμπελ. 165, Ερωτόκρ. Α' 923, 1159, 1178, Δ' 226, Ε' 206, Ευγέν. Πρόλ. 2, Στάθ. Α' 270, Β' 243, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 186, Γ' 87, 92, Δ' 6, Ροδολ. Αφ. [6], Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [223], Δ' [468], Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [1436], Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 32, Α' 343, Γ'

377, Δ′ 386, Χριστ. διδασκ. 433, 464, Λεηλ. Παροικ. Αφ. 17, 29, Τζάνε, Κρ. πόλ. 557^{22}, 577^{6}, κ.π.α.

Το μτγν. ουσ. *δούλευσις* (Βλ. L-S). Ο τ. *δούλεψις* στο Du Cange (λ. *δουλέψη*). Ο τ. *δούλεψη* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δούλευσις* και *δούλεψη*).

1) Δουλεία, σκλαβιά (Η σημασ. μτγν., L-S. Βλ. και Somav.): *Εάν γένηται ότι οκάτις βαπτισμένος ή μία βαπτισμένη, αφού ελευθερωθούν, ποιούν καμμίαν αγανάκτησιν του αυθέντη-τους...εντέχεται να στραφούν εις την δούλεψιν* Ασσίζ. 147^{4}· *αναστέναξαν τα παιδιά του Ισραέλ από την δούλεψη και εκραύαξαν και ενέβην η κραυγή-τους προς τον Θεό από την δούλεψη* Πεντ. Ἔξ. II 23· (μεταφ.) ερωτική σκλαβιά: *Αμή να το ηξεύρης καλά, ότι...εκατέστησά-σε λιζοερωτόδουλον. Και εις τας συνομήλικάς-σου όλας εσυνέκρινά σε πρώτην και εσύ ηθέλησες πώς να αποφύγης την δούλευσίν-μου* Διγ. Ἄνδρ. 316^{21}· *στη δούλεψη κ' εις τσι καημούς μικρή περίσσια εμπήκα τσ' αγάπης* Ερωφ. Γ′ 15. **2α**) Δουλειά, εργασία, υπηρεσία (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δούλεψη* 1): *από τον κόπον τον πολύν, την δούλεψην την τόση,* (παραλ. 1 στ.) *αδύνεψεν ο Γάδαρος και πλέα δέν εμπόρει* Γαδ. διήγ. 19· *του δόλιου του Πανάρετου τσι δούλεψες θυμήσου* Ερωφ. Δ′ 354· *περί του γραμματικού του Σαρακηνού ού του Φράγκου οπού ένι εις την δούλεψιν του αφέντη* Ασσίζ. 270^{25}· *πώς εντέχεται να στερεώση εις την δούλεψιν του Θεού* Ασσίζ. 274^{13}· **β**) δουλική εργασία, αγγαρεία (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2 και Πρωΐας Λεξ.): *τση σκλαβιάς τσι δούλεψες να γνώσω δέ μ' άφηκε* Φορτουν. (Vinc.) Γ′ 377· *ότι να φτωχύνη ο αδελφός-σου μετά σέν και να πουληθή εσέν, μή καταδουλώσης εις αυτόν δούλεψη σκλάβου* Πεντ. Λευιτ XXV 39· **γ**) εξυπηρέτηση, εκδούλευση (Η σημασ. στον Κατσαΐτ., Ιφ. Δ′ 399 και σήμ., Δημητράκ., λ. *δούλεψη* 1): *τη δούλεψιν οπού 'καμα για λόγου-σας ν' ακούση* Ερωτόκρ. Ε′ 206. **3**) Αμοιβή εργασίας (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δούλεψη* 2): *το δίκαιον κρινίσκει ότι ο ιατρός ουδέν εντέχεται να πλερώση τίποτες περί της αυτής υσθερίσης με κείμενον, διότι χάνει τον κόπον-του πρωτύτερα και την δούλεψίν-του και πάντα όσα έμελλεν να λάβη* Ασσίζ. 185^{8}. **4**) Αυτό που δημιουργεί κανείς με τη δουλειά-του: *Αμμή έποικεν θηλυκά κ' εχάθη η δούλεψή-του* Χρον. Μορ. Ρ 7811. **5α**) Υποχρέωση, καθήκον: *ετούτη η δούλεψη γενεές παιδιών του Γερσονι εκ την τέντα του τάρωμα και η φύλαξή-τους διά χερώ του Ιθαμαρ υιός του Ααρών του ιεριά* Πεντ. Αρ. IV 28· **β**) νομική υποχρέωση (Πβ. Σακ., Κυπρ. Β′ σ. 531): *ο άνθρωπος και η γυναίκα εντέχεται και οι δύο άμα να στραφούν εις την ευσέβειαν, τουτέστιν εις μοναστήριν και πάντα όσα έχουν ώσπερ ψουμία ού γήες, ού χωρία, κάν τε παρά της γυναικός κάν τε παρά του ανδρός, ού άν χρεωστή εκείνον το ψουμίν δούλεψιν ού άν ουδέν χρεωστή, εντέχεται όλον να ένι του αφέντη μετο κείμενον* Ασσίζ. 365^{14-5}. **6**) Λατρευτική συνήθεια, λατρεία: *να είναι ότι να έρτητε προς την ηγή ός να δώση ο Κύριος εσάς χαθώς εσύντυχεν και να φυλάξετε τη δούλεψη ετούτη* Πεντ. Ἔξ. XII 25· *να κάμη ο Βεζαλεελ και ο Οολιαβ και πάν ανήρ φρένιμος καρδιάς ός έδωκεν ο Κύριος φρονιμιά και γνώση εις αυτουνούς να ξέρουν να κάμουν πάν δουλειά δούλεψη του άγιου εις όλο ός επαράγγειλεν ο Κύριος* Πεντ. Ἔξ. XXXVI 1.

δουλευτής ο, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 254, 435, Λόγ. παρηγ. Ο 118, Προδρ. IV 97, Act. Lavr. $66^{19,22,23}$, Παράφρ. Μανασσ. Β 306, 308, Καλλίμ. 1665, 1871, Ερμον. Ν 164, Ορισμ. Μαμελ. 96^{25}, Πτωχολ. Ρ 81, Φλώρ. 1512, Ερωτοπ. 506, Λίβ. Ρ 2664, Λίβ. Esc. 2648, Αχιλλ. L 599, Βησσ., Επιστ. 28^{4}, Μαχ. 30^{7}, 224^{15}, 396^{11}, 478^{32}, 568^{35}, Θησ. Δ′ [23^{6}, 89^{5}], Σκλέντζα, Ποιήμ. 7^{66}, Ριμ. Βελ. 637, 749, Βουστρ. 435, Αλεξ. 2224, Αγν., Ποιήμ. Β′ 64, Πικατ. 164, Ριμ. Απολλων. 323, Κορων., Μπούας 76, 112, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 205, 554, Τριβ., Ρὲ (Ζώρ.) 148, Πεντ. Ἔξ. XXXIII 11, Αιτωλ., Μύθ. 73^{6}, 93^{3}, Θρ. Κύπρ. Μ 333, 417, Χρον. σουλτ. 84^{7}, 143^{4}, Στ. Βοεβ. 15, Κυπρ. ερωτ. 54^{6}, 153^{18}, Πανώρ. Γ′

422, 506, 591, Δ′ 221, 393, Ερωφ. Α′ 380, Ιντ. α′ 89, Β′ 66, Δ′ 227, 240, Ιστ. Βλαχ. 565, 1061, Σουμμ., Ρεμπελ. 171, Διγ. Ἄνδρ. 351^{8}, 360^{16}, Ερωτόκρ. Α′ 828, 1973, 2085, 2121, Β′ 1688, Γ′ 799, 1120, Δ′ 1497, Θυσ.^{2} 612, 1010, Ευγέν. 542, 1370, Στάθ. Α′ 20, Β′ 243, Γ′ 192, Συναδ., Χρον. 66, 71, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ′ [517], Βακτ. αρχιερ. 169, Σουμμ., Παστ. φίδ. Αφ. [52], Δ′ 1431, Λίμπον. Επίλ. 8, Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 28, Α′ 134, Ζήν. Ε′ 285, Διγ. Ο 235, Τζάνε, Κρ. πόλ. 302^{8}, 377^{1}, 537^{4}, Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 99, κ.π.α.· *δ ο υ λ ε π τ ή ς,* Λόγ. παρηγ. L 121.

Από το *δουλεύω* και την κατάλ. *-τής*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.) και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Υπηρέτης, δούλος (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *μπαίνει μέσα χαιρετά σα δουλευτής το Ρήγα* Ερωτόκρ. Α′ 2121· *να θέλης ένα γι' άντρα-σου, οπού 'ναι δουλευτής-σου* Ερωφ. Β′ 66· *«Πόθου εγενόμην δουλευτής και δούλος της αγάπης...»* Φλώρ. 1512· **β**) (προκ. για ιερέα): *Τσι δουλευτάδες τω Θεών έτσι τουσε τιμούσι* Πανώρ. Δ′ 221. **2**) Εργάτης (Η σημασ. τον 12. αι., Κουκ., Ευστ. Λαογρ. Α′ 392 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *επλήρωνε τους δουλευτάδες οπού εδουλεύαν εις τα τειχία* Χρον. σουλτ. 84^{7}· *ασβέστες να 'τοιμάσουνε, να βρούνε δουλευτάδες* Τζάνε, Κρ. πόλ. 302^{8}. **3**) Εργατικός, φιλόπονος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *ήτον... δουλευτής, να σκάφτη πάσα ημέρα μοναχός εις το αμπέλι* Συναδ., Χρον. 71.

δουλευτικόν το, Διαθ. του 1487 (Σάθ., ΜΒ ς′ 656^{14}).

Το ουδ. του επιθ. *δουλευτικός* ως ουσ.

Το συμβόλαιο που χρησίμευε για την πρόσληψη υπηρετών (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ Β^{2}, 206): *1487, Αυγούστου 30, δουλευτικόν Γεωργίου Τορνέα* ό.π.

δουλεύτρια η, Λόγ. παρηγ. L 261, Λόγ. παρηγ. Ο 267, Ελλην. νόμ. 555^{24}, Διγ. Ζ 265, Ερωτοπ. 50, Θησ. (Foll.) Ι 26, Θησ. Ζ′ [77^{1}], Διγ. Ἄνδρ. 314^{19}, 318^{8}, Ρωσσέρ. 104· *δ ο υ λ ε ύ τ ρ α,* Διγ. Ζ 84, Ερωτοπ. 95, Χούμνου, Κοσμογ. 1898, Χρον. σουλτ. 105^{11}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 417, Θυσ.^{2} 299, Χριστ. διδασκ. 288, 289, Αγαπ., Νέος Παράδ. 171.

Η λ. σε σχόλ. (Steph., Θησ.). Ο τ. στον Αίσωπο (Du Cange, λ. *δουλεύειν*) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *δουλευτής*) και στη λογοτ. (Δημητράκ.).

Υπηρέτρια (Η σημασ. σε σχόλ., ό.π. και στον Αίσωπο, ό.π. Βλ. και Βλάχ., λ. *δουλεύτρα*): *Θαρρεί η δουλεύτρα, κ' ήφερε μαντάτο που μ' αρέσει* Θυσ.^{2} 299· *απέστειλε και μετ' αυτής τας βάιας, όσας είχεν και εκλεκτάς δουλεύτριας μετά αρχοντοπούλων* Διγ. Ζ 265. *Αντάν η δουλεύτρια μινίσκει κληρονόμισσα της κυράς-της* Ἀνθ. χαρ. 298^{33}.

δουλεύω, Σπαν. Α 102, 117, 672, Σπαν. V 90, Κομν., Διδασκ. Δ 116, Προδρ. II Η 56b, IV 115, Μακρεμβ., Υσμ. 176^{25}, Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 344^{8}, Καλλίμ. 613, 1125, 1835, 1840, Ασσίζ. 48^{24}, Ελλην. νόμ. $537^{7,9,18}$, Βέλθ. 182, 363, 1049, Χρον. Μορ. Η 1972, 1987, 5223, 5270, 7785, Χρον. Μορ. Ρ 2002, 5271, Φλώρ. 105, Περί ξεν. Α 160, Απολλών. 267, 519, Λίβ. Sc. 3053, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 3157, Αχιλλ. (Haag) L 589, Χρον. Τόκκων 1996, Μαχ. 198^{16}, Δούκ. 323^{13}, Θησ. Πρόλ. [21, 83], Β′ [98^{8}], Δ′ [18^{7}], Χούμνου, Κοσμογ. 633, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{74}, Νεκρ. βασιλ. 107, Γεωργηλ., Βελ. 52, Γαδ. διήγ. 296, Αλεξ. 502, 2915, Διήγ. Αγ. Σοφ. 152^{13}, 157^{22}, Σαχλ., Αφήγ. 395, Ιμπ. (Legr.) 801, Κορων., Μπούας 7, 112 δίς, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 257, Διήγ. Αλ. V 41, Ψευδο-Σφρ. 264^{4}, Περί γέρ. 92, Πεντ. Δευτ. XXI 3, Ρίμ. θαν. 54, Αιτωλ., Μύθ. 6^{5}, Χρον. σουλτ. 62^{31}, 65^{19}, Στ. Βοεβ. 32, Δαρκές, Προσκυν. 34, 118, Πανώρ. Ε′ 417, Κατζ. Γ′ 319,

Παλαμήδ., Βοηβ. 1371, Σταυριν. 823, 994, Χίκα Μονωδ. 193, Κλήμ. λαϊκ. Β′ 51, Ιστ. Βλαχ. 387, 410, 1998, Θρ. Κων/π. Βαρβ. 5, Βελλερ., Επιστ. 62^{12}, Στάθ. Α′ 269, 273, 299, Β′ 46, Συναδ., Χρον. (Λάμπρ., ΔΙΕΕΕ 2, 1885, 641), Βακτ. αρχιερ. 143, 147, 165, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [1132], Ε′ [1288], Διγ. Ο 348, Τζάνε, Κρ. πόλ. 141^{5}, 144^{7}, 181^{10}, Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 325, κ.π.α.· *δ ο υ λ ε ύ γ ω,* Ασσίζ. 70^{19}, $71^{1,14}$, $151^{16,21,23}$, Μαχ. 18^{28}, 30^{8}, 86^{36-7}, 158^{14}, 160^{29}, $260^{17,24}$, 322^{17}, 562^{30}, 636^{1}, Θησ. Ι′ [79^{7}], Γεωργηλ., Θαν. 384, Αγν. ποιήμ. Β′ 7, Σαχλ. Ν 111, Σαχλ. Β′ (Wagn.) PM 668, Πεντ. Γέν. II 5, III 23, IV 12, XXIX 18, 25, XXX 26, XXXI 6, XXXIX 4, Έξ. V 18, VII 16, IX 1, 13, X 7, 8, 24, 26, XII 31, XX 5, XXVIII 35, XXIX 1, XXXV 12, XXXIX 1, Αρ. III 7, IV 12, 24, 26, 30, 41, VIII 15, 25, 26, XVIII 6, 21, 23, Δευτ. IV 19, 28, VI 13, VII 4, 16, VIII 19, XI 16, XII 2, 30, XIII 3, 7, 14, XV 18, 19, XVIII 5, XXVIII 47, 48, XXIX 17, 25, XXX 17, XXXI 20, Κυπρ. ερωτ. 20^{7}, 60^{1}, 72^{8}, 129^{7}, Πανώρ. Αφ. 5, Α′ 237, Β′ 321, Δ′ 418, Ερωφ. Α′ 283, Ιντ. α′ 64, Ερωτόκρ. Α′ 11, Β′ 737, Γ′ 1499, Δ′ 229, Θυσ.² 476, Ροδολ. Αφ. [2], Αποκ. Θεοτ. Ι 169, Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 127, Α′ 241, Τζάνε, Κρ. πολ. 303^{5}, 317^{4}, 490^{9}, 503^{19}, 511^{26}, 566^{10}, 584^{29}, κ.π.α.· *δ ο υ λ ε ύ ω ή δ ο υ λ ε ύ γ ω,* Χούμνου, Κοσμογ. 981, Γαδ. διήγ. 225, Αχέλ. 1039, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α′ 184, Λίμπον. 312.

Το αρχ. *δουλεύω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α′ Αμτβ. **1**) Είμαι υπόδουλος, υποταγμένος σε κάπ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 2 και σήμ. ώς λόγ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ο Αχιλλεύς εσφάζετον πάντοτε δι᾽ εκείνην και σφάκτην είχεν έρωτος και πόνον της αγάπης, και οπού δέν εδούλευσεν, έτοιμα ᾿γίνη σκλάβος* Αχιλλ. (Haag) L 589. **2**) (Ενεργ. και μέσ.) εργάζομαι σωματικά ή πνευματικά (Η σημασ. μτγν. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *εγώ μόνος εδούλευα και μισθαργόν ούκ είχα* Καλλίμ. 1840· *οι δύο εδουλεύαν με βουλήν κι᾽ ο ένας με το χέρι* Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε′ [1288]· *πρικύ ᾿ναι δίχως πλερωμή άνθρωπος να δουλεύγη* Πανώρ. Α′ 237· *να πάρουν οι γέροντες του κάστρου εκείνου μουσκάρι βουκόλιο, ός δέν εδουλεύτην εις αυτήν, ός δέν έσυρεν εις ζύγο* Πεντ. Δευτ. XXI 3. **3**) Λειτουργώ, ιερουργώ: *να είναι ιπί τον Ααρών να δουλεύγη και να ακούγεται η φωνή-του, όνταν έρτη προς το άγιο ομπροστά στο Κύριο και όνταν εβγαίνη και να μή απεθάνη* Πεντ. Έξ. XXVIII 35. **4**) (Προκ. για μηχανές) βρίσκομαι σε κίνηση, λειτουργώ (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *εδούλευαν τα εργαστήριά-μου* Συναδ., Χρον. (Λάμπρ., ΔΙΕΕΕ 2, 1885, 641). **5**) Φρ. *δουλεύει το θανατικό*=δρά, θερίζει ο θάνατος: *διά την πολλή ανοχία της βροχής και διά την ασθένεια του θανάτου, όπερ εδούλευε το θανατικό και εν τη ημετέρα χώρα, ο αρχιερεύς του τόπου... μετά των ιερέων...ελθόντες έξωθι του κάμπου διά λιτής δεόμενοι του θεού, ζητών βροχή και πάψιμο του θανάτου* Κλήμ. λαϊκ. Β′ 51. **Β′** Μτβ. **1α**) Προσφέρω υπηρεσία, υπηρετώ, διακονώ (Η σημασ. μτγν., Bauer, Wört. στη λ. 2α και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *τον αυθέντη-‹του› εδούλεψεν ως φρόνιμος οπού ᾿ναι* Στ. Βοεβ. 32· *όλα να σου δουλεύουσι και νά ᾿ν᾽ στη θέλησή-σου* Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 257· *ήλθαμε εδώ αφέντη-μας, να σε έχωμε δουλέψει με τ᾽ άρματα αληθινά* Χρον. Μορ. Η 5270· *επλήρωσε δέ και τους μέλλοντας δουλεύειν τον ναόν και ψάλλειν χιλιάδες δύο κληρικούς* Διήγ. Αγ. Σοφ. 157^{22}· (μεταφ.) *Τον έρωτα δουλεύοντα, ως νέος οπού είμαι, υποκλιτός-του πάντοτε, όμοσα για να είμαι* Θησ. Πρόλ. [21]· *εκείνοι που δουλεύουσι αυτήν την ντροπιασμένην την Αφροδίτη* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [1132]· *όποιος δουλεύγει τση φιλιάς κ᾽ έχει καημό μεγάλο* Ερωτόκρ. Γ′ 1499· (προκ. για λατρεία θεών των ειδωλολατρών) (Βλ. Lampe, Lex. στη λ. 3): *δουλεύγουν τα έθνη ετούτα τα είδωλά-τους* Πεντ. Δευτ XII 30· *να προσκυνήσης εις είδωλα άλλα και να τα δουλέψης* Πεντ. Δευτ. XXX 17· **β**) εξυπηρετώ (Για τη σημασ. βλ. Πολίτη [Κατζ. σ. 143]): *να μή δουλεύγης κορασιώ* Πανώρ. Αφ. 5· *ποιός σου δουλεύγει πλειότερα;* Πανώρ. Β′ 321· *με τσι γραφές δουλεύεται... ...σκεπάζει τις δουλειές-τση* Κατζ. Γ′ 319· *διατί άλλο δέν είχασιν στον τόπον-τους να πιούσι* (εννν. *νερό*) *και η χώρα όλη αποκεί είχαν να δουλευτούσι* Δαρκές, Προσκυν. 34· *ο δέ Βαλτάσαρ...ηθέλησε δέ να δείξη τον υπερβολικόν αυτού πλούτον και εδουλεύετο εις την ταύλαν-του με τους άρχοντάς-του όλον με χρυσά σκεύη* Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 344^{8}· **γ**) περιποιούμαι (Βλ. Sophocl. στη λ. 2): *όνταν αποφάγασιν, εσηκώθην ο μισέρ Φιλίμουν της Σπάρας...εδούλευσεν του πάπα και του ρηγός της Κύπρου* Μαχ. 198^{16}· *εκείνος οπόδούλευε τ᾽ άλογο το μεγάλο* Αλεξ. 2915. **2**) (Προκ. για τμήμα γής) καλλιεργώ (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *Περί γεωργού, άν δουλέψη χωράφι χωρίς θέλημα του αφεντός του χωραφίου* Βακτ. αρχιερ. 143· **3**) Φρ. *δουλεύω τον κανόνα του πνευματικού*=εκτελώ την «άσκηση» που μου επιβάλλεται ως αμαρτία: *Περί μετανοούντων και εξομολογουμένων και κανονισμένων τόσους χρόνους, άν έλθωσιν εις θάνατον να μεταλάβουν και άν σηκωθώσι πάλιν δουλεύουσι τον κανόνα του πνευματικού-τους* Βακτ. αρχιερ. 165.

Η μτχ. ενεστ. ως ουσ.=ο υπηρέτης: *Υιέ-μου, τους δουλεύοντας και τους οικιακούς-σου* Σπαν. Α 672.

δούλεψις η, βλ. *δούλευσις.*

δούλη η, Αχιλλ. L 1218, Αχιλλ. Ν 1190, Ιμπ. 60, 501, Διαθ. Ακοτ. 146, Σφρ., Χρον. μ. 86^{22}, 88^{33}, Σκλέντζα, Ποιήμ. 7^{7}, Έκθ. χρον. 23^{11}, Φαλιέρ., Ενύπν. (v. Gem.) 72, Εις Θεοτ. 47, Ιστ. πατρ. 167^{21}, Πανώρ. Δ′ 86, Ερωφ. Δ′ 353, 436, Ε′ 592, Διγ. Άνδρ. 395^{18}, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [1430], Ε′ [1595], Διγ. Ο 81.

Το αρχ. ουσ. *δούλη* (L-S, λ. *δούλος*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Υπηρέτρια, δούλα (Η σημασ. στο Βλάχ. και στο Somav.): *Μά νάρθω τάσσω-σου κ᾽ εγώ στον Άδη μετά σένα δούλη-σου πάλι νά ᾿μ᾽ εκεί κι᾽ αγαπημένη Νένα* Ερωφ. Ε′ 592· *δούλες-της ήβαλεν εκεί αρχόντων θυγατέρες* Διγ. Ο 81. **2α**) (Προκ. για φιλοφρόνηση προσώπων ταπεινών προς επισημότερα πρόσωπα) (Η σημασ. σε παπυρ., Preisigke-Kiessling στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *«Αυθέντη-μου ευγενικέ, τιμή των ανδρειωμένων, εκλήθηκα εις τας χείρας-σου δούλη του ορισμού-σου...»* Ιμπ. 501· **β**) έκφρ. *δούλη Θεού* (προκ. για τον χριστιανό ως πλάσμα του Θεού που οφείλει τυφλή υποταγή στο Θεό) (Η σημασ. μτγν., Bauer, Wört. Βλ. και Δημητράκ., λ. δούλος 3): *Αξίωσον την δούλην-σου την ταπεινήν, παρθένε, του λυτρωθήναι των παθών και πάσης αμαρτίας* Εις Θεοτ. 47.

δουλήτρια η, Θησ. Β′ [36^{4}].

Από το ουσ. *δούλη* και την κατάλ. *-τρια.*

Δούλα, σκλάβα: *εις δούλους και δουλήτριες* ό.π.

δουλικά, επιρρ., Μαχ. 200^{6}.

Από το επιθ. *δουλικός.* Η λ. στο Somav. και σήμ. (Δημητράκ.).

Με τρόπο δουλικό, με δουλοπρέπεια (Η σημασ. στο Somav. και σήμ., Δημητράκ.): *ταπεινά και δουλικά παρακαλούμεν και προσπίπτομεν εις τους πόδας-σου* ό.π.

δουλικός, επιθ., Act. Lavr. $64^{4,6,12}$, Θεολ., Τζίρ. 354^{9}, Λιβ. Ν 1061, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1281, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 394.

Το αρχ. επιθ. *δουλικός.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ευπειθής, υποταγμένος, αφοσιωμένος: *ταύτην σοι την δουλικήν και άφημον πρεσβείαν*

τω ημετέρω δεσπότη και κηδεμόνι κυρώ δούκα τω Κατασάμπα ήδη προαναφέρομεν Θεολ., Τζίρ. 354^{9}· (μεταφ.) *Πρώτη γραφή και δουλική Λιβίστρου προς την κόρην* Λιβ. Ν 1061.

δουλικώς, επίρρ., Καλλίμ. 2009, 2141, Διγ. Ζ 2344, Επιθαλ. Ανδρ. Β′ 553, Λιβ. Ρ 917, 2197, Λιβ. Sc. 1159, Λιβ. Esc. 2261, 3197, Λιβ. Ν 1994, 2849, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1525, Επιστ. Ηγουμ. 174, Διγ. Ἀνδρ. 364^{8}.

Το αρχ. επίρρ. *δουλικώς* (L-S, λ. *δουλικός*).

Ευλαβώς, με σεβασμό: *κράζει τους πιστούς τους καρτερούντας έξω και δουλικώς εισέρχονται και προσκυνούσι πάντες* Καλλίμ. 2009.

δουλίς -ίδα η, Ευγεν., Δρόσ. Β′ 110, Καλλίμ. 2190, 2200, Διγ. Ζ 283, 1146, 2234, Βέλθ. 1165, Ερμον. Β 188, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 240, 1804, Ριμ. Βελ. 578, Διαθ. του 1503 (Σάθ., ΜΒ ς′ 688^{14}).

Το μτγν. ουσ. *δουλίς*.

α) Σκλάβα, δούλα (Η σημασ. μτγν., L-S): *ο δὲ λαός εκούρσευεν εκείνης τας δουλίδας* Διγ. Ζ 283· **β**) υπηρέτρια: *οι δούλοι και οι δουλίδες-σου να κλαύσουν, να θρηνήσουν* Βέλθ. 1165.

δουλίσκη η, Διγ. Ο 1993.

Από το ουσ. *δούλη* και την κατάλ. *-ίσκη*.

Σκλάβα, δούλα: *να πάρης και την προίκα-σου...* (παραλ. 1 στ.) *καμήλια και άλογα, δούλους τε και δουλίσκες* ό.π.

δουλιώ, βλ. *δειλιώ*.

δουλογραφείον το, Μακρεμβ., Υσμ. 230^{21}.

Από το *δουλογραφώ* και την κατάλ. *-είον*. Βλ. και Steph., Θησ.

Το συμβόλαιο δουλείας που έκαναν οι ελεύθεροι, όταν γινόταν δούλοι (εδώ μεταφ.) (Για τη σημασ. βλ. και Steph., Θησ.): *Ο δὲ γε θρασύς και άγριος Ποσειδών όρη κυμάτων εγείρει...και όλον δουλογραφείον ερωτικόν εκπλύνει τοις κύμασιν* ό.π.

δουλογραφώ, Μακρεμβ., Υσμ. 175^{23}, 179^{18}, 188^{8}, 230^{18}, $237^{14,17}$, 243^{16}, 266^{5}, 272^{3}, Καλλίμ. 511, 931, 2168, Βέλθ. 360.

Από το ουσ. *δούλος* και το *γράφω*.

α) (Ενεργ. και μέσ.) κάνω κάπ. δούλο, υποδουλώνω, υποτάσσω: *ο σπλάχνα φλέγων και σκληράς δουλογραφών καρδίας* Καλλίμ. 511· *όλον γένος Αμφιτρίτης νεπόδων δουλογραφείται τω μείρακι* Μακρεμβ., Υσμ. 175^{23}· **β**) τοποθετώ κάπ. κάπου ως υπηρέτη: *όπου η ερωτόπλασις τον σύρνει να παγαίνη, όπου ο έρωτας αυτού εδουλογράφησέν-τον* Βέλθ. 360.

δουλοπρεπώς, επίρρ., Καλλίμ. 1920, 2010, Κανaν. 69C, Δούκ. 171^{5}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 142^{17}.

Το αρχ. επίρρ. *δουλοπρεπώς* (L-S, λ. *δουλοπρεπής*).

α) Ταπεινά, με σεβασμό (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2): *δουλοπρεπώς την χάριν-της δέομαι να θελήση να τους δεκτή στο χέρι-της κ' εμένα να τιμήση* Τζάνε, Κρ. πόλ. 142^{17}· **β**) υπάκουα, με ευπείθεια: *(Ἠλθεν και γάρ εστράφηκεν, τον ορισμόν του λόγου πληρώσασα δουλοπρεπώς τον της δεσποίνης λόγον)* Καλλίμ. 1920.

δούλος, ο, Κομν., Διδασκ. Δ 129, Act. Lavr. 57^{49}, $64^{2,10,12}$, $67^{7,22}$, $69^{1,14}$, Προδρ. I 242, III 447, Μανασσ., Χρον. 4327, 4552, Καλλίμ. 925, Διγ. Ζ 1305, 2325, Διγ. (Trapp) Esc. 57, Ερμον. Η 275, Χρον. Μορ. Η 1441, Φλώρ. 1512, Ερωτοπ. 306, Λιβ. Ρ 2701, Λιβ. Esc. 303, Αχιλλ. L 74, Αχιλλ. Ν 265, 850, Ιμπ. 524, Μαχ. 182^{24}, Θησ. Πρόλ. [67], Κορων., Μπούας 18, 42, 75, 117, Πανώρ. Πρόλ. 34, Ε′ 59, Ερωφ. Α′ 311, Ιντ. δ′ 70, Σταυριν. 683, Βλαστού, Επιστ. 177, Σουμμ., Ρεμπελ. 171, Ερωτόκρ. Α′ 229, Γ′ 1099, Δ′ 774, Θυσ.^{2} 233, Στάθ. Β′ 222, Διακρούσ. 108^{16}, κ.π.α.· *β ο ύ λ ο ς*, Κυπρ. ερωτ. 98^{19}.

Το αρχ. ουσ. *δούλος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Υπηρέτης, δούλος (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 8): *αφέντης, όσο πλιά 'γαπά το δούλο, ανέν και σφάλη, 'ς τόση περίσσα όργητα γυρίζει και μεγάλη* Ερωτόκρ. Α′ 229· *βασιλιούς, σκλάβους, φτωχούς και δούλους* Πανώρ. Ε′ 59· (σε φιλοφρόνηση) (Βλ. Πρωΐας Λεξ.): *Της πανιερότητός-σου δούλος* Βλαστού, Επιστ. 177· *προσέρχομαι ο ανάξιος δούλος-σου* Act. Lavr. 64^{2}· (μεταφ.) σκλάβος (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *δούλος* (Α) I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *δούλος της γαστρός* Μανασσ., Χρον. 4327· *έχεις-με, Ἐρω, τρίδουλον, δούλον δεδουλωμένον* Αχιλλ. Ν 850· *δούλον χρυσού χρυσομανή* Μανασσ., Χρον. 4552· *«Πόθου εγενόμην δουλευτής και δούλος της αγάπης...»* Φλώρ. 1512· **β**) υποτελής, υπήκοος: *Ὠ αρχηγέ μετέωρε, είπε, κ' υμείς συμβούλοι, είναι της αυθεντίας-σας καλοί πιστοί-σας δούλοι* Κορων., Μπούας 117. **2**) Έκφρ. *δούλος του Θεού*=υπηρέτης του Θεού (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. Β2 και Β3): *Μηδέν θελήσης, έλεγον, Κύριε, ο εχθρός-σου να πολεμή τους δούλους-σου* Διακρούσ. 108^{16}· *ώ αμιρά, δούλε Θεού, πλήρωσον ώς μας είπες* Διγ. (Trapp) Esc. 57· *Νήφων μοναχός και ηγούμενος της υπεραγίας Δεσποίνης...δούλος υπέγραψα* Act. Lavr. 57^{49}· *Δούλοι-του* (ενν. του Χριστού) *ν' απομείνουσι τώρα λευτερωμένοι* Ερωφ. Ιντ. δ′ 70.

δουλόστεγμα· *υπό δουλοστέγματος,* Λιβ. Esc. 3304, εσφαλμ. γρ. αντί *υποδούλου-σου στέμματα* (βλ. Λιβ. Sc. 2124).

δουλοσύνη η, Σπαν. Ρ 45, Καλλίμ. 741, 2334, Ωροσκ. 40^{9}, Πουλολ. 573, 578, Γράμματα Μετεώρ. 73, Χρον. Τόκκων 846, Φυσιολ. (Legr.) 336, Βησσ., Επιστ. 23^{20}, Χειλά, Χρον. 353, Σφρ., Χρον. μ. 20^{12}, $22^{12,26}$, 82^{33}, 86^{20}, 134^{15}, Ριμ. Βελ. 642, Ἀνθ. χαρ. 294^{12}, Πένθ. θαν.^{2} 118, Ψευδο-Σφρ. 342^{12}, 522^{24}, 566^{29}, Σοφιαν., Παιδαγ. 91, Χρον. σουλτ. 133^{31}, Ιστ. πατρ. 158^{23}, Κυπρ. ερωτ. 31^{6}, 92^{3}, κ.α.

Το αρχ. ουσ. *δουλοσύνη*. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Andr., Lex.).

1) Υποδούλωση (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ.): *νίκας εποίησα πολλάς, μεγάλας δουλοσύνας* Ριμ. Βελ. 642· *απού την γυναίκα γεννάται η δουλοσύνη του ανθρώπου* Ἀνθ. χαρ. 294^{12}· (μεταφ.): *«...συνεδουλογράφησεν κάμὲ μετά των άλλων εις δουλοσύνην φοβεράν όλην-μου την καρδίαν»* Καλλίμ. 741· *Τόση 'ναι η ομορφιά-σου* (παραλ. 1 στ.) *και ποιόν δὲν λείβγω απού την δουλοσύνην* Κυπρ. ερωτ.92^{3}. **2**) Υποταγή· υπακοή: *ρηγάδες και άλλους βασιλείς τους είχαν αυτού βάλει, ποιοί είναι; να δείξωμεν σ' αυτούς τιμήν και δουλοσύνην* Πένθ. θαν.^{2} 118· *ο κύων ο ακάθαρτος την δουλοσύνην δείχνει* Φυσιολ. (Legr.) 336. **3**) Ταπεινότητα, ταπεινοφροσύνη: *μετά φόβου και στοργής και μετά δουλοσύνης ελαίας κάρφος ήφερα* Πουλολ. 573. **4**) Υπηρεσία (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Andr., Lex.): *ο εκπληρών την δουλοσύνην απέθανε* Σφρ., Χρον. μ. 134^{15}· *εις την δουλοσύνην αυτού προσεδέξατό-με* Ψευδο-Σφρ. 522^{24}.

δουλότητα η, Χρον. Μορ. Η 5177.

Από το ουσ. *δούλος* και την κατάλ. *-τητα*.

Υποταγή, υπακοή: *σφήνετε τον όρκον-σας και την δουλότητά-σας, οπού έχετε εις τον βασιλέα* ό.π.

δουλότροπος, επίθ., Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 86^{7}. Βλ. και *δαλότροπος*.

Από τα ουσ. *δούλος* και *τρόπος*. Η λ. τον 4. αι. (Steph., Θησ.).

Που έχει τρόπους, χαρακτήρα δούλου (Η σημασ. τον 4. αι., ό.π.): ό.π.

δουλοχάρτι(ν) το, Διγ. Ζ 203, Διγ. Ἀνδρ. 316^{5,18}.

Από τα ουσ. *δούλος* και *χαρτί(ν)*.

Βιβλίο καταγραφής δούλων: *Εις το βιβλίον σ' έγραψα τούτο το δουλοχάρτιν, δούλον σ' έγραψα εις αυτό και τρίδουλον να σ' έχω* Διγ. Ζ 203.

δουλώνω, Διδ. Σολ. Ρ 48, Διγ. (Trapp) Gr. 1460, Διγ. Ζ 185, 187, Βέλθ. 150, 760, 888, Χρον. Μορ. Η 2562, 2586, 3012, 3040, Φλώρ. 1333, Ερωτοπ. 115, Λίβ. Ρ 1482, Λίβ. Sc. 464, 949, Λίβ. Esc. 327, 341, 356, 1697, Λίβ. Ν 146, 423, 1426, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2549, Αχιλλ. L 617, Αχιλλ. Ν 828, 850, Αλφ. ξεν. 51, Χρον. Τόκκων 1279, Μαχ. 108^{25}, Θησ. (Foll.) I 27, Θησ. Γ' [30^{8}], Αλέξ. 634, 650, 2538, Συναξ. γυν. 131, Κορων., Μπούας 18, 43, 44, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-van Gem.) 111, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 147, Ψευδο-Σφρ. 202^{7}, Αιτωλ., Μύθ. 65^{16}, Κυπρ. ερωτ. 124^{5}, Διγ. Ἀνδρ. 316^{6}, Βακτ. αρχιερ. 146, 148, Διακρούσ. 73^{6}, 104^{20}, 113^{16}, κ.π.α.

Το αρχ. *δουλόω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δουλώ* και Andr., Lex., λ. *δουλώ*).

Α' Ενεργ. **α**) Υποδουλώνω, υποτάσσω κάπ. (Πβ. L-S, λ. *δουλόω* και Δημητράκ., λ. *δουλώ* I): *Ο μύθος λέγει πως τινές με την ταπεινοσύνην δουλώνουσι και τους εχθρούς* Αιτωλ., Μύθ. 65^{16}· *δεσμεύει* (ενν. ο *έρωτας*) *και δουλώνει-τον* Διγ. Ζ 185· (μεταφ.) (Βλ. και L-S, λ. *δουλόω*): *εδούλωσα το ελεύθερον της γνώμης-μου εις εσένα* Λίβ. Esc. 1697· **β**) (προκ. για τόπο) καταλαμβάνω, κυριεύω: (Βλ. και L-S, λ. *δουλόω*): *εδούλωσε τα Σκλάβικα* Χρον. Μορ. Η 3040. **Β'** Μέσ. **1**) Υποδουλώνομαι, υποτάσσομαι (Πβ. και L-S, λ. *δουλόω*): *κύρην-μου σ' έχω αποτουνύν, δουλώνομαι εις εσένα* Λίβ. Sc. 949· *να μάθης τέως εκ της γραφής, ότι δουλώνομαί σοι* Λίβ. Ρ 1482. **2α**) Φρ. *δουλώνομαι αποκάτω*, βλ. *αποκάτω* φρ. I3δ· **β**) (προκ. για γυναίκα) υποτάσσομαι με γάμο στον άνδρα: *πανδρεύονται κι' από λεύθερες γίνονται δουλωμένες* Θησ. Γ' [30^{8}]. **3**) Υπηρετώ, δουλεύω σε κάπ. (Βλ. Schmitt [Χρον. Μορ. σ. 605]): *λίζιος-του γάρ να δουλωθή* Χρον. Μορ. Η 2562· *«Άν εις εμένα σήμερον να δουλωθής προκρίνης, δώσω σοι δόξας και τιμάς και χρήματα να έχης...»* Βέλθ. 760. **4**) (Προκ. για κτήμα) είμαι βεβαρημένος επιβαρύνομαι: *Περί δουλειών και πώς δουλώνουνται τα κτήματα ενού προς τον άλλον* Βακτ. αρχιερ. 148.

Η μτχ. *δουλωμένος* ως επίθ.=υποτελής, υπόδουλος (Βλ. Σακ., Κυπρ. Β' σ. 531): *βασιλείς και κράληδες είναι χαρατσωμένοι και εις εμένα βρίσκονται όλοι-τους δουλωμένοι* Διακρούσ. 73^{6}.

δουλωτικά, επίρρ., Χρον. Μορ. Η 2430, 3382, 7289, Παρασπ., Βάρν. C 229, Χούμνου, Κοσμογ. 1774, Βυζ. Ιλιάδ. 682.

Από το επίθ. *δουλωτικός*.

Με υποταγή, ταπεινά: *Δουλωτικά τον προσκυνά τον ρήγα ο Μέγας Κύρης* Χρον. Μορ. Η 3382· *δουλωτικά και φρόνιμα υπόσχεσες του εποίκεν* Χρον. Μορ. Η 2430.

δουλωτικός, επίθ., Σπαν. (Ζώρ.) V 72, Λίβ. Sc. 780, Δεφ., Σωσ. 13, Δεφ., Λόγ. 167.

Το μτγν. επίθ. *δουλωτικός*.

1) Εξυπηρετικός (Πβ. και τη μτγν. σημασ., L-S): *Στου Ισραήλ την συντροφιάν ήτον εις προκομμένος* (παραλ. 1 στ.) *δουλωτικός με πασαέν* Δεφ., Σωσ. 13. **2**) Υπάκουος: *Δουλωτικός στον κύρην-σου, λέγω, και εις την μητέραν* Δεφ., Λόγ. 167.

δουλωτικώς, επίρρ., Αργυρ., Βάρν. Κ 225, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 415, 1064.

Από το επίθ. *δουλωτικός*.

Με υποταγή, ταπεινά: *Κλίνει ο Καρατζάμπεης, δουλωτικώς επροσκύνα* Αργυρ., Βάρν. Κ 225.

δουμάκι(ν), επίρρ., βλ. *δαμάκι(ν)*.

δουμάκιοι, αντων., βλ. *δαμάκιοι*.

δουμί(ν), επίρρ., βλ. *δαμί(ν)*.

δούξ ο, Act. Lavr. 55^{53}, 67^{32,105}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 16^{18}, Θεολ., Τζίρ. 356^{27}, Φλώρ. 305, Πανάρ. 67^{26}, 70^{28}, 71^{17}, Χρον. Τόκκων 716, 1379, Σφρ., Χρον. μ. 90^{22}, 100^{8,17}, Ἐκθ. χρον. 7^{24}, Ψευδο-Σφρ. 172^{32}, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 781, Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 161^{22}, Διγ. Ἀνδρ. 350^{1}, Στάθ. Γ' 11, 245, 255, κ.π.α.· *δ ο ύ κ α ς*, Πόλ. Τρωάδ. 351, 797, Χρον. Μορ. Η 361, 2143, 8051, Φλώρ. 855, 1821, Πανάρ. 64^{20}, Λίβ. Ρ 989, Λίβ. Ν 2104, 3766, Χρον. Τόκκων 526, Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 177, 285, Μαχ. 512^{33}, Δούκ. 43^{19}, 329^{9}, Θησ. (Foll.) I 3, Θησ. Πρόλ. [208], ϛ' [44^{1}], Ζ' [105^{2}], Σαχλ. Ν 289, Σαχλ., Αφήγ. 268, Ἐκθ. χρον. 59^{3}, Κορων., Μπούας 10, 42, 89, 128, Ιστ. πολιτ. 23^{19,22}, Μηλ., Οδοιπ. 638, Δωρ. Μον. XXXIV, Στάθ. Γ' 26, 134, Πρόλ. άγν. κωμ. 34, Ζήν. Β' 380, Τζάνε, Κρ. πόλ. 486^{5}, 518^{18}, κ.π.α.· πληθ. *δ ο ύ κ η δ ε ς*, Δωρ. Μον. XXXIV, Τζάνε, Κρ. πόλ. 518^{18}· *δ ο ύ κ ο ι*, Ζήν. Α' 279, 305, Ε' 34· *δ ο υ ξ ο ί*, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 738.

Το λατ. *dux*. Η λ. τον 4. αι. (L-S). Ο τ. *δούκας* και σήμ. (Δημητράκ.). Για τη λ. βλ. και Ahrweiler, Etudes VIII 103.

α) Στρατιωτικός ή πολιτικός διοικητής, άρχοντας (Βλ. Δημητράκ. και Ahrweiler, Etudes VIII 103): *δούκας ήτον των Αθηνών* Χρον. Μορ. Η 8051· *Βασιλείς, άρχοντες φρικτοί, δουκάδες και ρηγάδες* Θησ. Πρόλ. [208]· *ο των λευκών διοικητής, δούξ και στρατοπεδάρχης* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 781· *Πάσα προπέτεια κατά δουκός ή άρχοντος του στρατιώτου κεφαλικήν επάγει τιμωρίαν* Αρμεν., Εξάβ. Α' 16^{18}· **β**) *δούκας Βενετίας*=δόγης (Βλ. Πορφυρογ., Προς Ρωμαν. 27^{77} κ.α.)· **γ**) *μέγας δούξ* ή *δούκας*=ο επικεφαλής του στόλου, αρχιναύαρχος (Η σημασ. στον Ψευδο-Κωδ., Οφφικ. σ. 398. Βλ. και Ahrweiler, Etudes VIII 77 σημ. 5 και Κουκ., ΒΒΙΙ ϛ' 128): *ήλθεν ο μέγας δούξ ο Σχολάρις και ο υιός αυτού... κατά της Τραπεζούντος μετά έν κάτεργον και βάλκας ια'* Πανάρ. 70^{28}· *των ενεργούντων τας της θαλάσσης δουλείας δικαίῳ του περιποθήτου συγγάμβρου του κραταιού και αγίου ημών βασιλέως και μεγάλου δουκός του θεοσώστου στόλου* Act. Lavr. 67^{105}· *ο βασιλεύς τῳ του μεγάλου δουκός οφφικίῳ τούτον ετίμησε* Ψευδο-Σφρ. 172^{32}.

δούπημα το, Μανασσ., Χρον. 5937.

Το μτγν. ουσ. *δούπημα* (Lampe, Lex.).

Θόρυβος, υπόκωφος κρότος (Βλ. τη μτγν. σημασ., Lampe, Lex.): *ασπίδων δέ δουπήματα και πάταγον αρμάτων* ό.π.

δούπλα η, Αρμεν., Εξάβ. Α' 9^{14} σχόλ. δίς.

Το λατ. *dupla*. Η λ. στο Du Cange.

(Προκ. για αγοραπωλησία) η συμφωνία απόδοσης του τιμήματος στο διπλάσιο σε περίπτωση διεκδίκησης του πράγματος (Για τη σημασ. βλ. Du Cange. Βλ. και Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 396]): *λέγει ο νόμος ότι επί της πράσεως αναγκαίως έπεται η δούπλα, τουτέστι το επερωτάσθαι τον πωλούντα ότι, εάν εκνικηθή το πράγμα, ίνα δώσω το τίμημα εις το διπλούν* ό.π.

δουριίτης, επίθ., Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 509.

Από το επίθ. *δούριος* και την κατάλ. *-ίτης*.

Ξύλινος: *αυλακισμός* (έκδ. *βλακισμός*· διορθώσ.) *της πόλεως και δουριίτης ίππος ώς είναι το παρά πολλών θρυλλούμενον, ού ψεύδος* ό.π.

δουρώ, Διήγ. Αγ. Σοφ. 159^{12}, Καρτάν., Διαθ. 236, 238, 240· *ν τ ο υ ρ ώ,* Συναξ. γυν. 718 (έκδ. *τουρήσω*· διόρθ. Χατζιδ. σε *ντουρήσω*. Βλ. Βέη, Επετ. Παρνασσ. Θ', 1906, 141).

Το λατ. *duro*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Βλ. Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ. σ. 345 και Βέη, Επετ. Παρνασσ. Θ', 1906, 141). Για τη λ. βλ. και Μάνθου, Συμφ. Μορέως σ. 78, $91^{α}$, κ.α.

α) Διατηρούμαι (Για τη σημασ. βλ. Γεωργίου Χρ., ό.π.): *Εδούρησεν δέ ο μέγας τούρλος, ώς λέγουσιν τινές, χρόνους δώδεκα* ό.π.· **β**) ζω: *οι άνθρωποι δουρούν εις τούτον τον κόσμον ένας πλέον παρά τον άλλον* Καρτάν., Διαθ. 236.

δουστράλι το, ·Εγγρ. του 13. αι. (ΝΕ 7, 1910, 41^{20}).

οινοβούτια ις'...τινάρια κ'. μάρρες ι'. κουπάνες θ'., πελέκια ζ., δουστράλια γ'. ό.π.

δοχειάρης ο, βλ. *δοχειάριος*.

δοχειάριον το, ·Εγγρ. του 1143 (Miklos.-Müller, Acta 5, 180), Παΐσ., Ιστ. Σινά 995.

Από το ουσ. *δοχείον* και την κατάλ. *-άριον*.

Αποθήκη ιδίως τροφίμων (Για τη σημασ. βλ. BZ 2, 1893, 137, λ. *δοχειάριος*): *«Μέσην» το λέγομεν ημείς, «δοχειάριον» οι άλλοι, δοχειαρίτης, επειδή εκεί τα σκεύη βάλλει· και βρώσιμα και πόσιμα εκεί πάντα τυγχάνουν* Παΐσ., Ιστ. Σινά 995.

δοχειάριος ο, Προδρ. ΙΙΙ 63, 400α (χφφ. GV) (κριτ. υπ.), Act. Lavr. 60^{12}, $67^{35, 100}$, $68^{8, 41}$, ·Εγγρ. του 1143 (Miklos.-Müller, Acta 5, 186)· *δ ο χ ε ι ά ρ η ς,* Προδρ. ΙΙΙ 63 (χφ. Η) (κριτ. υπ.), 400a (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.).

Από το ουσ. *δοχείον* και την κατάλ. *-άριος* (Για την κατάλ. *-άριος* βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 421). Η λ. και σήμ. (Τωμ., ΕΕΒΣ 33, 1964, 15). Ο τ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Παπαδ. Α., ΛΑ 6, 1923, 126). Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Ϛ' 89.

(Προκ. για μοναχό) αποθηκάριος ιδίως τροφίμων (Η σημασ. και σήμ., Τωμ. Ν., ό.π. και Παπαδ. Α., ό.π.): *εκείνος έν' λογαριαστής και σύ είσαι θερμοδότης· εκείνος δοχειάριος, σύ δέ κρομμυδοφύλαξ* Προδρ. ΙΙΙ 63.

δοχειαρίτης ο, Παΐσ., Ιστ. Σινά 996.

Από το ουσ. *δοχειάριον* και την κατάλ. *-ίτης*.

Αποθηκάριος ιδίως τροφίμων: *«Μέσην» το λέγομεν ημείς, «δοχειάριον» οι άλλοι, «δοχειαρίτης», επειδή εκεί τα σκεύη βάλλει· και βρώσιμα και πόσιμα εκεί πάντα τυγχάνουν* ό.π.

δοχείο(ν) το, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 44, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 740, Φυσιολ. (Legr.) 859, Σοφιαν., Παιδαγ. 91, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 405, Κρ. συμβόλ. 178, Σουμμ., Παστ. φιδ. Χορ. γ' [23].

Το μτγν. ουσ. *δοχείον*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Σκεύος που περιέχει κ., δοχείο (εδώ μεταφ.) (Βλ. και Lampe, Lex. στη λ. 7): *κάμνει-τον δούλον ηδονής, δοχείον εδικόν-του* Φυσιολ. (Legr.) 859· *λέγω τον ενδοξότατον και δοχείον των αρετών Αντώνιον* Σοφιαν., Παιδαγ. 91· (προκ. για την Παναγία) (Βλ. Lampe, Lex. στη λ. 5): *δοχείον της θεότητος, Παρθένε Θεοτόκε* Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 740. **2**) Χτιστός λάκκος στον οποίο χύνεται ο μούστος από το πατητήρι (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, βλ. Ξανθουδίδη [Κρ. συμβόλ. σ. 324] και Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., λ. δοχειό): *κάνοντάς-το αμπέλι εβγάνοντας από την μέση κρασί, μούστο από το δοχείο* Κρ. συμβόλ. 178.

δοχή η, Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (?) (Σάθ. ΜΒ Ϛ' 627^{1}), Δούκ. 417^{9}, Πικατ. 44, Συναδ., Χρον. 71.

Το αρχ. ουσ. *δοχή*. Η λ. και σήμ. (τ. *δόχη*) ιδιωμ. (Ανδρ., Αντιχάρ. 241).

1) Εισφορά (Βλ. N. Svoronos, REB 24, 1966, σ. 98): *Άκτος αποδείξεως ιερέων χάριν της δοχής των τελεσμάτων αυτών* Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. (?) (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 627^{1})· (μεταφ.): *έπασχεν* (ενν. *ο δράκος*), *ώς μου φαίνεται, να πάρη την δοχή-μου* Πικατ. 44. **2**) Υποδοχή (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II. Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Γ' 381 και Guilland, BSl. 26, 1965, 17): *Ο δ' αδελφός του ηγεμόνος σιρ Νικόλαες Γατελούζος ποιήσας δοχήν μεγάλην, κατήλθεν από του κάστρου εις την σκηνήν* Δούκ. 417^{9}. **3**) Ενέδρα (Βλ. και Andr., Lex. στη λ. 1): *Απέθανεν και ο παπά κυρ-Κωνσταντής...Τον έφερναν από την δοχήν κρουσμένον από τα φευγία* Συναδ., Χρον. 71.

δόχνει, βλ. *διόχνει*.

δραγανίζω, βλ. *δρουγανίζω* και *τραγανίζω*.

[**δραγάντε,** βλ. *αδραγάντε* όπου στο τυπολ. να προστεθή ο τ. *δραγάντε,* Αγαπ., Γεωπον. 202].

δραγατεύω, Καλλίμ. 2459, Λίβ. P 771, Λίβ. Esc. 1070 (κριτ. υπ.)· *δ ε ρ γ α τ ε ύ ω,* Λίβ. Ν 928.

Από το ουσ. *δραγάτης* και την κατάλ. *-εύω*. Βλ. και L-S.

Είμαι δραγάτης, αμπελοφύλακας· φυλάγω αμπέλι: *βλαστολογήση-το* (ενν. *αμπέλι*) *καλά και δραγατεύση τούτο* Καλλίμ. 2459.

δραγάτης ο, Καλλίμ. 926, 2087, 2430, 2465, 2467, Λέοντ., Αιν. II 39.

Για την ετυμ. βλ. Ανδρ., Λεξ. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Φύλακας κήπου ή αμπελιών (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *Είδεν αυτόν τον μισθαργόν, του κήπου-του δραγάτην* Καλλίμ. 2430· *τον καιρόν του τρύγους έλθη και δυναστεύση-το* (ενν. *αμπέλιν*) *άλλος... ...κάκείνον τον δραγάτην ...θέλει να τον σκοτώση* Καλλίμ. 2465· (μεταφ.) *των χαρίτων κηπουρός, της καλλονής δραγάτης* Καλλίμ. 926.

δράγμα η, Αγαπ., Γεωπον. 154, 155· *δ ρ ά μ α,* Αγαπ., Γεωπον. 148.

Από το αρχαϊκ. ιταλ. *dragma.*

Μικρή, ελάχιστη ποσότητα: *«να βάλης...μιάν δράγμα φίνα κανέλα»* αυτ. 155.

δραγμή η, Φυσιολ. (Zur.) XVI $1^{16,21,22,47}$.

Από το *δράσσω* και την κατάλ. *-ή.* Η λ. του 6. αι. (K. Mitsakis, Glotta 43, 1965, 184). Βλ. και L-S.

Δεμάτι (Η σημασ. του 6. αι., Mitsakis, ό.π.): *ποιεί δραγμάς επτά από βοτάνων χλωρών και αποβρέχει αυτά ημέρας επτά, έως ού μοχλιάσωσιν* αυτ. 1^{16}.

δραγομάνος ο, βλ. *δραγουμάνος.*

δραγουμανίζω, Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 188, κριτ. υπ.).

Από το ουσ. *δραγουμάνος* και την κατάλ. *-ίζω.* Η λ. στο Βλάχ.

Μεταφράζω, ερμηνεύω (Η σημασ. στο Βλάχ.): *δραγουμανίζων τον βασιλέα τοις εκ του γένους αυτού* ό.π.

δραγουμάνος ο, Διγ. (Trapp) Gr. 188, Διγ. Ζ 384, Βησσ., Επιστ. 23^{1}, Διήγ. Αλ. V 45, 46, Αλεξ. 2115, Πεντ. Γέν. XLII 23, Έξ. IV 16, Ιστ. πατρ. 114^{7}, Διγ. Άνδρ. 321^{17}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 463^{2}· *δ ρ α γ ο μ ά ν ο ς,* Σφρ., Χρον. μ. 30^{9-10}, Έγγρ. του 1650 (Γενναδ., Φωτίειος Βιβλ. 1 σ. 94)· *τ ζ ο υ ρ τ ζ ο υ μ ά ν ο ς,* Μαχ. 644^{27}· *τ ζ ο υ τ ζ ο υ μ ά ν ο ς,* Μαχ. 676^{19}.

Από το βενετ. *dragoman* (G. Spadaro, Sic. Gymn. 21, 1968, 268). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δραγομάνος*).

Διερμηνέας (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *εκείνος έφη προς αυτούς διά του δραγουμάνου* Διγ. (Trapp) Gr. 188.

δράζω, βλ. *δράσσω.*

δράκαινα η, Μανασσ., Χρον. 3250, Καλλίμ. 1515, 1539, 1540, 1587, Βεντράμ., Γυν. 149, Δαμασκ. Στουδ., Φυσιολ. Τ 250, 251, 253.

Το αρχ. ουσ. *δράκαινα.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Η γυναίκα του δράκου (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. I· η σημασ. και σήμ.): *«εκ το δρακοντόκαστρον ο βασιλεύς απήρεν την δράκαιναν και δέσποιναν εις το παλάτιν έχει...»* Καλλίμ. 1539. **2**) Είδος ψαριού, «ιχθύς ο τραχίνος» (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *Ο δράκων είναι ψάρι εις την θάλασσαν, το οποίον το ονομάζουν οι άνθρωποι δράκαιναν* Δαμασκ. Στουδ., Φυσιολ. Τ 253.

δρακολιοντάρι το, Κορων., Μπούας 50.

Από τα ουσ. *δράκος* και *λιοντάρι.*

(Μεταφ.) πάρα πολύ δυνατός: *Ιδόντες ούν την προθυμιάν του θείου Μερκουρίου, του θαυμαστού και εκλεκτού και δρακολιονταρίου* ό.π.

δρακονίζω, Παλαμήδ., Βοηβ. 158.

Από το *ακονίζω* με επίδρ. του ουσ. *δράκος.*

Τρίζω τα δόντια σά δράκος: *οι Βλάχοι έφτασαν από τες δυό μεριές τα δόντια δρακονίζοντας* ό.π.

δράκοντας ο, βλ. *δράκων.*

δρακόντειος, επιθ.· *δ ρ α κ ό ν τ ε ο ς,* Διγ. (Trapp) Esc. 1093.

Το αρχ. επιθ. *δρακόντειος.*

δρακόντεος, επιθ., βλ. *δρακόντειος.*

δρακοντιάζω, Γλυκά, Στ. 347.

Από το ουσ. *δράκοντας* και την κατάλ. *-ιάζω.*

Γίνομαι σά δράκοντας: *Μή συκοφάντην πτοηθής, άν έχη δρακοντιάσειν, άν έχη το κοντάριν-του φθάσειν εις το Δυρράχιν* ό.π.

δρακοντιαίος, επιθ., Βίος Αλ. 307, 570.

Από το ουσ. *δράκοντας* και την κατάλ. *-ιαίος.* Η λ. του 4. αι. (L-S Κων/νίδη συμπλ.).

Που ταιριάζει σε δράκοντα: *οδόντας...οξείς, δρακοντιαίους* αυτ. 570· *τριβώνα κάλλιστον, καθαρώτατον, μέγαν, δρακοντιαίον* αυτ. 307.

δρακοντίας ο, Αλεξ. 2321.

Το μτγν. ουσ. *δρακοντίας.*

Πολύτιμος λίθος (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 4): *Στες δύο άκρες ήτονε* (εvv. τα τραπέζια) *μετά των δρακοντίων και εις τη μέση ήτονε μετά των 'λεφαντείων* ό.π.

δρακοντίζω, Καλλίμ. 711.

Από το ουσ. *δράκοντας* και την κατάλ. *-ίζω.*

(Προκ. για καρδιά) κάνω την καρδιά κάπ. να είναι σάν του δράκοντα: *Η δυστυχής-μου, ληστρική και φθονερά-μου τύχη εξαναπλάσαι δύναται την ανθρωπίνην φύσιν και δρακοντίσαι και την σήν ανθρώπινον καρδίαν* ό.π.

δρακοντογνώμων, επιθ., Μανασσ., Αρίστ. Ιη'36 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 153^{2}].

Από τα ουσ. *δράκοντας* και *γνώμη.*

Που έχει αισθήματα δράκοντα· μοχθηρός, επίβουλος: *Καρδία γάρ απάνουργος και μή δολορραφούσα ψυχής δρακοντογνώμονος ούκ οίδε φαρμακείας* ό.π.

δρακοντοκάκωσις η, Καλλίμ. 767.

Από τα ουσ. *δράκοντας* και *κάκωσις.*

Η κακοποίηση από το δράκοντα: *Το κάλλος γούν το φυσικόν ανέλαμπε της κόρης, επεί παρήλθε πάντελώς τας δρακοντοκακώσεις* ό.π.

δρακοντόκαστρον το, Καλλίμ. 176, 1053, 1140, 1235, 1266, 1358, 1514, 2496.

Από τα ουσ. *δράκοντας* και *κάστρον.* Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

Το κάστρο του δράκοντα: *έφθασαν εις το κάστρον, αυτό το δρακοντόκαστρον το φοβερόν και μέγα* αυτ. 176.

δρακοντώδης, επιθ., Μιχ. ιερομ. 22, Καλλίμ. 670, 1225.

Το αρχ. επιθ. *δρακοντώδης.*

1) Που ανήκει σε δράκοντα: *να φθάσουν εις τα σύνορα του δρακοντώδους κάστρου* Καλλίμ. 1225. **2**) (Μεταφ.) άγριος, άσχημος (Πβ. Δημητράκ. στη λ. 2): *αι δρακοντώδεις δ' ηδοναί παθών των πολυπλόκων* Μιχ. ιερομ. 22.

δράκος ο, Καλλίμ. 1276, Καλλίμ. (Pichard) 492, Διγ. (Trapp) Esc. 1730, Ερμον. Π 31, Φλώρ. 646, Ερωτοπ. 461, Αχιλλ. L 766, 989, Αχιλλ. Ν 1750, Ιμπ. (Legr.) 189, Τζαμπλάκ. 7, 90, Λέοντ., Αιν. Ι 263, Θρ. Κων/π. Β 83, 84, Θρ. Κων/π. διάλ. 84, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 477, 848, Αργυρ., Βάρν. Κ 7, Θησ. Η' [102^{7}, 121^{1}], Σκλέντζα, Ποιήμ. 7^{61}, Αλεξ. 186, 189, 590, Ανθ. χαρ. 293^{19}, Πικατ. 7, 111, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 320, Βεντράμ., Γυν. 9, Πεντ. Δευτ. XXXII 33, Ρίμ. θαν. 42, 120, Μηλ., Οδοιπ. 635, Πανώρ. Α' 83, Βίος Δημ. Μοσχ. 216, Σταυριν. 192, Ερωτόκρ. Β' 413, 2016, Δ' 937, Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 13, 63, Τζάνε, Κρ. πόλ. 183^{19}, 237^{2}, 296^{2}, 527^{26}.

Από το αρχ. ουσ. *δράκων* (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 190, Β' 9 και Παπαδ. Α., ΕΕΒΣ 23, 1953, 390). Η λ. στο Du Cange και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Μυθικό τέρας (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1 και Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 2): *θέλ' έβγει ο δράκος πάλι νά θα σ' αρπάξει το ζιμιό με μάνητα μεγάλη* Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 13· *Ως τό 'κουσε Νεκτεναβός τότε μεταμορφώθη, εγίνη δράκος φοβερός* Αλεξ. 186. **2**) Φίδι (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 1): *Μέσα στο μέσον των θεριών δράκον μεγάλον είδα* Πικατ. 7· *Δράκος επιάσε το νερό κ' έδιωξε το λιοντάρι* Τζάνε, Κρ. πόλ. 183^{19}. **3**) (Προκ. για άνθρωπο) αυτός που έχει υπερφυσικές ιδιότητες (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Ήτονε* (ενν. *ο Πιστόφορος*) *δράκος στην καρδιά, στη δύναμη λιοντάρι* Ερωτόκρ. Β' 413· *ο Αχιλλεύς ο θαυμαστός ο δράκος και ο λέος* Αχιλλ. Ν 1750· *μετά ώραν ολιγήν ήλθεν ο επιτραπέζης εύτολμος, άνδρας άγριος, ως δράκος φουμισμένος* Φλώρ. 646.

δράκτης ο, Καλλίμ. 878.

Από τον αόρ. του *δράσσω* και την κατάλ. *-της*.

Αυτός που αρπάζει, άρπαγας: *έχει* (ενν. *ο τόπος*) *και δάσωμα καλόν προς το να σκεπαστούσιν άνθρωποι ξένοι, ζητηταί και δράκται και κουρσάροι* ό.π.

δράκτι το, βλ. *αδράκτι*.

δράκτω, βλ. *δράσσω*.

δράκων ο, Εις Θεοτ. 106· *δ ρ ά κ ο ν τ α ς,* Καλλίμ. 1380, Διγ. (Trapp) Esc. 1089, Χρον. Μορ. Η 4040, Απόκοπ. 61, Ερωφ. Δ' 110, Ερωτόκρ. Β' 1120, 1520, Δ' 1753, Ε' 15, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1124], Διγ. Ο 1268· *δ ρ ά κ ω ν - δ ρ ά κ ο ν τ α ς,* Λόγ. παρηγ. L 541, Διγ. (Trapp) Esc. 30, 235, Αχιλλ. L 1165, 1226, Αχιλλ. Ν 260, 1485, Φυσιολ. (Legr.) 906, Θησ. Ε' [75^{8}], Κορων., Μπούας 104, Βεντράμ., Γυν. 21, Ρίμ. θαν. 131, Διγ. Άνδρ. 319^{30}, 341^{20}, 365^{8}, Αποκ. Θεοτ. Ι 117.

Το αρχ. ουσ. *δράκων*. Ο τ. *δράκοντας* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δράκοντας*).

1) Φίδι (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι): *καλά πολλά το λέσινε, πως στα όμορφα χορτάρια δράκοντες χώνουνται ζιμιό κι' αγριότατα λιοντάρια* Ερωφ. Δ' 110. **2**) Μυθικό τέρας, δράκος (Πβ. την αρχ. σημασ., Δημητράκ. στη λ. 2. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *δράκοντας*): *ευρίσκουσι μετά πικράς, οδυνηράς καρδίας το χρυσοδρακοντόκαστρον και την δρακόντου πόλιν* Καλλίμ. 1380· *Δράκοντας κι' όχι ανθρώπινο το πρόσωπόν του μοιάζει* Ερωτόκρ. Β' 1120. **3**) (Προκ. για το διάβολο) (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. 2d): *χαίρε, αγνή, η δράκοντος του αρχεκάκου κάραν συνθλάσας* Εις Θεοτ. 106. **4**) (Μεταφ.) άνθρωπος δυνατός, άγριος: *επεί, ώς εβλέπω και θεωρώ, ο δράκοντας εκείνος ο αφέντης της Καρύταινας κακά τους υπαγαίνει* Χρον. Μορ. Η 4040.

δραλίζω και **δραλώ,** βλ. *τραλίζω*.

δράμα η, βλ. *δράγμα*.

δράμα το, Μανασσ., Χρον. 4698, 5701, Δούκ. 43^{13}, 137^{32}, Ριμ. Βελ. 852, Έκθ. χρον. 24^{24}, 31^{12}, 35^{7}, 41^{16}, 44^{16}.

Το αρχ. ουσ. *δράμα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Γεγονός, συμβάν (Η σημασ. μτγν. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *Οι δέ της Πόλεως μηδοπωσούν εννοήσαντες το δράμα εσπέρας ήδη καταλαβούσης* Δούκ. 137^{32}· *ότι τον Βελισάριον τον μέγαν ετυφλώσαν* (παραλ. 2 στ.), *πάντες οι μαχιζόμενοι εχαίρουνταν το δράμα* Ριμ. Βελ. 852. **2**) Ενέδρα, παγίδα: *Ιδόντες δέ οι Τούρκοι τας χαλάστριας άτερ όχλου, ώρμησαν μετά αλαλαγμού, μή νοήσαντες το δράμα* Έκθ. χρον. 35^{7}.

δράμι(ον) το, Ασσίζ. 244^{19}, 245^{20}, Rechenb. 35^{2}, Αιτωλ., Μύθ. 11^{6}, Αγαπ., Γεωπον. 137, 144· *α δ ρ ά μ ι (ο ν),* Ασσίζ. 241^{11}, 244^{29}, 492^{11}, 494^{18}.

Από το αραβ. *dirhem* ‹ελλ. **δράχμιον* (Ανδρ., Λεξ. και Frisk, Wört. I 416). Η λ. στο Somav. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *αδράμιον* στη Metrol. σ. 176.

α) Μονάδα βάρους (Η σημασ. στο Somav. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Απέ το κρασίν τό φέρνουν απέ την Σαρακηνίαν της γής κελεύει το δίκαιον να πάρουν απού κάθα ασκίν τέλος δράμια γ' ήμισον* Ασσίζ. 244^{19}· **β**) πολύ λίγο, ελάχιστο (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Ο μύθος διά έμορφους λέγει οπού 'ν' στο σώμα κι' ο μυελός-τους δέν 'ξίζει τέσσερα δράμια χώμα* Αιτωλ., Μύθ. 11^{6}.

Δραμιώτης ο, Συναδ., Χρον. 40.

Από το κύρ. όνομ. *Δράμα* και την κατάλ. *-ιώτης*.

Αυτός που κατάγεται από τη Δράμα: *τον Ιουσούφ αγά τον Δραμιώτη* ό.π.

δραμός ο, βλ. *δαρμός*.

δράμω, Λέοντ., Αιν. V 17.

Από τον αόρ. του *τρέχω*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).—Βλ. και *τρέχω*.

Διατρέχω (Βλ. Andr., Lex. στη λ. 1): *Ιουδαίοι πάντες δράμουν, από άκρων έως άκρων όλης τε της οικουμένης* ό.π.

δράξ η, Γλυκά, Αναγ. 30, Ιερακοσ. 475^{10}.

Το μτγν. ουσ. *δράξ*. Η λ. και σε σχόλ. (L-S). Η λ. στον τ. *δράκα* και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

Ποσότητα ίση με μιά χούφτα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι. Βλ. και Πετρόπ., ΕΛΑ 7, 1952, 97): *λαβών δάδας λιπαράς και βάτου ρίζας και πλατάνου ανά δράκα μίαν και βαλών αυτά εν χύτρα έψει* Ιερακοσ. 475^{10}· *τίς ούτος ο πνιγόμενος εις ύδωρ δράκα μίαν,...;* Γλυκά, Αναγ. 30.

δράξιμον το, Ασσίζ. 35^{13}.

Από τον αόρ. του *δράσσω* και την κατάλ. *-ιμον*. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Άρπαγμα (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 1): *αμέ άν ένι γή, χωράφια, περιβόλια ού πράγματα τά να ένι παραπτώματα ως γιόν φόνον, κλεψία, δράξιμον ή δανεικόν..., τοιούτα πράγματα εντέχεται καλά οι κριτάδες να τα κρίνουν εις την αυλήν* ό.π.

δραπανερός, επίθ., βλ. *δρεπανερός.*

δραπάνι(ν) το, βλ. *δρεπάνι(ν).*

δραπανοάμαξο το, βλ. *δρεπανοάμαξο.*

δραπετεύω, Μανασσ., Αρίστ. Ι β′ 83 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 35^{2}], Μανασσ., Χρον. 3960, 5765, 5968, 6210, Ηπειρ. 222^{4}, Φυσιολ. (Legr.) 382.

Το αρχ. *δραπετεύω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α′ Μτβ **1**) Αποφεύγω: *Αλλά κακούς, ώς έοικε, και θάνατος φοβείται και δραπετεύει τους σκαιούς* Μανασσ., Αρίστ. Ι β′ 83 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 35^{2}]. **2**) Κάνω κάπ. ή κ. να φύγη: *Το μελίσσιν το σοφόν πολλά το δραπετεύει* Φυσιολ. (Legr.) 382. **Β′** (Αμτβ.) φεύγω κρυφά (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *ο γάρ Ιουστινιανός τους δόλους του χαγάνου και τας βουλάς αναμαθών εκείθεν δραπετεύει* Μανασσ., Χρον. 3960.

δραπέτης ο, Ευγεν., Δρόσ. Δ′ 165.

Το αρχ. ουσ. *δραπέτης.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Αυτός που «ξεφεύγει» κρυφά (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Πλήν ίσθι μοι τον παίδα τούτον τοξότην, τον δραπέτην Έρωτα* ό.π.

δράππα η, Μαχ. 266^{3}, Βουστρ. 420.

Από το προβηγκ. *trappa* (Χατζ., Ξέν. στοιχ. 72). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β′ σ. 531).

Κρυφή πόρτα, καταπακτή (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, ό.π.): *κείνος ενέβην μέσα εις την δράππαν και εγλύτωσεν με το θέλημαν του Μαρτινίκου* Βουστρ. 420· *εσφαλίσαν την δράππαν* Μαχ. 266^{3}.

δράπτω· *δράπτει,* Καλλίμ. (Pichard) 1298, εσφαλμ. γρ. αντί *δράττει* (Βλ. Καλλίμ. 1298).

δρασκαλεύω, βλ. *δρασκελεύω.*

δρασκελεύω, Λιβ. Ν 2459· *δ ρ α σ κ α λ ε ύ ω,* Λιβ. Sc. 1631, Λιβ. Esc. 2780 (κριτ. υπ.).

Από το *δρασκελίζω* ή το *δρασκελώ* κατά τα ρ. σε *-εύω.*

Ανεβαίνω κάπου ανοίγοντας τα σκέλη, δρασκελώ: *επάνω εδρασκελεύσαμεν και ανέβημεν εις το βράχος* Λιβ. Ν 2459.

δρασκελώνω, Τζαμπλάκ. 27.

Από το *δρασκελίζω* κατά τα ρ. σε *-ώνω.*

Ανεβαίνω κάπου ανοίγοντας τα σκέλη: *οχ την έξω μερεάν* (ενν. του τροχού) *άνθρωποι* (έκδ. *άνθρωπον*· διορθώσ.) *δρασκελώναν με σύντριψην και με σπουδήν και με πολύν αγώναν* ό.π.

δράσσω -ττω, (Ι), Λόγ. παρηγ. Ο 600, Καλλίμ. 1113, 1298, Ασσίζ. 212^{9}, Ερμον. Σ 170, Διήγ. παιδ. 281, Φλώρ. 1670, 1810, Απολλών. 497, 510, Λιβ. Ρ 1476, 1594, 1638, Λιβ. Sc. 189, 457, 722, Λιβ. Esc. 1312, 1576, 3835, Λιβ. Ν 1165, 1622, 2389, Αχιλλ. Ν 1618, Φυσιολ. (Legr.) 301, Φυσιολ. 371^{23}, Μαχ. 464^{13}, Ch. pop. 478, Βυζ. Ιλιάδ. 428,

Βίος γέρ. V 795· *δ ρ ά ζ ω,* Λιβ. Sc. 2669· *δ ρ ά κ τ ω,* Χρον. Τόκκων 3814· *δ ρ ά χ ν ω,* Αχιλλ. Ν 577, 1332, Χρον. Τόκκων 3566· *δ ρ ά χ ω,* Λιβ. Sc. 790· αόρ. *ά δ ρ α ξ α,* Ευγέν. 1129, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β′ [340]· αόρ. *έ δ ρ α ξ α,* Προδρ. Ι 266, Ερμον. Γ 46, Χρον. Μορ. Η 1687, Διήγ. Βελ. 204, Λιβ. Esc. 1507, Λιβ. Ν 1356, Ιμπ. 755, Χρον. Τόκκων 692, 3823, Χρησμ. VII 14, Χρησμ. (Βέης) 13^{25}, Φυσιολ. (Legr.) 527, Παρασπ., Βάρν. C 392, Αργυρ., Βάρν. Κ 395, Μαχ. 314^{17}, 408^{24}, 416^{20}, 492^{2}, 508^{18}, 606^{3}, 658^{15-6}, Βουστρ. 474, Διγ. Ἀνδρ. 345^{8}, Διακρούσ. 100^{32}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 259^{11}.

Το μτγν. *δράσσω* (L-S, λ. *δράσσομαι*). Τ. *δράζομαι* τον 4. αι. (Sophocl.). Η λ. και οι τ. *δράζω* και *δράχνω* και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex. και ΙΛ, λ. *αδράχνω*).

Α′ (Μτβ.) **1**) Πιάνω βίαια κάπ. ή κ., κρατώ, αρπάζω (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *δράσσομαι* Ι1. Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex. στη λ. 1 και ΙΛ, λ. *αδράχνω* 1): *Από το χέρι δράσσει-την, εις το κελλίν την φέρνει* Καλλίμ. 1113· *πάραυτα έδραξεν την έλαφον από το ποδάριον* Διγ. Ἀνδρ. 345^{8}· *κοντάριν δράχνει σύντομα* Αχιλλ. Ν 1332· *εξαίφνης εξεπήδησεν και δράσσει-την την κόρην και το σπαθίν-του ξέβαλεν διά να την αποκτείνη* Απολλών. 497· *Εφόρτωσαν τα πλευτικά την νύκταν στρατιώτες, εις την γήν τους έβγαλαν τα άλογα να δράξουν* Χρον. Τόκκων 692· *έδραξεν ο λαός το σεντούκιν των γράψιμάτων της λόντζας των Γενουβήσων και ετσάκκισάν-το* Μαχ. 314 [17]. **2α**) (Προκ. για άνθρωπο) συλλαμβάνω: *ήτον η εννοία του Νικολή να τον δράξη, να τον σκοτώση τον ρήγαν* Βουστρ. 474· **β**) (προκ. για πόλη, κάστρα) καταλαμβάνω, κυριεύω: *Γροικώντα οι Βουργάροι οπού ήτον έξω της Λευκωσίας το πώς επήγαν όλοι οι περίτου Γενουβήσοι εις την Αμμόχουστον και απού μείναν ήτον ολίγοιν, εννοιάστησα να την δράξουν* Μαχ. 492^{2}· *Έδραξεν* (ενν. *ο Βελισάριος*) *κάστρη και λαόν εκ το νησίν εκείνον, όλον τριγύρου το νησίν εποίκεν εδικόν-του* Διήγ. Βελ. 204. **3**) (Προκ. για λόγια) αποσπώ, παίρνω λόγια: *Λέγει και συντυχαίνει-τον, ίνα τον δράξη λόγια* Ιμπ. 755. **Β′** (Αμτβ.) τρέχω: *Ώ νιότη, όνταν σε θυμηθώ πως μέλλει να σε χάσω, δράσσω και με τα τέσσερα να σώσω να σε πιάσω* Ch. pop. 478· *Όμως τινές εκ τον λαόν από τα πεζικά-τους εδράξασιν* Χρον. Μορ. Η 1687.

δράσσω, (ΙΙ)· *δράσσει,* Σαχλ. Α′ (Wagn.) PM 229, εσφαλμ. γρ. αντί *αράσσει* (διόρθ. Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 349) (Βλ. *αράσσω*).

δραστήριος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 1279, 3489, Επιστ. Αδελφ. 52.

Το αρχ. επίθ. *δραστήριος.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Που είναι ικανός για δράση, ενεργητικός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *άνδρα δραστηριώτατον* Μανασσ., Χρον. 3489. **2**) Αποτελεσματικός, δραστικός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *με τούτον τον τρόπον θέλει φανή πλέον δραστήριον και το εδικόν-σου καλόν και το εδικόν-μας φιλόκαλον* Επιστ. Αδελφ. 52.

δραστηρός, επίθ., Ψευδο-Σφρ. 232^{12}, 424^{31}.

Από το επίθ. *δραστήριος* με επίδρ. του *ισχυρός* (Πβ. Steph., Θησ.).

Δραστήριος, ενεργητικός: *Έτεροι δέ τινές τολμηροί και ισχυροί και δραστηροί επί των ώμων είς του ετέρου ανέβαινε* αυτ. 424^{31}.

δραστικός, επίθ., Ευγεν., Δρόσ. Β′ 360, Μανασσ., Αρίστ. Ι β′ 2, ΙΙ 751 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 23^{2}, 164^{2}], Μανασσ., Χρον. 1136, 1585, 3688, 4113, 5873, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 326.

Το αρχ. επίθ. *δραστικός.* Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Που είναι ικανός για δράση, δραστήριος, ενεργητικός (προκ. για άνθρωπο) (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1): *ήν* (ενν. *ο Αρτέμιος*) *δὲ βριθὺς και δραστικός* Μανασσ., Χρον. 4113· *δεινὸν κακία γὰρ εστὶ προς το συμπλάσαι δόλους, και δραστικὴ και πόριμος του καταφθεῖραι πόλεις* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 326· *οὺς δραστικὴ χεὶρ ερρύσατο κινδύνων* Ευγεν., Δρόσ. Β′ 360. **2**) Αποτελεσματικός (Η σημασ. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 4): *βουλεύεται* (ενν. *ο βασιλεὺς*) *τι δραστικὸν και πλῆρες αγχινοίας* Μανασσ., Χρον. 3688· (προκ. για φάρμακο) (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 3): *χρυσῷ τῳ και θεοὺς μαλάσσειν δυναμένῳ, και των φαρμάκων των εν γῇ πάντων δραστικωτέρῳ* Μανασσ., Αρίστ. Ι β′ 2 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 23^2].

Το ουδ. ως ουσ.=δραστηριότητα: *νομίζων δὲ σοφίσασθαι το δραστικὸν της τύχης* Μανασσ., Χρον. 1136.

δραχμή η, Ιερακοσ. 456^{32}, 457^1, Ορνεοσ. αγρ. 519^{11}, Metrol. 138^{16}, Ιστ. Βλαχ. 2441 [=Γέν. Ρωμ. 75].

Το αρχ. ουσ. *δραχμή*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Μονάδα βάρους (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι1): *Εάν απεπτή ο ιέραξ και εμή την τροφήν, θεράπευε ούτως. Κόστου φύλλα ανά δραχμὴν μίαν μετά πρωτείου μέλιτος αναμίγνυε* Ιερακοσ. 456^{32}, 457^1. **2**) (Μεταφ.) (πιθ.) αξία, αίγλη: *Εκείνην την βασίλειον δραχμὴν απώλεσές-την* (ενν. *σύ, Κωνσταντινούπολις*) Ιστ. Βλαχ. 2441 [Γέν. Ρωμ. 75].

δράχνω και **δράχω,** βλ. *δράσσω*.

δρένιος, επίθ., βλ. *δρύινος*.

δρεντζέρα η, βλ. *τριντζέρα*.

δρεπανερός, επίθ.· *δ ρ α π α ν ε ρ ό ς,* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [228].

Από το ουσ. *δρεπάνι* και την κατάλ. *-ερός*. Η λ. και στο Βλάχ.

Που μοιάζει με δρεπάνι, κοφτερός (Βλ. και Βλάχ.): *Τα δόντια τα δραπανερά, που θάνατον εδίναν* ό.π.

δρεπάνι(ν) το, Λίβ. Ρ 758, Λίβ. Ν 914, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2526, Αλφ. (Μπουμπ.) ΙΙ 16, Ερωτόκρ. Β′ 361, Λίμπον. 327, 519, Διακρούσ. 89^{29}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 167^{23}, 193^8, 526^{18}· *δ ε ρ π ά ν ι,* Πεντ. Δευτ. XVI 9, XXIII 26· *δ ρ α π ά ν ι,* Λίβ. Esc. 1055, Ερωφ. Πρόλ. Χαρ. 2, Χίκα, Μονωδ. 97, Ευγέν. 696, Τζάνε, Κρ. πόλ. 138^{24}· *δ ρ α π ά ν ι ν,* Ροδολ. Ε′ [441].

Το μεταγν. ουσ. *δρεπάνιον*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *δραπάνι* στο Βλάχ. (λ. *δραπάνι*) και σήμ. (Ανδρ., Λεξ., λ. *δραπάνι* και Χατζιδ., ΜΝΕ Α′ 235).

Θεριστικό κοφτερό εργαλείο, δρεπάνι (Η σημασ. στο Βλάχ., ό.π. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1 και 2): *δερπάνι μή υψώσης ιπὶ την καλαμιὰ του σύντροφού-σου* Πεντ. Δευτ. XXIII 26· *το έναν-του* χέρι (ενν. *του Ιουλίου*) *να κρατῆ δρεπάνιν να θερίζη* Λίβ. Ν 914· (μεταφ.) έκφρ. *το δρεπάνι του Χάρου*=θάνατος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *υπήντησες κ᾽ εσὺ στερρὰ του Χάρου το δρεπάνι* Λίμπον. 519.

δρεπανίτης ο, Μανασσ., Χρον. 1074.

Από το ουσ. *δρεπάνι* και την κατάλ. *-ίτης*.

Θεριστής: *δρεπανῖται λήιον εθέρισαν ριζόθεν* ό.π.

δρεπανοάμαξο το· *δ ρ α π α ν ο ά μ α ξ ο,* Αλεξ. 833, 1222.

Από τα ουσ. *δρεπάνι* και *αμάξι*.

Άρμα εξοπλισμένο με δρεπάνια: *Οι Μακεδόνες έτρεχαν τους Πέρσες κ᾽ εσκοτώναν με το δραπανοάμαξο* αυτ. 1222.

δρεπανομύτης ο, Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 162, 234, D 62, 723, Πουλολ. 23· *δ ε λ π α ν ο μ ύ τ η ς,* Ακ. Σπαν. (Eideneier) Β 11, 38, 61· *δ ε ρ π α ν ο μ ύ τ η ς,* Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 17, 63, 195.

Από τα ουσ. *δρέπανον* και *μύτη*.

Που έχει μύτη σά δρεπάνι: *γριζόθωρε, γριζόχροε, πάλιν δρεπανομύτην* (ενν. *σὺ πελαργέ*) Πουλολ. 23.

δρεπανόραχος, επίθ., Ακ. Σπαν. (Eideneier) D 110.

Από τα ουσ. *δρέπανον* και *ράχη*.

Που έχει ράχη σά δρεπάνι: ό.π.

δρέπανος ο, Διήγ. Αλ. V 85.

Από το ουσ. *δρεπάνι*.

Δρεπάνι (εδώ του θανάτου): *ο δρέπανος του θανάτου εξάφνισέ-με* ό.π.

δρεπανωτός, επίθ., Λέοντ., Αιν. (Αφ. Τριαντ. σ. 179).

Από το ουσ. *δρεπάνι* και την κατάλ. *-ωτός* (Βλ. Δημητράκ. και Πρωΐας Λεξ.).

Που μοιάζει με δρεπάνι, καμπύλος : *ός έχων δακτύλους...δρεπανωτοὺς* ό.π.

δρέφω, βλ. *θρέφω*.

δρηνολογώ, βλ. *θρηνολογώ*.

δριάλικας ο, Κρ. συμβόλ. 194.

Πιθ. από το ιταλ. *tralice, intralice* (Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 324). Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. στους τ. *ντράλικας, τράλικας* (Ξανθ., ό.π.).

Η άκρη του αγρού που είναι ψηλότερη από τα άλλα μέρη (Για τη σημασ. βλ. Ξανθ., ό.π.): *Συνορεύει δέ ούτος εις μέρος ανατολής με χωράφια και ώς τον δριάλικα εις βόρειον με χωράφια τση αφεντίας* ό.π.

δριμαίνω, Ερμον. Ε 452.

Από το επίθ. *δριμὺς* και την κατάλ. *-αίνω*. Η λ. και στο Βλάχ.

(Προκ. για λόγια) εκτραχύνω, σκληρύνω (Βλ. και Βλάχ.): *Ο δὲ...δριμάνας μάλλον γὰρ τους λόγους πλεῖον* ό.π.

δριμάριν· Προδρ. ΙΙ Η 68 c, πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *δρυάριν* (Βλ. Hesseling-Pernot [Προδρ. σ. 143 και σ. 44 (κριτ. υπ.)]).

δριμέα, επίρρ., Διήγ. Βελ. 77, Φλώρ. 429, 1725, Αργυρ., Βάρν. Κ 375, Χούμνου, Κοσμογ. 1421· *δ ρ ι μ ι ά,* Χούμνου, Κοσμογ. 228, Ερωτόκρ. Γ′ 1353, 1702, Δ′ 1984, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α′ 100, Λεηλ. Παροικ. 445, Τζάνε, Κρ. πόλ. 221^5, 563^7.

Από το επίθ. *δριμύς*. Ο τ. στο Βλάχ. (λ. *δριμυά*) και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 543]).

α) Σφοδρά, υπερβολικά (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, βλ. Ξανθουδίδη, ό.π.): *δριμέα να κλαίη, να ολιγωρή, πικρώς να ολολύζη* Φλώρ. 429· **β**) με οξύτητα, θυμωμένα: *λόγον δὲ τὸν έδειξεν το βλέμμα αγριωμένον, δριμέα απιλογήθηκεν ορίσας τον Γιάγγον* Αργυρ., Βάρν. Κ 375· **γ**) βαθιά, μέσα από την καρδιά: *αναστενάξαμεν δριμιά κ' ηθέλαμεν δακρύσει* Τζάνε, Κρ. πόλ. 221[5].

δρίμη η, Γεωργηλ., Θαν. 268.

Πιθ. από το επίθ. *δριμύς* (Βλ. Μπούτουρα, Λαογρ. 7, 1923, 63-4). Για τη λ. πβ. και Ησύχ., λ. *δρίμαι*. Η λ. και σήμ. στη Λευκάδα (Λάζαρη, Λευκαδ. σ. 47, λ. *δρίμες*).

Η δριμύτητα της ημέρας, ημέρα επιβλαβής ή «αποφράς» (Βλ. Μπούτουρα, ό.π.): *γίνετο καταχανάς και απέκει κάγην όλος μήπως και παύση το κακό, σχολάση και η δρίμη* ό.π.

δριμιά, επίρρ., βλ. *δριμέα*.

δριμόνι το, βλ. *δερμόνι*.

δριμύνομαι, Αχ. Σπαν. (Eideneier) Β 80.

Από το επίθ. *δριμύς* και την κατάλ. *-ύνω*.

Οργίζομαι: *από της υπερβολικής αυτού χαράς εδριμύθην* (ενν. *ο σπανός*) *και επερομμάτισεν* ό.π.

δριμύς, επίθ., Διήγ. Βελ. 376 (αιτ. αρσ. *δριμέους*), Διήγ. Βελ. (Cant.) 359 (αιτ. αρσ. *δριμιούς*), Δούκ. 371[28], Χούμνου, Κοσμογ. 266 (αιτ. θηλ. *δριμιάν*), Σκλέντζα, Ποιήμ. 1[109] (αιτ. θηλ. *δριμέαν*), Ριμ. Βελ. 623 (αιτ. αρσ. *δριμέους*), Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 440 (πληθ. ουδ. *δριμιά*), Θυσ.[2] 579 (πληθ. ουδ. *δριμιά*), Χριστ. διδασκ. 41 (αιτ. θηλ. *δριμές*)· συγκριτ. *δ ρ ι μ ι ό τ ε ρ ο ς* (σάν από τ. *δριμιός*), Αποκ. Θεοτ. ΙΙ 101.

Το αρχ. επίθ. *δριμύς*.

1) (Μεταφ.) βαρύς, φοβερός (Πβ. L-S στη λ. I): *αναμένοντες εκεί...τις τρομερές και δριμές-τους...τιμωρίες* Χριστ. διδασκ. 41. **2**) (Προκ. για λόγο) **α**) λυπηρός, πικρός (Πβ. τη σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. III): *έδραμον λέγοντες, πως οι Τούρκοι εισίασιν εν τη πόλει και ο βασιλεύς εσφάγη. Ακούσας τον πικρότατον και δριμύ λόγον* Δούκ. 371[28]· **β**) δυνατός, έντονος, επιτακτικός: *«Λάζαρε», με δριμέαν φωνὴν, «έλ' έξω!»* είχεν *κράξει, κι' ο Άδης εσυγχύστηκεν* Σκλέντζα, Ποιήμ. 1[109]. **3**) (Προκ. για δάκρυα) πικρός: *πέφτει ομπροστά εις την εικόνα της υπεραγίας Θεοτόκου με δριμιά δάκρυα* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 440.

δριμύσσω, Γλυκά, Στ. Β' 73.

Η λ. σε σχόλ. (Steph., Θησ.). Σήμ. τ. *δριμύζω* στο ποντιακό ιδίωμ. (Andr., Lex., λ. *δριμύσσω*).

(Μέσ. μεταφ.) αυστηρά, επικρίνω: *εδριμύξω την εμὴν* (ενν. *σὺ βασιλεύ*), *πραότατε, κακίαν* ό.π.

δριμυστικά, επίρρ., Βυζ. Ιλιάδ. 93.

Από το επίθ. *δριμυστικός*.

Με δριμύτητα: *τολμηρά, δριμυστικά τον βασιλέα λαλούσιν* ό.π.

δριμυτέρως, επίρρ., Διγ. Ζ 2732.

Από το συγκριτ. επίρρ. *δριμύτερον* και την κατάλ. *-ως*.

Αυστηρά: *επαγγειλάμενος τον νέον δριμυτέρως του μήποτέ τι άδικον τη κόρη διαπράξαι* ό.π.

δριμύτης η, Προδρ., Σεβ. 68, Προδρ. ΙΙΙ 305, Ιερακοσ. 411[25], Ιατροσ. κώδ. χπς'· *δ ρ ι μ ύ τ η*, Διγ. Ο 2984.

Το αρχ. ουσ. *δριμύτης*.

1) (Προκ. για γεύση, κλπ.) οξύτητα, καυστικότητα (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S στη λ. I): *των γάρ κρομμύων δάκνει-με συντόμως η δριμύτης* Προδρ. ΙΙΙ 305· *ίνα εκ της δριμύτητος του όξους θεραπευθή* Ιερακοσ. 411[25]. **2**) Βία, αγριότητα: *ο Χάροντας και τους γονείς τ' ακρίτη επήρεν κ' εις το ύστερον αυτόνον με δριμύτη* Διγ. Ο 2984. **3**) Ένταση: *Όταν τρώγη τον άνθρωπον ο αυλός-του από δριμύτητος εις ακροβυστείαν* Ιατροσ. κώδ. χπς'.

δριμύχυμος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 5084.

Από το επίθ. *δριμύς* και το ουσ. *χυμός*.

Που έχει οξεία, πικρή γεύση: *σίνηπι δριμύχυμον* ό.π.

δριμώνω, Ερωτόκρ. Β' 1475, 1795, Δ' 518, 1654, 1722, Τζάνε, Κρ. πόλ. 239[19], 563[17], Αγαπ., Γεωπον. σ. 165.

Από το επίθ. *δριμύς* και την κατάλ. *-ώνω*. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Πρωΐας Λεξ.). Βλ. και Andr., Lex., λ. *δριμώ*.

Α' Ενεργ. **1**) (Προκ. για κρασί) γίνομαι «αψύς» (Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., Πρωΐας Λεξ. στη λ. 1): *βούτηξέ-το μέσα εις το αχαμνόκρασο...να δριμώση* (ενν. *το κρασί*) Αγαπ., Γεωπον. 165. **2α**) (Μεταφ.) αγριεύω, θυμώνω (Βλ. και Andr., Lex., λ. *δριμώ* 2): *Όσον και δυναμώνουσι, τόσον και πλιά δριμώνου, την κοπανιά στο κούτελο κ' οι δυό τηνε ξαμώνου* Ερωτόκρ. Β' 1795· *αφρίζουν και δριμώνου* (ενν. *τα φαριά*) Ερωτόκρ. Δ' 1654· **β**) (προκ. για άνεμο) δυναμώνω (Η σημασ. στον Κατσαΐτ., Κλ. Προοίμ. 3 και σήμ. στην Κρήτη, βλ. Χατζιδ., Αθ. 24, 1912, 14): *πλιά μανίζου, πλιά φυσού και πλιά δριμώνουν κείνοι* (ενν. *οι άνεμοι*) Ερωτόκρ. Δ' 1722. **Β'** (Μέσ.) μαζεύομαι: *άλλοι ανεβήκαν απ' αλλού και μέσα δριμωθήκαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 239[19].

δριντζέρα η, βλ. *τριντζέρα*.

δρογγάριος ο, βλ. *δρουγγάριος*.

δρόγγος, ο, βλ. *δρούγγος*.

δρόλυκος ο, Προδρ. ΙΙΙ 225a (χφ. g) (κριτ. υπ.), 325o (χφ. g) (κριτ. υπ.)· *υ δ ρ ό λ υ κ ο ς*, Προδρ. ΙΙΙ 325 o (χφφ. HVSA) (κριτ. υπ.).

Για την ετυμ. βλ. Χατζιδ., Αθ. 36, 1924, 188 κε. και Ανδρ., Λεξ.

(Πιθ.) φαρμάκι (Για τη σημασ. βλ. Παντ., BZ 30, 1929/30, 231 κε., Δειν., Μνήμ. Λάμπρ. 482 κε.): *αντίς ψωμίν* (ενν. *οι άλλοι καταπίνουσιν*) *τον δρόλυκον, αντίς φαγίν τον σφάχτην* αυτ. ΙΙΙ 225 α (χφ. g) (κριτ. υπ.).

δρομαίως, επίρρ., Χρον. Μορ. Η 5064, 9030, Παΐσ., Ιστ. Σινά 198.

Το μτγν. επίρρ. *δρομαίως* (Lampe, Lex.). Η λ. και σε σχόλ. (L-S, λ. *δρομαίος* I).

Γρήγορα (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. και σε σχόλ., L-S, ό.π.): *δρομαίως απήλθε ατός-του* Χρον. Μορ. Η 9030.

’δρομάχ- και **’δρομαχ-,** βλ. *ιδρομάχ-* και *ιδρομαχ-*.

δρομή η, Βίος Αλ. 624, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [434].

Το μτγν. ουσ. *δρομή*. Τ. *δρουμή* σήμ. ιδιωμ. ως επίρρ. (Andr., Lex.).

Τρέξιμο (Η σημασ. μτγν., L-S): *Νά και προβαίνει ο ’πίβουλος Σάτυρος με μεγάλην δρομὴν κ’ είχ’ οχ τον ίδρωτα ολόγρον το κεφάλι* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [434].

δρόμημα το, Μανασσ., Χρον. 180.

Το αρχ. ουσ. *δρόμημα* (L-S, λ. *δράμημα*).

(Προκ. για ημέρα) τροχιά, διάρκεια (Βλ. L-S, ό.π.): *τοσώνδε ζώων την υγράν πληρώσας και την χέρσον   ο πάνσοφος οροφωτής της παγκοσμίου στέγης* (παραλ. 4 στ.) *ημέρας συνετέλεσε το δρόμημα της πέμπτης* ό.π.

δρομικός, επίθ., Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 593, Διήγ. πόλ. Θεοδ. 47, Διήγ. Αγ. Σοφ. 147^{4}, Κώδ. του 17. αι. (Λελεδάκης Α., Χρ. Κρ. 2, 1913, 30. Βλ. και Τωμ., ΕΕΒΣ 38, 1971, 36).

Το αρχ. επίθ. *δρομικός*.

1) Γρήγορος: *τίς ούτος ο πολύστροφος κύλινδρος ο του βίου   ο δρομικός ως ο τροχός και ρέων υπέρ ύδωρ...;* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 593. **2**) (Προκ. για ναό) που είναι κτισμένος σε ρυθμό βασιλικής (Βλ. Du Cange, λ. *δρομικά*): *Την αγίαν Σοφίαν, την μεγάλην εκκλησίαν πρώτον μέν την έκτισεν ο μέγας Κωνσταντίνος δρομικὴν* Διήγ. Αγ. Σοφ. 147^{4}.

Το ουδ. εν. ως ουσ.=νάρθηκας ή κεντρικό κλίτος ναού (Βλ. και Du Cange, ό.π.): *έκτισε και της Εκκλησίας το δρομικόν και τους χορούς έως το κορδόνι μόνον* Κώδ. του 17. αι. (Λελεδάκης Α., Χρ. Κρ. 2, 1913, 30).

δρόμιον το, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 994· *δ ρ ό μ ι ο ν ή δ ρ ο μ ί ο ν,* Χρον. Μορ. Ρ 6973· *δ ρ ο μ ι ό ν,* Θησ. Η′ [103^{8}] (έκδ. *δρομίον*). (Βλ. και ά. *αποδρομίον, αποδρομού,* προσθ. δ′ τόμου).

Από το ουσ. *δρόμος* και την κατάλ. *-ιον*. Βλ. και Χατζιδ., ΜΝΕ Α′ 401. Η λ. του 4./5. αι. (L-S). Σήμ. τ. *δρομί* (Andr., Lex., λ. *δρόμιον* και Δημητράκ., λ. *δρομί*).

1) Τρέξιμο (Βλ. και Πολ. Λ., Πρίν Άλ. σελ. 181): *να είδες και πηδήματα και δρόμια εκείσε* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 994. **2**) Σοκάκι, δρόμος (Η σημασ. και σήμ., Andr., Lex. και Δημητράκ., ό.π. 1): Θησ. Η′ [103^{8}].

δρομονάριν το, βλ. *δερμονάριν*.

δρόμος ο, (Ι), Act. Lavr. 56^{91}, 58^{8}, Γλυκά, Αναγ. 209, Λόγ. παρηγ. L 223, 258, 377, Προδρ. ΙΙΙ 26, Μανασσ., Χρον. 1522, 2230, 2554, 3208, 4348, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 131, Καλλίμ. 160, 595, 1331, 1531, Διγ. (Trapp) Gr. 645, 2671, 3391, Διγ. Α 1570, 2490, 2764, Διγ. Ζ 266, 1343, 1885, 1938, 1983, 2455, 3201, Χρον. Μορ. Η 183, 3023, 3737, Χρον. Μορ. Ρ 505, 1288, Πουλολ. 345, Βίος Αλ. 3568, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 4^{71} σχόλ., Ερωτοπ. 5, Λίβ. Ρ 480 (έκδ. *δρόσον*· διορθώσ. *δρόμον* κατά χφ.), 2441, 2546, Λίβ. Ν 3599, Αχιλλ. (Haag) L 1247, Αχιλλ. Ν 113, 383, Αχιλλ. Ο 193, 722 (έκδ. *τρόπος*· διόρθ. Κριαρ., Αθ. 50, 1940, 195 σε *δρόμος*), Χρον. Τόκκων 1334, 3709, 3906, Σφρ., Χρον. μ. 32^{31}, Θησ. Β′ [41^{3}], Δ′ [64^{3}], Χούμνου, Π.Δ. VIII 78, Ριμ. Βελ. 562, Απόκοπ. 326, 335, Έκθ. χρον. 10^{12}, 51^{22}, 60^{3}, 79^{7}, Πικατ. 106, Κορων., Μπούας 56, 105, Σοφιαν., Παιδαγ. 94, Αξαγ., Κάρολ. Ε′ 305, Αχέλ. 1107, 1577, 1611, 1752, 1822, Αιτωλ., Μύθ. 78^{6}, 84^{4}, 91^{4}, Αιτωλ., Βοηβ. 71, Χρον. σουλτ. 80^{3}, Ιστ. πολιτ. 13^{19}, 20^{4}, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1905, Κυπρ. ερωτ. 112^{12}, Πιστ. βοσκ. ΙΙΙ 3, 193 (έκδ. *ντρόμον*· διόρθ. Kriar., B-NJ 19, 1966, 279· σε *δρόμον*), Παλαμήδ., Βοηβ. 359, 1147, Ιστ. Βλαχ. 1426, Διγ. Άνδρ. 401^{19}, Ερωτόκρ. Γ′ 1117, Βακτ. αρχιερ. 149, Διήγ. πανωφ. 59, Διακρούσ. 111^{18}, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. *δρόμος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Πορεία (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *να κάμη τσ’ ουρανούς και τον αέρα,   φωτιά, νερό και ογιά ν’ αλλάξου δρόμον* Πιστ. βοσκ. ΙΙΙ 3, 193· *τον δρόμον τότε άρχισαν μετά σπουδής μεγάλης* Διγ. Α 2490. **2**) Ταχύτητα, γρηγοράδα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι1. Βλ. και Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 1): *Εγώ δὲ είδον αληθώς άνδρα ηνδρειωμένον,* (παραλ. 1 στ.) *κάλλος, ανδρείαν,...   έχει και δρόμον άπειρον των αγαθών προσθήκην* Διγ. Ζ 3201· *θάμβος μέν είχεν άπαντας...   κατανοούντες την ισχύν και τον άπειρον δρόμον* Διγ. (Trapp) Gr. 3391. **3**) (Προκ. για λόγο) πορεία, συνέχιση (Πβ. L-S στη λ. Ι4): *ο δρόμος ο του λόγου* Μανασσ., Χρον. 4348·   (μεταφ.): *τον λοιπόν δρόμον της ιστορίας* Μανασσ., Χρον. 2554. **4**) Ερχομός, επέλαση: *Ήκουσεν ούν ο αμιράς του καίσαρος τον δρόμον,   ορμὴν και γενναιότηταν, έλαβε μέγαν κρότον* Αξαγ., Κάρολ. Ε′ 305. **5**) Αγώνας δρόμου (Βλ. L-S στη λ. Ι2 και Κουκ., ΒΒΠ Γ′ 381. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 8): *ο βασιλεύς εκείνος* (παραλ. 1 στ.) *εποίησε ιπποδρόμιον και δρόμους και αγώνας   να δοκιμάση τους καλούς αγούρους του φουσάτου* Αχιλλ. Ν 113. **6**) Δρόμος (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ Δ′ 471. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 14): *περί δρόμον να χαλάση ή χαντακωθή, τίς τον φτιάνει* Βακτ. αρχιερ. 149· *να περάσωμεν δρόμους και μονοπάτια* Διγ. Ζ 1885·   (προκ. για τη ζωή): *Πλὴν άπαντα εγενήκαν όσα κακά με έργα   και εμιάνθη ο δρόμος-μας υπό της αμαρτίας* Διγ. Α 2764·   (μεταφ.): *ουδέποτε εγνώρισα τον δρόμον της αγάπης* Διγ. Ζ 1938· *εις του Θεού τον δρόμον* Ιστ. Βλαχ. 1426. **7**) Έκφρ. *δρόμος του Κυρίου*=η διδασκαλία του Χριστού: *απέρνα μελετώντας δέ τους δρόμους του Κυρίου* Διγ. Α 1570. **8**) Φρ. *περπατώ δρόμον*=βαδίζω: *μετά πόσου πειρασμού δρόμον επερπατούμεν* Λίβ. Ρ 480. **9**) Φρ. *ταχύνω τον δρόμον*=βαδίζω βιαστικά, γρήγορα: *την οδόν επιάσασιν, ετάχυναν τον δρόμον* Λίβ. Ν 3599. **10**) Φρ. *βάνομαι εις τον δρόμον*=αρχίζω να βαδίζω γρήγορα, φεύγω βιαστικά: *Επήρεν τα πιττάκια-του κ’ εβάλθη εις τον δρόμον* Χρον. Μορ. Η 3737. **11**) Φρ. *άπτομαι μετά σπουδής του δρόμου*=φεύγω βιαστικά: *Ήπτετο δέ ο αμιράς μετά σπουδής του δρόμου* Διγ. (Trapp) Gr. 645. **12**) Φρ. *κινώ τον δρόμον*=ξεκινώ: *Μόνον τον δρόμον κίνησε, τίποτε μὴ αργήσης* Θησ. Β′ [41^{3}]. **13**) Φρ. *πιάνω τον δρόμον*=φεύγω γρήγορα, αναχωρώ: *Ολίγες δέ που γλύτωσαν βάρκες τον δρόμον πιάσαν   στου καστελιού τον ρούκουνα* Αχέλ. 1752· *ευθύς ετοιμαστήκασιν και τον δρόμον επιάσαν* Παλαμήδ., Βοηβ. 1147. **14**) Φρ. *παίρνω τον δρόμον κάποιου*=ακολουθώ, κυνηγώ κάπ.: *εκεί που για τον κυνηγόν δέν έχει πλέο τρόμον* (ενν. ο λύκος),   *θωρεί-τον με τους σκύλους-του και παίρνει-του τον δρόμον* Αχέλ. 1577. **15**) Φρ. (προκ. για πλοίο) *κάμνω δρόμον*=κινούμαι: *ωσάν το ξαναείδαν και μία και δύο με τα άρμενα και να μὴν κάμνη δρόμον, ελόγιασαν πως να μὴν έχη ανθρώπους μέσα* Διήγ. πανωφ. 59. **16**) Φρ. (προκ. για ψάρι) *έχω δρόμον*=κολυμπώ, πλέω: *βλέπεις το ψαρόπουλον, αυτὴν την αθερίναν,   κι’ άν έχη δρόμον, ού λαλεις, αφήνεις-την και πάγει* Πουλολ. 345. **17α**) Πέρασμα, διάβαση (Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 15): *ένας τον άλλον κούρσευεν, τους δρόμους εκρατούσαν* Χρον. Τόκκων 1334· **β**) φρ. *δίδωμι δρόμον*=παρέχω πέρασμα: *Ούτος...ζητήσας ίνα δώη αυτόν δρόμον ο Ρουστάμπεης* Έκθ. χρον. 60^{3}· *δόντες αυτοίς δρόμον και άδειαν οι λαοί και τα πλήθη* Ιστ. πολιτ. 13^{19}. **18**) Το διανυόμενο διάστημα υπολογιζόμενο ως μονάδα μήκους (Βλ. Πρωΐας Λεξ.): *Της Ραϊθούς μέν άπελθε επτά μιλίων δρόμου* Παϊσ., Ιστ. Σινά 1905. **19**) Τόπος, μέρος: *με σπουδὴν και ξεδρομὴν πέμπει*

τον αδελφόν-μου μηνώντα όσον ημπορώ να διαβώ σ' άλλον δρόμον Χούμνου, Κοσμογ. 858 (κριτ. υπ.) **20**) Τρόπος (Βλ. Κριαρ., Αθ. 50, 1940, 195): *άν ήτον δρόμος, ομμάτια-μου, να 'στέκετον ομπρός-μου* Αχιλλ. Ο 722. **21**) Ταχυδρομείο (Βλ. Preisigke-Kiessling στη λ. 4): *Επεί δέ και δρόμου και πλοός βάρος προύφθασεν επιτεθήναι τοις κτήμασι της μονής, εδεήθησαν και τούτο εξαιρεθήναι* Act. Lavr. 58^8. **22**) Φρ. *υπάγω σε δρόμον*=αποδεικνύομαι αληθινός, πραγματοποιούμαι: *Σ' εκείνον πήγεν ο Ερμής δια να τον δοκιμάση, όσα μαντεύει και λαλεί σε δρόμον άν υπάσι* Αιτωλ., Μύθ. 91^4. **23**) Φρ. *μπαίνει σε δρόμο κ.*=θεωρείται κ. σωστό, «υπολογίζεται»: *Ο μύθος λέγει: δέν είναι πράγμα οπού να γένη παράστρατα να 'παινεθή, ουδέ σε δρόμον μπαίνει* Αιτωλ., Μύθ. 78^6. **24**) Φρ. *πέφτω εις δρόμον*=δέχομαι το σωστό, συμφωνώ (Βλ. Schmitt [Χρον. Μορ. σ. 605]): *Ιδόν.α γάρ οι άρχοντες κ' οι αρχηγοί του δρόγγου πως το κοινόν ηθέλασιν του να έχουν προσκυνήσεις, ούκ είχασι το ποιήσει αλλέως κ' επέσασιν εις δρόμον* Χρον. Μορ. Η 3023. **25**) Έκφρ. *με δρόμον*=στη σειρά: *μοιρολόγιν άρχισε κ' είναι πολλά με δρόμον* Αιτωλ., Βοηβ. 71.

δρόμος, (II)· *δρόμον*, Χρον. Μορ. Ρ 1759, 2993, εσφαλμ. γρ. αντί *δρόγγον* (Βλ. Χρον. Μορ. Η 1759, 2993).

δρόμων ο, Ψευδο-Σφρ. 382^{21}.

Η λ. σε παπυρ. (Preisigke-Kiessling). Βλ. και L-S.

Ελαφρό πολεμικό πλοίο (Η σημασ. τον 6. αι., Δημητράκ. στη λ. 1. Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Ϛ' 127): *ήσαν δέ τριήρεις ωσεί τριάκοντα και τεσσαράκοντα δρόμωνες* ό.π.

δροσά η, βλ. *δροσιά*.

δροσάπιδον το, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1761.

Από τα ουσ. *δρόσος* και *απίδι*. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Β' 333, λ. *δροσάπιδον*). Βλ. και Χατζιδ., ΕΕΠ 3, 1905/6, 51.

Δροσερό, μεγάλο και γλυκό απίδι (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., ό.π.): *δροσάπιδα και μήλα!* ό.π.

δροσάτος, επίθ., Προδρ. III 404ί (χφ. g) (κριτ. υπ.), Ασσίζ. 19^{22}, 182^2, 185^{23}, 437^{16}, Ιερακοσ. 427^{27}, 428^9, $435^{9,19}$, Ορνεοσ. αγρ. 528^2, Rechenb. (Vog.) 85^1 *(δροσατόν)*, Θησ. (Foll.) Ι 131, 133, Θησ. Δ' [14^7], ΙΒ' [60^8], Αγν., Ποιήμ. Α' 75, 79, Β' 37, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 518, Κυπρ. ερωτ. 85^8, Πανώρ. Πρόλ. 87, Β' 220, Γ' 201, Ερωφ. Α' 628, Πιστ. βοσκ. III 6 134, Βοσκοπ. 146, Σουμμ., Παστ. φιδ. Β' [158, 195], χορ. β' [36], Γ' [662], Μαρκάδ. 50.

Από το ουσ. *δρόσος* και την κατάλ. *-άτος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.) και στην Κύπρο το ουδ. (Σακ., Κυπρ. Β' 532).

1) Δροσερός (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *ο άνεμος εφύσαν ο δροσάτος* Βοσκοπ. 146. **2**) Που προκαλεί χαρά, ευχαρίστηση: *δέ ξεύρου τη ζωή του πόθου τη δροσάτη* Πανώρ. Γ' 201· *ένα φιλί δροσάτο να σου δώσω* Πανώρ. Β' 220. **3**) (Προκ. για μέλος του ανθρώπινου σώματος ή γυναίκα) ωραίος (Βλ. και Κριαρά [Πανώρ., Γλωσσάρ.]): *«Αυτή περνά Ελένη την δροσάτη...»* Θησ. (Foll.) Ι 131· *ο τράχηλός-της ήτονε υπέρλευκος, γεμάτος, ουχί περίσσια τίποτες καθάριος και δροσάτος* Μαρκάδ. 50.

Το ουδ. ως ουσ. **1**) Φάρμακο που δίνει δροσιά, ανακούφιση (Βλ. και Δημητράκ., λ. *δροσάτον*. Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, Σακ., Κυπρ. Β' 532): *να ιατρέψη από τοιούτα βοτάνια και από τοιούτα δροσάτα* Ασσίζ. 185^{23}. **2**) Είδος ποτού: *έπιον δροσατόν λίτραν μίαν* Rechenb. (Vog.) 85^1.

δροσεράδα η, Πανώρ. Α' 321, Στάθ. Β' 205.

Από το επίθ. *δροσερός* και την κατάλ. *-άδα*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.) και στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Ε' 339).

Δροσιά (Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ. και στην Κρήτη, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., ό.π.): *Τα νέφελα τσ' εδίδασι σκιανιό και δροσεράδα* Πανώρ. Α' 321.

δροσερεύω, Αγαπ., Γεωπον. 111, 113· *δ ρ ο σ ε ρ ε ύ (γ) ω*, Πανώρ. Δ' 424, Ερωφ. Ιντ. α' 177, Ερωτόκρ. Α' 672, 1286, Δ' 673, Ζήν. Γ' 246.

Από το επίθ. *δροσερός* και την κατάλ. *-εύω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Δροσίζω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *πιέ καμπόσ', αφέντη-μου, ομάδι μετά μένα, δροσέρεψε τα χείλη-σου* Ερωφ. Ιντ. α' 177. **2**) (Μεταφ.) ανακουφίζω, καταπραΰνω: *να δροσερέψη την καρδιά που σάν καμίνι βράζει* Ερωτόκρ. Α' 672· *να δροσερέψης τον καημό, να πάψη η αφούσα* Ερωτόκρ. Α' 1286.

δροσερός, επίθ., Μανασσ., Χρον. 82, Διγ. Ζ 76, Φλώρ. 149, Λίβ. Ν 2374, Βεν. 13, Θησ. Δ' [64^3], Θ' [13^3], Ch. pop. 522, 791, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 240, Σαχλ., Αφήγ. 459, Πικατ. 559, Περί γέρ. 29, Αχέλ. 2337, Παϊσ., Ιστ. Σινά 280, Πανώρ. Πρόλ. 48, Α' 7, 254, Β' 199, Γ' 131, 227, 543, Δ' 148, Ε' 385, 398, Ερωφ. Α' 186, Ιντ. α' 95, β' 52, 75, Βοσκοπ. 219, Διγ. Άνδρ. 346^{33}, Ερωτόκρ. Α' 57, 285, 1082, 1357, 2214, Β' 312, 432, 637, 677, Γ' 279, 702, Δ' 539, 627, 1890, Θυσ.^{2} 800, Στάθ. Ιντ. α' 17, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 65, 112, Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [194], Β' [124, 244, 292, 402], Γ' [663], Δ' [71, 836], Ε' [314], Φορτουν. (Vinc.) Β' 351, Τζάνε, Κρ. πόλ. 209^8, 228^{15}.

Το αρχ. επίθ. *δροσερός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Γεμάτος δροσιά, δροσερός (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *δροσερά λιβάδια* Ερωτόκρ. Β' 637· *Απού τη βρύση δροσερό νερό στο πρόσωπό-ντου θέλω να ράνω* Πανώρ. Γ' 543· *ώ χορταράκια δροσερά* Πανώρ. Β' 199· *το κεφάλι-μου μ' αυτό το δροσερόν (ενν. στεφάνι) στολίζει* Σουμμ., Παστ. φιδ. Β' [292]. **2**) Τρυφερός, ωραίος (Η σημασ. τον 6. αι., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *τα δροσερά τα κάλλη* Περί γέρ. 29· *τση νιότης-σου της δροσερής* Πανώρ. Γ' 131· *Ήτονε νιά και δροσερή* Ερωτόκρ. Α' 1357. **3**) Καταπραϋντικός: *να βρώ βοτάνι δροσερό και την πληγή να γιάνω* Ερωτόκρ. Α' 285.

δροσερότη η, Ερωτόκρ. Δ' 1895.

Από το επίθ. *δροσερός* και την κατάλ. *-ότη*. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 543]). Βλ. και Δημητράκ., λ. *δροσερότης*.

Δροσιά, φρεσκάδα (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Ξανθουδίδης, ό.π.): *χάν' (ενν. το λούλουδο) ομορφιά και μυρωδιά, κάλλη και δροσερότη* ό.π.

δροσερούλα η, Ερωτόκρ. Β' 1310 (κριτ. υπ.).

Από το επίθ. *δροσερός* και την κατάλ. *-ούλα*.

Δροσιά: ό.π.

δροσερούτσικος, επίθ., Περί ξεν. 30.

Από το επίθ. *δροσερός* και την κατάλ. *-ούτσικος*.

Δροσερός, χυμώδης, εύγευστος: *ως μήλον δροσερούτσικον* ό.π.

δροσιά η, Περί ξεν. Α 189, Ερωτοπ. 564, 710, Ch. pop. 276, Γεωργηλ., Θαν.

613, Γαδ. διήγ. 56, Περὶ γέρ. 164, Πεντ. Γέν. XXVII 39, Ἔξ. XVI 13, Δευτ. XXXII 2, Κυπρ. ερωτ. 92^{54}, 102^{18}, Ερωφ. Α′ 3, 26, Ιντ. α′ 93, 107, Β′ 454, Ιντ. β′ 142, Πιστ. βοσκ. III 6, 141· 164, Βοσκοπ. 98, Σουμμ., Παστ. φιδ. Α′ [111], Β′ [328, 812], Γ′ [756], Χορ. δ′ [43], Ε′ [1470], Ζήν. Γ′ 141, κ.π.α.· *δ ρ ο σ ά,* Παϊσ., Ιστ. Σινά 400, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 407, 409, Πανώρ. Α′ 124, Β′ 197, 207, Γ′ 557, Δ′ 245, Ερωτόκρ. Α′ 120, Δ′ 728, Θυσ.^{2} 384, 398, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ′ [280], Δ′ [79], Φορτουν. (Vinc.) Α′ 227, Γ′ 512, Ιντ. γ′ 3, Ε′ 301, Ζήν. Α′ 77, Γ′ 224, Ε′ 108, 206, κ.π.α.· *δ ρ ο σ ί α,* Ερωτοπ. 268, Λιβ. Esc. 2432, Θησ. Γ′ [8^{4}], Ψευδο-Σφρ. 520^{31}, Δεφ., Λόγ. 752, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 397, 405, Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ′ [1428].

Το μτγν. ουσ. *δροσία*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *δροσά* και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., λ. *δροσά*).

1α) Δροσιά (Βλ. L-S, λ. *δροσία*. Η σημασ. και σήμ. (Δημητράκ., στη λ. 1, 4): *στέκα εδώ, ώστε να κοκκινίση η ανατολή, με τες δροσές τους κάμπους να ποτίση* Ζήν. Ε′ 206· *πλιά δροσιά δέν έχου αυτά τα χείλη* Ζήν. Γ′ 141· **β**) δροσιά, ομορφιά: *οχ το γλυκύ της μέλισσας το μέλι ανακατώνει τες φυσικές γλυκότητες κι' όλο δροσιές γεμώνει* Σουμμ., Παστ. φιδ. Β′ [812]. **2**) (Μεταφ.) ευχαρίστηση, χαρά (Για τη σημασ. βλ. Κριαρά [Πανώρ., σ. 234]): *έχει χάρη η όψη-σου κ' η πρόσοψη η γλυκειά-σου κι'όποιος σε βλέπει σε δροσές όλ' οι καημοί-του αλλάσσου* Ροδολ. (Μανούσ.) Γ′ [280]· *Τη μοναξά έχω συντροφιά, τα κλάηματα δροσά-μου* Πανώρ. Γ′ 557· (προκ. για πρόσ. αγαπημένο): *Έλα, δροσιά-μου, να σε δώ, να σε αποχαιρετήσω* Ερωτοπ. 710. **3**) (Προκ. για την Παναγία) **α**) χάρη, συμπαράσταση: *είναι δίκαιον να της προσπίπτωμεν* (ενν. *της Παρθένου Μαρίας*) *και να ζητούμεν...την βοήθειαν και την δροσίαν-της* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 397· **β**) ανακούφιση, παρηγορία: *εδόθηκεν* (ενν. *η Παναγία*) *δροσία του κόσμου και σωτηρία* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 405. **4**) Ευχάριστο φαγώσιμο: *πάσα δροσιάν ερρίπτασιν εις των πτωχών το στόμα* Γεωργηλ., Θαν. 613. **5**) (Με αρνητικές προτάσεις) καθόλου, τίποτε (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 543]. Βλ. και Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., ό.π.): *Τα παρακάλια δὲ χωρού, τα δάκρυα δὲ φελούσι, δροσιά δὲν 'ξίζου, τίποτας* Ερωφ. Β′ 454.

δροσίζω, Γλυκά, Στ. 421, Μανασσ., Αρίστ. Ι α′ 38 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 11^{6}], Μανασσ., Χρον. 17, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 14, Καλλίμ. 1855, Διγ. (Trapp) Esc. 577, Πτωχολ. Ρ 74, Φλώρ. 823, 996, Περὶ ξεν. Α 18, 244, 328, Ερωτοπ. 272, 287, Λιβ. Ρ 2357, Λιβ. Sc. 2474, Λιβ. Esc. 3641, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 842, 2726, Αχιλλ. L 604, Αχιλλ. Ν 875, Αχιλλ. Ο 353, Αλφ. ξεν. 116, Θρ. Κων/π. διάλ. 26, Δούκ. 311^{19}, Θησ. (Foll.) Ι 126, Ch. pop. 159, 217, Σκλέντζα, Ποιήμ. 7^{50}, Γαδ. διήγ. 52, Ἀνθ. χαρ. 287^{10}, Ριμ. κόρ. 670, 747, Σαχλ. Β′ (Wagn.) PM 709, Περὶ γέρ. 37, 160, Πεντ. Δευτ. XXIX 18, Παϊσ., Ιστ. Σινά 804, 1562, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 421, 438, Πανώρ. Β′ 142, 448, 537, Γ′ 426, Ερωφ. Β′ 324, 358, Γ′ 85, Δ′ 242, 385, Ιστ. Βλαχ. 2268, 2711, Ερωτόκρ. Γ′ 357, Δ′ 636, Ε′ 411, 897, Στάθ. Γ′ 84, Σουμμ., Παστ. φιδ. Α′ [258, 808], Γ′ [921, 1204], Ε′ [42], Φορτουν. (Vinc.) Δ′ 588, Ζήν. Β′ 124, Ε′ 142, 293, 302, κ.π.α.

Το αρχ. *δροσίζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α′ Μτβ. **1α**) Κάνω κ. δροσερό, δροσίζω (Βλ. L-S στη λ. Ι. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *κρύος άνεμος δροσίζει-σας εκ το πολύν το καύμα* Αλφ. ξεν. 116· *κρυό νερό στο ύστερο να πιώ να με δροσίση* Πανώρ. Β′ 142· **β**) δροσίζω, βρέχω κάπ. (Βλ. L-S στη λ. Ι): *φέρνω νερό, δροσίζω-την, ανέφερεν ολίγον* Λιβ. Esc. 3641. **2α**) (Μεταφ.) ευφραίνω, ευχαριστώ (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι και σε δημ. τραγ., Δημητράκ. στη λ. 3): *το νέκταρ της Κεφαλονιάς πού 'ναι να μας δροσίση;* Ζήν. Ε′ 142· *εκείνο το φιλί,... ...τσι καρδιές δροσίζει* Ερωφ. Β′ 358· **β**) ανακουφίζω: *τα λόγια-σου τα χρήσιμα... ...πολλά εδροσίσασιν, αφέντρια, την καρδιάν-μου* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2726· *Της κόρης οι παρήγοροι δροσίζουσιν εκείνην* Καλλίμ. 1855· **γ**) κατευνάζω: *Ο γάρ του κάλλους οχετός...* (παραλ. 1 στ.) *κάν εύρη κάμινον θυμού και πύρ οργής παφλάζον, δροσίζει το θυμούμενον και την οργήν μαραίνει* Μανασσ., Αρίστ. Ι α′ 38 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 11^{6}]. **3**) Ικανοποιώ: *ειρήνη να είναι εμέν, ότι με την ισιότητα της καρδιάς-μου να πάγω για να προσμίξη τη δροσισμένη με την διψασμένη* Πεντ. Δευτ. XXIX 18. **4**) Ευνοώ: *Ούτως ένει... των αυθεντών η αγάπη· τους κοντότερους δροσίζει* Πτωχολ. Ρ 74. **5**) Φωτίζω: *εδρόσισες* (ενν. *η Κωνσταντινούπολις*) *όλην την οικουμένην* Θρ. Κων/π. διάλ. 26. **6**) (Προκ. για το Θεό) ευλογώ: *ευχαριστώ-σε, αφέντριά-μου, και ο Θεός να σε δροσίση* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 842. **Β′** (Αμτβ.) δροσίζομαι, ευχαριστιέμαι (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 5): *Τώρα καλά εγδικιώθηκα! μές στες φωτιές δροσίζω* Ζήν. Ε′ 293.

Η μτχ. παθητ. παρκ. ως επιθ. **α**) δροσερός· τρυφερός: *ρόδον δροσισμένον* Θησ. (Foll.) Ι 126· *το δροσισμένον, τ' όμορφον και το τρυφερὸν νήπιον το καημένον* Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ′ [921]· **β**) ελαφρός: *τα πάθη-μου κάμε-τα δροσισμένα* Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ′ [1204]· **γ**) χαρούμενος: *Σήμερο καλορίζικα και δροσισμένα ζάλα πάτε να βρήτε στη φλακή το μέλι και το γάλα* Ερωτόκρ. Ε′ 411· **δ**) γλυκός: *ας πιούμε κι' από της φιλιάς το δροσισμένο μέλι* Ριμ. κόρ. 670.

δροσινά, επιρρ., Κυπρ. ερωτ. 7^{8}.

Από το επιθ. *δροσινός*.

Με δροσιά, δροσερά (Βλ. και Pitsillidès [Κυπρ. ερωτ. σ. 358]): *τα συνήθια πού 'χουν φυτρωμένα μές στην καρδιάμ-μου δροσινά κι' αθιούσιν* ό.π.

δροσινιάζω, Κρ. δημ. τραγ. III.

Από το επιθ. *δροσινός* και την κατάλ. *-ιάζω*.

Γίνομαι δροσερός: *Σά δροσινιάσουν τα λαγκά και χαμηλώσ' ο ήλιος* ό.π.

δροσινός, επιθ., Ασσίζ. 430^{18}, Κυπρ. ερωτ. 50^{5}, 68^{3}, $105^{31,35}$, Διγ. Ο 2540.

Το μτγν. επιθ. *δροσινός*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Βλ. Conomis N., Glotta 47, 1969, 215).

1) Δροσερός (Η σημασ. μτγν., L-S, και σήμ. σε ιδιώμ., Conomis N., ό.π.): *το δροσινό λιβάδι* Διγ. Ο 2540· *δυό δροσινά τραντάφυλλ' αννοιμένα* Κυπρ. ερωτ. 68^{3}. **2**) (Μεταφ.): *Γλυκά και δροσινά 'ναι τα λαμπρά-μου αντάν να δώ την εμορφιάσ-σου κείνην* Κυπρ. ερωτ. 50^{5}.

δροσιό το, Βοσκοπ. 463· *δ ρ ο σ ό,* Κάτης 32, Διήγ. ωραιότ. 326.

Από το ουσ. *δρόσος* (Βλ. Georgac., Glotta 31, 1951, 204). Κατά το Χατζιδ. μεταρηματικό (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β′ 65 κε. και 428). Η λ. στον Κατσαΐτ., Κλ. Γ′ 665 και σήμ. σε δημ. τραγ. (Δημητράκ.) και σε ιδιώμ. (Ξανθουδίδης [Ερωτόκρ. σ. 543, λ. *δροσά*] και Μάνεσης Στ., ΛΔ 5, 1950, 128 κ.α.).

Σκιερός, δροσερός τόπος (Η σημασ. και σήμ. σε δημ. τραγ., Δημητράκ. στη λ. 2 και στην Κρήτη, Ξανθουδίδης, ό.π.): *όντεν ο ήλιος καίη πέτρες και ξύλα,* (παραλ. 1 στ.) *τότες πάγει ο βοσκός, δροσιό γυρεύγει* Βοσκοπ. 463.

δρόσισμαν το, Θρ. Κύπρ. Μ 272.

Από τον αόρ. του *δροσίζω* και την κατάλ. *-μαν*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ. Βλ. και Βλαστό, Συνώνυμα και συγγενικά 174, λ. *πιόσιμο*).

(Σε αρνητικές προτάσεις) τίποτε (Πβ. ά. *δροσιά* 5): *άλλοι γυρίζουν τα στενά καμένοι, διψασμένοι, δρόσισμαν δὲν ευρίσκασιν για νᾶ 'ναι ταγισμένοι* ό.π.

δροσισμός ο, Κομν., Διδασκ. Δ 40, Καλλίμ. 776, 777, 1128, 1665, 1667, 1834, 1980.

Από τον αόρ. του *δροσίζω* και την κατάλ. *-μός*. Η λ. τον 4. (?) αι. (L-S). Βλ. και Lampe, Lex. και Sophocl. Η λ. και στον Κατσαΐτ., Θυ. Ε' 12.

1) Δροσιά: *«Σὺ μόνος βάνεις το νερὸν εις δροσισμὸν-μου τάχα...;»* Καλλίμ. 1834. **2**) (Μεταφ.) **α**) ανακούφιση: *όπως της κόρης τας πληγάς εμάλασσεν εκείνος και δροσισμὸν απόρρητον εκ των μωλώπων είχεν* Καλλίμ. 776· **β**) ευχαρίστηση: *γλυκασμὸν και δροσισμὸν εκ φιλημάτων είχεν* Καλλίμ. 777.

δροσίτσα η, Μαρκάδ. 634.

Από το ουσ. *δροσιά* και την κατάλ. *-ίτσα*.

(Μεταφ.) δροσιά, ανακούφιση: *εις των νέων την καρδιά πλήσια δροσίτσα πέμπεις* (ενν. *σὺ φεγγαράκι*), *γιατι με τες ακτίνες-σου βρίσκουσιν ιατρείαν εις τες τρομαχτικές πληγές που δίχως ευσπλαγχνίαν ο έρωτας τους λάβωσε με το δικό-του βέλος* ό.π.

δροσό το, βλ. *δροσιό*.

δροσολογούμαι, Κρ. δημ. τραγ. III.

Από το ουσ. *δρόσος* και το *-λογούμαι*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ., λ. *δροσολογῶ*).

Δροσίζομαι, αισθάνομαι ευχάριστο αίσθημα δροσιάς (Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ., ό.π. 1): *Σὰ δροσινιάσουν τα λαγκὰ και χαμηλῶσ' ο ήλιος, βόσκεστ' αγρίμια, βόσκεστε, λαγοί δροσολογάστε* ό.π.

δροσολουσμένος, μτχ. επίθ., Αχέλ. 1705 (ἐκδ. *δρόσον λιασμένα*· Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 307, διόρθ. σε *δροσολουσμένα)*.

Από το ουσ. *δρόσος* και τη μτχ. παρκ. του *λούζω*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.). Βλ. και Βλαστό, Συνώνυμα και συγγενικά 256, λ. *δροσερός*.

Λουσμένος με δροσιά (Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ. Βλ. και Βλαστό, ό.π.): *'κ την θάλασσαν ο ήλιος είχεν μεσοβγαμένα τ' άλογα, κ' ήσαν στο μαλλί όλον δροσολουσμένα* ό.π.

δροσομυρίζω, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [76]· μτχ. *δ ρ ο σ ο μ υ ρ ι σ μ έ ν ο ς*, Φλώρ. 1675.

Από το ουσ. *δρόσος* και το *μυρίζω*.

Μυρίζω ωραία: *από το ρόδον της αυγής πλιό του δροσομυρίζει* (ενν. *η κόρη*) Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [76].

Η μτχ. παρκ. *δροσομυρισμένος* ως επίθ.=δροσερός και ευωδιαστός: *τα ρόδα...τα δροσομυρισμένα* Φλώρ. 1675.

δροσομυρισμένος, μτχ., βλ. *δροσομυρίζω*.

δροσοποτίζω, Λίμπον. 195.

Από το ουσ. *δρόσος* και το *ποτίζω*. Η λ. και σε Κρ. δημ. τραγ. (Σπυριδ., Κρητικά 1, 1930, 196).

Παρέχω δροσιά: *ένα νέφαλο την γὴν δροσοποτίζει* ό.π.

δρόσος ο, (Ι), Κρασοπ. 54, Θησ. Ε' [99[3]]· *δ ρ ο σ ό ς*, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1[185], Αγν., Ποιήμ. Α' 44.

Το αρχ. ουσ. *δρόσος* (η) με αλλαγὴ γένους.

1) Δροσιά: *την αυγὴν ταχιούτσικα, του ζέφυρου ο δρόσος, μεταμορφίεται κ' έρχεται* Θησ. Ε' [99[3]]· (μεταφ.): *Ως γοὺν το ρόδον δροσερὸν κοκκινοπορφυρίζει* (ενν. *το κρασί*) *και γέμει την γλυκύτητα, τον δρόσον του λαιμού-μου* Κρασοπ. 54. **2**) (Πιθ.) τίποτε: *καρδιά δὲν έχω δυνατή, να πῶ κακό ουδεποσῶς, μάλλιο να βρίσκεται δροσός* Αγν., Ποιήμ. Α' 44.

δρόσος, (ΙΙ)· *δρόσον λιασμένα*, Αχέλ. 1705, εσφαλμ. γρ. αντί *δροσολουσμένα* (διόρθ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 307) (Βλ. *δροσολουσμένος*).

δρόσος, (ΙΙΙ)· *δρόσον*, Λίβ. Ρ 480, εσφαλμ. γρ. αντί *δρόμον* (Βλ. Λίβ. Ρ 480, κριτ. υπ.).

δρόσος το, Μαχ. 66[23], 72[9], Χούμνου, Κοσμογ. 1430, 1997, Απόκοπ. 112, Αγν., Ποιήμ. Α' 81, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 420, Βεντράμ., Γυν. 132, Δεφ., Λόγ. 755, Ερωφ. Α' 374, Ιντ. α' 124, Β' 309, Γ' 216, Κατζ. Α' 12, Β' 158, Ερωτόκρ. Β' 563, Γ' 7, 10, 829, Στάθ. Α' 318, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [672], Ε' [322].

Από το αρχ. ουσ. *δρόσος* (η) με αλλαγὴ γένους (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 41). Η λ. και σήμ. σε δημ. τραγ. (Δημητράκ.) και σε ιδιώμ. (Βλ. και Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 543] και Σακ., Κυπρ. Β' σ. 532).

1α) Δροσιά (Η σημασ. σε δημ. τραγ., Δημητράκ. στη λ. 1 και σήμ. στην Κρήτη, Ξανθουδίδης [Ερωτόκρ. σ. 543]): *να έμπη το δρόσος τ' ουρανοὺ* Απόκοπ. 112· *'Οσ' ώραν έχει το νερό στο στόμα, δρόσος παίρνει* Ερωτόκρ. Γ' 7· **β**) δροσιά, βροχή: *με το δρόσος* (ενν. *θεά-μου*) *εις την γὴν τόσα καλά μας φέρνεις* Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [322]. **2**) (Μεταφ.) **α**) χαρά, ευχαρίστηση, απόλαυση: *Πρόβαλε, κορασίδα-μου,... να δώσης φῶς σια μάτια-μου και δρόσος στην καρδιά-μου* Κατζ. Β' 158· **β**) ανακούφιση: *Εκεί 'βρηκεν ανάπαψη και δρόσος του καημού-τση* Ερωτόκρ. Β' 563· **γ**) (προκ. για την Παναγία): *Το δρόσος είσαι* (ενν. *Δέσποινα*) *το λοιπόν, η σωτηρία, το άνθος* Δεφ., Λόγ. 755. **3**) Σάλιο: *οκ το θυμόν-του τον πολὺν επιάσετον η δίψα, τα δρόση του στομάτου-του ολοτελίς ελείψα* Βεντράμ., Γυν. 132. **4**) Αγιασμός, αγιασμένο νερό (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, Σακ., Κυπρ. Β' σ. 532. Βλ. και Dawkins [Μαχ. Β' σ. 244]): *να εβγάλουν τον φανερωμένον σταυρὸν και να τον λιτανέσσουν τριγύρου της εκκλησίας και να ποίσουν δρόσος να τον βουτήσουν* Μαχ. 72[9].

δροσόστακτος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 207.

Από το ουσ. *δρόσος* και το *στάζω*.

Δροσοστάλακτος: *Ταις δροσοστάκτοις των ανθών παντοδαπαίς ευχροίαις* ό.π.

δροσούλα η, Βοσκοπ. 295, Ερωτόκρ. Β' 1252, Ε' 769, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1058].

Από το ουσ. *δρόσος* και την κατάλ. *-ούλα*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δροσιά (Η σημασ. στο Βλάχ. και σήμ., Δημητράκ.): *η νύκτα δίχως άστρα και δροσούλα* Βοσκοπ. 295· *Εφάν' ολόχαρ' η αυγή και τη δροσούλα ρίχνει* Ερωτόκρ. Ε' 769.

δροσοφορία η, Θησ. (Foll.) I 42.

Από το επίθ. *δροσοφόρος* και την κατάλ. *-ία*. Τ. *δροσοφοριά* και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.).

Ανακούφιση: *απαύτου εκατήντησεν ολόρθα εις το Βυζάντιον· εκεί έβγαλε κ' ηπήρασιν όλοι δροσοφορίαν* ό.π.

δροσοφύτευτος, επίθ., Πικατ. 404, Κυπρ. ερωτ. 112^{10}.

Από το ουσ. *δρόσος* και το *φυτεύω*.

(Προκ. για φυτά) που είναι φυτεμένος σε δροσερό τόπο: *δένδρη δροσοφύτευτα* Πικατ. 404.

δρουβανίζω, βλ. *δρουγανίζω*. και *τραγανίζω*.

δρουβανιστός, επίθ., Προδρ. IV 112.

Από τον αόρ. του *δρουβανίζω* και την κατάλ. *-ιστός*. Βλ. Αθ. 26, 1914, 283. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Hatzid., BZ 1, 1892, 100).

(Προκ. για οξύγαλα) που κτυπήθηκε μέσα σε «δρουβάνι» (Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., Hatzid., ό.π.): *δρουβανιστόν οξύγαλαν* ό.π.

δρουγανίζω· *δρουγανίσασιν,* Διήγ. παιδ. 147, πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *δραγανίσασιν ή δρουβανίσασιν* (βλ. Ξανθ., B-NJ 5, 1927, 355). Πβ. *πάντως* και Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 146.

δρουγγάριος ο, Μανασσ., Χρον. 5473, Πωρικ. S 104^{7}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{15} σχόλ., Δούκ. 201^{17}, Ψευδο-Σφρ. 334^{21}, 340^{31}, 394^{11}· *δ ρ ο γ γ ά ρ ι ο ς,* Πωρικ. V 199^{6}.

Το λατ. *drungarius*. Η λ. τον 7. αι. (Lampe, Lex.).

Βυζαντινό διοικητικό αξίωμα (Για τη σημασ. βλ. Ahrweiler, Byz. et mer 489 και Etudes VIII 81, 103): *του ναυτικού δρουγγάριον* Μανασσ., Χρον. 5473.

δρούγγος ο, Συνθήκ. Καλλ. (Μέρτζ.) 266· *δ ρ ό γ γ ο ς,* Χρον. Μορ. Η 1759, 1918, 2993, 2999, 3021, 3032, 3153, 4531, 4588, 4592, 4605, 4662, 5025, 5026, 5642, 5662, 5673, 8281, 8372, 8378, 8383, Δωρ. Μον. XXXIX.

Από το λατ. *drungus* (Βλ. Τριαντ., Άπ. Α' 402 και Lurier, Chron. Mor. 50). Η λ. τον 5. αι. (Sophocl.).

1) Στρατιωτικό σώμα στους Βυζαντινούς (Η σημασ. τον 10. αι., Sophocl.· βλ. και Ahrweiler, Byz. et mer 278 σημ. 3): *Τας μοίρας οι Βυζαντινοί ωνόμαζον και δρούγγους* Συνθήκ. Καλλ. (Μέρτζ.) 266. **2**) Ορεινό και δασώδες πέρασμα (Βλ. Ahrweiler, ό.π. 278): *ο ζυγός των Μελιγών ένι γάρ δρόγγος μέγας κ' έχει κλεισούρες δυνατές* Χρον. Μορ. Η 2993. **3**) Επαρχία (?) (Βλ. Schmitt [Χρον. Μορ. σ. 605] και Ahrweiler, ό.π. 278 σημ. 3): *αφότου επροσκύνησεν του Μελιγού ο δρόγγος* Χρον. Μορ. Η 3032· *στον παραπόταμον του Αλφέως να στήκη και φυλάττη, να μή περάσουν οι Ρωμαίοι εις των Σκορτών τον δρόγγον* Χρον. Μορ. Η 8383.— Ο τ. ως τοπων.: Χρον. Μορ. Η 3008, 4576.

δρύαλος ο, Θησ. ΙΑ' [22^{8}].

Από το ουσ. *δρυάριον* (που απ. στον Ευστ. 1715^{50})< **δρυάλιον* και την μεγεθ. κατάλ. *-ος*.

(Πιθ.) βαλανιδιά: *δρυάλους όλους έκοψαν* ό.π.

δρυάριν το, Προδρ. II Η 68c (έκδ. *δριμάριν*· διορθώσ. *δρυάριν*).

Από το ουσ. *δρύς* και την κατάλ. *-άρι(ν)*. Τ. *δρυάριον* απ. στον Ευστ. 1715^{50}.

«Κούτσουρο»: *παπάς, οκάτι βούπαπας, παπάς από δρυάριν ηθέλησεν ο χοιρινός αγγέλοις ομιλήσαι* ό.π.

δρυάς ο, Θησ. ΙΒ' [7^{1}].

Από το ουσ. *δρύς* και την κατάλ. *-άς*. (Για παλαιότ. μνεία της λ. βλ. Αλεξ. Στ., Κρ. Χρ. 6, 1952, 405).

Δάσος από βαλανιδιές, δρυμός: *Οι δρυάδες οπού έχουσι... τόσην ζωήν υπέρπολλην, ... έχουν οκάποτε καιρόν τέλος κι' αυτοί στον κόσμον* ό.π.

δρύινος, επίθ.· *δ ρ έ ν ι ο ς,* Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 439.

Το αρχ. επίθ. *δρύινος*. Η λ. και ο τ. και σήμ. (Δημητράκ. και Andr., Lex.).

Καμωμένος από βαλανιδιά, δρύινος (Η σημασ. αρχ., Steph., Θησ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *βρακίν πεύκινον και κάλτσας δρένιας* Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 439.

δρυμοτοπία η, Λιβ. Sc. 1113.

Από το ουσ. *δρυμότοπος* και την κατάλ. *-ία*.

Τόπος κατάφυτος από δένδρα: ό.π.

δρυμών ο, Έγγρ. του 1301 (Miklos.-Müller, Acta 5, 164), Ερμον. Β 51· *δ ρ υ μ ώ ν α ς,* Πόλ. Τρωάδ. 447, Χρον. Μορ. Η 1594, Λιβ. Ν 3347, Θησ. (Foll.) I 15, Θησ. Πρόλ. [158, 198], Β' [69^{4}], Δ' [63^{8}], ΙΑ' [25^{7}], Χρον. σουλτ. 34^{22}, 68^{37}, 104^{22}, Χίκα, Μονωδ. 33.

Το μτγν. ουσ. *δρυμών*. Για τον τ. βλ. Du Cange (λ. *δρυμόνας*).

Δάσος, δρυμός (Η σημασ. μτγν., L-S): *απέ τ' άγρια τα βουνά φεύγουν και τα λαγκάδια κ' εκ τον δρυμώνα τον δασύν* Θησ. Β' [69^{4}]· *ίνα τούτον καταφάγουν τα θηρία του δρυμώνος* Ερμον. Β 51.

δρυοβάλανος, η, Μανασσ., Χρον. 6128.

Το μτγν. ουσ. *δρυοβάλανος*.

Ο καρπός της βαλανιδιάς, βαλανίδι (Η σημασ. μτγν., L-S): *πρινοκάρπων φροντισταί και των δρυοβαλάνων;* ό.π.

δρύς ο, Act. Xen. 35^{90}, 38^{66}, Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [165], Καλούδη, Προσκυν. ρξς,' Αγαπ., Γεωπον. σ. 136, 181· *ι δ ρ ύ ς,* Ερμον. Σ 53, Θησ. Ζ' [37^{1}] (αιτ. *ιδρύους*).

Το αρχ. ουσ. *δρύς* η. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Βλ. Βογιατζ., Γλώσσα Άνδρ. 105, Αναγνωστ., Αθ. 38, 1926, 163 και Χατζ., Λαογρ. 11, 1934/37, 92).

Βαλανιδιά (Βλ. L-S, λ. *δρύς* η I. Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., ό.π.): *Μέσα σ' αυτά να στέκωνται ο δρύς κ' η κουκουνάρα* Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [165].

δρώ, Κορων., Μπούας 95, 107, 115, 119, 125, 141· αόρ. *έ δ ρ α ξ α,* Φλώρ. 1734.

Το αρχ. *δράω.* Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Αναπτύσσω δράση, ενεργώ (Η σημασ. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 5): *Ο δε σινιόρ Μερκούριος στέκοντας εις το πάσο τούτο εσυλλογίσθηκε κ' είπε: "Θέλω να δράσω"* Κορων., Μπούας 119· *Ούτως λοιπόν εδράξασιν οι πάντες υπηρέται* Φλώρ. 1734.

'δρώνω, βλ. *ιδρώνω.*

'δρώπηκας ο, βλ. *υδρώπηκας.*

'δρώπικος και **'δρωπικός,** επίθ., βλ. *υδρωπικός.*

'δρώψ ο, βλ. *υδρώψ.*

δυάριν το, Συναδ., Χρον. 65.

Από το αριθμ. *δύο* και την κατάλ. *-άριν.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δυάρι* και Παπαδ. Α., Λεξ.).

Είδος νομίσματος: *Το δυάριν πάλιν το άφησε από β'* ό.π.

δυνάζομαι, Ασσίζ. 534^{26}, Ελλην. νόμ. 538^{13}, Χρον. Μορ. Η 4817, Αχιλλ. L 153, 303, 490, 516, Χούμνου, Κοσμογ. 2642, 2768, Νεκρ. βασιλ. 64, Αχέλ. 1291, Θρ. Κύπρ. Μ 316, Πανώρ. Α' 144, Ε' 127, Ερωτόκρ. Δ' 1904, Ε' 1353, Θυσ.^{2} 353, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 108, Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [544], Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 68.

Από τον αόρ. *εδυνάσθην* του *δύναμαι* (Βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 543]). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ. και Ξανθουδίδης, ό.π.).

1) Μπορώ· κατορθώνω (Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., Πρωΐας Λεξ. Συμπλ.): *Στριγγήν φωνίτσαν έσυρεν, μεγάλη ώς εδυνάστη* Χρον. Μορ. Η 4817· *καθημέραν πολεμούν του καστελιού τες πόρτες και ουδέν εδυνάστησαν ποτέ διά να το επάρουν* Αχιλλ. L 303. **2)** Υπομένω, υποφέρω, αντέχω (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Ξανθ., ό.π.): *Του βασιλιώς την όργητα, λογιάζεις, δε μπορούσι το στήθος κ' η καημένη-μου καρδιά να δυναστούσι;* Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 108· *Τέκνο-μου, πώς να δυναστώ την αποχώρησή-σου...;* Θυσ.^{2} 353.

δύναμαι, Ασσίζ. 124^{24}.

Το αρχ. *δύναμαι.*

Έκφρ. *κατά τό δύναται κάπ.* = κατά το δυνατόν, κατά τις δυνάμεις κάπ. (Πβ. Preisigke-Kiessling στη λ. 5): *άν ουδέν ένι κελεφή (ενν. η γυναίκα) ειδέ σεληνιάζεται, ημπορεί καλά να τα αναγιώση έως ζ' χρόνους, ώς άνωθεν γέγραπται, συν τοις εξόδοις του πατρός-τους κατά τό δύναται* ό.π.

δυναμάρης, ο, Τζάνε, Κρ. πόλ. 273^{9}.

Από το ουσ. *δύναμη* και την κατάλ. *-άρης.* Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ. Βλ. και Αναγνωστ., Αθ. 38, 1926, 180).

Αντρειωμένος, δυνατός άντρας (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. Βλ. και Βλαστό, Συνώνυμα και συγγενικά 74, λ. *δυνατός*): *ο Γιλδάσης ήτον 'κεί με κι' άλλους δυναμάρους ...κ' έδιωχνεν τους βαρβάρους* ό.π.

δυναμάρι(ν) το, (Ι), Χρον. Μορ. Η 2988, 3146, 3148, 3154, Θησ. (Foll.) Ι 86, Θησ. Β' [71^{7}], Διήγ. Αγ. Σοφ. 154^{28}, κ.α.

Από το ουσ. *δυναμάρης.* Βλ. όμως και Ανδρ., Λεξ. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ., λ. *δυναμάρι(ο)ν*).

1) Φρούριο, οχυρό, κάστρο (Βλ. Αδαμαντίου, ΔΙΕΕΕ 6, 1906, 534, 542, 545): *κάστρον εποίησε αφυρόν, όμορφον δυναμάριν* Χρον. Μορ. Η 3154· *αρχίσασιν να πολεμούν κάστρη και δυναμάρια* Χρον. Μορ. Η 3146. **2)** Στήριγμα, υποστήριγμα (Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., Δημητράκ., ό.π. 2): *εις εκείνην την μερέαν δέν έβαλαν δυναμάρια δυνατά* Διήγ. Αγ. Σοφ. 154^{28}.

δυναμάρι(ν), (ΙΙ)· *τα δυναμάρη,* Χούμνου, Π.Δ. Χ 19, εσφαλμ. γρ. αντί *τ' αδυναμάρι* (διόρθ. Κυριακ., Λαογρ. 8, 1921, 612) (Βλ. *αδυναμάρι*).

δυναμερός, επίθ., Αχέλ. 493, 1075, 1695, κ.α., Διακρούσ. 107^{23}, 108^{2}.

Από το ουσ. *δύναμη* και την κατάλ. *-ερός.* Για τη λ. βλ. L-S. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ. και Παγκ., Ιδιωμ. Κρ.).

Ανδρείος, δυνατός, θαρραλέος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2 και Παγκ., ό.π.): *Εκατεβήκασιν λοιπόν με πρόθυμην καρδίαν πέντε πολλά δυναμεροί, μεγάλοι στην ανδρείαν* Αχέλ. 1695· *Άξιες, ευγενέστατες, ανίκητες καρδίες, από τα πάντ' επαινετές, δυναμερές, αγίες* Διακρούσ. 108^{2}.

δυναμίζω· *να δυναμίζη,* Τζάνε, Κρ. πόλ. 529^{26}, εσφαλμ. γρ. αντί *ν' αδυναμίζη* (Διόρθ. Ξανθ., BZ 18, 1909, 599) (Βλ. *αδυνομίζω*).

δύναμις -μη η, Σπαν. Α 500, 551, Σπαν. V 74, Διδ. Σολ. Ρ 34, 102, Σπαν. Ρ 175, Λόγ. παρηγ. L 35, Προδρ. Ι 195, ΙΙΙ 12, 332b (χφ. Η) (κριτ. υπ.), Κρασοπ. 78, Ασσίζ. 395^{5}, Ιερακοσ. 421^{27}, 447^{2}, Διγ. (Trapp) Gr. 1098, Διγ. Ζ 178, 1346, 2654, 3077, Πόλ. Τρωάδ. 341, 618, Ωροσκ. 45^{23}, Χρον. Μορ. Η 15, 427, 4170, 6496, 8272, 8819, Βίος Αλ. 1821, 5993, Αρμεν., Εξάβ. Α' 8^{15}, Βίος οσ. Αθαν. 250, Λιβ. Esc. 310, 4084, Αχιλλ. L 290, 1008, Αχιλλ. Ν 387, 1694, Καναν. 80 C, Χρον. Τόκκων 1624, 1678, 1690, 1705, Χειλά, Χρον. 351, Μαχ. 22^{5}, 352^{2}, 586^{21}, 666^{14}, Δούκ. 127^{27}, 133^{15}, Σφρ., Χρον. μ. 140^{10}, 144^{7}, Θησ. Πρόλ. [260], Δ' [62^{6}], Γαδ. διήγ. 285, Αλεξ. (αιτ. *δυνάμη*) 566, 1088, 1354, 1383, 2070, 2390, 2555, 2780, Συναξ. γυν. 167, Σαχλ., Αφήγ. 664, Έκθ. χρον. 1^{17}, Κορων., Μπούας 31, 64, 82, 92, Πεντ. Γέν. XXXI 28, XLIX 3, Έξ. IX 16, XII 17, XXXII 11, Λευιτ. XXIII 28, Δευτ. XXVIII 32, XXXII 36, Αχέλ. 605, 2159, 2210, 2507, Χρον. σουλτ. 49^{7}, 89^{17}, Ιστ. πολιτ. 19^{4}, Δωρ. Μον. XXXV, XXXVII, Κυπρ. ερωτ. 133^{17}, Πανώρ. Γ' 101, 325, Ε' 77, 188, Ερωφ. Α' 601, Ιντ. γ' 32, 72, δ' 97, Πιστ. βοσκ. ΙΙΙ 6, 57, Διγ. Άνδρ. 316^{11}, 343^{10-1}, 363^{20}, 382^{15}, 399^{28}, 411^{28}, Ερωτόκρ. Α' 155, Γ' 1147, Δ' 250, 1063, 1501, 1804, Ε' 271, Βελλερ., Επιστ. $54^{18,24}$, Έγγρ. του 1639 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 108^{6}), Στάθ. Ιντ. β' 114, Εγκ. αγ. Δημ. 108^{129}, Ρωσσέρ. 76, Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 104, Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [878], Χορ. γ' [6], Φορτουν. (Vinc.) Δ' 273, Ζήν. Πρόλ. 176, Γ' 81, 189, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 85, Λεηλ. Παροιχ. Αφ. 18, Διγ. Ο 1004, Διακρούσ. 83^{6}, 84^{23}, 107^{1}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 165^{23}, 200^{17}, 223^{26}, 256^{17}, 287^{20}, 370^{27}, 388^{16}, 540^{7}, 577^{19}, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. *δύναμις.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Σωματική δύναμη, ευρωστία (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Η δύναμή-μου εχάθηκε κ' η ψή-μου απολιγαίνει* Πανώρ. Ε' 77· *Έπειτα εζωγράφισεν τον Γολιάθ μέγαν τη ηλικία και εις την ιδέαν φοβερόν και πολύν εις την δύναμιν* Διγ. Άνδρ. 399^{28}· *ογια να δής πως άλλος σάν εμένα εις αντρειά κ' εις δύναμη κ' εις τέχνη του πολέμου δέν βρίσκεται ποθές αλλού* Φορτουν. (Vinc.) Δ' 273· **β)** (προκ. για σώμα) αντοχή: *από την στράταν την πολλήν οπού έκαμνεν έδειχνεν την δύναμίν-του* Διγ. Άνδρ.

343^{10-1}· γ) (προκ. για φρούριο) στερεότητα, αντοχή (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): ρίκτουσί νε λουμπαρδιές του Φράγκο να κτυπούνε τη δύναμη των καστελιώ, οπού 'χασι να δούνε Τζάνε, Κρ. πόλ. 388^{16}. **2**) (Μεταφ.) ψυχική αντοχή, θάρρος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): 'ς ποιές χρείες νά 'λειψες ποτέ για τη χριστιανοσύνη και να μή δώσης δύναμη νά 'χουν την ώραν κείνην; Τζάνε, Κρ. πόλ. 370^{27}· Παίρνει ψυχή και δύναμη τσ' Αθήνας το φουσάτο Ερωτόκρ. Δ' 1063· 'νδύθην μεγάλην δύναμιν, εφάνηκα ανδρείος Διγ. Ζ 2654. **3α**) Η ικανότητα για κάπ. ενέργεια, μπόρεση (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. IV και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): Διατί, όταν δέν έχη δύναμιν η πολιτική να βλάψη, γίνεται τάχα ταπεινή Σαχλ., Αφήγ. 664· Την δύναμίν-των έβαλαν όλην και εσυνάσσαν φουσάτα πάντα διαλεκτά Κορων., Μπούας 82· έκφρ. κατά (την) δύναμιν, όση δύναμις, ώς δύναμις=όσο μπορεί κανείς: αλλά συγκράτει, βοήθει-τον κατά την δύναμίν-σου Διδ. Σολ. Ρ 34· Θεός το κατά δύναμιν, αυτό ζητεί και θέλει Σπαν. Α 500· Άν μάθης λόγον βλάσφημον κατά του βασιλέως και ού δράμης όση δύναμις και σπεύσης ολοψύχως (παραλ. 1 στ.), να πάθη αυτός και μετ' αυτού να παιδευθώσιν άλλοι Σπαν. V 74· Φεύγε, παιδίν-μου, ώς δύναμις, φεύγε την αδικίαν Σπαν. Ρ 175· **β**) πλούτος: βλέπε πτωχόν-σου συγγενήν μή τον περιφρονήσης, αλλά μάλλον βοήθει-τον από την δύναμίν-σου Σπαν. Α 551. **4α**) Ισχύς, εξουσία (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): είναι δύναμη εις το χέρι-μου να κάμω μετ' εσάς κακό Πεντ. Γέν. XXXI 28· Ρεουβέν πρωτότοκός-μου, εσύ δύναμή-μου και αρχή της δυναμής-μου Πεντ. Γέν. XLIX 3· Έρωτα, δίκιε 'γδικιωτή, τάχα να το κατέχης πως τόση δύναμη βαστάς και τόση χάρην έχεις; Πανώρ. Ε' 188· **β**) (προκ. για το Θεό) παντοδυναμία (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. B1): αλήθεια γιατ' ετούτο σε εκύρωσα για να σου δείξω τη δύναμή-μου και για ν' αφηγούνται το όνομά-μου εις όλη την ηγή Πεντ. Έξ. IX 16· την άμετρή-σου δύναμη και τη μεγάλη χάρη γνωρίζω Τζάνε, Κρ. πόλ. 540^{7}· έκφρ. εις τη δύναμη της ημερούς ετουτηνής=ακριβώς την ίδια μέρα: να φυλάξετε τα λιπανάβατα, ότι εις τη δύναμη της ημερούς ετουτηνής έβγαλα τις στρατειές-σας από την ηγή την Αίγυφτο Πεντ. Έξ. XII 17. **5**) Στρατιωτικές δυνάμεις, στρατεύματα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 7): ο σεβαστοκράτωρ του βασιλέως έρχεται με δύναμιν μεγάλην να τον πολεμήση Δωρ. Μον. XXXVII· Το δέ θέρος...απήλθε κατά Βλαχίας μετά πάσης της δυνάμεως αυτού Σφρ., Χρον. μ. 144^{7}· έμασεν δύναμιν πολλήν και άπειρα φουσάτα Χρον. Τόκκων 1690. **6**) (Με το επίθ. αόρατος) ουράνιες, θεϊκές δυνάμεις (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. VIIA5): Πλήν ούκ από γής ουδέ εξ ανθρώπων την δύναμιν είχεν, αλλ' εξ ουρανού και αοράτου δυνάμεως Καναν. 80 C. **7**) (Προκ. για φάρμακο) δραστική ιδιότητα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II4b): ίνα σπάται διά των μυκτήρων την του φαρμάκου δύναμιν Ιερακοσ. 447^{2}. **8**) (Νομ.) εγκυρότητα, κύρος, ισχύς (Η σημασ. τον 5. αι., Preisigke-Kiessling στη λ. 2): πρέπει να ένι στερεωμένη (ενν. η διαθήκη), ότι πάσα η δύναμις κείται εις τους μάρτυρας Ασσίζ. 395^{5}· Εν ταις γυμναζομέναις δίκαις την αυτήν έχουσι δύναμιν ή τε πίστις των συμβολαίων και αι καταθέσεις των μαρτύρων Αρμεν., Εξάβ. Α' 8^{15}. **9**) Μαγική δύναμη (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 22): ά θέλης να ίδης δύναμιν τό έχει το γαϊτάνιν, δέσε-το εις το τραχήλι-σου, σφικτά περίπλεξέ-το Λίβ. Esc. 4084· άν είχεν λείψει η δύναμις των θαυμαστών πραγμάτων οπού η Μηδεία τον Ιασούν ερμήνευσεν Πόλ. Τρωάδ. 341. **10**) Ενδυνάμωση, ενίσχυση: Εκεί γάρ όπου υπήγασιν, ο κόντος με φουσάτο επίασεν τόπον οχερόν εις δύναμιν δικήν-του Χρον. Τόκκων 1705· εζήτησέ-του απολογίαν ν' απέλθη στον Μορέαν διά συμμαχίαν και δύναμιν του τόπου και λαού-του Χρον. Μορ. Η 6496. **11**) Ορμή: διότις εκεί έρχετον Ευφράτης το ποτάμι, εις Βαβυλώνα έρχετον με την πολλήν δυνάμη Αλεξ. 2780. **12**) Σφοδρότητα, αγριότητα: Ήλθαν λοιπόν και δείξασι δύναμιν, λέγω, τόση που τόσην λύπην ημπορεί και των

πετρών να δώση Διακρούσ. 107^{1}· έκφρ. με δύναμης=με βίαιο τρόπο: με δύναμης τα (ενν. τα άγια) άρπαζαν κ' ερίχτασίν-τα κάτω Χρον. Μορ. Η 15. **13**) Οχυρό, κάστρο (Βλ. Dawkins [Μαχ. Β' 244]): ζητούμεν-σου να μας δώσης εις το νησσίν-σου μίαν δύναμιν, κανέναν καστέλιν να μείνουν οι πραματευτάδες-μας να πολομούν τες όρεξές-τους Μαχ. 352^{2}.

δυναμοπαροδόχος, επιθ., Διγ. Άνδρ. 378^{13}.

Το επίθ. δυναμοπάροχος με πιθ. επίδρ. του υποθ. δυναμοδόχος.

(Προκ. για το Θεό) που παρέχει δύναμη, ανδρεία: δέν τα λέγω ετούτα τα λόγια διά να καυχούμαι, αλλά διά να εγνωρίσετε τας δωρεάς του πλάστου και δυναμοπαροδόχου Θεού ό.π.

δυναμότερος, επιθ., Χρον. Μορ. Η 8193, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 916, Θησ. ς' Υπόθ. [8], Διήγ. Αλ. V 46, Χρον. σουλτ. $82^{4,5}$, 111^{4}, 126^{4}, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [1351].

Το συγκριτ. επίθ. δυνατότερος με επίδρ. του ουσ. δύναμη. Για τη λ. βλ. L-S Κων/νίδη Συμπλ. (λ. δυναμώτερος).

1) (Προκ. για πράγμα) δυνατότερος, ισχυρότερος: δυναμότερον φουσάτο Διήγ. Αλ. V 46. **2**) (Προκ. για πρόσ.) πιό δυνατός, πιό γενναίος: βασιλείς, άρχοντες φρικτούς καθένας εβιαζέτον νά 'χη τους δυναμότερους σ' αλήθεια έπρεπέ-των Θησ. ς' Υπόθ. [8]. **3**) (Προκ. για τόπο, κάστρα) πιό οχυρωμένος, πιό ασφαλής: είδε πως δέν έχει βοήθειαν από τους Ούγγαρους, εσηκώθη και εδιάβη μέσα εισέ δυναμότερους τόπους Χρον. σουλτ. 111^{4}· ποίον έν' δυναμότερον (ενν. κάστρον) και τί λαόν να επάρη Χρον. Μορ. Η 8193. **4**) (Προκ. για δέσιμο) σφιχτότερος, ανθεκτικότερος: Με κόμπους δυναμότερους δεμένη και σφιμένη Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [1351].

Το ουδ. εν. ως επίρρ.=δυνατότερα: Πιάστε το δυναμότερον, βλέπετε το θηρίον Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 916.

Το ουδ. πληθ. ως επίρρ.= δυνατότερα, σφοδρότερα: Τότε πάλι άναψε ο πόλεμος δυναμότερα Χρον. σουλτ. 82^{4}· Τότε πάλι άναψε ο πόλεμος... και την αρμάδα την εχαλούσανε δυναμότερα παρά πρώτα Χρον. σουλτ. 82^{5}.

δυναμώ, Διγ. (Trapp) Gr. 3480, Ωροσκ. 40^{17-8}.

Το μτγν. δυναμόω.

Α' (Ενεργ.) ενθαρρύνω κάπ. (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1): Παρ' ής πλέον δυναμωθείς τούτους ετροπωσάμην Διγ. (Trapp) Gr. 3480. **Β'** (Μέσ.) αποκτώ δυνάμεις, τονώνομαι (ηθικά) (Βλ. Steph., Θησ.): διορθωθήσεται η γνώμη αυτών παρά του κοινού λαού και παρά επιστολών τινών και δυναμωθήσονται και υγιάνωσιν Ωροσκ. 40^{17-8}.

δυνάμωμα το, Πεντ. Γέν. VII 13, Αρ. XXIII 22, XXIV 8, Δευτ. VIII 17.

Από το δυναμώνω και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Δύναμη, ισχύς (Βλ. Δημητράκ.): η δύναμή-μου και δυνάμωμα του χεριού-μου έκαμεν εμέν το πλούτος ετούτο αυτ. Δευτ. VIII 17. **2**) Ορμή, εξόρμηση: ο Θεός οπού τον έβγαλε από την Αίγυφτο σάν δυναμώματα ρεέμ αυτουνού αυτ. Αρ. XXIV 8. **3**) Έκφρ. το δυνάμωμα της ημερούς=την ίδια ακριβώς μέρα: Εις το δυνάμωμα της ημερούς ετουτηνής ήρταν ο Νοάχ και ο Σέμ...προς το κιβωτό αυτ. Γέν. VII 13.

δυναμώνω, Σταφ., Ιατροσ. 15^{417}, Διγ. (Trapp) Gr. 630, Διγ. Α 3617, Χρον.,

Μορ. Ρ 5619, Πανάρ. 79^{6}, Αχιλλ. L 348, Χρον. Τόκκων 132, 840, 848, 1897, 2223, 3454, Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 847, Μαχ. 652^{4}, Θησ. (Foll.) Ι 74, 83, 93, Θησ. Β' [38^{1}], Ε' [80^{6}], Θ' [83^{7}], ΙΒ' [20^{2}], Διήγ. Αλ. V 25, 26, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 621, Σοφιαν., Παιδαγ. 107, Πεντ. Γέν. XIX 3, 9, 16, XXI 18, XXVIII 14, XXX 43, XXXIII 11, XXXVIII 29, XLI 56, XLVIII 2, Ἐξ. IV 4, IX 2, 35, XIV 8, XVII 12, XIX 19, Δευτ. II 36, XI 8, XII 23, XXII 25, XXV 11, Αχέλ. 276, 1548, 2074, Θρ. Κύπρ. Μ 761, Χρον. σουλτ. 51^{24}, 57^{23}, 65^{24}, 69^{19}, 84^{2}, 113^{1}, Ερωφ. Δ' 411, Πιστ. βοσκ. II 1, 338, III 6, 48, Παλαμήδ., Βοηβ. 207, 347, Χίκα, Μονωδ. 119, Σουμμ., Ρεμπελ. 177 δίς, 190, Διγ. Ἀνδρ. 381^{29}, Ερωτόκρ. Β' 1795, Γ' 188, 824, Δ' 1729, Διήγ. πανωφ. 56, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [925], Ε' [928], Στάθ. Β' 208, Διακρούσ. 77^{3}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 257^{13}, 270^{14}, 433^{21}, 494^{5}, 526^{8}, 583^{7}, κ.π.α.

Το μτγν. *δυναμόω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δυναμώ*).

I (Ενεργ.) **Α'** (Μτβ.) **1α**) Δίνω δύναμη, ενισχύω, ενθαρρύνω, τονώνω (Η σημασ. σε δημ. τραγ., Δημητράκ., ό.π. 1. Βλ. και Πρωΐας Λεξ.): *εκατέσφαξε τους Τούρκους και επήρε τα ρούχα-τους και τ' άλογά-τους και εδυνάμωσε τους Αρβανίτες* Χρον. σουλτ. 65^{24}· *βοήθειά-μας, Χριστέ-μου, ας είσαι τώρα μετά μάς κι' όλους δυνάμωσέ-μας* Τζάνε, Κρ. πόλ. 257^{13}· *Γιατ' είναι κάποια σφάλματα οπού ποτέ δέ λειώνου, καθημερνό την όχθρητα κι' όργητα δυναμώνου* Ερωτόκρ. Γ' 188· **β**) ενισχύω, εξοπλίζω: *Ετούτος ο δράκων ήτον δυναμωμένος με δέκα κέρατα* Χίκα, Μονωδ. 119· **γ**) (προκ. για τόπο, για κάστρα) οχυρώνω, ενισχύω (Βλ. Δημητράκ., ό.π. 1): *τον κάμπον εδυνάμωσαν με πάλους και χανδάκια* Θησ. (Foll.) Ι 93· *εκτίζανε και εδυνάμωνε τα κάστρη οπού όριζε* Χρον. σουλτ. 113^{1}· *Η Αμμόχουστος είναι δυναμωμένη, με το σπαθίν δέν γίνεται νά 'ναι αυτή παρμένη* Θρ. Κύπρ. Μ 761· **δ**) (προκ. για μάχη) εντείνω: *εφουσκώσαν* (ενν. *τον σουλτάνον*) *το να δυναμώση την μάχην διά να ξοδιάση και να πτωχύνη τον ρήγα* Μαχ. 652^{4}. **2**) Ἐκφρ. *δυναμώνω απάνου-μου δυνάμωμα*=φανερώνομαι με βία: *ήτον σάν στρέφη το χέρι-του και ιδού εβγήκεν ο αδερφός-του και είπεν· τί εδυνάμωσες απάνου-σου δυνάμωμα; και έκραξεν το όνομα του Πέρζ* Πεντ. Γέν. XXXVIII 29. **3**) Κάνω άκαμπτο κ., σκληραίνω: *εδυνάμωσεν ο Κύριος την καρδιά του Φαρώ βασιλεά της Αίγυφτος και έδραμεν καταπόδου παιδιά του Ισραέλ* Πεντ. Ἐξ. XIV 8. **4**) Πιάνω κ. με δύναμη: *να απλώση το χέρι-της και να δυναμώση εις τα διδύμια-του* Πεντ. Δευτ. XXV 11. **5**) Παρακαλώ κάπ. με επιμονή: *εδυνάμωσεν αυτόν και επήρεν* Πεντ. Γέν. XXXIII 11. **6**) Επιδοκιμάζω, επικροτώ: *Αφόν επαύσε ο Θησίος και σώπασε τους λόγους, πολλοί γάρ τους έστρεξαν και εδυνάμωσάν-τους* Θησ. ΙΒ' [20^{2}]. **7**) Διαβεβαιώνω: *όλες ωσάν το ηκούσασιν, εδράμαν, εσιμώσαν, τό είπεν η Παραβάραινα όλες το δυναμώσαν, να στέρξουσιν τον όρκον-τους* Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 621. **8**) Αυξάνω, πληθαίνω κ.: *Δυνάμωσε τα δάκρυα-σου* Ερωφ. Δ' 411. **9**) Προσπαθώ: *μόνε δυναμώσου να μή φάς το αίμα* Πεντ. Δευτ. XII 23. **Β'** (Με την πρόθ. *εις*) **1**) Επιτίθεμαι, ορμώ με βιαιότητα εναντίον κάπ.: *εδυνάμωσαν εις τον ανήρ εις το Λώτ πολλά και εσίμωσαν να τσακίσουν τη πόρτα* Πεντ. Γέν. XIX 9. **2**) Βιάζω (γυναίκα): *άν εις το χωράφι να εύρη ο ανήρ την παιδοπούλα την αρραβωνιασμένη και να δυναμώση εις αυτήν ο ανήρ και να πλαγιάση μετ' αυτήν και να απεθάνη ο ανήρ* Πεντ. Δευτ. XXII 25. **3**) Πιάνω, κρατώ κ.: *επαράργησεν και εδυνάμωσαν οι αθρώποι εις το χέρι-του και εις το χέρι της γεναικός-του* Πεντ. Γέν. XIX 16. **4**) Στηρίζω, υποστηρίζω κ.: *επήραν πέτρα και έβαλαν κατωθιό-του και έκατσεν απάνου-της και ο Ααρών και ο Χούρ εδυνάμωναν εις τα χέρια-του από εδώ ένας και από εδώ ένας* Πεντ. Ἐξ. XVII 12. **5**) Συγκρατώ, κατακρατώ κάπ.: *άν πεισματώνης εσύ να απεστείλης και ακόμη εσύ δυναμώσης εις αυτουνούς, ιδού δαρμός του Κύριου γένεται εις το ζωντόβολό-σου* Πεντ. Ἐξ. IX 2. **6**) Παρακαλώ έντονα, επιμένω: *εδυνάμωσεν εις αυτουνούς πολλά και έγνεψαν προς αυτόν και ήρταν προς το σπίτι-του* Πεντ. Γέν. XIX 3. **Γ'** (Αμτβ.) **1α**) Αποκτώ δύναμη, γίνομαι δυνατός, τονώνομαι (Βλ. Du Cange, ό.π. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 3 και Πρωΐας Λεξ.): *φυλάξετε όλη τη παραγγειλιά ός εγώ σε παραγγέλνω σήμερα για να δυναμώσετε* Πεντ. Δευτ. XI 8· *να μήν αφήνη τον εχθρό να δυναμώνη* Χρον. σουλτ. 69^{19}· *Όσον να γιάνη ο νιούτσικος και για να δυναμώση και μέσα 'ς τούτο όρθωνε τον γάμον να πληρώση* Θησ. Θ' [83^{7}]. **β**) (Προκ. για κάστρο, βασίλειο) αποκτώ δύναμη: *δέν ήτο κάστρο ός εδυνάμωσεν από εμάς* Πεντ. Δευτ. II 36. **3**) Γίνομαι σφοδρός, άγριος: *αλήθεια ούκ έπαυσαν τον πόλεμον καθόλου, μάλλον εδυναμώσασι και πλίο αγριωθήκαν* Θησ. Ε' [80^{6}]· *κάθα ώρα ο πόλεμος αγριεύγει, δυναμώνει* Ερωτόκρ. Δ' 1729. **4**) Γίνομαι γρήγορος: *εδυνάμωσεν το γύρισμα του ουρανού* Διήγ. Αλ. V 26. **5α**) Αυξάνομαι, μεγαλώνω: *εδυνάμωσεν η πείνα εις την ηγή την Αίγυφτο* Πεντ. Γέν. XLI 56· *ωσάν ριζώση και δυναμώση η δύναμις της παιδεύσεως* Σοφιαν., Παιδαγ. 107· **β**) εξαπλώνομαι, επεκτείνομαι: *να είναι η σπορά-σου σάν το χώμα της ηγής και να δυναμώσης θαλασσινά και ανατολικά και βορεινά και νοτικά* Πεντ. Γέν. XXVIII 14. **6**) Γίνομαι πλούσιος, πλουταίνω: *εδυνάμωσεν ο ανήρ πολλά πολλά και ήτον αυτουνού ποίμνιο πολύ και σκλάβες* Πεντ. Γέν. XXX 43. **7**) Γίνομαι σκληρός, άκαμπτος: *εδυνάμωσεν η καρδιά του Φαρώ και δέν απέστειλεν τα παιδιά του Ισραέλ* Πεντ. Ἐξ. IX 35. **II** (Μέσ.) παίρνω θάρρος, γίνομαι δυνατός: *Ἄγουροι, δυναμώνεσθε* Διγ. (Trapp) Gr. 630· *εδυναμώθην ο Ισραέλ και έκατσεν ιπί το κρεβάτι* Πεντ. Γέν. XLVIII 2.

Η μτχ. παθητ. παρκ. ως επιθ.=που έχει δύναμη, ισχυρός (Βλ. Δημητράκ., λ. *δυναμώ* 3): *Είχον και άρματα καλά, καλά δυναμωμένα* Διγ. Α 3617.

δυνάμωσις η, Ιατροσ. κώδ. χξθ'.

Το μτγν. ουσ. *δυνάμωσις*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

Τόνωση, ενίσχυση (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ.): *διά δυνάμωσιν, ήτοι σύστασιν* ό.π.

δυναστεία η, Σπαν. Α 104, Κομν., Διδασκ. Δ 124, Ασσίζ. 53^{2}, 60^{3}, 97^{16}, 172^{31}, 173^{2}, 253^{6}, 301^{27}, 346^{26}, 477^{30}, Ελλην. νόμ. 526^{9}, Διγ. Ζ 4253, Ερμον. Ρ 300, Χρον. Μορ. Η 5530, Βίος οσ. Αθαν. 259, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2501, 2511, Μαχ. 456^{10}, $572^{9,19}$, 596^{3}, 658^{19}, Δούκ. 77^{8}, 89^{18}, Θησ. Η' [6^{3}], Ι' [33^{2}], ΙΒ' [31^{8}], Αχέλ. Πρόλ. 14, 69, 300, Κώδ. Χρονογρ. 50^{12}, Κυπρ. ερωτ. 27^{13}, Παλαμήδ., Βοηβ. 722, Διακρούσ. 112^{8}· *δ υ ν ά σ τ ε ι α,* Χρον. Τόκκων 1227, Θησ. Ζ' [43^{4}]· *δ υ ν α σ τ ε ι ά,* Φλώρ. 1730, Θησ. (Foll.) Ι 35, 50, Θησ. (Morgan) VIII 6, X 113.

Το αρχ. ουσ. *δυναστεία*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

1α) Δύναμη (Η σημασ. μτγν., Sophocl.): *έπειτα πιάσεν άφοβα Κύπρου την επαρχίαν δείχνοντας στους Χριστιανούς τόσην-του δυναστείαν* Αχέλ. Πρόλ. 14· *θέλει να σε φονεύση, επεί τούτον εκόσμησας τοσαύτη δυναστεία* Διήγ. Βελ. Neap. 52· **β**) δύναμη, ορμητικότητα: *οπού τα κύματα κτυπούν με δυναστειά στα βράχη και γίνοντ' από πράσινα άσπρα ωσάν τα χιόνια* Θησ. (Morgan) VIII 6. **2**) (Σε προσφών.) μεγαλειότητα: *ού κάν ποσώς εκδέχομαι ότι να το υπομένη η υμετέρα η δυναστειά το πράγμα το τοιούτον* Φλώρ. 1730. **3α**) Βία, πίεση, καταναγκασμός (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, Σακ., Κυπρ. Β' 533): *άν δέν το δώσετε με το καλόν, θέλομεν εμπήν με δυναστείαν και θέλομεν σας κατακόψειν* Μαχ. 456^{10}· *Αμή άν όμως οι θεοί βούλονται να σε πάρουν, με δυναστεία 'κ τα χέρια-μου* Θησ. Ι' [33^{2}]· *με δυναστείαν τον* (ενν. *τον τόπο*) *έχεις, του βα-*

σιλέως της Ρωμανίας ένι γονικαρχία Χρον. Μορ. Η 5530· *εγνώρισέν-το εις την αυλήν άνευ δυναστείας μαρτύρων* Ασσίζ. 253^{6}· **β**) βίαιη πράξη, βιαιότητα: *«Αφέντη, δέν εποίκαν μικρόν κακόν να γλυτώσουν, ότι εποίκαν μεγάλην δυναστείαν και παραβουλίαν να σκοτώσουν τον βισκούντην, οπού είναι το κορμίν-σου* Μαχ. 572^{9}· *εις τούτο, μάθε, ψεύδονται, δέν λέγουν την αλήθεια, διότι με παραρπαξίες και δυναστείες, τές κάμνουν,* (ενν. οι δυνάστες) *και ζούρες και πολλά κακά πλουτίζουσιν αδίκως* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2511· **γ**) βιασμός: *Εάν γένηται ότι είς άνθρωπος λάβη παρθένον δυναστικού τρόπου και φθείρει την παρθενίαν-της...το δίκαιον ορίζει...ώς πρέπει να δώση εκείνος οπού εποίησεν την δυναστείαν εις άλλου γήν* Ασσίζ. 97^{16}. **4α**) (Πιθ.) προσπάθεια (Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., Andr., Lex. στη λ. 3): *«ίνα τί σοι ταύτα τα φαντάσματα και η κενή δυναστεία, εύ ίσθι ότι ού πολύ το εν μέσω και σύ άκων ταύτα θανούσα άλλαις εάσεις»* Βίος οσ. Αθαν. 259· **β**) επιθανάτια αγωνία: *«Έχε υγειά, Εμίλια-μου» κι' άλλο πλεό δέν είπεν, ότ' η ψυχή 'κ το κούφος-του με δυναστειάν εβγήκεν* Θησ. (Morgan) X 113. **5**) Στενοχώρια, θλιβερό γεγονός (Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., Andr., Lex. στη λ. 1): *Κλαψίματα και στεναγμούς, φαρμάκια, δυστυχίες πάσα δυνάστεια έβλεπε με ήθος αγριωμένον* Θησ. Ζ' [43^{4}].

Η γεν. και η δοτ. ως επίρρ.=με τρόπο βίαιο, διά της βίας: *περί εκείνου οπού φθείρει μίαν παρθένον δυναστείας ού με το θέλημά-της* Ασσίζ. 346^{26}· *την επήρες δυναστεία, χωρίς το θέλημά-σου* Θησ. ΙΒ' [31^{8}]. Η αιτ. *δυναστείαν* (πιθ. κατά παρεξήγηση της δοτ. με *ν*) ως επίρρ.=με κίνδυνο: *Εάν γίνεται περί καμμίας στεναχωρίας ότι είς γραμματικός δυναστείαν του βίου τό του δίδουν γράφει..., το δίκαιον κρίνει και κελεύει ότι εκείνος ο γραμματικός εντέχεται να του κόψουν τον γρόθον τον δεξιόν* Ασσίζ. 477^{30}.

δυνάστειο το, Βεντράμ., Φιλ. 214, 216, 220, 316· *δ υ ν α σ τ ε ί ο,* Ασσίζ. 347^{15}· *δ υ ν α σ τ ε ι ό ν,* Ασσίζ. 310^{1}.

Από το *δυναστεύω* μεταρηματικώς (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 65 κε.).

Πίεση, βία, εξαναγκασμός: *ο δανειστιός...ζητά το αμάχιν του εγγυτή-του και ο εγγυτής αρνάται την εγγυμασίαν εις την αυλήν και έπειτα αναγνωρίζει την εγγυμασίαν άνευ δυναστειόν μαρτύρων εις την αυλήν* Ασσίζ. 310^{1}.

Ως επίρρ.= διά της βίας, με το ζόρι: *Μίαν ημέρα βρέθηκε στο σπίτι μοναχήν-της ο νιός δυνάστειο έμπηκε κ' επήρε την τιμήν-της* Βεντράμ., Φιλ. 216.

δυναστευμένα, επίρρ.· *δ υ ν α σ τ ε μ έ ν α,* Χρον. Τόκκων 1280, 1551, 3656.

Από τη μτχ. παθητ. παρκ. του *δυναστεύω.*

α) Διά της βίας, με το ζόρι: *παρά ‹να› του επάρουσιν μιάν πιθαμή του τόπου δυναστεμένα και στανεό, χωρίς το θέλημάν-του* αυτ. 3656· **β**) κατά τρόπο πιεστικό, τυραννικό: *να τους δουλώση άπαντας της χώρας τους ανθρώπους, να τους κρατή τυραννικά, πάντα δυναστεμένα* αυτ. 1280· **γ**) καταβάλλοντας προσπάθεια, με δυσκολία: *Ούτως ανασηκώθηκεν πολλά δυναστεμένα, μόλις εκαβαλίκευσεν και με μεγάλην βίαν* αυτ. 1551.

δυναστεύω, Καλλίμ. 2464, Ελλην. νόμ. 553^{19}, 569^{20}, Ερμον. Β 317, Χρον. Μορ. Η 5959, Λίβ. P 2258, Λίβ. Sc 2184, Λίβ. N 2995, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 390, 505, 1709, Γράμματα Μετεώρ. 50^{8}, Χρον. Τόκκων 1186, 3217, 3447, Φυσιολ. (Legr.) 1099, Δούκ. 305^{34}, Θησ. Η' [33^{5}], Θ' [79^{5}], Ι' [33^{4}], Διήγ. Αγ. Σοφ. 147^{8}, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 268, Σαχλ. Β' (Wagn.) P 8, Σαχλ., Αφήγ. 615, Κορων., Μπούας 95, Αχέλ. 761, Ιστ. πατρ. 119^{14}, Αλφ. 14^{18}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 417, Παλαμήδ., Βοηβ. 252, Σταυριν. 54, Ιστ. Βλαχ. 171, 433· *δ α ν α σ τ ε ύ ω,* Θησ. ΙΒ' [5^{6}]· *δ υ ν α σ τ ε ύ γ ω,* Ασσίζ. 175^{6}, 427^{24}, 460^{28}, Μαχ. 90^{13}, 384^{5}, 658^{14}, 672^{26}, Σαχλ. N 62, 290, Σαχλ. Α'

(Wagn.) PM 69, Σαχλ., Αφήγ. 650, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 119, Χρον. σουλτ. 109^{35}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 483^{15}, (έκδ. *δυναστεύγει*· διορθώσ. *δυναστεύγουν*).

Το αρχ. *δυναστεύω.* Ο τ. *δυναστεύγω* και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' (Μτβ.) **1**) Εξουσιάζω κάπ. κατά τρόπο τυραννικό, καταπιέζω, καταδυναστεύω (Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., Δημητράκ. στη λ. 3 και Andr., Lex. στη λ. 1): *Τούρκοι ανέβησαν πολλοί, σπαήδες, γιανιτσάροι και δυναστεύαν τους πτωχούς, βίον τους είχαν πάρει* Σταυριν. 54· *Οι Γιαννινιώται οι άρχοντες πάντα τους Αλβανίτας εχθρούς τους είχαν... διότι εδυνάστευαν τον τόπον, τα χωρία* Χρον. Τόκκων 1186· (μεταφ.): *Πάς συκοφάντης άνθρωπος δήμιος έν' και δυνάστης, να δυναστεύη ώς ημπορεί πάντοτες την αλήθειαν* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 390. **2α**) Πιέζω κάπ., βιάζω, εξαναγκάζω (Η σημασ. στον Κατσαΐτ., Ιφ. Β' 644, 650): *οι λάς εδυναστεύγαν να τους δώσουν* (ενν. *κρασίν*) Μαχ. 658^{14}· *Τον πάπαν εδυνάστευεν, του απήρεν την Καμπάνιαν* Χρον. Μορ. Η 5959· **β**) βιάζω (γυναίκα): *ένας Αρμένης καβαλλάρης έπαιρνεν την γεναίκαν-του να πάγη εις την Πάφον και εις το καπετάνικιν της Λεύκας εδυναστέψαν την γυναίκαν-του και κείνον εσκότωσάν-τον* Μαχ. 672^{26}· *λέγει-τον «Αυθέντη-μου, εδυναστεύσασίν-με να με δικαιώσης, διά τον Θεόν, ότι εντροπιάσασίν-με»* Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 268. **3**) Βασανίζω κάπ., τυραννώ, κακομεταχειρίζομαι (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex. στη λ. 2): *ήρξατο δυναστεύειν-με, μυριοκαταπικραίνειν,* (παραλ. 1 στ.) *σχεδόν ότι εκατήντησα να κακοθανατήσω* Λίβ. Sc. 2184. **4**) Παίρνω κ. με τη βία: *εβασίλευαν οι Αρειανοί και εδυνάστευσαν και εκατέκαυσαν την εκκλησίαν αυτήν* Διήγ. Αγ. Σοφ. 147^{8}. **5**) Συγκρατώ, εμποδίζω: *Η ευσεβεστάτη δέσποινα ορμά να εμπή εις το μνήμαν* (παραλ. 1 στ.). *Πιάνου-την, δυναστεύουν-την οι αρχόντισσες της χώρας* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1709. **Β'** (Αμτβ.) (ενεργ. και μέσ.) προσπαθώ, βάζω τα δυνατά-μου, πιέζω τον εαυτό-μου να κάνη κ. (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex. στη λ. 3): *Ότι για να περάσωμεν είμεθα 'μποδισμένοι, εάν δέν δυναστεύσωμεν όλ' είμεθεν χαμένοι* Κορων., Μπούας 95· *μ' όλο που δέν ηύρισκεν ανάπαυσ' η καρδιάτου πλήν δέ εδυναστεύθηκεν να κρύψη την πικριά-του* Θησ. Θ' [79^{5}].

Η μτχ. ενεστ. *δυναστεύοντες* ως ουσ.=τύραννοι, δυνάστες: *θωρώντας ο μπασάς κ' οι άρχοντες οι άλλοι και όλ' οι δυναστεύοντες, οι των Τουρκών μεγάλοι* Αχέλ. 761.

δυνάστης ο, Καλλίμ. 780, 2471, 2505, Διγ. Ζ 172, 192, 230, Ερωτοπ. 513 (έκδ. *έρως, δυνάστα φοβερέ*· διόρθ. Κριαρ., Αθ. 45, 1933, 236 σε *παρά δυνάστην φοβερέ*), Λίβ. P 2263, 2300, Λίβ. Esc. 3429, 3437, Λίβ. N 3001, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 389, Αχιλλ. L 95, 1081, Αχιλλ. N 172, 185, 703, 995, Αχιλλ. O 212, 362, Χρον. Τόκκων 1179, 3549, 3595, Σφρ., Χρον. μ. 162^{9}, Διγ. Άνδρ. 316^{10}, 317^{9}.

Το αρχ. ουσ. *δυνάστης.* Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Τύραννος, καταπιεστής: *δυνάστης είσαι αποτουνόν, ούκ είσαι αυθέντης χώρας* Λίβ. P 2263· *είναιν* (ενν. *οι Αλβανίτες*) *άνθρωποι σκληροί, δυνάστες των Ρωμαίων* Χρον. Τόκκων 1179· *«Ανάτασσε, τυράννα-με, πίκραινε, φλόγιζέ-με, ωσάν δυνάστης άνθρωπος πικρόν πολέμει μέ-το* Λίβ. Esc. 3429. **2**) (Προκ. γιά τον έρωτα) βασιλιάς, κυρίαρχος: *(...έμπροσθεν εις τον Έρωταν, τον φοβερόν δυνάστην)* Καλλίμ. 780. **3**) Άρπαγας, σφετεριστής: *Ακούσας δέ ο πατριάρχης Αρσένιος την τοιαύτην παράνομον αναγόρευσιν...εν αφορισμώ φρικώδει καθυπέβαλε τους αναγορεύσαντας και τον ανηγορευμένον ως επιόρκους και παρανόμους και επιβάτας και δυνάστας* Σφρ., Χρον. μ. 162^{9}· *τον δέ δυνάστην τον κακόν, τον άρπαγαν εκείνον να κόψουν το κεφάλιν-του* Καλλίμ. 2471.

δυναστικά, επίρρ., Ασσίζ. 286^{17}, Θησ. Η′ [22^{2}], Βυζ. Ιλιάδ. 565, 807, Ζερλέντου, Φεουδαλ. Νάξου 57.

Από το επίθ. *δυναστικός*.

α) Διά της βίας, με το ζόρι: *εάν εκείνος ουδέν θελήση να στρέψη την αρραβώναν-του με το θέλημάν-του,...να την πάρου δυναστικά* Ασσίζ. 286^{17}· **β**) με δυσκολία, μόλις και μετά βίας: *Εσύγκρουσε τον Παλαμών με τέτοιαν γάρ καρδίαν, ότι σχεδόν δυναστικά εκράτησεν εκείνον* Θησ. Η′ [22^{2}].

δυναστικός, επίθ., Ασσίζ. 9^{14}, 12^{23}, 63^{18}, $68^{11,16}$, $96^{27,31}$, 346^{30}, 474^{21}, ῾Εγγρ. του 1584 (Πατρινέλης, ΕΜΑ 17, 1967, 93), Σουμμ., Ρεμπελ. 169· *α δ υ ν α σ τ ι κ ό ς,* Ασσίζ. 114^{11}.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. στην Κύπρο (Andr., Lex.).

Βίαιος, καταναγκαστικός (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, ό.π.): *Περί εκείνου οπού ταπεινώσει παρθένον, ήγουν να την ξηπαρθενέψη, κάν τε με το θέλημαν αυτής κάν τε δυναστικού τρόπου* Ασσίζ. 12^{23}· *πρό δέ του έαρος έμαθον την μεταβολήν εκείνου...και την ταραχήν της εκκλησίας και την αρπαγήν την δυναστικήν ή μάλλον ειπείν ληστρικήν ή τυραννικήν* ῾Εγγρ. του 1584 (Πατρινέλης, ΕΜΑ 17, 1967, 93).

δυναστικώς, επίρρ., Ασσίζ. 197^{31}, 198^{4}, 208^{31}, 258^{9}, 365^{17}, 449^{13}, 474^{18}, Ελλην. νόμ. 526^{8}, Διάτ. Κυπρ. $502^{17,29}$, Μαχ. 58^{22}, 136^{31}, 248^{3}, 274^{21}, 276^{2}, 372^{33}, 416^{8}, 580^{18}, 586^{19}, 600^{19}, Θησ. ΙΒ′ [46^{3}], Ριμ. κόρ. 758, Αξαγ., Κάρολ. Ε′ 859, ῾Εγγρ. του 1572 (Πατρινέλης, ΕΜΑ 17, 1967, 58), Ιστ. πατρ. 137^{3}, Βακτ. αρχιερ. 176, 184, Βακτ. αρχιερ. (Γκίνης) 293, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε′ [716, 1114].

Από το επίθ. *δυναστικός*. Βλ. και Steph., Θησ.. Η λ. και στον Κατσαΐτ., Γλωσσ. σ. 342.

Κατά τρόπο βίαιο, με το ζόρι, αυθαίρετα (Η σημασ. και στον Κατσαΐτ., ό.π.): *τους βικαρίους αυτού εκ την βικαρίαν αυτών δυναστικώς εξέωσεν* Διάτ. Κυπρ. 502^{29}· *ήλθαν εις το Πετρούνιν και επιάσαν την γήν δυναστικώς και εστάθησαν εις πόλεμον* Μαχ. 274^{21}· *Περί εκείνου οπού φθείρει παρθένον δυναστικώς, ού με το θέλημάν-της* Ασσίζ. 258^{9}.

δυνατά, επίρρ., Προδρ. ΙΙΙ 200α (χφ. Η) (κριτ. υπ.), Διγ. Α 3370, Διγ. (Trapp) Esc. 1151, Πόλ. Τρωάδ. 297, 582, Χρον. Μορ. Ρ 3864, 3892, Πουλολ. 93, Φλώρ. 603, 1351, Περί ξεν. Α 223, 400, Περί ξεν. V 338, Λίβ. Sc. 430, Αχιλλ. (Haag) L 925, Αχιλλ. Ν 1217, Χρον. Τόκκων 3800, Φυσιολ. (Legr.) 264, 353, Μαχ. 294^{22}, 370^{29}, 482^{35}, 544^{27}, 574^{21}, Θησ. (Foll.) Ι 82, Θησ. Γ′ [33^{3}], Ριμ. Βελ. 71, Βουστρ. 469, Αλεξ. 672, 1134, 1360, Συναξ. γυν. 861, ᾿Ανθ. χαρ. 290^{37}, Πικατ. 55, Κορων., Μπούας 11, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 180, Δεφ., Σωσ. 146, Αχέλ. 782, 2311, Αιτωλ., Μύθ. 42^{6}, Θρ. Κύπρ. Μ 216, 224, Δωρ. Μον. XXXIV, Ερωφ. Α′ 640, Β′ 397, Ιστ. Βλαχ. 2347, Διγ. Άνδρ. 400^{11}, Ερωτόκρ. Ε′ 1013, Ροδολ. (Μανούσ.) Δ′ μετά στ. [548], Βακτ. αρχιερ. 212, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [1514], Τζάνε, Κρ. πόλ. 220^{6}, κ.π.α.· *α δ υ ν α τ ά,* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 416, Πανώρ. Α′ 325, Β′ 228, 426, Δ′ 374, Ε′ 71, Ερωφ. Δ′ 203, Πιστ. βοσκ. IV 1, 22· 2, 240· 7, 85· V 5, 174, Ερωτόκρ. Δ′ 428, Στάθ. Β′ 212, Γ′ 27, Φορτουν. (Vinc.) Α′ 94, Γ′ 69, Ζήν. Γ′ 129, Τζάνε, Κρ. πόλ. 154^{6}, 169^{20}, 237^{7}, 280^{24}, 299^{14}, 355^{15}, κ.α.

Από το επίθ. *δυνατός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Με δύναμη, με σφοδρότητα, ισχυρά (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *το στήθος δέρνει δυνατά* Περί ξεν. Α 400· *εδόξεψά-τσι αδυνατά κι' άψα τα σωθικά-τως* Πανώρ. Ε′ 71· *πάντα πολέμου δυνατά κι' όλπιζα να νικήσω* Ερωτόκρ. Ε′ 1013. **2**) Υπερβολικά, πάρα πολύ: *στενοχωρείται δυνατά, πνίγεται εκ της λύπης* Λίβ. Sc. 430· *αδυνατά εφοβήθηκα βλέποντας τόση χάρη* Πανώρ. Α′ 325. **3**) Με δυνατή φωνή, δυνατά (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *αφού το κάστρο είδασιν, αδυνατά χουγιάζει κι' ακούσθη ώς την Τυλισσό και κάτω προς του Γάζη* Τζάνε, Κρ. πόλ. 237^{7}· *δυνατά φωνάζει* Συναξ. γυν. 861. **4**) Βαριά: *αρματωμένοι δυνατά, καλά λουρικιασμένοι* Αχιλλ. (Haag) L 925. **5**) (Προκ. για δέσιμο) σφιχτά: *την πληγήν-του εστύψασιν και δυνατά την δένουν* Πόλ. Τρωάδ. 582· *να την* (ενν. *την κόρην*) *δεσμεύσουν δυνατά, να την κατασφαλίσουν* Φλώρ. 603. **6**) Αυστηρά, με δριμύτητα: *επιάσαν-τους και εφυλακίσαν-τους και εβλεπίσαν-τους πολλά δυνατά έως ώσπου τους ελευθέρωσεν ο Θεός διά του ελέου-του* Μαχ. 544^{27}. **7**) Με αλαζονεία, υπερήφανα: *ήλθαν ομπρός-του και εδώκαν λόγον πως συνήθιν έχουν οι μανταφόροι να μεγαλυνίσκουν τους αφέντες-τους, όνταν θέλουν και να συντύχουν ολλίγον δυνατά και χωρίς άγγρισιν* Μαχ. 294^{22}. **8**) Με αντοχή, καρτερικά: *Βλέπε και σύ [ώ] άνθρωπε, είσαι ανδρειωμένος να υποφέρης δυνατά τον καύσωνα του ήλιου* Φυσιολ. (Legr.) 264.

δυνατεύω, Τζάνε, Κρ. πόλ. 255^{6}, 258^{17}· *α δ υ ν α τ ε ύ γ ω,* Πανώρ. Γ′ 323· *δ υ ν α τ ε ύ γ ω,* Ερωτόκρ. Δ′ 1535, Ροδολ. Α′ [370], Ε′ [25], Τζάνε, Κρ. πόλ. 487^{7}.

Από το επίθ. *δυνατός* και την κατάλ. *-εύω*. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Οι τ. *αδυνατεύγω* και *δυνατεύγω* και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. αντίστοιχα Σπυριδ., ΕΕΒΣ 17, 1941, 320 και Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 544]).

Α′ (Μτβ.) δυναμώνω, ενισχύω κ.: *να δυνατεύουν* (ενν. *οι Χριστιανοί*) *τα φορτιά με τες μακρές αντένες* Τζάνε, Κρ. πόλ. 255^{6}. **Β′** (Αμτβ.) γίνομαι δυνατός, δυναμώνω (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Σπυριδ., ό.π., Ξανθουδίδης, ό.π. και στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., ό.π.): *Μέσ' η καρδιά-μου χαίρεται και δυνατεύγ' η χέρα* Ερωτόκρ. Δ′ 1535· *οι Τούρκοι μαζωχθήκασι πάλιν και δυνατεύουν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 258^{17}.

δυνατοκέφαλος, επίθ., Συναδ., Χρον. 47.

Από το επίθ. *δυνατός* και το ουσ. *κεφαλή*.

Που έχει δυνατό κεφάλι: *ήτον δυνατοκέφαλον το άλογον του Οικονόμου* ό.π.

δυνατοκτισμένος, μτχ. επίθ., Τζάνε, Κρ. πόλ. 278^{24}, 577^{23}· *α δ υ ν α τ ο κ τ ι σ μ έ ν ο ς,* Τζάνε, Κρ. πόλ. 558^{11} (έκδ. *αδυνατό κτισμένη*· διόρθ. Ξανθ., BZ 18, 1909, 599, *αδυνατο- κτισμένη*).

Από το επίθ. *δυνατός* και τη μτχ. παρκ. του *κτίζω*.

Που είναι γερά χτισμένος: *Το Μέγα Κάστρο τ' όμορφο, το δυνατοκτισμένο* αυτ. 577^{23}.

δυνατός, επίθ., Σπαν. Α 603, Διδ. Σολ. Ρ 12, 115, Προδρ. ΙΙΙ 16 (χφ. g) (κριτ. υπ.), Ασσίζ. 89^{12}, 295^{16}, 299^{18}, Διγ. (Trapp) Gr. 2272, Διγ. Ζ 160, 324, Διγ. Α 2968, Διγ. (Trapp) Esc. 1105, Ερμον. Η 290, Ωροσκ. 45^{21}, Χρον. Μορ. Η 869, 1045, 1774, 2153, 2168, 2734, 4427, 5847, 8141, Βίος Αλ. 2882, 3001, 4497, 4542, Διήγ. παιδ. 90, 98, Διήγ. Βελ. 88, Συναξ. γαδ. 31, Φλώρ. 507, 620, 1313, Απολλών. (Wagn.) 116, 451, Αχιλλ. L 964, Αχιλλ. Ν 260, 426 (έκδ. *γενναιού και δυνατού*· διόρθ. Lavagnini R., RSBN 6-7, 1970, 171 σε *γενναίων και δυνατών*), Ιμπ. 299, Καναν. 77C, Χρον. Τόκκων 1039, 1703, 1908, 2507, Παρασπ., Βάρν. C 226, Μαχ. 72^{29}, 152^{11}, 192^{22}, 368^{30}, 424^{19}, 526^{19}, 554^{10}, 572^{12}, 642^{27}, Δούκ. 263^{23}, Σφρ., Χρον. μ. 78^{10-1}, 102^{4}, Θησ. Β′ [19^{5}], Ζ′ [25^{6}], Χούμνου Κοσμογ. 1038, Βουστρ. 448, Γαδ. διήγ. 244, Συναξ. γυν. 211, 739, Διήγ. Αγ. Σοφ. 154^{28}, Σαχλ., Αφήγ. 247, Κορων., Μπούας 14, 126, 127, Τρίβ., Ρέ (Ζώρ.) 275,

Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 42, 50, Βεντράμ., Φιλ. 273, Πεντ. Γέν. XLIX 7, Εξ. VI 1, Δευτ. IV 34, XXI 4, XXVIII 52, XXXII 30, Αχέλ. 893, 918, Θρ. Κύπρ. Μ 106, Χρον. σουλτ. 28[7], 52[8], 94[33], 113[27], 126[36], Μηλ., Οδοιπ. 641, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 452, Κυπρ. ερωτ. 90[23], 143[5], Πανώρ. Α΄ 208, Γ΄ 417, Ερωφ. Α΄ 413, Γ΄ 26, 161, Κιγάλα, Σύνοψις ιστοριών υψς΄, Επιστ. Ηγουμ. 175, Βλαστού, Επιστ. 177, Ιστ. Βλαχ. 1680, Διγ. Άνδρ. 320[17], 393[26], 411[38], Ερωτόκρ. Α΄ 439, 1326, Β΄ 1771, 2094, 2388, Γ΄ 396, Δ΄ 167, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ΄ 99, 167, Αποκ. Θεοτ. II 37, Διήγ. ωραιότ. 263, Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε΄ [1319], Φορτουν. (Vinc.) Β΄ 8, Διγ. Ο 2388, κ.π.α.· *α δ υ ν α τ ό ς*, Πανώρ. Δ΄ 308, Ερωφ. Β΄ 171, Γ΄ 52, 136, 217, 336, Ιντ. γ΄ 29, 66, Κατζ. Πρόλ. 29, Β΄ 82, 103, Δ΄ 351, Πιστ. βοσκ. I 1, 313· IV 8, 237 (έκδ. *αδυνητό*· διόρθ. Kriar., B-NJ 19, 1966, 279 σε *αδυνατό*)· V 5, 27, Ερωτόκρ. Ε΄ 156, Θυσ.[2] 529, Στάθ. Α΄ 140, Ιντ. β΄ 132, Φορτουν. (Vinc.) Γ΄ 195, Ιντ. γ΄ 102, Δ΄ 196, Ιντ. δ΄ 67, Ζήν. Γ΄ 60, 371, Ε΄ 51, 135, Τζάνε, Κρ. πόλ. 168[18] (έκδ. *αδύνατη*· διορθώσ. σε *αδυνατή*), 270[4], 300[20], 316[11] (έκδ. *αδύνατε*· διόρθωσ. Ξανθ., BZ 18, 1909, 596 σε *αδυνατέ*), 401[19] (έκδ. *αδύνατο*· διόρθ. Ξανθ., BZ 18, 1909, 596 σε *αδυνατό*), κ.π.α.

Το αρχ. επίθ. *δυνατός*. Ο τ. *αδυνατός* και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., λ. *αδυνατός*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) (Προκ. για πρόσ.) ισχυρός, ρωμαλέος, ακμαίος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Ήτονε δυνατός στο κορμί* Χρον. σουλτ. 28[7]· *εκείνον τον αδυνατό και φοβερό Τροχάλη εγώ τον έκαμα κουτσό 'ς μιά-μας μαλιά μεγάλη* Κατζ. Δ΄ 351· *σάν πύργος στέκω αδυνατός και τρέμω σάν καλάμι* Ερωφ. Γ΄ 217· **β**) γενναίος, ανδρείος, θαρραλέος: *τον φοβερόν και δυνατόν κατέλαβεν ο Άδης, τον οποίον δέν εδυνήθη να τον βοηθήση η ανδρεία-του και ο πλούτος* Διγ. Άνδρ. 411[38]· *ως δυνατωτέρους τοίνυν και μαχιμωτέρους έδωκεν αυτήν προς τους Ούγγρους, ίνα φυλάττωσιν* Δούκ. 263[23]. **2**) (Προκ. για πράγμα) **α**) ισχυρός, δυνατός (Βλ. L-S στη λ. I1. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *τσι κονταρές τσι δυνατές και φοβερές περίσσα* Ερωτόκρ. Β΄ 2388· *να σπάσουσι τ' αδυνατό του γιού-σου το δοξάρι* Πανώρ. Δ΄ 308· *'κράτει τοξάρι δυνατόν, μεγάλα κορδισμένον* Διγ. Ζ 160· *άρματα είχον δυνατά και άλογα καθάρια* Διγ. Α 2968· **β**) γερός, στερεός, ανθεκτικός (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *δυναμεροί και απόκοτοι σ' όλα τα τείχη πηαίνα, θωρώντα πού 'ναι δυνατά και πού 'ναι χαλασμένα* Αχέλ. 893· *εις εκείνην την μερέαν δέν έβαλαν δυναμάρια δυνατά ωσάν έβαλαν εις τους νάρθηκους* Διήγ. Αγ. Σοφ. 154[28]· *Τα σίδερα για βλέπηση στο παραθύριν ήσα, διπλά διπλά τα κάμασι και δυνατά περίσσα* Ερωτόκρ. Γ΄ 396· *αγόρασεν έναν καράβιν δυνατόν* Μαχ. 554[10]· **γ**) (προκ. για κρασί) που περιέχει πολύ οινόπνευμα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Πίνει ο χωριάτης τα κρασιά τα δυνατά και ακράτα* Σαχλ., Αφήγ. 247· **δ**) (προκ. για συναίσθημα) ισχυρός: *εποίησαν στοιχήματα και δυνατήν αγάπην* Διήγ. παιδ. 90· *αλλά* (ενν. *να έχουσιν*) *αγάπην στερεάν και δυνατήν φιλίαν* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 98· *είχεν λύπην δυνατήν ο δούκας* Χρον. Τόκκων 1908· *γιατί πόσα 'ναι δυνατός γνώθουσιν ο θυμός-μου* Φορτουν. (Vinc). Β΄ 8. **3**) Ικανός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ώσιν δυνατοί του γράφειν και στιχίζειν* Προδρ. III 16 (χφ. g) (κριτ. υπ.)· *δυνατούς προς πόλεμον εποίει και προς μάχην;* Βίος Αλ. 3001. **4**) Που μπορεί να γίνη, κατορθωτός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *Χωστό τον πόθο να κρατώ δέν είναι δυνατό-μου* Πανώρ. Γ΄ 417· *Η πτωχή η κερά Θεόκλητη, η αδελφή-σου, άν ήτονε δυνατόν, ήρχετον να πέση εις τους πανιέρους πόδας της πανιερότητός-σου* Επιστ. Ηγουμ. 175· έκφρ. *κατά το δυνατόν*=όσο είναι μπορετό (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II. Βλ. και Πρωΐας, Λεξ.): *εγώ κατά το δυνατόν-μου ήγραψα ό,τι εμπόρεσα* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 452· *Φουσάτα καλά σύναξε κατά το δυνατόν-του* Κορων., Μπούας 14.

6) Σκληρός, άτεγκτος (Βλ. Somav.): *Εμέρων' όλα τ' άγρια, τα δυνατά 'παλαίνα* Ερωτόκρ. Α΄ 439· *Κόρη περίσσια βγενική, όσ' είν' η ομορφιά-σου πολλή, τόσ' είν' απόκοτη κι' αδυνατή η καρδιά-σου* Ερωφ. Ιντ. γ΄ 66· *Έννοια γλυκειά, που τόσ' αγαλιασμένη εποίκες και μετέχτηκα μιτά-της, θωρείς πώς έναι δυνατή καρδιά-της τόσον να πής ότ' είναι διαμαντένη* Κυπρ. ερωτ. 90[23]. **7**) (Προκ. για τόπο) τραχύς, άγονος: *να κατεβάσουν οι γέροντες του κάστρου εκείνου το μουσκάρι προς ποταμό δυνατόν, ός δέ δουλεύγεται εις αυτόν και δέ σπείρεται* Πεντ. Δευτ. XXI 4. **8**) Άγριος, φοβερός: *έχουν σκύλους δυνατούς κι' ότινα πιάσουν τρών-τον* Γαδ. διήγ. 244. **9**) (Προκ. για όρκο) σταθερός: *Όρκον ποιούσιν δυνατόν να μή αποχωρισθούσιν* Ιμπ. 299. **10**) (Προκ. για τόπο, πόλη, κάστρα κλπ.) καλά οχυρωμένος· ασφαλής (Η σημασ. στο Βλάχ.): *εβάλανε τις γυναίκες-τους και τα παιδία-τους εισέ δυναιούς τόπους* Χρον. σουλτ. 94[33]· *είμαι σάν έναν ακριβό πόχει τσι θησαυρούς-του χωσμένους 'ς τόπο αδυνατό* Ερωφ. Γ΄ 136· *Ο πύργος είναι δυνατός, γύρωθεν έχει κάστρον* Φλώρ. 1313· *με την χάριν του Θεού επήραν την Αλεξάνδραν, οπού είναι περίτου δυνατή παρά ούλες τές έχουν οι Σαρακηνοί κοντά εις θάλασσαν* Μαχ. 152[11]· *Κλεισούρες ήσαν δυνατές, στενώματα μεγάλα* Χρον. Τόκκων 2507. **11**) (Προκ. για καιρό) άσχημος, κακός, βαρύς: *οι πραματευτάδες οπού πάν της θαλάσσου ού έτεροι λάς άν λάχει ότι έχουν δυνατό καιρόν και ρίπτουν διά εκείνον τον κακόν καιρόν απέ τον βίον-τους* Ασσίζ. 299[18]· *άν έν' η ελπίδα-σου εις γήν, σ' αμπέλια και εις χωράφια από χειμώνος δυνατού, από ανυδριάς και ξήρας ξηραίνονται και χάνονται* Διδ. Σολ. Ρ 12. **12**) (Προκ. για πόλεμο) σφοδρός, φοβερός: *εδώσανε πόλεμο με τα φουσάτα του Μαμαλούκου πολλά δυνατό* Χρον. σουλτ. 126[36]· *Από του πλήθους του λαού, του δυνατού πολέμου, τινάς ούκ ίσχυσεν ποσώς να φύγη από την Πόλιν* Χρον. Μορ. Η 869· *άρχισε μάχην δυνατήν να πολεμή τους Φράγκους* Χρον. Μορ. Η 1045. **13**) (Προκ. για ομιλία, φωνή) βροντερός, δυνατός: *Σκιάς οχ την εμιλιά-μου ποιός είμαι, την αδυνατή, μπορείς να με γνωρίσης* Κατζ. Β΄ 103· *με μία φωνή αδυνατή όλοι-τους εγυρίσαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 168[18]. **14α**) Σπουδαίος, σοβαρός: *άν έρτουν εις την γήν, είναι πολλοί Συργιάνοι και ζαρπότηδες και δέν μας αφήνουν να σύντύχωμεν τα ζητήματά-μας και είναι βαρετά και δυνατά* Μαχ. 368[30]· *Υιέ-μου, άν ίδης γέροντας και μυστικώς λαλούσιν και έχουν λόγους δυνατούς, μηδέν τους περικόψης* Διδ. Σολ. Ρ 115· *ανέν και τώρας συμπαθήσης-τους, άλλην φοράν θέλουν ποίσειν δυνατόττερην παραβουλίαν* Μαχ. 572[12] *ήρτεν-του κίνδυνος δυνατός και εμποδίστην* Ασσίζ. 89[12]· *ελπίδαν είχεν δυνατήν και θάρρος μέγα εις αύτον* Χρον. Μορ. Η 2153· **β**) (προκ. για συνέλευση) μεγάλος (Βλ. Ζέπ., ΕΕΒΣ 18, 1948, 215): *να ποίση κούρτην δυνατήν, να ιδούν τες μαρτυρίες-του* Χρον. Μορ. Η 8141. **15**) Πολύς, υπερβολικός: *τα χιόνια ηύρεν δυνατά, πολλά πηχτά εις τα όρη* Χρον. Μορ. Η 2168· *εις όσα γάρ εκέρδισε ο αφέντης και πατήρ-μας με βίαν και μόχθον δυνατόν, το εξεύρουσιν οι πάντες* Χρον. Μορ. Η 2734.

Το ουδ. ως ουσ. **α**) δύναμη: *το ακέραιον του φρονήματος, το δυνατόν του πόθου* Φλώρ. 507· *ηθέλησε να δείξη το δυνατόν-του, το δίκαιον και το σοφόν* Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών υψς΄· *βοήθησον τους πάντας, όσον έν' το δυνατόν-σου* Ερμον. Η 290· **β**) σκληρότητα: *Τελειώνουν τα ξηλώματα, το δυνατό απαλαίνει* Ερωτόκρ. Δ΄ 167.

δυνατότητα η, βλ. *αδυνατότητα*.

δυνατότοιχος, επίθ., Τζάνε, Κρ. πόλ. 575[26].

Από το επίθ. *δυνατός* και το ουσ. *τοίχος*.

(Προκ. για τοίχο) ανθεκτικός: *κάστρη τα δυνατότοιχα* ό.π.

δυνατώνω, Πεντ. Λευιτ. XXV 35, Δευτ. I 38, Διήγ. πανωφ. 60.

Από το επιθ. *δυνατός* και την κατάλ. *-ώνω*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

Α΄ (Μτβ.) δίνω δύναμη σε κάπ., ενισχύω, δυναμώνω κάπ. (Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ.): *αυτόν να δυνάτωσε* (ενν. σύ) *ότι αυτός να την κλερονομήσει του Ισραέλ* Πεντ. Δευτ. I 38. **Β΄** (Αμτβ.) γίνομαι ισχυρός, δυναμώνω: *εμπαίνοντας ο Δεκέμβριος άρχισαν πάλε και εδυνάτωναν οι σεισμοί* Διήγ. πανωφ. 60.

δύνομαι, Κομν., Διδασκ. Δ 82, Λόγ. παρηγ. L 28, Καλλίμ. 772, Ασσίζ. 186[31], 188[14], 360[12], Διγ. (Trapp) Esc. 478, Χρον. Μορ. Η 4266, 4748, Λιβ. Esc. 578, 1633, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2298, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 37, Αχιλλ. Ν 1392, Αχιλλ. Ο 91, 290, Ιμπ. 30, 460, 839, Χρον. Τόκκων 93, 1675, 1880, Φυσιολ. (Legr.) 122, Θρ. Κων/π. (Mich.) 110, Θρ. Κων/π. Β 127, Μαχ. 124[35], 336[38], 402[6], Ch. pop. 817, 842, Διήγ. Αλ. V 23, 28, Αλεξ. 76, 1460, Συναξ. γυν. 729, Αγν., ποιήμ. Β΄ 66, Ριμ. κόρ. 629, Έκθ. χρον. 11[22], Πικατ. 368, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 24, 92, Ζήνου, Βατραχ. 431, Αχέλ. 438, 492, 830, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 390, 396, Κυπρ. ερωτ. 58[8], 74[6], Ερωφ. Α΄ 325, Β΄ 202, Γ΄ 66, Κατζ. Α΄ 122, Θρ. Κων/π. Βαρβ. 6, Διγ. Άνδρ. 335[6], 393[7], Ερωτόκρ. Α΄ 234, 1622, Β΄ 889, Δ΄ 217, Θυσ.² 723, Βελλερ., Επιστ. 53[5,7], Ιντ. κρ. θεάτρ. Β΄ 86, Ροδολ. Πρόλ. Μελλ. [40], Διήγ. ωραιότ. 23, Βακτ. αρχιερ. 165, Φορτουν. (Vinc.) Γ΄ 492, Ε΄ 275, Διγ. Ο 710, 1791, Τζάνε, Κρ. πόλ. 407[4], κ.π.α. *δ ύ ν ο υ μ α ι,* Ασσίζ. 250[1], 344[23], 364[29], 383[31], 439[30], Μαχ. 528[34], Ιμπ. (Legr.) 665 (κατά βιασμό *δυνούμαι*), Αιτωλ., Μύθ. 136[2], Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 419, Πανώρ. Α΄ 158, Β΄ 117, Ερωφ. Ιντ. α΄ 64, Δ΄ 152, Διγ. Άνδρ. 336[25-6], 393[8], Ερωτόκρ. Β΄ 1001, Θυσ.² 115, Διγ. Ο 1196, Τζάνε, Κρ. πόλ. 576[13]· *η δ ύ ν ο μ α ι,* Πένθ. θαν.² 341.

Το μτγν. *δύνομαι* (L-S, λ. *δύναμαι*). Η λ. και ο τ. *δύνουμαι* και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex., λ. *δύναμαι*). (Βλ. και Δημητράκ.).

1) Έχω τη δύναμη, είμαι ικανός να κάνω κ., μπορώ (Η σημασ. και σήμ. σε δημ. τραγ., Δημητράκ. Πβ. και L-S, λ. *δύναμαι* I1): *όσο μπορείς και δύνεσαι να το κρατής χωσμένο* Φορτουν. (Vinc.) Γ΄ 492· *την προίκα τ' αφεντός-τωνε κ' εκείνοι* (ενν. *οι δουλευτάδες*) *να μαθαίνου για να μπορού στό δύνουνται να τως τηνε λιγαίνου* Ερωφ. Δ΄ 152. **2**) Τολμώ (Πβ. και L-S, λ. *δύναμαι* I2): *ότι εγώ ουδέν δύνομαι καταπρόσωπα τον Δάρειον να σταθώ* Διήγ. Αλ. V 23· (με αιτ. σε ελλιπή φρ.): *επάντεχεν την αφεντίαν να έχη, αλλά οι Τούρκοι ως φθονεροί και δύνονται τας πάσας, εζήλωσαν, εφθόνησαν τον τόπον-του να επάρουν* Χρον. Τόκκων 3183. **3**) Έχω το δικαίωμα, την εξουσία (Πβ. και Δημητράκ., λ. *δύναμαι* 4): *Η τρίτη αιτία, διατί δύνονται ξεκληρωθήναι τα τέκνα, εάν βάλουν ή λαλήσουν ψευδομαρτυρίας καμμίας ανομίας επί τον πατέραν ή την μητέραν* Ασσίζ. 186[31]· *Εγώ αποξαυτής-μου δέν δύνομαι να τον διώξω χωρίς να μου μηνύση ο σουλτάνος* Μαχ. 124[35]. **4**) Μπορώ να πετύχω κ. (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *Περί μετανοίας και δακρύων και πόσα δύνονται τα δάκρυα* Βακτ. αρχιερ. 165. **5**) Μπορώ· προλαβαίνω: *Οι δέ άλλοι απεμάκρυναν και δέν εδυνήθηκα να τους φθάσω* Διγ. Άνδρ. 393[7]. **6**) Υποφέρω, αντέχω, ανέχομαι κάπ. ή κ. (Η σημασ. στο Somav. και σήμ. Πβ. και Δημητράκ., λ. *δύναμαι* 2): *Οι δέ αδελφοί δέν εδύνουνταν να την βλέπουν να κλαίη* Διγ. Άνδρ. 336[25-6]· *Τον ένα δέν εδύνουμου, τσι δυό πώς να γροικήσω;* Θυσ.² 115. **7**) (Απρόσ.) είναι δυνατόν (Πβ. και L-S, λ. *δύναμαι* III): *να ζητήσουν όσον δύνεται το ρηγάτον το γληγορώτερον* Μαχ. 336[38].

δύνουμαι, βλ. *δύνομαι.*

δύνω, (I), Μανασσ., Χρον. 3888, Λιβ. Sc. 649, Λιβ. Esc. 1754, Λιβ. Ν 1550, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1805, Αχιλλ. (Haag) L 764, Αχιλλ. Ν 1050.

Το αρχ. *δύω-δύνω.*

(Προκ. για τον ήλιο και τα άστρα) βασιλεύω, δύω (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *δύω* και σήμ.): *όταν ο ήλιος έδυνεν, έσωσεν στο φουσάτον* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1805.

δύνω, (II)· *δύνου,* Αχέλ. 1558, εσφαλμ. γρ. αντί *ντύνου* (διόρθ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 306) (Βλ. *ντύνω*).

δύο, αριθμτ., Προδρ. I 56, II Η 26p, 56a, III 33, 112, 132c (χφφ.gCSA) (κριτ. υπ.), 272g (χφφ.gV) (κριτ. υπ.), Διγ. Esc. 1094, Act. Xér. 9[35], Διήγ. Βελ. 219 (γεν. πληθ. *δύων*), 229, 511, Αχιλλ. Ο 291 (γεν. πληθ. *δύων*), Rechenb. 39[4], Μαχ. 318[18], Θησ. Πρόλ. [154]· *δ υ ό,* Προδρ. III 88, Διγ. (Trapp) Esc. 8, Διήγ. Βελ. 233, Ερωτοπ. 494, Γεωργηλ., Θαν. 598, Ιμπ. (Legr.) 126, 133, 272, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 5, 10, Πεντ. Γέν. IX 23 (γεν. πληθ. *δυών*), Κυπρ. ερωτ. 28[1], 41[1], 105[39], Πανώρ. Δ΄ 306, Ερωφ. Δ΄ 113 (γεν. πληθ. *δυών*), Επιστ. Ηγουμ. 174[14], Ερωτόκρ. Δ΄ 1604, 1611, 1669, 1733, Στάθ. Β΄ 191, Συναδ., Χρον. 67, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β΄ [245] (έκδ. *δύο*), Φορτουν. (Vinc.) Ε΄ 71, Χριστ. διδασκ. 97 (γεν. πληθ. *δυονώνε*)· *ο ι δ υ ό,* Ερωφ. Ιντ. β΄ 7, Δ΄ 44, 204, Ερωτόκρ. Β΄ 1617, 1785, Γ΄ 636, Δ΄ 567, Στάθ. Α΄ 158, Γ΄ 325, Στάθ. (Μανούσ.) Γ΄ 325, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α΄ 103 (γεν. πληθ. *οιδυών*).

Το αρχ. αριθμτ. *δύο.* Για τον τ. *οιδυό* βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β΄ 229 **κε.** Η λ. και ο τ. *δυό* και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Δύο (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1). **2**) Έκφρ. **α**) *ένα δυό*= πολύ λίγοι (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *και άλλοι ένα δυό αρχιερείς* Συναδ., Χρον. 67· **β**) *δυό τρείς*=λίγοι (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *δυό τρείς από τους δούλους-του* Ιμπ. (Legr.) 272.

δυοδεκάδελτος, επίθ., βλ. *δωδεκάδελτος.*

δύοδις, επίρρ.· *δ υ ό δ ι ς,* Αχέλ. 192.

Από το αριθμτ. *δύο* και το αριθμτ. επίρρ. *δίς.*

Δύο φορές δύο, τέσσερα: *χιλιάδες δέ γιανίτσαρους δυόδις* ό.π.

δυόδοντος, επίθ., Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 326.

Από το αριθμτ. *δύο* και το ουσ. *δόντι.*

Που έχει δύο δόντια: *Δυόδοντε, κακόδοντε* (ενν. *λαγωέ*) ό.π.

δυόμισυ, αριθμτ., Φορτουν. (Vinc.) Α΄ 15.

Η λ. σε επιγρ. (L-S) και σήμ.

Δυόμισυ ό.π.

'δύοσμος ο, βλ. *ηδύοσμος.*

δυσάγγελος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 6547.

Το μτγν. επίθ. *δυσάγγελος* (L-S Suppl.).

Που φέρει κακές, δυσάρεστες ειδήσεις (Η σημασ. μτγν., L-S Suppl.): *δυσάγγελος φοιβάστρια, κακόμαντις προφήτις* ό.π.

δυσάγκαλος, επίθ., Μανασσ., Αρίστ. I δ' 12, ς' 48, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 726.

Από το *δυσ-* και το ουσ. *αγκάλη*.

Που δύσκολα τον υπομένει κανείς, ανυπόφορος: *εν δυσκομίστοις δὲ κακοίς και πόνοις δυσαγκάλοις* Μανασσ., Αρίστ. I ς' 48.

δυσάλυκτος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 2659.

Το μτγν. επίθ. *δυσάλυκτος*.

Που δύσκολα τον αποφεύγει κανείς (Η σημασ. μτγν., L-S): *χάσματος δυσαλύκτου* ό.π.

δυσανάβατον το, Λόγ. παρηγ. L 394, Λόγ. παρηγ. O 400.

Το ουδ. του μτγν. επιθ. *δυσανάβατος* ως ουσ.

Το δύσκολο ανέβασμα: *να ανιστορὴ το ανώφορον το πότε να το ανάβη, το τέτοιον δυσανάβατον της Δυστυχατυχίας* Λόγ. παρηγ. O 400.

δυσανάγωγος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 6125, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1614.

Το μτγν. επίθ. *δυσανάγωγος*.

1) (Προκ. για δρόμο) που δύσκολα τον ανεβαίνει κανείς (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex.): *δυσαναγώγου...οδού* Παϊσ., Ιστ. Σινά 1614. **2**) Που δὲν ἔχει τρόπους, αγροίκος, άξεστος (Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 2): *άνθρωποι δυσανάγωγοι, κτηνώδεις, κακοήθεις* Μανασσ., Χρον. 6125.

δυσανάκλητος, επίθ., Ερμον. X 286.

Το μτγν. επίθ. *δυσανάκλητος*.

Που δύσκολα ανακαλείται, αναχαιτίζεται (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1): *Δυσανάκλητον το γένος των βαρβάρων εις τας μάχας, όταν γοὺν εις νίκην έλθουν* ό.π.

δυσανάκτιστος, επίθ., Στεφ. Ιχνηλ. 205[1].

Από το *δυσ-* και το *ανακτίζω*.

Που επιδιορθώνεται δύσκολα: *το δὲ οστράκινον* (ενν. *αγγείον*) *εύθρυπτον μέν, δυσανάκτιστον δὲ* ό.π.

δυσανάλωτος, επίθ., Δούκ. 95[14].

Το μτγν. επίθ. *δυσανάλωτος*.

Που δύσκολα φθείρεται (Η σημασ. μτγν., L-S): *γενεά δυσανάλωτος* ό.π.

δυσανασχετώ, Μανασσ., Χρον. 6683.

Το αρχ. *δυσανασχετέω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Στενοχωρούμαι πολύ για κ. (Βλ. L-S, λ. *δυσανασχετέω* και Δημητράκ.): *αυτόν* (ενν. *τον Μιχαήλ*) *δὲ βαρυνόμενον και δυσανασχετούντα της Εφεσίων πόλεως ποιμένα καθιστάνει* ό.π.

δυσάντητος, επίθ., Γλυκά, Στ. 56.

Το μτγν. επίθ. *δυσάντητος*.

Που δύσκολα αντιμετωπίζεται (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 2): *τέρας...δυσάντητον* ό.π.

δυσαπόπλεκος, επίθ., Αχιλλ. N 1256 (κριτ. υπ.).

Από το *δυσ-* και το *αποπλέκω*.

Που δύσκολα τον αποχωρίζει, τον ξεμπλέκει κανείς: *ήτον δυσαπόπλεκος η κόρη απὲ τον νέον* ό.π.

δυσαπόπλεκτος, Αχιλλ. N 1256, εσφαλμ. γρ. αντί *δυσαπόπλεκος* (Βλ. Αχιλλ. N 1256, κριτ. υπ.).

δυσαπόσπαστος, επίθ., Ευγεν., Δρόσ. Z' 232.

Το μτγν. επίθ. *δυσαπόσπαστος*.

Που δύσκολα αποσπάται, σφιχτός (Η σημασ. μτγν., L-S): *συμπλακέντες τῳ μεταξὺ των λόγων ως κισσός εις δρὺν αντεφίλουν ασμένως. Ούτω δυσαπόσπαστον είχον την σχέσιν* ό.π.

δυσάρεστος, επίθ., Σπαν. B 245, Κομν., Διδασκ. Δ 218, Σπαν. P 133, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 263.

Το αρχ. επίθ. *δυσάρεστος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που προκαλεί δυσαρέσκεια (Η σημασ. μτγν., L-S): *Μὴ γίνεσαι φιλόνεικος κ' εριστικός εις πάντας, μὴ γίνεσαι δυσάρεστος εις το καθένα πράγμα* Σπαν. (Λάμπρ.) Va 263.

δυσαχθής, επίθ., Μανασσ., Αρίστ. I α' 10 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 3[2]].

Από το *δυσ-* και το ουσ. *άχθος*. Βλ. και L-S.

Βαρύς (Βλ. και L-S): *την καρδίαν δυσαχθὴς ως λίθος συμπιέζει* (ενν. *το πάθος*) ό.π.

δυσβάστακτος, επίθ., Δούκ. 221[10], Ρωσσέρ. 70.

Το μτγν. επίθ. *δυσβάστακτος* (Βλ. και L-S). Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Που δύσκολα τον υπομένει κάπ., αφόρητος, ανυπόφορος (Βλ. και L-S): *δυσβάστακτη είναι η κρυάδα* (ενν. *του χειμώνος*) Ρωσσέρ. 70.

δυσβατότοπος, επίθ., Βέλθ. 1096.

Από το επίθ. *δύσβατος* και το ουσ. *τόπος*.

Που έχει δύσβατα μέρη: *Οδὸν δὲ δυσβατότοπον έπιασαν και κρημνώδην* ό.π.

δυσβατώδης, επίθ., Καλλίμ. 76.

Από το επίθ. *δύσβατος* και την κατάλ. *-ώδης*.

(Προκ. για τόπο) που δύσκολα τον διαβαίνει κανείς, δύσβατος: *Παρήλθον τόπους ικανούς, πολλούς και δυσβατώδεις* ό.π.

δυσδιόδευτος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. *δυσδιόδευτος*.

Το ουδ. ως ουσ.=το δύσκολο πέρασμα: *το του τόπου στενότατον και της λίμνης το δυσδιόδευτον*.

δύσδοτος, επίθ., Δούκ. 181[19].

Από το *δυσ-* και το επίθ. *δοτός*.

(Προκ. για τόπο οχυρό) που παραδίδεται δύσκολα: *δύσδοτα και δυσκατέργαστα δώματα* ό.π.

δυσέκβατος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 6591.

Το μτγν. επίθ. *δυσέκβατος*.

Από τον οποίο δύσκολα βγαίνει κανείς (Η σημασ. μτγν., L-S): *έβλεπεν αυτόν εν βρόχοις δυσεκβάτοις* ό.π.

δυσέκπλυτος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 5784.

Το μτγν. επίθ. *δυσέκπλυτος*.

Που καθαρίζεται δύσκολα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I και II): *κηλίδας δυσεκπλύτους* ό.π.

δύσεμαν το, Παρασπ., Βάρν. C 402.

Το ουσ. **δύσιμον* με επίδρ. ουσ. σε *-εμαν*. Βλ. όμως και Παπαδ. Α., Λεξ. (λ. *δύσεμα*), όπου η λ. από το αμάρτ. *δυσεύω*.

Δύση (του ήλιου) *πολεμίζαν δυνατά έως δύσεμαν ηλίου* ό.π.

δυσεντερία η, Μανασσ., Χρον. 2946, Ορνεοσ. αγρ. 571[1]· *δυσιντερία* Ιατροσ. κώδ. ιγ'· *λυσιντερία,* Ιατροσ. κώδ. ξε', Ιστ. πατρ. 120[6]· *λυσοντερία,* Ιατροσ. κώδ. ρλγ'.

Το αρχ. ουσ. *δυσεντερία*. Ο τ. *δυσιντερία* στο Βλάχ. (λ. *δυσυντερία*). Σήμ. και τ. *λυσεντερία* (Ανδρ., Λεξ., λ. *λυσεντερία*). Η λ. και ο τ. *λυσοντερία* και σήμ. (Δημητράκ.).

Αρρώστια των εντέρων (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ.): *δυσεντερία γὰρ ληφθεὶς οἴχεται σὺν τῃ νόσῳ* Μανασσ., Χρον. 2946.

δυσεντερικός, επίθ.· *λυσεντερικός,* Ιατροσ. κώδ. ρλε', Notizb. 80.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Που αναφέρεται στη δυσεντερία (Η σημασ. μτγν., L-S): *λυσεντερικόν έμπλαστρον στομαχικόν* Ιατροσ. κώδ. ρλε'.

δυσέξοδος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 4070.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

(Προκ. για δρόμο) από τον οποίο δύσκολα βγαίνει κανείς (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. 1): *οδοίς δυσβάτοις, δυσεξόδοις* ό.π.

δύσερως, επίθ., Μακρεμβ., Υσμ. 186[18], Κυπρ. ερωτ. 27[11].

Το αρχ. επίθ. *δύσερως*.

1) Δυσμενής στον έρωτα: *μή μοι δύσερως είης* Μακρεμβ., Υσμ. 186[18]. **2**) Δυστυχισμένος στον έρωτα (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ. στη λ. 3 και L-S Κων/νίδη στη λ. III): *θωρώ εις όσον σώννω το πώς ουδέν εντέχομαι, ουδέν αξιά-μου, δυσέρωτε, και εντρέπομαι και ερυθριάω* Κυπρ. ερωτ. 27[11].

δυσεύρετος, επίθ., Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 17[45], 35[6].

Το αρχ. επίθ. *δυσεύρετος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που δύσκολα τον βρίσκει κανείς, σπάνιος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *εδώ, καθώς ηξεύρεις, είναι δυσεύρετον* (ενν. το χαρτί) αυτ. 17[45].

δυσήχως, επίρρ., Πρέσβ. ιππ. 190.

Από το επίθ. *δύσηχος*.

Με τρόπο που ηχεί δυσάρεστα, άσχημα: *Ο ρήξ δ' αυτήν αμείβεται βιαίως και δυσήχως* ό.π.

δυσικά, επίρρ., Έγγρ. του 1561 (Miklos. -Müller, Acta 3, 264), Παϊσ., Ιστ. Σινά 942, 1151, 1673, Έγγρ. του 1599 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 106), Αποκ. Θεοτ. (Pern.) 241, Βακτ. αρχιερ. 138, Καλούδη, Προσκυν. 93.

Από το επίθ. *δυσικός*. Η λ. και στο Somav.

Προς το μέρος ή από το μέρος της δύσης, δυτικά (Η σημασ. στο Somav.): *«Ειπέ-μου πού ορίζεις να υπάγωμεν». Και λέγει: «Δυσικά»* Αποκ. Θεοτ. (Pern.) 241· *δυσικά γάρ ερχόμενος φθάνεις όρη τα κάτω* Παϊσ., Ιστ. Σινά 1673.

δυσικός, επίθ., Χρυσόβ. Ανδρ. Β' 13, Gesprächb. 121[12], Μαχ. 116[2], Τάξ. πόρτ. 66, Ονόμ. πυλ. Κων/π. 408, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1079, 1234, Κρ. συμβόλ. 197, Αποκ. Θεοτ. (Pern.) 241, Ρωσσέρ. 20, 29, Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [24], Φορτουν. (Vinc.) Γ' 557· *δύσικος,* Μαχ. 506[8].

Η λ. σε παπυρ. (L-S) και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

1α) Που είναι προς το μέρος της δύσης, δυτικός (Η σημασ. σε παπυρ., L-S): *δομεστίκου των δυσικών θεμάτων* Χρυσόβ. Ανδρ. Β' 13· **β**) που προέρχεται, που κατάγεται από τη Δύση (Η σημασ. σε παπυρ., L-S): *δυσικών πατέρων* Ρωσσέρ. 20· *δυσικά φουσάτα* Τάξ. πόρτ. 66· **γ**) (προκ. για την καθολική εκκλησία) (Βλ. Δημητράκ., λ. *δυτικός* 3): *Η αγία εκκλησία δυσική τε και ανατολική* Ρωσσέρ. 29. **2**) (Ως ουσ.) ο κάτοικος της Δύσης (Η σημασ. και σήμ.· βλ. και Σακ., Κυπρ. Β' 534): *να έλθουν οι δυσικοί απάνω τους Σαρακηνούς* Μαχ. 116[2].

δυσιντερία η, βλ. *δυσεντερία*.

δύσις -ση η, Προδρ. III 400z (χφφ. gVCSA) (κριτ.υπ.), Ασσίζ. 214[29], Διγ. (Hess.) Esc. 1610, Act. Xér. 12[3], Αχ. Σπαν. (Eideneier) B2, Χρον. Μορ. P 128, 1311, 1806, 7262, Σκλάβ. 206, Διήγ. Βελ. 395, Notizb. 78, Χρον. Τόκκων 1401, Φυσιολ. (Legr.) 884, Ανακάλ. 79, Παρασπ., Βάρν. C 262, Μαχ. 164[16], 188[10], 198[19], 508[27], Τάξ. πόρτ. 65, Σφρ., Χρον. μ. 4[2], Ch. pop. 793, Γεωργηλ., Βελ. 767, Ριμ. Βελ. 664, Γαδ. διήγ. 177, Διήγ. Αγ. Σοφ. 148[3], Κορων., Μπούας 3, 50, 149, Βεντράμ., Γυν. 52, Βεντράμ., Φιλ. 142, Ψευδο-Σφρ. 206[24], Δεφ., Λόγ. 418, Αχέλ. 2385, Χρον. σουλτ. 71[15], Ιστ. πατρ. 125[22], 166[19], 179[1], Π.Ν. Διαθ. φ. 244α 11, Κυπρ. ερωτ. 64[3], 137[8], Ερωτόκρ. Α' 64, 1546, Γ' 1557, Δ' 1621, 1931, Ροδολ. (Μανούσ.) Χορ. γ' [6], Ε' [276], Αποκ. Θεοτ. I 113, Λίμπον. Αφ. 55· 1, Ζήν. Πρόλ. 136, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 84, Τζάνε, Κρ. πόλ. 140[8], 183[7], 364[9], 390[16], 448[15].

Το αρχ. ουσ. *δύσις*. Η λ. και σήμ. στον τ. *δύση* (Δημητράκ.).

1) Δύση (του ήλιου) (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *του ηλίου την δύσιν* Διγ. (Hess.) Esc. 1610. **2α**) Το μέρος του ορίζοντα όπου δύει ο ήλιος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *από της ανατολής το μέρος και από της δύσεως* Ιστ. πατρ. 179[1]· *Μπορά νοιαστής...* (παραλ. 3 στ.) *και πως ο ήλιος πάντα μας κομπώνει, γιατί αχ την δύσην μέλλει να μας φτάση;* Κυπρ. ερωτ. 137[8]· **β**) φρ. *αστράπτει η ανατολή και βροντά η δύση*. Βλ. *βροντώ* Α' 1β.
3α) (Ως κύρ. όνομ. περιληπτικά) οι προς δυσμάς χώρες, η Ευρώπη (Η σημασ. τον 4. αι., Sophocl. στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *όλοι οι χριστιανοί οι αφεντάδες ήτανε έτοιμοι...να διώξουνε τον Τούρκο από την Ευρώπη, ήγουν από την Δύση, να πάγη εις την*

Ανατολή Χρον. σουλτ. 71[15]· *όλοι τον επροσκυνούσαν και Δύσις και Ανατολή* Ιστ. πατρ. 125[22]· **β)** έκφρ. *Ανατολή και Δύση, σ' Ανατολή και Δύση, 'π' Ανατολή σε Δύση* (Βλ. ά. *Ανατολή* φρ.). **4)** Φρ. *κάνω δύση*=δύω: *φώς άξο, σπού ποτέ δέν κάμνει δύση* Ροδολ. (Μανούσ.) Χορ. γ' 6.

δυσκάθεκτος, επίθ., Θεολ., Τζίρ. 357[9].

Το αρχ. επίθ. *δυσκάθεκτος*.

Το ουδ. ως ουσ.=ορμητικότητα: *Ούκ οίδα δ' είς τι θαρρήσαντες ταύτην την τόλμαν εξετολμήσατε ή μάλα μέγα κακόν ή αβουλία και το δυσκάθεκτον των πολλών* ό.π.

δυσκακότυχος, επίθ., Καλλίμ. 1083.

Από το *δυσ-* και το επίθ. *κακότυχος*.

Κακομοιριασμένος, ταλαίπωρος: *Βλέπω-σε, μάννα-μου, πτωχήν, βλέπω καταλυμένην, γραΐδιον δυσκακότυχον, ταλαίπωρον οκάτι* ό.π.

δυσκαταγώνιστος, επίθ., Γλυκά, Αναγ. 155.

Το μτγν. επίθ. *δυσκαταγώνιστος*.

Που δύσκολα καταβάλλεται, ακαταμάχητος (Η σημασ. μτγν., L-S): *τίς δυσκαταγώνιστος εις την ισχύν του λόγου;* ό.π.

δυσκαταμάχητος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 1072.

Το μτγν. επίθ. *δυσκαταμάχητος*.

Που δύσκολα καταβάλλεται, δυσκολοπολέμητος (Η σημασ. μτγν., L-S): *πάν δυσκαταμάχητον έθνος και φρικαλέον* ό.π.

δυσκατέργαστος, επίθ., Δούκ. 181[19-20].

Το αρχ. επίθ. *δυσκατέργαστος*.

(Προκ. για τόπο, οχυρό) που δύσκολα μπορεί να τον κρατήση κανείς, να τον διοικήση, δυσκολοκυβέρνητος: *συνθήκας ποιήσαντες δώσειν τω βασιλεί...τα Ποντικά μέρη...και άλλα τινά δύσδοτα και δυσκατέργαστα δώματα* ό.π.

δυσκατηρτισμένος· *δυσκατηρτισμένον*, Λίβ. Esc. 4227, εσφαλμ. γρ. αντί *δυσκατορθωμένον* (Βλ. Λίβ. Esc. 4227, κριτ. υπ.).

δυσκατορθωμένος, επίθ., Λίβ. Sc. 3068, Λίβ. Esc. 4227 (κριτ. υπ.), Λίβ. Ν 3650.

Από το *δυσ-* και τη μτχ. παρκ. του *κατορθώνω*.

Δυσκολοκατόρθωτος: *λοιπόν ανεπιχείρητον και δυσκατορθωμένον έναι το πράγμα της εμής ερωτικής αγάπης* Λίβ. Sc. 3068.

δυσκεψία η, Ασσίζ. 46[9], 104[12], 176[3], 259[30], 284[20], 294[15], 334[3], 354[20,22], 359[14], 428[23], 486[28]· *α δ υ σ κ ε ψ ί α*, Ασσίζ. 14[1], 84[6], 108[28-9].

Από το *δυσ-*, το ουσ. *σκέψις* και την κατάλ. *-ία*. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 534).

Φιλονικία, διαφορά: *Περί δύο μπουργέζιων οπού έχουν μέσον-τους καμμίαν αδυσκεψίαν κανενού εσπιτιού* Ασσίζ. 108[28-9]· *Καλά να ηγνωρίζετε ότι εκείνοι οι άνθρωποι οπού υπάσιν διά θαλάσσης, άν τύχη να έχουν καμμίαν δυσκεψίαν ή οι ναύτες-τους*

διά ρίψιμον κακού καιρού ή διά ετέραν αφορμήν πράγματος του καραβίου, το δίκαιον ορίζει ότι τούτο να κριθή διά της αυλής της θαλάσσου Ασσίζ. 46[9].

δυσκίνητος, επίθ., Έκφρ. ξυλοκ. 17[8], Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα 609.

Το αρχ. επίθ. *δυσκίνητος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Που δύσκολα κινείται, βραδυκίνητος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *το δέ βαρύ και δυσκίνητον* Έκφρ. ξυλοκ. 17[8]. **2)** (Προκ. για χρόνο) δύσκολος: *Λυτρώνετε την νήσον ταύτην από κακούς και δυσκίνητους καιρούς* Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα 609.

δυσκληρία η, Μανασσ., Χρον. 1762, Αρμεν., Εξάβ. Γ' 7[24], Δ' 9[23].

Από το επίθ. *δύσκληρος* και την κατάλ. *-ία*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

α) Κακοτυχία, δυστυχία (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex.): *τύχης δυσκληρία* Μανασσ., Χρον. 1762· *εί δέ πάντες προαπέλθοιεν, εχέτω παραψυχήν της εαυτής δυσκληρίας η μήτηρ το ταύτα πάλιν αναλαβείν* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 9[23]· **β)** σκληρότητα: *Εί και πολλοίς των πρό ημών έδοξε δεκτέαν είναι την των τόκων έκτισιν, ίσως διά την των δανειστών δυσκληρίαν τε και ωμότητα, αλλ' ούν ως αναξίαν της ημών των χριστιανών πολιτείας απευκταίαν είναι κεκρίκαμεν* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 7[24].

δυσκλητώ, Ιερακοσ. 360[26].

Από το επίθ. *δύσκλητος*.

(Πιθ.) καλούμαι δύσκολα πίσω: *Εις δυσκλητούντα ιέρακα* ό.π.

δύσκολα, επίρρ., Σπαν. U 48, Συναξ. γυν. 695, Σουμμ., Ρεμπελ. 161, Φορτουν. (Vinc.) Ε' 197, Τζάνε, Κρ. πόλ. 265[11].

Από το επίθ. *δύσκολος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Με δυσκολία, δύσκολα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *τα γράμματα τά έμαθες μηδέν τα λευθερώνης και χάσης και γυρεύσης-τα και δύσκολα τα εύρης* Σπαν. U 48.

δυσκόλεμα το, Ερωτόκρ. Δ' 157.

Από το *δυσκολεύω* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. στο Somav. και σήμ. (Πρωΐας Λεξ.).

Εμπόδιο, δυσκολία (Η σημασ. στο Somav. και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *είναι τα δυσκολέματα που μπαίνουν εις τη μέση* ό.π.

δυσκολεύω, Παλαμήδ., Βοηβ. 292, Διήγ. ωραιότ. 356, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 584, Τζάνε, Κρ. πόλ. 262[21], 265[4]· *δ υ σ κ ο λ ε ύ γ ω*, Χούμνου, Κοσμογ. 301, Ερωτόκρ. Α' 377, 453, 521, 709, Β' 11, 925, 1026, Γ' 669, 716, Ε' 241, 248, 1029, Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [858], Τζάνε, Κρ. πόλ. 483[16].

Από το επίθ. *δύσκολος* και την κατάλ. *-εύω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ι Ενεργ. **Α'** Μτβ. **1)** Κάνω κ. δύσκολο, δυσχεραίνω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *την ημέρα που το φώς τά θέλου δυσκολεύγει, τως φαίνεται κι' ο θάνατος κι' ο Χάρος τσι γυρεύγει* Ερωτόκρ. Γ' 669. **2α)** Φέρνω δυσκολίες, εμποδίζω, αποτρέπω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Ζώντα-μου μ' εδυσκόλευγες τόν αγαπώ ν' αφήσω* Ερωτόκρ. Ε' 1029· *ήπασκε, όσον το μπορεί, να τηνε δυσκολέψη, να τση ξεράνη το δεντρό, πρίχου να το φυτέψη* Ερωτόκρ. Α' 709· **β)** αποφεύγω κ.: *Εκεί 'τον κι' ο Ρωτόκριτος με τέχνη τ' αρμηνεύγει ποιές κοπανιές να βλέπεται και ποιές να δυσκολεύγη* Ερωτόκρ.

Β′ 1026. **Β′** Αμτβ. **1**) Φέρνω αντιρρήσεις, αρνούμαι: *άν τη 'ρεχτής και θέλης-τη, ζιμιό να τση μηνύσω, κι' ά δυσκολέψη, ζωντανή δὲ θέ να την αφήσω* Ερωτόκρ. Ε′ 248· *Θωρεί το πράμα κ' είν' ομπρός και βάρος αξαμώνει να δυσκολέψη δὲ μπορεί, δὲ δύνετ' ουδὲ σώνει* Ερωτόκρ. Γ′ 716. **2**) Γίνομαι δύσκολος: *γιατί ποτέ ο Ρωτόκριτος δὲ θέ να τραγουδήση στο φανερό, μήν τονε 'δή κιανείς να το γνωρίση και δυσκολέψ' η μοίρα-ντου με τσι σκοπούς ομάδι* Ερωτόκρ. Α′ 521. **ΙΙ** Μέσ. **1**) Αισθάνομαι, υφίσταμαι δυσκολίες, δυσκολεύομαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Δέκα χιλιάδες ήτονε εκείνοι οπού βοηθούσαν και βόϊδια και τραβίζανε κι' άνδρες κ' εκουβαλούσαν χώματα, πέτρες και κλαδιά, τα ρυάκια να γεμίζουν, για να μή δυσκολεύωνται, όταν θέ να γυρίζουν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 265^{4}. **2**) Αλλάζω γνώμη, μεταπείθομαι (Η σημασ. στο Βλάχ.): *Τότε φρονίμοι ελόγιασαν απάνω μή διαβούμεν, ήγουν στην κερά-Παναγιά, μα να δυσκολευτούμεν* Διήγ. ωραιότ. 356.

δυσκολία η, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 733, Παλαμήδ., Βοηβ. 485, Σουμμ., Ρεμπελ. 161, 169· *δ υ σ κ ο λ ι ά*, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 356, 527, 662, Θρ. Κύπρ. Μ 296, Κυπρ. ερωτ. 125^{35}, Ερωφ. Α′ 651, Γ′ 37, Ερωτόκρ. Α′ 1731, 2069, Β′ 19, 428, Γ′ 503, 512, 1085, 1679, Δ′ 430, 759, Ε′ 220, 474, 1263, Στάθ. Α′ 319, Β′ 151, Σουμμ., Παστ. φιδ. Β′ [554, 1083], Φορτουν. (Vinc.) Γ′ 393, Ιντ. δ′ 141, Μαρκάδ. 173, 192, 201.

Το αρχ. ουσ. *δυσκολία*. Ο τ. *δυσκολιά* στον Κατσαΐτ., Ιφ. Β′ 95 και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Δυστροπία, παραξενιά (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I): *Μαγεύγου-με τα λόγια-σου και πέφτω και πλανούμαι, μα μ' όλα αυτείνα του αντρός τες δυσκολιές φοβούμαι* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 662. **2α**) Δυσχέρεια, δυσκολία (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *το ντὲ η καμπάνα σού 'μαθε με δυσκολιά μεγάλη, μόλο που κρούγει din, din, don* Στάθ. Β′ 151· *Ετότες δίχως δυσκολιάν σε δαύτην θέλω κάμει ό,τι μου θέλει φανιστή κι' ό,τι στον νούν-μου δράμει* Σουμμ., Παστ. φιδ. Β′ [1083]· **β**) δύσκολη περίσταση, δύσκολη κατάσταση (Βλ. Πρωΐας Λεξ.): *με καιρόν οι δυσκολιές ολπίζω να τελειώσου, να πάψουσιν οι ταραχές και τ' άγρια να μερώσου* Ερωτόκρ. Γ′ 1679· *εδά π' η τύχη τό 'φερε κ' οι δυσκολιές επάψα, τα σωθικά-μου γιάνασι* Ερωτόκρ. Ε′ 1263. **3**) Εμπόδιο, κώλυμα (Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ. στη λ. 3): *δέ λογιάζω δυσκολιά να βάλης σ' έτοιο γάμο* Ερωτόκρ. Ε′ 474· *αμπόδισμα και δυσκολιές και μπέρδεμα μου βάνει* Ερωτόκρ. Α′ 2069. **4**) Βάσανο, στενοχώρια: *τσι δυσκολιές μου σήκωνε κι' απόκοτη έκανέ-με* Ερωφ. Γ′ 37· *Εκεί 'ν' κι' ο νούς-μου στα ψηλά και δίχως νού μ' εφήκε και σε μεγάλες δυσκολιές και πείραξες εμπήκε* Ερωτόκρ. Γ′ 512.

δυσκολίζω, Λόγ. παρηγ. L 568.

Από το επιθ. *δύσκολος* και την κατάλ. *-ίζω*.

Κάνω δύσκολη τη ζωή κάπ., κάνω κάπ. δυστυχισμένο: *Τὸν επίκρανες αφότου εγεννήθην, μόνη τον εδυσκόλισες και αχόρτασές-τον πόνους, ήλθε και θέλει να σε ιδή* ό.π.

δυσκολογροίκητος, επιθ., Στάθ. Γ′ 433, Χριστ. διδασκ. 9.

Από το επιρρ. *δύσκολα* και το επιθ. *(α)γροικητός*.

Που τον καταλαβαίνει κανείς δύσκολα, δυσνόητος: *Πάντα δυσκολογροίκητες οι γέμιλιές-του εβγαίνου* Στάθ. Γ′ 433.

δυσκολόδρομος, επιθ., Λόγ. παρηγ. L 246, Λόγ. παρηγ. Ο 251.

Από το επιθ. *δύσκολος* και το ουσ. *δρόμος*.

Που δύσκολα μπορεί να τον διαβή κανείς, δύσβατος: *στράταν δύσβατον, δυσκολόδρομον* Λόγ. παρηγ. L 246.

δυσκολοεύρετος, επιθ., Διγ. Ζ 3423.

Από το επιρρ. *δύσκολα* και το *ευρίσκω*. Η λ. και σήμ. στον τ. *δυσκολόβρετος* (Δημητράκ.).

Που δύσκολα τον βρίσκει κανείς, δυσεύρετος (Βλ. και Δημητράκ., ό.π. 1): *ήτον* (ενν. *το σπήλαιον*) *και δυσκολοεύρετον, κρυμμένον εις τα δένδρη* ό.π.

δυσκολονικημένος, μτχ. επιθ., Τζάνε, Κρ. πόλ. 459^{9}.

Από το επιρρ. *δύσκολα* και τη μτχ. παρκ. του *νικώ*.

Που δύσκολα μπορεί να τον νικήση κανείς: *Ζήλεια κακή κι' αντίδικη, δυσκολονικημένη* ό.π.

δυσκολοπάτητος, επιθ., Καλλίμ. 2518.

Από το επιρρ. *δύσκολα* και το *πατώ*. Η λ. και σήμ.

Που δύσκολα μπορεί να τον "πατήση" κανείς: *το δυσκολοπάτητον όρος* ό.π.

δυσκολοπέραστος, επιθ.· *δ υ σ κ ο λ ο π έ ρ α τ ο ς,* Τζάνε, Κρ. πολ. 266^{10}.

Από το επιρρ. *δύσκολα* και το *περνώ*. Η λ. στο Somav. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που τον περνά κανείς δύσκολα (Η σημασ. στο Somav. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *στράτες δυσκολοπέρατες να σιάση, να περάση!* ό.π.

δυσκολόπιστος, επιθ., Βακτ. αρχιερ. 157.

Από το επιρρ. *δύσκολα* και το *πιστός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που γίνεται δύσκολα πιστευτός: *Περί κριτού ότι να νοά την απόκρισιν της αφανερώτου και δυσκολοπίστου αποκρίσεως* ό.π.

δύσκολος, επιθ., Λόγ. παρηγ. L 43, 250, 259, Λόγ. παρηγ. Ο 42, 265, 516, Ασσίζ. 83^{26}, Διγ. Ζ 3331, 3957, Ερμον. Ζ 221, Φλώρ. 1162, Λίβ. Ρ 1472, 1785, Λίβ. Sc. 1088, 1374, 3219, Λίβ. Esc. 743, 1572, 2515, Λίβ. Ν 618, 1415, 1906, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 107, 372, Χρον. Τόκκων 978, 3886, Θησ. Β′ [77^{3}], Δ′ [77^{1}], Θ′ [17^{7}], Πένθ. θαν.^{2} 581, Σοφιαν., Παιδαγ. 97, 116, Θρ. Κύπρ. Μ 198, 295, Κυπρ. ερωτ. 73^{1}, 74^{1}, 101^{13}, 107^{27}, Σουμμ., Ρεμπελ. 160, 162, Διγ. Ἀνδρ. 387^{12}, Ερωτόκρ. Α′ 215, 1628, Β′ 327, Γ′ 710, 1631, Δ′ 1410, Βελλερ., Επιστ. 77^{16}, Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ′ [371], Φορτουν. (Vinc.) Δ′ 9.

Το αρχ. επιθ. *δύσκολος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) (Προκ. για πρόσ.) δύστροπος, ιδιότροπος, στριφνός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Ἡτονε κακοσύβαστος και δύσκολος περίσσα* Ερωτόκρ. Β′ 327· *όταν ο είς σύντροφος ένι δύσκολος, κακός άνθρωπος* Ασσίζ. 83^{26}. **2**) (Προκ. για πράγματα, ενέργειες) που ενέχει δυσκολίες, εμπόδια (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *πράματα που φαίνουνται εύκολα στην αρχή-τως είναι βαρά και δύσκολα πολλά στην τέλειωσήν-τως* Ερωτόκρ. Α′ 1628· *Πολλά 'ναι δύσκολη δουλειά και μπερδεμένη τούτη να θές να μπής σε βασιλιού ρηγάτα κ' εισέ πλούτη* Ερωτόκρ. Α′ 215· *Ἀκουγαν το πως έρχεται φουσάτο των Ρωμαίων και εφαίνετόν-τους δύσκολον να λείπουν εκ τον τόπον* Χρον. Τόκκων 3886. **3**) (Προκ. για τόπο, δρόμο, βουνά) δύσ-

βατος, δυσκολοδιάβατος: *ο τόπος, οπού είδα την κόρην, είναι πολλά δύσκολος και στενός* Διγ. Ἀνδρ. 387[12]· *αυτή* (ενν. η οδός) *οπού δείχνει δύσκολος, στενή και τεθλιμμένη, όσοι περάσουν απ' αυτήν μνέσκουν ευλογημένοι* Πένθ. θαν.[2] 581· *«...ή δαίμων είσαι τίποτε μετασχηματισμένος και έχεις τα όρη τα δύσκολα διαβαίνειν-τα ώς θέλεις;»* Λόγ. παρηγ. Ο 265. **4α**) (Προκ. για χρόνο) (Η σημασ. σε επιγρ., L-S στη λ. ΙΙ1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *να μή θωρούν τα ομμάτια-μου τους πόνους και τες θλίψες, τές εις εμέναν έφερεν ο δύσκολος ο χρόνος* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 372· **β**) (προκ. για ημέρα) δυσοίωνος, σημαδιακός: *Ἐναν Σαββάτον δύσκολον και πικραμμένην ώραν 'βουλήθην κείνος ο παχιάς να βγή να πά στην Χώραν* Θρ. Κύπρ. Μ 198. **5**) (Προκ. για τη ζωή) επίπονος, κοπιαστικός: *Περίτου δύσκολη ζωγή καμιά δέν ένι σάν κείνους όπου γδέχουνται τό πεθυμούσιν* Κυπρ. ερωτ. 73[1]. **6**) (Προκ. για αρρώστια) βαρύς, δυσκολοθεράπευτος (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, Steph. Θησ. 1763 Β): *ότι νόσος δύσκολος τούτον επέπεσε* Διγ. Ζ 395[7]. **7**) Που δύσκολα διατηρείται: *διαλεμένη κι' όμορφη, μα δϋσκολη περίσσια των γυναικών η αρετή* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [371]. **8**) (Προκ. για ελπίδα) μάταιος: *Ούτως να ζώ βαρειόμοιρος εις δύσκολην ελπίδα* Θησ. Δ' [77[1]].

Το ουδ. ως ουσ.=**1α**) (Εν. και πληθ.) δυσκολίες (Πβ. L-S στη λ. Ι): *ανέ μπορώ να βάλω δύσκολο 'ς τούτη τη δουλειά μόνο για να βουηθήσω* Φορτουν. (Vinc.) Δ' 9· *να διαβούν τα δύσκολα, να εύρης ευκολίαν* Φλώρ. 1162· **β**) (πληθ.) βάσανα, στενοχώριες: *πότε να βγώ τα δύσκολα τά πάσχω καθ' ημέραν;* Λιβ. Esc. 1572. **2**) Δίλημμα: *Εις δύσκολον γάρ έστεκε, να πά ή να πομείνη· τόσο η καρδιά-του έτρεμε εκ την πολλήν οδύνη* Θησ. Θ' [17[7]]. **3**) (Πληθ.) δύσβατα μέρη, κακοτοπιές: *εξέβημεν τα δύσκολα και εσέβημεν λιβάδιν* Λιβ. Ν 618.

δυσκολότητα η, Νέον Επιστολάριον σ. 123.

Από το επιθ. *δύσκολος* και την κατάλ. *-ότητα*.

Δυσκολία: *με δυσκολότητα να κλίνη εις τους όρους της φιλίας* ό.π.

δυσκολοτοπία η, Λόγ. παρηγ. L 45, Λόγ. παρηγ. Ο 44, 48, Καλλίμ. 131.

Από το επιθ. *δύσκολος* το ουσ. *τόπος*, και την κατάλ. *-ία*.

Δύσβατος τόπος, κακοτοπιά: *αναδραμείν ού δύνανται την δυσκολοτοπίαν και του βουνού το δυσχερές* Καλλίμ. 131· *εύκολας είχε πάντοτε τας δυσκολοτοπίας* Λόγ. παρηγ. L 45.

δυσκολότοπον το, Καλλίμ. 2523.

Από το επιθ. *δύσκολος* και το ουσ. *τόπος*.

Δύσβατος τόπος, κακοτοπιά: *αλλά το δυσκολότοπον περίκοπα κρατούντες την κορυφήν εφθάσαμεν* ό.π.

δυσκολώ, Ερμον. Α 24, Ερωτοπ. 470.

Από το επιθ. *δύσκολος*.

Φέρνω εμπόδια, εμποδίζω: *Αφέντη-μου πολύκαρπε, κοκκινομηλοφόρε, ηθέλασιν τα μάτια-μου πάντοτε να σε βλέπουν και δυσκολά-με η μάννα-σου, ούκ ημπορώ θωρεί-σε* Ερωτοπ. 470.

Η μτχ. *δυσκολούσα* ως επιθ.=δυσκολονόητος: *επροστάχθην του πεζεύσαι εκ τας δυσκολούσας λέξεις του Ομήρου ραψωδίας* Ερμον. Α 24.

δυσκολώδης, επιθ., Καλλίμ. 2515.

Από το επιθ. *δύσκολος* και την κατάλ. *-ώδης*.

Που δύσκολα μπορεί κανείς να τον διαβή, δύσβατος: *τέλος κατηντήσαμεν εις το βουνίν εκείνον το δυσκολώδες και δεινόν από πυκνοδενδρίας* ό.π.

δυσκρασία η, Ιατροσ. κώδ. ρθ', τλς', ,α'.

Το μτγν. ουσ. *δυσκρασία*.

1) Ἀσχημες καιρικές συνθήκες (Η σημασ. μτγν., L-S): *Περί των επί ψυχράν δυσκρασία κεφαλαλγούντων* αυτ. ,α'. **2**) Κακή κράση του οργανισμού· κακή διάθεση (Η σημασ. μτγν., L-S): *Του αυτού Πιροπόλου εγκλυστήρι και αλείψιμον εις πάσχοντα στόμαχον και δέν δύναται χωνεύει και οξύδαν και δίψαν και οδυνάται και εξερνά και ένai δυσκρασία με το συκώτι* αυτ. τλς'.

δυσκυβουριά, Παρασπ., Βάρν. C 360, πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *τη σκιβουριά*· πιθ. από επίδρ. λέξεων με δυσ-.

δυσκωφώ, Ιερακοσ. 406[6], Ορνεοσ. αγρ. 542[27].

Το μτγν. *δυσκωφέω*.

Ακούω με δυσκολία, βαριακούω (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δυσκωφέω*): *Εις δυσκωφούντα ιέρακα* Ιερακοσ. 406[6].

'δύσμα το, βλ. *ήδυσμα*.

δυσμένεια η, Μανασσ., Χρον. 5480.

Το αρχ. ουσ. *δυσμένεια*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Κακή διάθεση, έχθρα (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *τρέφων πάλαι παρ' αυτῷ σπινθήρα δυσμενείας* ό.π.

δυσμή η, Μανασσ., Χρον. 6335.

Το αρχ. ουσ. *δυσμή*.

(Στον πληθ. μεταφ.) το τέλος της ζωής, τα γηρατειά (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. Ι): *φθάσαντας επί δυσμάς του βίου* ό.π.

δυσμηχάνητος, επιθ., Μανασσ., Χρον. 2827.

Από το *δυσ-* και το *μηχανώμαι*.

Που δύσκολα κατασκευάζεται: *δυσμηχάνητον αυτῷ σκιάν σκευαζομένην υπό πτερύγων αετού* ό.π.

δυσμόθεν, επίρρ., Παΐσ., Ιστ. Σινά 1218, 1867.

Από το ουσ. *δυσμή* και την κατάλ. *-όθεν*. Η λ. τον 12. αι. (Δημητράκ.).

Δυτικά: *βάδιζ' επί το στένωμα το φέρον-σε δυσμόθεν* αυτ. 1218.

δυσνόητος, επιθ., Προδρ. ΙΙΙ 24.

Η λ. στον Αριστ. (Bauer, Wört.). Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Δυσκολονόητος (Η σημασ. στον Αριστ., Bauer, Wört. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Ουδέν γάρ μύθους παλαιών ιστοριών σοι γράφω, τον νούν εχόντων ακριβή, δυσνόητον την λύσιν* ό.π.

δύσνους, επιθ., Μανασσ., Χρον. 2567, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 76.

Το αρχ. επίθ. *δύσνοος*.

Κουτός (Η σημασ. τον 5. αι., Lampe, Lex.): *πρό της εμής καθάρσεως τους καθαρούς αγνεύω και συνετίζω τους σοφούς ο σκαφευτής ο δύσνους* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 76.

Το ουδ. ως ουσ.=το μίσος, η έχθρα: *το δύσνουν απεβάλοντο και την κακοτροπίαν* Μανασσ., Χρον. 2567.

δύσορκος, επίθ., Μανασσ., Αριστ. Ια' 22 [=Μανασσ., Αριστ. (Mazal) 8[2]], Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 809.

Από το *δυσ-* και το ουσ. *όρκος*.

Ψεύδορκος ή επίορκος: *δύσορκον τον ψεύστην* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 809· *Ούτως ουδείς τας του Θεού διαδιδράσκει χείρας οὐ δυσσεβής, οὐ δύσορκος* Μανασσ., Αριστ. Ια' 22 [=Μανασσ., Αριστ. (Mazal) 8[2]].

δυσουρία η, Σταφ., Ιατροσ. 2[44], Ιατροσ. κώδ. ψξη', Πτωχολ. Ρ 320.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Δυσκολία στην ούρηση (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S): *είχεν νόσον δυσουρίας* Πτωχολ. Ρ 320.

δυσουρικός, επίθ., Πανάρ. 76[29].

Το μτγν. επίθ. *δυσουρικός*.

(Προκ. για αρρώστια) που φέρνει δυσουρία (Βλ. και L-S): *δυσουρικῷ προσπαλαίσας νοσήματι κεκοίμηται* ό.π.

δυσπαθώ, Μανασσ., Χρον. 1039, 5855.

Το μτγν. *δυσπαθέω*.

1) Υποφέρω βαριά (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δυσπαθέω* I): *των πρωτοτόκων τῳ πικρῷ θανάτῳ δυσπαθήσας* (εννο. *ο Φαραώ*) *ελευθερίαν δίδωσι τῳ γένει των Εβραίων* αυτ. 1039. **2**) Αγανακτώ, είμαι δυσαρεστημένος με κάπ. (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δυσπαθέω* II): *ἦν δέ κακεῖνος δυσπαθῶν κατά του βασιλέως* αυτ. 5855.

δυσπαράδεκτος, επίθ., Διήγ. πόλ. Θεοδ. 18.

Το μτγν. επίθ. *δυσπαράδεκτος*.

Που δύσκολα γίνεται παραδεκτός, πιστευτός (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *πολύ γάρ δυσπαράδεκτον* (εννο. *το θαύμα*) *ακούσαι και πιστεύσαι* ό.π.

δυσπαράκλητον το, Μανασσ., Χρον. 3439.

Το μτγν. ουσ. *δυσπαράκλητον* (L-S, λ. *δυσπαράκλητος*).

Σκληρότητα, ακαμψία (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π.): *το δυσπαράκλητον και γάρ και φοβερόν εις κρίσεις του δικαστού κατέσεισεν απάντων τας καρδίας* ό.π.

δυσπιστία η, Αργυρ., Βάρν. Κ 130, 166· *δ υ σ π ι σ τ ι ά,* Παρασπ., Βάρν. C 137, 174.

Το μτγν. ουσ. *δυσπιστία* (Sophocl.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Έλλειψη εμπιστοσύνης, αμφιβολία (Η σημασ. μτγν., Sophocl. και σήμ., Δημητράκ.): *μόνον να λείπη η δυσπιστία εκ τα εμά φουσάτα* Αργυρ., Βάρν. Κ 130.

δύσπιστος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 2826, Διγ. (Trapp) Gr. 2832, Βέλθ. 155, Απόκοπ. 378.

Το μτγν. επίθ. *δύσπιστος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Που δύσκολα πιστεύει κ., δυσκολόπιστος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *έστι γάρ και το βάρβαρον δύσπιστον έθνος* Διγ. (Trapp) Gr. 2832. **2**) Που δύσκολα μπορεί να γίνη πιστευτός, απίστευτος (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *βλέπει πράγμα δύσπιστον* Μανασσ., Χρον. 2826.

Το ουδ. ως ουσ.=δυσπιστία: *άλλαξον το δύσπιστον και δεύτε ας στραφώμεν* Βέλθ. 155.

δυσπιστώ, Λίβ. Sc. 2495, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2681, Καναν. 68Β, Χούμνου, Κοσμογ. 1041.

Το μτγν. *δυσπιστέω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Δυσκολεύομαι να πιστέψω κ., αμφιβάλλω για κ. (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ.): *πολλά πολλά το διγνωμώ και δυσπιστώ τοσούτο* Λίβ. Sc. 2495.

δύσπνοια η, Ιατροσ. κώδ. χλη'.

Το αρχ. ουσ. *δύσπνοια*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δυσκολία στην αναπνοή (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Εις βήχα του Καδ(ή;) ωσάν δύσπνοια* ό.π.

δυσπράγημα το, Ευγεν., Δρόσ. Δ' 264, Ϛ' 311.

Από το *δυσπραγέω* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

Δυστύχημα, ατύχημα (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex.): *εχρῆν απαλλάττειν-με δυσπραγημάτων* αυτ. Ϛ' 311.

δυσσυνείδητος, επίθ., Σπαν. Μ 98.

Το μτγν. επίθ. *δυσσυνείδητος*.

(Προκ. για βίο) ανέντιμος (Η σημασ. μτγν., L-S): *φλαύρον και δυσσυνείδητον βίον βιώσεις, τέκνον* ό.π.

δυστάραχος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 6459.

Από το *δυσ-* και το ουσ. *ταραχή*. Η λ. στον Ησύχ. (λ. *δυσήνεμον*).

(Προκ. για άνεμο) πολύ δυνατός, θυελλώδης: *αι καταιγίδες εξήγειραν δυστάραχον άνεμον* ό.π.

δυστέκτων, επίθ., Ευγεν., Δρόσ. Ϛ' 579.

Από το *δυσ-* και το ουσ. *τέκτων*.

Αδέξιος: *Ὦ των εκείνου δακτύλων δυστεκτόνων* ό.π.

δυστηρώ, Καλλίμ. 1287.

Από το *δυσ-* και το *τηρώ*.

Κοιτάζω με άσχημο βλέμμα κάπ.: *Ο δράκων δυσετήρησεν ερχόμενον εκείνον μετά θυμού* ό.π.

δυστροπία η, Έγγρ. του 1324 (ΝΕ 7, 1910, 46)· *δ υ σ τ ρ ο π ι ά,* Πτωχολ. Ν 139, Ιστ. Ηπειρ. IV[11], Σαχλ. Β' (Wagn.) Ρ 56, Βίος γέρ. V 147.

Το μτγν. ουσ. *δυστροπία*. Βλ. και Δημητράκ.

Ιδιοτροπία (Η σημασ. μτγν., L-S): *οι ψευδοφίλοι...*(παραλ.2 στ.) *με δυστροπιές, κακογνωμιές πλήρεις νά 'ναι γεμάτοι* Σαχλ. Β' (Wagn.) P 56.

δύστροπος, επιθ., Μανασσ., Χρον. 3952, 6219, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 468, Αιτωλ., Μύθ. 6^{15}.

Το αρχ. επιθ. *δύστροπος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Που έχει άσχημο χαρακτήρα, κακότροπος (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *άνθρωπον δύστροπον, σκαιόν, κάκιστον* Μανασσ., Χρον. 6219. **2**) Κακός, άσχημος: *Το γάρ πονείν ού δύστροπον ουδ' απηγορευμένον* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 468.

δυστυχαδελφή η· *δυστυχοαδελφή*, Λόγ. παρηγ. L 345, 677, Λόγ. παρηγ. O 692.

Από το επιθ. *δύστυχος* και το ουσ. *αδελφή*.

Η δύστυχη αδελφή· η Δυστυχία: *χρόνους με παρεπίκρανεν η δυστυχοαδελφή-σου* Λόγ. παρηγ. O 692.

δυστυχατυχία η· *δυστυχοτυχία*, Λόγ. παρηγ. L 1, 394, 402, 650, Λόγ. παρηγ. O 400.

Από το *δυστυχατυχώ* και την κατάλ. *-ία*.

Δυστυχία· εδώ προσωποπ.: *εγράφην εις το πρόγραφον της Δυστυχοτυχίας* Λόγ. παρηγ. L 402.

δυστυχατυχώ, Λόγ. παρηγ. O 736· *δυστυχοατυχώ*, Λόγ. παρηγ. O 346, Χρον. Μορ. Η 7228· *δυστυχοτυχώ*, Λόγ. παρηγ. L 337, 725.

Από τα *δυστυχώ* και *ατυχώ* (Βλ. Ανδρ., Αφ. Τριαντ. 45).

Δυστυχώ: *πόσα κακά παθάνουσιν οι δυστυχατυχούντες* Λόγ. παρηγ. O 736.

δυστυχεύω, Μαχ. 86^{17}.

Από το επιθ. *δύστυχος* και την κατάλ. *-εύω*.

Γίνομαι δυστυχισμένος: *από του θανάτου-του εδυστυχέψαν τα παιδιά του σιρ-Φρασές* ό.π.

δυστύχημα(ν) το, Σπαν. Β 199, Κομν., Διδασκ. Δ 396, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 215, 570, Λόγ. παρηγ. O 269, 666, Μακρεμβ., Ύσμ. 243^{26}, Μανασσ., Χρον. 2647, Καλλίμ. 862, 951, Απολλών. 370.

Το αρχ. ουσ. *δυστύχημα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Δυστυχία, συμφορά (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *εις τα δυστυχήματα να βοηθούν τοις φίλοις* Σπαν. (Λάμπρ.) Va 215· *τα δυστυχήματα των όπισθεν των χρόνων* Λόγ. παρηγ. O 666.

δυστυχημένα, επίρρ., Βυζ. Ιλιάδ. 588.

Από τη μτχ. *δυστυχημένος* του *δυστυχώ*.

Με τρόπο δυστυχή: *τρείς μήνας εκατοίκησεν σ' αυτό το μοναστήριν δυστυχημένα, άτυχα, τά ούκ ήτον μαθημένος* ό.π.

δυστυχημένος, μτχ., βλ. *δυστυχώ*.

δυστυχία η, Λόγ. παρηγ. L 12, 48, 252, 305, 406, Λόγ. παρηγ. O 208, Προδρ.

II Η 3, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 1^{15} δίς, Πτωχολ. Ν 62, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 16, 1382, Ιμπ. 738, Χρον. Τόκκων 3326, Θησ. Γ' [36^4], Ζ' [43^3], Βίος γέρ. V 57, Αιτωλ., Μύθ. 13^{14}, Κυπρ. ερωτ. 145^7, Ιστ. Βλαχ. 1198, Ροδινός Νεοφ., Περί ηρώων 230, Διακρούσ. 69^{61}, 94^{17}, 100^{23}· *δυστυχιά*, Φλώρ. 1511, Απολλών. (Wagn.) 395, Δεφ., Λόγ. 406, Κυπρ. ερωτ. 154^4, Σουμμ. Παστ. φιδ. Α' [463], Χορ. β' [2], Δ' [299, 671, 699, 974, 1255], Λίμπον. Αφ. 2, 19, Ζήν. Β' 65, 395, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 42.

Το αρχ. ουσ. *δυστυχία*. Η λ. και ο τ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Συμφορά (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *την συμφοράν, την ατυχιάν, της δυστυχιάς τον τρόπον* Φλώρ. 1511· *μηδέ θαυμάζεσαί-το άν ο τροχός της δυστυχίας επλάκωσέ-σε* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1382. **2**) Κακοτυχία (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *να μή με βρούνε δυστυχιές, δάκρυα και μοιρολόγια* Δεφ., Λόγ. 406. **3**) Δυστυχία (εδώ προσωποπ.): *όσους* (ενν. *η Τύχη*) *ελευθέρωσεν από την Δυστυχίαν* Λόγ. παρηγ. L 12.

δυστυχίζω, Λόγ. παρηγ. L 58, 262, 511, 621, Λόγ. παρηγ. O 56, 145, 527, Μανασσ., Χρον. 6557.

Από τον αόρ. του *δυστυχώ* και την κατάλ. *-ίζω*.

Κάνω κάπ. δυστυχισμένο: *σώματα όσα έφθασεν να δυστυχίση η Τύχη* Λόγ. παρηγ. L 511.

δυστυχισμός ο, Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [524].

Από το *δυστυχίζω* και την κατάλ. *-μός*.

Δυστυχία: *ο δυστυχισμός-μου μ' έκαμε νά 'μαι μοναχός* ό.π.

δυστυχοα-, βλ. *δυστυχα-*.

δυστυχογράφημαν το, Καλλίμ. 719.

Από το *δυστυχογράφω* κατά τα ουσ. σε *-ημαν*.

Καθορισμένη μοιραία δυστυχία: *το δυστυχογράφημαν της φθονεράς-μου Τύχης* ό.π.

δυστυχογράφω, Λόγ. παρηγ. L 638, Καλλίμ. 718.

Από το επιθ. *δύστυχος* και το *γράφω*.

Γράφω κάπ. στα κατάστιχα της δυστυχίας: *μή σε συμπλέξη* (ενν. *η τύχη*) *μετ' εμού, μή σε δυστυχογράψη* Καλλίμ. 718· *τ' ονομάν-του λειώσε-το το δυστυχογραμμένον* Λόγ. παρηγ. L 638.

δυστυχοθλιμμένος, μτχ. επιθ., Λόγ. παρηγ. L 575, Λόγ. παρηγ. O 594.

Από το επιθ. *δύστυχος* και τη μτχ. παρκ. *θλιμμένος*.

Δυστυχισμένος: *«ειπέ τον ξένον ας ελθή, τον δυστυχοθλιμμένον»* Λόγ. παρηγ. O 594.

δυστυχόκλωσμα το, Καλλίμ. 705.

Από το επιθ. *δύστυχος* και το ουσ. *κλώσμα*.

Δυσμενής επενέργεια της Τύχης: *Κλώσμα της τύχης δυστυχές εκλώσθη-μου και μοίρας, και πάλιν επικλώθει-με το κακομοίρασμά-μου από δυστυχοκλώσματος πικρού της Αφροδίτης* ό.π.

δύστυχος, επιθ., Λόγ. παρηγ. L 104, Ερμον. Ω 226, Πτωχολ. Ζ 6, Απολλών.

(Wagn.) 38, 190, 215, 708, Λιβ. Sc. 3228, Θρ. Κων/π. (Mich.) 108, Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [304], Ε' [1526].

Το μτγν. επίθ. *δύστυχος* (L-S Κων/νίδη Συμπλ. και Sophocl.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Δυστυχισμένος (Η σημασ. μτγν., L-S Κων/νίδη Συμπλ., Sophocl. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εμέ τον ξένον, τον πτωχόν και δύστυχον του κόσμου* Απολλών. (Wagn.) 215. **2α**) (Προκ. για χρόνο) που στη διάρκειά-του συμβαίνουν συμφορές (Η σημασ. και σήμ. σε δημ. τραγ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ήλθε δύστυχος ο χρόνος κ' εκουρσεύτηκεν η χώρα* Πτωχολ. Ζ 6· **β**) που φέρνει δυστυχία: *άστρα κακά και δύστυχα* Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [304].

Το ουδ. ως ουσ.=δυστυχία: *«...ποτέ εκ το δύστυχον μεταλλαγήν ούκ έχω;»* Λόγ. παρηγ. L 104.

δυστυχοτ-, βλ. *δυστυχατ-.*

δυστυχώ, Σπαν. Α 209, Κομν., Διδασκ. Δ 336, Γλυκά, Στ. 377, Λόγ. παρηγ. L 185, Μανασσ., Χρον. 2538, Διγ. Α 2581, Ερμον. Ψ 287, Χρον. Μορ. Ρ 1824, Συναξ. γαδ. 3, Φλώρ. 1221, Λιβ. Ν 875, Πένθ. θαν.² 375, Σοφιαν., Παιδαγ. 95, Αιτωλ., Μύθ. 56^{17}, 130^{14}, Χρον. σουλτ. 26^{37}, 34^{32}, 79^{10}, Χίκα, Μονωδ. 18, Ιστ. Βλαχ. 1925, 1939, Σουμμ., Παστ. φιδ. Υπόθ. [50], Α' [921], Γ' [385]· *μ τ χ. α δ υ σ τ υ χ η μ έ ν ο ς,* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 107, 124· *δ υ σ τ υ χ η μ έ ν ο ς,* Λόγ. παρηγ. Ο 184, Αγν., Ποιήμ. Α' 70, Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών λζ', πα'.

Το αρχ. *δυστυχέω.* Η μτχ. *δυστυχημένος* στο Somav. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Είμαι δυστυχισμένος (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *δυστυχέω* και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *άν ευτυχείς, μή χαίρεσαι και άν δυστυχείς, μή κλαίεις* Γλυκά, Στ. 377.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ.=κακότυχος (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 5): *δυστυχισμένο βασίλειο* Χρον. σουλτ. 26^{37}· (με ουσ. που δηλώνουν χρόνο) που φέρνει δυστυχία, δυσοίωνος: *δυστυχημένους χρόνους* Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών λζ'· *πολλά μ' εφλόγησες, Τρίτη αδυστυχημένη* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 124· *μιάν πικραμένη Παρασκή, δυστυχημένη Κυριακή* Αγν., Ποιήμ. Α' 70.

δυστυχώς, επίρρ., Ευγεν., Δρόσ. Β' 175, Καλλίμ. 707, Ερμον. Χ 324, Βίος Αλ. 1817, 2381.

Το αρχ. επίρρ. *δυστυχώς* (L-S, λ. *δυστυχής*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Με τρόπο δυστυχή, ατυχή (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. 1 και σήμ., Δημητράκ.): *Επίπτον τείχη δυστυχώς και πόλισμα Θηβαίων* Βίος Αλ. 2381· *άνθρωπε, μάθε, δυστυχώς εξεμοιρογραφήθην* Καλλίμ. 707.

δυσφορία η, Δούκ. 279^{15}.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. (Πρωΐας Λεξ.).

Στενοχώρια, θλίψη (Βλ. και L-S): *Ο δέ βασιλεύς Ιωάννης . . . εν πολλαίς θλίψεσι και δυσφορίαις ών, πή μέν διά την των εκκλησιών ταραχήν, πή δέ διά την εκδημίαν της δεσποίνης, κατέλαβεν αυτόν νόσος και εν ολίγαις ημέραις ετελεύτησεν* ό.π.

δύσφορος, επίθ., Λόγ. παρηγ. Ο 424.

Το αρχ. επίθ. *δύσφορος.*

Το ουδ. ως ουσ.=ανηφορικός, δύσκολος δρόμος (μεταφ.): *Εύξου-με τόν ηθέλησεν η τύχη να πικράνη, την όρθωσιν, το δύσφορον ν' ανάβω της οδύνης* ό.π.

δυσφράστως, επίρρ., Μανασσ., Χρον. 6698.

Το μτγν. επίρρ. *δυσφράστως* (L-S, λ. *δύσφραστος*). Η λ. και σε σχόλ. (Steph., Θησ., λ. *δύσφραστος*).

Με δυσκολία στην έκφραση, στην ομιλία (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. ΙΙ και σε σχόλ., Steph., Θησ., ό.π.): *πάπποι και πατέρες τριβάρβαροι και την ψυχήν βάρβαροι και την γνώμην και σκυθογλώσσους λαλιάς δυσφράστως λαλαγούντες* ό.π.

δυσχείμερος, επίθ., Μανασσ., Αριστ. ΙΙ62 [=Μανασσ., Αριστ. (Mazal) 64^{6}].

Το αρχ. επίθ. *δυσχείμερος.*

(Προκ. για τον έρωτα) που φέρνει αναστάτωση, ταραχή: *ούκ έστιν έτερος θεός* (ενν. ο Έρως) *ούτω φρενοταράκτης, ουδέ δυσχειμερώτερος, ουδ' ούτω κυματίας* ό.π.

δύσχυμος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 4316.

Η λ. στον Αριστ.

Που έχει χυμό κακόγευστο (Η σημασ. στον Αριστ., L-S): *καλυφθείσης επί γής της ρίζης της δυσχύμου πολλῷ πικροκαρπότερος κλάδος υπανεφύη* ό.π.

δυσωδία η, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 529, Διήγ. πανωφ. 57, Διακρούσ. 90^{15}.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Άσχημη οσμή, βρόμα (Η σημασ. στον Αριστ., L-S και σήμ., ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 1): *άλλ' ήσαν κουτσοκέφαλοι κι' άλλοι ξεκοιλιασμένοι. Κι' από την βρόμαν την πολλήν και τόσην δυσωδία* Διακρούσ. 90^{15}· *είχαμεν ολημερίς βρόμον και δυσωδίαν* Διήγ. πανωφ. 57. **2**) (Μεταφ.) ανηθικότητα (Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 2 και Steph., Θησ.): *Της ασωτίας τον βρασμόν φεύγε, την δυσωδίαν* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 529.

δυσωνυμώ, Μανασσ., Χρον. 4656.

Το μτγν. *δυσωνυμέω.*

(Μέσ.) έχω μισητό όνομα (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *δυσωνυμέω*): *τῳ θηριοτρόπῳ Λέοντι, τῳ δυσωνυμουμένῳ* ό.π.

δυσωπητικός, επίθ., Βίος οσ. Αθαν. 242.

Το μτγν. επίθ. *δυσωπητικός.* Η λ. και σε σχόλ. (Βλ. Steph., Θησ.).

Το ουδ. ως ουσ.=επιμονή, έντονη παράκληση (Βλ. και Δημητράκ.): *Απελθών τοίνυν προς αυτούς και δεηθείς του δέξασθαι αυτόν, ούκ επένευον· είτα ιδόντες το πρόθυμον αυτού και δυσωπητικόν εισδέχονται αυτόν* ό.π.

δυσωπώ, Στ. Αδάμ. 41, Προδρ., Σεβ. 215, Προδρ., Ι 174, Μακρεμβ., Υσμ. 18^{2}, Μανασσ., Αριστ. ΙΙ 398 [=Μανασσ., Αριστ. (Mazal) 71^{3}], Μανασσ., Χρον. 1017, 1024, 1220, 2314, 2889, 3095, 3336, 3473, 5004, Διγ. (Trapp) Gr. 3482, Διγ. Ζ 4030, 4338, Διγ. (Trapp) Esc. 1779, Ερμον. Η 172, Βίος Αλ. 2645, Βίος οσ. Αθαν. 246, Ηπειρ. 230^{2}, Δούκ. 147^{1}, Σφρ., Χρον. μ. 92^{16}, Ιωάνν. ιερ. 19, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 119, Διακρούσ. 119^{24}.

Το αρχ. *δυσωπέω.*

Α' Ενεργ. **1**) Παρακαλώ επίμονα, ικετεύω κάπ. (Η σημασ. μτγν. και σε σχόλ.,

Δημητράκ. στη λ. 2. Βλ. και Sophocl., λ. *δυσωπέω* 4): *Η δὲ μήτηρ του Τζινεὴτ ικετικῶς δυσωποῦσα οὐκ επαύετο, μέχρις οὐ εισακουσθεῖσα* Δούκ. 147^{1}· *δυσώπει τον Θεόν εκ βάθους της καρδίας* Διγ. Ζ 4338. **2**) Φοβίζω, τρομάζω, αναστατώνω (Η σημασ. του 6. αι., Δημητράκ. στη λ. 4): *Όπερ αίτιον και την μητέρα αυτού εδυσώπησεν ο λογισμός δηλονότι της μάχης* Σφρ., Χρον. μ. 92^{16}. **Β'** Μέσ. **1**) Θορυβούμαι, ταράσσομαι, φοβάμαι από κ. (Η σημασ. το 12. αι., Ευστ., Opusc. 60. Βλ. και L-S, λ. *δυσωπέω* II1): *οὐ δυσωπεῖται Φαραὼ τοις λόγοις του προφήτου* Μανασσ., Χρον. 1024· *δυσωπούμενος* (ενν. *ο Κώνστας*) *το κῆδος του τυράννου αυτὴν* (ενν. *την Ελένην*) *αποβαλλόμενος μίγνυται Θεοδώρᾳ* Μανασσ., Χρον. 2314. **2**) Σέβομαι: *η γάρ τοι φιλοχρήματος και ρυπαρὰ καρδία οὐ δυσωπεῖται τους θεσμοὺς τους της φιλαλληλίας* Μανασσ., Χρον. 3336. **3**) Λυπάμαι, ευσπλαχνίζομαι: *κάμπτεται τοίνυν ο Θεός τοις στεναγμοῖς εκείνων, βλέπει τον μόχθον τον βαρὺν, οικτείρει, δυσωπεῖται* Μανασσ., Χρον. 1017. **Γ'** (Παθητ.) υποκύπτω σε επίμονες παρακλήσεις (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ. στη λ. 5): *οἷς και το ζῆν εχάρισα δυσωπηθεὶς τοις λόγοις* Διγ. (Trapp) Gr. 3482.

δυσωπώς, επίρρ., Ριμ. Βελ. 719.

Πλάσμα από το *δυσωπῶ*.

Επίμονα: *την ψυχή-μου δυσωπῶς εις δάκρυα μὴν κινῆτε* ό.π.

δυτικός, επίθ., Δούκ. 131^{4}, Μάρκ., Βουλκ. 339^{13}, Ριμ. Βελ. 183.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Που είναι προς το μέρος της δύσης (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II2 και σήμ., Δημητράκ., στη λ. 2): *δυτικώτερα* (ενν. *μέρη*) Μάρκ., Βουλκ. 339^{13}· **β**) που προέρχεται από τη δύση (Βλ. Lampe, Lex.): *δυτικὸν στρατὸν* Δούκ. 131^{4}. **2**) (Στον πληθ. ως ουσ.) *τα δυτικά*=τα δυτικὰ τμήματα: *της Ρωμανίας ήλιε, των δυτικών αυθέντα* Ριμ. Βελ. 183.

'δώ, επίρρ., βλ. *εδώ*.

δώδεκα, αριθμτ., Προδρ. I 48, II G 26, H 26i, III 178 (χφ. g) (κριτ. υπ.), 182 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), 184, Χρον. Μορ. Η 8710, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 391.

Το αρχ. αριθμτ. *δώδεκα* (L-S, λ. *δυώδεκα*). Η λ. και σήμ.

Δώδεκα (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. και σήμ.) ό.π.

δωδεκάβιβλος, επίθ., Αρμεν., Εξάβ. Α' 1.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και το ουσ. *βίβλος*. Η λ. του 11. αι. (Sophocl.).

Το ουδ. ως ουσ.=σύγγραμμα που αποτελείται από δώδεκα βιβλία, τμήματα (Βλ. Sophocl.): *μετακομίσας και από των Αθηνών τους νόμους του Δράκοντος και του Σόλωνος και από τῶν ἄλλων ἄλλους τινὰς και εκ πάντων εκλογὴν ποιησάμενος, το δωδεκάδελτον, ταὐτὸν δ' ειπεὶν δωδεκάβιβλον, απετέλεσεν* ό.π.

δωδεκάδελτος, επίθ., Αρμεν., Εξάβ. Α' 1· *δυοδεκάδελτος,* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 5^{57} σχόλ. δίς.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και το ουσ. *δέλτος*. Η λ. του 6. αι. (Sophocl. Βλ. και Δημητράκ.).

(Προκ. για νόμο) που αποτελείται από δώδεκα δέλτους, τμήματα (Η σημασ. του 6. αι., Sophocl. Βλ. και Δημητράκ.): *ο νόμος ο δυοδεκάδελτος* αυτ. Γ' 5^{57} σχόλ.

Το ουδ. ως ουσ.=σύγγραμμα που αποτελεί την πρώτη κωδικοποίηση της ρωμαϊκής νομοθεσίας (Βλ. Δημητράκ.): *μετακομίσας και από των Αθηνών τους νόμους του Δράκοντος και του Σόλωνος και από των ἄλλων ἄλλους τινὰς* (ενν. *νόμους*) *και εκ πάντων εκλογὴν ποιησάμενος, το δωδεκάδελτον, ταὐτὸν δ' ειπεὶν δωδεκάβιβλον, απετέλεσεν* αυτ. Α' 1.

δωδεκαετής, επίθ., Έκθ. χρον. 74^{26}· *δωδεκαέτης,* Σωσ. 53.

Το μτγν. επίθ. *δωδεκαετής*.

Που είναι δώδεκα χρονών (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *ός* (ενν. *ο Θεός*) *ἔκρινε συν τοις κριταίς δωδεκαέτης πέλων* Σωσ. 53.

δωδεκαήμερον το, Συναδ., Χρον. 56.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και το ουσ. *ημέρα*. Η λ. του 6. αι. (Lampe, Lex.). Η λ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και σήμ.

Το χρονικό διάστημα μεταξύ των Χριστουγέννων και των Θεοφανείων (Η σημασ. του 6. αι., Lampe, Lex. Η σημασ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ. και σήμ. στον πληθ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Τῳ αυτῷ χρόνῳ, το δωδεκαήμερον, πάλιν εκάηκαν τα εργαστήρια εις τας Σέρρας* ό.π.

δωδεκαμύριος, επίθ., Αξαγ., Κάρολ. Ε' 247.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και το επίθ. *μύριος*.

Πολυάνθρωπος: *δωδεκαμύριον στρατόπεδον* ό.π.

δωδεκαόργυιος, επίθ., Metrol. $74^{10,14,22,30}$, $75^{5,22}$, 78^{26}, 79^{18}, $80^{3,5,11}$, 81^{7}· *δωδεκαούργυιος,* Metrol. 49^{19-20}, 51^{13}, 52^{4}.

Το μτγν. (?) επίθ. *δωδεκαόργυιος*.

Που έχει μήκος δώδεκα οργυιές (Η σημασ. μτγν., L-S): *Δωδεκαούργυιον σχοινίον* αυτ. 52^{4}.

δωδεκάπατος, επίθ., Αλεξ. 1292.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και το ουσ. *πάτος*.

Που έχει δώδεκα ορόφους: *ήτονε δωδεκάπατος* (ενν. *ο τάφος*) ό.π.

δωδεκάπλοιον το, Ερμον. Γ 309.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και το ουσ. *πλοίον*.

Δώδεκα πλοία: *Οδυσσεὺς ο του Λαέρτου δωδεκάπλοιον γὰρ είχεν* ό.π.

δωδεκάπλοκος, επίθ., Απόκοπ. 134.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και το-*πλόκος*.

(Προκ. για το χρόνο) που αποτελείται από δώδεκα μέρη (εδώ μήνες): *χρόνος δωδεκάπλοκος* ό.π.

δωδεκάρης, επίθ., Αλεξ. 247.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και την κατάλ. *-άρης*.

Που είναι δώδεκα χρονών: *εγίνη Αλέξανδρος τους χρόνους δωδεκάρης* ό.π.

δωδεκάρι(ν) το, Ασσίζ. 338^{2}, 462^{14-5}, 495^{26}, Χούμνου, Κοσμογ. 971, 1533.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και την κατάλ. *-άρι*. Η λ. και σήμ. (Ανδρ., Λεξ., λ. *δωδεκάρια*).

1) Δώδεκα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *Τρία δαμάλια πρόσφερε, τρυγόνες δωδεκάρι* Χούμνου, Κοσμογ. 971· *Ενελικώθην Ιωσήφ στους χρόνους δωδεκάρι* Χούμνου, Κοσμογ. 1533. **2**) Είδος νομίσματος: *το δίκαιον κρίνει ότι εκείνος έπεσεν να δώση του δαρμένου ρ' δωδεκάρια και του αυθέντη ρ' πέρπυρα* Ασσίζ. 462^{14-5}.

δωδεκάστεγος, επίθ., Βίος Αλ. 3760.

Η λ. στον Ψευδο-Καλλισθένη (L-S).

Που έχει δώδεκα ορόφους (Η σημασ. στον Ψευδο-Καλλισθένη, L-S): *δωδεκάστεγος πύργος* ό.π.

δωδεκάτειχος, επίθ., Χίκα, Μονωδ. 30.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και το ουσ. *τείχος*. Βλ. και L-S Κων/νίδη.

Που περιβάλλεται από δώδεκα τείχη· καλά οχυρωμένος, ασφαλής (Για τη σημασ. βλ. και L-S Κων/νίδη): *χώρα δωδεκάτειχος και πολύπυργος* ό.π.

δωδεκάφυλον το, Δούκ. 31^{3}.

Το μτγν. ουσ. *δωδεκάφυλον* (L-S, λ. *δωδεκάφυλος*). Βλ. και Steph., Θησ.

Οι δώδεκα φυλές του Ισραήλ (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π.): *Παρώκησε δέ Αβραάμ συν τω σπέρματι αυτού εις γήν Χαναάν έτη τετρακόσια τριάκοντα τρία και πληθυνθέν εις δωδεκάφυλον ελογίσθη και πλήθος εις εξακοσίας χιλιάδας κατεψηφίσθη εκ των ιβ' υιών του Ιακώβ* ό.π.

δωδεκαχάλινος, επίθ., Ιατροσ. 26^{21}.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και το ουσ. *χαλινός*.

(Προκ. για φίδι) που έχει δώδεκα δόντια: *όφιν τον δωδεκαχάλινον* ό.π.

δωδεκάχρονος, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 1036, Ιμπ. (Lambr.) 75.

Από το αριθμτ. *δώδεκα* και το ουσ. *χρόνος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που είναι δώδεκα χρονών (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *παίς δωδεκάχρονος* Διγ. (Trapp) Gr. 1036.

'δώθες, επίρρ., βλ. *εδώθε(ν)*.

'δωλ-, βλ. *ειδωλ-*.

δώμα(ν) το, Ασσίζ. 164^{23}, Μαχ. $228^{30,32-3}$, 314^{19}, 464^{27}, 602^{19}, Δούκ. 181^{20}, Κατζ. Α' 327 (γεν. *δωμάτου*), Ερωτόκρ. Β' 110, Γ' 393 (γεν. *δωμάτου*), 427, 555, 1619, Έγγρ. Σύρου Α' 34 (γεν. *δωμάτου*), 123, Αγαπ., Γεωπον. 188.

Το αρχ. ουσ. *δώμα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ. Βλ. και Σακ., Κυπρ. Β' 534 και Παπαδ. Α., Λεξ.).

1) Επίπεδη στέγη σπιτιού, ταράτσα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I4 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4. Βλ. και Σακ., Κυπρ. Β', ό.π. και Παπαδ. Α., ό.π.): *εκρεμμούσαν-τους* (ενν. *οι Βούργαροι και οι Γενουβήσοι*) *απέ τα δώματα και εσκοτώνουνταν* Μαχ. 464^{27}· *γέμουν τα δώματα λαό, οι αυλές και παραθύρια* Ερωτόκρ. Β' 110. **2**) Κτίσμα· οχυρό: *συνθήκας ποιήσαντες δώσειν τω βασιλεί την εν Χερρονήσω Καλλιούπολιν και τα Ποντικά μέρη...και άλλα τινά δύσδοτα και δυσκατέργαστα δώματα* Δούκ. 181^{20}.

δώνω, Έγγρ. Σύρου Α' 186 δίς, Παλαμήδ., Βοηβ. 1258, Διήγ. ωραιότ. 289, 290, 556, Ρωσσέρ. 106, 211, 219, Λεηλ. Παροικ. 178, Διγ. Ο 308, 630, 2194, 2883, Έγγρ. του 1671 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 80^{35}).

Από τον αόρ. *έδωσα* του *δίδωμι* (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 272).

1α) Δίνω στο χέρι: *Τούτά 'γραψεν και την γραφή διπλώνει και βουλλώνει, στα χέρια των Αραβιτών ευθύς τότε την δώνει* Διγ. Ο 630· **β**) προσφέρω, κερνώ (Βλ. Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *δίγω* 2): *παίρνει-μας εις το κελί και δώνει-μας ρακάκι* Διήγ. ωραιότ. 290· **γ**) (προκ. για πρόσωπο) παραδίνω: *Όμως ωσάν εγροίκησαν το πως ελευθερώνει την αδελφή και με χαρά στα χέρια-τους την δώνει* Διγ. Ο 308. **2α**) Παρέχω: *Επήγα στον πνευματικόν, λέγω τα κρίματά-μου και δώνει-μου συγχώρηση εις όλα τα κακάμου* Διήγ. ωραιότ. 556· **β**) προσφέρω, χαρίζω: *ώ Θεέ-μου, άν είχα μετά χίλια μετά χαράς του έδωνα (του φτωχού)* Ρωσσέρ. 106· φρ. *δώνω κονσούλτο*=συγκροτώ, κάνω συμβούλιο, συσκέπτομαι: *μαζώνουν πάλι τσι προεστούς, κονσούλτα δώνουν* Λεηλ. Παροικ. 178· **γ**) δίνω για προίκα (Βλ. Δημητράκ., λ. *δίνω* 6): *ακόμη και ο αφέντης ο πάρπαςτης ο Τεγάνος της δώνει το σπίτι* Έγγρ. του 1671 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 80^{35}). **3**) Παραχωρώ: *«... σήμερον, άν βούλεσαι, εγώ σου τούσε δώνω»* (ενν. *άνδρας*) Παλαμήδ., Βοηβ. 1258. **4**) Φρ. *δώνω το δίκαιον* =απονέμω δικαιοσύνη (Βλ. Δημητράκ., λ. *δίδω* 7): *εις τους...φτωχούς έδωνεν το δίκαιόν-τους [ο κριτής]* Ρωσσέρ. 211. **5**) (Με αντικ. λ. όπως *ραβδιά*, κλπ.) δίνω, ρίχνω, χτυπώ (Βλ. Πρωΐας Λεξ.): *Ο Διγενής με το ραβδί μίαν ραβδιά του δώνει* Διγ. Ο 2883.

δωρά η, βλ. *δωρεά*.

δωρεά η, Act. Lavr. $56^{4,45,65,68}$, $58^{35,53,68}$, 60^{45}, 65^{23}, Γλυκά, Στ. 245, 296, Προδρ. 4^{6}, Μανασσ., Χρον. 4623, 5134, Ασσίζ. 113^{20}, 122^{30}, 154^{18}, 263^{26}, 405^{30}, 406^{4}, 525^{1}, 579^{6}, Ελλην. νόμ. 529^{19}, Διγ. Ζ 2347, 2927, 3943, 4207, Χρον. Μορ. Η 1440, 1890, 2603, Αρμεν., Εξάβ. Γ' 1^{1}, Αχιλλ. Ν 242, Σφρ., Χρον. μ. 138^{18}, Διήγ. Αγ. Σοφ. $154^{9,20}$, Σαχλ., Αφήγ. 286, Έκθ. χρον. 38^{23}, 49^{8}, 76^{12}, Ιστ. πολιτ. 51^{14}, 75^{2}, Δωρ. Μον. XXVI, XXVIII, Διγ. Άνδρ. 378^{13}, 405^{33}, Βακτ. αρχιερ. 146, 165, 174, 176, Λίμπον. 348, Διακρούσ. 88^{8}· *δωρά*, Ασσίζ. 17^{6}, 18^{7}, 134^{2}, 141^{31}, $142^{1,27}$, 156^{29}, $157^{15,18,19}$, 390^{27}, 406^{21}.

Το αρχ. ουσ. *δωρεά*. Ο τ. *δωρά* και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex., λ. *δωρεά*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Ό,τι δίνεται χωρίς ανταπόδοση ή αμοιβή, δώρο, προσφορά (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *ο βασιλεύς έστελλε καθ' εκάστην μεγίστας τοίνυν δωρεάς τω θαυμαστώ Ακρίτη* Διγ. Ζ 3943· *Εάν ποιήσης τρόπον και αποκτείνης αυτόν, έξεις και παρ' εμού και του αυθεντός δωρεάς και τιμήν ήνπερ εθέλεις* Έκθ. χρον. 76^{12}. **2**) (Νομ. όπως και σήμ.) (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *Δωρεά εστί το χωρίς ανάγκης διδόμενον* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 1^{1}· *Περί δωρεών και διατί ονομάζουνται δωρεές και πότε γίνουνται* Βακτ. αρχιερ. 146· *Περί της δωράς τὴν πολομά άνθρωπος εις τον θάνατόν-του, διά το ποίον τα πράγματα του τεθνηκότος μένουν αμάχιν εις εκείνον έως όπου να πλερωθή* Ασσίζ. 17^{6}· *Εφειδή μέχρι των ώδε ηκούσατε των κρίσεων των γενομένων του θανάτου και τους σκλάβους κείμενον ένι να ακούσητε και περί των δωρεών* Ασσίζ. 154^{18}. **3**) Θεία χάρη (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. IIβ. και την αρχ. σημασ., L-S στη λ. I1): *πέμπεσθαι δέ παρά του Πατρός και του Υιού το Πνεύμα, οίον αυτή η χάρις και η δωρεά αυτού δίδωσιν* Σφρ., Χρον. μ. 138^{18}· *εξομολογήθηκε μετά θερμών δακρύων και έλαβε και την δωρεάν των θείων μυστηρίων* Λίμπον. 348. **4**) Περιοχή

που δίνει ο βασιλιάς σε συγγενείς ή σε υπαλλήλους-του, τιμάριο (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I2): *ώς είδεν ο βασιλεύς τον γαμβρόν-του τον εκαταφίλησε και έδωκέ-του διά δωρεάν και προίκα τα Δωδεκάνησα* Δωρ. Μον. XXVI. **5**) Δωροδοκία: *άν ο ιερεύς οπού τους άρμα σεν εκάτεχεν ότι ήσαν παρακάτω του έτους τό εθέσπισαν και άρμασέν-τους κρυφά με την κακουργίαν-του ή διά παρακαλήσεως τούτο εποίησεν ού διά καμμίαν δωρεάν τήν του εδώκαν, ο νόμος και η ασσίζα ορίζει: ουδέν εντέχεται να ιερουργήση* Ασσίζ. 113[20].

Η αιτ. ως επίρρ.=άσκοπα, μάταια, του κάκου (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II2. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 3): *«...έσω σε έχω, κόσσυφε, δωρεάν και σπαρταρίζεις»* Γλυκά, Στ. 245· *θωρώ καθολικά το πως δέ με 'φελούσι αυτείνες οι λουμπάρδες-μου, μα δωρεάν κιν- πούσι* Διακρούσ. 88[8].

δωρεαστικός, επίθ., ·Εγγρ. του 1143 (Miklos.—Müller, Acta 5, 182), ·Εγγρ. του 12. αι. (?) (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 611), Act. Xér. 8[5].

Από το ουσ. *δωρεά* και το *-αστικός*. Η λ. τον 6. αι. (L-S).

Που αναφέρεται στη δωρεά (Η σημασ. τον 6. αι., L-S): *ο τιμιώτατος καθηγούμενος της ρηθείσης μονής Ιωνάς μοναχός...παρεκάλεσεν ημάς ανανεώσασθαι την της μάμμης ημών εκείνης δωρεαστικὴν δόσιν δι' ημετέρου σιγιλλίου* Act. Xér. 8[5]· *την...δεσποτείαν τού- του διαβιβάζομεν προς σέ από της σήμερον διά του παρόντος δωρεαστικού εγγράφου ημών* ·Εγγρ. του 12. αι. (?) (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 611).

δώρημα(ν) το, Ασσίζ. 261[17], 369[29], 370[1], 374[20], 375[12], 393[5], 394[20], 406[21], Χρον. Τόκκων 3085.

Το αρχ. ουσ. *δώρημα*. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 534) και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Δώρο, χάρισμα (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ. στην Κύπρο, Σακ., Κυπρ. Β' 534 και στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 1): *Περί ποταπό δίκαιον εντέχεται να γέ- νεται περί των δωρημάτων τών ποιεί ο άντρας της γυναίκας-του, αφόν την πάρη, και ποία δόσις ουδέν αξιάζει* αυτ. 261[17].

δώρησις η, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 364.

Από το *δωρώ* και την καταλ. *-σις*.

Δωροδοκία: *Καλός, καλός και επαινετός ο δικαστής εκείνος, όστις το δίκαιον σύν- τομα νοήση και ποιήση ού διά χρημάτων δώρησιν, ούδ' έχθραν, ουδέ μήνιν* ό.π.

δωρηφ-, βλ. *δωροφ-*.

δωριανά, επίρρ., Συναξ. γυν. 1108, Σαχλ. Ν 6, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 7, Σαχλ., Αφήγ. 294, Πεντ. Γέν. XXIX 15, ·Εξ. XXI 2, Δευτ. V 11 δίς, Κυπρ. ερωτ. 8[4], 70[4].

Από το επίθ. *δωριανός*. Βλ. και Pernot, Et. linguist. III 396. Η λ. στο Βλάχ. Βλ. και Δημητράκ.

1α) ·Ασκοπα, μάταια, άδικα (Η σημασ. στο Βλάχ. Βλ. και Δημητράκ.): *μή 'μόσης το όνομα του Κύριου του Θεού-σου δωριανά* Πεντ. Δευτ. V 11· *δωριανά κολάζομαι εις όσα κι' άν σου λέγω* Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 7· **β**) έκφρ. *στα δωριανά*=μάταια, άσκοπα: *θαρώ να μέν κοπιάζω στα δωριανά* Κυπρ. ερωτ. 70[4]. **2**) Δωρεάν, χωρίς μισθό (Η σημασ. στο Βλάχ. Βλ. και Δημητράκ.): *αδερφός-μου εσύ και να με δουλεύγης δωριανά, ανήγγειλε εμέν τί το μιστάρι-σου* Πεντ. Γέν. XXIX 15· *να αγοράσης σκλάβο Εβραιό έξι χρόνια να δουλέψη και τον έφτατο να έβγη ελεύθερος δωριανά* Πεντ. ·Εξ. XXI 2.

δωριανός, επίθ., Χρον. Μορ. Ρ 4799.

Από το επίρρ. *δωρεάν* και την καταλ. *-ανός* (Βλ. Χατζιδ. ΕΕΦΣΠΘ 1, 1927, 17). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Ε' 342, λ. *δωρεανός*).

Αβάσιμος, απατηλός (Βλ. Δημητράκ.): *διά λόγια γάρ ψεματινά και δωριανά μαντά- τα απόστειλε τα φουσάτα-του, τον πρίγκιπα μαδίζει* Χρον. Μορ. Η 4799.

δωρίζω, Γεωργηλ., Βελ. 554, Αλεξ. Επίλ. 50, Διήγ. Αλ. G 276[35], Αιτωλ., Μύθ. 17[12], 82[10], Συναδ., Χρον. 52, Βακτ. αρχιερ. 146, Χριστ. διδασκ. 449.

Από την προστ. αορ. *δώρησαι* του *δωρούμαι*, κατά το σχήμα: *γύρισε-γυρίζω*, κλπ. (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *δωρίζω* 2).

Δίνω, προσφέρω κ. ως δώρο, χαρίζω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *Περί δωρεάς, ότι δέν δωρίζει η γυναίκα τίποτες τω ανδρί...ουδέ ο πενθερός τω γαμβρώ αυτού ή τον πατέρα του γαμβρού αυτού, άν είναι δουλωμένος* Βακτ. αρχιερ. 146· *παρακαλώ-σ' Αλέξανδρου αυτείνο να χαρίσης και άλλα περισσότερα βασίλεια να δωρίσης* Αλεξ. Επίλ. 50.

δώρισμα το, Βίος Δημ. Μοσχ. 283, 287, 405, 503.

Από το *δωρίζω* και την καταλ. *-μα*.

Δώρο: *·Εστειλε και δωρίσματα πολλά εις την κοπέλα* αυτ. 405.

δωροδέκτης ο, Ψευδο-Σφρ. 342[33].

Το μτγν. ουσ. *δωροδέκτης*.

Αυτός που δέχεται δωροδοκία, ο δωροδοκούμενος (Η σημασ. μτγν., L-S): *·Απεχε των δώρων διατί μέν περί των δωροδεκτών τάδε φησίν ο χρυσούς την γλώτταν* ό.π.

δωροδοκώ, Διγ. Ο 2095.

Το αρχ. *δωροδοκέω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Προσφέρω, δίνω δώρα σε κάπ. (Βλ. και Ανδρ., Λεξ.): *ο αμιράς εδωροδόκησέν-τον τον Διγενή και με τριπλά δώρα ετίμησέν-τον* Διγ. Ο 2095.

δωρολήπτης ο, Δούκ. 293[23].

Το μτγν. ουσ. *δωρολήπτης*.

Αυτός που δέχεται δωροδοκία (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex.): *ήν δωρολήπτης· και εί τις αυτώ διελέγετο φέρων επί χείρας χρυσίον και δεικνύων ως κάτοπτρον, απροσκόπτως απέπτυεν διά γλώττης άνευ φόβου πάντα λόγον σκληρόν* ό.π.

δωροληψία η, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 75, Γράμματα Μετεώρ. 69[74,75].

Το μτγν. ουσ. *δωροληψία* (Βλ. και L-S).

Η αποδοχή δώρων, δωροδοκία (Η σημασ. μτγν., L-S): *·Οτι μετά δωροληψίας τούτο πεποιήκασι δολίως* Γράμματα Μετεώρ. 69[74].

δώρο(ν) το, (I), Σπαν. Α 646, Διδ. Σολ. Ρ 95, Σπαν. Ρ 189, Προδρ. I 272, Ερμον. Η 351, Χ 167, Χρον. Μορ. Η 4422, Ορισμ. Μαμελ. 95[12], Βίος Αλ. 3844, Διήγ. Αλ. V 41, Κορων., Μπούας 132, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 276, Ιστ. πατρ. 102[3], Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 414, Ιστ. Βλαχ. 1488, Ερωτόκρ. Α' 750, Β' 3, 740, 2444, Γ' 62, 907, Αποκ. Θεοτ. I 175, Ζήν. Ε' 68.

Το αρχ. ουσ. *δώρον*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Προσφορά, χάρισμα, δώρο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *δώρα πολυτίμητα πολλά του εχαρίσε* Κορων., Μπούας 132· *ποτέ να μή έβγουν απεκεί* (ενν. *απ' τη φυλακή*) *διά δώρα λογαρίου* Χρον. Μορ. Η 4422· *μή δώσης δώρον τῳ κριτῄ ή φίλον τον ποιήσης, διά να νικήσης τον πτωχόν* Διδ. Σολ. Ρ 95· **β**) (Προκ. για διαθέσεις, καταστάσεις) χάρισμα, αγαθό (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2): *ποιά 'ν' τση τιμής τα κέρδητα και τσ' ευγενειάς τα δώρα* Ερωτόκρ. Α' 750· *μα η γνώση 'κεί που βρίσκεται και τσ' αρετής τα δώρα ξάζουν παρά βασίλεια, παρά χωριά και χώρα* Ερωτόκρ. Γ' 907. **2**) (Προκ. για τη Θεία Ευχαριστία) (Η σημασ. του 4. αι., Sophocl. στη λ. 3): *εκάμασι* (ενν. *οι ιερείς*) *την πορνείαν ωσάν τσι κοσμικούς και επαίρνασι τα δώρα, μα την ακολουθία δέν εθέλασι* Αποκ. Θεοτ. Ι 175. **3**) Βραβείο αγώνα, έπαθλο (Βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 544]): *να κονταροχτυπήσουσι, τα δώρα να κερδαίσου* Ερωτόκρ. Β' 3. **4**) Έκφρ. *τα δώρα της καρδιάς*=ψυχικές εκδηλώσεις: *για το τί να κλαίγωμε και να κακιώνομέστα στα τόσα τά μας έδωκεν για την πολυευσπλαχνιά-του* (παραλ. 1 στ.) *ως κρατημένα πράματα χίλιες φορές την ώρα με τα θυμιάσματα του νού και της καρδιάς τα δώρα;* Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 276.

δώρο(ν) (ΙΙ)· *με δώρα,* Περί ξεν. V 503, εσφαλμ. γρ. αντί *μοιράδι* (Βλ. Κουκ., Λαογρ. 3, 1911, 376).

δωροποιώ, Ασσίζ. $155^{22,24}$, Ψευδο-Σφρ. 448^{1}.

Από το ουσ. *δώρο(ν)* και το *ποιώ.*

Δίνω, προσφέρω δώρο: *Προϋπήρχε δέ και τάξις και συνήθεια τοις βασιλεύσι χριστιανοίς, ίνα δωροποιώσι τῳ χειροτονηθέντι πατριάρχῃ νεωστί δεκανίκιον χρυσούν* Ψευδο-Σφρ. 448^{1}.

δώρος το, Πανώρ. Α' 232, Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 47, Ιντ. δ' 123.

Από το ουσ. *δώρον* κατά μεταπλασμό προς τα σε *-ος*. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.).

1) Δώρο, χάρισμα (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Παγκ., ό.π. στη λ. 1): *η ανθρωπότη η σπλαχνική της αγαθότητάς-σου θέλει συγκλίνει να δεκτή το δώρος το λιγάκι* Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 47. **2**) (Σε αρνητικές προτάσεις) τίποτε (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Παγκ., ό.π. στη λ. 2): *Ανέν και ξεύρεις το λοιπό το πως τα κλάηματά-σου δέ σου λιγαίνου τσι καημούς και δώρος τση καρδιάς-σου δέν κάνουσι, για ποιά 'φορμή κ' εσύ δέν τα σκολάζεις...;* Πανώρ. Α' 232.

δωροφορία η, Δούκ. 395^{19}, Εγγρ. του 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 99^{7}, 107^{29}), Ευγ. Ιωανουλ., Επιστ. 51^{5}· *δ ω ρ η φ ο ρ ί α,* Έγγρ. του 1637 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 137^{7}).

Το μτγν. ουσ. *δωροφορία*. Η λ. και στο Somav.

α) Προσφορά δώρων (Η σημασ. μτγν., L-S): *Απελογήσατο ούν πρώτον τῳ πρέσβει Σερβίας του διδόναι κατ' έτος τῃ ηγεμονίᾳ των Τούρκων νομίσματα χιλιάδας δώδεκα... και πάσι τοις εν τῃ Ποντικῄ θαλάσσῃ οικούσιν κατ' έτος ερχομένους ποιείν την προσκύνησιν μετά δωροφορίας* Δούκ. 395^{19}· **β**) δωρεά: *η αρχόντισσα κυρία Μαρούσα...και η κυρία Μαργαρίτα...κάμνουν την παρούσαν ντονατζιόν, ήτοι δωρηφορία* Έγγρ. του 1637 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 137^{7}).

δωροφορώ, Έγγρ. του 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 99^{11}, 139^{33})·

δ ω ρ η φ ο ρ ώ, Ασσίζ. 406^{31}, Βυζ. Ιλιάδ. 347, 645, Έγγρ. του 1637 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ. Μ 7, 1968, $138^{11,22}$, 140^{20}).

Το αρχ. *δωροφορέω.*

Προσφέρω κ. ως δωρεά: *Ακόμη θέλου και ψυχοδοτού και δωρηφορού της ανιψιάς-τως της Μαρίας...πρώτον τα σπίτια το γονικόν-τως...* Έγγρ. του 1637 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ. Μ 7, 1968, 138^{22}).

δώσια τα, Ασσίζ. 86^{2}, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1040, 1056, 1070, 1089, Μαχ. 22^{33}, Διήγ. Αλ. V 74, Σαχλ. Ν 240, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 255, Σαχλ., Αφήγ. 332, 336, Διήγ. Αλ. G 276^{12}, Σουμμ., Ρεμπελ. 167, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [1354], Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 362· *δ ώ σ α,* Πανώρ. Δ' 62, Βίος αγ. Νικ. 172, Ερωτόκρ. Δ' 896.

Από το απαρέμφ. *δώσει(ν)* (Βλ. Κριαρ., Πανώρ. γλωσσάρ., λ. *δώσα*). Η λ. και σήμ· στην Κρήτη (Βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 542, λ. *δόσα*] και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α. Λεξ., λ. *δόσα*).

1α) Προσφορές, δώρα (Η σημασ. και σήμ., βλ. Ξανθουδίδη, ό.π. και Παπαδ. Α., ό.π.): *πέμπει-του εξένια περισσά, δώσια πανφουμισμένα* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1089· *Επήεν ο Ρωτόκριτος τη μάϊσσαν και βρίσκει με δώσα και με πλέρωμα* Ερωτόκρ. Δ' 896· **β**) δωροδοκία: *όλους τους ψευδομάρτυρας, οπού 'χασι φιορκίσει για δώσια ή για έχθρητα... νάταν τυφλοί* Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 362· **γ**) χρήματα: *εάν είς άνθρωπος κορδιάζῃ στοίχημαν με έναν άνθρωπον ότι να σκοτώσῃ έτερον άνθρωπον ή μίαν γυναίκαν διά αγάπην ή διά δώσια ή διά άλλον τίποτες* Ασσίζ. 86^{2}. **2**) Φόρος (Για τη σημασ. βλ. Mitsakis [Διήγ. Αλ. V σ. 90]): *προσκύνησέ-με και δίδε-μου δώσια και λιζάτο* Διήγ. Αλ. V 74.

δώχνω και **δώχω,** βλ. *διώκω.*

Ε

έ, (I), επιφ., Γλυκά, Στ. 271, Προδρ. III 155, Καλλίμ. 2217, Χρησμ. (Trapp) I 206, Γεωργηλ., Βελ. 96, Σαχλ. Β′ (Wagn.) P 44.

Το αρχ. επιφ. *αἰ* (L-S, λ. *αἰ*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ. Βλ. και λ. *αἰ*).

1) (Επιφ. που εκφράζει θαυμασμό ή αγανάκτηση) (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *προτιμήθη θάνατον, έκρινε ν' αποθάνη, παρού ν' αφήση αγδίκητον τον θάνατον του φίλου. Ἐ, τοιούτοι φίλοι επρέπασιν και τίτοιοι νά 'ν' στον κόσμον* Σαχλ. Β′ (Wagn.) P 44· *Η παπαδιά παρέπεσεν, εξύβρισε την κοίτην και καθαιρούσιν τον παπάν! έ, συμφορά μεγάλη!* Γλυκά, Στ. 271. **2**) (Προκ. να εκφραστή επιθυμία) (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *έ, να έφαγα εκ τα θρύμματα, να έπια εκ το ζουμίν-των* Προδρ. III 155.

έ, (II), δεικτ., βλ. *είμαι.*

εάν, σύνδ., Προδρ. III 5, 38 (χφ. H) (κριτ. υπ.), 119 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), 127 (χφφ. SA) (κριτ. υπ.), 131 (χφφ. SA) (κριτ. υπ.), 310 (χφφ. SA) (κριτ. υπ.), 325 i (χφ. g) (κριτ. υπ.), 401 (χφ. H) (κριτ. υπ.), 412 g (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), 412 l (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), IV 41 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), 89 b (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.,), 109 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), Ασσίζ. 144^{16}, Ελλην. νόμ. $524^{18,21}$, Διγ. Z 3680, Διήγ. Βελ. 92, 371, Λίβ. P 1289, Αχιλλ. L 840, Βυζ. Ιλιάδ. 211, 926, Συναδ., Χρον. 72· *ε ι ά ν,* Ασσίζ. 286^{8}.

Ο αρχ. σύνδ. *εάν*. Ο τ. αρχ. (L-S, λ. *εάν*). Η λ. και σήμ.

1) (Καθαρώς υποθ.) εάν (Η χρ. αρχ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3, 4): *εάν τό 'χεν μάθειν πρότερον* Διήγ. Βελ. 371. **2**) (Ενδοτικός με αόριστο υποτ. και ακόλουθο *και*) ακόμη και άν, και στην περίπτωση ακόμη που (Η χρ. και σήμ.): *εάν έτι ζών ο πατήρ εμνηστεύσατο την θυγατέραν αυτού, ήγουν ευχήν και ασπασμόν, ουδέν έχει εξουσίαν ο επίτροπος του πατρός αυτής μετά θάνατον του πατρός αυτής του ανατρέψαι τα μνήστρα, αλλά μένουν αδιάσπαστα, εάν και θέλη η κόρη* Ελλην. νόμ. $524^{18,21}$. **3**) (Χρον.) όταν: *εάν είδασιν οι δώδεκα και ήρχετον ο νέος, όλοι αντάμα πέζευσαν* Αχιλλ. L 840. **4**) (Ἐκφρ.) *μέχρι εάν*=μέχρις ότου: *Λόγον εθέμην εξαρχής προς τον δεσπότην πάντων, μή συνελθείν ποτέ ανδρί, μή παρθενίαν φθείραι, μέχρι εάν τις των ανδρών νικήση κατά κράτος* Διγ. Z 3680.

έαρ το, Γλυκά, Στ. 327, Μανασσ., Χρον. 4531.

Το αρχ. ουσ. *έαρ*.

Ἄνοιξη (μεταφ.) (Για τη σημασ. βλ. και Steph., Θησ. 1A): *Ὅπου δεσμά και κάκωσις και νέφος αθυμίας, εκεί χαρά και άνεσις και θυμηδίας έαρ* Γλυκά, Στ. 327.

εαυτός, αντων., Σπαν. A 174, Σπαν. (Μαυρ.) P 391, Προδρ. II H 5, IV 173, 182, Καλλίμ. 1164, Διγ. Z 799, 813, 1441, 2913, 3709, Διγ. (Trapp) Esc. 221, 653, Ερμον. Θ 290, Συναξ. γαδ. 270, Διήγ. πόλ. Θεοδ. 41, Λίβ. Esc. 2423, Βυζ. Ιλιάδ. 438, 714, Δαρχές, Προσκυν. 193, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 426, Μαρτύρ. Αγ. Νικολ. 162^{54}, Διγ. Ἀνδρ. 332^{5}, Ερωτόκρ. Ε′ 991, Ροδολ. Α′ [50], Βακτ. αρχιερ. 145, Περί μεθύσου 20· *α υ τ ό ς,* Ασσίζ. 151^{7}, Μαχ., 46^{38}, 62^{33}, 316^{17}, 656^{1}· *ε ν ι α υ τ ό ς,* Ασσίζ. 196^{7}, Χρον. Μορ. H 948, 4824, 5091, 7316, 7322, Λίβ. N 1324, 1870, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 93, Θησ. Ζ′ [148^{1}]· *ι α υ τ ό ς?* Λίβ. Esc. 143.

Η αρχ. αντων. *εαυτού* (L-S, λ. *εαυτού*) και σήμ. στο αρσ. για όλα τα πρόσ. (Δημητράκ., λ. *εαυτού*). Τ. *νιαυτός* στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

1) (Ενίοτε και με το άρθρο) *καθ' εαυτού (μου), καθ' εαυτόν, καθ' εαυτοίς, εις εαυτόν, εις τον εαυτόν (μου κλπ.)*=μόνος προς τον εαυτόν (μου), από μέσα (μου) (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ., λ. *εαυτού* 4): *εσυλλογίσθη εις τον εαυτόν-του λέγοντας* Μαρτύρ. Αγ. Νικολ. 162^{54}· *οκάτι ψιθυρίσματα λαλεί καθ' εαυτού-της* Καλλίμ. 1164. **2**) Με άρθρο σε όλες τις πτώσεις και με τη γεν. των προσωπ. αντων. (*μου, σου κλπ.*)=το άτομό (μου), εγώ (εσύ κλπ.), εμένα (εσένα κλπ.) (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ., ό.π. 5): *τείντα σφάλμαν έκαμες, ποιό κρίμα σε μανίζει 'ς τείντα έπεσες κι' ο εαυτός ο ίδιος σ' αμποδίζει* Ροδολ. Α′ [50]· *τον εαυτό-μ' αρνήθηκα και μετά σένα ήμου* Ερωτόκρ. Ε′ 991· *ήλθαν εις αυτόνς-σου να συντύχουν* Μαχ. 46^{38}. **3**) Φρ. *αναιρώ, φονεύω τον εαυτόν (μου)*=αυτοχτονώ (Πβ. και Steph., Θησ., λ. *εαυτού* 12A και 13D): *αποθνήσκει και αναιρεί τον εαυτόν από παραπληξίας* Διγ. Z 813· *Περί διαθήκης οπού κάμνει ένας υγιής και ύστερα φονεύση τον εαυτόν-του* Βακτ. αρχιερ. 145. **4**) Φρ. *χάνω τον ενιαυτόν (μου)*=χάνω τη ζωή-μου, σκοτώνομαι: *αφόν ψοφήσουν τα άλογα και πέσουν οι καβαλάροι, ωσάν γυναίκες και παιδία τους θέλουσιν κερδίσει και θέλει χάσει ο πρίγκιπας πρώτα τον ενιαυτόν-του κι' απάνου γάρ τον τόπον-του και τον λαόν-του όλον* Χρον. Μορ. H 5091. **5**) Φρ. *έρχομαι εις εαυτόν ή εις τον εαυτόν (μου) ή στου εαυτού (μου)*=συνέρχομαι, αναλαμβάνω (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ., ό.π. 5): *με πολλήν ώραν ήλθεν το κοράσιον εις τον εαυτόν-του και λέγει* Διγ. Ἀνδρ. 332^{5}· *Μόλις δέ το κοράσιον εις εαυτήν ελθούσα* Διγ. Z 799· *σμίξε με τους ζωντανούς, ελθέ στου εαυτού-σου* Περί μεθύσου 20. **6**) Ἐκφρ. *Τα εαυτού*=τα δικά-του: *ο πάντοθεν κυκλούμενος μυρίαις δυστυχίαις και περιτειχιζόμενος κακών αναριθμήτων βούλεται ειπείν τα εαυτού προς τον αυτού δεσπότην* Προδρ. II H 5.

εβαμπάκι το, βλ. *βαμβάκι(ν).*

έβγα το, Ασσίζ. 243^{22}, 494^{21}, Ερμον. M 307, Χρον. Μορ. H 2166, 7848, Μαχ. 112^{11}, 608^{11}, Ριμ. Βελ. 57, Διήγ. Αλ. V 77, Πικατ. 40, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 392, Ζήνου, Βατραχ. 118, Πεντ. Δευτ. XVI 3, XXVIII 19, Ἐξ. XIX 1, Ερωτόκρ. Δ′ 1724, Τζάνε, Κρ. πόλ. 529^{24}.

Η προστ. του *εβγαίνω*<*βγαίνω* ως ουσ. Βλ. Du Cange. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Αναχώρηση, έξοδος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2. Βλ. και Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *έγβα* 1): *να θυμάσαι την ημέρα του έβγα-σου από την ηγή την Αίγυφτο όλες τις ημέρες* Πεντ. Δευτ. XVI 3· *εις τό 'βγα-ντως* (ενν. *οι άνεμοι*) *πολλές φορές σεισμό μεγάλον κάνου* Ερωτόκρ. Δ′ 1724. **2**) (Προκ. για μήνα) λήξη, τέλος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *Εκ την Τσαμπάνια εξέβηκε εις το έβγα του Νοεβρίου* Χρον. Μορ. H 2166. **3**) (Προκ. για ήλιο) ανατολή (Βλ. Du Cange, Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *έγβα* 3 και Θαβώρ., Προσδιορ. ημερον. 36): *έως το έβγα του ηλίου ήλθαν εις το ποτάμι* Διήγ. Αλ. V 77. **4**) (Προκ. για εμπόριο) εξαγωγή: *Απέ τους λαγηνάδες και απού πάσα εργασίαν*

ξαστρένη, ώσπερ μουχρούτια, σκωτέλλια...κελεύει το δίκαιον να πλερώσουν δικαίωμαν εις το έβγα όσα κουστεύγουν το τέταρτο Ασσίζ. 494^{21}.

εβγάζω, βλ. *βγάζω*.

εβγαίνω, βλ. *βγαίνω*.

εβγάλλω, βλ. *βγάλλω*.

έβγαλμα(ν) το, βλ. *βγάλμα(ν)*.

εβγαλμένος, μτχ., βλ. *βγάνω*.

εβγαλοπάπουτσης ο, βλ. *βγαλοπάπουτσης*.

εβγάλσιμο το, βλ. *βγάλσιμο*.

εβγαλτόν το, βλ. *βγαλτόν*.

εβγαμένος, μτχ., βλ. *βγάνω*.

εβγαμός ο, βλ. *βγαλμός*.

εβγάνω, βλ. *βγάνω*.

εβγαρμένος, μτχ., βλ. *βγάνω*.

έβγασις· *από έβγασιν,* Έγγρ. του 15. αι. (Miklos. Müller, Acta 5, 70) εσφαλμ. γρ. αντί *αποέβγασιν* (=*έξοδον*): *το χωράφι των Δατίων απέ τον πόρον του Πανάμονο έως εις την αποέβγασιν του στενού* ό.π.

εβγάτης ο, Βέλθ. 923.

Από το *εβγαίνω* και την κατάλ. *-της*. (Πβ. το ουσ. *εκβάτης*, L-S).

(Πιθ.) αμέτοχος σε ενοχή, αθώος: *παίρνω εγώ την εντροπήν και σύ έβγα εβγάτης* ό.π.

εβγατίζω, βλ. *αβγατίζω*.

εβγολή η, Χούμνου, Κοσμογ. 771.

Πιθ. από το ουσ. *εκβολή*.

(Πιθ.) μυρωδιά: *Μέρα και νύκτα εκ τους ανθούς η εβγολή μυρίζει* ό.π.

εβγόντα, άκλιτη μτχ., Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 9315, Κυπρ. ερωτ. 106^{2}.

Από τον αόρ. του *εβγαίνω-έβγη-εβγή* και την κατάλ. *-όντα*.

1) Βγαίνοντας: *Είδες το τί εκέρδισες εβγόντα από τον όρκον* Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 9315. 2) (Επιρρ.) εκτός από: *Πάσα χτηνόν που θρέφεται στο χώμαν, εβγόντα κείνα που μισούν τον ήλιον, έχει να παραδέρνη την ημέραν* Κυπρ. ερωτ. 106^{2}.

έβγω, Στάθ. Γ' 412.

Ενεστ. τ. κατά βιασμό από το *εβγαίνω* (υποτ. αορ. *εβγώ*)*έβγω*).

Φρ. *έβγω από το νού*=χάνω τα λογικά-μου: *όσοι έχου τέτοια θηλυκά και απόκεις τα πανδρεύου, σκουλήκους κάνου ζωντανοί και απού τον νούν-τως έβγου* ό.π.

εβγωμός ο, Πεντ. Γέν. XXVII 30, Αρ. XXXV 26.

Από το *εβγαίνω* και την κατάλ. *-ωμός*.

(Ως σύστ. αντικ.) έξοδος, αναχώρηση: *άν εβγωμό να έβγη ο φονεάς το σύνορο κάστρου αυτ.* Αρ. XXXV 26.

εβδελιά η, βλ. *βδελιά*.

εβδελιάζω, βλ. *βδελιάζω*.

εβδελιασμός ο, βλ. *βδελιασμός*.

εβδομάδα η, Προδρ. II Η 31, IV 10, Πανάρ. 91, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 122, Μαχ. 598^{27}, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 255, Πεντ. Γέν. XXIX 27, Έξ. XXXIV 22, Λευΐτ. XXV 8, Αρ. XXVIII 26, Παλαμήδ., Βοηβ. 211, Διακρούσ. 87^{18}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 455^{23}· *β δ ο μ ά δ α,* Κορων., Μπούας 37, Πεντ. Λευΐτ. XII 5, Μαρκάδ. 275 (γενική *βδομαδός*).

Το αρχ. ουσ. *εβδομάς*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εβδομάς*).

Χρονική περίοδος εφτά ημερών, εβδομάδα (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S, λ. *εβδομάς* II2α και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *Ημέρα Τρίτη... λείψης από τον αριθμόν, λέγω, της εβδομάδας* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 122· *τη ιγ' Μαρτίου ,ατπβ' Χριστού ήτον δ' εβδομάδα της σαρακοστής* Μαχ. 598^{27}· *προσφέρετε κανίσκι καινούργιο του Κύριου εις τις εβδομάδες-σας* Πεντ. Αρ. XXVIII 26. Έκφρ. *εβδομάδα χρονών*=χρονική περίοδος εφτά χρονών: *να μετρήσης εσέν εφτά εβδομάδες χρονών, εφτά χρόνια εφτά φορές* Πεντ. Λευΐτ. XXV 8.

εβδομαδάριος, επίθ., Ρωσσέρ. 64.

Από το ουσ. *εβδομάδα* και την κατάλ. *-άριος*. Η λ. τον 4. αι. (Sophocl.). Η λ. και σε επιγρ. του 12.-13. αι. (Παπαδ.-Κερ., Μαυρογ. Βιβλ. Α' 67). Βλ. και Du Cange.

(Προκ. για μοναχό) που έχει υπηρεσία για μιά εβδομάδα (Η σημασ. τον 4. αι., Sophocl. Βλ. και Du Cange): *είμαι εβδομαδάριος και χρεωστώ να πώ την λειτουργία του μοναστηρίου* ό.π.

εβδομάδι το· *β δ ο μ ά δ ι,* Αλεξ. 1551.

Από το ουσ. *εβδομάδα* για την ομοιοκαταληξία.

Εβδομάδα: *Επερπατούσαμε λοιπόν πλέο παρά βδομάδι* ό.π.

εβδομήκοντα, αριθμτ.· *'β δ ο μ ή κ ο ν τ α,* Αχέλ. 1528· *'β δ ο μ ή ν τ α,* Αλεξ. 2181, 2486.

Το αρχ. αριθμτ. *εβδομήκοντα*. Ο τ. *'βδομήντα* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εβδομήντα*). Τ. *'βτομήντα* σε Κυπρ. άσμ. 9^{195}.

Εβδομήντα (Η σημασ. και σήμ.).

εβδομηκοστός, επίθ., Ασσίζ. 125^{25}, 378^{9}.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. (Πρωΐας Λεξ.).

Το θηλ. ως ουσ.=διάστημα εβδομήντα ημερών κατά το *Πεντηκοστή*: *Την εβδομηκοστήν, τουτέστιν απέ την εβδομάδα του Ασώτου άχρι την εβδομάδαν του Θουμά, αυτάς τας εβδομήκοντα ημέρες να παντρευτούν όχι* αυτ. 378^{9}.

εβδομηντάβεργος, επίθ., Εκατόλ. Μ 70^{66}.

Από το αριθμτ. *εβδομήντα* και το ουσ. *βέργα*.

Που έχει εβδομήντα βέργες: *Εβδομηντάβεργο κουβλίν* ό.π.

εβδομηντάθυρος, επίθ., Ερωτοπ. 292.

Από το αριθμτ. *εβδομήντα* και το ουσ. *θύρα*.

Που έχει εβδομήντα πόρτες: *Εβδομηντάθυρον κλουβίν* ό.π.

εβδομηνταριά η· *ε β δ ο μ η ν τ α ρ ά,* Κατά «ζουράρη» 51.

Από το αριθμτ. *εβδομήντα* και την κατάλ. *-αριά*. Η λ. στο Somav. και σήμ. (Δημητράκ.).

Εβδομήντα περίπου (Η σημασ. και σήμ.): *μίαν εβδομηνταρά μ(ουζούρια) ταγή* ό.π.

εβέ, επιφ., Φαλιέρ., Ριμ. (Bakk.-van Gem.) 233.

Πιθ. από το ιταλ. *ve=veh!*

Επιφ.: *Μόνον εβέ και οἶμέν' ακούγω να φωνάζουν* ό.π.

εβέλινος, επίθ., βλ. *εβένινος*.

εβένινος, επίθ.· *ε β έ λ ι ν ο ς,* Βίος Αλ. 61, 5058 (πληθ. *εβελιναίους*), 5243· Alexanderroman^{b} 2^{8}, 9^{11}, 154^{8}, 161^{4}.

Η λ. σε επιγρ. (L-S) και σήμ. (Δημητράκ.). Για τον τ. βλ. Steph., Θησ., λ. *εβέλινος*.

1) Που είναι κατασκευασμένος από έβενο (Η σημασ. σε επιγρ., L-S και σήμ.): *σκῆπτρον εβέλινον* Alexanderroman^{b} 9^{11}. **2**) Μαύρος, στιλπνός: *κίονες έχοντες κεφαλίδας εξ εβελίνης της χροάς* Βίος Αλ. 5243.

εβίσκη η, Ιερακοσ. 469^{28}.

Από το ουσ. *εβίσκος* με αλλαγή γένους. (Βλ. Steph., Θησ., λ. *εβίσκος*).

Αλθαία, η άγρια «μαλάχη» (Για τη σημασ. βλ. Steph., Θησ., ό.π.): *Βοτάνην την καλουμένην εβίσκην* ό.π.

εβλάπτω, βλ. *βλάπτω*.

έβλεμμα το, βλ. *βλέμμα*.

εβλεπημένος, μτχ., βλ. *βλέπω*.

εβλέπω, βλ. *βλέπω*.

Εβραία η, Πουλολ. 582 (χφ. Ε) (κριτ. υπ.), Δεφ., Λόγ. 633· *Ε β ρ ι ά,* Πεντ. Λευιτ. XXIV 10· *Ο β ρ ι ά,* Πεντ. Έξ. I 15.

Το θηλ. του εθν. *Εβραίος* (L-S). Ο τ. *Οβριά* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *Εβραίος*) και ο τ. *Εβριά* στο Somav.

Εβραία (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *Εβραίος* και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 1): *Ιδές ακόμη τι (έ)καμε η Βερσαβέ, η Εβραία* Δεφ., Λόγ. 633.

εβραϊκά, επίρρ.· *'β ρ α ί κ α,* Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 543· *ο β ρ α ί κ α,* Συναξ. γυν. 21.

Από το επίθ. *εβραϊκος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Στην εβραϊκή γλώσσα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1 και Παπαδ. Α. Λεξ.): *η Φρατζησκίνα εμίλιεν-τες παποδικά ή 'βραίκα*. Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 543.

εβραίικος, επίθ., Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 497, Βεντράμ., Γυν. 66, 166· *ε β ρ α ί κ ο ς,* Μαχ. 602^{20}, Χούμνου, Κοσμογ. 2028, 2534· *ο β ρ α ί κ ο ς,* Χούμνου, Κοσμογ. 572.

Από το εθν. *Εβραίος* και την κατάλ. *-ικος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που ανήκει ή αναφέρεται στους Εβραίους, εβραϊκός (Η σημασ. και σήμ.): *εβραίικον γδίν* Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 497.

Το ουδ. στον πληθ. ως ουσ.=η εβραϊκή θρησκεία: *τα είδωλα επροσκύνησε* (ενν. *ο Σολομών*) *και αφήκε τα εβραίικα* Βεντράμ., Γυν. 166.

Εβραίισσα η· *Ε β ρ α ί σ σ α,* Πουλολ. 582· *Ο β ρ α ί σ σ α,* Μαρκάδ. 58, 347.

Από το εθν. *Εβραία* και την κατάλ. -ισσα. Ο τ. *Εβραίσα* στο Somav. (λ. *Εβραία*). Η λ. και σήμ.

Εβραία (Η σημασ. και σήμ.).

εβραϊκός, επίθ., Φαλιέρ., Θρ. 254, Βακτ. αρχιερ. 112.

Το μτγν. επίθ. *εβραϊκός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που ανήκει ή αναφέρεται στους Εβραίους (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *την γήν...την εβραϊκήν* Φαλιέρ., Θρ. 254.

εβραϊκώς, επίρρ., Μανασσ., Χρον. 446.

Από το επίθ. *εβραϊκός*.

Στην εβραϊκή γλώσσα: *το γάρ Μεσρὲμ εβραϊκῶς Αίγυπτον ερμηνεύει* ό.π.

εβραιόπουλον το· *ε β ρ ό π ο υ λ ο ν,* Χούμνου, Κοσμογ. 2053· *ο β ρ ι ό π ο υ λ ο ν,* Χούμνου, Κοσμογ. 2053 (κριτ. υπ.).

Από το εθν. *Εβραίος* και την κατάλ. *-όπουλον*. Η λ. και ο τ. *οβριόπουλον* στο Somav. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εβραιόπουλο*).

Μικρός Εβραίος (Η σημασ. στο Somav. και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *από το περιτόμημαν εβρόπουλον εφάνη* αυτ. 2053.

Εβραίος ο, Διγ. Α 4019, Ερμον. Φ 62, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 424, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 348, 1925, Χούμνου, Κοσμογ. 2100, 2616, Σταυριν. 80, Ευγέν. 1221, Συναδ., Χρον. 33, Βακτ. αρχιερ. 183, 186, Τζάνε, Κρ. πόλ. 286^{22}, 476^{18}· *Β ρ α ι ό ς,* Χούμνου, Κοσμογ. 1673· *Ε β ρ α ι ό ς,* Σαχλ. Ν 305, Πεντ. Έξ. II 11· *Ε β ρ ι ό ς,* Χούμνου, Κοσμογ. 2026, 2101· *Ο β ρ α ί ο ς,* Πουλολ. 582 (χφ. V) (κριτ. υπ.), Μηλ., Οδοιπ. 639· *Ο β ρ ι ό ς,* Πεντ. Έξ. III 18, Λευιτ. XXIV 10.

Το μτγν. εθν. *Εβραίος*. Οι τ. *Οβραίος* και *Οβριός* και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *Εβραιός* στο Somav. Η λ. και σήμ.

1) Εβραίος (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *το γένος των Εβραίων επέρασεν αβρόχως την θάλασσαν την Ερυθράν* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1925. **2**) (Μεταφ.) άνθρωπος που έχει ελαττώματα που αποδίδονται στους Εβραίους (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Φράγκικα δὲν επίστευγε* (ενν. *εκείνος*), *δὲν ἦτονε Ρωμαίος, μόνο γιατ' είχε βάπτισμα, μα πέρνα σάν Εβραίος* Τζάνε, Κρ. πόλ. 476^{18}.

εβραϊστί, επίρρ., Μανασσ., Χρον. 468.

Το μτγν. επίρρ. *εβραϊστί.*

Στην εβραϊκή γλώσσα (Η σημασ. μτγν., L-S): *το γάρ Βάβελ την σύγχυσιν εβραϊστί σημαίνει* ό.π.

εβριά η, βλ. *Εβραία.*

εβριός ο, βλ. *Εβραίος.*

εβρόπουλον το, βλ. *εβραιόπουλον.*

εγβαίνω, βλ. *βγαίνω.*

έγγαλος, επίθ., Έγγρ. του 1660 (Βουρδουμπάκις, Χρ. Κρ. 2, 1913, 378 δις).

Από την πρόθ. *εν* και το ουσ. *γάλα.* Η λ. στον Ησύχ. (L-S) και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

(Προκ. για πρόβατο) που δίνει γάλα (Η σημασ. στον Ησύχ., L-S και σήμ., σε ιδιώμ., Andr., Lex.): *αφήνει εις το άνωθε Άγιον Ιωάννη στείρα και έγγαλα πρόβατα* ό.π.

εγγαρεία η, βλ. *αγγαρεία.*

εγγαρεύω, βλ. *αγγαρεύω.*

εγγαστρίμυθος, επίθ., Βίος Αλ. 188, Alexanderroman^{b} 6^{2}.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Που προφητεύει με αυθυποβολή (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S): *εγγαστρίμυθοι, μάλλον αρνιομάντεις* Βίος Αλ. 188.

εγγάστριον το, Ελλην. νόμ. 582^{25-6}· *εγγάστριν,* Ελλην. νόμ. 525^{19}, 526^{14}.

Το ουδ. του επιθ. *εγγάστριος* ως ουσ. Για τη λ. βλ. L-S Suppl. T. *εγγάστρι* στο Βλάχ.

α) Αυτό που βρίσκεται στην κοιλιά, έμβρυο (Βλ. L-S Suppl.): *η γυναίκα ουδέν βαστάνει το εγγάστριον ειμή μήνας θ'* αυτ. 582^{25-6}· **β**) κυοφορία (Η σημασ. στο Βλάχ., λ. *εγγάστρι*): *χρεωστεί η γυναίκα να μηδέν ορμαστή, ανμέ να βλεπήση τον πένθιμον χρόνον διά το εγγάστριν* αυτ. 526^{14}.

εγγάστριος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 6159, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 1^{25}.

Από την πρόθ. *εν* και το ουσ. *γαστήρ.* Η λ. τον 4 (?) αι. (L-S).

1) Που βρίσκεται μέσα στην κοιλιά (Βλ. L-S): *ηγνόησεν αγνόημα, θλίψεις πολλάς κεράσαν ότι τον όφιν έθαλπεν* (ενν. *η Ζωή*) *εγγάστριον τιθείσα* Μανασσ., Χρον. 6159. **2**) (Προκ. για γυναίκα) έγκυος: *Λύεται μνηστεία και ει εξ αλλοτρίων σπερμάτων εγγάστριος η γυνή πεφώραται* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 1^{25}.

εγγαστρώνω, Ασσίζ. 147^{18}, Ερμον. Χ μετά στ. 269, Χρον. Μορ. Η 8031, Ιατροσ. κώδ. τμα', ωιη', Φλώρ. 102, 413, Απολλών. 344, Ιμπ. 47, Rechenb. 45^{2}, Χούμνου, Κοσμογ. 1150, Αλεξ. 145, Συναξ. γυν. 746, Απόκοπ. 426, Βεντράμ., Γυν. 217, Δεφ., Λόγ. 678, Πεντ. Γέν. XVI 4, 5, Διγ. Άνδρ. 326^{20}, Βακτ. αρχιερ. 139, 146, Χριστ. διδασκ. 37, 69, 197, 214, Ροδινός Νεόφ., Περί ηρώων (Κουρν.) 229· *αγγαστρώνω,* Ασσίζ. 120^{17}, 370^{27}, Ελλην. νόμ. 525^{17-8}, Μαχ. 214^{24}, Βουστρ. 476, Εκατόλ. Μ 9· *γαστρώνω,* Κατά «ζουράρη» 98, Ερωτόκρ. Α' 47, Δ' 510, Διακρούσ. 90^{7}, Θυσ.^{2} 43, 668, Τζάνε, Κρ. πόλ. 172^{19}, Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 120· *'γγαστρώνω,* Αλεξ. 159, 2829, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 585, 684, Σαχλ., Αφήγ. 783, Ιμπ. (Legr.) 46, Πένθ. θαν.^{2} 88, Πεντ. Γέν. IV 1, 17, XVI 4, 11, XIX 36, XXI 2, XXIX 32, XXXI 10, XXXIII 13, XXXVIII3, 18, Έξ. II 2, Λευιτ. XX 16, Διγ. Άνδρ. 313^{6}, Ευγέν. Πρόλ. 125· 309, 1211, Σουμμ., Παστ. φίδ. Χορ. α' [19], Ε' [846], Διγ. Ο 550.

Το *εγγαστρόω,* που απ. τον 6. αι. (Lampe, Lex.). Για τη λ. βλ. Du Cange (λ. *εγγαστρώνειν*). Ο τ. *αγγαστρώνω* στη Λευκάδα (Λάζαρης, Λευκαδ. 12). Ο τ. *γαστρώνω* σε ιδιώμ. (Κουκ., Αθ. 49, 1939, 95). Οι τ. *γαστρώνω* και *'γγαστρώνω* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *γαστρώνομαι* και *γκαστρώνω*).

Η μτχ. ως επιθ. (προκ. για γυναίκα ή ζώο θηλυκό)=έγκυος (Για τη σημασ. βλ. Du Cange, ό.π. και Δημητράκ., ό.π. 1): *βαπτίζονται και γυναίκες εγγαστρωμένες* Βακτ. αρχιερ. 139· *ο όγκος της κοιλίας-σου δείχνει σ' εγγαστρωμένη* Φλώρ. 102· *το ποίμνιο και το βουκόλιο 'γγαστρωμένα* Πεντ. Γέν. XXXIII 13· (μεταφ.): *άν έν' ο κόσμος 'γγαστρωμένος και τυπώνη πράγματα τόσον θαυμαστά με πλήσια τέχνη* Σουμμ., Παστ. φίδ. Χορ. α' [19].

εγγεμίζω, Ψευδο-Σφρ. 388^{14}.

Από την πρόθ. *εν* και το *γεμίζω.*

Γεμίζω καλά κ.: *τους τάφρους ενεγέμιζον δι' όλης της ημέρας* ό.π.

εγγιάζω, Χριστ. διδασκ. 51, Διακρούσ. 95^{14}· *'γγιάζω,* Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [1191].

Από το *εγγίζω* με μετασχηματισμό σε *-ιάζω* (Βλ. Χατζιδ., Αθ. 24, 1912, 13). Η λ. στον Κατσαΐτ., Θυ. Ε' 4.

α) Αγγίζω, ακουμπώ (Η σημασ. στον Κατσαΐτ., Θυ. Ε' 4. Βλ. και Δημητράκ., ό.π.): *τ' ανδρειωμένα-σου τα γόνατα που 'γγιάζω* Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [1191]· *η ψυχήμου βούρκωσε και βαριαναστενάζει κι' από την πίκρα την πολλή τα σωθικά μ' εγγιάζει* Διακρούσ. 95^{14}· **β**) αγγίζω (πλησιάζω)· «πειράζω» *Είπεν ο Κύριος του διαβόλου νά οπού όλα όσα έχει-σου τα δίνω εις τα χέρια-σου, αμή του λόγου-του μήν εγγιάξης* Χριστ. διδασκ. 51.

εγγίζω, Γλυκά, Στ. 517, Λόγ. παρηγ. L 657, Λόγ. παρηγ. Ο 675, Μανασσ., Χρον. 1142, Καλλίμ. 1952, 2296, Ασσίζ. 31^{23}, 164^{16}, 179^{3-4}, 206^{14}, 280^{18}, 366^{4}, 485^{27}, Ιερακοσ. 359^{11}, 409^{1}, Διγ. Ζ 1467, Βέλθ. 985, Πόλ. Τρωάδ. 323, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 894, Λίβ. Sc. 1580, Λίβ. Esc. 805, 1097, 2729, Αχιλλ. L 219, Αχιλλ. Ν 696, Φυσιολ. (Zur.) III 2^{36}, Φυσιολ. 341^{3}, Χειλά, Χρον. 353, Μαχ. 66^{36}, 138^{24}, 416^{30}, 478^{1}, Θησ. ΙΑ' [19^{1}], Ch. pop. 521, Χούμνου Κοσμογ. 691, Σκλέντζα, Ποιήμ. $1^{164,172}$, Διαθ. του 1501 (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 678^{9}), Γαδ. διήγ. (Wagn.) 380, Άνθ. χαρ. 287^{13}, Κορων., Μπούας 6, 41, Πεντ. Έξ. IV 25, Παΐσ., Ιστ. Σινά 682, 1570, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 390, Κυπρ. ερωτ. 10^{11}, Γύπ. Πρόλ. Διός 82, Παλαμήδ., Βοηβ. 572, Ιστ. Βλαχ. 298, Ερωτόκρ. Β' 1560, 2435, Ρωσσέρ. 5, 126, Σουμμ., Παστ. φίδ. Υπόθ. [65], Πρόλ. [22], Χριστ. διδασκ. 82, 454, 464, 473, Τζάνε, Κρ. πόλ. 340^{16}, 397^{16}, 404^{7}, Αγαπ., Γεωπον. 102, κ.π.α.· *αγγίζω,* Φλώρ. 1367, Λίβ. Ν 685, Μαχ. 54^{11}, 512^{23}, Γαδ. διήγ. 380, Αλεξ. 1858, Ριμ. κόρ. 740, Κορων., Μπούας 50, Πεντ. Λευιτ. V 2, VI 11, 20, Κυπρ. ερωτ. 13^{12}, 30^{7}, 77^{22}, 94^{26}, Πανώρ. Β' 201, Παλαμήδ., Βοηβ. 713, Ερωτόκρ. Α' 268, Β' 847, 1909, Γ' 189, 1063, Δ' 1436, Ε' 1139, Στάθ. Β' 274, Γ' 489, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 54, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [512], Γ' [1133], Ε' [243, 918], Ζήν. Α' 185, 276, κ.π.α.· *'γγίζω,* Χούμνου, Κοσμογ. 1110, Κορων., Μπούας 66,

Πεντ. Έξ. XXIX 37, XXX 29, Λευιτ. XV 7, 10, Αρ. IV 15, XXXI 19, Αχέλ. 1111, 2179, Κυπρ. ερωτ. 5[3], Πανώρ. Γ' 338, Ε' 135, Ερωφ. Α' 456, 570, Ιντ. β' 97, Ε' 473, Πιστ. βοσκ. II 7, 164, Ερωτόκρ. Α' 221, Β' 1553, Δ' 657, Θυσ.[2] 828, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 141, Ροδολ. Α' [332], Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [125, 139], Ε' [1118], Ζήν. Α' 54, Τζάνε, Κρ. πόλ. 236[5], 364[21], 511[13], 527[20], 575[2], κ.π.α.· παρατατ. *ενέγγιζα,* Λίβ. Ρ 1876· αόρ. *ενέγγισα,* Σταφ., Ιατροσ. 10[281].

Η λ. στον Αριστ. Ο τ. *'γγίζω* και σήμ. σε ιδιώμ. (ΙΛ, λ. *αγγίζω*). Ο τ. *αγγίζω* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *αγγίζω*) Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' (Αμτβ.) είμαι κοντά, πλησιάζω (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. II 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Ότε δε εγγίζουσιν αι ημέραι του τεκείν* Φυσιολ. (Zur.) III 2[36]· *'φτάξασι τα κάτεργα κ' εις το γιοφύρι 'γγίζουν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 364[21]· *με τσ' Ερωφίλης την παντρειά στ' άστρ' η κορφή-σου 'γγίζει* Ερωφ. Α' 456· *το φως-σου μες στον νουμ-μου 'γγίζει* Κυπρ. ερωτ. 5[3]· *να τοπομεταθέσομε, ν' αγγίσομε το κάστρον* Λίβ. Ν 685· *ήλθεν το μεσανύκτιον, ήγγισεν ο καιρός-τους* Αχιλλ. L 219· (προκ. για ασαφή προσδιορισμό αριθμού): *Πάμπολλα πέλουν ιερά φελονοπετραχήλια (εγώ νομίζω άπαντα εγγίζουσι τα χίλια)* Παΐσ., Ιστ. Σινά 682. **Β'**) Μτβ. **1α**) Αγγίζω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *Όπου κι' αν είσαι πρόβαλε, Αλέξη, να σου 'γγίσω* Πανώρ. Ε' 135· *'γγίξετως με το ραβδί* Ερωφ. Ιντ. β' 97· *άνθρωπος αν ευρεθή ποσώς οπού ν' αγγίση και μόνον με το δάκτυλον το τείχημαν του πύργου* Φλώρ. 1367· **β**) πλησιάζω ερωτικώς (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *«...βλέπε τον αυθέντη-μου να μη μου τον εγγίσης»* Βέλθ. 985· *αμμέ αν ουδέν τον εδιαφέντεψεν ο ιατρός να φάγη και να πιή ή απού γυναίκαν εγγίση* Ασσίζ. 179[3-4]. **2**) Πειράζω, ενοχλώ, προσβάλλω, πληγώνω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 7): *Ουδένα δεν απέμεινε σπίτι που να μην 'γγίξη* Τζάνε, Κρ. πόλ. 236[5]· *Ποίος ετόλμα να 'γγίση τινός από τους καραβοκυρούς;* Μαχ. 512[23]· *ο ρήγας εποίκεν να μεν έχη εξουσίαν ο κύρης της Τύρου, να 'χη πογέριν να 'γγίση τίποτε εις το εδικόν-του* Μαχ. 54[11]· *ο πόνος είν' στα σωθικά κ' εις την καρδιά τ' αγγίζει* Ερωτόκρ. Δ' 1436· *Το σφάλμα οπού στην τιμήν αγγίζει και πληγώνει* Ερωτόκρ. Γ' 189· *τ' άλλο πλιά χερότερο οπού βαθιά τσ' αγγίζει* Ερωτόκρ. Γ' 1063· *εκεί π' αγγίξ' η πεθυμιά και τσ' ερωτιάς η κρίση* Ερωτόκρ. Α' 268· *Πράγμα που δεν τ' ακαρτερεί ουδόλως του εγγίζει* Κορων., Μπούας 41. **3**) Ανήκω (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιωμ., ΙΛ, λ. *αγγίζω* 3): *πάντα τα εμά πράγματα όσα κατέρχονται εις εμέ και εγγίζουσιν εμοί πατρόθεν* Διαθ. του 1501 (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 678[9])· *η εντράδα οπού ήγγιζε της αυθεντίας να πάγει διά την ελευθερίαν...* Ρωσσέρ. 88. **4**) (Απρόσ.) ταιριάζει, αξίζει (Βλ. ΙΛ, ό.π.): *ήγγιζέ-των εκεινών να 'χουν την αυθεντίαν* Κορων., Μπούας *η εντράδα οπού ήγγιζε της αυθεντίας να πάγει διά την ελευθερίαν...*Ρωσσέρ. 88.6· *ουδέ οι άγγελοι δύνουνται να την εγκωμιάσουν όσον της εγγίζει* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 390· *Εσένα 'γγίζει να θρηνάς, όταν γελούσιν άλλοι* Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [1133]. **5**) Αφορώ: *ει δε το έκκλημα ένι κοινόν και εγγίζει της εκκλησίας και της αυλής της κοσμικής* Ασσίζ. 31[23]. **6**) Παρακινώ, βιάζω: *«Πας κυνηγός μη κάθεται, τον χρόνον μη διαβαίνη, αλλά ο καιρός εγγίζε-τον να τρέχη εις το κυνήγιν»* Λίβ. Esc. 1097. **7**) Επηρεάζω: *διότι ο πεθαμένος ή η αποθαμένη ουδέν εγγίζουν τους λίζιους* Ασσίζ. 206[14].

έγγισμα το, Άνθ. χαρ. 288[25].

Από το *εγγίζω* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. στο Βλάχ. Βλ. και Δημητράκ.

Αφή, άγγισμα (Η σημασ. στο Βλάχ. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 1): *από το έγγισμα, το ποιόν ένι στα χέρια* ό.π.

εγγιώ - εγγιάω, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1110, 1114].

Από το *εγγίζω*. Πβ. ΙΛ (λ. *αγγιάζω* τυπολ.).

Πιέζω, αναγκάζω: *ο Σίλβιος οχ τους δικούς δυναστικώς εγγίθη, γυναίκα αυτήν την άξια νιά να πάρη ευχαριστήθη* αυτ. Ε' [1114].

εγγνωρίζω, βλ. *γνωρίζω* (Ι).

εγγονάκι το, Ροδολ. Β' [498].

Από το ουσ. *έγγονος* και την κατάλ. *-άκι*. Η λ. και σήμ.

Εγγόνι (Η σημασ. και σήμ.): *με τα εγγονάκια-μου απ' εσύ κι' ο γιός-μου είχετε κάμει.*

έγγονας ο, Χρον. Τόκκων 1029, Θησ. Ζ [67[8]], Ιστ. πατρ. 97[2], Σεβήρ.-Μανολ., Επιστ. 171, Μανολ., Επιστ. 172, Ροδινός Νεόφ., Περί ηρώων (Κουρν.) 229· *άγγονας,* Μαχ. 330[26].

Από το ουσ. *έγγονος*. Η λ. στο Βλάχ. Η λ. και ο τ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Εγγόνι (Η σημασ. στο Βλάχ. και σήμ., Δημητράκ.).

εγγονή η, Βίος γέρ. V 39, Ιστ. πολιτ. 33[18]· *έγγονη,* Απολλών. (Wagn.) 445, Απολλών. 699, Καρτάν., Διαθ. 240· *εγγόνη,* Ελλην. νόμ. 566[10], Αρμεν., Εξάβ. Δ' 2[7], 8[1], 9[22] σχόλ., Σοφ. πρεσβ. Β 281.

Το μτγν. ουσ. *εγγόνη* (L-S, λ. *έγγονος*). Η λ. και ο τ. *εγγόνη* και σήμ. (Πρωΐας Λεξ., λ. *έγγονος*).

Θυγατέρα του γιού ή της κόρης κάπ., εγγονή (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. 1 και σήμ.).

εγγόνι(ν) το, Ασσίζ. 441[9], Συναξ. γυν. 273, Σοφ. πρεσβ. Β 13, Ροδολ. Ε' [349], Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [270]· *αγγόνι,* Ασσίζ. 363[31] δίς, Εκατόλ. 68[10]· *'γγόνι(ν),* Μαχ. 94[22] (πληθ. *'γγονία*), Χούμνου, Κοσμογ. 234, 236, Ερωτόκρ. Γ' 1599, Διήγ. ωραιότ. 736, Λεηλ. παροικ. 286.

Υποκορ. του ουσ. *έγγονος* (Βλ. Ανδρ. Λεξ.). Η λ. τον 6. αι. (Lampe, Lex.) και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *αγγόνι* στον Κατσαΐτ., Θυ. Πρόλ. 156 και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εγγόνι*).

Παιδί του γιού ή της κόρης κάπ., εγγόνι (Η σημασ. τον 6. αι., Lampe, Lex. και σήμ.).

εγγόνισσα η, Διαθ. του 1490 (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 660[21])· *αγγόνισσα,* Μαχ. 326[18].

Από το ουσ. *έγγονος* και την κατάλ. *-ισσα*. Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 425).

Εγγονή (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, Σακ., ό.π.).

έγγονον το, Φυσιολ. Β 11[27].

Η λ. στον Αριστ. (Steph., Θησ.). Βλ. και Preisigke-Kiessling.

Μικρό πουλί (Η σημασ. στον Αριστ., Steph., Θησ. Βλ. και Preisigke-Kiessling στη λ. 2): *η πέρδιξ η απολέσασα τα έγγονα αυτής* ό.π.

έγγονος ο, Διγ. (Trapp) Esc. 499, Πεντ. Γέν. XXI 23, Βίος γέρ. V 175.

Το αρχ. ουσ. *έγγονος*. Σήμ. τ. *εγγονός* (Πρωΐας Λεξ., λ. *έγγονος*).

Εγγόνι, εγγονός (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1).

εγγοώ, Ευγεν., Δρόσ. Ϛ' 206.

Από την πρόθ. εν και το γοάω.

Θρηνώ σπαραχτικά: *Κείμαι φθινύθουσα διαμπερές εγγοόωσα* ό.π.

Έγγραυλη η· *Εγραυλη*, Οψαρ. 362[28].

Προσωποπ. του ουσ. *έγγραυλις*: *Προστάζοντος ούν του βασιλέως και εισελθόντων των αρχόντων παρίσταντο γούν οι νοτάριοι,..η Ζαργάνα και η Έκγαρις, η Έγραυλη και η Κουτζουρίνα* ό.π.

έγγραυλις η, Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 56.

Το μτγν. ουσ. *εγγραυλίς*.

Είδος ψαριού (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εγγραυλίς*. Βλ. και Krumb. [Οψαρ. σ. 374]): *Ανοίξω το στόμα-μου και βαλώ τρία δαμάσκηνα και σκούμπρον και κέφαλον... και από την έγγραυλιν [και] την αθερίναν ζουμίν* ό.π.

εγγραυλοπαστοφάγος, επίθ., Προδρ. III 94.

Από τα ουσ. *έγγραυλις* και *παστοφάγος*.

Που τρώει «εγγραύλεις» παστωμένες: *σαρδαμαρίου παιδίν είσαι, χαβιαροκαταλύτου, σκουμπροπαλαμιδόπαστος, εγγραυλοπαστοφάγος* ό.π.

έγγραφον το, Act. Lavr. 59[58,60,70], 61[45], 62[9,27,34,38,42], 63[24,33,48], Χρον. Μορ. Η 2337, Λίβ. Ν 451, Δούκ. 343[11]· *έγραφον*, Χρον. Μορ. Η 3416, Χρον. Μορ. Ρ 8828, Έγγρ. του 1550 (Μανούσ., Κρ. Χρ. 22, 1970, 295)· *έγραφος*, Μαχ. 506[15].

Η λ. σε επιγρ. (L-S, λ. *έγγραφος*) και σήμ. (Δημητράκ., λ. *έγγραφος*).

1) Έγγραφο (Η σημασ. σε επιγρ., L-S, ό.π. Ι και σήμ., Δημητράκ., ό.π. στη λ. 5): *επαναγνώστησαν τα έγγραφα εκείνα* Χρον. Μορ. Η 2337. **2**) Κατάλογος, «κατάστιχο»: *...πέσης εις το έγγραφον της Ερωτοκρατίας* Λίβ. Ν 451.

έγγραφος, (Ι), επίθ., Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 355, Διγ. (Trapp) Gr. 63, Αρμεν., Εξάβ. Α'1[1], Γ'1[17], Λίβ. Ν 374, Βακτ. αρχιερ. 165· *έγραφος*, Ελλην. νόμ. 571[29].

Το μτγν. επίθ. *έγγραφος*. Η λ. και σήμ. ως λόγ.

1) Γραμμένος, γραπτός (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι): *ίνα σαφέστερον και συντομώτερον είπωμεν, ακμήν ούτε βασιλείς ήσαν ούτε έγγραφοι νόμοι εν βιβλίοις* Αρμεν., Εξάβ. Α'1[1]· *δι' υπομνήσεως αυτών δεήσεως εγγράφου ήχθησαν προς τον αμιράν τη εκείνου προστάξει* Διγ. (Trapp) Gr. 63. **2**) Νόμιμος(?) (Η σημασ. μτγν., Preisigke-Kiessling): *περί μνηστείας εγγράφου* Βακτ. αρχιερ. 165.

έγγραφος, (ΙΙ)· *εγγραφήν*, Αχιλλ. (Haag) L 735, εσφαλμ. γρ. αντί *γραφήν* (Αβ. Αχιλλ. L 715).

εγγράφου, επίρρ., Χρον. Μορ. Η 1964, 2611.

Πιθ. συγκεκομμένος τ. του *διαγράφου* με επίδρ. του *εγγράφως* ή από το *εγγράφως* με επίδρ. επιρρ. σε -ού.

Γραπτά, εγγράφως: *απαύτου γάρ του έδωκεν εγγράφου τα συνήθεια* αυτ. 2611.

εγγράφω, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 586, Έκθ. Χρον. 84[15].

Το αρχ. *εγγράφω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Χαρακτηρίζω (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ. 32 D): *Ο γάρ του γέλωτος βρασμός και το συχνώς κλονείσθαι* (παραλ. 1 στ.) *το τας κόρας αναιδώς τήδε κάκεί δινεύειν εγγράφουσι τον μέθυσον και τον ακρατοπότην* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 586. **2**) Παραχωρώ, μεταβιβάζω (Η σημασ. του 7. αι., Lampe, Lex., στη λ. 4): *εγγράψας προς αυτώ πάσας τας νήσους και χώρας εν τη Ανατολή* Έκθ. χρον. 84[15].

εγγράφως, επίρρ., Σπαν. (Λάμπρ.) Va 48, Act. Lavr. 59[63], 61[12], Χρον. Μορ. Η 91, 4283, Ρ 8125, Βίος Αλ. 5284, Αρμεν., Εξάβ. Α' 12[11] σχόλ., Ε'1[19], Διαθ. του 1497 (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 666[27]), Γαδ. διήγ. 324, Κορων., Μπούας 92, Ιστ. πατρ. 154[12], 167[15], Σεβήρ., Ενθύμ. 28, Βακτ. αρχιερ. 209, Λίμπον. 146[63], Διακρούσ. 76[22], 98[22], 102[26], 106[14], 117[26]· *εγράφως*, Ελλην. νόμ. 516[15], 517[21], 518[17], 519[4], 575[2], Χρον. Μορ. Η 1909, 2097, 2941, 3031, 3386, 8702, 8720, 8818.

Το μτγν. επίρρ. *εγγράφως* (L-S, λ. *έγγραφος*). Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Με γραπτή διατύπωση, γραπτά (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. Ι και σημερ.): *από αρχιερείς και άρχοντες επήρεν μαρτυρίαν εγγράφως με τες βούλλες-τους* Χρον. Μορ. Ρ 8125· *εάν θέλη να ειπή άλλο τίποτες αγράφως ή εγράφως* Ελλην. νόμ. 519[4].

εγγρίζω, βλ. *αγγρίζω*.

εγγύησις -ση, Λίβ. (Lamb.) Ν 330 (έκδ. *εγγύωσιν*· διορθώσ. *εγγύησιν*)· *έγγυσις*, Λίβ. Ρ 211, Άνθ. χαρ. 297[25], Έγγρ. του 1576 (Μέρτζιος, Κρ. Χρ. 15-16, 1961/62 β' 291), Ρωσσέρ. 275.

Το αρχ. ουσ. *εγγύησις*. Ο τ. *έγγυσις* στο Βλάχ. (λ. *έγγυσις*) Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Εγγύηση (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *κοντεύοντας το τέρμενον πάσα άνθρωπος τον αναγέλα διά την λωλήν έγγυσιν οπού έποικεν* Άνθ. Χαρ. 297[25].

εγγυητής ο (Ι), Ασσίζ. 44[29], 68[17], 187[19], 207[11], 578[21], Βέλθ. 189, Χρον. Μορ. Η 3320, Αρμεν., Εξάβ. Γ'6[1], Βίος οσ. Αθαν. 295, Λίβ. Ν 413, Έγγρ. του 1560 (Μέρτζιου, Κρ. Χρ. 15-16, 1961/62 2β', 260, 268), Θρ. Κύπρ. Κ 100, 142, Χρον. σουλτ. 26[35], Χίκα, Μονωδ. 54, Ιστ. Βλαχ. 2001, 2004, Διγ. Άνδρ. 356[11]· *εγγυτής*, Ασσίζ. 8[12,21], 9[3,19], 59[21], 60[1], 61[6], 62[9,11,17], 64[6,26], 65[4], 69[22], 70[7], 92[7], 122[29-30], 158[16], 292[27], 309[15], 393[4], 409[31], 410[3], 459[13,14,16], Μαχ. 126[20], 518[21,22], Άνθ. Χαρ. 296[31], Ρωσσέρ. 208, κ.α.

Το αρχ. ουσ. *εγγυητής*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *εγγυτής* στο Somav. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Δ' 420).

1) Αυτός που δίνει εγγυήσεις (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *ο υιός ουδέν θέλει να εμπή εγγυητής διά τον πατέραν-του* Ασσίζ. 187[19]· *δίδω-σε τον Θεόν μάρτυρα και εγγυητήν να μήν με παραπονέσης* Διγ. Άνδρ. 356[11]. **2**) Όμηρος (Βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 244]): *αν δέν θέλη ο κοντοσταύλης να τον ξηκληρίσης ή και να μας δώσης εγγυτήν εις την Αμμόχουστο να τον κρατούμεν εγγυτήν, τουτέστιν αμάχιν, ώσπου να μας πλερώσης* Μαχ. 518[21].

εγγυητικός, επίθ· *εγγυτικός*, Λίβ. Ρ 255.

Από το ουσ. *εγγυητής* και την κατάλ. -*ικός*. Η λ. του 4. αι. (L-S) και σήμ. ως λόγ.

Το ουδ. ως ουσ.=έγγραφο με το οποίο ομολογείται η εγγύηση (Βλ. Δημητράκ.): *Α-*

γάπη σὺ τον έπαρε, Πόθε παράλαβέ-τον, το εγγυτικόν τον ποίησε [το βέβαιον] η ομοσιάς γένη ὁ.π.

εγγυήτρια η,· *ε γ γ ὑ τ ρ α,* Ἐγγρ. του 1648 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 284)· *ε γ γ ὑ τ ρ ι α,* Ασσίζ. 12^{18}, 95^{30}, 96^{1}, 258^{4}, 345^{29}, 346^{4}, Παΐσ., Ιστ. Σινὰ 258, Ρωσσὲρ. 207.

Από το ουσ. *εγγυητής* και την κατάλ. *-τρια.* Η λ. τον 6. αι. (L-S) και σήμ. (Δημητράκ.). Οι τ. *εγγὺτρα* και *εγγὺτρια* στο Somav., λ. *εγγὺτρια.*

1) Αυτή που δίνει εγγὺηση (Η σημασ. τον 6. αι., L-S και σήμ., Δημητρὰκ.): *Περ εκείνου οποὺ να πάρη γυναίκαν εγγὺτριαν και η γυναίκα ένι ὑπανδρος και εάν αξιάζη αυτὴ η εγγυμασία ἠ όχι* Ασσίζ. 95^{30}. **2**) Ως επίθ. της Παναγίας: *εφάνη η Εγγὺτρια εις τον ηγούμενόν-τους βαστὰζουσα τον Κὺριον, βρέφος ηγκαλισμένη* Παΐσ., Ιστ. Σινὰ 258.—Η λ. ως κὺρ. ὀνομ. ναού: Παΐσ., Ιστ. Σινὰ 245.

εγγυμασία η, Ασσίζ. $8^{12,14}$, 9^{11}, 59^{29}, 60^{3}, 61^{14}, 62^{15}, 65^{30}, 66^{24}, 67^{14}, 70^{12}, 95^{31}, 96^{3}, 253^{28}, 258^{5}, 310^{14}, 312^{14}, 345^{30}, Μαχ. 318^{5}, 518^{18}· *ε γ γ υ μ α χ ί α,* Μαχ. 316^{26}, 520^{34}.

Πιθ. από παρέκταση του ουσ. *εγγὺημα,* που απ. τον 6. αι., (L-S) με επίδρ. του συγγ. κυπρ. *ενεχυρασία.*

Εγγὺηση: *Περί του εγγυητοὺ και πώς και πότε ημπορεί να εβγή αποὺ την εγγυμασίαν* Ασσίζ. 9^{11}· *Διά τοὺτον θέλομε να μας δώσης εγγυμασίαν διά ϡ' χιλιάδες δουκάτα* Μαχ. 518^{18}.

εγγυμνάζω, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 2^{3}, 3^{58}, Ε′13^{1}.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Ὑποστηρίζω την αγωγή-μου, εξακολουθώ, συνεχίζω τη δίκη (Βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 397]): *Θεσπίζομεν τον ενάγοντα το προαρχθέν πρὰγμα μέχρι πέρατος της δίκης εγγυμνὰζειν* αυτ. Α′ 2^{3}.

εγγυμναστήριον το, Miklos.-Müller, Acta Ε′ 183.

Από το *εγγυμνάζω* και την κατάλ. *-τήριον.* Η λ. τον 4. αι. (L-S Κων/νίδη Συμπλ.).

(Προκ. για μονή) τόπος «άσκησης» (Η σημασ. τον 4. αι., L-S Κων/νίδη, ὁ.π.): *μονὴν ιεράν...εις εγγυμναστήριον ανδρών ασκοὺντων* ὁ.π.

εγγύνομαι, Πένθ. θαν.² 261.

Από το αρχ. *εγγυώμαι* κατά βιασμό.

Εγγυώμαι: *τίς μας εγγὺνεται πως θέλομεν γεράσει* ὁ.π.

εγγύσε, επίρρ., Καλλίμ. 96.

Από το αρχ. επίρρ. *εγγὺς* κατά το *εκείσε.*

Κοντά: *εγγὺσε του βουνοὺ... ...ἠσαν οικοὺντες άνθρωποι* ὁ.π.

ἐγγυσις η, βλ. *εγγὺησις -ση.*

εγγυτ- και **εγγύτ-,** βλ. *εγγυητ-* και *εγγυὴτ-.*

εγγυώμαι· *ε γ γ υ ο ὑ μ α ι,* Ασσίζ. 12^{6}, 59^{27}, 61^{13}, 68^{29}, 91^{30}, 257^{20}, 341^{27}, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 14^{16}, Λίβ. Ρ 167, Λίβ. Esc. 407, Λίβ. Ν 285, Ἀνθ. χαρ. 297^{19}, Χριστ.

διδασκ. 351· αόρ. *ε γ γ ὑ θ η κ α,* Ασσίζ. 92^{16}· *ε γ γ ὑ θ η ν,* Ασσίζ. 45^{4}, 91^{31}, $92^{15,23}$, 309^{27}, 341^{28}, 342^{6}, Πεντ. Γέν. XLIII 9, XLIV 32.

Το αρχ. *εγγυάω.* Οι αόρ. και σήμ. στην Κὺπρο (Σακ., Κυπρ. Β′ 535). Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Παρέχω εγγὺηση (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *εγγυάω* II3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Ευθὺς ο ρήγας είπεν μετὰ χαράς να της δώση εκείνο το τέρμενον, εάν εὺρη τινάν να την εγγυηθή* Ἀνθ. χαρ. 297^{19}· *Εάν τις είς άνθρωπος εγγέται έτερον άνθρωπον* Ασσίζ. 68^{29}· *Αγάπη μεσιτεὺει-τον, ο Πόθος τον εγγυείται* Λίβ. Ρ 167.

εγγυώνω, Χρον. Μορ. Η 3321, Φυσιολ. Β 27.

Από το *εγγυάω.*

1) Ὑπόσχομαι: *εγγυητὰδες ώσπερ γάρ τον εγγυὼθησαν τότε τον Μέγαν Κὺρην να έλθη στο Νίκλι εις τέρμενον που εστὴσασιν ετότε* Χρον. Μορ. Η 3321. **2**) Βεβαιώνομαι: *σὺ, νοητέ άνθρωπε, όταν εγγυωθὴς τα αμαρτὴματά-σου, μὴ εάσης τα αμαρτὴματά-σου χρονίσαι* Φυσιολ. Β 27.

εγγύωσις· *εγγὺωσιν,* Λίβ. (Lamb.) Ν 330, εσφαλμ. γρ. αντί *εγγὺησιν* (Βλ. και Λίβ. Ρ211).

εγδέρνω, βλ. *γδέρνω.*

εγδεχογή η, Στάθ. Α′ 280.

Πιθ. από το ουσ. *εκδοχή* με επίδρ. του θ. *δεχ-* του *εγδέχομαι.*

Προσμονή, αναμονή: *κρίση η εγδεχογή μεγάλη ήδωκέ-μου* ὁ.π.

εγδέχομαι, βλ. *εκδέχομαι.*

εγδίκησις η, βλ. *εκδίκησις.*

εγδόχη η, βλ. *εκδοχή.*

εγδυμνιά η, βλ. *γύμνια.*

εγδυμνιάδα η, βλ. *γυμνιάδα.*

εγδυμνός, επίθ., βλ. *γυμνός.*

εγδύνω, βλ. *εκδὺω.*

εγείρω, Προδρ. III 419, Ευγεν., Δρόσ. Ζ′ 275, Καλλίμ. 1168, Ασσίζ. 111^{4}, Διγ. (Trapp) Esc. 181, 902, 1270, Πόλ. Τρωάδ. 83, Πουλολ. Αθ. 40, Πουλολ. 229, Φλώρ. 256, Περί ξεν. V 36, Λίβ. Ρ 2026, 2390, Λίβ. Esc. 454, 2951, Λίβ. Ν 2634, Αχιλλ. Ν 1253, 1405, Χρησμ. I 9, Φυσιολ. (Legr.) 69, Χειλά, Χρον. 347, 350, 355, Σφρ., Χρον. μ. 26^{6}, 94^{33}, Γεωργηλ., Βελ. 515, Απόκοπ. 82, Σαχλ. Ν 93, Κορων., Μποὺας 49, 105, 117, 121, 131, Θρ. Θεοτ. 24, Παΐσ., Ιστ. Σινά 162, Διγ. Ο 1078, Διακροὺσ., Πένθος 35· *'γ ε ί ρ ω,* Μαχ. 70^{10}, Γεωργηλ., Βελ. 398· *σ η γ ε ί ρ ω,* Σουμμ., Ρεμπελ. 164.

Το αρχ. *εγείρω.*

I Ενεργ. **Α′** Μτβ. **1**) (Προκ. για νεκρούς) σηκώνω από τον τάφο, ανασταίνω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I3. Βλ. και Lampe, Lex. στη λ. B1): *καθώς ήγειρεν τον Αδάμ εκ του Ἀδου τα βάθη* Φυσιολ. (Legr.) 69. **2**) (Με αντικ. τη λ. *παράλυτος*) θεραπεὺω (Η

σημασ. μτγν., L-S, ό.π.): *Τους ασθενείς ιατρεύσας, ήγειρας παραλύτους* Διακρούσ., Πένθος 35. **3**) Ιδρύω, οικοδομώ, κατασκευάζω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I4 και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 8): *σάν Θεός πού 'τονε ήγειρεν τον ναόν-του* Διγ. Ο 1078. **4**) Φρ. *εγείρω το λόγο προς κάπ.*=απευθύνομαι σε κάπ.: *προς αυτόν τον λόγο-του ήγειρε κ' εμιλήσε* Κορων., Μπούας 117. **Β'** (Αμτβ.) σηκώνομαι: *εις την Βερόναν έγειρε να πάγη μετά τρόμου* Κορων., Μπούας 105. **II** (Μέσ.) **α**) Σηκώνομαι από τη θέση-μου (Η σημασ. μτγν.): *'Αμ' η καλή και ευγενική ηγέρθη από τον δείπνον* Σαχλ. Ν 93· **β**) μετακινούμαι: *Μετά δὲ τους χρόνους εκείνους ηγέρθησαν δύο αδελφοί μοναχοί, ήγουν καλόγεροι, εκ τούτου του τόπου...και υπάγουν εκεί και κτίζουν κελία* Χειλά, Χρον. 350· *Ο δὲ στρατός των εναντίων απεκείθεν ηγέρθη κ' εις έναν κάμπον διέβηκε* Κορων., Μπούας 121.

έγερμα το, Πόλ. Τρωάδ. 457.

Από το *εγείρω* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. τον 5. αι. (Lampe, Lex.).

Σήκωμα: *πολλοί εκ τ' αλλάγια έπεσαν οπού έγερμα ούκ είχαν* ό.π.

εγέρνω, βλ. *γέρνω*.

έγερσις η, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 654, Φυσιολ. 339^{19}, Σκλέντζα, Ποιήμ. 7^{15}.

Το αρχ. ουσ. *έγερσις*.

1) Ανάσταση (νεκρού) (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1b): *πιστεύω νῦν και ομολογώ, Χριστέ, την έγερσίν-σου!* Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 654. **2**) (Μεταφ.) ανόρθωση (από κάπ. κατάσταση) (Πβ. Lampe, Lex. στη λ. 3): *Των λυπουμένων λύπησις, έγερσις των πεσμένων* Σκλέντζα, Ποιήμ. 7^{15}.

εγκάθετος· *ς' εγκάθετα,* Τζάνε, Κρ. πόλ. 8, εσφαλμ. γρ. αντί *σάν κάτω στά* (Βλ. Ξανθ., BZ 18, 1909, 586-600).

εγκαθηδύνω, Ευγεν., Δρόσ. Α' 348.

Από την πρόθ. *εν* και το *καθηδύνω*.

(Μεταφ.) ευχαριστώ: *εί που φανείς όνειρος εγκαθηδύνει εμοί παριστών τον φίλον Χαρικλέα* ό.π.

εγκαθιζάνω, Μανασσ., Χρον. 867, 6625.

Από την πρόθ. *εν* και το *καθιζάνω*.

Κάθομαι: *τον εγκαθιζάνοντα τω θρόνῳ* αυτ. 867.

εγκαθιστώ, Δούκ. 133^{22}, 425^{17}, 'Εκθ. χρον. 17^{16}.

Το αρχ. *εγκαθίστημι*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ., λ. *εγκαθίστημι*).

Τοποθετώ, διορίζω (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *εγκαθίστημι* I και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ., ό.π.): *εγκαταστήσας αρχηγούς και ηγεμόνας* Δούκ. 425^{17}.

εγκαθοπλίζομαι, Βίος Αλ. 2772.

Από την πρόθ. *εν* και το *καθοπλίζομαι*.

Εξοπλίζομαι εντελώς, αρματώνομαι: *υμάς εγκαθοπλίσασθαι και συν εμοί στρατεύειν* ό.π.

εγκαινιάζω, Ασσίζ. 43^{28}, $44^{1,7,8}$, Act. Xér. 9^{91}, Μαχ. 40^{6}, 70^{28}.

Από το *εγκαινίζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Αγιάζω (Πβ. τη μτγν. σημασ., Lampe, Lex., λ. *εγκαινίζω* Ib): *κανείς χριστιανός... ουδέν πρέπει να έχη εις την δεσποτείαν-του,...πράγματα τα ένι ευλογημένα και εγκαινιασμένα* Ασσίζ. 44^{7}· *εγκαινιασέν-τον* (ενν. *τον Σταυρόν*) *και εμύρωσέν-τον με γ' λοές* Μαχ. 70^{28}.

εγκαινίζω, Διάτ. Κυπρ. 503^{8}.

Το μτγν. *εγκαινίζω*.

(Εδώ) επιβάλλω (ποινή) (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. II): *ο αυτός Γερμανός αφ' ημών μέσων των ετέρων ετίθη, ότι τα εγκαινισθέντα εις αυτόν διά του ρηθέντος αρχιεπισκόπου Λευκουσίας δικαίως ανέτρεψεν τας αγανακτήσεις* ό.π.

εγκαινισμός ο, Act. Xér. 9^{38}, $9B^{57}$.

Το μτγν. ουσ. *εγκαινισμός*.

Ανανέωση, ανακαίνιση (Η σημασ. μτγν., L-S): *τα δύο βαγένια τα μεγάλα έχουν μέτρα εξακόσια και να δοθώσιν εις την ζωγράφισιν και τον εγκαινισμόν της εκκλησίας* αυτ. $9B^{57}$.

έγκαιρα, επίρρ.· *ή γ κ α ι ρ α,* Χριστ. διδασκ. 465.

Από το επίθ. *έγκαιρος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Σε κατάλληλο χρόνο (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *ήγκαιρα τον αξιώσασι της προτιμήσεως* ό.π.

εγκαιρία η, 'Εγγρ. του 1439 (ΝΕ 7, 1910, 157).

Το αρχ. ουσ. *εγκαιρία*. Η λ. σε διάφορους τ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

Χωράφι που σπέρνεται κάθε δύο χρόνια σε αντίθεση μ' αυτό που μένει άσπαρτο (παρεγκαιρία) (Βλ. Βογιατζ., Αθ. 35, 1923, 118 κ.ε. και ΝΕ 17, 1923, 422. Βλ. και Ζερλέντη, Παν. Νικούσιος Α. Μαυροκ. Νησ. Επετηρίς 1, 164, και Andr. Lex.): *,Αυλθ', εν μηνί Νοεμβρίῳ ις', εις την εγκαιρίαν του μισέρ Γαβριήλ Μπαρμπαρίγου ήλθεν ο βασιλεύς ο κύρ Ιωάννης* ό.π.

έγκαιρος, επίθ., Χρον. Μορ. Η 8235, Χρον. Μορ. Ρ 8227, Θησ. Γ' [27^{8}], Ι' [90^{5}], Ιστ. πολιτ. 21^{20}· *ή γ κ α ι ρ ο ς,* Χριστ. διδασκ. 479.

Το αρχ. επίθ. *έγκαιρος*. Ο τ. *ήγκαιρος* και σήμ. στην 'Ηπειρο (Andr., Lex.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Κατάλληλος· επίκαιρος (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *έγκαιρον ειπείν τον θρήνον Δαυίδ* Ιστ. πολιτ. 21^{20}· **β**) αρμόδιος: *ο λειτουργός εκείνος οπού είναι τεταγμένος από την ήγκαιρην, απερασμένην συνάθροισιν, θέλει κάμνει μίαν κοντολογημένην ομιλίαν* Χριστ. διδασκ. 479. **2α**) Φρέσκος (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex. στη λ. 1): *ήφερνέ-τον το νερόν έγκαιρον να το πίνη* Χρον. Μορ. Ρ 8227· *φέρασιν πάν πράγμα, είτι έπρεπε και χρειάζετον να ποίση την θυσίαν, αίμα και γάλα έγκαιρον* Θησ. Ι' [90^{5}]· **β**) πρόσφατος: *οι πληγές κεινώνε έγκαιρες ηυρισκόντησαν* Θησ. Γ' [27^{8}].

εγκαίρως, επίρρ., Βίος Αλ. 625.

Από το επίθ. *έγκαιρος*. Η λ. τον 4. αι. (L-S, λ. *έγκαιρος*) και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Σε κατάλληλο χρόνο (Η σημασ. τον 4. αι. L-S, ό.π. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ.): *Ευρών ούν Φίλιππος αυτόν Αλέξανδρον εγκαίρως* ό.π.

εγκάλεμα(ν) το, Ασσίζ. 109[20], 127[1], 342[31], Ελλην. νόμ. 544· *α γ κ ά λ ε μ α (ν)*, Ασσίζ. 19[15], 35[17], 68[23], 81[13], 93[4,26], 109[3], 122[18], 127[20], 153[16], 165[11], 170[13], 175[30], 225[13], 230[11], 233[5], 302[22], 351[27], 383[22], 486[6], Ελλην. νόμ. 516[15], Διάτ. Κυπρ. 503[26], Μαχ. 94[34], 188[14], 194[27], 230[34], 300[28], 332[37], 356[12], Βουστρ. 438, 537.

Από το *εγκαλώ* και την κατάλ. *-μα*. Η λ. και ο τ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β′ 426).

1) Καταγγελία, μήνυση, αγωγή στο δικαστήριο (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., ό.π. και στην Κύπρο, ό.π.): *μετά τούτο καταλέγει ο αβουκάτος το εγκάλεμα ώς άνωθεν* Ελλην. νόμ. 544[16]· *ο Μαρτής αποκρίνεται «απ' αυτό το αγκάλεμαν τό εποίκεν απάνω-μου ουδέν θέλω να του απολογηθώ...»* Ασσίζ. 165[11]. **2**) Κρίμα, φταίξιμο: *Το λοιπόν, άρχοντες, ωδά σας παρακαλώ και εσυμπιάσα-σας να σας ειπώ το αγκάλεμάν-μου και ένι πολλά βαρύν και δυσβάστακτον και αντροπιασμένον* Μαχ. 230[34]. **3**) Διένεξη: *ετάξαν τον ρήγα της Κύπρου να ευρεθή έμπροσθεν του πάπα της Ρώμης εις τέρμενον την ημέραν των Γεννών, να τους απολογηθή για το αγκάλεμαν τό έχουν μεσόν-τους και να δικαιωθούν από το ζήτημάν-του* Μαχ. 188[14].

εγκαλεσία η, Βακτ. αρχιερ. 149, 150.

Από τον αόρ. του *εγκαλώ* και την κατάλ. *-ία*.

Καταγγελία (Για τη σημασ. βλ. Γκίνη, Αθ. 67, 1963/64, 374): *περί εγκαλεσίας οπού σε έδωσα το είδος-μου, πάντοτε σου το ζητώ* αυτ. 150.

εγκαλέσιμο το, Έγγρ. του 1632 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 64[16]), Ρωσσέρ 225, 282.

Από τον αόρ. του *εγκαλώ* και την κατάλ. *-ιμο*.

1) Μήνυση, καταγγελία (Για τη σημασ. βλ. Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 284): *να ελευθερωθούν τα αποδέλοιπα πράγματα, 'ποστατικά από τα εγκαλεσίματα και διαφορές, οπού είχαν ανάμεσα μετά τον αφέντη Μάρκο Συμμαρίπα* Έγγρ. του 1632 (Κατσουρ. ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 64[16]). **2**) Κατηγορία: *τέτοια ξελεχήματα και εγκαλεσίματα σύρνουσι πολλά και παντοτινά σκάνδαλα εις τες φαμελίες* Ρωσσέρ. 225.

εγκαλέσιος ο· *α γ κ α λ έ σ ι ο ς*, Ασσίζ. 26[24].

Από τον αόρ. του *εγκαλώ* και την κατάλ. *-ιος*.

Μηνυτής, κατήγορος: *ο βισκούντης εντέχεται...με αγάπην και καλόν πρόσωπον να ακούση το έγκλημαν του αγκαλεσίου* ό.π.

εγκαλεσμός ο, Βακτ. αρχιερ. 150.

Από τον αόρ. του *εγκαλώ* και την κατάλ. *-μός*.

Αγωγή, μήνυση: *περί εγκαλεσμών, ήγουν αγωγών και εισφερμών εις κρίσιν* ό.π.

εγκαλεστής ο, Βακτ. αρχιερ. 150.

Από τον αόρ. του *εγκαλώ* και την κατάλ. *-τής*. Η λ. στο Βλάχ.

Μηνυτής, κατήγορος (Η σημασ. στο Βλάχ. Βλ. και Γκίνη, Αθ. 67, 1963/64, 374): *περί εγκαλεστού θυμώδους ανθρώπου* ό.π.

εγκαλετιός, ο· *α γ κ α λ ε τ ι ό ς*, Ασσίζ. 275[10], 353[12].

Από το *εγκαλώ* κατά το ουσ. *πουλητιός* (Πβ. τον ποντιακό τ. *εγκαλετός*).

Κατήγορος, μηνυτής: *ο Πέτρος λέγει ότι εκείνος ένι ο πρώτος αγκαλετιός* αυτ. 353[12].

εγκαλιώ, βλ. *εγκαλώ*.

εγκαλλωπίζω, Λίβ. Esc. 2421.

Το ενεργ. του μτγν. *εγκαλλωπίζομαι*.

Ομορφαίνω κ: *τα μάτια-της τα δύο τά εγκαλλώπιζεν ερωτικά η κόρη η Ροδάμνη, ήμερα, μαύρα, πρόσχαρα, πολλά αργά εις το βλέπειν* ό.π.

έγκαλος, επίθ., Σαχλ. Β′ (Wagn.) Ρ 90.

Από την πρόθ. *εν* και το επίθ. *καλός*.

Πολύ καλός: *φίλον καθάριον, γκαρδιακόν, σωστόν, εμπιστεμένον, έγκαλον, όλον πρόθυμον, πολλά ηγαπημένον* ό.π.

εγκαλώ, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 342, Προδρ. ΙΙΙ 381, Ευγεν., Δρόσ. Ζ′ 17, Ασσίζ. 218[6], 337[6,8,13,14,22], 415[20], 423[9] (γ′ εν. *εγκαλέ*), 456[22] (γ′ εν. *εγκαλέ*), 479[27], Ερμον. Ω μετά στ. 25, μετά στ. 48, Λίβ. Ρ 1550, 1674, Λίβ. Sc. 175, 365, 545, 651, 660, 833, 2810, Λίβ. Esc. 1298, 1482, 1651, 1756, 1917, 3998, Λίβ. Ν 1152, 1331, 1560, Διήγ. ωραιότ. 544, Βακτ. αρχιερ. 169· *α γ κ α λ ί ω*, Μαχ. 230[20], Βουστρ. 527 (β′ εν. *αγκαλίες*)· *α γ κ α λ ι ώ*, Ασσίζ. 187[2], 272[3], 334[31], 445[9-10], Μαχ. 94[4], 296[34], 300[21-2]· *α γ κ α λ ώ*, Ασσίζ. 4[30], 12[1], 35[19], 52[15], 57[5], 65[12], 73[5], 85[2,6], 87[26], 88[5,13], 90[6,12], 99[18], 137[11], 153[11], 163[27], 164[3], 175[14], 187[10-1], 203[29], 205[7], 236[18], 249[12] (γ′ εν. *αγκαλέ*), 249[13], 257[18] (γ′ εν. *αγκαλέ*), 278[6,14], 281[28], 307[21] (γ′ εν. *αγκαλέ*), 321[15], 322[3] (γ′ εν. *αγκαλέ*), 336[20] (γ′ εν. *αγκαλέ*), 336[23], 337[9], 343[6-7], 380[12] (γ′ εν. *αγκαλέ*), 416[22] (γ′ εν. *αγκαλέ*), 428[4], 461[5] (γ′ εν. *αγκαλέ*), 463[12] (γ′ εν. *αγκαλέ*), 482[22], 483[28], Μαχ. 54[32], 112[32], 114[34], 134[17], 142[25], 194[27-8], 200[1], 228[23], 332[14], 352[11], 388[4], 430[3-4], 502[35], 572[16], Βουστρ. 421, 437, 510, 527· *'γ κ α λ ώ*, Αιτωλ., Μύθ. 71[6], Παλαμήδ., Βοηβ. 735· *ε γ κ α λ ι ώ*, Ρωσσέρ. 225· *ε κ α λ ώ*, Ασσίζ. 379[16] (απαρ. αορ. *εκλησθήναι*), 415[15] (γ′ εν. *εκαλέ*)· μτχ. *α γ κ α λ ε μ έ ν ο ς*, Ασσίζ. 8[11], 29[19], 85[9], 87[11], 257[2], 335[8]· *α γ κ α λ ο μ έ ν ο ς*, Ασσίζ. 218[3]· *'γ κ α λ ε σ μ έ ν ο ς*, Παλαμήδ., Βοηβ. 1083.

Το αρχ. *εγκαλέω*. Η λ. και σήμ. στη Χίο και στο ποντιακό ιδίωμ. (Andr., Lex.). Τ. *αγκαλίουμαι* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *εγκαλώ*.). Ο τ. *αγκαλιώ* και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β′ 427). Ο τ. *αγκαλώ* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *εγκαλώ*) και στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β′ 427).

Ι Ενεργ. **Α′** Μτβ. **1α**) Κατηγορώ (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *εγκαλέω* ΙΙ1 και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 2): *γράμμαν έγραψαν κρυφά τον Μιχαήλ 'γκαλώντας, με πράγματα που δέν ήτον αυτόν συκοφαντώντας* Παλαμήδ., Βοηβ. 735· *έγραψεν του πάπα έναν χαρτίν...ζητώντα κρίσιν και αγκαλιώντα τους άρχοντες πως εποίκαν άδικον φόνον εις τον πτωχόν τον ρήγαν* Μαχ. 296[34]· (αλληλοπαθώς) (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 3): *λαχαίνει τες περισσότερες φορές ότι εδικοί μαλώνουσιν, εγκαλιούνται διά την κληρονομίαν* Ρωσσέρ. 225· *μανθάνοντα ο σίρ Ούγκε ντε Λουζουνίας το έλα του θείου-του του ρηγός εις τον πάπαν, ήλθεν και κείνος και πολλά αγκαλέστησαν* Μαχ. 114[34]· **β**) (νομ.) καταγγέλλω (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. ΙΙ2 και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Andr., Lex. στη λ. 3 και στην Κύπρο, Σακ., Κυπρ. Β′ 427): *έθελε να μπή εις την αυλήν της ρήγαινας να την σκοτώση! Και ορδινιάζει η κυρά-μας να κατεβή να αγκαλέση εις την μεγάλην αυλήν* Βουστρ. 437· *είς Σαμαρείτης αγκαλέ εις την αυλήν έναν Σαρακηνόν διά χρείος οπού του χρωστεί* Ασσίζ. 307[21]· (με σύστ. αντικ.):

εις το αγκάλεμαν τὸ αγκάλεσεν ο αφέντης της Σπάρας...τον ρῆγα Μαχ. 194^{27-8}. φρ. αγκαλώ εις ἐγκλημαν=καταγγέλλω: ο απελεύτερος να αγκάλεσεν εις ἐγκλημαν τον αφέντην Ασσίζ. 281^{28}. **2**) Παρακαλώ (Πβ. τη σημερ. σημασ. στη Χίο, Andr., Lex. στη λ. 2): ἐφερεν χαρτία απὲ τον ρῆγαν της Φραγκίας του ανιψιού-του εις τον αγιώτατον πάπαν Ινοκέντιον αγκαλιώντα να του ποίση δίκαιον Μαχ. 94^{4}· Αυτά ἠσαν τὰ εγκάλεσα δι᾽ εσέναν το φεγγάριν, νά ᾽λθη να σ᾽ (κριτ. υπ.) εὕρη να σε πη διά τὸ στενοχωρούμαι Λιβ. Sc. 660. **3α**) Αναφέρω, ανακοινώνω: να μας διώκης της μονής ως ξένους... εἰ δ᾽ οὖν, να το εγκαλέσωμεν τον άγιον βασιλέα Προδρ. III 381· εκείνη γοὺν οὐ δέχεται κἀν ἐν (ενν. πιττάκι) από τὰ γράφω. Και ιδού εγκαλώ-σε-το, ἐρως-μου, σκόπησε τὸ σε λέγω Λιβ. Sc. 365· **β**) εξομολογούμαι σε κάπ. κ., εμπιστεύομαι: ακόμη σε παρεκαλώ μικρὸν να περιαργήσης, να σε εγκαλέσω τὰ ποθώ και πάσχω καθ᾽ εκάστην Λιβ. Esc. 1756· Άρχοντες κατὰ Θεὸν τιμημένοι, φίλοι και αδελφοί, εις αυτόν-σας αγκαλίω τον πόνον και το καμίνιν και καμὸν της καρδιάς-μου Μαχ. 230^{20}· τίνα να τα ειπώ τὰ επάσχισα και ποίον να τα εγκαλέσω; Τον ουρανόν, τον ἠλιον Λιβ. Sc. 2810· φρ. εγκαλώ κ. εις Θεὸν=αφήνω κ. στην κρίση του Θεού: πτωχὸς οὐ δύναται ουδὲ λογάριν ἐχει να δώση δώρον του κριτού να κρίνη την αλήθειαν, αλλ᾽ εις Θεὸν το εγκαλεί και εις Θεὸν το θέτει Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 342. **4**) Προσκαλώ: τότε ἐπεψεν μαντατοφόρους εις τους Γενουβήσους λαλώντα την αγανάκτησιν τὴν εποίκαν τους Κυπριώτες και πως τους αγκαλέσα να ἐλθου ν᾽ απολογηθούν και άν είναι τὸ λαλούν αλήθεια Μαχ. 332^{14}. **Β′** (Αμτβ.) **1**) (Νομ.) κάνω καταγγελία (Η σημασ. αρχ., L-S, ὁ.π. II2): χάνει κανένα πράγμαν απέσω-του και ἐρχεται να αγκαλέση εις την αυλὴν Ασσίζ. 482^{22}. **2**) Εγείρω αξιώσεις: το σουπέρπιον γένος των Γενουβήσων και παράβουλον, οπού πάντα πλημμελούσα να πάρουν την Κύπρον και αφορμολογούσαν, ηὗραν αφορμὴν του μαλλωμάτου και επέψαν χαρτία εις την Γένουβαν, όπου ἠτον ο ρε Πιὲρ και αγκαλέσαν από το ἀδικον, οπού τους εγίνετον εις την Κύπρον Μαχ. 134^{17}. **3**) Προσφεύγω: ουδέ τα τέλη-τους επλερώνναν. Και πάσα αφιτζιάλλης είπεν-το του πραχτόρου ὀσ᾽ ώσπου και αγκαλέσαν εις την ρήγαινα...είπαν-το της ρήγαινας και είπεν-τους Μαχ. 430^{3-4}. **4**) Παραπονούμαι: εγκάλεσεν η Εκάβη του Πριάμου τον βασιλέα Ατρείδην μετά λύπης μεγάλης Ερμον. Ω μετά στ. 25. — Οι μτχ. εγκαλών και αγκαλών ως ουσ.=κατήγορος (Πβ. L-S, ὁ.π. II2): εάν γίνεται ότι κανείς ἀνθρωπος εγκλητεύεται και εκείνος αρνάται τα πάντα όσα τον εγκλητεύει και ο εγκαλών ἐχει καλούς μάρτυρας Ασσίζ. 479^{27}· ηγνωρίζουν καλά ποίος από τους δύο ἐχει το νίκος του αγκαλούντος, του αγκαλεμένου και καλά εντέχεται οι κριτάδες να ηξεύρουν Ασσίζ. 29^{19}. **II** (Μέσ.) κατηγορώ (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, ὁ.π. II1): πόθεν τίνος σὺ και πατρίς τίς και πόλις, τίς ὀν Χαρικλὴν εγκαλουμένη στένεις; Ευγεν., Δρόσ. Ζ′ 17· — Οι μτχ. εγκαλώμενος, εγκαλούμενος, αγκαλεμένος, αγκαλώμενος, αγκαλωμένος και αγκαλούμενος ως ουσ.=κατηγορούμενος (Πβ. L-S, ὁ.π. II2): Εάν γίνεται ότι είς ἀνθρωπος εγκλητεύει ἐτερον ἀνθρωπον περί κληρονομίας... και εκείνος ο εγκαλώμενος αποκρινάται Ασσίζ. 415^{20}· ο αγκαλεμένος να ομόση εις τα άγια Ασσίζ. 85^{9}.

εγκαρδιακά, επίρρ., Ερωτοπ. 577, 592, Αλφ. ξεν. 8, Πένθ. θαν.^{2} 59, Ευγέν. 170, 197· *γ κ α ρ δ ι α κ ά,* Θησ. Δ′ [70^{8}, 77^{6}], Πανώρ. Α′ 307, Δ′ 430, Ερωτόκρ. Α′ 2227.

Από το επίθ. *εγκαρδιακός* Ο τ. και η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ., λ. *γκαρδιακά*).

Από τα βάθη της καρδιάς, εγκάρδια, αληθινά (Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ.): *αναστενάζω εγκαρδιακά* Ερωτοπ. 577· *ουδὲ αγαπάς-με εγκαρδιακά* Ερωτοπ. 592.

εγκαρδιακός, επίθ., Φλώρ. 519, 711, Περί ξεν. Α 147, Ερωτοπ. 620, Λιβ. Ρ 1492, Θησ. Πρόλ. [68], ΙΒ′ [76^{3}], Σαχλ. Β′ (Wagn.) Ρ 265, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 605 (χφ. Ν) (κριτ. υπ.), Φαλιέρ., Θρ. 38, Ρωσσέρ. 52, Χριστ. διδασκ. 285, 371· *α γ κ α ρ δ ι σ κ ό ς,* Βουστρ. 432, Θρ. Κύπρ. Κ 31· *γ κ α ρ δ ι α κ ό ς,* Θησ. Ε′ [54^{2}], Ἀνθ. χαρ. 298^{8}, Σαχλ. Β′ (Wagn.) Ρ 89, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 214, Βεντράμ., Γυν. 228, Βεντράμ., Φιλ. 136, Πιστ. βοσκ. III 6, 97, Ερωτόκρ. Γ′ 1347, Δ′ 1522, Ε′ 925, Διακρούσ., Πένθος 123, Ερωφ. Β′ 2.

Από το επίθ. *εγκάρδιος* και την κατάλ. *-ιακός* (Βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. *γκαρδιακός*). Για το σχηματ. του τ. *γκαρδιακός* βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 530]. Η λ. και ο τ. *γκαρδιακός* και σήμ. (Δημητράκ.).

α) (Προκ. για συγγ. πρόσ.) γνήσιος, πραγματικός, αληθινός (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. και λ. *γκαρδιακός* 1): *οι αδελφοί-του οι εγκαρδιακοί, οι από εκ μιάς μητέρας* Περί ξεν. Α 147· *τες μάννες τες αγκαρδιακές να κάψη* (ενν. *το Τουρκίν*), *να φλογίση* Θρ. Κύπρ. Κ 31· **β**) (προκ. για φίλο) επιστήθιος, στενός, ειλικρινής (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *γκαρδιακός* 2): *φίλον καθάριον, ᾽γκαρδιακόν, σωστόν, εμπιστεμένον* Σαχλ. Β′ (Wagn.) Ρ 89· *είχ᾽ ένα φίλον γκαρδιακόν, ρήγα στην Κύπρο κάτω* Βεντράμ., Φιλ. 136· **γ**) (προκ. για αφηρημένες έννοιες) βαθύς, αληθινός (Βλ. και Δημητράκ.): *αγάπην είχα εγκαρδιακήν, κυρά-μου, εις εσένα* Ερωτοπ. 620· *είναι η εγκαρδιακή χαρά οπού ἐχει τινὰς σιμά εις τον Θεὸν διά μέσου του Χριστού* Χριστ. διδασκ. 285.

εγκάρδιος, (I), επίθ., Μακρεμβ., Υσμ. 245^{6}, Μανασσ., Χρον. 4717, Ελλην. νόμ. 515^{19}, Φλώρ. 1446, Λιβ. Ρ 1041, 2427, Λιβ. Sc. 499, 1340, 3147, Λιβ. Esc. 2481, 3762, Λιβ. Ν 1463, 2177, 3198, Σαχλ., Αφήγ. 482, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 440, Σταυριν. 1050.

Το αρχ. επίθ. *εγκάρδιος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Μεγάλος, βαθύς, αληθινός (Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 1): *είχε Μιχαὴλ οδύνας εγκαρδίους* Μανασσ., Χρον. 4717· *ποίον εγκάρδιον κλόνισμα, φίλε-μου,... να δυναστώ εις τὰ μ᾽ ἐποισες...;* Λιβ. Esc. 3762· *να ἐναι εγκάρδιος η χαρά κι᾽ από ψυχής απέσω* Λιβ. Esc. 2481. **2**) (Προκ. για φίλο) αγαπημένος, ειλικρινής (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *φίλον εγκάρδιον της ψυχής* Φλώρ. 1446· *να ἐχω συνοδοιπόρον-μου και τον εγκάρδιον φίλον* Λιβ. Sc. 3147· (μεταφ.): *Παρηγοριά-μου της αυγής, εγκάρδιόν-μου ερωτίδιν* Λιβ. Ν 1463. **3**) (Προκ. για αδελφό) γνήσιος, πραγματικός: *σὰν αδελφὸν εγκάρδιον τον ἐχ᾽ ηγαπημένον* Σταυριν. 1050. **4**) Το ουδ. πληθ. ως ουσ.=που βρίσκονται μέσα στην καρδιά, απόκρυφα (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ.): *Θεός...προσέχων τα εγκάρδια και λογισμούς ανθρώπων* Ελλην. νόμ. 515^{19}.

Το ουδ. εν. ως επίρρ.=μέσα απ᾽ την καρδιά: *Εγώ δὲ και μόνον επιμνησθείς ελεεινὸν εβρυχησάμην εγκάρδιον, πολλά δὲ των οφθαλμών κατέσταξα δάκρυα* Μακρεμβ., Υσμ. 245^{6}.

εγκάρδιος, (II), Λιβ. Ρ 2316, εσφαλμ. γρ. αντί *ακάρδιος* (Βλ. Λιβ. Esc. 3461 και Λιβ. Sc. 2276)· Φυσιολ. (Zur.) $XXIII^{9}$, εσφαλμ. γρ. αντί *ακάρδιος* [Βλ. Φυσιολ. (Zur.) $XXIII^{8}$ (κριτ. υπ.)].

εγκαρδιοσυκωτοπλέμονα τα, Ακ. Σπαν. (Eideneier) Β 162.

Από το επίθ. *εγκάρδιος* και το ουσ. *συκωτοπλέμονα*.

Εντόσθια: *Λύκοι να φάν τα οστέα-σου και τα εγκαρδιοσυκωτοπλέμονά-σου* ὁ.π.

εγκαρδιώνω, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 134, Χρον. Μορ. Η 6136, Ερωτοπ. 531, Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 450, Θησ. Β′ [55^{6}], Θ′ [49^{5}], Θησ. (Foll.) Ι′ 19, Σοφιαν., Κωμωδ.

Ricchi 219, Ρωσσέρ. 78· *'γ κ α ρ δ ι ώ ν ω,* Πουλολ. Ζ 430, Χούμνου, Κοσμογ. 2177.

Από το επίθ. *εγκάρδιος* και την κατάλ. *-ώνω.* (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εγκαρδιώ*).

Α′ Ενεργ. (μτβ.) δίνω θάρρος σε κάπ., ενθαρρύνω, εμψυχώνω (Η σημασ. και σήμ. Δημητράκ., ό.π.): *με λόγους σπλαχνιστικούς όλους τους εγκαρδιώνει* Θησ. (Foll.) Ι 19· *ο Θεός ο δυνατός να σας εγκαρδιώση* Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 450. **Β′** Μέσ. **1**) Παίρνω θάρρος, εμψυχώνομαι: *εις εμένα περισσά έρχεται τούτο* (ενν. *το όνομα*) *πάντα, όταν εγκαρδιώνομαι* Σοφιαν., Κωμωδ. Ricchi 219. **2**) Εμπιστεύομαι: *εγώ σ' εσέ να 'γκαρδιωθώ τὸ μέλλεται να ποίσης* Χούμνου, Κοσμογ. 2177.

εγκαρδίως, επίρρ., Δούκ. 191[22].

Η λ. σε παπυρ. (L-S, λ. *εγκάρδιος* Ι1). Βλ. και Steph., Θησ.

Με όλη την καρδιά, ολόψυχα (Η σημασ. σε παπυρ., L-S, ό.π.): *εγκαρδίως στερρώσας και ομόσας* ό.π.

εγκαρίζω, βλ. *γκαρίζω.*

εγκαρισματέα η, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 718, 730.

Κατά το Χατζιδ. (ΜΝΕ Β′ 233) από το *ογκαρίζω*>*γκάρισμα* κατά τα εις *-έα* αφηρημένα ουσ.

Γκάρισμα: *εις το αναρρούφισμαν της εγκαρισματέας, ο όνος εκατέπιεν γραφήν του βασιλέως* αυτ. 718.

εγκαρτερώ, Μακρεμβ., Υσμ. 271[12], Θεολ., Τζίρ. 355[27].

Το αρχ. *εγκαρτερέω.*

1) Περιμένω κ. (Βλ. L-S, λ. *εγκαρτερέω* 2): *«αλλ' επίσχες», είπον, «εγκαρτερήσωμεν τω χρησμώ»* Μακρεμβ., Υσμ. 271[12]. **2**) Υπομένω, ανέχομαι κ. (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. 3. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 3): *οι ολιγόσαρκοι και ξηρότεροι άνδρες τοίς τε όπλοις αεί εγκαρτερούσι δεινώς* Θεολ., Τζίρ. 355[27].

έγκαστος ο, βλ. *έγκαυστος.*

εγκαστώνω, βλ. *εγκαυστώνω.*

εγκατάβαπτος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 6578.

Από την πρόθ. *εν* και το *καταβάπτω.*

Εντελώς βαμμένος: *εγκατάβαπτα τοις αίμασι τα χείλη* ό.π.

εγκαταγράφω, Act. Lavr. 65[25].

Το μτγν. *εγκαταγράφω.*

Καταχωρίζω, καταγράφω μέσα (Η σημασ. μτγν., L-S. Βλ. και Steph., Θησ.): *παρά των Κομάνων κατεχόμενοι και τοις πρακτικοίς αυτών εγκαταγεγραμμένοι* ό.π.

εγκατακυβιστώ, Μανασσ., Αρίστ. Ι ς′ 14 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 108[10]].

Από την πρόθ. *εν* και το *κατακυβιστώ.*

(Αμτβ.) κρημνίζομαι: *γυμνοίς τοις ξίφεσι εγκατακυβιστήσοι* ό.π.

εγκαταλείπω, Ασσίζ. 63[22], 142[19], Διγ. Ζ 1547, Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 117, Βίος

Αλ. 3949, Αχιλλ. Ν 795, 1437, Rechenb. 13[1], Μαχ. 576[17], Κορων., Μπούας 22, 38, 71, Ψευδο-Σφρ. 536[31], Ιστ. πολιτ. 26[17], 46[15].

Το αρχ. *εγκαταλείπω.* Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Ι Ενεργ. **1α**) Εγκαταλείπω, αφήνω κάπ. ή κ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Κόρη, πώς εγκατέλιπες και πάντας τους ιδίους και άγουρον ηκολούθησες αλλότριον και ξένον* Αχιλλ. Ν 1437· *ερήμους...εγκαταλείψας αυτάς* (ενν. *τας πόλεις*) *ανθρώπων* Ιστ. πολιτ. 26[17]· **β**) (μεταφ.) εγκαταλείπω, αφήνω κατά μέρος (Πβ. Δημητράκ. στη λ. 4): *Ταύτα γάρ εγκατέλιπεν ο νούς και η χείρ του γράφειν ως προς την κόρην την τερπνὴν ο νούς μετατραπήτω* Αχιλλ. Ν 795· **γ**) (προκ. για πίστη) εγκαταλείπω, απαρνούμαι (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. 3· πβ. και Bauer, Wört. στη λ. 3. Η σημασ. και σήμ.): *διά την έπαρσιν του κόσμου εγκατέλιπεν την πατρικήν-του πίστιν και εγίνην Λατίνος* Μαχ. 576[17]. **2**) Παύω: *ευθύς δὲ του Μερκούριου ο ποταμός του είπε, και να κινὴ και ρευματή τότε εγκατελίπε* Κορων., Μπούας 38. **3**) Κληροδοτώ: *έως εις πύλας έφθασεν του γήραος εκείνος εγκαταλείψας τω υιῷ πάσας ανδραγαθίας* Διγ. Ζ 1547. **ΙΙ** Μέσ. (προκ. για αριθμ. πράξη) υπολείπομαι (Πβ. και Bauer, Wört. στη λ. 1): *Εξ ών λαβών τα α/γ και α/δ, τα εγκαταλειφθέντα εισίν εζ′* Rechenb. 13[1].

εγκατάλειψις η, Έκθ. χρον. 13[25], 44[6], 71[22], Κώδ. χρονογρ. 53[9], Ιστ. πολιτ. 18[16], Βακτ. αρχιερ. 152, Διγ. Ο 2186.

Η λ. στον Ιπποκράτη (L-S) και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Εγκατάλειψη (Για τη σημασ. βλ. Lampe, Lex. στη λ. Α2 και B2d): *όρα...την του Θεού εγκατάλειψιν* Ιστ. πολιτ. 18[16]· **β**) αδιαφορία: *τίς η εγκατάλειψις αύτη, Κύριε;* Κώδ. χρονογρ. 53[9].

εγκαταλιμπάνω, Φυσιολ. (Offerm.) G 118[13].

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Εγκαταλείπω (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S): *μή ούν εγκαταλίμπανε την συνωδίαν-σου* ό.π.

εγκατοικίζω, Μανασσ., Χρον. 239, 4953, Ψευδο-Σφρ. 304[30].

Το μτγν. *εγκατοικίζω.*

Τοποθετώ, εγκαθιστώ κάπ. (Η σημασ. μτγν., L-S): *Εγκατοικίζει* (ενν. *τον άνθρωπον*) *της Εδέμ τω καλλιφύτω χώρω* Μανασσ., Χρον. 239.

εγκάτοικος, επίθ., Μανασσ., Αρίστ. Ιβ′ 16 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 29[2]], Δούκ. 251[11], Ιστ. Βλαχ. 1864.

Η λ. σε σχόλ. (L-S) και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

Μόνιμος κάτοικος (Η σημασ. σε σχόλ., L-S και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex.): *Ο δὲ ηγεμών αθροίσας εκ των πέριξ χωρίων και πόλεων εγκατοίκους Τούρκους* Δούκ. 251[11].

έγκαυστος ο· *έ γ κ α σ τ ο ς,* Μαχ. 576[1].

Το μτγν. επίθ. *έγκαυστος* ως ουσ. Βλ. Dawkins [Μαχ. Β′ σ. 245-6].

Πυρακτωμένος δαυλός: *ίτσου εγκαστώσαν πασάναν ζ′ εγκάστους* ό.π.

εγκαυστοσμαλτωμένος, μτχ. επιθ.· *ε γ κ α ψ ο σ μ α λ δ ω μ έ ν ο ς,* Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 375, 391, 393.

Από το επιθ. *έγκαυστος* και τη μτχ. παρκ. του *σμαλτώνω*.

Που είναι στολισμένος με έγκαυστο ποίκιλμα (σμάλτο): *εικόνες θαυμαστές, εγκαψοσμαλδωμένες* αυτ. 393.

εγκαυστώνω· *ε γ κ α σ τ ώ ν ω,* Μαχ. 576^{1}.

Από το επιθ. *έγκαυστος* και την κατάλ. *-ώνω*.

Βασανίζω με πυρακτωμένο δαυλό: *ίτσου εγκαστώσαν πασάναν ζ' εγκάστους* ό.π.

εγκαυχώμαι, Βίος Αλ. 2931.

Η λ. στον Αίσωπο.

Καυχώμαι, υπερηφανεύομαι για κ. (Η σημασ. στον Αίσωπο, L-S): *αφρόνως εγκαυχώμενοι Περσών τη δυναστεία* ό.π.

εγκαψοσμαλδωμένος, μτχ. επιθ., βλ. *εγκαυστοσμαλτωμένος*.

έγκειμαι, Αναγν., Στ. πολιτ. 17-8.

Το αρχ. *έγκειμαι*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Τείνω, ρέπω σε κ. (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 5): *η διάνοια επιμελώς των νέων έγκειται προς τα πονηρά και χρήζει της παιδείας* ό.π.

εγκεκρυμμένα, επίρρ., Έκθ. Χρον. 75^{28}.

Από τη μτχ. παρκ. του *εγκρύπτομαι*.

Κρυφά: *ο αυθέντης...απέστειλε του αποκτείναι αυτόν εγκεκρυμμένα, όπως μη νοήσας τραπή εις φυγήν* ό.π.

εγκελαρύζω, Ευγεν., Δρόσ. Δ' 367.

Από την πρόθ. *εν* και το *κελαρύζω*.

Αναβλύζοντας ηχώ: *πηγαί μόναι νυν εγκελαρύζουσί σοι* ό.π.

εγκεντρίζω, Γλυκά, Αναγ. 95, Ιερακοσ. 482^{30-1}.

Η λ. στον Αριστ. (Sophocl.) και στο Βλάχ.

Μπολιάζω· ενώνω, προσαρμόζω κ. σε κ., συγκολλώ (Πβ. και Sophocl. στη λ. 1): *Όταν θραυσθώσι τα πτερά του ιέρακος...ευρών πτερά ετέρου τοιούτου ορνέου ήδη αποψυγέντος, εκ της ουράς εκείνου εγκέντριζε τη ουρά του τα πτερά θραύσαντος ιέρακος* Ιερακοσ. 482^{30-1}· (μεταφ.) (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II. Βλ. και Steph., Θησ.): *εί δε τις εγκεντρίσειε και τούτον* (ενν. *τον λόγον*) *τεχνηέντως, την αγριάδα τρέψειε πάντως εις ημερίδα* Γλυκά, Αναγ. 95.

εγκεντρισμός ο, Ιερακοσ. 482^{6}.

Η λ. στον Αριστ. (Sophocl.), σε παπυρ. (L-S) και στο Βλάχ. Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Ε' 274, 277, 278.

Μπόλιασμα· ένωση, συγκόλληση (Πβ. Sophocl. και Δημητράκ.): *των συνεργούντων τη πτήσει* [*των άλλων*] *μάλιστα πτερών...τούτων ενός έκ τινος περιπετείας αποθραυσθέντος εγκεντρισμόν η τέχνη εμηχανήσατο* ό.π.

εγκεντρώνω, Χριστ. διδασκ. 350.

Το *εγκεντρόω*, που απ. σε σχόλ. Η λ. και στο Somav.

(Μεταφ.) μυώ: *ως νέα φυτεύματα μας εγκεντρώνει με του λόγου-του εις την κοινωνίαν του θανάτου-του και της αναστάσεώς-του* όπ.

εγκέστα η, Βουστρ. 514.

Από το ιταλ. *inchiesta* (Βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 72).

Ανάκριση (Βλ. Χατζ., ό.π.): *επήγαν εις την πόρταν του φόρου διά να ποίσουν εγκέσταν· και θωρώντα το πράμαν πως ήτον να γίνη χοντρόν εποίκαν στράταν και εποίκαν-τους αγάπην* ό.π.

εγκέφαλος ο, Χειλά, Χρον. 357, Μάρκ., Βουλκ. 351^{29}, Αιτωλ., Μύθ. 11^{4}.

Το αρχ. ουσ. *εγκέφαλος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Κεφάλι (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Πάπ.-Λαρ.): *όσοι έχουν εις τον εγκέφαλον νουν* Χειλά, Χρον. 357· *Η δε καρδία πάλιν αναπέμπει τους ατμούς αυτής προς τον εγκέφαλον και ζωοπυρεί αυτόν συν του σώματος όλου* Μάρκ., Βουλκ. 351^{29}. **2**) (Μεταφ.) μυαλό, σύνεση: *να είχε και εγκέφαλον ωσάν έχει και κάλλη* Αιτωλ., Μύθ. 11^{4}.

εγκεφαλώ· *ενεγκεφάλησεν,* Αχιλλ. (Haag) L 645, εσφαλμ. γρ. αντί *ενεκεφάλισεν* (Βλ. Ξανθ., Β-NJ 2, 1921, 205) (Βλ. *ανακεφαλίζω*).

εγκεχειρία η, βλ. *εκεχειρία*.

εγκηδεία η, Ιμπ. 619, 692· *ε γ κ η δ ε ι ά,* Ιμπ. 690.

Από το *εγκηδεύω* και την κατάλ. *-ια*.

Μνημόσυνο: *Ποιεί παράστασιν τρανήν, ωραία η Μαργαρώνα εις εγκηδείαν, ανάμνησιν του ανδρός-της του Ιμπέρη* αυτ. 619.

εγκινδυνεύω, Αρμεν., Εξάβ. Β' $3^{11,12}$ σχόλ. Γ' 8^{28}, Δ' $10^{15,16}$, Δ' 10^{16} σχόλ. δίς.

Από την πρόθ. *εν* και το *κινδυνεύω*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.). Βλ. και L-S.

Διατρέχω κίνδυνο, διακινδυνεύω (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex.): *Εκ των κεφαλαίων πάντων συνάγεται ότι παν το εξ αιτήσεως εμού δοθέν και απολεσθέν εμοί εγκινδυνεύει* αυτ. Β' 3^{11} σχόλ.· *Εάν εξωτικός επαγγειλάμενος προίκα απορήση, ο ανήρ ως μη απαιτήσας εγκινδυνεύει* αυτ. Δ' 10^{16}.

εγκλέγω, βλ. *εκλέγω* (I).

εγκλειστιανός ο, Προδρ. III 145.

Από το επιθ. *έγκλειστος* και την κατάλ. *-ιανός*.

(Προκ. για μοναχό) ασκητής, ερημίτης (Βλ. Κουκ., Ευστ. Λαογρ. Α' 367): *των ηγουμένων έμπροσθεν προκείμενα συνήθως, τα μεν εις τον εγκλειστιανόν, εις τον πατέρα λέγω* ό.π.

έγκλειστος, επίθ., Προδρ. III 216ο (χφ. g) (κριτ. υπ.), Δούκ. 195^{23}, 245^{21}, Γεωργηλ., Βελ. 179.

Από το *εγκλείω* και την κατάλ. *-τός*. Η λ. τον 5. αι. (Sophocl.).

Α' Κλεισμένος, περιορισμένος σ' ένα μέρος (Η σημασ. τον 5 αι., Sophocl.): *Το γενόμενον εις ημάς εγκλείστους όντας απολυθήναι και δούλους όντας δεσπότας γενέσθαι, ού υμάς τους Ρωμαίους της δωρεάς ταύτης αιτίαν κρίνωμεν αλλά τω επουρανίω Θεώ* Δούκ. 195^{23}· *πώς διά φθόνου έγκλειστος εγίνηκε του πύργου* Γεωργηλ., Βελ. 179. **Β'** (Ως

ουσ.) ασκητής, ερημίτης (Η σημασ. τον 7. αι., Lampe, Lex. Βλ. και Κουκ., Ευστ. Λαογρ. Α' 367): *Τον έγκλειστον ούκ είδα-τον να φάγη παλαμίδαν* Προδρ. ΙΙΙ 216ο (χφ. g) (κριτ. υπ.). -Η λ. ως επών.: *Νεόφυτος Έγκλειστος*.

εγκλείστρα η, Προδρ. ΙΙΙ 145 (χφφ. SA) (κριτ. υπ.), Ιερακοσ. $364^{14,16}$, 366^{4}, 369^{27}, 387^{7}, 466^{13}, Θρ. Κων/π. Β 114· *α γ κ λ ε ί σ τ ρ α*, Προδρ. ΙΙΙ 145 (χφ. C) (κριτ. υπ.).

Από το *εγκλείω* και την κατάλ. *-στρα*. Η λ. τον 6. αι. (Lampe, Lex.). Τ. *εγκλείστρια* σήμ. στην Κάρπαθο (Andr., Lex., λ. *έγκλειστρα*).

α) Μοναχή (Η σημασ. τον 7. αι., Lampe, Lex.): *Όταν οι Τούρκοι έμπαιναν στ' αρχοντικά τα σπίτια, τα παραθύρια ετσάκιζαν, τες πόρτες εχαλούσαν και από τα κοινόβια εξέβαζαν εγκλείστρες* Θρ. Κων/π. Β 114· **β**) κλουβί (Πβ. Andr., Lex., ό.π.): *Συμβαίνει λιθιάν τους ιέρακας από του ρυπαρά κρέα εν τη εγκλείστρα φαγείν* Ιερακοσ. 466^{13}.—Τ. *Έγκλειστρα* ως τοπων., Μαχ. 38^{4}.

έγκλειστρον το, Συμεών Ευχ. 320^{17}.

Από το *εγκλείω* και την κατάλ. *-τρον*. Η λ. τον 9. αι. (Lampe, Lex.).

Ερημητήριο, ασκητήριο (Η σημασ. τον 9. αι., Lampe, Lex.): *διά τούτο και οι άγιοι πατέρες ημών εν ερημίαις και όρεσι και σπηλαίοις...και κέλλοις και εγκλείστροις και στύλοις παρώκησαν* ό.π.

εγκλειψις -ψη η, βλ. *έκλειψις -ψη*.

εγκλετεύω, βλ. *εγκλητεύω*.

έγκλημα(ν) το, Ασσίζ. 12^{1}, 64^{25}, 80^{15}, 91^{17}, 93^{27}, $127^{4,28}$, 132^{9}, 137^{11}, 142^{9}, $176^{21,24}$, 187^{4}, 230^{13}, 233^{5-6}, 234^{5}, 259^{24}, 302^{7}, 351^{12}, 360^{1}, 361^{11}, 380^{5}, 393^{17}, 405^{2}, 416^{5}, 422^{3}, $464^{6,10}$, Αρμεν., Εξάβ. Α' 2^{9}, 13^{2}, Β' 3^{1}, ς' 2^{2}, Παράρτ. 3^{44} σχόλ., Δούκ. 73^{22}, Έκθ. χρον. 29^{11}, Ιστ. πατρ. 152^{2}, Βακτ. αρχιερ. 142, 150τρίς, 157, Διακρούσ. 120^{8}· *έ κ κ λ η μ α (ν),* Ασσίζ. $31^{23,30}$, $32^{4,18}$, 91^{28}, 99^{7}, 100^{30}, 101^{2}, 127^{10}, 128^{3}, 166^{11}, 176^{28}, 275^{12-3}, 337^{10}.

Το αρχ. ουσ. *έγκλημα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Κατηγορία, καταγγελία (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι): *εάν...ουδέν θελήσουν να τον πλερώσουν, και το έγκλημαν γίνεται εις την αυλήν* Ασσίζ. 142^{9}. **2**) Αυτό για το οποίο κατηγορείται κάπ. (Η σημασ. αρχ., Steph., Θησ. 85D και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *γέγονε σύνοδος μεγίστη, όπως εξετάσωσιν εν τίνι εγκλήματι εξέωσαν αυτόν εκ του θρόνου* Έκθ. χρον. 29^{11}· *εκατηγόρησάν-τον...εις εγκλήματα σαρκικά* Ιστ. πατρ. 152^{2}. **3**) Φρ. *βάνω εις έγκλημαν* βλ. *βάνω* Α 35γ. **4**) Φρ. *κινώ έγκλημα*=μηνύω για ποινικό αδίκημα (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 405, λ. *κινώ*]): *Γυνή ού δύναται κινείν έγκλημα, ειμή επί ιδία αιτία* Αρμεν., Εξάβ. Α' 13^{2}. **5**) Φρ. (νομ.) *αποτίθεμαι έγκλημα* βλ. *αποτίθεμαι* φρ. **6**) Διαφωνία, διένεξη: *να πλερώση και την τιμωρίαν τήν εβάλασιν εκείνοι οπού ήτον το έγκλημαν εις την κρίσιν-τους* Ασσίζ. 176^{21}.

εγκληματικός, επίθ., Αρμεν., Εξάβ. Α' $2^{17,18,30}$ σχόλ., Παράρτ. 3^{44}, 3^{44} σχόλ.δίς, Βακτ. αρχιερ. 151.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) (Επίθ.) ποινικός (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 397]. Βλ. και

Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.): *Εγκληματικόν δικαστήριον εν ώ εγκλήματα, τουτέστι φόνοι, αναισχυντίαι, κόνδυλοι και τα όμοια εγκαλούνται* Αρμεν., Εξάβ. Α' 2^{30} σχόλ. **2**) (Ως ουσ.) εγκληματίας (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2): *Περί εγκληματικών, οπού τους εβγάζουν από την φυλακήν την εορτήν* Βακτ. αρχιερ. 151.

εγκληματικώς, επίρρ., Αρμεν., Εξάβ. Α' 6^{31}, Ε' 1^{32}.

Το μτγν. επίρρ. *εγκληματικώς* (L-S, λ. *εγκληματικός* Ι).

Ποινικώς (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 397]): *Ού μόνον χρηματικώς, αλλά και εγκληματικώς ενάγεται ο αναγκάζων τινά γράψαι αυτόν κληρονόμον* αυτ. Ε' 1^{32}.

εγκλήτευσις η, Διάτ. Κυπρ. 513^{14}.

Από το *εγκλητεύω* και την κατάλ. *-ις*.

Καταγγελία: *όταν εκ του ρηθέντος Γερμανού των Γραικών αρχιεπισκόπου γίνεται εγκλήτευσις εις τον λατίνον αρχιεπίσκοπον* ό.π.

εγκλητεύω, Ασσίζ. 12^{17}, 92^{3}, 99^{9}, 250^{2}, 265^{30}, 270^{30}, 281^{7}, 282^{9}, 306^{16}, 341^{23}, 349^{12}, 375^{11-2}, 379^{18}, 415^{18}, $416^{18,24}$, 428^{19}, 438^{20}, $456^{1,21}$, 463^{31}, 470^{4}, 484^{14}, Διάτ. Κυπρ. 504^{7}, 508^{25}, 509^{8}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 3^{4}, Δούκ. 405^{14}, Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 925, κριτ. υπ.), Έγγρ. του 16. αι. (?) (Πατρινέλης, ΕΜΑ 12, 1962/65, 139^{18})· *ε γ κ λ ε τ ε ύ ω,* Ασσίζ. 375^{1}.

Από το επίθ. *έγκλητος* και την κατάλ. *-εύω*. Η λ. και στο Du Cange (λ. *εγκλητεύειν*).

1) (Ενεργ. και μέσ.) καταγγέλλω (κάπ.): *είς άνθρωπος εγκλητεύει έτερον άνθρωπον εις την αυλήν* Ασσίζ. 349^{12}· *εάν είς Αρμένης εγκλητεύη εις την αυλήν απού ένα Συριάνον διά χρείος τό του χρωστεί* Ασσίζ. 306^{16}· *εάν γίνεται ότι είς άνθρωπος έλθη ομπρός εις την αυλήν και εγκλητεύεται περί ετέρου* Ασσίζ. 470^{4}. **2**) Επικαλούμαι (δικαστ.): *ένεκα υποθέσεως τινός νομισμάτων χιλιάδων τεσσαράκοντα, ήν ενεκλήτευσεν Φρατζίσκο Δραπέριος* Δούκ. 405^{14}. **3**) Κάνω έφεση: *δέκα χρόνους διδόντες αυτοίς, ίνα εντός τούτων εγκλητεύσωσιν και εύρωσιν όπερ έχουσι δίκαιον* Αρμεν., Εξάβ. Α' 3^{4}. **4**) Προσφεύγω: *πάντες αδικούμενοι δυνηθώσιν μέσον προσφύγειν από τον επίσκοπον τον Γραίκον εγκλητεύσαι εις τον Λατίνον επίσκοπον* Διάτ. Κυπρ. 508^{25}.

Η μτχ. *εγκλητευμένος* ως επίθ.=επικυρωμένος: *υπάρχει δίκαιον του Λευκουσίας αρχιεπισκόπου και της εκκλησίας αυτού εγκλητευμένον πρότερον μετά του ορισμού* Διάτ. Κυπρ. 504^{7}.

έγκλητος η, Έγγρ. του 12. αι. (Σάθ., ΜΒ ς' 634^{1}), Ελλην. νόμ. 515^{5}, 563^{15}, 574^{7}, 576^{16}, Διάτ. Κυπρ. 512^{28}, Βακτ. αρχιερ. 156.

Το θηλ. του επιθ. *έγκλητος* ως ουσ. Η λ. τον 5. αι. (Steph., Θησ.).

1) Έφεση (?) (Η σημασ. τον 5. αι., Steph., Θησ.): *ούκ οφείλομεν αποτουνύν αλλήλοις επιφύεσθαι και εις δικαστήρια και οχλήσεις καθέλκειν τον έτερον έτερος και ή έγκλητον ή έφεσιν μετά την διάλυσιν ανακαλείσθαι* Έγγρ. του 12. αι. (Σάθ., ΜΒ ς' 634^{1}). **2**) Καταγγελία, μήνυση: *Γινωσκέτωσαν πάντες...ότι ημείς γνωρίσαντες από την έγκλητον, ού προεβάλετο η δείνα θυγάτηρ του δείνα κατά του μνηστού αυτής* Ελλην. νόμ. 563^{15}. **3**) Κατηγορία: *σύ δέ κριτά καθήμενος ακούων τας εγκλήτους συντόμως δός τοις θλίβουσιν πληρών πάντων αιτήσεις* Ελλην. νόμ. 515^{5}.

εγκλυστήρι(ον) το, βλ. *κλυστήρι(ν)*.

εγκοίλιον το, Metrol. 130^{8}.

Το μτγν. ουσ. *εγκοίλιον* (L-S, λ. *εγκοίλιος*). Η λ. και σε επιγρ. (L-S, ό.π.) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Andr., Lex., λ. *εγκοίλια*). Για τη λ. βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Ε' 432.

Τα εγκάρσια ξύλα της «κοιλιάς» του πλοίου, οι πλευρές του πλοίου (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. I2 και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., ό.π.): *Έστω είναι το πλοίον χωρούν εν τη πρώτη στοίβη, εν τη πρώρα...κούφα γ', εν τώ προσωτέρω μέρει επί τρισίν εγκοιλίοις ανά κούφα πέντε* ό.π.

έγκοιτον το, Metrol. 129^{19}.

Από το *εγκοιτέω* και την κατάλ. *-ον*. Πβ. και *έγκοιτος* (Ησύχ., λ. *δεμνιοτήρην*).

Καμπίνα (Για τη σημασ. βλ. Metrol. σ. 168): *η αντλία του πλοίου, εν ή το από του αέρος και της θαλάσσης εισερχόμενον ύδωρ εν τω πλοίω επισωρεύεται, εμετράτο, ούτε η άπασα πρύμνια, αλλά διετηρείτο αμέτρητον εις απόθεσιν των εγκοίτων των ναυτών* ό.π.

εγκολαπτός, επίθ., Ριμ. Βελ. 877, Παΐσ., Ιστ. Σινά 1793.

Το μτγν. επίθ. *εγκολαπτός*.

α) Σκαλιστός (Βλ. Steph., Θησ.): *ο θρόνος ήν εγκολαπτός, ολολαμπίς χρυσίζων* Ριμ. Βελ. 877· **β**) (προκ. για γράμματα) χαραγμένος (Η σημασ. μτγν., L-S): *Εισί δέ και εγκολαπτά γράμματα των Εβραίων* Παΐσ., Ιστ. Σινά 1793.

εγκολαπτώς, επίρρ., Παΐσ., Ιστ. Σινά 709.

Από το επίθ. *εγκολαπτός*.

Χωνευτά (εδώ στον τοίχο), ένθετα: *Ευρίσκεται και μάρμαρον εγκολαπτώς θεμένον, δηλοποιούν την ίνδικτον καί τον καιρόν γραμμένον* ό.π.

εγκολπίζω, Ερμον. Μ 225, Δούκ. 51^{14}.

Το μτγν. *εγκολπίζω*.

Α' (Ενεργ.) περιβάλλω με αγάπη (Πβ. και L-S στη λ. II1): *Ιατρός εν τοις ανθρώποις ως ατίμητον εν κόσμω πρέπει να τον εγκολπίζουν* Ερμον. Μ 225. **Β'** (Μέσ.) περιβάλλομαι (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II3): *λιμένας, οίους εγκολπίζεται η Ιωνία* Δούκ. 51^{14}.

εγκόλπιον το, Διγ. Ζ 2086, Ιμπ. 63, 229, 237, 536, 795, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 415, Διγ. Ἀνδρ. 360^{17}· *γ κ ό λ φ ι (ν),* Ιμπ. (Legr.) 63, 255, 622, Ερωφ. Α' 340, Βίος Δημ. Μοσχ. 478, Σεβήρ., Διαθ. 191^{92}, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [530], Διγ. Ο 1997· *γ κ ό ρ φ ι,* Γεωργηλ., Θαν. 130· *ε γ κ ό λ π ι (ν),* Κρασοπ. 109, Ιμπ. 544, 557, 599, 797, 798, 851, 857, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 375· *ε γ κ ό λ φ ι ο ν,* Διγ. (Trapp) Esc. 989, Πόλ. Τρωάδ. 322, Ερωτοπ. 562, Ιμπ. (Legr.) 608, 911· *ε γ κ ό ρ φ ι,* Γεωργηλ., Θαν. 130· *κ ό λ φ ι,* Βεντράμ., Φιλ. 155, Ἔγγρ. του 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 67^{70}, 176^{62}).

Το ουδ. του επιθ. *εγκόλπιος* ως ουσ. Η λ. τον 10. αι. (Steph., Θησ.). Τ. *'γκόλφι* στον Κατσαΐτ. Η λ. και σήμ. ως λόγ. και οι τ. *γκόλφι* και *εγκόλφι* και σήμ. σε δημ. τραγ. και στη λογοτ. (Δημητράκ.).

1α) Εγκόλπιο, φυλαχτό (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *γκόλφι* 1): *εβγάνει το εγκόλπιον και δίδει-το την κόρην* Ιμπ. 536· *Η ρήγισσα διαμάντινο κόλφι είχε στο λαιμόν-*

της Βεντράμ., Φιλ. 155· **β**) το επιστήθιο του αρχιερέα που εικονίζει το Χριστό σάν επίσημο διακριτικό της αρχιερατικής εξουσίας: *Το γκόλφι της εκκλησίας το μεγάλο, οπού ελειτούργουνα...να το δώσετε του γκαστάλδου* Σεβήρ., Διαθ. 191^{92}. **2**) (Γεν.) πράγμα πολύτιμο, κόσμημα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 2): *λάβης δέ και την προίκα-σου εκ ταύτης της ημέρας, κιντηνάρια είκοσι, νομίσματα παλαία* (παραλ. 7 στ.), *εγκόλπια πολύτιμα, ά έχει της μητρός-της* Διγ. Ζ 2086.

εγκολπώ, Δούκ. 115^{12}.

Η λ. στον Αριστ.

(Μέσ.) κατέχω, καταλαμβάνω: *την ηγεμονίαν του Ατήν ού δι' εμέ, αλλά διά σέ ταύτην εγκολπούμαι* ό.π.

εγκόλφιον το, βλ. *εγκόλπιον*.

έγκοπτος, επίθ., Γεωργηλ., Βελ. 661· *ε γ κ ο φ θ ό ς,* Διήγ. Βελ. 504· *ε γ-κ ο φ τ ό ς,* Ιμπ. 391.

Από το *εγκόπτω* και την κατάλ. *-τός*. Η λ. στον Ψευδο-Κωδ., Οφφικ. $154^{3,27}$.

Χαραγμένος, σκαλισμένος (Η σημασ. στον Ψευδο-Κωδ., Οφφικ., ό.π.): *κόρακαν είχεν εγκοφτόν στου κασσιδίου την τρούλλαν* Ιμπ. 391.

εγκόρφι το, βλ. *εγκόλπιον*.

εγκόσμια τα, Θησ. Β' [22^{3}], Αξαγ., Κάρολ. Ε' 587, 966, Ιστ. Βλαχ. 1342.

Το μτγν. ουσ. *εγκόσμια* (Lampe, Lex., λ. *εγκόσμιος*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εγκόσμιος*).

1) Τα επίγεια αγαθά (Βλ. Lampe, Lex. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *εγκόσμιος*): *τα εγκόσμια αυτών και τας περιουσίας ευρήσεις εν ταις πόλεσιν* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 587. **2**) Στολίδια (Βλ. και Steph., Θησ., λ. *εγκόσμιον*): *εκεί του εφορέσασι βασιλικά εγκόσμια* Θησ. Β' [22^{3}].

εγκοσμίζω, Θησ. Θ' [72^{1}], Διήγ. Αλ. V 51, 73.

Από τον αόρ. του *εγκοσμέω* και την κατάλ. *-ίζω*.

Στολίζω, εξωραΐζω (Πβ. και L-S, λ. *εγκοσμέω* II): *κοντάρια αλεφάντινα, εγκοσμισμένα* Διήγ. Αλ. V 51.

εγκοσμώ, Σπαν. Ο 142, Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α' 439, Σφρ., Χρον. μ. 40^{1-2}, Βυζ. Ιλιάδ. 850, Ιστ. πατρ. 130^{17}, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 374, Παΐσ., Ιστ. Σινά 599, 659, 1241, 1245.

Το αρχ. *εγκοσμέω*.

Στολίζω (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εγκοσμέω* II): *σπαθίν εγκοσμημένον* Σπαν. Ο 142.

εγκουσάτος, επίθ., Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 222, 264, κριτ. υπ.), Χρον. Μορ. Η 2938, 4577.

Από το *εξκουσάτος*‹λατ. *excusatus* (Βλ. Τριαντ., Ἀπ. Α' 363).

Απαλλαγμένος από υποχρεώσεις, προνομιούχος: *χρυσόβουλλον τους ήφερεν, όλοι να είναι εγκουσάτοι* Χρον. Μορ. Η 4577.

εγκούσιον το, Χρον. Μορ. Η 3025.

Από το ουσ. *εξκουσεία*. Βλ. και Τριαντ., Άπ. Α' 363.

Απαλλαγή από φόρους, προνομιακή κατάσταση (Για τη σημασ. βλ. και Jacoby D., Trav. et Mém. 2, 1967, 444): *συμβίβασιν εζήτησαν του να έχουσιν εγκούσιον* ό.π.

εγκοφθός και **εγκοφτός,** επίθ., βλ. *έγκοπτος*.

έγκρασμα το, Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 297, 433, 674, κριτ. υπ.).

Από το *εγκράζω* και την κατάλ. *-μα*.

(Προκ. για άλογα) χλιμίντρισμα: *ήσαν εγκράσματα αλόγων* αυτ. 433.

εγκραταιώ, Φυσιολ. 354^{5-6}.

Από την πρόθ. *εν* και το *κραταιώ*. Η λ. τον 10. αι. (Steph., Θησ.).

(Μέσ.) γίνομαι κραταιός, ενισχύομαι, δυναμώνομαι (Η σημασ. τον 10. αι., Steph., Θησ.): *σύ δέ εγκραταιού εν πίστει* ό.π.

εγκράτεια η, Βίος οσ. Αθαν. 256, Φυσιολ. (Legr.) 404, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{183}, Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.) 309, Εις Θεοτ. 56, Έγγρ. του 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ.Μ 7, 1968, 16^{24}, 88^{10}, 111^{34}), Αποκ. Θεοτ. ΙΙ 81, Βακτ. αρχιερ. 179· *ε γ κ ρ α τ ε ι ά*, Βεντράμ., Γυν. 224 (έκδ. *εγκρατεία*· διορθώσ. *εγκρατειά*).

Το αρχ. ουσ. *εγκράτεια*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Το να είναι κάπ. εγκρατής (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι και σήμ., Δημητράκ.): *Ακόμη και ξεχωριστά άλλες πέντε Παρθένες δια νά 'χουσιν την εγκρατειά άγιες είναι σωσμένες* Βεντράμου, Γυναικών Ιστορία 224· *Περί σωφροσύνης και εγκρατείας κληρικών. εις τας εαυτών γυναίκας, οπού πρέπει να έχουν, όταν θέλουν να λειτουργήσουν* Βακτ. αρχιερ. 179. **2**) Αποχή από κ. (Η σημασ. τον 12. αι., Steph., Θησ. 102 D και Δημητράκ.): *εγκράτειαν εξακουστήν στον εμαυτόν εποίκες, μέσα εις έρημον βαθειάν την κατοικιάν ευρήκες* Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{183}. **3**) Υποχρέωση (Για τη σημασ. βλ. Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ 7, 1968, 284): *διά τέλειαν πληρωμήν έλαβεν απέ τον ειρηθέντα αγοραστή ρεάλια σταυράτα των οκτώ κομματιών πο 7, ήτοι επτά, με εγκράτεια του αγοραστή πάντα να το έχη τριγύρου τραφοκοπιασμένον* Έγγρ. του 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ.Μ7, 1968, 88^{10}).

εγκρατεύω, Ελλην. νόμ. 583^{5}, Περί μεθύσου 609^{79}.

Το ενεργ. του *εγκρατεύομαι*, που απ. στον Αριστ. (L-S, λ. *εγκρατεύομαι*).

Είμαι εγκρατής (ιδίως ως προς τις σωματικές ηδονές) (Η σημασ. στον Αριστ., L-S, ό.π. Ι): *γυναίκα εχήρευσεν και ουδέν δύνεται εγκρατεύσαι, αλλά θέλει να πέση εις δεύτερον γάμον* Ελλην. νόμ. 583^{5}.

εγκρατής, επίθ., Σοφιαν., Παιδαγ. 106, Συναδ., Χρον. 42· *ε γ κ ρ ά τ η ς*, Δούκ. 123^{22}, Ψευδο-Σφρ. 232^{33}.

Το αρχ. επίθ. *εγκρατής*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που αυτοκυριαρχείται (Η σημασ. αρχ., L-S, στη λ. ΙΙΙ2 και σήμ., Δημητράκ., στη λ. 4): *ήτον ώς μδ' χρονών άνθρωπος, δουλεύτρια κατά πολλά και εγκρατής* Συναδ., Χρον. 42.

εγκρέμαμαι, Συνθήκ. Καλλ. 330.

Από την πρόθ. *εν* και το *κρέμαμαι* (Βλ. και L-S Κων/νίδη Συμπλ.).

Κρέμομαι (Για τη σημασ. βλ. L-S Κων/νίδη Συμπλ.): *το παρόν γράμμα εποιήσαμεν και τω ημετέρω σιγγίλλω εγκρεμαμένω ενετείλαμεν βεβαιώσαι εν αυτώ ιδίαις χερσίν υπογράψαντες* ό.π.

εγκρεμνίζω, βλ. *γκρεμνίζω*.

εγκρεμνό(ν) το, βλ. *γκρεμνός*.

εγκρεμ(ν)ός ο, βλ. *γκρεμνός*.

εγκρεμό(ν) το, βλ. *γκρεμνός*.

εγκρημνίζω, βλ. *γκρεμνίζω*.

έγκριμαν, Αχιλλ. L 390, εσφαλμ. γρ. αντί *έγκρυμμαν* (Βλ. Αχιλλ., Haag, L 410 και Ξανθ., B-NJ 2, 1921, 203).

εγκριματώ· *ενεκριματούσαν*, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 862, πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *αγγριομανούσαν* (Βλ. *αγγριομανώ*).

έγκριτος, επίθ., Χρον. Τόκκων 1199, Καρτάν., Διαθ. 245.

Το αρχ. επίθ. *έγκριτος*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

α) (Προκ. για πρόσ.) διακεκριμένος, εκλεκτός, εξαίρετος (Η σημασ. στον Πορφυρογ., Προς Ρωμαν. 72^{145} και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 2): *τους εγκριτότερους και γνήσιους του δεσπότου, αυτούς τους βουλατόρους-του, που ήξευραν την καρδιάν-του* Χρον. Τόκκων 1199· **β**) (προκ. για πράγμα) αυθεντικός (Για τη σημασ. βλ. Lampe, Lex. στη λ. 2): *ηβουλήθην ποιήσαι εκλογήν τα έγκριτα και αναγκαία πάντα της Παλαιάς τε και Νέας Διαθήκης* Καρτάν., Διαθ. 245.

εγκρυβώμαι, Χρησμ. Ι 47· *'γ κ ρ υ β ώ μ α ι* ή *'γκρύβομαι*, Αχιλλ. L 159.

Από το *εγκρύβομαι*.

Κρύβομαι: *είτιναν δώ εις την μάχην του πολέμου και βούλεται να 'γκρυβηθή ή βούλεται να φύγη* Αχιλλ. L 159.

έγκρυμμα(ν) το, Διγ. (Trapp) Gr. 1248, 2913, Διγ. Ζ 1686, 1692, Ερμον. Θ 131, Χρον. Μορ. Η 1054, 5375, 6993, 6994, 7022, 7065, Χρον. Μορ. Ρ 1054 (έκδ. *εκρύμματα*· διορθώσ.), Αχιλλ. L 390, Χρον. Τόκκων 2327, 3775, Μαχ. 360^{29}, 444^{26}, 636^{19}, 662^{15}, Αρμούρ. 93, 159, Βουστρ. 462· *έ κ ρ υ μ μ α (ν)*, Μαχ. 636^{25}.

Το μτγν. ουσ. *έγκρυμμα* (Sophocl., λ. *έγκρυμμα*).

α) Ενέδρα (Η σημασ. μτγν., Sophocl., ό.π.): *έτεροι δέ ενήδρευον εγκρύμματα ποιούντες* Διγ. (Trapp) Gr. 2913· **β**) κρύψώνας, κρησφύγετο (Για τη σημασ. βλ. Schirò [Χρον. Τόκκων σ. 560]): *ημέραν εκατέστησαν... ...να σκάσουν τες λουμπάρδες, να ηκουστή εις το έγκρυμμα, να δράμουσιν ευθέως* Χρον. Τόκκων 3775.

εγκρυμματώνω, Τρωικά 534^{7}.

Από το ουσ. *έγκρυμμα* και την κατάλ. *-ώνω*.

(Μέσ.) κρύβομαι: *οι άνδρες οπού ήσαν έσω εις το ξυλάλογον εγκρυμματωμένοι εξέβησαν μετά σιωπής* ό.π.

εγκρύπτω, Μανασσ., Χρον. 6502.

Το αρχ. *εγκρύπτω*.

(Μέσ.) κρύβομαι (Η σημασ. του 6. αι., L-S): *εγκρυπτόμενος θαλάμοις βασιλείοις* ό.π.

έγκρυφα, επίρρ., Φλώρ. 1336, Ιμπ. 371, Βυζ. Ιλιάδ. 561.

Από το επίθ. *έγκρυφος*.

Κρυφά: *Είχεν κ' εκείνος έγκρυφα πόνους από καρδίας* Ιμπ. 371.

εγκρυφεύω· *εγκρύφευσαν*, Γεωργηλ., Βελ. 317, εσφαλμ. γρ. αντί *εγκούφευσαν* (Βλ. Lambr. Coll. LI) (Βλ. *κουφεύω*).

έγκρυφος, επίθ., Βυζ. Ιλιάδ. 343.

Από την πρόθ. *εν* και το επίθ. *κρυφός*. Η λ. του 5. αι. (L-S).

Κρυφός, μυστικός (Η σημασ. του 5. αι., L-S): *δώρα έγκρυφα τους άρχοντας να δώση* ό.π.

εγκύκλιος, επίθ., Σοφιαν., Παιδαγ. 108.

Το αρχ. επίθ. *εγκύκλιος*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

(Προκ. για μαθήματα) που αναφέρονται στη γενική μόρφωση (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. ΙΙΙ3. Βλ. και Πρωΐας Λεξ.): *μάλιστα να σπουδάζη εις τα καλούμενα εγκύκλια μαθήματα* ό.π.

έγκυκλος, επίθ., Ιστ. πατρ. 147[16].

Το μτγν. επίθ. *έγκυκλος*.

(Προκ. για επιστολή) που απευθύνεται σε πολλούς, γενικός, εγκύκλιος: *η παρούσα ημών έγγραφος απόφασις εν εγκύκλου επιστολής απολέλυται ήδη* ό.π.

εγκυλίω, (Ι), Ορνεοσ. αγρ. 534[10].

Η λ. στον Ιπποκράτη (L-S, λ. *εγκυλίνδω*).

Κυλώ κ. μέσα σε κ. άλλο: *ούτως...προθρέψεις την τροφήν αυτού εις ταύτην* (ενν. *την τροφήν*) *εγκυλίσας* ό.π.

εγκυλίω, (ΙΙ)· *εγκυλισθήκαν*, Τζάνε, Κρ. πόλ. 136[25], εσφαλμ. γρ. αντί *εκυλισθήκαν*.

εγκυμονούμαι, Μακρεμβ., Υσμ. 162[19], Αρμεν., Εξάβ. Ε' 5[1].

Το μτγν. *εγκυμονέω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Κυοφορούμαι, είμαι έμβρυο (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ.): *Έκτος* (ενν. *τρόπος*), *όταν στρατιώτου υιός εγκυμονούμενος παρ' αυτῷ εν τη ποιήσει της διαθήκης ηγνοήθη* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 5[1]. **2**) (Προκ. για άνθος) είμαι μπουμπούκι: *των ρόδων το μέν προκύπτει της κάλυκος, το δέ εγκυμονείται* Μακρεμβ., Υσμ. 162[19].

έγκυος, επίθ., Ασσίζ. 398[29], Φλώρ. 122, Φυσιολ. (Legr.) 19, 20, Βυζ. Ιλιάδ. 20, 723.

Το αρχ. επίθ. *έγκυος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Προκ. για γυναίκα και ζώο θηλυκό) έγκυος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Υπήρχον δέ αμφότεραι έγκυες την γαστέρα* Φλώρ. 122· *ευθύς εκεί πυρώνεται, συγγίγνεται τη θήλη κάκείνη εγγαστρώνεται και έγκυος υπάρχει* Φυσιολ. (Legr.) 19.

Το ουδ. ως ουσ.=έμβρυο: *χρόνους πενήντα το βαστά το έγκυον η θήλη* Φυσιολ. (Legr.) 20.

εγκυούμαι, Φυσιολ. (Legr.) 129, Φυσιολ. (Zur.) V[15].

Από την πρόθ. *εν* και το *κυούμαι*.

(Προκ. για θήλυ) συλλαμβάνω: *αι θήλαι τον γόνον γάρ λαμβάνουσιν εκ των αρσενικών τε και εγκυούνται* Φυσιολ. (Legr.) 129.

εγκύω, Ιμπ. 48.

Η λ. στον Αριστ. (Steph., Θησ.).

Κυοφορώ (Η σημασ. στον Αριστ., Steph., Θησ.): *χάριν ελάβαν εκ Θεού και η κόρη εγγαστρώθη· η κόρη η πανεξαίρετος έγκυσεν την γαστέρα* ό.π.

εγκυωμένη, μτχ. επίθ. θηλ., Βίος Αλ. 421.

Από το επίθ. *έγκυος*.

Έγκυος: *Επαναστρέψας Φίλιππος τοίνυν εκ του πολέμου, εγκυωμένην δ' ούν ευρών ομόζυγα την τούτου, έφησε τάχος προς αυτήν* ό.π.

εγκωμιάζω, Τρωικά 532[5], Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 404, Προδρ. ΙΙΙ 1d (χφ. Η) (κριτ. υπ.), Βέλθ. 646, Πόλ. Τρωάδ. 608, Χρον. Μορ. Η 1460, Πουλολ. Ζ 24, Πουλολ. 21, Θρ. Κων/π. Πολλ. 91, Ιστ. Βλαχ. 2189, 2469, Βίος αγ. Νικ. 45, 76, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 22, Διγ. Ο 2200.

Το αρχ. *εγκωμιάζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Βλ. και Andr., Lex.

1α) Επαινώ, εξυμνώ (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *πάντες εγκωμιάζουσιν, όλοι τον επαινούσιν* Ιστ. Βλαχ. 2189· *είπε και εγκωμίασεν εμβλέποντα την κόρην* Βέλθ. 646· **β**) τιμώ: *Γιατί ο είς τσ' εχάρισε τ' όνομα που βαστάζει και κεφαλή την έκραξε που την εγκωμιάζει* Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 22. **2**) Αναφέρω (απλώς): *τρέχουσιν πάντες, βασιλείς, άρχοντες, μεγιστάνοι, αρχόντισσες ευγενικές, βασιλέων θυγατέρες, μικροί, μεγάλοι, άπαντες, τίς να τους εγκωμιάση;* Πόλ. Τρωάδ. 608.

εγκώμιον το, Διγ. Gr. Ι1, Διγ. Ο 1972.

Το αρχ. ουσ. *εγκώμιον*. (L-S, λ. *εγκώμιος* ΙΙ2) Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Επαινετικός λόγος (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *σκύπτει και προσκυνά-τον και με πολλά εγκώμια αρχίζει και τιμά-τον* Διγ. Ο 1972.

έγλαμπρ—, βλ. *έκλαμπρ—*.

εγλέγω, βλ. *εκλέγω* (Ι).

εγλήγορα, επίρρ., βλ. *γρήγορα*.

εγλήγορος επίθ., βλ. *γρήγορος*.

εγλιστρώ, βλ. *γλιστρώ*.

εγλογή η, βλ. *εκλογή*.

εγλυκαμένος, μτχ., βλ. *γλυκαίνω.*

εγλυτώνω, βλ. *γλυτώνω.*

[**εγλύτωσις** η, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 9206.
Από τον αόρ. του *εγλυτώνω* και την κατάλ. *-ις*].
Σωτηρία: *Εις τούτην την εγλύτωσιν είς νόθος εσκοτώθη* ό.π.

εγλύω, βλ. *γλύω.*

έγνεμα το, βλ. *νεύμα.*

εγνέφω, βλ. *νεύω.*

εγνήσιος, επίθ., βλ. *γνήσιος.*

έγνοια η, βλ. *έννοια.*

εγνοιάζω, -ομαι, βλ. *εννοιάζω, -ομαι.*

εγνοιανός, επίθ., βλ. *εννοιανός.*

εγνοώ, βλ. *εννοώ.*

εγνώθω, βλ. *γνώθω.*

εγνώμων, επίθ., βλ. *ευγνώμων.*

εγνώρα η, βλ. *γνώρα.*

εγνωρίζω, βλ. *γνωρίζω* (I).

εγνωριμάδι το, βλ. *γνωριμάδι.*

εγνωριμία η, βλ. *γνωριμία.*

εγνώριμος, επίθ., βλ. *γνώριμος.*

εγνωριμότης -τητα η, βλ. *γνωριμότης -τητα.*

εγνώρισις η, βλ. *γνώρισις.*

εγνώριστος, επίθ., βλ. *γνωριστός.*

έγνωστος, επίθ., βλ. *γνωστός.*

εγόι, επιφ., βλ. *γόι.*

εγόρα, βλ. *αγοράζω.*

εγούγια, επιφ., βλ. *γόι.*

εγραφον το, βλ. *έγγραφον.*

εγραφος, επίθ., βλ. *έγγραφος* (I).

εγράφως, επίρρ., βλ. *εγγράφως.*

εγρεμνός και **εγρεμός** βλ. *γκρεμνός.*

εγρήγορα, επίρρ., βλ. *γρήγορα.*

εγρήγορος, επίθ., βλ. *γρήγορος.*

εγρηγορώ, βλ. *γρηγορώ.*

εγροίκησις η, βλ. *αγροίκησις.*

εγροικώ, βλ. *αγροικώ.*

εγταλώνω· *εγτάλωσε,* Γεωργηλ.,Θαν. 383, εσφαλμ. γρ. αντί *εντάλωσε* (βλ. *ενταλώνω*).

εγυμνός, επίθ., βλ. *γυμνός.*

εγυμνωμένος, μτχ., βλ. *γυμνώνω.*

εγύροθεν, επίρρ., βλ. *γύροθεν.*

εγχαράσσω -ττω, Μακρεμβ., Υσμ. 263^{23}, Βίος οσ. Αθαν. 252, 255, Γεωργηλ., Βελ. 773.

Το μτγν. *εγχαράσσω.* Η λ. και σε επιγρ. (L-S).

α) Χαράσσω κ. κάπου, γράφω (Η σημασ. μτγν. και σε επιγρ., L-S στη λ. I): *ταύτα τε ιδιοχείρως εγχαράξας και τη του αρχιερέως επιγραφή βεβαιώσας* Βίος οσ. Αθαν. 252· **β**) (προκ. για νομίσματα) χαράσσω (Η σημασ., μτγν., L-S στη λ. I): *τ' ονομάν-του έγραψες εις τα νομίσματά-σου, εις μιάν εγχάραξες μεριάν κορμίν της βασιλειάς-σου* Γεωργηλ., Βελ. 773.

εγχειρίδιον το, Atsalos, Term. 86· ***ε γ χ ε ι ρ ί δ ι,*** Ρωσσέρ. 8.

Το αρχ. ουσ. *εγχειρίδιον* (L-S, λ. *εγχειρίδιος*). Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Μικρό βιβλίο (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. II3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4. Βλ. και Θαβώρ., Ουσιαστ. 102): *υψηλονούς Αυγουστίνος εις το εγχειρίδι* Ρωσσέρ. 8.

εγχειρίζω, Ασσίζ. 439^{8}, Ελλην. νόμ. 553^{31}, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8^{18} δίς· *'χ ε ι ρ ί ζ ω,* Ασσίζ. 442^{20}. Βλ. και *χειρίζω.*

Το αρχ. *εγχειρίζω.*

I (Ενεργ.) (με το ουσ. κληρονομία) αποκτώ, αποδέχομαι κληρονομιά (Βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 397]. Βλ. και Du Cange, λ. *εγχειρίζειν*): *Ψυχή τις εγχειρίζει την κληρονομίαν, κάν μή άψηται κληρονομιαίου πράγματος, όθεν εάν ενέχυρα εν τη κληρονομία όντα ή αλλότριον πράγμα ως κληρονομιαίον κατάσχη, εγχειρίζειν την κληρονομίαν δοκεί* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8^{18} δίς. **II** Μέσ. **1**) Αποκτώ, λαμβάνω: *εάν ο πατήρ ού η μήτηρ ένι εις το σακέλλιον τους Σαρακηνούς εις αναλύτρωσιν διά καρτέσια μίαν ομάδαν και θέλου να πάρουν τον υιόν αμάχιν διά τα αυτά καρτέσια έως όπου να τα εγχειριστούν και εκείνος ουδέν θέλει να εμπή διά λόγου-τους* Ασσίζ. 439^{8}. **2**) Κρατώ, κατέχω: *είδαν τον κλέφτην εχειρισμένον το ρούχον τό έκλεψεν, ού είδαν-τον να το ρίψη και να φύγη* Ασσίζ. 442^{20}. **3**) Υπάγομαι: *Εάν παρά τας διατάξεις τας ωρισμένας εκ της επαρχίας, εν ή εγχειρίζεται, επάρη γυναίκα* Ελλην. νόμ. 553^{31}.

εγχείρισις η, Δούκ. 203^{28}.

Το αρχ. ουσ. *εγχείρισις.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Παράδοση: *τάττων και υπερμεγέθη δωρήματα και πολλού λόγου άξια, πλήν της Καλλιουπόλεως και των δύο παίδων την εγχείρισιν* ό.π.

εγχειρώ, Λόγ. παρηγ. L 516· *χ ε ι ρ ώ,* Λόγ. παρηγ. L 213, 216, Λόγ. παρηγ. O 37, Καλλίμ. (Pichard) 1138, Διήγ. Βελ. (Cant.) 273, Φλώρ. 955, Απολλών. 800, Λίβ. P 607, 2539, Λίβ. Sc. 2140, 2424, 2554, 3022, Λίβ. N 2954, 3496, 3608, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1730, Γεωργηλ., Θαν. 283, Διγ. Άνδρ. 318^{12}, 321^{13}, 323^{12}, 339^{23}, 354^{2}, 366^{9}, 378^{6}, 405^{19}, κ.α.· *χ ε ρ ώ,* Διγ. (Trapp) Esc. 42, 216, 490, Διήγ. Βελ. 271, Λίβ. P 2332, 2406, Λίβ. Esc. 882, 3602, 3781, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 364, Ιμπ. 749, Πεντ. Γέν. VI 1, IX 20, Αρ. XVII 11, Δευτ. II 24, 31, III 24 κ.α.

Το αρχ. *εγχειρέω*. Ο τ. *χειρώ* και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex., λ. *χειρώ*). Για τον τ. *χερώ* βλ. Χατζιδ., Αθ. 26, 1914, ΛΑ 54 και Χατζιδ., ΜΝΕ Β′ 568. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

Αρχίζω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex., ό.π.): *Εχείρησεν να με ερωτά πώς εκατευοδώθην* Λίβ. Sc. 2554 (κριτ. υπ.).

εγχέω, Ψευδο-Σφρ. 392^{29}.

Το αρχ. *εγχέω*.

(Με αντικ. το ουσ. *ύβρις*) βρίζω: *ύβρεις ενέχεε* (ενν. *ο αμιράς*) *και ελοιδόρει* ό.π.

εγχόρηγος, επίθ., Πρόδρ. 5^{1}, Αρμεν., Εξάβ. Γ′ 8^{43}.

Από την πρόθ. *εν* και το ουσ. *χορήγιον*. Η λ. τον 7. αι. (Sophocl.). Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Δ′ 258 σημ. 7.

Που είναι κτισμένος με χορήγι (=ασβέστη) (Η σημασ. τον 7. αι., Sophocl. στη λ. 1): *Οι τοίχους εργαζόμενοι και θόλους εγχορήγους* Αρμεν., Εξάβ. Γ′ 8^{43}.

εγχρονίζω, Ορνεοσ. αγρ. 548^{19}.

Το αρχ. *εγχρονίζω*.

Χρονίζω (Για τη σημασ. πβ. και L-S στη λ. II): *εάν δέ ίδης* (ενν. *τον ιέρακα*) *εν τη αρρωστία εγχρονίζοντα* ό.π.

εγχρονισμός ο, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 57^{20}.

Το μτγν. ουσ. *εγχρονισμός*.

Αργοπορία (Η σημασ. μτγν., L-S): *ο επί πολύ αυτόθι του καταράτου Παντοδυνάμου εγχρονισμός μετρίως ημάς αποκνεί* ό.π.

εγχυματίζω, Ιερακοσ. 391$^{28-9}$, 395$^{14-5}$, 398^{13}, 424^{21}, 425^{31}, 436^{19}, 438^{19}, 450^{17}, Κυνοσ. 589^{27}.

Το μτγν. *εγχυματίζω* (Βλ. και L-S).

Χύνω μέσα, ενσταλάζω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. III): *δαφνίνω ελαίω εγχυμάτιζε εις εκάστην ρίνα σταγόνας δύο* Ιερακοσ. 424^{21}.

εγχυματισμός ο, Ιερακοσ. 412^{16}, 474^{25}.

Το μτγν. ουσ. *εγχυματισμός*.

Ενστάλαξη υγρού (Η σημασ. μτγν., L-S): *εγχυμάτιζε διά των ρινών και ίστα μετά τον εγχυματισμόν επί τον ήλιον* αυτ. 412^{16}.

εγχώννυμι, Παντεχνή, Κυνηγ. 47.

Το μτγν. *εγχώννυμι*.

Μέσ. (με το ουσ. *πειρασμός*) χώνομαι (μεταφ.): *πειρασμοίς εγχωσθείς, ούς οίμαι τον πτερνιστήν ανορύξαι...προσεχρησάμην θέμενος ες επίκουρον* ό.π.

εγχωρίως, επίρρ., Μανασσ., Χρον. 1491, Act. Xén. 32^{103}, Καρτάν., Διαθ. 225.

Η λ. σε σχόλ. (Steph., Θησ.).

Κατά τη συνήθεια των εγχωρίων του τόπου (Η σημασ. σε σχόλ., Steph., Θησ.): *ουίτουλον τον δάμαλιν εκάλουν εγχωρίως* Μανασσ., Χρον. 1491.

εγώ, αντων., Αχιλλ. O 372, Πεντ. Γέν. XV 2, Λευιτ. XXII 3, Ερωφ. Ιντ. γ′ 2, 51, 85, Δ′ 89, 192, 357, 616, Βοσκοπ. 464, Ερωτόκρ. Α′ 763, 995, Β′ 57, 794, 898, 905, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 95, κ.π.α.· *'γ ώ,* Λίβ. N 63, Αχιλλ. L 901, Αλεξ. 1516, 1545, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 39, Κυπρ. ερωτ. 8^{2}, Ερωφ. Ε′ 244, Ερωτόκρ. Α′ 633, Γ′ 121, 160, κ.π.α.· *ε ώ,* Σεβήρ.-Μανολ., Επιστ. 171^{25}· εν. γεν. *ε μ ε ν ό ς,* Χρον. σουλτ. 140^{12}· *μ ο υ (μ ο υ),* Μακρεμβ., Υσμ. 161^{22}, Ασσίζ. 155^{29}, 158^{23}, Απόκοπ. 77, Κορων., Μπούας 68, Φαλιέρ., Θρ. 256, Παϊσ., Ιστ. Σινά 49, Κυπρ. ερωτ. 108^{6}, Βοσκοπ. 244, Ερωτόκρ. Α′ 1062, Β′ 57, 59, 63, 897, Θυσ.^{2} 60, Ροδολ. Ε′ [15, 19], κ.π.α.· αιτ. (ενίοτε σε χρ. γεν.) *(ε) μ έ (ν),* Σπαν. A 37, Προδρ. I 29, II G 23, 24, 26ο, III 114, 115, 431, Καλλίμ. 2413, Ασσίζ. 434^{13}, Διγ. (Trapp) Esc. 143, Χρον. Μορ. P 5352, Φλώρ. 1647, Λίβ. Sc. 657, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1197, Αχιλλ. O 458, Ανακάλ. 29, Μαχ. 444^{6}, Απόκοπ. 65, Σαχλ., Αφήγ. 440, Ψευδο-Σφρ. 150^{19}, 156^{2}, Πεντ. Γέν. III 12, XII 12, 18, XIV 21, Αρ. VIII 14, Κυπρ. ερωτ. 68^{6}, 85^{13}, 94^{65}, 104^{11}, Ερωφ. Δ′ 686, 695, Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών τν′, Ερωτόκρ. Α′ 1241, Γ′ 100, Διήγ. ωραιότ. 41, 42, κ.π.α. *(ε) μ έ ν α (ν),* Προδρ. I 105, II G 32, III 268 (χφφ. g VCSA) (κριτ. υπ.), IV 21 (χφ. g) (κριτ. υπ.), 185, Διγ. (Trapp) Esc. 394, 452, Πτωχολ. P 217, Μαχ. 402^{35}, Σαχλ., Αφήγ. 318, 511, Κυπρ. ερωτ. 67^{5}, Ερωφ. Ιντ. γ′ 82, Δ′ 52, 185, 338, 382, 399, 422, 585, 650, 705, Βοσκοπ. 451, Σεβήρ., Διαθ. 191, 192, Ερωτόκρ. Α′ 918, 931, 1342, Β′ 828, Ροδολ. Α′ [26, 29], Διγ. O 1942, κ.π.α.· πληθ. ονομ. *(ε) μ ε ί ς,* Προδρ. III 74α (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), Μαχ. 368^{14}, 380^{24}, Αλεξ. 1521, 2029, Ερωφ. Ιντ. γ′ 87, 119, Ρωσσέρ. 25, Λίμπον. Επίλ. 25, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 87, κ.π.α.· αιτ. (ενίοτε σε χρ. γεν.) *(έ) μ ά ς,* Διγ. (Trapp) Esc. 1010, Χρον. Μορ. P 3652, 3658, Λίβ. P 1999, Αχιλλ. N 149, Μαχ. 380^{11}, Γεωργηλ., Θαν. 208, Απόκοπ. 113, 146, Πένθ. θαν.^{2} 102, Ερωφ. Α′ 611, Ιντ. β′ 56, 133, γ′ 55, Ερωτόκρ. Α′ 1301, 1596, Β′ 27, Θυσ.^{2} 169, 293, 370, Λεηλ. Παροικ. 132, κ.π.α.

Η αρχ. προσωπική αντων. *εγώ*. Οι τ. *εμέ(ν), εμέναν* και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β′ σ. 540) και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Βλ. και Χατζιδ., ΜΝΕ Α′ 57. Ο τ. *εμενός* πιθ. από επίδρ. της κατάλ. του *αυτός*. Ο τ. *εώ* σε βυζ. παροιμ. (Πολ. Ν., BZ 7, 1898, 154) και σήμ. σε ιδιώμ. (Λορεντζ., Αθ. 16, 1904, 222). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) (Για έμφαση ή για αντιδιαστολή) (Η χρ. αρχ., Steph., Θησ. 149D και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εγώ 'πηρέτης να γενώ τάσσω τση μάνητάς-σου* Ερωφ. Ιντ. γ′ 51· *ήρθα κ' εγώ στο κάλεσμα ετούτον οπού γίνη* Ερωτόκρ. Β′ 794· *Τότες εμείς εμείναμεν καμπόσον συγχυσμένοι* Λίμπον. Επίλ. 25· *πάλι εγώ λωλότερος είχα 'σται από κείνο* Ερωφ. Δ′ 616· **β**) (για έμφαση με εκφορά συγχρόνως δύο διαφορετικών τ. της αντων.) (Η χρ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Γλυτώνεις τον άντραν-μου, ο ποίος μεγάλον κακόν και θά-*

νατον θέλει μου δώσειν εμέναν Μαχ. 402[35]· οπού με παρεδώκασιν εις το σκολειόν εμέναν Προδρ. IV 21 (χφ. g) (κριτ. υπ.)· μού 'χουν και πωμένα πολλοί, πως 'κείνο το σπαθί είναι δικό-μου μένα Ερωτόκρ. Β' 828. **2α**) (Η γεν. μού (μου) και η αιτ. (ε)μένα, (ε)μάς ως κτητ. αντων.) (Η χρ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): εγώ στο νού-μου τό 'βαλα να κονταροχτυπήσω Ερωτόκρ. Β' 57· Γιατ' άλλος εις τη χώρα-μας δέν είναι σάν εσένα Ερωτόκρ. Β' 27· Το τέκνο-μας δέν είν' εμάς, μόν' είναι πλιά δικό-ντου Θυσ.[2] 169· «μήν φοβάσαι, γιατί εμένα η ψυχή εσένα αγαπά-σε...» Διγ. Ο 1942· **β**) (με επίρρ.): ποτέ-μου Ροδολ. Ε' [15]· πλιό-μου Ροδολ. Ε' [19]· πάντα-μου Κυπρ. ερωτ. 108[6]. **3**) Ως αυτοπαθής αντων.: πάλιν εξαδιάγερνα και λέγω προς εμέναν Σαχλ., Αφήγ. 318· Τον ίδιο εμένα ντρέπομαι Ροδολ. Α' [29]· ανίσως κ' εις εμέναν ποίσω στρέμμαν ποτέ, θέλω να γράψω ν' αγροικάται Κυπρ. ερωτ. 67[5]. **4**) Οι πλάγιες πτώσεις με ρ. ή με εμπρόθ. προσδιορ. (Η χρ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): κατέχω τούτα που μου λές Ερωτόκρ. Β' 63· μου πλήθυνε τη ζάλη Ερωτόκρ. Α' 1062· μόνην με καταλείψατε Καλλίμ. 2413· όλα τα κάστρη παρευτύς μας θέλουν προσκυνήσει Χρον. Μορ. Ρ 3658· ο αφέντης-μας ο ρήγας έπεψέν-μας Μαχ. 380[11]· Γύρισ', αφέντη-μου, να ζής, γύρισε προς εμένα Ερωφ. Δ' 399· για μέν μηδέν θρηνήσης Κυπρ. ερωτ. 104[11].

εδά, επίρρ., Γλυκά, Στ. 518, Καλλίμ. 2293, Ιων. 216[3], Διγ. (Trapp) Esc. 644, 889, 1463, 1544, Βέλθ. 801, Πόλ. Τρωάδ. 584, 663, Χρον. Μορ. Η 5889, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 141, Φλώρ. 108, 509, Ερωτοπ. 26, 519, 549, 604, Λίβ. Ρ 588, 1994, Λίβ. Sc. 354, Λίβ. Ν 100, 1320, 1567, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1190, 1677, Ντελλαπ., Στ. θρην. 402, 696, Αχιλλ. L 1196, 1242, Χρον. Τόκκων 536, Βεν. 3, Θρ. πατρ. 57, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 27, 362, Αργυρ., Βάρν. Κ 299, Θησ. (Foll.) Ι 40, Θησ. Β' [4[4]], Δ' [52[6]], Ζ' [147[8]], Ch. pop. 247, Γεωργηλ., Θαν. 61, 240, Γαδ. διήγ. 268, Συναξ. γυν. 956, Απόκοπ. 161, Σαχλ. Β' (Wagn.) ΡΜ 601, Σαχλ. Β' (Wagn.) Ρ 149, Σαχλ., Αφήγ. 91, 376, 426, 830, Άσμα σεισμ. 50, Σκλάβ. 46, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 59, 361, 380, 685, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 14, Τριβ., Ταγιαπ. 300, Πεντ. Γέν. XIII 14, XV 5, XXIV 2, XXVII 3, 19, XLVII 28, L 4, 17, Έξ. IV 6, X 11, XXXIII 13, 18, Αρ. XI 15, XII 6, XX 10, 17, XXIII 13, Χρον. σουλτ. 86[8], Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 429, 441, Κυπρ. ερωτ. 18[8], 63[7], Πανώρ. Α' 259, Ε' 197, Ερωφ. Α' 37, 140, Β' 219, 331, Γ' 41, 331, Ε' 582, Ερωτόκρ. Α' 1043, 1916, 1930, Β' 434, 762, 764, 1466, 1491, Δ' 314, 1912, Ε' 178, 307, 611, 1072, 1164, Θυσ.[2] 579, 666, 682, 975, 1033, Στάθ. (Θέατρο) Α' 277, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 92, Ροδολ. Α' [544], Ε' [492, 553], Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [149, 519], Διήγ. ωραιότ. 291, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [761], Δ' [57], Φορτουν. (Vinc.) Α' 299, Δ' 376, 467, Ε' 103, Ζήν. Α' 239, Γ' 95 κ.π.α.· α δ ά, Πιστ. βοσκ. III 6, 213· 'δ ά, Αλεξ. 449, Συναξ. γυν. 1143, Πικατ. 173, Σκλάβ. 31, Κορων., Μπούας 4, Βεντράμ., Φιλ. 387, Μυστ. παθ. 122[37], Τριβ., Ταγιαπ. 105, Κυπρ. ερωτ. 22[3], 103[22], 107[30], Πανώρ. Γ' 362, Ε' 241, Βοσκοπ. 263, Ερωτόκρ. Α' 846, 1275, Γ' 1091, Θυσ.[2] 113, Ευγέν. 856, Στάθ. Γ' 165, Ροδολ. Α' [101], Ρωσσέρ. 272, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 328, Τζάνε, Κρ. πόλ. 193[28].

Από το αρχ. επίρρ. δή-ήδη (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 55, 231). Για τον τ. αδά πβ. Παπαδ. Α., Λεξ., λ. αδά. Ο τ. 'δά και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 518) και στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Ε', λ. εδά). Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Πρωΐας Λεξ.).

1α) (Χρον.) τώρα, αυτή τη στιγμή (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., ό.π.): *Κείν' η φωτιά που μού 'φεγγε μπλιό λάψη δέ μου δίδει, κι' άνεμος μου την ήσβησε κ' εδά 'μαι στο σκοτίδι* Ερωτόκρ. Β' 762· *στην κεφαλή-σου ελόγιασα στεφάνι να φιλήσω κ' εδά σφαμένη σε θωρώ* Ερωφ. Ε' 582· *που 'δά να μετάνωνε, να μού 'λεγε «Έλα, νά τη,...»* Ευγέν. 856· *Μα σώνει 'δά ώς εδαπά, άλλο δέν θέ να ποίσω* Βεντράμ., Φιλ. 387· *το πράμα πού 'χωνα ώς εδά, σήμερο μετ' αυτείνο να δηγηθώ αποφάσισα* Ερωφ. Α' 37· **β**) τη σημερινή εποχή (Βλ. Κριαρά [Πανώρ. σ. 235]): *Μα 'δά 'ναι τα προυκιά 'φορμή και κάθεται χωσμένη πολλές φορές μιά κορασά ομορφοκαμωμένη* Πανώρ. Ε' 241· γ) ιδού, νά: *Κοιμάσθε και αναπαύεστε, η ώρα 'δά σιμώνει ο υιός του ανθρώπου να πιαστή* Μυστ. παθ. 122[37]· *εδά διά την υπόσχεσιν εγώ την εδικήν-σου τόπον και χώραν την εμήν και γήν και γονικά-μου ...μόνος παραιτησάμην* Λίβ. Sc. 354· *Πολλοί τον εγνωρίζασι πεζοί και καβαλάροι, φωνιάζουν: «Εδά πρόβαλε της Κρήτης το λιοντάρι...»* Ερωτόκρ. Β' 764. **2**) Τότε: *εδά το επήρε το σκοινίν, έδεσε και έσφιξέ-τον* Σαχλ., Αφήγ. 426. **3**) (Τοπ.) εδώ, σ' αυτή τη θέση (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Δημητράκ.): *ήθελα εδά να κάθομουν με σέν, παρηγοριά-μου* Ch. pop. 247· *ακόμη φέρε εδά το χέρι-σου εις τον κόρφο-σου* Πεντ. Έξ. IV 6· *Ώ λιόντες, σωρευτήτε —'δά κοντά-μου* Κυπρ. ερωτ. 103[22]· έκφρ. εδά κ' εκειά=εδώ κ' εκεί: *χτυπά κ' εδά κ' εκειά σγιάν πελλιασμένος* Κυπρ. ερωτ. 18[8]. **4**) Έτσι: *εδά με τ' αφηγήσατο εκείνος ο προγνώστης* Λίβ. Ρ 588. **5**) Λοιπόν: *άμε εδά μετ' εμέν προς τόπον άλλον ός να τον ιδιής από εκεί* Πεντ. Αρ. XXIII 13· *ακούσετε εδά οι ανταρτές, άν από την πέτρα ετούτην να βγάλωμε εσάς νερό;* Πεντ. Αρ. XX 10.

εδανά, επίρρ., Αιτωλ., Βοηβ. 68, Διγ. Ο 1281.

Από το επίρρ. εδά και το δεικτ. νά (Βλ. Pern., Λαογρ. 7, 1923, 293 και Ανδρ., Αθ. 42, 1930, 168, λ. έδανα). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Πρωΐας Λεξ.).

1) (Τοπ.) εκεί: *Για τούτο μήν πάς εδανά* Διγ. Ο 1281. **2**) (Χρον.) τώρα δά, αυτή τη στιγμή (Η σημασ. στο Βλάχ. Βλ. και Άμ., Χιακ. Χρον. 6, 1926, 7): *Παύω τους λόγους εδανά, διατί καιρόν δέν έχω* Αιτωλ., Βοηβ. 68.

εδάρε, επίρρ., Προδρ. II G 63, III 325k (χφ. g) (κριτ. υπ.), IV 23, Διγ. (Trapp) Esc. 356, Λίβ. Ρ 1245, 1622, 1651, Λίβ. Sc. 1166, 1455 (κριτ. υπ.), 1975 (κριτ. υπ.), 2041, 2808, Λίβ. Esc. 2936, 3551, 3996· ε δ ά ρ ι, Πόλ. Τρωάδ. 546.

Κατά τον Pern. (Βλ. Et linguist. Β' 174 σημ. 2) από το δεικτ. έδε και την προστ. του αίρω.

α) Τώρα, αυτή τη στιγμή: *εδάρε με κακοδικείς κ' επιβουλεύγεσαι-με* Διγ. (Trapp) Esc. 356· *εδάρε διά το θέλημα, πατήρ-μου, το ιδικόν-σου λέγω-σε πράγμα τό δοκώ* Λίβ. Sc. 1166· **β**) ιδού, νά: *εδάρε η βρύσις του καλού και η ρίζα της αγάπης* Λίβ. Ρ 1651· *Εδάρε τότε άν μ' έποικαν τεχνίτην χρυσορράπτην* Προδρ. IV 23.

εδάρτε, επίρρ., Γλυκά, Στ. 204, Προδρ. III 325 Κ (χφ. Η) (κριτ. υπ.), Διγ. (Trapp) Esc. 150, 205, 1013, 1226, 1381, Πόλ. Τρωάδ. 669, Χρον. Μορ. Η 2540, 3845, 4102, 5506, 5864, Χρον. Μορ. Ρ 187, Φλώρ. 1171, Λίβ. Esc. 1300, 1896, 2269, Λίβ. Ν 1093, 1154, 1660, 1705, 2001, 2584, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 36, 2008, 2420, 2430, 3141, Σαχλ. Β' (Wagn.) ΡΜ 212, 644· ε δ α ά ρ τ ε, Διγ. Esc. 1235· έ δ α ρ τ ε, Διγ. Esc. 1390· ε δ ά ρ τ ι, Καλλίμ. 1191, Λίβ. Sc. 814, Λίβ. Ν 1598, Σαχλ. Ν 357.

Από τα επίρρ. εδά και άρτι. (Βλ. και Andr., Lex., λ. άρτι).

1α) Τώρα· τώρα πιά· αυτή τη στιγμή: *πολλά επεθύμουν να σε ιδώ ωσάν σε βλέπω εδάρτε* Χρον. Μορ. Η 4102· *εδάρτε αποπληρώσασιν οι χαρές οπού είχα* Πόλ. Τρωάδ. 669· **β**) τότε: *εδάρτ' εσύραν το σχοινίν, εδήσασι τα χέρια* Σαχλ. Β' (Wagn.) ΡΜ 212· γ) αμέσως: *εδάρτε τον εμπόδισε κ' ηυρέθη απεργωμένος* Χρον. Μορ. Η 2540· *εδάρτε εσκανταλίστη* Χρον. Μορ. Ρ 187. **2**) Ιδού, νά: *εδάρτε ίδε-την την γραφήν και γνώρισε τά πάσχω* Λίβ. Esc. 1300· *εδάρτε η ρίζα του καλού και η βρύση της αγάπης* Λίβ. Esc.

1896. **3**) Λοιπόν: *Εδάρτε, μάθε γράμματα και θάρρει να προκόψης* Γλυκά, Στ. 204· *εδάρτι ἂν είσαι χριστιανή, τὰ πάσχω εγὼ διὰ εσέναν και ἂν ένι το έργον δίκαιον, τὰ πάσχω ας τα πασχίζω* Λιβ. Ν 1598.

εδαρτώς, επίρρ.· *'δαρτώς,* Χρον. Μορ. Ρ 4651.

Από το επίρρ. *εδάρτε* και την κατάλ. *-ώς*.

Αμέσως, επειγόντως: *εκείνος, ώς το ήκουσεν, εσπούδαξεν, εδιέβη 'δαρτώς στην Λακεδαιμονίαν* ό.π.

εδαύτος, αντων., βλ. *δαύτος*.

εδαυτού, επίρρ., Συναξ. γυν. 720· *εδευτού,* Κατζ. Γ' 540.

Από το δεικτ. *έδε* και το επίρρ. *αυτού*. Ο τ. *εδευτού* στον Κατσαΐτ., Κλ. Αφ. 24. Τ. *έδαφτου* και σήμ. στην Ίμβρο (Βλ. Ανδρ., Αθ. 42, 1930, 168).

Εδώ, αυτού (Η σημασ. στον Κατσαΐτ., ό.π.): *Κείτου εδευτού, μεθύστακα, κ' εγὼ πηγαίνω απάνω* Κατζ. Γ' 540.

εδαφιαίος, επίθ., Αξαγ., Κάρολ. Ε' 556, Επιστ. του 1582 (Πατρινέλης, ΕΜΑ 17, 1967, 78).

Η λ. σε Γλωσσάρ. και σε σχόλ. (L-S).

Που φθάνει έως το έδαφος· (εδώ προκ. για «μετάνοια») βαθύς (Η σημασ. τον 12. αι., L-S): *εκ των δεσμών εξήλθε τις ποιών εδαφιαίας μετάνοιας ενώπιον του καίσαρος Καρόλου* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 556.

εδαφιαίως, επίρρ., Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 49^{4}.

Από το επίθ. *εδαφιαίος*.

Μέχρι το έδαφος: *την προσήκουσαν και οφειλουμένην εν Χριστῷ ειλικρινή μετάνοιαν ο εν ιερομονάχοις Ευγένιος δουλικώς και εδαφιαίως απονέμει* ό.π.

εδαφίζω, Στ. Αδάμ 26, Νεόφ. Έγκλ. Β' 26, Αγαπ., Νέος Παράδ. 31.

Η λ. στον Αριστ.

Κατεδαφίζω, γκρεμίζω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. III): *εδάφισον τας φυλακάς* Στ. Αδάμ 26.

εδαφιής, επίθ., Παΐσ., Ιστ. Σινά 768, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 370.

Μεταπλασμός του επιθ. *εδαφιαίος*.

Που φθάνει έως το έδαφος· (εδώ προκ. για «μετάνοια») βαθύς: *Λοιπόν, ώς η συνήθεια, ποίησον μετανοίας εδαφιείς άνευ οργής και υπερηφανείας* Παΐσ., Ιστ. Σινά 768.

έδαφος το, Διγ. (Trapp) Gr. 69, Αρμεν., Εξάβ. Β' 4^{67}, Αιτωλ., Μύθ. 127^{5}, Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [832], Λίμπον. 43· *'δάφος,* Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 414, 418.

Το αρχ. ουσ. *έδαφος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Γή, χώμα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *να βραχῇ με οχ τό 'μα-σου τούτο το πικραμένον έδαφος της πατρίδας-σου* Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [832]· **β**) έδαφος· επιφάνεια της γης (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 2 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *Τον έριξε στο έδαφος και τότε ετσακίστη* Αιτωλ., Μύθ. 127^{5}· *απέκει επροσκύνησα έως της γης το 'δάφος* Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 414. **2**) Οικόπεδο (Η σημασ. σε σχόλ., Steph

Θησ. 156Α): *ει δὲ και εν τῳ εμῷ εδάφει κτίση τις, δεσπότης γίνομαι του οικήματος* Αρμεν., Εξάβ. Β' 4^{67}.

έδε, επιφ., Σπαν. (Λάμπρ.) Va 191, Σπαν. U 24, Γλυκά, Στ. 269, 311, Προδρ. II Η 100, III 414, IV 74, 198 (χφ. g.) (κριτ. υπ.), Διγ. (Trapp) Esc. 109, 1385, Βέλθ. 133, Πόλ. Τρωάδ. 76, 650, Χρον. Μορ. Η 82, 156, 620, 1245, 8091, Διήγ. Βελ. 2, Γεωργηλ., Βελ. 97, Φλώρ. 866, 1746, Απολλών. 151, Περί ξεν. V 46, 116, Λιβ. (Lamb.) Sc. 866, Λιβ. Esc. 3737, 3807, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1494, Ντελλαπ., Στ. Θρηνητ. 333, 429, Αχιλλ. L 168, 1273, Αχιλλ. Ν 247, Αχιλλ. Ο 692, Ιμπ. 199, Χρησμ. ΙΧ1, 17, Θρ. Κων/π. (Mich.) 6, Θρ. Κων/π. διάλ. 114, Θρ. πατρ. Ο 87, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 62, 307, Θησ. (Foll.) Ι 63, Ch. pop. 41, 325, Αλεξ. 1349, Συναξ. γυν. 521, Φαλιέρ., Ιστ. Α' 685, Πανώρ. Γ' 315, Φαλλίδ. 134, Θυσ.^{2} 1103, Φορτουν. Γ' 73, Ε' 212· *εδέ,* Λόγ. Παρηγ. Ο 756, Προδρ. III 325, Διγ. (Trapp) Esc. 1394, Λιβ. Ρ 2293, Χρον. Τόκκων 560, 3374, Θρ. Κων/π. Β 108, 109, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. (Wagn.) 280, 307, Φαλιέρ., Ιστ. V 675, Δεφ., Σωσ. 277, Βυζ. Ιλιάδ. 1157· *εδές,* Χρον. Μορ. Ρ 4954· *εδιέ,* Αρμούρ. 31· *ίδε,* Προδρ. IV 198.

Για την ετυμ. βλ. Andr., Lex. και Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 130 κε. Η λ. στον Κατσαΐτ., Ιφ. Ε' 915. Για τη σημερ. μαρτυρία της λ. σε ιδιώμ. βλ. Andr., Lex.

Για δές, κοίτα, ιδού, νά! (Για τη σημασ. βλ. Andr., Lex.): *εξέβην αίμα και νερόν, έδε μυστήριον μέγαν!* Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 429· *έδε και τί χολομανώ και τί βαρεά στριγγίζω* Γλυκά, Στ. 293.

εδεδώ, επίρρ., Θησ. Β' [64^{6}].

Από τη συνεκφ. του επιφ. *έδε* και του επιρρ. *εδώ*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

Εδωδά, εδώ ακριβώς (Η σημασ. και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ.): *θέλουνε μείνει εδεδώ* ό.π.

εδεκεί, επίρρ., Θησ. Β' [4^{2}], Αλεξ. 2890, Δεφ., Σωσ. 5, 106, Αχέλ. 1657, 1689, Αιτωλ., Μύθ. 126^{8}, Πανώρ. Β' 284, Ε' 46, 321, Ερωφ. Γ' 123, Ε' 343, Βοσκοπ. 248, Ευγέν. 529, 836, 914, Στάθ. Πρόλ. 24, Β' 47, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 30, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' 564, Δ' 402, Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [686], Β' [891], Λίμπον. 49, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 166, Β' 73, Δ' 2, 533, Ζήν. Α' 177, Β' 323, Τζάνε, Κρ. πόλ. 191^{20}, 239^{7}, 410^{7}, 473^{2}, 477^{1}, 527^{20}, Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 163, 425· *'δεκεί,* Τζάνε, Κρ. πόλ. 222^{27}, 320^{20}, 359^{10}, 380^{22}, 381^{13}, 393^{16}, 400^{12}, $403^{7,23}$, 414^{25}, 471^{4}, 503^{26}· *εδέκει,* Θυσ.^{2} 109.

Από τη συνεκφ. του επιφ. *έδε* και του επιρρ. *εκεί*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Δημητράκ.).

α) (Προκ. για στάση) εκεί, εκειδά, εκεί ακριβώς (Η σημασ. και σήμ. ιδιωμ., Δημητράκ.): *Ακαρτερείτε εδεκεί* Ευγέν. 529· *βάρκα μιὰ κρουσάρικη ήτο εδεκεί 'ραμένη* Φορτουν. (Vinc.) Δ' 533· *τους σολτάδους εδεκεί μέσα τους θανατώσαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 473^{2}· **β**) (προκ. για κίνηση) εκεί: *να τη γιαγείρετε εδεκεί* Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 15.

εδεκείνος, αντων., Παρασπ., Βάρν. C 186.

Από τη συνεκφ. του επιφ. *έδε* και της αντων. *εκείνος*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex., λ. *έδε*).

Ακριβώς εκείνος (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex., ό.π.): *Τίνος ψυχή να ηυρίσκετον στην ώραν εδεκείνην να μην εμετατέρπετον.* ό.π.

εδεκείσε, επίρρ., Συναξ. γυν. 809.

Από τη συνεκφ. του επιφ. *έδε* και του επιρρ. *εκείσε*.

Εκεί.

εδελοιπός, επίθ., βλ. *δελοιπός*.

εδεπά, επίρρ., Αλεξ. 24, 2410, Σαχλ., Αφήγ. 659, Πικατ. 117, Ριμ. Απολλων. 39, Σκλάβ. 106, 281, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 74 (κριτ. υπ.), 274, 325, Φαλιέρ., Ρίμ. ΑΝ 339, Βεντράμ., Γυν. 177, 209, 285, Βεντράμ., Φιλ. 245, 387, Δεφ., Λόγ. 413, Γύπ. Πρόλ. Διός 53, Πανώρ. Α′ 240, Β′ 67, 544, Ερωφ. Δ′ 17, Ερωτόκρ. Α′ 1660, Ε′ 78, 345, Θυσ.^{2} 1028, Ευγέν. Πρόλ. 158, 541, 1261, Στάθ. Α′ 148, 223, Β′ 309, Γ′ 425, 505, Ροδολ. Α′ 89, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ′ 454, Αποκ. Θεοτ. ΙΙ 72, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β′ 343, 854, 1262, Γ′ 250, 591, Ε′ 289, Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 133, Β′ 17, 326, Γ′ 112, 506, Δ′ 7, 513, Ιντ. δ′ 183, Ε′ 102, Ζήν. Πρόλ. 1, Α′ 100, Β′ 331, Γ′ 252, Ε′ 92, Λεηλ. Παροικ. 376, Τζάνε, Κρ. πόλ. 197^{17}, 457^{24}, 524^{21}, 531^{13}, 534^{8} κ.π.α.· *'δ ε π ά,* Φαλιέρ., Ιστ. V 616, Βεντράμ., Φιλ. 95, Δεφ., Σωσ. 118, Δεφ., Λόγ. 611, Ερωφ. Α′ 66, Ιντ. α′ 184, Β′ 288, 423, Ερωτόκρ. Ε′ 678· *ε δ α π ά,* Ζήνου, Βατραχ. 18.

Από τη συνεκφ. του επιφ. *έδε* και του επιρρ. *επά*. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.).

1α) Εδώ, εδωδά, εδώ κάπου κοντά (Η σημασ. και σήμ., στην Κρήτη, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.): *εσύ ανίμενε εδεπά, όσον να 'λθή μαντάτο* Φαλιέρ., Ιστ. V 325· *Λαμπρούσα, σίμωσ' εδεπά, μή ντρέπεσαι κερά-μου* Στάθ. Γ′ 505· **β**) (προκ. για κίνηση) κατά εδώ: *τση γράς οπόρχεται εδεπά βουλή να της ζητήσω* Πανώρ. Α′ 240· *μα ετούτοι πού 'ρχονται εδεπά γελούσινε γή κλαίσι;* Θυσ.^{2} 1028. **2**) (Με το σύνδ. ώς) **α**) ακόμη και τώρα: *μα πιάστηκα σάν το πουλί, μπλιό δέ μπορώ να φύγω, κι' ώς κ' εδεπά, που σου μιλώ εκεινονά ξανοίγω* Ερωτόκρ. Α′ 1660· **β**) τότε πιά: *ωσάν το Κάστρο δώσουνε, ο πόλεμός μας σώνει και μάχη μπλιό δέν έχομεν κι' ώς εδεπά τελειώνει* Τζάνε, Κρ. πόλ. 534^{8}.

εδέρνω, βλ. *δέρνω*.

εδερφός ο, βλ. *αδελφός*.

εδέτις, βλ. *ε δ έ τ σ ι*.

εδέτσι, επίρρ., Ερωτοπ. 530, Λίβ. Ν 506, Ριμ. κόρ. 665, Ερωτόκρ. Α′ 2195, Β′ 411, 1126, 1389, 1859, Γ′ 209, 223, 531, 597, 651, Δ′ 1045, 1177, 1745, Θυσ.^{2} 1017, Λεηλ. Παροικ. 285, 605· *ε δ έ τ ι ς,* Περί ξεν. V 210, Ιμπ. (Legr.) 322, Αλεξ. 570, 1044, Απόκοπ. 436, Σκλάβ. 169, Τριβ., Ταγιαπ. 84, Σταυριν. 494· *ε δ έ τ σ ο,* Λίβ. (Lamb.) Ν 506· *ε δ ί τ ι ς,* Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{40}, Σαχλ. Β′ (Wagn.) PM 303, 333, Σαχλ., Αφήγ. 311.

Από τη συνεκφ. του επιφ. *έδε* και του επιρρ. *έτσι*. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex., λ. *έδε* και Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.).

Ετσι ακριβώς (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ. Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. και Andr., Lex., λ. *έδε*): *καταπώς εθέκασι, εδέτσι σηκωθήκα* Ερωτόκρ. Γ′ 651· *προς αυτήν εσίμωσεν κ' εσύντυχεν εδέτις* Απόκοπ. 436.

εδηγία η, βλ. *οδηγία*.

εδηγώ, βλ. *οδηγώ*.

εδίδω, βλ. *δίδω*.

εδικός, επίθ., βλ. *ιδικός*.

εδικότητα η, Ιμπ. (Legr.) 538, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 375, Κρ. συμβόλ. 281· *ε δ ι κ ι ό τ η τ α,* Στάθ. Γ′ 462· *(ε) δ ι κ ό τ η τ α;* Χούμνου, Κοσμογ. 1312.

Από την αντων. *εδικός* και την κατάλ. *-ότητα*. Η λ. στο Βλάχ. (λ. *εδικότητα*), στον Κατσαΐτ., Θυ. Ε′ 20 και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., Β′ λ. *εδικότη*).

1) (Αντί κτητ. αντων.) (Η χρήση στο Βλάχ., ό.π.): *να παίρνη την συγχώρησιν από των γεννησάντων, από την εδικότηταν των συγγενών απάντων* Ιμπ. (Legr.) 538. **2**) Συγγενολόι (Η σημασ. στον Κατσαΐτ. και σήμ. στην Κρήτη, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., ό.π.): *αφήνω του εφημερίου οπού θα είστε κατά καιρόν σιτάρι...διά να με μνημονεύη όλη-μας την εδικότητα, καθώς και ο πατέρας-μου είχε εις τον τεσταμέντον-του* Κρ. συμβόλ. 281.

έδικτον το, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 4^{11} δίς.

Το μτγν. ουσ. *έδικτον* (Δημητράκ.).

Διάταγμα, διαταγή (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ. Για το πράγμα βλ. και Καραγ., Βυζ. διπλ.^{2} σ. 166 και 351): *Επί δέκα ημέρας έδικτον, ήτοι παράγγελμα άρχοντος προτίθεσθαι οφείλει* ό.π.

εδίτης· *εν εδίτης,* Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.) 235, εσφαλμ. γρ. αντί *εν αδύτοις*.

έδιψος, επίθ., βλ. *ένδιψος*.

έδοσις η, βλ. *δόσις*.

εδουλοκαταδούλευτα· *εδουλοκαταδούλευτα εκπέμπεις,* Λίβ. (Lamb.) Ν 581, εσφαλμ. γρ. αντί *εθελοκαταδούλευτα εσέβης* (Βλ. Λίβ. Ν 581).

εδράζω, Βίος Αλ. 5437, Σημ. Δωρ. Τζυκ. 44^{32}, Παΐσ., Ιστ. Σινά 1807.

Το μτγν. *εδράζω*.

1) Ιδρύω, εγκαθιδρύω, θεμελιώνω (Η σημασ. τον 4. αι., L-S): *Το μέν πολίχνιον εστί τη άμμω ηδρασμένον* Παΐσ., Ιστ. Σινά 1807. **2**) (Μέσ.) στηρίζομαι (Η σημασ. μτγν., L-S): *δείξατε υμείς οι Βατοπεδινοί επί ποίοις δικαίοις εδραζόμενοι ανακαλείσθε τούτο* Σημ. Δωρ. Τζυκ. 44^{32}.

εδραιώ, Προδρ. ΙΙΙ 400αα (χφφ. CSAV) (κριτ. υπ.).

Το μτγν. *εδραιόω*.

Κάνω κ. σταθερό (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εδραιόω*): *υπέρφωτον αστέρα, εδραιωμένην πέτραν* ό.π.

εδραίωμα το, Κορων., Μπούας 21, 23, Ισπαν. έγγρ. 81^{2} (έκδ. *ενδραίωμα* πιθ. από τυπογραφικό λάθος).

Το μτγν. ουσ. *εδραίωμα*.

Στήριγμα (Η σημασ. μτγν., L-S): *να είναι πάντοτε εδραίωμα και στύλος* Κορων., Μπούας 23.

εδρασμός ο, Μανασσ., Χρον. 6025.

Το μτγν. ουσ. *εδρασμός* (Sophocl.).

Υπόβαθρο (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ.): *συνέσχον και Βασίλειον αι μύλαι του θανάτου και τον Ρωμαίων εδρασμόν ηλόησαν ως σίτον* ό.π.

εδρινός, επίθ., βλ. *αδρινός*.

εδρωπικός, επίθ., βλ. *υδρωπικός*.

εδώ, επίρρ., Προδρ. II 51, 54α, III 364, IV 1291 (κριτ. υπ.), Διγ. (Trapp) Esc. 548, 747, 751, Πόλ. Τρωάδ. 79, Ερμον. Ψ 335, Χρον. Μορ. P 2732, 5661, Φλώρ. 1658, Απολλών. (Wagn.) 724, Λιβ. P 45, Λιβ. Sc. 1653, Λιβ. N 88, 3542, Σφρ., Χρον. μ. 94[6], Σαχλ., Αφήγ. 27, Πένθ. θαν.[2] 266, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 177, 199, 200, Έγγρ. του 1584 (Hurmuz., Document. ΙΔ'[1], 75), Πεντ. Γέν. XXII 1, XXVII 1, Δευτ. XXIX 14, Αιτωλ., Μύθ. 105[10], 136[15], Ερωφ. Πρόλ. 94, 102, Α' 605, Β' 363, Ιντ. β' 38, Ιντ. γ' 57, 185, 361, Ιντ. δ' 13, Ε' 13, 310, μετά στ. 524, 526, Πιστ. βοσκ. I2, 233 (έκδ. πιθ. εσφαλμ. *αδώ*), Σταυριν. 1287, Βλαστού, Επιστ. 177, Σεβήρ., Διαθ. 191, 192, Ερωτόκρ. Α' 12, Μεταξά, Επιστ. 47, Βελλερ., Επιστ. 55, 62, 77, Διήγ. εκρ. Θήρ. 109[1], Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 28, Διακρούσ. 86[16], Αλφ. (Mor.) II 8· *'δ ώ,* Προδρ. III 364, IV 172 (χφ. g) (κριτ. υπ.) (έκδ. κριτ. υπ. *τάδω=τα 'δώ*), Θησ. (Foll.) I 108, Αλεξ. 2096, 2130, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 36, 108, Ερωφ. Δ' 135, Ε' 331, 386, 668.

Από το αρχ. επίρρ. *ώδε*. Βλ. και Ανδρ., Λεξ. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.)

1α) (Τοπ.) εδώ (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εδώ μας έστειλ' ο πασιάς* Διακρούσ. 86[16]· (Με παροτρύνσεις ή ερωτήσεις): *«Ακούεις εδώ που, ξένε-μου;»-«Ναι, Κλιτοβών, ακούω ...»* Λιβ. Sc. 1653· **β**) (προκ. για αναφορά σε γραπτό κείμενο): *ας έρθη να τ' αφουκραστή ό,τ' είν' εδώ γραμμένα* Ερωτόκρ. Α' 12. **2**) (Χρον.) σ' αυτό το σημείο, τότε, αυτή τη στιγμή (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 7): *εδώ διαβαίνει ο μιλιαράς και καταπίασέ-τον* Προδρ. II 54α· *εδώ πιάνει το μαχαίρι* (ενν. *η Ερωφίλη*)... *και σφάζεται* Ερωφ. Ε' μετά στ. 524. **3**) Στον εδώ κόσμο, στην επίγεια ζωή: *Δεν μας συνοδεύει τότε πλούτος, δόξα και τιμή, αλλ' εδώ 'πομένουν όλα και πηγαίνομεν γυμνοί* Αλφ. (Mor.) II 8.

εδώθε(ν), επίρρ., Χρον. Μορ. H 600, 3167, Πουλολ. 65, Φλώρ. 1305, Λιβ. Sc. 1588, Λιβ. N 2048, Αχιλλ. O 203, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων./π. 965, Γαδ. διήγ. 165, Αλεξ. 622, 1115, Κορων., Μπούας 79, Πένθ. θαν.[2] 30, 525, Φαλιέρ. Ιστ. V 743, Αχέλ. πρόλ. 4, Παΐσ., Ιστ. Σινά 691, Σταυριν. 537, Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [1171], Δ' [958], Ε' [651], Φορτουν. (Vinc.) Γ' 376, Διακρούσ. 70[76]· *'δ ώ θ ε ς,* Τριβ., Ρε (Ζώρ.) 24, 145, Σοφ. Πρεσβ. B 162, 262· *ε δ ώ θ ε ς,* Συναξ. γαδ. 300, Τριβ., Ρε 145, Σταυριν. 669.

Από το επίρρ. *εδώ* και την κατάλ. *-θε(ν)* (Ανδρ., Λεξ., λ. *δώθε*). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. και στη λογοτ. (Δημητράκ., λ. *εδώθε(ς)* και *δώθε* και Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *εδώθε*).

α) Αποδώ (Η σημασ. στον Κατσαΐτ., Θυ. Α' 13 και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ., ό.π.): *Έλα έλα επαρέ-μας και εδώθεν λύτρωσέ-μας απ' τα βάσανα τα τόσα, τους κινδύνους που πλακώσα* Διακρούσ. 70[76]· **β**) προς τα εδώ (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ., ό.π.): *τι εν' τό εμποδίζονται και ούκ έρχονται εδώθεν;* Αχιλλ. O 203· **γ**) εδώ: *εξενοδόχησες εδώθεν κορασίδα* Φλώρ. 1305· *να δίδης έναν πόλεμον κ' ημείς εδώθε άλλον* Κορων., Μπούας 79.

εζάμινα η· *'ζ ά μ ι ν α,* Κατζ. Β' 221, Δ' 193, Κουρσάρ. 4[16].

Από το παλαιότ. ιταλ. *esamina*.

α) (Προκ. για μαθητή) εξέταση: *με τα κοπέλια που κρατώ, κι' όντε τα ζαμινάρω θα τούσε δίδω πάντα-μου τη 'ζάμινα αποπίσω ...για να τα ξεσκολίσω* Κατζ. Β' 221· **β**) ανάκριση (Για τη σημασ. βλ. Κατσουρ. [Κουρσάρ. σ. 16]): Κουρσάρ. 4[16].

εζαμινάρω, Φορτουν. (Vinc.) Α' 357, Έγγρ. Σύρου Α' 182· *'ζ α μ ι ν ά ρ ω* Κατζ. Β' 220, Δ' 192, Κατά «ζουράρη» 20-1, 50, 62, 66, 108, 109, 150, 158. — Βλ. και *εξαμινιάζω*.

Το ιταλ. *esaminare*.

α) Εξετάζω: *μ' εζαμινάριζε* (ενν. *ο δάσκαλος*) *στο μόδο απού κατέχει* Φορτουν. (Vinc.) Α' 357· *με τα κοπέλια που κρατώ κι' όντε τα 'ζαμινάρω, θα τούσε δίδω πάντα-μου τη 'ζάμινα αποπίσω* Κατζ. Β' 220· **β**) ανακρίνω (δικαστ.): *σας παρακαλούμε μονάχα να στείλετε κανέναν άγιον άνθρωπον απάνω εις το νησί ετούτο με εξουσία να εζαμινάρη μικρούς και μεγάλους* Έγγρ. Σύρου Α' 182· *όντε θέλ' η υψηλότατη δικαιοσύνη νά 'ζαμινάρη, ας πιάση πάραυτας τσι κασέλες* Κατά «ζουράρη» 108.

εζατζεράρω, Κατζ. Δ' 162.

Πιθ. από το ιταλ. *esagerare* (Βλ. Πολίτη Λ., [Κατζ. σ. 144]).

(Πιθ.) λυπούμαι (Βλ. Πολίτη Λ., ό.π.): *Μα πού'ν'οι Μόρες εδεπά; ποιές Σαρακίνες κράζεις; εζατζεράρω, διάσκατζε, μή θέ να με πειράζης!* ό.π.

εζερτσιτάρω, Κατζ. Β' 219.

Το ιταλ. *esercitare*.

Ασκώ, γυμνάζω: *non lasciarò παρά καλά να το εζερτσιτάρω* (ενν. *το naturale*) *με τα κοπέλια που κρατώ, κι' όντε τα 'ζαμινάρω...* ό.π.

εζημιά η, βλ. *ζημιά*.

εζήτησις η, βλ. *ζήτησις*.

εζητώ, βλ. *ζητώ*.

έζωπο το, Πεντ. Λευιτ. XIV 4, 6, 52 Αρ. XIX 6.

Το εβραϊκό *ēzōb* (Βλ. Hesseling [Πεντ. Εισαγ. σ. XXVI]).

Αρωματικό βοτάνι: *να πάρη ο ιεριάς δέντρο κυπαρίσσι και έζωπο* αυτ. Αρ. XIX 6.

εθάδιον το, Ασσίζ. 144[28], 148[27]· *'θ ά δ ι ο ν,* Ασσίζ. 155[13].

Από το αρχ. ουσ. *εθάς-άδος* και την κατάλ. *-ιον*.

Οικείο πράγμα· κτήμα (Για τη σημασ. πβ. L-S, λ. *εθάς* I): *πάν όσα να κάμη εκείνος ο σκλάβος μετά την αποβίωσιν του αυθέντη-του, όλον εντέχεται να ένι εδικόν-του εθάδιον* αυτ. 148[27].

έθε, μόρ., βλ. *είθε*.

εθελοθρησκεία η, Χριστ. διδασκ. 355 σημ.

Το μτγν. ουσ. *εθελοθρησκεία*.

Η αυθαίρετη κατά βούληση λατρεία, θρησκεία (Η σημασ. μτγν., L-S).

εθελοκάκως, επίρρ., Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 28[28].

Το μτγν. επίρρ. *εθελοκάκως* (L-S, λ. *εθελόκακος*).

Με κακή πρόθεση (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. II): *Κάν τινες χαμαιπετείς... και φαύλως άνωθεν ηγμένοι φωνούσι μάτην εθελοκάκως* ό.π.

εθελοκαταδούλευτα, επίρρ., Λίβ. Ν 581.

Από το *εθέλω* και το *καταδουλεύω*.

Θεληματικά και δουλικά (Για τη σημασ. βλ. Παπαδ. Α., ΛΔ 2, 1940, 29): *έπαθεν η καρδία-σου πληγήν από τον πόθον, εθελοκαταδούλευτα εσέβης της αγάπης* ό.π.

εθελοκωφώ· *'θ ε λ ο κ ο υ φ ώ,* Λίβ. Sc. 924.

Το μτγν. *εθελοκωφέω*.

Προσποιούμαι τον κουφό, κάνω πως δὲν ακούω (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εθελοκωφέω*): *ούκ αισθάνεσαι, γίνεσαι ως το λιθάριν και τα πονώ 'θελοκουφείς και ούκ αντιστρέφεσαι-με* ό.π.

εθελοποιώ.

Από το *εθέλω* και το *ποιώ*.

Δέχομαι κάπ. ευνοϊκά: *Είπεν ο Ιακώβ· όχι εδά, άν εδά ευρήκα χάρη εις τα μάτια-σου και να πάρης το κανίσκι-μου από το χέρι-μου, ότι ιπί έτσι είδια τα πρόσωπά-σου σάν να διώ πρόσωπα του Θεού και εθελόποισές-με* Πεντ. Γέν. XXXIII 10.

εθελόρμητος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 237.

Από το *εθέλω* και το επίθ. *ορμητός*.

Αυθόρμητος: *χάριν δωρησάμενος εθελορμήτου γνώμης* ό.π.

εθελοσφαγούμαι, Μανασσ., Χρον. 4342.

Από το *εθέλω* και τον παθητ. αόρ. του *σφάζω*.

Θεληματικά υποβάλλομαι σε σφαγή: *ως άρνας φεύ κατέθυεν εθελοσφαγουμένους* ό.π.

εθέλω, βλ. *θέλω*.

εθέσπισμα το, βλ. *θέσπισμα*.

εθικός, επίθ., βλ. *ηθικός*.

έθιμον το, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 46, 1259· *έ φ ι μ ο ν,* Φλώρ. 1370.

Το μτγν. ουσ. *έθιμον* (L-S, λ. *έθιμος*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *έθιμος*).

Έθιμο, συνήθεια (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 2): *έχει και άλλον έφιμον πάλε ο καστελάνος* Φλώρ. 1370· *στερεώσαι έθιμα ενδόξου και αγίας πίστεως των χριστιανών* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 46.

έθιμος, επίθ., Ιερακοσ. 510^{21}.

Το μτγν. επίθ. *έθιμος*. Βλ. και Steph., Θησ.

Συνηθισμένος (Η σημασ. μτγν., L-S): *λαλείτωσαν (ενν. οι θηρευταί?) τας εθίμους αυτών (ενν. περδίκων) φωνάς* ό.π.

έθισις η· *ή θ ι σ ι ς,* Διήγ. Αλ. V 75.

Από το *εθίζω* και την κατάλ. *-ις*.

Συνήθεια, έξη: *τέτοιαν κατάστασιν, ήθισιν, έχει εις τα ζακόνια-του ο βασιλεύς-μου ο Αλέξανδρος* ό.π.

έθισμα το· *ε ί θ ι σ μ α,* Ασσίζ. 366^{24}.

Το αρχ. ουσ. *έθισμα*.

εθισμός ο· *ε ι θ ι σ μ ό ς,* Λόγ. παρηγ. Ο 224.

Η λ. στον Αριστ. και σε επιγρ. (L-S).

Συνήθεια (Η σημασ. στον Αριστ., L-S): *είχε-το ο ξένος ειθισμόν εκείνο εις τον δρόμον* ό.π.

εθνάρχης ο, Μανασσ., Χρον. 2525, Παράφρ. Μανασσ. 278.

Το μτγν. ουσ. *εθνάρχης*. Η λ. και σήμ.

Αρχηγός έθνους (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I1 και σήμ.): *των βαρβάρων τοις ρηξίν είξε* (ενν. *η Ρώμη*) *και τοίς εθνάρχαις* Μανασσ., Χρον. 2525.

εθναρχία η, Μανασσ., Χρον. 577, 3760.

Το μτγν. ουσ. *εθναρχία*.

Χώρα που διοικείται από εθνάρχη (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex. στη λ. 1): *πάσαν περιταύριον ήγειρεν εθναρχίαν* αυτ. 3760.

εθνήσκω, βλ. *θνήσκω*.

εθνικά, επίρρ., Χρον. Τόκκων 1805.

Από το επίθ. *εθνικός*.

Με τρόπο μή χριστιανικό: *Εθνικά τους τυράννιζεν* ό.π.

εθνικός, επίθ., Act. Lavr. 55^{52-3}, Γλυκά, Στ. 104, Διγ. (Trapp) Gr. 1002, Διγ. Ζ 557, 1309, Βέλθ. 62, 96, 176, Σκλάβ. 244.

Το μτγν. επίθ. *εθνικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' (Επίθ.) που δὲν ανήκει στο βυζαντινό κράτος, μή χριστιανικός (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΕΕΒΣ 3, 1924, 18): *λέγεται δὲ και Διγενής ως από των γονέων, εθνικός μὲν από πατρός, εκ δὲ μητρός Ρωμαίος* Διγ. (Trapp) Gr. 1002· *σεισμού, μαχαίρας και πικράς αλώσεως, Χριστέ-μου, και εθνικής επιδρομής λευθέρωσον, Θεέ-μου* Σκλάβ. 244· *εις χώρας ξένας, εθνικάς ποδοχοροβατήσω* Βέλθ. 62. **Β'** (Ως ουσ.) ειδωλολάτρης (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. IIa): *λόγους διδασκαλικούς τοις εθνικοίς λαλήσας* Γλυκά, Στ. 104.

εθνόμυθος, επίθ., Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 76^{15}.

Από τα ουσ. *έθνος* και *μύθος*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

Που είναι σύμφωνος με τους μύθους των εθνικών, των ειδωλολατρών (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex): *κατά την εθνόμυθον πλάνην των νύν κρατούντων...βαρβάρων* ό.π.

έθνος το, Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 364, Διγ. (Trapp) Gr. 36, 1966, Διγ. Ζ 1498, 1798, 4224, Χρον. Μορ. Η 783, 1249, Βίος Αλ. 2968, Αχιλλ. L 169, Φυσιολ. (Zur.) XXV 1^{23}, Θρ. πατρ. 28, 52, Θησ. Ζ' [115^{5}], Διήγ. Αγ. Σοφ. 160^{14}, Κορων., Μπούας 46, Πεντ. Γέν. X 5, 20, 31, XII 2, XVII 4, 6, 16, XVIII 18, XXI 13, 18, XXV 16, 23, XXVIII 3, XXXV 11, XLVI 3, Έξ. IX 24, Αρ. XXIV 8, XXV 15, Δευτ. IV 6, VII 1, XII 29, Π.Ν. Διαθ. φ. 246β, 21, Ροδολ. Β' [35], Ε' [160], Ροδολ. (Μανούσ.) Δ' [549], Αποκ. Θεοτ. (Pern.) 249, Ζήν. Β' 366· *έ θ ν ο,* Πεντ. Δευτ. IV 8, XXVI 5, XXVIII 49, 50, XXXII 21.

Το αρχ. ουσ. *έθνος*. Τ. *έχνος* απ. στο Τραγ. Αληδ. 528 και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex., λ. *έθνος*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Λαός, έθνος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *να τον φοβούνται πάντοτε έθνη της οικουμένης* Διγ. Ζ 1798· *πού 'ναι οι δόξες κ' οι τιμές τα έθνη οπού σου δίδα;* Ζήν. Β' 366· *ο Αβραάμ ειμό να είναι εις έθνος μεγάλο και δυνατό, και να βλογούνται εις αυτόν όλα τα έθνη της ηγής* Πεντ. Γέν. XVIII 18· **β**) πλήθος ανθρώπων, κόσμος (Βλ. L-S στη λ. I1): *Εξαύτες τες δύο μερές εσέβαιναν τα έθνη ουχί αλλόθεν πούπειε γιατι έμπα ούκ είχε* Θησ. Ζ' [115[5]]· *έθνος βοά και θρήνεται την αγανάκτησή-ντου* Π.Ν. Διαθ. φ. 246β, 21. **2**) (Πληθ.) αλλόθρησκοι, εθνικοί, ειδωλολάτρες (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I2b): *οπού 'χα και τον τάφον-του κ' ήτον ανεωγμένος, τώρα τα έθνη τον κρατούν και είναι σφαλισμένος* Θρ. πατρ. 28· *διότι τους χρόνους εκεινούς η πόλις γάρ της Ρώμης τον κόσμον όλον αφέντευεν, όλην την οικουμένην δια να πατάξη τα είδωλα, την απιστίαν των έθνων* Χρον. Μορ. Η 783.

εθρηνούμαι, βλ. *θρηνώ-ούμαι*.

εθωρώ, βλ. *θωρώ*.

έι, επιφ., Mevlânâ 3. - Βλ. και *έ*.

'Εΐ, αφέντη τσελεμπή.

ει, σύνδ., 'Εκθ. Χρον. 24[18].

Ο αρχ. σύνδ. *ει*.

Αλλά?: *ακούσας δέ ο αυθέντης, ηβουλήθη αποκτείναι αυτόν, ει ο Μαχουμούτ πασιάς έσκοψεν αυτόν του μή αποκτείναι* ό.π.

ειδέ, σύνδ., Σπαν. (Ζώρ.) V 217, 267, Διδ. Σολ. Ρ 80, Προδρ. III 224 α (χφφ. HgCSA) (κριτ. υπ.), 270, 270 (χφ. g) (κριτ. υπ.), 364, 409, Ασσίζ. 124[22], Διγ. Ζ 644, Πουλολ. Ζ 252, Διήγ. Βελ. 380, Διαθ. Ακοτ. 148[31,38], Μαχ. 126[24], 134[8-9], 160[37], 212[18], 244[27], 466[16], 480[31], 548[19], 552[25], 574[28,31], Σφρ., Χρον. μ. 114[10], Χούμνου, Κοσμογ. 424, 'Ανθ. χαρ. 291[12], Κώδ. Χρονογρ. 49, 50[24], Ιστ. πατρ. 188[6], Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών ριε', 'Εγγρ. του 1630 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 82[17]), Διγ. 'Ανδρ. 323[3], 408[25,38], Βακτ. αρχιερ. 149, Διακρούσ. 86[24]· *ε ι δ ε*, Ασσίζ. 174[3]· *ε ι δ έ ς*, Σπαν. (Ζώρ.) V 290 (έκδ. *ιδές*· διορθώσ.), Φορτουν. (Vinc.) Β' 40, Ιντ. γ' 123.

Από τη συνεκφ. των συνδ. *ει* και *δέ* (L-S, λ. *ει* BVII 3c). Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Δημητράκ., λ. *ει* 11).

1α) 'Ετσι και, σε περίπτωση που, άν: *Ειδέ ο τόπος δέν ηθέλε σπέρνεται και ηθέλε έχειν ζώα μέσαν και εθέλασιν να σπέρνου, τα άνωθεν χωράφια να είναι κρατημένοι να τα φράζουν να είναι περιβολιασμένα* 'Εγγρ. του 1630 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 82[17])· **β**) έκφρ. *ειδέ και*=έτσι και, σε περίπτωση που, άν (Η σημασ. μτγν., Bauer, Wört., λ. *ει* VI 2 και στον Κατσαΐτ., Ιφ. Γ' 614. Βλ. και Andr., Lex., λ. *ει*): *Ειδέ και κάμης αλλέως, γνώριζε καλά ότι από τα χέρια-μας δέν γλυτώνεις* Διγ. 'Ανδρ. 323[3]· **γ**) έκφρ. *ειδέ και άν*=σε περίπτωση που (Η σημασ. και σήμ. στην Κεφαλληνία, Andr., Lex., ό.π.): *Υιέ-μου, ειδέ και άν έπταισες ή φόνον εποιήσας, υιέ-μου, την γυναίκαν-σου μηδέν τ' ομολογήσης* Σπαν. (Ζώρ.) V 217. **2α**) Αλλιώς, ειδεμή (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. BVII3c και σήμ. ιδιωμ., Δημητράκ., ό.π. 11): *να μου δώσουν κάστρη, καθώς έδωκαν και του πατρός-μου, ειδέ θέλω τους αφανίσει από το πρόσωπον της γής* Κώδ. Χρονογρ. 50[24]· Ιδιάζ. χρ. ***ειδέ(ς) αλλιώς, ειδ(έ) αλλέως*** βλ. *αλλέως* 2 ιδιάζ. χρ.· **β**) έκφρ. *ειδέ κάν ού*=αλλιώς (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, Andr., Lex., ό.π. και Σακ., Κυπρ. Β' 538): *«Μηδέν πάς· ειδέ κάν ού, σκοτώννου-σε»* Μαχ. 548[19]. **3**) Αλλά, όμως, ενώ: *οι σκύλλοι είναι ολιγόζωτοι και δέν έχουν ζωήν όσον ς' χρόνους και ψοφούσιν, ειδέ ο θυμός του αφέντη πολομά πολλήν ζημίαν εις ρέντες* Μαχ. 244[27]. **4**) Είτε (Βλ. και Φαλιέρ., Ιστ., v. Gem., σ. 268): *διότι ουδέν εύρισκεν καμίαν μαρτυρίαν αποῦ τον είδαν να το αγοράση είδε εχαρίσαν-τού-το κανείς εις την Σαρακηνιάν, το δίκαιον ορίζει* Ασσίζ. 174[3]. **5**) (Με προηγ. άρνηση) ούτε (Πβ. τη μτγν. χρ. του *ει* ως αρν. μόρ. Δημητράκ., ό.π. 13): *άν ουδέν ένι κελεφή* (ενν. *η γυναίκα*) *ειδέ σεληνιάζεται, ημπορεί καλά να τα αναγιώση,..ώς άνωθεν γέγραπται* Ασσίζ. 124[22]. **6**) 'Οταν, μόλις: *Ειδέ οι παράνομοι Τούρκοι εμάθαν τα πικρά μαντάτα...ελυπήθησαν πολλά* Μαχ. 134[8-9]. **7**) Τότε λοιπόν: *Ειδέ οι Γενουβήσοι, ανθρώποι τζιγαριστάδες...αρχέψαν και εμουρμουρίζαν εις την Αμμόχουστον να έλθου να ζητήσουν του ρηγός δουκάτα κατά τα στοιχήματα της αγάπης* Μαχ. 552[25].

ειδέα η, Δούκ. 321[5].

Το αρχ. ουσ. *ειδέα*.

Είδος: *ήσαν ούν νήαι...συνάγουσαι εκ πάντων των χρειωδών...κριθών και πάσης άλλης ειδέας οσπρίων* ό.π.

ειδεμή, σύνδ., Χρον. Τόκκων 1623, Μαχ. 234[35], Σκλάβ. 156 (έκδ. *ει τα δέ μή*· διόρθ. Κριαρ., Ελλην. 14, 1955, 496 σε *ειδεμή τα*)· *ε ι δ ο υ μ ή,* Διαθ. Πασχαλίγ. 79· *ο υ δ ο υ μ ή,* Ελλην. νόμ. 545[12].

Η αρχ. συνεκφ. *ει δέ μή* (L-S, λ. *ει* BVII3b). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *ει* 11).

1) Αλλιώς, ειδάλλως (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π., και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *Ο δούκας τους εμήνυσε, τα σύνορα γυρεύει, άν αγαπούν να έχουσιν αγάπην και φιλίαν, ειδεμή να ηξεύρουσιν επάρει-τούς-τά θέλει* Χρον. Τόκκων 1623. **2**) 'Ετσι και (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex., λ. *ει*): *άν κάμη η ρηθείσα κερά Φιλίππα παιδίν όβερ παιδία, να της τα δώση. Ειδουμή και αποθάνη και εκείνη χωρίς παιδιά*...Διαθ. Πασχαλίγ. 79.

ειδεμήτε, συνδ., Καρτάν., Διαθ. 246.

Από τη συνεκφ. του συνδ. *ειδεμή* και του μορίου *τε*.

Αλλιώς, ειδάλλως: *ει μέν ένaι του Θεού, θέλω το τελειώσει, ειδεμήτε, θέλει λείπει* ό.π.

είδησις -ση η, Act. Lavr. 56[27], 65[35], Ασσίζ. 6[17], 27[7], 43[4], 71[8], 75[5], 77[11], 96[28], 159[4], 176[6], 202[30], 221[18], 254[17], 313[28], 314[13], 324[11], 361[21], 385[20], 410[18], 441[13], 472[10], 473[1], Ελλην. νόμ. 554[20], Χρον. Μορ. Η 5218, 8584, Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3[22], Φλώρ. 283, Λίβ. P 909, Λίβ. Sc. 952, 1151, 1659, 2021, Λίβ. Esc. 591, 694, 2253, 2757, 2811, Λίβ. N 487, 569, 1989, Μαχ. 278[36], Βεντράμ., Γυν. 2, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 286, 1340, Ιστ. πατρ. 105[10], 140[3], 158[7], 182[9], Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών υς', Ιστ. Βλαχ. 488, 1011, Σουμμ., Ρεμπελ. 161, Συναδ., Χρον. 46, Χριστ. διδασκ. 41, Τζάνε, Κρ. πόλ. 262[10], κ.π.α.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Το να γνωρίζη κάπ. κ., γνώση, επίγνωση κάπ. πράγματος (Βλ. τη μτγν. σημασ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *χωρίς γνώμης συνοδικής ή ειδήσεως των κληρικών* Ιστ. πατρ. 182[9]· *'Αλλος κάκεινος Πρόδρομος κληθήσεται και δώσει την των πραγμάτων είδησιν τοις ανοήτοις γνώσιν* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1340· *εγώ τους είπα την πάσαν αλήθειαν το πως δέν έχω είδησιν, και αυτοί δέν με επίστευσαν* Συναδ., Χρον. 46· **β**) (νομ. έκφρ.) *εν ειδήσει*=με επίγνωση (Η σημασ. τον 6. αι., Lampe, Lex. στη λ. 3): *Ο μέν εν ειδήσει*

το αλλότριον αγοράσας ουδέποτε αυτού γίνεται δεσπότης Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3^{22}. **2**) Πληροφορία, μήνυμα, αγγελία (Η σημασ. το 10. αι., Sophocl. στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *κράτει, Λίβιστρε, διὰ αυτὴν τὴν συντυχαίνεις είδησιν ἐχω και ἀκουσε* Λιβ. Ν 487· *είδησιν δίδουν παρευθὺς Χρυσόν* (κριτ. υπ.) *τον βασιλέαν* Λιβ. Sc. 1151. **3α**) Απόλυση από μιά εργασία: *το δίκαιον ορίζει ότι ο κύρης ἠ η κυρά οπού τους εκράτησεν, ένι κρατούμενος να τους δώσουν είδησιν, ήγουν απολογίαν* Ασσίζ. 71^{8}· **β**) διαταγή: *«είδηση, αφέντη, βάλε, να μηδὲν γδύνουν τσ' εκκλησιές, ήσυχα να περάσου, κι' όρισε τούτο να γενὴ η Υψηλότητά-σου»* Τζάνε, Κρ. πόλ. 262^{10}. **4**) Συγκατάθεση, άδεια (Η σημασ. στον Πορφυρογ., Προς Ρωμαν. 44^{101}): *το δίκαιον ορίζει ότι ο νοικοκύρης ημπορεί να βάλλη κλειδὶν και να κλειδώση το εσπίτιν-του επάνω εις πάν πράγμα τὸ ἐχει ο οίκος και να τα πουλήση με την είδησιν του βισκούντη* Ασσίζ. 75^{5}· *εκείνος να επήγεν εκεί να ἐσγαψεν, άνευ να επάρη είδηση απὲ τον αφέντη της χώρας να σγάψη* Ασσίζ. 472^{10}.

ειδικός, επίθ., Αρμεν., Εξάβ. Α' 1^{21}.

Το μτγν. επίθ. *ειδικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που ανήκει, που αναφέρεται αποκλειστικά σε κ. (Η σημασ. τον 6. αι., L-S στη λ. II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): [*Οι ειδικοί των γενικών επικρατέστεροι νόμων*] ό.π.

είδος το, Καλλίμ. 11, Διγ. (Trapp) Gr. 1881, 2165, Διγ. Ζ 3867, Διγ. Α 3946, 3994, Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 33, 263, Πόλ. Τρωάδ. 326, 696, Ωροσκ. 39^{8}, 43^{27}, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 154, 489, Λιβ. 1017, Λιβ.Esc. 2994, Λιβ. Ν 110, Λιβ. Sc. 1316, Φυσιολ. (Legr.) 427, Δούκ. 385^{10}, Σφρ., Χρον. μ. 18^{15}, 20^{18}, Μάρκ., Βουλκ. 347^{29}, Επιστ. του 1503 (*είδον*), Αλεξ. 2657, Ριμ. κόρ. 656, Έκθ. χρον. 25^{10}, Ιστ. πολιτ. 21^{10}, Βακτ. αρχιερ. 133, 134 (πληθ. *είδητα*), 147 (πληθ. *είδητα*), 159, 176· *γ ε ί δ ο ς,* Ναξ. έγγρ. 5^{42}.

Το αρχ. ουσ. *είδος*. Για τον πληθ. *είδητα* πβ. τους πληθ. *είδοτα* και *είδατα* (Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 37). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Η εξωτερική όψη των πραγμάτων, μορφή, σχήμα (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S στη λ. I2α): *ήτον όλον τετράγωνον, ὡς το του πύργου είδος* Διγ. Α 3994· *εις νεανίσκου την στολὴν μεταβαλούσα είδος* Διγ. (Trapp) Gr. 2165. **2α**) Ποιότητα υλική (Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *οὐκ εξὸν απαριθμείν το είδος των πραγμάτων* Διγ. (Trapp) Gr. 1881· **β**) (στον πληθ.) χαρακτηριστικά: *Άμα γνωρίζεις και θωρείς σ' εμένα τέτοια είδη* Ριμ. κόρ. 656. **3**) Πράγμα (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 1): *Περί κληρικών, ότι ἀν δανείσουν ἀσπρα, ἀσπρα να επάρουν, και ἀν δανείσουν είδος, να πάρουν όσα ἐδωσαν* Βακτ. αρχιερ. 159. **4**) (Στον πληθ.) διάφορα αντικείμενα για ορισμένη χρήση (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. IV. Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *Ώσπερ γὰρ ἐχουσι καλλωπισμοὺς ιδίους τα γύναια εις τας όψεις αυτών διά τινων ειδών και μεθόδων* Μάρκ., Βουλκ. 347^{29}. **5**) (Με τη λ. *μυριστικά*) αρώματα (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S Κων/νίδη στη λ. IV): *μυριστικά είδη καλά βρασμένα* Πόλ. Τρωάδ. 696. **6**) (Πληθ.) αγαθά (Βλ. Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 2): *Βροχὴ πολλὴ και ωφέλιμος, ἀνεμοι δὲ καλοί, και του λαού αγαθοσύνη και είσοδος των ειδών* Ωροσκ. 39^{8}.

είδουλον το, βλ. *είδωλον το*.

ειδωλόθυτα τα, Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα 262, Χριστ. διδασκ. 127 δίς.

Το μτγν. ουσ. *ειδωλόθυτα* (L-S, λ. *ειδωλόθυτος*).

Τα κρέατα που απομένουν μετά τη θυσία (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π.): *μετά προθυμίας μεγάλης τους αγίους ἀρπαξαν* (ενν. *οι στρατιώται*)..., *σύρνοντάς-τους τους ἐφεραν εις τους ναούς των ειδώλων...βιάζοντάς-τους να θυσιάσουν...και να φάσιν από εκείνα τα ειδωλόθυτα και μεμιασμένα φαγητά* Αγαπητ., Εις άγ. Δέκα 262.

ειδωλοθύτης ο, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1206.

Από τα ουσ. *είδωλον* και *θύτης*. Η λ. τον 7. αι. (Lampe, Lex.).

Αυτός που θυσιάζει στα είδωλα, ειδωλολάτρης (Η σημασ. τον 7. αι., Lampe, Lex.): *του δεσπότου Φαραώ πικρού ειδωλοθύτου* ό.π.

ειδωλοκαμωμένος, μτχ. επίθ., Ιμπ. (Legr.) 972.

Από το ουσ. *είδωλον* και τη μτχ. παρκ. του *κάνω*.

Που είναι καμωμένος σὰν είδωλο: *ξύλινος με χράδια, ειδωλοκαμωμένος* (ενν. *κάποιος*) ό.π.

ειδωλολαθρία η, βλ. *ειδωλολατρία*.

ειδωλολατρεύω· *'δ ω λ α τ ρ ε ύ ω,* Χούμνου, Κοσμογ. 2719· *'δ ω λ ο λ α τ ρ ε ύ ω,* Χούμνου, Κοσμογ. 824· *ε ι δ ω λ α τ ρ ε ύ ω,* Χούμνου, Κοσμογ. 2783.

Το μτγν. *ειδωλολατρεύω* (Sophocl.).

1) Λατρεύω τα είδωλα (Η σημασ. μτγν., Sophocl.): *κατέβα 'κ τ' όρος, Μωυσή, οι Εβραίοι εδωλατρεύσα* αυτ. 2719. **2**) Θυσιάζω (στα είδωλα): *ἐδοξεν του πατέρα-μου εμέναν διὰ να πέψη, διὰ να του φέρω πρόβατα να τα 'δωλολατρέψη* αυτ. 824.

ειδωλολάτρης ο, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 811, Σαχλ. Ν 216, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 230, Ζήν. Γ' 204, Δ' 172, 371.

Το μτγν. ουσ. *ειδωλολάτρης*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Αυτός που λατρεύει τα είδωλα (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ.): *Αυτούνου μόνο του Διός τη μάνητα φοβάσαι; Ειδωλολάτρης το λοιπό σήμερο μαρτυράσαι* Ζήν. Δ' 172.

ειδωλολατρία η, Μανασσ., Χρον. 1095, Ηπειρ. 218^{5}, Ιστ. πατρ. 86^{20}, 195^{18}, Πηγά, Χρυσοπ. 55, Χριστ. διδασκ. 293· *'δ ω λ ο λ α τ ρ ί α,* Ντελλαπ., Ερωτήμ., 2135· *ε ι δ ω λ ο λ α θ ρ ί α,* Φυσιολ. (Zur.) $XLVII^{21}$.

Το μτγν. ουσ. *ειδωλολατρία*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *ειδωλολατρεία*).

Η λατρεία των ειδώλων (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ.): *ηθέλησεν ο Θεός...επιστρέψαι τους ανθρώπους από της πλάνης των δαιμόνων και της ειδωλολατρίας* Ιστ. πατρ. 86^{20}· *την δευτέραν ειδωλολατρίαν, την φιλαργυρίαν φημί* Ηπειρ. 218^{5}.

ειδωλολάτρισσα η, Ανθ. χαρ. 295^{21}, Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών τν'.

Από το ουσ. *ειδωλολάτρης* και την κατάλ. *-ισσα*. Πβ. L-S Κων/νίδη Συμπλ. (λ. *ειδωλολάτρις*). (Βλ. Δημητράκ., λ. *ειδωλολάτρης*).

Αυτή που λατρεύει τα είδωλα (Πβ. L-S Κων/νίδη Συμπλ., ό.π.): *όταν ο Σολομών ήτον ομπρός εις το τέμπλος ηγάπησεν μίαν ειδωλολάτρισσα* Ανθ. χαρ. 295^{21}.

ειδωλολατρώ, Μανασσ., Χρον. 1363, Χούμνου, Κοσμογ. 820, Συναξ. γυν. 335· *'δ ω λ ο λ α τ ρ ώ,* Χούμνου, Κοσμογ. 581.

Το μτγν. *ειδωλολατρέω* (Sophocl.).

Λατρεύω, προσκυνώ τα είδωλα (Η σημασ. μτγν., Sophocl., ό.π. και στον Κατσαΐτ, Ιφ. Β' 29): *ως μή Θεόν γινώσκοντας, αλλ' ειδωλολατρούντας* Μανασσ., Χρον. 1363.

ειδωλομανία η, Μανασσ., Χρον. 511, Παΐσ., Ιστ. Σινά 2162.

Από τα ουσ. *είδωλον* και *μανία*. Βλ. Δημητράκ. και Sophocl.

Η μανία να λατρεύη κάπ. τα είδωλα (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ. και Sophocl.): *αύτη γάρ πόλις πέφυκε πασών παλαιοτάτη, εξ ειδωλομανίας πρίν ούσα ατιμοτάτη* Παΐσ., Ιστ. Σινά 2162.

είδωλο(ν) το, Διγ. (Trapp) Esc. 96, 540, Ερμον. Φ 60, Χρον. Μορ. Η 783, Χούμνου, Κοσμογ. 622, 1496, Διήγ. Αγ. Σοφ. 148^{9}, Βεντράμ., Γυν. 166, Δεφ., Λόγ. 692, Πεντ. Γέν. XXXI 19, 30, 32, 34, XXXV 2, Έξ. XII 12, XXIII 32, XXXII 1, Λευιτ. XIX 4, XXVI 1, 30, Αρ. XXXIII 4, Δευτ. IV 3, 28, V 7, VI 14, VIII 19, XI 16, XII 30, XIII 7, XVII 3, XVIII 20, XX 18, XXVIII 14, 64, XXIX 17, XXXI 16, Αιτωλ., Μύθ. 90^{4,10}, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 91, Ζήν. Δ' 157, 187, 278· *ε ί δ ο υ λ ο ν* το, Απολλών. 540.

Το αρχ. ουσ. *είδωλον*. Για τον τ. *είδουλο(ν)* βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 261. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Ομοίωμα θεότητας (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. IV και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *μυσαττώμενος τους Τρώας ως γάρ λατρευτάς ειδώλων* Ερμον. Φ 60. **2**) (Προκ. για αγαπημένο πρόσ.) «είδωλο» (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *μόνον εκείνη απ' αγαπά απ' όλες του λογιάζει. Εκείνη μόνο προσκυνά, και ως είδωλο λατρεύγει* Φορτουν. (Ξανθ.) Ιντ. α' 91.

ειδωμός ο, Πεντ. Γέν. XXVI 28, Έξ. III 7.

Από τον αόρ. *είδα* του *βλέπω* και την κατάλ. *-μός*.

Το να βλέπη κάπ.: *ειδωμό είδα την φτώχεια τού λαού-μου* αυτ. Έξ. III 7.

είθε, μόρ.· *έ θ ε,* Λίβ. Ν 1981.

Το αρχ. μόρ. *είθε*. Ο τ. *έθε* και σήμ. στη Μεγίστη (Andr., Lex.).

εικασμός ο, Ερμον. Λ 50.

Το μτγν. ουσ. *εικασμός*.

Υπολογισμός (Η σημασ. μτγν., L-S): *Το γάρ στράτευμα... ...τόσον ήν εις εικασμόν γάρ ώς τα νέφη τα μεγάλα* ό.π.

εικόνα η, βλ. *εικών*.

εικονίδιον το, Alexanderroman b 35^{2}, 162^{13}.

Το μτγν. ουσ. *εικονίδιον*.

Μικρή εικόνα (Η σημασ. μτγν., L-S): *λαβόντες αργύριον δέδωκαν τινί Έλληνι φίλῳ αυτών ζωγράφῳ και κατεσκεύασεν αυτοίς εικονίδιον προς το εκτύπωμα της μορφής Αλεξάνδρου* αυτ. 35^{2}.

εικονίζω, Λόγ. παρηγ. Ο 548, Διγ. (Trapp) Gr. 1333, 1975, Διγ. Ζ 1770, Βίος Αλ. 5872· *'κ ο ν ί ζ ω,* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 99^{65}.

Το μτγν. *εικονίζω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ.

1) Απεικονίζω, περιγράφω, παριστάνω (Βλ. L-S στη λ. 2): *ούχ οίον τε ημίν λόγῳ τα υπέρ λόγον εκτραγωδείν ή 'κονίζειν τα πάσας νικώντα συμφοράς* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ.

99^{65}· *«Τύπος αυτός ανθρώπινος σόν εικονίζει τύπον...»* Βίος Αλ. 5872. **2**) Συμβολίζω (Η σημασ. τον 5. αι., Lampe, Lex. στη λ. 4): *«ο δράκων χρόνος, το δενδρόν εικόνισε τον βίον...»* Λόγ. παρηγ. Ο 548. **3**) Φανερώνω: *του γάρ κάλλους η σύνθεσις ανδρείαν εικονίζει* Διγ. (Trapp) Gr. 1975. **4**) Φέρνω στο νού-μου, φαντάζομαι (Για τη σημασ. βλ. Lampe, Lex. στη λ. 6): *την κόρην είχε κατά νούν το κάλλος εικονίζων* Διγ. Ζ 1770.

εικονικός, επίθ., Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3^{33} σχόλ., Σφρ., Χρον. μ. 138^{5}, Βακτ. αρχιερ. 176.

Το μτγν. επίθ. *εικονικός*. Η λ. και σε επιγρ. (L-S) και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Που απεικονίζει τη μορφή κάπ. (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *Πιστεύω τας εικονικάς ανατυπώσεις* Σφρ., Χρον. μ. 138^{5}. **2**) Φαινομενικός, πλαστός (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Περί πουλήσεως εικονικής, ήγουν επουλήθησαν τα είδη και τα άσπρα δέν εδόθησαν* Βακτ. αρχιερ. 176.

εικονικώς, επίρρ., Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3^{36}.

Από το επίθ. *εικονικός*. Η λ. τον 4. αι. (Sophocl.).

Κατά τρόπο εικονικό, τυπικά (Η σημασ. τον 4. αι., Sophocl.): *εικονικώς δέ μόνον το της γυναικός όνομα ετέθη* ό.π.

εικόνισμα(ν) το, Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 439, Πόλ. Τρωάδ. 232, 235, Ερωτοπ. 562, Μαχ. 36^{28}, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 623, Έκθ. χρον. 46^{20}, Θρ. Κύπρ. Μ 377, 390, 439, Παΐσ., Ιστ. Σινά 597, Δωρ. Μον. XXXII, Χριστ. διδασκ. 287· *α κ ό ν ι σ μ α,* Έγγρ. του 1566 (Θησαυρ. 12, 1975, 71), Έγγρ. του 1597 (αυτ. 103)· *'κ ό ν ι σ μ α,* Θησ. Ζ' [46^{4}], Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 730, Κρ. συμβόλ. 126, Έγγρ. του 1634 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 78^{4}), Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 2, 18, 93, Διήγ. ωραιότ. 199, Διακρούσ. 98^{14}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 177^{18}, 209^{18}, 231^{17}, 235^{13}, 539^{24}, 547^{9}.

Το αρχ. ουσ. *εικόνισμα* (L-S, λ. *εικόνισμα*). Η λ. και ο τ. *'κόνισμα* και σήμ. ιδιωμ. (Δημητράκ., λ. *εικόνισμα*).

Απεικόνιση του Θεού ή αγίων προσώπων, εικόνα (Για τη σημασ. βλ. Sophocl. στη λ. 2. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Έλαβον γάρ ευαγγέλια κεκοσμημένα, θυμιατήρια αργυρά, εικονίσματα κεκοσμημένα* Έκθ. χρον. 46^{20}· *εικονίσματα οκτώ ίστανται κατ' ευθείαν έμπροσθεν εις την τράπεζαν την πάγκαλον και θείαν* Παΐσ., Ιστ. Σινά 597.

εικονισματάκι το· *'κ ο ν ι σ μ α τ ά κ ι,* Έγγρ. του 1660 (Θησαυρ. 12, 1975, 54).

Από το ουσ. *εικόνισμα* και την κατάλ. *-άκι*. Η λ. και σήμ.

Μικρό εικόνισμα.

εικονίτσα η, Έγγρ. του 13. αι. (Λάμπρ., ΝΕ 7, 1910, 40^{10}).

Από το ουσ. *εικόνα* και την κατάλ. *-ίτσα*. Η λ. και σήμ.

Μικρή εικόνα (Η σημασ. και σήμ.): *εικονίτσαν μικρήν αργυράν ένθα η του Σωτήρος σταύρωσις* ό.π.

εικονογράφημα το, Μανασσ., Χρον. 4229.

Από το *εικονογραφώ* και την κατάλ. *-μα*.

Εικόνα, εικόνισμα: *καθαίρεσιν σεπτών εικονογραφημάτων* ό.π.

εικονογραφία η, Πηγά, Χρυσοπ. 55.

Το μτγν. ουσ. *εικονογραφία*.

Η κατασκευή εικόνων (Η σημασ. τον 8. αι., Lampe, Lex. στη λ. 1): *ομολογά και ο αιρετικός ο εικονομάχος πως ναί δοσμένον είναι η εικονογραφία* ό.π.

εικονογράφος ο, Τζάνε, Κρ. πόλ. 585[12], 586[7].

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Αυτός που ζωγραφίζει εικόνες (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Τεχνίτες επιτήδειους είχα κ' εικονογράφους* αυτ. 586[7].

εικονομαχία η, Μανασσ., Χρον. 4402.

Από το *εικονομαχώ* και την κατάλ. *-ία*.

Ο αγώνας κατά της λατρείας των ιερών εικόνων: *την άκανθαν αυτόρριζον της εικονομαχίας ανέσπασαν* ό.π.

εικονομάχος, ο, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 10[I], Πηγά, Χρυσοπ. 54, 55, Θρ. Κων/π. Βαρβ. 18.

Από το ουσ. *εικόνα* και το *-μάχος*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

Ο εχθρός της λατρείας των ιερών εικόνων (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex.): *άλλοι άπαξ άθεοι, άλλοι εικονομάχοι* Θρ. Κων/π. Βαρβ. 18.

εικονοστάσιον το, Act. Esph. 28[10], Βακτ. αρχιερ. 163.

Από το ουσ. *εικόνα* και το *-στάσιον*. Βλ. και L-S.

Θέση όπου τοποθετούνται οι ιερές εικόνες (Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *έμπροσθεν εικονοστασίου μέσα εις σπίτι λειτουργία δέν γίνεται* ό.π.

εικοσάδα η, Πουλολ. Ζ 184, Πουλολ. 197· *ε ι κ ο σ ι ά δ α*, Πουλολ. Αθ. 189.

Το μτγν. ουσ. *εικοσάς* (Βλ. και L-S). Η λ. και σήμ. (Πρωΐας Λεξ., λ. *εικοσάς*).

Σύνολο είκοσι ίδιων πραγμάτων (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εικοσάς* και σήμ., Πρωΐας Λεξ., ό.π.): *πουλίτσια εποίησα μονόκοιλα εικοσάδα* Πουλολ. 197.

εικοσάρι το· *'κ ο σ ά ρ ι*, Διήγ. ωραιότ. 310.

Από το αριθμτ. *είκοσι* και την κατάλ. *-άρι*. Η λ. και ο τ. στο Somav. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Νόμισμα αξίας είκοσι άσπρων (Η σημασ. στο Somav.): *βάνουσι και στοίχημα... έναν 'κοσάρι* ό.π.

εικοσαριά η· *ε ι κ ο σ α ρ ί α*, Σουμμ., Ρεμπελ. 188.

Από το αριθμτ. *είκοσι* και την κατάλ. *-αριά* (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Πάντοτε με την αντων. *καμιά* ή το αριθμ. *μιά*) περίπου είκοσι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *εμπαίνουν εις το παλάτι-του καμία εικοσαρία ποπολάροι* ό.π.

εικοσάχρονος, επίθ., Ερμον. Ζ 36.

Από το αριθμτ. *είκοσι* και το ουσ. *χρόνος*. Η λ. και σήμ. (Πρωΐας Λεξ. συμπλ.).

Που είναι είκοσι χρονών (Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ. συμπλ.): *εικοσάχρονος παρθένος* ό.π.

είκοσι, αριθμτ., Προδρ. III 180, 184α (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), 295, Ερωτόκρ. Β' 369.

Το αρχ. αριθμτ. *είκοσι*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Είκοσι (Η σημασ. αρχ., L-S, και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1).

εικοσιάδα η, βλ. *εικοσάδα*.

εικοσιδύο, αριθμτ., Προδρ. Η 26ρ· *ε ι κ ο σ ι δ υ ό*, Χούμνου, Κοσμογ. 5, Ερωτόκρ. Β' 168· *'κ ο σ ι δ υ ό*, Ερωτόκρ. Δ' 1343, Τζάνε, Κρ. πόλ. 197[25].

Το μτγν. αριθμτ. *εικοσιδύω(ο)*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εικοσιδύω*).

Εικοσιδύο (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εικοσιδύω* και σήμ., Δημητράκ., ό.π.).

εικοσιένας, αριθμτ., Ερωτόκρ. Β' 217 (γεν. *εικοσιενούς*)· *'κ ο σ έ ν α ς*, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-van Gem.) 232.

Το μτγν. αριθμτ. *εικοσιείς*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Εικοσιένας (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εικοσιείς* και σήμ., Δημητράκ.).

εικοσιεννέα, αριθμτ., Τριβ., Ρε (Πολ. Λ., Μετά Αλ.) 371.

Το μτγν. αριθμτ. *εικοσιεννέα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Εικοσιεννέα (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ.).

εικοσιέξι, αριθμτ.· *'κ ο σ έ ξ ι*, Αχέλ. 590, Θρ. Κύπρ. Κ 243· *'κ ο σ ι έ ξ ι*, Θρ. Κύπρ. Μ 201.

Το μτγν. αριθμτ. *εικοσιέξ*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εικοσιέξ*).

Εικοσιέξι (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εικοσιέξ* και σήμ., Δημητράκ., ό.π.).

εικοσιοκτώ, αριθμτ.· *'κ ο σ ι ο κ τ ώ*, Σκλάβ. 15.

Το μτγν. αριθμτ. *εικοσιοκτώ*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Εικοσιοκτώ (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ.).

εικοσιπεντάρι το, Συναδ., Χρον. 65.

Από το αριθμτ. *εικοσιπέντε* και την κατάλ. *-άρι*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Είδος νομίσματος (Βλ. Δημητράκ.): *Το εικοσιπεντάρι ποσώς δέν έπαιρναν, μόνον ύστερα το έκαμε ιδ'* ό.π.

εικοσιπέντε, αριθμτ., Διαθ. Ηγουμ. Μακαρίας 165[42]· *'κ ο σ ι π έ ν τ ε*, Διήγ. Βελ. Neap. 288, Ριμ. Βελ. 442, Ερωτόκρ. Α' 1378· *'κ ο σ π έ ν τ ε*, Φορτουν. (Vinc.) Ε' 68, Μαρκάδ. 276.

Το αρχ. αριθμτ. *εικοσιπέντε*. Η λ. και σήμ.

Εικοσιπέντε (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ.).

εικοσιτέσσερεις, αριθμτ.· *'κ ο σ ι τ έ σ σ α ρ α*, Χούμνου, Κοσμογ. 1179· *'κ ο σ τ έ σ σ ε ρ α*, Τζάνε, Κρ. πόλ. 156[6].

Το αριθμτ. *εικοσιτέσσαρες* που απ. στον Ιπποκράτη. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εικοσιτέσσαρες*).

Εικοσιτέσσερεις (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S, λ. *εικοσιτέσσαρες* και σήμ.).

εικοστός, αριθμτ., Διήγ. Βελ. 509, Βυζ. Ιλιάδ. 357.

Το αρχ. αριθμτ. *εικοστός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που αναφέρεται στον αριθμό είκοσι (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *στέκουνται δύο παιδόπουλα των εικοστών τα έτη* Διήγ. Βελ. 509.

εικών η, Σφρ., Χρον. μ. 138^{8}, Κορων., Μπούας 66, Διήγ. πανωφ. 56· *εικόνα*, Πόλ. Τρωάδ. 230, Λιβ. Sc. 2147, Διγ. Ἀνδρ. 361^{21}, Βακτ. αρχιερ. 189, Τζάνε, Κρ. πόλ. 177^{5}, 199^{17}, 208^{3}, 224^{29}, 251^{18}, 499^{4}, 546^{18}. *εικών ή εικόνα*, Προδρ. III 87, Χρον. Μορ. Η 1434, Πανάρ. 80^{28}, Πηγά, Χρυσοπ. 52, Χίκα, Μονωδ. 115· *'κόνα*, Αλεξ. 279 σε 2348, Πανώρ. Δ' 276, Πιστ. βοσκ. V5, 281 (έκδ. *εικόνα*· διόρθ. Kriaras, B-NJ 19, 1966, 279, *σε 'κόνα*).

Το αρχ. ουσ. *εικών*. Η λ. και σήμ. στον τ. *εικόνα* (Δημητράκ., λ. *εικών*). Ο τ. *'κόνα* και στο Μάνθου, Συμφορ. Μορέως σ. 77, 93^{α}.

1) Ζωγραφιά (προκ. για προσφών. ωραίας κόρης): *«Ἄφες, εικόνα, να θρηνής, σίγησε, μή λυπήσαι* (παραλ. 2 στ.), *μαραίνει το κάλλος-σου το ευγενικόν, η κόρη...»* Λιβ. Sc. 2147. **2**) Ομοίωμα (Η σημασ. μτγν., Π.Δ. Γέν. 1, 26): *Περί ψυχής του ανθρώπου, ότι είναι εικόνα Θεού* Βακτ. αρχιερ. 189. **3**) Ζωγραφική απεικόνιση του Θεού ή αγίων προσώπων, εικόνισμα (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. ID και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Ἔχομεν τας εικόνας-μας, για να τσι προσκυνούμεν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 224^{29}· *Ἐδωκέντου και εικόνες...των αγίων Θεοδώρων* Διγ. Ἀνδρ. 361^{21}.

ειλητάριον το· *'λητάρι(ν)*, Λιβ. P 14, Λιβ. Esc. 5, 3566, Λιβ. N 40, Σαχλ., Αφήγ. 140, 337.

Από το επίθ. *ειλητός* και την κατάλ. *-άριον* (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 137). Η λ. τον 6. αι. (L-S). Ο τ. *'λητάριν* και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

Σχοινί, λουρί με το οποίο έδεναν τα σκυλιά (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex. Βλ. και Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *λητάριν*): *φαρίν εκαβαλίκευεν, εβάσταζε γεράκιν και οπίσω-του εκολούθησε σκυλίν με το 'λητάριν* Λιβ. N 40.

ειλητόν το, Βεν. κείμ. 2.

Το ουδ. του επιθ. *ειλητός* ως ουσ. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex., λ. *ειλητός*).

Το ύφασμα που τοποθετούν οι κληρικοί επάνω στην Αγία Τράπεζα κατά την τέλεση της θείας ευχαριστίας (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex., ό.π. A1): *Τετράγωνον θήκην διά το ειλητόν* ό.π.

ειλικρινής, επίθ., Χρον. Μορ. Η 5645, 6018, Γράμματα Μετεώρ. 43 (αιτ. πληθ. *ειλικρινούς*), Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1076.

Το αρχ. επίθ. *ειλικρινής*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Αληθινός, ανυπόκριτος, τίμιος (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *εκείνος το εδέξατο σ' ειλικρινήν αγάπην* Χρον. Μορ. Η 6018· *λέγει-του ο πρίγκιπας με ειλικρινήν την γνώμην* Χρον. Μορ. Η 5645.

ειλικρινώς, επίρρ., Αξαγ., Κάρολ. Ε' 94, Χίκα, Μονωδ. 193.

Το αρχ. επίρρ. *ειλικρινώς* (L-S, λ. *ειλικρινής*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Κατά τρόπο ειλικρινή, αληθινό (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *παρακάλει την Αγίαν Τριάδα,..την οποίαν εδώ ειλικρινώς επίστευες και εδούλευες* Χίκα, Μονωδ. 193.

είμαι, Σπαν. Α 86, Σπαν. Ο 217, Προδρ. III 364, Αναγν., Στ. πολιτ. 24, Ασσίζ. 311^{29}, 422^{29}, Ελλην. νόμ. 562^{23}, Διγ. Ζ 417, Διγ. Α 1732, Διγ. (Trapp) Esc. 131, 1321, Πόλ. Τρωάδ. 424, Ερμον. P 247, Χρον. Μορ. Η 3134, 5489, 6112, 6190, 6654, 8554, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 466, Διήγ. Βελ. Neap. 149, Λιβ. N 3703, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 3156, Αχιλλ. Ο 101, Χρον. Τόκκων 1032, Μαχ. 42^{18}, 44^{34}, 66^{20,34}, 96^{33}, 156^{24}, 228^{5}, 276^{10}, 370$^{13-4}$, 406^{21}, 544^{21}, 550^{18}, 586^{25}, 620^{14}, Θησ. (Foll.) I 24, Ch. pop. 244, Βουστρ. 494, 540, Διήγ. Αλ. V 28, Αλεξ. 2351, Κορων., Μπούας 94, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 257, Βεντράμ., Γυν. 142, Πεντ. Γέν. I 3, 9, 29, XV 12, Αρ. XX 2, Αχέλ. 881, 2214, Αιτωλ., Μύθ. 125^{12}, Θρ. Κύπρ. Μ 113, Αλφ. 10^{51}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 413, 433, Κυπρ. ερωτ. 102^{15}, Πανώρ. Γ' 342, Ερωφ. Δ' 351, Βοσκοπ. 381, Παλαμήδ., Βοηβ. 754, Διγ. Ἀνδρ. 336^{2}, Ερωτόκρ. Α' 455, Ε' 274, Θυσ.^{2} 43, 680, Στάθ. (Martini) Β' 24, 49, Ροδολ. Α' [650], Λίμπον. 127, 186, 526, Χριστ. διδασκ. 48, 55, Λεηλ. Παροικ. 666, Τζάνε, Κρ. πόλ. 270^{29}, Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. Αφ. 84 κ.π.α.· *έ* (μπροστά από φωνήεν), Κυπρ. ερωτ. 53^{7}, Ερωτόκρ. Α' 272· (μπροστά από ορισμένα σύμφωνα αντί *έν*), Κυπρ. ερωτ. 104^{69}, Πανώρ. Β' 280 (κριτ. υπ.· βλ. και Πολ. Λ., Ανθολ. Γ' 274), Κατζ. Α' 1, Θυσ.^{2} 277· *εἰ* (μπροστά από ορισμένα σύμφωνα), Στάθ. (Martini) Α 77· *είν* (μπροστά από σύμφωνο), Ερωτόκρ. Α' 947, Θυσ.^{2} 105, 109, 111, 812, 1017, Φορτουν. (Vinc.) Α' 45· *είνιαι,* Αλεξ. 769, 770, Σαχλ., Αφήγ. 309, Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 8, Ιντ. β' 85, Δ' 60· *είνιν,* Αχιλλ. L 372, 422, 663, 866· *έν* (μπροστά από φωνήεν) Κυπρ. ερωτ. 92^{24}· *έν* (μπροστά από σύμφωνο), Σπαν. Α 521, Λόγ. παρηγ. L 563, Διγ. (Trapp) Esc. 1558, Διηγ. παιδ. (Tsiouni) 987, Αχιλλ. Ο 203, Ιμπ. 63, Δεφ., Λόγ. 3, Θρ. Κύπρ. Μ 195, 344, 566, Κυπρ. ερωτ. 13^{8}, 17^{2}, 18^{9}, 44^{2}, 55^{3}, 87^{15}, 94^{52}, 98^{6}, 109^{36}, Κατζ. Δ' 171, Ε' 436, Πιστ. βοσκ. III6, 399, Θυσ.^{2} 196, 248, 277, 585, 621, Ζήν. Α' 29· *έναι* Σπαν. Α 201, 523, 618, 651, Σπαν. Ο 207, Απολλών. 297, 416, 439, Διάτ. Κυπρ. 508^{29}, Ελλην. νόμ. 516^{15}, 520^{10}, 521^{14}, 541^{21}, 561^{25}, Διγ. (Trapp) Esc. 544, 1282, 1634, Πόλ. Τρωάδ. 14, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 988 (κριτ. υπ.), Διήγ. Βελ. 525, Αχιλλ. N 99, Αχιλλ. Ο 201, 230, 374, Ιμπ. 314, 495, 496, 543, Βεν. 12, 40, Μαχ. 220^{34}, 408^{24}, Καραβ. 495^{19}, Γαδ. διήγ. 223, Απόκοπ. 122, 241, Διήγ. Αλ. V 29, Ἀνθ. χαρ. 293^{12}, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 195, Σαχλ., Αφήγ. 715, Πένθ. θαν.^{2} 450, Επιστ. του 1542 (Μέρτζιος, Προσφ. Κυριακ. 477), Χρον. σουλτ. 93^{2}, Κυπρ. ερωτ. 48^{3}, 66^{8}, 68^{4}, 79^{2}, 86^{35}, 87^{9}, 90^{10,23}, 94^{21}, 105^{34,35}, Βοσκοπ. 297, Παλαμήδ., Βοηβ. 1381, Θυσ.^{2} 519, Βυζ. Ιλιάδ. 860· *έναιν,* Ερωτοπ. 366, Γεωργηλ., Θαν. 56 κ.π.α.· *ένι,* Σπαν. Α 149, 171, Σπαν. Β 78, Σπαν. Ο 56, Λόγ. παρηγ. L 89, Ασσίζ. 154^{17}, 264^{3}, 341^{2}, 381^{18}, 401^{1}, 403^{2}, 412^{4,20}, 421^{3}, 463^{6}, 481^{18}, Διγ. (Trapp) Esc. 318, 319, 1319, 1541, Πόλ. Τρωάδ. 79, Χρον. Μορ. Η 424, 696, 8748, Χρον. Μορ. P 9009, Αχιλλ. Ο 113, Μαχ. 108^{5}, 306^{10}, 474^{5}, 562^{22}, Σφρ., Χρον. μ. 100^{30}, Διήγ. Αλ. V 21, Βίος γέρ. V 209, Κυπρ. ερωτ. 66^{6}, 73^{1}, 74^{1}, 104^{19} κ.π.α.· *έτον* (γ' πληθ. παρατ.) Μαχ. 62^{24}· *ήτασιν* (γ' πληθ. παρατ.), Διήγ. Βελ. 163, Ριμ. Βελ. 367· (απαρέμφ.) *είσθαιν,* Σφρ., Χρον. μ. 94^{30}, 100^{22}, 102^{1}, Ψευδο-Σφρ. 558^{9}· *είσθαινε* Ἀλ. Κύπρ. 925· *είσται,* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 423, Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα 353, 473, 584, 618, Λίμπον. 112· *είσταιν* Ασσίζ. 362^{31}, 421^{10}, Μαχ. 230^{29}, Κυπρ. ερωτ. 9^{4}, 59^{8}, 93^{34}, 105^{10}, 109^{37}, Βεντράμ., Φιλ. 80· μτχ. *έσοντα (ς),* Κορων., Μπούας 52, 74· *εστόντα* Κυπρ. ερωτ. 83^{8}· *έστοντα(ς),* Ασσίζ. 348^{27}, Ντελλαπ., Στ. Θρηνητ. 27, 623, 646, 1977, Διάθ. Ακοτ. 147^{26}, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-Van Gem.), Αξαγ., Κάρολ. Ε' 288· *έστοντος,* Ασσίζ. 277^{7}· *εστόντος,* Ασσίζ. 182^{23}· *ηστόντα,* Μαχ. 282^{22}· *όντα (ς),* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 540, Λίμπον. 151, επίλ. 10.

Το αρχ. *ειμί* κατά τα μέσα *κείμαι, κάθημαι,* κλπ. (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Για το σχηματ.

του *είσαι* και του *είναι* βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. *είσαι, είναι* και L. C. McGaughy, Toward a descriptive analysis of *εἶναι* as a linking verb in New Testament Greek, Cambridge Mass., Soc. Bibl. literature 1972, IV 220 S και Eideneier, Glotta 54, 1976, 106-17. Για τους τ. *έναι, έμι, έν* βλ. Μενάρδ., Αθ. 37, 1925, 36, Βαγιακ., ΛΔ 12, 1972, 11 και Χατζιδ., ΜΝΕ Α΄ 449. Για παλαιότ. μνεία του *είμαι* βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α΄ 566. Ο τ. *έναι* και σήμ. σε ιδιώμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Ε΄, λ. *έναι* και Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 546]). Ο τ. *ένι* και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β΄ 541) και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Ο τ. *έτον* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Για τη χρ. του *είμαι* βλ. Aerts, Periphr. 5-127. Η και σήμ. (Δημητράκ.).

Α΄ 1α) (Τριτοπροσ.) υπάρχει (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1· πβ. και L-S, λ. *ειμί* AI. Βλ. και Μενάρδ., Αθ. 37, 1925, 36, καθώς και Κοντοσόπουλο, Κρητ. Γράμμ. 1, 1972, 12 κε.): *Γίγνωσκε, τιμιότερον της αρετής ουκ ένι* Σπαν. Α 149· *Αφέντη, ήξευρε ότι είναι αμαρτίες οι ποίες συγχωρούνται με τον φυμιατόν* Μαχ. 66[20]· *δέν ήτον νερό εις τη συναγωγή* Πεντ. Αρ. ΧΧ 2· *Είπεν ο μωρός εις την καρδίαν-του: δέν είναι Θεός* Χριστ. διδασκ. 55· **β)** υπάρχω στη ζωή, ζω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1· πβ. L-S, λ. *ειμί* AI): *πάντα καλοψυχία νά 'ναι, κερά-μου, μετά σέ ώστε να ζής και νά 'σαι* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 3156· *να με θυμάσαι, λυγερή, ώστε να ζής και νά 'σαι* Ch. pop. 244· *Τση νιότης τσι ξεφάντωσες ποτέ-σου μή θυμάσαι, γιατι με πρίκα μοναχάς σε κάνου πάντα νά 'σαι* Πανώρ. Γ΄ 342. **2α)** (Με τις προθ. *για, εις* ή και το *να*) προορίζομαι για (Για τη σημασ. βλ. Somav., λ. *είναι διά ζωήν*· η σημασ. και σήμ., Σταματ.): *έναι για μέναν όλα τ' άστρα* Κυπρ. ερωτ. 105[34]· *είπεν ο Θεός: ιδού έδωσα εις εσάς...όλο το δέντρο ός εις αυτό καρπό δέντρου σπορίζει σπόρο· εις εσάς να είναι για να φάτε* Πεντ. Γέν. Ι 29· *ο τόπος του Μορέως, το πριγκιπάτο Αχαΐας απόρει κ' εκιντύνευεν και ήτον εις απώλειαν* Χρον. Μορ. Η 8554· *ο δέ Σίσυφος και Νέστωρ συν γάρ τω Λοκρώ τω Αία είναι γούν του ν' απεθάνουν* Ερμον. Ρ 247· **β)** είμαι έτοιμος για κ.: *Ο Δόν Καρσίας το λοιπόν ήτονε για να λύση από την γήν, ες ορδινιάν τον δρόμον-του να ποίση* Αχέλ. 2214· *εγώ όλως διόλου ήμουνε να τονε ρίξω εις την θάλασσαν* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 433· *άν δέν το κάμω σάν θωρείς, είμαι για να παγώσω* Αιτωλ., Μύθ. 125[12]· *αδυναμίζεις και είσαι να αρρωστήσης* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 413· **γ)** είμαι κατάλληλος: *γιατί δέν ήμ', ουδ' ήσωνα να κάμω τέτοιο γάμο* Ερωτόκρ. Ε΄ 274· φρ. *δέν είναι για τ' ατζί-σου* βλ. ά. *αντζί(ν)* 1 φρ. **3α)** Δημιουργούμαι (Πβ. και Lampe, Lex., λ. *ειμί* F1): *είπεν ο Θεός: ας είναι φώς· και ήτον φώς* Πεντ. Γέν. Ι 3· **β)** γίνομαι: *Αυτά όλα, τά λέγετε, παρηγοριές μας είναι* Διγ. (Trapp) Esc. 1321· *τέλος πάντων ήτονε αιτία η γυνή-του να ρίξη αυτός το σπίτι-του, να χάση την ζωή-του* Βεντράμ., Γυν. 142· φρ. *είμαι εις βοήθειαν, εις ζημίαν* κάπ. = γίνομαι βοηθός, ζημιώνω κάπ.: *ο Θεός και η ευχή του αγιοτάτου εκεινού του πατρός-μας* (παραλ. 1 στ.) *να είναι εις βοήθειάν-σου ένθα κι' άν υπαγαίνης* Χρον. Μορ. Η 6112· *ούλα δέν εφελούσαν, παρά ήσαν εις μεγάλην ζημίαν του λαού* Μαχ. 620[14]. **4α)** (Προκ. για πρόσ. ή πράγμα) βρίσκομαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ήτονε πάντα μετ' αυτό, δέ θέ να τον αφήση να πηαίνη μοναχός εκεί* Ερωτόκρ. Α΄ 455· *εις την καδέκλα ήτονε μια φούσκα πλακωμένη* Στάθ. (Martini) Β΄ 49· *ο παράδεισος αυτός εις Ρωμανίαν έναι* Διγ. (Trapp) Esc. 544· **β)** βρίσκομαι (προκ. για κατάσταση) (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5): *«δέν πρέπει εκείνος να είναι εις μάχην μετά-μας και μείς νά 'χωμεν αγάπην μετά-σας»* Μαχ. 156[24]· *ο κούντη τε Ρουχάς έναι εις μεγάλην αγάπην με την κυράν-μας* Μαχ. 220[34]· *«Αφέντη, ξεύρεις πως ημείς ουδέν είμεστεν εις την γράσαν-σου...»* Μαχ. 228[5]· *Καλώς το πράμα σκόπησαν κι' αλλήλως εμιλήσαν, ώσπερ καλοί και φρόνιμοι 'ς τέτοιαν απόφασ' ήσαν* Αχέλ. 881· **γ)** βρίσκομαι (με κάπ. μορφή): *ας σταθή ο αβουκάτος με το κοράσιν και ας καταλέξη το αγκάλεμαν, ώς έναι επάνω εγράφως* Ελλην. νόμ. 516[15]· **δ)** παρευρίσκομαι (Η

σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Περί των μαρτύρων οπού εντέχεται να ένι εις την διαθήκη* Ασσίζ. 264[3]· **ε)** βρίσκομαι (σε ηλικία) (Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας, Λεξ.): *εί δέ και κοιμηθή άνθρωπος της γυναίκας, και παρκάτω άν έναι παρά τους ιβ' χρόνους εξιάζει η ορμασία* Ελλην. νόμ. 541[21]· *Είκοσι χρόνων ήτονε εις μέτρον ηλικίας δια να αποκτήση την σωστήν τέχνην της πραγματείας* Λίμπον. 127· φρ. *είμαι του καιρού-μου* = έχω την ηλικία-μου (Πβ. και Bauer, Wört, λ. *ειμί* IV6): *μή θές να καταδικαστής, οπού 'σαι του καιρού-σου* Θυσ.[2] 680· φρ. *είμαι εις (δέκα, είκοσι...) χρόνους* = έχω ηλικία (δέκα, είκοσι...) χρόνων: *ήτον εις τους κε' χρόνους* Μαχ. 550[18]. **5α)** Προέρχομαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., στη λ. 6): *να έλθη απέ τα κάστρα να είναι απέ τον γύρον-του να ελθούν να τον βοηθήσουν* Πόλ. Τρωάδ. 424· **β)** κατάγομαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6· πβ. και L-S, λ. *ειμί* CIIα): *ο πατήρ μας ήτον...των Δουκάδων την γενέαν* Διγ. (Trapp) Esc. 131· *ήξευρε, νέα ευγενική, ότι έναι εκ την Πρεβέντζαν* Ιμπ. 495. **6α)** (Με κατηγ. που δηλώνει ιδιότητα) (Η χρ. και σήμ., Σταματ.· βλ. και Μενάρδ., Αθ. 8, 1896, 445· πβ. και L-S, λ. *ειμί* B1): *ο κόσμος έν προσωρινός* Σπαν. Α 521· *το έναν των παιδίων ένι του νόμου και τα άλλα όχι* Ασσίζ. 381[18]· *άν ένι η γεύσις έμνοστος, πάλιν ας δευτερώση* Διγ. (Trapp) Esc. 1541· *μακρύς έναι ως κυπάρισσος* Αχιλλ. Ν 99· *σκλάβοι-του να είμεστεν, δούλοι του ορισμού-του* Αχιλλ. Ο 101· *έν αλαφρόν το πάθος-μου, κυρά-μου* Κυπρ. ερωτ. 92[24]· **β)** (με την *από* και αιτ. δηλώνει την ύλη): *εφάνη γούν τον σταυραετόν ότι έναι από κρέας* Ιμπ. 543. **7)** Ανήκω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 7): *εκείνος του ποίου ήτον η οικία* Ασσίζ. 422[29]· *Ο Χρύσιππός-σου εσέναν είναι, Φέντρα μου, κι ας πάψει ο λογισμός-σου* Στάθ. (Martini) Β΄ 24. **Β΄** Απρόσ. (Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 10) **1)** (Με ακόλουθο το *ότι, να*) συμβαίνει, γίνεται (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 11· βλ. και Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ, περ. β΄, 6, 1955/56, 257): *πώς είν' και πεθυμάς να δής ένα, που δέν κατέχεις;* Ερωτόκρ. Α΄ 947· *πώς είναι ετούτο και το ηύρες έτσι ογλήγορα;* Χριστ. διδασκ. 48· *άν σε έτυψα πολλάκις, ούκ ήτον ότι εμίσουν-σε* Αναγν., Στ. πολιτ. 24· *είπεν ο Θεός: ας μαζωχτούν τα νερά...και να φανή η ξέρη· και ήτον έτσι* Πεντ. Γέν. 19· (προκ. για τελετή· η χρ. και σήμ.· πβ. και Bauer, Wört., λ. *ειμί* I5): *τα νιάμεράτση ήταν οψές* Βοσκοπ. 381. **2)** Πρόκειται (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., στη λ. 13): *Θωρώντα ο ρήγας ότι ήτο να σκοτωθούν πολλοί, όρισε και διαλαλήσαν να μέν είναι τινάς απότορμος* Μαχ. 96[33]· *ήτον ο ήλιος να κάτση* Πεντ. Γέν. XV 12· *αρματώθησαν όλοι οι ανθρώποι..., και ήτον να γίνη μεγάλον σκάνταλον* Βουστρ. 540. **3)** (Με ακόλουθο το *να*) είναι δυνατόν (Η χρ. και σήμ.· πβ. και L-S, λ. *ειμί* A VI): *εγώ δέν ήτον να ποίσω παρά κατά τον ορισμόν της κυράς-μας* Βουστρ. 494· *Η Σάρρα πλιό δέν ήτονε να γαστρωθή κοπέλι* Θυσ.[2] 43· *Νά 'τον, λέγεις, να στράφηκα, να τού 'πα νέος είσαι!* Αλφ. 10[51]. **4)** Είναι σωστό, ορθό, πρέπει (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 14): *Ο ρήγας είπεν-του: είναι να ξετάσω τα μυστήρια των εκκλησιών;* Μαχ. 66[34]· *Δέν έν να κράζω το λοιπόν τες Μούζες των Ελλήνω . μα στην Τριάδα την αγιάν την κεφαλήν-μου κλίνω* Δεφ., Λόγ. 3. **5)** (Με ουδ. επιθ. όπως *δίκαιον, καλόν, μπορετό, πρεπό*, κλπ., ή ουσ. όπως *καιρός, χρειά, χρήση*, κλπ.) (Για τη σημασ. βλ. και Somav., λ. *είναι μόδος, είναι βολετόν, είναι μπορετόν*· η χρ. και σήμ.· πβ. και L-S, λ. *ειμί* D): *καλόν είναι και ευτυχές και αρεστόν να έλθης* Διγ. Α 1732· *Δίκιον έναι μιτά-μου να θρηνίζης* Κυπρ. ερωτ. 94[21]· *Δυό δροσινά τραντάφυλλ' ανοιμένα πώς έναι μπορετόν να μέν μυρίζουν;* Κυπρ. ερωτ. 68[4]· *Δέν ε καιρός να καρτερώ, η ώρα με σπουδάζει* Θυσ.[2] 277· *Δέν εί πρεπό να στέκωμε εδέτσι ξεγνοιασμένοι* Θυσ.[2] 1017· *εάν έναι χρήσις να φέρη μάρτυρας...να τους φέρη δικαίως πιστώς* Ελλην. νόμ. 561[25]· *Καιρός την εμορφιάν σου δώκεν τόσην και με καιρόν έν χρήση να την δώσης* Κυπρ. ερωτ. 44[2]· *πατριάρχου γενομένου ένι χρεία πάντες ή να πείθωνται αυτώ ή έχθρα να γένηται* Σφρ., Χρον. μ. 100[30]· *είναι-σου χρειά να συμφωνάς* Ροδολ. Α΄ [650]. **Γ΄** Φρ. **1α)** *Είμαι εις την βου-*

λὴν=σκέπτομαι, σχεδιάζω να...: *ο κοντοσταῦλης ἦτον εις την βουλὴν να σκοτώσουν...τον ρῆγα* Μαχ. 406^{21}· *πάντες ἦσαν εις την βουλὴν να πάρουν τους καβαλλάρηδες να φύγουν* Μαχ. 544^{21}· (με τη γεν. *βουλῆς, θελημάτου κλπ.*) ἔχω τη σκέψη, την πρόθεση (Πβ. Δημητράκ. στη λ. 8 φρ.): *δὲν ἦσαν οὖλοι μιᾶς βουλῆς οὐδ' ενοῦ θελημάτου και το πρᾶμαν εἶχεν φόβον* Μαχ. 370^{13-4}· **β)** *εἶμαι εις την βουλὴν* (κάπ.)=εἶμαι σύμφωνος με τις σκέψεις κάπ., συμφωνῶ με κάπ.: *συνέρχομαι εις το θέλημα, εἶμαι εις την βουλὴν-σου* Λίβ. Ν 3703· *μέσον τους αυθέντες της Κύπρου εἶχεν β' οποὺ δὲν ἦσαν εις την βουλὴν-του* Μαχ. 42^{18}· *Δι' αυτὸ όλες σας εσύναξα, δια να είστε εις τὴν βουλὴν-μου διὰ την δικὴν-σας σωτηριὰν και διὰ την εδικὴν-μου* Θησ. (Foll.) I 24. **2)** *Εἶμαι εις την εξουσίαν* (κάπ.)=εξουσιάζομαι από (κάπ.): *Εὰν γίνεται ότι ο υιός κανενοῦ ανθρώπου οποὺ ἐνι εις την εξουσίαν-του και με τον ορισμόν-του ἐνι εις το σκολεῖον σταλμένος να μάθη καμμία σοφίαν* Ασσίζ. 412^{4-5}. **3)** *Εἶμαι εις θέλημα*=βρίσκομαι στη διάθεση κάπ.: *Εἴ τις θέλει από τους Ατταλειῶτες...νὰ 'ρτη εις την Κύπρον, ἐνι εις το θέλημάν-του* Μαχ. 108^{5-6}· *όλα να σου δουλεύουσι και νὰ 'ν' στη θέλησή-σου* Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 257· *να θέλει την τιμήν-σου, νὰ 'ναι* (ενν. *η γυνὴ*) *εις τα θελήματα και εις την ανάπαυσίν-σου* Σπαν. Ο 217. **4)** *Εἶμαι εις ορισμόν* (κάπ.)=εἶμαι υπήκοος, υποτελής, κλπ., κάπ.: *ἦλθε στον Πάπα, λέγει-τον: Αφέντη, πάτερ ἅγιε,* (παραλ. 9 στ.) *όσοι πιστεύουν εις Χριστὸν και εἶναι στον ορισμόν-σου* Χρον. Μορ. Η 6190. **5)** *Εἶμαι εις τας χεῖρας, στα χέρια* κάπ.=εἶμαι στη διάθεση κάπ. (Η φρ. *εἶμαι στα χέρια-του* και σήμ.): *όλος ο λαὸς των αρμάτων ἐνι εις τας χεῖρας-του* Μαχ. 562^{22}· *Στα χέρια-σοὺ 'μεθα κ' οι δυὸ κ' η αφεντιά-σου ας κάμη τώρα σ' εμένα κ' εις αυτὸ καθὼς ορίζει αντάμι* Ερωφ. Δ' 351. **6)** *Εἶμαι εις εντροπὴν* κάπ.=ντροπιάζω κάπ.: *εσένα τί σε ἤθελα να είσαι εις εντροπήν-μου;* Διήγ. Παιδ. (Tsiouni) 466. **7)** *Εἶμαι εις ὄρεξη να...*=ἔχω διάθεση, επιθυμία να...: *ο σουλτάνος δὲ εἶναι εις ὄρεξη να ποίση διὰ τώρα αγάπην* Μαχ. 276^{10}. **8)** *Εἶμαι στην τιμήν, εις λύπην*=κ. με τιμά, με λυπεί: *δὲν ἐ στην τιμήσ-σου ο θάνατός-μου* Κυπρ. ερωτ. 104^{69}· *ἂν οὐκ ἔναι εις λύπην-σου κ' οὐκ ἔναι προς χολήν-σου ορισέ-‹μας› να ἔλθωμεν* Διγ. (Trapp) Esc. 1282. **9)** *Εἶμαι απάνω εις...*=εἶμαι επικεφαλής, διοικῶ: *Ἅπαντας για να διοικῆ κ' εις όλους νὰ 'ν' απάνω* Κορων., Μπούας 94· *Πλὴν στείλε η βασιλεία-σου στα σύνορα φουσάτο κ' έναν μεγάλον ἄρχοντα νὰ 'ναι απάνω εις αὐτο* Παλαμήδ., Βοηβ. 754. **10)** *Εἶμαι αποκάτω, αποκατωθιό(ν)*=βλ. ά. *αποκάτω* 3α, 3β, 3δ και ά. *αποκατωθιό(ν)* 2δ. **11)** *Εἶμαι προς*=προορίζομαι να...: *η καλὴ γυνὴ ἔναι προς σωτηρίαν* Σπαν. Ο 207. **12)** *Οὕτως εἶμαι προς* (κάπ.)=φέρομαι έτσι (σε κάπ.): *Ωσὰν ιδῆς τον φίλον-σου, παιδίν-μου, προς εσένα, οὕτως ἂς είσαι προς αυτὸν* Σπαν. Α 86. **13)** *Εἶμαι το ένα με κάπ.* βλ. εἰς 9. **14)** *Εἶναι της καρδιὰς (μου, σου, του)*=(μου, σου, του) αρέσει: *μη πάρω ξένον πούπετε και οὐκ ἔναι της καρδιάς-μου* Ιμπ. 314. **15)** *Εἶναι η ελπίδα-μου εις...*=στηρίζω τις ελπίδες-μου σε κ.: *ἂν ἔναι η ελπίδα-σου εις αμπέλια, εις χωράφια,* (παραλ. 1 στ.) *χάνονται και ξηραίνονται και χάνεις εἰ τι εποίσες* Σπαν. Α 523. **16)** *Εἶναι ο νοῦς μου εις...*=σκέπτομαι...: *πάντα ο νοῦς-του ἦτον σε μὲ στα ξενιτεύματά-του* Λίμπον. 186. **17)** *Τί ἐν τὸ...;*=γιατί...; (Πβ. το *είντα* και το *τείντα*): *τί ἐν τὸ τσιγαρίζεσαι; Μὴν ἐν εκ την Δυστυχίαν;* Λόγ. παρηγ. L 563· *τί ἐν τὸ εμποδίζονται και οὐκ ἔρχουνται εδῶθεν;* Αχιλλ. Ο 203. **Δ'** Ἐκφρ. **1)** *Ἐ-με, ἐν-τον, ἐ-μας, ἐν-τους*=νά-με, νά-τον, νά-μας, νά-τους (Η έκφρ. στον Κατσαΐτ., Ιφ. Γ' 20 και σήμ., σε ιδιώμ., Ξανθουδίδη [Ερωφ. σ. 157]): *ἐ-με εδεπὰ και κάμε-με, κόρη-μου, ωσὰν ορίσης* Πανώρ. Β' 280 (κριτ. υπ.· βλ. και Πολ. Λ., Ανθολ. Γ' 129 [274])· *Ἐ-μας επά, Κατζάραπε, στο σπίτι της κεράς-μου* Κατζ. Α' 1· *Σώπα, να ζήσης, δάσκαλε, κ' ἐν-τον εδῶ που βγαίνει* Κατζ. Δ' 171· *ἐν-τους εδῶ που κλαίσινε οχ τη χαρά!* Κατζ. Ε' 436· *Μυρτήνο, ἐν-τηνε εδῶ που κατεβαίνει* Πιστ. βοσκ. III6, 399. **2)** (Με το μόριο *ας* και το γ' πρόσ. του ενεστ.) *ας ἐνι*=ἔστω, ας πούμε (Πβ. Δημητράκ. στη λ. 17): *εσκοτώσετε γ', δ' καβαλλάρηδες, ας ἐνι διὰ τους δ' Γενουβήσους όπου σκοτῶσαν εις το κουρουνίασμα* Μαχ. 474^{5}. **Ε'** Ως βοηθητ. **α)** με μτχ. παρκ. για να δηλωθή μονιμότερη διάρκεια της έννοιας του ρ.=ἔχω με απαρέμφ. αορ. (Η περίφραση και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 9· πβ. και L-S, λ. B2): *εκεῖνοι οποὺ τον ἔδεραν εντέχεται να ἐνι γεβεντισμένοι* Ασσίζ. 463^{6}· *οὕτως ἔναι οι τέντεςτους στον κάμπον απλωμένες* Αχιλλ. Ο 201· *ουδὲν κατέχει τίβοτας, δὲν ἔναιν μαθημένος* Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 195· *Τόσα 'ν' η πεθυμιά-μου μποδισμένη* (παραλ. 6 στ.) *τόσον ἐν αχ τον πόθον νικημένη* Κυπρ. ερωτ. 13^{8}· *Καλλίμαχος εφάνηκε περίσσια ανδρειωμένος μ' όλον οποὺ θανατερὰ ἤτονε λαβωμένος* Λίμπον. 526· **β)** με μτχ. ενεστ. μέσ.=οριστ. ενεστ. μέσ. (Βλ. Aerts, Periphr., 97-109· πβ. και Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., Ε' λ. *εἶμαι ερχωμένος*): *αποὺ κανένα πρᾶγμαν τὸ επῆρεν με τὴν γυναῖκαν-του, ουδὲν ἐνι κρατούμενος να δώση κανένα μερτικὸν του αδελφοῦ-του* Ασσίζ. 421^{3}· *το δίκαιον κρίνει ότι...ἐνι κρατούμενος να δώση εις την αυλὴν ξζ' ἥμισον σόρδια* Ασσίζ. 481^{18}· *του αφέντη-μας του ρηγός, του οποίου είμεστεν κρατούμενοι με ὅρκον* Μαχ. 44^{34}· *οι ποῖγοι Γενουβῆσοι ἦτον θαρούμενοι να πάρουν την Βενετίαν* Μαχ. 586^{25}· έκφρ. *εἶναι κείμενον*=αναγράφεται στο νόμο, υπαγορεύεται από το νόμο (Πβ. Δημητράκ. στη λ. 14): *κείμενον ἐνι να ακούσητε και περὶ των δωρεῶν* Ασσίζ. 154^{17}· *ελευθερίαν ημπορεῖ κανεὶς να ποιήση από θανάτου-του...και τοῦτον ἐνι κείμενον και δίκαιον* Ασσίζ. 401^{1-2}· **γ)** με μτχ. αορ.=οριστ. αορ. (Βλ. Aerts, Periphr. 113): *ἦτον ομόσοντα μετὰ τον βασιλέαν να στήκουν πάντοτε ενομοῦ* Χρον. Μορ. Η 5489· *την Τσακωνίαν κουρσεύουν διατὸ ἦσαν ροβολέψοντα μετὰ τον βασιλέα* Χρον. Μορ. Η 6654.

ειμή, σύνδ., Προδρ. I 9, III 263, 275, Ελλην. νόμ. 542^{12}, Act. Χέr. $9B^{90}$, Αρμεν., Εξάβ. Γ' 10^{24}, Αχιλλ. Ν 28, Χρον. Τόκκων 499, Σφρ., Χρον. μ. 24^{10}, Διαθ. του 1488 (Σάθ., ΜΒ ς' 659^{1}), Συναξ. γυν. 936, Διαθ. Πασχαλίγ. 78, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 594, Ναξ. έγγρ. 5^{34}, Αχέλ. 945, Διήγ. πανωφ. 55· *ε ι μ έ ν,* Ἔγγρ. του 1592 (Πεπρ. ΙΒ' ΔΒΣ, Β' 516 δίς)· *ε ί μ η,* Θησ. ς' [8^{2}], Ch. pop. 91, 108· *ε ι μ ή ν,* Ἔγγρ. του 1592 (Πεπρ. ΙΒ' ΔΒΣ, Β' 517).

Από τη συνεκφ. του αρχ. *εἰ μή* (L-S, λ. *εἰ* BVII3α). Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Πρωΐας Λεξ.).

1α) (Συχνά με τη λ. *μόνον*) παρά μόνο, εκτός (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *εἰ* BVII3α και σήμ. ως λόγ., Πρωΐας Λεξ.): *οὐκ εἶχον οὖν, ο δύστηνος, το τί προσαγαγεῖν σοι* (παραλ. 2 στ.) *ειμὴ τινὰς πολιτικοὺς αμέτρους πάλιν στίχους* Προδρ. I 9· *Αι εορταί και αι πανηγύρεις της εκκλησίας-μας,... διὰ ἄλλα δὲν γίνονται ειμὴ μόνον διὰ ψυχικὴν ωφέλησιν* Διήγ. πανωφ. 55· *να μηδὲν ευρεθῆ τινὰς να εναντιωθῆ ειμὴ να εἶναι κυρία εις όλα τα ἅπαντα* Διαθ. του 1488 (Σάθ., ΜΒ ς' 659^{1})· **β**) παρά μόνο (με τη λ. *παρά*): *Ξεύρω κ' εγὼ καλὰ να πῶ, μα θέλω να σωπάσω, γιατί δὲν ἔχω μετὰ σὲ ειμὴ παρὰ να χάσω* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 594. **2**) (Με τη λ. *και*) μήπως: *Ερωτήθη μεθ' ὅρκου ο μισὲρ Μανόλης Καλογεράς ειμὴ και γνωρίζει την ἄνωθεν Αγκέρω, και εἶπεν: ναί* Ἔγγρ. του 1592 (Πεπρ. ΙΒ' ΔΒΣ, Β' 516).

είμητα, σύνδ., Αλεξ. 1422, 1922, Διήγ. Πανωφ. 57, Ρωσσέρ. 136, Αγαπ., Γεωπον. 61.

Από τη συνεκφ. του αρχ. *εἰ μή* και την κατάλ. *-τα* κατά τα *διχωστά, χωριστά* (Παγκ. Ιδίωμ. Κρ.). Βλ. και Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) σχόλ. σ. 268. Πβ. και το Ναξιακό *εἰ μή τά μου* (Andr., Lex., λ. *εἰ*). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.).

1) Παρά μόνον, εκτός από (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.): *ἄλλον αυθέντη το λοιπὸν μὴ βάνετε στον νοῦ-σας είμητα τον Αλέξανδρον πὄναι διὰ τιμή-σας* Αλεξ. 1422· — (με τις λ. *μόνον από*): *δὲν αφῆκεν* (ενν. *η θάλασσα*) *βάρκα εις καμίαν ρίβα*

του νησίου, είμητα μόνον από την μέσαν πάντα Διήγ. Πανωφ. 57. **2)** (Με τη λ. *να*) εκτός άν: *αποφάσισαν οι σύνοδες να μήν λειτουργήση πλία ένας ιερεύς δύο βολές την ημέραν, είμητα να έχη τινάς προτέρημα* Ρωσσέρ. 136.

ειμός ὁ, (I), Πεντ. Ἐξ. XXI 5.

Πλαστή λ. από τον αόρ. του *λέγω* (Βλ. Ανδρ., Αθ. 47, 1937, 192).

Ἀν ειμό να πή ο σκλάβος: αγάπησα τον αφέντη-μου, την γεναίκα-μου και τα παιδιά-μου, μή να έβγω ελεύθερος ὁ.π.

ειμός ο, (II), Πεντ. Γέν. XVIII 18.

Πλαστή λ. από το *είμαι* (Βλ. Hesselling [Πεντ. σ. 426])

Ο Αβραάμ ειμό να είναι εις έθνος μεγάλο και δυνατό και να βλογούνται εις αυτόν όλα τα έθνη της ηγής ὁ.π.

είν, βλ. *είμαι.*

είναι το, Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 61.

Το έναρθρο απαρέμφ. του *ειμί* ως ουσ. Η λ. και σήμ. (Σταματ.).

Ὕπαρξη, οντότητα (Η σημασ. και σήμ., Σταματ.): *γιατί όλοι ευχαριστιούντανε στο είναι-τως περίσσα να στέκουσι κι' όλα κοινά τα πράματά-τως ήσα* ὁ.π.

είντα, αντων., Ασσίζ. 8^{4}, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1617, Μαχ. 10^{19}, 12^{16}, 22^{32}, 96^{1}, 184^{5}, 488^{24}, 588^{30}, 650^{9}, Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.) 243, 252, Βουστρ. 430, 438, 472 δίς, 476, 492, 497, 532, 536, Γαδ. διήγ. 33, Ριμ. κόρ. 583, 650, Σαχλ. Ν 329, 351, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 325, Σαχλ., Αφήγ. 676, Πικατ. 77, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 366 (κριτ. υπ.), 429, 529, 640, Αχέλ. 462, Θρ. Κυπρ. Μ 461, Αλφ. 10^{25,52}, 11^{33}, 15^{13}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 432, Κυπρ. ερωτ. 14^{12}, 50^{4}, 70^{28}, 82^{5}, 109^{11}, Πανώρ. Α' 162, Γ' 77, Ερωφ. Α' 18, Β' 49, 50, 364, Ιντ. β' 61, 63, 130, Γ' 59, 93, Δ' 23, 211, 437, Ε' 398, 527, 552, Φαλλιδ. 75, Βοσκοπ. 50, 53, 205, 374, 375, Τσιρίγ., Επιστ. 168, Ερωτόκρ. Α' 192, 201, 548, 634, 711, 785, 820, 1031, 1037, 1079, 1265, 1278, 1507, 1922, Β' 416, 676, 694, 897, 1659, Γ' 26, 34, 61, 147, 152, 231, 866, 1047, Δ' 4, 14, 239, 413, 985, 1314, 1424, Ε' 87, 463, 834, Θυσ.^{2} 31, 33, 68, 116, 197, 477, 541, 597, 628, 1074, Ευγέν. 279, 296, 461, 543, 654, 869, 1091, 1195, 1273, Στάθ. (Martini) Α' 133, 139, 147, 211, Β' 35, 66, 172, 195, 280, 311, 321, Ιντ. β' 3, 85, Γ' 67, 69, 186, Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 125, Δ' 69, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [363], Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα 360, Αποκ. Θεοτ. Ι 119, Διήγ. πανωφ. 58, Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [1515], Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 12, Α' 93, Β' 29, 268, Ιντ. β' 90, Γ' 44, 189, 701, Δ' 228, 331, 373, Ε' 1, Ζήν. Α' 18, Ἐγγρ. Σύρου Α' 182, Λεηλ. παροιx. 101, 253, 295, 484, Διγ. Ο 2760, Τζάνε, Κρ. πόλ. 180^{1}, 222^{26}, 241^{6}, 256^{16}, 298^{26}, 308^{9}, 347^{4}, 391^{4}, 396^{7}, 405^{15}, 422^{5}, 433^{3}, 486^{19}, 539^{11}, 571^{25}, 578^{25}, κ.π.α.· *ε ί ν τ α ς,* Στάθ. (Martini) Α' 163, Ευγέν. 436· *τ ε ί ν τ α,* Ασσίζ. 3^{18,19}, 11^{19}, 12^{5}, 14^{27}, 15^{24}, 20^{2}, 21^{12}, 39^{16,17}, 86^{20}, 90^{29}, 91^{13}, 95^{12}, 125^{23}, 179^{8}, 189^{6,7}, 230^{15}, 233^{11}, 237^{6}, 250^{25}, Διγ. (Trapp) Esc. 517, Πτωχολ. P 177, Φλώρ. 1570, Λίβ. Esc. 1894, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 86, 155, 178, 421, 1093, 1970, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 187, Μαχ. 160^{33}, 258^{39}, 372^{31}, 476^{33}, 522^{23}, 554^{2}, Βουστρ. 472, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 327, Σαχλ., Αφήγ. 259, Κυπρ. ερωτ. 9^{1}, 19^{6}, 37^{1}, 86^{21,23}, 92^{27}, 119^{17}, κ.π.α.

Από τη φρ. *τί είναι τα>τείντα>είντα* (Ανδρ., Λεξ.). Ο τ. *τείντα* και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 821). Η λ. στο Somav. (λ. *ίντα*), στον Κατσαΐτ., Ιφ. Πρόλ. 29, Β' 534

και σήμ. σε ιδιώμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. ε', λ. eida, Α' 302 σημ. 2 και Σακ., Κύπρ. Β' 538, 560).

1) (Ως αντικ.) (Η χρήση στον Κατσαΐτ., Ιφ. Πρόλ. 29, Β' 534 και σήμ. σε ιδιώμ., Σακ., Κυπρ. Β' 538, 560, 821): *είντα δέν κάνει ο έρωτας σε μιάν καρδιά π' ορίζει* Ερωτόκρ. Α' 1037· *να κοιμηθή, να μή γροικά τα χείλη-μου είντα λέσι* Θυσ.^{2} 628· *δέν ξεύρω είντα θέλουσι* Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 3· *Αγροίκα, κυρά ρήγισσα, είντα σου παραγγέλνω* Ευγέν. 279· *Είντα να κάμη ο γιατρός;* Φορτουν. (Vinc.) Β' 29· *παιδιά-μου, πέτε-μου είντα θέλετε* Βουστρ. 536· *εννοιάζετον είντα να ποίση* Μαχ. 96^{1}· *Νά 'ξευρα τείντα θέλεις να κερδέσης* Κυπρ. ερωτ. 86^{21}. **2α)** (Ως κατηγ. του *είμαι, γίνομαι,* κλπ.): *Ρωτά, ξαναρωτά-τηνε είντά 'τον τ' ονειρό-τση* Ερωτόκρ. Δ' 94· *Γιαύτος λογιάσετε λοιπόν είντά 'ναι η δύναμίς-μου* Τζάνε, Κρ. πόλ. 578^{25}· *εδώ στον κόσμο είντά 'μαι* Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 12· *«Ποίοι είναι ετούτοι και είντά 'ναι το αμάρτημά-ντως;»* Αποκ. Θεοτ. Ι 119· *θέλω να μου πής είντα είναι η αφορμή και μήνυσές-μου πως οι ανθρώποι της χώρας θέλουν να με σκοτώσουν* Βουστρ. 532· **β)** (ως κατηγ. απροσ. ρ.): *δέν ηξεύραν είντα εγίνετον* Μαχ. 588^{30}· *είντά 'ναι κι' ο τραγουδιστής τση νύχτας δέν εφάνη* Ερωτόκρ. Α' 548· *Δέν ξεύρεις είντα γίνηκε 'ς τούτο το βουλισμένο σπίτι* Ερωφ. Δ' 23· *Περί του κλέπτη, τόν να πιάσουν εις την ανομίαν, τείντα να γένη* Ασσίζ. 20^{2}. **3α)** (Με ουσ.) πόσο μεγάλο, τί λογής (Η σημασ. στο Somav., ὁ.π. και σήμ. στην Κρήτη, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Ε', λ. *είντα πράμα*): *είντα κανίσκιν άσκημο μ' έχεις κανισκεμένη!* Ερωφ. Ε' 398· *είντα μαντάτο μού 'φερες, άγγελε, απού τον θρόνο!* Θυσ.^{2} 31· *είντα τρομάρα και καημόν έχουν τα σωθικά-μου!* Ευγέν. 654· *είντα πρόφασιν να βρώ τον Ἀδη να μερώσω;* Πικατ. 77· *να το μηνύσουν του αφέντη-του να παίρνη σκοπόν είντα ανθρούπους πέμπει μαντατοφόρους* Μαχ. 184^{5}· **β)** έκφρ. *είντα λογής* (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. ε', λ. *eida λοής*)=πώς: *Είντα λογής να τση φανή, σά τζη το μολογήσω;* Θυσ.^{2} 116· *μ' είντα λογής λογαριασμό το μαύρ' άσπρο να δείξη* Ερωτόκρ. Α' 1922· *είντα λονής το λέγει;* Ριμ. κόρ. 583· **γ)** (με τις προθ. *εις, από, διά, με* και ουσ.): *εις είντα στάτο βρίσκεται, κιανείς δέν τη γνωρίζει* Ερωτόκρ. Γ' 34· *οι φρέρηδες ελυπήθησαν πολλά πως εις είντα μόδον να γλυτώσουν απέ τούτην (την) ταραχήν* Μαχ. 10^{19}· *Σ' είντα σκουντούφλα βρίσκεσαι, ανεμική κι' αντάρα;* Θυσ.^{2} 68· *ώ τ' Ἀδη και τση κόλασης δύναμη, μ' είντα τρόπο πολλές φορές κομπώνετε τ' αμμάτια των αθρώπω* Ερωφ. Ιντ. β' 63· *του γροικά ο Πολύδωρος μ' είντα καημό τα λέει* Ερωτόκρ. Α' 1265· *Περί των ανδρογύνων πότε εντέχεται να ορμαστούν και από τείντα καιρόν να μηδέν ορμαστούν* Ασσίζ. 15^{24}· *εμόν γάρ ‹έργον› πέφυκεν το ερευνάν τα θεία και πόθεν έχω την αρχήν και δια το τείντα αιτίαν* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 155. **4)** (Με επίθ. και επίρρ.) πόσο (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Παγκ. Ιδίωμ. Κρ. Α' 302): *είντα κακή ξημέρωσε τούτη για μέν' η μέρα* Ερωφ. Ε' 552· *είντα πολλά βαρά ‹'ν› τα όνειρά-τση* Βοσκοπ. 374· *χωρίς να έχης έννοιαν είντα να τους πλερώσης* Μαχ. 22^{32}. **5α)** (Με την πρόθ. *(ει)ς* επίρρ.) πού: *μα δέν κατέχω η τύχη-μου 'ς είντα με θέλει φέρει* Τζάνε, Κρ. πόλ. 391^{4}· *Ανίσως κ' είναι αληθινόν, σήμερον σ' είντα μένω;* Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [1515]· *Τότες 'κεί εστέκασιν πολλοί μέσα σ' ένα καρτέρι και γροίκησε το ριζικό είντα των είχε φέρει* Τζάνε, Κρ. πόλ. 222^{26}· **β)** (με υπονοούμενη την πρόθ. *για* επιρρ.) γιατί, για ποιό λόγο: *Ὤφου, κακό-μου ριζικό, κ' είντά 'θελα τα πλούτη* Ερωφ. Β' 49· *Αλίμονο, αλίμονο, είντά 'ν η βιάσ' η τόση;* Θυσ.^{2} 477· *λέγουν-του: «Ὦ Γεώργιε!» Και είπεν-τους: «Ορίσετε!» Και είπαν-του: «Είντα πονείς;» Και είπεν-τους: «Πιασμένος είμαι...»* Μαχ. 650^{9}· *επήρεν ημέραν οδίχως να πή τείντα αγκαλεί εκείνον* Ασσίζ. 91^{13}.

είπωστας, σύνδ., Τζάνε, Κρ. πόλ. 474^{14}.

Από την αρχ. συνεκφ. *εἰ πως* και την επιρρ. κατάλ. *-στα(ς)*. Η αρχ. συνεκφ. *είπως* στο Τζάνε, Κρ. πόλ. 400^{6}.

Μήπως: *Τα μπεΐλίκια να βρούνε, ἀ μπαίνου να τα πιάσουν κ' εις το Σταυρό εστέκανε είπωστας και περάσουν* ό.π.

ειρηνάρχης ο, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 130.

Η λ. σε παπυρ. (L-S).

Ειρηνοποιός (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex.): *τον ειρηνάρχην εκπαντός Σωτήρα μιμουμένη* ό.π.

ειρηνεμένα, επίρρ., Γεωργηλ., Θαν. 474, Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [474].

Από τη μτχ. *ειρηνεμένος* του *ειρηνεύω*. Η λ. στο Somav. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Ειρηνικά (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ.): *να ζήσ' ειρηνεμένα* Γεωργηλ., Θαν. 474.

ειρηνευτής ο, Λάνδου Αγ., Νέος Παράδεισος 434.

Από το *ειρηνεύω* και την κατάλ. *-τής*. Η λ. τον 9. αι. (Sophocl.) και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

Ειρηνοποιός, συμφιλιωτής (Η σημασ. τον 9. αι., Sophocl. και σήμ.): *ο της αταξίας ειρηνευτής* ό.π.

ειρηνευτικός, επίθ., Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 400.

Από το *ειρηνεύω* και την κατάλ. *-ικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Που συντελεί, που συμβάλλει στην ειρήνη (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *να πέψη ανθρώπους ειρηνευτικούς προς αυτόν* ό.π.

ειρηνεύω, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 129, 234, Ασσίζ. 204^{25}, Ιατροσ. 20^{81}, Chron. br. (Loen.) 14, 27, Βίος Αλ. 5355, Αχιλλ. Ν 1785, Χρον. Τόκκων 1978, Δούκ. 245^{27}, 279^{20}, 315^{7}, 409^{22}, Σφρ., Χρον. μ. 142^{11}, Αλεξ. 397, 513, Ἐκθ. χρον. 18^{7}, 21^{7}, 65^{4}, Διήγ. Αλ. G 270, 275, Ψευδο-Σφρ. 198^{3}, Αχέλ. 1170, Θρ. Κύπρ. Κ 208, Θρ. Κύπρ. Μ 167, Χρον. σουλτ. 98^{11}, 125^{15-6}, Ιστ. πολιτ. 31^{12}, $73^{2,7}$, Ιστ. πατρ. 112^{5}, Δωρ. Μον. XLIII, Μικρ. χρον. Yale 77, Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών πη', Ιστ. Βλαχ. 99, 139, 377, 549, 1026, 1271, 1476, 1482, 2624, Σουμμ., Ρεμπελ. 181 δίς, 182, 191 δίς, 192, Διγ. Ἀνδρ. 325^{6}, 408^{8}, Σουμμ., Παστ. φιδ. χορ. α' [51], Γ' [471], Δ' [783], Ζήν. Β' 424, Διακρούσ. 115^{5}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 404^{22}, 532^{6}, 558^{23}· *ε ι ρ η ν ε ύ γ ω,* Ασσίζ. 269^{31}· *ε ρ η ν ε ύ ω,* Ch. pop. 428, Φαλιέρ., Θρ. 285· *'ρ η ν ε ύ ω,* Χούμνου, Κοσμογ. 911, 2046, Αλεξ. 394, 1897, 2420, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 161.

Το αρχ. *ειρηνεύω*. Ο τ. *'ρηνεύω* και σήμ. στη Χίο και *'ρηνεύομαι* στην Κεφαλληνία (Andr., Lex., λ. *ειρηνεύω*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

I Ενεργ. **Α'** Μτβ. **1**) Αποκαθιστώ την ειρήνη ανάμεσα σε διαμαχόμενους, συμφιλιώνω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *ειρήνευσε τον τόπον-του με όλα τα ρηγάτα και έπαυσαν οι πόλεμοι* Ιστ. Βλαχ. 99· *η αγάπη ειρηνεύει φουσάτα, ελευθερώνει αιχμαλώτους* Διγ. Ἀνδρ. 325^{6}. **2α**) Γαληνεύω κάπ. ή κ. (Για τη σημασ. βλ. Lampe, Lex. στη λ. 1c): *Ειρήνευσον τον κόσμον-σου ως Θεός και Δεσπότης* Διακρούσ. 115^{5}· *ο Παύλος ο απόστολος και πάντας ειρηνεύει* Ιστ. Βλαχ. 2624· *Τώρα, Μυρτίνε, το λοιπόν ειρήνευσε τον νούν-σου* Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [471]· *άν ειρηνεύσης την ψυχήν, τον χόλον άν κοιμίσης* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 234· *ειρήνεψε τ' αμμάτια-σου, μέρωσε τον εαυτό-σου* Ζήν. Β' 424· **β**) καθησυχάζω κάπ. (Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 2): *δεξιώσας αυτόν συν δώροις και μειλιχίοις λόγοις, ειρήνευσεν αυτόν, άρας εκ μέσου πάντα παρεληλυθότα σκάνδαλα* Δούκ. 279^{20}· *το παιδάκι* (αντικ.) *ερήνευε κι' αντίς να κλαίγη εγέλα* Χούμνου, Κοσμογ. 2046· **γ**) σταματώ, παύω: *να ειρηνεύσουν και τα πταισίματά-τους* Σουμμ., Ρεμπελ. 182. **Β'** Αμτβ. **1**) Συνάπτω ειρήνη με κάπ., παύω να είμαι σε εμπόλεμη κατάσταση (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *εστράτευσε πάλιν κατά Πελοποννήσου ...και ούτως ειρηνεύσας ανέστρεψεν* Ιστ. πολιτ. 31^{12}· *τους άλλους βασιλείς... με την πολλήν-σου φρόνησιν κάμε να ειρηνεύουν* Ιστ. Βλαχ. 1482. **2**) Συμφιλιώνομαι (Πβ. L-S στη λ. II. Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex. στη λ. 1): *Αυτείνοι σάν τον ήκουσαν,... αφήκασι τα μαλωτά, τότε κ' οι δυό 'ρηνεύουν* Αλεξ. 2420. **3α**) Γαληνεύω, ησυχάζω: *ούτως τα πάντα των Ρωμαίων ειρήνευσαν* Ψευδο-Σφρ. 198^{3}· **β**) (συν. προκ. για άνθρωπο ζωηρό, πολυτάραχο) αδρανώ, ησυχάζω (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex. στη λ. 2. Βλ. και Bauer, Wört. στη λ. 2α): *ηυξήθη δέ τόσον ότι ήρξατο αρπάζειν και καταπατείν τα όρια των Οτμανληδών. Αλλ'ούν ο σουλτάν Σελίμης καίπερ ακούων ειρήνευε και μάχην και πόλεμον ούκ εκίνησεν* Ιστ. πολιτ. 73^{2}· *ποτέ-σου δέν ειρήνευσες εις όλην την ζωή-σου, μόν' σκάνδαλα και ταραχάς κάμνεις* Ιστ. Βλαχ. 1271· **γ**) καταπραΰνομαι: *τα πάθη των Ρωμιών σήμερον ειρηνεύσαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 404^{22}· **δ**) σταματώ, παύω: *να ειρηνεύσουν τα περίσσια κακά και άσκημες πράξεις* Σουμμ., Ρεμπελ. 191. **II** Μέσ. **1**) Συμφιλιώνομαι (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. II και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex. στη λ. 1): *να μή σκοτώνουνται συχνιά και να ειρηνευτούσι* Τζάνε, Κρ. πόλ. 532^{6}. **2**) Ησυχάζω: *ειρηνεύτη ο τόπος από τα τόσα κακά και σκάνταλα* Σουμμ., Ρεμπελ. 92.

Η μτχ. *ειρηνεμένος* ως επίθ. = γαλήνιος (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ., Α., Λεξ. στη λ. 3): *ζωή ειρηνεμένη* Σουμμ., Παστ. φιδ. χορ. α' [51].

ειρήνη η, Γλυκά, Στ. Β' 107, Μανασσ., Χρον. 3198, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 111, Ασσίζ. 104^{10-11}, 127^{7-8}, 214^{10}, 466^{20}, Διγ. (Trapp) Gr. 3340 (κριτ. υπ.), Διγ. Ζ 4152, Ωροσκ. 39^{6}, Χρον. Μορ. Η 1017, 2689, 8108, 8706, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 5^{19}, Μαχ. 648^{35}, Δούκ. 305^{31}, Σφρ., Χρον. μ. 26^{4-5}, 58^{5}, 76^{21}, 94^{12}, 108^{21}, Θησ. Ζ' [64^{2}], Ch. pop. 429, Σκλέντζα, Ποιήμ. Α' 62, Διήγ. Αγ. Σοφ. 152^{19}, Ἐκθ. χρον. 31^{16}, Κορων., Μπούας 69, 111, 129, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 103, Πεντ. Γέν. XV 29, Δευτ. XX 11, Ρίμ. θαν. 78, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 696, 1029, 1040, Ιστ. πολιτ. 55^{15}, 73^{8}, Ισπαν. έγγρ. (Χασιώτης) 55, Ιστ. Βλαχ. 137, 266, 1434, 1441, Σουμμ., Ρεμπελ. 176, Διγ. Ἀνδρ. 362^{19}, 404^{32}, Μεταξά, Επιστ. 47, Διακρούσ. 71^{15}, 86^{20}· *ε ρ ή ν η,* Θησ. Ι' [2^{8}], Πεντ. Γέν. XXVI 29, 31, XXVIII 21, XXIX 6, XXXVII 4, 14, XLI 16, XLIII 23, 27, Ἐξ. IV 18, XVIII 7, Λευιτ. XXVI 6, Αρ. VI 26, XXV 12, Δευτ. II 26, XX 10, XXIII 7, XXIX 18.

Το αρχ. ουσ. *ειρήνη*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Κατάσταση ησυχίας, φιλική σχέση μεταξύ κρατών και ατόμων (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *αγαπά φιλονεικίαν και την ειρήν' αρνείται* Κορων., Μπούας 111· *τα ρωμαΐκά μέρη των ορθοδόξων και οι τόποι επερνούσαν με ειρήνην* Διγ. Ἀνδρ. 362^{19}. **2**) Συνθήκη, συμφωνία για την κατάπαυση πολέμου (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *ποιήσαντες ειρήνην μετά των εν τω κάστρῳ* Σφρ., Χρον. μ. 26^{4-5}· *δένει τα βασίλεια με την καλήν ειρήνην* Ιστ. Βλαχ. 1441. **3α**) Γαλήνη, αταραξία, ηρεμία (Βλ. Bauer, Wört στη λ. 1β. Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *Ἔμεινε δέ εν τη αυτῄ μονῄ ζών εν ειρήνῃ* Ἐκθ. χρον. 31^{16}· *Ei δέ πάλιν εμφυτεύσει ειρήνην εν τη καρδίᾳ-σου* Δούκ. 305^{31}· *χάρις είη υμίν και ειρήνη και έλεος παρά Θεού* Μεταξά, Επιστ.

47· *ερήνη εσάς* Πεντ. Γέν. XLIII 23· **β**) (προκ. να ρωτήση κανείς για την υγεία) (Πβ. L-S στη λ. IV): *ερώτησεν αυτουνούς εις ερήνη* Πεντ. Γέν. XLIII 27.

Η λ. και ως κύρ. όνομ.: Chron br. (Loen.) 1.

ειρηνικά, επίρρ., Σπαν. Α 620, Διδ. Σολ. 137, Χρον. Μορ. Η 8780, Πουλολ. 668, Αιτωλ., Μύθ. 104^{12}, Ιστ. πατρ. 95^{10}, 116^{16}, Άλ. Κύπρ. 387, Παλαμήδ., Βοηβ. 545, Σουμμ., Ρεμπελ. 184^{20}, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [629], Λίμπον. 486, Ζήν. πρόλ. 18· *ε ρ η ν ι κ ά,* Σπαν. (Ζώρ.) V 133, Πεντ. Έξ. XXXII 6, Δευτ. XXVII 7.

Το μτγν. επίρρ. *ειρηνικά* (Βλ. Παπαδ. Α., ΛΔ 2, 1940, 29). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Με τρόπο ειρηνικό (Η σημασ. μτγν., Παπαδ. Α., ό.π. και σήμ.): *είχα περάσ' ειρηνικά, μ' απομονήν μεγάλην* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [629]. **2**) Με σκοπό να υπάρξη ειρήνη: *να θεσιάσης ερηνικά* Πεντ. Δευτ. XXVII 7.

ειρηνικός, επίθ., Ωροσκ. 42^{3}, Χρον. Μορ. Η 8671, 8706, Βίος Αλ. 92, 2285, 4034, Ηπειρ. 232^{12}, Γράμματα Μετεώρ. 90^{5}, Δούκ. 199^{27}, 351^{14}, 365^{27}, Σφρ., Χρον. μ. 78^{1}, 102^{1}, Έκθ. χρον. 55^{24}, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 266, 559, Κώδ. Χρονογρ. 54 (?), 70^{1}, Χρον. 309^{7}, Ιστ. πατρ. 96^{4}, 157^{15}, 167^{11}, 173^{3}, 174^{1}, Ιστ. Βλαχ. 6, 233, 481, 682, 686, 1238, 1484, Βακτ. αρχιερ. 153, 179, Χριστ. διδασκ. 498, Έγγρ. του 1670 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ. Μ 9, 1971, 165^{32})· *ε ι ρ ν ι κ ό ς,* Κρ. Συμβόλ. 197· *ε ρ η ν ι κ ό ς,* Πεντ. Έξ. XX 24, XXIV 5, XXIX 28, Λευιτ. III 1, 3, 6, 9, IV 10, 26, 31, 35, VI 5, VII 11, 29, IX 4, 18, 22, X 14, XVII 5, XIX 5, XXII 21, Αρ. VI 14, 18, VII 17 δίς, 23, 29, 35, 41, 47, 88, X 10, XXIX 39· *'ρ η ν ι κ ό ς,* Αιτωλ., Μύθ. 104^{18}.

Το αρχ. επίθ. *ειρηνικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Που αγαπά την ειρήνη, φιλήσυχος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 3 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *ήτον άνθρωπος ειρηνικός και σκάνδαλα δὲν ηγάπα* Ιστ. πατρ. 96^{4}. **2α**) Ήσυχος, αδιατάρακτος, γαλήνιος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 2 και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ. στη λ. 5): *ήμασταν ειρηνικοί με του Θεού την χάριν* Ιστ. Βλαχ. 233· *δια να έχουσιν...ανάπαψιν ειρηνικήν* Χρον. Μορ. Η 8706· **β**) (προκ. για εποχή και καιρό) γαλήνιος, ήσυχος: *ο αυθέντης-μου ο βασιλεὺς νέος αυθέντης και θέλει καιρόν ειρηνικόν να εξοικονομήση τα εκείνης* Σφρ., Χρον. μ. 78^{1}· *δηλοί είναι ειρηνικόν και καλόν* Ωροσκ. 42^{3}. **3**) Που συντελεί στην ειρήνη, ειρηνευτικός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *στέλνε τους ανθρώπους-σου συχνά με σπλαγχνοσύνην και γράμματα ειρηνικά ως διά την ειρήνην* Ιστ. Βλαχ. 1484· *ως σωτηρίας φύλακες ειρηνικής γνωσθέντες* Βίος Αλ. 2285. **4**) Που γίνεται χωρίς πόλεμο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *απογνοὺς την ειρηνικὴν της πόλεως προδοσίαν* Δούκ. 351^{14}. **5**) (Προκ. για επιστολή αρχιερέων προς ιερείς) (Για τη σημασ. βλ. L-S Κων/νίδη στη λ. 3): *Περί συστατικής επιστολής και απολυτικής και ειρηνικής, οπού δίδουν προς τους κληρικούς αυτών, όταν θέλουσι να υπάγουν εις άλλην πόλιν να καθίσουν εκεί* Βακτ. αρχιερ. 179· *Περί ειρηνικών γρσμμάτων* Βακτ. αρχιερ. 153.

Το ουδ. ως ουσ.=ειρήνη, ομόνοια: *«...να γίνης σακελλάριος. Και εγώ στέργω-το να είμαι χωρίς το οφίκιον διά το ειρηνικόν»* Συναδ., Χρον. 49.

Το ουδ. πληθ. ως ουσ.: *τα ερηνικά*=θυσίες που αποβλέπουν στην εύνοια (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1): *θεσιαστήρι χωματένιο να κάμης εμέν και να θεσιάσης απάνου-του τα ολοκαυτώματά-σου και τα ερηνικά-σου* Πεντ. Έξ. XX 24· *να προσφέρη την προσφορά-του του κύριου...κριάρι ένα τέλειο για ερηνικά* Πεντ. Αρ. VI 14.

Το αρσ. ως κύρ. όνομ.: Μαχ. 30^{32}.

ειρηνοποίησις η, Ψευδο-Σφρ. 472^{27}.

Το μτγν. ουσ. *ειρηνοποίησις*.

Συνθήκη ειρήνης (Η σημασ. μτγν., L-S Κων/νίδη): *ημείς αθετήσωμεν πάσαν την ειρηνοποίησιν* ό.π.

ειρηνοποιώ, Χρον. Μορ. Ρ 6883, Ψευδο-Σφρ. 402^{23}, 406^{25}.

Το μτγν. *ειρηνοποιέω*.

Φέρνω ειρήνη, συμφιλιώνω (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *ειρηνοποιέω*): *άλλα πολλὰ δημηγορήσας ειρηνοποίησεν αυτοὺς* Ψευδο-Σφρ. 402^{23}. —Η μτχ. *ειρηνοποιημένος* ως επίθ.= ειρηνευμένος: *να στέκη ο τόπος-του ειρηνοποιημένος* Χρον. Μορ. Ρ 6883.

ειρηνώνω· *ε ρ η ν ι ώ ν ω,* Πεντ. Δευτ. XX 12.

Από το ουσ. *ειρήνη* κατά τα ρ. σε *-ώνω*.

Συμφιλιώνομαι με κάπ.: *άν δὲν ερηνιώση μετ' εσέν και να κάμη μετ' εσέν πόλεμο* ό.π.

ειρμολόγιον το· *ε ι ρ μ ο λ ό γ ι ν,* Έγγρ. του 13. αι. (Λάμπρ., ΝΕ 7, 1910, 41)· *ε ρ μ ο λ ό γ ι,* Gesprächb. 119^{18}.

Από το ουσ. *ειρμός* και την κατάλ. *-λόγιον*. Η λ. στη Σούδα (Steph., Θησ.).

Λειτουργικό βιβλίο που περιέχει όλους τους ειρμούς της οκτωήχου (Η σημασ. στη Σούδα, Steph., Θησ.): *μηναίον έχον...και ειρμολόγιν α'* ό.π.

ειρμός ο, Λίβ. Sc. 3026, Λίβ. Esc. 937, 4192, Λίβ. Ν 3612, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2317, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 676, Αχιλλ. Ν 1246.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. ως λόγ. (Πρωΐας Λεξ.).

1) Πλοκή, ακολουθία λόγου (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 2 και σήμ. ως λόγ., Πρωΐας Λεξ.): *Ο Αχιλλεὺς εθαύμαζεν... ...την πλάτανον εκείνην* (παραλ. 1 στ.), *ἡν προλαβὼν εδήλωσεν ως καθ' ειρμόν ο λόγος* Αχιλλ. Ν 1246· *χρείαν μου κάμνει την διδαχὴν και τον ειρμόν οκάτι να πλατύνω* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2317. **2**) (Προκ. για *κτήριο*) το υλικό σύνδεσης δύο αντικειμένων: *Έναν λιθάριν έλεγες όλον το κάστρον είναι, ειρμὸς ούκ ήτον προς αυτό, πέτρα* (κριτ. υπ.) *προς άλλην πέτραν* Λίβ. Esc. 937. **3**) (Ως εκκλησιαστικός όρος) το πρώτο τροπάριο καθεμιάς από τις εννέα ωδές που αποτελούν τον Κανόνα: *είχεν κανόνας και ειρμούς, ευχές, ωδές, τροπάρια* Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 676.

ειρνικός, επίθ., βλ. *ειρηνικός*.

ειρωνεία η, Διγ. (Trapp) Gr. 2615, Διγ. Ζ 3133.

Το αρχ. ουσ. *ειρωνεία*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Σαρκασμός που γίνεται με λεπτότητα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *μειδιάσας προς αυτόν μετ' ειρωνείας έφην* Διγ. Ζ 3133.

ειρωνεύομαι, Έκθ. χρον. 12^{15}.

Το αρχ. *ειρωνεύομαι*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Εμπαίζω κάπ. (Η σημασ. του 4. αι., L-S στη λ. II και σήμ.): *εύρωμεν τούτους και στείλωμεν πάλιν εις τα ίδια, ειρωνευόμενοι και γελώντες αυτούς* ό.π.

ειρωνικά, επίρρ., Διγ. Ζ 741.

Από το αρχ. επίθ. *ειρωνικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Με ειρωνεία (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *ειρωνικά εφθέγξαντο τοιάδε προς εκείνον* ό.π.

εις, πρόθ., Ασσίζ. 19^{9}, Βέλθ. 344, Φλώρ. 1320, Λίβ. Ν 2545, Μαχ. 350^{19}, Σκλάβ. 80, Χρον. σουλτ. 67^{29}· *εισέ*, Σπαν. Α 37, Διγ. Α 4497, Θησ. (Foll.) Ι 93, Γαδ. διηγ. 392, Πικατ. 488, Ερωτόκρ. Ε' 156, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 72· *'ς* [*σ'(τον)*, *σ(την)*, κλπ.], Πουλολ. 451, Χρον. Τόκκων 2029, Βεν. 34, 55, 66, Μαχ. 416^{16}, Αιτωλ., Μύθ. (Legr.) 14^{1}, Βοσκοπ. 1, 137, Ερωτόκρ. Δ' 1105· *σε*, Διγ. Ζ 227, Χρον. Μορ. Ρ 497, Κυπρ. ερωτ. 87^{7}, 104^{44}, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [90], Διακρούσ. 112^{28}, κ.π.α. — Βλ. και *εισμίαν*.

Η αρχ. πρόθ. *εις*. Ο τ. *σε* και η συνεκφ. *στον, στην*, κλπ., και σήμ. κοινοί. Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

1) Τόπος **α)** στάση (ενίοτε και με τοπικό επίρρ. Η χρ. και σήμ. Βλ. Δημητράκ. στη λ. 1): *εκαθέσθημεν εις δένδρον υποκάτω* Διγ. Ζ 3163· *άν γκρεμνισθή ο όχθος...επάνω εις του γείτονος τον τόπον* Βακτ. αρχιερ. 180· *άνθρωπος δεν επήγαινε σε σπίτι να κοιμάται* Τζάνε, Κρ. πόλ. 497^{7}· **β)** μέσα (Η χρ. και σήμ. Βλ. Δημητράκ. στη λ. 1): *εποίησαν εις φυλακήν την εβδομάδα εκείνην* Χρον. Μορ. Η 4217· *να λούωνται εις εκείνον* (ενν. το λουτρόν)· **γ)** ανάμεσα (ενίοτε και με το επίρρ. *επάνω*) (Η χρ. και σήμ.): *στους Τούρκους αναθρέφετον* Χρον. Τόκκων 2029· *μεγάλην έχει δύναμιν εις πάντας τους ανθρώπους* Διγ. Ζ 174· **δ)** κατεύθυνση (καμιά φορά και εχθρική) (ενίοτε και με την πρόθ. *πρός*) (Η χρ. και σήμ.): *έδραμα εις βασιλέαν* Χρον. Μορ. Ρ 4150· *εις πρός τη βρύση* Πεντ. Γέν. XXIV 42· *Εισέ παλάτια βασιλιώ τα μάτια οντέ στραφούσι* Ερωτόκρ. Α 187· *ως αετός εις πέρδικας αφ' ύψους επετάσθην* Διγ. Ζ 2919· **ε)** (με το σύνδ. *έως*) τέρμα (Η χρ. και σήμ. Βλ. Δημητράκ. στη λ. 6): *απελθόντος αυτού και έως εις την Πάτραν* Σφρ., Χρον. μ. 70^{27}· **ς')** απέναντι (Η χρ. και σήμ. Βλ. Δημητράκ. στη λ. 12): *ούτως αυτόν εις ήλιον στήσον έως ώρας η'* Ορνεοσ. 547^{20}· *μόνον προθύμως έξελθε εις του αμιρά την τόλμην* Διγ. (Trapp) Esc. 7. **2)** Ενώπιον: *ιν' όπως μή ονειδισθώ φονεύς εις τας γυναίκας* Διγ. Ζ 3746· *να μηδέν ψευσθής εις τον βασιλέαν* Ιστ. Πατρ. 164^{14}. **3)** Εναντίον (ενίοτε και με το επίρρ. *απάνω*): *μόνοι κατετολμήσατε ελθείν εις μυριάδας* Διγ. Ζ 821· *μή σύρη εις αύτον πλέον τινάς απάνω εις την ζωήν-του* Χρον. Μορ. Ρ 4062· *ελάλησαν απομακρέα μή σύρουσιν εις αύτους* Χρον. Μορ. Η 8402. **4)** Χρόνος **α)** (γενικά) (Η χρ. και σήμ. Βλ. Δημητράκ. στη λ. 5): *εισέ καιρό που πόλεμος αδυνατός εκίνα* Ερωτόκρ. Ε' 156· *στας δεκαπέντε του Μαρτιού μισσεύγουν* Διήγ. Βελ. 149· *όποιος του πόθου δούλεψε εισέ καιρόν κιανένα* Ερωτόκρ. Α' 11· *στες δεκαφτά ώρες ήτον ενούς Σαββάτου* Τζάνε, Κρ. πόλ. 136^{19}· *ο τεθνηκώς εφήκεν τούτο εις τον θάνατόν-του* Ασσίζ. 139^{11}· **β)** (διάρκεια): *χάρισέ-μου-τον, να ζή εις χρόνους αμετρήτους* Διγ. (Trapp) Esc. 807· *μέσα εις τούτον τον καιρόν να ηγνωριστή ή εις 'ξομολόγημαν ή αφ' εαυτού* Ασσίζ. 98^{9}· *τρέμει θέλουσιν αυτόν εις χρόνους της ζωής-τους* Διγ. Ζ 1444· *ως εν τούτω-μου τον νούν εις ώραν ησχολούμην* Διγ. (Trapp) Gr. 2841· *πάγης εις την κόλασιν εις όσα και άν ζήσης* Φυσιολ. (Legr.) 199· *να ποίση εις όσον ξημερώση την δουλειάν-του* Κυπρ. ερωτ. 78^{2}· **γ)** επανάληψη (με τακτικό αριθμτ.): *εκείνος να έλθη εις την τρίτην φοράν* Ασσίζ. 419^{26}. **5)** Αιτία: *Περίσσια θλίψις στον σκληρόν, τυραννισμένον φόνον* Λίμπον. Αφ. 15· *εις του κυρού την απονιά πολλά παραπονάται* Θυσ.^{2} 412· *αγκαλεί...έναν Σαρακηνόν εις χρέος οπού του χρεωστεί* Ασσίζ. 57^{30}. **6)** Ποιητικό αίτιο: *ουδέν ηυρέθηκεν κανείς, ίνα με καταφθάση και πολεμήση, νεώτεροι, κ' επάρη-μου το κούρσος. Κ' εδάρτε τό έπαθα εις εσάς, ποτ' ούκ ελησμονώ-το* Διγ. (Trapp) Esc. 150. **7)** Προσέγγιση: *όταν σ' εύρουν εις μικρόν πταίσιμον* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 220· *να σμίξη εις σε πόλεμον* Χρον. σουλτ.

144^{18}. **8)** Σκοπός: *τα φυλάττω και κρατώ σ' ασφάλειαν της αγάπης* Χρον. Μορ. Η 8744· *είχες κατά καιρόν εις φύλαξιν των άκρων* Διγ. Ζ 2360· *νούν και πόθον και σπουδήν είχε εις ωφέλειά-μου* Λίμπον. 37· *μιά κόρη πού 'λεγε κ' ήφερνε εις μαρτυριάντης* Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [183]· *εκάτσαν εις κρισίματα* Χρον. Μορ. Η 7519. **9)** Συμφωνία: *τότε θέλειν γίνειν η αγάπη εις την όρεξίν-σου* Μαχ. 210^{2}. **10)** Αναφορά (Η χρ. και σήμ. Βλ. Δημητράκ. στη λ. 8): *χαρίεις ήν εις όρασιν και κάλλιστος εις γεύσιν* Μανασσ., Χρον. 309· *άλλη ούκ ήτον ωσάν αυτήν εις ευγενείαν και κάλλος* Ιμπ. 38· *ελεήμονας και χριστιανός εις πάντας* Χρον. Μορ. Η 5538· *δεκάλιτρο ένα εις το πρόβατο το ένα εις τα εφτά πρόβατα* Πεντ. Αρ. XXIX 4. **11)** Κατάσταση: *είσαι εις του όρκου την στοργήν, τήν όμωσες μετά-με* Λίβ. Sc. 1457· *τον κύρην-του που βρίσκεται εισέ μεγάλη κρίση* Ερωτόκρ. Γ' 1004· *να του γυρίση σε κακό κ' εισέ πολλή πρικότη* Ερωφ. Δ' 68· *έπεσε εις ζάλην φοβερήν, σ' αστένειον βαρυτάτην* Χρον. Μορ. Η 7216· *μήν πέση σε αγάπη* Διγ. Ο 56. **12)** Όριο: *λαβώνει-τον εις τον θάνατον* Ασσίζ. 457^{8}. **13)** Καταμερισμός: *εσπάσαν τα κοντάρια-ντως κ' εις εκατό γενήκα* Ερωτόκρ. Δ' 1681· *εις εκατόν εκόπτετον ο νούς-μου* Λίβ. Ν 472. **14)** Για σχηματ. κατηγορουμένου (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 10): *όσον πλέον έσφαλεν εις πλέον θλίψιν το έχω* Χρον. Μορ. Η 5898· *την θυγάτηρ-του, οπού έστελνεν του ρόι Ραγγού εις γυναίκα* Χρον. Μορ. Η 6319· *γονείς και αγχιστάς εις ουδέν ελογίσθην* Διγ. (Trapp.) Gr. 2274· *σε βάρος δέν το παίρνει* Ερωτόκρ. Ε' 387· *κράτειτο εις αλήθειαν* Χρον. Μορ. Η 8948· *τους μέλλοντας ψηφισθήναι εις επισκόπους* Διάτ. Κυπρ. 512^{4}. **15)** Για σχηματ. σε θέση αντικ. ή δοτ. προσωπικής ή μή (ενίοτε και με επίθ.) (Η χρ. και σήμ. Βλ. Δημητράκ. στη λ. 12): *δια να θαρρέση εις αυτόν* Χρον. Μορ. Η 8250· *τί πράγματα συνέβησαν δι' εσέναν εις εμέναν* Λίβ. Esc. 1291 (κριτ. υπ.)· *το πράμα μπλιό δεν εί' χωστό στον ένα και στον άλλο* Ερωτόκρ. Α' 2181· *υπαντρεμένη ένι εις άνθρωπον ευγενικόν* Χρον. Μορ. Η 7456· *ορέχθηκεν εις αύτον* Λίβ. Ν 2569· *αυτός εις πόλεμον ησχολείτο* Δούκ. 61^{2}· *εις άνθρωπος εκλητεύει εις την αυλήν μίαν γυναίκαν* Ασσίζ. 95^{13}· *να ακούσουν εις την φωνή-σου* Πεντ. Έξ. III 18. **16)** Αντικατάσταση (με ακόλουθη την πρόθ. *διά*): *Αν λάχη ότι εις άνθρωπος αμαχεύση το άλογον του ετέρου ανθρώπου εις διά πέρπυρα κ'* Ασσίζ. 54^{24}. **17)** Ποσότητα ή αξία: *εις εξήκοντα χιλιάδας επουλήθηκεν ο λίθος* Βίος γέρ. V 301· *ώστε να σβήσω μιάν εγώ, μ' εκέντα απού την άλλη, 'ς τόσο που εδώσα οι λογισμοί κ' οι εντήρησές-μου τόπο* Στάθ. (Martini) Β' 215· *εξ αυτού λάμβανε εις το τρίτον* Ορνεοσ. αγρ. 546^{5}. **18)** Μέσο, όργανο: *Παρηγορᾶτ' η Αρετή εις τά τση μίλει η Νένα* Ερωτόκρ. Δ' 185· *μήν πλανεθήτε σε φλωριά* Περί γέρ. 180· *μή μισήσης τον αδερφό-σου εις την καρδιάσου* Πεντ. Λευιτ. XIX 17· *το λεγάτο-του τό του αφήκεν κανείς άνθρωπος εις την διαθήκην-του* Ασσίζ. 263^{21}. **19)** (Με την πρόθ. *διά*): *να πουληθή εις διά χειρός ετέρου Σαρακηνού* Ασσίζ. 150^{26}. **20)** Τρόπος (Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 9): *είπαν-την εις τιτοίαν λογήν* Μαχ. 488^{27}· *επάρετέ-τον εις το καλόν* Μαχ. 596^{21}· *εις θάρρος γάρ και λογισμόν να επάρης τον Μορέαν* Χρον. Μορ. Η 5503· *Ουδένας να ευρεθή εναντίος του ορισμού αυτού εις ποινήν της ζωής αυτού, ήγουν να τονε κρεμάσουν όποιος εναντιωθή* Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμάς) 20· *εκπληρώσετε το πράγμα εις τέτοιον τρόπον* Χρον. Μορ. Η 6456· *ένι γάρ ο Θεός κριτής και κρένει εις το δίκαιον* Χρον. Μορ. Η 3268. **21)** Δικαιοδοσία: *έχει-σε εις θέλημάν-του* Χρον. Μορ. Η 4123. **22)** (Προκ. για κυριαρχία, υπεροχή): *να 'ξουσιάσουν εις ψάρι της θαλασσούς και εις πετούμενο του ουρανού* Πεντ. Γέν. Ι 26· *Μάιος εβασίλευσεν εις άπαντας τους μήνας* Διγ. Ζ 2769. **23)** Προσθήκη (με το επίρρ. *επάνω*): *ή επαφήνω πέρπυρα ρ' ή α' μάρκα επάνω εις όλα-μου τα καλά* Ασσίζ. 143^{7}. **24)** Όρκος (ενίοτε με το *απάνω*) (Η χρ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 13): *να μαρτυρήσουν απάνω εις την ψυχήν-τους με όρκον* Ασσίζ. 81^{16}· *και εις Θεόν ορκίζουσα και εις ψυχάς γονέων* Διγ. Ζ 2707· *μα πάψε γή ζιγώνω σε μιάν ώρα, στο Θεό-μου* Στάθ. (Martini) Α' 188.

Εκφρ. **1**) Εις (τους) αιώνας=παντοτινά· βλ. αιών (ας) φρ. **2**) Εις (το) άκρον, εις άκρον=σε μεγάλο βαθμό, πάρα πολύ: Βλ. άκρον 4 Φρ. **3**) Εις αλήθειαν, σ' αλήθειαν=αληθινά· βλ. αλήθεια 3 φρ. **4**) Σ' αληθοσύνη=αληθινά· βλ. αληθοσύνη 3 φρ. **5**) Εις άριστον=κατά τρόπο άριστο· βλ. άριστος φρ. **6**) Στις αρχές=αρχικά· βλ. αρχή Ββ. **7**) Εις βάρος=με κακή διάθεση: παρακαλώ-σε, φίλε-μου, μή το δεχτής εις βάρος Χρον. Μορ. Η 8732. **8**) Εις το γοργόν=γρήγορα: άν ού γερθής εις το γοργόν, να πάρης τας ποδιάς-σου Πουλολ. 37. **9**) Εις (τ') έν(α)=μαζί, ομού (πβ. είς...): όταν εσμίξουσι εις ένα δυό καρδιές Φαλιέρ., Ιστ. (van Gem.) 370· να τους αναγκάσει όλοι να 'λθούν εις ένα Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 928. **10**) Επάνω εις εκατόν=εκατό τοις εκατό: επάνω εις εκατόν, να έλεγες, ολοσίδηρος ένι Λιβ. Ρ 735. **11**) Εις επήκοον (κάπ.)=μπροστά (σε κάπ.) (Η έκφρ. αρχ.): και λόγους εναπέτεινεν εις επήκοον πάντων Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 113. **12**) Εις το καθόλου=εντελώς: αναιτίατος ένι εις το καθόλου Γεωργηλ., Βελ. 181. **13**) Εις καιρούς=κάποτε: εις δέ καιρούς ερώτ' αυτόν Σπαν. (Λάμπρ.) Va 122. **14**) Εις κενόν=μάταια: Μάτην ο κόπος, εις κενόν το σόφισμα της τέχνης Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 249. **15**) Εις κοντολογίαν=με λίγα λόγια, κοντολογίς: και εις κοντολογίαν, ποιος ήθελε τολμήσει να αναφέρη Χριστ. διδασκ. 53. **16**) Εις κοντόν=σύντομα (χρον.): μέλλει εις κοντόν να δώσω τέλος Κυπρ. ερωτ. 108^{22}. **17**) Εις κόρον=με υπερβολή: εκείνοι πάντα πίνουσι το χιώτικον εις κόρον Προδρ. III 312· εί δέ πολλάκις ούκ ευρής πτώμα να φάς εις κόρον Πουλολ. 112. **18**) Εις κρίμαν=αμαρτωλά: μέν κοιμηθής εις κρίμαν με άρσεν Μαχ. 464^{36}. **19**) Εις το μέγα=υπερβολικά: το να τρώγης σύντομα και να πίνης εις το μέγα Προδρ. III 55. **20**) Εις μέρος μέν..., εις άλλο δέ=από το ένα μέρος..., από το άλλο: εις μέρος μέν οι συγγενείς, εις άλλο δέ η μήτηρ Διγ. Ζ 975. **21**) Εις μεσωθιό=στο μέσο: δέντρο της ζωής εις μεσωθιό το περιβόλι Πεντ. Γέν. II 9. **22**) Εις μίαν καρδιάν=με ένα αίσθημα: να ποίσετε ομόνοιαν εις μιάν καρδιάν οι όλοι Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 451. **23**) Εις οφθαλμού ριπίδα, εις ροπήν οφθαλμού=αμέσως, αυτοστιγμεί: εισέ ροπήν του οφθαλμού γροικά και τα μαντάτα Γαδ. διήγ. 392. **24**) Εις το ολιγότερον=τουλάχιστο: να ένι γεγραμμένον μέσα εις την αυτήν διαθήκην εκείνον τό ζητά μετά δύο μάρτυρας εις το ολιγότερον Ασσίζ. 139^{8}. **25**) Εις πλάτος=σε μεγάλη έκταση: εις πλάτος υβρίζοντα τον πατριάρχην Ιστ. πατρ. 145^{9}. **26**) Εις πλατυσμόν=σε άπλωμα· βλ. εις πληθυσμόν. **27**) Εις πλήθος=σε μεγάλο βαθμό: έχει μέν την ζέσιν πλέον, την θερμότητα εις πλήθος Βίος γέρ. V 98· άγρια ζώα και ήμερα εις πλήθος επιφέρει Διήγ. πόλ. Θεοδ. 7. **28**) Εις πληθυσμόν=σε άνθιση: ως βαθύρριζον δένδρον η θνητή φύσις εις πληθυσμόν και πλατυσμόν εληλακυία Μανασσ., Χρον. 376. **29**) Εις πληροφορίαν=από πληροφορία: εγνώρισε εις πληροφορίαν το έργον τό του εποίκεν Χρον. Μορ. Η 3953· ώς είδαμε εις πληροφορίαν, καθώς το εγνωμιάσαν Χρον. Μορ. Η 6930. **30**) Εις πλησμονήν=πλουσιοπάροχα: τα επίλοιπα σιτηρέσια εις πλησμονήν έδωσεν Ψευδο-Σφρ. 174^{2}. **31**) Εις (το) πρόσωπον=κατά πρόσωπο: ποίσε να ιδώ, αυθέντη-μου, εις πρόσωπον την κόρην Φλώρ. 1547. **32**) Εις σφόδρα=σε μεγάλο βαθμό: έκλαψε εις σφόδρα, σε λαλώ, εις θλίψιν μεγάλην εμπήκεν Χρον. Μορ. Η 1810. **33**) Εις τέλος=τελικά: μάχην στήσας κατ' αυτής κατέστρεψεν εις τέλος Βίος Αλ. 1061. **34**) Εις υπερβολήν=πάρα πολύ: ηγαπήθησαν εις υπερβολήν Χειλά, Χρον. 352. **35**) Χρόνο εις χρόνο=κάθε χρόνο: όμπροστε στον Κύριο τον Θεό-σου να το φάς χρόνο εις χρόνο Πεντ. Δευτ. XV 20. **36**) Εις ώδε=εδώ: εχθές επαραμείναμεν, εστάθημεν εις ώδε Διγ. Ζ 771. **37**) Εις (την) ώρα=πολύ σύντομα: εις ώρα εβγαίνει ο ρήγας με την κόρτε-του και θέλει προκλαμάρει Ευγέν. 1032.

εἷς, αριθμτ., Λόγ. παρηγ. Ο 573, Hist. imp. 197^{98}, Διγ. (Trapp) Gr. 138, Διήγ.

Βελ. 484, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{51}, Βυζ. Ιλιάδ. 127, 1018, Τζάνε, Φυλλ. Ψυχ. Αφ. 17 κ.π.α.· γ ε ί ς, Αχέλ. 646, Πανώρ. Α' 139, Γ' 194, Ε' 125, Ερωφ. Α' 482, Ε' 45, Βοσκοπ. 81, Ερωτόκρ. Β' 234, 1468, Γ' 442, 967, Θυσ.² 113, Ροδολ. Α' [133, 596], Φορτουν. (Vinc.) Β' 473, Γ' 590, Τζάνε, Κρ. πόλ. 423^{15}, 427^{11}, Τζάνε, Φυλλ. Ψυχ. 146 κ.π.α.· ε ί ς και έ ν α ς, Χρον. Μορ. Η 3134, 6357, Διήγ. Βελ. 211, 529, 577, Ερωτοπ. 502, Αχιλλ. Ο 266, Αλφ. Ξεν. 90, Χρον. Τόκκων 1834, 3028, Χούμνου, Κοσμογ. 402, Απόκοπ. 3, Κορων., Μπούας 16, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 372, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 205, 217, 292, Τριβ., Ρέ 51, Πεντ. Γέν. XI 1, 'Εξ. XL 2, Παϊσ., Ιστ. Σινά 253, Κυπρ. ερωτ. 50^{3}, 119^{23}, Πανώρ. Β' 264, Ερωφ. Ε' 247, 284, 296, 299, Ιστ. Βλαχ. 1034, Σουμμ., Ρεμπελ. 180, Ερωτόκρ. Γ' 74, Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 129, Ζήν. Α' 312, Τζάνε, Κρ. πόλ. 200^{8}, 448^{4} κ.π.α.· έ ν α ς, Χρον. σουλτ. 25^{31}, Διήγ. ωραιότ. 565· ε ν ε ί ς, Μαχ. 84^{9}· ν ε ί ς, Μαχ. 6^{33}, 26^{27}, 404^{26}, 464^{7}, Βουστρ. 471, 472, 482· γεν. έ ν ο υ, Βουστρ. 415· ε ν ο ύ, Ασσίζ. 70^{4}, 256^{21}, 287^{8}, 303^{23}, 332^{10}, 337^{22}, 343^{16}, 386^{12}, 405^{19}, 421^{17}, 481^{27}, 483^{24}, Πεντ. Γέν. X 25, Μαχ. 332^{31}, Δωρ. Μον. XXVIII· ε ν ο ύ ς, Βοσκοπ. 220· 'ν ο ύ ς, Κατζ. Α' 230, Ερωτόκρ. Α' 1004, Β' 136, 'Εγγρ. του 1658 (Θησαυρ. 12, 1975, 73).

Το αρχ. αριθμτ. εἷς. Για το σχηματ. του τ. γείς βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 326, 328. Για τις γεν. 'νούς και ενούς βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 627, λ. νούς] και για τη γεν. (ε)νού Μενάρδ., Αθ. 8, 1896, 436. Ο τ. ένας και σήμ. κοιν. Οι τ. γείς και νείς και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.). Η λ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex. και Παπαδ. Α., Λεξ.).

1α) 'Ενας (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): όρισεν ο κοντοσταύλης εις τον σύγκριτον και πέψαν 'νού μηνός πλέρωμαν εις το κάστρον Μαχ. 380^{33}· **β)** (για να δηλωθή έμφαση): έναν Θεόν λατρεύουσιν, έναν αυθέντην τρέμουν Διήγ. Βελ. 577· **γ)** (με την αντων. μόνος) (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 1): ούκ έλειπεν ένας μόνος απ' αύτους Χρον. Μορ. Η 7169· **δ)** (με άρνηση) κανείς: δέν απόμεινεν ακρίδα μιά εις όλο το σύνορο της Αίγυφτος Πεντ. 'Εξ. X 19. **2α)** Εκφρ. είς έκαστος, ένας καθένας=ο καθένας χωριστά: ν' αφήσω γούν λεπτογραφείν λόγους ενός εκάστου Βυζ. Ιλιάδ. 127· τότες ένας καθένας... εσκύφταν τας αγίας-τως κεφαλάς Αγαπητ., Εις αγ. Δέκα 531· **β)** εκφρ. είς-είς, ένας ένας=ο ένας ξεχωριστά από τον άλλον (Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): ετούτοι ευθύς ελάλησαν είς-είς και λέγουσίν-του Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 79· οι αρχιερείς ένας-ένας υπήγαν Κώδ. Χρονογρ. 57. **3)** Μοναδικός (Η σημασ. και σήμ., Σταματ.): γίνομαι χρισιιανή και έρχομαι στην μία περιστερά βασίλισσα και πίστιν την τελεία Διγ. Ο 1115. **4)** Πρώτος: εις τη μιά του μηνού εστέγνωσαν τα νερά αποπάνου την ηγή Πεντ. Γέν. VIII 13. **5)** 'Ιδιος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 16): από ενού πατρός και απέ μιάς μητρός Ασσίζ. 421^{17}· μιά θέληση κρατούσα Ερωφ. Ε' 300. **6)** (Με άρθρο) ο ένας από τους δύο: ο ν-είς κρατεί τον 'Αγιον Λαρίον...και ο κοντοσταύλης την Κερυνίαν Μαχ. 404^{26}· το έναν το χέριν-του Διήγ. Βελ. 529. **7)** Κάποιος (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 449 και Δημητράκ. στη λ. 19): Περί εκείνου του ανθρώπου οπού πουλεί το σπίτιν του ετέρου ενού ανθρώπου Ασσίζ. 481^{27}. **8α)** (Με την αντων. άλλος για να δηλωθή αλληλοπάθεια) (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 18 και Πρωΐας Λεξ.): σήμερο μιά την άλλη-μας τάχατες να μή δούμε; Ερωφ. Ε' 284· με το πιάσε ενούς τ' αλλού τη χέρα Βοσκοπ. 220· **β)** έκφρ. ο ένας και ο άλλος βλ. ά. άλλος 1 φρ.· **γ)** έκφρ. ένα...τ' άλλο βλ. ά. άλλος 1 φρ.· **δ)** άλλη(ν) μία(ν) (ενν. φοράν) βλ. ά. άλλος 3 φρ.· **ε)** έκφρ. ο είς οπίσω του άλλου=διαδοχικά: εκτίσαν οι ρηγάδες και οι άρχοντες ν-είς οπίσω του άλλου εκκλησίες Μαχ. 26^{27}· **ς)** έκφρ. ένα με τ' άλλο=κατά μέσο όρο (Η σημασ. και σήμ.): ήσαν μικρά έως επτά οκτώ χρονών ένα με τ' άλλο Σουμμ., Ρεμπελ. 180· **ζ)** (με την αντων. άλλος για να δηλωθή

περιφρόνηση) (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 18 και Σταματ.): *ενός και αλλού τα εχάρισεν* Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{51}. **9)** Φρ. *είμαι (εις)(το) ένα(ν) με κάπ.*=ενώνομαι με κάπ. ψυχικώς: *πολλά γάρ ηγαπήθησαν και ήσασιν το ένα* Χρον. Μορ. Η 3134· *αφόν είμεσταν εις έναν πιόν μηδέν κακοκαρδίσης* Κυπρ. ερωτ. 119^{23}. **10)** Φρ. *γίνομαι (το) ένα με κάπ.*=**α)** ενώνομαι με κάπ. (Η σημασ. και σήμ.): *Την Άρταν και τα Ιωάννινα, οπού ήσαν χωρισμένα* (παραλ. 1 στ.) *να τα ενώσωσιν αυτοί και να γενούν το έναν* Χρον. Τόκκων 3028· **β)** βλ. ά. *γίνομαι* 4ε^{1}· **γ)** βλ. ά. *γίνομαι* 4ε^{2}· **δ)** συμφιλιώνομαι: *ο πρίγκιπας εχάρηκεν, τους λόγους απεδέχθην, και όρκους εποιήσασιν να γίνωνται το έναν* Χρον. Τόκκων 1834. **11)** Φρ. *σμίγω εις (το) ένα, κατεβαίνω εις έναν*=ενώνομαι: *διαπάς όνταν εσμίξουσι εις ένα δυό καρδίες* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 372· *τα τρία αλλάγια εσμίξασιν από των εναντίων και εις έναν εκατέβησαν από του Αχιλλέως* Αχιλλ. Ο 266. **12)** Φρ. *στέκω στό 'να (μου)*=εμμένω στη σκέψη-μου: *στέκεις πάντα στό 'να-σου και καίγεις την καρδιά-μου;* Πανώρ. Β' 264. **13)** Φρ. *αφήνω σε μιά μερ(ι)ά*=εγκαταλείπω· διακόπτω: *την πολλήν ανάπαψιν σε μιά μεριά αφήνει* Τζάνε, Κρ. πόλ. 448^{4}· *για ν' αρχίσω τους λογισμούς, τα βάσανα σε μιά μερά ν' αφήσω* Ζήν. Α' 312. **14)** Έκφρ. *μιά και δυό*=αμέσως (Η σημασ. και σήμ.): *μιά και δυό στο μάγουλον εγλυκοφίλησέ-τον* Κορων., Μπούας 16. **15)** Έκφρ. *(εν) μία(ν) των ημερών, ένα(ν) καιρόν*=κάποτε (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 19): *μία ούν των ημερών ήλθαν εκ την Φιάνδρα τα κάτεργα* Τριβ., Ρέ 51· *εν μίαν ούν των ημερών... ήλθαν...μεγάλοι άρχοντες* Διήγ. Βελ. 484· *έναν καιρόν γελά και κλαί καρδιά-μου* Κυπρ. ερωτ. 50^{3}. **16)** (Με ουσ. που δηλώνουν αριθμ.)=περίπου: *Μιά δεκαριά ανεβήκασι και τουφεκιές κτυπούσαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 200^{8}. **17)** Έκφρ. *μιά ώρα* (με άρνηση)=καθόλου: *κάμετε να μισέψουσι και μή σταθού μιάν ώρα* Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 129.

Η αιτ. του θηλ. ως επίρρ. **α)** μιά φορά: *μιά την ημέρα να τις λές για παρηγόρησή-σου* Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 292· *να αναστενάζη χίλια και μία ν' ανασαίνη* Αλφ. ξεν. 90· **β)** κάποτε: *Μιάν από κόπου ενύσταξα, να κοιμηθώ εθυμήθην* Απόκοπ. 3.

εισάγω, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 165, 201, 761, Καλλίμ. 41, 54, 369, Ιερακοσ. 498^{15}, Βίος Αλ. 1970, Θεολ., Τζίρ. 354^{6}, Φυσιολ. (Legr.) 882, Δούκ. 157^{21}.

Το αρχ. *εισάγω*. Η λ. και σήμ.

Α' Ενεργ. **1**) (Μεταφ.) φέρνω, προκαλώ (Βλ. L-S στη λ. I1): *Το γάρ επίκοινον καλόν και ταραχήν εισάγει* Καλλίμ. 54· *πλούτος εισάγει τα κακά και παραλλάσσει φρένας* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 761· *το είδος του προσώπου-της θάνατον γάρ εισάγει* Φυσιολ. (Legr.) 882. **2**) Βάζω, τοποθετώ κ.: *Λαβών τον εκβεβλημένον όνυχα του ιέρακος και επιχρίσας τη του σιδήρου σκωρία λεπτή λίαν κεκομμένη τον τόπον ένθα η εκβολή γέγονε του όνυχος, εισάγειν αρμοδίως και επιδήσας καλώς φύλαττε* Ιερακοσ. 498^{15}. **Β'** (Μέσ.) μπαίνω, εισέρχομαι (Πβ. L-S στη λ. I1): *τον Εύξεινον διαβάντες περί την Προποντίδα τε εισαχθέντες* Θεολ., Τζίρ. 354^{6}.

εισαγωγή η, Act. Lavr. 55^{46}, Βακτ. αρχιερ. 211.

Το αρχ. ουσ. *εισαγωγή*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Μεταφορά εμπορευμάτων από ξένη χώρα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Έτι εξκουσσευθήσονται εις τους εξής άπαντας και διηνεκείς χρόνους από τε εισαγωγής συνωνής, εμβλήσεως γεννημάτων, οίνου, κρεών, οσπρίων και παντοίων άλλων ειδών* Act. Lavr. 55^{46}. **2**) «Εισήγηση» (νομοθετικώς): *Εις τούτα εποίησε και νόμους εδικούς-του και προσέθηκε και ωνόμασε το βιβλίον Ινστιτούτα, εισαγωγή, ως ότι συνήγαγε εκ πάντων τα καλλιώτερα και εποίησεν αυτός μία βίβλον* Βακτ. αρχιερ. 211.

εισακούω, Προδρ. IV 278, Ασσίζ. 35^{23}, 53^{5}, 88^{22}, 127^{4}, 168^{16}, 195^{3}, 227^{20}, 279^{2}, 335^{13}, 420^{6}, 477^{20}, Ελλην. νόμ. 518^{7}, Διγ. (Trapp) Gr. 1429, Διγ. Ζ 38, Διγ. (Trapp) Esc. 1828.

Το αρχ. *εισακούω*.

1) Ακούω κάπ. με ευμένεια (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I1): *κλίνον το ούς-σου, δέσποτα, εισάκουσον ευχής-μου* Διγ. (Trapp) Esc. 1828· *Αλλ', ώ κομνηνοβλάστητον από πορφύρας ρόδον* (παραλ. 2 στ.), *εισάκουσόν-μου της φωνής και της δεήσεώς-μου* Προδρ. IV 275. **2**) (Προκ. για δίκη) γίνομαι δεκτός: *το δίκαιον κρινίσκει...ότι τοιαύτην υπόθεσιν...ουδέν πρέπει να κριθή, ουδέ να εισακουσθή παρά της πολιτικής αυλής, αλλά εις την αγίαν εκκλησίαν* Ασσίζ. 227^{20}· *καθώς λέγει ο κανών των αγίων βασιλέων εν τω λγ' τίτλω του ι' βιβλίου του κώδικος, ότι «ο πρό της προθεσμίας ενάγων ούκ εισακουσθήσεται εις κρίσιν»* Ελλην. νόμ. 518^{7}. **3**) Ονομάζομαι: *«...ούκ άν άλλος, ζώντος εμού, εισακουσθή ανήρ-σου»* Διγ. (Trapp) Gr. 1429.

εισαποτάσσω, Ψευδο-Σφρ. 540^{28}.

Από την πρόθ. *εις* και το *αποτάσσω*.

(Πιθ.) ξεφορτώνω εμπόρευμα για να το μεταφέρω στη χώρα: *έτι δέ και του κεφαλαίου του σιταρίου του εισαποταχθέντος απαιτείσθαι από των καραβίων* ό.π.

εισαύτο, επίρρ., Χρον. Τόκκων 3888.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εις* και του ουδ. της αντων. *αύτος*.

Τότε: *Έστεκαν και εις έριταν τίς να τον προβοδίση. Εισαύτο εχωρίστηκεν Ερκούλιος ατός-του με στρατιώτας εκατόν* ό.π.

εισβάζω ή **εισβάνω·** μτχ. αορ. *ε ι σ β ά σ α ς*, Δούκ. 259^{4}.

Από την πρόθ. *εις* και το *βάζω* ή το *βάνω*.

Οδηγώ (μέσα), εισάγω: *εισβάσας αυτόν εντός τεττάρων ημερών πορείαν, εύρεν έρημον τον τόπον* ό.π.

εισβαίνω, Γλυκά, Στ. 182, 190, Λόγ. παρηγ. L 26, Προδρ. I 130, Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 345$^{27-8}$, Φυσιολ. (Offerm.) G 95^{13}.

Το αρχ. *εισβαίνω*.

1) Αμτβ. (μεταφ.) εισέρχομαι (Βλ. L-S στη λ. I2): *Οι πόνοι αψά σε εισέβησαν* Γλυκά, Στ. 190· *Φροντίδα τον εισέβηκε και μέριμνα και οδύνη* Λόγ. παρηγ. L 26· *εισέβησαν πάντες εις θλίψιν και αγωνίαν μεγάλην* Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 345$^{27-8}$. **2**) (Μτβ.) περνώ: *ηνίκα γάρ εισέβηκα την θύραν καβαλάρης* Προδρ. I 130.

εισβολή η, Ιερακοσ. 480^{29}.

Το αρχ. ουσ. *εισβολή*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Τοποθέτηση: *δήσον λίνω, κατά μέρος διαπείρας μετά την εισβολήν τα δύο πτερά διαμπάξ* ό.π.

εισδοκεί, Καλλίμ. 1658.

Από την πρόθ. *εις* και το *δοκεί*.

Φαίνεται: *τον δέ Καλλίμαχον αυτόν, τον μισταργόν εκείνον, υπέρκαλον εισέδοξεν, γλυκύτερον εφάνη* ό.π.

εισέ, πρόθ., βλ. *εις*.

εισέλευσις *η*, Καλλίμ. 198, 241, 2134, 2162, 2166, Δούκ. 125^{3}, Ριμ. Βελ. 823.

Το μτγν. ουσ. *εισέλευσις*.

1) Ερχομός, άφιξη (Η σημασ. μτγν., L-S): *φοβάται την εισέλευσιν του στρατηγού κοντά-του* Ριμ. Βελ. 823· *τώρα των θρήνων αποχή, της λύπης εξορία και της τρυφής εισέλευσις και της ελευθερίας* Καλλίμ. 2134. **2**) Είσοδος, πέρασμα: *ήν το τείχος υψηλόν, εισέλευσιν ούκ είχεν* Καλλίμ. 198.

εισεναντίον, επίρρ.· *ε ι σ ε ν ά ν τ ι ο,* Σουμμ., Ρεμπελ. 162, 166· *ε ι σ ε ν ά ν τ ι ο ν,* Σουμμ., Ρεμπελ. 182, 183.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εις* και του επιρρ. *εναντίον*.

Εναντίον, κατά: *επέμψανε και οι ποπολάροι έναν κουμέσον εις την Βενετίαν εισενάντιον των αρχόντων, δίδοντάς-του ορδίνιαν ότι να γυρεύση να έχουν και εκείνοι εξουσίαν* αυτ. 183.

εισέρχομαι, Διάλ. Ευθυμ. 124^{252}, Ελλην. νόμ. 527^{26}, Ορνεοσ. 559^{21}, Διγ. (Trapp) Gr. 858, 2550, Διγ. Z 2691, 3062, 4236, Χρον. Μορ. H 2865, Βίος Αλ. 2904, 3503, Αρμεν., Εξάβ. Ε′ $8^{28,31}$, Αχιλλ. Ν 1305, Καναν. 81D, Μάρκ., Βουλκ. 344^{22}, Διγ. Ἀνδρ. 352^{8}.

Το αρχ. *εισέρχομαι*.

1) Μπαίνω (μεταφ.) (Βλ. L-S στη λ. VI): *τρόμος εισήλθε εις αυτούς και φόβος και δειλία* Αχιλλ. Ν 1305· *«...εάν ο πόθος-μου, ξανθή, εισέλθη εις την ψυχήν-σου, μήτε ο πατήρ-σου ο στρατηγός, μήτε όλον-σου το γένος...δέν θέλουν δυνηθή να με φοβίσουν»* Διγ. Ἀνδρ. 352^{8}· *εισήλθεν νόσος εις την εαυτού χώραν, ώστε παντελώς αφανισθήναι* Διάλ. Ευθυμ. 124^{252}. **2**) (Προκ. για χρόνο) μπαίνω: *Το καλοκαίρι επέρασεν, ο χειμώνας εισήλθεν* Χρον. Μορ. Η 2865. **3**) (Προκ. για διαθήκη) συμπεριλαμβάνομαι: *ού δέχονται τούτο οι τοιούτοι παίδες, αλλά θέλουσιν εισελθείν εις την πατρικήν κληρονομίαν μετά των λοιπών αδελφών* Αρμεν., Εξάβ. Ε′ 8^{31}. **4**) Αρχίζω: *Ὅθεν αυτόν αληθινός νοήσας Παρασάπης εισήλθε λέγων τάχιστα τω βασιλεί Δαρείῳ* Βίος Αλ. 3503. **5**) Πηγαίνω: *Πρό δέ δέκα ημερών του εκβαλείν αυτόν εισέρχου πλησίον αυτού, μή από της μούτας αυτόν εκβάλης εξαίφνης, και αποπηδών ψοφήση* Ορνεοσ. 559^{21}. **6**) Βαδίζω εναντίον κάπ., επιτίθεμαι: *ευθύς ο Φιλοπαππούς κατήλθεν εκ του ίππου· σπαθίν αράμενος αυτού άμα και την ασπίδα τρανώς εισήλθε προς εμέ πτοήσαι-με ελπίζων* Διγ. (Trapp) Gr. 2550. **7**) Προσφεύγω, καταφεύγω: *ότε δέ κατεφλέχθησαν υμών πάντα τα πλοία, εισήλθετε δεόμενοι τυχείν ελευθερίας* Βίος Αλ. 2904. **8**) Επέρχομαι: *Πρότερον ομνύνται οι κουράτορες του βλεπήσαι και διοικήσαι τοις ορφανοίς καλώς, άνευ ζημίας της εισερχομένης εις αυτούς* Ελλην. νόμ. 527^{26}.

εισετούτο, σύνδ. βλ. *ειστούτο(ν)*.

εισιτήριος, επίθ., Μακρεμβ., Υσμ. 264^{27}, Πανάρ. 77^{24}.

Το αρχ. επίθ. *εισιτήριος*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

(Προκ. για λόγο) που εκφωνείται για την είσοδο κάπ. (Η σημασ. τον 10. αι., Steph., Θησ. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 1): *πάλιν η πόλις ορθή και πάλιν ορχείται το πλήθος και τον προπεμπτήριον λαμπρόν υφαίνει τω κήρυκι, οίον και τον εισιτήριον πολυτελή προυξύφηνε* Μακρεμβ., Υσμ. 264^{27}.

Το ουδ. στον πληθ. ως ουσ.=αρχή, έναρξη: *Μηνί Αυγούστῳ ς′ απήλθαμεν εν τη Λαζική και προς το έκβαν του μηνός, περί τα εισιτήρια του ,σωπα′ έτους εσμίγαμεν τον βασιλέα Παγκράτιν* Πανάρ. 77^{24}.

εισκομίζω, Ἐγγρ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ ς′ 645^{7-16}, 647^{5}), Αρμεν., Εξάβ. Α′ 18^{39}, Γ′ 3^{109}, Δ′ 7^{34}, ς′ 7^{1}, 11^{8}, Miklos.-Müller, Acta E′ 175· *'σ κ ο μ ί ζ ω,* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1672, Θρ. Κων/π. διάλ. 108.

Το αρχ. *εισκομίζω*. Ο τ. *'σκομίζω* και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex., λ. *εισκομίζω*).

I Ενεργ. **1**) καταθέτω: *ετάξαμεν και υπεσχέθημεν δούναι και εισκομίσαι εις το θεοφρούρητον βεστιάριον υπέρ της τοιαύτης δουλείας χρυσά υπέρπυρα* Ἐγγρ. του 14. αι. (Σαθ., ΜΒ ς′ 647^{5})· *τα δέ του άρπαγος εις το δημόσιον εισκομίζεται* Αρμεν., Εξάβ. Δ′ 7^{34}. **2**) «Ξεκαθαρίζω»· καταστρέφω κάπ. (οικονομικώς) (Βλ. Andr., Lex., ό.π. 3): *κράτει-την* (ενν. *την γυναίκα*) *με παλιόρουχον και κακοστολισμένην, μηδέν της δίδης τα κλειδία, μηδέν έχη εξουσίαν και σύντομα 'σκομίση-σε και πέσης εις πτωχείαν* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1672. **II** (Μέσ.) συγκεντρώνομαι: *Τριγύρο-μου εσκομίσθησαν* (ενν. *τα κάτεργα*) *ως φίδια εις το λιβάδι* Θρ. Κων/π. διάλ. 108.

εισλαμβάνω, Ταμυρλ. 28^{7}.

Από την πρόθ. *εις* και το *λαμβάνω*.

Φρ. *εισλαμβάνω κατά νουν*=φέρνω στο μυαλό-μου, αναλογίζομαι, θυμούμαι: *απορεί γάρ-μου ο λογισμός, συγχέεται κι' ο νους-μου, όταν εισλάβω κατά νουν εκείνην την ημέραν* ό.π.

εισμιά, επίρρ., βλ. *εισμίαν*.

εισμίαν, επίρρ., Ελλην. νόμ. 537^{23}, Διγ. (Trapp) Esc. 191, 427, 1246, Βέλθ. 1006, Λίβ. Sc. 977, Λίβ. Ν 1289, 1797, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1090, 1091, 2712, Σαχλ., Αφήγ. 225, 505· *ε ι σ μ ι ά,* Διγ. (Trapp) Esc. 61· *ε ι σ μ ι ά ν,* Λίβ. Ρ 1718, Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 966, Σάχλ. Β′ (Wagn.) PM 413, Σαχλ. Α′ (Wagn.) PM 59, Σαχλ., Αφήγ. 32, 39, 806· *'σ μ ί α,* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 718.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εις* και της αιτ. του θηλ. του αριθμτ. *είς*. Τ. *εισμία* και *'σμία* και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

α) Αμέσως (Βλ. Καψ., ΕΕΦΣΠΘ 7, 1957, 338): *ουχί εισμίαν να γένεται μοναχός, αλλά να καρτερήση χρόνους δύο* Ελλην. νόμ. 537^{23}· *«Εβγάτε εις τα φουσάτα-μου, γυρεύσετε τας τέντας, κι' άν εύρετε το αδέλφι-σας, εισμιά να σας το δώσω»* Διγ. (Trapp) Esc. 61· **β**) ξαφνικά: *Ὅταν εισμίαν ετόλμησας εμβήν εις το κελίν-μου, και να χωρίσης απ' εμού καυχίτσαν-μου οικείαν* Βέλθ. 1006.

εισμιάς, επίρρ., Αχιλλ. L 771, 1003.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εις* και της γεν. του θηλ. του αριθμτ. *είς*.

Αμέσως: *εις του πλατάνου τον κορμόν είδεν τον αγουρίτσιν, εισμιάς ελιγοθύμησεν, έπεσεν εις τα άνθη* αυτ. 771.

εισμίον, επίρρ., βλ. *ζιμιό*.

εισοδεία *η*, Notizb. 16· *ε σ ο δ ε ί α,* Ἐγγρ. του 15. αι. (Σάθ. ΜΒ ς′ 677^{4}), Χρον. Τόκκων 384, 406, 408, Διήγ. Αγ. Σοφ. 158^{5}, Σουμμ., Ρεμπελ. 172, Χριστ. διδασκ. 159· *ε σ ο δ ε ι ά,* Χούμνου, Κοσμογ. 1658, Σαχλ. Ν159, Πεντ. Γέν. XLVII 24, Λευιτ.

XIX 25, XXIII 39, XXV 3, 7, 16, XXVI 4, Αρ. XVIII 30, Δευτ. XI 17, XIV 22, 28, XVI 15, XXII 9, XXIII 14, Πένθ. θαν.² 273, Κατζ. Γ′ 295, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β′ [820]· *σ ο δ ε ί α,* Κορων., Μπούας 17, Χρον. σουλτ. 26^{32}.

Από το *εισοδεύω* και την κατάλ. *-ια*. Για τον τ. *σοδειά,* που απ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εσοδεία*) βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. *σοδειά*.

1α) Συγκομιδή καρπών, σοδειά (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 1): *Έξι χρόνια να σπείρης το χωράφι-σου και έξι χρόνια να κλαδέψης το αμπέλι-σου και να μαζώξης την εσοδειά-της* Πεντ. Λευιτ. XXV 3· *να δώσω τις βροχές-σας εις τον καιρό-τους και να δώση η γής την εσοδειά-της* Πεντ. Λευιτ. XXVI 4· **β**) αυτά που δίνουν «σοδειά»: *Στην θάλασσαν ευρίσκεται ο πύργος όπου ακούεις και έχει και τριγύρου-του έμορφην εσοδείαν* Χρον. Τόκκων 384. **2**) Πρόσοδος, έσοδα, εισόδημα: *τούτ' είν' η τέχνη-μας, τούτ' είν' η εσοδειά-μας και τ' αργαστήρι οπού ζή κ' εμάς και τα παιδιά-μας* Κατζ. Γ′ 295· *εμάζωξε φλουρία από την 'σοδείαν την βασιλικήν και τα έδωσε του υιού-του του Κατακοζηνού* Χρον. σουλτ. 26^{32}.

εισόδημα το, Δούκ. 261^{8}, Σφρ., Χρον. μ. 20^{21}, 60^{12}, 68^{27}, 76^{26}, Έκθ. χρον. 24^{20}, 47^{20}, 68^{8}, Χρον. σουλτ. 86^{24}, Ιστ. πολιτ. 35^{10}, Ιστ. πατρ. 166^{10}, Δωρ. Μον. XIX, XXVI, XL, Συναδ., Χρον. 54· *ε ι σ (σ) ό δ ε μ α,* Μαχ. 26^{34}, Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών υλζ′· *ε σ ό δ η μ α,* Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-van Gem.) 71, Crusius, Turcogr. 313, 314· *σ ό δ η μ α,* Θησ. ς′ [7¹], Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 372.

Από το *εισοδεύω* κατά το *γέννημα* (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και ο τ. *σόδημα* και σήμ. (Δημητράκ.).

Έσοδα, εισόδημα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *Ο δέ ρήγας ηρώτησε διά τον τόπον του Μορέως, πώς είναι και τί εισοδήματα έχει* Δωρ. Μον. XL· *«Είχαν 'σοδήματα πολλά απέ τα γονικά-τους»* Θησ. ς′ [7¹].

εισοδιάζω, Miklos.-Müller, Acta E′ 187, Βυζ. συμβόλ. του 12. αι. ? (Σάθ., ΜΒ ς′ 623^{6}, 624^{13})· *ε σ ο δ ι ά ζ ω,* Ηπειρ. 220^{6}, Ιστ. Ηπειρ. XIII³, Χρον. Τόκκων 3230· *ε σ ο δ ι ά ζ ω ή σ ο δ ι ά ζ ω,* Χρον. Τόκκων 3268, Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 168^{283}· *σ ο δ ι ά ζ ω,* Χρον. Τόκκων 2576, Μαχ. 262^{12}, Σαχλ., Αφήγ. 78, 121, 147, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-van Gem.) 72, Αχέλ. 171, Ερωφ. Α′ 516.

Το μτγν. *εισοδιάζω*. Η λ. και σε σχόλ. (L-S Κων/νίδη). Ο τ. *σοδιάζω* και σήμ. (Δημητράκ.).

1) (Προκ. για καρπούς) μαζεύω, αποθηκεύω (Η σημασ. τον 4. αι., Steph., Θησ. και σήμ., Δημητράκ.): *πρί το χειμώνα τσι καρπούς στο σπίτι να σοδιάζη* Ερωφ. Α′ 516· *Εξόδιαζε κ' εσόδιαζε στάρια και άλλα φαγία* Αχέλ. 171· (μεταφ.): *Όσοι λοιπόν είστε πλούσιοι, σπείρετε εις τας γαστέρας των πενήτων τον σίτον, να εσοδιάσετε εις την ουράνιον αποθήκην* Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 168^{283}. **2**) Κάνω προμήθειες: *ούτω εσυντάχθησαν τα όλα τα φουσάτα· και υπήγαν εις τα Ιωάννινα εντάμα οι αφέντες και απαυτού εσκόρπισαν όλοι να σοδιάσουν* Χρον. Τόκκων 2576. **3**) (Προκ. για έσοδα) εισπράττω (Η σημασ. μτγν., L-S): *εκδουλεύων αυτό και εισοδιάζων πάσαν την εκ τούτου επιγινομένην πρόσοδον* Βυζ. συμβόλ. (Σάθ., ΜΒ ς′ 624^{13}).

εισόδιον το, Δούκ. 65^{14}, 173^{3}, 185^{7}, 239^{3}, Χίκα, Μονωδ. 162.

Το μτγν. ουσ. *εισόδιον* (L-S, λ. *εισόδιος*).

1) Είσοδος, πέρασμα: *Αλλ' ώς είδον και έμαθον...οι Τούρκοι τα της Θράκης εισόδια και εξόδια...ελεηλάτουν Χερρόνησον* Δούκ. 65^{14}. **2**) (Προκ. για αξίωμα) ανάληψη: *Ο δέ βασιλεύς Μανουήλ...στέλλει προς αυτόν πρέσβεις...της αρχής τα εισόδια συγχαιρόμενος* Δούκ. 173^{3}. **3**) Εγκώμιο: *ημείς ελπίζαμεν να πλέκωμεν εισόδια διά το έλα του καλού-μας πατρός,...και εσείς μας εκαταντήσατε να κάμνωμεν εξόδια* Χίκα, Μονωδ. 162.

εισοδοέξοδος ο, Act. Lavr. 57^{23}, Έγγρ. του 13. αι. (Λάμπρ., ΝΕ 7, 1910, 38), Act. Xén. 41^{17}, Διαθ. Θεοδ. Σαρ. 22^{92}, Δούκ. 353^{12}.

Από τα ουσ. *είσοδος* και *έξοδος*. Η λ. στον Πορφυρογέννητο (Βλ. Κουκ., ΕΕΒΣ 19, 1949, 90).

1) Είσοδος και έξοδος (Η σημασ. στον Πορφυρογέννητο, ό.π.): *Οι δέ Ρωμαίοι ιδόντες την εισοδοέξοδον αυτών φανεράν γενομένην και μή δυναμένους εξιέναι έξω της πύλης και αντίστασθαι τοίς Τούρκοις εν τω εξωκάστρω* Δούκ. 353^{12}. **2**) Έσοδα και έξοδα (Βλ. Du Cange, λ. *είσοδος*): *τα δηλωθέντα χωράφια...συν πάση της εισοδοεξόδου και προνομίας...αφιερούμεν αυτά προς σέ* Έγγρ. του 13. αι. (Λάμπρ., ΝΕ 7, 1910, 38).

είσοδος η, Act. Lavr. 59^{56}, Λόγ. παρηγ. L 428^{557}, Προδρ. I 226, II G 84, H 84, Ασσίζ. 478^{31-2}, Διγ. (Trapp) Gr. 1661, Διγ. Z 4018, Ωροσκ. 39^{8}, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 2^{47}, Έγγρ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ ς′ $645^{6,13}$, $647^{4,11}$), Παΐσ., Ιστ. Σινά 856, 1053, Διγ. Ανδρ. 402^{10-1}, Διγ. O 502· *ε ί σ σ ο δ ο ς ο,* Μαχ. 52^{23}, 54^{27}, 140^{9}, 196^{10}, 604^{17}· *έ σ ο δ ο ς,* Έκθ. χρον. 47^{21}.

Το αρχ. ουσ. *είσοδος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *έσοδος* αρχ. και στο Meursius.

1) Είσοδος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *πιάσας τη χειρί την θύραν της εισόδου* Προδρ. I 226. **2**) Δίκη (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. II 2): *του χρόνου δέ τούτου παρατρέχοντος μή άλλως εναγέτωσαν ειμή τα δαπανήματα της πρώτης εισόδου τα υπέρ της μεθοδείας συμβάντα, τω διαδίκω καταβάλλουσι* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 2^{47}. **3**) Έκφρ. *μεγάλη είσοδος*=Η μεταφορά στο άγιο βήμα των τιμίων δώρων για καθαγιασμό (Η σημασ. τον 6. αι., Lampe, Lex. στη λ. 6): *Οπόταν γάρ ο ιερεύς εν τη ιερουργία την μεγάλην ποιήσειεν είσοδον και αγία* Παΐσ., Ιστ. Σινά 856. **4**) Έκφρ. *είσοδος της Θεοτόκου*=τα Εισόδια της Θεοτόκου (Η σημασ. τον 8. αι., L-S Κων/νίδη στη λ. III 3): *τας εικόνας της αγνής Θεόπαιδος φιλούσι, την γέννησιν φημί αυτής, την είσοδόν τε πάλι και την σεπτήν μετάστασιν* Παΐσ., Ιστ. Σινά 1053. **5**) Έσοδα, εισοδήματα (Η σημασ. μτγν., σε παπυρ. και επιγρ., L-S στη λ. III): *Είχε δέ άλλην είσοδον την από των κτημάτων* Διγ. Z 4018. **6**) Σοδειά, αφθονία: *του λαού αγαθοσύνη και είσοδος των ειδών, μεγιστάνων χαρά και γραμματικών, ευτοκία γυναικών* Ωροσκ. 39^{8}.

εισοδώτερος, επίθ. συγκριτ., Ψευδο-Σφρ. 284^{21}.

Από το ουσ. *είσοδος* και την κατάλ. *-τερος*.

Που αποδίδει περισσότερα έσοδα: *ο μέν βασιλεύς εζήτει λαβείν άλλο των μοναστηρίων μειζότερον και εισοδώτερον* ό.π.

εισπείθω, Διγ. (Trapp) Gr. 1402.

Από την πρόθ. *εις* και το *πείθω*.

Παροτρύνω, παρακινώ: *ο λογισμός εισπείθει-σε δι' εμού αποθνήσκειν* ό.π.

εισπηδώ, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 827, Διγ. (Trapp) Gr. 1614, Βίος οσ. Αθαν. 243, Δούκ. 63^{12}, 203^{32}, 359^{4}, Έκθ. χρον. 3^{15}, 59^{17}, 62^{16}, 67^{28}, Ιστ. πολιτ. 5^{16}, 72^{18}.

Το αρχ. *εισπηδάω.*

1) Ορμώ, επιτίθεμαι (Βλ. L-S, λ. *εισπηδάω* 2): *Εισπηδήσαντες οὖν αιφνιδίως απέπνιξαν αυτόν και διελύθη η πανήγυρις* ῾Εκθ. χρον. 3[15]· *καταλαβών τον Μουσταφάν τούτον εν βαλανείῳ λουόμενον...εισπηδήσας αίφνης αυτόν απέπνιξε* Ιστ. πολιτ. 5[16]. **2**) Μπαίνω κάπου με ορμή: *Εν τούτοις όντες και ο Ιπραὴμ ημέρας ικανάς ενδιατρίβων του λαβείν τέλος των ὧν εζήτει συμφωνιών, έτερος εισπηδήσας ως επί παλαίστρας, το ζητούμενον παρά του βασιλέως μετά πολλής παρακλήσεως γενέσθαι...παρεκάλει* Δούκ. 203[32]. **3**) Πηδώ επάνω, ανεβαίνω: *Ταύτα ‹ειπών› εισπήδησεν εν τῳ ιδίῳ ίππῳ* Διγ. (Trapp) Gr. 1614. **4**) Καταλαμβάνω κάπ. αξίωμα με πλάγιο τρόπο (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 3): *ο δέ Θεόληπτος δεξιωσάμενος τους κληρικούς και εκ των λαϊκών τους καλλιστεύοντας, εισπηδήσας έλαβε τον θρόνον* ῾Εκθ. χρον. 67[28]· *μαθών δέ ο Σάχ Ισμαΐλης τας τοιαύτας ακαταστασίας και αναρχίας εισπηδήσας έλαβε την αρχὴν κόπου χωρίς* Ιστ. πολιτ. 72[18].

εισπίπτω, Αχιλλ. (Haag) L 1102.

Το αρχ. *εισπίπτω.*

Περιέρχομαι σε μία κατάσταση (μεταφ. προκ. για έρωτα): *‹εις›έπεσεν εις έρωταν και ήμπεν εις αγάπην* ό.π.

εισπλειότερον, επίρρ., βλ. *εισπλέον.*

εισπλέον, επίρρ., Μανασσ., Χρον. 1960, Βέλθ. 1030, Λίβ. Sc. 2468, Λίβ. Esc. 3635· *ε ι σ π λ ε ί ο ν,* Ερμον. Ψ 197· *ε ι σ π λ ε ι ό τ ε ρ ο ν,* Χρον. Μορ. Η 8740.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εις* και του επιρρ. *πλέον.* Η έκφρ. αρχ., βλ. Steph., Θησ. 1430 C.

α) Πάρα πολύ: *·Ως έγνω ρήξ το θέλημα κόρης-του της Χρυσάντζας, επροικοδότησε και αυτός τον Βέλθανδρον εισπλέον* Βέλθ. 1030· **β**) φρ. *πηγαίνω εισπλέον*=πληθαίνω: *οι αναστεναγμοί-της ηύξαναν, επληθύνασιν, απήγαιναν εισπλέον* Λίβ. Sc. 2468· **γ**) (χρον.) περισσότερο: *ού δύνεσαι του να ποιήσης πράγμα να στήκεται εισπλειότερον* Χρον. Μορ. Η 8740.

εισπολύ, επίρρ., Διγ. (Trapp) Gr. 589.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εις* και του επιρρ. *πολύ.*

Για πολύ: *Περιλαβόντες δὲ τερπνά, απλήστως κατεφίλουν, ως και την ὥραν εισπολὺ παρακατεκταθῆναι* ό.π.

είσπραξις η, Act. Lavr. 66[12,22].

Το αρχ. ουσ. *είσπραξις.* Η λ. και σήμ. στον τ. *είσπραξη* (Δημητράκ.).

Συλλογή φόρων (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *῾Εσονται τοίνυν οι τοιούτοι Βλάχοι...νέμοντες...αποτουνὺν και εις το εξής τα παρ' αυτοίς όντα πάντα ζώα ανενοχλήτως και ανεπηρεάστως και ακαταζητήτως από πάσης και παντοίας εισπράξεως υπέρ οιουδήτινος κεφαλαίου* αυτ. 66[12].

εισπράττω, Act. Lavr. 55[41], 67[62,81,82], Μανασσ., Αρίστ. II 327 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 44[5]], Μανασσ., Χρον. 3158, 3579.

Το αρχ. *εισπράσσω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εισπράσσω*).

I (Ενεργ.) παίρνω φόρο (Η σημασ. σε επιγρ., L-S, λ. *εισπράσσω* και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 1): *ούτε μὴν κομμέρκιον ή δεκατισμός εξ αυτών εισπραχθήσεται* Act. Lavr. 67[62].

II (Μέσ.) φρ. *εισπράττομαι ποινήν, δίκας*=τιμωρώ (Η σημασ. τον 4. αι., L-S, ό.π. και Steph., Θησ., λ. *εισπράσσω*): *τῳ ζήλῳ δ' υπερζέσας δεινόν εισπράττεται ποινὴν υπέρ μικρού μεγάλην* Μανασσ., Χρον. 3158· *῾Αν του Θεού το βλέφαρον ουδέν διαδιδράσκη* (παραλ. 2 στ.),*ημίν ορέξει δεξιάν, ημίν και συμμαχήσει και τους ληστάς εισπράξεται δίκας της κακουργίας* Μανασσ., Αρίστ. II 327 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 44[5]].

εισρέω, Ευγεν., Δρόσ. Α' 47.

Το αρχ. *εισρέω.*

Εισορμώ (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ.): *οι δ' εντός αυτών εισρυέντες τειχέων, την Παρθικὴν μάχαιραν εκπεφευγότες* ό.π.

εισρίπτω, Διγ. (Trapp) Gr. 1622.

Από την πρόθ. *εις* και το *ρίπτω.*

Ρίχνω: *Οι δ' αδελφοί ορμήσαντες μανικώς επ' εκείνον, ούτως αυτούς εκύκλευσεν εκ των ίππων εισρίψας ως άν μὴ βλάψαι ακριβώς ή όλως τραυματίσαι* ό.π.

εισ(σ)όδεμα το, βλ. *εισόδημα.*

είσσοδος η, βλ. *είσοδος.*

ειστοεκπαντός, επίρρ., Γλυκά, Στ. 299, Λίβ. Esc. 3984 (κριτ. υπ.), Λίβ. Ν 2199, Αχιλλ. Ν 631.

Από τη συνεκφ.: *εις το εκ παντός.*

1) Οπωσδήποτε: *Μάτην, ψυχή-μου, αδημονείς, μάτην περιστατείσαι· εκείνο τό σε απόκειται και τό σε περιμένει ειστοεκπαντός ελθείν θέλει, μὴ κρούης και λαμβάνης* Γλυκά, Στ. 299. **2**) Για πάντα: *διά τον έρωταν της κόρης οπού είδεν ηθέλησεν ειστοεκπαντός εκεί να κατοικήση* Αχιλλ. Ν 631.

ειστοπαντός, επίρρ., Δελλ. [Πάθη Χριστού] σ. 39, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 28, 147,361, 1037, 1131, 1690, 2981, 3141, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 236, 435.

Από το επίρρ. *ειστοεκπαντός* με παράλ. του *εκ.*

Εντελώς, ολωσδιόλου (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *πάς* DIIIα, IV): *ο Πιλάτος ήθελεν εκείνον ν' απολύση και ειστοπαντός ολοτελίς να τον ελευθερώση* Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 236.

ειστόσο(ν), επίρρ., Χρον. Μορ. Η 8428, Απόκοπ. 51, Αχέλ. 495, Ιστ. πατρ. 196[2], Ευγέν. 815, Χριστ. διδασκ. 142, 146.

Το μτγν. *εις τόσον* (L-S, λ. *τόσος* II3).

1) Μέχρις ότου (Η σημασ. στο Βλάχ.): *ο δέ Σαλβάγος έπιασεν πάλιν προς τη Μισσίνα του Δόν Καρτσία θέλοντα στρατιώτες να ζητήση... δυναμεροί να στέκουνται οι περικυκλωμένοι, τον Τούρκον να 'μποδίζουσιν ωσὰν ανδρειωμένοι. Ειστόσον νά 'μπη σ' ορδινιά με πάσης προθυμίας και νά 'λθη με τον στόλον-του ο άξιος Δόν Καρτσίας* Αχέλ. 495. **2**) Τόσο πολύ (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S, ό.π. II3): *ού δύνεσαι να αντισταθής ειστόσον* Χρον. Μορ. Η 8428.

ειστούτο(ν), επίρρ., Χρον. Μορ. Ρ 1658, 2151, 2626, 2631, Μαχ. 96[14], 304[24], 306[28], 374[20], 376[1], 432[1], 472[25], Θησ. (Foll.) I7, Γεωργηλ., Θαν. 184, Κορων., Μπούας 23, Ιστ. πατρ. 101[2], Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 166, Βακτ. αρχιερ. 144· *ε ι σ ε τ ο ύ τ ο,*

Διήγ. παιδ. 119· *'ς τ ο ύ τ ο (ν),* Κορων., Μπούας 66, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 279.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εις* και της αντων. *τούτον* (Για τη λ. βλ. και Κριαρ., Κρ. Χρ. 25, 1973, 9).

1) Πάνω σ' αυτό, σχετικά μ' αυτό, σ' αυτή την περίπτωση (Για τη σημασ. βλ. και Κριαρά, ό.π.): *Περί δανειζομένου άσπρα από ενός ανθρώπου και βάλη σημάδι πράγματα οπού μέλλει να του έλθουν και δανεισθή και από άλλον άσπρα και βάλη σημάδι κάποια οπού μέλλει να αγοράση και εξοδιάση και των δυό ανθρώπων τα άσπρα, τί γίνεται εισтούτο* Βακτ. αρχιερ. 144· *εκείνο τό 'χω να σου πώ εισтούτο και αφικράσου* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 166. **2α**) Σ' αυτό το διάστημα, εντωμεταξύ: *μήνες οχτώ επέρασεν... Εισтούτο ενθυμήθηκεν τες συμφωνίες που είχεν με εκείνον τον μισέρ Τζεφρέ* Χρον. Μορ. P 2151· *μέσα εισтούτον εδιάβην καιρός και ο ρήγας ήλθεν εις την ετάν χρονών ιε'* Μαχ. 304^{24}· **β**) Τότε: *ακώ μιά σκλόπα κ' έκραζε και αρχίζω να φοβούμαι και 'ς τούτον εξεσύρθηκα και ο πόρος εσφαλίστη* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 279. **3**) Γιαυτό: *«τα πλευτικά αξίζουσιν πλέο εκ τα φουσάτα· εισтούτο λέγω προς εσέν και συμβουλεύω-σέ-το του να μήν χάνης τον καιρόν...»* Χρον. Μορ. P 1658· *ως άνθρωπος κ' εγώ 'ς τούτο πολλά λυπούμαι, πώς εις το σκότος είμεθεν πάντες παραπονούμαι* Κορων., Μπούας 66.

εισφέρω, Μανασσ., Χρον. 6151, Ερμον. Πρόλ. 58, Παϊσ., Ιστ. Σινά 712, Βακτ. αρχιερ. 150.

Το αρχ. *εισφέρω.*

I Ενεργ. **1**) Προσφέρω (Πβ. Steph., Θησ. στη λ. 339 C, D): *τα γαύν πρέποντα εισφέρειν προς την ιστορίαν ταύτην οκτωσύλλαβα γραφέντα* Ερμον. Πρόλ. 58. **2**) Παρουσιάζω, απεικονίζω (Πβ. Steph., Θησ. στη λ. 340 C): *εικόνα καθοράται τούτων μορφάς εισφέρουσα και πιστώς προσκυνάται* Παϊσ., Ιστ. Σινά 712. **3**) Ρέπω, κλίνω προς κ.: *άνθρωπον κακοδαίμονα... και φύσει μέν εισφέροντα σκαιότητας συμφύτους* Μανασσ., Χρον. 6151. **II** (Μέσ.) φρ. *εισφέρομαι εις κρίσιν*=υποβάλλομαι σε κρίση, κρίνομαι: *Περί εγκαλεσμών, ήγουν αγωγών και εισφερμών εις κρίσιν, ότι έως πότε και εις πόσον καιρόν εισφέρονται εις την κρίσιν* Βακτ. αρχιερ. 150.

είτα, επίρρ., Προδρ. II Η 11, III 7, 400 α (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), Διγ. (Trapp) Gr. 635, Χρον. Μορ. Η 8877, Κορων., Μπούας 61, 93, Φαλιέρ., Ιστ. Α 320, Δεφ., Λόγ. 343, 486, 570.

Το αρχ. επίρρ. *είτα.* Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Andr., Lex.).

1) Μετά, έπειτα, ύστερα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Andr., Lex.): *Είτα δέ και λιγότερον ένωι κακόν* (ενν. *να θέλη*) *τους σκύλους ειπείν, γιατί υποτάσσονται, τους λέγω ανθρωποφίλους* Δεφ., Λόγ. 343· *Ο δέ σινιόρ Μερκούριος είτα την συντροφιάν-του άπασαν εκαλέσατο* Κορων., Μπούας 61· *Δέον λοιπόν αναμαθείν τους πόνους του νοσούντος, είθ' ούτως και την ίασιν εντέχνως αποδούναι* Προδρ. III 7. **2**) (Με το *και* ως σύνδ.) έτσι και: *υπομένης, θές περνά στον κόσμον μέσα πέρα, είτα και θέλεις κούρταλα θές τά 'χει καθ' ημέρα* Δεφ., Λόγ. 570· *συβούλεψε το τί ένωι χρειά και ά πρέπει ν' ανιμένω, να καρτερώ μετά χαράς, είτα και θές παγαίνω* Φαλιέρ., Ιστ. Α 320.

ειτακαιδές, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 320, εσφαλμ. γρ. αντί *είτα και θές.*

είτε, σύνδ., Σπαν. (Ζώρ.) V 47, 309, 472, 583, 586, 600, Ασσίζ. 65^{10}, Ψευδο-Σφρ. $540^{35,36,37,43}$, Χρον. σουλτ. 37^{2}, 120^{9}.

Ο αρχ. σύνδ. *είτε.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Είτε (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ., στη λ. 1): *είτε σίτος ένι, είτε οίνος, είτε έτερόν τι είδος* Ψευδο-Σφρ. 540^{36}. **2**) Εάν, όταν: *Είτε ούκ έχει γούν παιδιά αλλέως απολογείται* Σπαν. (Ζώρ.) V 583· *Είτε διαβή-τους γούν τους τρείς και έπορε τό να επάρη και πέντατον και έξατον και εις τους επτά να υπάγη και λάχη της αμαρτιάς στους δέκα να απεράση, ουδέν σε λέγω τίποτε το πώς πονεί διά ταύτους* Σπαν. (Ζώρ.) V 600. **3**) Έκφρ. *είτε και*=σε περίπτωση που, εάν (Η έκφρ. αρχ., L-S στη λ. I): *είτε και έπεσες, υιέ, βλέπε μή αλησμονήσης, μηδέ καταφρονήσης-τον* Σπαν. (Ζώρ.) V 293. **4**) (Έκφρ.) *είτε δέ*=αλλιώς, ειδεμή: *«Ογλήγορα να φύγετε από τον τόπο-μας, είτε δέ σας κάμομε εχθρούς»* Χρον. σουλτ. 37^{2}. **5**) Ότι (ειδικό): *το δίκαιον ορίζει είτε ο δανειστιός, άν ουδέν θέλη ο χρεωφελέτης-του να τον πλερώση τό του χρεωστεί* Ασσίζ. 65^{10}.

*

είτι, αντων., Σπαν. Α 502, Σπαν. (Ζώρ.) V 46, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 484, Λόγ. παρηγ. Ο 219 (χφ. *είτη*· έκδ. *εί τε*· βλ. και Σβορ., Αθ. 47, 1937, 127), Καλλίμ. 672, Βέλθ. 890, Χρον. Μορ. P 393, 6364, Πουλολ. Ζ 357, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 9^{18}, Φλώρ. 1332, Λίβ. P 2087, Λίβ. Sc. 1315, 1752, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 997, Αχιλλ. L 728, Χρον. Τόκκων 3278, Rechenb. 3^{4}, Διαθ. Ακοτ. 148, Μαχ. 16^{22}, 24^{13}, 264^{24}, 332^{29}, 336^{11}, 348^{7}, 402^{23}, Θησ. (Foll.) I 18, 29 δίς, 91, 108, Θησ. (Schmitt) 336 V 97, 98, Ch. pop. 335, Χούμνου, Κοσμογ. 1176, 1424, Βουστρ. 443, 450, 455, 488, 527, 536, Γαδ. διήγ. (Wagn.) 418, Αλεξ. 801, 2193, Κορων., Μπούας 83, Ζήνου, Βατραχ. Πρόλ. 10, Σοφιαν., Παιδαγ. 103, Τριβ. Ρέ 211, Αχέλ. 868, Αιτωλ., Ρίμ. Α. Καντ. 53, Χρον. σουλτ. 87^{37}, 132^{20}, Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών ρλη', Σεβήρ., Διαθ. $190^{41,42}$, Ιστ. Βλαχ. 32, 368, 2148, Έγγρ. του 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ.Μ 7, 1968, 32^{27}, 194^{8}), Διήγ. ωραιότ. 153, Βακτ. αρχιερ. 210, Λίμπον. 279, Χριστ. διδασκ. 37, Αγαπ., Γεωπον. 136, κ.π.α.· *ε ί τ ι ν,* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 231· *ο ύ τ ι,* Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών νζ'.

Από τη συνεκφ. του αρχ. συνδ. *εί* και του ουδ. της αντων. *τις* (Passow, Handwört., λ. *εί* I. C, 1). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 538).

Ό,τι, όσο (Η σημασ. αρχ., Passow, Handwört., ό.π. και σήμ. στην Κύπρο, ό.π.): *«...είτι πικρόν και επώδυνον εσέν το θέλω ποίσει»* Λίβ. Sc. 1752· *όρισεν τους μαντατοφόρους...να δώσουσιν τους Γενουβήσους τους φονιάδες τους Βενετίκους και είτι πράμαν τους επήραν* Μαχ. 332^{29}· *οπόταν ίδης γέροντας, ανθρώπους πειρασμένους, είτι λαλούν υπόθεσιν μή περικόπτης τούτους* Σπαν. (Λάμπρ.) Va 484· *από ξαυτής-τους έμαθαν είτι εγίνην* Μαχ. 348^{7}· *εγροίκησα είτι μου είπες και φαίνεταί μου και λαλείς καλά* Βουστρ. 450· *«...εις κάθε βιβλίον είτι το τιμήσετε να σας το πληρώσω»* Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών ρλη'· *τα επίλοιπα, είτι θέλουν περισσεύσει* Διαθ. Ακοτ. 148· *Όλα διά μέσου του λόγου εγίνηκαν και χωρίς αυτόν δέν έγινε κανένα· είτι έγινε* Χριστ. διδασκ. 37· *«...κάμε είτι σου αρέσει»* Χρον. σουλτ. 87^{37}· *εμείς θέλομεν σου βουθήσειν είτι νά 'ναι χρήση* Βουστρ. 488· (με το *και ά(ν)* πρίν ή μετά το *είτι*): *την τύχην ευχαρίστει-την κάν είτι σε ποιήση* Λόγ. παρηγ. Ο 219· *να μου λέγης, Δέσποινα, είτι και ά σε ρωτήσω* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 997· *Είτι κι' άν ένωι η αφορμή, ας ένωι είτι κι' άν θέλη* Θησ. (Foll.) I 29· *«βάνε εις το ζουμί, είτι και άν είναι, δεκαπέντε μούσκλα...»* Αγαπ., Γεωπον. 136· (έναρθρο): *έφηκα του αντρόςμου του άνω γεγραμμένου το είτι και άν είχα* Έγγρ. του 17. αι. (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ.Μ 7, 1968, 194^{8})· *ο λόγος-μας ακούεται, όταν παρακαλούμεν, και γίνεται μετά χαράς το είτι σου ζητούμεν* Ιστ. Βλαχ. 32· *Τότες το είτι εγένηκε εγώ ουδέν το είδα* Διήγ. ωραιότ. 153.

ειτιδήποτε, αντων., Αρμεν., Εξάβ. Δ′ 9^{19}.

Από την αντων. *είτι* και το μόρ. *-δήποτε*.

Οποιοσδήποτε: *ουδεμίαν τοις παισίν ή τοις ειτιδήποτε εκ προσώπου αυτών κατά των πατέρων αναίσχυντον φωνήν ή αιτίασιν τινά δύνασθαι αρμόζειν* ό.π.

είτιν, αντων., βλ. *είτι*.

είτις, αντων., Ιμπ. (Legr.)359, Αλεξ. 1439, Βυζ. Ιλιάδ. 531, Αιτωλ., Ρίμ. Α. Καντ.29.

Από τη συνεκφ. του αρχ. συνδ. *εί* και της αντων. *τις* (Πβ. το αρχ. *εί τις*, L-S, λ. *εἰ* BVII3e). Η λ. και στον Κατσαΐτ., Κλ. Α′ 882, Β′ 483.

·Οποιος (Η σημασ. αρχ., Passow, Handwört., λ. *εἰ* I.C. 1): *υγείαν και καλήν ψυχήν είτις να τ' αποκτήση* Αιτωλ., Ρίμ. Α. Καντ. 29· *Είτις εκείνος έδειρε εχθρόν με το κοντάρι, χρυσό στεφάνι εξ εμέν νά 'χη κ' εκείνος χάρη* Αλεξ. 1439· *να κονταροκτυπήσουσιν και είτις να νικήση* Ιμπ. (Legr.) 359.

εκ, πρόθ., Καλλίμ. 1246, Ερωτοπ. 211, Λίβ. Sc. 2353, Θυσ.^{2} 153, Ερωφ. Δ′ 89· *α κ,* Ασσίζ. 388^{22}, Απολλών. (Wagn.) 664, Αχιλλ. Ο 622, Ανακάλ. 9, Μαχ. 490^{15}, 560^{12}, 592^{3}, Αιτωλ., Μύθ. 111^{18}, Διγ. Ο 1954· *α ξ,* Μαχ. 158^{18}· *α χ,* Ασσίζ. 470^{11}, Αλφ. 10^{42}, Κυπρ. ερωτ. 2^{28}, 20^{11}, 73^{8}, 88^{7}, 97^{36}, $106^{8,18,23}$, 109^{38}· *ε ξ,* Καλλίμ. 2580, Διγ. Ζ 2677, 3296, Φλώρ. 1081, Ch. pop. 20, Γεωργηλ., Βελ. 130, Σφρ., Χρον. μ. 158^{27}, Αλεξ. 1671· *ε χ,* Ιμπ. (Lambr.) 594· *'κ,* Χρον. Μορ. Η 6213, Χρον. Μορ. Ρ 4099, Θησ. (Foll.) I 108, Αλεξ. 1144, Πένθ. θαν.^{2} 227, Τριβ., Ρε (Ζώρ.) 107, Ερωφ. Α′ 399, Ερωτόκρ. Β′ 128, Διγ. Ο 1187· *'ξ,* Αλεξ. 830, 1248, 1568, 1988, 2499, Σταυριν. 30^{52}· *ξ ε,* Τριβ., Ρε 242, Τριβ., Ταγιαπ. 42, 50· *ο κ,* Χρον. Μορ. Ρ 1157, 4103, 4806, Θησ. (Foll.) I 106, Συναξ. γυν. 479, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-Van Gem.) 325, Πανώρ. Β′ 194, Ερωφ. Α′ 616, Θυσ.^{2} 471, 575, Στάθ. (Martini) Β′ 327, Ζήν. Α′ 301· *ο ξ,* Αλεξ. 1980· *ό ξ ε,* Τριβ., Ρε 28, Τριβ., Ταγιαπ. 254· *ο χ,* Πανώρ. Δ′ 347, Ερωτόκρ. Α′ 382, 697, 1381, Γ′ 1061, Δ′ 177, Ε′ 1098, 1243, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α′ 220, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [7], Ε′ [1082]· *'χ,* Πένθ. θαν. (Knös) 629, Αχέλ. 1554, Κυπρ. ερωτ. 62^{4}, 109^{20}, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [889], Ε′ [215].

Η αρχ. πρόθ. *εκ*. Βλ. και Andr., Lex., λ. *εκ*. Τα φωνήεντα *α* και *ο* στους τ. της πρόθ. οφείλονται στη συνεκφ. με προηγ. λ. που λήγουν σε *-α* ή *-ο* (Βλ. όμως και Χατζ., ΜΝΕ Β′ 464 και Αθ. 4, 1892, 474)· οι τ. με τελικό -ε προήλθαν από συνεκφ. με επόμ. λ. που αρχίζουν από *ε-*. Οι τ. *οξ* από συνεκφ. με προηγ. λ. που λήγουν σε *-ο*. — Βλ. και Δημητράκ. Για τη σύνταξη της *εκ* βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α′ 457, 473.

1α) Απομάκρυνση: *Λοιπόν η τύχη τους μικρούς, ψηλά τους ανυψώνει και τους μεγάλους εκ ψηλά κάτω τους χαμηλώνει* Αλεξ. 1244· *Πώς το κρασί τον άνθρωπο βγάνει οκ τα λογικά-του* Ζήν. Ε′ 145· **β**) αφαίρεση: *Τούτα Θεός τα κάνει, οξ ένα τόπον παίρνει-τα, εις άλλον γάρ τα βάνει* Αλεξ. 1980· *βγάνει εκ το δακτύλιν*- (έκδ. *βγάν' οχ το δαχτύλιν*· διόρθ. Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ.^{2} σ. 99) *της όμορφο δακτυλίδι* (έκδ. *δαχτυλίδι*· διόρθ. Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ.^{2} σ. 99) Ερωτόκρ. Γ′ 1465. **2**) Απόσταση: *εκ διαστήματος πολλού απέχοντες αλλήλοις* Διγ. (Trapp) Gr. 1915. **3**) Απαλλαγή: *οχ τα πολλά-μας σφάλματα να ελευθερωθούμεν* Αιτωλ., Βοηβ. 57· *να λείψου οι πόνοι εκ το κορμί τούτο το πρικαμένο* Πανώρ. Α′ 352· *όσο μπορώ 'κ τα πάθη-σου να σε παραλαφρώσω* Ερωφ. Α′ 90· *άν είχε γλύσει οξ εσάς, δέν είχε αφήσει και γυναίκες και παιδία* Τριβ., Ταγιαπ. 254· *γιατί ελπίζω εις Θεόν να σε εβγάλω ξε βάρος* Κορων., Μπούας 123. **4**) Έλλειψη: *λείπουνται εκ τη δική-μας χώρα* Ερωφ. Πρόλ. 60· *όσον το δείμ-μου λείψη αχ το δικόσ-σου*

Κυπρ. ερωτ. 70^{22}· *εκ το στόμα-μου ουδέν έλειψε το γάλα* Σαχλ., Αφήγ. 31. **5**) Παράβαση: *ιδές την Εύαν τί έκαμε, οκ την εντολήν εβγήκε* Δεφ., Λόγ. 581· *ποιός μπορεί να βγή 'κ τον ορισμόν-του;* Θυσ.^{2} 170. **6**) Εξαίρεση (με προηγούμενη τη λ. *άλλος*) εκτός από: *άλλον δέν έχει φώς αχ το δικόσ-σου* Κυπρ. ερωτ. 100^{28}· *ποίος άλλος οχ τον έρωτα έτσι σμικτούς τους έχει* Σουμμ. Παστ. φίδ. Ε′ [1114]· (με προηγούμενο το επίρρ. *έξω*) εκτός από: *ή μετ' αυτού θελήματος τον Πάριν να σκοτώσουν έξω εκ του θελήματος να τον κακοδικήσου* Βυζ. Ιλιάδ. 384· *μήν το ξέρη άλλος κανείς όξω οκ την συντροφιά-σας* Ευγέν. 388. **7**) Διάκριση, ξεχώρισμα: *δέν γνωρίζεται ο μικρός ποσώς οκ τον μεγάλον* Πένθ. θαν.^{2} 110. **8**) Διαιρεμένο όλο: *εκ τις κορασίδες-μου μιά μού 'θελε μηνύσει* Ερωφ. Ιντ. β′ 67· *Παίρνω καμπόσους εξ εμάς, 'ς κάτεργα μέσα μπαίνω* Αλεξ. 1997· *άλλα* (ενν. *θεριά*) *απαντήσαμε· με τρία μάτια ήσαν· 'ξ εκείνα οι στρατιώτες-μου πολλά γάρ αφανήσαν* Αλεξ. 1648. **9**) Β′ όρος σε σύγκριση: *κι' άν ήσουν έμορφον εκ τα πουλιά του κόσμου* Πουλολ. 18· *δαγκάνει πλιό 'χ την όχεντρα και πλιά-της φαρμακίζει* Σουμμ., Παστ. φίδ. Α′ [1144]· *τ' αγαπώ περσότερο 'χ τα μάτια τα δικά-μου* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ′ [120]. **10**) Αφετηρία (τοπική ή χρονική): *Ν' αρχίσωμε οκ τα Χανιά* Τζάνε, Κρ. πόλ. 236^{9}· *Μηδέν μνησθής αμαρτιών των εκ νεότητός-μας* Πένθ. θαν.^{2} 415· *φυσά το 'κ* (έκδ. *οχ*· διόρθ. Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ.^{2} σ. 93) *την Ανατολή και πάει-το στη Δύση* Ερωτόκρ. Β′ 2129· *λάβης δέ και την προίκα-σου εκ ταύτης της ημέρας* Διγ. Ζ 2077. **11**) Προέλευση: *οδυρμούς δέ εκίνησαν και θρήνους εκ καρδίας* Διγ. Ζ 408· *κυρά, κατέβα εκ τα ψηλά, κατέβ' από τ' ανώγεια* Απόκοπ. 211· *Μα πράμα ανεπίστευτον εκ τη φοράν εκείνη...* Ερωφ. Α′ 167· *Γλήγορα αμέτε, φέρετε την βέστα οκ το παλάτι* Ευγέν. 955· *πρόβαλε οκ την ανατολή* Ζήν. Α′ 231. **12**) Καταγωγή: *άνθρωπον εκ την χώραν-μας όμοιον ωσάν εμένα* Αιν. άσμ. 118· *υπήρχον γένους ως εκ βασιλικού περίφημοι εν πάσι* Διγ. Ζ 11· *οπού γεννήθη 'κ της λαμπράς αυτής της Ολυμπίας* Αλεξ. 1412· *ήξευρε, νέα ευγενική, ότι έναι εκ την Πρεβέντζαν* Ιμπ. (Wagn.) 424. **13**) Ύλη: *συντεθειμένος θαυμαστώς εκ μαρμάρου πορφύρας* Διγ. (Trapp) Gr. 3609· *μ' έπλασεν εξ ύδωρ και χωμάτου* Σκλάβ. 5. **14**) Εξάρτηση: *πιάνει-τον εκ το χέρι* Αλεξ. 1141· *σύρνει εκ τον τράχηλον άνδρες τε και γυναίκες* Διγ. Ζ 170· *...που 'κ το μανίκι τό 'πιασε με το δεξιόν-του χέρι* Κορων., Μπούας 48. **15**) Ποιητικό αίτιο: *να μήν πιαστή εκ τους άρχοντες* Χρον. Μορ. Ρ 5415· *όξε περίσσιες αυθεντιές ήτονε ζητημένος, λέγω, διά να παντρευθή, να κάμνη συγγένεια* Τριβ., Ρε 28· *η πέτρα 'κ το νερό τρώγετ' αγάλια αγάλια* Ερωφ. Δ′ 412. **16**) Αιτία: *εκ την πικριάν-των σφάζονται, υπάγουν ν' αποθάνουν* Πουλολ. 505· *ο κύρης-μου 'κ* (έκδ. *οχ*· διόρθ. Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ.^{2} σ. 172) *την πρίκα-ντου λογιάζω ν' αποθάνη* Ερωτόκρ. Γ′ 1360· *ουδέ έχει νού εκ την μεθυσιάν* Σαχλ., Αφήγ. 250· *είδα-τον εκ τη μάνητα τα γένια-του να βγάνη* Ερωφ. Ε′ 134. **17**) Προστασία: *εφύλαγε οχ τα κύματα το γύρο το παιδάκι* Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε′ [702]. **18**) Διακοπή: *να παύσει εκ τον πόλεμον* Ιστ. Βλαχ. 132. **19**) «Διηρημένον όλον»: *εκ το νερόν ενίψαντο* Καλλίμ. 157· *εδρόσιζαν τα χείλη-των εκ τον γλυκύν τον πόθον* Διγ. (Trapp) Esc. 577. **20**) Τρόπος: *και κονταρεάς με έδωκαν εξ όλης της ισχύος* Διγ. Ζ 3546· *σπαθέαν καταβατήν εις τους νεφρούς ευθέως δέδωκα εξ ισχύος τε, ού πάσης δέ μου, φίλοι* Διγ. Ζ 3668· (με προηγ. επίρρ.): *Επαίρνω την γυναίκαν-μου κρυφά εκ τον πενθερόν-μου* Ιμπ. 789. (έκφρ.) *εξ αντιστρόφου*=αντίστροφα· βλ. *αντίστροφος*, φρ.· *εξ αποτόμου*=απότομα· βλ. *απότομος*, φρ.· *ημέρας εξ ημέρας*= από μέρα σε μέρα: *εμένα πρέπει να θρηνώ ημέραν εξ ημέρας* Αμ. παράκλ. 4· *εκ παρ' ελπίδος*=ανέλπιστα: *και απαντήθησαν εκ παρ' ελπίδος* Ερμον. Ξ μετά 126 h. **21**) Διαμέσου: *αμιράς επέρασεν 'κ τη μέση και οδεύει* Διγ. Ο 1187. **22**) (Με λ. που δηλώνει μέρος σώματος): *εκ τα δύο μάγουλα εγλυκοφίλησέ-τον* Κορων., Μπούας 78.

εκαλώ, βλ. *εγκαλώ*.

εκατόμπολη, θηλ. επίθ., Τζάνε, Κρ. πολ. 585^{19}· *'κατόμπολη,* Τζάνε, Κρ. πόλ. 564^{14}.

Το αρχ. επίθ. *εκατόμπολις*.

εκατό(ν), αριθμτ., Χρυσόβ. του 1364 σ. 32, 33, Λιβ. Ν 3608, Αλεξ. 2884, Ερωτόκρ. Α' 567, 584, Β' 58, 396, 767, Γ' 1445, Φορτουν. (Vinc.) Β' 182, Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 65· *έκατο(ν),* Απολλών. 720, Πεντ. Έξ. XXVII 18· *'κατό(ν),* Διγ. Ζ 2648, Μαχ. 336^{12}, Θησ. Γ' [46^{5}], Αλεξ. 495, 2175, 2180, 2190, 2542, 2573, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 197 [έκδ. *αποκάτω*· χφ. MP (κριτ. υπ.) *από 'κατόν*· Ξανθ., Κρ. Λαός 1, 1909, 10 διόρθ. σε *απ' εκατόν*], Ιστ. πατρ. 164^{17}, Εκατόλ. Μ 68^{18}, Κυπρ. ερωτ. 126^{12}, Ερωτόκρ. Δ' 491, Τζάνε, Κρ. πόλ. 211^{19}.

Το αρχ. αριθμτ. *εκατόν*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Εκατό (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *'κατόν λιτρών το βάρος-του* Αλεξ. 2190· *κι' άν γελάσω καμιάν φόρα, στέκομαι 'κατόν κλαμόντα* Κυπρ. ερωτ. 126^{12}. **2**) Έκφρ. *εις τα εκατό, τα εκατό*=η αναλογία ποσού στις εκατό μονάδες (Πβ. τη μτγν. σημασ., Sophocl. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *να έχουν και κείνες μερτικόν εις διάφορος ονομίσματα εξήντα τα'κατόν* Μαχ. 336^{12}· *ίνα δίδη τρία μόνα εις τα εκατόν* Χρυσόβ. του 1364 σ. 33. **3**) (Προκ. για υπερβολή) (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *το λαγούτο σκόρπισεν εις εκατό κομμάτια* Ερωτόκρ. Α' 567· *εισέ θανάτους εκατό, όσ' αγαπούν, τσι βάνει* Ερωτόκρ. Α' 584· *άν είχα εκατό γλώσσες* Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 65. **4**) Έκφρ. *τα 'κατό λόγια*=τα εκατόλογα, τα τραγούδια της αγάπης: *για πέ-με λόγια τα 'κατό, πο λέν για την αγάπην* Εκατόλ. Μ 68^{18}.

εκατοντάδα η, βλ. *εκατοντάς*.

εκατονταπλασίως, επίρρ., Γεωργηλ., Βελ. 315.

Το μτγν. επίρρ. *εκατονταπλασίως* (L-S, λ. *εκατονταπλάσιος*).

Εκατό φορές περισσότερο (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π.): *πολεμίζουν δι' αυτό εκατονταπλασίως* ό.π.

εκατονταπυλούσα, επίθ., θηλ. Ερμον. Α 35.

Από το επίθ. *εκατοντάπυλος* που απ. σε επιγρ. (L-S, λ. *εκατοντάπυλος*) και την κατάλ. *-ούσα*. Βλ. και Παπαδ. Α., Αθ. 37, 1925, 190.

Που έχει εκατό πύλες (Για τη σημασ. βλ. L-S, ό.π.): *τας Θήβας τας μεγάλας τας εκατονταπυλούσας* Ερμον. Α 35 ό.π.

εκατοντάρης, επίθ.· *'κατοντάρης,* Αλφ. 11^{47}· πληθ. *εκατοντάροι,* Πεντ. Έξ. XVIII 21, Αρ. XXXI 14 (έκδ. κατά τυπογρ. λάθος *εκοντάροι*), 48.

Από το αριθμτ. *εκατόν* και την κατάλ. *-άρης*.

1) Που είναι εκατό χρονών: *Με γέροντα να μέ 'λλαξες, νά 'τονε 'κατοντάρης* Αλφ. 11^{47}. **2**) (Ως ουσ.) (προκ. για αξίωμα) εκατόνταρχος: *άρχους εκατοντάρους* Πεντ. Έξ. XVIII 21.

εκατοντάριν το, Ασσίζ. 161^{28}, 413^{13}, εσφαλμ. γρ. αντί *εκατοστάριν* (Βλ. **λ.** *εκατοστάριν*).

εκατόνταρχος ο, Μυστ. 60, Ιατροσ. 25^{19}, Βακτ. αρχιερ. 153, Διγ. Ο 324· *'κατόνταρχος,* Φαλιέρ., Θρ. 338· *'κατόταρχος,* Φαλιέρ., Θρ. 341.

Το αρχ. ουσ. *εκατόνταρχος*. Η λ. και στο Somav.

1) Στρατιωτικό αξίωμα (Πβ. τη μτγν. σημασ., Sophocl., λ. *εκατοντάρχης* 1. Η σημασ. και στο Somav.): *ελόγχευσε Λογγίνος ο εκατόνταρχος τον Κύριον ημών Ιησούν Χριστόν* Ιατροσ. 25^{19}. **2**) Κατηγορία μάντεων (Η σημασ. τον 7. αι. Πβ. Sophocl., λ. *εκατοντάρχης* 2. Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ $Α^{2}$ 133): *Περί επαοιδών και εκατοντάρχου* Βακτ. αρχιερ. 153.

εκατοντάς η, Ασσίζ. 296^{19}· *εκατοντάδα,* Ρωσσέρ. 56.

Το αρχ. ουσ. *εκατοντάς*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.). Ο τ. στο Βλάχ. (λ. *εκατοντάδα*) και σήμ. (Πρωΐας Λεξ.).

α) Ο αριθμός εκατό, σύνολο εκατό ίδιων πραγμάτων (Η σημασ. αρχ., L-S και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *τας εκατοντάδας των περπύρων* Ασσίζ. 296^{19}· **β**) αιώνας (Η σημασ. στο Βλάχ., ό.π.): *εις τες απερασμένες εκατοντάδες δέν του έκαμαν ποτέ [του αρχιδιαβόλου] οι σατανάδες τόσον διάφορον* Ρωσσέρ. 56.

εκατοντάχρους, επίθ., Μακρεμβ., Υσμ. 163^{6-7}.

Από τα ουσ. *εκατοντάς* και *χρόα*.

Που έχει εκατό χρώματα, πολύχρωμος: *λίθος εκατοντάχρους* ό.π.

εκατοπλασιάζω, Λιβ. Esc. 1084.

Από το *εκατονταπλασιάζω* με απλολογία.

Κάνω κ. εκατό φορές περισσότερο, πολλαπλασιάζω: *«Σπέρνω την γήν και του καιρού τον σπόρον-μου θερίζω, εκατοπλασιάσω τον καρπόν...»* ό.π.

εκατοστάριν το, Ασσίζ. 161^{28} (έκδ. *εκατοντάριν*· διορθώσ.), 413^{13} (έκδ. *εκατοντάριν*· διορθώσ.).

Από το αρχ. αριθμτ. *εκατοστός* και την κατάλ. *-άριν*. Η λ. και σήμ. (Πρωΐας Λεξ., λ. *εκατοστάρι*).

Ποσότητα υγρού βάρους εκατό δραμίων (Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας Λεξ., ό.π.): *το λάδιν-μου, οπού αξίαζεν τότες πέρπυρα ρ', το εκατοστάριν, όντα* (έκδ. *όνταν*· διορθώσ.) *με επλέρωσες, ουδέν αξιάζεν παρά πέρπυρα ν'* αυτ. 161^{28}.

εκατοστή η, Ασσίζ. 48^{6}, Αρμεν., Εξάβ. Γ' $7^{10,17}$, 7^{17} σημ. 2, Δ' 10^{22}, Σουμμ., Ρεμπελ. 164, Καλούδη, Προσκυν. κβ'.

Το αρχ. ουσ. *εκατοστή* (L-S, λ. *εκατοστός*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Ο τόκος ένα τοις εκατό κατά μήνα (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. II. Η σημασ. και στο Du Cange): *Ο επαγγειλάμενος προίκα μετά διετίαν του γάμου δίδωσι τόκους από τρίτης εκατοστής* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 10^{22}. **2**) Εκατοντάδα (Η σημασ. στο Somav. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *εσηκωθήκαν καμία εκατοστή...από αυτούς* Σουμμ., Ρεμπελ. 164.

εκατοστιαίος, επίθ., Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{71}, Γ' 7^{17}.

Η λ. σε επιγρ. (L-S) και σήμ. ως λόγ. (Πάπ.-Λαρ.).

(Με τη λ. *τόκος*) τόκος ένα τοις εκατό κατά μήνα, δηλ. δώδεκα τοις εκατό το χρόνο (Η σημασ. σε επιγρ., L-S και στο Du Cange, λ. *εκατοστή*): *Εκατοστιαίος τόκος εστίν το επί τοις εκατόν νομίσμασι ιβ' νομίσματα υπέρ όλου δίδοσθαι ενιαυτού* αυτ. Γ' 7^{17}.

εκατοστοτεσσαρακοστοτέταρτος, επιθ., Rechenb. (Vog.) 65^{15}.

Από τα επιθ. *εκατοστός, τεσσαρακαστός* και *τέταρτος*.

Ένα από τα εκατόν σαράντα τέσσερα ίσα μέρη στα οποία χωρίζεται μιά μονάδα ό.π.

έκβα· *έκβα τρέχων,* Ερμον. (Μαυρ., Εκλ. Α') 80^{103} (Πβ. το *εκβαιρεύω* του Ερμον. Α 110), πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *εκβατεύων*.

εκβαβίζω, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 245.

Από την πρόθ. *εκ* και το *βαβίζω*.

Γαυγίζω: *οία πάσχουσιν οι τρέφοντες ξένων τινών σκυλία και αφότου φύγουν, στρέφονται και τούτοις εκβαβίζουν* ό.π.

εκβάζω, Λιβ. P 111, Θρ. Κων/π. Β 114.

Από την πρόθ. *εκ* και το *βάζω*. Ατυχής εξαρχαϊσμός του *βγάζω*. Η λ. στο Somav.

(Μτβ.) βγάζω, αποσπώ (Η σημασ. στο Somav., λ. *ευγάζω*): *λύνω το ιεράκιν-μου και εκβάζω το δοξάριν* Λιβ. P 111.

εκβάθους, επίρρ., Διγ. (Trapp) Gr. 3666, Διγ. Ζ 2513.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και της γεν. του ουσ. *βάθος*. Η έκφρ. μτγν. (L-S, λ. *βάθος* 1α).

Από τα βάθη της καρδιάς (Η σημασ. σε σχόλ., Steph., Θησ., λ. *βάθος* 23D και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ., ό.π.): *στενάζουσα εκβάθους* Διγ. Ζ 2513.

εκβαίνω, Λιβ. P 1060, Κορων., Μπούας 20.

Το αρχ. *εκβαίνω*.

1) (Μεταφ.) αναδεικνύομαι (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. ΑII1): *σέβη σ' άπειρους εχθρούς και νικητής εκβήκε* (ενν. ο *Μερκούριος*) Κορων., Μπούας 20. **2**) (Προκ. για νερό) αναβλύζω: *από την ρίζαν το νερόν να εκβαίνη του αμπελίου και εις έναν έκαστον κλαδίν να τρέχη ν' αναβαίνη* Λιβ. P 1060.

εκβάλλω, Σταφ., Ιατροσ. 6^{151}, Σπαν. Α 41, Krumb., Sprichw. 83, Προδρ. I 39, IV 140, Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 345^{32}, Hist. imp. 48, 72, Ασσίζ. 187^{3}, Διάτ. Κυπρ. 504^{2}, Διγ. (Trapp) Gr. 124, Διγ. Ζ 418, 2504, 3614, Πόλ. Τρωάδ. 326, Ωροσκ. 40^{25}, Χρον. Μορ. Η 558, 676, Αρμεν., Εξάβ. Γ' 5^{57} σχόλ., Διήγ. Βελ. Neap. 332, Φλώρ. 1828, Ιστ. Ηπείρ. XL^{4}, Απολλών. (Wagn.) 210, Λιβ. P 2397, Λιβ. Sc. 926, 3076, Λιβ. Esc. 1139, Αχιλλ. O 107, Rechenb. (Vog.) 56^{18}, $59^{3,5}$, 60^{3}, 107^{3}, Σφρ., Χρον. μ. 12^{24}, 42^{1}, Ριμ. Βελ. 271, Έκθ. χρον. $27^{9,15}$, 68^{30}, Κορων., Μπούας 9, 32, 78, 80, 106, 145, Δεφ., Σωσ. 276, Ιστ. πολιτ. 38^{19}, Βίος Δημ. Μοσχ. 583, Διγ. Άνδρ. 383^{18}, Βακτ. αρχιερ. 212· αόρ. *ε ξ ή β α λ α,* Πόλ. Τρωάδ. 697, Χρον. Μορ. Η 4248, 4510, 4772, 5539, 5540, 6217, 7444, Χρον. Μορ. P 1649, Αχιλλ. O 284, 296, Συναξ. γυν. 410· *'ξ έ β α λ α,* Απολλών. 498, Γεωργηλ., Βελ. 252, Ριμ. Βελ. 777· υποτ. *ε ξ ε β ά λ ω,* Πόλ. Τρωάδ. 566· υποτ. *ε ξ η β ά λ ω,* Αχ. Σπαν. (Eideneier) Β 156, Χρον. Τόκκων 941· προστ. *ε ξ έ β α λ ε,* Πόλ. Τρωάδ. 294.

I Ενεργ. **Α'** Μτβ. **1α**) Βγάζω κ. (από κάπου), αφαιρώ: *ευθύς εκβαλών τας του κάστρου κλείς δέδωκε ταύτας* Σφρ., Χρον. μ. 42^{1}· (μεταφ.) *καλήν βουλήν σε έδωκα και κράτει-την, άν θέλης· και άν εσύ, παιδίον-μου, τα βάλης εις τον νούν-σου, ού μή εκβάλη από σέν ού θλίψις, ουδέ χρόνος* Σπαν. Α 41· **β**) (προκ. για ρούχα, οπλισμό, κλπ.)

βγάζω αποπάνω-μου: *εις την τέντα-μου ελθών εξέβαλον τα όπλα* Διγ. Ζ 3614· *το στέφανον εξέβαλεν από της κεφαλής-του* Αχιλλ. O 107· *έκβαλε τα παπαδικά και γένου προσχεράρης* Προδρ. IV 140. **2α**) (Με αντικ. τη λ. *ψυχή*) παίρνω τη ζωή κάπ., θανατώνω κάπ.: *ουδέν ηθέλησαν εκβαλείν την ψυχήν-της, αλλ' έκοψαν τα κάλλη-της* Διγ. Ζ 418· **β**) φρ. *εκβάλλω κάπ. εκ του μέσου*=βγάζω κάπ. απ' τη μέση, σκοτώνω: *Ιδού λοιπόν εχάθημεν, πλέον ούκ ωφελούμε, άν ούκ εκβάλωμεν αυτόν σύντομα εκ του μέσου* Διήγ. Βελ. Neap. 332. **3**) (Προκ. για σπαθί) ανασύρω, τραβώ: *τα σπαθία εξήβαλαν και τους Ρωμαίους εσφάζαν* Χρον. Μορ. Η 4772. **4**) (Με αντικ. τη λ. *πέταλα*) ξεπεταλώνω: *να ξεβάλουσιν ευθύς πάντα τα πέταλά-τους και να τα καλικώσουσιν τα πέταλα αντιστρόφως* Ριμ. Βελ. 777. **5**) (Προκ. για νεκρούς) ξεθάβω: *επίασαν και εξηβάλαν-τον οι δύο-τους τον θαμμένον* Συναξ. γυν. 410. **6**) Εξορύσσω: *τους οφθαλμούς-τους εξέβαλεν, στην φυλακήν τους βάνει* Χρον. Μορ. Η 676. **7α**) (Με αντικ. τη λ. *πτερά*) μαδώ: *Τα πτεράτου δέ έκβαλε και κατεμάδισέ-το* Κορων., Μπούας 32· **β**) (με αντικ. τη λ. *δόντια*) ξεριζώνω: *τα δόντια-του όλα εξέβαλε και εις την γήν τα σπείρε* Πόλ. Τρωάδ. 294. **8**) Ξεπροβοδώ: *τον Φλώριον εξέβαλεν* (ενν. *ο αμιράς*) *εις συνοδείαν της στράτας* Φλώρ. 1828. **9**) Ελευθερώνω (Η σημασ. μτγν., Bauer, Wört. στη λ. 2): *όταν την εξήβαλες* (ενν. *από την φυλακήν*) *κ' ήλθεν εδώ εις τον τόπον* Χρον. Μορ. Η 7444. **10**) (Προκ. για συναίσθημα) διώχνω: *Ταύτα εγώ ακηκοώς και εκβαλών τον φόβον και χαράς όλως εμπλησθείς επέζευσα ευθέως* Διγ. Ζ 2504. **11**) Αφαιρώ: *τα έμασεν εις ένα και έγραψέ τα και έκαμε τα έξι βιβλία λόγους εξήντα και εξέβαλε και αφήκε τα εναντία και άχρηστα εις τας κρίσεις* Βακτ. αρχιερ. 212· (μαθημ.) *εκβληθέντων ούν των νζ' εκ των ξ' μένουσι και μονάδες γ'* Rechenb. (Vog.) 59^{5}. **12**) Ξεχωρίζω, διαλέγω μέσα από ένα σύνολο: *Άρχοντες έξι εξήβαλαν και άλλους έξι Φράγκους όπως να ιμοιράσουσιν τον τόπον και προνοίες* Χρον. Μορ. P 1649. **13**) (Μεταφ.) απομακρύνω κάπ. από κ.: *πολλά μοχθήσας εκβαλείν αυτήν εκ της πίστεως του Χριστού, ούκ ηδυνήθη ελκύσαι αυτήν* Έκθ. χρον. 27^{9}. **14**) Φρ. *εκβάλλω όνομα, φήμη, ακουή*=αποκτώ καλή ή κακή φήμη: *πετάς-με εις Άδην σύμψυχον και σύ όνομα εκβάλλεις* Λιβ. Sc. 926· *Οπού ποθεί ευυπόληπτα φημήν πολλήν εκβάλλειν* Λιβ. Esc. 1139· *κανείς ουδέν ευρέθη να σταθή ομπρός-του, αμμή εξέβαλεν ακουήν και όλοι εβλέπασί-τον και ετρόμασαν* Hist. imp. C72. **15**) Φρ. *εκβάλλω ορισμόν*=διακηρύσσω, βγάζω διαταγή (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. I9): *εξέβαλεν ορισμόν έγγραφον και διελάλησε δημοσία* Παράφρ., Μανασσ. (Tièche) 345^{32}. **16α**) Φρ. *εκβάλλω στιχοπλοκίας*=συνθέτω στίχους: *εκβάλωσιν νέας στιχοπλοκίας, ίνα φέρωσιν και οι άνθρωποι την ακοήν αυτών προς αυτούς* Ωροσκ. 40^{25}· **β**) εκδίδω: *τα γράμματα τα αποστολικά εις άτινα εδόθη αυτοίς λύσις εκλογής υπό αφωρισμένων υπήρχον εκβεβλημένα διά τινας υποθέσεις εκ του μέρους του αυτού αρχιεπισκόπου Λευκουσίας* Διάτ. Κυπρ. 504^{2}. **17**) Φρ. *εκβάλλω πάθος*=εμφανίζω σύμπτωμα κάπ. αρρώστιας, λ.χ. σπυρί: *εν μέσῳ γάρ των δύο ώμων εκβαλών τι πάθος θανάσιμον, ό κοινώς λέγεται μαυροτήγανον* Έκθ. χρον. 68^{30}. **18**) Φρ. *εκβάλλω έξω*=φέρω εις πέρας· καταφέρνω: *ο διάβολος...λέγει προς τον εναρέτως βιούντα: «Καλά, πορεύου ώς πορεύεσαι, εάν τό εκβάλης έξω· εάν δέ εύρω καιρόν,...ούκ εκλυτώνεις τας βουλάς των πολυτρόπων-μου ενθυμήσεων* Krumb., Sprichw. 83. **19**) Ελευθερώνω: *εξέβαλον αυτόν εις δέκα χιλιάδας φλωρίων* Ιστ. Ηπείρ. XL^{4}. **20**) Εγκαθιστώ κάπ. άρχοντα: *Αμιράν τον Μουσταφάν φέρων από του Μορέως αυθέντην εξέβαλεν εις τη Δύσιν* Σφρ., Χρον. μ. 12^{24}. **Β'** (Αμτβ.) βγαίνω: *τον Θεόν εδόξαζε το πώς ελευθερώθη, εκ του θανάτου την πικριάν έκβαλε και λυτρώθη* Δεφ., Σωσ. 276. **II** (Μέσ.) (νομ.) αποκλείω τον ενάγοντα, καταργώ τη δίκη (Βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 397]): *παραγραφή εκβάλλομαι προσκαίρῳ, αλλ' ουχί διηνεκεί, ήτοι πρός καιρόν εκβάλλομαι μή κινείν* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 5^{57} σχόλ.

έκβαν το, Πανάρ. 77[23].

Από το εκβαίνω.

(Προκ. για μήνα) λήξη, τέλος (Βλ. και έβγα 2): *Μηνί Αυγούστω ς' απήλθαμεν εν τη Λαζική και προς το έκβαν του μηνός...εσμίγαμεν τον βασιλέα* ό.π.

εκβάνω, Λόγ. παρηγ. Ο 555, 579, Πόλ. Τρωάδ. 754, Φλώρ. (Μαυρ., Εκλ. Α') 457.

Από την πρόθ. *εκ* και το *βάνω*. Η λ. στο Somav. (λ. *εκβάζω*).

Βγάζω (Η σημασ. στο Somav., λ. *ευγάζω*· πβ. τη σημερ. σημασ., Δημητράκ., λ. *βγάνω* 2): *...απήραν το θαυμαστόν κορμίτσιν του Εκτόρου, εκ το παλάτιον το χρυσόν έξωθεν τον εκβάνουν* Πόλ. Τρωάδ. 754.

έκβασις η, Διγ. Ζ 730, Βίος Αλ. 5949, Πανάρ. 77[7].

Το αρχ. ουσ. *έκβασις*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Τέλος (Πβ. L-S στη λ. Ι4 και Δημητράκ. στη λ. 5): *περί την έκβασιν του Ιανουαρίου απήλθεν ο βασιλεύς εις τα Λίμνια* Πανάρ. 77[7]. **2**) Εκπλήρωση, πραγματοποίηση (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II και Lampe, Lex., στη λ. 3): *Οι πέντ' εκαβαλίκευσαν, στην Λευκοπέτραν ήλθον, τους Αραβίτας εύροσαν, έκβασιν των ονείρων* Διγ. Ζ 730· *ποθούντες ταύτην έκβασιν ιδείν των προρρηθέντων* Βίος Αλ. 5949.

εκβατεύω, Ερμον. Α 110 (έκδ. *εκβατρεύων*· διορθώσ. *εκβατεύων*).

Από την πρόθ. *εκ* και το *βατεύω*.

Περιέρχομαι: *Εδιήρχετο* (ενν. ο *Όμηρος*) *παντόθεν εκβατεύων κατά τόπον τάς τε χώρας της Ελλάδος* ό.π.

εκβατρεύω· *εκβατρεύων*, Ερμον. Α 110 εσφαλμ. γρ. αντί *εκβατεύων*.

εκβιάζω, Ψευδο-Σφρ. 438[19].

Το μτγν. *εκβιάζω*. Η λ. σε παπυρ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Μέσ.) αναγκάζω κάπ. σε κ. διά της βίας (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι2. Πβ. τη σημερ. σημασ., Δημητράκ. στη λ. 4): *τοις δε μή πειθομένοις ευχερώς το ξίφος ανατεινόμενος και υποκλίνεσθαι τούτους εκβιαζόμενος* ό.π.

εκβιβάζω, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[15], 6[46].

Το αρχ. *εκβιβάζω*.

Εκτελώ δικαστική απόφαση (Η σημασ. μτγν. και σε επιγρ., L-S στη λ. II): *Άρχων δούς δικαστήν την ψήφον αυτού εκβιβαζέτω* αυτ. Α' 4[15].

εκβιβασμός ο, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[15] σχόλ.

Το μτγν. ουσ. *εκβιβασμός*.

Εκτέλεση δικαστικής απόφασης (Η σημασ. μτγν., L-S): *Έκρινεν ο δικαστής...καταδικάσας το έν των μερών...φ' νομίσματα. Τον εκβιβασμόν, ήτοι την απαίτησιν των τοιούτων νομισμάτων, ο άρχων οφείλει ποιήσαι* ό.π.

εκβιβαστής ο, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[46].

Το μτγν. ουσ. *εκβιβαστής*. Η λ. στο Du Cange.

Αυτός που εκτελεί δικαστικές αποφάσεις, δικαστικός κλητήρας (Η σημασ. μτγν., L-S): *Μή υπερβαινέτω δε η απαίτησις των εκταγιατικών τα ρ' νομίσματα...ειμή καθόσον υπέρ τροφής και οδοιπορίας επιξενούμενος ο εκβιβαστής εδαπάνησεν* ό.π.

εκβλαστάνω, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 99[45].

Το αρχ. *εκβλαστάνω*.

Κάνω κ. να βλαστήση, παράγω κ. (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *τους υγιεινοτάτους και ποτίμους λόγους αυτόν εκ των ιερών λογίων πότιζε, ίνα καρπούς εκβλαστήση θεοφιλείς* ό.π.

εκβλύζω, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 301, 700, Παϊσ., Ιστ. Σινά 625.

Το μτγν. *εκβλύζω*. Η λ. και στα Ορφικά.

α) Χύνω έξω (Βλ. L-S στη λ. II): *ψυχρόν εκβλύζει σίελον* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 700· **β**) αναβλύζω κ. (Βλ. L-S στη λ. II): *Εκεί υπάρχει το σεπτόν λείψανον της ρυτήρος Αικατερίνης...* (παραλ. 4 στ.) *Όθεν και μύρον εύοσμον διηνεκώς εκβλύζει* Παϊσ., Ιστ. Σινά 625· (μεταφ.) *χείλεσι φθεγγόμεθα και χείλεσι φιλούμεν· αλλ' η καρδία το γλυκύ και το πικρόν εκβλύζει* Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 301.

εκβόησις η, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[23].

Το μτγν. ουσ. *εκβόησις*.

Δυνατή κραυγή, ξεφωνητό (Η σημασ. μτγν., L-S): *Ού χρή τον άρχοντα ταις των δημοτών εκβοήσεσι πείθεσθαι, ότι βούλονται ή τον υπεύθυνον απολυθήναι ή τον ανεύθυνον τιμωρηθήναι* ό.π.

εκβολή η, Προδρ. III 328, Ιερακοσ. 488[1], 492[11], Ιατροσ. κώδ. ωϞζ', Χρυσόβ. του 1364 σ. 32, 33, Ψευδο-Σφρ. 540[16].

Το αρχ. ουσ. *εκβολή*. Η λ. και σήμ. ως λόγ.

1) (Προκ. για μέλος του σώματος) βγάλσιμο (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. V): *εάν γάρ εκβολήν ποιήση περί την μασχάλην οστέον, αθεράπευτον εστί το πάθος* Ιερακοσ. 488[1]. **2**) Πτώση του απευθυσμένου: *Περί εκβολήν κόλου* Ιατροσ. κώδ. ωϞζ'. **3**) Άνοιγμα: *Τίς δε και την ασφάλειαν της πόρτας υπομείνη; Ού γάρ ισχύει το λοιπόν αλήθεια τοσούτον, ώσπερ το ψεύδος δύναται προς εκβολήν της πόρτας* Προδρ. III 328. **4**) (Προκ. για προϊόντα) εξαγωγή: *επί τη ελεύσει των διά θαλάσσης παντοίων γομαρίων, όσα μέν τούτω και εν τοις έξω μέρεσιν απέρχονται, εν τη εκβολή, ίνα ποιώνται την απεκβολήν οι πραγματευταί* Χρυσόβ. του 1364 σ. 32. **5**) (Προκ. για χρέος) καταβολή, εξόφληση χρέους: *δίδωσιν εις το κομμέρκιον της θεοδοξάστου Κωνσταντινουπόλεως υπέρ εκβολής ποσότητος νουμισμάτων εκατόν νούμισμα έν και υπέρ εκβολής αγοράς ετέρας πραγματείας ποσότητος νουμισμάτων εκατόν νούμισμα έν* Ψευδο-Σφρ. 540[16].

έκβρασις η, Ωροσκ. 43[21].

Από το *εκβράζω* και την κατάλ. -σις. Η λ. το 10. αι. (L-S).

(Προκ. για ανέμους) ξέσπασμα: *Εμφάνεια εχθρών και...εκβράσεως ανέμων σφοδρών* ό.π.

εκβρέχω, Διγ. Ζ 3743.

Το μτγν. *εκβρέχω* (Preisigke-Kiessling).

Ραντίζω, βρέχω: *θανείν τη Μαξιμώ παρά μικρόν συνέβη, θάττον εί μή επέξεουν ύδωρ αυτήν εκβρέχων* ό.π.

εκγαμίζω, Βίος Αλ. 1014, Αρμεν., Εξάβ. Δ' $4^{10,25}$, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2947.

Το μτγν. *εκγαμίζω.*

Α' (Ενεργ.) παντρεύω κάπ. (Η σημασ. μτγν., L-S Κων/νίδη): *Την κλήσιν του Λυσίου δε πάντοτε παραιτούνται οι παίδας εκγαμίζοντες και γάμους εκτελούντες* Βίος Αλ. 1014. **Β'** (Μέσ.) παντρεύομαι: *Υπάρχει γάμος ουδαμώς εξότου αναστώμεν, ουκ εκγαμίζονται λοιπόν εν τω καιρώ εκείνω* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2947.

'Εκγαρις, Οψαρ. 362^{28}, πιθ. εσφαλμ. γρ. (Βλ. και Krumbacher [Οψαρ. σ. 374]).

εκγελώ, Ψευδο-Σφρ. 506^{6}.

Το αρχ. *εκγελάω.*

(Πιθ.) κοροϊδεύω: *ο κατοικών εν ουρανοίς εκγελάσεται αυτόν* ό.π.

εκγλύφω, Δούκ. 233^{30}.

Το αρχ. *εκγλύφω.*

Κάνω κ. κοίλο' (εδώ πρόκ. για τα μάτια) βγάζω: *ούτω γάρ εξέγλυψαν* (ενν. *οι Κρήται*) *τους οφθαλμούς αυτού, ώς μηδέ τύπον φαίνεσθαι βλεφάρων ή δέρματος* ό.π.

εκγόνη η, Ελλην. νόμ. 566^{21}, Act. Xér. $18DIII^{38}$, Αρμεν., Εξάβ. Δ' $7^{9,12}$, Ε' 10.

Το αρχ. ουσ. *εκγόνη.*

Εγγονή (Η σημασ. τον 7. αι., Sophocl.): *Χήρα Θεοδώρα η Βουλκανία έχει υιόν Δημήτριον..., εκγόνην Μαρίαν* Act. Xér. $18DIII^{38}$.

εκγόνι το, Νεκρ. βασιλ. 51.

Το ουσ. *εκγόνιον,* που απ. σε επιγρ. (L-S suppl.).

Απόγονος (Η σημασ. σε επιγρ., L-S suppl., λ. *εκγόνιον*): *βασιλέως παιδίν ήμουν, μεγάλου ανθρώπου εκγόνι* ό.π.

εκγονικόθεν, επίρρ., 'Εγγρ. του 1355 (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1963, 132^{22}), Γράμματα Μετεώρ. 53^{2}.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και του επιρρ. *γονικόθεν.*

Από πατρική κληρονομιά: *ανταλλάξαμεν το εκγονικόθεν ημών χωράφιον* Γράμματα Μετεώρ. 53^{2}.

έκγονος ο, Αρμεν., Εξάβ. Α' $17^{2\delta\iota\varsigma,9}$, Δ' 9^{22} σχόλ., Παράρτ. 3^{5}, Πτωχολ. Ν 43.

Το αρχ. ουσ. *έκγονος.* Βλ. Πρωΐας Λεξ.

Εγγονός (Η σημασ. σε επιγρ., L-S στη λ. Ib. Βλ. Πρωΐας Λεξ.): *Δύναταί τις τον μέν υιόν ποιείν αυτεξούσιον, τον δέ έκγονον κρατείν υπεξούσιον* Αρμεν., Εξάβ. Α' 17^{9}.

εκγυμνώνω, Βίος Δημ. Μοσχ. 660.

Το μτγν. *εκγυμνόω.*

Αφαιρώ από κάπ. κ., απογυμνώνω: *Ο πόλεμος και ο διαγουμάς εβάσταν τρείς ημέρες, όλους τους εξεγύμνωσαν άνδρες τε και γυναίκες* ό.π.

εκδαδουχώ, Διγ. Ζ 3236.

Από την πρόθ. *εκ* και το *δαδουχέω.*

Κρατώ πυρσό (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 453): *τη δέ νυκτί επί πολύ πυρσούς εκδαδουχούντες* ό.π.

εκδαπανώ, Miklos.-Müller, Acta 5 264, Χρησμ. (Λάμπρ.) 100 δίς.

Το μτγν. *εκδαπανάω.*

1) Καταβάλλω: *«πολλάς εκδαπανάν φροντίδας»* Miklos.-Müller, Acta 5 264. **2**) Καταστρέφω: *πυρός μένος όλην* (ενν. *την Πόλη*) *εκδαπανήσει* Χρησμ. (Λάμπρ.) 100.

εκδαφίζω, βλ. *εξεδαφίζω.*

έκδειλος, επίθ., Διγ. (Trapp) Gr. 2082.

Από την πρόθ. *εκ* και το επίθ. *δειλός.*

Που κυριεύεται από φόβο: *Κάγώ νομίσας φάντασμα το ορώμενον είναι έκδειλος όλος γέγονα τριχών-μου οξυνθέντων* ό.π.

εκδεινάζω· *ε κ δ ε ν ά ζ ω,* Ιστ. πατρ. 146^{8}.

Από την πρόθ. *εκ* και το *δεινάζω.*

(Πρόκ. για αφορισμούς) εκστομίζω: *Προξενεί* (ενν. *ο Αποστόλης*) *σκάνδαλα και συγχύσεις και ανυποστόλως αφορισμούς εκδενάζει κατ' αυτών* ό.π.

εκδέρνω, βλ. *γδέρνω.*

εκδευτέρου, επίρρ., Βίος Αλ. 3308.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και της γεν. του επιθ. *δεύτερος.*

Για δεύτερη φορά: *συν Αλεξάνδρω πόλεμον συνάπτειν εκδευτέρου* ό.π.

εκδέχομαι· *α γ δ έ χ ο μ α ι,* Μαχ. 630^{14}· *γ δ έ χ ο μ α ι,* Αχέλ. 557, 824, Μαχ. 412^{20}, Θρ. Κύπρ. Κ 841, Κυπρ. ερωτ. 60^{6}, $73^{2,3}$, 104^{60}, 126^{9}, Πανώρ. Α' 402, Γ' 203, Ερωφ. Α' 571, Δ' 519, Στάθ. Β' 236, 237, 'Εγγρ. του 1660 (Καραθανάσης, Κρ. Χρ. 25, 1973, 71), Τζάνε, Κρ. πόλ. 177^{24}, 358^{24}, 414^{1}, 460^{3}, 558^{18}, 567^{11}· *ε γ δ έ χ ο μ α ι,* Ασσίζ. 51^{7}, 299^{26}, Μαχ. 62^{11}, 74^{34}, 78^{13}, 126^{27}, 144^{24}, 154^{25}, 164^{24-5}, 166^{4}, 170^{38}, 176^{21}, 178^{16}, 188^{2}, 190^{1}, 194^{32}, 248^{14}, 264^{13}, 342^{14}, 438^{21}, 444^{13-4}, 454^{20}, 542^{30}, 652^{22}, 676^{29}, Γεωργηλ., Θαν. 199, Βουστρ. 418, 440, 535, 541, Σαχλ. Β' (Wagn.) Ρ 96, Φαλιέρ., Λόγ. 248, Κυπρ. ερωτ. 93^{49}, 97^{31}, Στάθ. Α' 220, 272, Τζάνε, Κρ. πόλ. 173^{11}, 321^{24}, 347^{7}, Λεηλ. Παροικ. 160· *ε χ δ έ χ ο μ α ι,* Ασσίζ. 351^{4}, Μαχ. 576^{11}, Πλουσιαδ. 175· *'κ δ έ χ ο μ α ι,* Ρίμ. θαν. 69.

Το αρχ. *εκδέχομαι.* Ο τ. *αγδέχομαι* και σήμ. στην Κύπρο (Andr., Lex.). Οι τ. *γδέχομαι* και *εγδέχομαι* και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

εκδήμησις η, Σεβήρ., Διαθ. 189.

Από τον αόρ. του *εκδημέω* και την κατάλ. *-ις.* Η λ. τον 7. αι. (Lampe, Lex.).

Αναχώρηση (από τη ζωή), θάνατος (Η σημασ. τον 7. αι., Lampe, Lex.): *πάντων των αγίων ευρείν έλεος έν τε της ώρας της εκδημήσεώς-μου και εν τη δευτέρα και φρικτή αυτού παρουσία* ό.π.

εκδημία η, Αρμεν., Εξάβ. Α' 16^{5}, Δούκ. 279^{16}.

Το αρχ. ουσ. *εκδημία.*

Αποχώρηση (από τη ζωή), θάνατος (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex. στη λ. α· βλ. και

Σπυριδ., ΕΕΒΣ 20, 1950, 101): *διά την εκδημίαν της δεσποίνης κατέλαβεν αυτόν νόσος* Δούκ. 279[16].

εκδημώ, Βίος οσ. Αθαν. 249, Σφρ., Χρον. μ. 36[32-3], Ψευδο-Σφρ. 364[37].

Το αρχ. *εκδημέω.*

Φρ. *προς Κύριον εκδημώ, του βίου εκδημώ*=πεθαίνω (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. λ. *εκδημέω* 1b· βλ. και Σπυριδ., ΕΕΒΣ 20, 1950, 101): *Η κυρία-μου η δέσποινα και μήτηρ του παρόντος βίου εξεδήμησε* Ψευδο-Σφρ. 364[37].

εκδιαιτώμαι, Μανασσ., Χρον. 619.

Το αρχ. *εκδιαιτάομαι* (L-S, λ. *εκδιαιτάω*).

Περνώ τη ζωή-μου, ζω (Βλ. Steph., Θησ. 392D και Lampe, Lex., λ. *εκδιαιτάομαι* 1): *θάνατον επότισε και κύπελλον ολέθρου τον μέχρι τότε τρυφηλώς εκδεδιητημένον* ό.π.

εκδίδωμι ή **εκδίδω,** Ιστ. Ηπείρ. XXXVIII 53[5], Διάτ. Κυπρ. 501[13], 512[12], 513[7], Διγ. Ζ 1833, Ερμον. Σ 216, Χρον. Μορ. Η 1384, Αλφ. 23[7]· *ε κ δ ί δ ω,* Act. Lavr. 52[22], 57[25,33], 69[6], Καλλίμ. 2376, Διάτ. Κυπρ. 503[2,3], 504[21], Βέλθ. 54, Πτωχολ. Ν 588, Βίος γέρ. V 111, 609· *ε κ δ ί δ ω μ ι,* Ιστ. Ηπείρ. XXXIX 53[7], Ευγεν., Δρόσ. Β' 119, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[67] σχόλ.· μτχ. *ε ξ ε δ ο μ έ ν ο ς,* Συναξ. γυν. 852.

Το αρχ. *εκδίδωμι.* Η λ. στον τ. *εκδίδω* και σήμ. (Δημητράκ.).

I Ενεργ. **1α**) Παραδίδω κάπ. (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *εκδίδωμι* I1): *«...τώρα προς ανατασμούς να τον εκδώσης, Τύχη, και σίδερα και φυλακήν να τον καταδικάσης»* Καλλίμ. 2376· *ζημιώνουν* (ενν. *αυτούς*), *εξορίζουν και κακοίς πολλοίς εκδίδουν* Βίος γέρ. V 111· **β**) φρ. *εκδίδωμι εμαυτόν τω κλινιδίῳ*=ξαπλώνω: *εις τον οικείον δόμον εμαυτόν εκδίδωμι τω κλινιδίῳ* Ευγεν., Δρόσ. Β' 119. **2**) Αφήνομαι, επιδίδομαι σε κ. (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, ό.π. I1): *οι δέ Αλβανίται εξέδωκαν εαυτούς εις τα κούρση και κέρδη* Ιστ. Ηπείρ. XXXVIII 53[5]. **3α**) Παραχωρώ κ. σε κάπ.: *Ει δέ τις των μεθ' ημάς...επιχειρήσει...αφελέσθαι το εκδοθέν αυτῇ τη μεγάλῃ Λαύρᾳ του αγίου Αθανασίου τόπιον* Act. Lavr. 57[33]· *από γούν των διαφερόντων τοπίων τῳ τοιούτῳ χωρίῳ, των εντός του περιόρου αυτού όντων, κατ' έτος εκδίδει η καθ' ημάς μονή πρός τινας των στρατιωτών... χάριν δεκατείας* Act. Lavr. 69[6]· **β**) δίδω, χαρίζω: *Ο κόντος γάρ του εξέδωκεν όσ(ν) λογάριν είχε και είπεν-του: «Αδελφούτσικε...* (παραλ. 1 στ.), *έπαρε το λογάριν-μας...»* Χρον. Μορ. Η 1384. **4α**) Δημοσιεύω (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, ό.π. 7· η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *εκδίδω* 3): *Περί τούτου πρόσταξις εξεδόθη της βασιλείας-μου* Act. Lavr. 52[22]· **β**) αποφασίζω: *Πελάγιος...του αυτού λεγατίου εξουσιαστής έκδωκεν...ότι εις όλην την νήσον την ρηθείσαν τέσσαρες μόνοι επίσκοποι Γραίκοι είναι* Διάτ. Κυπρ. 504[21]· **γ**) φρ. *εκδίδω απόφασιν*=αποφασίζω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., λ. *εκδίδω* 5): *αφορισμού, καθώς λέγουσιν, έκδωκεν απόφασιν* Διάτ. Κυπρ. 503[3]· **δ**) κοινολογώ: *ού καταναγκάζει τινά ο νόμος...τα ονόματα των μαρτύρων εκδούναι, ίνα μή ταύτα μανθάνων ο αντίδικος κακουργήσῃ τι* Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[67] σχόλ. **5**) (Προκ. για γυναίκα) ενδίδω στις ερωτικές διαθέσεις κάπ.: *κακής κουρβέζας γένος, «...θέλει κ' εξεδώσει μάλλον καθώς είπας προς εμέναν;»* Βίος γέρ. V 609. Η μτχ. παρκ. *εξεδομένη* ως ουσ.=πόρνη (Βλ. Δημητράκ., ό.π. 2): *οι παντρεμένες, οι κακές εξεδομένες* Συναξ. γυν. 852. **6**) Ορμώ σε κάπ., «ρίχνομαι»: *Βλέποντες οι από του Σήθ Κάη τας θυγατέρας ...καλλωπιζομένας, εις αύτας γάρ εξέδωκαν μετά μεγάλου πόθου* Αλφ. 23[7]. **7**) Δίδω, παρέχω (αφορμή): *υποστρέψω άπρακτος... εκδώσω δέ και πρόληψιν, ώστε διαφυλάττειν,*

ώστε μήν έχω τον καιρόν να δώ την ποθετήν-μου Διγ. Ζ 1833. **8**) Φρ. *εκδίδω εκδίκησιν*=τιμωρούμαι: *«Την εκδίκησιν εκδώσεις, άμε μετ' εμέν ενθάδε». Τηνικαύτα την ασπίδα* (παραλ. 1 στ.) *του Μενέλαου εκπλήττει* Ερμον. Σ 216. **II** Μέσ. **1**) (Κατά τη διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων) παραδίδομαι (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, ό.π. I1): *ακολουθών αυτούς κατά κράτος νικά, και εις χείρας αυτού ο δεσπότης εξέδοτο* Ιστ. Ηπείρ. XXXIX 53[7]. **2**) Φρ. *εκδίδομαι λύσιν* (προκ. για εκκλησιαστικούς)=δίνω την άδεια, τη δυνατότητα: *Πελαγίου του επισκόπου Αλβάνου...λύσιν εκδεδομένου τον αυτόν Γερμανόν εις αρχιεπίσκοπον αυτών εκλεχθήναι* Διάτ. Κυπρ. 501[13].

εκδιηγούμαι, Διγ. (Trapp) Gr. 1224, 2931, Διγ. Ζ 3499, Act. Xér. 17[23], Βίος Αλ. 4848, Θεολ., Τζίρ. 357[25], Διήγ. πόλ. Θεοδ. 48.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

α) Διηγούμαι λεπτομερώς (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S, λ. *εκδιηγέομαι*): *ο γάρ εκδιηγούμενος ιδίας αριστείας κενόδοξος λογίζεται υπό των ακουσάντων* Διγ. Ζ 3499· **β**) περιγράφω: *είδον ναούς εξαίρετους...*(παραλ. 1 στ.)· *της δέ γε μητροπόλεως τίς άν εκδιηγείται, των οίκων δέ τα σχήματα πώς άν τις εξηγείται;* Διήγ. πόλ. Θεοδ. 48· *αλλά και δράκοντες μέγιστοι...* (παραλ. 1 στ.) *το πάχος φρικωδέστατον και φοβερόν δεικνύντες, δόξαν εκδιηγούμενοι του πλάστου και σοφίαν* Βίος Αλ. 4848.

εκδίκαιον το, Φαλιέρ., Θρ. 234.

Από την πρόθ. *εκ* και το ουσ. *δίκαιον.*

Τιμωρία: *δέν βλέπετε ταλαίπωροι το πώς τον αδικάτε; Αυτά τα πάθη μέλλουνται να σας καταδικάσουν και μή θαρρείτε διχωστάς* (έκδ. *διχωσάς*· διορθώσ.) *εκδίκαιον να περάσουν* ό.π.

εκδικαιώνω, βλ. *γδικιώνω.*

εκδίκημαν το, Φλώρ. 338.

Το μτγν. ουσ. *εκδίκημα* (L-S Κων/νίδη, λ. *εκδίκημα*).

Τιμωρία, εκδίκηση (Η σημασ. μτγν., L-S Κων/νίδη, ό.π.): *Πλήν το εμόν εκδίκημαν εις αύτην άν ού πράξω, ού μήν φορέσω αποτουνὺν στέμμαν στην κεφαλήν-μου* ό.π.

εκδίκησις -ση η, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 264, Προδρ. III 248, Μανασσ., Χρον. 3346, 3706, 3811, Καλλίμ. 2317, Διγ. Ζ 3890, Πόλ. Τρωάδ. 381, 786, Ερμον. Σ 216, Ω 47, Βίος Αλ. 5905, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 10[50], Ε' 8[22], 10[2β,6], Απολλών. 817, Μαχ. 442[30], 544[29], Θησ. Β' [31[7], 32[6]], Συναξ. γυν. 1074, Κορων., Μπούας 135[18], Αιτωλ., Μύθ. 1[22], 26[12], Σταυριν. 866, Ιστ. Βλαχ. 645, Διγ. Ἀνδρ. 330[32], 399[35], Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [581], Δ' [1071], Ζήν. Β' 198· *'γ δ ί κ η σ η,* Κατζ. Ε' 482, Ζήν. Β' 254, Τζάνε, Κρ. πόλ. 427[22]· *ε γ δ ί κ η σ ι ς - σ η,* Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 269, 338, 384, 389, 587, 636, Ζήν. Α' 21, Β' 393· *ε ξ ε δ ί κ η σ ι ς - σ η,* Χρον. σουλτ. 83[8], Σταυριν. 838· *ε ξ ε κ δ ί κ η σ η,* Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 13465, Αλεξ. 1530· *'κ δ ί κ η σ ι ς,* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [1038, 1420]· *ξ ε δ ί κ η σ η,* Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [1360]· *ξ ε κ δ ί κ η σ ι ς,* Χριστ. διδασκ. 311.

Το μτγν. ουσ. *εκδίκησις.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *εγδίκησις-ση* στον Κατσαΐτ., Θυ. Πρόλ. 166, Ε' 731, Επίλ. 11, Ιφ. Β' 473, Δ' 199 και σήμ. στα Τσακών. (Andr., Lex.). Ο τ. *'γδίκησις-ση* στον Κατσαΐτ., Θυ. Β' 144, Γ' 255, Ε' 46, 340, 644.

1α) Εκδίκηση, τιμωρία (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Με*

την πιστόλα τού 'συρε κ' είχε τονε σκοτώσει κι' όλοι τον επαινέσανε στη 'γδίκηση την τόσην Τζάνε, Κρ. πόλ. 427^{22}· *εμοί της εκδικήσεως εγχείρισαι το ξίφος* Μανασσ., Χρον. 3346· *Θεού τάς εκδικήσεις* Διγ. Ζ 3890· **β**) φρ. *ποιώ, ποιούμαι, κάμνω εκδίκησιν*=απονέμω δικαιοσύνη, τιμωρώ (Πβ. L-S): *ο Θεός να ποιήση εκδίκησιν ανάμεσόν-μας* Διγ. Ἀνδρ. 330^{32}· *κατάφοβος προσγεγονώς, μήπως ελθών εκείνος εκδίκησιν ποιήσηται πάντων των τολμηθέντων* Βιος Αλ. 5905· *εγδίκηση, γονή-μου, ζητώ να κάμης, κάτεχε, μή χάσω τη ζωή-μου!* Ζήν. Β′ 393· **γ**) φρ. *παίρνω εκδίκησιν*=εκδικούμαι: *το πρώτον ένι εκδίκησιν να επάρη απέ την ύβριν* Πόλ. Τρωάδ. 381. **2**) (Νομ.) ποινή: *το μέν τοιούτον έγκλημα...νομίμης εκδικήσεως αξιούσθαι θεσπίζομεν* Αρμεν., Εξάβ. Ε′ 10^{28}. **3α**) Βοήθεια, υπεράσπιση (Βλ. Lampe, Lex. και Δημητράκ. στη λ. 1): *δράμε εις εγδίκησιν της Κωνσταντίνου πόλης· ομού με άλλους Χριστιανούς* Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. 384· *Να σας ειπώ την εκδίκησιν οπού εκδικά ο Θεός τους αδυνάτους* Μαχ. 544^{29}· **β**) (νομ.) υπεράσπιση, υποστήριξη (Η σημασ. τον 6. αι., L-S): *ο τελείαν άγων ηλικίαν μή δύνηται τον συγγενή αυτού εξ αδιαθέτου κληρονομείν, παρ' ού προσκληθείς επι εκδικήσει ιδίου πράγματος κατημέλησε χωρίς ευλόγου προφάσεως* Αρμεν., Εξάβ. Ε′ 10^{6}· **γ**) τιμωρία: *άν ούκ είχεν η πουτάνα την εκδίκησιν εκ την μάνα* Συναξ. γυν. 1074. **4**) (Νομ.) διεκδίκηση (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 3): *εκδικουμένου προικιμαίου αγρού η γυνή κινεί περί εκδικήσεως* Αρμεν., Εξάβ. Δ′ 10^{50}.

εκδικητής ο, Μανασσ., Χρον. 3981, Καλλίμ. 2375, Διγ. (Trapp) Gr. 1467, Διγ. Ζ 3723, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 7^{12}, Σωσ. 48, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 373, Διγ. Ἀνδρ. 396^{30}, Διγ. Ο 2124.

Το μτγν. ουσ. *εκδικητής*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

α) Αυτός που παίρνει εκδίκηση, τιμωρός (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *πέμπει ευθύς* (ενν. *ο αμιράς*) *και κράζει τον Διγενή και εις αυτούς* (ενν. *τους κουρσάρους*) *εκδικητήν τον βάζει* Διγ. Ο 2124· **β**) υπερασπιστής, προστάτης (Η σημασ. μτγν., L-S): *Εγώ 'μαι πρώτος-της υιός από των άλλων πάντων, εκδικητής και φυλακτής των αδελφών-μου πάντων* Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 373· *Ούτε συνήγορος ούτε εκδικητής αναγκάζεται ομόσαι* Αρμεν., Εξάβ. Α′ 7^{12}.

εκδικήτρια η, Μανασσ., Αρίστ. ΙΙ 303 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 38^{4}], Θησ. Ζ′ [85^{4}]· *γ δ ι κ ή τ ρ α,* Τζάνε, Κρ. πόλ. 327^{9}.

Από το ουσ. *εκδικητής* και την κατάλ. *-τρια*. Η λ. και σήμ.

Αυτή που εκδικείται, «τιμωρός» (Η σημασ. και σήμ.): *είδον Θεού... παλάμην εκδικήτριαν των ού καλώς δρωμένων* Μανασσ., Αρίστ. ΙΙ 303 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 38^{4}]· *ήρθε ένα βόλι απάνω-του και παίρνει-τον κ' εχάθη. Χαίρου, γδικήτρα κανονιά* Τζάνε, Κρ. πόλ. 327^{9}.

έκδικος ο, Βιος Αλ. 966.

Το μτγν. ουσ. *έκδικος*. Η λ. στο Meursius.

Υπερασπιστής (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ. 397 D και Lampe, Lex. στη λ. 1): *Εισάγει δ' ούν Αλέξανδρος εν βασιλείοις δόμοις Ολυμπιάδα την αυτού μητέρα τιμή πλείστη, αυτής των γάμων έκδικος ούτος γεγενημένος* ό.π.

εκδικώ, Σπαν. Α 252, Κομν., Διδασκ. Δ 219, Προδρ. Ι 39, Ασσίζ. 213^{30}, 466^{7}, Ελλην. νόμ. 515^{15}, 577^{26}, 578$^{4-5}$, 579^{17}, Πόλ. Τρωάδ. 515, 539, 546, 786, Χρον. Μορ. Η 5510, 6792, Βιος Αλ. 5371, Αχιλλ. Ν 1797, Χρον. Τόκκων 495, Μαχ. 354^{21}, 476^{11}, 540^{12}, 544^{29}, Δούκ. 365^{9}, Θησ. Β′ [14^{8}], Αρμεν., Εξάβ. Α′ 3^{33}, Β′ 1^{27}, Γ′ 3^{81,83}δίς, 6^{12},

Δ′ 10^{50} σχόλ., 11^{14}, 15^{14}, Βυζ. Ιλιάδ. 1136, Αιτωλ., Μύθ. 69^{8}, Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών σμη′, Λίμπον. 455· *γ δ ι κ ώ,* Ροδολ. (Μανούσ.) Δ′ [215], Ζήν. Γ′ 330, Τζάνε, Κρ. πόλ. 498^{12}· *ε ξ ε δ ι κ ώ,* Σταυριν. 736, Ιστ. Βλαχ. 2524· *ε ξ ε κ δ ι κ ώ,* Θησ. Β′ [38^{6}], Θησ. (Schmitt) 336, V 97, 98, Αλεξ. 1368, Ψευδο-Δωρ. 54· *'κ δ ι κ ώ,* Ψευδο-Γεωργηλ., Ἀλ. Κων/π. (Wagn.) 320, Θησ. ΙΒ′ [10^{4}], Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ′ [1409]· *ξ ε γ δ ι κ ο ύ μ α ι,* Ευγέν. 408· *ξ ε δ ι κ ώ,* Αλεξ. 1344, Αιτωλ., Μύθ. 140^{12}, Σταυριν. 218, Ιστ. Βλαχ. 648, 662, 1210, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ′ [1383], Διακρούσ. 74^{24}· *ξ ε κ δ ι κ ώ,* Πόλ. Τρωάδ. 647, Θησ. Υπόθ. [4], Β′ [37^{8}, 40^{5}], Αλεξ. 78, 84, 626, 2388, 2410, 2417.

Το αρχ. *εκδικέω*. Το μέσ. και σήμ. (Δημητράκ.). Οι τ. *γδικώ* και *ξεγδικούμαι* και στον Κατσαΐτ. Θυ. Ε′ 590 και Β′ 402.

Ι Ενεργ. **1**) Ζητώ εκδίκηση για κ. (Η σημασ. μτγν., L-S, στη λ. Ι1): *το αίμα εκδικήσαντες μεγάλου του Αχιλλέως* Αχιλλ. Ν 1797. **2α**) Παίρνω εκδίκηση από κάπ. χάριν άλλου (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S, ό.π. ΙΙ1): *θέλει τον Αντίγονον για να τονε σκοτώση, εκείνον τον πατέρα-της να τονε ξεκδικήση* Αλεξ. 2388· *Ειπές και τίς σε φόνευσε κ' εγώ για να ορίσω, σ' εκείνους οπού 'σ' έσφαξαν να σε εξεκδικήσω* Αλεξ. 1368· φρ. *εκδικώ τινά από τινος*=υπερασπίζω κάπ. για λογαριασμό άλλου (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. ΙΙ1): *ήλθαμεν ώδε να τον βάλωμεν εις νομήν του ρηγάτου-του και να τον εκδικήσωμεν από τους εχθρούς-του* Μαχ. 476^{11}· **β**) βοηθώ κάπ. που αδικείται, υπερασπίζω (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. ΙΙ1): *«Λαβέ την ρομφαίαν ταύτην και εκδίκησον τον λαόν Κυρίου». Τότε τροπήν έξονται οι Τούρκοι και οι Ρωμαίοι καταδιώξουσιν αυτούς* Δούκ. 365^{9}· *τον Θεόν ευχαριστώ... αφότου με εξεδίκησεν ώς το είδετε ατοί-σας* Χρον. Μορ. Η 5510· **γ**) (νομ.) υπερασπίζω (Η σημασ. μτγν. και σε επιγρ., L-S, ό.π. ΙΙ2): *ούτως άρξονται* (ενν. *οι συνήγοροι*) *λαλείν, συνηγορείν τη κρίσει προσέχοντες, αμφότερα* (κριτ. υπ.) *τα μέρη εκδικούντες* Ελλην. νόμ. 515^{15}· *Αυτός από την κάκηταν, τήν είχεν εις το δούκα, εις τον Βρανέζην έστειλεν τάζοντα να του δώση το Αγγελόκαστρον αυτό μήνα τον εκδικήση* Χρον. Τόκκων 495. **3**) Διεκδικώ, απαιτώ (Η σημασ. σε επιγρ., L-S, ό.π. ΙΙΙ): *Τα εκ του προτέρου γάμου κερδαιθέντα, κάν δευτερογαμήσωσιν οι γονείς δύνανται τα παιδία του πρώτου γάμου εκδικείν αυτά* Ελλην. νόμ. 578$^{4-5}$. **4**) Παίρνω εκδίκηση (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, ό.π. Ι1): *μηδέ θελέσης ⟨εκδικείν⟩ εις τον καθένα λόγον· άνθρωπος είσαι και εσύ και καθ' εκάστην σφάλλεις* Σπαν. Α 252. **ΙΙ** Μέσ. **Α′** (Μτβ.) εκδικούμαι, τιμωρώ (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, ό.π. Ι1· η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *στρατιώτη, εγνώριζε, εδάρι εξεδικήθην τήν* (ενν. *κονταρέαν*) *εποίκες του Ραδινού* Πόλ. Τρωάδ. 546· *τότε τον εχθρόν υμών λαβόντες ανά χείρας εκδικηθήσεσθε καλώς* Βιος Αλ. 5371· (με σύστ. αντικ.): *ελληνικά εγράφασιν γράμματα το σπαθίν-του, εκδίκησιν να εκδικηθή απέ τον θανατόν-του* Πόλ. Τρωάδ. 786. **Β′** (Αμτβ.) τιμωρώ (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, ό.π. Ι1· η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εδώ ούκ έναι μέσα-τους έχθρα θανατίσιμη, ούτε γυρεύουν πταίσιμον να εξεκδικηθούσι* Θησ. (Schmitt) 336 V 97, 98· *«...εις τον εχθρόν-σας και οι δυό τότε ξεκδικηθήτε, εγώ που δέ σας έφταισα εσείς εμέν αφήτε»* Αλεξ. 2417.

εκδιπλού, επίρρ., Ριμ. Βελ. 840.

Από συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και του επιρρ. *διπλού*.

Διπλά, πάρα πολύ: *βλέπει τον θησαυρόν πολύν και εκδιπλού εχάρη* ό.π.

εκδιφρίζω, Μανασσ., Χρον. 5030, 5576.

Από την πρόθ. *εκ*, το ουσ. *δίφρος* και την κατάλ. *-ίζω*.

Απομακρύνω κάπ. από ένα αξίωμα: *Εκ του τετρώρου της αρχής φεύ της παπποπατρώας τον πορφυρόβλαστον γαμβρόν κύμβαλον εκδιφρίζει* αυτ. 5576.

έκδιψος, επίθ., Λιβ. P 764, Λιβ. N 921.

Το μτγν. επίθ. *έκδιψος*.

Πολύ διψασμένος (Η σημασ. μτγν., L-S): *να ένι από το καύμαν έκδιψος* Λιβ. P 764.

εκδιώκω, Μανασσ., Χρον. 5394, Βίος Αλ. 5732.

Το αρχ. *εκδιώκω*.

1) Απομακρύνω από αξίωμα (Πβ. L-S): *εντεύθεν εκδιώκεται της ποίμνης και του θρόνου* Μανασσ., Χρον. 5394. **2**) Σπρώχνω (Πβ. Preisigke-Kiessling): *αλλήλους εκδιώκοντες οι πρώτοι τους δευτέρους* Βίος Αλ. 5732.

έκδομα το, Διάτ. Κυπρ. 509^{17}.

Από την πρόθ. *εκ* και το ουσ. *δόμα*.

Διάταγμα: *Εις την σύνοδον πάλιν του αρχιερέως του Λατίνου ο Γραίκος επίσκοπος μέσον της αυτής ενορίας καθέδραν έχων...και συνοδικά εκδόματα και τα των Γραίκων ήθη ...παροδεύων φυλάξαι* ό.π.

έκδοσις η, Διάτ. Κυπρ. 510^{16}, Miklos.-Müller, Acta 5, 259, Act. Xér. 9^{67}, $9B^{95}$, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{67}, Σημ. Δωρ. Τζυκ. 46^{79}, Βελλερ., Επιστ. 55^{42}.

Το αρχ. ουσ. *έκδοσις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) (Πιθ.) παράγγελμα, εντολή: *Όταν αυτοί των ιερών κανόνων τας εκδόσεις ενεργούσιν εκπληρώσαι* Διάτ. Κυπρ. 510^{16}· *να γένη επίμων, να πάρη έκδοσιν από τον οικουμενικόν πατριάρχην,* *να μας την στείλη να μετατεθούμεν εις την Ζάκυνθον* Βελλερ., Επιστ. 55^{42}. **2**) Δήλωση, ανακοίνωση: *Δύναται προτιμάν τον κατά προπέτειαν απολειφθέντα τω αντιδίκω αυτού· ού μέντοι τον μή πειθαρχήσαντα αυτώ περί την έκδοσιν των ονομάτων των μαρτύρων* Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{67}. **3**) Δωρητήριο (Βλ. Act. Xér. σ. 96): (ενν. *αφίημι*) *την του Ξηροποτάμου επικεκλημένην* (ενν. *μονήν*) *κατά την προτέραν-μου έκδοσιν και υπόσχεσιν* Act. Xér. $9B^{95}$.

εκδοτήριος, επίθ., Act. Lavr. 49^{23}, Έγγρ. του 12. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 622^{1}), Έγγρ. του 14. αι. (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 140), Σημ. Δωρ. Τζυκ. 46, Γράμματα Μετεώρ. 20, 23.

Από το ουσ. *εκδότης* και την κατάλ. *-τήριος*. Η λ. στον Κουμαν., Συναγ.

α) (Προκ. για έγγραφο) που αναφέρεται στην εκμίσθωση ενός κτήματος: *Άκτος εκδοτηρίου εγγράφου εις χωράφιον, ε[ι]ς σποράν έν τρίτον* Έγγρ. του 12. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 622^{1})· **β**) (προκ. για γράμμα) που αναφέρεται σε παραχώρηση, δωρεά κτημάτων: *επειδή γνώμη και θελήσει αυτών το παρόν εκδοτήριον γράμμα εποιησάμην προς την μονήν* Έγγρ. του 14. αι. (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 140)· *τη εμφανεία του παρόντος αποδεικτικού, εκδοτηρίου κ(αι) εξισαστικού ημ(ών) γράμματος* Γράμματα Μετεώρ. 23.

εκδούλευσις η· *ε ξ ε δ ο ύ λ ε υ σ ι ς,* Ανθ. χαρ. 299^{28}.

Από το *εκδουλεύω* και την κατάλ. *-σις*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Κατάχρηση μισθού (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *Να χάσης το αίμα του άλλου και να λάβης την εξεδούλευσιν του δούλου εισίν αδελφοί* ό.π.

εκδουλεύω, Βυζ. συμβόλ. του 12. αι.? (Σάθ., ΜΒ ς' 608^{9}, 624^{12}), Βασιλ. διάτ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ Ϛ' 652^{24}), Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 3^{17}, 8^{11}, Πένθ. θαν.^{2} 492· *ε ξ ε δ ο υ λ ε ύ ω,* Χρον. Μορ. Η 5265, 7093· *ξ ε δ ο υ λ ε ύ ω,* Περί γέρ. 126, Μανολ., Επιστ. 173^{16}, Συμμ., Ρεμπελ. 172, Συμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1441].

Από την πρόθ. *εκ* και το *δουλεύω*. Η λ. τον 8. αι. (Lampe, Lex.).

1) Προσφέρω υπηρεσίες, υπηρετώ: *ώς οφείλει εκδουλεύσαι κατά συμφωνίαν υμίν και αρέσκειαν χρόνους τελείους τόσους* Βυζ. συμβόλ. του 12. αι.? (Σάθ., ΜΒ ς' 608^{9})· *εκδουλεύω αυτώ πιστώς και ορθώς* Βασιλ. διάτ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ ς' 652^{24})· (μεταφ.): *διατί έπρεπ' ο κακότυχος καλόγερος να γένη,* *να ξεδουλεύη την ψυχήν, πολύ μαγαρισμένη* Περί γέρ. 126. **2**) Κερδίζω κ. με τη δουλειά-μου, αποκτώ: *ξεδουλεύω κομμάτι ψωμί και τρώω* Μανολ., Επιστ. 173^{16}· *Για να μαζώξουν τον γλυκύ καρπόν τον δροσισμένον* *Του πόθου, πόχουν με πολλούς κόπους ξεδουλεμένον* Συμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1441]· *Διότι εκεί συγχώρησις αδύνατον να γένη·* *εις τόπον που εξεδούλεψεν ο καθεείς παγαίνει* Πένθ. θαν.^{2} 492. **3**) Αξίζω (να πάθω κ.): *ουδέν το εξεδούλεψεν να κόψη την κεφαλήν-του* Χρον. Μορ. Η 7093.

εκδουλώνω, (I), Χρον. Τόκκων 1392· *ξ ε δ ο υ λ ώ ν ω,* Χειλά, Χρον. 353, Κορων., Μπούας 68, Δεφ., Λόγ. 56.

Από την πρόθ. *εκ* και το *δουλώνω*.

α) Ελευθερώνω: *Βοήθειαν σε παρακαλεί τώρα διά να του δώσης,* *Μπολώνιάν τε την χώραν-του να τηνε ξεδουλώσης* Κορων., Μπούας 68· **β**) ξελαφρώνω, απαλλάσσω: *να ξεδουλωθή το μοναστήριον του βάρους τούτου* Χειλά, Χρον. 353.

Η μτχ. *ξεδουλωμένος* ως επίθ.=αδέσμευτος: *νάχης όλα τ' αγαθά πάντα ξεδουλωμένα* Δεφ., Λόγ. 56.

εκδουλώνω, (II)· *εξεδούλωσεν,* Χρον. Μορ. Ρ 7093, εσφαλμ. γρ. αντί *εξεδούλεψεν* (Βλ. Χρον. Μορ. Η 7093).

εκδούριν το, βλ. *γδούρι.*

εκδοχή η, Γλυκά, Αναγ. 255, Μορεζίν., Λόγ. 467· *ε γ δ ό χ η,* Περί γέρ. 52, Θυσ.^{2} 500.

Το αρχ. ουσ. *εκδοχή*. Η λ. και σήμ. ως λόγ.

1) Προσμονή, προσδοκία (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. III): *Με τοση καρδιάς τ' απόκτυπο θέλω σας ανιμένει,* *μ' ό,τι εγδοχή στα σίδερα έχουν οι φλακιασμένοι* Θυσ.^{2} 500. **2**) Υποδοχή: *να ορδινιάζη πάσαν πόλιν και χώραν εις την εκδοχήν του Κυρίου* Μορεζίν., Λόγ. 467· (πιθ.) *αγκομαχεί ο κακότυχος* (ενν. *ο γέρος*) *σα νά 'τρεχε σ' εγδόχη* Περί γέρ. 52.

έκδυμαν το, Σταφ., Ιατροσ. 11^{307}· *γ δ ύ μ α ν,* Κυπρ. ερωτ. 94^{71}, 101^{4}.

Από το *εκδύω* και την κατάλ. *-μαν*. Για τη λ. βλ. L-S. Ο τ. και σήμ. στην Άνδρο (Βλ. Βογιατζ., Γλώσσα Άνδρ. 78).

1) Δέρμα: *Έκδυμαν όφεως και αγριοχηναρίου δέρμαν κάπνισον* Σταφ., Ιατροσ. 11^{307}· **2**) Πτώμα: *γιατί άν εβγή 'χ το γδύμαν η οσκιά-μου* *μιτά-της εμπορώ να σ' ακλουθήσω* Κυπρ. ερωτ. 101^{4}.

εκδύνω, βλ. *εκδύω.*

εκδυσωπώ, Διγ. Ζ 4, 3671, 4365, 4377.

Το μτγν. *εκδυσωπέω.*

Παρακαλώ, ικετεύω (Η σημασ. τον 4. αι., L-S Κων/νίδη): *τα χέρια ψηλά εσήκωσε, θρηνητικώς εβόα και εκδυσώπει τον Θεόν μετά μεγάλης πίκρας* αυτ. 4365· *σού τον λόγον ήκουσα εκδυσωπήσαντός-με και παρευθύς εκίνησα και άρχισα να γράφω* αυτ. 4.

εκδυτόν το, Φυσιολ. (Legr.) 77.

Από το *εκδύω* και την κατάλ. *-τόν.*

(Προκ. για φίδι) «πουκάμισο», δέρμα (Βλ. Legrand [Φυσιολ. σ. 291]): *όταν πεντήκοντα χρονών γενήσεται το ζώον, τότε εκτρέχει ως καλός δρομεύς παρά το πρώτον* (παραλ. 2 στ.) *εις τας οπάς οσφραίνεται τρίς εκδυτόν του όφη* ό.π.

εκδύω, Χρον. Μορ. Η 6479, Γλυκά, Αναγ. 37, Αρμεν., Εξάβ. ς' 5^{14}, Μαχ. 436^{27}, Αχέλ. 742· *γ δ έ ν ω,* Δεφ., Σωσ. 108· *γ δ ύ ν ω,* Διγ. (Trapp) Esc. 264, Αχιλλ. L 935, Μαχ. 12^{21}, 492^{25}, Θησ. Γ' [44^{3}], ΙΒ' [16^{6}], Χούμνου, Κοσμογ. 77, 686, 861, Βουστρ. 541, Αλεξ. 1587, 2045, Συναξ. γυν. 844, Σαχλ. Ν 145, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 112, Φαλιέρ., Ριμ. (Bakk.-van Gem.) 52, 217, Βεντράμ., Φιλ. 218, 252, Πεντ. Γέν. XXXVII 23, Λευιτ. VI 4, XVI 23, Αρ. XX 28, Βίος γέρ. V 536, Αχέλ. 1061, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 404, Πανώρ. Δ' 109, Ε' 228, Ερωφ. Ιντ. α' 15, β' 121, Παλαμήδ., Βοηβ. 782, 1078, 1344, Ερωτόκρ. Α' 1222, Δ' 1596, Στάθ. Ιντ. β' 52, Γ' 265, Ροδολ. Α' [172], Ε' [306], Σουμμ., Παστ. φιδ. Β' [1303], χορ. β' [19], Γ' [680], Ε' [227, 549, 1272], Λεηλ. Παροικ. 316, 364, 472, 480, Διγ. Ο 2664, Τζάνε, Κρ. πόλ. 135^{21}, 149^{13}, 187^{18}, 209^{20}, $234^{17,28}$, 240^{21} 245^{10}, 249^{20}, 252^{15}, $262^{7,25}$, 285^{8}, 293^{19}, 306^{23}, 328^{11}, 351^{24}, 352^{4}, 358^{20}, 359^{21}, 376^{7}, 387^{12}, $409^{13,17}$, 413^{10}, 436^{3}, 455^{8}, 460^{6}, 461^{25}, 462^{3}, 502^{20}, 516^{13}, 518^{23}, 523^{13}, 525^{3}, 562^{17}, 564^{21}, 583^{12}· *ε γ δ ύ ν ω,* Ντελλαπ., Στ. θρην. 665, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1129, 1799, Ριμ. Απολλων. 355, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 158, Χρον. σουλτ. 39^{35}, Χριστ. διδασκ. 145· *ε κ δ ύ ν ω,* Χρον. Μορ. Η 4178, Αιτωλ., Βοηβ. 373, Φαλιέρ. Θρ. 257, Θησ. (Foll.) Ι 13, Έγγρ. του 1643 (Vinc., Θησαυρ. 4, 1967, 64).

Το αρχ. *εκδύω.* Ο τ. *εκδύνω* αρχ. (L-S). Ο τ. *γδύνω* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *γδύνω*). Οι τ. *γδένω, εγδύνω* στον Κατσαΐτ., Θυ. Α' 71, Κλ. Β' 523, Θυ. Γ' 378, Κλ. Γ' 598 αντιστοίχως. Για τους τ. *γδένω, γδύνω* βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 219, 295.

Α' Ενεργ. και μέσ. **1**) Βγάζω τα ρούχα, ξεντύνω· ξεντύνομαι (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1 και σήμ., Δημητράκ., λ. *γδύνω* 1): *Αρχίζουν να τους γδύνουσι, να βγάνουν τες καζάκες* Τζάνε, Κρ. πόλ. 328^{11}· *ολόγυμνην την έγδυσεν μετά του ποκαμίσου* Αχιλλ. L 935· *ας εγδυθή τα πενθικά, τώρα ας γαμπροφορέση* Ντελλαπ., Στ. Θρην. 665. **2**) (Μεταφ.) αποστερώ: *ο φιλάνθρωπος Θεός δέν τον έγδυσε μονοτάρου απού τα χαρίσματα απού του είχεν δώσειν* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 404· *Γνώθω από σέν το τέκνον-μου ολοτελειάς μ' εκδύνης και ανάμεσα εις τους εχθρούς, κύριέ μου, πού μ' αφήνεις* Φαλιέρ., Θρ. 257· *Χάνομε κάθε-μας καλόν και μένομε γδυμένες* Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [680]. **Β'** Ενεργ. **1α**) Απογυμνώνω, ληστεύω, λεηλατώ (Η σημασ. μτγν., Bauer, Wört. στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ., λ. *γδύνω* 3): *να βγούσιν οι λεβέντες σε μιάν ώραν, να γδύσουν, να κουρσεύσουσιν την χώραν* Λεηλ. Παροικ. 364· *Τα σπίτια, οπού 'τον εδεκεί, εγδύσαν και χαλάσαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 359^{21}· *με δίχως φόβον του Θεού τες εκκλησιές εγδύσα* Τζάνε, Κρ. πόλ. 262^{7}· *με αφοβιά μεγάλη, όσοι και άν ήσαν, εκείνες τες εικόνες τες εγδύσαν* Λεηλ. Παροικ. 480· *επήραν την Αμμόχουστον και εκδύσαν τους πτωχούς* Μαχ. 436^{27}· (προκ. για νεκρούς): *Οι τους νεκρούς εν τοις τάφοις εκδύοντες χειροκοπείσθωσαν* Αρμεν., Εξάβ.

ς' 5^{14}· *τα κορμιά τ' Αγαρηνού τα σκοτωμένα γδύνα* Τζάνε, Κρ. πόλ. 502^{20}· **β**) (προκ. για το θάνατο) (Βλ. L-S στη λ. Ι3): *Ο θάνατος αρπάζει-μας και όλους μας εκδύνει* Αιτωλ. Βοηβ. 373. **2α**) Καταστρέφω: *τα τείχη τα κακότειχα πάντα τα καταλύσαν και το χαράκι κάτωθεν οπου τα βάστα γδύσαν* Αχέλ. 1061· *Τα χαράκια των τειχιών απου τα βάθη εγδύσαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 285^{8}· **β**) (προκ. για σπαθιά) *βγάζω, αφαιρώ από τη θήκη, «ξεθηκαρώνω»: να τρέξου τα κοντάρια-ντως και τα σπαθιά να γδύσου* Ερωτόκρ. Δ' 1596· *γδύνει το ίδιο-του σπαθί και σφάζεται απατός-του* Ροδολ. Ε' [306]. **3**) (Προκ. για πλοία) παίρνω το πλήρωμα, αδειάζω το πλοίο από το πλήρωμά-του, ξαρματώνω: *Μα την αρμάδα έγδυσε για νάρθουν να βοηθούσι, λάκκους να σκάπτουνε βαθιά και να μήν κοιμηθούσι* Τζάνε, Κρ. πόλ. 525^{3}· *όρισε και τα κάτεργα πέμπει και ξαρματώνει. Και τα χοντρά τα κάτεργα γδύνουν κι' αρσίλια μένουν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 516^{13}. **4**) (Προκ. για πόλη) αδειάζω: *Μα δίκιον έχεις να μιλής, να λέγης πως μ' εγδύσαν κ' οι Χριστιανοί μου φύγασι κ' ήλθανε και σ' ενδύσαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 583^{12}. **Γ'** Μέσ. **1**) (Μεταφ.) χάνω (Πβ. L-S στη λ. Ι3): *την εντροπήν εγδύθην* Παλαμήδ., Βοηβ. 782· *εδώκαν των χριστιανών τότε περίσσαν ζάλη, οποίοι δέν το τάσσασιν, 'πειδ' ήσαν εκδυμένοι τον φόβον του θανάτου-τους και δύναμιν ντυμένοι* Αχέλ. 742· *άπαντα σπίλον ψυχικών παθών εκδεδυμένοι* Γλυκά, Αναγ. 37· *Τίς δυνατός, τίς φρόνιμος, τίς πλούσιος δέν εντύθη τούτην την κοσμικήν ζωήν και τίς δέν την εγδύθη* Φαλιέρ., Ριμ. (Bakk.-van Gem.) 52. **2**) (Μεταφ.) παραιτούμαι από κ.: *Εκδύθη και τον τόπον-του και του ρηγός τον δίδει* Χρον. Μορ. Η 6479. **3**) Στερούμαι (Η σημασ. στον Κατσαΐτ., Κλ. Β' 703): *άλλοι πολλοί κ' εγδύθησαν για μιά φοράν αντάμα την αφεντιά και την ζωήν, τα τέκνα και το πράμα* Φαλιέρ., Ριμ. (Bakk.-van Gem.) 217· *θέλουν νά 'ναι στερημένες και εκ τας προίκας-των γδυμένες* Συναξ. γυν. 844

Η μτχ. ως επιθ.=γυμνός: *Τώρα γδυμένη με κρατού, τσι ρούγες-μου γυρίζω* Τζάνε, Κρ. πόλ. 564^{21}· *πουνιάλο είχε στο χέρι-της, τα στήθη ήτον γδυμένη* Βεντράμ., Γυν. 218.

εκεί, επίρρ., Γλυκά, Στ. 242, Ελλην. νόμ. 562^{22}, Διγ. Α 862, Διγ. Esc. 225, Χρον. Μορ. Η 110, 1430, 1664, 2222, 3593, 3782, 4352, Απολλών. 418, Λίβ. Esc. 3576, Φυσιολ. (Legr.) 322, Φυσιολ. 341^{9}, Μαχ. 416^{5}, 684^{1}, Πένθ. θαν.^{2} 493, Πεντ. Δευτ. XIII 13, Αχέλ. 1576, Ιστ. πατρ. 142^{13}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 462, Ερωφ. Α' 126, Σουμμ., Ρεμπελ. 184, Ερωτόκρ. Α' 364, 437, 456, Β' 119, 348, 372, 499, 563, 573, 635, 687, Ρωσσέρ. 53, Διγ. Ο 225, 303, 1625, Τζάνε, Κρ. πόλ. 283^{4}, 511^{19}, 523^{4}, Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών ριβ' κ.α.· *έ κ ε,* Άσμα σεισμ. 45· *ε κ ε ί α,* Μαχ. 34^{21}· *(ε) κ ε ι ά,* Μαχ. 4^{3}, 340^{9}, Κυπρ. ερωτ. 18^{8}· *'κ ε ί,* Διγ. (Trapp) Esc. 729, Απολλών. (Wagn.) 421, 425, Αλεξ. 546, 1555, Δεφ., Λόγ. 266, Θρ. Κύπρ. Μ 695, Ερωφ. Α' 208, Σταυριν. 398, Ερωτόκρ. Α' 536, 2001, Β' 754, Γ' 373, Στάθ. Γ' 81, Τζάνε, Κρ. πόλ. 204^{24}, 476^{22}, Τζάνε, Φυλλ. Ψυχ. 328.

Το αρχ. επίρρ. *εκεί.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Τ. *κεί* αρχ. (L-S suppl., λ. *εκεί*) και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εκεί*). Ο τ. *εκειά* και σήμ. στην Κάρπαθο (Μιχαηλ.-Νουάρ., Λεξ., λ. *εκεί*) και στην Κρήτη (Σπυριδ., Κρητικά 1, 1930, 47). Ο τ. *κειά* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ., Α., Λεξ., λ. *εκεί*) και στην Κάρπαθο, ό.π.

1) Εκεί, σ' εκείνη τη θέση, σ' εκείνο το μέρος (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *«...πώς το γιγνώσκεις; ήσουν εκεί ή ήκουσές-το;»* Ελλην. νόμ. 562^{22}· *οκάτι ολίγον προς εκεί ένι η Καλαμάτα* Χρον. Μορ. Η 1664· *εκάλεσαν το όνομα του τόπου 'κεί Πλατόνι* Αλεξ. 546· (με επίρρ. για να προσδιορίση ακριβέστερα τον τόπο): *λαβωμένοι και άρρωστοι 'κεί όξω κοινωνούσαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 204^{24}· **2α**) (Μερ. που δηλώνει κίνηση) προς εκείνο τον τόπο, προς εκείνη την κατεύθυνση (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. ΙΙ και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *Εν τούτω ορμήσασιν εκεί, ολόρθα υπαγαίνουν* Χρον.

Μορ. Η 1430· **β**) (προκ. για κίνηση) αποεκεί: *Εἰς Τοῦρκος με αποκοτιὰν μπαίνει να το* (ενν. *το γεφύρι*) *πατήση κ' η τύχη-του τον ἤφερεν εκεί να μὴν γυρίση* Τζάνε, Κρ. πόλ. 283[4]. **3α**) Έκφρ. *εδώ κ' εκεί, επὰ κ' εκεί, ωδὰ κ' εκειὰ, εδὰ κ' εκειά*=πέρα-δώθε, πάνω-κάτω (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 7): *οι κάμποι δὲν τ' αρέσουσι, κι' ο τόπος δὲν τον παίρνει, κ' επὰ κ' εκεί με το φαρί συχνοπηαινογιαγέρνει* Ερωτόκρ. Β' 348· *γιατί γυρίζεις το πρόσωπό-σου εδώ κ' εκεί, τί 'χεις και δὲν αρχίζεις;* Ερωφ. Α' 126· **β**) ἐκφρ. *ώδε κ' εκεί*=από την μιά και την άλλη μεριά: *ώδε κ' εκεί του ποταμοῦ* Μαχ. 416[5]. **4**) (Χρον.) **α**) τότε (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. III και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 8): *Εκεῖνοι δὲν υποφέρασιν ορᾶν θρῆνον της αδελφῆς-των, λόγους της λέγουσιν εκεί να την παρηγορήσουν* Διγ. Α' 862· *εκεί βαθυναστενάζοντας ο νεκρός λέγει, ὦ εμένα* Ρωσσέρ. 53· **β**) (με την αντων. *που*) την ώρα που, την στιγμή που, ενώ (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 8): *εκεί που εκοιμάτονε ο νιότερος του φάνη, πως ἦρθε πόδας λιονταριοῦ* Ερωτόκρ. Β' 687· *το μὲν συκώτιν και η καρδία εκεί οποὺ να θυμιάσης διώχνει τους δαίμονας* Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών ριβ'· **γ**) (με το *ώς*) μέχρι αυτό το σημείο: *Κακός εχθρός η φυλακή, ποτὲ πιστὰ οὐ φυλάσσει, μεσίτην οὐ προσδέχεται, φίλον τινὰ οὐκ ἔχει· μακάρι μὴ λουρδίζεται με τὰ [δισ]σὰ ματίτσια, ώς εκεί παίζει μετ' εσέν, ώς εκεί μετριάζει, ώς οὐ να εμβῆς εις κάρτζουκον και ώς οὐ να εμπλάκης* Γλυκά, Στ. 242· *ελόγιαζε πως ώς εκεί είναι το χάρισμα αποὺ του εδόθη παρὰ της κυρίας του κόσμου* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 462. **5**) (Εναντιωμ.) (με την αντων. *οπού*) ενώ (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 9): *εκεί οπού οι ἄρχοντες ἤλπιζον να τον ἔχουν βοηθὸν-τους... εφάνη ενάντιος των αρχόντων κατὰ πολλὰ* Σουμμ., Ρεμπελ. 184. **6**) (Για να δηλώση αποδοκιμασία, αγανάκτηση, κλπ.) (Η χρήση και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 10): *Όφου! μαντάτο ἄπονον, κακὸν εκεί μαντάτο, οπού 'πεσεν στον Χάνδακα με τη φωτιὰ γεμάτο* Τζάνε, Κρ. πόλ. 511[19].

εκειδά, επίρρ., Κατά «ζουράρη» 366.

Από το επίρρ. *εκεί* και το μόρ. *δά*. Η λ. στο Βλαστὸ (λ. *εκεί*) και σήμ. (Δημητράκ.).

Εκεί (Η σημασ. στο Βλαστό, ό.π. και σήμ., Δημητράκ.): *εγόρασε και ἄλλο ἕνα χωρίο τσι Δεκαρχιώτες και του Καλαφάτη κ' εκειδὰ τσι κάνει τσι ζοῦρες πάλι περισσότερες* ό.π.

εκείθεν, επίρρ., Ελλην. νόμ. 572[10-1], Διγ. Ζ 4070, Διγ. (Trapp) Gr. 233, 2322, Βέλθ. 1108, Χρον. Μορ. Η 731, 1053, Χρον. Μορ. Ρ 360, 1279, 1523, 4528, Λίβ. Ρ 952, Λίβ. Esc. 2737 (κριτ. υπ.), Αχιλλ. L 1175, Γεωργηλ., Βελ. 225, Αλεξ. 547, 611, 1355, 2047, 2849, Πένθ. θαν.[2] 10, 525, Διήγ. ωραιότ. 653, Διγ. Άνδρ. 347[28]· *εκείθε*, Βέλθ. 908, 1194, Πόλ. Τρωάδ. 198, Χρον. Μορ. Ρ 910, Τζαμπλάκ. 98, Θησ. Πρόλ. [224], Αλεξ. 509, 514, Πένθ. θαν.[2] 20, 32, Πανώρ. Γ' 386· *εκείθενε*, Ευγέν. 884· *εκείθες*, Χρον. Μορ. Ρ 1920, Συναξ. γαδ. 300, Απόκοπ. 80, Πικατ. 37, Πεντ. Γέν. XIX 9· *εκείθες* ή *'κείθες*, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 167, Κατά «ζουράρη» 28· *'κείθε*, Κορων., Μπούας 56, 69, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 755, Σοφ. πρεσβ. Β 262· *'κείθεν*, Πτωχολ. Ν 525, Αλεξ. 2037· *'κείθες*, Σοφ. πρεσβ. Β 162, Τζάνε, Κρ. πόλ. 291[5], 521[20].

Το αρχ. επίρρ. *εκείθεν*. Ο τ. *εκείθε* στο Somav. (λ. *εκεί*) και σήμ. (Δημητράκ.). Τ. *κείθεν* αρχ. (L-S, λ. *εκείθεν*). Ο τ. *κείθε* και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Αποκεί (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *οι Φράγκοι εξέβησαν εκείθεν εκ την πόλιν* Χρον. Μορ. Η 731· **β**) από την άλλη μεριά: *τον Γαλατὰν τους δίδει, που ένι σιμὰ της πόλεως, εκείθεν του λιμιώνος* Χρον. Μορ. Ρ 1279. **2α**) Εκεί, πέρα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I2 και σήμ., Δημητράκ., λ. *εκείθε* 3): *Ακόμη δύο εκκλησιές εκείθεν εβρεθήκαν* Διήγ. ωραιότ. 653· *με δίχως ανακάτωσην πλειὰ 'κείθες εσταθήκαν* Τζάνε, Κρ. πόλ. 521[20]· *ογιὰ καμπόση-μου δουλειὰ απ' ἔχω εκείθε κάτω* Πανώρ. Γ' 386· **β**) ἐκφρ. *εδώθες ή εκείθες, εδώ κ' εκείθες, εδώθ' εκείθεν*=εδώ κ' εκεί, πέρα-δώθε: *ο λογισμός-τους πάντοτε εδώθ' εκείθεν τρέχει* Πένθ. θαν.[2] 525· *μὴ πάγη το κεφάλισου εδώθες ή εκείθες* Συναξ. γαδ. 300. **3**) Προς τα εκεί (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *όπου μας οδηγεί ο καιρός εκείθε ας 'κλοθοῦμεν* Πένθ. θαν.[2] 20. **4**) (Χρον.) ἐκφρ. *αποτότε και εκείθεν*=αποτότε και στο εξής: *Ο δὲ πατήρ-του ο αμιράς αποτότε και εκείθεν των χρόνων δὲν τον ἔμελλεν πλέον διὰ πολέμους και ανδραγαθίες* Διγ. Άνδρ. 347[28].

εκείνος, αντων., Σπαν. Α 416, 423, Γλυκά, Στ. 280, Προδρ. III 325b (χφφ. HVSAgC) (κριτ. υπ.), IV 191, Μανασσ., Χρον. 6358, Ασσίζ. 65[8,9], 132[15], 337[9], 410[5], 417[25], 429[28], Διγ. Ζ 1286, 1300, 2762, Χρον. Μορ. Η 781, 1381, Χρον. Μορ. Ρ 4504, 4530, Λίβ. Sc. 1919, Ιμπ. 244, Βεν. 21, Αργυρ., Βάρν. Κ 357, Μαχ. 88[13], 198[2], Σφρ., Χρον. μ. 142[22], Πεντ. Γέν. III 9, Βυζ. Ιλιάδ. 79, 226, 368, 463, 472, 1024, 1126, Αιτωλ., Μύθ. 58[16], Χρον. σουλτ. 45[20], Πανώρ. Δ' 43, Ερωφ. Αφ. 5, 25, Πρόλ. 25, 46, 125, Α' 197, 212, 246, 317, 368, 387, 388, Ιντ. γ' 101, 110, Δ' 55, 60, 116, 328, 419, 447, 470, 533, 589, 641, 643, Διγ. Άνδρ. 315[22], 342[16], Ερωτόκρ. Α' 337, 457, 544, 606, 792, 882, 1142, 1152, 1171, 1176, 1181, 1219, Β' 617, 806, 866, 872, Χριστ. διδασκ. 159, Τζάνε, Κρ. πόλ. 226[27], κ.π.α.· *εκειός*, Εβρ. ελεγ. 162, Ευγέν. Πρόλ. 132, 137, 771, 1093, Διακρούσ. Αφ. 59· *κείνος*, Διγ. Ζ 91, 162, 3429, Πτωχολ. Ρ 332, Λίβ. Ρ 1355, Μαχ. 10[32], 304[4], Θησ. (Foll.) I 71, Αλεξ. 128, Κορων., Μπούας 62, 70, 75, 128, Τριβ., Ρὲ (Ζώρ.) 26, 227, Βυζ. Ιλιάδ. 410, Αιτωλ., Μύθ. 67[11], Θρ. Κύπρ. Κ 358, Θρ. Κύπρ. Μ 338, 757, Κυπρ. ερωτ. 94[55], Πανώρ. Α' 173, 432, Β' 90, Γ' 69, 108, Ε' 221, 243, 245, Ερωφ. Πρόλ. 41, 44, 53, 55, Α' 235, 273, 303, 331, 397, Δ' 287, 300, 377, 387, 397, 421, Ερωτόκρ. Α' 27, 475, 733, 861, 911, 921, 1192, 1242, 1301, Θυσ.[2] 484, Λίμπον. 272, 368, Διακρούσ. 97[20], κ.π.α.· αιτ. αρσ. *εκεινονά*, Ερωτόκρ. Α' 1660, Β' 553· αιτ. θηλ. *εκείν*, Ασσίζ. 402[18], 407[31].

Η αρχ. αντων. *εκείνος*. Ο τ. *κείνος* αρχ. (L-S) και σήμ. (Πρωΐας Λεξ.). Ο τ. *εκειός* στον Κατσαΐτ., Ιφ. Αφ. 129, Β' 622, Θυ. Αφ. 89, Δ' 177 και σήμ. σε ιδιώμ. (Ανδρ., Λεξ., λ. *εκειός* και Pern., Et. linguist. Β' 224-5). Η αιτ. θηλ. *εκείν* και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 538). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Εκείνος, αυτός (για κάπ. ή κ. συνήθως μακρινό) (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εκείνου του τραγουδιστή τση νύκτας εθυμάτο* Ερωτόκρ. Α' 544· *πάλι εκείν' η πεθυμιὰ δὲ θέλει να μου λείψη* Ερωτόκρ. Α' 337· *θέλω την κάμει να το πῆ κ' εκείνη μοναχήτση* Ερωφ. Δ' 447· ἐκφρ. *τούτα κείνα*=διάφορα: *με τη νένα-τζη συχνιὰ εμίλιε τούτα κείνα* Ερωτόκρ. Α' 475. **2α**) (Με αναφ. πρόταση για να δηλωθῆ αυτό για το οποίο γίνεται λόγος) όποιος, όσοι, ό,τι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *εκείνος που παιδεύγετο η πεθυμιά-ντου σβήνει* Ερωτόκρ. Α' 1171· *κείνη που ρέγουμέστανε στο νοῦμας τηνε βάνει* (ενν. *ο ἔρωτας*) Ερωτόκρ. Α' 1301· *ὀφκαιρα βασανίζουνται εκείνοι που κοπιοῦσι* Ερωτόκρ. Α' 1176· *εκείνο που μου λέτε σεὶς δὲν πρέπει, μηδὲ μοιάζει* Ερωτόκρ. Α' 606· *ένι μετὰ ταῦτα κρατημένος να μου δανείση μετὰ ταῦτα εκεῖνον τὸ μου ετάχτην να μου δανείση* Ασσίζ. 410[5]· *πολλοὺς αιχμαλωτίσαν, εκτὸς κεινοὺς που σκότωσαν και το αίμα-τους που χύσαν* Κορων., Μπούας 62· **β**) (με το «εκείνο» και αναφ. πρότ. για να δηλωθῆ το ακόλουθο): *Εις εκείνο οποὺ αυτὲς δὲν εναντιώνουνται εις το θέλημα του Θεοῦ* Χριστ. διδασκ. 159. **3**) Περίφημος, ξακουστός, γνωστός (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *εκ γενεᾶς υπάρχουσαν των Δουκάδων εκείνων* Διγ. Ζ 1300. **4α**) (Ως επαναληπτική):

δουλευτής-του γράφτηκα και μετά κείνον είμαι Ερωτόκρ. Α′ 1242· *στον ίδιον πόθο σπούδαζε, σ' εκείνον επορπάτει* Ερωτόκρ. Α′ 882· *Χαρές ελπίζει ο βασιλιός και γάμους λογαριάζει* (παραλ. 1 στ.) *κ' εκείνο πρίκες και καημοί θε να τονε πλακώσου* Ερωφ. Πρόλ. 125· *έφεραν α′ γιατρόν κ' εκείνος ο γιατρός συμπαύγει μετά-μου* Ασσίζ. 429^{28}· **β**) ο ίδιος: *δὲν πρέπει, ὠ φιλάργυρε, τοιοῦτον να λυπήσαι, ότι και πρώτα κ' ύστερα εκείνος πάντα είσαι* Αιτωλ., Μύθ. 58^{16}. **5**) (Ως αυτοπαθής): *ειδὲ ανὲν και βιάση ο λίζιος τον πτωχόν και ο πτωχός διαφεντεύγοντα το κορμίν-του να λαβώση τον λίζιον ή τον καβαλάρην, να τον κρινίσκουν ως γιὸ νὰ 'χεν δώσειν άλλου πτωχοὺ ως γιὸν εκείνον* Μαχ. 88^{13}· *ισιάστησαν οι δύο αδελφοί, ο πρώτος ν' ενεμείνει* (παραλ. 1 στ.) *κι' ο δεύτερος από τους δύο μισίρ Γουλιάμος άκω* (παραλ. 1 στ.) *να εύρη φουσάτα όσα ημπορεί να επάρη μετά εκείνον* Χρον. Μορ. Η 1381. **6**) (Με προηγ. ή επόμ. έναρθρ. ουσ. που δηλώνει χρόνο για να δηλώσουμε κ. μακρινό) (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 9): *διότι τους χρόνους εκεινοὺς η πόλις γὰρ της Ρώμης τον κόσμον όλο αφέντευεν, όλην την οικουμένην* Χρον. Μορ. Η 781· *Δὲν είχ' εκείνον τον καιρὸ ουδὲ κύρη, ουδὲ μάννα* Ερωτόκρ. Β′ 617· *κάνει-του πολὺ κακὸ εκείνην την ημέρα* Ερωτόκρ. Β′ 872. **7**) Έκφρ. *μ' όλον εκείνο*=παρ' όλα αυτά: *Αθούσα, ...κάτεχε από μένα το πως αγάπη μπιστική ἀν είχα γνωρισμένα νά 'τον αυτή του Γύπαρη, εγὼ μ' όλον εκείνο σε βρόχια κιανενός αντρός να πέσω δὲν αφήνω* Πανώρ. Δ′ 43. **8**) Έκφρ. (για να δηλωθή αιτία) *για κείνο*=γι' αυτό: *Ξύπνησε, κανακάρη-μου, κ' εγὼ 'μαι που σε κράζω· δουλειὰ σε θέλω βιαστική, για κείνο σε σπουδάζω* Θυσ.^{2} 484· *Στα χέρια-μου εγεννήθηκες, μιτσή ανάθρεψά-σε· χίλιες βολές σ' εβύζασα κ' εκοντοφάσκιωσά-σε· για κείνο πλιὰ καλύτερα σ' έχω παρὰ παιδί-μου* Πανώρ. Γ′ 69· *κλαίγει, θαρώ, κι' ο βασιλιός, για κείνο δὲ σηκώνει τ' αμμάτια-του να τηνε δῆ* Ερωφ. Δ′ 397. **9**) Έκφρ. *την ώρα κείνη*=τότε: *μα κάτεχέ-το πως ζιμιὸν απού την ώρα κείνη πρίκα πολλή και βάσανο το λογισμό-μου κρίνει* Ερωφ. Α′ 397· *Μ' ανάθεμά-την τη χαρά, πού 'δε την ώρα κείνη* Ερωτόκρ. Α′ 861.

εκειός, αντων., βλ. *εκείνος*.

εκείσε, επίρρ., Προδρ. III 269 gv (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), Ευγεν., Δρόσ. Α′ 82, Καλλίμ. 499, 1384, 2410, Διγ. (Trapp) Gr. 3133, Διγ. Ζ 271, 315, 696, 1134, 1296, 2337, 2587, 2715, 2812, 4099, 4215, Διγ. (Trapp) Esc. 970, 1777, Βέλθ. 28, 404, Ερμον. Α 74, 118, Β 78, Ν 114, Χρον. Μορ. Η 500, 847, 884, 1520, 2808, 3377, 5765, Χρον. Μορ. Ρ 2042, 3694, 4517, Γράμματα Μετεώρ. 56^{7,8}, 69^{75}, 74^{12}, Βίος Αλ. 443, 636, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 632, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 6^{10}, 9^{36}, Χρησμ. Ι 111, Σφρ., Χρον. μ. 64^{10}, 94^{28}, 118^{11}, Γεωργηλ., Θαν. 43, Γεωργηλ., Βελ. 138, Συναξ. γυν. 809, Έκθ. χρον. 2^{7}, 5^{6}, 19^{9,18}, 67^{23}, 76^{1,2}, 77^{21}, Βυζ. Ιλιάδ. 794, 840, 852, Βίος γέρ. V 95, Παΐσ., Ιστ. Σινά 392, 551.

Το αρχ. επίρρ. *εκείσε*.

1) (Προκ. για στάση) εκεί (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S στη λ. II. Βλ. και Χατζιδ., ΜΝΕ Α′ 453): *Αυτός δ' όλως οὐκ ήθελεν προσκαρτερεὶν εκείσε, αλλὰ ταχὺ εβούλετο ελθεὶν προς την μητέρα* Διγ. Ζ 696· *εκείσε θάπτει τον αυτού πανευτυχή πατέρα* Διγ. Ζ 4099. **2**) Έκφρ. *ο εκείσε κόσμος*=ο άλλος κόσμος (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. I2): *σήμερον γὰρ πληρώνει-με ο θάνατος κ' υπάγω· καλή-μου, μὴ με δικαστὴς εις τον εκείσε κόσμον, μὴ ισταθώμεν αμφότεροι εις το δεινὸν κριτήριον* Διγ. (Trapp) Esc. 1777.

εκεχειρία η· *ε γ κ ε χ ε ι ρ ί α*, Έγγρ. αχρον. (Πατρινέλης, ΕΜΑ 12, 1962, 162^{11}).

Το αρχ. ουσ. *εκεχειρία*.

Ευκαιρία, αφορμή (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 2): *προς εξωτερικὴν δύναμιν αποβλέπειν, ὡς ἀν δι' αυτής εγκρατὴς αλλοτρίου δικαίου γένηται και πρόσκομμα πέλων και οδηγός των εις κακίαν ετοίμων, ως εγκεχειρίαν εκ τούτων ζητούντων πάντως της προς τα εναντία μετατροπής* ό.π.

εκζαλίζομαι, Hist. Imp. (Rochow) 58 (κριτ. υπ.).

Από την πρόθ. *εκ* και το *ζαλίζομαι*.

Ξεζαλίζομαι: *ίνα εκάστη τούτων έχη ιδίως τας εξόδεις αυτής από βασιλικὼν χρημάτων...έως οὐν να εκζαλισθούσιν από την δυσωδίαν της θαλάσσης* ό.π.

εκζεστός, επίθ., Προδρ. III 147, 276, IV 62, Αχ. Σπαν. (Eideneier) Α 37, 450, Β 108, 210, D 1146, 1692, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 372· *έ γ ζ ε σ τ ο ς*, Προδρ. III 147 (χφ. g) (κριτ. υπ.).

Το μτγν. επίθ. *εκζεστός*.

Βραστός (Η σημασ. μτγν., L-S. Βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Ε′ 48): *καραβίδας εκζεστάς, τηγάνου καριδίτσας* Προδρ. III 276· *ήλιον εκζεστόν, άνεμον κοπανιστὸν* Αχ. Σπαν. (Eideneier) Α 450.

Το ουδ. του επιθ. ως ουσ.=είδος βραστού φαγητού: *Πρώτον διαβαίνει το εκζεστόν, ψησσόπουλον μπουρδάτον, και δεύτερον περίχυμα* Προδρ. III 147.

εκζέω, Ορνεοσ. αγρ. 540^{7}.

Το αρχ. *εκζέω*.

Βράζω κ. (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *σευτλόρριζον εκζέσας και εις τον αυτὸν ζωμὸν συμμίξας αργαλικὸν* ό.π.

εκζητώ, Μανασσ., Χρον. 6197, Χρον. Μορ. Η 7329, Χρον. Μορ. Ρ 264, 5041, Θεολ., Τζίρ. 358^{6}, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 1^{25}, 10$^{27-8}$, Ψευδο-Σφρ. 544^{18}, Αιτωλ., Βοηβ. 14, Ιστ. Βλαχ. 477, Διγ. Ο 1224· *ε ξ ε ζ η τ ώ*, Χρον. Μορ. Η 278, 7333, 7630, 8704.

Το μτγν. *εκζητέω*. Η λ. και σε παπυρ. (L-S, λ. *εκζητέω*) και σήμ. η μτχ. παρακ. (Δημητράκ.).

1) Ζητώ επιμόνως κάπ. ή κ. (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S, ό.π. 1): *το πώς τον εξεζήτησαν οι ευγενείς κοντάδες* Χρον. Μορ. Ρ 264· *αφιλονείκως και ανερεθίστως τα βουλητὰ εκζητούντες* Θεολ., Τζίρ. 358^{6}. **2**) Επιθυμώ κ. (Η σημασ. μτγν., Steph. Θησ. 413C): *αγάπην, τρέβα εξεζητεί να ποιήση μετ' εκείνον* Χρον. Μορ. Η 8704. **3**) Παρακαλώ κάπ.: *Τον Άδην εξεζήτησα ολίγον να μ' αφήση* Αιτωλ., Βοηβ. 14· *τον Θεὸν εκζητήσαντες* Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 1^{25}.

εκθαμβίζομαι· *(ε) χ τ α μ π ί ζ ο μ α ι*, Πεντ. Γέν. XLV 3, Έξ. XV 15.

Από τον αόρ. του *εκθαμβούμαι* κατά τα ρ. σε *-ίζομαι*.

Μένω έκπληκτος, τρομάζω: *είπεν ο Ιοσέφ προς τα αδέρφια-του· εγὼ ο Ιοσέφ...δὲν εμπόρεσαν τα αδέρφια-του να απιλογηθούν αυτόν, ότι εχταμπίστηκαν από ομπροστέ-του* αυτ. Γέν. XLV 3.

εκθάμβισμα το· *'χ τ ά μ π ι σ μ α*, Πεντ. Λευιτ. XXVI, 16.

Από το *εκθαμβίζομαι*>*'χταμπίζομαι* και την κατάλ. *-μα*.

Κατάπληξη, τρόμος: *απατά εγώ να κάμω ετούτο εσάς και να αναγράψω απάνου-σας χτάμπισμα των πυρίσμω και των παροξύσμω* ό.π.

έκθαμβος, επίθ., Βίος Αλ. 3485, 5253, 5973.

Το μτγν. επίθ. *έκθαμβος* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

᾽Εκπληκτος (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *Ορών ούν ταύτ᾽ Αλέξανδρος ἐκθαμβος εγεγόνει* αυτ. 5253.

εκθαμβούμαι, Γλυκά, Αναγ. 136, Μακρεμβ., Υσμ. 204^{12}, Μανασσ., Χρον. 5272, Καλλίμ. 209, 789, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1530, Αγαπ., Νέος Παράδ. σ. 313· *ε ξ ε θ α β ο ύ μ α ι,* Παρασπ., Βάρν. C 448· *ε ξ ε θ α μ β ο ύ μ α ι,* Βυζ. Ιλιάδ. 1079.

Από το μτγν. *εκθαμβέω.* Η λ. και στα Ορφικά (L-S).

(Μέσ.) μένω κατάπληκτος, τρομάζω (Η σημασ. στα Ορφικά, L-S, λ. *εκθαμβέω* I): *είδαν, εξεθαμβήθησαν, ετράπησαν, εφύγαν* Καλλίμ. 209.

εκθανατώνω, Πτωχολ. P 40.

Από την πρόθ. *εκ* και το *θανατόω.*

Σκοτώνω (Πβ. L-S, λ. *θανατόω* I1): *᾽Αλλα παίρνουν και άλλα τρώσι, άλλους δὲ εκθανατώνουν* ό.π.

εκθαυμάζω· *ε ξ ε θ α υ μ ά ζ ω,* Λόγ. παρηγ. L 509, Λίβ. Sc. 758.

Το μτγν. *εκθαυμάζω.*

Θαυμάζω υπερβολικά (Η σημασ. μτγν., L-S): *Εύρεν η κόρη την γραφήν, εύρεν το δακτυλίδιν, στέκει, εξεθαυμάζει-το, κρατεί, φορεί, θεωρεί-το* Λίβ. Sc. 758.

εκθειασμός, ο, Ερμον. Ψ 202.

Η λ. σε σχόλ. (L-S).

Θαυμασμός: *εκθειασμόν του κάλλους* ό.π.

εκθερίζω, Μανασσ., Χρον. 2002, 3826, 4159, 5610, Δούκ. 143^{14}.

Το αρχ. *εκθερίζω.*

1) (Μεταφ.) κόβω κ. πέρα-πέρα (Βλ. L-S στη λ. 2): *τας οφιώδεις κεφαλάς της ύδρας εκθερίζει* Μανασσ., Χρον. 5610· *την χείρα γάρ την δεξιάν εξεθερίσθη ξίφει* Μανασσ., Χρον. 3826· *άν πρότερον εκθερισθή της κεφαλής τας τρίχας* Μανασσ., Χρον. 4159. **2**) (Προκ. για ανθρώπους) θανατώνω (Πβ. L-S στη λ. 1): *εξαναστάς εκέλευσεν εκθερισθήναι ξίφει πολλούς* Μανασσ., Χρον. 2002.

εκθερμαίνω, Μανασσ., Χρον. 4366.

Η λ. στον Αριστ.

Ενισχύω ψυχικώς: *προσφέρεται κολακικώς, ελπίσιν εκθερμαίνει* ό.π.

έκθεσις η, Διάτ. Κυπρ. 505^{24}, Act. Xér. 10^{23,55}, ᾽Εκθ. χρον. 1^{1}.

Το αρχ. ουσ. *έκθεσις.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Δημόσια γνωστοποίηση (Η σημασ. μτγν. και σε επιγρ., L-S στη λ. IV): *τον εμφανούμενον ισασμόν εκδίδομεν και έκθεσιν διηνεκή εκ μέρους των αμφοτέρων εκκλησιών* Διάτ. Κυπρ. 505^{24}. **2**) Εξιστόρηση (Βλ. Lampe, Lex. στη λ. 1α. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 9): *᾽Εκθεσις χρονική, συντομωτέρα, συντεθείσα εν απλότητι λέξεων* ᾽Εκθ. χρον. 1^{1}.

εκθέτω, Δούκ. 151^{2}.

Από το αρχ. *εκτίθημι.* Η λ. και σήμ. ως λόγ.

(Μέσ.) κοινοποιώ (Για τη σημασ. πβ. L-S, λ. *εκτίθημι* III1): *εξέθετο γάρ δόγμα* ό.π.

εκθηλάζω, Μανασσ., Χρον. 5921.

Το μτγν. *εκθηλάζω.* Η λ. και σε σχόλ. (Steph., Θησ.).

(Μεταφ.) (προκ. για δέντρο) «θηλάζω» από τη γή, απομυζώ (Πβ. L-S): *ώς εί τι δένδρον μαρανθή χειμώνος επελθόντος και πάλιν εκθηλάσειε και πάλιν εξανθήσει* ό.π.

εκθηλύνω, Μανασσ., Χρον 589.

Το μτγν. *εκθηλύνω.* Η λ. και σε σχόλ. (Steph., Θησ.).

Κάνω κάπ. θηλυπρεπή (Η σημασ. μτγν., L-S Suppl.): *ός* (ενν. *ο Σαρδανάπαλος*) *εκθηλύνας εαυτόν και γυναιξί συγκλείσας* ό.π.

εκθλίβω, Ιερακοσ. 471^{2}, Δούκ. 57^{4}, Ψευδο-Σφρ. 396^{7}.

Το αρχ. *εκθλίβω.*

1) Πιέζω κ. ώστε να βγάλη κ. (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. 1): *σύ δὲ πτύξας αυτόν σαβάνῳ τους τόπους ἐκθλίψον έως ού αιμαχθώσιν* Ιερακοσ. 471^{2}· πιέζω κ. για να βγή το περιεχόμενο, στίβω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 3): *ποίαν βοτάνην εκθλίβουσιν, ίνα ποιήσωσιν έμπλαστρον εις την νόσον* Δούκ. 57^{4}. **2**) Καταστρέφω: *ίνα μή τα αλμυρά ύδατα δυνηθώσιν εκθλίψαι το έργον* Ψευδο-Σφρ. 396^{7}.

εκθροώ, Μανασσ., Χρον. 1122.

Το μτγν. *εκθροέω.*

Τρομάζω κάπ. (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. II): *έχουσα γούν κατά γαστρός και πρός το τίκτειν ούσα, φοβήτροις εκτεθρόητο νυκτέρων ονειράτων* ό.π.

έκθυμος, επίθ., Μανασσ., Χρον. 6287.

Το μτγν. επίθ. *έκθυμος.* Για τη λ. βλ. και L-S Κων/νίδη.

Σφοδρός (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ.): *ανήρ γιγαντοπάλαμος, οξύχειρ, ανδροφόντης, θρασύσπλαχνος, ευκάρδιος, πνέων οργής εκθύμου* ό.π.

εκθυμούμαι, Βίος Αλ. 5962.

Από την πρόθ. *εκ* και το *θυμούμαι.*

Φέρνω στο νού-μου, θυμούμαι: *Προπαρελθόντων ούν αυτοί κόπων επιμνησθέντες, προς δὲ και χώρας άλλης τε μιάς εκθυμηθέντες, ο πότος άν βραδύτερος αυτοίς προσεγεγόνει* ό.π.

εκθύμως, επίρρ., Μανασσ., Χρον. 3172.

Το μτγν. επίρρ. *εκθύμως* (L-S, λ. *έκθυμος*).

Εγκάρδια, ολόψυχα (Η σημασ. τον 6. αι., Preisigke-Kiessling, λ. *έκθυμος*): *άπαντες γάρ εκθύμως εφίλουν Βελισάριον οία πατέρα παίδες* ό.π.

εκκαίω, Μανασσ., Χρον. 4096, 6212, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 371, Act. Xér. 8^{16}, Χειλά, Χρον. 351, Δούκ. 381^{26}.

Το αρχ. *εκκαίω.*

Α' Ενεργ. **1α**) (Μεταφ.) ανάβω (Η σημασ. τον 4. αι., L-S, ό.π. ΙΙ1): *ταύτα γάρ ενθυμούμενος εκκαίομαι υπό του φίλτρου εκείνων* Χειλά, Χρον. 351· **β**) (προκ. για ευχή) παρακινώ: *ταύτα* (ενν. *τα νομίσματα*) *εκκόπτομεν από της σήμερον...διά τε την αυτών αξίωσιν και αγάπην και τας υπέρ ημών ευχάς των εν τη μονή ασκουμένων μοναχών, ιν' εκτενεστέρας και θερμοτέρας εκκαύσωμεν* Act. Xér. 8[16]. **2**) Εξάπτω, εξοργίζω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. ΙΙ1): *Ο δέ αρχιευνούχος συμβουλεύσας αυτόν του δούναι το παιδίον, ίνα μή εις οργήν εκκαύση τον τύραννον* Δούκ. 381[26]. **Β'** Μέσ. (μεταφ.) εξάπτομαι, εξεγείρομαι: *αλλά το πλήθος εκκαυθέν καθάπαξ εις μανίαν αυτό το πύρ, ώς έοικεν, υπερνικά το βρέμον* Μανασσ., Χρον. 6212.

εκκακώ, Γλυκά, Στ. 342.

Το μτγν. *εκκακέω.*

Χάνω το θάρρος μου, λιποψυχώ (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εκκακέω*): *αποβαλού τους λογισμούς, ανδρίζου και κρατύνου· απόκειται σοι στέφανος, μηδόλως εκκακήσης* ό.π.

εκκαλώ, Γλυκά, Στ. Β' 33, Ασσίζ. 26[21], Διγ. Ζ 2679, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[44], Ηπειρ. 231[11]· μτχ. *ε κ κ α λ ό μ ε ν ο ς,* Ασσίζ. 341[17].

Το αρχ. *εκκαλέω.*

Ι Ενεργ. **1**) Ονομάζω: *όν αγαπάς, ούκ οίδα πώς, και επί μνήμης φέρεις, φίλτατον τον αβέβαιον εκείνον εκκαλούσα* Διγ. Ζ 2679. **2**) Καλώ, προσκαλώ: *παραυτίκα δέ εκκαλούσι παράνυμφον από της Βλαχίας την καισάρισσαν* Ηπειρ. 231[11]. **3**) Μηνύω, καταγγέλλω: *Ο άρχων της χώρας εντέχεται...να βάλη εμπαλήν...διά να πολομά κρίσιν και δικαιοσύνην πάντας τους ερχόμενους έμπροσθέν-του να εκκαλέσουν* Ασσίζ. 26[21]. **ΙΙ** Μέσ. **1**) Παρακινώ κάπ. σε κ. (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S, λ. *εκκαλέω* ΙΙ3 Pass.): *όπως αυτοί προς έλεον εκκαλεσάμενοί-σε αμβλύνωσί-σου τον θυμόν* Γλυκά, Στ. Β' 33. **2**) Ασκώ έφεση (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εκκαλέω* IV): *Εάν εξενεχθή απόφασις κατά τινος απόντος, ο δέ γνούς μή εκκαλέσηται, ουκέτι δύναται προφάσει της ιδίας απουσίας την απόφασιν ανατρέπειν* Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[44].

Η μτχ. *εκκαλόμενος* ως ουσ.=ο κατηγορούμενος (Βλ. Steph., Θησ. 432 Α): *μετά ταύτα έρχεται εις την ημέραν-του ο αγκαλών και ουδέν ήρτεν ο εκκαλόμενος* Ασσίζ. 341[17].

εκκαρτερώ, Ευγεν., Δρόσ. Δ' 252, ς' 185.

Από την πρόθ. *εκ* και το *καρτερέω.*

α) Υφίσταμαι: *οδοιπορείν γάρ είχεν ουδαμού σθένος τω συμπιεσμώ των μελών, των οστέων, όν εξεκαρτέρησεν εκ κρημνισμάτων* αυτ. ς' 185· **β**) υπομένω: *πώς εξεκαρτέρησεν εκ φθόνου φόνον από Ζεφυρού της ερωτοληψίας;* αυτ. Δ' 252.

εκκατάγομαι, Διγ. Ζ 459.

Από την πρόθ. *εκ* και το *κατάγομαι.*

Κατάγομαι (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 452): *η δέ μήτηρ ημών αυτή από των κύρ-Μαγάστρων το γένος εκκατάγεται* ό.π.

έκκαυσις η, Βίος Αλ. 4586.

Η λ. στον Αριστ.

(Προκ. για κεραυνό) λάμψη (Πβ. L-S στη λ. Ι1 και Steph., Θησ. λ. *έκκαυμα* 435 Α): *ού κεραυνού την έκκαυσιν κατείδε τις ατρόμως* ό.π.

εκκεντρώνω, Αιτωλ., Βοηβ. 30.

Από την πρόθ. *εκ* και το *κεντρώνω.* Η λ. στον Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.

Μπολιάζω (εδώ μεταφ.): *ηθέλησες εξ ευγενούς κλάδου να εκκεντρώσης το γένος το ημέτερον και να το ημερώσης* ό.π.

εκκεντώ, Μανασσ., Χρον. 4104, 6516, Διγ. (Trapp) Gr. 2968.

Η λ. στον Αριστ. (L-S, λ. *εκκεντέω*).

1) Βγάζω (έξω) (Η σημασ. στον Αριστ., L-S, ό.π. 1): *κόρας εξεκέντησαν αυτού τας των ομμάτων* Μανασσ., Χρον. 6516. **2**) Κεντρίζω (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. ΙΙ1): *προς φυγήν ετράπησαν τους ίππους εκκεντούντες* Διγ. (Trapp) Gr. 2968.

εκκενώ, Γλυκά, Αναγ. 75, Μακρεμβ., Υσμ. 202[12], Ιερακοσ. 459[13].

Το αρχ. *εκκενόω.*

Α' Ενεργ. **α**) φρ. *εκκενώ την κόπρον*=αποπατώ: *μετ' ολίγον εκκενώσας την κόπρον ελευθερωθήσεται της βλάβης* Ιερακοσ. 459[13]· **β**) (μεταφ.) παρέχω: *ο δέ τις αυτών* (ενν. *των ονείρων*) *όλον βαλανείον εδημιούργησε καί μοι την Υσμίνην ξυνέλουσε και πάσας ερωτικάς εξεκένωσε χάριτας* Μακρεμβ., Υσμ. 202[12]. **Β'** (Μέσ.) αδειάζω: *ώς εκκενούσθαι τας αυτών γαστέρας τας παμφάγους* Γλυκά, Αναγ. 75.

εκκεραμώνω, Προδρ. Ι 85.

Από την πρόθ. *εκ* και το *κεραμώνω.*

(Προκ. για στέγη) διορθώνω, επισκευάζω: *Θύραν ούκ ήλλαξας ποτέ, σανίδιν ούκ ευψύχει, ποτέ ούκ εξεκεράμωσας, ουδέ ανερράψω τοίχον* ό.π.

εκκερδίζω, Διγ. (Trapp) Gr. 3447.

Από την πρόθ. *εκ* και το *κερδίζω.*

Κερδίζω, αποκτώ: *Πάντως διά την άπειρον αγάπην-σου, φιλτάτη, ταύτα πάντα πεποίηκα, ίνα σε εκκερδίσω* ό.π.

εκκλημα(ν) το, βλ. *έγκλημα(ν).*

εκκληρονομώ· *ε κ κ λ ε ρ ο ν ο μ ώ,* Πεντ. Αρ. XXXII 39.

Από την πρόθ. *εκ* και το *κληρονομώ.*

Διώχνω (από χώρα): *εδιάβηκαν παιδιά του Μακίρ υιός του Μανασσέ εις τη Γιλεάδ και εκατυπόταξάν-την και εξεκλερονόμησεν τον Εμόρι ός εις αυτήν* ό.π.

εκκλησία η, Σπαν. Ο 50, Ασσίζ. 6[19], 249[5], 384[18], Ελλην. νόμ. 566[11], Διάτ. Κυπρ. 510[25], Χρον. Μορ. Η 813, 2011 (γεν. πληθ. *εκκλησίων*), 2632, 4359, Χρον. Μορ. Ρ 5048, Φυσιολ. Β 10[6], Χειλά, Χρον. 350, Μαχ. 198[9], Δούκ. 323[9], Σφρ., Χρον. μ. 142[11], Συναξ. γυν. 894, Διήγ. Αγ. Σοφ. 147[3], 148[24], Έκθ. χρον. 16[6], 75[3], Κορων., Μπούας 66, Αχέλ. 196, Ιστ. πατρ. 127[12], 189[11], Μ. Χρονογρ. 37[28], Αλφ. 15[10], Σεβήρ., Ενθύμ. 28, Σεβήρ., Διαθ. 191δίς, Χίκα, Μονωδ. 142, Ιστ. Βλαχ. 33, Μεταξά, Επιστ. 47δίς, Βακτ. αρχιερ. 184, Λίμπον. 493, κ.π.α.· *ε κ κ λ η σ ά,* Φορτουν. (Vinc.) Γ' 190· *ε κ κ λ η σ ι ά,* Διδ. Σολ. Ρ 136, Προδρ. IV 263, Πουλολ. 95, Παρασπ., Βάρν. C 26, Σφρ., Χρον. μ. 80[7],

Γεωργηλ., Βελ. 4, Απόκοπ. 471, Ιμπ. (Legr.) 996, Κορων., Μπούας 66, Πένθ. θαν.^{2} 584, Λεηλ. Παροικ. 502, Τζάνε, Κρ. πόλ. 170^{5}, 199^{5}, 539^{15}, 547^{2}, κ.π.α.· *ε κ κ λ η χ ι ά,* Θρ. Κύπρ. Κ 425, 709· *'κ λ η σ ά,* Τζάνε, Κρ. πόλ. 562^{17}· *'κ κ λ η σ ί α,* Συναξ. γυν. 1162, Σκλάβ. 37, Θρ. Κύπρ. Κ 427, Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 374· *'κ κ λ η σ ι ά,* Τζάνε, Κρ. πόλ. 174^{20}.

Το αρχ. ουσ. *εκκλησία*. Ο τ. *εκκλησά* και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Δ' 572)· βλ. και Οικονομίδη, Αθ. 56, 1956, 219. Για τον τ. *'κλησία* βλ. Παπαδ. Α., ΛΔ 3, 1941, 12. Οι τ. *εκκλησιά* και *'κλησιά* και σήμ. (Δημητράκ., λ. *εκκλησία*). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Το σύνολο των χριστιανών (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II2. Βλ. και Δημητράκ. στη λ. 6): *Εἰ γὰρ και ιδιώτης ἠν, αλλὰ καλῶς εκυβέρνει την εκκλησίαν Χριστοῦ* Ἐκθ. χρον. 75^{3}. **2**) Το σύνολο των νόμων που διέπουν την εκκλησία (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. H1): *βασιλείας ουρανῶν γίνονται κληρονόμοι καθὼς το θέλ' η εκκλησιά, των χριστιανῶν οι νόμοι* Πένθ. θαν.^{2} 584. **3**) Η επίσημη αυτοκέφαλη εκκλησιαστική εξουσία ενός κράτους (Η σημασ. τον 4. αι., Preisigke-Kiessling III, Abschn. 12, 257^{38} και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 6): *η εκκλησιά της Ρώμης* Παρασπ., Βάρν. C 26· *η εκκλησία των Γραικῶν του ρηγάτου της Κύπρου* Διάτ. Κυπρ. 510^{25}. **4**) Η εκκλησία ως διοικητική εξουσία (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex. στη λ. A5): *Ρηγάδες μὲν και βασιλεῖς μετὰ της εκκλησίας ἐκπαλαι πάντες μοίρασαν πάσας τοποθεσίας* Κορων., Μπούας 66. **5**) Λειτουργία (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex. στη λ. N3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 8): *ἐχω και περιορισία, να λείπω από την εκκλησία* Συναξ. γυν. 894. **6α**) Χριστιανικός ναός (Η σημασ. στον Ιουστινιάνειο κώδ., L-S στη λ. II2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 7): *Μικρὴ εκκλησία ἐναι εκεί, Ἁγιον Νικόλαν λέγουν* Χρον. Μορ. Ρ 5048· **β**) έκφρ. *μεγάλη εκκλησία*=η Αγία Σοφία (Η σημασ. τον 6. αι., Du Cange· βλ. και Sophocl. στη λ. 3): *Ιουστινιανός... και της μεγάλης εκκλησιάς Αγιὰς Σοφιὰς δομήτωρ* Γεωργηλ., Βελ. 4· *Την Αγίαν Σοφίαν την μεγάλην εκκλησίαν, πρῶτον μὲν την ἐκτισεν...* Διήγ. Αγ. Σοφ. 147^{3}. **7**) Ἐκφρ. *μητέρα ἠ μάνα των εκκλησιῶν*=μητρόπολη: *εντέχεται να γίνουνται της καθολικῆς εκκλησίας, τὴν λέγουν μάνα των εκκλησιῶν, τουτέστιν μητρόπολιν* Ασσίζ. 384^{18}· *εσυνάχθησαν εις την μητέρα των εκκλησιῶν, την καθολικὴν μεγάλην εκκλησίαν* Ιστ. πατρ. 127^{12}.

εκκλησιάζω, Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 4^{7}.

Το αρχ. *εκκλησιάζω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Μέσ.) ανήκω στην εκκλησία, εκκλησιάζομαι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 5. Βλ. και Passow, Handwört. στη λ. 2β): *Επίσκοπός εστιν επιτηρητὴς και επιμελητὴς πασῶν των εκκλησιαζομένων ψυχῶν των εν τη αυτοῦ επαρχίᾳ* ό.π.

εκκλησιάρχης ο, Προδρ. I 98, III 116, Act. Lavr. $60^{10,11}$, 63^{2}, 64^{28}, Ἐκθ. χρον. $27^{17,28}$, 33^{1}, Miklos.-Müller, Acta 5, 177, 180, 186, 245, Ιστ. πολιτ. 38^{21}, 44^{14}, Ιστ. πατρ. 98^{7}, 99^{4}, 115^{13}, Παΐσ., Ιστ. Σινά 500, 816, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 462· *'κ κ λ η σ ι ά ρ χ η ς,* Σουμμ. Παστ. φίδ. Δ' [400], Ε' [299].

Από το ουσ. *εκκλησία* και την κατάλ. *-άρχης*. Τ. *γκλησιάρχης* και σήμ. στη Νίσυρο (Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 211). Η λ. τον 9. αι. (Sophocl.) και στο Βλάχ.

Αυτός που έχει τη γενική φροντίδα της εκκλησίας (Η σημασ. τον 9. αι., Sophocl., και στο Βλάχ. Βλ. και Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 211, Κουκ., ΒΒΠ Ε' 179, Ϛ' 80, 82 και Κακουλίδη, Κρ. Χρ. 22, 1970, 495): *πάγει ο εκκλησιάρχης και θεωρεί εκείνον απου εφήκεν απο-*

σπέρας πως ουδεκὰν να κωλοσυρθῆ εμπόριεν, και ἠστεκεν εις την πόρταν με τα ανάκαράτου, εστέκετο ο εκκλησιάρχης και εξάνοιγέν-τονε και εξενίζετονε και...Τότε τρέχει ο εκκλησιάρχης και πάγει και λέγει-το του βικαρίου Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 462· *οὔτω δὴ ως 'πιμέλεια εἰν' τῳ εκκλησιάρχῃ* Παΐσ., Ιστ. Σινά 816· *ἐχεις-με προσμονάριον ομοῦ και εκκλησιάρχην, και κανονάρχην συν αυτοίς* Προδρ. I 98.

εκκλησίαρχος ο, Ἐγγρ. του 1287 (Τωμ., Αθ. 64, 1960, 13), Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 461· *'κ κ λ η σ ά ρ χ ο ς,* Ἐγγρ. του 1665 (Βουρδουμπάκη, Χρ. Κρ. 2, 1913, 390).

Από το ουσ. *εκκλησία* και το *-άρχω*.

Επιστάτης εκκλησίας: Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 461 κ.α.

• **εκκλησιαστικός,** επίθ., Act. Lavr. 54^{13}, Προδρ. IV 140 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), 142α (χφφ. gCSA) (κριτ. υπ.), Διάτ. Κυπρ. 502^{31}, Αρμεν., Εξάβ. Β' 1^{33}, Ηπειρ. 233^{16}, Ιστ. Ηπειρ. $XXXIII^{11}$, Ἐκθ. χρον. 47^{20}, Ιστ. πολιτ. 9^{21}, 38^{22}, 51^{7}, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 414, Δωρ. Μον. XXI, XXII, Σουμμ., Ρεμπελ. 192, Βακτ. αρχιερ. 156, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 21· *'κ κ λ η σ α σ τ ι κ ό ς,* Π.Ν. Διαθ. φ. 245α, 7, Φορτουν. (Vinc.) Β' 12· *'κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ό ς,* Μαχ. 66^{9}, 364^{8}, 514^{34}, Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.) 25, Βουστρ. 421, 426, 434, 437, 450, Ἀνθ. χαρ. 300^{33-4}, 301^{19}, Αχέλ. 2186, Τζάνε, Φυλλ. Ψυχ. 390, 473.

Το αρχ. επίθ. *εκκλησιαστικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Που ανήκει ή αναφέρεται στη χριστιανική εκκλησία (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *εἰ μὲν εκκλησιαστικὸν μέρος τι κατάσχω διὰ τεσσαρακονταετίας, δεσπόζω αυτοῦ* Αρμεν., Εξάβ. Β' 1^{33}· *εκκλησιαστικὰ εισοδήματα* Ἐκθ. Χρον. 47^{20}· *εκκλησιαστικὰς αποφάσεις* Διάτ. Κυπρ. 502^{31}. **2**) (Εκκλ.) θεοφοβούμενος: *ἠταν και πλέον εκκλησιαστικὸς και φοβόθεος από τους ἀλλους* Σουμμ., Ρεμπελ. 192.

Το αρσ. ως ουσ.=ο ιερωμένος, ο κληρικός (Η σημασ. τον 4. αι., Sophocl. στη λ. 2. Βλ. και L-S στη λ. II): *'Κκλησαστικοί και λαΐκοί το νόμο ελαττῶσα* Π.Ν. Διαθ. φ. 245α, 7· *του μητροπολίτου της παλαιάς Πάτρας με τους εκκλησιαστικοὺς-του* Δωρ. Μον. XXI.

εκκλησιαστικώς, επίρρ., Ελλην. νόμ. 516^{27}, 531^{5}, 544^{29}.

Από το αρχ. επίθ. *εκκλησιαστικός*. Η λ. τον 4. αι. (Sophocl.) και σήμ. (Δημητράκ.).

Σύμφωνα με τους κανόνες της εκκλησίας (Η σημασ. τον 4. αι., Sophocl.): *Ὅθεν κἀγὼ η δεῖνα αιτῶ την υμῶν αγιότηταν ως ἱνα εκκλησιαστικῶς και αποφανθικῶς ορίσης* αυτ. 531^{5}.

εκκλησίδιον το· *'κ κ λ η σ ί δ ι ν,* Χρον. Μορ. Η 5048.

Από το ουσ. *εκκλησία* και την κατάλ. *-ίδιον*.

Μικρή εκκλησία: *'Κκλησίδιν ἐνι εκεί μικρὸν τὸ λέουν Ἁγιον Νικόλαον* ό.π.

έκκλησις η, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{42} σχόλ.

Το μτγν. ουσ. *ἐκκλησις*. Η λ. και σε επιγρ. (L-S) και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Ἐφεση δίκης (Η σημασ. σε επιγρ., L-S στη λ. 1): *Ἐκκλητός εστιν ἐκκλησίς τινος των κριθέντων κατὰ τινος κρίναντος ως μὴ καλῶς κριθέντος* ό.π.

εκκλησούδιν το, Μαχ. 38^{17}.

Από το ουσ. *εκκλησία* και την κατάλ. *-ούδιν*. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 538).

Μικρή εκκλησία (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, ό.π.).

εκκλητεύω, Ασσίζ. 33[6,13,26,31], 34[7-8], 95[13,24], 127[11], 168[21], 204[17], 230[8], 249[9-10,17], 268[11], 335[4-5], 459[9], Αρμεν., Εξάβ. παράρτ. 3[45] σχόλ. δις· *ε κ κ λ η τ ε ύ γ ω,* Ασσίζ. 285[1].

Το αρχ. *ε κ κ λ η τ ε ύ ω.*

Α′ Ενεργ. **1**) Καταγγέλλω κάπ.: *Εὰν γένηται ότι εἰς ἀνθρωπος εκκλητεύει εις την αυλὴν απού έτερον* Ασσίζ. 230[8]· *η ασσίζα ορίζει...ότι κανείς ἀνθρωπος ουδέν χρὴ εκκλητεύειν εις ετέραν αυλὴν της βουργεζίας* Ασσίζ. 168[21]. **2**) Κατηγορώ: *τούτον το αγκάλεμαν ονομάζεται αμαρτία, διὰ τὸ εκκλήτευσεν τον αυθέντην-του* Ασσίζ. 33[6]. **3**) Κάνω έφεση (Η σημασ. στον Ευστ., L-S Κων/νίδη): *εάν δικαστὴς ευρήση τινὰ φανερὸν κλέπτην αναδειχθέντα και είπη δοῦναι αυτὸν την από των νόμων ωρισμένην ποινὴν του φανερού κλέπτου, ήγουν το τετραπλάσιον, οὐ δύναται ο καταδικασθεὶς λέγειν ότι αδικούμαι και εκκλητεύω* Αρμεν., Εξάβ. παράρτ. 3[45] (σχόλ.)· *τούτο γοῦν το πρόστιμον ωρισμένον από του νόμου ο δικαστὴς επιφέρει και οὐκ έσται εκκλητεύειν, κατά την ανωτέρω γραφείσαν παρατήρησιν* Αρμεν., Εξάβ. παράρτ. 3[45] (σχόλ.). **Β′** (Μέσ.) καταγγέλλω κάπ. για κ.: *Περί εκείνου οπού εκκλητεύεται έτερον...διά δαρμόν* Ασσίζ. 268[11].

εκκλήτισμα το, Ιερακοσ. 500[19].

Από την πρόθ. *εκ* και το αμάρτ. ουσ. *κλήτισμα* (Βλ. Steph., Θησ.).

Κάλεσμα: *του ιέρακος ασκηθέντος καλώς εν τοις εκκλητίσμασι* ό.π.

έκκλητος η, Αρμεν., Εξάβ. Α′ 4[17] σχόλ., 4[42], 4[42] σχόλ., 4[73] σχόλ., παράρτ. 3[45], 3[45] σχόλ. δις.

Το θηλ. του αρχ. επιθ. *έκκλητος* ως ουσ. Η χρ. μτγν. (Sophocl.).

Έφεση (Η σημασ. μτγν., Sophocl. στη λ. 1): *Έκκλητός εστιν έκκλησίς τινος των κριθέντων κατά τινος κρίναντος ως μὴ καλώς κριθέντος* αυτ. Α′ 4[42] σχόλ.· *εάν τις δικαζόμενος ομολογήση το χρέος, ειπών ότι τα απαιτούμενα εξ εμού νομίσματα αληθώς χρεωστώ, ούτος οὐκ έχει έκκλητον καταδικαζόμενος και απαιτούμενος· τί γάρ και διορθώσεται η έκκλητος;* αυτ. παράρτ. 3[45] σχόλ.

εκκληχιά η, βλ. *εκκλησία.*

εκκλίνω, Διάτ. Κυπρ. 502[30], 509[18], Βίος οσ. Αθαν. 241, Ηπειρ. 222[14], Απολλών. 16, Καναν. 77 D, Έκθ. χρον. 55[6], Ιστ. πολιτ. 67[20].

Το αρχ. *εκκλίνω.*

Α′ (Μτβ.) παρασύρω: *ο εχθρός και βάσκανος του γένους των ανθρώπων εις έρωτα σατανικόν κ' οίστρον θηλυμανίας εξέκλινε τον κύρην-της* Απολλών. 16. **Β′** Αμτβ. **1**) Απομακρύνομαι (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. II): *απ' αυτής εξέκλινεν ο δεσπότης και εις κακίαν και μίσος προς αυτὴν παρετράπη* Ηπειρ. 222[14]· *πίστεως καθολικής μὴ εκκλίνοντα* Διάτ. Κυπρ. 509[18]. **2**) (Προκ. για τον ήλιο) γέρνω: *προς δυσμάς εξέκλινε το φώς του ηλίου* Καναν. 77 D. Φρ. *εκκλίνω προς βίον*=γερνώ: *ει δὲ προς βίον εκκλίνει* Βίος οσ. Αθαν. 241.

εκκόλυμβος ο, Μανασσ., Αρίστ. I δ′ 4 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 69[4]].

Απο την πρόθ. *εκ* και το ουσ. *κόλυμβος.*

(Μεταφ.) αυτός που «κολυμπά» για ν' αποφύγη κάπ. κακό: *των κακών εκκόλυμβον οὐ δύναται γενέσθαι* ό.π.

εκκοπή η, Μανασσ., Χρον. 5121, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 19[19], Μικρ. χρον. Yale 72[r], Αγαπ., Νέος Παράδ. 156.

Το αρχ. ουσ. *εκκοπή.*

1) (Μεταφ.) «κόψιμο» (συνήθειας, κλπ.).: (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. 1) *πάσαν εκίνει μηχανὴν εις εκκοπὴν του πάθους* Μανασσ., Χρον. 5121· *«...εδίδαξε τους μοναχούς οὐ μόνον συμπάθειαν, αλλά και την εκκοπὴν του θελήματος»* Αγαπ., Νέος Παράδ. 156. **2**) Σφαγή: *έφθειρεν* (ενν. *ο σουλτάνος*) *πολὺν κόσμον και αφεντάδες μεγάλους εις την εκκοπὴν* Μικρ. χρον. Yale 72[r].

εκκόπτω, Ευγεν., Δρόσ. Β′ 144, Μανασσ., Χρον. 3047, 3309, 3910, 5102, Act. Xér. 8[14], Διγ. (Trapp) Gr. 767, Πουλολ. Z 224, Πουλολ. Αθ. 268, Βίος Αλ. 2359, 2592, Λίβ. Sc. 2997, Λίβ. Esc. 4172, Καναν. 61 A, Έκθ. χρον. 61[4], Εις Θεοτ. 34, Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 167[250].

Το αρχ. *εκκόπτω.*

1) Κόβω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I6): *το περιφερόμενον εκκόψαντα την χείραν* Μανασσ., Χρον. 5102· *όπως, απαντήσας τον Ογουρλού Μεεμέτη ερχόμενον, εκκόψη την αυτού κεφαλὴν* Έκθ. χρον. 61[4]· *τον χρύσεον εξέκοψαν βόστρυχον της Λιβύης* Μανασσ., Χρον. 3910. **2**) (Μεταφ.): δίνω τέλος *το πολύπονον αυτού της διαρτίας* (παραλ. 1 στ.) *την πρόθεσιν εξέκοπτε της δικαιοπραγίας* Μανασσ., Χρον. 3309· *Ας κακοπαθήσωμεν ολίγον εδώ πρόσκαιρα εκκόπτοντες τα κακά-μας θελήματα* Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 167[250]. **3**) Καταστρέφω (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. I2β): *Παρακαλώ-σε, δέσποινα, μετά πολλών δακρύων μὴ ο γλυκός-σου ο υιός, ο ποιητὴς και πλάστης, διά πολλάς άς έπραξα εκκόψη αμαρτίας* Εις Θεοτ. 34· *Ούτως εγώ δείλαιος εξεκοπτόμην* Ευγεν., Δρόσ. Β 144. **4α**) Διακόπτω κάπ. που μιλάει: *έτι δὲ λέγειν θέλουσα και έτερα τοιούτα, εκκόψας ο νεώτερος τη μητρί ούτως λέγει* Διγ. (Trapp) Gr. 767· *Δημάδης εξανίσταται, γενναίος ούτος ρήτωρ, έτερα μάλλον προσειπών: εκκόψας τον Αισχίνην* Βίος Αλ. 2592· **β**) (προκ. για συζήτηση) σταματώ, παύω: *λέγω· «Τί βραδύνομεν; αφήσωμεν τα πάντα και τα πολλά σιγήσωμεν, εκκόψωμεν τα πάντα...»* Λίβ. Sc. 2997. **5**) (Προκ. για χρόνια) αφαιρώ: *«...σὴν δὲ κακίαν μυσαχθεὶς και βεβηλοτροπίαν, εκκόπτων υπεξέκοψε τον δρόμον της ζωής-σου και χρόνους εκολόβωσε τέσσαρας προς τοις δέκα»* Μανασσ., Χρον. 3047. **6**) (Προκ. για εισφορά) καταργώ (Η σημασ. στον Πορφυρογ., Προς Ρωμαν. 43[129]): *τα ετησίως τελούμενα...πέντε νομίσματα υπέρπυρα... και ταύτα εκκόπτομεν από της σήμερον* Act. Xér. 8[14].

εκκουρκωμώνω, Πεντ. Γέν. XXIV 32.

Από την πρόθ. *εκ* και το *κουρκωμώνω (κουρκουμώνω).*

Ξεφορτώνω· ξεσαμαρώνω· ξεχαλινώνω: *ήρτεν ο ανὴρ εις το σπίτι και εξεκουρκώμωσεν τα καμήλια και έδωσεν άχερο και ταγή τα καμήλια* ό.π.

εκκρατώ, Διγ. Z 2469.

Από την πρόθ. *εκ* και το *κρατώ.*

Κυριαρχώ (Βλ. και Χατζιδ., ΜΝΕ Α′ 452): *ο Μουσούρ ως ανδρικός κι' ως ληστής οδοστάτης τας άκρας περιέτρεχε πρό εμού εκκρατήσας* ό.π.

εκκρεμώμαι, Ευγεν., Δρόσ. Β′ 69, Δ′ 231.

Από την πρόθ. *εκ* και το *κρεμώμαι.*

Κρέμομαι (από κάπου)· (εδώ) σκύβω: *Καλλιγόνην κατείδον...εκ θυρίδων άπλαστον εκκρεμωμένην* αυτ. Β' 69.

εκκρίνω, Φυσιολ. (Offerm.) G 46^{11} (έκδ. *εκρύει*· διορθώσ.).

Το αρχ. *εκκρίνω*.

Κάνω να ρεύση (Βλ. L-S στη λ. 4): *όταν δε ο άρρην οχεύη την θήλειαν, εκκρίνει το σπέρμα εις το στόμα* ό.π.

έκκριτος ο, Αρμεν., Εξάβ. Α' 3^{11}, Σφρ., Χρον. μ. 36^{30}, 42^{23}.

Το αρχ. επίθ. *έκκριτος* ως ουσ.

(Πληθ.) πρόκριτοι, προύχοντες (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. 1): *εξελθόντες οι του κάστρου έκκριτοι και πας ο λαός* Σφρ., Χρον. μ. 42^{23}.

εκκρούω, Μανασσ., Χρον. 4922, Διγ. Ζ 2874, Δούκ. 311^{6}.

Το αρχ. *εκκρούω*.

1) Εκτοξεύω, εκσφενδονίζω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I5): *Πρωί ούν βαλών πυρ εν τη βοτάνη και διαθερμανθέντος του πνεύματος και εκκρουσαμένης της πέτρας, απελύθη της χωνείας συν ήχω βαρεί* Δούκ. 311^{6}. **2**) Χτυπώ (Η σημασ. στη Σούδα, Steph., Θησ. 461C): *ο δε καλός αγωνιστής...* (παραλ. 1 στ.) *και τους οδόντας εκκρουσθείς και συνθλασθείς τας γνάθους και πάσαν άλλην ενεγκών κολάσεων ιδέαν* Μανασσ., Χρον. 4922. **3**) (Προκ. για όργανο) παίζω: *την θαμπούραν-μου λαβών εγώ εκ του πασσάλου, εκείνην μέν εξέκρουον, η κόρη δ' ετραγώδει* Διγ. Ζ 2874.

εκκυλίνδω, Ευγεν., Δρόσ. ς' 147, Μανασσ., Χρον. 683, 2872, 5110, 5604, 6165, Παράφρ. Μανασσ. 312, Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών κγ' δίς.

Το αρχ. *εκκυλίνδω*.

Ι Ενεργ. (προκ. για εξουσία) ανατρέπω: *της αρχής εκκυλισθείς τάλας εταρταρώθη* Μανασσ., Χρον. 5604. **ΙΙ** Μέσ. **1**) (Μεταφ.) κατρακυλώ, βυθίζομαι (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1): *ού μήν, αλλ' εκκεκύλιστο και προς παρανομίαν* Μανασσ., Χρον. 5110. **2**) Παρεκτρέπομαι, παρεκκλίνω: *ελεύθεροι στέλλεσθε συν καλή τύχη. Μή γάρ τοσούτον εκκυλισθείη Χάγος της συμπαθείας του καθήκοντος τρόπου ως αιχμαλώτους μηδέν ηδικηκότας* (παραλ. 2 στ.) *δεσμούς βιαίοις συγκατασχείν εισέτι* Ευγεν., Δρόσ. ς' 147. **3**) Κατρακυλώ: *ο δικαστής ανέκραγεν, επεγγελών τω πάθει: «Γινώσκεις, Ισοκάσιε, πόθεν εξεκυλίσθης και πού σέ νύν κατήγαγεν ο κύβος ο της τύχης;»* Μανασσ., Χρον. 2872.

εκκύπτω, Μανασσ., Χρον. 6727.

Το αρχ. *εκκύπτω*.

Ξεπροβάλλω: *ήδη λοιπόν εκκύπτουσι τρισαριστείς σπηπτούχοι Κομνηνιάδαι* ό.π.

εκλακτίζω, Μανασσ., Χρον. 2184.

Το αρχ. *εκλακτίζω*.

(Προκ. για εξουσία) αποτινάζω (Πβ. Steph., Θησ.): *ζεύγλην εκλακτίσαντας Ρωμαϊκής ισχύος* ό.π.

εκλαμβάνω, Διγ. Ζ 4131, Αρμεν., Εξάβ. Α' 6^{25}, Έγγρ. του 1376 (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 152^{18}), Βυζ. Ιλιάδ. 84.

Το αρχ. *εκλαμβάνω*.

Α' Ενεργ. **1**) (Προκ. για λύπη) αισθάνομαι: *τότε λύπην ο λαμπρός δευτέραν εκλαμβάνει* Διγ. Ζ 4131. **2**) (Νομ.) προβάλλω ένσταση (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 397]): *Εάν δέ μή εξέλαβε, μήτε ενέτυχε δι' εαυτού ή διά του ιδίου συνηγόρου ταις μαρτυρίαις, τότε δύναται πρό εκδόσεως των παραγραφών και μαρτυρίαν τετάρτην προσαγαγείν* Αρμεν., Εξάβ. Α' 6^{25}. **Β'** (Μέσ.) νοικιάζω (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. IV2): *ιδού εκλαμβάνομαι το τοιούτον περιβόλιον ημών μετά πάντων των δικαίων και προνομίων αυτού επί συμφωνία τοιαύτη, ωσάν κατέχω και νέμομαι* Έγγρ. του 1376 (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 152^{18}).

εκλαμπράδα η· *ε γ λ α μ π ρ ά δ α,* Πεντ. Γέν. ΙΙΙ 24, Έξ. XXIV 10.

Από την πρόθ. *εκ* και το ουσ. *λαμπράδα*. Η λ. στο Somav.

1) Λάμψη (Η σημασ. στο Somav.): *εγλαμπράδα του ζαφειριού* αυτ. Έξ. XXIV 10. **2**) (Προκ. για σπαθί) αστραφτερή κόψη: *έδιωξεν τον άνθρωπο και εσκήνωσεν από ανατολικά του περιβολιού της παράδεισος τα πουλιά κ' εγλαμπράδα του σπαθιού οπού γυρίζεται να φυλάξη τη στράτα δένδρου της ζωής* Πεντ. Γέν. ΙΙΙ 24.

εκλαμπρίζω· *γ λ α μ π ρ ί ζ ω,* Κυπρ. ερωτ. 5^{2}, 105^{3}, 106^{11}· *ε γ λ α μ π ρ ί ζ ω,* Κυπρ. ερωτ. 103^{8}· μτχ. *γ λ α μ π ρ ι σ μ έ ν ο ς,* Κυπρ. ερωτ. 15^{2}, 68^{1}, 103^{5}· *ε κ λ α μ π ρ ι σ μ έ ν ο ς,* Παρασπ., Βάρν. C 279· *ε ξ ε λ α μ π ρ ι σ μ έ ν ο ς,* Χρον. Μορ. P 4821.

Από την πρόθ. *εκ* και το *λαμπρίζω*.

Λάμπω: *Όντας σ' εκείνην την μεριάν γυρίσω, απού το δείσ-σου το γλυκύν γλαμπρίζει* Κυπρ. ερωτ. 5^{2}· *ήλιε που την ημέραν εγλαμπρίζεις* Κυπρ. ερωτ. 103^{8}.

Η μτχ. ως επίθ.=**α**) λαμπερός: *τα μαλλιά-της τόσον γλαμπρισμένα* Κυπρ. ερωτ. 15^{2}· **β**) γιαλιστερός: *σπαθίν εκλαμπρισμένον* Παρασπ., Βάρν. C 279· **γ**) φωτεινός: *σελήνη γλαμπρισμένη* Κυπρ. ερωτ. 103^{5}.

εκλάμπρισμα το, Αχιλλ. L 131.

Από την πρόθ. *εκ* και το ουσ. *λάμπρισμα*.

Λάμψη: *των λουρικιών τα εκλαμπρίσματα* ό.π.

έκλαμπρος, επίθ., Κρασοπ. 18, Βέλθ. 1309, Χρον. Μορ. Η 6564, Φλώρ. 827, 1238, Ιστ. Ηπείρ. XXXI^{10}, Περί ξεν. Α 456, Απολλών. 475, 842, Αχιλλ. Ν 28, Ιμπ. 83, 340, Χρον. Τόκκων 2214, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. (Wagn.) 331, 380, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{19,149}, 4^{10}, Γεωργηλ., Θαν. 58, Ριμ. κόρ. 653 (κριτ. υπ.), Κορων., Μπούας 8, 9, 10, 16, 113, 146, 149, Καρτάν., Διαθ. 249, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 409, Σεβήρ., Ενθύμ. 28^{21}, Σταυριν. 547, Σεβήρ., Διαθ. 191, Ιστ. Βλαχ. 1429, 1519, Βελλερ., Επιστ. 55, Ρωσσέρ. 211, Τζάνε, Κρ. πόλ. 558^{3}· *έ γ λ α μ π ρ ο ς,* Ιμπ. 105, Ζερλέντου, Μαντροκάθισμα 5, Ζερλέντου, Γράμματα Φράγκων δουκών 85, Κυπρ. ερωτ. 106^{25}, 110^{16}, 127^{2}, Ζερλέντου, Φεουδαλ. Νάξου 43· *'κ λ α μ π ρ ό ς,* Κορων., Μπούας 18, 129.

Το μτγν. επίθ. *έκλαμπρος*.

1) Πολύ λαμπρός, φωτεινός (Η σημασ. μτγν., L-S): *εποίκαν ήλιον έκλαμπρον ωσάν ημέρα* Απολλών. 475· (μεταφ.): *το πρόσωπόν-του έκλαμπρον, χιόνιν προσομοιάζει* Ιμπ. 83. **2**) Ένδοξος, ξακουστός (Βλ. Steph., Θησ. 469Α): *αρχηγός ο έκλαμπρος* Κορων., Μπούας 146· *εκ γένους έκλαμπρου, πάνυ πλουσιωτάτου* Αχιλλ. Ν 28· *το ειρημένον*

εκλαμπρότατον κολλέγιον Σεβήρ., Ενθύμ. 28^{21}. **3**) Πολύ θερμός (μεταφ.): *δίδουν προς τον Ροδόφιλον έκλαμπρα συγχαρίκια* Βέλθ. 1309. **4**) Θαυμαστός, εξαιρετικός: *Το κάλλος του προσώπου-των, το έκλαμπρον το στήθος* Φλώρ. 827. **5**) Πολύ ζωηρός: *να ακούσης την γλυκειάν φωνήν, εκλαμπροτάτην* Περί ξεν. Α 456. **6**) Ο θετ. και ο υπερθ. ως τιμητική προσφών. (Η σημασ. σε επιγρ., Δημητράκ. στη λ. 1): *Έκλαμπρ' αφέντη, φοβερέ, κόντε Μερκούρο Μπούα* Κορων., Μπούας 149· *Ακόμη, εκλαμπρότατε, και τούτο να ποιήσης* Ιστ. Βλαχ. 1519.

Το ουδ. ως ουσ.=λαμπρότητα: *της φύσης το έκλαμπρον πάλιν νικά την θλίψιν* Φλώρ. 1238.

εκλαμπρότης η, Επιστ. του 1579 (Πατρινέλης, ΕΜΑ 17, 1967, 70), Ιστ. Βλαχ. 1607, Βελλερ., Επιστ. 62τρίς, Διακρούσ. 93^{13}, Τζάνε, Κρ. πόλ. 174^{17}· *ε κ λ α μ π ρ ό τ η,* Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 33.

Από το επίθ. *έκλαμπρος* και την κατάλ. *-ότης*. Ο τ. και στον Κατσαΐτ. Ιφ. Β' 198, Θυ. Αφ. 29. Η λ. στο Somav. (λ. *εκλαμπρότητα*) και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Τιμητική προσφώνηση επίσημων προσώπων (Η σημασ. στο Somav., ό.π. και σήμ., Δημητράκ.): *Μόνο η εκλαμπρότης-σου κ' η υψηλότητά-σου να κάμης τα καπίτολα, ώς είν' το θέλημά-σου* Τζάνε, Κρ. πόλ. 174^{17}.

εκλαμπροφορεμένος, μτχ. επίθ., Γεωργηλ., Βελ. 420, 654.

Από το επίθ. *έκλαμπρος* και τη μτχ. παρκ. του *φορώ*.

Λαμπροστολισμένος: *τιμητικά, ευγενικά εκλαμπροφορεμένοι* αυτ. 654.

εκλάμπω, Μανασσ., Χρον. 5400, Διγ. (Trapp.) Gr. 822, Διγ. Ζ 1113.

Το αρχ. *εκλάμπω*.

(Μεταφ.) ακτινοβολώ, απαστράπτω (Βλ. L-S στη λ. I1): *χάρισιν εξέλαμψε* (ενν. *ο ανήρ*) *το μέλλον προδηλούσαις* Μανασσ., Χρον. 5400.

εκλαξεύω, Καλλίμ. 397.

Το μτγν. *εκλαξεύω* (Steph., Θησ.).

(Προκ. για πέτρα) σκαλίζω, λαξεύω (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ.): *εκλαξευθέντων* (ενν. *των εκπωμάτων*) *τεχνικώς εξ υακίνθου λίθου* ό.π.

εκλαφυραγωγώ, Βίος Αλ. 3110.

Από την πρόθ. *εκ* και το *λαφυραγωγέω*.

Λεηλατώ (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S, λ. *λαφυραγωγέω* II): *πάσας πόλεις τας αυτών εκλαφυραγωγήσας* ό.π.

εκλαφύσσω, Διγ. (Trapp) Gr. 1085.

Από την πρόθ. *εκ* και το *λαφύσσω*.

(Προκ. για αρκούδα) κατασπαράζω, καταβροχθίζω (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S, λ. *λαφύσσω*): *Η άρκτος εστράφη προς αυτόν στόμα χανούσα μέγα και ώρμησε την κεφαλήν του παιδός εκλαφύξαι* ό.π.

εκλεγμός ο, Ιερόθ. Αββ. 336.

Από το *εκλέγω* και την κατάλ. *-μός*.

(Προκ. για αξίωμα) εκλογή: *εις τους ,αχλα' Μαρτίου ις', οπού έγινεν ο εκλεγμός-μου από τον εκλαμπρότατον προβεδόρον* ό.π.

εκλεγούδι το· *γ λ ε γ ο ύ δ ι,* Πεντ. Γέν. XXIV 53.

Από το *εκλέγω* και την κατάλ.*-ούδι* (Πβ. και Pern., Ét. linguist. III, 383, λ. *γλιγούδια* και D. Phillips, Glotta 35, 1956, 150-2). Τ. *γλιγούδι* στο Somav.

(Εκλεκτό) οικιακό σκεύος (Πβ. Somav., λ. *γλιγούδι*): *έβγαλεν ο σκλάβος αγγειά αργυρά και αγγειά μαλαματένια και ρούχα και έδωσεν της Ριβκα και γλεγούδια έδωσεν του αδερφού-της και της μάννας-της* ό.π.

εκλέγω, (I), Απολλών. (Wagn.) 293, Ασσίζ. 77^{29}, Διάτ. Κυπρ. 502^{2}, $504^{13\text{-}4}$, 506^{14}, Διγ. (Trapp) Esc. 1216, Χρον. Μορ. Η 922, 1362, 4633, Χρον. Μορ. Ρ 238, 978, 4280, 4633, Ηπειρ. 233^{5}, Μαχ. 376^{9}, 484^{18}, 620^{12}, Έκθ. χρον. 18^{24}, 19^{2}, Κορων., Μπούας 26, 67, 84, 93, 147, Πεντ. Γέν. XXIV 14, 44, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 755, Κώδ. Χρονογρ. 56^{7}, Ιστ. πατρ. 80^{3}, 95^{3}, 133^{20}, 154^{18}, $173^{2\text{-}3}$, Μ. Χρονογρ. 36^{16}, Ιστ. Βλαχ. 1683, Βελλερ., Επιστ. $54^{15,17}$, Λίμπον. 171· *'γ κ λ έ γ ω,* Κυπρ. ερωτ. 149^{2}· *ε γ κ λ έ γ ω,* Κυπρ. ερωτ. 42^{8}· *ε γ λ έ γ ω,* Χρον. Μορ. Η 103, Χρον. Μορ. Ρ 924· *ε κ λ έ ω,* Μαχ. 610^{4}· *'κ λ έ γ ω,* Γεωργηλ., Βελ. 151.

Το αρχ. *εκλέγω*. Τ. *'γκλέω, 'γλέω* και σήμ. στην Κύπρο (Andr., Lex.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Διαλέγω, ξεχωρίζω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *Εκλέξαν δώδεκα άρχοντες, άξιους, φρονιμοτάτους* Χρον. Μορ. Η 922· *ως ευγενήν και φρόνιμον οι πάντες σε εκλέξαν* Χρον. Μορ. Ρ 238· **β**) αναδεικνύω κάπ. σε ένα αξίωμα με εκλογή (Η σημασ. αρχ., Δημητράκ. στη λ. 2 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *να ψηφίζη η φιλαδέλφεια υμών και να εκλέγη άξιον του υψηλού αυτού θρόνου εμέ τον ισχνόφωνον και βραδύγλωσσον* Βελλερ., Επιστ. 54^{15}· *τούτον ωσάν τον έκλεξαν, έκαμαν και τους ψήφους* Ιστ. πατρ. 133^{20}· *έκλεξαν όλοι ομοφώνως τον σοφώτατον κύριν Γεώργιον τον Σχολάριον* Ιστ. πατρ. 80^{3}. **2**) (Προκ. για τον Θεό) διαλέγοντας προορίζω (Πβ. την μτγν. σημασ., L-S στη λ. I3): *εκείνη* (ενν. *τη γυναίκα*) *εξέλεξες του σκλάβου-σου του Ιτσχάκ* Πεντ. Γέν. XXIV 14· *τους έκλεξ' ο Θεός εις τας υπηρεσίας, και λειτουργούς τους έβαλε μέσον της εκκλησίας* Ιστ. Βλαχ. 1683. **3α**) Μαζεύω, συλλέγω (Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο, Andr., Lex. στη λ. 2): *εκείνος παρευτυς έκλεξεν όλον τον καρπόν* Ασσίζ. 77^{29}· *δίχως τ' αγκάθια τους αθθούς εγκλέγει* Κυπρ. ερωτ. 42^{8}· (μεταφ.): *Τόδ δίκιον τον καρπόν της πεθυμιάς-μου, απού 'φερα στα τέρμενα να 'γκλέξω* Κυπρ. ερωτ. 149^{2}· **β**) (προκ. για φόρους) εισπράττω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II): *έβαλεν έναν εφφίκιν και επαίρναν δύο καρτζά εις τ' ονόμισμαν απού πάσα πράμαν απού να πουληθή, και έβαλεν πολλούς κιλιούρηδες και εκλέξαν πολλά καρτζά* Μαχ. 620^{12}· *εκλέαν το δέκατον των εσπιτίων* Μαχ. 610^{14}.

Οι μτχ. *εκλελεγμένος, εκλεγμένος* ως επίθ.=εκλεκτός, διαλεχτός, εξαιρετικός (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I1): *Άπελθε, ώ Μερκούριε, είπεν, εκλελεγμένε, κι' από Θεού του ύψιστου πολλά χαριτωμένε* Κορων., Μπούας 84· *έπαρ' μ' εσέν χιλίους όλους απάνω εις άλογα, καλούς και εκλεγμένους* Χρον. Μορ. Ρ 4633.

εκλέγω, (II), Προδρ. III 424 (χφ. g) (κριτ. υπ.), IV 197, Καλλίμ. 2429, Διγ. Ζ 21, 45, 819, 1160, 2200, 2445, Λίβ. Sc. 2498, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 3^{10}.

Από την πρόθ. *εκ* και το *λέγω*. Η λ. τον 4. αι. (Preisigke-Kiessling). Βλ. και Steph., Θησ.

1) Λέγω (Η σημασ. τον 4. αι., Preisigke-Kiessling στη λ. 1): *ευθύς πάσαν αλήθειαν τω βασιλεί εξείπεν* Διγ. Ζ 45· *ο αμιράς ελάλησεν ούτως προς τη μητέρα και προς τους φίλους τους αυτού, εκλέγων τα τοιαύτα* Διγ. Ζ 1160. **2**) Περιγράφω λεπτομερώς (Πβ. Δημητράκ., λ. *λέγω* 2): *τίνος γλώσσα δυνηθή παρέμπροσθεν λαλήσαι και τίς εξείπη το κακόν, την συμφοράν την τόσην;* Καλλίμ. 2429. **3**) (Προκ. για δρόμο) δείχνω: *τίς τον εξείπεν την οδόν, πόθεν την ερμηνεύθην;* Λίβ. Sc. 2498.

εκλείπω, Πεντ. Δευτ. XXVI 14.

Το αρχ. *εκλείπω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Κατακρατώ: *δέν έφαγα εις τη θλίψη-μου από αυτό και δέν εξέλειψα από αυτό εις μαγαρισμένο και δέν έδωκα από αυτό εις απεθαμένον* ό.π.

έκλειψις -ψη η, Chron. br. (Loen.) 84, 85, Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 110, Ζήν. Ε′ 363· *ε γ κ λ ε ί ψ η,* Ροδολ. (Μανούσ.) Δ′ [449]· *έ γ κ λ ε ι ψ ι ς - ψ η,* Μ. Χρονογρ. 34^{3}, Ροδολ. Χορ. β′ [7], Ε′ [434].

Το αρχ. ουσ. *έκλειψις*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) (Προκ. για τον ήλιο, τη σελήνη) μερική ή ολική συσκότιση (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. II1 και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 2): *μή βάλη τινάς εις τον νούν-του ότι ήτο έγκλειψις ηλίου* Μ. Χρονογρ. 34^{3}. **2**) Θάνατος (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ. στη λ. 3. Βλ. και L-S στη λ. II1, 2): *Τώρα οπού τ' αμμάτια-μου την έκλειψη θωρούνε ο ήλιος, τ' άστρα, ο ουρανός ας μαυροφορεθούνε* Ζήν. Ε′ 363.

εκλειωματικός, επίθ., Act. Esph. $14^{179,182}$.

Από το ουσ. **έκλειμα⟩εκλειώ* και την κατάλ. *-ικός*.

Έκφρ. *εκλειωματική γή*=αργιλώδες χώμα: *έχει...γήν...εκλειματικήν μοδίων κε′* αυτ. 14^{179}.

εκλεκτός, επίθ., Σπαν. Α 44, Προδρ. III 404j (χφ. V) (κριτ. υπ.), Διάτ. Κυπρ. 512^{3}, Διγ. (Trapp) Gr. 1307, Διγ. Ζ 848, 3562, Διγ. (Trapp) Esc. 450, Πόλ. Τρωάδ. 352, Αχιλλ. Ο 75, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 556, Ριμ. Βελ. 211, Έκθ. χρον. 16^{24}, 17^{1}, 25^{6}, 52^{10}, Κορων., Μπούας 15, 19, 23, 25, 50, 55, 59, 63, 80, 89, 143, 146, Ριμ. θαν. 139, Βυζ. Ιλιάδ. 593, Αξαγ., Κάρολ. Ε′ 930, Ιστ. πολιτ. 13^{5}, 76^{11}, Ιστ. πατρ. 201^{21}, Παλαμήδ., Βοηβ. 541, 580, 995, 1026, 1181, Θρ. Κων/π. Βαρβ. 58, Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 34, Ιντ. β′ 19, Διγ. Ο 978, 1938, Διακρούσ. 108^{16}· *έ κ λ ε κ τ ο ς,* Ιστ. πολιτ. 23^{16}· *ε κ λ ε χ τ ό ς,* Χρον. Μορ. Η 966, 1040, 3766, 4555, 7841, Χρον. Μορ. Ρ 4008· *'κ λ ε κ τ ό ς,* Κορων., Μπούας 19, 136, Διγ. Ο 680.

Το αρχ. επίθ. *εκλεκτός*. Η λ. και ο τ. *εκλεχτός* και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *έκλεκτος* στο Μαυρικ., Στρατηγ. 116^{6}.

1) (Προκ. για πρόσ. ή πράγμα) διαλεχτός, εξαιρετικός (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *ώ στρατιώται εκλεκτοί, περίφημοι εν πάσιν* Διγ. Ζ 3562· *«ώ Βελισάριε εκλεκτέ, φίλε πιστότατέ-μου...»* Ριμ. Βελ. 211· *Πού 'χασιν άλογα εκλεκτά, γοργότερα τ' ανέμου* Κορων., Μπούας 15· *γράφω σε στίχους εκλεκτούς* Σπαν. Α 44· *Την δέ χαράν ήνπερ έσχεν ο αυθέντης τίς διηγήσεται, ότι γέγονε κύριος τοιούτου κάστρου εκλεκτού;* Έκθ. χρον. 16^{24}. **2**) Εκλεκτός, διαλεχτός, αγαπημένος του Θεού (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *Τους εκλεκτούς με την χαράν άγγελοι ν' αναβάσουν 'ς παλάτιον το ουράνιον τον Κύριον να δοξάσουν* Ριμ. θαν. 139· *Μη δέν θελήσης, έλεγον, Κύριε, ο εχθρός-σου να πολεμή τους δούλους-σου, τον εκλεκτόν λαόν-σου* Διακρούσ. 108^{16}. **3**) Που έχει εκλεγή, αιρετός (Για τη σημασ. βλ. Steph., Θησ.): *Ισάζομεν και ορίζομεν ότι τον αυτόν Γερμανόν τον Γραίκον αρχιεπίσκοπον, έως ού ζή, εκ του αυτού ημετέρου ισασμού μή όντος αντιδικίας του Λατίνου αρχιερέως ελεύθερος τους κανονικούς Γραίκους της Κύπρου εκλεκτούς ή τους μέλλοντας ψηφισθήναι εις επισκόπους...κινηθέντες χειροτονείν* Διάτ. Κυπρ. 512^{3}.

εκλεπίζω, Μανασσ., Χρον. 4937.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

(Μεταφ.) ξεδιαλύνω: *ών* (ενν. *των γρίφων*) *εκλεπίσαι το σκληρόν και στυγνόν φωτίσαι ουδείς ορθώς δεδύνητο* ό.π.

εκλεχτός, επίθ., βλ. *εκλεκτός*.

εκλέω, βλ. *εκλέγω* (I).

εκληπτορικώς, επίρρ., Act. Lavr. 69^{18}, Act. Xén. 80^{369}.

Από το επίθ. *εκληπτορικός⟨εκλήπτωρ*.

Με μίσθωση (Βλ. Schilb., Byz. Metrol. 156): *ούτοι ίνα διευθετώσιν υμάς, οπηνίκα πειραθώσι τινές πλεονεκτείν την καθ' υμάς μονήν, επί τοις από του μέρους αυτής εκληπτορικώς κατεχομένοις* Act. Lavr. 69^{18}.

εκλήπτωρ ο, Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 4^{22}, Λεξ. IV 169, Βακτ. αρχιερ. 158.

Το μτγν. ουσ. *εκλήπτωρ*.

1) Ανάδοχος έργου, εργολήπτης· εντεταλμένος εισπράκτορας (Βλ. Lampe, Lex.): *οι κληρικοί και οι επίσκοποι εκλήπτορες ή κουράτορες δέν γίνονται* Βακτ. αρχιερ. 158· *Επίσκοπον ή οικονόμον ή άλλον κληρικόν οιουδήποτε βαθμού ή μοναχόν εκλήπτορα ή απαιτητήν δημοσίων συντελειών ή μισθωτήν τελών ού συγχωρούμεν γίνεσθαι* Αρμεν., Εξάβ. Παράρτ. 4^{22}. **2**) Αυτός που παίρνει μισθό: *Εκλήπτωρ τε ο μισθωτός* Λεξ. IV 169.

έκληψις η, Αρμεν., Εξάβ. Γ′ 10^{9}, Έγγρ. του 14. αι. (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 151).

Το μτγν. ουσ. *έκληψις*. Η λ. και σε παπυρ. (L-S).

α) Μίσθωση έργου, εργολαβία (Πβ. L-S στη λ. 2): *Εάν απλώς γένηται κοινωνία και μή λεχθή επί τινι δοκεί συνίστασθαι, επί τω περιγενομένω πόρω και κέρδει από πράσεως και αγορασίας και μισθώσεως και εκλήψεως συνίσταται* Αρμεν., Εξάβ. Γ′ 10^{9}· **β)** ενοικίαση: *το παρόν της εκλήψεως έγγραφον τίθεμαι και ποιώ εκουσίως και αμεταμελήτως* Έγγρ. του 14. αι. (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, 1961/63, 151).

εκλιθώ, Ευγεν., Δρόσ. Β′ 77.

Από την πρόθ. *εκ* και το *λιθόω*. Η λ. τον 12. αι. (L-S, λ. *εκλιθόω*).

(Μεταφ.) κάνω κ. σάν πέτρα, απολιθώνω (Η σημασ. τον 12. αι., L-S, ό.π.): *Τας των ορώντων εξελίθου καρδίας* ό.π.

εκλιπαρώ, Βίος Αλ. 5718.

Το μτγν. *εκλιπαρέω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Παρακαλώ, ικετεύω θερμά (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εκλιπαρέω* και σήμ. ως λόγ. Δημητράκ.): *την Πρόνοιαν ταύτην δ' εκλιπαρήσας όπως ισχύσω κατ' αυτών* ό.π.

εκλογάδιν το, Κώδιξ βιβλιοθήκης μονής Πάτμου 521, Έγγρ. του 13. αι. (Λάμπρ., ΝΕ 7, 1910, 40).

Από το ουσ. *εκλογή* και την κατάλ. *-άδιν*. Η λ. τον 10. αι. (Follieri E., Zetesis [1973], 503) και στο Du Cange.

Συλλογή περικοπών των τεσσάρων ευαγγελίων: *ευαγγέλιον εκλογάδιν α'* Έγγρ. του 13. αι. (Λάμπρ., ΝΕ 7, 1910, 40).

εκλογή η, Διάτ. Κυπρ. 502^{5}, $503^{29,30}$, $504^{1,4}$, 507^{16}, Χρον. Μορ. Η 960, 972, 1003, 1004, 3233, Πανάρ. 62^{2}, Γεωργηλ., Βελ. 379, Κορων., Μπούας 96, Επιστ. Αδελφ. 52, Πανώρ. Πρόλ. Τίτλ.: *εγλογή* Πανώρ. Ε' 421, μετά στ. 422.

Το αρχ. ουσ. *εκλογή*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *εγλογή* από το ιταλ. *eglogа*.

1) (Προκ. για κατάληψη αξιώματος από πρόσ.) εκλογή (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *εγένετο η εκλογή κ' εστέφτη βασιλέας*...Χρον. Μορ. Η 1004. **2α**) Ξεχώρισμα, διάλεγμα (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *ας μίξωμεν και των αλλών, να ποιήσωμεν ομάδα των δώδεκα την εκλογήν, να πληρωθή το πράγμα, και ας ποιήσωμεν διά βασιλέαν τον κόντον Βαλδουβίνον* Χρον. Μορ. Η 960· *Τότε ο Βελισάριος... απ' όλους τους ανθρώπους-του την εκλογήν εποίκεν* Γεωργηλ., Βελ. 379· **β**) φρ. *παίρνω εις εκλογήν*=διαλέγω, προτιμώ: *όσον εκατεσκόπισεν, εις εκλογήν απήρεν εκείνο το χειρότερον, τό ούκ ήτον τιμής-του* Χρον. Μορ. Η 3233. **3**) (Ως προσφών.) το εκλεκτότερο μέρος κάπ. πράγματος (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II3): *Ελλήνων εκλογή, περίφραγμα Αλβάνων* (παραλ. 1 στ.) *και περιττέ εις την ανδρείαν παρά τον Αχιλλέα* Κορων., Μπούας 96. **4**) Ποιμενικό δράμα: *Πρόλογος της εκλογής, τον οποίο κάμνει η θεά τση χαράς* Πανώρ. Πρόλ. Τίτλ.

εκλογισμός ο, Act. Lavr. 52^{14}, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 858.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Επιλογή (Η σημασ. μτγν., L-S): *τα μέρη της γραμματικής και θεωρεί-τα εις έξι·* (παραλ. 4 στ.) *αναλογίας εκλογισμός, λέγω-σε, πάλιν πέμπτον· έκτον υπάρχει, ήξευρε, κρίσις των ποιημάτων* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 858.

εκλυπώ, Γλυκά, Στ. 334.

Από την πρόθ. *εκ* και το *λυπώ*. Η λ. τον 4. αι. (Steph., Θησ., λ. *εκλυπέω*).

(Πιθ.) λυπώ υπερβολικά (Η σημασ. τον 4. αι., Steph., Θησ., ό.π.): *μή δ' εκλυπής τας ώρας* ό.π.

εκλυτικός· *εκλυτικόν*, Λίβ. Sc. 755, πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *ελκυστικόν* (Βλ. Λίβ. Ν 1648).

εκλυτώνω, βλ. *γλυτώνω*.

εκλύω, Ιερακοσ. 378^{15}, 453^{24}, Μαχ. 392^{8-9}.

Το αρχ. *εκλύω*.

I (Ενεργ.) (πιθ.) καταστρέφω: *όλοι ετζενιάστηκαν και εκλύσαν το νησσίν· πόσες εμείναν χήρες και ορφανοί και εις το διακόνιον από τους Γενουβήσους* Μαχ. 392^{8-9}. **II** (Μέσ.) φρ. *εκλύομαι τον στόμαχον*=κάνω εμετό (Βλ. και L-S στη λ. II4): *εκλύεται τον στόμαχον* (ενν. ο ιέραξ) *και εις το της απεψίας εμπίπτει πάθος* Ιερακοσ. 453^{24}.

εκμακριά, επίρρ., Χρον. Μορ. Ρ 4228· *ε κ μ α κ ρ έ α,* Χρον. Μορ. Ρ 4786.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και του επιρρ. *μακριά*.

Απομακριά: *ουδέν ημπόριες εκμακριά με εμέν να υπομείνης* αυτ. 4228.

εκμακρόθεν, επίρρ., Σπαν. Α 154, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 707.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και του επιρρ. *μακρόθεν*.

Απομακριά: *μηδέ συγκρίνης πρόσωπον γνησίων εκμακρόθεν* Σπαν. Α 154.

εκμαραίνω, Μανασσ., Χρον. 5421, Καλλίμ. 1599.

Το μτγν. *εκμαραίνω*.

Μαραίνω εντελώς κ. (Η σημασ. μτγν., L-S): *ως άνθος έρρευσεν υγρόν εκμαρανθέν ηλίω* Μανασσ., Χρον. 5421· (μεταφ.): *Απλώς άν είδες τον κλαυθμόν και θρήνον τον της κόρης, να φρίξης! εξεμάρανεν πάσαν ανθρώπου φύσιν* Καλλίμ. 1599.

εκμαρτυρία η, Formul. notar. 47^{23}, Σφρ., Χρον. μ. 62^{1}.

Το αρχ. ουσ. *εκμαρτυρία*.

Απόδειξη: *ιδού εκμαρτυρία του ως μή ώφελε γενέσθαι την σύνοδον* Σφρ., Χρον. μ. 62^{1}.

εκμαρτύριον το, Βυζ. συμβόλ. (Σάθ., ΜΒ ς' 638^{8}), Αρμεν., Εξάβ. Α' $6^{6,14,16}$, Ε' 10^{1E}, Σφρ., Χρον. μ. 34^{31-2}, 84^{4}, Ψευδο-Σφρ. 364^{21}.

Από την πρόθ. *εκ* και το ουσ. *μαρτύριον*. Η λ. τον 6. αι. (L-S).

1) Τεκμήριο, απόδειξη (Η σημασ. τον 6. αι., L-S στη λ. I): *τούτο ήν μέγα τι εκμαρτύριον της αληθούς-σου αγάπης* Σφρ., Χρον. μ. 84^{4}. **2**) Μαρτυρική κατάθεση, μαρτυρία (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 398] και Δημητράκ. στη λ. 2): *Άλλη εστίν αυθεντία των παρόντων μαρτύρων και άλλη η των αναγινωσκομένων εκμαρτυρίων* Αρμεν., Εξάβ. Α' 6^{16}.

εκμαρτύρομαι, Αρμεν., Εξάβ. Δ' 11^{13}.

Από την πρόθ. *εκ* και το *μαρτύρομαι*. Η λ. τον 6. αι. (L-S).

(Πιθ.) δίνω αποδείξεις για κ. (Βλ. L-S στη λ. 2): *ο πάππος υποδέξασθαι αυτήν μή βουληθή, το δέ της γυναικός εκμαρτύρεται μέρος* ό.π.

εκμειώ, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 761.

Από την πρόθ. *εκ* και το *μειόω*. Η λ. τον 9. αι. (Sophocl.).

Λιγοστεύω: *χαίρε η παύσασα το σκότος και εκμειώσασα το φώς* ό.π.

εκμελής, επίθ., Αρμεν., Εξάβ. παράρτ. 2^{55} σχόλ.

Το μτγν. επίθ. *εκμελής*.

Αμελής (Βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 398]): *περί την των ιδίων πραγμάτων επιμέλειαν εκμελής και νωθρός ο παραθηκάριος ετύγχανε* ό.π.

εκμέρους, επίρρ., Χρον. Τόκκων 1380· *ε κ μ έ ρ ο ς,* Χρον. Μορ. Ρ 3365.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και της γεν. του ουσ. *μέρος*. Η έκφρ. μτγν. (L-S, λ. *μέρος* IV2b). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *μέρος* 10).

Εξ ονόματος κάπ. (Βλ. L-S, ό.π. και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *τους άρχοντες χαιρέτησεν εκμέρους-του του δούκα* Χρον. Τόκκων 1380.

εκμέσου, επίρρ., Ψευδο-Σφρ. 320[3].

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και της γεν. του ουσ. *μέσον*. Η έκφρ. αρχ. (L-S, λ. *μέσος* III1c).

Έκφρ. *εκμέσου της καρδίας*=από τα βάθη της καρδιάς: *επιστάμεθα εκμέσου της καρδίας αυτών δή των ασεβών, ότι λίαν διστάζουσι φοβούμενοι μήπως συμφωνήσωμεν και ενωθώμεν τοις δυτικοίς χριστιανοίς* ό.π.

εκμέτρησις η, Βυζ. συμβόλ. (Σάθ., MB ς' 621[14]).

Το μτγν. ουσ. *εκμέτρησις*.

(Προκ. για χρόνο) πάροδος, παρέλευση: *ίνα κατέχης αυτό μέχρι της τόσων ενιαυτών εκμετρήσεως* ό.π.

εκμετρίζω, Ερμον. Ν 209 (έκδ. *ενματρίζειν*· διορθώσ. *εκμετρίζειν*).

Από τον αόρ. του *εκμετρώ* και την κατάλ. *-ίζω*.

Μετρώ, υπολογίζω: *ότε γούν αρχήν το μέτρον εκ το πλήθος του φουσάτου εφευρέθη εκμετρίζειν εν χαράκωμα τα πλήθη* ό.π.

εκμετρώ, Ευγεν., Δρόσ. Ζ' 163, Ιστ. πολιτ. 54[15].

Το αρχ. *εκμετρέω*.

1) Βαδίζω (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εκμετρέω*): *πολλών ημερών περιδρόμους μετά στεναγμών εκμετρήσαντες...* (παραλ. 6 στ.) *συνηχμαλωτίσθημεν αύθις εκ τρίτου* Ευγεν., Δρόσ. Ζ' 163. **2**) Φρ. *εκμετρώ το ζήν*=πεθαίνω (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 3): *οίμαι δε έπιεν εξ ού εκέρασεν, εν ώ μέτρω μετρήσας αντιμετρηθείς και το ζήν εκμετρήσας* Ιστ. πολιτ. 54[15].

εκμηνύω, Διγ. (Trapp) Gr. 2630.

Το μτγν. *εκμηνύω*.

Αναγγέλλω, ανακοινώνω (Η σημασ. μτγν., L-S): *εχάρη ο Φιλοπαππούς δεξάμενος την λύσιν και εφώνει τοις μετ' αυτού λύτρωσιν εκμηνύων* ό.π.

εκμικρόθεν, επίρρ., Πτωχολ. Ν 715, Βίος γέρ. V 790.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και του επίρρ. *μικρόθεν*.

Από μικρή ηλικία, από την παιδική ηλικία: *εκμικρόθεν η ουρά-τους* (ενν. *των πουλίων*) *διχαλή και τεθλασμένη* Βίος γέρ. V 790.

εκμισώ, Σπαν. Α 340, Προδρ. III 239, Καλλίμ. 2148.

Το μτγν. *εκμισέω*.

Μισώ πολύ (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εκμισέω*): *την δ' αδικίαν εκμισεί ως άδικον και φαύλον* Σπαν. Α 340.

εκμοιρογραφούμαι, Καλλίμ. 707.

Από την πρόθ. *εκ* και το *μοιρογραφούμαι*.

Μου «γράφεται» από τη μοίρα: *άνθρωπε, μάθε, δυστυχώς εξεμοιρογραφήθην* ό.π.

εκναυστολώ, Μανασσ., Χρον. 3858.

Από την πρόθ. *εκ* και το *ναυστολέω*.

Εκπλέω: *εκναυστολών κατά του Μιζιζίου* ό.π.

εκνεκρώ, Καλλίμ. 463.

Από την πρόθ. *εκ* και το *νεκρόω*.

Απονεκρώνω: *Ούτως το κάλλος δύναται ψυχάς εξανασπάσαι, αρπάσαι γλώσσας και φωνάς, καρδίας εκνεκρώσαι* ό.π.

εκνήφω, Ευγεν., Δρόσ. Λ' 169.

Το μτγν. *εκνήφω*.

Ξεμεθώ (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I. Πβ. και Andr., Lex.): *Ο γούν Κρατύλος ... της συνθολούσης μικρόν εκνήψας μέθης τω Λυσιμάχω ταύτα φησί σατράπη* ό.π.

εκνίκημα το, Γλυκά, Αναγ. 273.

Από την πρόθ. *εκ* και το ουσ. *νίκημα*. Η λ. του 4. αι. (Steph., Θησ.).

Ανταμοιβή της νίκης, βραβείο (Πβ. Steph., Θησ.): *Ο λόγος ούτος, άγγελος λαμπράς τροπαιουχίας, μόνω το πάν εκνίκημα τω στρατηγώ προσνέμων* ό.π.

εκνίκησις η, Act. Xér. 12[30], 26[49], Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3[74,93].

Από την πρόθ. *εκ* και το ουσ. *νίκησις*. Η λ. στον Ιουστινιάνειο κώδικα (L-S).

Διεκδίκηση (Η σημασ. του 7. αι., Preisigke-Kiessling): *τον καθολικόν τη μονή ποιείν δεφενσίωνα και διατηρείν αυτήν αζήμιόν τε και ανενόχλητον εκ παντός προσώπου του εις εκνίκησιν ίσως χωρήσοντος* Act. Xér. 12[30].

εκνικώ, Βυζ. συμβόλ. (Σάθ., MB ς' 619[17], 632[19]), Ιερακοσ. 498[8], Διγ. Ζ 2436, Βίος Αλ. 656, 2519, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[2] σχόλ., 4[30] σχόλ., 9[14] σχόλ. δίς, Β' 1[12], Γ' 3[74].

Το αρχ. *εκνικάω*.

1) Νικώ, κατανικώ (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S, λ. *εκνικάω* II1): *τω Δαρείω συμπλακείς και τούτον εκνικήσας* Βίος Αλ. 2519· *εκνικηθείς* (ενν. *ο ιέραξ*) *διαφθείρεται μάλλον και αποβάλλει τον όνυχα* Ιερακοσ. 498[8]. **2**) Διεκδικώ: *εκίνησα κατά του Πέτρου και εξενίκων τον κατεχόμενον οίκον παρ' εκείνου* Αρμεν., Εξάβ. Α' 4[2] σχόλ.

εκνύσσω, Διγ. (Trapp) Gr. 3022.

Η λ. σε Γλωσσάρ. (L-S).

Κτυπώ (Πβ. L-S, λ. *νύσσω* I1): *έτεροι δε τοις βέλεσιν αυτών εξένυττόν-με* ό.π.

εκουθρός ο, βλ. *εχθρός*.

εκουσιακουσίως, επίρρ., Ιστ. πολιτ. 33[11], Κρουσ., Τουρκογρ. 18.

Από το επίθ. *εκουσιακούσιος*, που απ. στον Ευστ., Opusc. 302[30].

Θέλοντας και μή: *εκουσιακουσίως ηκολούθησαν* Ιστ. πολιτ. 33[11].

εκουσιοθελής, επίθ., Διαθ. Θεοδ. Σαρ. 18[10].

Από το επίθ. *εκούσιος* και το *θέλω*.

Θεληματικός: *εκουσιοθελεί και αυτοβούλω-μου γνώμη* ό.π.

εκουσιοθελώς, επίρρ., Act. Xén. 42[52], Act. Xér. 12[30], 26[51].

Από το επίθ. *εκουσιοθελής*.

Με τη θέλησή (μου, κλπ.): *Αποτασσόμενοι τοίνυν εκουσιοθελώς* Act. Xér. 26[51].

εκπαιδεύω, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 4, Βίος Αλ. 2586, Γεωργηλ., Βελ. 586· ’χ π α ι δ ε ύ ω, Συναξ. γυν. 865.

Το αρχ. *εκπαιδεύω*. Η λ. και σημ. (Δημητράκ.).

1) Διδάσκω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *καθηγητάς... τους τούτον εκπαιδεύσαντας, πώς δεί την βασιλείαν ...εξάγειν* Βίος Αλ. 2586. **2**) Εξασκώ (στρατιωτικώς) (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 2): *ο πατήρ ηρμήνευσεν πολλά τα της στρατείας, πώς να ’ξορτώση, πώς να μπή, να βγή και να νικήση και όλον εξεπαίδευσεν, ώς δεί και ώς τυχαίνει* Γεωργηλ., Βελ. 586.

έκπαλαι, επίρρ., Βίος Αλ. 4, Καναν. 67, Έκθ. χρον. 83[28], Κορων., Μπούας 13. Βλ. και *αποέκπαλαι*.

Το μτγν. επίρρ. *έκπαλαι*.

Από παλιά (Η σημασ. μτγν., L-S): *πως έκπαλαι το γένος-του ήσαν μεγάλοι αυθέντες* Κορων., Μπούας 13.

εκπαντός, επίρρ., Σπαν. Β 28, Σπαν. V 20, Σπαν. (Ζώρ.) V 342, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 130, Καλλίμ. 180, 212, 315, 330, 364, 1439, 1610, 1754, 1800, 1824, 1928, Φλώρ. 723, 1473, Διγ. (Trapp) Gr. 2215, 3505, Διγ. Ζ 123, 2620, Διγ. (Trapp) Esc. 623, Βέλθ. 289, 693, Λίβ. Esc. 987, 2508, Λίβ. Ν 847, 2202, Αχιλλ. Ν 55, 124, 712, 1609, Αχιλλ. Ο 162, 400, Χρον. Τόκκων 135, 352, 1828, 3514, 3601, 3843.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και της γεν. της αντων. *πάς*. Η λ. στη Σούδα (Steph., Θησ.).

1) Εντελώς, γενικά, εξολοκλήρου (Η σημασ. στη Σούδα, Steph., Θησ.): *Μαραίνει γάρ-με εκπαντός ο Έρως και με φλέγει* Αχιλλ. Ο 400· *«Πάς ταπεινόφρων άνθρωπος πιστεύει και αληθεύει, φρονεί το δίκαιον εκπαντός, ούκ ένι συντυχία»* Λίβ. Ν 847· *την σελήνην εκπαντός ενίκα εις το κάλλος* Διγ. Ζ 123. **2**) Οπωσδήποτε, αναμφισβήτητα: *άν με ίδης, εκπαντός ού μή ’πες [ότι] είμαι άλλον, εί μή ψυχρόν κι’ αναίσθητον κρούσταλλον παγωμένον* Σπαν. Β 28· *αλλ’ άνδρα μετά θάνατον εμόν έτερον λάβης, η γάρ νεότης εκπαντός βιάσει-σε εις τούτο* Διγ. (Trapp) Gr. 3505· *θέλω γάρ πάντων εκπαντός να δώ τους ανδρειωμένους* Αχιλλ. Ο 162. **3**) Για πάντα: *«...εχθρούς μας έχεις εκπαντός, τούτο πιστεύθησέ-το και ως άδικον και αλλότριον θέλομεν σε φονεύσει»* Αχιλλ. Ν 55.

έκπεινος, επίθ., Βίος Αλ. 4425.

Από την πρόθ. *εκ* και το *πεινώ*. Η λ. τον 4. αι. (L-S Κων/νίδη).

Που πεινάει πολύ (Η σημασ. τον 4. αι., L-S Κων/νίδη): *έκπεινος γενόμενος ήθελον του τραφήναι* ό.π.

εκπέμπω, Προδρ. Ι 229, Ιερακοσ. 426[28], 443[2], Κυνοσ. 596[17], Διγ. (Trapp) Gr. 646, Ερμον. Η 186, Κ 281, Φλώρ. 125, 355, Ηπειρ. 225[18], Έκθ. Χρον. 37[20]· ’κ π έ μ π ω, Γεωργηλ., Βελ. 131.

Το αρχ. *εκπέμπω*.

1α) (Προκ. για πράγμα) στέλνω (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. ΙΙ1): *καθ’ εκάστην εξέπεμπε γραφάς τη ποθητή-του* Διγ. (Trapp) Gr. 646· *τα μέλη αυτών εκκόπτων ή και τους οφθαλμούς εξορύττων, ούς προς τον Σπάταν ως μικρόν κανίσκιον εξέπεμπεν* Ηπειρ. 225[18]· **β**) (προκ. για βέλη) εκτοξεύω: *το τόξον ανατείνει και πικρόν βέλος εκπέμπει* Ερμον. Η 186· **γ**) (εδώ) στέλνω, αποστέλλω με κάπ. κακό σκοπό: *πέψε-με εις το άριστον όρνιν φαρμακεμένην σιγά, κρυφά και ανόητα, αυτής μή κατεχούσης, όπως και λάβω αφορμήν και κατ’ αυτής εκπέμψω* Φλώρ. 355. **2**) (Προκ. για μυρωδιά) αναδίδω (Η σημασ. τον 4. αι., L-S στη λ. ΙΙ3): *το Μάη, όταν τα ρόδα ανθούν και εκπέμπουν μυρωδίες* Φλώρ. 125. **3**) (Προκ. για χτύπο): *οι εγγύς των λειψάνων εστώτες ήκουον τας των αρμονιών διαλύσεις κτύπους εκπέμποντας* Έκθ. χρον. 37[20]. **4**) Βγάζω: *Λαβών στέαρ κύνειον ή εχίνον...και όταν ίδης εκπέμπον πομφόλυγας* Κυνοσ. 596[17]· *περί των ιεράκων ών οι μυκτήρες μύξαν εκπέμπουσι* Ιερακοσ. 426[28]. **5**) Φρ. *εκπέμπω κόπρον*=αποπατώ: *τήν τε κόπρον μέλαιναν και παχείαν εκπέμπη* Ιερακοσ. 443[2]. **6**) Φρ. *εκπέμπω στεναγμόν*=αναστενάζω: *στεναγμόν από ψυχής εκπέμψας* Προδρ. Ι 229.

εκπετάζω, Διγ. Ζ 4294, Διγ. (Trapp) Esc. 1795, 2478, Αρμεν., Εξάβ. Β′ 4[32], Δούκ. 387[26], Ιστ. Βλαχ. 2483 [=Γέν. Ρωμ. 105].

Το μτγν. *εκπετάζω*.

Ι Ενεργ. **Α′** Μτβ. **1**) (Προκ. για χέρια) απλώνω (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ. Βλ. και Lampe, Lex., λ. *εκπετάννυμι*): *προς ανατολάς τας χείρας εκπετάσας και προς Θεόν ελάλησεν* Διγ. (Trapp) Esc. 1795· *χείρα αυτού εξεπέτασεν* Δούκ. 387[26]. **2**) (Προκ. για εξώστη) προβάλλω: *εί δέ εν πόλει τις έχει εκ παλαιών χρόνων προς αγοράς πλατείαν ή αγοράς εκτός εκπεπετασμένον εξώστην, βουληθή δέ και ο γείτων εξώστην νέον εκπετάσαι* Αρμεν., Εξάβ. Β′ 4[32]. **Β′** (Αμτβ.) πετώ: *ως αετός προς πέρδικας αφ’ ύψους εκπετάσας* Διγ. (Trapp) Esc. 2478. **ΙΙ** (Μέσ.) ορμώ: *ταχύ πηδώ της κλίνης, ευθέως δέ εκπετασθείς έφθασα το θηρίον* Διγ. Ζ 4294.

εκπιάζω, Ορνεοσ. 542[15].

Το μτγν. *εκπιάζω*. Η λ. και σε παπυρ. (L-S).

Πιέζω: *λεπτόκαρον λεπίσας και τον φλοιόν καθαρίσας μετά οίνου μάσσε και εις τον οφθαλμόν του ιέρακος εκπίασον* ό.π.

εκπιέζω, Μανασσ., Χρον. 4782.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Βασανίζω, ταλαιπωρώ (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. ΙΙ): *τον ιερόν Θεόδωρον, τον θείον Θεοφάνην επιφοραίς βαρυαλγών βασάνων εκπιέσας και φλούν του σώματος αυτών βουνεύροις εκλεπίσας* ό.π.

εκπικραίνομαι, Μανασσ., Χρον. 5126.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

(Μεταφ.) στενοχωρούμαι πολύ (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1): *ο Καίσαρ γάρ εκπικρανθείς τοις ονειδιστηρίοις ρήμασιν, οίς επέπληκτο παρά του θεοφόρου* ό.π.

εκπίπτω, (Ι), Σπαν. Α 79 (κριτ. υπ.), Προδρ. ΙΙΙ 219, Ελλην. νόμ. 527[30], Γράμματα Μετεώρ. 44[18], Φυσιολ. (Legr.) 135.

Το αρχ. *εκπίπτω*.

1) (Μεταφ.) πέφτω (Βλ. L-S στη λ. 2): *άν ακούσης κατ’ αυτού* (εννν. του Θεού) *ρήματα βλασφημίας, να μή τα παραδέξεσαι... ότι εις κόλασιν...εκπίπτεις* Σπαν. Α 79 (κριτ. υπ.). **2**) (Προκ. για λόγο) ξεφεύγω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 10): *Άν δέ πολλάκις*

πλανηθή κανείς των καλογέρων (παραλ. 1 στ.) *και λόγος εξεπέση-τον εκ της ολιγωρίας...* Προδρ. III 219. **3**) (Προκ. για αρραβώνα) χάνω (τα δώρα): *οποίος λάβη αρραβώνας και παραιτήσεται τα γεγονότα, διπλάσιον δίδει τους αρραβώνας, ει δέ ο δεδωκώς, εκπίπτει της αρραβώνας αυτού, εί μή άρα εύλογος αιτία παρηκολούθησεν εις το μή αποτελεσθήναι* Ελλην. νόμ. 527[30]. **4**) Φρ. εκπίπτω της ζωής=πεθαίνω (Βλ. L-S στη λ. 17): *εκπέσει δέ πρό ώρας της παρούσης ζωής* Γράμματα Μετεώρ. 44[18]. **5**) Πέφτω στα χέρια κάπ.: *ιχθύς δέ, εκ της μέθης της πυρώσεως ήν έχουν, ευκόλως* [*γάρ*] *εκπίπτουσιν αλιέων τας χείρας* Φυσιολ. (Legr.) 135.

εκπίπτω (II)· *εκπεσόντος*, Ψευδο-Σφρ. 320[2] εσφαλμ. γρ. αντί *εμπεσόντος* (βλ. *εμπίπτω*).

εκπλαγιόθεν, επίρρ., Χρον. Τόκκων 1981, 3545.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και του επιρρ. *πλαγιόθεν*.

Από άλλη μεριά, «πλάγια»: *Αμή ήλθεν άλλο έμποδον οκάτι εκπλαγιόθεν και αυτό πάλιν διά κακόν του πρίγκιπος εγίνη* αυτ. 3545.

εκπλαγίου, επίρρ., Διγ. Ζ 3391, Διγ. (Trapp) Gr. 3197.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και της γεν. του επιθ. *πλάγιος*. Η λ. στον Πορφυρογ., Προς Ρωμαν. 166[30].

Από πλάγια: *ο Φιλόπαππος ήλθεν εκπλαγίου και στο μερί ελάβωσεν το άλογόν-μου εκείνος* Διγ. Ζ 3391.

εκπλάττω, Προδρ. III 17.

Η λ. στα Ιππιατρικά (L-S, λ. *εκπλάσσω*).

(Προκ. για σύγγραμμα) γράφω, συνθέτω: *οίτινες εισί δόκιμοι στοιχίζειν-τε και γράφειν και συγγραφάς βασιλικάς, νικητικάς εκπλάττειν* ό.π.

εκπλέκω, Λίβ. Ρ 320.

Το μτγν. *εκπλέκω*.

Λύνω (Για τη σημασ. βλ. και Δημητράκ. στη λ. 3): *εψηλάφουν διαδεσμόν μήν έχη ο τράχηλός-μου· έβλεπα, 'κεί που μ' έσυραν, άν είμαι εκπλεγμένος* ό.π.

εκπλερώνω, βλ. *εκπληρώνω*.

έκπληκτος, επίθ.· *ἐ κ π λ η τ τ ο ς*, Ερμον. Φ 260.

Το μτγν. επίθ. *ἐκπληκτος* (Βλ. L-S). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Εκπληκτικός: *η γάρ αλλοτρία όψις του συνήθους βλεπομένη εκπληττότερη τυγχάνει* ό.π.

έκπληξις η, Μανασσ., Χρον. 5271, Διγ. (Trapp) Gr. 884, 3390, Διγ. Ζ 511, Βίος Αλ. 1614.

Το αρχ. ουσ. *έκπληξις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Κατάπληξη (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S στη λ. I): *ώς είδε τον νεώτερον εξαίφνης ανελθόντα, λίαν ολιγοψύχησεν εις έκπληξιν ελθούσα* Διγ. (Trapp) Gr. 884. **2**) Θαυμασμός (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. 2): *τοις ακούουσιν αυτών έκπληξιν ενεποίει εκθαμβουμένοις το καινόν της μηχανής εκείνης* Μανασσ., Χρον. 5271.

εκπληρώ, Λόγ. παρηγ. Ο 383, Βυζ. συμβόλ. του 12 αι. (ΜΒ ς' 616[15]), Χρον. Μορ. Η 1989, 2006, 2789, 3613, Χρον. Μορ. Ρ 410, 1984, Βίος Αλ. 793, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 901, Καναν. 72 C, Φυσιολ. (Legr.) 310, 510, Βυζ. Ιλιάδ. 210, Ιστ. πολιτ. 75[3].

Το αρχ. *εκπληρόω*.

Α' Ενεργ. **1**) Εκτελώ, εκπληρώνω (Βλ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *εκπληρόω* I4): *τον ορισμόν-του να εκπληρούν, ωσάν γάρ τους ορίση* Χρον. Μορ. Η 3613· *μή σε σκοτίση ο λογισμός κ' έβγης από τον νού-σου και του κυρίου τήν φωνήν ουδέν την εκπληρώσης* Φυσιολ. (Legr.) 310. **2**) (Προκ. για χρόνο) συμπληρώνω: *τον χρόνον εξεπλήρωσεν ο δυστυχής να τρέχη* Λόγ. παρηγ. Ο 383. **3**) Πληρώνω: *ο πρίγκιπας να εκπληρή την έξοδόν-τους όλην* Χρον. Μορ. Η 2789· *ο καταείς να εκπληρή δουλείαν με το κορμί-του* Χρον. Μορ. Η 1989. **4**) Τελειώνω: *όταν εκπληρώσουσιν και αποπούν οι πάντες, τότε να είπω και εγώ* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 901. **Β'** Μέσ. **1**) Γεμίζω: *των αρωμάτων ευωδιά, ο τόπος εκπληρούται* Φυσιολ. (Legr.) 510. **2**) Πραγματοποιώ: *εί βούλει, τέκνον, άπελθε· θέλησιν σήν εκπλήρου* Βίος Αλ. 793.

εκπληρώνω, Καλλίμ. 2058, Διγ. Ζ 1168, Χρον. Μορ. Η 371, 1996, 3347, 6456, 7416, Χρον. Μορ. Ρ 318, Αχιλλ. L 1220· *ε κ π λ ε ρ ώ ν ω* Ασσίζ. 328[3].

Το αρχ. *εκπληρόω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ., λ. *εκπληρώ*.).

1) Συμπληρώνω: *να εκπληρώνη ο καταείς τους τέσσαρους γάρ μήνας* Χρον. Μορ. Η 1996. **2**) Εκτελώ (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *εκπληρόω* I4. Η σημασ. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ., ό.π. 4): *άν μόνον-μου το πρόσταγμα συντόμως εκπληρώσης* Καλλίμ. 2058· *αφότου εκπληρώσασιν τες συμφωνίες εκείνες* Χρον. Μορ. Η 371. **3**) (Προκ. για το δίκαιο) αποδίδω, ικανοποιώ: *«...αφόν ζητείς το δίκαιον, έτοιμος με την κούρτην-μου να σε το εκπληρώσω»* Χρον. Μορ. Η 7416. **4**) Τελειώνω: *όταν εξεπλήρωσεν η κόρη το τραγούδιν* Αχιλλ. L 1220.

εκπλήρωσις η, Βυζ. συμβόλ. (Σάθ., ΜΒ ς' 623[7]), Λίβ. Ρ 2280, Σφρ., Χρον. μ. 40[22].

Το μτγν. ουσ. *εκπλήρωσις*. Η λ. και σήμ. στον τ. *εκπλήρωση* (Δημητράκ.).

1) Συμπλήρωση (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *μέχρι της τόσων ενιαυτών εκπληρώσεως* Βυζ. συμβόλ. (Σάθ., ΜΒ ς' 623[7]). **2**) Εκπλήρωση (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *Πάντα θέλω-τα έξειν έτοιμα εις εκπλήρωσιν της αποδοχής-σου* Σφρ., Χρον. μ. 40[22]. **3**) Καταπράυνση: *λουτρόν να λούω τους αποξένους ως προς την εκπλήρωσιν του πόνου του Λιβίστρου και όσοι διαβάται άν διαβούν να λούωνται εις εκείνον* Λίβ. Ρ 2280.

εκπλήρωτος, επίθ., Αναγν., Ημιάμβ. 52.

Από το *εκπληρόω* και την κατάλ. *-ωτός*.

Που έχει εκπληρωθή: *ώς άν τα προς γνώμην-μου και τα προς αίτησίν-μου* (παραλ. 3 στ.) *έχοιμι εκπλήρωτα* ό.π.

εκπλήσσω -ττω, Μανασσ., Χρον. 2627, Καλλίμ. 195, 953, 1341, Διγ. Ζ 526, 1431, 1522, Βίος Αλ. 1633, 3563, Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμύλ. 6[45], Λίβ. Ρ 1565, Καναν. 76 Β, Χρον. Τόκκων 2973, Χειλά, Χρον. 351, Διήγ. Αγ. Σοφ. 154[7,18], 155[2], Έκθ. χρον. 37[8], 38[25], 53[10], 69[11], Ιστ. πολιτ. 17[9], 65[18], Ιστ. πατρ. 110[4], 118[17], 119[16], 121[19]· *ε ξ ε π λ ή τ τ ω*, Χρον. Τόκκων 3041.

Το αρχ. *εκπλήσσω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Πρωΐας Λεξ.).

Α′ Ενεργ. **1**) Καταπλήσσω, εντυπωσιάζω (Για τη σημασ. βλ. Bauer, Wört. στη λ. 1): *οι κώδωνες ήσαν πολλοί ποιούντες ήχον μέγαν, ενήδονον και θαυμαστόν, εκπλήττοντα τους πάντας* Διγ. Ζ 1522. **2**) Καταπλήσσομαι, μένω κατάπληκτος, απορώ, θαυμάζω: *Μά την αλήθεια, απορώ, καθάρια εξεπλήττω το πώς εκλωθογύρισαν και κάτω και απάνω* Χρον. Τόκκων 3041. **3**) (Με υποκ. το ουσ. *δειλία*) καταλαμβάνω: *ημάς πάντας φόβος εκράτησε και δειλία εξέπληξε* Καναν. 76 Β. **Β′** Μέσ. **1**) Μένω κατάπληκτος: *κατά μέν τα πρώτα ολόχαρον μ' εποίησεν η γραφή και αφότου την ανέγνωσα* (ενν. *τη γραφή*), *τότε όλος εξεπλάγην* Λίβ. Ρ 1565· *ακούσας δέ τούτον τον φοβερόν λόγον της αδίκου κατηγορίας εξεπλάγη* Ιστ. πατρ. 119^{16}. **2**) Θαυμάζω κ.: *εκπλήττεται τας φεραυγείς χάριτας του προσώπου* Μανασσ., Χρον. 2627.

έκπληττος, επίθ., βλ. *έκπληκτος*.

εκπνέω, (Ι), Διγ. Ζ 3040, Μάρκ., Βουλκ. 345^{12}, Κορων., Μπούας 17· υποτ. αορ. *ε ξ ε π ν ε ύ σ ω,* Μάρκ., Βουλκ. 345^{19}· *ε ξ η π ν ε ύ σ ω,* Ακ. Σπαν. (Eideneier) D 1713.

Το αρχ. *εκπνέω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Πεθαίνω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι2 και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 3): *πάντες εξεπνεύσασι 'κ την πείναν την μεγάλη* Κορων., Μπούας 17.

εκπνέω, (ΙΙ)· *εξέπνευσε,* Διγ. (Trapp) Gr. 20, εσφαλμ. γρ. αντί *εξέπλευσε* (Βλ. *εκπλέω*)· *εκπνεομένης,* Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 88^3, εσφαλμ. γρ. αντί *εκπνοουμένης* (Βλ. Μανασσ., Αρίστ. Ι ε′ 24) (Βλ. *εκπνοούμαι*).

εκπνοή η, Λόγ. παρηγ. L 170.

Το αρχ. ουσ. *εκπνοή*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Έξοδος της πνοής από τα αναπνευστικά όργανα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1 και σήμ. ως λόγ., Πάπ.-Λαρ.): *θέτε-το εις τα χείλη-σου, πνοήν-σου δάνειζέ-το και εκπνοήν-σου το αυτό μέλος-του να εβγάνη* ό.π.

εκπνοούμαι, Μανασσ., Αρίστ. Ι ε′ 24, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 424.

Από το επίθ. *έκπνοος,* που απ. στον Ιπποκράτη.

(Προκ. για θερμότητα ζωντανού όντος) φεύγω ως πνοή: *εν υπερμέτροις ηδοναίς των ζωτικών μορίων ανιεμένων και της σφών θέρμης εκπνοουμένης* Μανασσ., Αρίστ. Ι ε′ 24.

έκπνους, επίθ., Ιερακοσ. 402^{11}.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Φρ. *γίνομαι έκπνους*=χάνω τη μυρωδιά-μου: *ταύτα πάντα κόψας και σήσας εν λεπτώ κοσκίνω έμβαλε εις καλάμην ή εις χαλκούν αυλόν, ώστε διαφυλάττεσθαι και μή γίνεσθαι έκπνουν* (ενν. το καθαρτήριον) ό.π.

εκποίησις, η, Αρμεν., Εξάβ. Β′ 1^{15}, Γ′ $4^{1,2,3}$, Ε′ 9^{29}, παράρτ. 4^{23}.

Το αρχ. ουσ. *εκποίησις*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Πώληση (Η σημασ. του 6 αι., Sophocl. στη λ. 3): *η εκποίησις τελεία πράσις εστί και μετά το γενέσθαι την καταβολήν του τιμήματος ουκέτι καταβάλλεται τι ο αγοραστής, ουδέ αναγκάζεται κατ' έτος διδόναι τι* αυτ. Γ′ 4^2· *Επίσκοπον ή οικονόμον ή άλλον κληρικόν*

οιουδήποτε βαθμού ή μοναχόν ού συγχωρούμεν τας εκποιήσεις ποιείσθαι των κτημάτων, ά τοις εναγέσιν οίκοις ανήκει αυτ. παράρτ. 4^{23}.

εκποιώ, Διγ. (Trapp) Gr. 297, 1425.

Το αρχ. *εκποιέω*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Πρωΐας Λεξ.).

Α′ (Ενεργ.) καθιστώ (Η σημασ. μτγν., Passow στη λ. 2): *τα κάλλη γάρ και τους λησταίς ημέρους εκποιούσι* αυτ. 297. **Β′** (Μέσ.) γίνομαι: *ρώμαι γάρ και στενώματα αποκτείνουν ανδρείους, εις δέ τους κάμπους άνανδροι τολμηροί εκποιούνται* αυτ. 1425.

εκπολέμιος, επίθ., Γράμματα Μετεώρ. 44^{17-8}, 48^{29}.

Από την πρόθ. *εκ* και το επίθ. *πολέμιος*.

Εχθρικός: *είτις δέ μέλλει ενοχλήσαι αυτούς ή μείζων ή μικρός, εχέτω τον Θεόν μαχόμενον και τας ουρανίους δυνάμεις εκπολεμίους* αυτ. 48^{29}.

εκπορδώ, Ευγεν., Δρόσ. Ζ′ 289.

Από την πρόθ. *εκ* και το *πορδώ,* που απ. σε Γλωσσάρ. (Δημητράκ.).

Πέρδομαι: *η γραύς Μαρυλλίς εξεπόρδησε τρίτον* ό.π.

εκπορευτώς, επίρρ., Σφρ., Χρον. μ. 136^{23}, Ψευδο-Σφρ. 582^2.

Από το επίθ. *εκπορευτός*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

Με εκπόρευση (Η σημασ. τον 4. αι., Lampe, Lex.): *Πιστεύω το πνεύμα το άγιον μή κτίσμα είναι, μηδέ ετερούσιον του πατρός και του υιού..., αλλά Θεόν αληθινόν...εκ του πατρός προϊόν εκπορευτώς ώσπερ ο υιός εξ αυτού γεννητώς* Ψευδο-Σφρ. 582^2.

εκπροσώπου, επιρρ., Αρμεν., Εξάβ. Α′ 13^{20} σχόλ., Ε′ 8^{47}, Ψευδο-Σφρ. 222^3, Ιστ. πατρ. 121^7, 167^6.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και της γεν. του ουσ. *πρόσωπον*. Η έκφρ. μτγν. (L-S Κων/νίδη, λ. *πρόσωπον* V).

Από μέρους (Η σημασ. μτγν., L-S Κων/νίδη, ό.π.): *στείλας ευθύς ως εκπροσώπου του πατρός προσεκαλέσατο* Ψευδο-Σφρ. 222^3.

εκπρωτεύω, Ερμον. Ο 217.

Από την πρόθ. *εκ* και το *πρωτεύω*.

Είμαι, αναδεικνύομαι πρώτος: *προς πόλεμον γάρ είναι εκπρωτεύοντα των άλλων* ό.π.

έκπτυστος, επίθ., Ακ. Σπαν. (Eideneier) D 544.

Από την πρόθ. *εκ* και το επίθ. *πτυστός*. Η λ. τον 7. αι. (Lampe, Lex.).

Κατάπτυστος, σιχαμερός (Η σημασ. τον 7. αι., Lampe, Lex.): *μία όνος έγκυος ούσα απέρριψεν...έκπτυστόν τι και πονηρότατον γένος τουτί των σπανών* ό.π.

έκπτωσις η, Act. Lavr. 63^{52}, Ευγεν., Δρόσ. Ϛ′ 32, Μανασσ., Χρον. 3881, Αρμεν., Εξάβ. Δ′ 11^8.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Πέσιμο (Βλ. Πρωΐας Λεξ.): *την της κόρης έκπτωσιν αναμανθάνει* Ευγεν., Δρόσ. Ϛ′ 32. **2**) Απώλεια εξουσίας (Η σημασ. και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 8): *την έκπτωσιν ερεύρατο, την εκ της σκηπτουχίας* Μανασσ., Χρον. 3881. **3**) (Νομ.) απώλεια

(Η σημασ. στον Ιουστινιάνειο κώδικα, L-S στη λ. 16): *ού μόνον εις την του τιμήματος έκπτωσιν* Αρμεν., Εξάβ. Δ' 11[8]. **4**) Ελάττωση, μείωση (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ., στη λ. 13): *την έκπτωσιν υφίστασθαι ού ειλήφει σήμερον αγρού αντιπρόστιμον* Act. Lavr. 63[52].

εκπυρπολώ, Προδρ., Σεβ. 29.

Από την πρόθ. *εκ* και το *πυρπολέω*.

Καίω, κατακαίω: *παντελώς εξέφρυξεν, εξεπυρπόλησέ-με* (ενν. *το πύρ*) ό.π.

εκπυρώ, Μακρεμβ., Υσμ. 208[20-1], 270[22], Μανασσ., Χρον. 5136, Πεντ. Γέν. XLIII 30.

Το αρχ. *εκπυρόω*.

1) (Μεταφ.) αναφλέγω κάπ. με κ.: *Έρως αφροδισίω πυρί την της νεότητος θέρμην υμών εξεπύρωσε* Μακρεμβ., Υσμ. 270[22]. **2**) (Μεταφ.) ξεθυμαίνω: *εγληγόρεψεν ο Ιωσέφ ότι εξεπύρωσαν οι εχτερεμοί-του προς τον αδερφό-του και εγύρεψεν να κλάψη* Πεντ. Γέν. XLIII 30.

εκπωλώ, Προδρ. IV 113, 127α (κριτ. υπ.).

Από την πρόθ. *εκ* και το *πωλέω*.

Πουλώ: *εκείναι ώς το χρήζουσι συντόμως να εξεπώλουν* αυτ. IV 113.

εκρεμνόν το, βλ. *γκρεμνός*.

εκρεμνός ο, βλ. *γκρεμνός*.

εκρήγνυμι, Μανασσ., Χρον. 146, 2131, 3631, 3658, 4195, 5010.

Το αρχ. *εκρήγνυμι*.

1) Φρ. *εκρήγνυμι φωνήν, βοάς*=φωνάζω: *βοάς εξέρρηξεν οικτράς εκ στόματος αλάλου* αυτ. 3631· *φωνήν εξέρρηξεν οικτράν, δείγμα της ένδον ζάλης* αυτ. 5010. **2**) Φρ. *εκρήγνυμι την ψυχήν*=πεθαίνω: *ούτω ψυχήν την φονικήν εξέρρηξε βιαίως!* αυτ. 3658. **3**) Φρ. *εκρήγνυμι τοκετόν*=γεννώ: *εξέρρηξε τον τοκετόν· η γάρ νηδύς ερράγη και γόνος εχιδνότοκος εξέθορεν εκείθεν* αυτ. 4195.

εκρήσσω, Μανασσ., Χρον. 3917.

Από την πρόθ. *εκ* και το *ρήσσω*. Βλ. και L-S.

(Μεταφ.) σπάζω κ.: *ενταύθα της θρασύτητος εκρήσσουσι το βάρος* ό.π.

εκριζώ, Ορνεοσ. αγρ. 556[19], Βίος Αλ. 2220.

Η λ. στον Αίσωπο.

1) (Προκ. για τείχη) ρίχνω από τα θεμέλια (Η σημασ. στον Αίσωπο, L-S, λ. *εκριζόω*): *τα τείχη πάντα πόλεως κακίστως εκριζούνται* Βίος Αλ. 2220. **2**) (Προκ. για νύχι) ξεριζώνω (Βλ. L-S, ό.π.): *Εάν του ιέρακος ο όνυξ εκριζωθή* Ορνεοσ. αγρ. 556[19].

εκριζώνω, Σφρ., Χρον. μ. 166.

Το *εκριζόω*, που απ. στον Αίσωπο.

Αποσπώ κ. από τη ρίζα, ξεριζώνω (Βλ. L-S, λ. *εκριζόω*): *τον πώγωνα χερσί εκριζώνων* ό.π.

εκριπίζω, Προδρ., Σεβ. 34 (έκδ. *εξερριπέζετο*· διορθώσ. *εξερριπίζετο*).

Η λ. στον Αριστ. (Βλ. και L-S).

Ανάβω φυσώντας (Πβ. L-S στη λ. I): *εξερριπίζετο το πλήθος των ανθράκων περί το φλογοτήγανον και την ανθρακοδόχην* ό.π.

εκρίπτω, Ιερακοσ. 441[1], Βίος Αλ. 3550.

Το αρχ. *εκρίπτω*.

1) Πετώ εμπρός, απλώνω: *Ο πώλος ούν επί της γής τους εμπροσθίους μόνους πόδας εκρίψας τυχηρώς, το σώμα δέ το πλείστον κατέχων εν τοις ύδασιν ελάκτιζεν απράκτως* Βίος Αλ. 3550. **2**) Φρ. *εκρίπτω εαυτόν*=πέφτω: *Ιέραξ συνεχώς πίνων και πολύ εν τω βαστάζεσθαι εκρίπτων εαυτόν όταν ύδωρ βλέπη* Ιερακοσ. 441[1].

έκρυμμα(ν)· *εκρύμματα*, Χρον. Μορ. P 1054, εσφαλμ. γρ. αντί *εγκρύμματα* (Βλ. Χρον. Μορ. H 1054) (Πβ. και ά. *έγκρυμμα(ν)* τυπολ.).

εκρυτιδώνω, Μανασσ., Χρον. 5303.

Από την πρόθ. *εκ* και το *ρυτιδόω*.

(Μέσ.) γεμίζω ρυτίδες: *τύχην την γηράσασαν την εκρυτιδωθείσαν* ό.π.

εκσελλίζω, Θησ. (Foll.) I 76.

Από το *εκσελλίζομαι*, που απ. τον 7. αι. (Lampe, Lex., λ. *εκστελλίζομαι*).

Ρίχνω από τη σέλα (Πβ. Lampe, Lex., ό.π.): *με τους συντρόφους όλους· πολλές εξεσελλίσασιν, χάμου στην γήν τες ρίχνει* ό.π.

εκσκορπίζω, Διγ. (Trapp) Esc. 1594.

Από την πρόθ. *εκ* και το *σκορπίζω*.

(Μέσ.) διασκορπίζομαι: *πάντες εξεσκορπίσθησαν εκ του Ακρίτη τον φόβον* ό.π.

εκστάζω, Βέλθ. 311.

Το μτγν. *εκστάζω*. Η λ. και σε παπυρ. (L-S).

Στάζω (Η σημασ. μτγν., L-S): *πώς δέ το εξερχόμενον εκ στόματος του γρύψου χωρείται εις μικρολέκανον... ή καί τινα κατατροπήν εις το νερόν εκστάζειν* ό.π.

εκστάσιον το, Αρμεν., Εξάβ. Α' 16[9].

Από το ουσ. *έκστασις* και την κατάλ. *-ιον*. Η λ. τον 6. αι. (Steph., Θησ.).

(Νομ.) παραχώρηση περιουσίας (Η σημασ. τον 6. αι., Steph., Θησ.): *Ει δ' ετέρων αυτούς εξελασάντων εκ των οικείων ή αυτών εκείνων εκστασίω χρησαμένων, άλλοι τούτους κατοικτείραντες εδέξαντο, είτε παροικείν είτε θητεύειν* ό.π.

έκστασις η, (I), Ερμον. X μετά στ. 16, Αρμεν., Εξάβ. Β' 4[75], Ε' 10[28], Λίβ. Esc. 335.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) Σύγχυση του νού, παραφροσύνη (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S στη λ. II2): *«Περί την έκστασιν ήν έπαθεν ο Αίας από της λύπης των αρμάτων του Αχιλλέως»* Ερμον. X μετά στ. 16· *Ει συμβαίη τον άνδρα τη εαυτού γαμετή ή εις αναίρεσιν ή εις έκστασιν της διανοίας δούναι φάρμακον* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 10[28]. **2**) Ταραχή, ανησυχία, στενοχώρια (Η σημασ. μτγν., Sophocl. στη λ. 1): *Διά τούτον εθυμώνετον προχθές ο Ερωτοκράτωρ,*

διά τούτον ήτον ο βιασμός και η (κριτ. υπ.) *ἐκστασις η τόση;* Λιβ. Esc. 335. **3**) Απόσταση: *τοσαύτη γάρ νενόμισται η των κρουνών ἐκστασις* Αρμεν., Εξάβ. Β' 4[75].

εκστασις, (ΙΙ)· *ἐκστασιν,* Διγ. Gr. I 186, εσφαλμ. γρ. αντί *ἐνστασιν* (βλ. Διγ. (Trapp) Gr. 157, Eideneier, Ελλην. 23, 1970, 302· πβ. Mavr. [Διγ. Gr. I 186, κριτ. υπ.])· *ἐκστασιν,* Διγ. Gr. IV 457, εσφαλμ. γρ. αντί *ἐνστασιν* (Βλ. Τσοπ., Ελλην. 17, 1962, 84-5 και Eideneier, ό.π.).

εκστατικός, επίθ., Σουμμ., Ρεμπελ. 177.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Έκπληκτος (Η σημασ. στο Βλάχ. και σήμ., Πάπ.-Λαρ.): *αγροικώντας-το ο αφέντης έμεινε εκστατικός και περίσσια μετανωμένος διατί τους έδωσε τ' άρματα* ό.π.

εκστήθου, επίρρ., βλ. *εκστήθους.*

εκστήθους, επίρρ., Βησσ., Επιστ. 25[17]· *εκστήθου,* Συναξ. γαδ. 58, Ιμπ. 76, Γαδ. Διήγ. 106, Περί γέρ. 12· *ξεστήχου,* Ερωτόκρ. Α' 486, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 265.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και της γεν. του ουσ. *στήθος.* Βλ. και Du Cange, λ. *στήθος.* Ο τ. *ξεστήχου* και σήμ. στην Κάρπαθο (Andr., Lex.) και στην Κρήτη (Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 636]).

Από μνήμης, «απέξω» (Η σημασ. στο Du Cange, ό.π. και σήμ. στην Κάρπαθο, ό.π. 1 και στην Κρήτη, ό.π.): *Έμαθε εκστήθου διδαχάς τούτων των φιλοσόφων* Ιμπ. 76.

ἐκστιλβος, επίθ., Ριμ. Βελ. 657.

Η λ. στον Ηλιόδωρο τον περιηγητή (Steph., Θησ.).

Γιαλιστερός, αστραφτερός (Η σημασ. στον Ηλιόδωρο τον περιηγητή, Steph., Θησ.): *άρματα φέρνουν ἐκστιλβα παρόμοια μαργάρου* ό.π.

εκστόματος, επίρρ., Χρον. Μορ. Η 329, 3125, 3403, 3417, 6349, 8702, 8831, Χρον. Μορ. Ρ, 1796, 3736, Κορων., Μπούας 34, Τριβ., Ρε 165· *ξεστομάτου,* Ροδολ. Β' [107].

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και της γεν. του ουσ. *στόμα.*

Προφορικά: *του εμήνυσεν εκστόματος κ' εγγράφως* Χρον. Μορ. Η 8702.

εκστομώνω, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 895.

Από την πρόθ. *εκ* και το *στομώνω.*

«Στραβώνω» το στόμα: *να σε έγγισα δαμίν εις την κατασαγούναν και να σε εξεστόμωσα έως τον μέλιγγά-σου* ό.π.

εκστραγγίζω, Προδρ. Ι 147.

Το μτγν. *εκστραγγίζω.*

Στραγγίζω καλά (μεταφ.)· ξοδεύω, τελειώνω (Βλ. L-S): *τα βρώσιμα απεκήρωσας* (βλ. *αποκηρώνω*) *και τα ποτά ωσαύτως, τα πάντα εξεστράγγισας και εποίκες-με ερημήτριαν* ό.π.

εκστρατεύω, Ηπειρ. 212[10], Ιστ. Ηπειρ. XXXIX[2], Σφρ. Χρον. μ. 140[1].

Το αρχ. *εκστρατεύω.* Η λ. και σήμ.

Κάνω εκστρατεία (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. ΙΙ1 και σήμ.): *εκστρατεύσας κατά του Ευρίπου ο των ασεβών άρχων* Σφρ., Χρον. μ. 140[1].

εκστρατίζω, Διγ. (Trapp) Gr. 2458.

Εξαρχαϊσμός του *ξεστρατίζω.*

Βγαίνω από το δρόμο-μου, ξεστρατίζω (Βλ. και *ξεστρατίζω*): *ώς ώχοντο της οδού, ήκουσαν των ασμάτων* (παραλ. 1 στ.) *και ταύτης εκστρατίσαντες ήλθον ημών πλησίον* ό.π.

εκστρεπτός, επίθ.· *εξηστρεπτός,* Διγ. [Trapp) Esc. 718, Ακ. Σπαν. (Eideneier) D 1655-6· *εξηστρεφτός,* Διγ. (Trapp) Esc. 1262.

Από το *εκστρέφω* και την κατάλ. *-τός.* (Βλ. και Andr., Lex.), αν στο *εξη-* δεν υπόκειται *εκσυ-.*

1) (Προκ. για ρούχο) γυρισμένο «από την ανάποδη», από το μέσα μέρος: *υποκάμισον τούρτουρον α' και έτερα υποκάμισα εξηστρεπτά* Ακ. Σπαν. (Eideneier) D 1655-6. **2**) (Προκ. για γροθιά) που δίνεται απότομα με το χέρι γυρισμένο ανάποδα ή με αντίθετη φορά, «ξανάστροφη» (Για τη σημασ. βλ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 556 και Κουκ., ΒΒΠ Γ' 104): *εξηστρεφτήν* (ενν. *γροθιά*) *του έδωσα απάνω εις το βραχιόναν* Διγ. (Trapp.) Esc. 1262.

εκσύρω, Διγ. (Trapp) Esc. 1108, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 279.

Το μτγν. *εκσύρω.*

Α' (Ενεργ.) τραβώ έξω (Για τη σημασ. βλ. L-S): *το σπαθίν-μου εξέσυρα... κ' εις μίαν σπαθίαν πάραυτα αντάμα τες τρεις* (ενν. *κεφαλάς*) *επαίρνω* Διγ. (Trapp) Esc. 1108. **Β'** (Μέσ.) τραβιέμαι: *'ς τούτον εξεσύρθηκα και ο πόρος εσφαλίστη* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 279.

εκσυσπώ, Γλυκά, Στ. 172, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 258, 1059 (έκδ. *εξυ-*· διορθώσ. σε *εκσυ-*).

Από την πρόθ. *εκ* και το *συσπώ.*

Α' (Ενεργ.) τρομάζω, εκφοβίζω κάπ.: *Ακόμη και τα δυνατά τα ζώα τα μεγάλα* (παραλ. 1 στ.) *με τας φωνάς-μου εκσυσπώ και τρέχουσιν και φεύγουν* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 258. **Β'** (Μέσ.) φοβούμαι: *φοβερισμένος, έντρομος και ωσάν εκσυσπασμένος* Γλυκά, Στ. 172.

εκσφαιρίζομαι, Μανασσ., Χρον. 5462.

Από την πρόθ. *εκ* και το *σφαιρίζομαι.*

Εκσφενδονίζομαι: *εκσφαιρισθείς της έδρας της ιππείας πίπτει προς γήν κατενεχθείς* ό.π.

εκσφενδονίζω, Ελλην. νόμ. 531[4].

Από τό αόρ. του *εκσφενδονώ* και την κατάλ. *-ίζω* (Βλ. L-S Κων/νίδη). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Απομακρύνω βίαια: *Όθεν κάγώ η δείνα αιτώ την υμών αγιότηταν ώς ίνα...εκσφενδονίσης τον προρρηθέντα δείνα απ' εμού* ό.π.

εκσφενδονώ, Μακρεμβ., Υσμ. 240[13], 246[6].

Το μτγν. *εκσφενδονάω.*

Πετώ με ορμή (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εκσφενδονάω*): *Περί την χέρσον εκσφενδόνα-με* αυτ. 246^{6}.

εκσφονδυλίζω, Διγ. (Trapp) Gr. 1088· *ε κ σ φ ο ν τ υ λ ί ζ ω,* Προδρ. I 163.

Το μτγν. *εκσφονδυλίζω*.

Σπάζω τη σπονδυλική στήλη (Η σημασ. μτγν., L-S): *στρέψας τον τράχηλον αυτού εξεσφονδύλισέ-το* Διγ. (Trapp) Gr. 1088.

εκσφοντυλίζω, βλ. *εκσφονδυλίζω*.

εκσφράγισμα το, Αρμεν., Εξάβ. Α' 6^{55}, Σφρ., Χρον. μ. 82^{33}, Ψευδο-Σφρ. 364^{15}.

Η λ. σε επιγρ. (L-S).

1) Αντίτυπο, αντίγραφο (Για τη σημασ. βλ. L-S): *Εάν τις ενός ανθρώπου κατάθεσιν εν εκσφραγίσματι προφέρη, ούκ έστι δεκτή η τοιαύτη μαρτυρία* Αρμεν., Εξάβ. 6^{55}. **2**) Επιβεβαίωση, απόδειξη: *ήν βεβαίωσις και εκσφράγισμα της εις εμέ-σου αγάπης* Σφρ., Χρον. μ. 82^{33}.

εκταγιάζω, Βασιλ. διάτ. του 14. αι. (Σάθ., ΜΒ ς' 641^{16}).

Από το ουσ. *εκταγή* και την κατάλ. *-ιάζω*.

Βάζω πρόστιμο: *τον αναφαινόμενον υπαίτιον παιδεύειν και εκταγιάζειν πρός τε την υπόθεσιν και το πταίσμα αυτού και κατά την ενούσαν αυτώ ευπορίαν και δύναμιν* ό.π.

εκταγιατικός, επίθ., Ελλην. νόμ. 515^{10}, Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{46}.

Από το *εκταγιάζω* και την κατάλ. *-τικός*. Για τη λ. βλ. Steph., Θησ. (λ. *εκταγή* Β).

Το αρσ. ως ουσ.=συνήγορος: *Ορίζου πάλιν, δέσποτα, και τους εκταγιατικούς-σου, ούς λέγει η επίδειξις συνήγοροι καλούνται* Ελλην. νόμ. 515^{10}.

Το ουδ. ως ουσ.=αμοιβή (Για τη σημασ. βλ. Steph., Θησ., ό.π.): *Μή υπερβαινέτω δέ η απαίτησις των εκταγιατικών τα ρ' νομίσματα* Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{46}.

εκταράττω, Λίβ. Esc. 2998.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Ταράζω (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. I): *μή σου τον νούν και την ψυχήν θόρυβος εκταράττη* ό.π.

έκτασις η, Ιερακοσ. 464^{6}, Βίος Αλ. 2658, Δούκ. 367^{8}.

Το αρχ. ουσ. *έκτασις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Άπλωμα, τέντωμα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *Κατασιγάσας άπασαν* (ενν. *ταραχήν*) *τη της χειρός εκτάσει ...επεβόησεν* Βίος Αλ. 2658. **2**) Μήκος: *ού* [*δι' όλου εδάφους*] *συνημμένη και αδιάκοπος κείται, ώσπερ η των υγιαινόντων* (ενν. *κόπρος*) *δείκνυται, ράβδοις παραπλησίως την έκτασιν έχουσα* Ιερακοσ. 464^{6}.

εκτείνω, Ανακάλ. 58· *'κ τ ε ί ν ω*.

Το αρχ. *εκτείνω*. Το μέσ. και σήμ. ως λόγ. (Πρωΐας Λεξ.).

I Ενεργ. **1**) (Προκ. για χειραψία) απλώνω (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S στη λ. I1): *όντιναν... ...μεθ' ιλαρότητος εδέξατ' ώς εφάνη. 'Κτείνας τας χείρας* Αξαγ., Κάρολ. Ε, 259· (μεταφ.) *Θεέ...έκτεινον την κραταιάν χείραν ως ευεργέτης* Διγ. (Trapp) Esc. 1837. **2**) Φρ. *εκτείνω χείρα κακώς* (εναντίον κάπ.)=έχω κακές διαθέσεις εναντίον κάπ.: *κατά του λαού του κάστρου κακώς χείρα εκτείνει* Ηπειρ. 217^{19}. **3**) (Εδώ προκ. για ήλιο) στέλνω: *ο ήλιος τας ακτίνας εκτείνει* Διγ. (Trapp) Gr. 2691. **4α**) (Προκ. για οργή) εντείνομαι: *ούκ εισμακράν τα της μήνης εξετείνοντο πλέθρα* Δούκ. 285^{9}· **β**) (προκ. για μάτια) ανοίγω καλά, τεντώνω: *ένθεν ηπορημένοι τας φωταγωγούς εξετείνομεν κόρας εύπυργον ύψος καθορώμεν ευθέως, ισχνώς, αμυδρώς* Ευγεν., Δρόσ. Δ' 48. **II** (Μέσ.) εξαπλώνομαι (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 5): *πυρκαΐαν εις ύψος εκτεταμένην* Ευγεν., Δρόσ. Δ'43.

Η μτχ. *εκτεταμένος* ως επίθ.=τεντωμένος, όρθιος, ίσιος: *στιλπνή κόμη...*(παραλ. 4 στ.)*...ο τράχηλος εκτεταμένος* Ευγεν., Δρόσ. Α' 131.

εκτελώ, Διγ. Ζ 1624, 3929, Βίος οσ. Αθαν. 242, Φυσιολ. 360^{7}, Δούκ. 267^{1}, Σφρ., Χρον. μ. 96^{28}.

Το αρχ. *εκτελέω*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) Κάνω, πραγματοποιώ (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *εκτελέω* 1 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *Ταύτα λοιπόν ο θαυμαστός Ακρίτης εκτελέσας* Διγ. Ζ 3837· *οι δέ Βενετίκοι εκτελέσαντες τον αδελφού θάνατον του σουλτάνου ήλπιζον ευρείν τιμήν παρά των Αγαρηνών* Ιστ. πολιτ. 55^{11}· *ταύτην δέ καταλαβών ανηλεώς ανείλον μοιχείαν, φόνον τότε γάρ εκτελέσας αθλίως* Διγ. (Trapp) Gr. 3131· **β**) (προκ. για θυσία) προσφέρω: *Τον Άμμωνα δ' Αλέξανδρος θυσίαν εκτελέσας* Βίος Αλ. 1237. **2**) (Προκ. για ύμνο) αποδίδω (Βλ. Δημητράκ. στη λ. 1): *των ύμνων δέ προς την ταφήν καλώς εκτελεσθέντων* Διγ. (Trapp) Gr. 3603. **3α**) (Προκ. για γιορτή) διοργανώνω, γιορτάζω: *εκεί γούν οι χριστιανοί εορτάς εκτελούσι* Παΐσ., Ιστ. Σινά 1827· *εορτή εκτελείται εν τη των εισοδί(ων) ημέρα* Εξήγ. πέτρ. 276· **β**) δοξολογώ: *θεούς να εορτάζετε και να τους εκτελάστε* Αλεξ. 1424. **4**) (Εδώ προκ. για μέλισσα) παράγω: *επισυνάγει* (ενν. *η μέλισσα*) *άπαντα τα άνθη τε και κρίνα, και τον καρπόν-της εκτελεί* Φυσιολ. (Legr.) 1114. **5**) Εξυπηρετώ: *ακμήν και το ποδάριμου, το ευτελές-μου μέλος, κάκείνον χρείαν εκτελεί κι' αυτό 'ν' τετιμημένον* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 311.

εκτενή η.

Το μτγν. ουσ. *εκτενή* (Lampe, Lex.). Βλ. και Παπαδ. Α., Αθ. 40, 1928, 70.

(Εκκλ.) οι έξι δεήσεις «Είπωμεν πάντες...Ελέησον ημάς ο Θεός...Έτι δεόμεθα, κλπ.» και οι έξι «αιτήσεις» «Την ημέραν ή εσπέραν πάσαν τελείαν, αγίαν, κλπ.» (Για τη σημασ. βλ. Παπαδ. Α., ό.π. Βλ. και Lampe, Lex.): *μετά του βοήσαι την εκτενήν επράυνεν* Αποκ. Θεοτ. (Pern.) 253.

εκτενώς, επίρρ.

Η λ. στον Αριστ. και σε επιγρ. (L-S, λ. *εκτενής*) και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Πρόθυμα, θερμά (Η σημασ. στον Αριστ., L-S, λ. *εκτενής* I1): *ως άν και εκτενέστερον εκ καρδίας εκπέμπων* Προδρ. III 447 b (χφ. g) (κριτ. υπ.).

εκτές, επίρρ., βλ. *εχθές*.

εκτηρώ.

Από την πρόθ. *εκ* και το *τηρέω*.

Διατηρώ, κρατώ: *θεσμούς γάρ της φιλίας εκτηρών* (ενν. *ο Πολύδωρος*) *απαρατρώτους* Ερμον. Ω 165.

εκτίθημι, Προδρ. IV 243.

Το αρχ. *εκτίθημι.* Το μέσ. και σήμ. ως λόγ.

(Μέσ.) διηγούμαι (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. III): *περί της εναρέτου αυτού πολιτείας μικρά τινά εκθέμενοι* Βίος οσ. Αθαν. 255.

εκτικιάζω· *τον εκτικιάσουν,* Σαχλ. Ν 80, εσφαλμ. γρ. αντί *τόνε κτικιάσουν.*

εκτικός, επίθ.

Η λ. στον Αριστ.

(Προκ. για πυρετό) που εμφανίζεται με τη φυματίωση (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II): *εις εκτικόν πυρετόν* Ιατροσ. κώδ. λθ΄.

εκτίλλω.

Το αρχ. *εκτίλλω.*

(Προκ. για χώρα) αποψιλώνω· καταστρέφω: *τα πέριξ δε της πόλεως χώρας τε των Ῥωμαίων εκ βάθρων γάρ εξέτιλεν κ' εμετακίνησέν-τας* Ταμυρλ. 17.

εκτιμώ, υποτ. αορ. *ε ξ ε τ ι μ ή σ ω.*

Το αρχ. *εκτιμάω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Υπολογίζω την αξία (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *εκτιμάω* II και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *ποίος νους να δυνηθή και να εξετιμήση καταλεπτώς τι άξιζαν* (ενν. *τα άλογα*)...; Σταυριν. 527· *το γάρ θρονίν το ευγενικόν τίς να το εξετιμήση;* Πόλ. Τρωάδ. 750· *το εξετίμησαν* (ενν. *το οσπίτιον*) *λίτρας νομίσματα ογδοήντα πέντε* Διήγ. Αγ. Σοφ. 149^{2}.

εκτινάζω, βλ. *εκτινάσσω.*

εκτινάσσω· *ε κ τ ι ν ά ζ ω,* Αχιλλ. Ν 1462.

Το αρχ. *εκτινάσσω.*

Α΄ Μτβ. **1**) Τινάζω, κουνώ (Η σημασ. σε παπυρ., L-S στη λ. I1): *εκ του ποδός δραξάμενος* (ενν. *ο Βασίλειος*) *την έλαφον ευθέως, και εκτινάξας έσχισεν αυτήν εις δύο μέρη* Διγ. Α 1454· *Πριν αυτόν* (ενν. *τον ιέρακα*) *εις μούταν βάλης, την κεφαλήν αυτού εκτίναξον* Ορνεοσ. 559^{13}. **2α**) Απομακρύνω, απωθώ, αποκρούω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I1): *ο αμιράς πολλάκις μηνύσας αυτώ* (ενν. *τω Ανδρονίκω*), *ίνα αυτούς αποκτείνη και εκποδών εκτινάξη, εάν θέλη και εν τη αρχή ανενόχλητος έσηται* Ψευδο-Σφρ. 196^{17}· *ώσπερ φυσά ο άνεμος τα φύλλα εις τα δένδρη, ούτως εξετινάξασιν οι άγουροι τους άλλους* Αχιλλ. Ν 1462· **β**) αντικρούω: *τας πιθανολογίας και φληναφίας του Καλαβρού Βαρλαάμ ως ιστόν αράχνης ο Παλαμάς εξετίναξε* Ψευδο-Σφρ. 182^{11}. **3**) Εξαλείφω: *τούτο* (ενν. *το καθαρτικόν*) *γάρ εκτινάξει πάσαν την εγκειμένην αυτώ* (ενν. *τω ιέρακι*) *παχύτητα και μυξώδη υγρότητα* Ιερακοσ. 389^{19}. **Β΄** Τρέμω: *Όταν ίδης αυτόν* (ενν. *τον ιέρακα*) *εκτινάσσοντα υπό ατονίας και βραδέως, γνώθι ότι από πείνης είη* Ορνεοσ. 526^{9}.

εκτίννυμι.

Το μτγν. *εκτίννυμι.*

Φρ. *εκτίννυμι το χρέος της φύσεως*=πεθαίνω: *κάκεισε το λειπόμενον ανύσασα* (ενν. *η βασιλίς*) *του βίου της φύσεως της γηραιάς εκτίννυσι το χρέος* Μανασσ., Χρον. 2701.

εκτολμώ.

Το μτγν. *εκτολμάω* (Steph., Θησ., λ. *εκτολμάω*).

Τολμώ: *ουκ οίδα δ' εις τί θαρρήσαντες ταύτην την τόλμαν εξετολμήσατε* Θεολ., Τζιρ. 357^{8}.

εκτομή η.

Το αρχ. ουσ. *εκτομή.*

Κόψιμο (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I1): *Ως είδεν γάρ το πένθιμον και μελανόν ιμάτιν και των τριχών την εκτομήν, ευθύς παρηγορήθην* Καλλίμ. 1491.

εκτοπίζω,

Η λ. στον Αριστ. και σήμ.

Ι (Ενεργ.) απομακρύνω κάπ. (Η σημασ. στον Αριστ., L-S στη λ. I1): *την εκτόπιζαν εις διάφορα κλίματα αλλογλώσσων ανθρώπων* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 98^{13}. **ΙΙ** (Μέσ.) περιφέρομαι: *πάν* (ενν. *ζώον*) *εκτοπιζόμενον εις λόχμας πολυξύλους* Μανασσ., Χρον. 249.

έκτοπος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. *έκτοπος.*

Παράλογος (Η σημασ. μτγν., Steph., Θησ. 599 C): *βουλήν βουλεύεται σκαιάν, έκτοπον, ανοσίαν* Μανασσ., Χρον. 4292.

εκτός, πρόθ., Σπαν. V 11, Διγ. (Trapp) Gr. 1036, Έκθ. χρον. 72^{27}.

Η αρχ. πρόθ. *εκτός.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) (Τοπ.) έξω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *Έσχον γάρ υιούς εντός σαραγίου και εκτός εν αξιώμασι πλείστοις* Έκθ. χρον. 28^{15}. **2**) Εκτός από (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I3 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Ο δε σινιόρ Μερκούριος με το ιδιόν-του χέρι, εκτός κείνους που φόνευσε με δημησκί μαχαίρι, ...Αυτούς έπιασε ζωντανούς* Κορων., Μπούας 62. **3**)(Με υποθ. πρότ.) εκτός εάν (Η σημασ. αρχ., L-S, ό.π. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *«Ου θέλω ποίσειν εξ υμών κανένα βασιλέαν, εκτός να γένη νικητής των άλλων εις τους τρόπους»* Καλλίμ. 2510.

έκτοτε, επίρρ., Προδρ. IV 64g (κριτ. υπ.), Διγ. Ζ 3058, Διήγ. παιδ. 485· *ε κ τ ό τ ε,* Φυσιολ. (Zur.) XI 2b^{2}.

Το μτγν. επίρρ. *έκτοτε.* Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1) (Χρον.) **α**) αποτότε (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ.): *το υποκάμισο έδωκεν, τό είχε από παρθενίας καταχραμένον αίμασιν, ώσπερ ήτον εκτότε* Βέλθ. 1043· **β**) μετά, έπειτα: *έκτοτ' ήρξατο να πέμπη πυκνοτέρως γάρ τα βέλη* Ερμον. Η 193. **2**) (Τοπ.) κοντά, δίπλα: *εις την κεχαλασμένην εκκλησίαν, πέτρα τετράγωνος άλλη· και αύθις ετέρα τετράγωνος, έκτοτε άλλη τετράγωνος και αυτή* Γράμματα Μετεώρ. 68^{66}.

εκτουπαντός, επίρρ.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και της γεν. *του παντός.*

Οπωσδήποτε: *Υιέ μου, άν ίδης όχλησιν σιμά εις την γειτονιάν-σου, αλλαχόθεν εκτουπαντός βλέπε εκεί μή υπάγης* Σπαν., (Ζώρ.) V 321.

εκτραγωδώ, Ευγεν., Δρόσ. Α΄ 354, Μακρεμβ., Υσμ. 234^{31}, Μανασσ., Χρον. 1183, 2618, Βίος Αλ. 2502, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 61^{26}.

Το μτγν. *εκτραγωδέω.*

Περιγράφω με τρόπο συγκινητικό (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εκτραγωδέω* I3): *μοναχή-της θέλει εκτραγωδήσει τα πάθη-της με το ιδιόν-της στόμα* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 44^{20}.

εκτραχηλίζω.

Το αρχ. *εκτραχηλίζω.*

(Μέσ.) παρασύρομαι (Βλ. Δημητράκ., λ. *εκτραχηλίζω* 6): *Αποτάξαντες εαυτούς στοιχηδόν των άλλων οι εύ ειδότες τα της θηρευτικής και απ' αλλήλων διαιρεθέντες οίον αδιαιρέτως ως μήτε τω πλησιασμώ εις λόγων ομιλίαν εκτραχηλίζεσθαι* Παντεχνή, Κυνηγ. 48.

εκτρέπω, Μανασσ., Χρον. 6152, Σαχλ. Ν 272· *ε χ τ ρ έ π ω,* Ιων. 216^{4}.

Το αρχ. *εκτρέπω.* Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Α' Ενεργ. **1**) Μετατρέπω, αλλάζω: *τον ήχον δέ προς ορχησμόν εκτρέπων της κιθάρας* Διγ. (Trapp) Gr. 3302. **2**) Παρασύρω: *εκτρέπουν και τας ευγενείς πολλάκις ομιλίες* Σπαν. Ο 238. **3**) Βγάζω από τα λογικά, τρελλαίνω: *Πανδαμάτορ, πάντολμε, παντάναξ Έρως,* (παραλ. 6 στ.) *πλήττεις, αναιρείς, φαρμακεύεις, εκτρέπεις* Ευγεν., Δρόσ. Β' 142. **4**) Τρέπω σε φυγή: *αλλ' όσον τις ανδραγαθεί και τους εχθρούς εκτρέπει* Σπαν. (Λάμπρ.) Va 501· *προς φυγήν ο αμιράς ευθέως εξετράπη* Διγ. Ζ 353. **5**) Υποδουλώνω: *σχεδόν γάρ ούτος άπασαν ανατολήν εκτρέψας ήλθεν εις το Βυζάντιον θέλων πολιορκήσαι* Διγ. Ζ 4160. **Β'** (Μέσ.) παρεκτρέπομαι (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. IV και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 1): *πάντων των καλών το πλήρωμ' η αγάπη είναι σιμά στον άνθρωπον όπου δέν εξετράπη* Διακρούσ. 119^{4}.

εκτρέχω, Διγ. Ζ 3080, Φυσιολ. (Legr.) 74.

Το αρχ. *εκτρέχω.*

1) Διατρέχω: *ζή έτη ν' και μετά ταύτα εκτρέχει, ως καλός δρομεύς, τας νάπας και τας ύλας των ορέων* Φυσιολ. Β 4^{4}. **2**) Ορμώ: *Ευθύς ούν επιλάλησε και προς αυτούς εκτρέχει ένα προφθάσας εξ αυτών δέδωκέ-τον σπαθέα* Διγ. Ζ 2031. **3**) Αναζητώ, επιδιώκω: *όλες τες έμαθα καλά, όλες εγνώρισά-τες και εξέδραμα κ' εγύρεψα κ' επαραδιάβασά-τες* Σαχλ., Αφήγ. 56. **4**) Περιέρχομαι: *εί γάρ προς ημέραν μή νεμηθή, δοκεί η νομή προς τον αληθή δεσπότην εκτρέχειν και τη διακοπή την δεσποτείαν ανανεούν* Αρμεν., Εξάβ. Β' 1^{56} σχόλ.

εκτρυγώ, Διγ. (Trapp) Gr. 1039.

Το μτγν. *εκτρυγάω.*

(Μεταφ.) τρυγώ εντελώς: *εις την Αίγυπτον απήλθεν κ' εξετρύγησεν εκείσε πάσης γάρ σοφίας άνθος* Ερμον. Α' 74.

εκτυπώ.

Το αρχ. *εκτυπόω.*

(Προκ. για διαθήκη) γράφω, συντάσσω (Πβ. Δημητράκ. στη λ. 2): *Εγώ Μανουήλ Γρηγορόπουλος νοτάριος βασιλικός εκτετύπωκα ταύτην* (ενν. *την διαθήκην*) Έγγρ. του 15. αι. (Σάθ. ΜΒ Ϛ' 679^{3}).

εκτύπωμα το, Πηγά, Χρυσοπ. 52.

Το αρχ. ουσ. *εκτύπωμα.*

1α) Εικόνα (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex. στη λ. 4): *περιέχει δέ...και εικονίτσαν μικρήν...και ετέρων αγίων εκτυπώματα* Έγγρ. του 13. αι. (ΝΕ 7, 1910, 40)· **β**) αποτύπωμα· ομοίωμα, παράσταση: *μετά των αγίων και σεπτών εικόνων και των θείων εκτυπωμάτων και σίγνων* Ψευδο-Σφρ. 414^{15}· *ήν δ' ο δακτύλιος χρυσούς, έχων και λίθον μέγαν, αυτός φέρων εκτύπωμα την λεοντείαν κάραν* Βίος Αλ. 389· *κύκλω δέ του παρακλησιού επικρέμανται άλλα εικόνων εκτυπώματα μικρά τε και μεγάλα* Παΐσ., Ιστ. Σινά 846. **2**) Μορφή, σχήμα (Πβ. Lampe, Lex. στη λ. 5): *γίνεται δέ είδος εις εκτύπωμα σκώληκος, όμοιον νεύρω λευκώ* Κυνοσ. 590^{21}. **3**) Συμβόλαιο: *έστειλαν πρέσβεις, αγγέλλοντες την εις αυτόν ακραιφνή φιλιαν και ανανεούντες τα προγεγραμμένα εκτυπώματα* Δούκ. 333^{7}.

εκτύπως, επίρρ.

Το μτγν. επίρρ. *εκτύπως* (L-S, λ. *έκτυπος*).

Με σαφήνεια, φανερά (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. I2): *το τρίτον γάρ προδείκνυσι και τελευταίον Πάσχα, εις όπερ εκτυπώτερον ήξομεν εν τω τέλει* Γλυκά, Αναγ. 141.

εκφανερώνω, Τρωικά 523^{3}.

Από την πρόθ. *εκ* και το *φανερώνω.*

Αποκαλύπτω, φανερώνω: *μή εκφανερώση τα κρυπτά μυστήρια του καλού-της* Διγ. (Trapp) Esc. 308.

εκφαυλίζω.

Το μτγν. *εκφαυλίζω.*

1) Περιφρονώ κ. (Η σημασ. μτγν., L-S): *θρησκεία των Αγαρηνών εγώ την εκφαυλίζω, συντάσσομαι με τον Χριστόν* Διγ. Ο 1120. **2**) Οδηγώ στο χειρότερο: *φοβάται πάλιν μή γνωρισθή και την σιγήν της κόρης εκφαυλίση* Καλλίμ. 1713.

εκφαυλώ.

Από τον αόρ. του *εκφαυλίζω.*

(Προκ. για μυστικό) αποκαλύπτω: *το μυστήριον αυτώ μεθ' όρκων εξεφαύλει, και τίνος ένεκεν αυτός ήλθεν εις Βαβυλώνα* Βίος Αλ. 5924.

εκφέρω.

Το αρχ. *εκφέρω.* Το μέσ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' Μτβ. **1**) (Προκ. για δικαστική απόφαση) απαγγέλλω, εκδίδω (Η σημασ. τον 4. αι., Preisigke-Kiessling στη λ. 3): *πρό πέρατος της δίκης χρή τας καταδίκας εκφέρεσθαι* Αρμεν., Εξάβ. Α' 4^{19}. **2**) Αποβάλλω κ.: *εκφέρει τους έλμινθας ή διά του στόματος ή διά της έδρας* Ιερακοσ. 461^{18}. **3**) (Προκ. για μυρωδιά) αναδίδω: *μάρμαρον μικρόν τραπέζης δίκην, εκφέρον ευωδίαν νύν οίαπερ μυροθήκην* Παΐσ., Ιστ. Σινά 2136. **4**) Φέρνω: *άρω αυτού την κεφαλήν και προς υμάς εκφέρω;* Διγ. Ζ 3470· *Λεόντιον εξενεγκών εις μέσον και τη τομή τη της ρινός την κόλασιν μετρήσας* Μανασσ., Χρον. 3923. **5**) Κατευθύνω, οδηγώ: *Πώς δεί εκφέρειν τον ιέρακα προς τους πέρδικας* Ιερακοσ. 508^{16}. **6**) Φρ. *εκφέρω συγγραφήν*=συγγράφω: *συγγραφάς...εκφέρειν* Προδρ. III 17 (χφ. Α) (κριτ. υπ.). **7**) Επιφορτίζομαι: *όστις τούτον* (ενν. *έρωτα*) *κέκτηται εν τω παρόντι βίω, μερίμνας τε διηνεκείς εκφέρει* Διγ. Ζ 1258. **Β'** (Αμτβ.) χύνομαι, ρέω: *διά των ρινών αίμα εκφέρει* Ιερακοσ. 403^{30}.

εκφεύγω, Καλλίμ. 2243, Διγ. (Trapp) Gr. 830, Διγ. Ζ 3567.

Το αρχ. *εκφεύγω.*

Α' Μτβ. **1**) Αποφεύγω (Για τη σημασ. βλ. Bauer, Wört. στη λ. 3): *ώς φεύγει τις εξ όφεως, ούτως εκφεύγουσί-με* Γλυκά, Αναγ. 346· *ο γάρ αδικούμενος ζητεί την κρίσιν πάντα, ο δέ το άδικον ποιών της κρίσεως εκφεύγει* Ελλην. νόμ. 514^{24}. **2**) Απομακρύνομαι: *αυτή δέ μόνη μείνασα... εκαρτέρει τον άγουρον...*(παραλ. 7 στ.)...*κι' ο θαυμαστός υιός του στρατηγού... ...εξέφυγε της κόρης* Διγ. Ζ 2466· *η ψυχή του σώματος εκφεύγει* Διγ. Ζ 4257. **Β'** Αμτβ. **1**) Τρέπομαι σε φυγή: *δειλιάσας εκφεύγει εκ τον πόλεμον αυτίκα* Ερμον. Σ 176· *κάν γυμνόν ίδης το σπαθίν, φυγείν ούτω μή δώσης κάν άλλο τι δεινότερον εις τροπήν μή εκφύγης* Διγ. (Trapp) Gr. 108. **2**) Καταφεύγω σε κάπ. και πάω με το μέρος-του: *ο Παγιατζίτ τον Καρμιάνον εν τη Προύση εξέπεμψεν· ο δ' αποδράσας εις Πέρσας εξέφυγεν* Δούκ. 39^{24}. **3**) (Προκ. για ένδυμα) φτάνω: *μέχρι κνημών εξέφυγεν ο χιτών* Μακρεμβ., Υσμ. 172^{20}.

εκφορώ.

Το αρχ. *εκφορέω.*

(Προκ. για ενδύματα) βγάζω: *εκεί και εξεφόρεσαν* (ενν. *οι Πατριάρχες*) *φορέματα τα άγια* Αρσ., Κόπ. διατρ. σ. 537.

εκφράζω.

Το αρχ. *εκφράζω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Περιγράφω (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. ΙΙ 1): *είχεν εκείνο το κελλίν—αλλά και πώς εκφράσω;— ολοχρυσομαργάρωτον, κατάχρυσον την στέγην* Καλλίμ. 419.

έκφρασις, *η,* Καλλίμ. 177, Λίβ. Esc. 943 (κριτ. υπ.), Λίβ. Ν 805.

Το μτγν. ουσ. *έκφρασις.* Η λ. και σημ.

Περιγραφή (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. Ι): *Έκφρασις πανεξαίρετος του κήπου και του κάστρου* Καλλίμ. 274.

εκφρύττω.

Από την πρόθ. *εκ* και το *φρύττω.* Η λ. τον 6. αι. (L-S).

(Μεταφ.) κατακαίω: *παντελώς εξέφρυξεν, εξεπυρπόλησέ-με* Προδρ., Σεβ. 29.

έκφρων, επίθ.

Το αρχ. επίθ. *έκφρων.*

Παράφρων (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S στη λ. Ι): *εκλονείτο συνεχώς η κεφαλή αυτού, ώς νομίζειν έκφρονα είναι* Βίος οσ. Αθαν. 258.

εκφυλλίζω.

Από την πρόθ. *εκ* και το *φυλλίζω.* Η λ. στο Νικήτ. Χων. (Steph., Θησ.).

Αποκτώ φύλλα (Η σημασ. στο Νικήτ. Χων., ό.π.): *αυτοί ούκ έχουν πταίσιμον, μάλλον ο Θεός το δείχθει, ότι έναι ρίζης ευγενών εκφυλλισμένοι κλάδοι ή βασιλέως ή ρηγών ή τέκνα μεγιστάνων* Φλώρ. 1783.

έκφυλος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. *έκφυλος.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Ξένος, αλλόφυλος (Η σημασ. μτγν., L-S): *πάλιν κινείται κατ' εχθρών αιμοχαρών, εκφύλων* Μανασσ., Χρον. 5671. **2**) Αλλόκοτος, παράξενος (Πβ. τη μτγν. σημασ., L-S): *εντεύθεν μίσος έκφυλον και θήρατρα και πάγαι* Μανασσ., Χρον. 6528. **3**) Αντιπαθητικός: *πάλαι μέν την έκφυλον ωδίνων τυραννίδα* Μανασσ., Χρον. 5474.

εκφυσώ· *ξεφυσώ.*

Το αρχ. *εκφυσάω.*

1) (Προκ. για άνεμο) φυσώ: *τοίνυν εξεφύσησεν άνεμος αγριόπνους* Μανασσ., Χρον. 3776· *αίφνης εξεφύσησεν ώς καταιγίς ο φθόνος* Μανασσ., Χρον. 2653. **2**) Αναδίδω: *νεράδες ή αγγέλισσες και πλέον εξεφυσήσαν το σείσμα και το λύγισμα και τ' ανανδράνισμάντων* Γεωργηλ., Θαν. 115.

εκφύω.

Το αρχ. *εκφύω.*

Φέρνω, προκαλώ: *πικρώς γάρ οπωροδοτεί* (ενν. *το ξύλον*) *και θάνατον εκφύει* Μανασσ., Χρον. 295.

εκφώνησις *η.*

Το μτγν. ουσ. *εκφώνησις.* Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Δέηση που εκφωνείται δυνατά από ιερωμένο (Για τη σημασ. βλ. Lampe, Lex. στη λ. 3): *ο πατριάρχης έλεγεν εκφωνήσεις αγίας* Αρσ., Κόπ. διατρ. 375.

εκφωνώ, Act. Lavr. 55^{76}, 56^{90}, 58^{71}, 67^{75}, Διγ. Ζ 841, 881, 3067, Αρμεν., Εξάβ. Παραρτ. 2^{55} σχόλ., Αχιλλ. Ο 153, Ιστ. πατρ. 172^{13}, 175^{22}. Βλ. και *ξεφωνώ* και *ξεφωνίζω.*

Το μτγν. *εκφωνέω.* Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

1α) Φωνάζω δυνατά (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εκφωνέω* Ι): *Εγώ δέ εξεφώνησα: «Μαξιμού, μή φοβείσαι* Διγ. (Trapp) Gr. 3089· **β**) βγάζω φωνή: *Συρίζει ωραία, τραγουδεί νόστιμα πάρα όλα ύστερον πάντων εκφωνεί ανθρώπινην φωνήν* Φυσιολ. (Legr.) 891.
2) Λέγω «δυνατά» (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *εκφωνέω* ΙΙ1): *μετά την λειτουργίαν εξεφώνησε και είπε ότι...*Ιστ. πατρ. 119^{21}· *ποιείν δέ αμεταθέτως καθ' εκάστην Κυριακήν εν τω Όρθρω μικράν εκτενή και εκφωνείν αυτούς υπέρ εμού του τλήμονος το Κύριε ελέησον τρίς* Έγγρ. του 1362 (Θεοχαρίδης, Μακεδονικά 5, (1963), 140)· *τους πάντας εξεφώνησεν μετά φωνής μεγάλης* Αχιλλ. Ν 220. **3**) Κοινοποιώ, κάνω γνωστό, ανακοινώνω (Βλ. L-S, λ. *εκφωνέω* ΙΙ2): *αλλ' όμως κήρυκες αυτών ελθόντες εις το μέσον την μάχην εξεφώνησαν καλούντες αριστέας* Βίος Αλ. 3608· *τότε εξεφώνησεν ο πασιάς την απόφασιν του βασιλέως* Ιστ. πατρ. 156^{22}· (προκ. για αφορισμό) *ταύτα ακούσας εξεφώνησεν αφορισμόν εν μιή των εορτών* Ιστ. πολιτ. 49^{13}. **4**) Μνημονεύω ρητά, κάνω μνεία (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 398]): *όσοι δέ πρότερον εβοηθούντο διά τινας αιτίας ειδικώς τοις νόμοις εκπεφωνημένας της πενταετίας παραδραμούσης, τούτους και νύν βούλεται βοηθείσθαι* Αρμεν., Εξάβ. Β' 2^{8}. **5**) Καθορίζω: *Ει πωλήσω σοι οικέτην, εφ' ώ εί απαρεσθής αποστρέψοις μοι αυτόν, εί μή εκφωνήσω χρόνον, είσω εξήκοντα ημερών δύνασαι τούτο ποιείν, εί μή τι εμπόδιον εύλογον παρενέπεσε* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3^{60}.

εκχαλκουργώ.

Από την πρόθ. *εκ* και το *χαλκουργέω.*

(Μεταφ.) κάνω κ. σκληρό σά χαλκό, σκληραίνω: *ός εις εμήν δείλαιος ανθρώπων μόνος πολλήν οδύνην εξεχαλκούργησέ-σε* Ευγεν., Δρόσ. ς' 586.

εκχερσώ.

Από την πρόθ. *εκ* και το *χερσόω*, που απ. τον 7. αι. (Steph., Θησ.).

(Μέσ.) ξεραίνομαι: *οι τοίχοι καταπίπτουσιν, εξεχερσώθη ο κήπος* Προδρ. I 78.

εκχέω.

Το αρχ. *εκχέω.*

(Προκ. για ένδυμα) αφήνω να πέσει: *η δ' ετέρα χειρ το χιτώνιον ανέχει πρό των μηρών· ο γάρ βορράς εδόκει πνείν κατά μέτωπον και το πολύ του χιτώνος περί την πτέρναν εξέχυσεν* Μακρεμβ., Υσμ. 172^{2}.

εκχόλωσις *η.*

Από την πρόθ. *εκ* και το ουσ. *χόλωσις.* Η λ. τον 6. αι. (L-S).

Θεραπεία από πάθηση της χολής: *Προς εκχόλωσιν ιέρακος* Ιερακοσ. 449^{6}.

έκχυμα το.

Το μτγν. ουσ. *έκχυμα* (Lampe, Lex.).

(Μεταφ.) ξεχύλισμα: *·Οθεν και χόλου προσπλησθείς Νικόλαος αυτίκα* (παραλ. 1 στ.), *έκχυμα τούτου δέ ψυχής μήπω μαθών εκ λόγων προς Αλεξάνδρου πρόσωπον ενέπτυσε κακίστως* Βίος Αλ. 834.

εκχύνω, Ερμον. Φ 296.

Το μτγν. *εκχύνω* (L-S, λ. *εκχέω*)·.

(Μέσ.) **1**) Χύνομαι (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *εκχέω* II*α*): *το αίμα τούτης εξεχύθην εν τω τάφω του καλού του Αχιλλέως* Ερμον. Ψ 248. **2**) Ορμώ, ξεχύνομαι (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, ό.π. II4): *εντεύθεν εξεχύθησαν οι πριν πεφοβημένοι Ρωμαίοι* Μανασσ., Χρον. 3782.

έκχυσις *η·* *ε κ χ ύ σ η.*

Η λ. στον Αριστ. και στο Βλάχ. Ο τ. *εκχύση* από μετρ. αν.

Χύσιμο (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I): *Η του αίματος εκχύση* Ερμον. Χ 225· *ήν δέ πολύς ο ποταμός και έπλευσεν ο ίππος ύδατος τούτου έκχυσις άπωθεν δέ υπήρχεν* Διγ. (Trapp) Gr. 2908· (προκ. για ευεργέτημα) προσφορά, παροχή: *τας εκχύσεις βλύζεις μοι των ευεργετημάτων* Γλυκά, Στ. Β' 96.

εκχωνεύω.

Το μτγν. *εκχωνεύω.*

Σκάβω: *Εκείνα τα κηπεία, τα εξεχώνευσαν οι γονείς-μου, και ημέρωσαν, ώς προείπομεν, και εφύτευσαν* Χειλά, Χρον. 357.

εκχωρίζω.

Η λ. στον Αριστ.

(Μέσ.) **1**) Ξεκόβω: *ώρμησα προς ποταμόν, όπου λαός υπήρχεν* (παραλ. 1 στ.) *και θεωρώ την Μαξιμώ μόνην εκχωρισθείσαν* Διγ. Ζ 3436. **2**) Διαφωνώ: *πρώτον γάρ εκχωρισθέντες εις φιλονεικίαν ήλθον ό τε βασιλεύς Ατρείδης και Αχίλλιος ταχύπους* Ερμον. Η 34.

εκχωρώ.

Το αρχ. *εκχωρέω.*

Παραχωρώ (Η σημασ. μτγν. και σε επιγρ., L-S στη λ. II): *κατέχει αναποσπάστως και ανενοχλήτως τον τόπον όν εκχώρησεν ο ρηθείς Βαλσαμάς* Γράμματα Μετεώρ. 78^{83}.

εκψυχής, επίρρ., Διγ. Ζ 1046, Βίος Αλ. 4094.

Από τη συνεκφ. της πρόθ. *εκ* και της γεν. του ουσ. *ψυχή.*

Με την ψυχή-μου: *εύχομαί-σου εκψυχής να ζής και να πατάξης τους βασιλείς* Αλεξ. 1263.

εκψύχω, Διγ. Ζ 1410, 1419, Χρον. Τόκκων 3380, Δούκ. 163^{22}.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Ξεψυχώ (Η σημασ. μτγν., L-S, στη λ. I): *ώς ότου στρέψης οφθαλμόν, εξέψυξεν ο ήρως* Πόλ. Τρωάδ. 600· *πίπτει ο κύνας εις την γήν, εξέψυξεν, εψύγην* Φλώρ. 386.

έλα το, Μαχ. 114^{33}, 144^{22}, 278^{24}, 330^{6}, 428^{14}, 596^{4}, 652^{29}, 658^{31}, Θησ. Θ' [6^{1}], Βουστρ. 449, 458, 483, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 77, Πεντ. Δευτ. XXVIII 6, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 415, Χίκα, Μονωδ. 162· *έ λ α ν,* Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 414.

Η προστ. του *έρχομαι* ως ουσ. (Βλ. Ανδρ., Λεξ. και Βαγιακ., Αθ. 60, 1956, 242). Η λ. στο Somav. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 539).

Ερχομός, άφιξη (Η σημασ. στο Somav. και σήμ. στην Κύπρο, Σακ., ό.π.): *ενοιάστησαν το έλα των άθεων Σαρακηνών* Μαχ. 8^{15}· *Ο ρήγας έμαθεν το έλα του αφέντη* Μαχ. 166^{11}.

ελαδάς ο.

Από το ουσ. *ελάδιν* και την κατάλ. *-άς* (Για την ετυμ. βλ. Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. τον 10. αι. (ως επών.), L-S Κων/νίδη και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Λαδέμπορος (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ.): *Κατά ρογίν τον ελαδάν ο Θεός ουκ αποδίδει* Γλυκά, Στ. 370.

ελαδόφυλλο(ν) το.

Από τα ουσ. *ελάδιν* και *φύλλο(ν).*

Το φύλλο της ελιάς: *ελαδόφυλλα και κλαδοφυλλαδόφυλλα* Αχ. Σπαν. (Eideneier) Β' 106-7.

ελαία η, Ιερακοσ. 345^{14}· *ε λ έ,* Κρουσ., Τουρκογρ. 325, Έγγρ. του 1660 (Βουρδουμπάκι, Χρ. Κρ. 2, 377, 378)· *ε λ ί α,* Θησ. ΙΒ' [56^{4}], Βουστρ. 448· *ε λ ι ά,* Ασσίζ. 241^{7}, Ch. pop. 50, 466, Πεντ. Γέν. VIII 11, Έξ. XXIII 11, Δευτ. VIII 8, Διακρούσ. 113^{90}· *'λ α ί α.*

Το αρχ. ουσ. *ελαία.* Ο τ. *ελιά* στο Somav. (λ. *ελιά*) και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *'λαία* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

1) Ελαιόδεντρο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I1 και σήμ.): *διαπάς χλωρόν κλαδίν ελιάς στο στόμα-του βαστώντα* Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 210. **2**) Καρπός της ελιάς (Η σημασ. στο Somav., ό.π. και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *Φαρίν εκαβαλλίκεψεν κατάμαυρον ως 'λαίαν* Χρον. Τόκκων 229. **3**) Ελιά του σώματος (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. III και σήμ.): *τας εν τη ρινί ελαίας μελαίνας* Ιερακοσ. 344^{26}· *να γινώσκετε ελαίαν έχει μαύρην οπού 'γραψε το ποίημα, 'ς διξιόν μικρόν δακτύλιν* Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 1021. **4**) (Ως προσωποπ.): *έχω Ελαίαν την κυρά ηγουμένην, Φακήν την κυρά οικονόμισσα* Πωρικ. V 26.

έλαινα *η,* βλ. *λέαινα.*

ελαιοδόχος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. *ελαιοδόχος*.

(Προκ. για δοχείο) που δέχεται, περιέχει λάδι (Η σημασ. μτγν., L-S): *ελαιοδόχα αγγεία* Δούκ. 69^{2}.

ελαιόκλαδος ο.

Από το ουσ. *ελαία* και το ουσ. *κλάδος*. Η λ. τον 6. αι. (L-S, Κων/νίδη).

Κλάδος ελιάς (Η σημασ. τον 6. αι., L-S Κων/νίδη. Βλ. και Steph., Θησ.): *αρπάζοντας τον ελαιόκλαδον τον διαμοιράζουνται* Καλούδη, Προσκυνητάρ. ρις'.

ελαιόλαδον το, Αγαπ., Γεωπον. σ. 136.

Από το *ελαιο-* και το ουσ. *λάδι*. Η λ. στο Du Cange (λ. *λάδη*) και σήμ. (Δημητράκ.).

Λάδι ελιάς (Η σημασ. στο Du Cange, ό.π. και σήμ., Δημητράκ.): *έπαρε ελαιόλαδον* αυτ. 162.

έλαιον το, Act. Lavr. 54^{14}, 62^{26}, Προδρ. III 183 (χφ. g) (κριτ. υπ.), Ασσίζ. 300^{21}, Ιατροσ. κώδ. ,ανς'· *εγέλαιον*, Ιατροσ. κωδ. φμς'· *έλαιος το*, Δεφ., Λόγ. 162.

Το αρχ. ουσ. *έλαιον*. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Λάδι (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ. ως λόγ., Δημητράκ. στη λ. 1): *στάζει... το έλαιον ο μάγειρος* Προδρ. III 298· (μεταφ.)· *Έλαιον αγαλλιάσεως άλειψον ή ευσπλαχνίας* Σκλέντζα, Ποιήμ. 7^{24}.

έλαιος, βλ. *έλαιον*.

ελαιοφόριν το.

Πιθ. από το ουσ. *έλαιον* και το *-φόριν*.

(Πιθ.) φύλλο ελιάς: *περιβόλιν να έχη απέσω ελαίας και ελαιοφόριν* Ακ. Σπαν. (Eideneier) A 428.

ελαιοφόρος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. *ελαιοφόρος*.

Είδος γερακιού: *ο καλούμενος* (ενν. *ιέραξ*) *υπό των πολλών ελαιοφόρος* αυτ. 344^{8}.

ελαιόφυλλο(ν) το.

Το μτγν. ουσ. *ελαιόφυλλον*.

Φύλλο ελιάς: *ελαιόφυλλα και κλαδόφυλλα* Ακ. Σπαν. (Eideneier) Δ 1663.

ελαιόφυτον(ν) το, Τζάνε, Κρ. πόλ. 233^{19}· *λιόφυτο*, Έγγρ. του 1643 (Βισβίζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 110), Έγγρ. του 17. αι. (Βουρδουμπάκι, Χρ. Κρ. 2, 1913, 359, 374 (έκδ. *λόφυτο*· διορθώσ.) Τζάνε, Κρ. πολ. 149^{14}, 187^{5}, 451^{2}.

Το μτγν. ουσ. *ελαιόφυτον* (L-S, λ. *ελαιόφυτος*). Ο τ. *λιόφυτο* στο Somav. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *ελαιόφυτος*).

Ελαιώνας (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. II και σήμ., Δημητράκ., ό.π.): *Τα ελαιόφυτα εκόπτανε και καίγασιν τα δάση* Τζάνε, Κρ. πόλ. 233^{19}.

ελαΐτσα η.

Από το ουσ. *ελαία* και την κατάλ. *-ίτσα*.

Μικρή ελιά, ελίτσα: *ελαΐτσας και χαβιάριν* Προδρ. III 280.

ελαιών(ας) ο, Χρον. Μορ. Η 1724, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1690.

Το μτγν. ουσ. *ελαιών*. Η λ. και σήμ. στον τ. *ελαιώνας* (Δημητράκ.).

Τόπος γεμάτος με ελιές, ελαιώνας (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. I και σήμ.): *υπάρχει ελαιών δασύς* Παϊσ., Ιστ. Σινά 1596.

έλαν το, βλ. *έλα*.

ελασία η, Λιβ. Esc. 2748, Λιβ. Ν 2433· *ελασιά*· *'λασία*, Διακρούσ. 76^{3}.

Το αρχ. ουσ. *ελασία*. Τ. *'λασιά* στην Κύθνο (Andr., Lex.). Η λ. και σήμ. **σε** ιδιώμ. (Andr., Lex.).

Κωπηλασία (Για τη σημασ. βλ. Βαγιακ., Αθ. 60, 1956, 256. Βλ. και Sophocl.): *το σίδερον εσήκωσαν* (ενν. *οι ναύτες*), *τότ' ελασιάν εστρώσαν* Απόκοπ. 331.

έλασμα το.

Το μτγν. ουσ. *έλασμα*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Λεπτή μετάλλινη πλάκα ως κόσμημα: *έλασμα και το πέταλον έχων* (ενν. *ο Ιάδδιος*) *επί τοις στέρνοις* Βίος Αλ. 1626.

ελάτη η.

Το αρχ. ουσ. *ελάτη*.

(Προκ. για πτηνό) φτερούγα: *έχεις* (ενν. *σμυρίλε*) *το κορμί ολίγον και γρήγορες ελάτες* Πουλολ. Ζ 345.

ελατήρ ο.

Το αρχ. ουσ. *ελατήρ*.

(Προκ. για φτερά, κλπ.) μυς που κινεί: *ώστε μη βλαβήναι αυτού τους ελατήρας των πτερών ή της ουράς* Ιερακοσ. 420^{2}.

ελάτης ο, Ιερακοσ. 345^{19}, 367^{23}, 478^{6}, 482^{12}, Διήγ. Αλ. V 26, 54· *'λάτης*.

Το αρχ. ουσ. *ελάτης*.

1) (Προκ. για πτηνό) φτερούγα: *τότε λοιπόν μάδιζε όλα τα πτερά των ελατών πάρεξ και ολίγων καλυπτήρων εγγύς των ελατών* Ιερακοσ. 367^{22}· *Οι ελάται αυτών* (ενν. *των ιεράκων*) *αποσκελωτοί* Ορνεοσ. 578^{23}. **2**) (Πιθ.) κλάδος δέντρου: *ήλθαν και μας ηφάνισαν κ' ήκοψαν και τους 'λάτες των δένδρων* Διγ. Ο 1406· *«...εσκότωσες και ήριξες σαν φύλλ' από τους 'λάτες»* Διγ. Ο 2590.

ελάτινος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. *ελάτινος*.

Έκφρ. *δένδρα ελάτινα*=έλατα: *δένδρα μεγάλα ελάτινα* Ιερόθ. Αββ. 333.

έλατος ο, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [166].

Από το αρχ. ουσ. *ελάτη*. Για τη λ. βλ. Steph., Θησ. Η λ. στο Somav. και σήμ. (Δημητράκ.).

Έλατο (Για τη σημασ. βλ. Steph., Θησ. Η σημασ. στο Somav. και σήμ., Δημητράκ.): *Εκείσε τους αλαζόνες εκόψαν τους ελάτους* Θησ. ΙΑ' [24^{1}].

ελαττονώ.

Το μτγν. *ελαττονόω.*

Μειώνω, ελαττώνω (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *ελαττονόω*): *μικροίς δ' αμειβόμενοι και το κατ' αξίαν ελαττονούντες* Miklos.-Müller, Acta Ε' 268.

ελαττότερος, επιθ.

Από το συγκρ. *ελάττων* και την κατάλ. *-ότερος.*

Κατώτερος: *εάν είναι και ελαττότερος εις γένος, μή θαυμάσης* Αχιλλ. Ν 1008· *όχλησις των ελαττοτέρων ανθρώπων κατά τους μείζονας* Ωροσκ. 41^{17}.

ελαττώ, Ελλην. νόμ. 545^{3}.

Το αρχ. *ελαττόω.*

Ι (Ενεργ.) λιγοστεύω (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *ελασσόω* Ι1): *Πέτρος...ηλάττωσε την ιδίαν περιουσίαν* Αρμεν., Εξάβ. Γ' 5^{51} σχόλ. ΙΙ (Μέσ.) **1**) Γίνομαι ασθενικός: *Ει αρρωστία ελαττωθή* (ενν. ο ιέραξ) Ορνεοσ. αγρ. 571^{13}. **2**) Χάνομαι: *ούκ εφαίνοντο* (ενν. δένδρα) *μάλλον, αλλ' ηλαττούντο* Βίος Αλ. 4265. **3**) Μειονεκτώ: *όσοι μή περί την πλάσιν ηλάττοντο* Έκφρ. ξυλοκ. 16^{6-7}.

ελάττωμα το.

Το αρχ. ουσ. *ελάττωμα.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Μειονέκτημα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 3 και σήμ.): *ελάττωμα και πρόσκρουμα, τα προξενούντα λύπην* Καλλίμ. 14. **2**) Κατάχρηση: *επί των ακινήτων ούκ ευχερώς το ελάττωμα διαβαίνει διά το μή γίνεσθαι εν αυτοίς κλοπήν* Αρμεν., Εξάβ. Β' 1^{57}.

ελαττώνω, Λιβ. Sc. 2163, Λιβ. Ν 2974, Π. Ν. Διαθ. φ. 245α 7, Κιγάλα, Σύνοψις Ιστοριών σ. μ'.

Το αρχ. *ελαττόω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Βλάπτω κ.: *όλα τα ελαττώσασιν αφότου εχωρίσαν από της Ρώμης εκκλησίας* Χρον. Μορ. Η 812. **2**) (Μέσ.) στερούμαι, χάνω: *ούκ ελαττώθης τίποτες ποσώς εκ της τιμής-σου* Λιβ. Esc. 3345.

ελάττωσις η, Αρμεν., Εξάβ. Γ' 3^{9}.

Το αρχ. ουσ. *ελάττωσις.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Λιγόστεμα (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *εγεννήθησαν αυτόθι ελαττώσεις εκ των Γραικών* Διάτ. Κυπρ. 504^{11-2}.

ελαύνω, (Ι)· *'λαύνω.*

Το αρχ. *ελαύνω.* Ο τ. *'λαύνω* και σήμ. στην Κέρκυρα (Andr., Lex.).

1) Συλλαμβάνω: *ζημίαν τε και θρήνον εποίησαν*...(παραλ. 1 στ.) *Εκείσε και τον αρχηγόν 'λαύνουσιν τον μεγάλον Φραγκίας τον ασύνετον μετά και πλείσθων άλλων* Αξαγ., Κάρολ. Ε' 251. **2**) Ανακινώ (?): *κρατήσας όρνιθος κατοικιδίου νεοττόν και οίνον ποτίσας και ελαύνων επί πολύ δός τους αυτού μηρούς εμφαγείν αυτώ* Ιερακοσ. 459^{2}.

ελαφάκι(ν) το· *'λαφάκι,* Ερωτόκρ. Β' 150.

Από το ουσ. *ελάφι* και την κατάλ. *-άκι.* Ο τ. και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 594]). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Μικρό ελάφι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *βόσκαν τα 'λαφάκια* Βοσκοπ. 6.

ελαφικός, επιθ.

Από το ουσ. *έλαφος* και την κατάλ. *-ικός.*

(Με τη λ. *βοτάνη*) φυτό που τρώνε τα ελάφια: *ελαφικήν βοτάνην* Ιερακοσ. 470^{24}.

ελάφι(ν) το, Φυσιολ. (Legr.) 87, Κυπρ. ερωτ. 107^{1}, Λέοντ., Αιν. ΙΙ 32, Σταφ., Ιατροσ. 4^{96}, Διγ. Άνδρ. 363^{3}· *αλάφι,* Χρον. σουλτ. 76^{16}, Πανώρ. Β' 139, 147, 149, Πιστ. βοσκ. ΙΙ 2, 98, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1116], Β' [659], Πεντ. Δευτ. XII 15, XIV 5· *'λάφι(ο)ν,* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 255, Θησ. Δ' [65^{7}], Απόκοπ. 13, Πικατ. 16, Κορων., Μπούας 15, Αχέλ. 2518, Αιτωλ., Μύθ. 62^{1}, Πανώρ. Β' 66, 130, Ερωφ. Γ' 84, Δ' 478, Ερωτόκρ. Α' 1208, 1217, Β' 153, 296, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 196, Τζάνε, Κρ. πόλ. 234^{7}, Αγαπ., Γεωπον. ι', 86.

Το ουσ. *ελάφιον,* που απ. στα Γεωπονικά (L-S). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *αλάφι* και σήμ. ιδιωμ. (Πρωΐας, Λεξ.). Ο τ. *'λάφι(ν)* στο Somav. (λ. *λάφι*) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και στην Κρήτη (Ξανθουδίδης [Ερωτόκρ. σ. 595]).

Ελάφι: *στα δάση 'λάφια και λαγούς* Πανώρ. Γ' 164.

ελαφίνα η, Σπαν. (Ζώρ.) V 589, Διγ. (Trapp) Gr. 700, 1094, Διγ. Ζ 1432, Διγ. Άνδρ. 346^{16}· *αλαφίνα,* Πεντ. Γέν. XLIX 21· *λαφίνα,* Ροδολ. Β' 479.

Από το ουσ. *έλαφος* και την κατάλ. *-ίνα.* Ο τ. *λαφίνα* στο Somav. (λ. *λαφίνα*) και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *αλαφίνα* στον Κατσαΐτ., Ιφ. Ε' 206 και σήμ. σε ιδιώμ. (Πρωΐας, Λεξ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Θηλυκό ελάφι (Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας, Λεξ.): *την ελαφίνα φθάνει* Διγ. Ζ 1426

ελαφινός, επιθ.· *αλαφινός,* Κακή μάννα 27· *'λάφινος.*

Από το ουσ. *έλαφος* και την κατάλ. *-ινός.*

Ελαφήσιος: *το λάφινον κρέας είναι κακοχώνευτον* Αγαπ., Γεωπον. 91.

ελαφοκέρατο(ν) το· *αλαφοκέρατο,* Κρουσ., Τουρκογρ. 255· *'λαφοκέρατο(ν),* Αγαπ., Γεωπον. 149.

Από τα ουσ. *έλαφος* και *κέρατο(ν).* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.). Ο τ. *'λαφοκέρατο(ν)* στο Somav. (λ. *λαφοκέρατον*) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Κέρατο ελαφιού (Η σημασ. στο Somav., ό.π. και σήμ., Δημητράκ.): *κόνιν από λαφοκέρατον* Αγαπ., Γεωπον. 196.

ελαφόπουλον το· *'λαφόπολο(ν),* Θησ. Ζ' [58^{8}]· *'λαφόπουλον,* Αιτωλ., Μύθ. 55^{1}.

Από το ουσ. *έλαφος* και την κατάλ. *-πουλον.* Ο τ. *'λαφόπουλον* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ελαφάκι (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ.): *'λαφόπουλον την μάννα του-ηρώτησε* Αιτωλ., Μύθ. 55^{1}.

έλαφος ο και η, Διγ. (Trapp) Gr. 1091, Διγ. (Trapp) Esc. 1360, Ερμον. Δ 232,

Ιατροσ. κώδ. ανβ', Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 52, Χρον. Τόκκων 3462, Φυσιολ. (Legr.) II, Γαδ. διήγ. 192.

Το αρχ. ουσ. *έλαφος*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

Ελάφι (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ. στη λογοτ., Δημητράκ. στη λ. 1): *έλαφοι και πουλία* Διγ. Ζ 2292.

ελαφρά, επίρρ., βλ. *αλαφρά*.

ελαφραίνω, βλ. *αλαφραίνω*.

ελαφρικός, επίθ.· *'λ α φ ρ ι κ ό ς*.

Από το επίθ. *ελαφρός* και την κατάλ. *-ικός*.

Ελαφρός: *να με ποίση ωσάν πτερό λαφρικήν και γλυκασμένη την καρδία-μου την καμένην* Συναξ. γυν. 769.

ελαφρίτης ο, βλ. *αλαφρίτης*.

ελαφροκέφαλος, επίθ., βλ. *αλαφροκέφαλος*.

ελαφρός, επίθ., βλ. *αλαφρός*.

ελαφροτασσάρω.

Από το επίρρ. *ελαφρά* και το ιταλ. *tassare*.

Φορολογώ ελαφρά: *«δέν σε έκαμεν η χώρα επίτροπον...για να πλουτήνης με ξένα αργύρια ή να ελαφροτασσάρης τους φίλους -σου, και να ρίξης το βάρος εις τα φτωχά»* Ρωσσέρ. 215.

ελαφρότης η· *ε λ α φ ρ ό τ η τ α*.

Το αρχ. ουσ. *ελαφρότης*. Ο τ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Έλλειψη βάρους (Η σημασ. μτγν., L-S): *Διηγήσου -μου πού βρίσκεσαι τώρα, Ψυχή, οπού σ' είδα, τάχα δίκαιοι νά 'μαστεν, πέ-μου -το νά 'χω 'λπίδα· γιατί κατέχεις βέβαια, την ελαφρότητά-σου βγαίνοντας από λόγου-μου ποιοί 'σαν στη συντροφιά-σου,* Τζάνε, Φυλλ. ψυχ. 55. **2**) Έλλειψη σοβαρότητας, επιπολαιότητα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *Αύθις και γάρ ωλίσθησα εις βόθυνον μοιχείας δι' ελαφρότητα φρενών και ψυχής αμελείαν* Διγ. (Trapp) Gr 2939.

ελάφρυνσις η· *ε λ ά φ ρ υ σ ι ς*.

Από το *ελαφρύνω* και την κατάλ. *-σις*.

Ανακούφιση: *«...τόσον αγιάτρευτες είναι [αι τιμωρίες-μου εν τη άλλη ζωή] ότι ελάφρυσιν ποτέ...δέν ευρίσκω»* Ρωσσέρ. 54.

ελαφρύνω, βλ. *αλαφραίνω*.

ελαφρώνω, βλ. *αλαφρώνω*.

ελγιατζής ο.

Αγν. ετυμ.

Αγν. σημασ.: *ήλθεν ο ελγιατζής εις την Μυτιλήνην Ξινάν αγάς* Βραχ. χρον. 45.

ελέ η, βλ. *ελαία*.

ελεβολικόν το.

Από το ουσ. *ελέβολις* και την κατάλ. *-ικόν*.

Κανόνι: *έκ τε των ελεβολικών και τζαγκρατόρων και εκ των τειχών βαρέων λίθων αποσφενδονούμενοι οι εναντίοι αισχρώς έπιπτον* Ψευδο-Σφρ. 388[8].

ελέβολις η, Ψευδο-Σφρ. 380[31], 382[7], 398[3].

Από τον αόρ. του *αιρώ* και το ουσ. *βολίς*.

Κανόνι: *Η δέ μεγάλη εκείνη και ισχυρά ελέβολις διά το συνεχώς σφενδονίζειν αυτ.* 384[19].

ελεβολίσκος ο.

Από το ουσ. *ελέβολις* και την κατάλ. *-ίσκος*.

Μικρό κανόνι: *τας ελεβόλεις και ελεβολίσκους και ετέρας μηχανάς* Ψευδο-Σφρ. 380[31].

ελεγεία η· *ε λ ε ε ί α*.

Το μτγν. ουσ. *ελεγεία*.

(Θρηνητικό) δίστιχο (Η σημασ. μτγν., L-S): *τίς γράφει ιαμβικάτες ελεείες και τίς λυπητικάτες τραγουδίες* Κυπρ. ερωτ. 138[7].

ελεγεινός, επίθ., βλ. *ελεεινός*.

ελεγημοσύνη η, βλ. *ελεημοσύνη*.

ελεγμός ο, Διήγ. αναιρεθ. 83[16], Ψευδο-Σφρ. 474[33].

Το μτγν. ουσ. *ελεγμός*.

Έλεγχος· κατηγορία (Η σημασ. μτγν., L-S): *ούτοι μή ενεγκόντες τον ελεγμόν, συνάξαντες φρύγανα...κατέκαυσαν τον πύργον* Διήγ. αναιρεθ. 83[29]· *ούκ έχων εν τω στόματι αυτού ελεγμούς* Ψευδο-Σφρ. 404[30].

έλεγξις η.

Το μτγν. ουσ. *έλεγξις*.

Έλεγχος· μομφή (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1): *διά την έλεγξιν της ακαθάρτου διδαχής λέγει εις την προς Τίτον επιστολήν* Χριστ. διδασκ. 396· *απόδειξις ελέγξεως της ψυχικής κακίας* Σπαν. (Λάμπρ.) Va 519.

έλεγχος ο.

Το αρχ. ουσ. *έλεγχος*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Έρευνα, ανάκριση (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. BII και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *σύ δέ ως δίκαιος κριτής, στενεύων αμφοτέρους παράστησον τον έλεγχον άντικρυς του ετέρου* Ελλην. νόμ. 514[26]· **2**) Κατήγορος: *ώς εκάθισεν η ιερά σύνοδος, ήλθαν έμπροσθεν οι έλεγχοι αυτού του πατριάρχου, οι οποίοι ήσαν τινές εκ των του κλήρου* Ιστ. πατρ. 109[8].

ελέγχω, Κομν., Διδασκ. Δ 206, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 331, Γλυκά, Στ. 349, Προδρ. III 29, Διγ. (Trapp) Gr. 2958, Διγ. Ζ 1018, Πτωχολ. Ν 655, Σφρ., Χρον. μ. 10[21], Βίος γέρ. V 733, Συναδ., Χρον. 37· *ε λ έ χ ω*, Κατζ. Ε' 289· *'λ έ γ χ ω*, Αλεξ. 1014, Αιτωλ., Μύθ. 25[6]· *'λ έ χ ω*.

Το αρχ. *ελέγχω*. Ο τ. *ελέχω* και σήμ. στην Κρήτη (Χατζιδ., ΜΝΕ Α′ 162) και στη Χίο (Andr., Lex., λ. *ελέγχω*). Ο τ. *'λέχω* και σήμ. στη Χίο (Andr., Lex., ό.π.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Ι Ενεργ. **1α**) Ελέγχω, κρίνω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. ΙΙ1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2. Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ελέγχει δὲ τους λογισμούς, δικάζει και τας πράξεις* Σπαν. Α 57· *Έλεγχε φρόνιμον, υιὲ, και να σε αγαπήση, τον δὲ κακὸν μὴ έλεγχε, ινα μὴ σε μισήση* Σπαν. Ο 72· **β**) (προκ. για συνείδηση) (Η σημασ. και σήμ., Πρωΐας, Λεξ.): *έχεις δὲ την συνείδησιν, όπου σε θέλει ελέγξει* Σπαν. Α 163. **2**) Ψέγω, κατακρίνω (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. ΙΙ1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *Μα πές-μου πώς επέρασε το πράμα, μήπως κ' έχει δίκιο, και δίχως αφορμὴ μου τον ήθελες 'λέχει* Κατζ. Γ′ 64. **ΙΙ** (Μέσ.) αυτοελέγχομαι (για παράλειψη)· (πιθ.) παρακινώ τον εαυτό-μου να κάνη κ.: *ο δεσπότης ελέγχετον ατός-του να υπάη ότι είχεν διπλὴν όρεξιν να εβγή να πολεμήση* Χρον. Τόκκων 2546· *Ελέγχετο η καρδίτσα-του να ιδή τον αδελφόν-του* Χρον. Τόκκων 3010.

ελέγω, βλ. *λέγω*.

ελεεινία η, Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμάς) 26.

Από το *ελεεινώ* και την κατάλ. *-ία*.

Αθλιότητα: *έγιναν* (ενν. *ταύτα*) *από την πτωχείαν αυτού και ελεεινίαν* αυτ. 17.

ελεεινολογούμαι.

Το μτγν. *ελεεινολογέομαι*.

Διηγούμαι τις συμφορές-μου για να προκαλέσω τη συμπάθεια (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *ελεεινολογέομαι* και τον 18. αι., Μελετίου, Εκκλ. Ιστορ. Α′ 339, 348): *Δούλος ο κήρυξ ελεεινολογούμενος όλην ανεπλαττόμην τω νῷ την Ευρύκωμιν, την Αυλίκωμιν, το κηρύκειον, τον του Σωσθένους κήπον* Μακρεμβ., Υσμ. 247^{19}.

ελεεινόν, επίρρ.

Το ουδ. του αρχ. επιθ. *ελεεινός* ως επίρρ.

Ως ένα σημείο, χαμηλόφωνα: *οι δὲ νεοσσοί...ελεεινόν τι δοκούσι τῃ των πατέρων φωνῄ αντιφθέγγεσθαι εαυτούς πόρρωθεν τοις ανδράσι καταμηνύοντες* Ιερακοσ. 337^{16}.

ελεεινός, επίθ., Μακρεμβ., Υσμ. 267^{6-7}, Μανασσ., Χρον. 3186, Ακ. Σπαν. 35^{218-9}, Πουλολ. Αθ. 15, Φλώρ. 1746, Περί ξεν. Α 198, Λίβ. Esc. 3664, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 211, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. (Wagn.) 225, Συναξ. γυν. 1066, Κορων., Μπούας 71, Αχέλ. 758, Κώδ. χρονογρ. 53^{15}, Χρον. σουλτ. 83^{22}, Ιστ. πατρ. 174^{19}, Μ. Χρονογρ. 34^{36}, Ιστ. Βλαχ. 2643, Ιντ. Κρ. θεάτρ. δ′ 19, Αποκ. Θεοτ. ΙΙ 44, Διακρούσ. 100^{25}· *ε λ ε γ ε ι ν ό ς*, Ισπαν. έγγρ. (Χασιώτης) 81· *ε λ ε ν ό ς*, Θρ. Κων./π. (Mich.) 108, Θησ. Γ′ [26^{1}], Δ′ [25^{8}], Χούμνου, Κοσμογ. 1769, Αλεξ. 42· *'λ ε γ ν ό ς*, Πανώρ. Β′ 514 (κριτ. υπ.)· *'λ ε ε ι ν ό ς*, Πτωχολ. Ρ 278, Περί ξεν. V 14, 74, 256, Απολλών. (Wagn.) 681, Ch. pop. 19, 375, Πικατ. 236, Κορων., Μπούας 24, Παλαμήδ., Βοηβ. 382· *'λ ε ν ό ς*, Θησ. Γ′ [42^{7}, 72^{8}], Ι′ [11^{1}], Ch. pop. 824, Γεωργηλ., Θαν. 413, Σαχλ. Β′ (Wagn.) PM 711.

Το αρχ. επιθ. *ελεεινός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Αξιολύπητος, ταλαίπωρος, δύστυχος, «καημένος» (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. Ι1α και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ.): *«Χάρε δολερὲ και μυριολυπημένε, εχθρὲ τ' ανθρώπου του 'λεεινού πάντοτες βουλισμένε* Πικατ. 292· *τόση σφαγή εις τους*

ελεεινούς τους Μοραΐτες Χρον. σουλτ. 104^{33}· *από τους όλους συγγενούς εγώ υπάρχω μόνη, η δυστυχής, η ελεεινὴ και κακομοιρασμένη* Βέλθ. 1170· *απέμεινεν η Μαξιμού πεζή, ελεεινὴ εις τον κάμπον* Διγ. (Trapp) Esc. 1535· *τα παρεθύρια σφάλισαν, τὴν ηγαπώ δὲν είδα κ' είμαι θλιμμένος, το 'λεεινό, και παραπονεμένος* Ch. pop. 414· *καιρός ἐναι, ματάκια-μου, χρόνος υπάγει τώρα οπού ξετρέχω τε 'λεεινὸ την άσπρην περιστέρα* Ch. pop. 371. **2**) Άθλιος: *ευρέθη μετά καιρόν το ελεεινὸν αυτού κορμί μαύρον, τυμπανιαίον* Ιστ. Πατρ. 149^{4}· *εντύθη-τους κατάσαρκα μ' έναν 'λεεινόν τομάριν* Πικατ. 529. **3**) Αχρείος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): *ώ της παρανομίας, ώ της κολακείας των ελεεινών* Ιστ. πατρ. 143^{2}· *ευθύς γυρίζει ο γερανός, λέγει προς τον κυκνέα: «εμὲν τα λέγεις, ελεεινέ, χαλκέα, μουζομύτη* Πουλολ. Αθ. 70· *φαρμάκιον κατασκεύασεν ο ελεεινὸς Παρίσης* Βίος Δημ. Μοσχ. 271.

ελεεινώ.

Από το *ελεώ* με επίδρ. του επιθ. *ελεεινός*.

Λυπούμαι (κάπ.): *παρακαλεί* (ενν. *η Θεοτόκος*) *για το γένος των ανθρώπων, διά να τους ελεεινή ο Θεός* Αποκ. Θεοτ. ΙΙ 146.

ελεημονητής ο, Πεντ. Εξ. XXII 26, XXXIV 6, Χριστ. διδασκ. 62, 63, 444· *ε λ ε μ ο ν η τ ή ς*.

Από το *ελεημονώ* και την κατάλ. *-τής*. Η λ. και στο Somav.

1) (Προκ. για το Θεό) σπλαχνικός, φιλάνθρωπος (Η σημασ. στο Somav.): *ο παντοδύναμος και ελεημονητὴς Θεός* Χριστ. διδασκ. 373· *ότι Θεός ελεμονητὴς ο κύριος ο Θεός* Πεντ. Δευτ. IV 31. **2**) Όσιος, αφοσιωμένος: *τα τελειότα-σου και τα φαγωτά-σου εις ανὴρ ελεημονητή-σου* Πεντ. Δευτ. XXXIII 8.

ελεημονητικώς, επίρρ.

Από το επιθ. *ελεημονητικός*.

Σπλαχνικά, με φιλανθρωπία: *εις την πτωχείαν των Γραικών οφείλομεν ελεημονητικώς επιβλέψαι* Διάτ. Κυπρ. 510^{7-8}.

ελεημονητός, επίθ.

Από το *ελεημονώ* και την κατάλ. *-τός*.

1) (Προκ. για το Θεό) σπλαχνικός, φιλάνθρωπος: *Ὦ Παντοκράτωρ ελεημονητὲ Θεὲ* Χριστ. διδασκ. 432. **2**) (Προκ. για δηλητήριο) θανατηφόρος (?): *θυμός των οφιών το κρασί-τους και φαρμάκι δράκων ελεημονητὸ* Πεντ. Δευτ. XXXII 33.

ελεημονήτρια η· *'λ ε μ ο ν ή τ ρ ι α*.

Από το *ελεημονώ* και την κατάλ. *-τρια*.

Πονόψυχη: *σ' εμὲν ήτονε* (ενν. *η κόρη*) *'λεμονήτρια, κι' αγάπησέ μ' αληθινά* Θησ. Ι [42^{6}].

ελεημονικός, επίθ.

Το μτγν. επιθ. *ελεημονικός* (Lampe, Lex.).

1) Επιεικής, συγκαταβατικός (Πβ. τη μτγν. σημασ., Lampe, Lex.): *φαίνεταί μοι η αυθεντία λαμπρά της Βενετίας, ως δίκαια κ' ελεημονικὴ απάσης αυθεντίας* Κορων., Μπούας 23. **2**) (Προκ. για τραγούδι) λυπητερός: *οικτρόν τι και καταδεὲς και ελεημονικὸν μέλος αναμελψάμενος* Alexanderroman^{b} 77^{9}.

ελεημονώ, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2340, Αρμούρ. 172, Διήγ. Αλ. V 68, Κορων., Μπούας 100, Πεντ. Έξ. XXXIII 19, Δευτ. XIII 18, Πανώρ. Δ' 259, 326, Διήγ. πανωφ. 57, Ρωσσέρ. 63, Χριστ. διδασκ. 55, Γράμματα Μετεώρ. 280^{14}· *ε λ ε μ ο ν ώ,* Θησ. Ζ' [31^{4}], Βουστρ. 453 δὶς, Αλεξ. 1259, Διγ. Ο 30 (έκδ. *ελεμούντες*· πιθ. τυπογρ. σφάλμα αντί *ελεμονούντες*· πβ. άλλωστε Γλωσσάρ.)· *'λ ε η μ ο ν ώ,* Εβρ. ελεγ. 170, Ch. pop. 40, 273, Ερωφ. Πρόλ. 80, Ιντ. δ' 106· *ε λ ε μ ο ν ο ύ μ α ι,* Εβρ. ελεγ. 162· *'λ ε μ ο ν ο ύ μ α ι,* Μαχ. 168^{18}, 254^{4}, (προστ. μέσ. ενεστ. *ελεμονήθου*), Θησ. Ε' [85^{8}] (προστ. μέσ. ενεστ. *ελεμονήθου*),

Από το επιθ. *ελεήμων*. Η λ. στο Somav. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ.Κρ.).

(Ενεργ. και μέσ.) **1**) Σπλαχνίζομαι, λυπάμαι· βοηθώ (Η σημασ. στο Somav.): *Για τούτο κάμε-την εδά, θεά-μου, να γνωρίση το σφάλμα-τση και το φτωχόν εμέ να 'λεημονήση* Πανώρ. Δ' 344· *εί μέν το επάρη* (ενν. *ο μισίρ Τζεφρές*) *από σπαθίου, ψυχήν μή ελεημονήση* Χρον. Μορ. Η 2040· *να 'ρίσης να τους σκοτώσουν όλους...και μέν ελεμονηθής κανέναν* Μαχ. 16^{1}· *Άν δέν λυπούστενε αυτόν, εμένα λυπηθήτεν, τα δάκρυά-μου δέτενε κ' ελεημονηθήτεν* Διγ. Ο 866· *Να τους σκοτώση ήθελεν, αμ' ελεημονήθην* Διγ. Ο 1961· *τους θεούς-της* (ενν. *της κόρης*) *παρακαλούν* (ενν. *οι γυναίκες*) *να τους έχουν βοήθεια στης μάχης τα καμώματα να τες ελεημονούσιν* Θησ. (Foll.) Ι 91^{4}· *Εκείνος* (ενν. *ο Χριστός*) *είν' μακρόθυμος και αμαρτωλούς λυπείται και όσοι τον προσκυνήσουσιν όλους ελεημονείται* Νεκρ. βασιλ. 122. **2**) Βοηθώ κάνοντας ελεημοσύνη (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη, Παγκ., Ιδιωμ. Κρ.): *Μέρα και νύκτα 'δέουντον Θεόν παρακαλούντες και τους πτωχούς αλύπητα αεί ελεμονούντες* Διγ. Ο 30· *οπού ελεημονά πτωχόν, αυτός τον Θεόν δανείζει* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2340· *εμήνυσεν του μεγάλου μαστόρου εις την Ρόδον να του πέψη δ' κάτεργα, ότι είναι κρατούμενος να ελεμονούνται τους πτωχούς* Μαχ. 102^{23}.

Η μτχ. *ελεμονούσα* ως επιθ.=σπλαχνική: *Και σένα πάλ' ευχαριστώ, ελεμονούσ' αφέντρα, όσο μπορώ και δύνομαι, για την ελευθερία* Θησ. Θ' [77^{1}].

ελέημος, επιθ.

Από το επιθ. *ελεήμων*.

Σπλαχνικός, φιλάνθρωπος: *εσύ είς Κύριος οίχτιρμος, ελέημος, μακρύθυμος και πολυέλεος* Ιων. 216^{94}.

ελεημοσύνη η, Σπαν. Α 516, Ασσίζ. 97^{6}, 127^{23}, 232^{22}, 395^{27}, Διγ. (Trapp) Gr. 3323, Πόλ. Τρωάδ. 462, Χρον. Μορ. Η 1486, Φυσιολ. Β 11^{18}, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. (Wagn.) 733, Μαχ. 596^{27}, Δούκ. 395^{22}, Θησ. (Foll.) I, 33, Χούμνου, Κοσμογ. 865, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1^{206}, Γεωργηλ., Βελ. 688, Πενθ. θαν.^{2} 230, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 188, Φαλιέρ., Θρ. 158, Ψευδο-Σφρ. 192^{21}, Δεφ., Λόγ. 410, Πεντ. Γέν. XIX 19, Δευτ. VII 9, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1276, Αιτωλ., Ρίμ. Α Καντ. 45, Ιστ. πολιτ. 69^{8}, Ιστ. πατρ. 114^{19}, Ιστ. Βλαχ. 1313, Ερωτόκρ. Α' 418, 1056, Θυσ.^{2} 603, 647, Συναδ., Χρον. 69, Βακτ. αρχιερ. 153, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [146], Ζήν. Α' 175, Τζάνε, Κρ. πόλ. 139^{15}, 225^{25}, Πανώρ. Α' 142, 196 κ.π.α.: *α λ ε η μ ο σ ύ ν η,* Ασσίζ. 337^{8}· *ε λ ε γ η μ ο σ ύ ν η,* Αλφ. (Mor.) III 33· *ε λ ε μ ο σ ύ ν η,* Ασσίζ. 380^{2}, Μαχ. 266^{29}, 540^{12}, Θησ. Β' [32^{1}], Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 614 (κριτ. υπ.), Ρίμ. θαν. 31, Κυπρ. ερωτ. 143^{9}· *ε λ η μ ο σ ύ ν η,* Αρμούρ. 173· *'λ ε η μ ο σ ύ ν η,* Εβρ. ελεγ. 164, Θησ. (Foll.) Ι 4, Ch. pop. 18, Κατζ. Πρόλ. 26, Πιστ. βοσκ. III 6,316, Διήγ. ωραιότ. 515, Τζάνε, Κρ. πόλ. 371^{3}, 558^{26}· *'λ ε μ ο σ ύ ν η,* Θησ. ΙΒ' [34^{8}], Γεωργηλ., Θαν. 322, Αλεξ. 654, Θρ. Κύπρ. Κ 711, Κυπρ. ερωτ. 92^{6}, Διήγ. ωραιότ. 333.

Το μτγν. ουσ. *ελεημοσύνη*. Ο τ. *ελεμοσύνη* και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 539). Η λ. και σήμ. (Πρωΐας, Λεξ.).

1) Ευσπλαχνία, έλεος, χάρη, (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1): *ανέ και σφάλλωμε κ' εμείς ως τέκνα δίχως γνώση, μπορεί η ελεημοσύνη-σου πάλι να μασε σώση* Π. Ν. Διαθ. φ. 335α 12· *γιατι έναι* (ενν. *ο Θησεύς*) *ελεήμονας κ' έχει ελεημοσύνη σ' αυτούς που ταπεινώνονται και πέφτουν έμπροσθέν-του* Θησ. (Foll.) Ι 122· *κλάψετ' εσείς, κοράσια-μου, τώρα αντίς για κείνη και ταπεινά ζητήξετε για μένα ελεημοσύνη* Ερωφ. Δ' 422· *ετυραννήσαν-τον* (ενν. *Τζουάν Λουμπάρ*) *χωρίς ελεμοσύνην* Μαχ. 74^{26}· *Βλέπει Θεός την αδικία και κάνει δικιοσύνη και τιμωρεί τους άδικους χωρίς ελεμοσύνη* Ζήνου, Βατραχ. 174· *ευτύς χαμαί επέσατο, ελεημοσύνην κράζει* Χρον. Μορ. Η 5882. **2**) Επιείκεια, μετριοπάθεια: *στην κρίσιν οπού κάνασιν* (ενν. *οι γέροντες*) *δέν ήτον 'λεημοσύνη, μα ό,τι θέλασιν ειπεί εισμιόν αυτό εγίνη* Δεφ., Σωσ. 73· *Εκεί γάρ κρίσις γίνεται και την δικαιοσύνην θέλει να βλέπη ο Δικαστής, αμή όχι ελεημοσύνην* Πένθ. θαν.^{2} 494· *τας ημέρας τάς διδεί η αυλή τους αγκαλεμένους ένι με δίκαιον και με ελεημοσύνην και διά να έχουν οι αγκαλεμένοι μέσα-τους ημέραν την βουλήν-τους* Ασσίζ. 87^{11}. **3**) Χρηματική ή άλλη βοήθεια προς τους φτωχούς (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 2 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *καθημερνό δέν έλειπε, στην εκκλησία* (ενν. *η ρήγισσα*) *παγαίνει, εις τους πτωχούς πού 'βρισκε 'κεί, 'κάμνε 'λεημοσύνη* Διγ. Ο 37· *αληθινόν δέ γνώρισμα το της αγάπης ένι ελεημοσύνη προς πτωχούς και πενητευομένους* Σπαν. Ρ 265. (ως προσωποπ.): *την παράξενον Ελεημοσύνην είδα να στέκη, και νομίσματα το χέριν-της να γέμη και να τα δίδη των πτωχών* Λίβ. Ν 871· *με λιτανείες και ελεημοσύνες και παρακάλησες εσήκωσέν-την* (ενν. *την ακρίδα*) *ο Θεός από το νησίν* Μαχ. 624^{12}. **4**) Έλεος· κρίση: *εποίκαν βουλήν μεσόντους και είπαν του ρηγός: «Αγρωνίζομεν πως είναι πταίστες· παραδιδομέν-τους εις την ελεημοσύνην-σου»* Μαχ. 572^{22}· *το δίκαιον κρινίσκει ότι εκείνος ποιεί κλεψίαν...το κορμίν-του έπεσεν εις την ελεημοσύνην του Θεού και του αυθέντη της χώρας διά να τον ξηλοθρέψουν* Ασσίζ. 221^{22}. **5**) Κατανόηση: *το δίκαιον κελεύει ότι ο βισκούντης πρέπει να έχη απ' αυτόν το παράπτωμαν πολλά μεγάλην ελεημοσύνη* Ασσίζ. 482^{14}.

ελεήμων -μονας, επιθ., Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2610, Θησ. (Foll.) Ι 122, Ιστ. Βλαχ. 90· *'λ ε ή μ ω ν,* Θησ. Ε' [30^{7}].

Το αρχ. επιθ. *ελεήμων*. Η λ. στον τ. *ελεήμονας* στο Somav.

Που κάνει ελεημοσύνες (Η σημασ. μτγν., Lampe,Lex. στη λ. 2 και στο Βλάχ.): *Γένου* (ενν. *υιέ-μου*) *και ελεήμονας, τινάς μηδέν σε ξεύρη* Κομν., Διδασκ. Δ 167· *να είσαι ελεήμονας, να είσαι ευεργέτης εις τους πτωχούς και πένητας ως θείος υπηρέτης* Ιστ. Βλαχ. 1891· *είναι τόσον ελεήμων* (ενν. *ο πνευματικός*) *οπού όλαι αι πτωχαί του μοναστηρίου ζιούσι από δικόν-του* Επιστ. Ηγουμ. 175^{37}.

ελεήτρια η.

Από το *ελεητής* και την κατάλ. *-τρια*.

Σπλαχνική, πονόψυχη: *προς αυτήν* (ενν. *την βασίλισσα*) *την θαυμαστήν κάμετε να ειπήτε να γενή ελεήτρια* Θησ. (Foll.) Ι114.

ελεμική η, βλ. *λοιμική*.

ελεμονητής ο, βλ. *ελεημονητής*.

ελεμονώ, βλ. *ελεημονώ*.

ελεμοσύνη η, βλ. *ελεημοσύνη*.

ελεμώ· *ελεμούντες*, Διγ. Ο 30, εσφαλμ. γρ. αντί *ελεημονούντες*.

έλενα· *έλεναν*, Διγ. (Hess.) Esc. 1727, πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *λέαιναν* [Βλ. Διγ. (Trapp) Esc. 1716 (κριτ. υπ.)].

ελενός, επίθ., βλ. *ελεεινός*.

έλεος το, Σπαν. (Ζώρ.) V 81, Προδρ. IV 142 (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), Διγ. Ζ 3594, Διγ. (Trapp) Esc. 1827, Act. Xér. 81[32], Χρον. Μορ. Η 1389, 3570, Θρ. Κων/π. Πολλ. 250[3], Θρ. πατρ. 74, Σφρ., Χρον. μ. 126[3], Χούμνου, Κοσμογ. 364, Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.) 88, Διήγ. ωραιότ. 725, Διακρούσ. 114[8,17].

Το μτγν. ουσ. *έλεος* (L-S, λ. *έλεος* ο). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ., λ. *έλεος* ο).

1) Ευσπλαχνία (Η σημασ. μτγν., L-S, ό.π. I και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 1): *την άφατον του Θεού μακροθυμίαν και πολύ έλεος* Ωροσκ. 38[6]. **2α**) Βοήθεια (Η σημασ. μτγν. και σήμ., Δημητράκ., ό.π. 3): *ολπίζω εις έλεος Χριστού να τους παρακινήσω, να έλθουν με τα φουσάτα-τους εδώ στο μέρος τούτο* Χρον. Μορ. Η 25· **β**) ελεημοσύνη (Για τη σημασ. βλ. Steph., Θησ. στη λ. 715C. Η σημασ. και στο Somav.): *το έλεος εις τους πτωχούς και στουσε πενομένους* Σπαν. Α 509· **γ**) (στον πληθ.) αγαθά (Η σημασ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ. στη λ. 2. Βλ. και Δημητράκ., ό.π. 4): *ελέη-σου τα πλούσια, Θεέ-μου, χάρισέ-μας* Ιστ. Βλαχ. 2569 [=Γέν. Ρωμ. 155].

ελέπαλξις η.

Από τον αόρ. του *αιρώ* και το ουσ. *έπαλξις*.

Πολιορκητική μηχανή για το γκρέμισμα των επάλξεων: *Ο Μουράτ ούν ησχολείτο εν ελεπάλξεσι και ακροβολισμοίς του λαβείν την Κωνσταντίνου* Δούκ. 235[29].

ελέπολις η, Μακρεμβ., Υσμ. 180[18], Έγγρ. του 12. αι. (Λάμπρ., Παλαιολ. Πελοπον. Γ' 177[2]), Ψευδο-Σφρ. 396[25], 398[4].

Το αρχ. ουσ. *ελέπολις*.

Πολιορκητική μηχανή (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. II1): *ελεπόλεσι πολλαί πόλεις κριοκοποίντο* Μανασσ., Χρον. 6719.

ελεπτουάριον τό, βλ. *ελεττουάριον*.

ελετζιό η· *λ ε τ ζ ι ό*.

Από το ενετ. *elezione*.

Εκλογή: *λετζιό τζη ηγουμένης Ρεαλοπούλας* Κρ. Συμβόλ. 275.

ελέττος, επίθ.

Από το ιταλ. *elleto*.

Εκλεγμένος: *Ο «εντιμότατος μισέρ Φραντζέσκος...κριτής άρμπιτρος ελέττος» κάνει κρίση για την παραπάνω διαφορά* Έγγρ. του 1612 (Κακ., Κρ. Χρ. 22, 1970, 481).

ελεττουάριον το· *ε λ ε π τ ο υ ά ρ ι ο ν*, Αγαπ., Γεωπον. 128.

Το ιταλ. *elettuario*.

Μαντζούνι: *«Τρώγε από το ματζούνι...το οποίον εις την ιταλικήν...ονομάζουν ελεττουάριον»* αυτ. 136.

ελεύθερα, επίρρ., Λόγ. παρηγ. L 390, Λόγ. παρηγ. Ο 396, 520, Ασσίζ. 449[7], Λίβ. P 1773, Χειλά, Χρον. 354· *ε λ ε ύ τ ε ρ α*, Χρον. Μορ. Η 6045· *λ ε ύ θ ε ρ α*, Τζάνε, Κρ. πόλ. 573[4]· *λ ε ύ τ ε ρ α*, Ερωφ. Δ' 262, 445, Ερωτόκρ. Γ' 660.

Από το επίθ. *ελεύθερος*. Η λ. και ο τ. *λεύθερα* στο Somav. Ο τ. *ελεύτερα* και σήμ. κοινός και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Χωρίς εμπόδιο, ελεύθερα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *οι χώρες είναι απλώτερες, κάμποι γάρ και δρυμώνες, ν' απέρχεσαι ελεύτερα με όλα-σου τα φουσάτα* Χρον. Μορ. Η 1595· *«...σκόπησε τας θλίψεις-του και τους αμέτρους κόπους, και ας ανασάνη ελεύθερα· μηδέν τον βασανίζης»* Λόγ. παρηγ. L 504. **2**) Με θάρρος, άφοβα (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): *Δώσε-μου μόνο θέλημα λεύτερα να μιλήσω* Ερωφ. Δ' 479.

ελευθερία η, Act. Lavr. 55[61], Προδρ. III 132 h (χφφ. HCSA) (κριτ. υπ.), Ασσίζ. 264[17], 400[27], 447[27], Βίος Αλ. 2863, Αρμεν., Εξάβ. Ε' 1[25], Λίβ. P 1383, Λίβ. N 1267, Μαχ. 24[13], 354[28], 556[24], Κορων., Μπούας 18, Παλαμήδ., Βοηβ. 61, Βακτ. αρχιερ. 147, Γέν. Ρωμ. 134, Διγ. Ο 144, 2119, Τζάνε, Κρ. πόλ. 174[21], Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 258, Σουμμ., Ρεμπελ. 187, Απολλών. (Wagn.) 495, Σφρ., Χρον. μ. 82[4]· *ε λ ε υ θ ε ρ ι ά*, Λόγ. παρηγ. L 710, Βυζ. Ιλιάδ. 618, Αιτωλ., Μύθ. 111[12], Σουμμ., Παστ. φίδ. Πρόλ. [37], Ζήν. Β' 354, Τζάνε, Κρ. πόλ. 174[19], 416[7], 550[26]· *ε λ ε υ τ ε ρ ί α*, Ασσίζ. 396[24], Χρον. Μορ. Η 4329, Χρον. Μορ. P 4326· *ε λ ε υ τ ε ρ ι ά*, Ερωφ. Ιντ. α' 30, Ζήν. Δ' 48· *λ ε υ θ ε ρ ί α*, Ιμπ. (Legr.) 726, Δεφ., Σωσ. 347, Σουμμ., Παστ. φίδ. Πρόλ. [98], Α' [630], Τζάνε, Κρ. πόλ. 376[19]· *λ ε υ θ ε ρ ι ά*, Γεωργηλ. Θαν. 364, Πεντ. Λευιτ. XIX 20, Ιντ. Κρ. Θεάτρ. α' 15, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [832], Δ' [284], Τζάνε, Κρ. πόλ. 392[16]· *λ ε υ τ ε ρ ι ά*, Κυπρ. ερωτ. 25[7], 44[6], Πανώρ. Α' 116, 207 (χφ. N) (κριτ. υπ.), Ερωφ. Α' 492, Ιντ. α' 28, Β' 56, Γ' 106, Ερωτόκρ. Ε' 188, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [267], Γ' [115], Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 118, 154, Ε' 413, Ζήν. Πρόλ. 42, Τζάνε, Κρ. πόλ. 317[5], 329[13].

Το αρχ. ουσ. *ελευθερία*. Ο τ. *λευθεριά* στο Somav. και σήμ. Ο τ. *λευτεριά* και σήμ. (Πρωΐας, Λεξ., λ. *ελευθερία*). Ο τ. *ελευτερία* και σήμ. κοινός και στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 539) και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Ελευθερία (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1α και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *τους εχθρούς είχαμε στα τειχιά-μας κ' ελπίδα πλιό δεν ήτονε κιαμιά τση λευτεριάς-μας* Ερωφ. Δ' 570· *τη λευτεριά σκλαβώνει* (ενν. *η περηφάνεια*), *κι' όλες παίρνει τσ' ανάπαψες του πόθου* Ερωφ. Β' 512· *Σύρε λοιπό αντήρητα με ευλάβεια κι' ολπίδα μήπως και ιδή σάν πεθυμά ελευτεριά ή πατρίδα* Ζήν. Δ' 60. **2**) Απελευθέρωση δούλου (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1β): *Πότε ένι καιρός ο αφέντης να δώση ελευθερίαν του σκλάβου-του* Ασσίζ. 400[17]· **3**) Απαλλαγή· λύτρωση, σωτηρία (Βλ. L-S στη λ. 1α και Βλάχ.): *ούτως νύν δέσποτα, κάμέ τον ταπεινόν και ξένον των δυσχερών απάλλαξον σοφών μηχανημάτων, ώνπερ κατείπον άνωθεν λεπτομερώς ωδίνων, και δίδου μοι την άπασαν αυτών ελευθερίαν* Προδρ. III 445· *Αύτη* (ενν. *η Παναγία*) *εις χήρας κι' ορφανά είναι και προθυμία, στους πειρασμούς και πάν κακόν είναι ελευθερία* Διακρούσ. 117[10]. **4**) Ανεξαρτησία: *με κανάκια αμέτρητα και πλούτη ανάθρεψέ-με, μ' όλον αυτό δέν έχοντας τη λευτεριά τσ' εξάςμου, τη θέληση του μόδου-μου, τό πεθυμά η καρδιά-μου* Φορτουν. (Vinc.) Γ' 381.
5) Δικαίωμα, προνόμιο· παραχώρηση (Βλ. Πρωΐας Λεξ.): *να γράψουνε τες σύβασες νά 'χουν τες εκκλησίες σπίτια, χωράφια, κατοικιές και πλήσες λευθερίες* Τζάνε, Κρ. πόλ. 545[6]· *όλες τες ελευθερίες του(ς) σκλάβους τούς εποίκεν ο τρισάκριβός-μας θειος ο κοντοσταύλης* Μαχ. 506[25]. **6**) Κατοχή, κυριότητα: *του παπά δίδει την εκκλησιά-του, σπί-*

τια, χωράφια, στάμενα νά 'ναι στην λευθεριά-του Τζάνε, Κρ. πολ. 222^{8}. **7**) Γενναιοδωρία: εκάμανε λογαριασμό ότι να εχάρισε δύο μιλιούνια φλωρία, διά να δείξη την ελευτερίαν του χερίου-του και διά νά τον αγαπήσουνε τα φουσάτα Χρον. σουλτ. 141^{8}. **8**) Έλλειψη δισταγμού: ετύχαινε και τ' άλλα-σου, τ' απόκρυφά-σου κάλλη να μου χαρίσης με χαρά, με λευτεριά μεγάλη Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 618. **9**) Ευκινησία (Η σημασ. στη λογοτ., Δημητράκ. στη λ. 4): ώρες εκτύπου αδυνατά κι' ώρες απάντου πάλι, κι' ώρες πασσάτες ήκανα με ελευθεριά μεγάλη, κι' ώρες απάνω με καιρό, κισσώρες με τέχνη κάτω τον ήσυρνε η χέρα-μου και αλλού τον απονάτο Στάθ. Γ' 28.

ελευθεριάζω.

Το αρχ. ελευθεριάζω.

Απαλλάσσω από κ.· προστατεύω (Βλ. L-S): μάλλον ελευθεριάζειν ταύτην (αντικ.) τε (και) τα υπ' αυτήν από τε μιτά του επιθέσεως ή λογαρικής εισπράξεως Βαράγγων Act. Lavr. 33^{80}.

ελευθερίζω.

Από το ουσ. ελευθερία και την κατάλ. -ίζω.

Φιλοδωρώ: έρκουνταν οι ανθρώποι και επροσκυνούσαν τον Αποστόλε διά ρήγα και έδειχνέν-τους καλόν πρόσωπον και ελευθέρισεν και πολλούς Βουστρ. 444.

ελευθέριος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. ελευθέριος. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Δημητράκ.).

Που ταιριάζει σε ελεύθερο (Βλ. L-S στη λ. I2): τούτο γαρ ένοι χρήσιμον γνώμης ελευθερίας Κομν., Διδασκ. Δ 348.

ελευθερόνομος, επίθ.

Από το επίθ. ελεύθερος και το ουσ. νόμος.

Ανεξάρτητος: ίνα μή οι επίσκοποι Γραικών αγανακτήσεις διπλάς βαρυνθώσιν...εις την της ενορίας σύνοδον ελευθερόνομον κρατείσθαι Διάτ. Κυπρ. 509^{23}.

ελεύθερος, επίθ., Σπαν. Α 198, Σπαν. (Ζώρ.) V 26, Act. Lavr. 55^{24}, Μανασσ., Χρον. 152, Ασσίζ. 40^{4}, Διγ. (Trapp) Gr. 1455, Διγ. Ζ 2787, Act. Xér. 18^{6}, Ερμον. Ψ 182, Λίβ. Esc. 2154, Χρον. Τόκκων 1948, Χούμνου, Κοσμογ. 1624, Βίος γέρ. V 577, Χρον. σουλτ. 29^{14}, Ιστ. πατρ. 147^{9}, Ερωφ. Ιντ. δ' 113, Σουμμ., Ρεμπελ. 165, Διγ. Άνδρ. 375^{5}, Στάθ. Γ' 21, Τζάνε, Κρ. πόλ. 239^{30}· ε λ ε ύ τ ε ρ ο ς, Ασσίζ. 402^{5}, Χρον. Μορ. Ρ 2938, Πεντ. Δευτ. XV 13, Χρον. σουλτ. 67^{11}, Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 141· 'λ ε ύ θ ε ρ ο ς, Απολλών. 659, Μαχ. 612^{9}, Θησ. Γ' [30^{8}], Θ' [60^{1}], Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [126], Δ' [558], Τζάνε, Κρ. πόλ. 416^{24}· 'λ ε ύ τ ε ρ ο ς, Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.) 186, Ερωφ. Β' 495, Ιντ. β' 129, Ερωτόκρ. Β' 296, Δ' 115, Ε' 392, Κυπρ. ερωτ. 19^{14}, Μαχ. 632^{27}, Ροδολ. Β' [326], Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [216].

Το αρχ. επίθ. ελεύθερος. Η λ. και οι τ. ελεύτερος και 'λεύτερος και σήμ. (Δημητράκ.).

1α) (Προκ. για χώρα) που δέ βρίσκεται κάτω από ξένη εξουσία (Η σημασ. αρχ., Steph., Θησ. 722 Α και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): 'λεύθερη τη χώρα-μας την σήμερον ν' αφήση Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 166· **β**) αυτόνομος: κληρονόμος στ' όνομα πρέπει να στέκη μόνος, οπού 'δωσεν ελεύθερη Ρώμη του Κικερώνος Αχέλ. 2399. **2α**) Απαλλαγμένος από κάπ. ή κ. (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 3): λυτή

έχω την καρδιάν κ' ελεύθερη απ' εσένα Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [160]· από σκλαβιά παντοτινή 'λεύτερος απομένω Πανώρ. Β' 506· **β**) απαλλαγμένος από ευθύνη, αθώος: Το δίκαιον κρίνει ότι να ένι ελεύτερος απέ κείνον τον φόνον πρός την αφεντία και προς πάσα άνθρωπον Ασσίζ. 460^{10}. **3**) Αποφυλακισμένος, απελευθερωμένος: Αυτόν δέ τον Καλλίμαχον τα σίδηρα λυτρώσας, ελεύθερον παρέδωκεν τούτον τη Χρυσορρόη Καλλίμ. 2593· Όρισεν ο Αλέξανδρος... (παραλ. 1 στ.) 'λεύθεροι (ενν. οι Έλληνες) στην πατρίδα-του; να πάνε για να δούνε Αλεξ. 1300. **4**) Άθικτος: Έβερ δέ μόνος της πληγής ελεύθερος υπήρξεν Μανασσ., Χρον. 464. **5**) (Προκ. για χέρι) που κινείται ελεύθερα (Η σημασ. και σήμ.): με τη χέρα, πού 'τονε 'λεύτερη, τον αμπώθει Ερωτόκρ. Δ' 1857. **6α**) Άγαμος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 4): άνδρα έτερον...μηδέ επάρη, αλλά να μένει ελευθέρα Σφρ., Χρον. μ. 82^{4}· **β**) έκφρ. ο βλέπων φώς ελεύθερον=άγαμος (Για τη σημασ. βλ. Πολ. Λ., Πρίν Άλ. σελ. 43): Ο βλέπων φώς ελεύθερον, ο τρέχων εις τον κόσμον ούκ έχει φόβον πενθεράς, αμέριμνος κοιμάται Γλυκά, Στ. 126. **7**) (Ως χαρακτηρισμός γυναίκας) πόρνη (Για τη σημασ. πβ. Steph., Θησ. 723 Α): γνωρίσας και την φύσιν της γλυκύτητος εκείνης μείξεως και συνουσίας, θέλει γένει ελευθέρα Πτωχολ. Ν 560. **8**) Προσιτός· γενναιόδωρος (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. 2): αμή είχεν χέριν αγαθόν, ελεύθερον εις πάντας, φιλότιμος και ευεργετικός Χρον. Τόκκων 3362. **9**) Ανεπηρέαστος (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 12): ας έν' η υπόληψίς-σου ορθή και η γνώμη-σου ελευθέρα Σπαν. Ρ 13. **10**) (Νομ.) ελευθέρα περιουσία=καθαρή περιουσία (Για τη σημασ. βλ. Πιτσάκη [Αρμεν., Εξάβ. σ. 398]): Ει δέ μή προς τον μοναδικόν βίον ο φονεύς μετέλθη, ού το τρίτον αλλά το δίμοιρον της ελευθέρας αυτού περιουσίας κατά την ειρημένην διάταξιν τω του πεφονευμένου κληροδοτείσθαι μέρει Αρμεν., Εξάβ. ς' 6^{4}. **11**) (Προκ. για ακίνητα) απαλλαγμένος από χρέη (Η σημασ. και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 11. Βλ. και Κατσουρ., Ναξ. έγγρ., 284): στες Μεγάλες Πέτρες με τα χωράφια ελεύθερα Έγγρ. του 1654 (Κατσουρ., ΕΕΚυκλ. Μ 7, 1968, 104^{22}). **12**) (Προκ. για ζώα ή φτερά) διαθέσιμος: εκαβαλλικέψανε το πουρνό όποιο άλογο διαλεκτό ελεύτερο και τουσε ακολουθούσανε αποπίσω Χρον. σουλτ. 69^{4}· τα δέ λοιπά ελεύθερον πτερόν γάρ κεκτημένα, ενέπαιζον πετόμενα Διγ. Ζ 3801.

ελευθεροσύνη η· 'λ ε υ θ ε ρ ο σ ύ ν η.

Από το επίθ. ελεύθερος και την κατάλ. -σύνη. Η λ. στο Βλάχ.

1) Απελευθέρωση (Η σημασ. στο Βλάχ.): Εχάσανε τσ' ολπίδες-τως και την 'λευθεροσύνη Τζάνε, Κρ. πόλ. 446^{25}. **2**) (Μεταφ.) λύτρωση: λειτουργίες...όσες χρειάζεται διά την ελευθεροσύνην-της Ρωσσέρ. 275.

ελευθερότητα η.

Από το επίθ. ελεύθερος και την κατάλ. -ότητα.

Ψυχική διάθεση: έχει (ενν. ο Νικολός) πάσα αγαθόν δικαίως και τιμίως μ' ελευθερότητα καλήν, προαίρεσιν ομοίως Διακρούσ., Αφ. 44.

ελευθερόψυχος, επίθ.

Από το επίθ. ελεύθερος και το ουσ. ψυχή. Η λ. στο Somav.

1) Γενναιόψυχος: ανήρ ελευθερόψυχος, ούχ υποτρέφων κότον, ού της κακίας φωλεόν τεκταίνων την καρδίαν Μανασσ., Χρον. 5709. **2**) Ανοιχτοχέρης (Η σημασ. στο Somav.): τότε κατάκρινόν μοι ώσπερ ελευθερόψυχον και σπαταλοκρομμύδην Προδρ. ΙΙ G 69.

ελευθερωμός ο· 'λ ε υ τ ε ρ ω μ ό ς.

Από το *ελευθερώνω* και την κατάλ. -*μός*. Η λ. και σήμ. στη λογοτ. (Δημητράκ.).

Απελευθέρωση: *Λύπησιν πλήσια έδωκε σ' όλους ο μισεμός-του, γιατί κι' ο κλήρος όλπιζεν νά' ν' ο λευτερωμός-του* Τζάνε, Κρ. πόλ. 304[10].

ελευθερώνω, Γλυκά, Στ. 216, Λόγ. παρηγ. L 12, Λόγ. παρηγ. O 514, Ασσίζ. 150[15], 264[30], Ελλην. νόμ. 555[3], 569[13-4], Πτωχολ. Z 316, Λιβ. (Lamb.) N 2229, Ιστ. Βλαχ. 2554 [=Γέν. Ρωμ. 144], Θρ. πατρ. 12, Μαχ. 164[5], 196[21], Δούκ. 111[3], Σφρ., Χρον. μ. 82[2], Θησ. Πρόλ. [186], Ἐκθ. χρον. 82[9], Κορων., Μπούας 100, Αιτωλ., Μύθ. 108[13], Αιτωλ., Βοηβ. 57, Ιστ. πατρ. 108[15], Παλαμήδ., Βοηβ. 55, Ιστ. Βλαχ. 734, 2741, Σουμμ., Ρεμπελ. 192, Διγ. Ἀνδρ. 372[5], Στάθ. Γ' 195, 245, Βακτ. αρχιερ. 147 δίς, Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [626], Β' [970], Λίμπον. 271, Διγ. O 307, 1423, Διακρούσ. 114[5], 117[17], Τζάνε, Κρ. πόλ. 157[10], 198[12], 463[10], κ.π.α.· *ελευτερώνω,* Ασσίζ. 145[18], 398[6], Χρον. Μορ. H 1861, Χρον. Μορ. P 4244, Ερωτόκρ. Δ' 1538, Ε' 287, Χρον. σουλτ. 71[3], Τζάνε, Κρ. πόλ. 437[7]· *'λευθερώνω,* Διγ. (Trapp) Esc. 202, Μαχ. 196[14], Θησ. Γ' [56[8]], Αλεξ. 1898, Κορων., Μπούας 47, Βεντράμ., Φιλ. 45, Αιτωλ., Μύθ. 56[6], Θρ. Κύπρ. K 602, Κυπρ. ερωτ. 109[18], Ιστ. Βλαχ. 2570 [=Γέν. Ρωμ. 156], Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [524], Ζήν. Δ' 42, Διγ. O 2322, Διακρούσ. 119[17], Τζάνε, Κρ. πόλ. 248[9], 350[24], 520[20], 565[18], κ.α.· *λευτερώνω.* Ασσίζ. 397[2], Χρον. Μορ. H 3930, 4326, Μαχ. 196[16], Κυπρ. ερωτ. 13[4], 14[10], Πανώρ. Γ' 18, Δ' 160, Ερωφ. Ιντ. δ' 16, 70, Στάθ. Γ' 230, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. δ' 71, 116, Ζήν. Δ' 40, Διγ. O 1208, Διακρούσ. 100[18], Τζάνε, Κρ. πόλ. 293[23], 435[24], Τζάνε, Φυλλ. Ψυχ. 206· *'λευτορώνω,* Μαχ. 464[35].

Το αρχ. *ελευθερόω*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. (Πρωΐας Λεξ., λ. *ελευθερώ*). Ο τ. *ελευτερώνω* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Ο τ. *λευτερώνω* και σήμ, (Πρωΐας Λεξ., ό.π.).

1) Απελευθερώνω (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Πρωΐας Λεξ.): *ελπίζομεν και εις ξανθά γένη να μας γλυτώσουν, να 'λθούν από τον Μόσχοβον, να μας ελευθερώσουν* Ιστ. Βλαχ. 2334· *τότε ελευτερώθη το κάστρο του Αναπλίου* Χρον. σουλτ. 135[2-3]· *η αγάπη...ελευθερώνει αιχμαλώτους* Διγ. Ἀνδρ. 325[6]. **2**) Απαλλάσσω, λυτρώνω κάπ. από κ. (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S στη λ. 2. Η σημασ. στο Βλάχ.): *από τα τόσα βάσανα να τους ελευθερώση* Αιτωλ., Μύθ. 116[6]· *ο πολυεύσπλαχνος Θεός μας ελευθέρωσεν από την κόλασιν* Διήγ. πανωφ. 57. **3**) Απαλλάσσω κάπ. από την παρουσία-μου· εγκαταλείπω: *Το σφάλμα όπου έποικε κ' επήγε κ' εδιέβη εις τον εχτρόν-του, σε λαλώ, εκείνον τον Μέγαν Κύρην, κ' εκείνον ελευτέρωσεν, τον φυσικόν-του αφέντη* Χρον. Μορ. H 3358. **4**) Εγκαταλείπω: *τα γράμματα τά έμαθες μηδέν τα 'λευθερώνης* Σπαν. V suppl. 47. **5**) Αποφυλακίζω: *ήνοιξε δὲ και τας φυλακάς, και ελευθέρωσε πάντας* Ἐκθ. χρον. 51[3]. **6**) Εξαγοράζω κάπ.: *Περί εκκλησιαστικά σκεύη τίμια, πουλούνται διά να ελευθερώσουν αιχμάλωτα* Βακτ. αρχιερ. 152. **7**) Γλυτώνω (Για τη σημασ. βλ. Preisigke-Kiessling, λ. *ελευθερόω* 3. Η σημασ. και στο Βλάχ.): *εγώ είμαι, οπού ελευθέρωσα από τον θάνατον αυτόν* Διγ. Ἀνδρ. 372[12]· *ωσάν τον ελευθέρωσα εγώ από τα χέρια του Μουσούρ, δέν τον άφησα μοναχόν να περιπατή* Διγ. Ἀνδρ. 373[11]. **8**) Αδειάζω κ. από κ.: *τον κάμινον ελευθέρωσαν εκ των νεκρών σωμάτων* Πόλ. Τρωάδ. 739. **9**) (Επί κτημάτων) απαλλάσσω από την εντριτία με αγορά ή πώληση (Για τη σημασ. βλ. Κατσουρ. ΕΕ Κυκλ. M 7, 1968, 284: *να ελευθερωθούν τα αποδέλοιπα πράγματα* Ἐγγρ. του 1632 (Κατσουρ., ΕΕ Κυκλ. M 7, 1968, 64[15]).

ελευθέρωσις η, Χριστ. διδασκ. 61.

Το αρχ. ουσ. *ελευθέρωσις*. Τ. *ελευτέρωση* στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. στο Βλάχ.

Απαλλαγή, λύτρωση (Η σημασ. στο Βλάχ.): *έχουσι την ελευθέρωσιν και συγχώρησιν των αμαρτιών-τους διά μέσου της πίστεως* αυτ. 126.

ελευθερωτής ο, Ἐκθ. χρον. 8[17], Σοφ. Πρεσβ. B 114.

Το μτγν. ουσ. *ελευθερωτής*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Απελευθερωτής (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *το στέμμα... θήσω εν τη σή κορυφή ως ελευθερωτήν των χριστιανών* Ιστ. πολιτ. 11[11].

έλευσις η, Διγ. (Trapp) Gr. 2811, Ἐκθ. χρον. 25[16], Αξαγ., Κάρολ. Ε' 412, Ιστ. πολιτ. 37[2].

Το μτγν. ουσ. *έλευσις*.

1) Ἀφιξη, ερχομός (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 1): *τα της φιλίας πράττοντες εσημάναμεν την έλευσιν της τριήρεως* Δούκ. 349[5]. **2α**) (Προκ. για την ενσάρκωση του Χριστού) (Η χρ. μτγν., L-S στη λ. 2 και Bauer, Wört.): *εις την του Σωτήρος έλευσιν εισελάλησαν οι προφήται* Φυσιολ. 363[8]· **β**) έκφρ. *δευτέρα έλευσις* =*δευτέρα παρουσία: *στην δευτέραν έλευσιν πάλαι ν' αναστηθούσιν οι άνθρωποι* Τζαμπλάκ. 97.

ελευτερ-, βλ. *ελευθερ-*.

ελέφαινα· *'λέφαινα,* Συναξ. γυν. 258, πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *λέαινα* (βλ. *λέαινα*).

ελέφαντας ο, βλ. *ελέφας*.

ελεφάντειος, επίθ.· *'λεφάντειος.*

Το μτγν. επίθ. *ελεφάντειος*.

Το ουδ. του επιθ. ως ουσ.=ελεφαντόδοντο, φίλντισι: *Δείχνει-του και τραπέζια με το μαργαριτάρι, ολόγυρά-τους ήτονε ασήκωτο λογάρι. Στες δύο άκρες ήτονε μετά των δρακοντίων και εις τη μέση ήτονε μετά των 'λεφαντείων* Αλεξ. 2322.

ελεφαντίασις η, Ἐκθ. χρον. 4[23] (έκδ. *ελεφαντιώσεως*· διορθώσ. *ελεφαντιάσεως*).

Το μτγν. ουσ. *ελεφαντίασις*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Υπερτροφία των άκρων (Η σημασ. μτγν., L-S και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *ός πεσών τω πάθει της ελεφαντιάσεως* Ιστ. πολιτ. 7[2].

ελεφάντινος, επίθ., Λίβ P 2689, Δούκ. 367[30], Πικατ. 561· *αλαφάντινος,* Ασσίζ. 490[3]· *αλεφάντινος,* Λίβ. Esc. 221 (κριτ. υπ.), Διήγ. Αλ. V 51, 82, Διήγ. Αλ. G 288[34-5], Στάθ. Γ' 345· *ελεφαντινός,* Κρ. δημ. τραγ. 165· *'λεφάντινος,* Αλεξ. 2181, 2187, 2886.

Το αρχ. επίθ. *ελεφάντινος*. Ο τ. *αλαφάντινος* και σήμ. στη Ρόδο (Χατζιδ., MNE B' 401). Το ουδ. στο Du Cange]. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) Φτιαγμένος από ελεφαντόδοντο (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. 1 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *πρόσεξε απάνω εις το ανώφλιν της πόρτας, ελεφάντινον άν ίδης πινακίδιν, ανάγνωσε τα γράμματα τί γράφουν εις εκείνον* Λίβ. Ν 266. **2**) Που ανήκει ή προέρχεται από ελέφαντα (Η σημασ. μτγν., Δημητράκ. στη λ. 1): *να σε αλείψωμεν ελεφάντινον κόπρον* Ακ. Σπαν. 30[81]. **3**) Λευκός σαν ελεφαντόδοντο (Η σημασ. στα Ανακρεόντεια, L-S στη λ. 2· βλ. και L-S suppl.): *Μακράν είχεν την ηλικίαν ίσιαν ως το κοντάριν, χρόαν, λέγω, αλεφάντινον εις τα μουσούδια απάνω* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 281. **4**) (Μεταφ.) δυνατός: *Το δέ ρεάμε 'πόμεινε του ρέ του Φεραντίνου, του θαυμαστού και άξιου και του ελεφαντίνου* Κορων., Μπούας 17.

Το ουδ. ως ουσ.=η ουσία του ελεφαντοστού (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. **1**): *δακτύλια είχεν μακρέα, τά ουδέν είδα ποτέ-μου, να είπες, με το αλεφάντινον τεχνίτης έποικέν-τα* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 289.

ελεφαντίωσις· *ελεφαντιώσεως,* 'Εκθ. Χρον. 4[23], πιθ. εσφαλμ. γρ. αντι *ελεφαντιάσεως*· βλ. ά. *ελεφαντίασις.*

ελέφας ο, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 19, 930, Φυσιολ. (Legr.) 2, Αλεξ. 2025, Ιμπ. (Legr.) 184· *αλέφαντας,* Διήγ. Αλ. G 285[3,5]· *ελέφαντας,* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 899, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [106]· *έλεφας,* Διήγ. παιδ. 899, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 904, 969· *'λέφαντας,* Τζάνε, Φυλλ. Ψυχ. 481· *'λέφας,* Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α 418, Ιμπ. 166, Αλεξ. 1826, 1853, 2071, 2569.

Το αρχ. ουσ. *ελέφας.* Ο τ. *έλεφας* από μετρ. αν. Ο τ. *ελέφαντας* και σήμ. (Δημητράκ.).

Ελέφαντας (Η σημασ. αρχ., L-S στη λ. I και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 1): *'Εδιωχνε τους Αγαρηνούς σά νά 'τουνα λιοντάρι, σά 'λέφαντας τους πλάκωνε κ' επέφταν καβαλάροι* Τζάνε, Κρ. πόλ. 518[12].

ελέχω, βλ. *ελέγχω.*

ελεώ, (I), Τρωικά 521[10], Λόγ. παρηγ. L 595, Προδρ. III 400 κκ (χφφ. CSA) (κριτ. υπ.), Διγ. (Trapp) Gr. 2927, 3498, Διγ. Ζ 653, 3491, Διγ. (Trapp) Esc. 1547, Ακ. Σπαν. (Eideneier) Α' 48, Χρον. Μορ. Η 1538, Χρον. Μορ. Ρ 2040, Φλώρ. 805, Λίβ. Sc. 178, Λίβ. Esc. 2026, Λίβ. Ν 876, Αχιλλ. Ν 1575, Σφρ., Χρον. μ. 126[12], Σκλέντζα, Ποιήμ. 2[5], 'Εκθ. χρον. 2[18], 25[5], Αιτωλ., Μύθ. 131[5], Πανώρ. Δ' 420, Ιστ. Βλαχ. 1940, Αποκ. Θεοτ. II 89· *ελώ,* Ρωσσέρ. 188· *'λεώ,* Ερωτοπ. 499, Χούμνου, Κοσμογ. 2229, Ζήνου, Βατραχ. 421, Σταυριν. 1152.

Το αρχ. *ελεέω.* Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Α' Ενεργ. **1**) Ευσπλαχνίζομαι, βοηθώ (Η σημασ. αρχ., L-S, λ. *ελεέω* 1 και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ., Παπαδ. Α., Λεξ.): *Λοιπόν και άν σου έπταισα, συμπάθησόν με, έρως, και πρώτον με εφόβησες, τα νύν ελέησόν-με* Διγ. Ζ 241· *Τους ευγενείς ο θάνατος και τους ωραιωμένους ούκ ελεεί τα κάλλη-τους να τα καταμαραίνη* Αχιλλ. Ο 710· φρ. *Κύριε ελέησον* (Βλ. Lampe, Lex., λ. *ελεέω* Α4): *'Εκραζον μεγαλοφώνως όλοι οι χριστιανοί το «Κύριε ελέησον»* Διήγ. πανωφ. 60· *'Εδε τεχνίτης στιχιστής εκείνος ο τσαγγάρης· είπε το «Κύριε ελέησον», και ήρξατο ρουκανίζειν* Προδρ. IV 75. **2**) Δίνω ελεημοσύνη (Η σημασ. μτγν., Lampe, Lex., λ. *ελεέω* C2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *τους ξένους πάντα σύντρεχε, τους δέ πτωχούς ελέει, τους αδυνάτους, ασθενείς, συνόδευε και δίδε* Περί ξεν. Α 446. **3**) (Η προστ. αορ. ως επιφ.) έλεος: *Εγνώρισα την φάλλιαμ-μου τώρα και κλαίγω: «ελέησον, ελέησον, ελέησόν με» λέγω* Κυπρ. ερωτ. **144[6]**· *Ελέησον!*

πράγμα τό θεωρούν τα δολερά-μου μάτια! Πώς έχω μάτια και θωρώ! Πώς έχω φώς και βλέπω!...» Ανακάλ. 25.

Το θηλ. της μτχ. ως επίθ. της Παναγίας: *Χαίρε, Μήτηρ Ελεούσα* 'Υμν. Παναγ. 17. **Β'** (Μέσ.) προκαλώ οίκτο: *κείσαι δέ νεκρά θηρίοις προκειμένη εις δυστυχή δίαιταν ηλεημένην;* Ευγεν., Δρόσ. ς' 92.

ελεώ, (II), Λίβ. Ρ 2519, πιθ. εσφαλμ. γρ. αντί *λέω.*

έλη η, Διγ. (Trapp) Gr. 1057, 1115, 3631.

Από τον πληθ. *έλη* του ουσ. *έλος* με αλλαγή γένους.

Λόχμη: *Το καύμα έστί πολύ, ένι και μεσημέριν και τα θηρία κρύβονται απάρτι εις την έλην* αυτ. 1154· *'Αραβοι εξήεσαν άφνω από της έλης* αυτ. 2222.

ελημοσύνη η, βλ. *ελεημοσύνη.*

έλθε το, Χρον. Μορ. Η 7703, εσφαλμ. ανάγν. αντί το *ελθή* (δηλ. υποτ. αορ. *ελθή*)= μόλις ήρθε. Ο σωστός τονισμός αποκαθιστά το μέτρο.

ελθείν το, Ιων. I 3 (κριτ. υπ.) Μαχ. 550[16]· *ελθεί,* Ιων. III[4]· *ερτεί,* Πεντ. Γέν. XXIV 62.

Το απαρέμφ. του αορ. του *έρχομαι* ως ουσ. Βλ. Πιλαβάκη, Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ. Γ' 276 και Κριαρ., Ν. Εστ., Χριστούγ. 1976/7, σ. ανατ. 17, λ. *έρθει.*

Μετάβαση: *έδωκεν μιστάριν αυτήν κ' εκατέβην εν αυτήν το ελθεί μετ' αυτούς εις Θάρσις αποενώπιον Κυρίου* Ιων. I 3.

έλθιμον το, Θησ. Β' [15[3]], Ιστ. πατρ. 154[4], Ιστ. Βλάχ. 1237 (*ελθιμόν* από μετρ. αν.), Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 34[29], Ισπαν. έγγρ. (Χασιώτης) 55[5].

Από τον αόρ. του *έρχομαι* και την κατάλ. *-ιμο.*

'Αφιξη, ερχομός: *όταν έμαθε ο πρίγκιπας το έλθιμον του μπάιλου* Χρον. Μορ. Η 6562· *συγχαίρω μετά πολλών το έλθιμον της αγάπης-σου* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 87[18]· *Πάφο παλαιά εκτίσθη...ομπρόττερα από το έλθιμον του Χριστού* Κείμ. του 16.-17. αι. (ΝΕ 13, 1916, 473).

ελία και **ελιά** η, βλ. *ελαία.*

έλιγμα το, βλ. *ύλιγμα.*

ελικιά η, βλ. *ηλικία.*

έλιξ η.

Το αρχ. ουσ. *έλιξ* (L-S, λ. *έλιξ* (B)).

Ελικα των αναρριχητικών φυτών, ψαλίδα (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. (B) III 1): *Κοπάνισον τας λεγομένας ψαλίδας παρά των ιδιωτών, παρά δέ των ιατρών έλικας αμπέλων, και το ζωμίν εκείνων ας το πίνη* Σταφ., Ιατροσ. 4[106].

ελκεσιτραφής, επίθ.

Από το ουσ. *έλκος* και το *τρέφω.*

Που τρέφεται από πληγές: *τους ελκεσιτραφείς δέ δακνοκαρδίους σκώληκας αδρούς θάττον εκκάθαιρέ μοι* Ευγεν., Δρόσ. Β' 271.

έλκος το.

Το αρχ. ουσ. *έλκος*. Η λ. με διάφορους τ. και σήμ. σε ιδιώμ. (Andr., Lex.).

Πύον (Η σημασ. και σήμ. σε ιδιώμ., Andr., Lex. στη λ. 1): *εκκεντήσουσιν ούν τας φύσκας και κενωθήσονται του έλκους* Ιερακοσ. 440[30].

ελκύζω.

Από το *ελκύω* και την κατάλ. -ζω.

1) Σύρω, τραβώ: *τους τάφρους ενεγέμιζον δι' όλης της ημέρας, ημείς δέ δι' όλης της νυκτός τας ύλας και το χώμα και τα ξύλα έσωθεν ελκύζοντες, ώστε αι ορύξεις των τάφρων εναπέμειναν, ώς και ήν το πρότερον* Ψευδο-Σφρ. 388[16]. **2**) (Μεταφ.) προσελκύω, θέλγω: *διά ταύτας γούν τας αρετάς και χάριτας πολλοί αυτόν ηγάπουν και ήθελον· και εν ευκολία πάντας είλκυζε στρατηγούς, ταξιάρχας, δημότας και της συγκλήτου πολλούς* αυτ. 154[21].

έλκυσμα το.

Το μτγν. ουσ. *έλκυσμα*.

Τράβηγμα· τρόπος ή μέσο με το οποίο τραβά κάπ. κ.: *άν δέ πολλάκις ουδέν βλαβερόν. πάθωσιν, εθίζονται τω ελκύσματι ώ έλκεις αυτά, βουλόμενοι αποπτήσαι* Ιερακοσ. 354[23-4].

ελκυσμός ο, Μακρεμβ., Υσμ. 181[11], Ερμον. Σ 314, Ψευδο-Σφρ. 432[15].

Το μτγν. ουσ. *ελκυσμός*.

1) Τράβηγμα (Για τη σημασ. βλ. L-S στη λ. II): *ο μάγιστρος δ' αυτίκα αναρπαγείς προς του κριτού συν ελκυσμοίς βιαίοις εκ συμποσίου* Μανασσ., Χρον. 3400. **2**) Απαγωγή (Η σημασ. μτγν., L-S Κων/νίδη): *η δέ της αρπαγής και του ελκυσμού αιτία πλόκαμοι τριχών, στηθέων και μασθών αποκαλύψεις* Δούκ. 367[7].

ελκυστικός, επίθ.· *ε λ κ υ τ ι κ ό ς,* Λίβ. P 1610, 1619, Λίβ. Sc. 755, 764, Λίβ. N 1657.

Το μτγν. επίθ. *ελκυστικός*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

(Μεταφ.) γοητευτικός, θελκτικός (Η σημασ. μτγν., L-S στη λ. 2 και σήμ., Δημητράκ. στη λ. 2): *το δακτυλίδιν το ελκυστικόν, τό αφιέρωσεν η αγάπη-σου εις εμέναν* Λίβ. N 1648.

ελκύω, Μανασσ., Ποιημ. ηθ. 513, Διγ. (Trapp) Gr. 2714, Βέλθ. 65, Λίβ. Sc. 773, Λίβ. Esc. 1863.

Από το *έλκω*. Η λ. τον 4. αι. (Steph., Θησ.). Βλ. και Preisigke-Kiessling. Η λ. και σήμ. ως λόγ. (Πρωΐας Λεξ.).

1) Προσελκύω (Πβ. την αρχ. σημασ., L-S, λ. *έλκω* II 8. Η σημασ. και σήμ. ως λόγ., Πρωΐας Λεξ.): *Στρατιώτα, τό με απόστειλες με το ερωτοπιττάκιν, είλκυσε την καρδίαν-μου εκ πόθου ο μαγνήτης* Λίβ. N 1665· *πολλά μοχθήσας του εκβαλείν αυτήν εκ της πίστεως του Χριστού, ούκ ηδυνήθη ελκύσαι αυτήν, όμως απέλυσεν αυτήν* Έχθ. χρον. 27[10]. **2**) (Προκ. για χρόνο) περνώ τον καιρό-μου (Η σημασ. τον 4. αι., Steph., Θησ. 751 B): *εί γάρ τις εκ ψήφου δικαστικής υπομνησθείς ενιαυτόν όλον ελκύσει μή πράττων τούτο* Αρμεν., Εξάβ. Ε' 8[51].

έλκω. [illegible]

Το αρχ. *έλκω*.

1) Συλλαμβάνω: *Εί και τα μάλιστα έσθ' ότε τις από του οίκου καλείται, όμως ουδείς από του οίκου έλκεται* Αρμεν., Εξάβ. Α' 2[26]. **2**) Φρ. *έλκω πνεύμα*=εισπνέω (Πβ. Δημητράκ. στη λ. 14): *ως ημιθανείς έπνεον μή δυνάμενοι έλκειν πνεύμα μήτ' αποφυσάν* Δούκ. 353[8]. **3**) (Με υποκ. τη λ. *ύπνος*) κοιμούμαι: *ηδύς γάρ όν εκάθευδον είλκε-με πάλιν ύπνος* Διγ. (Trapp) Gr. 2417. **4**) (Με υποκ. τη λ. *πόνος*) πονώ: *Χρόνον ουκούν επλήρωσα και είλκε-με ο πόνος* Διγ. Z 3014.

ελκώ.

Το αρχ. *ελκόω*.

(Μέσ.) **1**) Υποφέρω από πληγές (Η σημασ. μτγν., L-S, λ. *ελκόω* I2): *ουδέν εστι του μέλιτος γλυκύτερον εν βίω, αλλά δριμύ προσομιλούν δοκεί τοις ηλκωμένοις* Γλυκά, Στ. Β' 46. **2**) (Προκ. για έλκος) γεμίζω πύον (πβ. L-S στη λ. 2): *άνθρωπός τις ήτον άρρωστος πολλά και είχεν πολλά τραύματα ηλκωμένα και δυσίατα* Παράφρ. Μανασσ. Β 298.

ελλάγι το, βλ. *αλλάγιον*.

έλλαμπρος, επίθ.

Από την πρόθ. *εν* και το επίθ. *λαμπρός*.

Λαμπερός, αστραφτερός: *έναν λουρίκιν έλλαμπρον 'πιδέξι' αρματωμένος* Ιμπ. (Legr.) 111.

ελλάσσω, βλ. *αλλάσσω*.

ελλέβορος ο, Αχ. Σπαν. (Eideneier) Β 122.

Το αρχ. ουσ. *ελλέβορος*. Η λ. και στο Somav.

Φυτό με φαρμακευτικές ιδιότητες (Η σημασ. στον Ιπποκράτη, L-S στη λ. II και στο Somav.): *δεί ούν θεραπεύειν ούτως:...αλόης ινδικής γράμμ. α'..., ελλεβόρου κρητικού γράμμ. α', ...τα δέ λοιπά κόψας και τρίψας επίβαλε τούτοις* Ιερακοσ. 497[6].

ελλεβορώδης, επίθ.

Από το ουσ. *ελλέβορος* και την κατάλ. -ώδης.

Που είναι πικρός και καυστικός όπως το φυτό ελλέβορος: *ρίζα πικρά φθοροποιός* (ενν. *ο συκοφάντης*), *ελλεβορώδης ρίζα* Μανασσ., Αρίστ. I β' 53 [=Μανασσ., Αρίστ. (Mazal) 31[12]].

30.9.77

Η ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ
ΣΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΣΤ. ΚΑΙ ΙΩΑΝΝ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ,
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΣΕ ΔΥΟ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΑΝΤΙΤΥΠΑ,
ΑΡΧΙΣΕ ΤΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΤΟΥ 1976 ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΩΣΕ
ΤΟΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 1977

Διευθύνσεις:

Ε. Κριαράς, Αγγελάκη 1, Θεσσαλονίκη
Τυπογραφεία Στ. και Ιωάνν. Σφακιανάκη, Μητροπόλεως 102, Θεσσαλονίκη